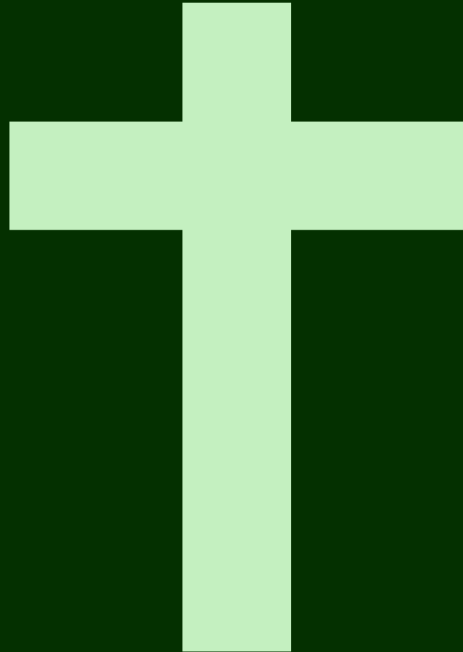

Kitab Bogu Pasad
talu' nog Mikpongon

Subanon, Western: Kitab Bogu Pasad talu' nog Mikpongon New
Testament

Kitab Bogu Pasad talu' nog Mikpongon
Subanon, Western: Kitab Bogu Pasad talu' nog Mikpongon New Testament

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Subanon, Western

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
04701be4-22cc-51ef-baf5-706018256e87

Contents

Matiu	1
Mark	58
Luk	94
Jan	155
Piginang	197
Roma	252
1 Korintu	278
2 Korintu	301
Galatia	318
Episus	327
Pilipus	336
Kolosas	343
1 Tesalonika	349
2 Tesalonika	355
1 Timuti	358
2 Timuti	365
Titus	370
Pilimun	373
Hibruanan	375
Jems	395
1 Piter	401
2 Piter	408
1 Jan	413
2 Jan	420
3 Jan	421
Jud	423
Pilanta'	426

**Og Gomba'is nog Guksugan
pa'ali dia ni Isukristu nog
sinulat ni
Matiu
Og Piuna Talu' pa'ali sog
Gomba'is nog Guksugan
nog Sinulat ni Matiu**

Og libru koni nog sinulat ni Matiu, iningolanan og Gomba'is nog Guksugan. Ion non ini og mokposun nog molongas nog guksugan nog si Isus, ion og pinasad kitu' nog Polonabang, bu bianan dianon, tinuman nog Mikpongon og pasadanan non kitu' nog pinasad non dia sog pigotowan non sog masa pa nog kobon nitu'. Si Isus, ion og Kristu. Og ma'ana non, ion donsama' na Pipangoy nog Mikpongon Mogdatu' dini sog dunya. Og pogolon-
gon ta koni nog Gomba'is nog Guksugan, kona' tibua ini dia podongogoy sog bansa Hudyu, suga'id non, pulonagon ini dia sog gliwag nog dunya koni.

Og sinulat ni Matiu koni, pigusoyusoyan non mokpa'atpa'at. Tinolipunan non moguksug pa'ali sog kobata' dia ni Isus, mangoy sog kobunyag bu kopongyuba' kitu' dianon, bu og gininang non kitu' nog mogustal, mokpanad, bu mokpokodag nog ain og di' mokokodag ditu' sog Galili. Tubus nitu', sinulat non dosop pa'ali sog piginang ni Isus sog kangoy non kitu' tidu ditu' sog Galili mangoy sog Jerusalem, bu kibianbianan non kitu' sog gimpusan nog simana non, tiduan sog kolansang dianon sog kudus asta sog kopotubu' dianon tidu sog patoy.

Dini kotongow sog surat koni, nog si Isus doda' og motas nog Polopanad nog togo baya' mongma'ana nog botad kitu' nog miktidu sog Mikpongon. Bu ion og mokpanad pa'ali dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Kodokolan nog pikpon-
adan non kinumpung sog lima ginis nog pogonadan. Og tigana', motongow sog kopituluanan 5-7 og gustalan non sog gotowanan ditu' sog bulud, pa'ali sog

polomotadon, sog polosuku'an, sog kopogbaya', bu sog posungu'an nog ain og misakup na sog pigdotu'an nog Mikpon-
gon. Og kodua' non, motongow sog kopitulu 10 og pomali non dia sog sopulu' bu dua' sulanggu'anan non pa'ali dia sog ginang nilan sog ain kongayan nilan mogustal. Og kotolu non, motongow dia sog kopitulu 15 og pononggi'an pa'ali dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Og kopat non, motongow dia sog kopitulu 18 og pianad non pa'ali sog ma'ana nog kopok-
sulanggu'. Og kolima non motongow dia sog kopituluanan nog 24-25 nog, ion non ion og pianad pa'ali sog doksu'an nog numun koni, bu og posungu' kitu' matong nog pigdotu'an nog Mikpongon.

1. Og gusulan nog munaotowanan kitu' bu og kobata' dia ni Isukristu, 1:1-2:23.
2. Og piginang ni Jan nog Polomunyag, 3:1-12.
3. Og kopogbunyag bu og kopongyuba' dia ni Isus, 3:13-4:11.
4. Og piginang ni Isus sog kodokolan nog gotowanan ditu' sog Galili, 4:12-18:35.
5. Og piginang ni Isus sog kopanow non kitu' tidu sog Galili mangoy ditu' sog Jerusalem, 19:1-20:34.
6. Og gimpusan nog simana non ditu' sog Jerusalem bu sog glumibut nog gimbolayan koyon dion, 21:1-27:66.
7. Og kopotubu' dianon tidu sog patoy bu og kopokpotongow non sog gotowanan, 28:1-20

Pikpongkatan ni Isus

Luk 3:23-38

¹ Ion non ini og sinulat pa'ali sog pikpongkatan ni Isukristu, nog ion tidu sog pangkat ni Datu' Dabid. Bu si Datu' Dabid tidu dosop sog pangkat ni Abraham. ² Si Abraham og gama' ni Isak. Si Isak og gama' ni Jakub. Si Jakub og gama' ni lo' Juda bu pigilugananan non. ³ Si Juda og gama' ni lo' Peres bu Sera, bu og gina' nilan si Tamar. Si Peres og gama' ni Hesron. Bu si Hesron og gama' ni Ram. ⁴ Si Ram og gama' ni Aminadab. Si Aminadab og gama' ni Nason bu si

Nason og gama' ni Salmun. ⁵ Si Salmun og gama' ni Buas. Og gina' ni Buas ion non si Rahab. Si Buas og gama' ni Obed bu og gina' ni Obed si Rut. Si Obed og gama' ni Jese. ⁶ Si Jese og gama' ni Datu' Dabid. Si Datu' Dabid og gama' ni Solomon. Og gina' ni Solomon og kiboluan ni Urias. ⁷ Si Solomon og gama' ni Rehobuam. Si Rehobuam og gama' ni Abidya bu si Abidya og gama' ni Asa. ⁸ Si Asa og gama' ni Jehosapat. Si Jehosapat og gama' ni Joram bu si Joram og gama' ni Usia. ⁹ Si Usia og gama' ni Jotam. Si Jotam og gama' ni Ahas bu si Ahas og gama' ni Hese kaya. ¹⁰ Si Hese kaya og gama' ni Manase. Si Manase og gama' ni Amon bu si Amon og gama' ni Josia. ¹¹ Si Josia og gama' ni lo' Jekonia bu pigilugananan non. Ion non itu' og masa nog kobihag dia sog gotow Israelanan nog pinitang ilan ditu' sog bonua nog Babilon.

¹² Dangan mitubus bihagoy og gotow Israelanan sog Babilon, si Jekonia og gama' ni Salatiel bu si Salatiel ion og gama' ni Serubabel. ¹³ Si Serubabel og gama' ni Abiud. Si Abiud ion non og gama' ni Eliakim bu si Eliakim og gama' ni Asur. ¹⁴ Si Asur og gama' ni Saduk. Si Saduk og gama' ni Akim bu si Akim og gama' ni Eliud. ¹⁵ Si Eliud og gama' ni Eliesar bu si Eliesar og gama' ni Matan bu si Matan og gama' ni Jakub. ¹⁶ Si Jakub og gama' ni Jusep, og duoy ni Jusep si Maria og gina' ni Isus. Si Isus, ion non ion og iningolanan kitu' nog Kristu.*

¹⁷ Dadi, ongon sopulu' bu pat pangkat tidu dia ni Abraham mangoy dia ni Dabid. Bu ongon sop sopulu' bu pat pangkat tidu dia ni Dabid mangoy dia sog kobihag kitu' dia sog gotow Israelanan sog Babilon. Bu ongon dosop sopulu' bu pat pangkat tidu ditu' mangoy sog kobata' dia sog Kristu.

Og kobata' dia ni Isukristu

Luk 2:1-7

¹⁸ Ma' nini og bianbian pa'ali sog kobata' dia ni Isukristu. Si Maria, og gina' ni Isus, pigbayal ilan na ni Jusep. Tibua, sog da' ilan pa pogampu' ni Jusep, kisunan

non na nog ion pogbogot bianan sog Bolakat nog Mikpongon. ¹⁹ Sabap nog si Jusep koni midulus, dangan kisunan non nog migbogot na si Maria, mipikil non nog di' non na ion pogduoyon. Suga'id non, pogudasan non na si Maria nog ilanilan da po' ompok ion nog kosipogan si Maria.

²⁰ Dadi, sintak non mokpikilpikil dun, mikotulug ion. Sog solian non koyon motulug, tinumua' dianon bianan sog toginopon og moloikat nog Mikpongon mangka poktalu' nog, "Ika, Jusep, og pangkat a ni Dabid, na' a mogalalang mogduoy dia ni Maria. Po' sa'an ion migbogot po' bianan sog Bolakat nog Mikpongon. ²¹ Mogbata' ion nog glaki bu ingolanoy mu ion nog Isus po' tobangon non og pigotowanan non tidu sog dusaanan nilan."

²² Og glam nog bianbian koni, ion non og kotumanan nog tinalu' kitu' nog Mikpongon bianan sog polomolatas nog talu' non nog si Isaya nog, ²³ "Ongon og sala kotow dolaga nog da' sibon kotuyok, mogbodos mangka pogbata' nog glaki. Og bata' non koyon ingolanan nog Emanuel."† Somo' ita da, og Mikpongon dia na nita.

²⁴ Dangan mitanud si Jusep, inunut non og tinalu' nog moloikat kitu' nog Mikpongon dianon. Dadi, pigduoy non si Maria. ²⁵ Tibua, da' non tuyokoy si Maria taman da da' non bota'oy og bata' non koyon nog glaki. Dadi, iningolanan non og bata' koyon nog Isus.

2

Kodatong nog polomitunanan tidu sog silangan

¹ Dangan binata' si Isus ditu' sog Betlehem nog sakup nog probinsia nog Judia sog masa nog kopogdatu' ni Datu' Herod, miobonobon golot non, ongon og polomitunanan nog miktidu sog silangan nog minangoy sog Jerusalem. ² Dangan minatong ilan ditu', miksak ilan sog gotowanan nog, "Ain noma og bata' kitu' nog sa'an ion binata' po' mogdatu' sog bansa Hudyu? Po' mitongow nami ditu'

* **1:16** 1:16 Og Kristu koni og Ginirik. Og ma'ana non og Pipangoy nog Mikpongon Mogdatu' dini sog dunya.

† **1:23** 1:23 Isaya 7:14

sog silangan og bitun non. Sa'an minangoy ami dini po' mangoy ami sumalam dianon."

³ Dangan midongog ni Datu' Herod og talu' nilan koyon, misusa ion tokodoy dun. Bu kona' non tibua, suga'id non, asta og glam nog gotowanan sog Jerusalem. ⁴ Dadi, pilumpuk non og glam nog mokokotas nog boliananan bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu mangka non sakoy dianilan nog, "Ain doda' dapit bota'oy og Kristu?"

⁵ Tinumabal ilan nog, "Sog Betlehem og sakup nog Judia. Kisunan nami ini po' ion non ini og sinulat nog polomolatas nog talu' nog Mikpongon nog si Mika, ⁶ 'Ika, Betlehem, dia sog bonua nog Judia, ika og motas sog glam non po' dianika poktidu og Kounutan nog mogipat nog pigotowan ku nog bansa Israel.' " *

⁷ Dadi, tinugun ni Herod og polomitunanan kitu' nog ilanilan da. Bu mitantu non tokodoy dianilan og tang nog kotongow nilan nog bitun kitu'. ⁸ Tubus nitu', dinondag non ilan mangoy ditu' sog Betlehem. Bu tinolu'an non ilan nog, "Panow amu, mangka niu ponontong nog mahatul og bata' kitu'. Bu bila motongow niu na ion, posun niu dianakon bagun da akon si'oy, mokangoy u dosop sumalam dianon."

⁹ Pu'un midongog nilan og talu' nog datu' koyon, miglandan ilan sog gongayan nilan. Bu og bitun kitu' nog mitongow nilan sog silangan, miguna dianilan bu ditu' mikpotondong sog bonua kitu' nog binota'an dia sog bata' koyon. ¹⁰ Dangan mitongow nilan og bitun kitu', landu' na og da'da'an nilan dun. ¹¹ Dangan minatong ilan sog baloy koyon, sinumolod ilan bu mitongow nilan og bata' bu og gina' non nog si Maria. Dadi, mikponginglu'ud mangka ilan salam sog bata' koyon bu pingukad nilan og golota' kitu' nog inoit nilan bu uokiloy sog bata' koyon og bu-lawan, bu og ginis nog komangyan nog landu' kologan, bu og mira.

¹² Dadi, dangan minuli' ilan na, pigondi'an ilan nog Mikpongon bianan

sog toginopon nog di' ilan na mian ditu' ni Herod. Dadi, dia ilan minian sog len dalan posungu' sog bonua nilan.

Og kopolaguy nilan posungu' sog bonua nog Ihiptu

¹³ Dangan minuli' na og polomitunanan kitu', og moloikat nog Mikpongon mikpotongow dia ni Jusep bianan sog toginopon bu miktalunog, "Pogbuat a. Oit mu molaguy og bata' koyon ilan nog gina' non ditu' sog Ihiptu. Taman da di' u ika dondagon mawa', ditu' amu pa pogonongong. Po' si Herod pokponontongon non og bata' koyon po' bunu'on non."

¹⁴ Dadi, sog sododu'un og gobi koyon, migbuat mogdayun si Jusep mangka non oitoy og bata' koyon ilan nog gina' non ditu' sog Ihiptu. ¹⁵ Bu ditu' ilan migonong asta minatoy si Herod. Bianan sog ma' nion koyon, mituman og tinalu' kitu' nog Mikpongon bianan sog polomolatas non nog, "Sinabi u og bata' u nog mawa' na sog Ihiptu." †

¹⁶ Koni sop ni Herod, dangan kisunan non nog da' pokokunut dianon og polomitunanan kitu', linolingitan ion tokodoy dun. Dadi, dinondag non momunu' og glam nog gombata'anan nog kolokian tidu sog kobota'oy dun asta sog dua' ton og tinonan non ditu' sog Betlehem bu asta sog glumibut nog bonua koyon. Po' pigona'ona' non og tang nog kotalu' nog polomitunanan kitu' dun dianon nog kotongow nilan nog bitun kitu'. ¹⁷ Dadi, og talu' kitu' bianan dia sog polomolatas nog talu' nog Mikpongon nog si Jerimaya mituman nog,

¹⁸ "Midongog ditu' sog Rama og sogowan bu og mikponglangos po' piksogowan ni Raket og gombata'anan non bu ondi' ion kopongomu'an po' mitipot na pomatoy og gombata'anan non." ‡

Og kopokpuli' nilan sog Nasaret

¹⁹ Dangan minatoy na si Herod, mikpotongow nosop og moloikat nog Mikpongon dia ni Jusep ditu' sog Ihiptu bianan sog toginopon ²⁰ bu poktalunog, "Jusep,

* 2:6 2:6 Mika 5:2 † 2:15 2:15 Hosea 11:1 ‡ 2:18 2:18 Jerimaya 31:15

pogbuat a. Oit mu og bata' koyon ilan nog gina' non mangka amu angoy sog bonua nog Israel. Po' og gotow kitu' nog moksipi munu' sog bata' koyon minatoy na."

²¹ Dadi, migbuat si Jusep mangka non ilan pitangoy ditu' sog bonua nog Israel. ²² Tibua, dangan kisunan ni Jusep nog si Arkelaus og mikosukli sog gama' non nog si Herod mogdatu' sog Judia, miondok ion mangoy mogonong ditu'. Po' pidonsama' tumalu' dianon bianan sog toginopon. Sa'an itu' miglandan ion sog probinsia nog Galili. ²³ Bu ditu' ilan migonong sog koliwagan bonua nog Nasaret. Ion non ini og kotumanan nog tinalu' nog Mikpongon bianan sog polomolatas non kobon nitu' nog, "Ingolanan ion nog gotow Nasaret."

3

Si Jan nog Polomunyang miktolipun momali

Mark 2:1-8, Luk 3:2-18, Jan 1:19-28

¹ Minian og tinonan, ongon sala kotow gotow polomali ngalan non si Jan nog Polomunyang. Ditu' ion mimali sog bonua kitu' nog mologon pogonongan nog ditu' sog Judia. ² Og pomali non ma' nini, "Poglila' amu nog dusaanan niu po' mosompol na og kopogdatu' nog Mikpongon dianita." ³ Si Jan, ion non ion og pigolong nog polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon nog si Isaya,

"Ngon og moktawag sog bonua kitu' nog mologon pogonongan nog, 'Simpan niu og bianan nog Pogbaya' nog posungu' matong bu pologdong niu og dalan non.' ""*

⁴ Si Jan, og ponopoton non og bombul nog kamel nog inabol. Bu bagos non og panit nog potubu'on. Bu og pongongan non og gapan bu tonob. ⁵ Modakol og gotowanan nog mikpogangoy ditu' non nog mikpoktidu sog Jerusalem bu sog gliwag nog probinsia nog Judia bu sog bonuaanan nog mingigbid sog glawas nog tubig nog Jurdan. ⁶ Mikpogangoy ilan

moglila' nog dusaanan nilan sog Mikpongon mangka ilan pokpobunyang dia ni Jan ditu' sog glawas nog tubig nog Jurdan.

⁷ Tibua, dangan mitongow non og modakol parasiuanan bu og sadusiuanan mikpogangoy ditu' non mokpobunyang, tinolu'an non ilan nog, "Amu, og tupu'anan amu nog mamak kitu' nog molala! Sima miktalu' dun dianiu nog mokopolaguy amu sog posungu' koyon matong nog polihala' nog Mikpongon? ⁸ Suga'id non, potongow niu nog miktantu amu tumolikud sog dusa niu bianan sog glangka niu. ⁹ Bu na' amu sumalig nog dangan pa og pangkat amu ni Abraham nog motabang amu na. Po' tolu'on ku dianiu, bila tiboba'on nog Mikpongon, minsan og batuanan koni muktimaluy nog pangkat ni Abraham. ¹⁰ Og bayu' nog kopongukum nog Mikpongon omponggi' dia sog kapa nog pitom na dia sog pun nog kayu nog posungu' na ponoga'on. Bu ain og kayu kitu' nog di' mogbunga nog molongas, ponoga'on mangka tikpu'oy sog gapuy."

¹¹ Long sop ni Jan dun, "Akon, bunyagan ku amu bianan sog tubig ain muktantu tumolikud dia sog dusa non. Tibua, ongon sala kotow tumondug dianakon nog motas pa tokodoy dianakon po' di' u tanan patut minsan si'oy sagya kumeteng nog pongyapak non. Ion og momunyang dianiu bianan sog Bolakat nog Mikpongon bu og gapuy. ¹² Po' og bayu' nog kopongukum non pinonggi' dia sog gotow nog minangoy mokpalid nog paloy non. Ain og glinggas polenan non bu togu'oy dia sog komalig. Tibua, ain og pis doksulan non nog gapuy nog ondi' ompalong somul non."

Si Isus binunyagan ni Jan

Mark 1:9-11, Luk 3:21-22

¹³ Tubus nitu', ginumonat si Isus sog Galili mangka angoy sog glawas nog tubig nog Jurdan po' mokpobunyang dia ni Jan. ¹⁴ Tibua, ondi' bosia bunyagan ni Jan. Ma' long non dun, "Akon pa tanan og omba'is

* **3:3** 3:3 Isaya 40:3. Somo' ita da, simpanon nilan pikilan nilan tumabuk dianon.

mokpobunyag dianika, saka ika ma og mangoy mokpobunyag dianakon?"

¹⁵ Tibua, tinabal ion ni Isus nog, "Inang mu pa ion numun koni bagun munut og glam nog glegan nog Mikpongon." Dadi, mioleg si Jan.

¹⁶ Ampun midoksu' bunyagoy si Isus, ginumawon ion sog tubig. Sog sododu'un koyon, mibuka' og glangit bu mitongow non og Bolakat nog Mikpongon mama' nog kolopati nog posungu' tumona' bu mangka apun dianon. ¹⁷ Bu ngon og talu' nog tidu sog glangit nog mama' nini, "Koni og bata' u nog kololaman ku. Kisu'atan u tokodoy dianon."

4

Og kopongyuba' ni Kindagow dia ni Isus

Mark 1:12-13, Luk 4:1-13

¹ Tubus nitu', pinulu'an si Isus nog Bolakat nog Mikpongon mangoy ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan bagun ion pongyuba'an ni Kindagow. ² Dangan mitubus si Isus mokpuasa sog solod nog pat pulu' gobi, migutom ion. ³ Tinua'an ion nog Polongyuba' kitu' mangka poktalu' nog, "Bila motud nog Bata' a doda' nog Mikpongon, dondag mu dow buan og batuanan koni nog maktimaluy pan."

⁴ Tinumabal si Isus nog, "Sinulat dia sog Kitab nog kona' sagya og pan og kotubu'an nog gotow, suga'id non, bianan sog glam nog talu' nog tolu'on nog Mikpongon."*

⁵ Tubus nitu', inoit ion ni Kindagow ditu' sog Jerusalem mangka non ion popunoy dia sog kolowaan nog dibabow nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka ion poktalu' nog, ⁶ "Bila motud nog Bata' a doda' nog Mikpongon, okpu a! Po' sinulat dia sog Kitab nog, 'Og Mikpongon, dondagon non og moloikatanan non mogipat dianika. Bu toyakon nilan ika bagun da minsan si'oy og botis mu ondi' mosugat dia sog batu.' "†

⁷ Dadi, tinabal ion ni Isus nog, "Sinulat dosop dia sog Kitab nog, 'Sumboy di' mu sulayan og Mikpongon nog ion og Diwata mu.' "‡

⁸ Tubus nitu', inoit nosop ni Kindagow si Isus sog motas kitu' tokodoy nog bulud mangka non potongowoy dianon og glam nog pigdotu'an dini sog dunya bu og kolongas non mangka poktalu' nog, ⁹ "Og glam nog mitongow mu koni bogoyon ku dianika bila momba' a mangka a tamuy dianakon."

¹⁰ Dadi, tinolu'an ion ni Isus nog, "Awa' a na dini, Kindagow! Po' sinulat dia sog Kitab nog tamuy mu og Mikpongon nog ion og Diwata mu bu ion tibua og pokokunutoy mu." ¹¹ Dadi, ginonatan ion ni Kindagow bu og moloikatanan nog Mikpongon minangoy dion non mangka nilan ion usiba'oy.

Miktolipun si Isus mogustal sog Galili
Mark 1:14-15, Luk 4:14-15

¹² Dangan midongog ni Isus nog kinolobusu si Jan nog Polomunyag, mikpuli' ion sog Galili. ¹³ Minawa' ion sog Nasaret, mangka angoy pogonong ditu' sog Kapernaum, nog dia sog goksid nog danow nog Galili nog bakas bonua nilo' Sibulun ilan ni Naptali kobon nitu'. ¹⁴ Ion non ion og kotumanan nog tinalu' kitu' nog polomolatas nog Mikpongon nog si Isaya nog,

¹⁵ "Og gotowanan sog bonua nog Sibulun bu Naptali nog ditu' dapit sog danow, bu sog dipag nog tubig nog Jurdan, ditu' sog Galili nog pigbonuaan nog kona' Hudyu, ¹⁶ ilan og gotowanan koyon nog migonong sog modolom. Mitongow nilan na og dolag nog motilak tokodoy. Ilan koyon nog migonong dia sog bonua nog pigboya'an nog patoy, kisilowan ilan nog dolag."§

¹⁷ Tidu sog kangoy ni Isus kitu' sog Kapernaum, miktolipun ion momali nog, "Poglila' amu na nog dusaanan niu po' mosompol na og kopogdatu' nog Mikpongon dianita."

* 4:4 4:4 Deuteronomy 8:3 † 4:6 4:6 Salmu 91:11-12 ‡ 4:7 4:7 Deuteronomy 6:16 § 4:16 4:16 Isaya 9:1-2

*Og mikuna onggaton ni Isus nog su-
langgu'anan non*

Mark 1:16-20, Luk 5:1-11

¹⁸ Tubus nitu', sog solian ni Isus mokpo-
pongoksid sog danow nog Galili koyon,
mitongow non og dua' kotow pogilug nog
si Simun nog og kodua' ngalan non si
Piter bu og kongudan non nog si An-
driu. Solian nilan monglaya sog danow
koyon po' og tolisoda' ilan. ¹⁹ Dangan
mitongow ilan ni Isus, tinolu'an non ilan
nog, "Alung, pogunut amu dianakon po'
imungon ku amu nog maktolisoda' nog
gotow." ²⁰ Sododu'un ginonatan nilan
og glayaanan nilan koyon mangka ilan
pogunut dianon.

²¹ Miglandan ilan. Bu sog solian nilan
ompanow, mikotongow ilan nosop nog
dua' kotow pogilug si lo' Jems bu si Jan
nog gombata' ni Sebedi. Ilan bu og gama'
nilan, dion ilan sog bolangoy sanan nilan
momuna' nog pokot nilan. Inonggat ilan
ni Isus. ²² Sododu'un ginonatan nilan og
bolangoy nilan bu og gama' nilan mangka
ilan pogunut dia ni Isus.

Kiuli'an ni Isus ain og di' mokokodag

Luk 6:17-19

²³ Tubus nitu', miguliugan si Isus sog
gliwag nog Galili. Mikpanad ion dia
sog baloyanan nog poglumpukan nog
bansa Hudyu bu pogustal nog Gomba'is
nog Guksugan pa'ali sog pigdotu'an nog
Mikpongon. Bu pikodag non og glam nog
di' mokokodag bu ain og togo mosakit.
²⁴ Og dongogan pa'ali dianon mipulonag
dia sog gliwag nog bonua nog Siria. Bu
pintang nog gotowanan ditu' non og
glam nog togo mosakit nog miglologinis
og mokosakit nilan, bu ain miglogaga
tokodoy nog mosakit, bu ain sinongonan
nog glatdiwataan, bu ain og bobuy-
bobuyon, bu asta og dadayanan. Bu og
glam non koyon kiuli'an ni Isus. ²⁵ Sabap
dion, modakol og gotowanan nog mik-
pogunut dianon, mikpoktidu sog Galili,
sog Dikapolis*, sog Jerusalem, sog Judia,
bu sog dipag nog Jurdan.

* **4:25** 4:25 Og ma'ana nog Dikapolis koni, sopulu' og koliwagan bonuaanan.

5

*Og pomali ni Isus sog gotowanan sog
bontud*

Luk 6:20-23

¹ Dadi, dangan mitongow ni Isus og
modakol nog gotowanan nog migunut
dianon, tinumukad ion mika'an mangka
ion ingkud. Pilonian ion nog su-
langgu'anan non ² bu pionadan non ilan.
Ma' long non dun,

³ "Pipia ain og kisunan nilan nog ngon
pa og kulang nilan dia sog kinodiwata,
po' mikampu' ilan sog pigdotu'an nog
Mikpongon.

⁴ "Pipia ain lumangos po' pongomu'an
ilan da nog Mikpongon.

⁵ "Pipia ain molumbang po' motabuk
nilan da og pinasad nog Mikpongon dian-
ilan.

⁶ "Pipia ain mogapas nog kodulusan po'
malap nilan da.

⁷ "Pipia ain molilolatoy po' kololatan
ilan nog Mikpongon.

⁸ "Pipia ain omba'is pikilan non, po'
motongow nilan og Mikpongon.

⁹ "Pipia ain og mogapas nog kopoglo-
gomigus po' ingolanan ilan nog gombata'
nog Mikpongon.

¹⁰ "Pipia ain pikposokitan sabap sog
kopokokunut nilan dia sog kodulusan po'
mikampu' ilan dia sog pigdotu'an nog
Mikpongon.

¹¹ "Pipia amu bila tompola'on amu,
bu pokposokitan amu, bu ponolu'nolu'an
amu nog mokolaton nog ponolu'on nog
di' motud sabap sog kopokokunut niu
dianakon. ¹² Pogloliag amu bu pogda'da'
amu po' mosolag og sugda nog sinimpan
dianiu ditu' sog glangit. Po' ma' nitu'
dosop og kopokposakit nilan nog polomo-
latasanan nog talu' nog Mikpongon nog
mikuna pa dianiu."

Og masin bu og dolag

Mark 9:50, Luk 14:34-35

¹³ "Amu koyon, mama' amu nog masin
dia sog gotowanan sog dunya koni. Tibua,
bila molubas na og nanam non, da'idun
nododa' og pondayan dun bagun masin

pa mokpuli'. Dadi, da'idun na og potugyuan dun ual da sog pilakon na bu pogdogyadogyakon tibua nog gotowanan.

¹⁴ "Bu mama' amu dosop nog tiow nog gotowanan dini sog dunya. Og koliwagan bonua nog dia sog bontud ondi' ombuni. ¹⁵ Bu da'idun sop gotow nog tumutud nog sulu' mangka non dugba'oy nog sibulan. Suga'id non, dia non nododa' botangoy sog motampal po' bagun da kodolagan og glam nilan dion sog dialom nog baloy koyon. ¹⁶ Domikian nog ma' nitu' amu dosop. Dadi, silow amu dia sog gotowanan, bagun nilan motongow og molongas nog kohinangan niu bu kosonglitan dun og Gama' niu ditu' sog glangit."

Og kotumanan nog Botad nog bansa Hudyu

¹⁷ "Na' amu momikil nog sa'an minangoy u dini sog dunya koni po' owa'on ku og Botad nog sinulat ni Muses bu og pomali nog polomolatasanan kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'. Suga'id non, inangoy u tumanoy daniu. ¹⁸ Tolu'on ku daniu, solian nog ongon pa og glangit bu og glupa'an, ondi' sop koku-langan og Botad kitu' minsan mika'an si'oy taman da ondi' motuman og glam non koyon. ¹⁹ Dadi, simasima og ondi' mokokunut dun minsan si'oy long niu dun di' bololaga', bu ponadan non og dumaanan non nog ondi' dosop mokokunut nog dondagananan kitu', kingolanan ion nog ombaba' dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Tibua, ain og mikokunut sog dondagananan koni bu ponadan non dosop og dumaanan non mokokunut dun, kingolanan ion nog motas dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. ²⁰ Tolu'on ku daniu, bog di' amu da modulus labi pa sog kodulus nog parasiuanan bu polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, ondi' amu nododa' mokampu' dia sog pigdotu'an nog Mikpongon."

Og pomali pa'ali dia sog glolingit

²¹ "Donsama' niu na midongog nog og mokogulanganan ta kobon nitu' pimolian ilan nog, 'Na' amu momunu' po'

simasima og momunu', ukumon ion.' ²² Tibua, tolu'on ku daniu, nog simasima og sagya mokangit dia sog pakasi non, sumboy ukumon ion. Bu simasima og monompola' dia sog pakasi non dangon sog motas nog gukum nog bansa Hudyu. Bu simasima sop og moktaluh' sog pakasi non nog, 'Da' gatag mu!' gomonsunoy mokangoy ion dia sog danow nog gapuy."

²³ "Dadi, bila ditu' a sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon bu posungu' a muakil nog bogoy mu dianon, saka kilobotan mu nog ngon og duma mu nog miglolingit dianika, ²⁴ na' mu pa sokali' uokilon og bogoy mu koyon. Suga'id non, bagak mu pa poguna mangka a angoy poglokopia dianon mangka mu na uakil og bogoy mu kitu' sog Mikpongon."

²⁵ "Bu bila dangon ka nog pakasi mu, mangka non ika pitangoy sog gukum, dia amu pa sog dalan, poksolikuna a na moglokopia dianon. Po' bila di' mu ilingon ma' nitu', uokilon non ika dia sog gukum, bu og gukum sop muakil dianika dia sog pogbaya' sog kolobusuan, bu ion na og kumolobusu dianika. ²⁶ Tolu'on ku dianika, nog bila mokolobusu a na, ondi' a na doda' mokoluas bog di' mu da koboyadan og glam nog kosola'an mu."

Og pomali sog ain momabal nog kona' non duoy

²⁷ "Midongog niu dosop og pomali tidu sog kobon nitu' nog, 'Na' amu momabal nog kona' niu duoy.' ²⁸ Numun koni tolu'on ku daniu, nog simasima og glaki nog sagya tumontong dunut gimaan non dia sog glibun nog kona' non og duoy, og gotow koyon itungan na nog milawas non na og glibun koyon. ²⁹ Dadi, bila sabap sog mata mu nog dapit sog glintu mokodusa a dun, golom nika na uning mangka mu pilak. Po' golom pa kowa'an ka nog sobola' mata, gaba' nog sigbuon og tibuk nog glawas mu sog danow nog gapuy. ³⁰ Bu bila sabap sog komot mu nog glintu mokodusa a dun, golom nika na putuk mangka mu pilak. Po' golom pa nog kowa'an ka nog sobola' komot, gaba' nog mangoy og tibuk nog glawas mu sog danow nog gapuy."

*Og pomali pa'ali sog kopogbolong
Matiu 19:9, Mark 10:11-12, Luk 16:18*

³¹ “Pimali dosop kobon nitu' nog, ‘Simasima og molong nog glibun non, sumboy tumulun nog gitas nog tanda' nog ilan kitu' migbolong na.’* ³² Tibua, tolu'on ku dianiu, simasima og glaki nog molong nog glibun non nog saka da' da bosia koleg sog len glaki, mokodusa ion dun. Po' sabap ditu', mimung mokodusa dosop og glibun koyon dun bila moko-poglaki ion sog len glaki. Bu og glaki kitu' nog moko-pogduoy dianon mokodusa dosop.”

Og sumapa

³³ “Midongog niu dosop nog og gotowanan kitu' kobon nitu', pimolian ilan nog bila sumapa ilan sumboy ondi' nilan bolubaon, suga'id non, tumanon nilan na doda' og sinopaan nilan kitu' dia sog Mikpongon. ³⁴ Tibua, tolu'on ku dianiu, nog na' amu tokodoy moksapasapa. Na' niu lobiton og glangit, po' ion non ion og gingkudan datu' nog Mikpongon. ³⁵ Otawaka na' niu dosop lobiton og glupa'an, po' ion non ion og guntulan nog botis non. Bu na' niu dosop lobiton og koliwagan bonua nog Jerusalem, po' ion non ion og koliwagan bonua nog motas kitu' nog Datu'. ³⁶ Na' niu dosop lobiton og gulu niu, po' og Mikpongon da og moto mogbaya' bog pitomon non ta' otawaka poputi'on non ta'. ³⁷ Suga'id non, bila tumabal amu, talu' niu tibua nog, o'o bila o'o. Bu bila sop ondi', talu' niu nog ondi'. Po' bila polobian niu, og pilabi niu kitu' dia na miktidu ni Kindagow.”

*Og pomali pa'ali sog moksuli'suli'
Luk 6:29-30*

³⁸ “Midongog niu na og pomali kobon nitu' nog bila mibuta og sala kotow po' kingulanan nog pakasi non, og mikongulan koyon dianon sumboy butaon dosop. Bu domikian dosop ma' nitu', bila mikolupu' ion nog ngisi, sumboy ion si'oy lupu'an dosop nog ngisi. ³⁹ Tibua, tolu'on ku dianiu, nog ain moginang koyon nog molaton dianiu, na' niu na

ontuan. Bila dopi'on mulu' niu nog dapit sog glintu, tan niu sop dianon og sobola' mulu' niu. ⁴⁰ Bu bila dangon amu nog gotow mangka non amu oitoy sog gukum bagun non malap og glogdoy niu, na' niu na pogondi'an dianon malap asta og sulagbon niu. ⁴¹ Bila ngon gotow tumogol dianiu mokpitang nog pitangon non laga' nog sala kilumitru, pitang niu pa og pitangon non koyon asta sog dua' kilumitru. ⁴² Bila ongon og gotow nog mongoni dianiu, bogoyoy niu ilan. Bu bila ongon og gotow nog mogodam nog balan niu, podam niu.”

*Kololat amu sog ain minanta dianiu
Luk 6:27-28,32-36, Matiu 7:12*

⁴³ “Midongog niu na og pomali kobon nitu' nog sumboy mololat a sog glokole mu bu kangit a sog banta mu. ⁴⁴ Tibua, tolu'on ku dianiu, nog numun koni kololat amu sog ain minanta dianiu bu pogyokinoy og gotow nog ain mokposakit dianiu ⁴⁵ bagun amu mimung nog gombata'anan nog Gama' sog glangit. Po' ondi' ion mogbigya'. Pisilowan non nog gondow og gotowanan kitu' nog mokoba'is otawaka og mokolaton. Bu pidupi'an non dosop og gotowanan kitu' nog midulus otawaka ain da' kodulus. ⁴⁶ Bila mololat amu tibua dia sog ain milolat kitu' dianiu, na' amu mogdodama nog sugdaan amu nog Mikpongon. Po' minsan og polongabat kitu' nog buis nog polonglimbung, mololat da sog ain mololat kitu' dianilan. ⁴⁷ Bu bila og golunon niu og glokoleanan niu tibua, og duma gotowanan si'oy ma' nitu' dosop og ginangon nilan. Po' minsan og gotowanan nog onda' poktamuy dia sog Mikpongon, moko-poginang ilan dosop ion dun. ⁴⁸ Dadi, sumboy mohurup amu mama' nog Gama' niu sog glangit nog mihurup ion.”

6

Og pomali pa'ali sog moginang nog modulus

* 5:31 5:31 Deuteronomy 24:1-4

¹ Ma' long sop ni Isus, "Na' amu tokodoy moginang nog ginang niu dia sog kodulusan nog bagun tibua motongow nog gotowanan. Po' bila ma' nitu' og ginangon niu, da'idun na og sugda nog motabuk niu nog miktidu sog Gama' niu sog glangit. ² Dadi, bila mogbogoy amu dia sog miskinan, na' niu pulonagon dia sog kodokolan nog gotowog nog mama' nog poginangon nog gotowanan koyon nog mokpopotongow ilan tibua dia sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu bu dia dosop sog kosompagan nog gotowanan bagun ilan pogdongya'an nog gotowanan dun. Tolu'on ku daniu nog mitabuk nilan na og glam nog sugda nilan. ³ Tibua, bila mogbogoy amu sog miskinan, na' niu tokodoy posunon minsan dia sog duma, minsan si'oy og pakasibata' niu ⁴ bagun da og bogoy niu koyon, da'idun mokosun dun lual da og Gama' niu sog glangit. Ion da og mokotongow nog ain ginang nog piglingod. Bu ion da sumugda dun daniu."

Og pomali pa'ali sog kopogyakin

Luk 11:2-4

⁵ Ma' long sop ni Isus, "Bu bila sop mogyakin amu, na' amu moglogiling dia sog gotowanan koyon nog mokpopotongow tibua. Loliagon ilan mindog mogyakin dia sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu bu dia sog kosompagan bagun ilan tibua motongow nog gotowanan. Tolu'on ku daniu nog mitabuk nilan na og glam nog sugda nilan. ⁶ Tibua, bila mogyakin amu, solod amu sog dugu niu mangka amu pomintu' bu pogyakin dia sog Gama' niu nog ondi' motongow. Ion da og mokotongow nog ain ginang nog piglingod. Bu ion dosop og sumugda dun daniu.

⁷ "Bu bila mogyakin amu, na' amu moglogiling sog gotowanan koyon nog da' poktamuy sog Mikpongon nog bila mogyakin ilan, ma' nog poktubodon bu pomulakmulakan nilan og gyakin nilan. Po' balu' nilan dun, sabap sog kodakol nog talu' nilan koyon, motabal og gyakin nilan dun. ⁸ Na' amu moglogiling dianilan po' og Gama' niu sog glangit, donsama'

non na kisunan bog olo og kulang niu sog da' amu pa pongoni dianon.

⁹ Bu bila mogyakin amu, ma' nini og tolu'on niu, 'Ama' nami sog glangit, pogodaban og ngalan mu po' mosigda a. ¹⁰ Bu saba' nami dun matong na dini og kopogdatu' mu. Bu og glegan mu motuman dini sog glupa'an mama' nog mituman ditu' sog glangit. ¹¹ Bogoyoy mu ami nog ponganon nami gondow koni. ¹² Bu ompunoy mu na og dusaanan nami po' ami si'oy, inompunan nami na ain og mikosala' dianami. ¹³ Bu na' mu ami potiangon koyuba'an, suga'id non, ipat mu ami sog baya' ni Kindagow.'

¹⁴ "Bila ompunan niu og gotowog nog mikosala' daniu, og Gama' niu si'oy sog glangit, ompunan non dosop amu. ¹⁵ Tibua, bila ondi' niu ompunan og sala' nilan daniu, amu si'oy, og dusaanan niu ondi' dosop ompunan nog Gama' niu sog glangit."

Og pomali pa'ali sog kopokpuasa

¹⁶ Ma' long sop ni Isus, "Bila mokpuasa amu, na' niu potongowog sog glangkalangka niu nog misusa amu mama' nog gotowanan kitu' nog mokpopotongow tibua. Ilan koyon, sapon nilan og bayu'bayu' nilan bagun ilan kilolaan nog mikpuasa ilan doda'. Tolu'on ku daniu, nog mitabuk nilan na og sugda nilan. ¹⁷ Tibua, bila mokpuasa amu, pongula'up amu mangka amu ponundoy ¹⁸ bagun ondi' kosunan nog len gotowog nog mikpuasa amu. Bu solabuk da og mokosun dun, ion og Gama' niu sog glangit nog ondi' niu motongow. Ion og mokotongow nog ginang koyon nog piglingod, og sumugda dun daniu."

Og daya ditu' sog glangit

Luk 12:33-34

¹⁹ Ma' long sop ni Isus, "Na' amu mogomud nog daya niu dini sog dunya po' kokoton da nog gangnay, bu moglogang da, bu modakow da nog polonakow. ²⁰ Suga'id non, pogomud amu nog daya niu ditu' sog glangit po' ditu' ondi'

mokokut nog gangnay, bu di' moglogang, bu da'idun na monakow dun. ²¹ Po' minsan ain og daya niu, ditu' dosop og pomikilan niu."

Og sulu' dia sog glawas nog gotow

Luk 11:34-36

²² Ma' long sop ni Isus dun, "Og mata niu mama' da nog sulu' nog glawas niu. Dadi, bila og mata niu da'idun og gla'at non, og tibuk nog glawas niu kodolagan. ²³ Tibua, bila migla'at og mata niu, og tibuk nog glawas niu molokop nog modolom. Dadi, bila ma' nitu' og dolag koyon daniu modolom da, landu' doda' kodolom."

Tigbung niu pikilan niu dia sog Mikpongon

Luk 16:13

²⁴ Ma' long ni Isus dun, "Ondi' nododa' mogusoy og gotow nog dua' buk og kounutan non. Po' bila ma' nitu', mimung nog pokongitan non og sala kotow mangka non kololamoy og sala kotow. Otawaka, mokokunut sog sala kotow mangka pongantu sog sala kotow. Ondi' mogusoy nog tigbungon niu og pikilan niu dia sog Mikpongon bu tigbungoy dosop dia sog pilak."

Salig amu sog Mikpongon

Luk 12:22-31

²⁵ Ma' long sop ni Isus dun, "Dadi, tolu'on ku daniu, nog na' amu mosusa pa'ali sog kotubu' niu bog olo og ponganon niu bu og ginumon niu, bu pa'ali sog glawas niu bog olo og koponapot niu. Kona' ta' nog og kotubu' bololaga' pa dia sog ponganon bu og glawas bololaga' pa sog ponopoton? ²⁶ Tontong niu polo'ma og manukmanukanan koyon nog mokponglayug sog gawang. Di' ilan tanan momula otawaka gumani. Bu da'idun tanan og pogomudan nilan nog pongonganon nilan. Tibua, ma' nitu' si'oy, da' ilan da potiangoy nog Gama' niu sog glangit. Suga'id non, pino'uban non potanan ilan. Kona' ta' buan nog bololaga' amu pa tokodoy dianilan? ²⁷ Po' sima buan daniu nog bianan sog susaan non, kosukpatan non og kopayat nog kotubu' non?

²⁸ "Bu iduma mosusa amu ma buan nog koponapot niu? Tontong niu polo'ma og kotubu' nog bulakbulakanan. Da' ilan tanan ponukat otawaka pongabol nog bagun ilan mokopoglogdoy. ²⁹ Tibua, tolu'on ku daniu, nog minsan si Datu' Solomon kobon nitu' nog doyahan tokodoy, da' pa sibon pokoponapot nog mokolongas nog ma' nog bayu'bayu' nog bulakbulakanan koyon solabuk si'oy. ³⁰ Bila ma' nitu' ma og ginandun nog Mikpongon og koponapot non dia sog sigbotanan nog motongow ta numun koni nog saka, mogboloma' imungon nog tagun, amu pota' gidoy og polukason non nog da'idun og ponopoton niu? Kulang doda' og salig niu. ³¹ Dadi, na' amu mosusa bog olo og kokan niu bu kinum niu, otawaka koponapot niu. ³² Po' koyon og pigopasan nog gotowanan koyon nog da' poktamuy dia sog Mikpongon. Bu og Gama' niu sog glangit, kosunan non nog og glam nini sumboy ngon nododa' daniu dun. ³³ Suga'id non, pogopasoy niu poguna og kopogdatu' nog Mikpongon daniu bu og kodulusan non, po' og glam nini pono'uban non da amu dun. ³⁴ Po' gondow gondow ngon susaan niu. Giap nog gondow ngon dili susaan nog gondow koyon. Dadi, na' amu mosusa bog olo og matong boloma' po' len da og susaan sog gondow koyon."

7

Na' amu mongukum nog pakasi niu

Luk 6:37-38,41-42

¹ Ma' long ni Isus, "Na' amu mongukum nog pakasi niu bagun amu ondi' dosop ukumon nog Mikpongon. ² Po' bianan sog kopongukum niu dianilan ma' nitu' dosop og koukuman daniu. Po' og galan nog gomiton niu dia sog pakasi niu, ma' nitu' dosop og gomiton nog Mikpongon nog galan non daniu.

³ "Iduma sokali' motongow niu og puling ma nog duma niu nog gahatgahat tanan kotongow, saka potiangon niu ma og puling nog migbolabag dia sog dili mata niu nog ma' nog glolosan kosolag? ⁴ Olo ma mogandun kotalu' niu dia sog

pakasi niu nog, 'Takun dow, owa'on ta og puling mu,' saka ngon og puling niu nog ma' nog glolosan kosolag migbolabag dia sog dili mata niu? ⁵ Mokpopotongow amu doda' tibua! Awa' niu poguna og glolosan koyon nog migbolabag dia sog dili mata niu, bagun niu motongow mahatul bu mawa' niu og bata'bata' puling sog mata nog pakasi niu.

⁶ "Og mosigda nog balan nog tidu sog Mikpongon, na' niu bogoyon dia sog gotowanan koyon nog mokolaton botad non. Po' gomonsunoy mama' ilan nog gayam nog puli'on nilan amu gumupas. Og gustalan niu koyon bololaga' tokodoy ma' nog mutia'. Dadi, na' niu tikpu'on dia sog babuayan po' poglogekon nilan tibua nog da' ma'ana non."

Pongoni amu dia sog Mikpongon bagun amu kobogayan

Luk 6:31, 11:9-13

⁷ Ma' long sop ni Isus dun, "Pongoni amu po' bogayan amu. Ponontong amu po' motongow niu. Bu pokibuka' amu po' og bongawan buka'on da dianiu. ⁸ Po' simasima og mongoni, mokotabuk. Bu simasima og monontong, mokotongow. Bu simasima sop og mokibuka', og bongawan buka'on dianon. ⁹ Po' ngon ta' og gotow dianiu nog bila mongoni og bata' non nog pan, tulunan non nog batu? ¹⁰ Otawaka bila mongoni ion nog soda', bogayan niu ta' ion nog mamak? Ondi', le! ¹¹ Po' amu, moto amu tanan mogbogoy nog ain molongas dia sog gombata' niu nog saka bolodusaon amu. Labi na og Gama' niu sog glangit mogbogoy nododa' nog molongas sog ain og mingoni kitu' dianon. ¹² Dadi, sog glam non, inang niu sog pakasi niu ain kolegan niu kitu' nog inangon non dianiu. Po' mitigbung na dini og Dan Botad kitu' bu og pimali nog polomolatasan kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'."

Og moliwag bu mosikut nog bongawan
Luk 13:24

¹³ Ma' long sop ni Isus dun, "Bian amu sog mosikut nog bongawan nog posungu' sog kotubu' nog da' kopus non. Po' og bongawan nog posungu' sog gla'at,

moliwag bu molomu bianan. Bu modakol og mokpomian dun. ¹⁴ Tibua, mosikut og bongawan bu mologon og dalan posungu' sog kotubu' nog da' kopus non. Bu mika'an da og mokotongow dun."

Og kayu kilolaan dia sog bunga non
Luk 6:43-44, Matiu 12:34-35

¹⁵ Ma' long sop ni Isus dun, "Pong-mohilat amu nog polomolatasan koyon nog di' motud. Tumua' ilan dion niu ompatong ma' nog bilibili. Tibua, og dialom pikilan nilan kondokondok mama' nog glimong. ¹⁶ Kilolaan niu ilan bianan sog kohinangan nilan. Po' og bunga nog paras ondi' mupu' dia sog totulug. Bu og bunga nog igera ondi' mupu' dia sog bonganga. ¹⁷ Domikian dosop ma' nitu', og kayu nog da' mosakit non, molongas sop og bunga non. Tibua, og kayu nog togo mosakit, molaton sop og bunga non. ¹⁸ Og kayu nog da' mosakit non, ondi' na doda' mogbunga nog molaton. Bu og molaton nog kayu ondi' na doda' mogbunga nog molongas. ¹⁹ Ain og kayu kitu' nog di' mogbunga nog molongas, ponoga'on mangka tikpu'oy sog gapuy. ²⁰ Dadi, tolu'on ku dianiu, nog og gotowanan koyon, kilolaan niu na doda' ilan bianan sog kohinangan nilan."

Og tantu sulanggu'anan ni Isus
Luk 13:25-27

²¹ Ma' long sop ni Isus dun, "Kona' og glam nog moksabi dianakon nog akon og kounutan non, nog mokampu' sog pigdotu'an nog Mikpongon. Suga'id non, ain da og mikokunut kitu' nog glegan nog Gama' u ditu' sog glangit. ²² Bu tolu'on ku dianiu, nog ongon gondow matong nog modakol og gotowanan nog moksabi dianakon nog, 'Kounutan! Kounutan! Mimitua ami, bu mimugow ami nog glatdiwataan bianan sog ngalan mu, bu modakol pa og miinang nami nog kosobu'sobu!' ²³ Tibua, tolu'an ku ilan nog, 'Di' u amu kilolaan. Suga'id non, pokpolayu' amu dianakon, amu koyon nog mokolaton og kohinangan non.' "

Og dua' kotow polongimung nog baloy
Luk 6:47-49

²⁴ Ma' long sop ni Isus dun, "Dadi, simasima og mikodongog nog talu' u koni mangka ion pokokunut dun, mama' ion nog gotow kitu' nog moto momikil nog dia non pinasok og baloy non sog dolonitan. ²⁵ Dangan migdupi' bonua mangka pogba' bu inoyupan nog molandos nog galu', og baloy non koyon da' da kobuksak po' ompagon og piingkudan non nog baloy non koyon. ²⁶ Tibua, simasima og mikodongog nog talu' u koni nog saka onda' non unutoy, mama' ion nog gotow kitu' nog gumowon. Sokali' non pinasok og baloy non sog pontadan. ²⁷ Dangan migdupi' bonua mangka pogba', bu inoyupan nog molandos nog galu', mibuksak og baloy non koyon bu kologlag."

²⁸ Dangan midoksu' ni Isus tolu'oy og glam non koyon, kisobu'an tokodoy og gotowanan nog kopokpanad non koyon. ²⁹ Po' og kopokpanad non, ion og togo baya'. Ondi' mama' nog polopanadanan koyon nog botad nog bansa Hudyu.

8

Kiuli'an ni Isus og gotow nog gipulon Mark 1:40-45, Luk 5:12-16

¹ Dinumiksun si Isus tidu sog bontud koyon. Dangan minatong sog dotagan, modakol og gotowanan nog mikpogunut dianon. ² Bu ngon og sala kotow gipulon nog mikpolani dianon mangka inglu'ud sog sungu'an non bu poktalunog, "Polopanad, somo' moleg a da, ompokodag mu akon."

³ Dadi, dinoponan ion ni Isus mangka poktalunog, "Moleg u da le. Kuli'an ka na!" Bu sododu'un miawa' og mosakit nog gotow koyon. ⁴ Tubus nion, tinolu'an non og gotow koyon nog, "Na' mu ini tokodoy posunon minsan sima. Suga'id non, angoy mu potongow og glawas mu ditu' sog bolian mangka a pomalas ma' nog dinondag ni Muses kitu' kobon nitu' po' bagun nilan kotoksi'an."

*og kopongandol nog kounutan nog sundaluanan
Luk 7:1-10*

⁵ Dangan minatong si Isus sog koliwagan bonua nog Kapernaum, linumpak ion

nog kounutan nog sundaluanan mangka pokitabang dianon nog, ⁶ "Kounutan, og dodondagon ku ondi' mokodag bu ondi' tanan mokopoglilow ditu' sog baloy. Misinsa tokodoy nog mosakit non."

⁷ Tinabal ion ni Isus nog, "O'o, ongoyon ku da ion pokodagoy."

⁸ Tibua, tinumabal og kounutan nog sundaluanan koyon nog, "Kounutan, kona' u patut mokpodangan dianika sog baloy u. Suga'id non, talu' mu tibua nog kumodag na og dodondagon ku kitu', po' kumodag na dun. ⁹ Po' akon si'oy, ngon dosop og kounutan nog mogbaya' dianakon. Bu ongon dosop og sundaluanan nog bila dondagon ku ompanow, mokokunut da dianakon. Bu bila sop dondagon ku mokpolani dianakon, mokokunut ilan dosop. Bu bila dondagon ku og sosugu'on ku nog moginang nog ain kolegan ku, inangon non dosop."

¹⁰ Dangan midongog ni Isus og tinalu' nog gotow koyon, kisobu'an ion dun nog boya'an tinolu'an non og gotowanan koyon nog mikpogunut dianon nog, "Totu da, da' u pa sibon pokolumpak nog gotow nog ma' nini kopagon og kopongandol non, minsan si'oy sog bansa Israel. ¹¹ Tolu'on ku dianiu, nog modakol og gotowanan nog mokpoktidu sog silangan sindopan madap ilan kuman dia ni lo' Abraham, si Isak, bu si Jakub sog pigdotu'an ditu' sog glangit. ¹² Tibua, og gotowanan kitu' nog mokampu' bosia sog pigdotu'an nog Mikpongon, tikpu'on ilan sog glowasan ditu' sog kodoloman. Bu ditu' ilan poglulad bu mongolongot og ngisianan nilan."

¹³ Tubus nion, miktalu' si Isus sog kounutan nog sundaluanan koyon nog, "Uli' a na. Po' motuman da dianika og tud mu koyon." Bu og tang koyon kiuli'an doda' og dodondagon non kitu'.

Modakol og di' mokokodag nog kiuli'an ni Isus

Mark 1:29-34, Luk 4:38-41

¹⁴ Tubus nitu', minangoy si Isus sog baloy ni Piter. Dangan sinumolod ion, mitongow non og ponugangan ni Piter nog glibun nog pogbolilid po' mipanas.

¹⁵ Dadi, dinoponan ni Isus og komot non bu kiowasan ion. Dadi, migbuat ion mangka non tologadoy si Isus.

¹⁶ Dangan sinumindop na gondow, modakol og gotowanan nog pinosopan nog glatdiwataanang nog pingoit ditu' non. Pimugow non og glatdiwataanang kitu' bianan sog talu' non. Bu og glam nog ondi' mokokodag koyon dion kiuli'an non. ¹⁷ Ion non ini og kotumanan nog tinalu' kitu' nog polomolatas nog talu' nog Mikpongon nog si Isaya kobon nitu' nog, "Kiuli'an non ita mangka non owa'oy og mokosakitanan ta."*

Og kobianbianan nog gotow ain mokokunut dia ni Isus
Luk 9:57-62

¹⁸ Dangan mitongow ni Isus nog modakol og gotowanan nog miglibut dianon, tinolu'an non og sulanggu'anan non koyon nog, "Tumolipag ita ditu' sog dipag nog danow koni." ¹⁹ Sog da' ilan pa gonat, mikpolani dianon og polopanad nog botad nog bansa Hudyu mangka poktalu' nog, "Kounutan, mogunut u dianika minsan ain ka angoy."

²⁰ Tinumabal si Isus nog, "Og tinggalung togo pogonongan, bu og manukmanuk togo salag. Tibua, og Binata' sog Kilawan, da'idun tanan og dolopa'an non."

²¹ Og sala kotow sop nog sulanggu' non miktalu' dianon nog, "Kounutan, ondi' u pa mokodunut dianika po' lobongon ku pa poguna og gama' u."

²² Tinabal ion ni Isus nog, "Pogunut a dianakon. Potiang nika na ain og di' bololaga' dianilan og pigdotu'an nog Mikpongon nog ilan dona og lumobong nog bangkoy nilan."

Pilota' ni Isus og goyup

Mark 4:35-41, Luk 8:22-25

²³ Tubus nitu', sinumakoy si Isus ilan nog sulanggu'anan non koyon dia sog bolangoy mangka ilan tulak.

²⁴ Gomonsunoy pa, tinumokow moglogoyup nog landu' na kolandos dia sog danow koyon boya'an nog kisigoban nog nabok og bolangoy nilan koyon. Tibua, si Isus poktulug. ²⁵ Dadi, inangoy ion

tonudoy nog sulanggu'anan non koyon, "Kounutan, tabang! Mogla'at ita!"

²⁶ Tubus nitu', tinolu'an non ilan nog, "Iduma kondokan amu ma? Kulang doda' og kopongandol niu!" Mangka ion pogbuat bu polota'oy og galu' koyon bu og nabok nog mokoluksang. Sododu'un tinumodo' tokodoy og danow koyon.

²⁷ Kisobu'an tokodoy og sulanggu'anan non koyon mangka ilan poktalu' nog, "Sima gidoy og gotow koni nog minsan si'oy og galu' bu og nabok mogbilang ma dianon!"

Kiuli'an ni Isus og dua' kotow nog tinosopannog glatdiwataanang

Mark 5:1-20, Luk 8:26-39

²⁸ Sokali' ilan dinumonggu' ditu' sog dipag nog danow koyon sog bonua nog ngalan non Gadarinis. Linumpak ion nog dua' kotow nog tinosopan nog glatdiwata nog ditu' ilan miktidu sog kolobongan. Bu kondokondok ilan tokodoy nog boya'an nog da'idun tanan og mokobian sog dalan koyon. ²⁹ Bu mikpoktalu' ilan nog mosikad nog, "Olo og dunon mu dianami, Ika og Bata' a nog Mikpongon? Ongoyon mu ta' ami posinsaoy nog saka da' pa datong og tang non?"

³⁰ Sog molayu'layu' nilan koyon, ngon og panun nog babuy nog pokponungkal.

³¹ Og glatdiwataanang koyon, migbubut ilan dia ni Isus nog bila bugowon non ilan, dia ilan sangon sog babuayanang koyon.

³² Dadi, sinagda ilan ni Isus mokpongluas. Bu mikpongluas ilan tidu sog dua' kotow koyon mangka ilan sangon sog babuayanang koyon. Bu og panun nog babuy koyon, mikpongobok ilan dumiksun mangka pokpongokpu sog danow koyon bu mitipot ilan pomogla'at.

³³ Dangan mitongow nog polongipat nog babuayanang koyon og ma' nion koyon, mikpongobok ilan mangka nilan poguksugoy ditu' sog koliwagan bonua og glam nion bu asta og kibianbianan nog dua' kotow kitu' nog bakas tinosopan nog glatdiwataanang. ³⁴ Dadi, og glam nog gotowanan ditu' sog koliwagan bonua

* 8:17 8:17 Isaya 53:4

kitu', inangoy nilan lumpakoy si Isus bu pigbubut nilan nog mawa' pa dion sog bonua nilan koyon.

9

*Og daday kiuli'an ni Isus
Mark 2:1-12, Luk 5:17-26*

¹ Dadi, sinumakoy si Isus sog bolangoy mangka ion tolipag posungu' ditu' sog dili bonua non. ² Dangan minatong ditu', ngon og daday nog inoyungan nog gotowanan sog pigbolilidan non posungu' ditu' ni Isus. Dangan mitongow non og kopongandol nilan dianon, tinolu'an non og daday koyon nog, "Aki, poba'is mu og pikilan mu, po' og dusaanan mu inompunan na."

³ Dangan ion midongog nog duma polopanadanan koyon nog botad nog bansa Hudyu, migdialominawa ilan nog, "Og gotow koni moglaka'laka' ma mon-
alu' dia sog Mikpongon!"

⁴ Tibua, kisunan ni Isus bog olo og pomikilan nilan koyon. Dadi, tinolu'an non ilan nog, "Iduma molaton ma og pomikilan niu dianakon?" ⁵ Ain gidoy og molomu tolu'on, 'Inompunan na og dusaanan mu,' otawaka moktalu' nog, 'Pogbuat a mangka a panow?' ⁶ Tibua, bagun niu kosunan, potongowon ku dianiu nog og Binata' sog Kilawan togo baya' mongampun nog dusa nog gotowanan dini sog glupa'an." Mangka non tolu'oy og daday koyon nog, "Pogbuat a le. Imud mu og pigbolilidan mu koyon bu pitang mu muli'." ⁷ Dadi, migbuat doda' og gotow koyon mangka ion uli'. ⁸ Dangan mitongow nog gotowanan og ma' nion koyon, kiondokan ilan dun bu piksonglit-
tan nilan og Mikpongon dun nog ion migbogoy nog baya' nog ma' nion dia sog gotowanan.

*Inonggat ni Isus si Matiu
Mark 2:13-17, Luk 5:27-32*

⁹ Dangan miglandan si Isus, mitongow non og gotow nog ngalan non si Matiu

pogingkud sog baloybaloy nog pokpon-
gobatan non nog buis. Tinolu'an ion ni Isus nog, "Pogunut a le dianakon." Dadi, migbuat ion mogdayun mangka pogunut dia ni Isus.

¹⁰ Tubus nitu', si Isus bu og sulanggu'anan non, migadap ilan kuman ditu' ni Matiu. Modakol og polongabatasan nog buis bu og bolodusaon* nog minangoy ilan madap kuman dia ni Isus bu sulanggu'anan non. ¹¹ Dangan mitongow nog parasiuanan og ma' nion koyon, sinakan nilan og sulanggu'anan ni Isus nog, "Iduma og polopanad niu koyon mampu' ma kuman dia sog polongabatasan nog buis bu sog bolodusaon?"

¹² Dangan ion midongog ni Isus, tinolu'an non ilan nog, "Og gotow nog mokodag, da'idun na og balan non nog polomulung. Tibua, og gotow nog di' mokodag, ngon kobalan non dun. ¹³ Dadi, angoy niu pogonadoy bog olo og ma'ana nog sinulat koni sog Kitab nog, 'Og kolegan ku og mololat amu gaba' nog pomalas niu dianakon.' "† Long sop ni Isus dun, "Po' akon, kona' gangoy u dini mangoy mongonggat sog ain mokpikil nog midulus ilan na. Suga'id non, inangoy u onggatoy ain og gotow nog bolodusaon."

*Og sak pa'ali sog mokpuasa
Mark 2:18-22, Luk 5:33-39*

¹⁴ Tubus nitu', og sulanggu'anan ni Jan nog Polomunyang minangoy ditu' ni Isus mangka poksak nog, "Ami bu og parasiuanan, mokpuasa ami. Saka, og sulanggu'anan mu ondi' ma?"

¹⁵ Tinabal ilan ni Isus nog, "Mogusoy ta' gidoy nog og pongantim mosusa nog kobon pa nog dion nilan og koin-
gon koyon? Ondi' na doda'. Tibua, ngon da gondow non nog bigdason dian-
ilan og koingon koyon, mangka ilan pa pokpuasa."‡

¹⁶ Long non sop dun, "Da'idun og gotow nog bila monilob, gumabas nog bogu ponopoton nog da' pa kolo' mangka non

* **9:10** 9:10 Og pigolong koyon nog iningolanan og bolodusaon, og gotowanan kitu' nog long nog parasiuanan dun, sumboy ponumpilian po' da' pokokunut sog Botad nog bansa Hudyu. † **9:13** 9:13 Hosea 6:6 ‡ **9:15** 9:15 Og koingon koyon si Isus. Bu ngon gondow nog mokawa' ion dianilan bianan sog kopatoy non.

tiloboy sog dan glogdoy. Po' bila kumolo' og tilob non koyon mogdungag lumiwig og bogyang nog dan glogdoy non koyon. ¹⁷ Bu domikian dosop nog da'idun og gotow nog tumagu' nog bogu galak dia sog dan togu'an nog di' lumagyat. § Po' bila ma' nitu', ombogdak og togu'an koyon dun po' ondi' na lumagyat. Dadi, mogla'at og togu'an non koyon bu mogula' og galak koyon. Og bogu galak sumboy dia na doda' togu'oy sog bogu togu'an nog lumagyat po' bagun og galak koyon ondi' mogasta bu og togu'an non koyon ondi' dosop mogla'at.”

Kiuli'an og bata'libun bu og glibun nog tinumuyoksog glogdoy ni Isus

Mark 5:21-43, Luk 8:40-56

¹⁸ Solian pa ni Isus moktalu' dia sog gotowanan koyon, ngon og gotow dion og polongokbit nog solabuk baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Og gotow koyon mikpolani dia ni Isus mangka inglu'ud dia sog sungu'an non, mangka ion poktalu' nog, “Og bata' u nog glibun kotoktusoy non pa. Tibua, amoyamoy dianika, angoy mu pa ion daponoy bagun da motubu' mokpuli'.” ¹⁹ Dadi, migbuat si Isus asta og sulanggu'anan non koyon mangka ilan pogunut dianon.

²⁰ Sintak nilan ompanow, ngon og glibun nog sinuma'ut dianilan. Og glibun koyon piglodasan nog dugu' sog solod nog sopulu' bu dua' ton. Mikpolani ion dia sog tolikudan ni Isus mangka non tuyokoy og sudung nog glogdoy ni Isus. ²¹ Po' donsama' na migdialom pikilan og glibun koyon nog, “Minsan si'oy sagya motuyok u og glogdoy non kuli'an u na dun.”

²² Dadi, tinumolikud si Isus mangka sungu' sog gotowanan bu mitongow non og glibun koyon. Dadi, tinolu'an non ion nog, “Ibun, poba'is mu og pikilan mu, po' sabap sog kopongandol mu kiuli'an ka.” Dadi, sododu'un kiuli'an doda' og glibun koyon.

²³ Dangan minatong ilan sog baloy nog polongokbit kitu', sinumolod ilan. Bu mitongow ni Isus og polomansi'anan* bu og gotowanan koyon dion mikponglangos ilan. ²⁴ Dadi, tinolu'an non ilan nog, “Pongawa' amu dini! Po' og bata' koni onda' patoy, suga'id non, sagya da ion mitulug.”

Dadi, pigwanwan nilan si Isus dun. ²⁵ Tibua, dangan linumiu na og gotowanan kitu', sinumolod si Isus sog dugu nog binotangan nog bata'libun koyon mangka non pogoidoy sog komot bu og bata' koyon migbuat.

²⁶ Og dongogan koni mipulonag sog gliwig nog bonua koyon dion.

Kiuli'an ni Isus og dua' kotow buta

²⁷ Dangan miglandan si Isus, ongon dua' kotow og buta nog migunut dianon kobon nilan moktalu' nog mosikad nog, “Pangkat ni Apu' Dabid! Kololatoy mu pa ami!”

²⁸ Dangan sinumolod na si Isus sog baloy, og butaanan koyon, mikpolani ilan dianon. Dadi, sinakan non ilan, “Tumud amu ta' da nog kuli'an ku amu?”

Tinumabal ilan nog, “O'o Kounutan, tumud ami da!”

²⁹ Dadi, tinuyok ni Isus og mataanan nilan mangka ion poktalu' nog, “Motuman nion dianiu og tinud niu koyon.” ³⁰ Bu mikotongow ilan na mogdayun mangka non pigondi'oy moguksug dianilan sog minsan sima. ³¹ Tibua, miguliugan ilan sog gliwig nog bonua koyon mangka nilan pulonagoy og guksugan koyon pa'ali dianon.

Kiuli'an ni Isus og bod

³² Dangan ginumonat tibua og bakas butaanan koyon, ongon sala kotow og tinosopan nog glatdiwata nog boya'an migbod tanan ion dun nog pintang ditu' ni Isus. ³³ Midoksu' non bugowoy og glatdiwata koyon, mikopktalu' na og bod koyon. Dadi, kisobu'an og gotowanan koyon dun mangka ilan poksitalu' nog,

§ 9:17 9:17 Og bansa Hudyu, og gomiton nilan nog togu'an galak og panit nog potubu'on. Og pononggi'an non koni pa'ali dia sog bogu pomali non bu og dan tud nog gotowanan kitu' ondi' pia poglongkiton mogunut. * 9:23 9:23 Og botad nilan, bila ngon og matoy dianilan, tumindan ilan nog gotow momansi' bu lumangos.

“Da' ita pa sibon pokotongow nog ma' nini koni dini sog bonua nog Israel!”

³⁴ Tibua, miktalu' og parasiuanan koyon nog, “Sa'an nion kopogboya'an non og glatdiwataan an koyon po' og baya' non koyon dia miktidu sog kounutan nog glatdiwataan an.”

Milolat si Isus sog gotowanan

³⁵ Tubus nitu', miguliugan si Isus sog glam nog bonuaanan koyon dion. Mikpanad ion dia sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu bu pogustal nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. Bu pikodag non og glam nog di' mokokodag bu ain togo mosakit. ³⁶ Solian non mogbantoy sog gotowanan koyon nog modakol, nog kilogonan ilan bu da'idun og kogobokan nilan, mololat ion tokodoy dianilan po' mama' ilan nog bilibilianan kitu' nog da'idun og polongipat dianilan. ³⁷ Dadi, miktalu' ion dia sog sulanggu'anan non koyon nog, “Moliwag og gonion, tibua, mika'an da og polonggani.† ³⁸ Dadi, pongoningoni amu dia sog gapu' nog gonion koyon nog mokpoit ion dumungag nog polonggani dia sog gonion non koyon.”

10

Og ginang nog sopulu' bu dua' sulanggu'anan non

Mark 3:13-19, Luk 6:12-16

¹ Ngon gondow non, sinabi ni Isus og sopulu' bu dua' sulanggu'anan non moglumpuk dianon bu binogayan non ilan nog baya' momugow nog glatdiwataan an bu mokpokodag nog ain og di' mokokodag bu ain og togo mosakit nog minsan olo mosokitoy dun.

² Koni og ngalananan nog sopulu' bu dua' kotow og sosugu'onanan non. Og tigana' si Simun (og kodua' ngalan non si Piter) bu og putupusod non nog si Andriu, si Jems bu og putupusod non nog si Jan, og gombata' ilan ni Sebedi. ³ Si Pilip, si Bartolomi, si Tomas, bu si Matiu nog og

polongabat nog buis, bu si Jems og bata' ni Alpius, bu si Tadius. ⁴ Bu si Simun og ombolu' kitu' tumindog nog salu bansa non, bu si Judas Iskariot og miguakil kitu' dia ni Isus sog gla'at.

Pipanow ni Isus og sopulu' bu dua' sulanggu'anan non

Mark 6:7-13, Luk 9:1-6

⁵ Og sopulu' bu dua' kotow koni pipanow ni Isus bu pimolian non ilan nog, “Na' amu mangoy sog kona' bansa Hudyu otawaka sog bonua nog Samaria. ⁶ Suga'id non, ditu' amu angoy sog gotow Israel kitu' nog pinonggi' dia sog bilibilianan kitu' nog mikpogbolong. ⁷ Og panow niu koyon, mangoy amu mogustal nog, og kopogdatu' nog Mikpongon mosompol na. ⁸ Bu pokodag niu ain og di' mokokodag bu ain og gipulon, bu potubu' niu puli' ain og minatoy, bu pomugow niu og glatdiwataan an. Mikalap amu nog baya' koyon dia sog Mikpongon nog da' bayad dun. Dadi, na' niu dosop poboyadon og gotowanan kitu' nog kitobangan niu. ⁹ Na' amu mogoit nog sin nog minsan andun. ¹⁰ Na' amu mogoit nog togu'an nog balanbalan, otawaka og gimolaan niu, otawaka og pongyapak niu bu tagad niu. Po' og gotow nog moginang, patut nododa' pokpotubu'on.

¹¹ “Bila mokodopot amu sog koliwagan bonua otawaka sog gimbolayan, ponontong niu og gotow kitu' nog pogodaban sog bonua koyon. Bu solian dion amu, ditu' amu non dukon. ¹² Ampun sumolod amu, ma' nini og talu' niu, ‘Og kotikna' nog pikilan mongon daniu.’ ¹³ Bila og gotowanan sog baloy koyon patut tolu'an dun, monugu dianilan og tinalu' niu koyon. Tibua, bila ondi', muli' da daniu. ¹⁴ Bila da'idun og tumolima' daniu otawaka og mokinongog daniu, pokpasoy niu og glopug nog glupa' nog minokot sog botis niu mangka amu si'oy gonat sog baloy otawaka sog bonua koyon. ¹⁵ Tolu'on ku daniu, bila matong og gondow nog polihala', labi pa

† 9:37 9:37 Og ma'ana non, og gonion koni, og gotowanan koyon nog da' pa tud. Og polonggani koni, ion non ion og gotowanan kitu' nog tinumud bu pogustal nog talu' nog Mikpongon.

og posakit dia sog gotowanan koyon nog di' tumolima' daniu, gaba' nog posakit dia sog gotowanan kitu' sog bonua nog Sodom bu Gomora.

Og sosugu'on ni Isus mokobian nog posakit

Mark 13:9-13, Luk 21:12-17

¹⁶ “Poponowon ku amu nog mama' nog bilibilianan nog mangoy tumimbul dia sog glimongan. Dadi, sumboy molig amu mama' nog mamak bu molumbang amu mama' nog kolopati. ¹⁷ Pongmohilat amu dia sog gotowanan po' pongukpa'an nilan amu mangka nilan amu uokiloy dia sog gukum bu pokposokitan amu dia sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu. ¹⁸ Sabap sog kopokokunut niu dianakon, oiton nilan amu dia sog sungu'an nog gubernadoranan bu sog kodotu'ananan. Bu bianan sog kopoksumodia nilan daniu, mokopoguksug amu dianilan nog Gomba'is nog Guk-sugan sog bansa Hudyu bu asta sog kona' Hudyu. ¹⁹ Tibua, bila ukpa'an amu mangka amu poksumodiaoy, na' amu mosusa bog olo og tolu'on niu otawaka olo og kotalu' niu dun. Po' sog tang koyon bogayan amu da nog kotoan bog olo og poktolu'on niu. ²⁰ Po' og talu' koyon kona' niu dili talu', suga'id non, og Bolakat nog Mikpongon og mokpotalu' dun daniu.

²¹ “Sog tang koyon pobunu' nilan na og putupusod nilan. Bu ma' nitu' dosop og ginangon nog gama'anan dia sog gombata'anan nilan. Bu og gombata'anan si'oy, mokpongantu ilan na sog mokogulanganan nilan mangka nilan pobunu'. ²² Pokongitan amu nog glam nog gotowanan sabap sog kopokokunut niu dianakon. Tibua, simasima og mokogaga asta sog doksu'an, motabang ion. ²³ Bila posokitan amu sog solabuk bonua, polaguy amu sog len bonua. Tolu'on ku daniu, mangka niu si'oy kulit pongongoyoy og bonua nog Israel koyon, matong na og Binata' sog Kilawan.

²⁴ “Og pikponadan ondi' nododa' motas dia sog mikpanad koyon dianon. Bu og sosoligan, ondi' non dosop pogboya'an

og kounutan non. ²⁵ Pada na bila og pikponadan, kilingan non og mikpanad koyon dianon. Bu domikian dosop ma' nitu' og sosoligan nog kilingan non og kounutan non. Bila iningolanan ma nog Belsibul* og kounutan sog baloy, labi na kingolanoy og gla'ayatanan non nog molaton.

Sima og omba'is kondokan?

Luk 12:2-9

²⁶ “Dadi, na' amu mondok sog gotowanan po' da'idun og pigbuni nog ondi' ompotongow. Bu da'idun dosop og piglingod nog ondi' kosunan. ²⁷ Ain og tinalu' u kitu' daniu nog ita ita da, podongog niu na sog glam nog gotowanan. Bu ain og inilom u kitu' daniu, pulonag niu na sog kodokolan. ²⁸ Na' amu mondok nog gotowanan koyon nog glawas niu da ombunu' nilan nog ondi' nilan ombunu' og glimukud niu. Suga'id non, kondok amu dia sog mokopongula'at kitu' nog glawas bu asta glimukud niu ditu' sog danow nog gapuy. ²⁹ Kona' ta' dua' buk og gloksayowanan solad sin da og golaga' non? Tibua, da'idun og modogdag dianilan bog kona' da og glegan nog Gama' niu sog glangit. ³⁰ Tibua, amu, minsan si'oy sagya og binoluan nog buk niu, kosunan nog Mikpongon bog andun dakol non. ³¹ Dadi, na' amu mondok, po' bololaga' amu pa tokodoy dia sog gloksayowanan koyon.

³² “Simasima og moktalul' dia sog gotowanan nog ion mikokunut dianakon, akon si'oy, tolu'on ku dosop ditu' sog Gama' u sog glangit nog ion og pigotowan ku. ³³ Tibua, simasima og sonsingan non akon dia sog sungu'an nog gotowanan, sonsingan ku sop ion ditu' sog Gama' u sog glangit.

³⁴ “Na' amu momikil nog sa'an minangoy u dini sog dunya po' mokpitang u nog gomigus dia sog gotowanan, suga'id non, og susian. ³⁵ Po' sa'an minangoy u dini bagun og gama' susion nog gombata'anan nog kolokian, bu og gina' susion nog gombata'anan nog kolibunanan, bu og

* **10:25** 10:25 Somo' ita da, og Belsibul koni, ion non ion si Kindagow.

ponugangan nog glibun susion nog mimonugangan dianon nog glibun. ³⁶ Og banta non og salu konglangan non da. ³⁷ Dadi, simasima og mololat dia sog gina'ama' non nog labi pa sog glolatan non dianakon, ondi' ion patut ingolanan nog sulanggu' u. Bu simasima og mololat dia sog gombata'anan non nog labi pa dia sog glolatan non dianakon, ondi' ion dosop patut ingolanan nog sulanggu' u. ³⁸ Simasima og ondi' moleg mokpisan nog kudus non† mangka pogunut dianakon, ondi' ilan patut ingolanan nog sulanggu' u. ³⁹ Simasima og mogapas nog dili kotubu' non, kobolongan da ion dun. Tibua, simasima og lamig non na bolongon og dili kotubu' non sabap sog kopokokunut non dianakon, kongonan ion dun.

⁴⁰ “Simasima og tumolima' daniu, tinolima' non dosop akon. Bu simasima og tumolima' dianakon, tinolima' non dosop og dinumondag kitu' dianakon mangoy dini sog dunya. ⁴¹ Simasima og tumolima' dia sog polomolatas, nog sa'an tinolima' non po' og polomolatas nog talu' nog Mikpongon, mokalap ion nog sugda nog bogoyon dia sog polomolatasan. Bu simasima og tumolima' nog gotow nog midulus nog sa'an tinolima' non po' og gotow koyon midulus doda', mokotabuk ion nog sugda nog bogoyon sog ain midulus dia sog Mikpongon. ⁴² Simasima og mogbogoy nog minsan sala saguk si'oy nog tubig nog motigdown dia sog gotow nog minsan andun kobaba' po' og gotow koyon og sulanggu' u, tolu'on ku daniu, kobogayan nododa' ion nog sugda.”

11

Og sak ni Jan nog Polomunyang dia ni Isus

Luk 7:18-35

¹ Dangan mitubus tibua ni Isus pomoloy og sopulu' bu dua' sulanggu'anan non koyon, miglandan ion sog duma bonuaanan nog molani dion po' mangoy ion mokpanad bu mogustal.

² Dangan midongog ni Jan nog Polomunyang ditu' sog kolobusuan og pa'ali sog piginang ni Kristu, dinondag non og duma sulanggu'anan non mangoy moksak dianon nog, ³ “Ika nota' og pokpodotongan kitu' nog mangoy dini nog moktidu sog Mikpongon, otawaka mogbagad ami pota' nog len?”

⁴ Tinabal ilan ni Isus nog, “Pokpuli' amu ditu' ni Jan mangka niu pogobitoy dianon og midongog niu bu og mitongow niu. ⁵ Talu' niu dianon nog og butaanan mikotongow na. Og dadayanan mikopanow na. Bu ain og gipulon kiuli'an na. Bu og bongolanan mikodongog na. Bu og minatoy mitubu' puli'. Bu ain og miskinan kisuksugan na nog Gomba'is nog Guksugan. ⁶ Bu ain da' kitu' pogdua'dua' nog pikilan non dianakon, popiaon na.”

⁷ Dangan poglogonat na og sulanggu'anan ni Jan, miktolipun si Isus mogustal sog gotowanan pa'ali dia ni Jan. Long non dun, “Dangan minangoy amu ditu' ni Jan sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, olo ma og pigdodomaan niu nog motongow niu ditu'? Migdodama amu ta' nog si Jan og gotow kitu' nog moguya' og pomikilan non mama' nog dawon nog timbolow nog diadia kopalid bila oyupan nog galu'? Ondi' le! ⁸ Bila ma' nitu' ondi' ma, olo ma og pigdodomaan niu sog kangoy niu kitu' ditu'? Og gotow ta' kitu' nog omba'is og ponopoton non? Kona' le! Po' og gotowanan koyon nog minapot nog mokologan, dia ilan migonong sog baloy nog datu'. ⁹ Olo doda' buan og inangoy niu tontongoy ditu'? Og polomolatas ta' nog talu' nog Mikpongon? O'o, motud ion. Po' tolu'on ku daniu, og mitongow niu kitu' ditu' kona' tibua og polomolatas nog talu' nog Mikpongon, suga'id non, labi pa ion ditu'. ¹⁰ Pa'ali dia ni Jan, ion og pigolong kitu' nog sinulat dia sog Kitab nog, 'Ngon og sosugu'on ku nog punaon ku dianika moksimpan nog bianan mu.’*

¹¹ “Tolu'on ku daniu, og glam nog binata' nog gotow sog dunya koni, da'idun

† **10:38** 10:38 Og ma'ana nog talu' koyon nog pisanon non kudus non, minit motigdown kobianbianan non, di' nododa' lumota' mokokunut dia ni Isus. * **11:10** 11:10 Malakai 3:1

og motas pa dia ni Jan nog Polomunyang. Tibua, og gotow kitu' nog ombaba' sog glam non dia sog pigdotu'an nog Mikpongon, motas pa dia ni Jan. ¹² Tidu sog kopoktolipun ni Jan momali asta sog numun koni, og kopogdatu' nog Mikpongon kobon non mogidud bu pogogowon nog gotowanan kitu' nog mokobolu'. ¹³ Og glam nog polomolatasanan kitu' bu og Botad kitu' nog pilatas ni Muses mikpodon-sama' nog posungu' kitu' matong asta tinumua' si Jan. ¹⁴ Bila tudon niu itu', ion og pogolongon nilan kitu' nog si Iladya nog mokpuli' kitu' dini. ¹⁵ Dadi, ain togo tolinga, sumboy pokinongogan non og piktalul' u koni."

¹⁶ Ma' long sop ni Isus dun, "Ain gidoy kopononggi' og gotowanan numun koni? Olo gidoy og kima'ma'an nilan? Mama' ilan nog gombata'anan kitu' nog miglumpuklumpuk dia sog tobu'an nog maktotowagoy ilan nog, ¹⁷ 'Miglami ami bosia saka ompok amu mongigal. Linumangos ami saka onda' amu ampu' mok-sogow.' ¹⁸ Dangan minangoy dini si Jan nog Polomunyang, mikpuasa ion bu da' ion poginum nog ombisa. Tibua, mikpok-talu' og gotowanan nog, 'Tinosopan ion nog glatdiwata.' ¹⁹ Bu dangan minangoy dini og Binata' sog Kilawan, bu og piginang non kuman bu moginum, mikpoktalul' og gotowanan nog, 'Gibogon bu pololangu ion, bu og pakasibata'anan non og polongabatanan nog buis bu og bolodusaon.' Og kotoan nog Mikpongon kotoksi'an da nog motud biantan sog piginang non."

Kosusasusa og gotowanan nog polomungyas

Luk 10:13-15

²⁰ Tubus nitu', miktolipun si Isus mogbina' sog gotowanan kitu' nog dia sog bonuaanan nog piginangan non og kodokolan nog gingyata'anan, po' da' ilan poglila' nog dusaanan nilan. ²¹ Dadi, miktalu' ion nog, "Kosusasusa amu, og gotowanan sog bonua nog Korasin bu sog bonua nog Betsaida. Po' somo' og dakol nog gingyata'anan kitu' nog ininang u

ditu' niu, dia u pa ininang sog bonua nog Tair bu Sidon, miobon ilan na bosia moglila' nog dusaanan nilan bu ponapot nog saku mangka ingkud dia sog gobuan.† ²² Tibua, tolu'on ku dianiu, bila matong na og gondow nog polihola'on nog Mikpongon og gotowanan, labi pa og posakit dianiu sog posakit dia sog gotowanan kitu' sog bonua nog Tair bu Sidon. ²³ Bu amu og gotowanan sog Kapernaum, moleg amu si'oy ompotas asta motingku' amu sog glangit, lobu'on amu da dia sog gapuy kitu' nog ondi' ompalong. Po' somo' ditu' miinang sog koliwagan bonua nog Sodom og gingy-ata'anan kitu' nog ininang u dianiu, og Sodom kitu' dion pa bosia asta numun koni. ²⁴ Tibua, tolu'on ku dianiu, bila matong na og gondow nog polihola'on nog Mikpongon og gotowanan, labi pa og posakit dianiu sog posakit dia sog gotowanan sog bonua nog Sodom."

Pokpolani amu dianakon ain og milupug

Luk 10:21-22

²⁵ Tubus nitu', migyakin si Isus nog, "Ama', Ika og Pogbaya' sog pigloban nog glangit bu glupa'an. Mikposolamat u dianika po' linimod mu og kohinangan kitu' dia sog ain gotowanan nog sabutba'asa bu pitongow mu dia sog gotowanan kitu' nog kulang pa bosia og sabut non. ²⁶ O'o, Ama', ininang mu itu' po' ma' nitu' og kosu'atan ka dun."

Tubus nitu', miktalu' nosop si Isus dianilan nog, ²⁷ "Og glam non inuakil na dianakon nog Gama' u. Da'idun og mokokilala bog sima og Bata' lual da og Gama'. Bu da'idun dosop og mokokilala bog sima og Gama' lual da og Bata' bu ain og kolegan nog Bata' koyon potongowon dianon og Gama' non.

²⁸ "Angoy amu dini nakon, ain og milupug bu kibogatan po' pulolion ku amu. ²⁹ Tabuk niu og pomali u nog popisanon ku dianiu bu poganad amu dianakon po' moto u sumungod, bu ombaba' og bolotabat u. Bu mokulali amu

† 11:21 11:21 Po' ma' nitu' og kopoglila' nilan nog dusaanan nilan.

dun mahatul. ³⁰ Po' og pomali u molomu unuton bu ondi' amu da kobogatan dun."

12

Og sak pa'ali sog Gondow nog Pogulali *Mark 2:23-28, Luk 6:1-5*

¹ Ngon gondow non, og Gondow nog Pogulali, minian si Isus bu og sulanggu'anan non dia sog polayan. Og sulanggu'anan non koyon mingotu' nog paloy mangka nilan pomoliasoy bu kanoy po' mogutom ilan.

² Dadi, dangan mitongow ilan nog parasiuanan koyon, mikталu' ilan dia ni Isus nog, "Tontong nika polo'ma og sulanggu'anan mu koyon. Miginang ilan ma nog kona' botad sog Gondow nog Pogulali."

³ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Da' niu ta' buan kobasta og sinulat kitu' sog Kitab pa'ali sog gininang ni Dabid kitu' kobon nitu' dangan kigutoman ilan nog dumaanan non? ⁴ Sinumolod ion sog dialom nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon bu kinuman ion nog pan kitu' nog inuakil na dia sog Mikpongon mangka non dosop pomogoyoy dun og dumaanan non. Saka da'idun bosia og mokokan dun lual da og boliananan po' ma' nitu' og bonduan dia sog Botad.* ⁵ Bu kodua' sop, da' niu ta' kobasta og sinulat kitu' dia sog Botad† nog, giap nog Gondow nog Pogulali, og boliananan moginang da sog Baloy nog Poktomuyan, tibua, da' ilan da pokosala' dun. ⁶ Tolu'on ku daniu, nog numun kitu' ngon na dini bololaga' pa dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. ⁷ Somo' bosia mosabut niu og ma'ana nog sinulat koni sog Kitab nog, 'Og kolegan ku og mololat amu, gaba' nog pomalas niu dianakon.'‡ Somo' misabut niu da, di' niu bosia polihola'on og gotow nog da' pokodusa. ⁸ Po' og Binata' sog Kilawan, ion og Pogbaya' sog Gondow nog Pogulali."

* **12:4** 12:4 Og ma'ana nog pikталu' ni Isus koyon, minsan si'oy ma' nitu' og gininang ni lo' Dabid, da' ilan da sila'oy dun sog Mikpongon. † **12:5** 12:5 Numbers 28:9-10 ‡ **12:7** 12:7 Hosea 6:6

Kiuli'an ni Isus og gotow nog minguyomong komot non

Mark 3:1-6, Luk 6:6-11

⁹ Tidu ilan dion, sinumolod ilan ditu' sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. ¹⁰ Bu ongon og glaki dion nog minguyomong og komot non. Sabap sog pogolapsobapan nilan si Isus, sinakan nilan ion nog, "Og botad ta' gidoy mokpokodag nog di' mokodag sog Gondow nog Pogulali?"

¹¹ Tinabal ilan ni Isus bianan sog pononggi'an. Ma' long non dun, "Bila ngon sala kotow daniu nog ngon solabuk bilibili non nog saka milabu' dia sog gluang nog mitang sog Gondow nog Pogulali, potiangan niu ta' gidoy dion. Ondi' niu ta' owa'on dion? ¹² Og gotow labi pa kobololaga' dia sog bilibili. Dadi, sa'an itu', og botad da og moginang nog molongas minsan og Gondow nog Pogulali."

¹³ Tubus nitu', tinolu'an non og gotow koyon nog minguyomong og komot non nog, "Ogot mu og komot mu koyon." Dadi, inogot non doda' og komot non koyon bu mioksud na ma' nog dan, ma' da nog sobola' komot non koyon. ¹⁴ Tibua, linumuas og parasiuanan koyon mangka ilan pogupakat bog olo pondayan nilan bagun nilan ompongula'at si Isus.

Og sosugu'on nog pinili' nog Mikpongon

¹⁵ Tibua, kisunan ni Isus og pikilan nilan koyon. Dadi, minawa' ion sog bonua koyon. Modakol og gotowanan nog mikpogunut dianon. Bu kiuli'an non og glam nog mosakitanan nilan ¹⁶ mangka non ilan pogondi'oy moguksug pa'ali dianon. ¹⁷ Sa'an ion ma' nion po' bagun motuman og tinalu' kitu' nog polomolatas nog Mikpongon nog si Isaya kobon nitu'.

¹⁸ "Koni og sosugu'on ku kitu' nog pinili' u. Ion non og kololaman ku, bu kisu'atan u tokodoy dianon. Bogoyon ku dianon og Bolakat u bu pulonagon non og kodulusan minsan sog gotowanan nog kona' Hudyu. ¹⁹ Ondi' ion moksusi,

bu ondi' ion moglogapis, bu di' non posikadon og talu' non dia sog kosompagan. ²⁰ Og gotow nog moguya' og tud non pongdolo'isogan non. Bu tobangan non og gotow nog da' na dodomaan non. Ondi' ion lumota' asta ppondagon non og kodulusan dia sog molaton. ²¹ Bu og glam nog gotowanan mogdodama dianon.”§

Si Isus bu si Belsibul
Mark 3:20-30, Luk 11:14-23

²² Tubus nitu', inoit nilan ditu' ni Isus og gotow nog tinosopan nog glatdiwata nog boya'an mibuta bu migbod tanan dun. Bu kiuli'an ni Isus og gotow koyon nog boya'an mikotongow na bu mikopoktalu' na. ²³ Og glam nog gotowanan koyon dion, kisobu'an ilan dun bu miksitalu' ilan nog, “Ion non ta' gidoy ini og pangkat kitu' ni Apu' Dabid?”

²⁴ Tibua, dangan midongog nog parasuanan koyon, miktalu' ilan nog, “Sa'an ion kopogboya'an non og glatdiwataanan koyon po' sabap da sog baya' nog kounutan nog glatdiwataanan nog si Belsibul.”

²⁵ Tibua, kisunan ni Isus og dialom pikilan nilan. Dadi, tinolu'an non ilan nog, “Bila og sala pigdotu'an ombahagi' bu mangka ilan poksusi ilan bu ilan, mogla'at ilan nododa'. Bu bila og sala kobonua otawaka og sala kobaloy mok-susi ilan bu ilan, ondi' ilan nododa' mokindog. ²⁶ Bila si Kindagow bugowon non og pakasi non Kindagow, ombahagi' ion dun bu di' nododa' mokindog og pigdotu'an non. ²⁷ Dadi, bog ma' nitu' buan nog long niu dun, nog og baya' u dia miktidu sog baya' ni Belsibul, ain ma gidoy buan miktidu og baya' nog gla'ayatanan niu koyon momugow dun? Dili da og gla'ayatanan niu og mokotaksi' dianiu nog di' motud og poktolu'on niu koyon. ²⁸ Tibua, bila og baya' u koni momugow nog glatdiwataanan dia miktidu sog Bolakat nog Mikpongon, og

ma'ana non minatong na og kopogdatu' nog Mikpongon dianiu.

²⁹ “Bu doma ma' nini, olo gidoy mogandun kosolod nog gotow dia sog baloy nog gotow kitu' nog modasig* bu mangka non pongolapoy og balananan nog gotow koyon, lual da boludon non poguna og gotow koyon nog modasig? Ombalud non tibua, malap non na og balananan nog glaki koyon.

³⁰ “Simasima og di' sumolabuk dianakon, binanta non akon. Bu simasima di' tumabang dianakon mokpolimud nog pigotowan ku, og ma'ana non, ion tanan og mogbinglag dun. ³¹ Dadi, tolu'on ku dianiu, nog minsan olo dusaoy dun bu minsan olo og kopoglaka'laka' non sog Mikpongon, og gotowanan koyon komponan da. Tibua, ain og moglaka'laka' dia sog Bolakat nog Mikpongon ondi' nododa' komponan. ³² Bu simasima og mantu dia sog Binata' sog Kilawan bianan sog talu', komponan da. Tibua, simasima og mantu dia sog Bolakat nog Mikpongon bianan sog talu', ondi' nododa' komponan tidu sog numun koni asta sog gunan nog gondow.”

Og kayu kilolaan dia sog bunga non
Luk 6:43-45

³³ Long sop ni Isus dun, “Og kayu nog molongas, molongas sop og bunga non. Bu og kayu nog togo mosakit, molaton sop og bunga non po' og kayu, kilolaan bianan sog bunga non. ³⁴ Og tupu'anan amu nog mamak kitu' nog molala! Olo og mogandun kopoktalu' niu nog molongas nog saka molaton amu nog gotow? Po' og talu' nog gotow nog lumuas sog baba' non, dia miktidu sog dialom pikilan non. ³⁵ Po' bila molongas og mitagu' dia sog pomikilan nog gotow, molongas dosop og polomotadon non bu ponolu'on non. Tibua, bila molaton og mitagu' dia sog pomikilan nog gotow, molaton dosop og polomotadon non bu ponolu'on non. ³⁶ Po' tolu'on ku dianiu, sog matong og gondow kitu' nog polihola'on nog Mikpongon og glam nog gotowanan, og kokonia dianilan kosakan

§ 12:21 12:21 Isaya 42:1-4 * 12:29 12:29 Og pogolongon koni nog gotow nog modasig, ion non ion si Kindagow.

ilan nog minsan si'oy sotoktang og mitalu' nilan nog da'idun sagnat non. ³⁷ Po' bianan sog tinalu' niu kitu', og talu' niu kitu' og mukum dianiu bog kompunan amu ta' otawaka ondi'."

*Og parasiuanan mingambat nog gingy-
ata' dia ni Isus*

Mark 8:1-12, Luk 11:29-32

³⁸ Tubus nitu', og duma parasiuanan koyon dion bu og polopanadanan nog botad miktalu' dia ni Isus nog, "Polopanad, potongowoy mu dow ami nog gingyata' mu."

³⁹ Tinumabal si Isus nog, "Og gotowanan numun koni nog mongambat ilan nog gingyata', molaton ilan nog gotow bu mogbalu'balu' ilan tibua moktamuy dia sog Mikpongon. Mongambat ilan si'oy dun, da'idun og gingyata' nog potongowon dianilan lual da og gingyata' nog pa'ali dia ni Jona, og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'. ⁴⁰ Domikian da ma' ni Jona nog tolu gobi tolu ondow ion sog dialom tian nog kosolagan nog soda', ma' nitu' dosop og Binata' sog Kilawan, tolu gobi bu tolu ondow dosop ion dia sog dialom nog glupa'.

⁴¹ Po' sog matong gondow nog polihala' og gotowanan sog koliwagan bonua nog Ninebe, mampu' ilan mindog monusun sog gotowanan numun koni nog sumboy ukumon. Po' ilan si'oy, dangan midongog nilan og gustalan ni Jona, miglila' ilan mogdayun nog dusaanan nilan. Saka numun koni ongon na dini og motas pa dia ni Jona. ⁴² Bu ma' nitu' dosop og ba'i kitu' kobon nitu' nog tidu sog bonua nog Siba. Molayu' si'oy tokodoy og piktiduan non, migapas da mangoy monginongog nog kotoan ni Datu' Solomon. Ion si'oy, sog matong gondow nog polihala', mindog dosop ion monusun sog gotowanan numun koni nog sumboy ukumon. Saka numun koni ongon na dini og motas pa dia ni Solomon."

Og kopokpuli' nog glatdiwata

Luk 11:24-26

⁴³ Ma' long sop ni Isus dun, "Bila lumuas og glatdiwata tidu sog glawas nog gotow nog sinongonan non, ginangon

non moglinsua'an sog ainain nog kolukan monontong nog gulolian non. Tibua, ondi' ion mokotongow dun. ⁴⁴ Dadi, moktalu' ion nog, 'Mokpuli' u ditu' sog bakas tiniduan ku.' Bila matong ion dion, motongow non nog da'idun og migonong dun, bu molonu', bu migusoyusoy. ⁴⁵ Mongonggat pa ion nog pitu buk glatdiwataanan nog duma non nog labi pa dianon kolaton mangka ilan sangon dia sog gotow koyon, bu pogonong dion. Dadi, og doksu'an nog gotow koyon, labi pa kolaton sog tigana' kitu'. Domikian da ma' nitu' og gotowanan numun koni nog mokolaton ilan."

*Og gina' bu og putupusodanan ni Isus
nog kolokianan*

Mark 3:31-35, Luk 8:19-21

⁴⁶ Sog solian pa moktalu' ni Isus sog gotowanan, minatong og gina' non bu og putupusodanan non nog kolokianan. Ditu' ilan pogindog sog glowasan po' moleg ilan mogabitabit dianon. ⁴⁷ Ongon sala kotow dion miktalu' dianon nog, "Polopanad, og gina' mu bu putupusodanan mu nog kolokianan, ditu' ilan sog glowasan po' moleg ilan mogabitabit dianika."

⁴⁸ Tinumabal si Isus nog, "Sima buan og gina' u bu og putupusodanan ku?" ⁴⁹ Tinondu' non og sulanggu'anan non mangka poktalu' nog, "Koni og gina' u bu og putupusodanan ku. ⁵⁰ Po' simasima og mokokunut nog glegan nog Gama' u sog glangit, ilan og putupusodanan ku bu og gina' u."

13

*Og pononggi'an pa'ali sog sinumigwag
nog boni'*

Mark 4:1-9, Luk 8:4-8

¹ Sog gondow koyon, linumuas si Isus sog baloy koyon mangka angoy ingkud sog goksid nog danow koyon po' mokpanad ion. ² Sabap sog kodakol nog gotowanan og linumumpuk dianon, sinumakoy ion sog bolangoy mangka ingkud ditu'. Bu og gotowanan koyon, dion ilan pogindog sog pontad. ³ Bu modakol og pinanad non dianilan bianan

sog pononggi'an. Ma' long non dun, "Ngon sala kotow minangoy sumigwag nog boni'. ⁴ Dangan sinigwag non og boni' non koyon, og duma dia mitona' sog dalan bu pingoktuk nog manukmanukanan. ⁵ Og duma sop dia mitona' sog dolonitan nog ombabow da og glupa' non. Bu tinumubu' mogdayun po' ombabow og glupa' non. ⁶ Tibua, dangan pinodosan, milanog og pomulan koyon po' sabap sog ombabow da og tinonoman nog gamut non. ⁷ Og duma sop dia mitona' sog sompinitan. Dadi, dangan linumawa og sompinit koyon, miumos og pomulan koyon dun. ⁸ Og duma sop dia mitona' sog monapu' nog glupa'. Dadi, dangan tinumubu' og pomulan koyon, mokosubuk bu pogbunga mangka songku'. Og duma sinumongku' nog ginotusan, og duma sop sinumongku' nog pinulu'an, bu og duma sop glinongowan. ⁹ Dadi, ain togo tolinga, sumboy pokinongogan non og piktalu' u koni."

*Og potugyuan nog pononggi'an ni Isus
Mark 4:10-12, Luk 8:9-10*

¹⁰ Tubus nitu', mikpolani og sulunggu'anan non dianon mangka ilan poksak nog, "Iduma og gustalan mu dia sog gotowanan bianan ma sog pononggi'an?"

¹¹ Tinabal ilan ni Isus nog, "Amu koyon, pisabut na daniu og milimod kitu' nog pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. Tibua, og duma gotowanan, onda' ilan bogoyoy dun. ¹² Po' ain og gotow nog ngon na sabut non, dungagan pa dianon bagun moksawadsawad og dianon. Tibua, simasima da'idun dianon, saka momikil nog ngon da dianon, owa'on dianon minsan si'oy og dakoldakol non na. ¹³ Sa'an itu' og gustalan ku dianilan bianan dia sog pononggi'an po' minsan si'oy mokotongow ilan, ondi' nilan da kosunan, bu mokinongog ilan si'oy, di' nilan da modongog otawaka mosabut. ¹⁴ Bianan dianilan mituman og pidon-sama' kitu' tumalu' ni Isaya, 'Modongog niu si'oy kobon non, ondi' niu da mosabut. Motongow niu

si'oy kobon non, ondi' niu da kosunan. ¹⁵ Po' miglokobol og pikil-an nilan. Bu tinimpong nilan og tolinga nilan, bu pinodong nilan og mataanan nilan. Somo' bosia ondi' ilan ma' nitu', mokotongow ilan, bu mokodongog ilan, bu mokosabut ilan dosop nog boya'an sumungu' ilan dianakon po' bagun ku ilan kuli'an.'*

¹⁶ "Tibua, amu, pipia amu po' mokotongow og mataanan niu bu mokodongog og tolingaanan niu. ¹⁷ Po' tolu'on ku daniu, nog modakol og polomolatasan bu og gotowanan nog midulus nog moksaba' ilan bosia mokotongow nog mitongow niu koyon bu mokinongog nog midongog niu koyon. Tibua, da' ilan dosop pokotongow bu pokodongog dun."

*Pingma'ana ni Isus og pononggi'an non
koyon*

Mark 4:13-20, Luk 8:11-15

¹⁸ Long pa ni Isus dun, "Dadi, pokinongogoy niu polo'ma og ma'ana nog pononggi'an pa'ali sog sinumigwag kitu' nog boni'. ¹⁹ Og gotow kitu' nog mikodongog nog gustalan pa'ali dia sog pigdotu'an nog Mikpongon nog saka onda' non kosabut, domikian da mama' nog dalan kitu' nog kitona'an nog boni'. Inangoy nog Soitan pongowa'oy dianon og midongog non kitu'. ²⁰ Og dolonitan kitu' nog ombabow da og glupa' dun nog kitona'an nog boni' kitu', domikian da mama' nog gotow kitu' nog, pu'un midongog non og gustalan kitu' nog pa'ali sog Mikpongon, tinabuk non dunut landu' og gloliag non dun. ²¹ Tibua, da' non ungodoy mahatul dia sog dialom pikilan non. Tinumud si'oy ion, solianlian da. Po' bila dotongan ion nog glogon otawaka og posakit sabap sog kotabuk non nog gustalan kitu', bolongan non mogdayun. ²² Bu og sompinitan kitu' nog kitona'an nog boni', domikian da mama' nog gotow kitu' nog midongog non si'oy og gustalan kitu', tibua, sabap sog susaan nog kotubu' non bu og gloliag non nog daya, mimung onda' doku' nog gustalan kitu' dia sog kotubu' non. ²³ Bu

* **13:15** 13:15 Isaya 6:9-10

og glupa' kitu' nog monapu' nog kitona'an nog boni', domikian da mama' nog gotow kitu' nog mikodongog nog gustalan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon mangka non kosabut. Dadi, og gustalan kitu' sinumongku' sog kotubu' nilan. Og duma sinumongku' nog ginotusan, og duma sop sinumongku' nog pinulu'an, bu og duma sop sinumongku' nog glinongowan."

Og pononggi'an pa'ali sog sigbotanan

²⁴ Tubus nitu', miguksug nosop si Isus nog len pononggi'an. Long non dun, "Og kopogdatu' nog Mikpongon domikian da mama' nog gotow kitu' nog mimula nog molongas nog boni' sog binalan non. ²⁵ Tibua, dangan mikponulug na gotowanan, minatong og banta non mangka sigwagoy nog boni' nog sigbot mangka ion uli'. ²⁶ Dadi, dangan tinumubu' mangka pomonsut og pomulan non koyon, og sigbot si'oy koyon tinumakin dosop lumawa. ²⁷ Dadi, og sosoligananan nog gapu' nog binalan kitu', minangoy ilan moktalu' dianon nog, 'Kounutan, kona' ta' og boni' kitu' nog sinigwag mu sog binalan mu lunsan molongas? Ain gidoy miktidu og sigbotanan kitu' nog mikponubu' ditu?'" ²⁸ Tinumabal og gotow kitu' nog, 'Og banta ion, og miginang koyon nog ma' nion.' Dadi, miksak ilan nosop nog, 'Olo ma og kolegan mu? Ongoyon nami na pomogdutoy?'" ²⁹ Tinabal non sop ilan nog, 'Na' niu pa sokali' pomogduton po' gomonsunoy mosunu' og pomulan koyon dun. ³⁰ Potiangon ta pa ilan mokponubu' asta sog matong gumani. Po' bila matong na og gumani, dondagon ku poguna momogdut og sigbotanan koyon dia sog polonggani mangka nilan pomogbodoy bu doksuloy mangka nilan pa gonioy og pomulan koyon bu oitoy sog gantib u.' "

Og pononggi'an pa'ali sog bata'bata' longow

Mark 4:30-32, Luk 13:18-19

³¹ Tubus nitu', miguksug nosop si Isus nog len pononggi'an. Long non dun, "Og pigdotu'an nog Mikpongon domikian da mama' nog bata'bata' longow nog

pimulan nog gotow dia sog binalan non. ³² Minsan si'oy ion bata'bata' sog glam nog glongowanan, dangan tinumubu' ion miimung molabung sog glam nog pomulananan dion bu miktimaluy kayu nog boya'an og pangaanan non pogopunan tanan nog manukmanukanan."

³³ Tubus nitu', miguksug nosop ion nog len pononggi'an. Long non dun, "Og pigdotu'an nog Mikpongon domikian da mama' nog pokpotulin nog pan nog linimbual nog sala kotow glibun dia sog pitu gantang tapung asta miksagot ilan na nog tapung koyon boya'an tinumulin dun."

³⁴ Og glam nog tinalu' non dia sog gotowanan koyon pibian non dia sog pononggi'an. Bu da'idun gustalan non dianilan nog da' non pobianoy sog pononggi'an. ³⁵ Dadi, mituman og tinalu' kitu' bianan dia sog polomolatas nog, "Tolu'on ku dianilan bianan sog pononggi'an bu ustalon ku dianilan ain og mibuni kitu' nog tidu pa sog tolipunan."†

Inustal non og pononggi'an kitu' pa'ali sog sigbotanan

³⁶ Tubus nion, ginonatan ni Isus og gotowanan koyon mangka ion solod sog baloy. Bu mikpogunut dianon og sulanggu'anan non mangka ilan poktalu' nog, "Ustal mu pa dianami bog olo og ma'ana nog pononggi'an mu kitu' pa'ali sog sigbotanan sog binalan."

³⁷ Tinabal non ilan nog, "Og sinumigwag nog boni' koyon nog molongas, ion non ion og Binata' sog Kilawan. ³⁸ Og binalan sop koyon, ion non ion og dunya. Bu og molongas sop kitu' nog boni', ion non ion og pigotowan nog Mikpongon. Og sigbotanan sop kitu', ion non ion og pigotowan nog Soitan. ³⁹ Og banta kitu' nog sinumigwag nog boni' nog sigbot, ion non ion si Kindagow. Bu og tang nog gumani, ion non ion og bungkas. Bu og polonggani kitu', ion non ion og moloikatanan. ⁴⁰ Og sigbotanan koyon nog pomogduton nilan bu doksuloy, ma' nion og dunon dia sog pigotowan ni Kindagow sog doksu'an nog dunya. ⁴¹ Og Binata' sog Kilawan,

† 13:35 13:35 Salmu 78:2

popongoyon non og moloikatanan non mongawa' nog ain minampu' kitu' dia sog pigotowan non nog mokoit dianilan dumusa bu og glam nog mokpoginang kitu' nog sinoitan. ⁴² Sigbuon nilan dia sog gapuy nog di' ompalolong. Bu ditu' ilan poglulad bu mongolongot og ngisianan nilan. ⁴³ Tubus nitu', ain og midulus, sumilow ilan mama' nog gondow ditu' sog pigdotu'an nog Gama' nilan nog ion og Mikpongon. Ain togo tolinga, sumboy pokinongogan non og pikталu' u koni!"

Og pononggi'an pa'ali sog bunian bu mutia'

⁴⁴ Ma' long sop ni Isus dun, "Og kopogdatu' nog Mikpongon domikian da mama' nog daya nog binuni dia sog binalan. Dangan mitongow nog gotow, binuni non mokpuli'. Bu sabap sog da'da'an non inangoy non pomoksaluy og glam nog gakodanan non mangka non soluyoy og binalan koyon."

⁴⁵ Ngon dosop og pononggi'an non. "Og kopogdatu' nog Mikpongon domikian da mama' nog polonaluy nog mutia' nog monontong nog mokolongas nog mutia'. ⁴⁶ Dangan mikotongow ion nog landu' kologan nog mutia', inangoy non pomoksaluy og glam nog gakodanan non mangka non soluyoy og solabuk mutia' kitu'."

Og pononggi'an pa'ali sog pokot

⁴⁷ Ma' long sop ni Isus dun, "Og kopogdatu' nog Mikpongon domikian dosop mama' nog pokot nog linabu' dia sog danow nog mitaban nog miglologinis nog soda'. ⁴⁸ Dangan mitaban nog modakol, linulut nilan sog goksid. Tubus nion, mikpongingkud ilan mangka nilan pomili'oy. Ain og mokolongas dun pinginagu' nilan dia sog tongkalanganan. Bu ain og mokolaton pimilak nilan. ⁴⁹ Mama' nini dosop og ginangon dia sog gotowanan sog matong og bungkas. Po' og moloikatanan, ongoyon nilan siboyoy og mokolaton dia sog midulus. ⁵⁰ Bu ain og mokolaton kitu', sigbuon nilan dia sog gapuy nog di' ompalolong. Bu ditu' ilan poglulad bu mongolongot og ngisianan nilan."

⁵¹ Tubus nitu', sinakan ilan ni Isus nog, "Misabut niu dota' da og pikталu' u koni dianiu?"

Tinumabal ilan nog, "O'o, misabut nami da."

⁵² Tinolu'an non ilan, "Dadi, og polopanad nog Botad nog pilatas ni Muses nog pikponadan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon, mama' ion nog gotow kitu' nog togo baloy nog ngon dugu nog daya non dun. Ngon og bogu kalap, bu ngon sop og dan kalap nog potongowon non."

Si Isus da' tolima'oy sog dili bonua non Mark 6:1-6, Luk 4:16-30

⁵³ Dangan midoksu' si Isus moguksug nog pononggi'ananan koyon, ginumonat na ion sog bonua koyon ⁵⁴ mangka ion uli' sog dili bonua non. Dangan minatong ion ditu', mikpanad ion dia sog gotowanan sog baloy nog poglumpukan nilan. Kisobu'an ilan nog pikpanad non koyon. Bu mikpoksitalu' ilan nog, "Ain non gidoy ion mialap og kotoan non koyon bu og ginanganan non koyon nog kosobu'sobu'? ⁵⁵ Kona' ta' ion og bata' nog polongimung kitu' nog baloy? Bu kona' non ta' ion og gina' si Maria? Og pigilugananan non si lo' Jems, si Jusep, si Simun, bu si Judas? ⁵⁶ Bu kona' ta' nog mikunul ita nog glam nog kongudananan non nog kolibunanan? Ain non gidoy ion mialap og glam nog ma' nion koyon?"

⁵⁷ Sabap dion, kilotonan ilan dianon.

Tibua, tinolu'an ilan ni Isus nog, "Og polomolatas nog talu' nog Mikpongon pogodaban minsan ain, lual da sog dili bonua non otawaka sog dili baloy non."

⁵⁸ Sabap sog kulang og tud nilan dianon, mika'an da og gingyata' nog pitongow non dion.

14

Og kobunu' dia ni Jan nog Polomunyang Mark 6:14-29, Luk 9:7-9

¹ Sog tang koyon, midongog ni Datu' Herod og dongogan pa'ali dia ni Isus.

² Dadi, miktalu' ion sog dodondagon non nog, "Og gotow koyon, ion non ion si Jan nog Polomunyang. Mitubu' ion puli'. Sa'an mikopoginang ion nog

kosobu'sobu'." ³ Sa'an miktalu' si Herod nog ma' nitu' po' ion og minukpa', bu minalud, bu kinumolobusu dia ni Jan po' sabap dia ni Herodias, og duoy nog kongudan non nog si Pilip. Po' pigduoy ni Herod si Herodias. ⁴ Dadi, pigbina'an ni Jan si Herod nog ma' long non dun, "Kona' ion og botad nog pogduoyon mu ion." ⁵ Sabap ditu', si Herod moleg bosia munu' dia ni Jan, tibua, mondok ion sog gotowanan po' tinolima' nilan si Jan nog polomolatas ion nog talu' nog Mikpongon.

⁶ Sog gondow nog binota'an dia ni Herod, miglokologya'an ion. Sog tang koyon, og bata' ni Herodias nog glibun mingigal sog sungu'an nog gotowanan koyon dion. Bu linoliag tokodoy si Herod dun ⁷ boya'an nog sinumapa ion dia sog dolaga koyon nog, minsan olo og pongonion non bogoyon non nododa' dianon. ⁸ Og dolaga koyon, pimolian ion nog gina' non nog ma' nini og tolu'on non, "Bogoy mu numun kitu' dianakon og gulu ni Jan nog Polomunyang nog dia togu'oy sog tabak." ⁹ Miksonsol bosia og datu' koyon nog talu' non kitu'. Tibua, sabap sog kibulugan non na tumalu' bu kitoksi'an noma og talu' non kitu' nog gotowanan koyon dion nog pimosunan non, dinondag non gotow non bagun da motuman og pingoni nog dolaga koyon. ¹⁰ Dadi, pinutukan nog gulu si Jan ditu' sog kolobusuan, ¹¹ mangka nilan togu'oy sog tabak og gulu non koyon bu oitoy sog datu' mangka bogoyoy sog dolaga kitu'. Bu ion na og migoit dun dia sog gina' non. ¹² Og sulanggu'anan ni Jan, inangoy nilan olapoy og bangkoy non mangka nilan lobongoy. Tubus nitu', inangoy nilan tolu'oy ditu' ni Isus.

*Piokan ni Isus og lima ngibu kotow
Mark 6:30-44, Luk 9:10-17, Jan 6:1-14*

¹³ Dangan midongog ni Isus, migdoduoy ion sumakoy sog bolangoy mangka ion angoy sog bonua kitu' nog molili'. Tibua, dangan kisunan nog gotowanan koyon nog ginumonat ion, ilan si'oy ginumonat dosop bu poglondug dianon. Bigya' non, dia ilan minian sog kotasan. ¹⁴ Dangan dinumonggu' si Isus, mitongow non nog

landu' kodakol og gotowanan dion nog migbagad dianon. Milolat ion dianilan bu pikodag non ain og di' mokokodag.

¹⁵ Dangan miglolabung na bonua, mikpolani dianon og sulanggu'anan non mangka ilan poktalu' nog, "Og bonua koni molayu' sog gimbolayan saka glolabung na. Golom nika na ilan dondagoy ompanow monukat nog ponganon nilan ditu' sog gimbolayananan nog bonua koni."

¹⁶ Tinabal ilan ni Isus nog, "Ondi' ilan na sumboy ompanow po' amu na pogbogoy nog ponganon dianilan."

¹⁷ "Aba! Kulang bayu' non ini, po' lima buk da og pan bu dua' buk da soda' dini!"

¹⁸ Long ni Isus dun, "Oit niu dow buan ion dini."

¹⁹ Dadi, dinondag non og gotowanan mokpongingkud sog sigbotan koyon nog gomba'is ingkudan. Tubus nitu', inimud non og lima buk pan bu dua' buk soda' koyon mangka ion tongal sog glangit bu posolomatoy dia sog Mikpongon. Tubus nitu', pimoti non og pan koyon mangka non pomogoyoy sog sulanggu'anan non. Bu pimogoy dosop nog sulanggu'anan non dia sog gotowanan koyon. ²⁰ Dadi, mikpongongan og glam nilan bu mikpogbosug ilan tanan. Ngon pa og sama' nog gotowanan kuman nog laga' nog sopulu' bu dua' bogyas og miomud nog sulanggu'anan koyon dun. ²¹ Og dakol nog gotowanan koyon nog kinuman dun lima ngibu, da' glakit nog kolibunanan bu gombata'anan.

*Si Isus mipanow sog dibabow tubig
Mark 6:45-52, Jan 6:15-21*

²² Tubus nitu', piuna ni Isus og sulanggu'anan non tumulak posungu' sog dipag, po' ion, pogonaton non pa poguna og gotowanan koyon. ²³ Dangan miksuoy si Isus bu og gotowanan kitu', migdoduoy ion tumukad sog bontud po' mogyakin ion ditu'. Asta miglogobi salasala non da dion. ²⁴ Og sulanggu'anan non sop kitu', modibaba' na og bolangoy nilan. Pigdoksangan ilan nog nabok po' misonsung nilan og galu'.

²⁵ Dangan migdali'ondow tibua og bonua, minangoy si Isus ditu' nilan nog mipanow dia sog dibabow nog tubig nog danow koyon. ²⁶ Dangan ion mitongow nog sulanggu'anan non nog pokpanow ion sog dibabow nog tubig, kiondokan ilan tokodoy dun. Dadi, mikpoktalu' ilan kobon nilan moglosek nog, "Og mongondok!"

²⁷ Tibua, pigdoyunan ni Isus tumalu' dianilan nog, "Potikna' niu og pikilan niu! Akon ini! Na' amu kondokan!"

²⁸ Tibua, miktalu' si Piter nog, "Kounutan, bila motud doda' nog ika ion, popangoy mu akon dion nika nog ompanow u dosop dia sog dibabow nog tubig."

²⁹ Dadi, tinumabal si Isus nog, "Angoy a lo' buan dini."

Dadi, tinumukpa doda' si Piter tidu sog bolangoy koyon mangka panow sog dibabow nog tubig posungu' ditu' ni Isus. ³⁰ Tibua, dangan mibatik non nog molandos og galu', kiondokan ion dun. Dadi, mingmaya'maya' ion molonod. Mikopoglosek ion mongintabang nog, "Kounutan ku, tobangoy mu akon!"

³¹ Pigdoyunan mogaid ni Isus si Piter kobon non moktalu' nog, "Ika, kulang doda' og salig mu! Iduma ion mogdua'dua' a ma?"

³² Dadi, dangan sinumakoy ilan tibua sog bolangoy nilan koyon, mipadok og galu' koyon. ³³ Tubus nitu', og glam nilan koyon sog bolangoy, tinumamuy ilan dianon mangka poktalu' nog, "Motud doda' nog ika, og Bata' a nog Mikpongon!"

Kiuli'an ni Isus og gotowanan nog di mokodagditu' sog Genesaret

Mark 6:53-56

³⁴ Dangan mikotolipag ilan sog danow koyon, sokali' ilan dinumonggu' sog bonua nog Genesaret. ³⁵ Bu dangan kinilolaan nog gotowanan koyon dion si Isus, pinosunan nilan og glam nog gotowanan dion sog malugmalug nilan koyon, labi na ain og gotowanan kitu' nog togo mosakit pinitang nilan ditu'

non. ³⁶ Bu migbubut ilan dianon nog potuyokon ilan pa nog sagya si'oy og sudung nog ponopoton non. Bu og glam nog mikotuyok dun, kiuli'an ilan.

15

Sinila' nog parasiuanan og sulanggu'anan ni Isus

Mark 7:1-23

¹ Tubus nitu', ongon og parasiuanan bu polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu nog tidu ilan sog Jerusalem, minangoy ilan moksak ditu' ni Isus. Ma' long nilan dun, ² "Iduma ion, og sulanggu'anan mu koyon, ondi' nilan ma unuton og botad nog mokogulang pa'ali sog kopongugas nog komotanan nilan mangka ilan si'oy kan?"

³ Dadi, sinakan ilan ni Isus, "Amu sop buan, iduma ion onda' niu ma unutoy og dondagan nog Mikpongon sabap sog kitogadan niu koyon? ⁴ Po' miktalu' og Mikpongon nog, 'Pogodaboy niu og gina'ama' niu.'* Bu talu' non dosop, 'Simasima og sumolap monalu' dia sog gina'ama' non, sumboy bunu'on.'† ⁵ Tibua, amu, mokpanad amu nog og gotow bila moktalu' dia sog gina'ama' non nog og tabang kitu' nog bogoyon non bosia dianilan, binogoy non na dia sog Mikpongon, ⁶ mogusoy nog di' non na pogodaban og gina'ama' non. Dadi, bianan sog pogbotadon niu koyon sinop niu og talu' nog Mikpongon. ⁷ Sagya amu tibua og mokpopotongow. Motud doda' og pidonsama' kitu' tumalu' ni Isaya nog pa'ali dianiu.

⁸ 'Og gotowanan koni, og kopogadab nilan dianakon taman da nog baba' nilan, tibua, og pomikilan nilan molayu' tokodoy dianakon. ⁹ Da'idun og ma'ana nog kopoktamuy nilan dianakon po' og pikpanad nilan koyon sagya da polomotadon nog pigimungimung nog sagyaotow.'‡

¹⁰ Tubus nitu', sinabi ni Isus og gotowanan koyon nog mokpolani ilan dianon mangka ion poktalu' nog, "Pokinongog amu mahatul bagun niu mosabut og

* 15:4 15:4 Exodus 20:12 † 15:4 15:4 Exodus 21:17

‡ 15:9 15:9 Isaya 29:13

poktolu'on ku koni. ¹¹ Ain og sumolod dia sog baba' nog gotow ondi' moglomu' gotow dun dia sog Mikpongon. Suga'id non, ain og lumuas nog molaton tidu sog baba' non mimung moglomu' og gotow dun."

¹² Tubus nitu', mikpolani og sulanggu'anan non koyon mangka ilan poksak dianon nog, "Polopanad, da' mu ta' kosunoy nog milaton nog parasiuanan og tinalu' mu kitu'?"

¹³ Tinumabal si Isus bianan sog pononggi'an nog, "Glam nog pomulan nog kona' og gama' u sog glangit og mimula dun, bogduton da. ¹⁴ Potiang niu ilan po' og polonulu' ilan, nog saka mibuta ilan. Bila og buta og mogagak sog pakasi buta non, og dua' ilan koyon molabu' sog gluang."

¹⁵ Mikталu' si Piter nog, "Ustal mu pa dianami og pononggi'an mu kitu'."

¹⁶ Dadi, mikталu' si Isus nog, "Kobon non mama' amu nog duma gotow nog di' mokosabut! ¹⁷ Da' niu ta' ion kosunoy nog ain sumolod sog baba' nog gotow mogdayun sog tibuka, mangka na luas? ¹⁸ Tibua, ain lumuas tidu sog baba', ion non ion og tidu sog dialom pikilan bu mimung nog moglomu' og gotow dun dia sog Mikpongon. ¹⁹ Po' tidu sog dialom pikilan nog gotow mimung nog mokopikil ion nog molaton bu mokinang nog molaton mama' nog momunu', bu momabal nog kona' non duoy, bu duma pa nog ginang koyon nog sinoitan, bu monakow, bu monaksi' nog di' motud, bu bolotiboton. ²⁰ Og ma' nion koyon nog kohinangan mimung moglomu' og gotow dun. Tibua, og kuman nog di' mongugas nog komot non, di' ion mimung moglomu' og gotow dun dia sog Mikpongon."

Og kopongandol nog glibun nog gotow Kana'an

Mark 7:24-30

²¹ Tubus nitu', ginumonat si Isus sog bonua koyon mangka angoy ditu' lambul sog koliwagan bonua nog Tair bu sog Sidon. ²² Dangan minatong ion ditu', ngon

sala kotow glibun, nog gotow Kana'an migonong dion, mikpolani ion dianon. Mikilat ion dia ni Isus, kobon non mokталu' nog, "Kounutan, ika og pangkat ni Dabid, kololatoy mu akon po' og bata' u nog glibun tinosopan nog glatdiwata bu misinsa ion tokodoy dun."

²³ Tibua, onda' ion tobaloy ni Isus. Dadi, mikpolani dianon og sulanggu'anan non mangka ilan pokталu' nog, "Polopanad, dondag mu og glibun koyon mawa' po' mokosasow."

²⁴ Tinumabal si Isus nog, "Sa'an pi-pangoy u dini po' tumabang u tibua sog gotow Israel kitu' nog pinonggi' dia sog bilibilianan nog mikpogbolong."

²⁵ Og glibun koyon mininglu'ud dia sog sungu'an ni Isus mangka pokталu' nog, "Kounutan, tobangan u pa, su'usa!"

²⁶ Tinabal ion ni Isus nog, "Ondi' pia nog olapon og ponganon nog gombata'anan koyon mangka tikpu'oy dia sog gayamanan."§

²⁷ Dadi, tinumabal og glibun koyon nog, "Motud ion, tibua, minsan og gayamanan mokokan da nog mumu nog mokpoglabu' tidu sog glomisahan nog gapu' nilan."

²⁸ Dadi, tinabal ni Isus og glibun koyon nog, "Ompagon doda' og kopongandol mu! Dadi, motuman na og pingoni mu koyon." Bu sododu'un kinumodag og bata' non kitu'.

Piokan ni Isus og pat ngibu kotow

Mark 8:1-10

²⁹ Tubus nitu', ginumonat si Isus dion mangka pongoksid sog danow nog Galili koyon. Tubus nitu', tinumukad ion sog bontud koyon mangka ingkud.

³⁰ Modakol og gotowanan nog minangoy ditu' non nog mikpokpitang nog dadayanan, og butaanan, og pingka'anan, bu bodanan. Bu modakol pa og duma nog pingoit nilan dion mangka nilan botangoy sog sungu'an non. Bu og glam nilan koyon kiuli'an og mokosakitanan nilan. ³¹ Og gotowanan, kisobu'an ilan dun dangan mitongow nilan nog og bod mikopokталu' na, og dadayanan

§ 15:26 15:26 Og ma'ana nog talu' non koyon, nog sumboy dia ion angoy poguna mogustal sog bansa Hudyu mangka si'oy sog len bansa.

mikopanow na, og butaanan mikotogow na, bu og pingka'anan kiuli'an na, mangka nilan poksonglitoy og Diwata nog paktomuyon nog bansa Israel.

³² Sinabi ni Isus og sulanggu'anan non nog mokpolani dianon mangka ion poktaluh' dianilan nog, "Milolat u nog gotowanan koni. Po' sog solod nog tolu gobi bu toluondow ilan dini nakon, kinobus ilan na nog ponganon. Ondi' u sop ilan kumboyon muli' nog da' pokanoy po' gomonsunoy ombuksak ilan sog dalan sabap sog gutom nilan."

³³ Dadi, tinabal ion nog sulanggu'anan non koyon nog, "Dadi, ain ita gidoy pokalap nog ponganon nog bagun ta ilan ompokan po' og bonua koni molayu' sog gimbolayan. Saka modakol ilan tokodoy?"

³⁴ Dadi, miksak si Isus dianilan nog, "Sanu buk buan og pan niu dion?"

Tinumabal ilan nog, "Pitu buk da og pan bu ngon sop og mika'an nog mokolin-tokon nog soda'."

³⁵ Dadi, dinondag ni Isus og gotowanan mokpongingkud. ³⁶ Dangan mitabuk non og pitu buk pan kitu' bu og soda'anan kitu', pisolomatan non sog Mikpongon bu pomotioy og pan kitu' mangka non pomogoyoy sog sulanggu'anan non koyon. Bu pimogoy sop nog sulanggu'anan non dia sog gotowanan koyon. ³⁷ Mikpongonan og glam nilan bu mikpogbosug ilan tanan. Ngon pa og sama' nog gotowanan koyon kuman nog laga' nog pitu bogyas nog mikpokponu' og miomud nog sulanggu'anan non koyon. ³⁸ Og dakol nog gotowanan koyon nog kinuman pat ngibu, da' glakit nog kolibunanan bu gombata'anan.

³⁹ Tubus nion, dangan pigonat ni Isus og gotowanan koyon, sinumakoy ilan nog sulanggu'anan non sog bolangoy mangka ilan tulak posungu' sog bonua nog Magadan.

Og parasiuanan mingambat nog gingy-ata'

Mark 8:11-13, Luk 12:54-56

¹ Og parasiuanan bu sadusiuanan minangoy ditu' ni Isus po' poksulaysulayan nilan ion bianan sog kopongambat nilan dianon nog gingyata' nog tidu sog Mikpongon.

² Tinumabal ion nog, "Ma' long pa nog ponolu'on niu dun, bila og sindopondow saka ompula og sindopan, mogboloma' ion, molongas og bonua. ³ Bu sop, bila buka'siang bonua, saka ompulapula silangan bu mogdolom og bonua, posungu' mogdupi'. Moto amu mongma'ana nog ain motogow niu sog glangit, tibua, di' amu moto mongma'ana nog gindanan nog posungu' matong sog dunya. ⁴ Og gotowanan numun koni nog mingambat ilan nog gingyata', molaton ilan nog gotow bu mogbalu'balu' ilan tibua moktamuy dia sog Mikpongon. Da'idun og gingyata' nog potongowon dianilan lual da og gingyata' pa'ali dia ni Jona og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon." Bu dunut doma, ginonatan ilan ni Isus.

Og pikpanad nog parasiuanan bu sadusiuanan pinonggi' dia sog pokpotulin nog pan

Mark 8:14-21

⁵ Dangan tinumolipag ilan nog sulanggu'anan non sog danow koyon, mikolingow og sulanggu'anan non mogbalun. ⁶ Tinolu'an ilan ni Isus nog, "Pokpotubud amu bu pongandam amu bagun amu di' moit nog pokpotulin nog pan nog parasiuanan bu sadusiuanan koyon."

⁷ Dadi, migabitabit ilan, ilan bu ilan pa'ali sog tinalu' non koyon. Ma' long nilan dun, "Sa'an bayu' tinalu' non nog ma' nitu' po' da' ita pokopogoit nog ponganon ta."

⁸ Tibua, kisunan da ni Isus og pigobitobitan nilan koyon. Dadi, tinolu'an non ilan nog, "Amu koyon, kulang salig niu. Iduma ma' nion ma og poktolu'on niu nog da' amu pokpokpitang nog pan?"

⁹ Di' niu pota' buan mosabut otawaka kolobotan nog lima buk da og pan saka lima ngibu og gotowanan kinuman dun?

Bu sanu bogyas pa og miomud niu nog sama' nilan kuman dun? ¹⁰ Bu pitu buk sop pan kitu' nog saka pat ngibu kotow og mikokan dun, bu sanu bogyas sop og miomud niu nog sama' nilan kuman dun? ¹¹ Dadi, iduma ion ondi' niu poma mosabut nog saka kona' pa'ali sog pan og poktolu'on ku koni? Suga'id non, pokpotubud amu bagun amu ondi' moit nog pokpotulin nog pan nog parasiuanan bu sadusiuanan koyon." ¹² Ugat nilan pa kosabut og ma'ana nog piktalun non nog kona' doda' og pokpotulin nog pan, suga'id non, sumboy mokpotubud ilan bagun ilan ondi' moit nog pikpanad nog parasiuanan bu sadusiuanan koyon.

*Og tinalu' ni Piter pa'ali dia ni Isus
Mark 8:27-30, Luk 9:18-21*

¹³ Dangan ion minangoy si Isus ditu' lambul sog molani nog Sisaria Pilipi. Minatong ilan ditu', sinakan non og sulanggu'anan non nog, "Sima gidoy long nog gotowanan dun og Binata' sog Kilawan?"

¹⁴ Tinumabal ilan nog, "Og duma koyon mokpoktalun ilan nog ika dow si Jan nog Polomunyang. Og duma sop mokpoktalun ilan nog ika dow si Iladya, og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'. Bu og duma sop mokpoktalun ilan nog ika dow si Jerimaya otawaka og solabuk og polomolatas nog talu' nog Mikpongon."

¹⁵ Sinakan non sop ilan nog, "Bila buan amu, sima u gidoy?"

¹⁶ Tinumabal si Piter, "Ika og Kristu, og Bata' nog Mikpongon nog ion totubu' asta sog da' kopus non."

¹⁷ Tinabal non si Piter nog, "Popiaon ka, ika, Simun, og bata' ni Jona po' og tinalu' mu koyon kona' sagyaotow og mikposun dun dianika, suga'id non, og Gama' u sog glangit. ¹⁸ Bu tolu'on ku dianika nog ika, si Piter*. Bu dia u pindogoy sog dolonitan koni og baloy u nog ion non ion og pigotowan ku. Bu ondi' dagon nog minsan og patoy. ¹⁹ Bogoyon ku dianika og konsianan nog pigdotu'an nog Mikpongon. Bu ain og pogbonduan

mu dini sog glupa'an, ma' nitu' dosop og bonduan ditu' sog glangit. Bu ain og tinugdak mu dini sog glupa'an, tugdakon dosop ditu' sog glangit." ²⁰ Tubus nitu', pidonsama' non tumalu' dia sog sulanggu'anan non koyon nog ondi' nilan poguksugan minsan sima nog ion doda' og Kristu.

*Pinosun ni Isus pa'ali sog kopatoy non
Mark 8:31-9:1, Luk 9:22-27*

²¹ Tidu dion, tinolipun ni Isus mogustal dia sog sulanggu'anan non nog sumboy mangoy ion sog Jerusalem bu posinsaon ion tokodoy nog kobogolalan nog bansa Hudyu, bu og mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Bu sumboy ion bunu'on. Tibua, sog kotolu ondow non motubu' da ion puli'.

²² Dangan midongog itu' ni Piter, inagak non ion sog molayu'layu' mangka non pomagoy. Long non dun, "Kounutan, polosili le, ondi' mu nododa' ion kobianan!"

²³ Tibua, sinungu' ion ni Isus mangka poktalun nog, "Soitan, awa' a dini nakon! Ika og mokobagla dianakon po' og pomikilan mu koyon dia miktidu sog sagyaotow, onda' dia miktidu sog Mikpongon."

²⁴ Tubus nitu', miktalu' ion sog sulanggu'anan non nog, "Simasima moleg mogunut dianakon, sumboy tolikudan non og dili glegan non mangka non pisanoy og kudas non bu pogunut dianakon. ²⁵ Po' simasima og landu' kopogapas non nog dili kotubu' non, kobolongan da ion dun. Tibua, simasima og lamig non na bolongon og dili kotubu' non sabap sog kopokokunut non dianakon, kongonan ion dun. ²⁶ Po' olo gidoy buan og glongas non nog makod nog gotow og daya sog tibuk nog dunya koni saka, ombolong og glimukud non? Kobolosan ta' nog gotow og dili glimukud non? ²⁷ Po' og Binata' sog Kilawan, mokpuli' dini sog dunya dunut og silow nog kotas nog Gama' non, bu dunut og moloikatanan non. Tubus nitu', og glam nog gotowanan, tumbasan non og

* **16:18** 16:18 Somo' ita da, og ma'ana nog Piter koni, og batu.

monala kotow dianilan ain sog miinang nilan. ²⁸ Tolu'on ku diani, ngon og dumaanan ta dini nog ondi' ilan pa tagad patoy taman da ondi' nilan motongow og Binata' sog Kilawan matong, bu og kopogdatu' non."

17

Miksop og bayu'bayu' ni Isus *Mark 9:2-13, Luk 9:28-36*

¹ Gonom gobi tidu' ditu', inoit ni Isus tumukad ditu' sog molawa nog bontud si Piter, si Jems, bu si Jan nog gilug ni Jems nog ilan da bu ilan. ² Dangan minatong ilan ditu', mitongow nilan nog miksop og bayu'bayu' ni Isus. Miglamag ma' nog gondow bu sinumilow og ponopoton non nog landu' koputi'. ³ Gomonsunoy pa, ngon dua' kotow tinumua', si Muses bu si Iladya. Migabitabit ilan ni Isus.

⁴ Dadi, miktalu' si Piter dia ni Isus nog, "Omba'is da nog mikodini ami, Kounutan. Bila moleg a da, imungan ku amu nog tolu buk glokowlokow dini, solabuk dianika, solabuk dia ni Muses, bu solabuk dia ni Iladya."

⁵ Sog sonuk non koyon moktalu' dun, og ginampol nog miglamag mikpotondong dianilan. Bu ongon og talu' nog midongog nilan nog miktidu' sog ginampol koyon nog ma' nini, "Koni og bata' u nog kololaman ku. Kisu'atan u tokodoy dianon. Pokinongog amu dianon."

⁶ Dangan midongog nog sulanggu'anan koyon og talu' kitu', mikponglob ilan sog glupa' kobal nog gondok nilan. ⁷ Tibua, pilonian ilan ni Isus mangka non ilan dponoy mangka ion poktalu' nog, "Pogbuat amu na bu na' amu na kondokan."
⁸ Dangan tinumingag ilan, da'idun na og mitongow nilan lual da si Isus.

⁹ Tubus nitu', sonuk nilan dumiksun tidu' sog bontud koyon, pigondi'an ilan ni Isus nog, "Na' niu tokodoy posunon minsan sima og mitongow niu koyon tontal da ondi' motubu' puli' tidu' matoy og Binata' sog Kilawan."

¹⁰ Sinakan ion nog sulanggu'anan non nog, "Iduma og polopanadanan koyon nog botad nog bansa Hudyu, moktalu'

ilan ma nog mokuna pa tua' si Iladya mangka si'oy tua' og Tinondu' kitu' nog Mikpongong Mogdatu'?"

¹¹ Dadi, tinabal non ilan nog, "O'o, motud ion nog mokuna si Iladya po' oksudon non og glam non. ¹² Tibua, tolu'on ku diani nog minatong na si Iladya. Tibua, onda' ion kilolaoy nog gotowanan. Ininang nilan na dianon minsan olo og kolegan nilan moginang. Domikian da ma' nitu', og Binata' sog Kilawan nog posinsaon nilan dosop akon."
¹³ Dadi, misabut nog sulanggu'anan non og pigolong non kitu' nog si Iladya, ion non ion si Jan nog Polomunyang.

Kiuli'an ni Isus og bata' nog pisinsa nog glatdiwata

Mark 9:14-29, Luk 9:37-43

¹⁴ Dangan minatong ilan dia sog piglumpukan nog gotowanan koyon, ongon sala kotow og mikpolani dia ni Isus mangka inglu'ud bu poktalu' nog,
¹⁵ "Kounutan, kololatoy mu pa og bata' u po' bobuybobuyon ion. Bu landu' na og sinsaan non dun po' bika'bika' ombuksak na dia sog gapuy bu dia sog tubig. ¹⁶ Inoit u na ion sog sulanggu'anan mu, tibua, da' nilan da ion kuli'oy."

¹⁷ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Amu, og gotowanan numun koni, ondi' amu nododa' tumud bu polongantu amu! Andun pa kopayat og gobon ku mokunul diani? Andun pa kopayat og gobon ku moglogaga diani? Oit niu dini og bata' koyon."
¹⁸ Dangan inoit nilan og bata'laki koyon dion ni Isus, binugow non og glatdiwata koyon bu sododu'un linumuas og glatdiwata koyon bu kiuli'an og bata'laki koyon dun.

¹⁹ Tubus nion, mikpolani og sulanggu'anan non koyon dianon mangka ilan poksak dianon nog ilanilan da. "Iduma ondi' nami ma ombugow og glatdiwata kitu'?"

²⁰ Tinumabal si Isus nog, "Sabap lo' ion sog kulang og kopongandol niu. Tolu'on ku diani, bila ongon og kopongandol niu nog minsan si'oy mama' nog glongow nog mustasa kobata'bata', kotolu'an niu og bulud koyon nog moglalin dioyo, bu

moglalin nododa' ion. Bu da'idun og mologon nog di' niu minang. [²¹ Tibua, og glatdiwata koyon nog ma' nion, ondi' nododa' ion lumuas, bog di' da bianan dia sog gyakin bu sog kopokpuasa.]”

Og kodua' kali ni Isus mokposun diani-lanpa'ali sog kopatoy non

Mark 9:30-32, Luk 9:43-45

²² Tubus nitu', dangan milumpuk si Isus ilan nog sulunggu'anan non ditu' sog bonua nog Galili, miktalu' ion dianilan nog, “Og Binata' sog Kilawan uokilon dia sog baya' nog gotowanan ²³ bu bunu'on nilan ion. Tibua, sog kotolu ondow non tidu nilan bunu'on, motubu' da ion puli'.” Dadi, misusa tokodoy og sulunggu'anan non koyon dun.

Migbayad si Isus nog buis nog Baloy nog Poktomuyandia sog Mikpongon

²⁴ Dangan minatong si lo' Isus ditu' sog Kapernaum, og polongabatanan nog buis nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, mikpolani ilan dia ni Piter mangka ilan poksak nog, “Og kounutan niu koyon mogbayad dota' nog buis nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon?”

²⁵ Tinumabal si Piter nog, “Mogbayad, le!”

Dadi, dangan sinumolod si Piter sog baloy koyon po' pogobatan non bosia dia ni Isus, mikuna si Isus moksak dianon nog, “Olo gidoy bila ika, Piter? Ain gidoy pongabat nog buis og kodotu'ananan dini sog dunya koni, dia ta' sog gombata'anan nilan otawaka sog len gotow?”

²⁶ Tinumabal si Piter nog, “Sog len gotow nododa'.”

Miktalu' si Isus nog, “Dadi, og ma'ana non, ita og gombata' nog Mikpongon, di' ita nobuan mogbayad nog buis kitu'.

²⁷ Tibua, bagun ilan di' kolotonan dianita, angoy a pa sog danow koyon bu pomonggit. Bu og tigana' mu malap nog soda', buka' mu og baba' non bu motongow mu og solad sinan. Og golaga' non mokobayad nog buis nog dua' kotow sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Alap mu og sin koyon mangka mu boyadoy og buis ta, dua' ita.”

18

Sima og motas sog glam non?

Mark 9:33-37, Luk 9:46-48

¹ Sog tang koyon, mikpolani og sulunggu'anan ni Isus dianon mangka ilan poksak nog, “Kounutan, sima og motas sog glam non sog pigdotu'an nog Mikpongon?”

² Sinabi ni Isus og sala kotow bata' mangka non pindogoy sog titonga' nilan koyon ³ mangka ion poktalu' nog, “Tolu'on ku dianiu, bila ondi' niu da sapon og pomikilan niu mama' nog pomikilan nog gombata', ondi' amu nododa' mokampu' dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. ⁴ Dadi, simasima poboba'on non og bolotabat non ma' nog bata' koni, mimung ion nog motas sog glam non sog pigdotu'an nog Mikpongon.

⁵ “Bu simasima og tumolima' dia sog mama' nog bata' koni bianan sog ngalan ku, tinolima' non dosop akon.

Og kopogolig nog mokodusa

Mark 9:42-48, Luk 17:1-2

⁶ “Tibua, simasima og mokongulan sog sala kotow nog tinumud dianakon ma' nog bata' koni nog boya'an mokodusa ion dun, golom na lentengoy nog mosolag nog gilingan batu og glig non mangka lobu'oy sog dibaba' dagat.

⁷ “Kosusasusa og gotowanan dini sog dunya po' pongyuba'an ilan nododa'! Tibua, sumboy nododa' ini mian. Bu kondokondok og doksu'an sog gotow kitu' nog sabap dianon mokodusa og pakasiotow non dun. ⁸ Dadi, bila sabap sog komot mu otawaka sog botis mu mokodusa a dun, golom nika na putuk mangka mu pilak. Po' golom pa nog kongongan ka nog kotubu' nog da' kopus non minsan si'oy sobola' da og komot mu otawaka botis mu, gaba' nog sigbuon og tibuk nog glawas mu dia sog danow nog gapuy.

⁹ Domikian dosop nog bila sabap sog mata mu mokodusa a dun, golom nika na uning mangka mu pilak. Po' golom pa nog kongongan ka nog kotubu' nog da' kopus non nog sobola' da og mata mu, gaba' nog dua' mogimpang mata mu saka sigbuon ka da dia sog gapuy nog di' ompalong.”

Og pononggi'an pa'ali sog bilibili nog mibolong

Luk 15:3-7

¹⁰ Ma' long sop ni Isus dun, "Pokpotubud amu bagun niu ondi' kopoksudi'an og gombata'anan koni minsan sala kotow si'oy dianilan.* Po' tolu'on ku dianiu, og tinumabang dianilan og moloikatanan nog Mikpongon. Bu kobon non, ditu' ilan sog sungu'an nog Gama' u, ditu' sog glangit. [¹¹ Sa'an minangoy dini sog dunya og Binata' sog Kilawan po' tobangan non ain og mibolong kobal nog dusaanan nilan.]

¹² "Pomikil niu polo'ma. Sopolati non, ngon og gotow nog og bilibilianan non sogatus kodakol, saka og solabuk dun misuoy dia sog dumaanan non bu mibolong. Olo ma gidoy og ginangon nog gotow koyon? Gonatan non nododa' og siam pulu' bu siam bilibilianan non koyon dia sog pongoksaban nilan mangka non ponontongoy og mibolong kitu'. ¹³ Bu bila motongow non na, loliagon nododa' tokodoy ion dun. Labi pa og gliog non dun sog siam pulu' bu siam kitu' nog onda' da kobolong. ¹⁴ Domikian da mama' nion og Gama' niu sog glangit, nog ondi' ion moleg nog ngon mangoy sog gla'at, sala kotow si'oy nog ma' nog bata' koni."

Og gilug niu nog mikosala' dianiu

¹⁵ Ma' long sop ni Isus dun, "Bila mikosala' dianiu og gilug niu, angoy amu ditu' non mangka talu' dianon og glopangan non kitu' nog amu amu da. Bila inongogan non ika, og ma'ana non, miglokopia amu na. ¹⁶ Tibua, bila di' non ika inongogan, pogoit a nog sala kotow otawaka dua' kotow og duma mu bagun niu da munut og tinalu' kitu' dia sog Kitab nog, 'Bila ngon sumbungan, sumboy dua' kotow otawaka tolu kotow og mokotaksi' dun.'† ¹⁷ Bila ondi' non pa ilan inongogan, posun mu glam non dia sog glumpuk nog poktanudanan. Bu bila ondi' non pa inongogan og glumpuk koyon, bibas niu na ion po' mama' na ion

nilan nog di' moktamuy sog Mikpongon bu og polongabatanan nog buis.

¹⁸ "Dadi, tolu'on ku dianiu, nog ain og pogbonduan niu dini sog glupa'an, ma' nitu' dosop og bonduan ditu' sog glangit. Bu ain og tinugdak niu dini sog glupa'an, tugdakon dosop ditu' sog glangit.

¹⁹ "Bu tolu'on ku pa dianiu, nog bila dua' kotow dianiu moksolabuk nog pongonion nilan dia sog Mikpongon nog minsan olo, inangon nododa' dianilan nog Gama' u sog glangit. ²⁰ Po' minsan dua' kotow otawaka tolu kotow moglumpuk sabap nog ilan og pigotowan ku, dia u dosop nilan."

Og pononggi'an pa'ali sog dodondagonnog di' molilolatoy

²¹ Tubus nitu', mikpolani si Piter dia ni Isus mangka poksak nog, "Kounutan, sanu kali u ompunoy og gilug u bila mokosala' dianakon? Pitu kali ta'?"

²² Tinabal ion ni Isus nog, "Kona' tibua pitu kali, suga'id non, pitu pulu' kopitu kali.

²³ "Dadi, og kopogdatu' nog Mikpongon sog gotowanan ompononggi' dia sog solabuk datu' nog moleg na boyadan nog sosugu'onanan non. ²⁴ Dangan miktolipun na ion mongabat, ngon og sala kotow sosugu'on non nog inoit ditu' non nog og dakol nog gutang non linoksa'ana. ²⁵ Sabap sog da'idun og pogbayad non dun, dinondag nog datu' koyon nog poksaluy tidu sog glawas non mangoy sog duoy non asta pa og gombata'anan non bu og glam nog gakodanan non bagun non tibua koboyadan og gutang non. ²⁶ Tibua, mininglu'ud og sosugu'on non koyon sog sungu'an nog datu' koyon mangka pongapu'ngapu' dianon nog, 'Kounutan, longgungoy mu pa su'usa akon po' boyadan ku da og glam non koyon dianika.' ²⁷ Dadi, og datu' koyon milolat dianon boya'an nog pionda' non na tanan og gutang non kitu' mangka non na ion dondagoy muli'.

²⁸ "Tubus nitu', sonuk nog sosugu'on non koyon ompanow, milumpak non og

* **18:10** 18:10 Og pigolong koni nog gombata'anan, ain mikokunut kitu' dia ni Isus. † **18:16** 18:16 Deuteronomy 19:15

pakasi sosugu'on non nog mikutang dianon mika'an. Ginanggut non mogdayun mangka non longokoy bu poktalun' nog, 'Boyadoy mu na numun kitu' og gutang mu kitu' dianakon!' ²⁹ Mininglu'ud dosop og pakasi sosugu'on non kitu' mangka pongapu'ngapu' dianon nog, 'Longgun-goy mu pa akon! Po' boyadan ku da og gutang u kitu' dianika.' ³⁰ Tibua, da' non nododa' ion longgun-goy. Suga'id non, inoit non sog gukum bagun ion kolobusuon asta ombayad non na og gutang non kitu'. ³¹ Dangan mitongow nog duma sosugu'onanan nog datu' kitu' og kohinangan non koyon, onda' ilan tokodoy kosu'atoy dun. Dadi, inangoy nilan uksugoy ditu' sog datu' og glam nog miinang non koyon. ³² Dadi, tinugun ion mogdayun nog datu' kitu'. Dangan minatong ion ditu', tinolu'an ion nog datu' nog, 'Ika, molaton ka nog gotow! Mikutang a dianakon nog mosolag tokodoy og golaga' non. Tibua, sabap nog mingapu'ngapu' a dianakon, pionda' u na og glam nog gutang mu kitu'. ³³ Duma'it bosia nog mololat a dosop dia sog pakasi sosugu'on mu mama' nog gininang u kitu' dianika!' ³⁴ Dadi, sabap sog glolingit nog datu' nilan koyon, inoit non ion sog gukum bagun pokposokitan asta mokobayad ion nog glam nog gutang non kitu'."

³⁵ Dadi, long ni Isus dun, "Mama' nion dosop og ginangon nog Gama' u sog glangit daniu bila ondi' niu ompunan og pakasi niu nog gas nog pusung niu."

19

Og pikpanad ni Isus pa'ali sog mogbolong

Mark 10:1-12, Luk 16:18

¹ Dadi, dangan midoksu' na si Isus mokpanad, ginumonat ion sog Galili mangka angoy sog bonua nog Judia nog ditu' sog dipag nog Jurdan. ² Modakol og gotowanan nog mikpogunut dianon. Bu ditu' kiuli'an non ain di' mokokodag.

³ Ongon og parasiuanan mikpolani dianon po' poksulaysulayan nilan ion mangka ilan poksak dianon nog, "Og

botad dota' nog og gotow nog bolongon non og glibun non nog minsan olo og piksobapan non?"

⁴ Tinumabal si Isus nog, "Da' niu ta' buan kobasta sog Kitab nog sog tolipunan, 'Og Mikpongon, piongon non og glaki bu og glibun.'* ⁵ Bu ngon dosop og sinulat nog, 'Sa'an itu' og glaki, gonatan non og gina'ama' non mangka ion ampu' sog glibun non. Bu og dua' ilan koyon mimung nog salulawas ilan na.'† ⁶ Dadi, kona' na nog dua' kotow, suga'id non, miksolabuk ilan na. Dadi, ain og pigampu' nog Mikpongon, sumboy ondi' popogbolongon nog saryaotow."

⁷ Dadi, miksak nosop og parasiuanan koyon nog, "Saka buan dinondag ma ni Muses nog og glaki, bila bolongon non og glibun non, sumboy tumulun poguna nog gitas mangka non si'oy uokiloy og glibun non?"

⁸ Tinabal ilan ni Isus nog, "Sa'an itu' tinugdak daniu ni Muses nog ombolong niu og glibun niu po' sabap nog di' amu moleg pomolian. Tibua, sog tolipunan, ondi' bosia ma' nitu' og botad. ⁹ Dadi, tolu'on ku daniu, nog simasima og glaki nog bolongon non og glibun non nog saka onda' da bosia koleg sog len glaki, bu pogduoy ion sog len, mokodusa ion dun."

¹⁰ Tubus nitu', miktalu' og sulanggu'anan non dianon nog, "Bila ma' nion og botangbotang nog kopogduoy, golom na buan og gotow ondi' mogduoy!"

¹¹ Tinumabal si Isus nog, "Og pikpanad u koni ondi' tolima'on nog glam nog gotow, suga'id non, ain da kibogayan kitu' dun nog Mikpongon. ¹² Ongon gotowanan nog ondi' mogduoy po' donsama' na da' pongonoy nog glegan mogduoy tidu pa sog kobata' dianilan. Bu og duma sop linosian nog duma non. Bu ongon dosop gotowanan ondi' mogduoy po' tinigbung nilan na og pikilan nilan dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Dadi, ain og gotow nog tumolima' nog pikpanad u koni sumboy inangon non."

Pipia ni Isus og gombata'anan
Mark 10:13-16, Luk 18:15-17

* 19:4 19:4 Genesis 1:27 † 19:5 19:5 Genesis 2:24

13 Tubus nitu', ongon og gotowanan nog mikpogoit nog gombata'anan nilan ditu' ni Isus bagun non ilan kodoponan bu kopogyokinan dia sog Mikpongon nog popiaon ilan. Tibua, pimag ilan nog sulanggu'anan ni Isus.

14 Tibua, miktalu' si Isus nog, "Potiang niu og gombata'anan koyon mokpolani dianakon. Na' niu ilan pogondi'an. Po' ma' nog gombata'anan koyon, og gotowanan nog misakup sog pigdotu'an nog Mikpongon." 15 Dadi, pingdoponan non og gombata'anan koyon dion, mangka na ion poglandan.

Og sala kotow doyahan
Mark 10:17-30, Luk 18:18-30

16 Tubus nitu', ongon sala kotow mikpolani dia ni Isus mangka poksak nog, "Polopanad, olo gidoy og omba'is u inangon bagun ku malap og kotubu' nog da' kopus non?"

17 Tinabal ion ni Isus nog, "Iduma moksak a ma dianakon bog olo og omba'is? Solabuk da og omba'is, ion og Mikpongon. Suga'id non, bila moleg a mokalap nog kotubu' nog da' kopus non, unut mu og dondagananan nog miktidu dianon."

18 Dadi, miksak og glaki koyon nog, "Ain sog dondagananan koyon nog sumboy u unuton?"

Tinumabal si Isus nog, "Na' a momunu', na' a momabal nog kona' mu duoy, na' a monakow, bu na' a tumaksi' nog gloput. 19 Pogbotadoy mu og gina'ama' mu, bu kolalam a sog sumbaloy mu mama' da nog glolaman mu sog dili glawas mu."

20 Tinumabal og glaki koyon nog, "Piginang u na og glam non koyon. Dadi, olo poma og kulang nog sumboy u pa inangon?"

21 Dadi, tinabal ion ni Isus nog, "Bila moleg a doda' mohurup, angoy mu poksaluy og pogongonon mu mangka mu pomogoy og saluy non dia sog miskinananan po' mogdaya a dun ditu' sog glangit. Tubus nitu', pokpuli' a mangka a pogunut dianakon."

22 Dangan midongog nog glaki koyon og talu' ni Isus koyon, mipangu' ion dun mangka awa' po' doyahan ion tokodoy.

23 Tubus nitu', miktalu' si Isus sog sulanggu'anan non nog, "Tolu'on ku daniu, nog mologon tokodoy og gotow nog doyahan nog mokampu' ion dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. 24 Bu tolu'on ku daniu, nog molomu pa kobian nog kamel dia sog gluang nog dialum, gaba' nog doyahan, og kampu' non dia sog pigdotu'an nog Mikpongon."

25 Dangan midongog nog sulanggu'anan non og talu' non koyon, kisobu'an ilan tokodoy dun nog boya'an miksak ilan nog, "Bila ma' nitu' buan, sima ma og motabang?"‡

26 Pigbontayan ilan ni Isus mangka ion poktalu' nog, "Og ma' nion koyon ondi' minang nog sagyaotow. Tibua, da'idun mologon dia sog Mikpongon."

27 Tinumabal si Piter nog, "Dadi Kounutan, ami sop buan koni nog lamig nami na tanan binolong og glam non mangka ami pogunut dianika. Olo ma matong dun dianami?"

28 Tinumabal si Isus nog, "Tolu'on ku daniu, sog matong og pongimboguan nog Mikpongon og glam non, bu og Binata' sog Kilawan mingkud na ion sog ginkudan datu' dunut silow nog kotas nog baya' non, amu si'oy nog mikokunut koyon dianakon, pingkudon ku dosop amu dia sog sopulu' bu dua' ginkudan datu', mongukum nog sopulu' bu dua' pangkat nog bansa Israel. 29 Bu ain ginonatan non og baloy non, og putupusodanan non, og mokogulanganan non, og gombata'anan non, otawaka glupa' non sabap sog kopokokunut non dianakon, mokotabuk ion nog labi pa tokodoy ditu' og sugda dun dianon, bu kongonan ion dosop nog kotubu' nog da' kopus non. 30 Tibua, modakol og gotow nog mikuna nog mimung ombinaya' ilan. Bu modakol dosop og gotowanan nog mibinaya' nog mimung mokuna ilan."

‡ 19:25 19:25 Balu' nog gotowanan dun, sa'an migdaya og gotow po' kisu'atan og Mikpongon dianon.

20

Og pononggi'an pa'ali sog tinindanan moginangsog glupa' nog gotow

¹ Tubus nitu', si Isus miguksug nog pononggi'an. Long non dun, "Og kopogdatu' nog Mikpongon ompononggi' dia sog gotow kitu' nog glupa' non pimulanan nog bolagon nog molongas og bunga non, og ngalan non og paras. Dali' ondow pa og bonua, minangoy na ion monontong nog gotow nog ain moleg tindanan moginang sog glupa' non koyon.

² Dangan ion mikotongow nog tindanan non, miglokoposadan nilan nog boyadan non dianilan solad dinari po' ma' nitu' og golaga' nog sondow. Dadi, minangoy ilan na moginang sog glupa' non koyon.

³ Dangan miginonga' monek gondow, minangoy ion puli' sog tobu'an. Mitongow non og duma gotowanan nog da' ginang nilan, da' lual og mogindogindog ilan tibua.

⁴ Dadi, tinolu'an non ilan nog, 'Angoy amu poginang ditu' sog glupa' u po' boyadan ku da amu nog golaga' nog ain og miinang niu.'

⁵ Dadi, minangoy ilan moginang ditu'. Og gapu' nog glupa' koyon, dangan minatong og tasondow bu miginonga' monog gondow, mikpuli' nosop sog tobu'an bu ma' nitu' dosop ininang non.

⁶ Dangan dali' na sindop ondow, mikpuli' nosop ion sog tobu'an bu mikotongow ion nosop nog gotowanan ditu' nog og duma da' ginang nilan. Dadi, sinakan non ilan nog, 'Iduma ma' nion amu ma, polo' indogindog amu ma tibua? Ondi' amu ma moginang?'

⁷ Tinumabal ilan nog, 'Da'idun buan og tumindan dianami.' Dadi, tinumabal og gapu' nog glupa' koyon nog, 'Bila ma' nitu', angoy amu poginang sog glupa' u.' Dadi, minangoy ilan moginang ditu'.

⁸ "Dangan sindop ondow na, miktalu' og gapu' nog glupa' koyon dia sog sosoligan non. Long non dun, 'Polumpuk mu og glam nog gotowanan koyon nog miginang sog glupa' u gondow koni. Pogunaoy mu mogbayad ain og mibinaya', mangka mu si'oy boyadoy ain og mikuna kitu'.

⁹ Dadi, sinabi non og gotowanan kitu' nog miktolipun ilan moginang nog poksindop

na og gondow bu binoyadan non ilan nog golaga' nog sondow. ¹⁰ Dadi, dangan boyadan non na bosia og gotowanan kitu' nog mikuna moginang, migdodama ilan bosia nog modakoldakol og motabuk nilan dia sog mibinaya' kitu' moginang. Tibua, migbatuk da kodakol og binayad non dianilan. ¹¹ Tinabuk nilan notibua og boyadan koyon dianilan kobon nilan mokumodumod bu tinolu'an nilan og gapu' nog glupa' koyon nog, ¹² 'Og mibinaya' koyon, podali' ilan da miginang. Tibua ami, sumondow ami na moginang sog podosan saka pigbatuk mu ma og kodakol og boyadan mu dianami?' ¹³ Dadi, tinumabal og gapu' nog glupa' koyon dia sog sala kotow dianilan. Long non dun, 'Le, da' u ika pogbigya'oy. Mikpasad ita kopia nog boyadan ku amu nog golaga' nog sondow. Dadi, sa'an ion, ma' nion og binayad u dianiu. ¹⁴ Dadi, tabuk niu ion mangka amu si'oy uli'. Po' ma' nitu' og glegan ku mogbogoy dia sog gotowanan koyon nog mibinaya' ilan si'oy moginang, mama' nog binayad u koyon dianiu. ¹⁵ Da'idun ta' buan og baya' u nog minsan olo og gondunon ku nog sin ku? Di' amu bosia moksibok dun bila motawal u sog duma.' " ¹⁶ Dadi, ma' long pa ni Isus dun, "Og mibinaya' mimung mokuna bu og mikuna ilan mimung ombinaya' ilan."

Pidonsama' nosop ni Isus tumalu'pa'ali sog kopatoy non

Mark 10:32-34, Luk 18:31-34

¹⁷ Tubus nitu', mipanow si Isus posungu' sog Jerusalem. Sintak nilan koyon ompanow, pinitang non og sopulu' bu dua' sulunggu'anan non koyon sog molayu'layu' mangka non ilan tolu'oy nog,

¹⁸ "Posungu' ita lo' ini sog Jerusalem. Matong ita ditu', og Binata' sog Kilawan uokilon dia sog mokokotas nog boliananan bu sog polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Og gukuman nilan dianon bunu'on ¹⁹ mangka nilan ion uokiloy dia sog gongkoman nog gotowanan nog kona' bansa Hudyu. Pogwanwanon nilan ion, pogdonogon nilan ion, bu lonsangon nilan ion sog kudas. Tibua, sog kotolu ondow non, motubu' da ion mokpuli'."

Og pingoni bosia nog gina' ni Jems ilan ni Jan

Mark 10:35-45

²⁰ Tubus nitu', og duoy ni Sebedi bu og dua' kotow gombata' non kitu' nog glaki, migdunut ilan mangoy ditu' ni Isus mangka ion inglu'ud sog sungu'an ni Isus po' ongon kolegan non mongoni. ²¹ Dadi, sinakan ion ni Isus nog, "Olo og kolegan mu koyon?"

Tinumabal og glibun koyon nog, "Tugdak mu pa dianakon nog bila matong na mogdatu' a, dia mu pa pingkud og sala kotow bata' u koni dapit sog glintu mu bu og sala kotow sop koni dia dapit sog bibang mu."

²² Tinabal ion ni Isus nog, "Da' mu kosabut bog olo og pingoni niu koyon. Mogaga niu ta' gidoy og sinsaan nog posungu' u poglogogaon?"

Tinumabal og dua' kotow gombata' nog glibun koyon nog, "O'o, mogaga nami da ion."

²³ Mikталu' si Isus nog, "O'o, motud doda' nog mokinum amu sog ginuman ku. Tibua, kona' u og momili' bog sima og mingkud sog dapit glintu u otawaka sog dapit bibang u. Po' og gingkudananan koyon donsama' na piksimpan nog Gama' u."

²⁴ Dangan midongog itu' nog sopulu' sulanggu'anan koyon, kodoluon ilan bosia dun og piginang nog pigilug koyon dua' kotow. ²⁵ Dadi, pilumpuk ilan ni Isus mangka non ilan tolu'oy nog, "Kosunan niu nog og kodotu'an dini sog dunya pogboya'an nilan og pigotowan nilan. Bu ain mokokotas dianilan pogboya'an nilan dosop ain ombaba' pa dianilan. ²⁶ Tibua amu, sumboy ondi' amu ma' nilan. Suga'id non, ain og moleg nog ion og motas daniu, sumboy ion mimung og sosugu'on niu. ²⁷ Bu ain sop daniu og moleg nog ion og mokuna, sumboy ion mimung nog gulipon niu. ²⁸ Domikian da ma' nog Binata' sog Kilawan, onda' ion angoy dini sog dunya po' bagun ion tobangan, suga'id non, bagun ion og tumabang bu moguakil nog glawas non bunu'on bagun modakol og gotowanan og molokat tidu sog kouliponan nog dusa."

Kiuli'an ni Isus og dua' kotow buta

Mark 10:46-52, Luk 18:35-43

²⁹ Dangan ginumonat si Isus ilan nog sulanggu'anan non sog koliwagan bonua nog Jeriku, modakol og gotowanan nog mikpogunut dianilan. ³⁰ Ongon og dua' kotow buta, dia ilan pogingkud sog goksid nog dalan. Dangan kisunan nilan nog posungu' mian ditu' si Isus, miglongag ilan moktawag, "Kounutan! Pangkat ni Apu' Dabid! Kololatoy mu pa ami!"

³¹ Pomagon ilan si'oy nog gotowanan dion, posisaya' ilan da poktawag nog, "Kounutan! Pangkat ni Apu' Dabid! Kololatoy mu pa ami, su'usa!"

³² Dadi, migindog si Isus mangka non ilan sobioy bu poksak, "Olo og kolegan niu nog inangon ku daniu?"

³³ Tinumabal ilan nog, "Kounutan, moleg ami bosia mokotongow puli'."

³⁴ Dadi, milolat si Isus dianilan mangka non tuyokoy og mataanan nilan. Sog sododu'un koyon mikotongow ilan bu migunut ilan dianon.

21

Og ba'asa dia ni Isus kosolod non ditu' sog Jerusalem

Mark 11:1-11, Luk 19:28-40, Jan 20:12-19

¹ Dangan molanilani ilan na sog Jerusalem, minatong ilan sog Betpage, ditu' sog pun bilid nog Olibu. Dinondag ni Isus moguna ditu' og dua' kotow sulanggu'anan koyon. ² Bu mikталu' ion dianilan nog, "Angoy amu sog gimbolayan koyon. Matong amu ditu', mokotongow amu mogdayun nog inikotan og asnu bu og nati non. Ubad niu bu oit niu dini nakon. ³ Bu bila ongon og moksak dun daniu bog iduma ubadon niu ma, tabal niu tibua nog ongon og kobalan nog Kounutan dun. Po' tugdakon da daniu."

⁴ Sa'an ini miinang po' og kotumanan nog tinalu' nog polomolatas nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog,

⁵ "Talu' niu sog gotowanan sog Sion, tontong niu og datu' niu posungu' na matong daniu. Ombaba' og

bolotabat non bu poksakoy ion sog asnu, og sinokayan non koyon og nati nog asnu.”*

⁶ Dadi, mipanow og sulanggu'anan kitu' bu inunut nilan og pimali ni Isus kitu' dianilan. ⁷ Inoit nilan og asnu kitu', ilan nog nati non, ditu' ni Isus bu inonigan nilan nog glogdoyanan nilan mangka na sokoyoy ni Isus. ⁸ Og gotowanan koyon nog landu' kodakol, pingdondam nilan og sulagbonanan nilan dia sog dalan koyon nog bianan ni Isus. Og duma sop mikpongalap ilan nog dawon mama' nog dawon nog bunga mangka nilan botangoy sog dalan.† ⁹ Og gotowanan koyon nog migunut dia ni Isus sog gunan binaya' non, miglongag ilan mokpogekes nog, “Songlitan og pangkat ni Apu' Dabid! Pipia ion nog minangoy dini bianan sog ngalan nog Mikpongon! Songlitan og Mikpongon!”

¹⁰ Dangan minatong si Isus sog Jerusalem, misasow og glam nog gotowanan koyon dion bu miksinaksakoy ilan nog, “Sima gidoy og gotow koyon?”

¹¹ Tinumabal og gotowanan koyon nog mikpogunut dia ni Isus nog, “Ion non ini si Isus, og polomolatas nog miktidu sog Nasaret ditu' sog Galili.”

Si Isus minangoy sog Baloy nog Poktomuyandia sog Mikpongon

Mark 11:15-19, Luk 19:45-48, Jan 2:13-22

¹² Tubus nitu', si Isus sinumolod sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan koyon dia sog Mikpongon mangka non pomugowoy og glam nog gotowanan koyon nog mikpogdagangdagang bu polonaluyan. Bu pimolituka' non og glomisahananan nog polomolos nog sin asta og gingkudananan nog mikpogdagang nog kolopatianan. ¹³ Kobon non moktalu' nog, “Sinulat dia sog Kitab og talu' nog Mikpongon nog, ‘Og baloy u iningolanan og baloy nog pogyokinan.’‡ Tibua, inimung niu nog glihanan nog polonakowanan!”

¹⁴ Solian ni Isus sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan, og butaan bu og gotowanan kitu' nog di' mokopanow, mikpolani ilan dianon bu kiuli'an non ilan. ¹⁵ Tibua, og mokokotas nog boliananan bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, miglolingit ilan dianon dangan mitongow nilan og kosobu'sobu' nog gininang non bu midongog nilan og gekes nog gombata'anan ditu' sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan koyon nog, “Songlitan og pangkat ni Apu' Dabid!”

¹⁶ Miksak og mokokotas nog boliananan bu polopanadanan kitu' dia ni Isus nog, “Midongog mu dota' bog olo og pogekekes nilan koyon?”

Tinumabal ion nog, “O'o, midongog u da. Onda' niu ta' buan sibon kobasta og sinulat dia sog Kitab nog, ‘Og gombata'anan asta og populaanan, pikponadan mu moksanglit?’”§

¹⁷ Tubus nitu', ginonatan non ilan mangka ion angoy sog bonua nog Betani bu ditu' ion kisogobian.

Og kayu nog pilota' ni Isus mogbunga Mark 11:12-14,20-24

¹⁸ Migboloma' sisolom, mikpuli' si Isus ditu' sog Jerusalem. Sonuk non ompanow kigutoman ion. ¹⁹ Mikotongow ion nog kayu sog goksid nog dalan og ngalan non igera. Dadi, pilonian non bosia, tibua, da'idun og mitongow non nog bunga non lual da lunsan dawon. Dadi, tinolu'an non kayu koyon nog, “Ondi' a na nododa' mogbunga mokpuli'.” Bu sododu'un mibotug og kayu koyon.

²⁰ Dangan mitongow nog sulanggu'anan non nog sododu'un mibotug og kayu koyon, kisobu'an ilan dun kobon nilan moktalu' nog, “Iduma ion gidoy mibotug ma mogdayun og kayu koyon?”

²¹ Dadi, tinumabal si Isus nog, “Tolu'on ku daniu, nog bila sumalig amu sog Mikpongon bu ondi' amu mogdua'dua', kona' tibua og minang niu mama' nog miinang u sog kayu koyon. Suga'id non, minsan sagya tolu'an niu og bulud

* **21:5** 21:5 Sakaraya 9:9. Og Sion koni og kodua' ngalan nog Jerusalem. † **21:8** 21:8 Ma' nitu' og botad nog kopogba'asa nilan dia sog datu'. ‡ **21:13** 21:13 Isaya 56:7 § **21:16** 21:16 Salmu 8:2

koni nog, 'Awa' a dini bu poglalin ka sog dagat,' motuman na doda' og talu' niu koyon. ²² Bila tumud amu nog motabuk niu, minsan olo pongonion niu dia sog Mikpongon bialan dia sog gyakin, motabuk niu nododa'."

Sinak nilan og piktidaan nog baya' ni Isus

Mark 11:27-33, Luk 20:1-8

²³ Tubus nion, sinumolod si Isus ditu' sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka ion pokpanad sog gotowanan. Sonuk non mokpanad, ongon mikpolani dianon nog mokokotas nog boliananan bu kobogolalan nog gotow Hudyu mangka ilan poksak nog, "Olo baya' mu moginang nog ma' nion koyon? Bu sima og migbogoy dianika nog baya' koyon?"

²⁴ Tinabal non ilan nog, "Sakan ku dosop amu. Bila tobalon niu akon, posunon ku dosop dianiu bog ain ku tinidaan og baya' u koni moginang nog ma' nini koni. ²⁵ Og sak u koni mama' nini, sima og migbogoy nog baya' dia ni Jan nog Polomunyang nog momunyang nog gotowanan? Og Mikpongon ta' otawaka og gotow?"

Dadi, miksinaksakoy ilan, nog ilan bu ilan, "Bila ini tolu'on ta nog dia tidu sog Mikpongon og baya' ni Jan, tobalon non ita nog iduma buan da' ita ma tud dianon? ²⁶ Tibua, bila sop tolu'on ta nog tidu dia sog gotow og baya' non, mondok ita sop nog gotowanan po' og tud nilan si Jan, ion og polomolatas nog talu' nog Mikpongon." ²⁷ Dadi, tinabal nilan si Isus nog, "Da' a sunoy. Ondi' nami kosunan."

Dadi, miktalu' sop si Isus dianilan nog, "Bila ma' nitu', di' u sop posunon dianiu bog sima migbogoy dianakon nog baya' nog mokopoginang u nog ma' nini koni."

Og pononggi'an pa'ali sog dua' kotow pogilug

²⁸ Ma' long sop ni Isus dun, "Pomikil niu polo'ma. Ongon og gotow nog dua' kotow gombata' non nog lunsan laki. Minangoy ion sog gulangkata' mangka poktalunog, 'Nu', angoy a pa poginang sog bialan ta kitu' gondow koni.' ²⁹ Tinumabal og bata'

non koyon nog, 'Ondi' u.' Tibua, sintak non mokpikilpikil dun, miksop og pikilan non bu minangoy da ion ditu'. ³⁰ Tubus nitu', og gama' nilan koyon minangoy sop sog bata' non koyon nog kongudan mangka non sop dondagoy mangoy moginang sog bialan nilan koyon. Tinumabal og bata' non koyon nog, 'O'o, Ama.' Tibua, onda' da ion angoy ditu'."

³¹ Long sop ni Isus dianilan, "Bila buan amu, sima ma sog dua' kotow koyon og ininang non og glegan nog gama' non?"

Tinumabal ilan nog, "Og gulangkata' kitu'."

Dadi, miktalu' nosop si Isus nog, "Tolu'on ku dianiu, nog og polongabatanan nog buis bu og tungkagonanan mokuna pa dianiu numun kitu' mampu' sog pigdotu'an nog Mikpongon. ³² Po' sa'an minangoy dini niu si Jan nog Polomunyang po' potongowon non dianiu og bialan nog boya'an mimung modulus amu dun. Tibua, onda' amu tud dianon. Bigya' non, og polongabatanan nog buis bu og tungkagonanan, tinumud ilan dianon nog boya'an miksop og polomotadon nilan. Bu minsan mitongow niu na ilan nog ma' nion ilan, onda' amu da lota' moginang nog dusa bu tud dianon."

Og pononggi'an pa'ali sog gotowanannog minaksa nog glupa'

Mark 12:1-12, Luk 20:9-19

³³ Tubus nitu', miktalu' si Isus nog, "Pokinongogoy niu nosop og solabuk pononggi'an koni. Ongon og gotow nog togo bialan nog pimulanan non nog bolagon nog ngalan non og paras. Inalad non og bialan non koyon mangka ion poglokukut nog pogdogyakan nog bunga nog bolagon non koyon. Bu inimungan non nog glockowlockow nog pogolongan. Tubus nitu', piaksa non og bialan non koyon mangka ion panow sog len bonua.

³⁴ "Dangan dali' na pongupu'oy og bunga nog pomulan non koyon, dinondag non og sosugu'onanan non mangogoy mongabat nog bahagi' non ditu' sog gotowanan kitu' nog minaksa nog pomulan non koyon. ³⁵ Tibua, dangan minatong ilan ditu', ginanggut ilan nog

minaksa koyon. Og sala kotow sosugu'on non koyon pigbadas nilan. Og sala kotow sop binunu' nilan. Bu og kotolu non binatu nilan. ³⁶ Tubus nitu', dinumondag nosop ion nog len sosugu'onanan non nog labi pa kodakol sog dinondag non kitu' tigana'. Tibua, og minaksa koyon, ma' nitu' dosop og ginandun nilan sog sosugu'onanan non kitu'. ³⁷ Bu sog gim-pusan, dinondag non og dili bata' non mangoy ditu' po' long non dun, 'Pogbotadan nilan ini og bata' u koni.' ³⁸ Tibua, dangan mitongow nog minaksa kitu' og bata' non koyon, mikpoksitalu' ilan nog, 'Koyon na, og bata' nog gapu' nog glupa' koni. Alung, ongoyon ta ion bunu'oy po' bagun da ita na og gapu' nog glupa' koni.' ³⁹ Dadi, ginanggut nilan og bata' non koyon sog molayu' mangka nilan bunu'oy."

⁴⁰ Dadi, long pa ni Isus dianilan, "Bila matong na og gapu' nog binalan koyon, olo gidoy og gondunon non sog gotowanan kitu' nog minaksa koyon dianon?"

⁴¹ Tinumabal ilan nog, "Pomunu'on non nododa' og gotowanan kitu' nog mokolaton mangka non poksaoy og pomulan non koyon sog len gotowanan nog ain mogbogoy dianon nog bahagi' non giap matong og tang non."

⁴² Dadi, long sop ni Isus dun dianilan, "Da' niu ta' buan kobasta og sinulat kitu' sog Kitab nog, 'Og batu kitu' nog mosolag, nog pigbongkis nog polongimung nog baloy, miimung tanan nog bololaga' nog polongkapan sog glam non. Ion non da og gininang nog Mikpongon bu molongas itu' tokodoy dia sog tinontongan ta.' ""*

⁴³ Long pa ni Isus dun, "Dadi, tolu'on ku dianiu, og bahagi' niu sog pigdotu'an nog Mikpongon owi'on dianiu bu bogoyon dia sog len gotowanan nog kona' niu salu bansa po' mokopoginang ilan nog ginang kitu' nog kosu'atan og Mikpongon dun. [⁴⁴ Simasima og ombuksak sog batu koni, molupot nododa' og glawas non. Bu ain sop og kolobu'an nog batu koyon, ompusat og glawas non dun.]"

⁴⁵ Dangan midongog nog mokokotas nog boliananan bu parasiuanan og pononggi'ananan ni Isus koyon, misabut nilan nog ilan og pigdolilan non koyon.

⁴⁶ Dadi, minontong ilan nog pondayan nog bagun nilan ion kukpa'an. Tibua, miondok ilan sog gotowanan po' tinumud ilan nog si Isus og polomolatas nog talu' nog Mikpongon.

22

Og kopononggat nog Mikpongon di' ba'is bolibadan

Luk 14:15-24

¹ Tubus nitu', miguksug nosop si Isus nog pononggi'an. ² Ma' long non dun, "Og kopogdatu' nog Mikpongon ompononggi' dia sog sala kotow datu' nog miksimpan nog kologya'an po' koingon og bata' non nog glaki. ³ Dadi, dinumondag ion nog sosugu'onanan non mangoy mongonggat nog pimosobutan non kitu' sumakup sog kologya'an non koyon. Tibua, migbolibad ilan. ⁴ Tubus nitu', dinondag non nosop og duma sosugu'onanan non mangka ion poktalun' nog, 'Talu' niu dia sog sosuku pimosobutan kitu' nog misimpan na og dulang, bu pinumbali' na og sapi'anan ku, asta og piglombu' kitu' nog natianan ku, bu sagad na og glam non. Dadi, sumboy tumua' ilan na nog kologya'an koni.' ⁵ Tibua, da' nilan ponglengle, suga'id non, mikpokpanow ilan tanan. Og sala kotow minangoy sog binalan non. Bu og sala kotow sop minangoy mogdagangdagang. ⁶ Bu og dumaan ginanggut nilan og sosugu'onanan nog datu' kitu' mangka nilan pokposokitoy bu og duma pomunu'oy. ⁷ Dadi, linolingtitan tokodoy og datu' koyon dun. Bu dinondag non og sundaluanan non nog ongoyon nilan pomunu'oy bu pondoksuloy og koliwagan bonua nog gotowanan koyon. ⁸ Tubus nitu', tinolu'an non og duma sosugu'onanan non nog, 'Misimpan na og kologya'an koni, tibua, og pimosobutan ku kitu', ondi' ilan patut sumakup dun. ⁹ Dadi, angoy amu dia sog kosompagan nog gotowanan mangka niu

* **21:42** 21:42 Salmu 118:22-23. Og batu kitu' nog pigbongkis, ion non ion og Kristu.

onggat mangoy sumakup nog kologya'an koni ain og motongow niu.' ¹⁰ Dadi, minangoy og sosugu'onanan koyon dia sog dalananan mangka nilan polumpukoy og gotowanan nog ain mitongow nilan, molongas otawaka molaton nog gotow. Dadi, og baloy koyon miponu' nog gotowanan nog sinumakup nog kologya'an koyon.

¹¹ "Dangan sinumolod og datu' koyon po' tontongon non og gotowanan koyon dion, mitongow non og sala kotow nog da' posolugoy nog ponopoton kaing. ¹² Mikталu' og datu' koyon nog, 'Le, olo lo' ma kisolodoy mu koyon dini nog saka da' a ponapot nog ponopoton kaing?' Da' pokotabal og gotow koyon. ¹³ Dadi, dinondag non og sosugu'onanan non nog, 'Balud niu gotow koyon mangka niu tikpu' sog glowasan, ditu' sog kodoloman. Bu ditu' ion poglulad bu pongolongot og ngisianan non.'"

¹⁴ Bu linuksad ni Isus tumalu' nog, "Modakol bosia og pimosunan nog Mikpongong, tibua, mika'an da og mipili' non."

Og sak pa'ali sog kopogbayad nog buis
Mark 12:13-17, Luk 20:20-26

¹⁵ Tubus nitu', linumuas og parasiuanan koyon mangka ilan pogupakat bog olo pondayan nilan bagun nilan ion mosa'ut bianan sog talu' non. ¹⁶ Dadi, dinondag nilan og duma sulunggu'anan nilan bu duma gla'ayatanan ni Herod mangoy ditu' ni Isus po' pogolapsobapan nilan ion. Dangan minatong ilan ditu' non, mikталu' ilan nog, "Polopanad, kosunan nami nog ika, mokталu' a nog motud bu dumalan og pikpanad mu koyon pa'ali sog polomotadon nog glegan nog Mikpongong. Bu kisunan nami dosop nog ika, ondi' a mogbigya' nog gotow minsan andun kotas non. ¹⁷ Dadi buan, sog pikilan mu, mogusoy ta' nog mogbayad ita nog buis dia ni Sisar otawaka di'?"

¹⁸ Tibua, kisunan ni Isus bog olo og punan nilan moksak dun. Dadi, tinabal non ilan nog, "Iduma poksulaysulayan niu ma akon? Amu koyon, sagya mokpopotongow amu! ¹⁹ Takun dow

og sin koyon nog pogbayad nog buis." Dadi, pitongow nilan dianon og sin koyon. ²⁰ Sinakan non ilan nog, "Sima og glodawan nog mitagu' dia sog sin koni? Bu sima og ngalan nog misulat koyon dini?"

²¹ Long nilan dun, "Si Sisar ma."

Mikталu' si Isus nog, "Dadi, bogoy niu dia ni Sisar ain dianon. Bu bogoy niu dosop dia sog Mikpongong ain dianon."

²² Dangan midongog nilan itu' kisobu'an ilan tokodoy dun bu ginonatan nilan si Isus.

Og sak pa'ali sog kopokpotubu'nog gotowanan tidu matoy

Mark 12:18-27, Luk 20:27-40

²³ Sog gondow koyon, ngon dosop sadusiuanan mikpolani dia ni Isus. Og gotowanan koyon, ondi' ilan tumud nog ngon motubu' puli' tidu matoy. Dadi, miksak ilan dia ni Isus nog, ²⁴ "Polopanad, ma' long pa nog sinulat kitu' ni Muses dianita nog bila og sala kopogduayan nog matoy og glaki non nog da' ilan pogbata', sumboy og balulibun koyon pogduoyon nog pimikitan non bagun da bila mogbata' ilan, mimung da ma' nog bata' nilan nog glaki non kitu' tigana'. ²⁵ Ati, ngon og pitu kotow dianami, pomogilug nog lunsan laki. Og gulangbata' koyon dianilan migduoy nog saka minatoy nog da' ilan pogbata'. Tubus nion, pigduoy nosop nog dumapit sog gulangbata' og balulibun koyon. ²⁶ Saka minatoy dosop og glaki koyon nog da' pa bata' nilan. Tubus nitu', pigduoy nosop ion nog kotolu. Asta og pitu kotow pomogilug koyon mikobian mogduoy dia sog balulibun koyon. Tibua, lunsan ilan mikpomatoy nog da'idun og bata' nilan. ²⁷ Da' ion kobon, og balulibun koyon minatoy dosop. ²⁸ Dadi, bila matong gondow nog potubu'on og gotowanan tidu matoy, sima ma gidoy sog pitu kotow kitu' nog pomogilug og kodumanan nog glibun koyon, nog saka og glam nilan koyon mikobian mogduoy dianon?"

²⁹ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Milapang amu doda' tokodoy po' onda'idun sabut niu nog sinulat dia sog Kitab otawaka og dasig nog Mikpongong. ³⁰ Po'

bila matong na potubu'on nog Mikpongon og gotowanan tidu matoy, ondi' ilan na mokpogduoy po' mama' ilan na nog moloikatanan sog glangit. ³¹ Bu pa'ali sop sog kopotubu' nog gotowanan tidu matoy, onda' niu ta' kobasta og tinalu' nog Mikpongon daniu nog, ³² 'Akon og Mikpongon nog ion non og poktomuyon kitu' ni Abraham, ni Isak, bu ni Jakub.* Og ma'ana nog talu' nog Mikpongon kitu', kona' ion og poktomuyon nog ain minatoy, suga'id non, ain totubu'."

³³ Dangan midongog nog gotowanan og tabal ni Isus sog sadusiuanan koyon, kisobu'an ilan nog pikpanad non koyon.

Og bololaga' sog glam nog dondagan

Mark 12:28-34, Luk 10:25-28

³⁴ Dangan midongog nog parasiuanan nog dinag dia ni Isus og sadusiuanan koyon, linumpukan nilan si Isus. ³⁵ Og sala kotow dianilan moto tokodoy nog botad, sinulayan non si Isus moksak nog, ³⁶ "Polopanad, olo og dondagan kitu' nog bololaga' sog glam non dia sog Botad?"

³⁷ Tinabal ion ni Isus nog, " 'Sumboy potigbungon mu og glolaman mu sog Pogbaya' nog ion og Diwata mu, tidu sog pusung mu, mangoy sog glimukud mu, asta sog glam nog pomikilan mu.'† ³⁸ Ion non ini og mikuna nog bololaga' sog glam nog dondagan. ³⁹ Bu ngon dosop og kodua' non nog ma' da nitu'. 'Sumboy molalam a sog sumbaloy mu mama' da nog glolaman mu sog dili glawas mu.'‡ ⁴⁰ Bila miunut mu og dua' buk koni, og glam nog dondagan dia sog Botad nog sinulat ni Muses bu tidu sog polomolatasan kobon nitu', miunut mu na og glam non."

Og sak pa'ali sog Kristu

Mark 12:35-37, Luk 20:41-44

⁴¹ Sog solian pa moglumpuk nog parasiuanan koyon dion, sinakan ilan ni Isus nog, ⁴² "Olo pikilan niu pa'ali sog Kristu? Sima gidoy ion pangkat dun?"

Tinabal nilan si Isus nog, "Og pangkat le ni Apu' Dabid."

⁴³ Dadi, miktalu' si Isus, "Bila ma' nitu', olo sabap non nog si Dabid, bianaan sog Bolakat nog Mikpongon, iningolanan non ion nog Kounutan non? Po' long pa ni Dabid dun, ⁴⁴ 'Og Pogbaya' miktalu' dia sog Kounutan ku, ingkud a sog dapit glintu u asta imungon ku og bantaanan mu nog gindogan nog botis mu?'§ ⁴⁵ Dadi, bila si Dabid, iningolanan non na og Kristu nog Kounutan non, olo ma og kipongkatoy ni Dabid dianon?" ⁴⁶ Da'idun, sala kotow si'oy dianilan, og mikotabal minsan sotoktang si'oy. Dadi, tidu dion, da' ilan na gilul' moksak dianon.

23

Og pidonsama' ni Isus tumalu' dia sog polopanadanan nog botad bu sog parasiuanan

Mark 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46

¹ Tubus nitu', miktalu' si Isus dia sog gotowanan bu sulunggu'anan non nog, ² "Og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu parasiuanan, binogayan ilan nog polosuku'an mokpanad nog botad nog pibian dia ni Muses. ³ Dadi, sumboy pokokunut amu sog glam nog pikpanad nilan koyon. Tibua, na' niu poglogilingan og kohinangan nilan koyon po' onda' nilan unutoy og dili pikpanad nilan koyon. ⁴ Po' og dondagananan nilan sog gotowanan ompononggi' dia sog ombogat nog gobotan nog pipisan nilan dia sog gotowanan. Tibua, minsan og kolongkenge nilan, di' nilan tanan potobangon mokpitang dun. ⁵ Glam nog kohinangan nilan koyon inangon nilan bagun tibua motongow nog gotowanan. Tontong niu polo'ma, pisolag nilan og togu'an nog pinulatan nilan nog talu' nog Kitab nog pingogbod nilan dia sog bingkonananan nilan bu dia sog gangasanan nilan.* Bu pimoyaba' nilan og gyambuyambu nog sudung nog ponopoton nilan. ⁶ Bu bila dia ilan sog kologya'an, kolegan nilan dia

* **22:32** 22:32 Exodus 3:6. Og pigolong ni Isus koni nog minatoy, og glawas nilan. Po' og glimukud nilan totubu' da ditu' sog glangit. Bu moktamuy ilan da ditu'. † **22:37** 22:37 Deuteronomy 6:5 ‡ **22:39** 22:39 Levitikus 19:18 § **22:44** 22:44 Salmu 110:1 * **23:5** 23:5 Deuteronomy 6:8

ilan pingkudoy sog gingkudan nog gotow kitu' nog pogodaban. Bu bila dia ilan sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu, kolegan nilan dia ilan pingkudoy sog gingkudan nog mokokotas nog gotow. ⁷ Bu moleg ilan dosop nog pogodaban bu golunon nog gotowanan bila dia ilan sog kosompagan, bu sobion ilan nog gotowanan nog Rabi.†

⁸ “Tibua, amu, na' niu potiangon nog sobion amu nog Rabi po' pomogilug amu glam niu bu solabuk da og polopanad niu. ⁹ Na' amu dosop sumabi nog Ama' sog minsan sima dini sog glupa'an po' solabuk da og Gama' niu. Ion non og Mikpongon nog ditu' sog glangit. ¹⁰ Bu na' niu potiangon nog sobion amu nog gotowanan nog kounutan po' solabuk da og Kounutan niu nog ion non ion og Kristu. ¹¹ Og motas sog glam niu sumboy mimung og sosugu'on niu. ¹² Po' simasima og mokpotas nog dili glawas non, poboba'on da nog Mikpongon. Tibua, simasima og mokpobaba' nog bolotabat non, potason sop ion nog Mikpongon.

¹³ “Kosusasusa amu, og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu og parasiuanan koyon, mokpopotongow amu tibua! Pinintu' niu og biantan mangoy sog pigdotu'an nog Mikpongon. Ompok amu mampu' dun bu opa'on niu pa og gotowanan koyon nog moleg bosia mampu' dun.

[¹⁴ “Kosusasusa amu, og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu parasiuanan, mokpopotongow amu tibua! Og ginang niu moglimbung dia sog balulibunanan bagun niu malap og gakodanan nilan. Bu bila mogyakin amu, popoyaton niu tokodoy po' balu'balu' molongas amu da nog gotow. Tibua, sog binaya' nog gondow, ombogat tokodoy og polihala' nog Mikpongon dianiu.]

¹⁵ “Kosusasusa amu, og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu parasiuanan, mokpopotongow amu tibua! Uliton niu og gliwag nog bonua bu tumolipag amu nog dagat monontong nog sala kotow si'oy nog moleg mokokunut dia sog

pikpanad niu. Bila mokokunut na dianiu, imungon niu nog labi pa kolaton non dia sog kohinangan niu nog ditu' sigbuoy sog danow nog gapuy.

¹⁶ “Kosusasusa amu, nog amu og buta nog monulu' dia sog gotowanan! Po' long niu dun, bila og gotow moksapa dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, mogusoy da nog di' si'oy tumanon. Tibua, long niu dun, bila moksapa dia sog bulawan nog polongkapan nog Baloy nog Poktomuyan koyon, sumboy nododa' tumanon non og sapa non koyon. ¹⁷ Buta amu doda' bu gumowon amu. Ain ma og bololaga'? Og bulawan ta' otawaka og Baloy koyon nog Poktomuyan? Og Baloy nododa' nog Poktomuyan po' ain sog dialom non miimung og mosigda dun. ¹⁸ Bu long niu sop dun, bila og gotow moksapa dia sog pomolasan, mogusoy da nog di' non si'oy tumanon. Tibua, long niu dun, bila moksapa dia sog binotang kitu' sog pomolasan, sumboy tumanon non nododa' og sapa non koyon. ¹⁹ Og buta amu doda'! Ain ma og bololaga', og pimalas ta' otawaka og pomolasan ta'? Og pomolasan nododa' po' ain binotang sog pomolasan miimung mosigda dun. ²⁰ Dadi, bila sumapa og gotow dia sog pomolasan, misunu' dosop ain og binotang dion. ²¹ Bu bila sumapa og gotow dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, misunu' dosop og Mikpongon nog ion migonong dion. ²² Bu bila sumapa og gotow dia sog glangit, misunu' og gingkudan datu' nog Mikpongon bu ion nog miningkud dion.

²³ “Kosusasusa amu, og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu parasiuanan, mokpopotongow amu tibua! Migbogoy amu nog kosopulu' bahagi' nog palapalaanan niu dia sog Mikpongon, tibua, onda' niu unutoy og bololaga' dia sog botad, bu pigbigya' niu og gotowanan, bu di' amu mololat dianilan, bu di' amu kopongondolan. Ininang niu bosia itu' poguna, nog di' niu dosop lota'an og donsama' kitu'. ²⁴ Amu og buta nog minulu' dia sog gotowanan! Og gininang

† 23:7 23:7 Og Rabi koni, og ma'ana non, og polopanad kitu' nog modalom og sabut non nog sinulat dia sog Kitab.

niu domikian da ma' nog minum amu nog ginumon bila poligu'an nog kamel, tibua, bila sagya da opunan nog glangow, di' amu minum dun.‡

²⁵ “Kosusasusa amu, og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu parasuanan, mokpopotongow amu tibua! Bila mongugas amu nog saguk bu pinggan, lonu'an niu tibua og dibabow non, saka og dialom non kolomu'lomu' da. Domikian da ma' nog dialom pikilan niu nog landu' gabak bu lumobug amu sog dili glegan niu. ²⁶ Amu parasuanan, og buta amu doda'! Sumboy lonu'an niu pa poguna og dialom koyon. Po' bila milonu' na, og dibabow non si'oy molonu' dosop.

²⁷ “Kosusasusa amu, og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu og parasuanan, mokpopotongow amu tibua! Mama' amu nog globonganan nog pinintaan nog puti'. Molongas pogbontayan og dibabow non, tibua, sog dialom non miponu' nog tulananan bu kolomu'lomu'. ²⁸ Domikian da ma' nion amu. Pogbontayan amu nog gotowanan mama' amu da nog midulus, tibua, sog dialom sagya amu da mokpopotongow bu landu' amu tokodoy nog pokolaton nog gotow.

²⁹ “Kosusasusa amu, og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu parasuanan, mokpopotongow amu tibua! Po' pingimungan niu nog gindanan og globonganan nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon, bu pingdo'itdo'itan niu og globonganan nog gotowanan kitu' nog midulus dia sog Mikpongon. ³⁰ Bu ma' long niu dun, ‘Somo' totubu' ami pa sog masa nilan kitu' kobon nitu', ondi' ami na doda' mampu' dia sog mokogulanganan ta kitu' momunu' nog polomolatasanan kitu' kobon nitu'.’” ³¹ Bu long pa ni Isus dun, “Amu tanan og tinumaksi' nog dili glawas niu nog amu og pangkat nog mimunu' kitu' dia sog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'. ³² Dadi, doksu' niu na og mokolaton kitu' nog kohinangan nog mokogulanganan niu kobon nitu'.

³³ “Amu og mamakanan. Amu og tupu'anan nog mamak kitu' nog mokolala. Olo gidoy og pondayan niu bagun amu mokopolaguy sog polihala' kitu' dia niu sog danow nog gapuy? ³⁴ Dadi, sa'an itu' popongoyon ku dini niu og polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon, bu og gotowanan kitu' nog mokotalus, bu og polopanadanan nog motud. Tibua, og duma pomunu'on niu bu lonsangon niu sog kudas. Og duma sop pogbodason niu dia sog baloyanan nog poglumpukan niu, bu minsan ain ilan angoy nog bonuaanan losigon niu da ilan. ³⁵ Sabap ditu', amu da kosakan nog dugu' nog glam nog pimunu' nog gotowanan kitu' nog midulus dini sog glupa'an. Miktolipun sog kobunu' dia ni Abel nog da' sala' non, asta sog kobunu' kitu' dia ni Sakaraya, og bata' kitu' ni Barakaya. Binunu' niu ditu' sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon sog golot nog dugu' kitu' nog mosigda bu sog pomolasan. ³⁶ Tolu'on ku dianiu, og gotowanan numun koni, ilan da og kodotongan nog glam non koni.”

Milolat si Isus sog gotow Jerusalem

Luk 13:34-35

³⁷ Ma' long sop ni Isus dun, “O Jerusalem, Jerusalem, og gotowanan mu, pimunu' nilan og polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon. Bu pimatunilan ain og pipangoy non dion nika. Miobon u na bosia moleg lumumpuk nog gotowanan mu bagun ku ilan musiba', mama' nog dolukan nog dugba'an non nog gokpak non og gititanan non. Tibua, ompok ilan dun. ³⁸ Tontong mu numun kitu', og baloy mu tinolikudan na nog Mikpongon. ³⁹ Tolu'on ku dianika, nog ondi' mu nododa' akon motongow mokpuli' asta matong gondow kitu' nog mokpoktalun og gotowanan mu nog, ‘Pipia ion nog minangoy dini bianan sog ngalan nog Mikpongon!’ ”

24

‡ 23:24 23:24 Og ma'ana non, bila dondagan kitu' nog da' dogma'ana non, loliagon ilan mogunut dun. Tibua, ain og dondagan kitu' nog togo ma'ana, ompok ilan mogunut dun.

*Og gindanan sog gimpusan nog gondow
Mark 13:1-2, Luk 21:5-6*

¹ Tubus nitu', linumiu si Isus tidu sog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Sonuk non ompanow, mikpolani dianon og sulanggu'anan non bu pigdolit nilan og Baloy nog Poktomuyan koyon bu og gimbolayan koyon sog glumibut non. ² Dadi, miktalu' si Isus dianilan nog, "Og pigdolit niu koyon, tolu'on ku dianiu nog ngon gondow non nog minsan solabuk si'oy og polongkapan non koyon nog batu nog mitongow niu, da'idun nododa' mosama' dun dia sog kibotangan non koyon po' glam non koyon motipot pomoktugban."

³ Dangan minatong ilan ditu' sog bulud nog Olibu, miningkud si Isus bu mikpolani dianon og sulanggu'anan non nog ilanilan da, mangka ilan poksak dianon nog, "Kounutan, talu' mu pa dianami bog nanu gidoy ion kotuman. Bu olo og gindanan dun og tang nog kopokpuli' mu dini bu og gimpusan nog gondow?"

⁴ Tinumabal si Isus nog, "Pokpotubud amu bagun amu ondi' kolimbungan. ⁵ Po' modakol og matong nog gomiton nilan og ngalan ku. Tolu'on nilan nog ilan dow og Kristu. Bu modakol og kolimbungan dun. ⁶ Bu bila mokodongog amu nog gonek nog mogbunu' bu og dongogan nog mogbunu', na' amu kigla'an dun po' og glam non koyon sumboy nododa' ion mian. Tibua, kona' pa ion og doksuan. ⁷ Po' og binonsaan mokpogbunu' ilan bu ilan. Bu og pigdotu'an mantu dosop sog len pigdotu'an. Bu ngon dosop mian og gunus bu og glinug sog ainain nog bonua. ⁸ Og glam nini og tolipunan pa nog glogon nog ompononggi' dia sog glibun nog pinokitan.

⁹ "Tubus nitu', pongukpa'an amu mangka nilan amu pokposokitoy bu pomunu'oy. Bu pokongitan amu nog glam nog binonsaan sabap sog kopokokunut niu dianakon. ¹⁰ Sabap ditu', modakol og lumota' mongandol dianakon mangka ilan pokinongitoy nog ilan bu ilan nog

boya'an uokilon ilan sog gla'at nog ain minanta dianilan. ¹¹ Bu modakol mokponua' nog polomolatasan nog di' motud bu modakol nog gotowanan og moit nilan. ¹² Bu sabap sog kopogloknat nog kohinangan nog mokolaton, og kodokolan tumigdown na og glolat nilan. ¹³ Tibua, simasima og mokogaga asta sog doksuan, motabang ion. ¹⁴ Bu og Gomba'is koni nog Guksugan pa'ali sog kopogdatu' nog Mikpongon ompulonag na sog tibuk nog dunya bu kosunan na nog glam nog gotow og motud. Tubus nitu', mangka na datong og bungkas."

Og posungu' matong nog pihit sog gotowanan

Mark 13:14-23, Luk 21:20-24

¹⁵ Long sop ni Isus, "Og polomolatas kitu' nog si Daniel, pidonsama' non tumalu' kobon nitu' nog ngon motongow niu nog pindogon dia sog dugu nog mosigda og landu' kolaton nog mimung moglomu' dun og Baloy kitu' nog Poktomuyan dia sog Mikpongon.* (Sumboy mosabut nog ain og mogbasta nini!) ¹⁶ Bila, motongow niu na nog mituman na og tinalu' ni Daniel kitu', ain og gotowanan dini sog Judia koni, sumboy mokpolaguy ilan na sog kobukidan. ¹⁷ Bu ain sop og gotowanan nog kotangan nog dia ilan sog glowasan nog baloy nilan, ondi' ilan na mokotagad mogdangan monolimpan. ¹⁸ Bu ain sop og gotowanan nog kotangan nog ditu' ilan sog binalan, ondi' ilan na dosop mokotagad muli' malap nog sulagbon nilan. ¹⁹ Bu sog tang koyon, kololatlolat ain bodosanan bu ain og tigubata' po' ngon og kolumbketan nilan. ²⁰ Pogyokinoy niu nog og kopolaguy niu ondi' motang sog timpu dupi' bu sog Gondow nog Pogulali. ²¹ Po' sog tang koyon, landu' na og sinsaan nog gotowanan. Da' sibon kobianoy og ma' nion koyon nog sinsaan tidu pa sog tolipunan nog dunya. Bu og sinsaan koyon ondi' kobotukan. ²² Somo' onda' kulangoy nog Mikpongon og ginondowan nog sinsaan nilan koyon posungu', motipot nododa' pomatoy og gotowanan. Tibua, sa'an itu'

* 24:15 24:15 Daniel 9:27b

kulangan non po' sabap sog pigotowan non.

²³ “Sog tang koyon, bila ngon moktalu' diani u nog, ‘Tontong niu, koni na og Kristu!’ otawaka, ‘Kitu' da ion!’ na' amu tokodoy tumud dun. ²⁴ Po' modakol og mokponua' nog polomolatasan og di' motud bu og gotowanan nog mogbalu'balu' nog ilan dow og Kristu. Bu poginangon nilan og gingyata'anan bu og kosobu'sobu' bagun nilan moit og gotowanan, bu asta og pigotowan nog Mikpongon somo' moit nilan da bosia. ²⁵ Dadi, pongmohilat amu po' sa'an ini pidonsama' u tumalu' diani u bagun amu mosimpan.

²⁶ “Dadi, bila ngon og moktalu' diani u nog, ‘Og Pipangoy kitu' nog Mikpongon Mogdatu', ditu' ion sog bonua kitu' nog da'idun migonong dun,’ na' amu mangoy ditu'. Otawaka, ‘Dion ion mimintu' sog dialom baloy,’ na' amu tumud dun. ²⁷ Po' bila matong na og gondow nog pogdatong nog Binata' sog Kilawan, ompononggi' sog kilat nog gomonsunoy pa diadia pogbusiat tidu sog silangan mangoy sog sindopan. ²⁸ Ma' long pa nog ponolu'on dun, ‘Ain og kibotangan nog bangkoy, ditu' dosop pogdopu'oy kuman nog guakanan.’ ”

Og pokpuli' nog Binata' sog Kilawan
Mark 13:24-27, Luk 21:25-28

²⁹ Ma' long pa ni Isus, “Ampun modoksu' og glogon koyon, mogdolom mogdayun og gondow, og bulan ondi' na sumilow, og bitunanan sog glangit mokpogogdag, bu og glam nog dia sog glangit mokpoksop og botanganan nilan. ³⁰ Sog tang koyon, motongow na sog glangit og gindanan nog Binata' sog Kilawan. Bu og glam nog binonsaan sog glupa'an koni mokponglangos. Bu motongow nilan og Binata' sog Kilawan posungu' matong mogunut dia sog ginampol, bu dunut landu' silow bu og kotas nog baya' non. ³¹ Bu binaan sog koponombuli' non nog mosikad, og moloikatanan non mangoy ilan lumimud og pigotowan nog Mikpongon sog pat pigyulu nog dunya.”

Og gindanan nog kopokpuli' non sog dunya

Mark 13:28-31, Luk 21:29-33

³² Ma' long pa ni Isus, “Ma' nini og manad niu dia sog kayu kitu' nog igera, bila lumoklag na bu pogbogudawon, kosunan niu nog dali' na og timpu podos. ³³ Domikian dosop nog bila motongow niu na og glam nog piktal' u koni mituman na, dali' u na datong. ³⁴ Po' tolu'on ku diani u, mangka si'oy kotipot pomatoy og gotowanan numun koni, motuman na og glam nog piktal' u koni diani u. ³⁵ Og glangit bu glupa'an solianlian da, tibua, og talu' u moksampoyumul nododa.”

Da'idun og mokosun nog tang nog kopokpuli' nog Binata' sog Kilawan

Mark 13:32-37, Luk 17:26-30,34-36

³⁶ Ma' long pa ni Isus, “Da'idun og mokosun dun sala kotow si'oy og gondow otawaka og tang, minsan si'oy og moloikatanan sog glangit otawaka og Bata'. Da'idun mokosun dun lual da og Gama'. ³⁷ Dadi, bila dali' na datong og Binata' sog Kilawan, og glangkalangka nog gotowanan mama' dosop nog polomotadon nog gotowanan kitu' sog masa ni Nowa kobon nitu'. ³⁸ Po' sog da' pa datong og glayas nog masa ni Nowa, og poginangon nog gotowanan mikpoglokanlokan, mikpoginuminum, bu mimogduoy, asta sog gondow nog sinumolod si Nowa sog gagyung kitu' nog inimung non. ³⁹ Onda'idun og sinisini nilan dun nog ngon posungu' matong, asta minatong sog gondow kitu' nog miglayas, bu mitipot ilan kolomos. Domikian dosop ma' nitu' og kobianbianan nog gotowanan bila matong na og Binata' sog Kilawan. ⁴⁰ Sog tang koyon, dua' kotow glaki ditu' sog binalan, og sala kotow oiton, bu og sala kotow sop ombagak. ⁴¹ Bu dua' kotow glibun solian nilan gumiling, og sala kotow oiton, bu og sala kotow sop ombagak.

⁴² “Dadi, sa'an sumboy kobon non pongmohilat amu po' ondi' niu kosunan bog olo ondowoy dun og pogdatong nog Kounutan niu. ⁴³ Sabut niu og poktolu'on ku koni. Ibalat da sog gapu' nog baloy

nog pinokowan, somo' kisunan non bosia bog andun kodalom nog gobi og pogdatong nog polonakow kitu', oyanan non nododa' bagun da ondi' ion mokosolod.⁴⁴ Domikian da ma' nitu', nog sumboy moksimpan amu kobon non, po' og Binata' sog Kilawan matong sog tang nog da' niu dodomaoy."

Og pononggi'an pa'ali sog sosoligannog kosoligan bu ondi' kosoligan

Luk 12:41-48

⁴⁵ Ma' long sop ni Isus dun, "Og sosoligan kitu' nog kosoligan bu moto momikil, ion og ginuokilan kitu' nog kounutan non nog baya' mogokbit bu mogusiba' dia sog pakasi sosoligan non sog tang nog ngon kobalan nilan dun.⁴⁶ Kuntungan og sosoligan kitu', nog kidotongan nog kounutan non sonuk non moginang nog dinondag kitu' moginang dianon.⁴⁷ Tolu'on ku dianiu, og sosoligan koyon, uokilan nododa' ion nog baya' mogokbit sog glam nog gakod nog kounutan non koyon.⁴⁸ Tibua, bila mama' nog sosoligan kitu' nog molaton, nog moktalu' sog dialom pikilan non nog, 'E! Mobon pa datong og kounutan ku,'⁴⁹ bu mangka non tolipunoy mogdanog og pakasi sosoligananan non koyon, mangka ion poglokanlokan, bu dumuma moginimum sog polonginumanan.⁵⁰ Kotokowan ion nog matong og kounutan non koyon sog gondow nog da' non bibola'oy bu sog tang nog da' non dodomaoy.⁵¹ Og sosoligan koyon pogoktadon doda' ion nog kounutan non koyon mangka non ion pompu'oy mosinsa sog gotowanan kitu' nog mokpopotongow tibua. Bu ditu' ilan poglulad bu mongolongot og ngisianan nilan."

25

Og pononggi'an pa'ali sog sopulu kodologa'an

¹ Ma' long pa ni Isus, "Sog gondow nog mokpuli' og Binata' sog Kilawan dini sog glupa'an, og kopogdatu' nog Mikpongon mama' nog kibianbianan nog sopulu' kodologa'an. Og kodologa'an koyon, og monala kotow dianilan, mikpogoit

ilan nog polita'an nilan lumumpak nog pongantim.² Og lima kotow dianilan gumowon bu og lima kotow sop moto momikil.³ Og gumowon kitu', mikpitang ilan si'oy nog polita'an, da' ilan poksimpan nog dungag nog gas nilan.⁴ Tibua, og duma nog lima kotow kitu', miksimpan ilan nog dungag nog gas nilan dia sog polita'an nilan.⁵ Miobon tokodoy og pongantim kitu'. Dadi, sintak nilan mogbagad dun, tulugon ilan tokodoy boya'an nog mikotulug ilan.

⁶ "Dangan midopot tonga' gobi, ngon og gekes nog, 'Koni na og pongantim kitu'! Angoy niu na ion lumpak!' ⁷ Dadi, mikpoktanud og glam nog kodologa'an kitu' mangka nilan sugioy og polita'an nilan.⁸ Miktalu' og lima kotow kitu' nog gumowon sog mokokoto kitu' momikil, 'Bogayan ami pole nog gas niu koyon mika'an si'oy po' dali' na kopalong og polita'an nami koni.'⁹ Tinumabal og lima kotow koyon, 'Ondi' amu na le kotulan dun po' lomonlomon da dianami. Suga'id non, angoy amu saluy dia sog ain og togo gas.'¹⁰ Dadi, minangoy og lima kotow koyon sumaluy nog gas nilan. Likud nilan koyon ompanow, minatong og pongantim kitu'. Og lima kotow kitu' nog misimpan, migunut ilan na ditu' sog poglokoingan kitu'. Dangan mikosolod ilan tibua, pinintu' sop og bongawan kitu'.

¹¹ "Onda' kobon golot non, minatong dosop og lima kotow kitu'. Bu mikibuka' ilan bosia, 'Kounutan! Kounutan! Buka'oy niu pa ami su'usa!' ¹² Tibua, tinabal non ilan nog, 'Tolu'on ku dianiu, ondi' u amu kilolaan.' "

¹³ Dadi, long ni Isus dun, "Pongmohilat amu po' ondi' niu kosunan bog olo ondowoy dun otawaka tangoy dun nog pokpuli' u dini."

Og pononggi'an pa'ali sog tolu kotow sosoligananan

Luk 19:11-27

¹⁴ Ma' long pa ni Isus, "Sog gondow nog mokpuli' og Binata' sog Kilawan dini sog glupa'an, og kopogdatu' nog Mikpongon mama' dosop nog gotow kitu' nog minangoy sog molayu' nog bonua. Tibua,

mangka si'oy ion gonat, pilimud non poguna og sosoligananan non mangka non pomilinoy dianilan og golota'anan non. ¹⁵ Binogayan non og monala kotow dianilan ain og goktob nog omba'ug nilan. Og sala kotow binogayan non nog lima ngibu og pilak. Og sala kotow sop binogayan non nog dua' ngibu. Bu og sala kotow sop binogayan non nog songibu, mangka na ion gonat. ¹⁶ Og sosoligan kitu' nog binogayan nog lima ngibu, piglitu non mogdayun og sin kitu'. Dadi, mikuntung ion dun laga' nog lima ngibu pilak. ¹⁷ Ma' dosop nitu' og sosoligan kitu' nog binogayan nog dua' ngibu, bu mikuntung dosop ion dun laga' nog dua' ngibu pilak. ¹⁸ Tibua, og gotow kitu' nog binogayan nog songibu, inangoy non lobutoy dia sog glupa' og sin nog kounutan non kitu'.

¹⁹ “Dangan miobon ion, minuli' og kounutan nilan kitu' mangka non polimudoy og sosoligananan non po' mogbahagi' ilan. ²⁰ Og sosoligan kitu' nog binogayan non nog lima ngibu, pinitang non sog kounutan non koyon og guntung non kitu' mangka poktalu' nog, ‘Kounutan, inuakil mu dianakon og lima ngibu. Tontong mu ini! Mikuntung u pa dun laga' nog lima ngibu sop og dakol non.’ ²¹ Dadi, tinolu'an ion nog kounutan non koyon nog, ‘Omba'is a doda' nog sosoligan, kosoligan ka tokodoy. Kosoligan ka ma sog mika'an, dadi, uokilan ku sop ika mogokbit nog modakol. Angoy a na dini bu duma a mogda'da' sog kounutan mu koni!’ ²² Tubus nitu', og sosoligan kitu' nog binogayan non nog dua' ngibu, mikpolani dosop dianon mangka poktalu' nog, ‘Kounutan, inuakil mu dianakon og dua' ngibu. Tontong mu ini! Mikuntung u pa dun laga' nog dua' ngibu sop og dakol non.’ ²³ Dadi, tinolu'an ion nog kounutan non koyon nog, ‘Omba'is a doda' nog sosoligan, kosoligan ka tokodoy. Kosoligan ka ma sog mika'an, dadi, uokilan ku sop ika mogokbit nog modakol. Angoy a na dini bu duma a mogda'da' sog kounutan mu koni!’ ²⁴ Tibua, og sosoligan kitu' nog binogayan nog songibu mikpolani dosop dianon mangka pok-

talunog, ‘Kounutan, kosunan ku nog ika lenlen ka nog gotow. Olapon mu minsan kona' nika og misinsa dun. Po' gumani a nog kona' nika og mimula dun. ²⁵ Miondok u dianika. Dadi, linobut u sog glupa' og binogoy mu kitu' dianakon nog sin. Koni da og sin mu kitu'.’ ²⁶ Tinumabal og kounutan non koyon nog, ‘Molaton ka doda' nog gotow bu molola' a nog sosoligan. Bila ma' nitu' og pikilan mu nog akon mongalap u minsan kona' u moginang dun bu gumani u nog kona' u mimula dun, ²⁷ iduma onda' nika ma buan togu'oy sog bangku og sin ku koyon bagun mogbata'? Bu bila mokpuli' u na, motabuk u itu' bosia asta og bata' non?’ ²⁸ Mangka poktalu' og kounutan koyon dia sog duma sosoligananan koyon nog, ‘Alap niu og sin koyon dianon mangka niu bogoy dia sog sosoligan kitu' nog sopulu' ngibu og sin non. ²⁹ Po' ain ngon na dianon, dungagan pa bagun ion kongonan. Tibua, ain da'idun dianon, minsan og dakoldakol non na, owa'on pa dianon. ³⁰ Og sosoligan koni nog da' sagnat non tikpu' niu na sog glowasan, ditu' sog kodoloman. Bu ditu' ion poglulad bu pongolongot og ngisianan non.’”

Og pononggi'an pa'ali sog bilibiliananbu og kambinganan

³¹ Ma' long pa ni Isus dun, “Bila mokpuli' na dini og Binata' sog Kilawan, dunut kosilow nog baya' non, bu glam nog moloikatanan mogunut dianon, mingkud na ion dia sog ginkudan datu' bu sumilow og kotas non. ³² Og glam nog binonsaan polimudon dianon mangka non ilan bohogi'oy dua' bahagi' mama' nog polongipat nog bilibilianan nog siboyon non og bilibilianan dia sog kambinganan. ³³ Og Datu' kitu', siboyon non ain og midulus, bu dia non podopitoy sog glintu non. Bu ain sop og da' kodulus, dia non podopitoy sog bibang non. ³⁴ Tubus nitu', moktalu' og Datu' koyon dia sog gotowanan nog dia dapit sog glintu non nog, ‘Angoy amu na dini, amu og pipia nog Gama' u. Tabuk niu na og pusaka' niu nog ion non og pigdotu'an nog Mikpongon nog sinimpan kitu' dianiu tidu pa sog

tolipunan nog kopokpongon nog dunya.
³⁵ Po' kobon nog mogutom u, piokan niu akon. Kobon nog kinuow u, piinum niu akon. Onda' niu si'oy akon kilolaoy, tinolima' niu da akon sog baloyanan niu.
³⁶ Dangan kionda'an u nog ponopoton, piponopotan niu akon. Kobon nog ondi' u mokodag, inusiba' niu akon. Bu kobon nog mikolobusu u, binontow niu akon.'

³⁷ "Tubus nitu', og gotowanan nog midulus, tumabal ilan nog, 'Kounutan, nanu nami ika mitongow nog kigutoman ka nog piokan nami ika? Otawaka, kinuow a nog piinum nami ika? ³⁸ Nanu nami sop ika tinolima' nog saka da' nami ika kilolaoy? Otawaka, nanu a kionda'an nog ponopoton nog piponopotan nami ika? ³⁹ Bu nanu nami ika binontow nog ondi' a mokodag otawaka mikolobusu a?'
⁴⁰ Tobalon ilan nog Datu' koyon nog ma' nini, 'Tolu'on ku diani, nog minsan olo og miinang niu dia sog pigilugananan ku nog ombaba' ilan nog gotow, og ginang niu koyon dia niu nakon ininang.'

⁴¹ "Tubus nitu', moktalu' ion dia sog gotowanan nog dia dapit sog bibang non nog, 'Awa' amu dini nakon, amu koyon pinolihala' amu na nog Mikpongon. Ditu' amu angoy sog danow nog gapuy kitu' nog di' ompalong nog sinimpan dia ni Kindagow bu glam nog gla'ayatanan non nog moloikatanan. ⁴² Po' kobon nog migutom u, da' niu akon pohanoy. Kinuow u, tibua, onda' niu akon pinumoy.
⁴³ Dangan pa da' niu akon kilolaoy, da' niu tanan akon tolima'oy sog baloyanan niu. Onda'idun og ponopoton ku, tibua, onda' niu tanan akon poponopotoy. Kobon nog ondi' u mokodag bu mikolobusu u, onda' niu tanan akon usiba'oy.'

⁴⁴ "Tubus nitu', tumabal ilan dianon nog, 'Kounutan, nanu nami ika mitongow nog migutom a, otawaka kinuow a, otawaka da' nami ika kilolaoy, otawaka da'idun ponopoton mu, otawaka ondi' a mokodag, otawaka mikolobusu a, nog da' nami ika tobangoy?'

⁴⁵ "Tobalon non ilan nog, 'Tolu'on ku diani, nog og da' niu inangoy nog molon-

gas dianilan nog ombaba' ilan nog gotow, onda' niu dosop itu' inangoy dianakon.'

⁴⁶ "Tubus nitu', og gotowanan koyon, ditu' ilan popongoyoy sog posakit kitu' nog da'idun kopus non. Tibua, og gotowanan kitu' nog midulus, ditu' ilan popongoyoy sog kotubu' nog da' kopus non."

26

Migupakat Ilan pa'ali sog kobunu' nilan dia ni Isus

Mark 14:1-2, Luk 22:1-2, Jan 11:45-53

¹ Dangan linuksad na ni Isus og glam nog pikpanad non koyon, miktalu' ion dia sog sulunggu'anan non nog, ² "Kisunan niu nog dua' ondow dona moktolipun na og kologya'an kitu' nog Linius. Bu matong kologya'an koyon, og Binata' sog Kilawan uokilon dia sog gukum. Og gukuman dianon kuduson asta matoy."

³ Sog tang nog kopoktalu' ni Isus koyon dun, og mokokotas nog boliananan, bu og kobogolalan nog bansa Hudyu, miglumpuk ilan ditu' sog baloy mosolag nog kounutan nog boliananan nog si Kaypas. ⁴ Pigisunisunan nilan bog olo bianan nilan mukpa' dia ni Isus nog mondom da'idun og mokosun dun mangka nilan si'oy ion bunu'oy. ⁵ Tibua, long nilan dun, "Sumboy di' ta ion ukpa'an nog motang sog gondow nog kologya'an koyon nog Linius po' gomonsunoy mokpogulek og gotowanan dun."

Pimogomutan si Isus ditu' sog Betani

Mark 14:3-9, Jan 12:1-8

⁶ Kobon ni Isus sog Betani, ditu' sog baloy ni Simun nog bakas gipulon, ⁷ sonuk nilan mogadap kuman, ngon sala kotow glibun nog mikpolani dianon. Migoit ion nog glana momut nog landu' kologan. Og pogomut koyon, tinagu' non dia sog glolonan nog inimung tidu sog batu puti'. Sokali' non tinuyung og pogomut koyon, dia sog glimpulu ni Isus. ⁸ Dangan mitongow itu' nog sulunggu'anan ni Isus, piglolingitan nilan og glibun koyon bu ininggula'an nilan og pogomut kitu'. Mikpokundomundom ilan nog, "Pigostaan non og pogomut

koyon! ⁹ Somo' bosia ion piksaluy, modakol nododa' nog sin og ombogoy dia sog miskinananan."

¹⁰ Kisunan ni Isus og pikumodumod nilan koyon. Dadi, miktalu' ion nog, "Balan niu moksasow dia sog glibun koni. Og gininang non koni dianakon molongas tokodoy. ¹¹ Amu, kobon non mokunul amu da nog miskin. Tibua akon, ondi' ita niu kobon non mokunul. ¹² Sa'an ini ma' nini og ininang non dianakon po' og kopoksimpan non nog glawas u bila lobongon u na. ¹³ Dadi, tolu'on ku diani, minsan ain ustaloy og Gomba'is nog Guksugan sog gliwag nog dunya koni, og gininang nog glibun koni dianakon mosuksug dosop po' og pomondoman dianon."

Minangoy si Judas mogupakat dia sog mokokotasnog boliananan

Mark 14:10-11, Luk 22:3-6

¹⁴ Tubus nitu', sala kotow sog sopulu' bu dua' sulunggu'anan non kitu' nog si Judas Iskariot, minangoy ditu' sog mokokotas nog boliananan ¹⁵ mangka ion poksak ditu' nog, "Andun ma og bogoyon niu dianakon, bila muakil u diani si Isus?" Dadi, binogayan nilan ion nog tolu pulu' lad og solapi'. ¹⁶ Tidu dion, minimal si Judas monontong nog pondayan non bagun non muakil si Isus dianilan.

Og gimpusan ni Isus bu sulunggu'anan nonmogadap moglobungan

Mark 14:12-21, Luk 22:7-14,21-23, Jan 13:21-30

¹⁷ Dangan minatong og tigana' ondow nog kologya'an kitu' nog iningolanan nog Pan Nog Da' Potulinoy, mikpolani og sulunggu'anan ni Isus dianon mangka ilan poksak nog, "Kounutan, ain ka koleg simpanoy nog globungan mu nog Linius?"

¹⁸ Tinumabal si Isus nog, "Angoy amu sog koliwagan bonua koyon, ditu' sog baloy nog sala kotow kitu'. Bu talu' niu dianon nog, 'Og Polopanad miktalu' nog, dali' na datong og sosa' kitu' dianon bu moleg ion moglobungan nog Linius dunut og sulunggu'anan non dini sog baloy mu.' "

¹⁹ Dadi, ininang nilan ma' nog tinalu' ni Isus kitu' dianilan. Dadi, pigasip nilan dion og globungan koyon nog iningolanan og Linius.

²⁰ Dangan miglogobi na, migadap si Isus bu og sopulu' bu dua' sulunggu'anan non koyon kuman. ²¹ Sonuk nilan koyon kuman, miktalu' ion nog, "Tolu'on ku diani, og sala kotow diani mongula'at dianakon."

²² Dadi, migla'at og dialom pikilan nilan dun bu monala kotow dianilan mikpok-sak nog, "Kounutan, kona' u ta' gidoy ion?"

²³ Tinumabal si Isus nog, "Og posungu' kitu' mongula'at dianakon, ion non og minabang kitu' kuman dia sog ponaksan ku. ²⁴ Po' og Binata' sog Kilawan, og bianan non matoy mama' nog sinulat kitu' dia sog Kitab pa'ali dianon. Tibua, kondokondok tokodoy og doksu'an nog gotow koyon nog mongula'at dianon. Golom pa bosia somo' da' na ion bota'oy."

²⁵ Tubus nitu', si Judas og moksipi kitu' mongula'at dianon, miksak nog, "Polopanad, kona' u ta' gidoy ion?"

Tinabal ion ni Isus nog, "Ika, og pigolong u koni."

Og globungan nog miimung ponondomansog kopatoy ni Isus

Mark 14:22-26, Luk 22:14-20, 1 Korintu 11:23-25

²⁶ Sog sonuk nilan kuman, minalap si Isus nog pan mangka non posolomatoy sog Mikpongon, mangka non pomitakoy mangka non pomogoyoy sog sulunggu'anan non kobon non moktalu' nog, "Tabuk niu ini mangka niu kan po' ion non ini og glawas u."

²⁷ Tubus nitu', inimud non og saguk koyon dion bu posolomatoy sog Mikpongon mangka non tulunoy sog sulunggu'anan non kobon non moktalu' nog, "Inum amu nini glam niu. ²⁸ Po' ion non ini og dugu' u nog moglayas bagun kompunan og dusaanan nog modakol nog gotowanan. Ion non ini og pagon nog bogu pasad nog Mikpongon sog gotowanan. ²⁹ Tolu'on ku diani, nog ondi' u na minum nini mokpuli' asta mogadap ita mokpuli' sog pigdotu'an nog

Gama' u nog ion og Mikpongon.”³⁰ Tubus nitu', mikpoksanglit ilan sog Mikpongon bianan sog bobat mangka ilan na angoy ditu' sog bulud nog Olibu.

Pidonsama' ni Isus tumalu' nog sonsingan ion ni Piter

Mark 14:27-31, Luk 22:31-34, Jan 13:36-38

³¹ Sonuk nilan koyon ompanow posungu' ditu', miktalu' si Isus dianilan nog, “Gobi koni og glam niu koyon, bolongon niu akon. Po' sinulat sog Kitab nog, ‘Bunu'on ku og polongipat nog bilibili bu mokpokpola' og bilibilianan non.”*

³² Tibua, bila motubu' u na tidu matoy, moguna u dianiu ditu' sog Galili.”

³³ Tubus nitu', miktalu' si Piter dianon nog, “Kounutan, minsan glam nilan koyon molong dianika, akon, ondi' u doda' ika bolongon!”

³⁴ Tinabal ion ni Isus nog, “Tolu'on ku dianika, bombus, mangka si'oy poktukala' og manuk, tolu kali mu na akon sonsingoy sog gotowanan nog di' mu akon kilolaan.”

³⁵ Tibua, tinumabal si Piter nog, “Kounutan, minsan si'oy sunu'on u munu' dianika, ondi' u nododa' ika sonsingan!” Mama' dosop nitu' og tinalu' nog duma sulanggu'anan non.

Migyakin si Isus sog Getsemani

Mark 14:32-42, Luk 22:39-46

³⁶ Tubus nitu', minangoy si Isus bu og sulanggu'anan non ditu' sog koyuan kitu' nog iningolanan og Getsemani. Miktalu' ion dianilan nog, “Pogbagad amu pa dini po' mangoy u pa dion sog gunanunan koyon mogyakin.”³⁷ Inoit non si Piter bu og dua' kotow gombata' ni Sebedi. Bu mibatik non na nog landu' og susaan non bu ombogat og pikilan non.³⁸ Dadi, miktalu' ion dianilan nog, “Landu' u na kobogatoy nog susaan ku nog boya'an agonagon u na matoy dun. Pogbagad amu pa dini bu duma amu dianakon mogonduk mogyakin.”

³⁹ Tubus nitu', minangoy ion sog gunanunan kolongod mangka ion lob mogyakin. Long non dun, “Ama', somo'

bosia mogusoy dianika, awa' mu pa dianakon og posungu' u koni poglogogaon nog sinsaan. Tibua, sumboy kona' og glegan ku og kunutan, suga'id non, og glegan mu.”

⁴⁰ Tubus nitu', mikpuli' ion ditu' sog tolu kotow sulanggu'anan non koyon. Mitongow non ilan nog mikponulug ilan. Miktalu' ion dia ni Piter nog, “Iduma ion ondi' amu mokogaga dumuma mogonduk minsan sa oras si'oy? ⁴¹ Pogonduk amu mogyakin bagun amu ondi' koyuba'an. Moleg da bosia og pikilan niu, tibua, og glawas niu ondi' mokogaga.”

⁴² Tubus nitu', mikpuli' nosop si Isus mogyakin. Long non dun, “Ama', bila di' mogusoy nog owa'on dianakon og sinsaan ku koni nog posungu' u poglogogaon bog di' u da kobianan, pobian mu na dianakon. Po' sumboy og glegan mu og motuman, kona' og glegan ku.”

⁴³ Tubus nitu', mikpuli' nosop ion ditu' sog sulanggu'anan non bu kidotongan non nosop ilan nog mikponulug ilan po' ondi' nilan nododa' kotigolan og tulug nilan. ⁴⁴ Dadi, mikpuli' ion ditu' mogyakin nog ma' nog gyakin non sog kodua' kali non kitu' mogyakin.

⁴⁵ Tubus nitu', mikpuli' nosop ion ditu' sog sulanggu'anan non mangka ion poktalu' nog, “Abu! Mikpogbobolilid amu poma dion motulug? Dali' na datong og tang nog uokilon na og Binata' sog Kilawan dia sog gongkoman nog gotowanan kitu' nog bolodusaon. ⁴⁶ Dadi, pogbuat amu na po' koni na og gotow kitu' nog moguakil dianakon dia sog gla'at. Alung na.”

Og kukpa' dia ni Isus

Mark 14:43-50, Luk 22:47-53, Jan 18:3-12

⁴⁷ Sonuk pa ni Isus miktalu', minatong na si Judas, og duma nog sopulu' bu dua' og sulanggu'anan non kitu'. Modakol nog gotowanan og dunutanan non nog migatul ilan nog kalisanan bu bobombalanan nilan. Pipangoy ilan nog mokokotas nog boliananan bu kobogolalan nog bansa Hudyu. ⁴⁸ Og polonipu koyon nog

* 26:31 26:31 Sakaraya 13:7

si Judas bu og gotowanan koyon, ngon og koposadan nilan nog bagun nilan kilolaan si Isus. Long non dun, “Og gotow nog olokan ku, ion non ion og ponontongon niu kitu'. Dadi, ukpa'oy niu na ion.”

⁴⁹ Dadi, mikpolani si Judas dia ni Isus mangka ion poktalu' nog, “Polopanad, molongas gobi,” mangka non olokoy si Isus.

⁵⁰ Tinumabal si Isus nog, “Inang mu na le mogdayun og gangoy mu koyon dini.”

Dadi, mikpolani og gotowanan mangka nilan si Isus ukpa'oy. ⁵¹ Sala kotow

og дума ni Isus, sinintak non og kalis non mangka non tigbasoy og kisonggulan nog kounutan nog boliananan koyon boya'an nog misikpoy tanan og tolinga non. ⁵² Dadi, miktalu' si Isus dia sog дума non koyon nog, “Uma' mu og kalis mu koyon po' ain sumintak nog kalis non, kalis dosop og bianan non matoy.

⁵³ Balu' mu dun, bila mokitabang u dia sog Gama' u, sododu'un popongoyon non dini og glinoksa'an nog moloikatanan?

⁵⁴ Tibua, bila ini mokitabang u, olo ma og kotuman nog pidonsama' kitu' tumalu' nog Mikpongon dia sog Kitab nog sumboy nododa' ma' nini og kobianbianan ku?”

⁵⁵ Tubus nitu', miktalu' si Isus sog gotowanan koyon dion nog, “Og polongla'ug u ta' nog bila ongoyon niu akon ukpa'oy mokpogoit amu poma nog kalisanan bu bobombalanan? Saka gondow gondow motongow niu akon mokpanad sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Saka onda' niu poma akon ukpa'oy ditu'? ⁵⁶ Sa'an miinang og glam non koni po' og kotumanan nog sinulat nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'.” Tubus nitu', binolong ion nog glam nog sulanggu'an non koyon po' mikpokpolaguy ilan.

Si Isus piadap dia sog kobogolalan koyon

Mark 14:53-65, Luk 22:54-55,63-71, Jan 18:13-14,19-24

⁵⁷ Tubus nitu', inoit ion nog gotowanan kitu' nog minukpa' dianon ditu' sog baloy ni Kaypas, og kounutan nog boliananan. Ditu' miglumpuk og polopanadanan nog

botad bu og kobogolalan. ⁵⁸ Tibua, si Piter, piguyukuyukan non si Isus asta sog glomalomaan nog kounutan nog boliananan koyon. Sinumolod ion mangka ampu' mingkud dia sog polongipatanan koyon dion po' bagun non kosunan bog olo og gondunon nilan dia ni Isus.

⁵⁹ Og mokokotas nog boliananan bu og glam nog polongukumanan nog bansa Hudyu nog miglumpuk koyon dion, minontong ilan nog taksi' nilan minsan si'oy di' motud bagun nilan ombunu' si Isus. ⁶⁰ Tibua, modakol si'oy tinumaksi' dianon, onda' da ion komotudoy dun. Po' di' motud og koponaksi' nilan koyon. Tubus nitu', ngon dua' kotow nog minindog mangka poktalu' nog, ⁶¹ “Midongog nami og gotow koni miktalu' nog mogoba' non dow og Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon bu ompindog non dow mokpuli' sog solod nog tolu ondow.”

⁶² Dangan midongog itu' nog kounutan nog boliananan, minindog ion mangka poksak dia ni Isus nog, “Olo ma og tabal mu dun og sumbunganan nilan koyon dianika?” ⁶³ Tibua, si Isus onda' pogonekonek.

Dadi, miktalu' nosop og kounutan nog boliananan koyon nog, “Bianan sog ngalan nog Diwata nog da' kopus non, talu' mu dianami bog ika ta' og Kristu, nog Bata' nog Mikpongon?”

⁶⁴ Tinumabal si Isus nog, “Mama' nog tinalu' mu koyon. Tibua, tolu'on ku dia sog glam niu. Sog gunanunan koyon, motongow niu da og Binata' sog Kilawan pogingkud dia dapit sog glintu nog Pogbaya' nog di' kobotukan bu posungu' ion matong nog dia sog ginampol sog glangit.”

⁶⁵ Pu'un midongog nog kounutan nog boliananan koyon, linolingitan ion dun. Dadi, binogyang non og ponopoton non mangka ion poktalu' nog, “Og gotow koni pigloka'loka'an non og Mikpongon. Da'idun na balan ta nog taksi' po' midongog niu na nog pigloka'loka'an non og Mikpongon. ⁶⁶ Dadi, olo ma og koposadan niu dun?”

Tinumabal ilan nog, “Og gotow koyon patut nododa' ion bunu'on.”

⁶⁷ Tubus nitu', pigdula'an nilan og bayu'bayu' non mangka nilan poksuntukoy bu og dumaanan pigdapi' nilan ion ⁶⁸ kobon nilan mogwanwan dun nog, "Bila motud nog ika og Kristu, atuk mu dow buan bog sima og sinumuntuk koyon dianika."

Sinonsingan ni Piter si Isus

Mark 14:66-72, Luk 22:56-62, Jan 18:15-18,25-27

⁶⁹ Si Piter, ditu' ion pogingkud sog glomalomaan. Sintak non mogingkudingkud dion, ngon og glibun og sosoligan nog mikpolani dianon bu poktalu' nog, "Ika si'oy, og duma a dosop ni Isus nog gotow Galili."

⁷⁰ Tibua, minonsing si Piter dion sog kodokolan nog gotowanan. Long non dun, "Di' u sunan bog olo og poktolu'on mu koyon."

⁷¹ Tubus nitu', minangoy ion sog bongawan nog glomalomaan kitu' bu ngon nosop og len glibun og mikotongow dianon nog miktalu' sog gotowanan koyon dion nog, "Og gotow koni, ion non ini og duma kitu' ni Isus nog gotow Nasaret."

⁷² Minonsing nosop si Piter dunut sinumapa nog, "Ondi' u doda' kilolaan og gotow koyon."

⁷³ Da' kobon golot non, og gotowanan koyon nog mipogindog dion, mikpolani dia ni Piter mangka poktalu' nog, "Da'idun dua'dua' non, ika si'oy og duma a dosop nog gotowanan koyon po' kilolaan nami ika bianan sog kopoktalu'talu' mu."

⁷⁴ Tubus nitu', miksumpasumpa tanan si Piter dun nog, "Bila di' motud og piktalu' u koni, ngon matong dun sog kotubu' u. Ondi' u kilolaan og gotow koyon!"

Pu'un miluksad og talu' non koyon, miktukala' og manuk. ⁷⁵ Kilobotan non og tinalu' kitu' ni Isus dianon nog, "Mangka si'oy poktukala' og manuk, tolu kali mu na akon sonsingoy nog di' mu akon kilolaan." Tubus nitu', linumiu si Piter mangka ion poglulad.

27

Si Isus piadap dia ni Pilatu

Mark 15:1, Luk 23:1-2, Jan 18:28-32

¹ Dangan miksisolom bonua, og glam nog mokokotas nog boliananan bu kobogolalan nog bansa Hudyu miksolabuk og gupakat nilan nog bunu'on nilan si Isus. ² Binalud nilan ion mangka nilan ogakoy ditu' sog gubernador kitu' nog si Pilatu mangka nilan uokiloy dianon.

Si Judas mingogotan

Piginang 1:18-19

³ Si Judas, og mingula'at kitu' dia ni Isus, dangan kisunan non nog gukuman dia ni Isus bunu'on, landu' og sonsolan non bu inuli' non bosia og sin kitu' nog binayad nog mokokotas nog boliananan bu og bogolalanan dianon nog tolu pulu' lad og solapi'. ⁴ Dangan minatong ion ditu', miktalu' ion nog, "Mikodusa u. Po' sabap dianakon mogla'at og gotow koyon, saka da' sala' non."

Tibua, tinabal nilan ion nog, "Da' balan nami dun, suga'id non, kosolasolaan mu na ion."

⁵ Dadi, linabak ni Judas og sinanan kitu' sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka ion panow. Tubus nitu', mingogotan ion. Binitin non og glawas non.

⁶ Og mokokotas nog boliananan kitu', pingimud nilan og sinanan kitu' nog pinglabak ni Judas, mangka ilan poktalu' nog, "Kona' og botad nog ditu' ta togu'oy og sin koni dia sog poktogu'an nog sin dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon po' ion non ini og ginamit nog pogbunu' dia sog sala kotow." ⁷ Dadi, pigogupokatan nilan nog poksalyu nilan itu' nog glupa' kitu' nog molongas pondiunon. Dadi, sinumaluy ilan nog glupa' mangka nilan imungoy nog kolobongan nog gotow nog kona' Hudyu. ⁸ Sa'an iningolanan nilan og glupa' koyon nog Glupa' nog Dugu' asta sog numun koni. ⁹ Ion non ion og kotumanan nog tinalu' nog Mikpongon kitu' bianan dia sog polomolatas non nog si Jerimaya nog,

"Inalap nilan og tolu pulu' lad solapi' nog ginologa'an dianon nog duma

gotow Israel. ¹⁰ Bu ginamit nilan og solapi' koyon mangka nilan poksaluy nog glupa' nog molongas pondiunon. Ion non ini og dinondag nog Mikpongon dianakon."

Si Isus piksumoditaan ni Pilatu

Mark 15:2-5, Luk 23:3-5, Jan 18:33-38

¹¹ Dangan minatong ilan ditu', piadap nilan si Isus dia sog gubernador mangka non sakoy si Isus nog, "Ika ta' og datu' kitu' nog bansa Hudyu?"

Tinumabal si Isus nog, "Mama' nog tinalu' mu koyon."

¹² Onda' non tobaloy og sumbungan nog mokokotas nog boliananan koyon bu og kobogolalan koyon. ¹³ Dadi, sinakan ion ni Pilatu nog, "Onda' mu ta' ion kodongog og glam nog sumbungan nilan koyon dianika?" ¹⁴ Tibua, onda' tabal si Isus dun minsan mika'an si'oy. Sa'an itu' kisobu'an og gubernador koyon dun.

Og koukuman nilan dia ni Isus bunu'on

Mark 15:6-15, Luk 23:13-25, Jan 18:39-

19:16

¹⁵ Giap matong og tang nog kologya'an nog ngalan non og Linius, og botad nog gubernador, poluason non sala kotow nog kinolobusu, ain bubuton nog gotowanan. ¹⁶ Sog tang koyon ngon sala kotow nog kinolobusu nog mibantug kolaton og kohinangan non nog ngalan non si Barabas. ¹⁷ Dadi, dangan miglumpuk na og gotowanan, sinakan ilan ni Pilatu nog, "Sima og kolegan niu nog poluason ku? Si Barabas ta', otawaka si Isus nog ion iningolanan nog Kristu?" ¹⁸ Po' kosunan ni Pilatu nog sa'an inukpa'an si Isus nog kounutananan nog Hudyu po' miksibok ilan dianon.

¹⁹ Sog solian ni Pilatu pogingkud ditu' sog pongukuman non, pinoitan ion nog kodumanan non nog talu' nog ma' nini, "Na' a mogbabal nog gotow koyon nog da' og sala' non. Po' kogobi misinsa u tokodoy nog toginopon ku pa'ali dianon."

²⁰ Tibua, og mokokotas nog boliananan bu kobogolalan koyon tinogol nilan sumolabuk og gotowanan koyon dion nog si Barabas poluason bu si Isus og bunu'on.

²¹ Tubus nitu', miksak nosop si Pilatu dia

sog gotowanan nog, "Sima sog dua' kotow koni og kolegan niu nog poluason ku?"

Miglongag ilan tumabal nog, "Si Barabas!"

²² Tinabal ilan ni Pilatu nog, "Dadi buan, olo ma og gondunon ku dia ni Isus nog iningolanan nog Kristu?"

Miglongag ilan tumabal nog, "Kudus mu ion!"

²³ "Iduma? Olo og sala' nog miinang nog gotow koni?"

Tibua, posisaya' nilan tanan posikadoy og gapis nilan nog, "Kudus mu ion!"

²⁴ Dangan kisunan ni Pilatu nog da'idun na og minang non dun po' og gotowanan moglamlam ilan na mokpoksasow, minalap ion nog tubig mangka ion pongugas nog komot non sog sungu'an nog gotowanan mangka ion poktalu' nog, "Di' u na kosakan nog dugu' bu og kopatoy nog gotow koni. Suga'id non, amu na og kosakan dun."

²⁵ Tinumabal og glam nog gotowanan koyon nog, "O'o, ami na bu asta og gombata'anan nami og kosakan dun."

²⁶ Tubus nitu', piluas ni Pilatu si Barabas tidu sog kolobusuan mangka non dondagoy nog pogbodason si Isus, mangka non uokiloy dia sog sundaluanan nog kuduson nilan na ion.

Si Isus pigwanwan nog sundaluanan

Mark 15:16-20, Jan 19:2-3

²⁷ Tubus nion, inoit nog sundaluanan ni Pilatu si Isus sog glomalomaan nog baloy non. Piglumpukan ion nog modakol nog sundaluanan. ²⁸ Inowa'an nilan ion nog ponopoton bu posolugoy nog glogdoy nog ompula. ²⁹ Tubus nitu', linumikid ilan nog bolagon nog dugion mangka nilan posolugoy dia sog gulu non bu poponogadoy og komot non nog glintu mangka ilan ponginglu'ud sog sungu'an non bu mangka nilan pogwanwanoy. Long nilan dun, "Mololaki a ma le, og datu' nog gotow Hudyu!" ³⁰ Pigdula'an nilan ion mangka nilan olapoy dianon og tagad non kitu' mangka nilan pogbombaloy sog gulu non. ³¹ Dangan midoksu' nilan na pogwanwanoy, linuas nilan na og glogdoy

kitu' nog pisolug nilan dianon mangka nilan posolugoy puli' dianon og dili glogdoy non. Tubus nitu', pinitang nilan na ion po' kuduson nilan na.

Si Isus kinudus nilan

Mark 15:21-32, Luk 23:26-43, Jan 19:17-

27

³² Sintak nilan ompanow posungu' sog kudusan nilan kitu' dianon, milumpak nilan si Simun og gotow Sirini. Tinogol nilan mokpopisan dianon og kudus ni Isus.

³³ Da' kobon minatong ilan sog bonua nog iningolanan og Golgota. (Og ma'ana non, bakuk nog gulu.) ³⁴ Piinum nilan bosia si Isus nog ginumon nog inompuan nog podu. Tibua, dangan kiinaman non, ompok ion minum dun. ³⁵ Tubus nilan tibua kudusoy si Isus, og ponopoton non kitu' nog linuas nilan dianon, pigbahagi' nilan bianan sog moglogindanan. ³⁶ Tubus nitu', miningkud ilan kobon nilan mogipat dianon. ³⁷ Og sumbungan kitu' dianon sinulat nog ma' nini, "Koni si Isus, og Datu' nog Bansa Hudyu." Pitapok nog sundaluanan sog kudus dia sog ditas nog gulu ni Isus.

³⁸ Ngon dua' kotow polongla'ug nog kinudus migimpang sog kilidan non. ³⁹ Og gotowanan koyon nog mikpomian dion, pigundaundan nilan si Isus kobon nilan mokisingising ⁴⁰ bu mangka ilan poktalu' nog, "Long nika dun, goba'on mu dow og Baloy nog Poktomuyan mangka mu pindogoy mokpuli' sog solod nog tolu ondow. Tobangoy mu dow buan og glawas mu! Tukpa a sog kudus mu koyon bila doda' motud nog Bata' a nog Mikpongon!"

⁴¹ Bu ma' nitu' dosop og gininang nog mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, bu og kobogolalan, pigwanwan nilan dosop ion. ⁴² Long nilan dun, "Og gotow koyon, mitabang non og duma gotow saka ondi' non motabang og dili glawas non. Ion dow og Datu' nog bansa Israel? Tontongon ta dow buan bog mokotukpa ta' doda' ion dia sog kudus non. Bila mokotukpa na ion, mangka ita pa tud dun. ⁴³ Sinumalig ion sog Mikpongon. Tontongon ta dow buan

bog moleg ta' og Mikpongon tumabang dianon numun kitu' po' miktalu' ion nog Bata' dow ion nog Mikpongon." ⁴⁴ Bu og polongla'uganan kitu' nog kinudus sog molani non, dinumuma dosop mogwanwan dianon.

Og kopatoy ni Isus

Mark 15:33-41, Luk 23:44-49, Jan 19:28-

30

⁴⁵ Tidu sog miglotuondow mangoy sog miginonga' monog gondow, migdolom og tibuk nog bonua. ⁴⁶ Bu dangan miginonga' na monog gondow, miktalu' si Isus nog mosikad, "Eli, Eli lama sabaktani?" Og ma'ana non, "Diwata u, Diwata u, iduma pitiang mu ma akon?"

⁴⁷ Dangan midongog nog duma gotowanan koyon nog mikpogindog dion, miktalu' ilan nog, "Sinabi non og polomolatas kitu' nog si Iladya." ⁴⁸ Bu ngon og sala kotow dianilan ginumobok mangka alap nog ponopoton nog kodikpol bu molamit mangka potosopoy nog glanggow mangka non tukogoy sog sosungit bu tokmo'oy dia sog baba' ni Isus bagun non bosia mosoksop.

⁴⁹ Tibua, og dumaanan dion miktalu' nog, "Potiang mu ion po' tontongon ta bog ongoyon ta' doda' ion tobangoy ni Iladya." ⁵⁰ Tubus nitu', miktalu' nosop si Isus nog mosikad mangka na ion kotoktus. ⁵¹ Sog tang koyon, og ponopoton kitu' nog modikpol og bolot sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, migbogyang poginonga' tidu sog ditas mangoy sog silung. Miglinug og glupa'an bu og batuanan mikpogbola'. ⁵² Bu og kolobongan mikpogbuka' bu modakol og pigotowan nog Mikpongon nog mikpomatoy na nog mitubu' puli'. ⁵³ Mikpongluas ilan tidu sog globongan nilan. Bu dangan mitubu' puli' si Isus tidu matoy, minangoy ilan sog Jerusalem. Bu modakol og gotowanan og mikotongow dianilan ditu'.

⁵⁴ Og sundaluanan bu kounutan nilan nog migipat dia ni Isus sog kudus, dangan miglinug bu mitongow nilan og glam nog bianbian koyon, kiondokan ilan tokodoy dun mangka ilan poktalu' nog, "Motud doda' nog ion og Bata' nog Mikpongon!"

⁵⁵ Ngon dion og modakol dosop og kolibunanan nog mikpogbantoy sog molayu'layu'. Mikpogunut ilan dia ni Isus tidu sog Galili nog mina'ub nog kulang ni Isus. ⁵⁶ Og dumaanan nilan koyon dion, si Maria Magdalena. Bu si Maria nog og gina' ni Jems ilan ni Jusep, bu og gina' nog gombata' ni Sebedi.

Og kolobong dia ni Isus

Mark 15:42-47, Luk 23:50-56, Jan 19:38-

42

⁵⁷ Dangan miksindopondow na, ngon minatong sala kotow nog doyahan nog gotow Arimatea og ngalan non si Jusep. Ion si'oy og sulanggu' dosop ni Isus. ⁵⁸ Minangoy ion ditu' ni Pilatu mangka non pogbubutoy og bangkoy ni Isus. Dinondag ni Pilatu nog bogoyon na dianon og bangkoy ni Isus koyon. ⁵⁹ Dadi, inangoy non og bangkoy koyon mangka non putusoy nog bulus ⁶⁰ mangka non botangoy og bangkoy ni Isus koyon ditu' sog globong non nog bogu kodoksu' luangoy dia sog pampang, mangka non lilidoy nog mosolag nog batu og totimping nog bongawan nog globong koyon mangka ion uli'. ⁶¹ Si Maria Magdalena bu sala kotow Maria kitu', miningkud ilan sog sungu'an nog globong koyon.

Og migipat sog globong

⁶² Migboloma' ion og Gondow nog Pogulali. Og mokokotas nog boliananan bu parasiuanan minangoy ditu' ni Pilatu mangka pogabit nog, ⁶³ "Gubernur, kolobotan nami nog kobon nog totubu' pa og moloput kitu', miktalu' ion nog bila matoy dow ion, sog kotolu ondownon, motubu' dow ion puli'. ⁶⁴ Dadi Gubernur, molongas bosia bila ngon og modondag mu mogipat nog globong non kitu' sog solod nog kotolu ondownon. Po' gomonsunoy ongoyon dokowoy nog sulanggu'anan non og bangkoy non, mangka nilan tolu'oy dia sog gotowanan nog mitubu' ion puli' tidu matoy. Bila ma' nitu' og ginangon nilan, labi pa kolaton og doksu' nog gloput nilan koyon dia sog gloput non kitu'."

⁶⁵ Tinumabal si Pilatu nog, "Mokodyadi ion. Pokpitang amu nog sundaluanan

ditu' bu amu na koto mogipat dun mahatul." ⁶⁶ Dadi, migoit ilan nog sundaluanan ditu' bu pidokotan nilan nog gindanan nilan dun og goksid nog batu koyon nog timping nog globong non koyon mangka nilan dondagoy mogipat mahatul.

28

Mitubu' si Isus tidu matoy

Mark 16:1-10, Luk 24:1-12, Jan 20:1-10

¹ Milibuas og Gondow nog Pogulali, dangan migdali'ondow nog moglogondow Duminggu, si Maria Magdalena bu og sangoy non kitu' nog si Maria, inangoy nilan tontongoy og globong kitu'.

² Gomonsunoy pa miglinug nog landu' kosikad po' og moloikat nog Mikpongon minonog tidu sog glangit mangka non ongoyoy lilidoy og batu nog timping nog globong kitu' mangka non ingkudoy. ³ Og bayu'bayu' non sinumilow mama' nog kilat, bu og ponopoton non puti' ma' nog gabun. ⁴ Og pogipat nog globong koyon, kiondokaan ilan tokodoy nog moloikat koyon boya'an nog inubas ilan nog gondok nilan.

⁵ Tibua, miktalu' og moloikat dia sog kolibunanan koyon nog, "Na' amu kondokaan po' kosunan ku nog pokponontongon niu si Isus nog kinudus kitu'. ⁶ Onda' ion dini po' mitubu' na ion puli' mama' nog tinalu' non kitu' dianiu. Tontong niu polo'ma og binolilidan kitu' dianon. ⁷ Tubus nitu', mangka amu pogdali' mangoy mokposun sog sulanggu'anan non nog mitubu' ion puli' tidu matoy, bu migunauna ion dianiu ditu' sog Galili. Ditu' amu na non poktongow. Koyon da og motalu' u dianiu."

⁸ Dadi, migdali'dali' ilan mawa' sog globong koyon. Bu miksagot og gondok nilan bu og da'da'an nilan. Ginumobok ilan moguksug sog sulanggu'anan non.

⁹ Gomonsunoy pa, linumpak ilan ni Isus mangka ion poktalu' dianilan nog, "Og kotikna' nog pomikilan mongon dianiu." Dadi, mikpolani ilan dianon mangka ilan sugyut bu salam dianon kobon nilan mogaid sog botis non. ¹⁰ Miktalu' si Isus nog,

“Na' amu kondokan. Suga'id non, angoy amu ditu' sog pigilugan ku bu talu' niu dianilan nog mangoy ilan ditu' sog Galili po' ditu' ami na nilan poktongow.”

ilan mokokunut sog glam nog dinondag u dianiu. Bu poktitukoy niu nog kobon non dia u niu asta sog doksu'an nog dunya.”

Og guksugan nog polongipatanan kitu'

¹¹ Sonuk nog kolibunanan kitu' ompanow, og duma polongipatanan kitu', minangoy ilan sog koliwagan bonua mangka ilan poguksug sog mokokotas nog boliananan nog glam nog bianbian koyon. ¹² Dadi, og mokokotas nog boliananan, migupakat ilan nog kobogolalan koyon bog olo pondayan nilan. Og pondayan nilan dun, binogayan nilan og polongipatanan kitu' nog modakol nog sin ¹³ mangka nilan poktungioy nog, “Talu' niu dia sog gotowanan nog, ‘Dangan tonga' gobi, sonuk nami motulug, inangoy nog sulanggu'anan non dokowoy og glawas ni Isus ditu' sog globong.’ ¹⁴ Bila modongog ditu' sog gubernador og dongogan koni, ami na og moto mogabitabit dun dianon nog bagun amu da ondi' mogla'at dun.”

¹⁵ Dadi, tinabuk nog polongipatanan og sin koyon mangka nilan unutoy og tinalu' kitu' dianilan. Bu guksugan koni mipulonag dia sog gotow Hudyu asta sog numun koni.

Mikpotongow si Isus dia sog sulanggu'anan nonbu pigonat non ilan mangoy mogustal

Mark 16:14-18, Luk 24:36-49, Jan 20:19-23, Piginang 1:6-8

¹⁶ Og sopulu' bu sala sulanggu'anan ni Isus, minangoy ilan ditu' sog Galili sog bulud kitu' nog tinalu' ni Isus dianilan nog gongayan nilan. ¹⁷ Bu dangan mitongow nilan si Isus ditu', sinumugyut ilan dianon. Tibua, og duma dianilan migdua'dua'. ¹⁸ Dadi, mikpolani si Isus dianilan mangka poktalu' nog, “Og glam nog baya' sog pigloban nog glangit bu glupa'an binogoy dianakon. ¹⁹ Dadi, panow amu sog glam nog binonsaan bu imung niu ilan nog sulanggu'anan ku bu bunyagoy niu ilan bianan sog ngalan nog Gama', bu og Bata', bu og mosigda nog Bolakat nog Mikpongon. ²⁰ Bu ponadoy niu

Og Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Isukristu nog sinulat ni Mark Og Piuna Talu' pa'ali sog Gomba'is nog Guksugan nog Sinulat ni Mark

Og libru koni nog sinulat ni Mark, og mikposun nog si Isukristu, ion og Bata' nog Mikpongon. Og guksugan pa'ali dianon iningolanan og Gomba'is nog Guksugan. Si Isus pitongow nog ion motugos bu motas og baya' non. Og baya' non motongow dia sog kopokpanad non, sog baya' non momugow nog glatdiwataan, bu sog kopongampun non nog dusaanan nog gotowanan. Iningolanan ni Isus og dili glawas non nog ion og Binata' sog Kilawan, nog minangoy dini mogbogoy nog dili kotubu' non bagun da molokat og gotowanan tidu sog kouliponan nog dusaanan nilan.

Pilogdong tokodoy ni Mark sumulat og guksugan koni pa'ali dia ni Isus. Bu migustal ion nog ain og ininang ni Isus kitu' gaba' nog piktalunon bu og pikpanad non. Mitubus ni Mark uksugoy nog ompolok pa'ali dia ni Jan nog Polomunyang bu og kobunyang bu kopongyuba' dia ni Isus, pigdoyunan non sumulat pa'ali sog kopokpanad ni Isus bu kopokpokodag non dia sog ain di' mokokodag. Bu ain og sulanggu'anan ni Isus, mongmaya'maya' mogdungag og sabut nilan pa'ali dianon. Tibua, ain og sinumusi kitu' dianon, migdungag og kangit nilan dianon.

Og doksu'an nog surat ni Mark koni, og guksugan pa'ali sog kibianbianan ni Isus sog gimpusan nog simana non dini sog dunya, labi na og kokodus bu kopotubu' dianon.

1. Og tolipunan nog Guksugan koni, 1:1-13.
2. Og piginang ni Isus dia sog kodokolan

nog gotowanan ditu' sog Galili, 1:14-9:50.

3. Og piginang ni Isus sog kopanow non kitu' tidu sog Galili mangoy sog Jerusalem, 10:1-52.
4. Og gimpusan nog simana non ditu' sog Jerusalem bu sog glumibut nog gimbolayan koyon dion, 11:1-15:47.
5. Og kopokpotubu' dia ni Isus tidu sog patoy, 16:1-8.
6. Og kopokpotongow bu og kiknat non tidu ion potubu'on tidu sog patoy, 16:9-20.

¹ Koni og tolipunan nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Isukristu, og Bata' nog Mikpongon.

Si Jan nog Polomunyang miktolipun mowali

Matiu 3:1-11, Luk 3:2-16, Jan 1:19-28

² Ma' nini og sinulat nog polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog si Isaya nog,

“Ngon og sosugu'on ku nog punaon ku dianika moksimpan nog bianan mu. ³ Ngon og moktawag sog bonua kitu' nog mologon pogonongan nog, ‘Simpan niu og bianan nog Pogbaya' nog posungu' matong bu pologdong niu og dalan non.’”*

⁴ Dadi, ngon og gotow ngalan non si Jan, mimunyang nog gotowanan sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. Mimali ion nog sumboy og gotow moglila' nog dusaanan non po' kompunan ilan dun nog Mikpongon bu mangka ilan pokpobunyang. ⁵ Dadi, mikpogangoy ditu' ni Jan og gotowanan tidu sog ainain nog bonua sog Judia bu gotowanan tidu sog koliwagan bonua nog Jerusalem po' mangoy ilan moglila' nog dusaanan nilan dia sog Mikpongon mangka ilan pokpobunyang dia ni Jan ditu' sog glawas nog tubig nog Jurdan.

⁶ Si Jan, og ponopoton non og bombul nog kamel nog inabol. Bu bagos non og panit nog potubu'on. Bu og pongonganon non og gapan bu og tonob. ⁷ Og pigustal non koyon ma' nini, “Ngon og

* 1:3 1:3 Isaya 40:3. Somo' ita da, simpanon nilan og pikilan nilan tumabuk dianon.

gotow tumondug dianakon nog motas pa ion dianakon po' minsan si'oy og gikot nog pongyapak non, ondi' u tanan patut minglu'ud mubad dun. ⁸ Akon, binunyagan ku amu bianan sog tubig. Tibua, ion og bunyagan non amu bianan sog Bolakat nog Mikpongon."

*Si Isus binunyagan ni Jan
Matiu 3:13-17, Luk 3:21-22*

⁹ Dadi, sog tang koyon, minangoy si Isus ditu' ni Jan tidu sog Nasaret sog solod nog Galili bu binunyagan ion ni Jan ditu' sog glawas nog tubig nog Jurdan. ¹⁰ Sonuk ni Isus gumawon posungu' sog kotasan, mitongow non mibuka' og glangit bu og Bolakat nog Mikpongon mama' nog kolopati posungu' tumona' dianon. ¹¹ Bu ngon og talu' nog tidu sog glangit nog ma' nini, "Ika og bata' u nog kololaman ku. Kisu'atan u tokodoy dianika."

Og kopongyuba' ni Kindagow dia ni Isus

Matiu 4:1-11, Luk 4:1-13

¹² Tubus nitu', pigdoyunan mokpopanow si Isus nog Bolakat nog Mikpongon ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. ¹³ Sog solod nog pat pulu' gobi ion ditu', pingyuba'an ion ni Kindagow. Bu migampu' ilan na nog mokoka'idanan nog manusia'anan ditu'. Tibua, inusiba' da ion nog moloikatanan nog Mikpongon.

Og mikuna onggaton ni Isus nog sulunggu'anan non

Matiu 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11

¹⁴ Dangan mikolobusu si Jan, minangoy sop si Isus ditu' sog Galili mokpulongog nog Gomba'is nog Guksugan nog miktidu sog Mikpongon. ¹⁵ Miktalu' ion nog, "Mosompol na og kopogdatu' nog Mikpongon dini sog glupa'an. Dadi, poglila' amu na nog dusaanan niu bu tud amu sog Gomba'is nog Guksugan koni."

¹⁶ Sonuk ni Isus mokpopongoksid sog danow nog Galili koyon, mitongow non si Simun ilan nog kongudan non nog si Andriu solian nilan monglaya sog danow koyon po' tolisoda' ilan. ¹⁷ Miktalu' si Isus dianilan, "Alung, pogunut amu dianakon

po' imungon ku amu nog moktolisoda' nog gotow." ¹⁸ Dadi, sododu'un ginonatan nilan og glayaanan nilan koyon mangka ilan pogunut dianon.

¹⁹ Dangan migdayun ilan sog gunanunan, mitongow non og gombata' ni Sebedi nog si Jems bu kongudan non nog si Jan sonuk nilan momuna' nog pokot nilan dia sog bolangoy nilan koyon.

²⁰ Dadi, pigdoyunan ilan ni Isus monggat bu migunut ilan doma dianon. Dadi, ginonatan nilan og gama' nilan bu og gotowanan nog tinindanan nilan dia sog bolangoy koyon.

Binugow ni Isus og glatdiwata nog tinumosopia sog gotow

Luk 4:31-34

²¹ Tubus nitu', minangoy ilan sog koliwagan bonua nog Kapernaum. Bu dangan minatong og Gondow nog Pogulali, minangoy si Isus sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu mangka ion poktolipun mokpanad dion.

²² Kisobu'an tokodoy og gotowanan nog kopokpanad non koyon. Po' og kopokpanad non, ion og togo baya'. Ondi' ma' nog polopanadanan koyon nog botad nog bansa Hudyu.

²³ Gomonsunoy ngon og gotow nog tinosopan nog glatdiwata miglogapis dia sog dialom baloy koyon nog poglumpukan. Ma' long non dun, ²⁴ "Ika Isus, og gotow Nasaret, olo og dunon mu dianami? Ongoyon mu nota' ami lo'atoy? Kilolaan ku da ika. Ika og Mosigda kitu' nog miktidu sog Mikpongon!"

²⁵ Tibua, pimag ni Isus og glatdiwata koyon nog, "Lota' a miktalu'! Bu awa' a dianon!" ²⁶ Dadi, og glatdiwata koyon, pilede non og gotow koyon bu poglosek mangka na awa'. ²⁷ Dadi, kisobu'an og glam nog gotowanan dion bu miksinaksakoy ilan nog, "Olo ma' nini koni? Og bogu ma ini nog pomali! Bu motas ma og baya' non! Ampun binugow non og glatdiwataan kitu' migbilang ma dianon." ²⁸ Dadi, og dongogan koyon pa'ali dianon mibantug mogdayun sog gliwag nog bonua koyon nog Galili.

Modakol og gotowanan nog di' mokokodagnog kiuli'an ni Isus

Matiu 8:14-17, Luk 4:38-41

²⁹ Dangan linumiu si Isus sog baloy koyon nog poglumpukan, migunut ion dia ni Jems bu si Jan mangoy ditu' sog baloy ni Simun ilan ni Andriu. ³⁰ Dangan minatong ilan dion, piguksugan nilan dia ni Isus nog og ponugangan ni Simun nog gli-bun pogbolilid po' mipanas. ³¹ Dadi, minangoy ion sog mogulang koyon mangka non pogoidoy sog komot bu mangka non buatoy. Dangan binuat non, kiowasan ion mangka piktologadan non ilan.

³² Dangan sinumindop na gondow, pingoit dion ni Isus glam nog di' mokokodag bu glam nog pinosopan nog glatdi-wataan. ³³ Og glam nog gotowanan sog gliwag nog koliwagan bonua koyon miglumpuk sog baloy koyon. ³⁴ Bu modakol kiuli'an ni Isus nog miglologinis og mokosakitanan nilan. Bu modakol dosop pimugow ni Isus nog glatdi-wataan dia sog gotowanan koyon. Tibua, pigondi'an ni Isus moktalu' og glatdiwataan koyon po' kisunan nilan bog sima ion.

Minangoy mogyakin si Isus sog molili'

Luk 4:42-44

³⁵ Dangan miampiampi gobi, migbuat si Isus bu linumiu sog baloy koyon po' mangoy ion mogyakin sog molili'. ³⁶ Si Simun bu dumaanan non, inangoy nilan ponontongoy si Isus. ³⁷ Dangan mitongow nilan ion, miktalu' ilan nog, "Pinontong a nog glam nog gotowanan kitu'!"

³⁸ Dadi, tinumabal si Isus, "Alung, mog-dayun ita sog duma koliwagan bonua-anan sog glumibut nog bonua koni, po' bagun u dosop mokopomali ditu'. Po' ma' nitu' og gangoy u dini sog dunya."

³⁹ Dadi, miguliugan si Isus sog gliwag nog Galili mogustal dia sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu bu momugow nog glatdiwataan dia sog ain tinosopan dun.

Kiuli'an ni Isus og gotow nog gipulon

Matiu 8:1-4, Luk 5:12-16

⁴⁰ Tubus nitu', ngon og glaki, og gipulon nog mikpolani dia ni Isus. Mininglu'ud bu

mikilolat dianon nog, "Somo' moleg a da, ompokodag mu akon."

⁴¹ Milolat si Isus tokodoy dianon. Dadi, dinoponan ion ni Isus mangka poktalu' nog, "Moleg u da le. Kuli'an ka na!"

⁴² Bu sododu'un miawa' og gipul non kitu' bu kiuli'an. ⁴³ Mangka si'oy ion ponowoy ni Isus, pigondi'an non tokodoy mokposun. Long non dun, ⁴⁴ "Na' mu ini tokodoy posunon minsan sima. Suga'id non, angoy mu potongow og glawas mu ditu' sog bolian mangka a pomalas ma' nog dinondag ni Muses kitu' kobon nitu' po' bagun nilan kotoksi'an." ⁴⁵ Kolele nog unuton non og pimali kitu' ni Isus dianon, diadia non tanan pinguksugan. Dadi og doksus non, ondi' na tanan si Isus mokopokangiasangias dia sog koliwagan bonuaanan koyon dion. Suga'id non, dia notibua ion pogonong sog bonua koyon nog moliang gotow dun. Tibua, minsan si'oy ma' nitu', modakol da og gotowanan nog mikpogangoy ditu' non nog mikpoktidu sog ainain nog bonua.

2

Og daday kiuli'an ni Isus

Matiu 9:1-8, Luk 5:17-26

¹ Da' kobon golot non, mikpuli' si Isus sog Kapernaum. Dangan kisunan nog gotowanan nog minuli' na ion ditu', ² landu' kodakol nog gotow og miglumpuk dia sog baloy non koyon. Tiduanan sog ditas asta sog glonuan milotok na nog gotow. Bu inustal ni Isus dianilan pa'ali sog Mikpongon. ³ Sintak non ion, minatong og gotowanan nog pogoit ilan nog daday. Og daday koyon inoyungan nog pat kotow. ⁴ Kobal nog gotowanan koyon nog landu' na kodakol, di' ilan mokopolani dia ni Isus. Dadi, mimonek ilan sog gatop mangka nilan lodutoy og gatop nog baloy koyon sog tondong ni Isus, mangka nilan tontunoy ditu' non og daday koyon. ⁵ Dadi, dangan mitongow ni Isus og kopongandol nilan, tinolu'an non og daday koyon, "Aki, og dusaanan mu inompunan na."

⁶ Ngon og mikpoging kud dion nog polopanadanan nog botad nog bansa

Hudyu. Migdialominawa ilan nog,
⁷ “Iduma gidoy mama' ma nion og tolu'on
 nog glaki koyon? Moglaka'laka' ma mon-
 alu' dia sog Mikpongon! Saka da'idun
 lual og mokampun nog dusa lual da og
 Mikpongon.”

⁸ Tibua, kisunan ni Isus mogdayun og
 pomikilan nilan. Dadi, tinolu'an non ilan,
 “Iduma pogdialominowaan niu ma akon
 nog ma' nion? ⁹ Ain gidoy og molomu
 tolu'on sog daday koni, ‘Inompunan na
 og dusaanan mu,’ otawaka moktalunog,
 ‘Pogbuat a, pitang mu og bolilidan mu
 mangka a panow?’ ¹⁰ Tibua, bagun niu
 kosunan, potongowon ku dianiu nog og
 Binata' sog Kilawan togo baya' mongam-
 pun nog dusa nog gotowanan dini sog
 glupa'an.” ¹¹ Mangka non tolu'oy og da-
 day koyon nog, “Aki, tolu'on ku dianika,
 pogbuat a na, imud mu og pigbolilidan
 mu koyon bu pitang mu muli'.”

¹² Dadi, dia sog kodokolan koyon,
 migbuat doda' og gotow koyon mangka
 non imudoy og pigbolilidan non koyon
 mangka ion liu. Kisobu'an tokodoy glam
 nog gotowanan koyon dion bu piksongli-
 tan nilan og Mikpongon. Mikpoktalun
 ilan nog, “Da' ita sibon pokotongow nog
 kohinangan koni nog ma' nini!”

Inonggat ni Isus si Lebi

Matiu 9:9-13, Luk 9:27-32

¹³ Tubus nitu', mikpuli' si Isus sog
 goksid nog danow koyon nog Galili. Bu
 modakol nog gotowanan og linumumpak
 dianon. Dadi, miktolipun ion mokpanad
 dianilan. ¹⁴ Sog solian ni Isus om-
 panow, mitongow non si Lebi, og bata' ni
 Alpius, pogingkud sog baloybaloy non nog
 pokpongobatan nog buis. Tinolu'an ion ni
 Isus nog, “Pogunut a le dianakon.” Dadi,
 migbuat ion mogdayun mangka pogunut
 dia ni Isus.

¹⁵ Tubus nitu', si Isus bu og su-
 langgu'anan non, migadap ilan kuman
 ditu' ni lo' Lebi. Modakol og polonga-
 batanan nog buis bu og bolodusaon*

minadap dianilan po' modakol og go-
 towanan nog migunut dia ni Isus. ¹⁶ Og
 polopanadanan nog botad nog bansa
 Hudyu nog ilan si'oy og parasiuanan
 dosop, dangan mitongow nilan nog mi-
 nadap ion kuman sog bolodusaon bu
 polongabatanan nog buis, miksak ilan
 sog sulanggu'anan ni Isus nog, “Iduma
 mampu' ma ion kuman sog gotowanan
 koyon nog polongabat nog buis bu sog
 bolodusaon?”

¹⁷ Dangan midongog ni Isus og talu'
 nilan koyon, tinabal non ilan nog, “Og
 gotow nog mokodag, da'idun na og balan
 non nog polomulung. Tibua, og gotow
 nog di' mokodag, ngon og kobalan non
 dun. Dadi, kona' og gangoy u dini mangoy
 mogonggat sog ain mokpikil nog midulus
 ilan na. Suga'id non, inangoy u onggatoy
 ain og gotow nog bolodusaon.”

Og sak pa'ali sog mokpuasa

Matiu 9:14-17, Luk 5:33-39

¹⁸ Ngon gondow non, nog mikpuasa
 og sulanggu'anan ni Jan bu parasiuanan
 koyon. Dadi, ngon og minangoy moksak
 dia ni Isus bog iduma og sulanggu'anan
 ni Jan bu sulanggu'anan nog parasi-
 uanan koyon, mokpuasa ilan ma saka
 og sulanggu'anan non, di' ilan mampu'
 mokpuasa.

¹⁹ Tinabal ilan ni Isus bianan sog
 pononggi'an nog, “Mogusoy ta' gidoy
 nog og pongantim mokpuasa nog kobon
 dion pa nilan og koingon koyon? Ondi'
 ilan nododa' mokpuasa sog sonuk nog
 mikunul ilan pa. ²⁰ Tibua, ongon da gon-
 dow non nog bigdason dianilan og koin-
 gon koyon, mangka ilan pa pokpuasa.”†

²¹ Tubus nitu', miktalu' nosop ion nog
 len pononggi'an. Long non dun, “Da'idun
 og gotow nog bila monilob, gumabas nog
 bogu ponopoton nog da' pa kolo' mangka
 non tiloboy sog dan ponopoton. Po' bila
 kumolo' og tilob non koyon, mogdungag
 lumiwag og bogyang og dan logdoy non
 koyon. ²² Bu domikian dosop nog da'idun
 og gotow tumagu' nog bogu galak dia sog

* **2:15** 2:15 Og pigolong koyon nog iningolanan og bolodusaon, og gotowanan kitu' nog long nog parasiuanan
 dun, sumboy ponumpilian po' da' pokokunut sog Botad nog bansa Hudyu. † **2:20** 2:20 Og koingon koyon si
 Isus. Bu ngon gondow nog mokawa' ion dianilan bianan sog kopatoy non.

dan togu'an nog di' lumagyat. Po' bila ma' nitu', bila tumulin og bogu galak koyon, ombogdak og tinogu'an koyon dun. Dadi, doksu' non, tidu sog togu'an koyon asta og galak koyon ombolong. Suga'id non, og bogu galak dia na doda' togu'oy sog bogu togu'an nog lumagyat.”‡

*Og sak pa'ali sog Gondow nog Pogulali
Matiu 12:1-8, Luk 6:1-5*

²³ Ngon gondow non, og Gondow nog Pogulali, minian si Isus bu og sulunggu'anan non sog polayan. Solian nilan mian dion, og sulunggu'anan non koyon mingotu' ilan nog bunga nog paloy koyon. ²⁴ Dadi, miktalu' parasiuanan koyon dianon nog, “Tontong nika polo'ma og sulunggu'anan mu koyon. Iduma moginang ilan ma nog kona' og botad sog Gondow nog Pogulali?”

²⁵ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, “Da' niu ta' buan kobasta og sinulat kitu' sog Kitab pa'ali sog gininang ni Dabid kitu' dangan kilogonan ilan bu kigutoman ilan nog dumaanan non? ²⁶ Sog masa ni Abiatar nog ion og miglokounutan sog boliananan, sinumolod si Dabid sog dialom nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, mangka non olapoy og pan kitu' nog inuakil na dia sog Mikpongon, mangka non kanoy, bu mangka non dosop pomogoyoy dun og dumaanan non saka, da'idun bosia og mokokan dun lual da og boliananan po' ma' nitu' og bonduan dia sog Botad.”§

²⁷ Tubus nitu', tinolu'an non nosop ilan nog, “Og Gondow nog Pogulali, binogoy sog kopianan nog gotow. Tibua, og gotow onda' pongonoy bagun pogboya'an nog Gondow nog Pogulali. ²⁸ Sa'an da og Binata' sog Kilawan, ion og Pogbaya' minsan sog Gondow nog Pogulali.”

3

Kiuli'an ni Isus og gotow nog minguyomong og komot non

Matiu 12:9-14, Luk 6:6-11

‡ 2:22 2:22 Og pononggi'an non koni pa'ali dia sog bogu pomali non bu og dan tud nog gotowanan kitu' ondi' pia poglongkiton mogunut. Og bansa Hudyu, og gomiton nilan nog togu'an galak og panit nog potubu'on. § 2:26 2:26 I Samuel 21:1-7. Og ma'ana nog piktalu' ni Isus koyon, minsan si'oy ma' nitu' og gininang nilan, da' ilan da sila'oy dun nog Mikpongon.

¹ Ngon gondow non, sinumolod nosop si Isus sog baloy nog poglumpukan. Ngon og glaki dion nog minguyomong og komot non. ² Og duma gotowanan koyon dion, piktima'anan nilan si Isus bog uli'an non ta' og komot nog glaki koyon nog saka Gondow nog Pogulali. Po' bila uli'an non doda', sumbungon nilan ion dun. ³ Dadi, miktalu' si Isus dia sog glaki koyon nog minguyomong komot non nog, “Angoy a indog dini sog sungu'an nog gotowanan koni.” ⁴ Mangka sakoy ni Isus og gotowanan koyon nog, “Olo gidoy og tinugdak dia sog botad nog ginangon ta sog Gondow nog Pogulali? Moginang ta' nog molaton otawaka molongas? Tumabang sog ain gotow nog kilogonan otawaka posinsaon ta'?” Tibua, da' ilan pokopogonekonek dun. ⁵ Liniboyan ilan ni Isus nog mata po' miglolingit bu mosakit pikilan non dun nog da'idun glanggung nilan. Dadi, miktalu' ion dia sog glaki koyon nog minguyomong komot non nog, “Ogot mu og komot mu koyon.” Dadi, inogot non doda' bu mioksud na ma' nog dan og komot non koyon. ⁶ Tibua, mikpongliu og parasiuanan koyon mangka ilan pogupakat mogdayun, ilan nog gla'ayatanan ni Herod bog olo pondayan nilan bagun nilan ompongula'at si Isus.

Modakol og gotowanan nog kiuli'an ni Isus

⁷ Dadi, minawa' si Isus ditu' ilan nog sulunggu'anan non mangka ilan angoy sog goksid nog danow koyon. Bu modakol og gotowanan nog mikpogunut dianon tidu sog bonua nog Galili. ⁸ Dangan mibantug na og kohinangan non, og gotowanan koyon sog Judia, bu sog koliwagan bonua nog Jerusalem, bu sog Idumia, bu og bonuaanan ditu' sog dipag nog Jurdan, bu sog glumibut nog koliwagan bonua nog Tair, bu koliwagan bonua nog Sidon, mikpogangoy ilan ditu' ni Isus. ⁹ Sabap sog kodakol nog gotowanan koyon nog mikpogangoy dion nilan, dinondag

ni Isus og sulanggu'anan koyon lumidus nog bolangoy po' sokayan non bagun da di' molodis nog gotowanan koyon dion. ¹⁰ Po' modakol og di' mokokodag nog kiuli'an non. Dadi, glam nog gotowanan nog ain togo mosakit, migagow ilan mokpolani dia ni Isus bagun nilan da ion motuyok. ¹¹ Giap ion motongow nog glatdiwataanan nog tinumosop dia sog gotowanan koyon dion, mokpogbuksak ilan dia sog sungu'an non kobon nilan moglosek nog, "Ika og Bata' nog Mikpongon!"

¹² Tibua, pigondi'an ilan ni Isus moguksug pa'ali dianon.

Si Isus mimili' nog sopulu' bu dua' sosugu'onanan non

Matiu 10:1-4, Luk 6:12-16

¹³ Tubus nitu', tinumukad si Isus sog bontud mangka non sobioy og gotowanan kitu' nog kolegan non momili'. Bu minangoy ilan doma ditu' non. ¹⁴ Mangka non na pomili'oy og sopulu' bu dua' kotow dianilan nog iningolanan non og sosugu'onanan non po' dumuma ilan dianon, bu bagun non ilan modondag mangoy mogustal pa'ali sog Mikpongon. ¹⁵ Bu bogayan non dosop ilan nog baya' bagun ilan mokopomugow nog glatdiwataanan dia sog ain tinosopan dun. ¹⁶ Koni og sopulu' bu dua' kotow kitu' nog pimili' non. Si Simun (nog iningolanan non dosop nog si Piter). ¹⁷ Tubus nion, og gombata' ni Sebedi nog si Jems bu si Jan (nog iningolanan non dosop og dua' ilan nog si Bardyonis. Somo' ita da og gombata' ilan nog gloti'). ¹⁸ Tubus nion si Andriu, si Pilip, si Bartolomi, si Matiu, si Tomas, bu si Jems og bata' ni Alpius. Tubus nion si Tadius, mangka si Simun og ombolu' kitu' tumindog nog salu bansa non. ¹⁹ Tubus nion si Judas Iskariot, og miguakil kitu' dia ni Isus sog gla'at.

Si Isus bu si Belsibul

Matiu 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10

²⁰ Tubus nitu', minuli' si Isus sog baloy. Bu modakol nosop og gotowanan nog miglumpuk dianilan nog boya'an ilan nog

sulanggu'anan non, da' ilan na tanan pokosungu' kuman kobal nog gotowanan koyon. ²¹ Dangan midongog nog putupusodanan non bu gina' non og mama' nion koyon, inangoy nilan ion usiba'oy po' long nilan dun, "Kona' non na ion og dan pikilan!"

²² Bu ngon og polopanadanan koyon nog botad nog bansa Hudyu nog miktidu sog Jerusalem, miktalu' ilan dosop nog, "Si Isus sinongonan ni Belsibul.* Bianan sog kounutan nog glatdiwataanan, mokobugow ion nog glatdiwataanan!"

²³ Dadi, sinabi non og gotowanan nog mokpolani dianon bu mangka non ilan uksugoy bianan sog pononggi'an nog, "Olo mogandun kobugow ni Kindagow sog pakasi Kindagow non? ²⁴ Bila sala pigdotu'an di' mosulut bu mokpoksusi ilan, ilan bu ilan, ondi' ilan nododa' mikindog. ²⁵ Bu bila og sala kobaloy moksusi ilan, ilan bu ilan, ondi' ilan nododa' mokindog. ²⁶ Bu bila si Kindagow ontuan non og dili glawas non, ombahagi' ion dun. Olo ma mogandun kopindog non nog pigdotu'an non? Mimung mogla'at da ion dun.

²⁷ "Bu doma ma' nini, olo gidoy mogandun kosolod nog gotow dia sog baloy nog gotow kitu' nog modasig† bu mangka non pongolapoy og balananan nog gotow koyon, lual da boludon non poguna og gotow koyon nog modasig? Ombalud non tibua, malap non na og balananan nog glaki koyon.

²⁸ "Tolu'on ku daniu, minsan olo dusaoy dun bu og kopoglaka'laka' nog gotow, kompunan da nog Mikpongon.

²⁹ Tibua, ain og moglaka'laka' dia sog Bolakat nog Mikpongon, ondi' nododa' kompunan. Po' dusa nog gotow koyon di' mokulog dianon asta sog da' kopus non."

³⁰ Sa'an miktalu' si Isus nog ma' nitu' po' tinalu' nilan nog, "Si Isus sinongonan nog glatdiwata."

Og gina' bu og putupusodanan ni Isus

Matiu 12:46-50, Luk 8:19-21

³¹ Tubus nitu', minatong na og gina' non bu og putupusodanan non nog kolokian.

* **3:22** 3:22 Somo' ita da, si Kindagow. † **3:27** 3:27 Og pogolongon koni nog gotow nog modasig, ion non ion si Kindagow.

Migindog ilan sog glowasan nog baloy bu dinumondag ilan nog gotow nog sumabi dianon. ³² Og gotowanan koyon nog mikpongingkud dia sog glumibut ni Isus miktalu' ilan nog, "Polopanad, og gina' mu bu putupusodanan mu nog kolokian, ditu' ilan sog glowasan. Moleg ilan mokongow dianika."

³³ Tinumabal si Isus nog, "Sima buan og gina' u bu putupusodanan ku?"

³⁴ Liniboyan non nog mata og miglibut koyon dianon mangka poktalunog, "Koni og gina' u bu putupusodanan ku. ³⁵ Po' simasima og mokokunut nog glegan nog Mikpongon, ilan og putupusodanan ku bu og gina' u."

4

Og pononggi'an pa'ali sog sinumigwag nog boni'

Matiu 13:1-9, Luk 8:4-8

¹ Ongon gondow non, mikpanad nosop si Isus sog gotowanan dion sog goksid nog danow koyon. Landu' kodakol nog gotow linumpuk dianon. Dadi, sinumakoy ion sog bolangoy mangka ion ingkud ditu'. Bu og gotowanan koyon, dion ilan pogindog sog pontad. ² Bu modakol og pinanad non dianilan bianan sog pononggi'an. Miktalu' ion nog, ³ "Pokinongogoy niu. Ngon sala kotow minangoy sumigwag nog boni' non. ⁴ Dangan sinigwag non og boni' koyon, og duma dia mitona' sog dalan, bu pingoktuk mogdayun nog manukmanukanan. ⁵ Og duma sop, dia mitona' sog dolonitan nog ombabow da og glupa' non. Tinumubu' mogdayun po' ombabow og glupa' non. ⁶ Tibua, dangan pinodosan, milanog og pomulan koyon po' onda' pokoponginggamut mahatul. ⁷ Og duma sop, dia mitona' sog sompinitan. Dadi, dangan linumawa og sompinit koyon, miumos og pomulan koyon dun nog boya'an onda' notanan pokopogbunga. ⁸ Og duma sop, dia mitona' sog monapu' nog glupa'. Dadi, dangan tinumubu' og pomulan koyon,

mokosubuk bu pogbunga mangka sinumongku'. Og duma ginowoyan non sinumongku' nog glinongowan da, og duma sop sinumongku' nog pinulu'an, bu og duma sinumongku' nog ginotusan.

⁹ "Dadi, ain togo tolinga, sumboy pokinongogan non og piktalunog u koni."

Og potugyuan nog pononggi'an ni Isus Matiu 13:10-17, Luk 8:9-10

¹⁰ Tubus nitu', dangan mikpoguli' na og gotowanan, og sopulu' bu dua' kotow kitu' sulanggu'anan non bu og duma sulanggu'anan non nog mibagak dion, miksak ilan dianon bog olo og ma'ana nog pononggi'an non kitu'.

¹¹ Tinumabal si Isus nog, "Amu koyon, pisabut na dianiu og milimod kitu' nog pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. Tibua, ain og gotowanan kitu' nog kona' niu sakup, og pomali u dianilan bianan sog pononggi'an. ¹² Po' sinulat sog Kitab nog,

'Mokotongow ilan da bosia, tibua, di' nilan kosunan. Mokinongog ilan da bosia, tibua, ondi' nilan mosabut. Somo' bosia di' ilan ma' nitu', mosop da og pikilan nilan dianakon boya'an nog kompunan dusaanan nilan dun.' "*"

Pingma'ana ni Isus og pononggi'an non koyon

Matiu 13:18-23, Luk 8:11-15

¹³ Dadi, long sop ni Isus dianilan, "Di' niu ta' mosabut og pononggi'an ku koyon? Bila ma' nitu' nog ondi' niu mosabut, olo ma mogandun kosabut niu nog duma pononggi'an non ku?"

¹⁴ "Og pononggi'an ku koyon, ma' nini og ma'ana non. Og polonigwag nog boni' koyon, ion non ion og migustal nog talu' nog Mikpongon. ¹⁵ Dadi, og dalan koyon, ion non ion og gotowanan kitu' nog mikodongog nog gustalan pa'ali sog Mikpongon saka inangoy mogdayun owa'oy ni Kindagow dia sog dialom pikilan nilan. ¹⁶ Og duma gotowanan sop, mama' nog dolonitan kitu' nog ombabow da og glupa' non nog kitona'an nog boni'. Pu'un midongog nilan og gustalan kitu'

* 4:12 4:12 Isaya 6:9-10

nog pa'ali sog Mikpongon, tinabuk nilan dunut da'da'an nilan dun. ¹⁷ Tibua, da' nilan ungodoy mahatul dia sog pikilan nilan. Tinumud si'oy ilan, solianlian da. Po' bila dotongan ilan nog glogon otawaka og posakit sabap sog kotabuk nilan nog gustalan kitu', bolongon nilan mogdayun. ¹⁸ Og duma sop gotowanan, mama' ilan nog glupa' kitu' nog sompinitan nog kitona'an nog boni'. Midongog nilan og gustalan pa'ali sog Mikpongon. ¹⁹ Tibua, kobal nog susaan nilan nog kotubu' nilan, bu sabap sog gloliag nilan nog daya bu miglologinis og glegan nilan, onda' doksu' nog gustalan kitu' dia sog kotubu' nilan. ²⁰ Tibua, og duma gotowanan kitu', mama' ilan nog glupa' kitu' nog monapu'. Midongog nilan og gustalan pa'ali sog Mikpongon bu tinabuk nilan. Dadi, og gustalan kitu' sinumongku' nododa'. Og duma sinumongku' nog glinongowan, og duma sop sinumongku' nog pinulu'an, bu og duma sinumongku' nog ginotusan."

Og motud sumboy podolagon sog gotowanan

Luk 8:16-18

²¹ Dadi, miktalu' nosop si Isus dianilan, "Bila tumutud amu nog sulu' sog baloy niu, dugba'an niu ta' buan nog sibulan otawaka lingodon niu ta' og dolag non? Potompalon niu nododa'! ²² Po' da'idun og milingod nog ondi' da ompodolag. Bu ain da' kosabut posobuton dosop da. ²³ Ain togo tolinga, sumboy pokinongogan non og piktalu' u koni.

²⁴ "Dadi, potubudoy niu monginongog og pomali u koni po' og galun nog gomiton niu, ma' nitu' dosop og galun nog Mikpongon dianiu, bu dungagan non pa. ²⁵ Po' simasima ngon na og sabut non, dungagan pa. Tibua, ain og da'idun og balan non dun, minsan og dakoldakol non na, owa'on pa dianon."

Og pononggi'an nog boni' nog sonuk non pa tumubu'

²⁶ Dadi, long sop ni Isus, "Og pigdotu'an nog Mikpongon domikian da mama' nog gotow kitu' nog sinumigwag nog boni'. ²⁷ Sog gobi gondow, totanud otawaka totulug ion, tumubu' da og boni' koyon

minsan si'oy da'idun sini sabut non dun. ²⁸ Og ma'ana non, sabap sog glupa', sa'an da tinumubu' og boni' koyon. Sog tagna' bodos mangka pomunsut mangka na kinug. ²⁹ Ampun minug, gonion na po' minatong og timpu gumani."

Og pononggi'an pa'ali sog bata'bata' longow

Matiu 13:31-34, Luk 13:18-19

³⁰ Dadi, long sop ni Isus dun, "Olo bayu'bayu' nog pigdotu'an nog Mikpongon? Otawaka, ain ta gidoy kopononggi'? ³¹ Og pigdotu'an nog Mikpongon domikian da mama' nog bata'bata' longow nog pimula dia sog binalan. ³² Minsan si'oy ion og bata'bata' longow, dangan tinumubu' na, ion og mosolag sog glam nog pomulananan dion. Bu og pangaanan non pogopunan nog manukmanukanan."

³³ Dadi, ma' nion og gustalan non dianilan pa'ali sog Mikpongon bianan sog pononggi'an sog goktob nog ain mosabut nilan. ³⁴ Da'idun gustalan non dianilan nog da' non pobianoy sog pononggi'an. Tibua, glam non koyon inustal non kopia dia sog sulanggu'anan non dangan midoduoy ilan.

Pilota' ni Isus og goyup

Matiu 8:23-27, Luk 8:22-25

³⁵ Dangan miglolibung tibua og bonua, miktalu' si Isus dia sog sulanggu'anan non, "Alung, mangoy ita ditu' sog dipag nog danow koni." ³⁶ Dadi, sinumakoy ilan dia sog bolangoy koyon nog sinokayan non bu mangka ilan tulak. Ginonatan nilan og modakol nog gotowanan dia sog pontad. Bu ngon duma bolangoyanan nog tinumondug dianilan. ³⁷ Sintak non ion, miglogoyup nog landu' kolandos. Dadi, kisigoban nog tubig og bolangoy nilan koyon kobal nog nabok nog danow koyon. ³⁸ Saka si Isus ditu' poktulug sog gikam dia sog gulinan nog bolangoy koyon. Dadi, tinanud nilan ion mangka ilan poktalu', "Polopanad! Potiangon mu ta' nog mogla'at ita?"

³⁹ Dadi, migbuat ion mangka non polota'oy og galu' koyon bu og nabok mokoluksang. Ma' long non dun,

“Kotodo' a na.” Dadi, milota' og galu' bu sododu'un tinumodo' tokodoy og danow koyon. ⁴⁰ Tubus nitu', tinolu'an non ilan nog, “Iduma kondokan amu ma? Da'idun pota' og kopongandol niu?”

⁴¹ Dadi, kiondokan dunut kisobu'an ilan bu miksinaksakoy ilan nog, “Sima gidoy og gotow koni nog minsan si'oy og galu' bu nabok mogbilang ma dianon!”

5

Kiuli'an ni Isus og gotow nog tinosopan nog glatdiwataan

Matiu 8:28-34, Luk 8:26-39

¹ Dangan tinumolipag ilan sog danow koyon, sokali' ilan dinumonggu' sog bonua nog Gadarinis. ² Dangan tinumukpa si Isus, linumpak ion nog gotow kitu' nog tinosopan nog glatdiwata nog dia miktidu sog kolobongan. ³ Po' dia ion pogonong sog kolobongan. Ondi' na ion ombalud nog minsan si'oy glantaylantay. ⁴ Po' tatap na ion boludon nog glantaylantay, bu pusan. Tibua, og glantaylantay koyon mogotus non bu og pusas non koyon mokpokpota po' modasig ion tokodoy. ⁵ Gobi gondow, sog kolobongan otawaka sog gimbukidan, poginangon non moglosek sog ain kongayan non bu pongongolan non og glawas non nog mokokutong nog batu.

⁶ Dadi, dangan mitongow non si Isus sog molayu', ginumobok posungu' ditu' non mangka inglu'ud dia sog sungu'an non. ⁷ Bu pisikad non talu' non nog, “Olo og dunon mu dianakon Isus, ika, og Bata' a nog Mikpongon nog di' kolobian? Olo gangoy mu dini nakon? Sapa a sog Mikpongon nog di' mu pa akon posinsaon!” ⁸ Sa'an tinalu' non ma' nitu' po' tinolu'an ion ni Isus nog, “Ika og glatdiwata, awa' a na dia sog gotow koyon!”

⁹ Sinakan ni Isus bog sima ngalan non. Tinumabal ion nog, “Og ngalan ku si Nginibuan po' modakol ami.” ¹⁰ Dadi, mingapu'ngapu' og glatdiwataan koyon dia ni Isus nog di' ilan pa powa'on dia sog bonua koyon.

¹¹ Sog molani nilan koyon, ngon og panun nog babuy nog solian nilan monungkal dia sog pun bilid koyon. ¹² Migbubut og glatdiwataan koyon dia ni Isus nog dia ilan sangon sog babuyanan koyon. ¹³ Kinumboy ilan ni Isus. Dadi, mikpongluas ilan tidu sog gotow koyon mangka ilan sangon dia sog babuyanan koyon. Dadi, og panun nog babuyanan koyon, mikpongobok ilan dumiksun mangka ilan pokpongokpu sog danow koyon bu mitipot ilan kolomos. Og dakol nog babuyanan koyon ngon bayu' dua' ngibu.

¹⁴ Dangan mitongow nog polongipat nog babuyanan koyon og ma' nion koyon, mikpongobok ilan mangka nilan poguksugoy ditu' sog koliwagan bonua koyon. Dadi, inangoy nog gotowanan tontongoy og bianbian koyon. ¹⁵ Dangan minatong ilan ditu' ni Isus, mitongow nilan og gotow kitu' nog bakas poktosopan nog glatdiwataan pogingkud dion nog minapot na bu molongas na og pomikilan non. Dadi, kiondokan ilan dun. ¹⁶ Og gotowanan sop nog ain og mikotongow nog bianbian koyon, piguksugan nilan dosop og kibianbinaan nog gotow kitu' bu babuyanan kitu'. ¹⁷ Dadi, og gotowanan koyon, pigbubut nilan si Isus nog mawa' pa dion sog bonua nilan koyon.

¹⁸ Dadi, pinipini ni Isus sumakoy sog bolangoy nilan, og gotow koyon nog bakas tinosopan nog glatdiwataan, miksaba' mogunut dianon. ¹⁹ Tibua, onda' ion podunutoy ni Isus. Suga'id non, tinolu'an non nog, “Uli' a sog pigoloan mu mangka mu poguksugoy dianilan bog andun kosalag og miinang nog Pogbaya' bu og glolat non dianika.” ²⁰ Dadi, mipanow ion mangka non ulitoy moguksug og glam nog gininang kitu' ni Isus dianon dia sog bonua koyon nog iningolanan Sopulu' Kobonua. Ain mikodongog nog guksugan non kitu', kisobu'an ilan dun.

Og bata' ni Jairus nog glibun bu og tinumuyok kitu'dia sog glogdoy ni Isus

Matiu 9:18-26, Luk 8:40-56

²¹ Dangan tinumolipag nosop si Isus sog dipag, piglumpukan nosop ion nog

landu' kodakol nog gotowanan, ditu' sog goksid nog danow koyon. ²² Ngon sop sala kotow dion nog linumumpak dianon nog si Jairus ngalan non. Ion og polongokbit nog solabuk baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Minangoy ion minglu'ud dia sog sungu'an ni Isus ²³ mangka ion pongoningoni dianon nog, "Bata' u nog bata'libun, migagowinawa na. Dadi, angoy mu pa doponoy bagun da kumodag bu motubu'." ²⁴ Dadi, migunut si Isus dianon. Bu landu' kodakol nog gotowanan nog migunut dosop dianilan boya'an nog miglotok ilan tanan.

²⁵ Tubus nitu', ngon sala kotow glibun dion nog poglodayan nog dugu' sog solod nog sopulu' bu dua' ton. ²⁶ Binulung si'oy nog polomulunganan, misinsa tibua dun. Po' mitipot non na pogbayad og golota' non saka pododungag tanan og mosakit non koyon. ²⁷ Dangan, midongog non og dongogan pa'ali sog kohinangan ni Isus, migapas ion mokopolani sog tolikudan ni Isus po' bagun non motuyok og glogdoy ni Isus koyon. ²⁸ Po' donsama' na migdialominawa ion nog minsan si'oy sagya motuyok non og glogdoy ni Isus, kuli'an na og mosakit non koyon. Dadi, sa'an itu' migapas ion mokopolani sog tolikudan ni Isus po' bagun non motuyok glogdoy ni Isus koyon. ²⁹ Pu'un tinuyok non og glogdoy ni Isus, sododu'un milota' ion poglodayan nog dugu' bu mibatik non sog glawas non nog kiuli'an na ion.

³⁰ Sododu'un, dangan mibatik ni Isus nog ngon linumuas dianon nog baya', tinumolikud ion mangka sungu' sog kodokolan nog gotowanan koyon dion, mangka non ilan sakoy bog sima tinumuyok nog glogdoy non.

³¹ Dadi, miktalu' og sulanggu'anan non dianon, "Motuyok a nododa', Polopanad, po' kobal nog dakol nog gotowanan koni nog milodis dianika!"

³² Liniboyan non og gotowanan koyon nog mata po' ponontongon non bog sima doda' og tinumuyok kitu' dianon. ³³ Kisunan nog glibun koyon nog kiuli'an ion. Dadi, mikpolani ion dia ni Isus mangka sugyut dianon bu pinglukuban

ion kobal nog gondok non mangka non suksugoy dia ni Isus glam nog kibian-bianan non nog mosakit non koyon. ³⁴ Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Ibun, bianan sog kopongandol mu, kiuli'an ka. Suga'id non, panow a na bu og kotikna' nog pikilan mongon dianika po' kiuli'an ka na."

³⁵ Sonuk pa ni Isus moktalu', ngon og minatong nog gobok nog tidu' ditu' sog baloy ni Jairus. Miktalu' ilan nog, "Og bata' mu kitu' di' nika na mosa'ut. Dadi, di' ta na pogongga'on og polopanad koyon nog mangoy pa ditu'."

³⁶ Tibua, pitiang ni Isus og guksugan nilan koyon bu poktalu' dia ni Jairus nog, "Na' a mosusa. Suga'id non, tud a."

³⁷ Dadi, pigondi'an non og gotowanan koyon mogunut dianilan lual da si Piter bu dua' kotow kitu' nog pokputupusod nog si Jems bu si Jan og pidunut non.

³⁸ Dangan minatong ilan sog baloy ni Jairus, mitongow nilan og gotowanan nog landu' na og longosan nilan. ³⁹ Sinumolod ilan sog baloy koyon bu tinolu'an ni Isus og gotowanan koyon nog, "Iduma ion, mama' ma nion og glangka niu? Og bata' koni, onda' patoy, suga'id non, sagya da ion mitulug." ⁴⁰ Dadi, pigwanwan nilan ion dun.

Dadi, piliu non og glam nilan sog baloy koyon mangka non onggatoy sumolod og sulanggu'anan non bu gina'ama' nog bata' koyon, dion sog dugu' nog pigbolilidan nog bata' koyon. ⁴¹ Pigoidan ni Isus sog komot og bata' koyon bu poktalu' nog, "Talita koum." Somo' ita da, "Bata'libun, tolu'on ku dianika, pogbuat a na." ⁴² Dadi, migbuat mogdayun og bata' koyon mangka pokpanowpanow dion. Kisobu'an ilan tokodoy dun. (Og bata' koyon sopulu' na bu dua' ton tinonan non.) ⁴³ Tibua, pigondi'an tokodoy ni Isus mokposun dianilan minsan sima, mangka ion poktalu' nog, "Pokan niu pa bata' koyon."

6

*Si Isus da' tolisma'oy sog dili bonua non
Matiu 13:53-58, Luk 4:16-30*

¹ Dadi, ginonatan ni Isus og bonua koyon, mangka ion uli' sog dili bonua non. Migunut dianon og sulunggu'anan non koyon. ² Dangan minatong og Gondow nog Pogulali, minangoy nosop si Isus mokpanad sog baloy nog poglumpukan nilan. Bu modakol og gotowanan dion nog mikodongog nog gustalan non koyon bu kisobu'an ilan dun. Ma' long nilan dun, "Ain gidoy tiniduan nog gotow koni og pikpanad non koyon? Sima gidoy og migbogoy nog kotoan koyon dianon? Minsan si'oy og gingyata'anan mokopoginang ma dun! ³ Kona' non ta' ion og bata' nog polongimung kitu' nog baloy? Kona' non ta' ion og bata' kitu' ni Maria, nog putupusod ni Jems, bu ni Jusep, bu ni Judas, bu ni Simun? Bu kona' ta' ion mikunul ita tanan nog putupusodanan non nog kolibunanan?" Sabap dion kilotonan ilan dianon.

⁴ Tibua, tinolu'an ilan ni Isus nog, "Og polomolatas nog talu' nog Mikpongon pogbotadan minsan ain, lual da dia sog dili bonua non, bu sog dili pigoloan non, bu sog dili baloy non." ⁵ Sa'an itu' mika'an da og gingyata' nog pitongow non dion lual da ngon mika'an og dinoponan non nog gotowanan bu kiuli'an non ilan. ⁶ Bu kisobu'an tokodoy si Isus dun nog di' ilan tumud dianon.

Pipanow ni Isus og sopulu' bu dua' sulunggu'anan non

Matiu 10:5-15, Luk 9:1-6

Dadi, miguliugan si Isus sog bonuaanan koyon dion mokpanad dia sog gotowanan. ⁷ Sinabi non og sopulu' bu dua' sosugu'onanan non koyon nog mokpolani ilan dianon. Po' poponowon non ilan nog dodua' kotow. Bu binogayan non ilan nog baya' bagun nilan kopogboya'an og glatdiwataanan. ⁸ Bu dinondag non ilan nog, "Na' amu mokpitang nog balun niu otawaka og sin niu otawaka og togu'an niu. Da' lual sog tagad niu da. ⁹ Bu solug amu nog pongyapak niu. Na' amu mokpitang nog gimolaan niu. ¹⁰ Bu ain og baloy nog tumolima' dianiu, dion amu na dukon asta gumonat amu sog koliwagan bonua koyon. ¹¹ Tibua, bila da'idun

sog koliwagan bonua koyon og tumolima' dianiu bu ompok ilan mokinongog dianiu, bila gumonat amu, pokpasoy niu og glopug nog glupa' nog minokot sog botis niu bagun nilan da kosunan og tanda' nog di' amu na kosakan nog minsan olo og matong dianilan."

¹² Dadi, mipanow ilan mogustal dia sog gotowanan nog sumboy moglila' bu lumota' ilan na moginang nog mokodusa. ¹³ Bu modakol og pimugow nilan nog glatdiwataanan nog tinumosop dia sog gotow. Bu modakol dosop nog gotowanan nog di' mokokodag nog pingoklasan nilan nog glana bu kiuli'an ilan dun.

Og kobunu' dia ni Jan nog Polomunyang Matiu 14:1-12, Luk 9:7-9

¹⁴ Dadi, og piginang nilan koyon midongog ni Datu' Herod po' og ngalan ni Isus koyon mibantug sog ainain nog bonua. Dadi, kisobu'an og gotowanan dun bog iduma mokopoginang ma ion nog gingyata'anan. Ngon gotowanan moktalu' nog si Jan nog Polomunyang, mitubu' ion puli'. Sa'an mokopoginang ion nog kosobu'sobu'. ¹⁵ Ngon sop moktalu' nog si Isus, ion non dow og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon nog si Iladya. Bu ngon sop moktalu' nog ion dow og polomolatas mama' nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'.

¹⁶ Tibua, dangan midongog ni Herod og dongogan kitu' pa'ali dia ni Isus, miktalu' ion nog, "Ion non ion, si Jan nog Polomunyang nog sinugu' u kitu' mutuk gulu non. Mitubu' ion mokpuli'."

¹⁷ Sa'an miktalu' si Herod nog ma' nitu' po' dinondag non mukpa' si Jan mangka pugasoy, bu kolobusuoy. Sa'an ininang non ma' nitu' po' sabap dia ni Herodias, og duoy nog kongudan non nog si Pilip. Po' pigduoy ni Herod si Herodias nog saka totubu' pa si Pilip. ¹⁸ Dadi, pigbina'an ni Jan si Herod nog ma' long non dun, "Kona' ion og botad nog pogduoyon mu og duoy nog kongudan mu." ¹⁹ Dadi, sabap ditu', molaton ni Herodias dia ni Jan bu moleg na ion nog bunu'on si Jan. Tibua, mologon inangon ²⁰ po' si

Herod miondok dia ni Jan po' kisunan non si Jan midulus nog gotow bu molonu' pikilan non dia sog Mikpongon. Dadi, inusiba' non si Jan sog kolobusuan koyon. Loliagon si'oy si Herod mokinongog nog pomali ni Jan, tibua, mibabong dosop pikilan non dun.

²¹ Dangan minatong og gondow nog binota'an dia ni Herod, miglokologya'an ion bu pimosunan non og gotowanan nog mokokotas bu doyahananan bu og kounutananan nog sundaluanan tidu sog gliwag nog bonua nog Galili koyon. Dion mikalap si Herodias nog pondayan non.

²² Sonuk nog kologya'an nilan koyon, sinumolod og bata' ni Herodias nog dolaga mangka ion pongigal sog sungu'an nog gotowanan. Dadi, kisu'atan tokodoy si Herod bu og gotowanan koyon dion nog gikal nog dolaga koyon. Dadi, miktalu' og datu' koyon dia sog dolaga koyon, "Bila ma' nion, minsan olo pongonion mu, pongoni mu po' bogoyon ku dianika."

²³ Bu pitaksi' non sog gotowanan koyon dion og talu' non koyon nog minsan olo pongonion non sopoginonga' si'oy nog pigdotu'an non bogoyon non da sog dolaga koyon.

²⁴ Dadi, linumiu og dolaga koyon mangka angoy poksak sog gina' non bog olo omba'is pongonion. Tinumabal gina' non koyon, "Og pongoni mu og gulu ni Jan nog Polomunyang."

²⁵ Dadi, migdali' sumolod mokpuli' og dolaga koyon ditu' sog datu' koyon mangka poktalu' nog, "Da'idun lual pongonion ku dianika numun kitu' lual da og gulu ni Jan nog Polomunyang nog dia botangoy sog tabak."

²⁶ Dadi, miksonsol tokodoy bosia og datu' koyon nog talu' non kitu'. Tibua, sabap sog kibulugan non na tumalu' bu kitoksi'an noma og talu' non kitu' nog gotowanan koyon dion nog pomosunan non, onda' non na bolibadoy og pingoni nog dolaga koyon. ²⁷ Dadi, dinondag non mogdayun og sala kotow sundalu non mangoy ditu' sog kolobusuan mutuk nog gulu ni Jan. Dadi, minangoy sundalu koyon sog kolobusuan bu pinutuk non

gulu ni Jan ²⁸ mangka non botangoy sog tabak bu bogoyoy sog dolaga koyon. Ion non nion, tinabuk nog dolaga koyon mangka non bogoyoy sog gina' non.

²⁹ Dangan midongog nog sulanggu'an an ni Jan nog minatoy na ion, inangoy nilan olapoy og bangkoy non koyon mangka nilan lobongoy.

Piokan ni Isus og lima ngibu kotow

Matiu 14:13-21, Luk 9:10-17, Jan 6:1-14

³⁰ Dangan minatong na og so-sugu'onanan ni Isus kitu' tidu mangoy mogustal, piguksugan nilan dia ni Isus og glam nog piginang nilan bu pikpanad nilan. ³¹ Tubus nitu', miktalu' si Isus nog, "Mangoy ita sog molili' nog ita ita tibua, po' bagun amu mokulali." Po' sa'an tinalu' non ma' nitu' po' kobon non og gotowanan mokpuli'puli' ditu' nilan. Dadi, minsan kokan nilan di' nilan na tanan motayud.

³² Dadi, migbolangoy si Isus bu sulanggu'an an non koyon posungu' sog bonua nog molili'. ³³ Tibua, mitongow ilan bu kinilolaan ilan nog modakol nog gotowanan sog koliwagan bonuaanan koyon sog goksid nog danow koyon. Dadi, migdali' og gotowanan koyon moguna dia sog posungu'an nilan. ³⁴ Dangan dinumonggu' ilan, mitongow ni Isus nog landu' kodakol og gotowanan dion nog migbagad dianon. Milolat ion dianilan po' mama' ilan dow nog bilibilianan nog da'idun polongipat dun. Bu dion tinolipunan non ilan mokpanad nog gininisan nog pogonadan.

³⁵ Dangan miglolabung na bonua, mikpolani dianon og sulanggu'an an non mangka ilan poktalu' nog, "Polopanad, og bonua koni molayu' sog gimbolayan saka glolabung na. ³⁶ Golom nika na ilan dondagoy ompanow bagun ilan mokoponukat nog ponganon nilan ditu' sog koliwagan bonua."

³⁷ Tibua, tinabal ilan ni Isus nog, "Amu na pogbogoy nog ponganon dianilan."

Dadi, tinabal nilan si Isus nog, "Aba! Og dakol nog gotowanan koyon, og golaga' nog pan nog pokanon dianilan bila soluyon, og golaga' non sala tindanan sog

sala kotow gotow bila moginang sog solod nog walu bulan! Mangoy ami ta' sumaluy dun mangka pokanoy dianilan?"

³⁸ Sinak ni Isus dianilan nog, "Sanu buk buan pan niu? Angoy niu tontong."

Dangan tinontong nilan, miktalu' ilan nog, "Lima buk da og pan bu dua' buk da og soda'."

³⁹ Tubus nitu', dinondag non og sulanggu'anan non koyon nog pingkudon nilan og glam nog gotowanan koyon sog sigbotan koyon nog omba'is ingkudan.

⁴⁰ Dadi, miglumpuklumpuk ilan mingkud. Ngon na dion sogatus, ngon na dion lima pulu' og piglumpuklumpukan nog gotowanan koyon. ⁴¹ Tubus nitu', inimud ni Isus og lima buk pan bu dua' buk soda' koyon mangka ion tongal sog glangit bu posolomatoy dia sog Mikpongon mangka non pomotioy og pan koyon bu pomogoyoy sog sulanggu'anan non. Bu pimogoy dosop nog sulanggu'anan non koyon dia sog gotowanan koyon. Bu pigbobahagi' dosop ni Isus og dua' buk soda' koyon dia sog glam nilan. ⁴² Dadi, mikpongongan og glam nilan bu mikpogbosug ilan. ⁴³ Ngon pa og sama' nog gotowanan koyon kuman nog laga' nog sopulu' bu dua' bogyas og miomud nog sulanggu'anan koyon dun. ⁴⁴ Og dakol nog kinuman nog kolokianan tibua, lima ngibu kotow.

Mipanow si Isus sog dibabow tubig

Matiu 14:22-33, Jan 6:15-21

⁴⁵ Tubus nitu', sododu'un pigonat ni Isus poguna og sulanggu'anan non koyon tumulak posungu' sog Betsaida po' ion pogonaton non pa gotowanan koyon.

⁴⁶ Dangan miksuoy si Isus ilan nog gotowanan koyon, tinumukad ion sog bontud po' mogyakin ion ditu'.

⁴⁷ Dangan miglogobi na, dia na sog titonga' nog danow koyon og bolangoy nog sulanggu'anan non, bu ion salasala non da sog bontud koyon. ⁴⁸ Bu mitongow non og sulanggu'anan non koyon nog kilogonan ilan momolula po' misonsung nilan og galu'. Dangan migdali'ondow tibua og bonua, minangoy si Isus ditu' nilan nog mipanow dia sog dibabow nog

tubig nog danow koyon. Po' moguna bosia ion dianilan. ⁴⁹ Saka dangan mitongow ion nog sulanggu'anan non nog pokpanow ion sog dibabow nog tubig, balu' nilan dun og mongondok. Dadi, miglosek ilan. ⁵⁰ Po' glam nilan koyon mitongow nilan ion bu kiندوقan ilan tokodoy dun.

Tibua, pigdoyunan ni Isus tumalu' dianilan nog, "Potikna' niu og pikilan niu! Akon ini! Na' amu kondokan!" ⁵¹ Ampun sinumakoy si Isus sog bolangoy nilan koyon mipadok og galu'. Dadi, kisobu'an ilan tokodoy dia ni Isus. ⁵² Po' da' nilan pa kosabut og kopokpokan ni Isus kitu' dia sog gotowanan. Po' da' kadal nog pomikilan nilan.

Kiuli'an ni Isus og gotowanan nog di' mokodag ditu' sog Genesaret

Matiu 14:34-36

⁵³ Dangan mikotolipag ilan sog danow koyon, sokali' ilan dinumonggu' sog bonua nog Genesaret. Bu linabu' nilan og sinipit nog bolangoy koyon dion.

⁵⁴ Ampun tinumukpa ilan, kinilolaan si Isus nog gotowanan koyon dion.

⁵⁵ Dadi, pigdoli'an nilan mongangoy og gotowanan sog gliwag nog bonua koyon nog sosuku di' mokokodag bu inoyungan nilan posungu' sog bonua kitu' nog kisunan nilan nog ditu' si Isus. ⁵⁶ Bu minsan ainain ion angoy nog gimbo- layananan koyon dion sog bukid dibaba', sosuku nog di' mokokodag dianilan pimotang sog tobu'ananan po' alu'alu' ditu' bian si Isus. Bu migbubut ilan dianon nog potuyokon ilan pa nog sagya si'oy og sudung nog ponopoton non. Bu glam nog mikotuyok dun, kiuli'an ilan.

7

Sinila' nog parasiuanan og sulanggu'anan ni Isus

Matiu 15:1-9

¹ Tubus nitu', ngon og parasiuanan bu polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu miktidu sog Jerusalem, piglumpukan nilan nosop si Isus. ² Mitongow nilan og duma sulanggu'anan ni Isus kinuman nog saka da' nilan

unutoy og botad nog parasiuanan koyon nog kopongugas nilan nog komotanan nilan bila kuman ilan. Dadi, miimung nog kolomu'lomu' ilan dow dia sog Mikpongon. ³ (Og parasiuanan koyon bu glam nog gotow Hudyu mangka ilan si'oy kan sumboy unuton nilan pa poguna og botad nog mokogulang nilan kitu' kobon nitu' nog kopongugas nilan nog komotanan nilan bila kuman ilan. ⁴ Bu ngon dosop og kitogadan nilan nog bila matong ilan tidu sog tobu'an, di' ilan sokali' kuman, bila ondi' ilan da mokopongugas poguna. Bu modakol pa duma nog pogbotadon nilan koyon mama' nog kopongugas nilan nog saguk, og togu'an ginumon, bu glangkapanan nog galang dia sog bolokanan.)

⁵ Dadi, sinakan si Isus nog parasiuanan koyon bu polopanadanan nog botad bog iduma og sulanggu'anan non koyon, di' ilan ma mokokunut nog botad nog mokogulang? Kuman ilan ma nog da' ilan pongugas poguna nog komot nilan.

⁶ Tinabal ilan ni Isus nog, "Motud doda' og tinalu' nog polomolatas kitu' nog si Isaya pa'ali dianiu nog mokpopotongow amu tibua. Sinulat sog Kitab nog,

'Og gotowanan koni, og kopogadab nilan dianakon taman da nog baba' nilan, tibua, og pomikilan nilan molayu' tokodoy dianakon. ⁷ Da'idun og ma'ana nog kopoktamuy nilan dianakon po' og pikpanad nilan koyon sagya da polomotadon nog pigimungimung nog sagyaotow.' ^{*}

⁸ Bu long pa ni Isus dun, "Da' niu tomba'oy og dondagan nog miktidu sog Mikpongon. Bu sokali' og pigunut niu og botad nog sagyaotow.

⁹ "Moto amu sumop nog dondagan nog Mikpongon bagun niu munut og dan nog botad niu. ¹⁰ Po' miktalu' si Muses kobon itu' nog, 'Pogodaboy niu gina'ama' niu.'† Bu talu' non dosop, 'Simasima og sumolap monalu' dia sog gina'ama' non, sumboy bunu'on.'‡ ¹¹ Tibua, amu, mokpanad amu nog mogusoy da bila og gotow moktalu' dia sog gina'ama' non

nog, og tabang non kitu' nog bogoyon non bosia dianilan, iningolanan non na nog Korban. Ma'ana non, og bogoy non kitu' inuakil na dia sog Mikpongon. ¹² Dadi, minsan si'oy kilogonan og mokogulang nog gotow koyon, di' niu na ion tugdakon tumabang dia sog gina'ama' non. ¹³ Dadi, bianan sog pogbotadon niu koyon nog polotason niu, pigusayusayan niu sumop og talu' nog Mikpongon. Modakol pa og duma pogbotadon niu nog mama' nion."

Og poktiduan nog kohinangan nog molaton

Matiu 15:10-20

¹⁴ Tubus nitu', sinabi non nosop og gotowanan koyon dion nog mokpolani ilan dianon mangka ion poktalu' nog, "Pokinongog amu tokodoy dianakon glam niu bagun niu mosabut og poktolu'on ku koni. ¹⁵ Da'idun og sumolod dia sog baba' nog gotow nog boya'an mimung moglomu' ion dun. Suga'id non, ain og lumuas dia sog gotow mimung nog moglomu' ion dun. [¹⁶ Dadi, ain togo tolinga, sumboy pokinongogan non og piktalu' u koni.]"

¹⁷ Dangan ginonatan ni Isus og gotowanan koyon dion, mangka ion solod sog baloy, sinakan ion nog sulanggu'anan non koyon bog olo ma'ana nog pononggi'an non kitu'. ¹⁸ Tinumabal si Isus nog, "Mologon amu doda' posobutan! Da' niu ta' ion kosunoy nog ain sumolod sog baba' nog gotow di' mimung nog moglomu' ion dun? ¹⁹ Po' di' da dia angoy sog pikilan non, suga'id non, dia angoy sog tibuka non mangka na luas." (Bianan sog talu' ni Isus koni, og ma'ana non da'idun og gli'anan nog ponganon.)

²⁰ Bu miktalu' pa ion nog, "Ain lumuas tidu sog gotow, ion non ion og moglomu' dun. ²¹ Po' tidu sog dialom pikilan nog gotow, ion non ion og poktiduan og pikilan kitu' nog molaton, og momabal, og monakow, og momunu', bu mogbabal nog kona' non duoy, ²² og mogabak, og mogbolotibot, og moksoputi, og di' na mosipog nog glawas non, og mima, og

* 7:7 7:7 Isaya 29:13 † 7:10 7:10 Exodus 20:12 ‡ 7:10 7:10 Exodus 21:17

mogbolotibot, og motokabul, bu og mog-logumow. ²³ Dadi, glam nog kohinangan nog molaton dia da poktolipun sog pikilan nog gotow bu ion non nion mimung moglomu' ion dun."

Og kopongandol nog glibun nog kona' gotow Hudyu

Matiu 15:21-28

²⁴ Dangan ginumonat si Isus sog bonua koyon, sokali' ion minangoy ditu' lambul sog molani nog koliwagan bonua nog Tair. Dangan minatong ion ditu', sinumolod sog solabuk baloy po' ompok bosia ion kosunan nog gotowanan nog dion ion. Tibua, kisunan da ion nog gotowanan nog dion da ion.

²⁵ Ngon og glibun dion nog og bata' non nog glibun tinosopan nog glatdiwata. Dangan midongog non nog dion si Isus, minangoy ion ditu' bu inglu'ud sog sungu'an non. ²⁶ Og glibun koyon kona' og gotow Hudyu bu ditu' ion binata' sog bonua nog Ponisia nog misakup sog bonua nog Siria. Mikilolat ion dia ni Isus nog bugowon pa ni Isus og glatdiwata kitu' nog tinumosop dia sog bata' non koyon.

²⁷ Tinabal ion ni Isus nog, "Pokanon ta pa poguna og gombata'anan asta ombosug ilan po' ondi' pia nog olapon og ponganon nog gombata'anan koyon mangka tikpu'oy dia sog gayamanan."§

²⁸ Tinabal non si Isus, "Kounutan, motud ion. Tibua, minsan og gayamanan nog dia sog silung nog glomisan, mokokan ilan da nog mumu nog gombata'anan koyon nog modogdag dia sog salog."

²⁹ Dadi, long ni Isus dun, "Sabap sog tabal mu koyon, mokodyadi a na muli' po' og glatdiwata kitu' minawa' na sog glawas nog bata' mu."

³⁰ Dadi, minuli' glibun koyon. Dangan minatong ion, mitongow non og bata' non koyon pogbobilid sog dolopa'an non bu og glatdiwata kitu' da' na dia.

Kiuli'an ni Isus og gotow nog bongol bu kugol pa

§ 7:27 7:27 Og ma'ana nog talu' non koyon, nog sumboy dia ion angoy poguna mogustal sog bansa Hudyu mangka si'oy sog len bansa.

³¹ Dangan ginumonat si Isus sog bonua koyon nog Tair, ditu' ion minian sog Sidon posungu' sog danow koyon nog Galili. Bu minian pa sog bonua kitu' nog iningolanan nog Sopulu' Kobonua.

³² Dadi, dangan minatong ion ditu' sog bonua kitu', ongon og gotow nog mi-bongol bu kugol pa nog inagak nog gotowanan ditu' ni Isus. Mikilolat ilan dianon nog doponan non pa og gotow koyon.

³³ Dadi, inagak ni Isus og bongol koyon sog molayu'layu' mangka non losukoy og dua' mogimpang tolinga nog gotow koyon, mangka ion dula' sog komot non bu dulitoy sog dila' nog gotow koyon,

³⁴ mangka ion tongal bu pogoksudinawa bu poktalul' dianon nog, "Epata!" Somo' ita da, kosuang a! ³⁵ Sododu'un og gotow koyon mikodongog bu misuang na talu' non. Bu mokopogabitabit na mahatul.

³⁶ Bu pigondi'an ilan ni Isus nog di' nilan poguksugan minsan sima otowoy. Tibua, pigondi'an non si'oy ilan, angkin nilan tanan poguksugoy dia sog gotowanan dion. ³⁷ Landu' ilan tokodoy kosobu'oy dun. Po' ma' long nilan dun, "Og glam nog gininang ni Isus koyon, og kopoginang non dun omba'is. Po' minsan si'oy og gotow nog bongol bu og kugol, kuli'an non."

8

Piokan ni Isus og pat ngibu kotow

Matiu 15:32-39

¹ Ngon gondow non, piglumpukan nosop si Isus nog modakol nog gotowanan. Og gotowanan koyon, da'idun na og ponganon nilan. Dadi, sinabi ni Isus og sulanggu'anan non koyon mangka ion poktalul' dianilan, ² "Milolat u nog gotowanan koni. Po' sog solod nog tolu gobi bu tolu ondow ilan dini nakon, kinobus ilan na nog ponganon. ³ Bu bila dondagon ku ilan muli', gomonsunoy ombuksak ilan sog dalan kobal nog gutom nilan po' og duma dianilan molayu' og guli'an non."

⁴ Tinabal ion nog sulanggu'anan non koyon nog, "Dadi, olo ma ini pondayan ta?"

Da'idun ma og kolapan ta nog ponganon nog pokpokan ta dianilan dini sog bonua koni nog molayu' sog gimbolayan."

⁵ Dadi, miksak si Isus dianilan nog, "Sanu buk buan og pan niu dion?"

Tinumabal ilan nog, "Pitu buk da og pan dini."

⁶ Dadi, dinondag ni Isus og gotowanan koyon mokponginkud. Dangan mitabuk non og pitu buk pan kitu', pisolomatan non dia sog Mikpongon bu pomotioy og pan kitu' mangka non pomogoyoy sog sulanggu'anan non koyon. Bu pimogoy sop nog sulanggu'anan non dia sog gotowanan koyon. ⁷ Bu ngon sop mika'an og soda' nilan nog mokolintokon. Tubus ion mokposolamat dia sog Mikpongon, binogoy non dia sog sulanggu'anan non og soda'anan kitu' nog mokolintok mangka non dondagoy momogoy dia sog gotowanan. ⁸ Dadi, mikpongongan og glam nilan koyon bu mikpogbosug ilan. Ngon pa og sama' nog gotowanan koyon kuman nog laga' nog pitu bogyas nog mikpokponu' og miomud nog sulanggu'anan koyon. ⁹ Og dakol nog gotowanan koyon nog kinuman dun laga' nog pat ngibu. Tubus nitu', dangan pigonat ni Isus og gotowanan koyon, ¹⁰ migdayun ilan nog sulanggu'anan non sumakoy dia sog bolangoy bu tinumulak ilan posungu' sog bonua nog Dalmanuta.

Og parasiuanan mingambat nog gingy-ata'

Matiu 16:1-4

¹¹ Dadi, dangan minatong ilan ditu' sog bonua koyon, linumpak ilan nog parasiuanan po' poksulaysulayan nilan ion bianan sog kopongambat nilan nog gingyata' dianon nog tidu dia sog Mikpongon. ¹² Migoksudinawa si Isus mangka ion poktalu' nog, "Iduma og gotowanan numun koni, mongambat ilan ma sop nog gingyata'? Tolu'on ku daniu, da'idun og gingyata' nog potongowon dia sog gotowanan numun koni."

¹³ Dadi, ginonatan ilan ni Isus. Sinumakoy ilan nosop sog bolangoy, mangka

ilan tulak posungu' sog dipag nog danow koyon.

Og pikpanad nog parasiuanan bu og gla'ayatananni Herod pinonggi' dia sog pokpotulin nog pan

Matiu 16:5-12

¹⁴ Mikolingow og sulanggu'anan non koyon mogbalun nog pan lual da sog solabuk og mioit nilan. ¹⁵ Pidonsama' ni Isus tumalu' dianilan nog, "Pokpotubud bu pongandam amu bagun amu ondi' moit nog pokpotulin nog pan nog parasiuanan bu og pokpotulin dosop ni Herod."*

¹⁶ Dadi, migabitabit sulanggu'anan non koyon nog ilan da bu ilan pa'ali sog tinalu' non kitu'. Ma' long nilan dun, "Sa'an bayu' tinalu' non nog ma' nitu' po' da' ita pokopogoit nog ponganon ta."

¹⁷ Tibua, kisunan da ni Isus og pigobitobitan nilan koyon. Dadi, tinolu'an non ilan nog, "Iduma ma' nion ma og poktolu'on niu? Og pigolong u koni, kona' nog da' amu pogoit nog ponganon. Da' niu pa ta' sibon kotongow otawaka kosabut? Mologon amu doda' pokposobutan! ¹⁸ Togo mata amu bosia saka iduma ion di' amu ma mokotongow? Togo tolinga amu bosia saka iduma ion di' amu ma mokodongog? Di' niu ta' buan kolobotan? ¹⁹ Tubus u kitu' pomotioy og lima buk pan nog mikokan dun og lima ngibu gotowanan, sanu bogyas itu' og miomud niu nog sama' nilan kuman dun?"

Tinabal nilan ion, "Sopulu' bu dua' bogyas."

²⁰ Sinakan ilan nosop ni Isus, "Dangan pimoti u og pitu buk pan kitu' nog saka pat ngibu gotowanan og kinuman dun, sanu bogyas og miomud niu nog sama' nilan kuman dun?"

Tinabal nilan ion, "Pitu bogyas."

²¹ Dadi, sinakan non ilan nog, "Dadi, onda' niu pota' kosabut og ma'ana nog piktalu' u komun pa'ali sog pokpotulin nog pan?"

Si Isus kiuli'an non og buta sog Bet-saida

* 8:15 8:15 Og ma'ana nog pokpotulin nog pan koni, og polomotadon nilan bu og pokponadon nilan.

²² Dadi, minatong ilan sog koliwagan bonua nog Betsaida. Ngon og buta dion nog pigagak nog gotowanan ditu' ni Isus. Mikilolat ilan dianon nog doponan non pa og buta koyon. ²³ Dadi, inagak ni Isus og buta koyon sog gunanunan nog gimbolayan koyon. Tubus nitu', dinula'an non og mata nog buta koyon mangka non doponoy. Bu sinakan non ion bog mokotongow nota'.

²⁴ Dangan tinumingag og buta koyon, long non dun, "Mokotongow u na nog gotow, tibua, mama' nog kayu pokpanow."

²⁵ Dadi, dinoponan nosop ni Isus og dua' mogimpang mata non koyon. Bu mioksud na ma' nog dan og tinontongan non bu mikotongow na mahatul. ²⁶ Dinondag ni Isus og gotow koyon muli' bu pigondi'an non mian sog koliwagan bonua koyon nog Betsaida.

*Og tinalu' ni Piter pa'ali dia ni Isus
Matiu 16:13-20, Luk 9:18-21*

²⁷ Dadi, migdayun si lo' Isus ditu' sog gimbolayananan sog glumibut nog koliwagan bonua nog Sisaria Pilipi. Sonuk nilan ompanow, sinakan ni Isus og sulanggu'anan non koyon nog, "Sima u gidoy long nog gotowanan dun?"

²⁸ Tinumabal ilan nog, "Og duma mokpoktal' ilan nog ika dow si Jan nog Polomunyang. Og duma sop mokpoktal' ilan nog ika dow si Iladya, og polomolatas nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'. Bu og duma sop mokpoktal' ilan nog ika dow og solabuk og polomolatas nog talu' nog Mikpongon."

²⁹ Sinakan non sop ilan nog, "Bila buan amu, sima u gidoy?"

Tinumabal si Piter, "Ika og Kristu."†

³⁰ Dadi, pigondi'an non ilan moguksug pa'ali dianon sog minsan sima.

*Pinosun ni Isus pa'ali sog kopatoy non
Matiu 16:21-28, Luk 9:22-27*

³¹ Tubus nitu', miktolipun si Isus mogustal dianilan nog sumboy og Binata' sog Kilawan posinsaon ion tokodoy

bu pogbongkison ion nog kobogolalan, og mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Bu sumboy ion bunu'on. Tibua, sog kotolu ondow non, motubu' da ion puli'. ³² Pitampal non dianilan og posungu'an non koyon bagun nilan mosabut. Dadi si Piter, inagak non si Isus sog molayu'layu' mangka non bosia pomagoy moktal' dun og ma' nitu' kitu'.

³³ Tibua, sinumungu' si Isus sog duma sulanggu'anan non koyon kobon non mogbantoy dianilan mangka non sop pogbina'oy si Piter. Long non dun, "Soitan, awa' a dini nakon! Po' og pomikilan mu koyon dia miktidu sog sagyaotow, onda' dia miktidu sog Mikpongon."

³⁴ Dadi, sinabi ni Isus og gotowanan koyon dion bu og sulanggu'anan non nog mokpolani pa dianon mangka ion poktal' nog, "Simasima moleg mogunut dianakon sumboy tolikudan non og dili glegan non mangka non pisanoy og kudas non bu pogunut dianakon.‡ ³⁵ Po' simasima og landu' kopogapas non nog dili kotubu' non, kobolongan da ion dun. Tibua, simasima og lamig non na bolongon og dili kotubu' non sabap sog kopokokunut non dianakon bu sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog Mikpongon, kongonan ion nog kotubu' nog da' kopus non. ³⁶ Po' olo gidoy buan og glongas non nog makod nog gotow og daya sog tibuk nog dunya koni saka, ombolong og glimukud non? ³⁷ Kobolosan ta' nog gotow og dili glimukud non? ³⁸ Sog tang nog numun koni og gotowanan bolodusaon bu momungyas ilan dia sog Mikpongon. Dadi, simasima og mosipog dianakon bu dia sog pomali u, akon, og Binata' sog Kilawan, mosipog u dosop dianon, sog tang nog kopokpuli' u dunut silow nog kotas nog Gama' u nog ion og Mikpongon bu asta og moloikatanan non kitu' nog mosigda."

† 8:29 8:29 Og Kristu koni og Ginirik. Og ma'ana non, og Pipangoy nog Mikpongon Mogdatu' dini sog dunya.

‡ 8:34 8:34 Og ma'ana nog talu' koyon nog pisanon non kudas non, minit motigdown kobiabianan non, di' nododa' lumota' mokokunut dia ni Isus.

9

¹ Bu long pa ni Isus dianilan, “Tolu'on ku daniu, ngon og dumaanan ta dini nog ondi' ilan pa tagad patoy taman da ondi' nilan motongow og kopogdatu' nog Mikpongon dunut og baya' non nog di' kolobian.”

*Miksop og bayu'bayu' ni Isus
Matiu 17:1-13, Luk 9:28-36*

² Gonom gobi tidu ditu', inoit ni Isus tumukad si lo' Piter, si Jems, bu si Jan ditu' sog molawa nog bontud nog ilan da bu ilan. Dangan minatong ilan ditu', mitongow nilan nog miksop og bayu'bayu' ni Isus. ³ Bu sinumilow og ponopoton non nog landu' koputi'. Da'idun og gotow sog dunya og mokokula nog ponopoton nog ma' nog koputi' nog ponopoton ni Isus koyon. ⁴ Gomonsunoy pa, ngon dua' kotow tinumua' si Iladya bu si Muses. Migabitabit ilan ni Isus.

⁵ Dadi, miktalu' si Piter dia ni Isus nog, “Polopanad, omba'is da nog mikodini ami. Mogimung ami nog tolu buk glockowlokow, solabuk dianika, solabuk dia ni Muses, bu solabuk dia ni Iladya.”

⁶ (Ondi' kosunan ni Piter bog olo poktolu'on non po' kiondokaan ilan tokodoy.)

⁷ Tubus nitu', og ginampol mikpotondong dianilan bu ngon og talu' nog midongog nilan miktidu' sog ginampol koyon nog ma' nini, “Koni og bata' u, nog kololaman ku. Pokinongog amu dianon.”

⁸ Gomonsunoy pa, dangan tinumontong ilan, sala dona ni Isus og mitongow nilan.

⁹ Sonuk nilan dumiksun tidu' sog bontud koyon, pigondi'an ni Isus moguksug dianilan sog minsan sima og pa'ali dia sog mitongow nilan kitu' tontal da ondi' motubu' puli' tidu' matoy og Binata' sog Kilawan. ¹⁰ Dadi, og tinalu' non koyon tinagu' nilan sog dialom pikilan nilan mangka ilan poksinaksakoy nog ilan bu ilan bog olo doda' og ma'ana nog poktolu'on non koyon nog motubu' puli' tidu' matoy.

¹¹ Bu sinakan nilan ion nog, “Iduma og polopanadanan koyon nog botad nog bansa Hudyu, miktalu' ilan ma' nog mokuna pa tua' si Iladya mangka si'oy

tua' og Pipangoy kitu' nog Mikpongon Mogdatu'?”

¹² Tinabal ilan ni Isus, “O'o, motud ion nog mokuna si Iladya po' oksudon non og glam non. Bu sinulat dosop sog Kitab nog og Binata' sog Kilawan, sumboy posinsaon tokodoy bu pogbongkison.

¹³ Tibua, tolu'on ku daniu nog, si Iladya, minatong na. Bu ininang nilan na dianon minsan olo og kolegan nilan moginang. Mituman na og sinulat kitu' sog Kitab pa'ali dianon.”

*Kiuli'an ni Isus og bata' nog pisinsa nog
glatdiwata*

Matiu 17:14-21, Luk 9:37-43

¹⁴ Dadi, dangan minatong ilan sog duma sulunggu'anan non koyon, kidotongan nilan nog modakol og gotowanan nog miglibut dia sog sulunggu'anan non koyon sonuk nilan mokinobaloy nog polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. ¹⁵ Dangan mitongow nog gotowanan koyon si Isus, migda'da' ilan tokodoy bu mikpongobok ilan lumumpak dianon. ¹⁶ Tubus nitu', sinakan ilan ni Isus bog olo og piktinobalan nilan koyon.

¹⁷ Ngon og sala kotow dion tinumabal dia ni Isus nog, “Polopanad, pinitang u bosia og bata' u nog glaki dini nika po' tinosopan ion nog glatdiwata boya'an nog migbod tanan ion dun. ¹⁸ Giap nog matong dianon, ombuksak ion bu mogbula' baba' non bu mokigot ngisi non mangka pongogel glawas non. Mikitabang u na bosia dia sog sulunggu'anan mu koyon nog bugowon nilan pa, tibua, da' da pogbilang dianilan.”

¹⁹ Dadi, miktalu' si Isus nog, “Amu, og gotowanan numun koni, di' amu doda' tumud. Andun pa kopayat og gobon ku mokunul daniu? Andun kopayat og gobon ku moglogaga daniu? Oit niu dini og bata' koyon.”

²⁰ Dadi, inoit nilan bata' koyon dion ni Isus. Dangan mitongow nog glatdiwata koyon si Isus, binuksak non mogdayun bata' koyon mangka non poledeoy bu pibula' non og baba' nog bata' koyon.

²¹ Sinakan ni Isus og gama' nog bata'

koyon bog nanu pa miktolipun dianon og ma' nion koyon.

Tinumabal ion nog, "Tidu pa sog kiika' non. ²² Bu tatap na buksakon bata' u koni nog glatdiwata koyon dia sog gapuy bu dia sog tubig po' bagun ion mogla'at. Dadi, bila ngon og minang mu sog bata' u koni, lolatoy mu pa ami bu tobangoy mu pa ami."

²³ Tinabal ni Isus ion, "Iduma moktalu' a ma ma' nion? Tolu'on ku dianika, og glam non, minang nog Mikpongon sog ain og mongandol dianon."

²⁴ Dadi, tinumabal mogdayun og gama' nog bata' koyon nog, "Mongandol u na! Suga'id non, tobangoy mu akon bagun da ompagon og kopongandol u!"

²⁵ Dangan mitongow ni Isus nog modakol gotowanan nog mikpongobok posungu' ditu' non, binugow non og glatdiwata koyon. Ma' long non dun, "Ika, glatdiwata nog mokobongol bu mokopogbod, awa' a na sog glawas nog bata' koni bu na' a na pokpuli' dianon."

²⁶ Dadi, miglosek og glatdiwata koyon bu pilede non nosop og bata' koyon mangka na awa'. Og bata' koyon mama' tanan nog bangkoy. Dadi, miktalu' gotowanan koyon dion nog, "Minatoy na, su'usa bata' koyon." ²⁷ Tibua, pigoidan ni Isus sog komot og bata' koyon mangka non buato. Bu minindog doma og bata' koyon.

²⁸ Dangan miksuoy ilan tibua nog gotowanan koyon, si Isus bu og sulanggu'anan non, sinumolod ilan dia sog baloy nog ilanilan da. Bu miksak og sulanggu'anan non dianon nog, "Iduma, bila ami og mugow nog glatdiwata kitu', ondi' nami ma ombugow?"

²⁹ Tinumabal si Isus nog, "Og glatdiwata nog ma' nion koyon ondi' nododa' lumuas, bog di' da bianan sog gyakin."

Og kodua' kali ni Isus mokposun dianilanpa'ali sog kopatoy non

Matiu 17:22-23, Luk 9:43-45

³⁰ Minawa' si Isus bu sulanggu'anan non sog bonua koyon mangka ilan bian sog Galili. Ompok bosia si Isus nog kosunan nog gotowanan bog ain ilan

dun. ³¹ Po' solian non pa mokpanad sog sulanggu'anan non. Bu miktalu' ion dianilan nog, "Og Binata' sog Kilawan uokilon dia sog baya' nog gotowanan bu bunu'on nilan ion. Tibua, sog kotolu ondow non tidu nilan bunu'on, motubu' da ion puli'."

³² Tibua, da' nilan kosabut og ma'ana nog piktalu' ni Isus koyon dianilan bu mondok ilan sumak dun.

Sima og motas sog glam non?

Matiu 18:1-5, Luk 9:46-48

³³ Dadi, minatong ilan sog Kapernaum. Dangan sinumolod ilan dia sog baloy, sinakan ni Isus sulanggu'anan non koyon bog olo og piksugian nilan kitu' sog dalan.

³⁴ Da' ilan pogonekonek po' og piksugian nilan kitu' sog dalan pa'ali bog sima og motas dianilan.

³⁵ Dadi, miningkud si Isus mangka non sobioy og sopulu' bu dua' sulanggu'anan non koyon nog mokpolani ilan pa dianon mangka ion poktalu' nog, "Simasima moleg nog ion mokuna, sumboy moksolibinaya' ion. Bu sumboy dosop ion og sosugu'on sog glam niu."

³⁶ Ngon og bata' dion nog piindog ni Isus sog titonga' nilan koyon. Kinokop non kobon non moktalu' nog,

³⁷ "Simasima og tumolima' dia sog mama' nog bata' koni sabap sog kopokokunut non dianakon, tinolima' non dosop akon. Bu bila tinolima' non akon, kona' u tinolima' non. Suga'id non, og tinolima' non, og dinumondag kitu' dianakon mangoy dini."

Ain ondi' sumusi dianita sugutan non ita

Luk 9:49-50

³⁸ Miktalu' si Jan dia ni Isus nog, "Polopanad, mikotongow ami nog gotow nog mimugow nog glatdiwataanan bianan sog ngalan mu. Dadi, pigondi'an nami po' kona' ta ion og sakup po' da' ion pogunutunut dianita."

³⁹ Tinumabal si Isus nog, "Na' niu ion pogondi'an po' onda'idun og moginang nog kosobu'sobu' nog ginang bianan sog ngalan ku nog tubus nitu' solapon non akon monalu'." ⁴⁰ Po' simasima di' sumusi dianita sugutan non ita. ⁴¹ Po' tolu'on

ku diani, simasima mokpinum nog tubig diani sabap sog kopokokunut niu dia sog Kristu, ondi' da ombolong og tumbas dun dianon."

*Og kopogolig nog mokodusa
Matiu 18:6-9, Luk 17:1-2*

⁴² "Tibua," long pa ni Isus dun, "simasima og mokongulan sog sala kotow nog tinumud dianakon ma' nog bata' koni nog boya'an mokodusa ion dun, golom na lentengoy nog mosolag nog gilingan batu og glig non mangka lobu'oy sog dibaba' dagat.

⁴³ "Dadi, bila sabap sog komot mu mokodusa a dun, golom nika na putuk. Po' golom pa nog kongonan ka nog kotubu' nog da' kopus non minsan si'oy sobola' da og komot mu, gaba' nog sigbuon og tibuk nog glawas mu dia sog danow nog gapuy. [⁴⁴ 'Po' og gulod ditu' di' na matoy bu di' na ompalong og gapuy ditu'.] ⁴⁵ Bu bila sabap sog botis mu mokodusa a dun, golom nika na putuk. Po' golom pa nog kongonan ka nog kotubu' nog da' kopus non nog da' si'oy og botis mu, gaba' nog sigbuon og tibuk nog glawas mu dia sog danow nog gapuy. [⁴⁶ 'Po' og gulod ditu' di' na matoy bu di' na ompalong og gapuy ditu'.] ⁴⁷ Bu bila sabap sog mata mu mokodusa a dun, golom nika na uning. Po' golom pa nog mokampu' a sog pigdotu'an nog Mikpongon nog sobola' da og mata mu, gaba' nog dua' mogimpang mata mu saka sigbuon ka dia sog danow nog gapuy. ⁴⁸ 'Po' og gulod ditu' di' na matoy bu di' na ompalong og gapuy ditu'. " *

⁴⁹ Bu long sop ni Isus dianilan, "Glam nog gotow dini sog glupa'an kobianan da nog sinsaan nog ion non ion ma' nog gapuy.

⁵⁰ "Bu og masin, omba'is. Tibua, bila molubas na og kasin non, ondi' nododa' masin mokpuli'. Amu si'oy sumboy kosinan og kotubu' niu, somo' ita da, mokpa'at og kotubu' niu bagun amu da moglogomigus nog pakasi niu."

10

Og pikpanad ni Isus pa'ali sog mogbolong

Matiu 19:1-12, Luk 16:18

¹ Dadi, minawa' si Isus sog koliwagan bonua koyon bu angoy ditu' sog Judia bu ditu' sog bonua nog sog dipag nog Jurdan. Dangan minatong ilan ditu', piglumpukan nosop ion nog modakol nog gotowanan. Dadi, pikponadan non ilan po' ma' nitu' og kiloyaman non.

² Ngon og parasiuanan mikpolani dianon bu pigolapsobapan bu piksulaysulayan nilan og kotoan non bianan sog sak nilan nog, "Og botad dota' nog og gotow bolongon non og glibun non?"

³ Dadi, tinumabal si Isus nog, "Olo buan og dondagan ni Muses diani?"

⁴ Tinumabal ilan nog, "Tinugdak ni Muses nog og glaki, bila bolongon non og glibun non, sumboy tumulun poguna nog gitas mangka non si'oy uokiloy og glibun non."

⁵ Tibua, tinabal ilan ni Isus nog, "Sa'an itu' tinugdak diani bianan sog sinulat ni Muses po' sabap sog kopongantu niu.

⁶ Tibua, sog tolipunan nog dunya, 'Og Mikpongon, piongon non og glaki bu og glibun.'* ⁷ 'Sa'an itu' og glaki, gonatan non og gina'ama' non mangka ion ampu' sog glibun non. ⁸ Bu og dua' ilan koyon mimung nog salulawas ilan na. Dadi, kona' na nog dua' kotow, suga'id non, miksolabuk ilan na.'† ⁹ Dadi, ain og pigampu' nog Mikpongon, sumboy ondi' popogbolongon nog sagyaotow."

¹⁰ Bu dangan minuli' ilan na sog baloy, sinak nog sulunggu'anan non dianon bog olo ma'ana nog tinalu' non kitu'.

¹¹ Dadi, tinabal non ilan nog, "Simasima og molong nog glibun non bu mogduoy sog len, mokodusa ion dun po' mimalbal ion nog kona' non og duoy. ¹² Bu domikian dosop sog glibun, bila bolongon non og glaki non bu mogduoy sog len, mokodusa ion dun po' mimalbal ion nog kona' non og duoy."

* **9:48** 9:48 Isaya 66:24. Og ma'ana non, og posakit bu og sinsaan nog gotowanan nog mingantu dia sog Mikpongon asta sog da' kopus non. * **10:6** 10:6 Genesis 1:27 † **10:8** 10:8 Genesis 2:24

*Pipia ni Isus og gombata'anan
Matiu 19:13-15, Luk 18:15-17*

¹³ Tubus nitu', ngon og gotowanan nog mikpogoit nog gombata'anan nilan dia ni Isus bagun non ilan kodoponan.‡ Tibua, pimag ilan nog sulanggu'anan ni Isus. ¹⁴ Dangan ion mitongow ni Isus, milaton non bu tinolu'an non ilan nog, "Potiang niu og gombata'anan koyon mokpolani dianakon. Na' niu ilan pogondi'an. Po' ma' nog gombata'anan koyon, og gotowanan nog misakup sog pigdotu'an nog Mikpongon. ¹⁵ Tolu'on ku dianiu, simasima ondi' tumabuk nog kopogdatu' nog Mikpongon mama' nog kotabuk nog bata' koni dianakon, ondi' nododa' ion mokampu' sog pigdotu'an non." ¹⁶ Dadi, pingokop non og gombata'anan koyon mangka non ilan doponoy kobon non mokpopia dianilan.

*Og sala kotow doyahan
Matiu 19:16-30, Luk 18:18-30*

¹⁷ Tubus nitu', sog dali'dali' na gonat si Isus, ngon og gotow ginumobok ditu' non mangka inglu'ud sog sungu'an non bu poktaluh' nog, "Polopanad, omba'is a tokodoy. Olo gidoy sumboy inangon ku bagun ku malap og kotubu' nog da' kopus non?"

¹⁸ Tinumabal si Isus nog, "Iduma ingolanan mu ma akon nog omba'is? Saka da'idun og omba'is lual da og Mikpongon?" ¹⁹ Kosunan mu da og dondagananan nog Mikpongon nog sinulat ni Muses nog, 'Na' a momunu', na' a momabal nog kona' mu duoy, na' a monakow, na' a tumaksi' nog gloput, na' a moglimbung, bu pogbotadoy mu gina'ama' mu.' "§

²⁰ Tinumabal og glaki koyon nog, "Polopanad, glam non koyon pigunut u na tidu pa sog kika'an ku."

²¹ Dadi si Isus, pigbontayan non gotow koyon bu milolat ion dun. Bu long non dun, "Ngon pa solabuk kulang mu nog sumboy inangon mu. Angoy mu poksaluy og pogongonon mu mangka mu pomogoy og saluy non dia sog miskinananan po'

mogdaya a dun ditu' sog glangit. Tubus nitu', pokpuli' a mangka a pogunut dianakon."

²² Dangan midongog nog glaki koyon og talu' ni Isus koyon, mipangu' ion dun mangka awa' po' doyahan ion tokodoy.

²³ Liniboyan ni Isus nog mata og sulanggu'anan non koyon mangka poktaluh' nog, "Mologon doda' tokodoy og gotow nog doyahan nog mokampu' ion dia sog pigdotu'an nog Mikpongon." ²⁴ Dadi, kisobu'an ilan nog talu' ni Isus koyon.

Tibua, miktalu' nosop dianilan, "Gombata'anan ku, mologon doda' og kampu' nog gotow dia sog pigdotu'an nog Mikpongon! ²⁵ Molomu pa kobian nog kamel dia sog gluang nog dialum, gaba' nog doyahan, og kampu' non dia sog pigdotu'an nog Mikpongon."

²⁶ Kisobu'an ilan tokodoy mangka ilan poksinsakoy nog, "Bila ma' nitu' buan, sima ma gidoy og motabang?"*

²⁷ Pigbontayan ilan ni Isus mangka ion poktaluh' nog, "Og ma' nion koyon ondi' minang nog sanyaotow. Tibua, da'idun og mologon dia sog Mikpongon."

²⁸ Dadi, miktalu' si Piter dia ni Isus nog, "Dadi Kounutan, ami buan, nog lamig nami na tanan binolong og glam non mangka ami pogunut dianika?"

²⁹ Tinumabal si Isus nog, "Tolu'on ku dianiu, ain ginonatan non og baloy non, og putupusodanan non, og mokogulang non, og gombata'anan non, otawaka og glupa' non sabap sog kopokokunut non dianakon bu sog Gomba'is nog Guk-sugan koyon, ³⁰ minsan kobon non pa dini sog dunya, mokotabuk ion nog labi pa tokodoy ditu' og sugda non nog baloyanan, og putupusodanan non, og gina'ama' non, og gombata'anan, bu glupa', asta pa og pongula'at sabap sog kopokokunut non dianakon. Bu sog binaya' nog gondow kongonan ion nog kotubu' nog da' kopus non. ³¹ Tibua, modakol og gotow nog mikuna nog mimung ombinaya' ilan. Bu modakol

‡ **10:13** 10:13 Og ma'ana nog dopon ni Isus koyon, mogunut og popia non dianilan. § **10:19** 10:19 Exodus 20:12-16 * **10:26** 10:26 Balu' nog gotowanan dun, sa'an mogdaya og gotow po' kisu'atan og Mikpongon dianilan.

dosop og gotowanan nog mibinaya' nog mimung mokuna ilan."

Pidonsama' nosop ni isus tumalu' pa'ali sog kopatoy non

Matiu 20:17-19, Luk 18:31-34

³² Tubus nitu', mipanow ilan posungu' sog Jerusalem. Sintak nilan ompanow mikuna si Isus. Og sulanggu'anan non koyon misusa ilan bu og dumaanan nilan nog mibinaya', kiondokaan.† Dadi, pinitang ni Isus og sopulu' bu dua' sulanggu'anan non koyon sog molayu'layu' mangka non puli'oy tumalu' dianilan og posungu' non koyon kobianbianan. ³³ Ma' long non dun, "Posungu' ita lo' ini sog Jerusalem. Matong ita ditu', og Binata' sog Kilawan uokilon dia sog mokokotas nog boliananan bu sog polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Og gukuman nilan dianon bunu'on mangka nilan ion uokiloy dia sog gongkoman nog gotowanan nog kona' bansa Hudyu. ³⁴ Pogwanwanon nilan ion, bu pogdula'an nilan ion, bu pogdonogon nilan ion, mangka nilan ion bunu'oy. Tibua, sog kotolu ondow non tidu bunu'on, motubu' da ion mokpuli'."

Og pongoni ni Jems ilan ni Jan

Matiu 20:20-28

³⁵ Tubus nitu', mikpolani dia ni Isus si Jems bu si Jan og gombata' ni Sebedi mangka ilan poktalu' dianon nog, "Polopanad, ngon bosia og kolegan nami nog inangon mu dianami."

³⁶ Tinumabal si Isus, "Olo og kolegan niu nog inangon ku dianiu?"

³⁷ Ma' long nilan dun, "Tugdak nika pa dianami mingkud dia sog glintu bibang nika bila matong mogdatu' a na."

³⁸ Tibua, tinabal ilan ni Isus, "Da' niu kosabut bog olo og pingoni niu koyon. Mogaga niu ta' gidoy og sinsaan nog posungu' u poglogogaon? Otawaka mogaga niu ta' gidoy og kobianbianan ku posungu'?"

³⁹ Tinumabal ilan nog, "O'o, mogaga nami da ion."

Miktalu' si Isus nog, "O'o, motud doda' nog mokinum amu sog ginuman ku bu mokobian amu sog kobianbianan ku. ⁴⁰ Tibua, kona' u og momili' bog sima og mingkud sog glintu bibang u. Po' og gingkudananan koyon donsama' na ngon piksimpanan dun."

⁴¹ Dangan midongog itu' nog sopulu' sulanggu'anan koyon, kodoluon ilan bosia dun og piginang ni Jems bu si Jan. ⁴² Dadi, sinabi ilan ni Isus nog mokpolani ilan dianon mangka ion poktalu' nog, "Kosunan niu nog og kodotu'an dini sog dunya, pogboya'an nilan og pigotowanan nilan. Bu ain mokokotas dianilan, pogboya'an nilan dosop ain ombaba' pa dianilan. ⁴³ Tibua amu, sumboy ondi' amu mama' nilan. Suga'id non, ain og moleg nog ion og motas dianiu, sumboy ion mimung nog sosugu'on niu. ⁴⁴ Bu ain sop dianiu og moleg nog ion og mokuna, sumboy ion mimung nog gulipon nog glam niu. ⁴⁵ Po' minsan og Binata' sog Kilawan, onda' ion angoy dini sog dunya bagun ion tobangan, suga'id non, bagun ion og tumabang, bu moguakil nog glawas non bunu'on bagun modakol og gotowanan og molokat tidu sog kouliponan nog dusa."

Kiuli'an ni Isus si Bartimius

Matiu 20:29-34, Luk 18:35-43

⁴⁶ Tubus nitu', minatong ilan sog Jeriku. Bu dangan mikogonat ilan sog koliwagan bonua koyon, modakol og gotowanan nog mikpogunut dia ni Isus bu sog sulanggu'anan non. Ngon sala kotow buta dia pogingkud sog goksid nog dalan moktayak. Og ngalan non si Bartimius, og bata' ion ni Timius. ⁴⁷ Dangan midongog non nog minian si Isus og gotow Nasaret, miktawag ion nog, "Isus! Og pangkat ni Apu' Dabid, kololatoy mu pa akon!"

⁴⁸ Pimag ion nog gotowanan nog di' mokuleke'.

Tibua, posisaya' non tanan posikadoy og tawag nog, "Pangkat ni Apu' Dabid! Kololatoy mu pa su'usa akon!"

⁴⁹ Dadi, migindog si Isus mangka ion poktalu', "Sabi niu pa gotow koyon."

† 10:32 10:32 Po' og gotowanan sog koliwagan bonua nog Jerusalem koyon, minanta ilan dia ni Isus.

Dadi, sinabi nilan buta koyon mangka ilan poktalu' nog, "Pobogan mu pikilan mu bu pogbuat a na po' sinabi non na ika." ⁵⁰ Dadi, pinilak non sulagbon non mangka pogdali' mogbuat mogapas mangoy ditu' ni Isus.

⁵¹ Sinakan ion ni Isus nog, "Olo og kolegan mu nog inangon ku dianika?"

Tinumabal og buta koyon nog, "Polopanad, moleg u nog mokotongow u mokpuli'."

⁵² Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Panow a na, po' kiuli'an ka na sabap sog kopongandol mu dianakon." Bu sododu'un mikotongow na bu migunut na ion dia ni Isus.

11

Og ba'asa dia ni Isus kosolod non ditu' sog Jerusalem

Matiu 21:1-11, Luk 19:28-40, Jan 12:12-19

¹ Dangan molanilani ilan na sog Jerusalem, minatong ilan sog koliwagan bonua koyon nog Betani bu Betpage dia sog pun bilid nog Olibu. Dinondag ni Isus moguna ditu' og dua' kotow sulanggu'anan non mangka ion poktalu' nog, ² "Angoy amu sog gimbolayan koyon. Bu bila matong amu dion, mokotongow amu mogdayun nog nati nog asnu* koyon nog inikotan nog da' pa sibon sokoyoy. Ubad niu bu oit niu dini. ³ Bu bila ngon moksak daniu bog iduma ubadon niu ma og nati koyon, tabal niu tibua nog ngon og kobalan nog Kounutan dun. Uli'on da bombus."

⁴ Dadi, mipanow ilan bu mitongow nilan og nati nog asnu dia sog dalan nog inikotan sog molani nog bongawan nog baloy. Solian nilan mubad dun, ⁵ sinakan ilan nog gotowanan nog migindog dion nog, "Olo balan niu mubad nion?"

⁶ Tinumabal ilan nog ma' nog tinalu' ni Isus kitu' dianilan. Dadi, pitiang na nog gotowanan koyon.

⁷ Inoit nilan nati koyon ditu' ni Isus mangka nilan onigoy og tolinting non nog

glogdoy nilan mangka na sokoyoy ni Isus. ⁸ Modakol gotowanan nog pingdondam nilan og sulagbon nilan dia sog dalan koyon nog bianan ni Isus. Bu og duma sop mikpongalap ilan nog dawon mama' nog dawon nog bunga mangka nilan botangoy sog dalan.† ⁹ Og gotowanan koyon nog migunut dia ni Isus sog gunan binaya' non, miglongag ilan mokpogekes nog, "Songlitan og Mikpongon! Pipia ion nog minangoy dini bianan sog ngalan nog Mikpongon! ¹⁰ Molongas og pigdotu'an nog gama' ta nog si Apu' Dabid nog posungu' na matong! Songlitan og Mikpongon sog glangit!"

¹¹ Dadi, sinumolod ilan sog Jerusalem mangka pogdayun sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Dangan sinumolod ilan ditu', dia-dia ion tinumontong. Tibua, sabap sog glolabung na, minuli' ion sog Betani ilan nog sopulu' bu dua' sulanggu'anan non koyon.

Og kayu nog pilota' ni Isus mogbunga Matiu 21:18-19

¹² Dangan miksisolom bonua, ginumonat ilan sog Betani posungu' sog Jerusalem. Sonuk nilan ompanow kigutoman si Isus. ¹³ Mikotongow ion nog kayu nog migbogudawon dia sog gunanunan nilan koyon og ngalan non igera. Dadi, pilonian non bosia. Tibua, da'idun mitongow non nog bunga non lual da lunsan dawon. Po' kona' non pa timpu. ¹⁴ Dadi, tinolu'an non kayu koyon nog, "Ondi' a na, nododa' mogbunga mokpuli'." Bu midongog nog sulanggu'anan non koyon og talu' ni Isus koyon.

Si Isus minangoy sog Baloy nog Poktomuyandia sog Mikpongon

Matiu 21:12-17, Luk 19:45-48, Jan 2:13-22

¹⁵ Dangan minatong ilan sog Jerusalem, sinumolod si Isus dia sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka non pomugowoy og

* **11:2** 11:2 Og asnu koni mama' nog bayu'bayu' nog kuda'. † **11:8** 11:8 Ma' nitu' og botad nog kopogba'asa nilan dia sog datu'.

gotowanan koyon nog mikpogdagangda-gang bu og polonaluyanan. Bu pimolituka' non og glomisahananan nog polomolos nog sin asta og gingkudananan nog mikpogdagang nog kolopatianan. ¹⁶ Bu pigondi'an non og gotowanan koyon mian dion bila ngon pitangon nilan.

¹⁷ Pikponadan ni Isus og gotowanan mangka ion poktalu' dianilan nog, "Sinulat dia sog Kitab og talu' nog Mikpongon nog, 'Og baloy u iningolanan Baloy nog Pogyokinan nog glam nog binonsaan.'[‡] Tibua, inimung niu nog glihanan nog polonakowanan!" ¹⁸ Tibua, og mokokotas nog boliananan bu polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, dangan midongog nilan og talu' non koyon, miktolipun ilan monontong nog bianan nilan luma'at dia ni Isus po' mondok ilan dianon. Sa'an mondok ilan dianon po' glam nog gotowanan kisobu'an ilan nog pikpanad non koyon.

¹⁹ Tubus nitu', dangan sindopondow na, ginumonat ilan dion sog koliwagan bonua koyon.

Miimung nog pononggi'an og kayu kitu' nog mibotug

Matiu 21:20-22

²⁰ Dangan miksisolom bonua, minian ilan nosop sog kayu kitu' nog igeru bu mitongow nilan nog mibotug. ²¹ Bu kilobotan ni Piter og tinalu' ni Isus kitu' sog kayu koyon. Dadi, ma' long non dun, "Polopanad! Tontong mu polo'ma og kayu koyon nog tinolu'an mu nog di' na mogbunga. Mibotug na tanan!"

²² Tinumabal si Isus nog, "Pongandol amu sog Mikpongon. ²³ Tolu'on ku dianiu, minsan sima moktalu' sog bulud koyon nog mawa' na dion bu poglalin sog dagat, inangon nododa' dianon og tinalu' non koyon, bila di' da mogdua'dua' og dialom pikilan non bu tumud da ion nog poktolu'on non koyon, tumanon nododa' dianon. ²⁴ Dadi, tolu'on ku dianiu, minsan olo pongonion niu bianan sog gyakin niu sog Mikpongon, bila tudon niu nog mitabuk niu, bogoyon nododa' ion dianiu.

[‡] 11:17 11:17 Isaya 56:7

²⁵ "Bu bila mindog amu mogyakin saka ngon pa kangit niu sog duma niu, ompunoy niu ion bagun da amu si'oy, kompunan amu dosop nog dusaanan niu nog Gama' sog glangit. [²⁶ Tibua, bila di' niu ompunan og pakasiotow niu, ondi' amu dosop kompunan nog Gama' sog glangit nog dusaanan niu.]"

Sinak nilan og piktiduan nog baya' ni Isus

Matiu 21:23-27, Luk 20:1-8

²⁷ Dadi, mikpuli' ilan sog Jerusalem mangka ilan nosop solod sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan koyon. Sonuk non mogdundaan dion, mikpolani dianon og mokokotas nog boliananan bu og polopanadanan nog botad, bu og kobogolalan nog bansa Hudyu. ²⁸ Sinakan nilan ion nog, "Olo baya' mu moginang nog ma' nion koyon? Bu sima migbogoy nog baya' koyon dianika moginang dun?"

²⁹ Miktalu' si Isus dianilan, "Sakan ku dosop amu. Bila tobalon niu akon, posunon ku dosop dianiu bog ain ku tiniduan og baya' u koni moginang nog ma' nini koni. ³⁰ Og sak u koni mama' nini, sima og migbogoy nog baya' dia ni Jan nog Polomunyang nog momunyang nog gotowanan? Og Mikpongon ta' otawaka og gotow?"

³¹ Dadi, miksinaksakoy ilan nog ilan bu ilan, "Bila ini tolu'on ta nog dia tidu sog Mikpongon og baya' ni Jan, tobalon non ita nog iduma buan da' ita ma tud dianon? ³² Tibua, di' dosop mogusoy nog tolu'on ta nog dia tidu sog gotow." Po' mondok ilan nog gotowanan. Po' og tud nog gotowanan si Jan, ion og tantu polomolatas nog talu' nog Mikpongon.

³³ Dadi, tinabal nilan si Isus nog, "Da' a sunoy. Di' nami kosunan."

Dadi, miktalu' si Isus dianilan nog, "Bila ma' nitu', di' u sop posunon dianiu bog sima migbogoy dianakon nog baya' nog mokopoginang u nog ma' nini koni."

12

Og pononggi'an pa'ali sog gotowanannog minaksa nog glupa'

Matiu 21:33-46, Luk 20:9-19

¹ Tubus nitu', migustal nosop si Isus dianilan bianan sog pononggi'an. Long non dun, "Ngon og gotow nog togo lupa' nog pimulanan nog bolagon nog ngalan non og paras. Inalad non og glupa' non koyon mangka ion poglokukut nog pogdogyakan nog bunga nog bolagon non koyon. Bu inimungan non nog glockowlockow nog pogolongan. Tubus nitu', piaksa non og binalan non koyon mangka ion panow sog len bonua. ² Dangan dali' na pongopu'oy og bunga nog pomulan non koyon, dinondag non og sala kotow sosugu'on non mangoy mongabat nog bahagi' non sog gotowanan kitu' nog minaksa nog pomulan non koyon. ³ Tibua, dangan minatong ion ditu', ginanggut nilan ion mangka nilan pogdonogoy mangka nilan bugowoy muli' nog da' pintang non. ⁴ Tubus nitu', dinondag non nosop og len sosugu'on non. Bu dangan minatong ditu', binombal nilan ion sog gulu mangka nilan solapsolapoy. ⁵ Bu mikpuli' pa ion dumondag nog len sosugu'on non mangoy ditu'. Dangan minatong ion ditu', binunu' nilan. Bu modakol pa og dinondag non mangoy ditu'. Og duma dianilan pigbadas, bu og duma pimunu' nilan.

⁶ "Sala kotow dona og da' non dondagoy mangoy ditu', og bata' non nog kololaman non tokodoy. Sog gimpusan, dinondag non og dili bata' non koyon mangoy ditu' po', long non dun, 'Pogbotadan nilan ini og bata' u koni.'

⁷ "Tibua, dangan mitongow nilan og bata' non koyon, mikpoksitalu' ilan nog, 'Koyon na, og bata' nog gapu' nog glupa' koni. Alung, ongoyon ta ion bunu'oy po' bagun ita na og gapu' nog glupa' koni.' ⁸ Dadi, ginanggut nilan og bata' nog gotow koyon mangka nilan bunu'oy mangka nilan pilakoy og bangkoy non sog molayu'."

⁹ Dadi, ma' long ni Isus dun dianilan, "Olo gidoy gondunon nog gapu' nog glupa' koyon dianilan? Ongoyon non nododa' pomunu'oy og gotowanan koyon nog minaksa dianon mangka non bogoyoy og glupa' non koyon sog len gotowanan.

¹⁰ Da' niu ta' buan kobasta og sinulat dia sog Kitab nog, 'Og batu kitu' nog mosolag, nog pigbongkis nog polongimung nog baloy, miimung tanan nog bololaga' nog polongkapan sog glam non. ¹¹ Ion non da og gininang nog Mikpongon bu molongas itu' tokodoy dia sog tinontongan ta.' ""*

¹² Dangan midongog nog mokokotas nog boliananan bu parasiuanan koyon, minontong ilan nog pondayan bagun nilan kukpa'an si Isus po' misabut nilan nog pigdolilan ni Isus ilan. Tibua, mondok ilan sog gotowanan koyon dion. Dadi, ginonatan nilan si Isus dion.

Og sak pa'ali sog kopogbayad nog buis
Matiu 22:15-22, Luk 20:20-26

¹³ Da' kobon, dinondag nilan og duma parasiuanan bu og gla'ayatanan ni Datu' Herod mangoy ditu' ni Isus po' pogolapsobapan nilan ion bianan sog talu' non. ¹⁴ Mikpolani ilan dianon mangka ilan poktalunog, "Polopanad, kosunan nami nog ika, moktalunog a nog motud, bu di' a mogbigya' nog gotow minsan andun kotas non. Bu og pikpanad mu dumalan dia sog polomotadon nog glegan nog Mikpongon. Dadi, buan, sog pikilan mu, mogusoy ta' nog mogbayad ita nog buis dia ni Sisar otawaka ondi'? ¹⁵ Sumbuy ita ta' nododa' mogbayad otawaka ondi' ta'?"

Tibua, kisunan ni Isus og punan nilan koyon moksak dun. Dadi, tinabal non ilan, "Iduma poksulaysulayan niu ma akon? Pitang niu dini og sin koyon po' tontongon ku." ¹⁶ Dadi, tinulun nilan dianon og sin koyon mangka non ilan sakoy bog sima og glodawan nog tinagu' sog sin koni, bu sima og ngalan nog sinulat dini?

Tinabal nilan nog, "Si Sisar ma."

* **12:11** 12:11 Salmu 118:22-23. Og batu kitu' nog pigbongkis, ion non ion og Kristu.

¹⁷ Tinabal ilan ni Isus nog, “Dadi, bogoy niu dia ni Sisar ain dianon. Bu bogoy niu dosop dia sog Mikpongon ain dianon.” Dangan midongog nilan itu' kisobu'an ilan dun dianon bu ginonatan nilan ion.

Og sak pa'ali sog kopokpotubu' nog gotowanantidu matoy

Matiu 22:23-33, Luk 20:27-40

¹⁸ Tubus nitu', og sadusiuanan mikpolani dia ni Isus. Og gotowan koyon, ondi' ilan tumud nog ngon motubu' puli' tidu matoy. Dadi, miksak ilan dia ni Isus nog, ¹⁹ “Polopanad, ma' long nog sinulat kitu' ni Muses dianita, nog bila og sala kopogduayan, matoy og glaki non nog saka onda'idun og bata' nilan, sumboy og balulibun koyon pogduoyon nog pimikitan non, bagun da bila mogbata' ilan, mimung da ma' nog bata' nilan nog glaki non kitu' tigana'.” ²⁰ Ati, ngon og pitu kotow mogilug nog lunsan laki. Og gulangbata' koyon dianilan migduoy nog saka minatoy nog da' ilan pa pogbata'. ²¹ Tubus nitu', pigduoy nosop nog dumapit sog gulangbata' og balulibun koyon. Saka minatoy dosop nog da' ilan pa pogbata'. Tubus nitu', pigduoy nosop ion nog kotolu bu da'idun dosop og bata' nilan. ²² Asta mipogduoy non og pitu kotow pomogilug koyon nog mikpomatoiy ilan saka da' ilan pogbata'. Sog gimpusan, asta og balulibun koyon minatoy dosop. ²³ Dadi, bila matong gondow nog potubu'on og gotowan tidu matoy, sima ma og glaki nog glibun koyon nog saka og pitu kotow koyon mikobian mogduoy dianon?”

²⁴ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, “Sa'an milapang amu po' da'idun sabut niu nog sinulat dia sog Kitab otawaka og dasig nog Mikpongon. ²⁵ Po' bila matong na potubu'on nog Mikpongon og gotowan tidu matoy, ondi' ilan na mokpogduoy po' mama' ilan na nog moloikatanan sog glangit. ²⁶ Bu pa'ali sop sog kopotubu' nog gotowan tidu matoy, onda' niu ta' kobasta og sinulat ni Muses dia sog

Kitab nog guksugan kitu' pa'ali dia sog polompung nog mitongow non mikpogliga'? Ma' nini og talu' nog Mikpongon dianon, ‘Akon og Mikpongon nog ion non og poktomuyon kitu' ni Abraham, bu ni Isak, bu ni Jakub.’† ²⁷ Kona' ion og poktomuyon nog ain og minatoy, suga'id non, ain og totubu'. Dadi, miktantu amu doda' molapang.”‡

Og bololaga' sog glam nog dondagan
Matiu 22:34-40, Luk 10:25-28

²⁸ Dadi, ngon sala kotow og polopanad nog botad nog bansa Hudyu, midongog non ilan mogabitabit bu mitongow non nog si Isus moto tumabal. Dadi, sinakan non si Isus nog, “Olo og dondagan kitu' nog bololaga' sog glam non, dia sog Botad?”

²⁹ Tinabal ion ni Isus nog, “Og bololaga' sog glam nog dondagan ma' nini, ‘Pokinongog amu gotow Israelanan, Og Pogbaya' og Mikpongon bu sala non da og Kounutan ta! ³⁰ Sumboy potigbungon mu og glolaman mu sog Pogbaya' nog ion og Diwata mu, tidu sog pusung mu, mangoy sog glimukud mu, asta sog glam nog pomikilan mu, bu glam nog pagas mu.’§

³¹ “Bu og kodua' non ma' nini, ‘Sumboy molalam a dia sog sumbaloy mu mama' da nog glolaman mu sog dili glawas mu.’* Da'idun na og bololaga' nog dondagan nog labi pa dini.”

³² Dadi, tinabal non si Isus, “Molongas og tabal mu koyon, Polopanad. Bu motud og talu' mu nog og Mikpongon da og Pogbaya' bu da'idun na Diwata lual pa dianon. ³³ Bu moktidu sog pusung, bu sog glam nog pomikilan, bu sog glam nog pagas, sumboy molalam ita dianon. Bu sumboy molalam ita dosop sog sumbaloy ta nog ma' nog glolaman ta nog dili glawas ta. Og glam nion, bololaga' pa dia sog glam nog pomalasanan ta kitu' dia sog Mikpongon nog tutungon.”

³⁴ Dangan midongog ni Isus nog ma' nion og tabal non, tinolu'an non ion nog,

† 12:26 12:26 Exodus 3:6 ‡ 12:27 12:27 Og pigolong ni Isus koni nog minatoy, og glawas nilan. Po' og glimukud nilan totubu' da ditu' sog glangit. Bu moktamuy ilan da ditu'. § 12:30 12:30 Deuteronomy 6:4-5 * 12:31 12:31 Levitikus 19:18

“Molani a na sog pigdotu'an nog Mikpongon.” Tidu dion, da'idun na ginumilu' moksak mokpuli' dianon.

Og sak pa'ali sog Kristu

Matiu 22:14-41, Luk 20:41-44

³⁵ Solian ni Isus mokpanad sog gotowanan dia sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, miktalu' ion nog, “Olo gidoy og poktolu'on nog polopanandanan koyon nog botad nog bansa Hudyu nog, og Kristu nog ion og pangkat ni Dabid?” ³⁶ Po' si Dabid, bianan sog Bolakat nog Mikpongon, miktalu' nog,

‘Og Pogbaya' miktalu' dia sog Kounutan ku, Ingkud a sog dapit glintu u asta imungon ku og bantaanan mu nog gindogan nog botis mu.’†

³⁷ “Dadi, bila si Dabid, iningolanan non ma og Kristu nog Kounutan non, olo ma og kipongkatoy ni Dabid dianon?” Bu modakol nog gotowanan og linoliag mokinongog nog talu' ni Isus koyon.

Og pidonsama' ni Isus tumalu' dia sog polopanadanan nog botad bu sog parasi-uanan

Matiu 23:1-36, Luk 11:37, 20:45-47

³⁸ Sog solian pa ni Isus mokpanad dia sog gotowanan koyon dion, miktalu' ion nog, “Pokpotubud amu dia sog polopanadanan koyon nog botad nog bansa Hudyu po' loliagon ilan monapot nog ponopoton molambak bila mokpanowpanow ilan po' moleg ilan pogodaban bu golunon nog gotowanan bila dia ilan sog kosompagan.” ³⁹ Bu bila dia ilan sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu, kolegan nilan dia ilan pingkudoy sog gingkudan nog mokokotas nog gotow. Bu ma' nitu' dosop bila dia ilan sog kologya'an. ⁴⁰ Bu ginang nilan moglimbung dia sog balulibunanan bagun nilan malap og gakodanan nilan. Tubus nitu', bila mogyakin ilan, popoyaton nilan tokodoy po' balu'balu' molongas ilan nog gotow. Tibua, sog binaya' nog gondow, ombogat tokodoy og polihala' nog Mikpongon dia sog gotowanan koyon nog ma' nion.”

† 12:36 12:36 Salmu 110:1

Og bogoy nog balulibun sog Mikpongon Luk 21:1-4

⁴¹ Tubus nitu', miningkud si Isus sog sungu'an nog poktogu'an koyon nog sin nog inuakil sog Mikpongon dia sog Baloy nog Poktomuyan koyon. Pigbontayan non og gotowanan monginulod nog sin nilan dion sog poktogu'an koyon. Modakol og doyahananan nog modakol og tinulod nilan nog sin nilan dion. ⁴² Tubus nitu', mitongow non dosop og balulibun nog miskinanan minangoy tumulod nog dua' sin da dia sog poktogu'an koyon nog bogoy. ⁴³ Dadi, sinabi ni Isus og sulunggu'anan non koyon nog mokpolani ilan dianon mangka ion poktalu' nog, “Tolu'on ku dianiu, og binogoy nog balulibun koyon labi pa dia sog bogoy nog duma gotowanan koyon dion. ⁴⁴ Po' og doyahananan koyon, sa'an mikobogoy ilan po' ngon dianilan. Tibua, og balulibun koyon, tinipot non mogbogoy og glam nog sukatan non.”

13

Og gindanan nog gimpusan nog gondow

Matiu 24:1-35, Luk 21:5-33

¹ Tubus nitu', dangan linumiu si Isus tidu sog Baloy nog Poktomuyan koyon dia sog Mikpongon, miktalu' og sulunggu' non dianon nog, “Tontong mu, Polopanad! Omba'is tokodoy pogbontayan og polongkapan nog Baloy nog Poktomuyan koyon bu og gimbolayan koyon sog glumibut non.”

² Tinumabal si Isus nog, “Og pigdolit mu koyon nog gimbolayan, ngon gondow non nog minsan solabuk og polongkapan non koyon nog batu nog mitongow mu, da'idun nododa' mosama' dun dia sog kibotangan non koyon po' glam non koyon motipot pomoktugban.”

³ Dangan minatong ilan ditu' sog bulud nog Olibu, miningkud si Isus bu pigbontayan nilan sog dipag og Baloy koyon nog Poktomuyan. Mikpolani si Piter, si Jems, si Jan, bu si Andriu dia ni Isus mangka ilan poksak dianon nog ilan bu ilan, ⁴ “Kounutan, talu' mu pa dianami

bog nanu gidoy ion kotuman. Bu olo og gindanan dun nog posungu' na motuman og glam non koni?"

⁵ Tinabal ilan ni Isus nog, "Pokpotubud amu bagun amu ondi' kolimbungan. ⁶ Po' modakol og matong nog gomiton nilan og ngalan ku. Tolu'on nilan nog ilan dow og Kristu. Bu modakol og kolimbungan dun. ⁷ Bu bila mokodongog amu nog gonek nog mogbunu' bu og dongogan nog mogbunu', na' amu kigla'an dun po' glam non koyon sumboy nododa' ion mian. Tibua, kona' pa ion og doksu'an. ⁸ Po' og binonsaan mokpogbunu' ilan bu ilan. Bu og pigdotu'an mantu dosop sog len pigdotu'an. Bu ngon dosop mian nog glinuganan sog ainain nog bonua bu og gunus. Og glam nini og tolipunan pa nog glogon nog ompononggi' dia sog glibun nog pinokitan.

⁹ "Pongmohilat amu po' pongukpa'an nilan amu mangka amu nilan uokiloy dia sog gukum. Bu pogdonogon amu dion sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Bu sabap sog kopokokunut niu dianakon, oiton nilan amu dia sog sungu'an nog gubernadoranan bu sog sungu'an nog kodotu'ananan mangka amu ukumoy sabap sog kopokokunut niu dianakon. Bu binaan ditu', mokopoguksug amu nog Gomba'is nog Guksugan dianilan. ¹⁰ Po' og Gomba'is koni nog Guksugan sumboy kuksugan pa poguna dia sog glam nog binonsaan. ¹¹ Bila ukpa'an amu bu dia amu na sog sungu'an nog gukum, na' amu mosusa dun bog olo og tabal niu dianilan. Suga'id non, talu' niu tibua ain bogoyon dianiug sog tang koyon. Po' og talu' koyon kona' niu dili og talu', suga'id non, og Bolakat nog Mikpongon og mokpotalu' dun dianiug.

¹² "Bu sog tang koyon pobunu' nilan na og putupusod nilan. Bu ma' nitu' dosop og ginangon nog gama'anan dia sog gombata'anan nilan. Bu og gombata'anan si'oy, mokpongantu ilan na sog mokogulanganan nilan mangka nilan pobunu'. ¹³ Pokongitan amu nog glam nog gotowanan sabap sog kopokokunut

niu dianakon. Tibua, simasima og moko-gaga asta sog doksu'an, motabang ion.

¹⁴ "Ngon gondow non, motongow niu nog pindogon dia sog dugu nog mosigda nog dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon og landu' kolaton nog miimung moglomu' dun og Baloy kitu' nog Poktomuyan. (Sumboy mosabut nog ain og mogbasta nini!) Bila motongow niu itu' nog piindog na, ain og gotowanan kitu' nog mikpogonong dini sog Judia koni, sumboy mokpolaguy ilan na sog kobukidan. ¹⁵ Bu ain sop og gotowanan nog kotangan nog dia ilan sog glowasan nog baloy nilan, ondi' ilan na mokotagad mogdangan monolimpan. ¹⁶ Bu ain sop og gotowanan nog kotangan nog ditu' ilan sog binalan nilan, ondi' ilan na dosop mokotagad muli' malap nog sulagbon nilan. ¹⁷ Bu sog tang koyon, kololatlat ain bodosanan bu ain og tigubata' po' ngon og kolumbektan nilan. ¹⁸ Pogyokinoy niu nog og kopolaguy niu ondi' motang sog timpu dupi'. ¹⁹ Po' sog tang koyon, landu' na og sinsaan nog gotowanan. Da' sibon kobianoy og ma' nion koyon nog sinsaan tidu pa sog kopokpongon nog dunya asta sog numun koni, bu og sinsaan koyon di' kobotukan. ²⁰ Somo' onda' kulangoy nog Mikpongon og ginondowan nog sinsaan nilan koyon posungu', motipot nododa' pomatoy og gotowanan. Tibua, sa'an kinulangan non po' sabap sog pigotowan non nog pinili' non. ²¹ Dadi, sog tang koyon, bila ngon mokpotalu' nog 'Tontong niu! Koni na og Kristu!' otawaka, 'Kitu' da ion!' na' amu tokodoy tumud dun. ²² Po' modakol og mokponua' nog polomolatasanan nog di' motud bu og gotowanan nog mogbalu'balu' nog ilan dow og Kristu. Bu poginangon nilan og gingyata'anan bu og kosobu'sobu' bagun nilan moit og gotowanan, bu asta og pigotowan nog Mikpongon, somo' moit nilan da bosia. ²³ Dadi, pongmohilat amu po' sa'an ini pidonsama' u tumalu' dianiug bagun amu mosimpan.

²⁴ "Bu bila modoksu' og glogon koyon, sog tang koyon mogdolom og gondow. Bu og bulan ondi' na sumilow. ²⁵ Bu og

bitunanan sog glangit mokpogogdag, bu og glam nog dia sog glangit mokpoksop og botanganan nilan.

²⁶ “Dadi, sog tang koyon, motongow nilan og Binata' sog Kilawan posungu' matong dini sog glupa'an mogunut dia sog ginampol, bu dunut landu' silow og kotas nog baya' non. ²⁷ Tubus nion, popongoyon non og moloikatanan non po' limudon nilan og pigotowan non sog pat pigyulu nog dunya.

²⁸ “Ma' nini og manad niu dia sog kayu kitu' nog igera. Bila lumoklag na bu pogbogudawon, kosunan niu nog dali' na og timpu podos. ²⁹ Domikian dosop nog bila motongow niu na og glam nog piktalu' u koni mituman na, kosunan niu nog dali' na datong og Binata' sog Kilawan. ³⁰ Po' tolu'on ku daniu, mangka si'oy kotipot pomatoy og gotowanan numun koni, motuman na og glam nog piktalu' u koni daniu. ³¹ Og glangit bu glupa'an solianlian da, tibua, og talu' u moksampoyumul nododa'.”

Da'idun og mokosun nog tang nog kopokpuli' nog Binata' sog Kilawan

Matiu 24:36-44

³² Ma' long pa ni Isus, “Da'idun og mokosun dun, sala kotow si'oy, og gondow otawaka og tang, minsan si'oy og moloikatanan sog glangit, otawaka og Bata'. Da'idun mokosun dun lual da og Gama'. ³³ Dadi, sa'an sumboy kobon non poktima'an bu pongmohilat amu po' di' niu kosunan bog olo ondowoy dun og kotuman og pogolongon ku koni. ³⁴ Domikian da mama' nog gotow nog posungu' ompanow sog len bonua. Mangka si'oy ion gonat, pomilinan non poguna og sosugu'onanan non nog ginangon nilan bu bogayan non ilan nog polosuku'an nilan. Bu dondagon non dosop og polongipat nog bongawan nog baloy non koyon nog sumboy mongmohilat ion, mangka na ion panow. ³⁵ Dadi, amu si'oy, mama' amu dosop nitu'. Sumboy pongmohilat amu po' di' niu kosunan bog nanu og kopokpuli' nog gapu' nog baloy koyon, sog

tolipun gobi, otawaka sog tunga' gobi ta', otawaka sog dali' ondow ta', otawaka sog buka'siang. ³⁶ Dadi, sa'an pongmohilat amu bagun non amu di' kodotongan nog poktulug amu, bila tumokow ion matong. ³⁷ Og tinalu' u koni daniu nog pongmohilat amu, tolu'on ku dosop sog glam non.”

14

Migupakat ilan pa'ali sog kobunu' nilan dia ni Isus

Matiu 26:1-5, Luk 22:1-2, Jan 11:45-53

¹ Minatong dua' ondow dona mangka si'oy poktolipun og kologya'an kitu' nog Liniusan bu og kologya'an nog Pan Nog Da' Potulinoy, og mokokotas nog boliananan bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, kobon non monontong ilan nog pondayan bagun nilan kukpa'an si Isus nog mondom da'idun og mokosun dun mangka nilan si'oy ion bunu'oy. ² Tibua, long nilan dun, “Sumboy di' ta ion ukpa'an nog motang sog gondow nog kologya'an koyon, po' gomonsunoy mokpogulek og gotowanan dun.”

Pimogomutan si Isus ditu' sog Betani

Matiu 26:6-13, Jan 12:1-8

³ Sonuk nog ditu' si Isus sog baloy ni Simun og bakas gipulon kitu' nog ditu' sog Betani, solian nilan kuman, ngon sala kotow glibun mikpolani dianon. Migoit ion nog glana momut nog tinagu' sog glolonan nog inimung tidu sog batu puti'. Og ngalan nog glana momut koyon nog landu' kologan og Nard. Dadi, sinokpo' non og glolonan koyon mangka non tuyungoy og pogomut koyon sog glimpulu ni Isus. ⁴ Tibua, og duma gotowanan dion piglolingitan nilan og glibun koyon mangka ilan pokundomundom nog ilan bu ilan nog, “Iduma ma gidoy ion? Pogostaan non ma og glana momut koyon! ⁵ Somo' bosia ion piksaluy, og tolu gatus dinari* koyon nog ombogoy pa bosia dia sog miskinananan.” Dadi, pigbolu'an nilan ion.

⁶ Dadi, miktalu' si Isus dianilan nog, “Polukas niu na glibun koni! Balan niu

* **14:5** 14:5 Og golaga' nog sala dinari koyon, mokotindan laga' sondow nog sala kotow.

moksasow dianon? Og gininang non koni dianakon molongas tokodoy. ⁷ Amu, kobon non mokunul amu da nog miskinan. Bu bila ompikil niu tumabang amu dianilan, kotobangan niu da ilan. Tibua, akon, ondi' ita niu kobon non mokunul. ⁸ Og gininang nog glibun koni og goktob nog omba'ug non. Og glana momut koyon nog tinuyung non sog glawas u, og kopoksimpan non ion nog kolobong dianakon. ⁹ Bu tolu'on ku daniu, minsan ain ustaloy og Gomba'is nog Guksugan sog gliwag nog dunya koni, og gininang nog glibun koni dianakon mosuksug dosop po' og pomondoman dianon."

Minangoy si Judas mogupakat dia sog mokokotasnog boliananan

Matiu 26:14-16, Luk 22:3-6

¹⁰ Tubus nitu', og sala kotow sog sopulu' bu dua' sulunggu'anan ni Isus koyon, nog si Judas Iskariot, minangoy sog mokokotas nog boliananan po' uokilon non si Isus dianilan. ¹¹ Dangan midongog nilan og gangoy ni Judas koyon, kisu'atan ilan tokodoy dun bu pinosadan nilan si Judas nog bogayan nilan nog sin. Dadi, tidu ditu', minontong si Judas nog pondayan non nog bagun non muakil si Isus dianilan.

Og gimpusan ni Isus bu sulunggu'anan nonmogadap moglobungan

Matiu 26:17-30, Luk 22:7-23, Jan 13:21-30

¹² Dangan ion midopot og tigana' on-dow nog kologya'an kitu' nog iningolanan Pan Nog Da' Potulinoy, og botad nilan sog gondow koyon, momalas ilan nog nati nog bilibilianan nilan nog simpan nilan kitu' nog pomalas nilan sog Liniusian. Dadi, miktalu' sulunggu'anan ni Isus dianon nog, "Polopanad, ain ka koleg simpanoy nog globungan nog Liniusian?"

¹³ Dadi, dinondag ni Isus og dua' kotow sulunggu'anan non koyon mangka non ilan tolu'oy nog, "Angoy amu sog koliwagan bonua koyon bu ngon og lumumpak daniu nog glaki nog pokpisan nog ba'ing. Pogunut amu dianon. ¹⁴ Bu ain baloy nog solodan non, talu' niu sog gapu' nog baloy koyon nog, 'Og Polopanad miksak bog ain

dow og dugu kitu' nog poglobunganan nilan nog sulunggu'anan non sog gondow nog Liniusian?' ¹⁵ Potongowon non daniu og mosolag nog dugu dia sog ditas nog baloy koyon sog kodua' lengkat non. Og dugu koyon misimpan na. Ditu' niu pogasip og glam non." ¹⁶ Dadi, mipanow sulunggu'anan non koyon sog koliwagan bonua kitu' bu mitongow nilan doda' og glam nog piktalu' ni Isus kitu' dianilan. Dadi, pigasip nilan dion og globungan koyon nog iningolanan og Liniusian.

¹⁷ Dangan miglogobi na, si Isus bu sulunggu'anan non koyon nog sopulu' bu dua' kotow, minatong ilan sog baloy koyon. ¹⁸ Sonuk nilan mogadap kuman, miktalu' si Isus nog, "Tolu'on ku daniu, og sala kotow daniu og mongula'at dianakon. Og gadap u da dini kuman."

¹⁹ Dadi, migla'at og dialom pikilan nilan dun mangka og monala kotow dianilan miksak dianon nog, "Kona' u ta' gidoy ion?"

²⁰ Tinumabal si Isus nog, "Og moksipi kitu' muakil dianakon, og sala kotow daniu sog sopulu' bu dua' sulunggu'anan ku, og minabang kitu' kuman dia sog ponaksan ku. ²¹ Po' og Binata' sog Kilawan, og bianan non matoy mama' nog sinulat kitu' dia sog Kitab pa'ali dianon. Tibua, kondokondok tokodoy og doksu'an nog gotow koyon nog mongula'at dianon. Golom pa bosia somo' da' na ion bota'oy."

Og globungan nog miimung ponondomansog kopatoy ni Isus

Matiu 26:26-30, Luk 22:14-20, 1 Korintu 11:23-25

²² Sog sonuk nilan poglokan, minalap si Isus nog pan mangka non posolomatoy sog Mikpongon, mangka non pomitakoy bu pomogoyoy dianilan kobon non miktalu' nog, "Tabuk niu ini po' ion non ini og glawas u."

²³ Tubus nitu', inimud non og saguk koyon dion bu posolomatoy sog Mikpongon mangka non tulunoy dianilan. Bu glam nilan koyon minimum dun. ²⁴ Long sop ni Isus dun, "Ion non ini og dugu' u nog moglayas bagun kompunan og dusaanan nog modakol nog gotowan.

Ion non nion og pagon nog bogu pasad nog Mikpongon sog gotowanan. ²⁵ Tolu'on ku dianiu, di' u na minum nini mokpuli' asta mogadap ita mokpuli' sog pigdotu'an nog Mikpongon." ²⁶ Tubus nitu', mikpoksanglit ilan sog Mikpongon bianan sog bobat mangka ilan na angoy ditu' sog bulud nog Olibu.

Pidonsama' ni Isus tumalu' nog sonsingan ion ni Piter

Matiu 26:31-35, Luk 22:31-34, Jan 13:36-38

²⁷ Sonuk nilan koyon ompanow posungu' ditu', long ni Isus dianilan, "Bombus og glam niu koyon, bolongon niu akon. Po' sinulat sog Kitab nog, 'Bunu'on ku og polongipat nog bilibili bu mokpokpola' og bilibilianan non.'†

²⁸ Tibua, bila motubu' u na tidu matoy, moguna u dianiu ditu' sog Galili."

²⁹ Tubus nitu', miktalu' si Piter dianon nog, "Kounutan, minsan glam nilan koyon molong dianika, akon, di' u da ika bolongon!"

³⁰ Tinabal ni Isus si Piter nog, "Tolu'on ku dianika, bombus mangka si'oy poktukala' manuk sog kodua' kali non, tolu kali mu na akon sonsingoy dia sog gotowanan nog di' mu akon kilolaan."

³¹ Tibua, posisaya' tanan si Piter poktalu' nog, "Kounutan, minsan si'oy sunu'on u munu' dianika, di' u nododa' ika sonsingan!" Mama' dosop nitu' og tinalu' nog duma sulanggu'anan non.

Migyakin si Isus ditu' sog Getsemani

Matiu 26:36-46, Luk 22:39-46

³² Tubus nitu', migdayun si Isus ilan nog sulanggu'anan non sog dialom nog koyuan koyon nog iningolanan og Getsemani. Miktalu' ion dianilan nog, "Ponging kud amu pa dini po' mangoy u pa mogyakin." ³³ Bu inoit non si Piter, si Jems, bu si Jan. Landu' tokodoy og susaan non po' mibatik non na og posungu' non kitu' kobianan. ³⁴ Dadi, miktalu' ion sog dumaanan non koyon nog, "Landu' u na kobogatoy nog susaan ku nog boya'an agonagon u na matoy dun. Pogbagad amu pa dini bu duma amu mogonduk

mogyakin." ³⁵ Tubus nitu', minangoy ion sog gunanunan kolongod mangka ion lob mogyakin nog, somo' bosia mogusoy da, di' na ombaluy og sinsaan non koyon. ³⁶ Ma' long non dun, "O Ama' u, Ama', da'idun og mologon dianika. Awa' mu pa dianakon og posungu' u koni poglogogaon nog sinsaan. Tibua, sumboy kona' og glegan ku og kunutan, suga'id non, og glegan mu."

³⁷ Tubus nitu', mikpuli' ion ditu' sog sulanggu'anan non kitu'. Mitongow non ilan nog mikponulug ilan. Miktalu' ion dia ni Piter, "Simun, mitulug a ta'? Di' a ma mokogaga mogonduk podali' si'oy? ³⁸ Pogonduk amu mogyakin bagun amu ondi' koyuba'an. Moleg da bosia og pikilan niu, tibua, og glawas niu ondi' mokogaga."

³⁹ Tubus nitu', mikpuli' nosop si Isus mogyakin mama' nog gyakin non kitu' ⁴⁰ mangka nosop pokpuli' ditu' sog sulanggu'anan non koyon. Bu kidotongan non nosop ilan nog mikponulug po' ondi' nilan na doda' kotigolan og tulug nilan. Bu di' ilan moto tumabal dia ni Isus.

⁴¹ Tubus nitu', mikpuli' nosop si Isus sog kotolu kali non, mangka ion poktalu' nog, "Abu! Mikpogbobolilid amu poma dion motulug? Pada na po' minatong na og tang nog uokilon na og Binata' sog Kilawan dia sog gongkoman nog gotowanan kitu' nog bolodusaon. ⁴² Dadi, pogbuat amu na po' koni na og gotow kitu' nog moguakil dianakon sog gla'at. Alung na."

Og kukpa' dia ni Isus

Matiu 26:47-56, Luk 22:47-52, Jan 18:3-12

⁴³ Sonuk pa ni Isus moktalu', minatong na si Judas og duma nog sopulu' bu dua' sulanggu'anan non kitu'. Modakol nog gotowanan og dunutanan non nog migatul ilan nog kalisanan bu bobombalanan nilan. Pipangoy ilan nog mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, bu og kobogolalan nog bansa Hudyu koyon.

⁴⁴ Og polonipu kitu' nog si Judas bu og gotowanan koyon, ngon og koposadan

† 14:27 14:27 Sakaraya 13:7

nilan nog bagun nilan kilolaan si Isus. Long non dun, “Og gotow nog olokan ku, ion non ion og ponontongon niu kitu'. Dadi, ukpa'oy niu na ion mangka niu oit bu ipat niu mahatul.”⁴⁵ Dadi, mikpolani si Judas dia ni Isus mangka ion poktalu' nog, “Polopanad!” mangka non olokoy si Isus.⁴⁶ Dadi, og gotowanan koyon pigdoyunan nilan mogaid bu ukpa'oy si Isus.⁴⁷ Tibua, og sala kotow koyon nog pogindog dion, sinintak non og kalis non mangka non tigbasoy og kisonggulan nog kounutan nog boliananan koyon boya'an nog misikpoy tanan og tolinga non.

⁴⁸ Tubus nitu', miktalu' si Isus sog gotowanan koyon nog, “Og polongla'ug u ta' nog mangoy amu dini nakon mokpogoit amu poma nog kalisanan bu bobombalanan?”⁴⁹ Saka gondow gondow motongow niu akon mokpanad sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Saka da' niu poma akon ukpa'oy ditu'. Tibua, sumboy doda' motuman og glam nog sinulat dia sog Kitab.”

⁵⁰ Tubus nitu', binolong ion nog glam nog sulanggu'anan non koyon po' mikpokpolaguy ilan.⁵¹ Ngon sop sala kotow glitow dion nog migunut dia ni Isus nog da' poglogdoy, suga'id non, minapis tibua. Dangan inukpa'an ion bosia,⁵² milaguy ion nog mibagak og tapis non.

Si Isus piadap dia sog kobogolalan

Matu 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71, Jan 18:13-14,19-24

⁵³ Tubus nitu', inoit nilan si Isus ditu' sog kounutan nog boliananan koyon. Ditu' miglumpuk og glam nog mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, bu og kobogolalan.⁵⁴ Tibua, si Piter piguyukuyukan non si Isus asta sog glomalomaan nog kounutan nog boliananan koyon. Bu minampu' ion mingkud dia sog polongipatanan koyon dion kobon non mokponalang sog gapuy.

⁵⁵ Og mokokotas nog boliananan, bu glam nog polongukumanan sog gukum

nog bansa Hudyu,[‡] minontong ilan nog mondom komotudan si Isus bagun nilan ion ombunu'. Tibua, da' nilan ion kotongowoy nog mondom ombunu' nilan ion dun.⁵⁶ Modakol og gotowanan migimungimung tumaksi' dia ni Isus, tibua, di' dumalan og koponaksi' nilan koyon dianon.

⁵⁷ Tubus nitu', ngon gotowanan minindog dion mangka ilan dosop poktalu' nog di' motud.⁵⁸ “Midongog nami og gotow koni miktalu' nog goba'on non dow og Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon nog ginimung nog gotow bu, sog solod nog tolu ondow, mokpindog dow ion nog len nog kona' kimungan nog gotow.”⁵⁹ Tibua, minsan si'oy ma' nitu', di' da dumalan og koponaksi' nilan dianon.

⁶⁰ Dadi, minindog og kounutan nog boliananan koyon sog titonga' nog gukum mangka non sakoy si Isus nog, “Olo ma og tabal mu dun og sumbunganan nog gotowanan koyon dianika?”⁶¹ Tibua, si Isus da' pogonekonek.

Dadi, sinakan nosop nog kounutan nog boliananan koyon si Isus nog, “Ika ta' og Kristu nog og Bata' nog Mikpongon?”

⁶² Tinumabal si Isus nog, “Akon ma. Bu motongow niu da og Binata' sog Kilawan pogingkud dia dapit sog glintu nog Pogbaya' posungu' ion matong nog dia sog ginampol sog glangit.”

⁶³ Pu'un midongog nog kounutan nog boliananan koyon, linolingitan ion dun. Dadi, binogyang non og ponopoton non mangka ion poktalu' nog, “Og gotow koni pigloka'loka'an non og Mikpongon! Da'idun na balan ta nog taksi' po'⁶⁴ midongog niu na nog pigloka'loka'an non og Mikpongon. Dadi, olo ma og koposadan niu dun?”

Piksolobukan nilan tumalu' nog sumboy bunu'on si Isus.

⁶⁵ Tubus nitu', og duma nilan dion, pigdula'an nilan si Isus. Bu binunti nilan ion mangka nilan suntukoy kobon nilan mogwanwan dianon, “Atuk mu dow buan

[‡] 14:55 14:55 Og gukum nog bansa Hudyu solabuk da bu ngalan non og Sanhedrin. Pitu pulu' bu sala kotow mipili' nog polongukum mingkud sog gukum nilan koyon.

bog sima sinumuntuk koyon dianika!" Bu og polongipatanan koyon dianon piksuntuk nilan dosop si Isus.

Sinonsingan ni Piter si Isus

Matiu 26:69-75, Luk 22:56-62, Jan 18:15-18,25-27

⁶⁶ Solian nog dion pa si Piter sog glomalomaan koyon, ngon sala kotow og glibun dion, og sosoligan nog kounutan nog boliananan koyon, minangoy sog glomalomaan koyon. ⁶⁷ Dangan mitongow non si Piter sonuk non monalang, pigimotimot non ion mangka poktalunog, "Ika si'oy og duma a dosop ni Isus nog gotow Nasaret."

⁶⁸ Tibua, minonsing si Piter nog, "Di' u sunan bog olo poktolu'on mu koyon otawaka bog sima pogolongon mu koyon!" Bu minangoy si Piter sog bongawan nog glomalomaan kitu' [mangka poktukala' manuk].

⁶⁹ Dadi, dangan mitongow nosop nog glibun kitu' si Piter, miktalu' ion sog gotowanan koyon nog pogindog dion, "Og gotow koni og duma ni Isus." ⁷⁰ Tibua, pinonsingan nosop ni Piter.

Da' kobon golot non og gotowanan koyon nog mikpogindog dion miktalu' dia ni Piter nog, "Da'idun og dua'dua' non, ika, og duma a dosop ni Isus po' ika si'oy miktidu a dosop sog Galili."

⁷¹ Dadi, miksumpasumpa tanan si Piter dun nog, "Bila di' motud piktalunog u koni, ngon matong dun sog kotubu' u. Di' u sunan bog sima og pogolongon mu koyon!"

⁷² Pu'un miluksad og talu' ni Piter koyon, miktukala' nosop og manuk [nog kodua' kali non]. Kilobotan ni Piter og tinalu' kitu' ni Isus dianon nog, "Mangka si'oy poktukala' manuk [sog kodua' kali non] tolu kali mu na akon pononsingoy." Dadi, miglulad si Piter.

15

Piadap si Isus dia ni Pilatu

Matiu 27:1-2,11-14, Luk 23:1-5, Jan 18:28-37

¹ Dangan miksisolom bonua, og mokokotas nog boliananan, bu og

polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, bu og kobogolalan koyon, bu glam nog polongukumanan dion, miksolabuk ilan na nog pikilan. Dadi, binalud nilan si Isus mangka nilan ogakoy ditu' ni Pilatu mangka nilan uokiloy dianon.

² Sinak ni Pilatu dia ni Isus nog, "Ika ta' og datu' nog bansa Hudyu?"

Tinumabal si Isus nog, "Mama' nog tinalu' mu koyon." ³ Tubus nion, modakol og tinalu' nog mokokotas nog boliananan koyon nog sumbungan nilan dia ni Isus.

⁴ Dadi, sinakan nosop ion ni Pilatu nog, "Tontong mu dow, modakol ma og sumbungan nilan koyon dianika. Olo nion, da'idun ta' og tobalan mu dun?"

⁵ Bigya' non, si Isus da' tabal. Dadi, kisobu'an si Pilatu dun.

Og koukuman nilan dia ni Isus bunu'on

Matiu 27:15-26, Luk 23:13-25, Jan 18:38-19:16

⁶ Giap matong og tang nog kologya'an nog ngalan non Linius, og botad ni Pilatu, poluason non sala kotow nog kinolobusu, ain bubuton nog gotowanan.

⁷ Ngon sala kotow nog kinolobusu, og ngalan non si Barabas. Si Barabas koni bu og dumaanan non, mingantu ilan sog polinta nog bansa Roma nog boya'an mikobunu' ilan tanan nog gotow. ⁸ Dadi, modakol nog gotowanan mikpolani sog sungu'an ni Pilatu po' pongonion nilan dianon nog inangon non mama' nog pogbotadon non kitu' nog tonton.

⁹ Dadi, tinabal ilan ni Pilatu nog, "Moleg amu ta' nog poluason ku dianu og Datu' koni nog bansa Hudyu?" ¹⁰ Po' kosunan ni Pilatu nog sa'an og mokokotas nog boliananan, inuakil nilan si Isus dianon po' miksibok ilan dia ni Isus.

¹¹ Tibua, og mokokotas nog boliananan koyon, tinogol nilan og gotowanan koyon dion nog bubuton nilan si Barabas nog poluason, kona' ni Isus.

¹² Tinabal ni Pilatu ilan nog, "Dadi buan, olo ma og gondunon ku dia sog gotow koni nog iningolanan niu og Datu' nog Bansa Hudyu?"

¹³ Miglongag ilan mogeokes nog, "Kudus mu ion!"

¹⁴ Tinabal ni Pilatu ilan nog, "Iduma? Olo og sala' nog miinang nog gotow koni?"

Tibua, posisaya' nilan tanan posikadoy og gapis nilan nog, "Kudus mu ion!"

¹⁵ Dadi, si Pilatu, sabap sog kolegan non omba'is pikilan nog gotowanan koyon dianon, piluas non si Barabas tidu sog kolobusuan mangka non na dondagoy nog pogbodason nilan si Isus mangka non uokiloy dia sog sundaluanan koyon nog kuduson nilan ion.

*Si Isus pigwanwan nog sundaluanan
Matiu 27:27-31, Jan 19:2-3*

¹⁶ Dadi, og sundaluanan koyon inoit nilan si Isus sog glomalomaan nog baloy nog gubernador koyon. Bu piglumpukan ion nog modakol nog sundaluanan. ¹⁷ Pisolugan nilan ion nog glogdoy datu' nog ompula. Tubus nitu' linumikid ilan nog bolagon nog dugion mangka nilan posolugoy dia sog gulu non ¹⁸ mangka ilan pogbalu'balu' mogadab dianon. Long nilan dun, "Mololaki a ma le, og datu' nog bansa Hudyu!" ¹⁹ Tubus nitu', pigbombal nilan ion sog gulu nog tagad nilan mangka nilan ion pogdula'oy. Mikponginglu'ud ilan sog sungu'an non po' migbalu'balu' ilan sumugyut dianon. ²⁰ Tubus nilan pogwanwanoy si Isus, linuas nilan og glogdoy datu' kitu' nog gompula nog pisolug nilan dianon mangka nilan posolugoy puli' dianon og dili glogdoy non kitu' mangka nilan na pitangoy si Isus lumiu po' kuduson nilan na.

Si Isus linansang sog kudus

Matiu 27:32-44, Luk 23:26-43, Jan 19:17-27

²¹ Sintak nilan ompanow, milumpak nilan si Simun tidu sog bukid. Ion og gotow Sirini. Bu ion og gama' ni Aleksander ilan ni Rupus. Tinogol nog sundaluanan koyon mokpopisan dianon og kudus ni Isus. ²² Dadi, inoit nilan si Isus sog bonua nog ngalan non, Golgota. (Og ma'ana non, bakuk nog gulu.) ²³ Dangan minatong ilan ditu', piinum nilan bosia si Isus nog ginumon nog inompu'an nog bulung nog ngalan non Mira. Tibua, ompok ion

minum dun. ²⁴ Tubus nitu', mangka nilan na ion kudusoy. Og ponopoton non kitu' nog linuas nilan dianon, pigbahagi' nilan bianan sog moglogindanan.

²⁵ Og kolansang nilan koyon dia ni Isus sog kudus, og ginonga' monek gondow. ²⁶ Og sumbungan kitu' dia ni Isus sinulat nilan ma' nini, "Koni og Datu' nog Bansa Hudyu." ²⁷ Ngon dua' kotow polongla'ug nog kinudus migimpang sog kilidan ni Isus. [²⁸ Og kibianbian non koni, og kotuman nog sinulat kitu' sog Kitab nog ma' nini, "Piitungan nilan dianon mama' nog og gotowanan kitu' nog di' mokokunut sog botad."]* ²⁹ Og gotowanan koyon nog mikpomian dion, pigundaundan nilan si Isus kobon nilan mokisingising bu mangka ilan poktalunog, "Long nika dun, goba'on mu dow og Baloy nog Poktomuyan mangka mu pindogoy mokpuli' sog solod nog tolu ondow. ³⁰ Tobangoy mu dow buan og glawas mu bu tukpa a na sog kudus mu koyon."

³¹ Bu ma' nitu' dosop og gininang nog mokokotas nog boliananan koyon, ilan nog polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Mikpoksitalu' ilan nog wanan nilan dianon. Long nilan dun, "Mitabang non og duma gotow saka di' non motabang og dili glawas non. ³² Ion dow og Kristu, og Datu' sog bansa Israel. Tontongon ta dow buan bog mokotukpa ta' doda' ion dia sog kudus non koyon. Bog mokotukpa doda', mangka ita tud dianon." Bu og polongla'uganan kitu' nog kinudus sog molani non, pigwanwan nilan dosop si Isus.

Og kopatoy ni Isus

Matiu 27:45-56, Luk 23:44-49, Jan 19:28-30

³³ Dangan midopot tasondow, migdolom og tibuk nog bonua asta ginonga' na monog gondow. ³⁴ Dangan miginonga' monog gondow, miktalunog si Isus nog mosikad, "Iloy, Iloy, lama sabaktani?" Og ma'ana non, "Diwata u, Diwata u, iduma pitiang mu ma akon?"

³⁵ Dangan midongog nog duma gotowanan koyon nog mikpogindog sog

* 15:28 15:28 Isaya 53:12

molani non koyon, balu' nilan dun, og piktalu' non kitu', sinabi non si Iladya. ³⁶ Sala kotow dion ginumobok mangka alap nog ponopoton nog kodikpol bu molamit mangka potosopoy nog glanggow bu tukogoy sog sosungit, mangka non tokmo'oy dia sog baba' ni Isus bagun non bosia mosoksop mangka ion poktalu' nog, "Potiangon ta ion po' tontongon ta bog ongoyon ta' doda' ion tobangoy ni Iladya." ³⁷ Tubus nitu', miktalu' nosop si Isus nog mosikad, mangka na ion kotoktus.

³⁸ Sog tang koyon, og ponopoton kitu' nog modikpol og bolot dia sog dialom nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, migbogyang poginonga' tidu sog ditas mangoy sog silung. ³⁹ Bu og kounutan nog sundaluanan nog migindog sog sungu'an ni Isus koyon, dangan modongog non og talu' ni Isus kitu' bu mitongow non bog olo og migandun mitoktus non, miktalu' ion nog, "Motud doda' nog og gotow koni og Bata' nog Mikpongon!"

⁴⁰ Ngon dosop dion kolibunanan nog mikpogbantoy sog molayu'layu'. Og duinaan nilan dion si Maria Magdalena, si Salumi, bu si Maria og gina' ni Jems ilan ni Joses. Si Jems og kodua' ngalan non, si Jems nog kongudan. ⁴¹ Mikpogunut ilan dia ni Isus tidu sog Galili bu ilan og mina'ub nog kulang ni Isus. Ngon pa modakol og kolibunanan nog migunut dianon mangoy sog Jerusalem.

Og kolobong dia ni Isus

Matiu 27:57-61, Luk 23:50-56, Jan 19:38-42

⁴² Dangan ion miksindopondow na bonua, og gondow nog Poksimpan, po' mogboloma' ion, og Gondow nog Pogulali. ⁴³ Ngon og sala kotow nog gotow Arimatea nog ngalan non si Jusep. Ion si'oy og polongukum dosop og sakup nog gukum nog bansa Hudyu nog pogodaban. Bu migdodama ion dosop nog pigdotu'an nog Mikpongon. Miksibolu' ion mangoy mogbut nog bangkoy ni Isus ditu' ni Pilatu. ⁴⁴ Dadi, kisobu'an si Pilatu nog misompun patoy si Isus. Dadi, sinabi non og kounutan nog sundaluanan kitu' mangka non sakoy dianon bog motud ta'

nog minatoy doda' si Isus. ⁴⁵ Dangan midongog non nog minatoy na si Isus, tinugdak non na malap dia ni Jusep og bangkoy koyon.

⁴⁶ Dadi, sinumaluy si Jusep nog bulus mangka non polusoy og bangkoy ni Isus koyon bu putusoy nog bulus koyon mangka non botangoy sog kukut kitu' sog pampang. Tubus nitu', mangka non lili-doy nog mosolag nog batu og totimpong nog bongawan nog globong koyon. ⁴⁷ Si Maria Magdalena, bu si Maria og gina' ni Joses, mitongow nilan og binotangan nog bangkoy ni Isus koyon.

16

Si Isus mitubu' tidu matoy

Matiu 28:1-8, Luk 24:1-12, Jan 20:1-10

¹ Dangan milibuas og Gondow nog Pogulali, si Maria Magdalena, bu si Salumi, bu si Maria og gina' ni Jems, minangoy ilan sumaluy nog glana momut bu pogomut po' ongoyon nilan lonaoy og bangkoy ni Isus. ² Dangan miksisolom bonua nog gondow Duminggu, buka'siang pa, mipanow ilan na sog binotangan nog bangkoy ni Isus kitu'. ³ Sonuk nilan koyon ompanow, miksinaksakoy ilan bog sima gidoy tumabang dianilan lumilid nog batu kitu' nog piktimpong nog globong ni Isus. ⁴ Tibua, dangan minatong ilan ditu', mitongow nilan nog og batu kitu' nog mosolag linilid na. ⁵ Dadi, sinumolod ilan sog dialom nog kukut koyon bu mitongow nilan og glaki nog bogu bata' pa pingingkud dapit sog glintu bu og glogdoy non omputi'. Kiondokan og kolibunanan koyon dun. ⁶ Dadi, miktalu' og glaki koyon dianilan nog, "Na' amu kondokan. Og ponontongon niu koyon nog si Isus nog ion og gotow Nasaret, nog kinudus, da' na ion dini po' mitubu' na ion puli'. Tontong niu polo'ma og binotangan koyon dianon. ⁷ Dadi, angoy niu talu' dia sog sulanggu'anan non kitu' asta dia ni Piter nog migunauna na ion dianilan ditu' sog Galili po' ditu' ilan dona poktongow nog ma' nog tinalu' non kitu' dianilan."

⁸ Dadi, ginumobok ilan mawa' sog globong koyon dunut glukub nilan bu mibabong pikilan nilan. Da' ilan pokopoguksug mogdayun nog kibianbianan nilan koyon kobal nog kiondokan ilan tokodoy.

Mikpotongow si Isus dia ni Maria Magdalena

Matiu 28:9-10, Jan 20:11-18

[⁹ Dangan miksisolom bonua nog gondow Duminggu, mitubu' si Isus tidu matoy. Sog tigana', mikpotongow ion dia ni Maria Magdalena. Ion non glibun kitu' nog sibon tosopan nog pitu buk glatdiwata nog inawa' ni Isus dianon.¹⁰ Dadi, minangoy si Maria moguksug sog dumaanan ni Isus koyon nog solian nilan lumangos, nog mitubu' na ion mokpuli'.¹¹ Dangan midongog nilan nog si Isus mitubu' mokpuli' bu mitongow ion ni Maria, da' ilan tud dun.

Mikpotongow si Isus sog dua' kotow sulanggu' non

Luk 24:13-35

¹² Tubus nitu', sonuk ompanow og dua' kotow koyon sulanggu'anan non, mikpotongow ion dianilan nog miksop bayu'bayu' non.¹³ Dadi, minuli' ilan moguksug sog dumaanan nilan. Tibua, minsan ma' nitu' si'oy, da' ilan pa tud dun.

Pigonat ni Isus og sulanggu'anan non mangoy mogustal

Matiu 28:16-20, Luk 24:36-49, Jan 20:19-23, Piginang 1:6-8

¹⁴ Tubus nitu', tinumua' si Isus ditu' sog sopulu' bu sala sulanggu'anan non nog sonuk nilan poglokan. Pigboba'an non ilan po' da'idun kopongandol nilan bu ompok ilan tumud nog guksugan nog dumaanan nilan koyon nog mikotongow dianon tidu ion motubu' puli'.¹⁵ Ma' long ni Isus dun dianilan, "Angoy amu sog glam nog binonsaan sog gliwag nog dunya bu ustal niu dianilan og Gomba'is nog Guksugan koni.¹⁶ Ain tumud bu pokpobunyag, motabang ion dia sog dusaanan non. Tibua, ain di' tumud, polihola'on ion sabap sog dusaanan non.¹⁷ Bu ain tinumud, mokopoginang ilan

nog gingyata'anan nog ma' nini, bianan sog ngalan ku, mokopomugow ilan nog glatdiwataanan sog ain tinosopan dun. Bu moto ilan moktalu' nog talu' nog da' nilan konadoy.¹⁸ Bu mokimud ilan nog mamak, bu bila mokinum ilan nog salod, di' ilan da mogla'at dun. Bu bila doponan nilan og gotowanan nog di' mokokodag, kuli'an ilan."

Miktolabang si Isus sog glangit

Luk 24:50-53, Piginang 1:9-11

¹⁹ Dadi, mitubus tibua tolu'oy dianilan nog Kounutan nog si Isus, piiknat ion sog glangit. Bu ditu' ion miningkud sog dapit glintu nog Mikpongon.²⁰ Tubus nitu', og sulanggu'anan non koyon, minangoy ilan sog ainain nog bonua mogustal sog gotowanan nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog Mikpongon. Bu si Isus og Kounutan, ion og dinumuma dianilan. Bu bianan sog gininang nilan nog kosobu'sobu', miimung og pagon nog og guksugan nilan kitu' pa'ali dia ni Isus motud.]

**Og Gomba'is nog Guksugan
pa'ali dia ni Isukristu nog
sinulat ni
Luk
Og Piuna Talu' pa'ali sog
Gomba'is nog Guksugan
nog Sinulat ni Luk**

Og libru koni nog sinulat ni Luk, og mikposun pa'ali dia ni Isus nog ion og pinasad kitu' nog Polonabang nog bansa Israel, bu ion dosop og Polonabang sog glam nog gotowanan. Sa'an ini iningolanan nog Gomba'is nog Guksugan. Sinulat dosop ni Luk nog si Isus, bianan dia sog Bolakat nog Mikpongon, dinondag ion mogustal nog Gomba'is nog Guksugan dia sog ain miskinan. Bu motongow sog guksugan koni, og pona'ub nog Mikpongon sog glam nog ginis nog kulang kobus nog gotowanan. Motongow dosop sog guksugan koni, nog kololiag, labi na sog tolipunan pa'ali sog kodatong ni Isus dini, bu dia dosop sog doksuan, dangan miktolabang na si Isus ditu' sog glangit.

Og piguksugan sog kopituluanan 1-2 bu sog kopituluanan 9-19, di' motongow dia sog guksugan nog sinulat ni Matiu, ni Mark, otawaka ni Jan. Mama' nog guksugan kitu' pa'ali sog sanglit nog moloikatanan bu og kangoy tumontong nog polongipat nog bilibilianan dia ni Isus nog bogu pa ion bota'oy. Bu og kobon pa nog bata' pa si Isus dun, ditu' ion sog dialom Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, bu og pononggi'an pa'ali sog kolongas nog gotow Samaria, bu og gotow nog minawa' dia sog mokogulang non. Sog sinulat ni Luk koni, motongow bog andun kobololaga' og kopogyakin, bu pa'ali sog Bolakat nog Mikpongon. Motongow dosop og ponginangon nog kolibunanan dia sog ginang ni Isus, bu og kopogampun nog Mikpongon dia sog dusaanan.

1. Og bokna nog guksugan ni Luk, 1:1-4.

2. Og kobata' bu masa nog bata'bata' pa si Jan nog Polomunyang bu si Isus, 1:5-2:52.
3. Og piginang ni Jan nog Polomunyang, 3:1-20.
4. Og kobunyang bu kopongyuba' dia ni Isus, 3:21-4:13.
5. Og piginang ni Isus dia sog kodokolan nog gotowanan ditu' sog Galili, 4:14-9:50.
6. Og piginang ni Isus sog kopanow non kitu' tidu sog Galili mangoy ditu' sog Jerusalem, 9:51-19:27.
7. Og gimpusan nog simana non sog Jerusalem bu sog glumibut nog gimbolayan koyon dion, 19:28-23:56.
8. Og kopokpotubu' dianon tidu sog patoy, og kopokpotongow non sog gotowanan, bu og kopoktolabang non sog glangit, 24:1-53.

¹ Og sulat koni tidu dia ni Luk posungu' dia ni Teopilus.*

Modakol og gotow nog migapas sumulat nog guksugan pa'ali sog piginang ni Isukristu kobon nog dini pa ion nita. ² Og sinulat nilan kitu' ion non og piguksugan nog gotowanan kitu' dianami nog mikotaksi' nog ginang non tidu pa sog tolipunan. Bu ilan dosop og mikpulongag nog Gomba'is kitu' nog Guksugan pa'ali sog ginang nog Mikpongon dia sog gotowanan. ³ Dadi, akon, pigonadan ku dosop mahatul og glam non kitu' tidu pa sog tolipunan non. Mipikil u dosop nog pokpolaspolason ku sumulat og guksugan pa'ali dianon bu poiton ku dianika, Pogodaban Teopilus, ⁴ bagun mu da kosunan nog motud doda' og pianad kitu' dianika nog sakup ni Isus.

Pidonsama' tumalu' nog moloikat nog Mikpongon og kobata' dia ni Jan nog Polomunyang

⁵ Kobon pa nog si Herod og migdatu' sog probinsia nog Judia, ngon sala kotow bolian nog bansa Hudyu og ngalan non si Sakaraya. Ion og sakup nog sala kampung nog boliananan kitu' nog dia sog pangkat ni Apu' Abidya. Bu og ngalan nog duoy

* 1:1 1:1 Og Teopilus koni og Ginirik. Og ma'ana non, og gotow kitu' nog molalam sog Mikpongon.

non si Elisabet. Ion si'oy miktidu dosop dia sog pangkat ni Apu' Aron.† 6 Og pogduoy koyon midulus og kotubu' nilan dia sog motaan nog Mikpongon bu onda' ilan kosimoy dia sog glam nog dondagan bu glam nog po'atan nog Mikpongon. 7 Tibua, da'idun og bata' nilan po' si Elisabet, asta mogulang na, ondi' mogbata'.

8 Dadi, dangan minatong na og tang nog sakup nog kampung ni Apu' Abidya og mogokbit sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, si Sakaraya og bolian dun. 9 Po' og botad nog boliananan, moglogindanan ilan bog sima tumutung nog komangyan dia sog poktutungan nilan kitu' sog dugu kitu' nog mosigda. Bu si Sakaraya og mipili' nilan. 10 Sonuk ni Sakaraya maktutung nog komangyan, glam nog gotowanan dion, sosuku og miktamuy, migyakin ilan sog glowasan. 11 Sonuk ni Sakaraya tumutung, gomon-sunoy pa, og moloikat nog Mikpongon mikpotongow dianon nog dia pogindog sog dapit glintu nog poktutungan nog komangyan koyon. 12 Dadi, kitokowan ion bu kiondokaan dun dangan mitongow non. 13 Tibua, miktalu' og moloikat koyon nog, "Na' a kondokaan Sakaraya po' og gyakin mu midongog nog Mikpongon. Og duoy mu nog si Elisabet mogbata' nog glaki bu sumboy ingolanan mu ion nog Jan. 14 Bu bila bota'on og bata' koyon, landu' gloliag mu dun bu modakol dosop og gotowanan og mogda'da' dun. 15 Og bata' niu koyon mimung motas dia sog motaan nog Mikpongon. Bu sumboy di' ion minum nog sosuku mokobisa. Bu tidu sog kobata' dianon, dia non na og Bolakat nog Mikpongon. 16 Bu bianan dianon modakol og pangkat ni Apu' Israel og motiguli' dia sog Mikpongon nog Kounutan nilan. 17 Bu ion moguna dia sog Kounutan. Mongon dianon og bolakat bu og baya' mama' nog bolakat kitu' bu og baya' nog dia ni Iladya, og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'. Bu sabap sog pomali nog bata' mu koyon, og mokogulanganan bu og gombata'anan nilan nog da' pomoksulut, motiguli' ilan dun. Bu

og gotowanan kitu' nog onda' pokokunut sog glegan nog Mikpongon, mokpuli' na dia sog Mikpongon bu mokopikil ilan na moginang nog kodulusan. Bianan dianon, og gotowanan mosimpan sog kodatong nog Kounutan nilan."

18 Tubus nion, miktalu' si Sakaraya dia sog moloikat koyon nog, "Olo ma kisunoy u dun nog og talu' nika koyon motuman doda'? Po' mogulang ami na!"

19 Dadi, tinumabal og moloikat koyon nog, "Akon si Gabriel nog miktidu ditu' sog sungu'an nog Mikpongon. Ion og dinumondag dianakon mangoy dini nika mangoy mogabit nog molongas nog gugsugan koni. 20 Tibua, sabap nog ondi' a ma tumud nog tinalu' u koni nog saka motud bosia, maktimaluy a bod. Maktolipun numun kitu' di' a mokopoktalun asta sog gondow nog motuman na og piktalu' u koni dianika."

21 Og gotowanan sop kitu' nog migbagad dia ni Sakaraya dia sog glowasan nog Baloy nog Poktomuyan koyon, kisobuan ilan bog olo og kiobon non sog dialom. 22 Dangan linumiu si Sakaraya, ondi' na ion mokopoktalun. Dadi, misabut nilan nog ongon pitongow nog Mikpongon dianon sonuk nog ditu' ion sog dialom. Dadi, sabap nog di' ma ion mokopoktalun, mikpoponggi' tibua ion dia sog gotowanan koyon dion.

23 Dangan midoksu' na og polosuku'an ni Sakaraya dia sog Baloy nog Poktomuyan koyon, minuli' ion ditu' sog bonua nilan. 24 Tubus nitu', si Elisabet migbogad doda', bu lima bulan nog da' ion pogliulu' sog baloy. 25 Bu miktalu' ion nog, "Kilolatan u doda' tokodoy nog Pogbaya' po' bianan sog gininang non koni dianakon, miawa' og sipogan ku dun dia sog gotowanan."

Pidonsama' tumalu' nog moloikat nog Mikpongonpa'ali sog kobata' dia ni Isus Matiu 1:18-21

26 Dangan midopot na gonon bulan og tian ni Elisabet, og moloikat kitu' nog si Gabriel dinondag nosop nog Mikpongon mangoy ditu' sog Nasaret nog sakup nog

† 1:5 1:5 Si Aron koni, og piktolipunan nog glam nog boliananan nog bansa Hudyu.

probinsia nog Galili, ²⁷ mangoy moguksug dia sog sala kotow dolaga nog da' sibon kotuyok, og ngalan non si Maria. Si Maria koni, pigbayal ilan na ni Jusep og pangkat ni Apu' Dabid. ²⁸ Bu og moloikat koyon mikpolani dianon mangka poktalu' nog, "Og kotikna' nog pikilan mongon dianika, po' pipia a nog Mikpongon bu Ion dion nika." ²⁹ Dadi, kiondokaan dun si Maria dangan midongog non og piktalun' nog moloikat koyon, bu pikpikilpikil non bog olo og ma'ana nog kogolun kitu' dianon. ³⁰ Bu miktalu' nosop og moloikat koyon dianon nog, "Na' a kondokaan Maria, po' kisu'atan dianika og Mikpongon. ³¹ Po' di' mobon mogbogat a. Bu bila mogbata' a na, og bata' mu og glaki bu ingolanoy mu ion nog Isus. ³² Bu ion mimung nog motas bu og pogingalan dianon nog Bata' nog Mikpongon. Og Mikpongon di' kolobian. Bu ion og Pogbaya'. Tugdakon non dianon og kopogdatu' nog pangkat non kitu' nog si Dabid. ³³ Bu ion og mogdatu' dia sog pikpongkatan ni Jakub. Og kopogdatu' non da'idun kopus non."

³⁴ Dadi, miktalu' si Maria dia sog moloikat koyon nog, "Olo mogandun kopogbogat u nog da' u pa tanan sibon kotuyok?"

³⁵ Tinumabal og moloikat koyon nog, "Og Bolakat nog Mikpongon tumona' dianika. Bu kotindungan ka nog baya' nog Mikpongon nog di' kolobian. Dadi, og bata' mu koyon da' dusa non bu og pogingalan dianon og Bata' nog Mikpongon. ³⁶ Midongog mu ta' og goguapu' mu kitu' nog si Elisabet, talu' nog gotowanan dun, ondi' na dow ion mogbata'? Tibua, tontong mu, minsan si'oy mogulang na, numun koni gonom bulan na og tian non. ³⁷ Po' da'idun og mologon dia sog Mikpongon."

³⁸ Tinumabal si Maria nog, "Akon koni, sagya u da og sosoligan nog Mikpongon. Dadi, molongas u da bila motuman dianakon og poktolu'on mu koyon." Tubus nitu', ginonatan ion nog moloikat koyon.

Minumbaloy si Maria ditu' ni Elisabet

³⁹ Dadi, migulikos si Maria mangka pogdali' ditu' sog kobukidan nog probinsia

nog Judia, sog bonua ni lo' Sakaraya. ⁴⁰ Dangan minatong ion ditu' sog baloy ni lo' Sakaraya, sinumolod ion bu ginolun non si Elisabet. ⁴¹ Dangan midongog ni Elisabet og talu' ni Maria, migdodial mogdayun og bata' dia sog dialom tian non. Bu og Bolakat nog Mikpongon minulu' mogdayun dia ni Elisabet ⁴² bu mangka ion poktalu' nog mosikad nog, "Sog glam nog kolibunanan, ika og pipia nog Mikpongon. Bu popiaon dosop og bata' koyon dia sog dialom tian mu. ⁴³ Onda' u tokodoy bibola'oy nog og gina' nog Kounutan ku mokoponumbaloy dini nakon. ⁴⁴ Sa'an kisunan ku nog ika og gina' non, po' dangan mibatik u ika, og bata' koni sog dialom tian ku, migdayun mogdodial dun. ⁴⁵ Pipia a nog Mikpongon po' sabap sog tud mu nog glam nog piktalun' nog Mikpongon dianika, motuman nododa'."

Og bobat ni Maria

⁴⁶ Dadi, tinumabal si Maria, "Landu' og sanglit u sog Pogbaya' ⁴⁷ bu landu' og da'da'an ku po' ion og Polonabang u. ⁴⁸ Po' da' non akon su'usa kolingowoy minsan si'oy sagya u da ombaba' nog sosoligan non. Dadi, maktolipun sog numun koni, og glam nog gotowanan miktalu' nog akon pipia u nog Mikpongon ⁴⁹ po' ion og di' kontuan, mosolag og tabang nog miinang non dianakon. Mosigda og ngalan non. ⁵⁰ Tidu sog tigana' nog pangkat momangkat pitongow nog Mikpongon og glolat non dia sog glam nog gotowanan nog ain mogadab dianon. ⁵¹ Bianan sog Bolakat non, pikpola' non og mokpotaspotas kitu' sog dialom pikilan non, ⁵² mangka non poboba'oy og mokokosog nog kodotu'an, bu potasoy og mikpobaba' nog bolotabat non. ⁵³ Piokan non og kigutoman nog sosuku mokoba'is, tibua, binugow non og pongdoyahan kitu', nog da'idun og binogoy non dun. ⁵⁴ Ita og sosoligan non nog bansa Israel, tinobangan non ita. Bu da' non kolingowoy

og glolat non ⁵⁵ dia ni Apu' Abraham bu glam nog pangkatanan non. Po' tinuman non og pasad non dia sog mokogulanganan ta kitu' kobon nitu' asta sog pangkatanan nilan kitu' asta nog da' kopus non."

⁵⁶ Tubus nion, minguli'an si Maria ditu' ni Elisabet goktob nog tolu bulan mangka ion uli'.

Og kobata' dia ni Jan nog Polomunyag

⁵⁷ Dadi, dangan minatong og tang nog pogbota'an ni Elisabet, migbata' ion nog glaki. ⁵⁸ Bu glam nog sumbaloyanan non bu og pigoloanan non, mikpogda'da' ilan dosop dangan midongog nilan nog kololatan tokodoy ion nog Mikpongon.

⁵⁹ Dangan og bata' koyon midopot walu ondow tidu bota'on, inangoy nilan tukoy ion.‡ Bu songoyon nilan bosia og ngalan nog bata' koyon dia sog ngalan nog gama' non nog si Sakaraya. ⁶⁰ Tibua, si Elisabet miktalu' nog, "Di' mogusoy! Po' sumboy og ngalan non si Jan."

⁶¹ Dadi, mikpoktalu' sala dua' nog, "O'o ma, tibua, sog glam nog pigilugananan nika da'idun pa ma' nion og ngalan non."

⁶² Mangka ilan pononggi' dia ni Sakaraya bog sima og kolegan non og ngalan nog bata' non koyon.

⁶³ Dadi, minonggi' si Sakaraya nog bogayan ion nog ponulatan non mangka ion surat nog, "Og ngalan non si Jan." Dangan mitongow nog gotowanan og sinulat non koyon, kisobu'an ilan dun. ⁶⁴ Tubus non tibua suratoy og ngalan koyon, miglandan ion mokopoktalu' puli'. Bu miksanglit ion mangka pokposolamat sog Mikpongon. ⁶⁵ Og sumbaloyanan nilan, kisobu'an ilan dun dunut gondok nilan. Bu og dongogan koyon mipulonag mogdayun sog kobukidan nog probinsia nog Judia sabap sog guksugan nog gotowanan koyon. ⁶⁶ Dadi, ain mikodongog dun, mikpikilpikil ilan bog olo gidoy og bata' koyon bila sumolag na po' motampal tokodoy nog dianon og Bolakat nog Mikpongon.

Og bobat ni Sakaraya

‡ **1:59** 1:59 Po' ma' nitu' og botad nog bansa Hudyu nog og bata' nilan nog glaki, walu ondow tidu bota'on sumboy nododa' tukon.

⁶⁷ Tubus nitu', si Sakaraya og gama' nog bata' koyon tinosopan nog Bolakat nog Mikpongon mangka pomitua nog talu' nog Mikpongon nog,

⁶⁸ "Sanglit sog Mikpongon, og piktamuy nog bansa Israel po' inangoy non tobangoy og pigotowan non. ⁶⁹ Bu pitua' non dianita og bolokatan nog Polonabang nog ion tidu dia sog pangkat nog sosoligan kitu' nog Mikpongon nog si Apu' Dabid.

⁷⁰ Kobon nitu' pa bianan sog polomolatasan non kitu' nog midulus, ⁷¹ pinasad non na nog tobangan non nododa' ita tidu sog bantaanan ta bu tidu sog baya' nog ain mokanggit dianita. ⁷² Bu miktalu' ion nog potongowon non og glolat non dia sog mokogulanganan ta kitu' bu ondi' non nododa' poksolingawan og pasad non dianilan. ⁷³ Og pasad kitu', ion non og pinasad non kitu' dia ni Apu' Abraham nog tobangan non ita tidu sog baya' nog bantaanan ta ⁷⁴ bagun ita da mokokunut dianon bu ondi' ita mondok dia sog bantaanan ta, ⁷⁵ bu bagun dosop modulus og kotubu' ta bu molonu' og pikilan ta dia sog motaan non solian totubu' ita pa.

⁷⁶ Bu ika sop bata' u, sog gunanunan koyon, ingolanan ka nog polomolatas nog Mikpongon nog ion ondi' kolobian. Moguna a dia sog kounutan ta moksimpan nog bianan non. ⁷⁷ Po' posunon mu dia sog pigotowan nog Mikpongon pa'ali sog tabang non dianilan bianan sog kopongampun nog dusaanan nilan ⁷⁸ sabap sog landu' tokodoy og glolatan non dianilan. Og bayu' nog kotabang non dianita ompononggi' sog gondow nog mimola'as dia sog silangan nog posungu' na sumilow dianita. ⁷⁹ Po' ampun matong ion dini nita, ain dia sog kodoloman otawaka sog kopotayan, kosilowan ilan na

nog dolag non bagun ilan da koponulu'an dia sog kotikna' nog kopoglokotubu'."

⁸⁰ Bu og bata' koyon sinumolag bu mipagon og pikilan non dia sog Mikpongon. Bu ditu' ion migonong sog bonua nog mologon pogonongan asta minatong og gondow nog mangoy ion mokpulongog nog pomali sog gotow Israelanan.

2

Og kobata' dia ni Isus

Matiu 1:18-25

¹ Sog tang koyon, si Datu' Agustu og migdatu' dia sog glam nog bonuaanan nog mikaum nog bansa Roma. Dinondag non ain og misakup dia sog pigdotu'an non nog sumboy mangoy ilan mokpolista.

² Og ginang koni nog monglista nog ngalan nog gotowanan ugat pa ini kinang dia sog bonua nog Siria masa nog kopoglogubernador ni Kirinius. ³ Dadi, kokonia dianilan sumboy mangoy ilan mokpolista dia sog dili bonua nog ganakapu'anan nilan.

⁴ Dadi, si Jusep tidu sog koliwagan bonua nog Nasaret nog misakup sog probinsia nog Galili tinumukad dosop ditu' sog koliwagan bonua ni Datu' Dabid sog Betlehem nog dia misakup sog probinsia nog Judia po' ion og pangkat ni Dabid. ⁵ Bu si Maria, og posungu' non kitu' pogduoyon, migunut dosop dianon mangoy mokpolista. Sog tang koyon mosolag na og tian ni Maria. ⁶ Kobon nilan ditu' sog Betlehem, kiso'utan nog migbata' si Maria. ⁷ Og bata' non koyon og glaki. Tigana' non pa ion mogbata'. Pilimumu'an non mangka non bolilidoy sog bogan po' mitipot na og duguanan dion botukoy nog gotowanan.

Og polongipat nog bilibilianan bu moloikatanan

⁸ Bu ngon og polongipatanan nog bilibilianan sog bukidbukid nog koliwagan bonua koyon nog migondok ilan mogipat nog bilibilianan nilan. ⁹ Sintak nilan mogondok, mikpotongow dianilan og

moloikat nog Mikpongon bu og dolag tidu sog Mikpongon sinumilow dianilan. Dadi, kiondokan ilan tokodoy dun. ¹⁰ Tibua, miktalu' og moloikat koyon dianilan nog, "Na' amu mondok po' ngon og molongas nog guksugan nog tolu'on ku dianiu nog mimung landu' da'da'an nog glam nog gotowanan sog dunya. ¹¹ Po' gondow koni, og Polonabang niu, nog ion og Kristu,* og Kounutan, binata' na ditu' sog koliwagan bonua ni Dabid. ¹² Og gindanan niu nog ion non doda' og bata' koyon nog pogolongon ku, motongow niu ion pinutus nog glimumu' bu binolilid dia sog bogan."

¹³ Gomonsunoy pa mikponua' og landu' kodakol nog moloikatanan tidu sog glangit minangoy mampu' dia sog solabuk moloikat koyon mangka ilan poksanglit sog Mikpongon. ¹⁴ Long nilan dun, "Sanglit sog Mikpongon ditu' sog glangit, bu mongon og gomigus dia sog gotowanan kitu' dini sog dunya, ain kisu'atan og Mikpongon dun."

¹⁵ Dangan ginonatan ilan nog moloikatanan koyon bu minuli' ilan na ditu' sog glangit, miksitalu' og polongipatanan koyon nog bilibilianan nog, "Alung, mangoy ita sog Betlehem! Ongoyon ta tontongoy bog olo miinang koyon ditu', nog pinosun nog Mikpongon dianita."

¹⁶ Dadi, mikpogdali'dali' ilan mangoy ditu' sog Betlehem. Minatong ilan ditu', mitongow nilan dion si Maria bu si Jusep, bu mitongow nilan dosop og popula nog binolilid dia sog bogan. ¹⁷ Dangan mitongow nilan, piguksugan nilan dion og pa'ali dia sog bata' koyon nog pinsun nog moloikat dianilan. ¹⁸ Bu glam nog mikodongog nog bitan nilan koyon, kisobu'an ilan dun. ¹⁹ Tibua, piktitukan ni Maria og glam nog midongog non koyon bu tinagu' non sog dialom pikilan non. ²⁰ Tubus nion, minuli' og polongipatanan nog bilibilianan koyon dunut mikpogda'da' ilan kobon nilan moksanglit sog Mikpongon sabap sog glam nog midongog bu mitongow nilan po' motud

* 2:11 2:11 Og Kristu koni og Ginirik. Og ma'ana non og Pipangoy nog Mikpongon Mogdatu' dini sog dunya.

doda' og glam nog tinalu' nog moloikat kitu' dianilan.

Iningolanan nilan og bata' koyon nog Isus

²¹ Dangan midopot na og gondow nog sumboy ion tukon, og kowalu ondow non tidu ion bota'on, tinuk nilan ion mangka nilan ingolanoy nog Isus. Ion non ion og ngalan nog binogoy nog moloikat kitu' nog kobon nog da' pa si Maria pogbogot dun.

Inuakil nilan si Isus sog Mikpongondia sog Baloy nog Poktomuyan

²² Dangan mitoktub na og ginondowan nog inangon og po'atan kitu' nog sinulat ni Muses kobon nitu' nog ngalan non og poglonu' tidu mogbata', minangoy si Maria bu si Jusep ditu' sog Jerusalem, sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongong po' momalas ilan ditu'. Bu pinitang nilan og bata' nilan koyon po' uokilon nilan ion dia sog Mikpongong. ²³ Po' tinalu' dosop dia sog po'atan nog sinulat ni Muses nog og glam nog tigana' nog bata' bila glaki, sumboy nododa' uokilon sog Mikpongong.† ²⁴ Dadi, inunut nilan og pogbotadon kitu' nog binogoy nog Mikpongong dia ni Muses nog sumboy momalas ilan nog dua' buk kolopati doko' bu dolukan otawaka dua' buk kolopati nog mokolobud pa.‡

²⁵ Tubus nion, ngon sala kotow ngalan non si Simiun nog dion sog Jerusalem. Midulus ion bu polotamuy sog Mikpongong, bu dia non dosop og Bolakat nog Mikpongong. Migbagad ion nog tabang nog Mikpongong dia sog bansa Israel. ²⁶ Bu pisabut nog Bolakat nog Mikpongong dianon nog ondi' ion matag matoy taman da ondi' non motongow poguna og Kristu nog miktidu sog Mikpongong. ²⁷ Dadi, pinulu'an ion nog Bolakat nog Mikpongong mangoy ditu' sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongong. Da' kobon, minatong si Maria bu si Jusep dion sog Baloy nog Poktomuyan koyon bu pinitang nilan og bata' nilan koyon mangoy tumuman dianon nog po'atan kitu' nog sinulat ni Muses kobon nitu'. ²⁸ Dangan mitongow

ni Simiun og bata' koyon, pigdoyunan non sumipit mangka ion pokposolamat sog Mikpongong nog,

²⁹ “Mikpongong, songlitan ku ika, po' ika og Pogbaya' sog glam non. Bu tinuman mu og pasad mu. Dadi, numun kitu' minsan si'oy matoy u na, omba'is na pikilan ku ³⁰ po' mitongow u na og polonabang tidu dianika ³¹ nog sinimpan mu dia sog tinontongan nog glam nog gotow ³² nog miimung ion nog dolag sumilow dia sog gotowanan nog kona' Hudyu bagun nilan mosabut bog olo og glegan mu dianilan, bu bagun da kodongya'an og bansa Israel, og pigotowan mu.”

³³ Dangan miluksad og talu' ni Simiun koyon, kisobu'an si Jusep ilan ni Maria nog glam nog piktalu' nog mogulang koyon pa'ali sog bata' koyon. ³⁴ Tubus nitu', pigyokinan ilan ni Simiun mangka ion poktalu' dia ni Maria nog, “Og bata' koni og pinili' nog Mikpongong. Sabap dianon, modakol gotow Israel og mogla'at. Bu modakol dosop og motabang. Bu miimung dosop ion nog gindanan tidu sog Mikpongong nog susion nilan ion. ³⁵ Bianan dion mitampal og doksu'an nog dialom pikilan nog modakol nog gotowanan. Bu ika si'oy, og gina' non, miimung kosokitan pusung mu dun ma' nog kodokso'an nog kalis.”

³⁶ Bu ongon og mogulang glibun sog bonua koyon, og mokosun bu og ngalan non si Ana. Ion og bata' ni Panuel bu og pangkat ion ni Apu' Aser. Og mogulang koyon mikobian na mogduoy goktob nog pitu ton. ³⁷ Tibua, asta sog numun koni, balulibun pa bu ngon na tanan walu pulu' bu pat og tinonan non. Bu kobon non dia ion sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongong, muktamuy ion gobi gondow bianan sog mogyakin bu mokpuasa. ³⁸ Linumpak non si lo' Jusep mangka pokposolamat sog Mikpongong bu mangka non ustaloy dia sog gotowanan pa'ali sog bata' koyon, sog ain og migdodama

† 2:23 2:23 Exodus 13:2 ‡ 2:24 2:24 Levitikus 12:8

kitu' nog tabang nog Mikpongon dia sog Jerusalem.

³⁹ Dangan midoksu' ni lo' Jusep inangoy og polosuku'an nilan koyon nog botad tidu sog Mikpongon, minuli' ilan na ditu' sog koliwagan bonua nog Nasaret nog dia sog sakup nog Galili. ⁴⁰ Bu og bata' koyon sinumolag bu modasig. Bu ompantas og pomikilan non, bu og popia nog Mikpongon dianon kobon non.

Si Isus dia sog Baloy nog Poktomuyan

⁴¹ Giap nog ton, og mokogulang ni Isus, mangoy ilan sog Jerusalem sumakup nog kologya'an nog Hudyuanan nog iningolanan og Linius. ⁴² Dangan midopot na sopulu' bu dua' og tinonan non, minangoy ilan nosop sumakup sog kologya'an po' ma' nitu' og kiloyaman nilan. ⁴³ Dangan midoksu' na og kologya'an koyon, og glam nog gotowanan mikponguli' na sog konia konia bonuaanan nilan. Bigya' non, si Isus onda' dion sog gluyud koyon po' mibagak ditu' sog Jerusalem. Tibua, da' ion kosunoy nog mokogulang non ⁴⁴ po' balu' nilan dun, og bata' nilan koyon dion da sog gluyud nilan koyon. Dadi, mipanow ilan sumondow koyon mangka nilan pa tolipunoy monontong dia sog pigoloan nilan bu sog pakasibata'anan nilan. ⁴⁵ Tibua, da' nilan kotongow dion. Dadi, pinuli' nilan monontong ditu' sog Jerusalem. ⁴⁶ Sog kotolu ondow non, sokali' nilan mitongow si Isus ditu' sog dialom nog Baloy nog Poktomuyan dia nog Mikpongon mikpogadapadap ilan nog polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Og piginang ni Isus monginogog nog glam nog bitan nog gotowanan koyon bu moksak dosop dianilan. ⁴⁷ Dadi, og glam nog mikodongog nog talu' ni Isus koyon, kisobu'an ilan po' bianan sog tabal non motongow nilan ompantas og sabut non. ⁴⁸ Bu og mokogulang non, kisobu'an ilan dosop dianon dangan mitongow nilan ion sog Baloy koyon nog Poktomuyan. Dadi, sinabi ion nog gina' non bu tolu'oy nog, "Nu', iduma ma' nion ma og piginang mu dianami? Saka misusa ami monontong dianika?"

⁴⁹ Dadi, tinumabal si Isus nog, "Da' niu na bosia akon ponontongoy sog ainain nog bonua, po' onda' niu ta' kosunoy nog dini u nododa' sog baloy nog Gama' u?"

⁵⁰ Tibua, og mokogulang non koyon, onda' nilan kosabut og ma'ana nog piktalun ni Isus koyon.

⁵¹ Tubus nion, si Isus migunut na dia sog mokogulang non koyon muli' ditu' sog Nasaret bu mikokunut ion sog glam nog glegan nog mokogulang non koyon. Tibua, og glam nini tinagu' nog gina' non dia sog dialom pikilan non. ⁵² Bu og bata' koyon tinumulin bu pododungag og kotoan non, bu pododungag kosu'atoy dianon og Mikpongon bu og gotowanan.

3

Si Jan nog Polomunyag miktolipun momali

Matiu 3:1-12, Mark 1:2-8, Jan 1:19-28

¹ Sog kosopulu' bu lima ton nog kopogdatu' ni Datu' Tiberias, si Puntus Pilatu og gubernador dia sog Judia. Si Herod, og miglokounutan dia sog bonua nog Galili, bu og gilug non kitu' nog si Pilip miglokounutan dia sog bonua nog Iturea bu Trankonitis, bu og miglokounutan dia sog bonua nog Abilen si Lisinas. ² Og tang koni si Anas bu si Kaypas og kounutan nog boliananan nog bansa Hudyu. Bu si Jan, og bata' kitu' ni Sakaraya, ditu' migonong sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. Bu ongon og tinalu' nog Mikpongon dianon. ³ Dadi, minangoy ion momali dia sog glam nog bonuaanan nog mingigbid sog glawas nog tubig nog Jurdan. Og pomali non koyon pa'ali dia sog kopoglila' nog dusa mangka pokpobunyag bagun ilan kompunan nog Mikpongon. ⁴ Ion non ini og kotumanan nog talu' nog Mikpongon nog sinulat nog polomolatas non nog si Isaya kobon nitu' nog,

"Ngon og maktawag sog bonua kitu' nog mologon pogonongan nog, 'Simpan niu og bianan nog Pogbaya' nog posungu' matong bu pologdong niu

og dalan non.* ⁵ Glam nog kobuludbuludan bu globaklobakanan sumboy potagon, glam nog moliku' nog dalan sumboy pologdongon, bu ain og mikpogla'at sumboy pogusayan. ⁶ Bianan dion, motongow nog glam nog gotow og tabang nog Mikpongon.'"[†]

⁷ Dadi, modakol nog gotowanan og mikpogangoy ditu' non po' mangoy ilan mokpobunyag dianon. Tibua, ma' long ni Jan dia sog duma gotowanan koyon dion, "Amu, og tupu'anan amu nog mamak kitu' nog molala! Sima og miktalu' dun dianiu nog mokopolaguy amu sog posungu' koyon matong nog polihala' nog Mikpongon? ⁸ Sumboy potongowon niu nog miktantu amu tumolikud dia sog dusa niu bianan sog glangkalangka niu. Bu na' amu sumalig nog dangan pa pangkat amu ni Abraham nog motabang amu na. Po' tolu'on ku dianiu, bila tiboba'on nog Mikpongon, minsan og batuanan koni muktimaluy nog pangkat ni Abraham. ⁹ Og bayu' nog kopongukum nog Mikpongon ompononggi' dia sog kapa nog pitom na dia sog pun nog kayu nog posungu' na ponoga'on. Bu ain og kayu kitu' nog ondi' mogbunga nog molongas, ponoga'on mangka tikpu'oy sog gapuy."

¹⁰ "Dadi, olo ma buan og ginangon nami dun?" Ma' long nog gotowanan koyon dun.

¹¹ Tinabal non ilan nog, "Bila ongon dianiu og togo logdoy dua' buk, bogoy niu og solabuk koyon dia sog ain da'idun glogdoy non. Bu bila ongon ponganon niu, otuloy niu og da'idun kitu' og ponganon non."

¹² Ongon dosop og polongabatanan nog buis minangoy mokpobunyag dion. Miksak ilan dia ni Jan nog, "Polopanad, ami sop buan, olo ma sumboy inangon nami?"

¹³ Tinabal non ilan, "Bila mongabat amu nog buis, na' niu posowadan."

¹⁴ Bu ongon og sundaluanan dion nog miksak ilan dosop dianon nog, "Ami sop buan, olo sop sumboy inangon nami?"

Tinabal ilan sop ni Jan nog, "Na' niu na pongondokon otawaka pongimungan og gotow bagun amu mokosin dun. Suga'id non, tolina' niu ain tindanan kitu' dianiu."

¹⁵ Dangan ion ma' nion, og gotowanan koyon nog migdodama nog pasad nog Mikpongon kitu', mikpikilpikil ilan bog kona' ta' gidoy ni Jan og Kristu? ¹⁶ Tibua, dangan kisunan ni Jan nog ma' nion og pomikilan nog gotowanan koyon, miktalu' ion dianilan nog, "Akon, bunyagan ku amu bianan sog tubig. Tibua, ongon sala kotow posungu' matong nog motas pa tokodoy dianakon nog minsan og gikot nog pongyapak non, di' u tanan patut mubad dun. Ion og momunyag dianiu bianan sog Bolakat nog Mikpongon bu og gapuy. ¹⁷ Po' og bayu' nog kopongukum non pinonggi' dia sog gotow nog minangoy mokpalid nog paloy non. Ain og glinggas polenan non bu togu'oy sog komalig. Tibua, ain og pis, doksulan non nog gapuy nog ondi' ompalong somul non."

¹⁸ Bu modakol pa pomali ni Jan dia sog gotowanan bu gustalan non dianilan pa'ali sog Gomba'is nog Guksugan.

¹⁹ Bu pigbina'an ni Jan si Herod, og kounutan dia sog bonua koyon sabap sog pigduoyduoy non og pimikitan non nog si Herodias, bu sabap dosop sog modakol pa lumual og kohinangan ni Herod nog molaton. ²⁰ Dadi, og dungag nog kohinangan ni Herod koyon nog molaton, kinolobusu non si Jan.

*Si Isus binunyagan ni Jan
Matu 3:13-17, Mark 1:9-11*

²¹ Kobon nog da' pa kolobusuoy si Jan, bu kobon non pa momunyag nog modakol nog gotow, si Isus si'oy binunyagan non dosop. Dangan midoksu' na si Isus bunyagoy, migyakin ion. Sonuk non moyakin mibuka' glangit ²² bu og Bolakat nog Mikpongon nog ma' nog bantuk nog kolopati tinumona' dianon. Bu ngon og talu' nog tidu sog glangit nog ma' nini, "Ika og bata' u, nog kololaman ku. Kisu'atan u tokodoy dianika."

* 3:4 3:4 Somo' ita da, simpanon nilan pikilan nilan tumabuk dianon. † 3:6 3:6 Isaya 40:3-5

*Og pikpongkatan ni Isus
Matiu 1:1-17*

²³ Si Isus miktolipun nog ginang non momali dangan midopot na ion tolu pulu' ton. Bu dia sog pomikilan nog gotowanan koyon si Isus og bata' ni Jusep. Si Jusep og bata' ni Heli. ²⁴ Si Heli og bata' ni Matat. Si Matat og bata' ni Lebi. Si Lebi og bata' ni Melki. Si Melki og bata' ni Hanai. Si Hanai og bata' ni Jusep. ²⁵ Og Jusep koni og bata' ni Matatias. Si Matatias og bata' ni Amos. Si Amos og bata' ni Nahum. Si Nahum og bata' ni Esli. Si Esli og bata' ni Nagai. ²⁶ Si Nagai og bata' ni Maat. Si Maat og bata' ni Matatias. Og Matatias koni og bata' ni Semein. Si Semein og bata' ni Josek. Si Josek og bata' ni Joda. ²⁷ Si Joda og bata' ni Joanan. Si Joanan og bata' ni Resa. Si Resa og bata' ni Serubabel. Si Serubabel og bata' ni Seltiel. Si Seltiel og bata' ni Neri. ²⁸ Si Neri og bata' ni Melki. Og Melki koni og bata' ni Adi. Si Adi og bata' ni Kosam. Si Kosam og bata' ni Elmadam. Si Elmadam og bata' ni Er. ²⁹ Si Er og bata' ni Josua. Si Josua og bata' ni Eliesar. Si Eliesar og bata' ni Jorim. Si Jorim og bata' ni Matat. Og Matat koni og bata' ni Lebi. ³⁰ Og Lebi koni og bata' ni Simiun. Si Simiun og bata' ni Juda. Si Juda og bata' ni Jusep. Og Jusep koni og bata' ni Jonam. Si Jonam og bata' ni Eliakim. ³¹ Si Eliakim og bata' ni Melia. Si Melia og bata' ni Mina. Si Mina og bata' ni Matata. Si Matata og bata' ni Natan. Si Natan og bata' ni Dabid. ³² Si Dabid og bata' ni Jese. Si Jese og bata' ni Obed. Si Obed og bata' ni Boas. Si Boas og bata' ni Salmun. Si Salmun og bata' ni Nason. ³³ Si Nason og bata' ni Aminadab. Si Aminadab og bata' ni Ram. Si Ram og bata' ni Hesron. Si Hesron og bata' ni Peres. Si Peres og bata' ni Juda. ³⁴ Og Juda koni og bata' ni Jakub. Si Jakub og bata' ni Isak. Si Isak og bata' ni Abraham. Si Abraham og bata' ni Tera. Si Tera og bata' ni Nahor. ³⁵ Si Nahor og bata' ni Serug. Si Serug og bata' ni Reu. Si Reu og bata' ni Peleg. Si Peleg og bata' ni Eber. Si Eber og bata' ni Sela. ³⁶ Si Sela

og bata' ni Kainan. Si Kainan og bata' ni Arpaksad. Si Arpaksad og bata' ni Sem. Si Sem og bata' ni Nowa. Si Nowa og bata' ni Lamek. ³⁷ Si Lamek og bata' ni Metusela. Si Metusela og bata' ni Inok. Si Inok og bata' ni Jared. Si Jared og bata' ni Mahalel. Si Mahalel og bata' ni Kainan. ³⁸ Og Kainan koni og bata' ni Inos. Si Inos og bata' ni Set. Si Set og bata' ni Adan. Bu si Adan, og gama' non og Mikpongon.

4

*Og kopongyuba' ni Kindagow dia ni Isus
Matiu 4:1-11, Mark 1:12-13*

¹ Dangan midoksu' bunyagoy si Isus sog glawas nog tubig nog Jurdan, bu tinosopan ion nog Bolakat nog Mikpongon, pinulu'an ion nog Bolakat mangoy sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. ² Sog solod nog pat pulu' gobi ion ditu', pingyuba'an ion ni Kindagow. Bu sog tang koyon da' ion poglokanlokan. Bu dangan mitimpus og pat pulu' gobi, migutom ion.

³ Dadi, miktalu' si Kindagow dia ni Isus. Long non dun, "Bila motud nog Bata' a doda' nog Mikpongon, dondag mu dow buan og batu koni nog moktimaluy pan."

⁴ Tinumabal si Isus nog, "Sinulat dia sog Kitab nog kona' sagya og pan og kotubu'an nog gotow."*

⁵ Tubus nitu', inoit nosop ion ni Kindagow ditu' sog ditas bu pigdoli'an non mokpotongow dia ni Isus og glam nog pigdotu'an dini sog dunya ⁶ mangka non ion tolu'oy nog, "Binogoy na dianakon og baya' mogdatu' sog glam nion bu glam nog pogongonon dion. Bu ombogoy u dia sog ain og glegan ku kitu' nog bogayan ku dun. Dadi, bogoyon ku dianika og baya' bu glam nog pogongonon dion ⁷ bila tomuyon mu akon. Og glam nini mimung ika na dun."

⁸ Tibua, tinabal ion ni Isus nog, "Sinulat dia sog Kitab nog tamuy mu og Mikpongon nog ion og Diwata mu bu ion da tibua og pokokunutoy mu."†

* 4:4 4:4 Deuteronomy 8:3 † 4:8 4:8 Deuteronomy 6:13

⁹ Tubus nitu', inoit ion ni Kindagow ditu' sog Jerusalem mangka non ion popunoy dia sog kolowaan nog dibabow nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka ion poktalu' nog, "Bila motud nog Bata' a doda' nog Mikpongon, okpu a! ¹⁰ Po' sinulat dia sog Kitab nog, 'Og Mikpongon, dondagon non og moloikatanan non mogipat dianika mahatul. ¹¹ Bu toyakon nilan ika bagun da minsan si'oy og botis mu ondi' mosugat dia sog batu.' "‡

¹² Tibua, tinumabal si Isus nog, "Tinalu' dosop dia sog Kitab nog, 'Sumbay di' mu sulayan og Mikpongon nog ion og Diwata mu.' "§

¹³ Dangan mitaman si Kindagow mongyuba' dia ni Isus nog saka ondi' non ion dagon, ginonatan non ion solianlian.

*Miktolipun si Isus mogustal sog Galili
Matiu 4:12-17, Mark 1:14-15*

¹⁴ Tubus nion, mikpuli' si Isus sog Galili dunut og pagas nog Bolakat nog Mikpongon. Bu og dongogan non mipulonag dia sog gliwag nog bonua koyon. ¹⁵ Bu mikpanad ion sog gotowanan dia sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Bu pigdongya'an ion nog glam nog gotowanan.

*Minangoy si Isus ditu' sog Nasaret
Matiu 13:53-58, Mark 6:1-6*

¹⁶ Tubus nitu', minangoy si Isus ditu' sog Nasaret, og bonua koyon, dion ion sinumolag. Og kiloyaman non, giap matong og Gondow nog Pogulali, mangoy ion sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Dadi, sog gondow koyon minangoy ion ditu'. Tubus nitu', minindog ion dia sog sungu'an nilan po' mogbasta ion nog Kitab. ¹⁷ Dadi, tinulun dianon og sinulat ni Isaya kitu' nog polomolatas nog talu' nog Mikpongon kobon nitu', mangka non bokladoy, bu mitongow non og talu' dion mangka non bostaoy nog,

¹⁸ "Og Bolakat nog Mikpongon dini nakon po' tinondu' non akon mogustal nog Gomba'is nog Guksugan dia sog ain miskinan. Pipangoy non akon

mokpulonag sog ain miulipon nog bianan nilan mokoluas, bu ain og di' mokotongow mokotongow ilan na, bu mangoy tumabang nog ain pibian dianon og glogon. ¹⁹ Bu mangoy mokpulonag nog tang nog kogawon nog Mikpongon dia sog pigotowan non."*

²⁰ Dangan midoksu' ni Isus bostaoy og sinulat koyon, inuli' non dia sog polongusiba' koyon mangka ion ingkud sog sungu'an nilan mogustal nog ma'ana nog binasta non kitu'. Dadi, og glam nog mata nog gotowanan koyon dion mibunag dianon. ²¹ Mangka ion poktalu' nog, "Og talu' koni sog Kitab mituman na bianan sog kobasta u dun dianiu gondow koni."

²² Dadi, kisu'atan og glam nog gotowanan koyon dianon. Bu kisobu'an ilan nog kolongas nog gustalan non. Tibua, mikpoktalu' ilan nog, "Kona' non ta' ion og bata' ni Jusep kitu'?"

²³ Ma' long ni Isus dianilan, "Sog da'idun dua'dua' non, tolu'an niu akon nog ma' nog ponolu'on kitu' nog mokogulang nog, 'Ika polomulung, bulung nika glawas mu.' Bu long niu dosop dun, sumbay inangon ku dosop dini sog dili bonua u og gingyata' nog midongog niu nog ininang u ditu' sog Kapernaum. ²⁴ Tibua, tolu'on ku dianiu nog og polomolatas nog talu' nog Mikpongon ondi' toloma'on sog dili bonua non. ²⁵ Motud ion, po' tolu'on ku dianiu nog masa pa ni Iladya, og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon, minian nog da' pogdupi' sog solod nog tolu ton bu gonom bulan. Dadi, ginutom og gotowanan sog gliwag nog bonua. Sog tang koyon modakol og balulibunanan sog bonua ta nog Israel nog pingunusan.

²⁶ Tibua, si Iladya onda' dondagoy nog Mikpongon mangoy tumabang dianilan, suga'id non, ditu' ion dinondag mangoy tumabang sog balulibun kitu' nog len bansa nog ditu' migonong sog Sarepat dia sog sakup nog bonua nog Sidon. ²⁷ Bu sog masa ni Elisiu, og polomolatas nog talu' nog Mikpongon, modakol dosop og gotow sog bonua ta nog Israel og tinubu'an nog

‡ 4:11 4:11 Salmu 91:11-12 § 4:12 4:12 Deuteronomy 6:16 * 4:19 4:19 Isaya 16:1-2

gipul. Tibua, minsan sala kotow si'oy dianilan, da'idun og kiuli'an dun lual dia ni Naaman nog gotow Siria nog saka kona' tanan ion og Hudyu."

²⁸ Dangan midongog nog gotowanan koyon dion sog baloy koyon nog poglumpukan og tinalu' ni Isus koyon, linolingitan ilan dun. ²⁹ Dadi, mikpogbuat ilan mangka nilan gonggutoy si Isus posungu' sog glowasan nog koliwagan bonua koyon. Po' poksipian nilan bosia ion lumabu' sog pampang po' og koliwagan bonua koyon dia sog dibabow nog bontud. ³⁰ Tibua, mingoklok notibua ion ompanow sog titonga' nog kodokolan nog gotowanan koyon.

Binugow ni Isus og glatdiwata nog tinumosop sog gotow

Mark 1:21-28

³¹ Tubus nitu', dinumiksun si Isus posungu' sog Kapernaum nog sakup nog Galili. Bu sog Gondow koyon nog Pogulali, mikpanad ion sog gotowanan. ³² Glam nog gotowanan nog mikodongog nog pikpanad non koyon, kisobu'an ilan dun po' og kopokpanad non, ion og togo baya'. ³³ Sog baloy koyon nog poglumpukan, ongon og gotow dion nog tinosopan nog glatdiwata. Dangan mitongow non si Isus, ginumapis nog mosikad. Long non dun, ³⁴ "Hoy! Ika Isus, og gotow Nasaret, olo og dunon mu dianami? Ongoyon mu nota' ami lo'atoy? Kilolaan ku ika. Ika og Mosigda kitu' nog miktidu sog Mikpongon!"

³⁵ Tibua, pimag ni Isus og glatdiwata koyon nog, "Lota' a moktalu'! Awa' a na dianon!" Bu mangka si'oy awa', binuksak non pa poguna dia sog sungu'an nilan og gotow koyon nog sinongonan non, tibua, da' da supisupi non.

³⁶ Dadi, og glam nog gotowanan koyon dion, kisobu'an ilan dun bu miksinaksakoy ilan nog, "Olo gidoy og piktalunon koni? Togo baya' bu togo dasig po' momugow ion nog glatdiwataanan bu momilang ma dianon!" ³⁷ Bu og dongogan pa'ali dia ni Isus, mipulonag na sog glam nog bonua dia sog glumibut nilan koyon.

Modakol og di' mokokodag nog kiuli'an ni Isus

Matiu 8:14-17, Mark 1:29-34

³⁸ Tubus nion, ginonatan ni Isus ilan sog baloy koyon nog poglumpukan mangka poglandan sog baloy ni Simun. Sog tang koyon og ponugangan ni Simun nog glibun, ompatok tokodoy og panas non. Dadi, mikitabang ilan dia ni Isus. ³⁹ Dadi, pilonian ni Isus og di' koyon mokodag mangka non dondagoy mawa' og panas non koyon. Bu sododu'un kinumodag og mogulang koyon bu pogbuat mangka non ilan poktologadoy.

⁴⁰ Dangan poksindop na og gondow, og glam nog gotowanan kitu' nog ngon og pakasibata'anan nilan nog miglologinis og mosakit non, pingoit nilan ditu' ni Isus. Dadi, pingdoponan ni Isus og monala kotow dianilan bu kiuli'an ilan. ⁴¹ Bu og glatdiwataanan kitu' nog pimugow ni Isus mikpoglosek bu mangka pongluas kobon nilan moktalu', "Ika og Bata' a doda' nog Mikpongon!"

Tibua, pimag non ilan bu da' non ilan tugdakoy moktalu' dun. Po' ilan koni, kisunan nilan nog si Isus ion og Kristu.

Minangoy si Isus mogyakin sog molili'

Mark 1:35-39

⁴² Dangan migdali'ondow bonua, minangoy si Isus mogyakin sog molili'. Dadi, pinontong ion nog gotowanan. Dangan mitongow nilan ion, pigondi'an nilan bosia ion gumonat. ⁴³ Tibua, miktalu' si Isus dianilan nog, "Sa'an ini pipangoy u dini po' ustalon ku og Gomba'is nog Guksugan koni pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. Sa'an na' niu akon pogondi'an mogustal dun sog len bonuaan."

⁴⁴ Dadi, gininang ni Isus moguliugan sog bonua nog Hudyu mogustal dia sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu.

5

Og mikuna onggaton ni Isus nog sulanggu'anan non

Matiu 4:18-22, Mark 1:16-20

¹ Ongon gondow non, solian ni Isus mogindogindog sog goksid nog danow nog Genesaret, modakol og gotowanan nog mikpogagow mokpolani dianon mangoy monginongog nog talu' nog Mikpongon. ² Ngon dua' buk bolangoy nog mitongow non nog dia sog posa'an nabok nog danow koyon nog ginonatan nog gapu'anan non po' mingugas ilan nog pokot nilan. ³ Dadi, sinumakoy si Isus sog solabuk bolangoy koyon nog og gapu' non si Simun, mangka non dondagoy sumindo' dia ni Simun mangka ion ingkud dia sog bolangoy koyon momali dia sog gotowanan koyon dion.

⁴ Dangan midoksu' si Isus momali, dinondag non si Simun mokpodibaba' bu mangka nilan lobu'oy og pokot nilan.

⁵ Dadi, miktalu' si Simun nog, "Polopanad, sogobi gobi ami na ini momokot, tibua, onda' ami pokalap. Bigya' non, og dondagan mu ma, inangon ku." ⁶ Dadi, linabu' ni lo' Simun og pokot nilan koyon. Bu dangan binalut nilan, landu' kodakol og taban non nog soda' nog boya'an moksipi tanan ombogyang og pokot nilan koyon. ⁷ Dadi, kinopayan nilan og dumaanan nilan sog solabuk bolangoy kitu' mangoy tumabang dianilan. Bu mikpolani ilan doma mangka nilan ponu'oy og dua' buk bolangoy koyon nog soda' nog boya'an agonagon ilan notanan molonod. ⁸ Dangan mitongow na ni Simun Piter og gininang ni Isus koyon, mininglu'ud ion dia sog sungu'an ni Isus mangka poktalun, "Kounutan, pokpolayu' a dianakon po' akon og gotow nog bolodusaon!" ⁹ Po' si Simun bu og dumaanan non dion sog bolangoy koyon, kisobu'an ilan tokodoy nog landu' kodakol og soda' nog mialap nilan. ¹⁰ Bu og dumaanan non si'oy nog si lo' Jems bu si Jan nog gombata' ni Sebedi, kisobu'an ilan dosop tokodoy dun.

Dadi, si Isus miktalu' dia ni Simun. Long non dun, "Na' a mondok po' moktolipun numun kitu' kona' na og soda' og pogolapon mu, suga'id non, og gotow na." ¹¹ Tubus nion mikpongdonggu' ilan mangka nilan pongdekoy og bolangoy-

anan nilan koyon, bu gonatoy og glam non mangka ilan pogunut dia ni Isus.

*Kiuli'an ni Isus og gotow nog gipulon
Matiu 8:1-4, Mark 1:40-45*

¹² Solian ni Isus dia sog solabuk bonua, ongon og gotow dion nog milokop nog gipul og glawas non. Dangan mitongow non si Isus, mikpolani ion mangka ion inglu'ud bu pokilolat dianon kobon non moktalun nog, "Polopanad, somo' moleg a da, ompokodag mu akon."

¹³ Dadi, dinoponan ion ni Isus mangka poktalun nog, "Moleg u da, le. Kuli'an ka na!" Bu sododu'un og gotow koyon kiuli'an doda'.

¹⁴ Bu mangka ni Isus ion dondagoy nog, "Na' mu ini posunoy og minsan sima. Suga'id non, angoy a ditu' sog bolian bu potongow mu dianon og glawas mu mangka a pomalas sog Mikpongon nog ma' nog dinondag ni Muses kitu' kobon nitu', bagun kotoksi'an nog gotowanan nog kiuli'an ka nododa'."

¹⁵ Tibua, og dongogan koyon pa'ali dia ni Isus migdungag tanan ompulonag nog boya'an modakol og gotowanan mikpogangoy ditu' non mokinongog nog pomali non bu bagun kuli'an og mokosakitanan nilan. ¹⁶ Tibua, si Isus alu'alu' mangoy ion dia sog bonua kitu' nog molili'lili' mogyakin sog Mikpongon.

*Og daday kiuli'an ni Isus
Matiu 9:1-8, Mark 2:1-12*

¹⁷ Ongon gondow non, sonuk ni Isus mokpanad sog baloy, ongon og parasianan bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu nog mikponginkud dion. Ditu' ilan miktidu sog bonuaanan nog sakup nog Galili, bu Judia, bu og koliwagan bonua nog Jerusalem. Minangoy ilan monginongog dia ni Isus. Po' si Isus, dia non og pagas nog Bolakat nog Mikpongon mokokuli' nog glam nog gininisan nog mosakit. ¹⁸ Dadi, ongon og gotowanan minatong nog inoyungan nilan og daday sog pigbolilidan non. Bu mogapas ilan bosia sumolod sog baloy koyon, po' botangon nilan sog sungu'an ni Isus og daday koyon. ¹⁹ Tibua, da' ilan pokosolod kobal nog gotowanan koyon

dion. Dadi, mimonek ilan sog gatop mangka nilan lodutoy mangka nilan ton-tunoy og daday koyon dunut og pigbolilidan non koyon dia sog sungu'an ni Isus sog titonga' nog piglumpukan nog gotowanan koyon. ²⁰ Dangan mitongow ni Isus og kopongandol nilan, tinolu'an non og di' koyon mokodag, "Aki, og dusaanan mu inompunan na."

²¹ Dangan midongog nog parasiuanan bu polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu og tinalu' ni Isus koyon, migdialominawa ilan nog, "Sima gidoy og gotow koni nog moglaka'laka' monalu' dia sog Mikpongon? Po' onda'idun ma lual og mokampun nog dusa lual da og Mikpongon."

²² Tibua, kisunan ni Isus og pomikilan nog gotowanan koyon. Dadi, miktalu' ion dianilan nog, "Iduma pogdialominowaan niu ma akon nog ma' nion? ²³ Ain gidoy og molomu tolu'on, 'Og dusaanan mu inompunan na,' otawaka moktalu' nog, 'Pogbuat a mangka a panow?' ²⁴ Tibua, bagun niu kosunan, potongowon ku dianiu nog og Binata' sog Kilawan togo baya' mongampun nog dusa nog gotowanan dini sog glupa'an." Mangka non tolu'oy og daday koyon nog, "Aki, tolu'on ku dianika, pogbuat a na, imud mu og pigbolilidan mu koyon bu pitang mu muli." ²⁵ Dadi, sododu'un migbuat ion sog sungu'an nog glam nog gotowanan koyon dion, mangka non imudoy og pigbolilidan non koyon mangka uli' kobon non moksanglit sog Mikpongon. ²⁶ Dadi, glam nilan koyon dion kisobu'an tokodoy dun bu miksanglit ilan dia sog Mikpongon dunut og gondok nilan kobon nilan moktalu' nog, "Kosobu'sobu' tokodoy og pitongow nog Mikpongon dianita gondow koni!"

Inonggat ni Isus si Lebi

Matiu 9:9-13, Mark 2:13-17

²⁷ Tubus nitu', dangan linumuas si Isus, mitongow non og polongabat nog buis nog ngalan non si Lebi pogingkud sog

baloybaloy nog pokpongobatan non nog buis. Tinolu'an ion ni Isus nog, "Pogunut a le dianakon." ²⁸ Dadi, migbuat ion mogdayun mangka non gonatoy og glam nog ginang non koyon bu pogunut dia ni Isus.

²⁹ Dadi, sabap dion miglokologya'an si Lebi dia sog baloy non bu modakol og polongabatanan nog buis bu duma gotowanan minadap ilan kuman dianilan. ³⁰ Tibua, og parasiuanan bu polopanadanan nog botad nilan, mitongow nilan si Isus, migadap ilan kuman nog gotowanan koyon. Dadi, sinila' nilan og sulanggu'anan ni Isus nog, long nilan dun, "Iduma mampu' amu ma kuman bu minum dia sog polongabatanan nog buis koyon bu sog bolodusaon?"*

³¹ Dadi, tinabal ilan ni Isus. Long non dun, "Og gotow nog mokodag da'idun na og balan non nog polomulung. Tibua, og gotow nog di' mokodag, ngon og kobalan non dun. ³² Dadi, kona' og gangoy u dini mangoy mongonggat sog ain mokpikil nog ilan midulus na. Suga'id non, inangoy u onggatoy ain og gotow nog bolodusaon nog moglila' ilan na nog dusa nilan."

Og sak pa'ali sog mokpuasa

Matiu 9:14-17, Mark 2:18-22

³³ Dadi, ongon gotowanan nog miksak dia ni Isus nog, "Og sulanggu'anan ni Jan nog Polomunyang mokpokpuasa bu mokpogyakin bu ma' nitu' dosop og sulanggu'anan nog parasiuanan koyon. Iduma og sulanggu'anan mu koyon, ginangon nilan ma tibua og kuman bu minum?"

³⁴ Dadi, tinumabal si Isus bianan sog pononggi'an nog, "Mogusoy ta' gidoy nog og pongantim mokpuasa nog kobon nog dion pa nilan og koingon koyon? Ondi' nododa'. ³⁵ Tibua, ongon da gondow non nog bigdason dianilan og koingon koyon, mangka ilan pa pokpuasa."†

³⁶ Tubus nion, inuksugan non nosop ilan nog len nog pononggi'an. Long

* **5:30** 5:30 Og pigolong koyon nog iningolanan og bolodusaon, og gotowanan kitu' nog long nog parasiuanan dun, sumboy ponumpilian po' da' pokokunut sog Botad nog bansa Hudyu. † **5:35** 5:35 Og Koingon koyon si Isus. Bu ngon gondow nog mokawa' ion dianilan bianan sog kopatoy non.

non dun, “Da'idun og gotow nog bila monilob, gobason non og bogu logdoy non mangka non tiloboy nog danul. Po' bila ma' nitu', piglo'atan non tibua og bogu logdoy non koyon. Bu og bogu gabas koyon ondi' duma'it tilobon dia sog danul. ³⁷ Bu domikian dosop nog da'idun og gotow tumagu' nog bogu galak dia sog dan togu'an nog di' na lumagyat.† Po' bila ma' nitu', bila tumulin og bogu galak koyon, ombogdak og togu'an koyon dun. Dadi, doksu' non mogla'at og tinogu'an non koyon bu mogula' og galak koyon. ³⁸ Suga'id non, og bogu galak dia nododa' togu'oy sog bogu togu'an nog lumagyat. ³⁹ Bu og gotow nog milayam na moginum nog galak nog migbati' ompok na minum nog bogu galak. Po' long non dun, omba'is og galak nog migbati' na.”

6

Og sak pa'ali sog Gondow nog Pogulali Matiu 12:1-8, Mark 2:23-28

¹ Ongon gondow non, og Gondow nog Pogulali, minian si Isus bu sulanggu'anan non sog polayan. Og sulanggu'anan non koyon, mingotu' ilan dun bu pomuliasoy mangka nilan kanoy. ² Dadi, ngon parasu'anan miksak dianilan nog, “Iduma moginang amu ma nog kona' botad sog Gondow nog Pogulali?”

³ Dadi, tinabal ilan ni Isus, “Da' niu ta' buan kobasta og sinulat kitu' sog Kitab pa'ali sog gininang ni Dabid kitu' nog dangan kigutoman ilan nog dumaanan non? ⁴ Sinumolod ion sog dialom nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka non olapoy og pan kitu' nog inuakil na dia sog Mikpongon mangka non kanoy bu mangka non dosop pomogoyoy dun og dumaanan non. Saka da'idun bosia og mokokan dun lual da og boliananan po' ma' nitu' og bonduan dia sog Botad.* ⁵ Og Binata' sog Kilawan, ion og Pogbaya' sog Gondow nog Pogulali.”

† **5:37** 5:37 Og pononggi'an non koni pa'ali dia sog bogu pomali non bu og dan tud nog gotowanan kitu' ondi' pia poglongkiton mogunut. Og bansa Hudyu, og gomiton nilan nog togu'an galak og panit nog potubu'on. * **6:4** 6:4 Og ma'ana nog piktalu' ni Isus koyon, minsan si'oy ma' nitu' og gininang nilan, da' ilan da sila'oy dun nog Mikpongon.

Kiuli'an ni Isus og gotow nog minguyomong komot non

Matiu 12:9-14, Mark 3:1-6

⁶ Dangan minatong nosop og Gondow nog Pogulali, sinumolod bu mikpanad nosop si Isus sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Sog tang koyon ngon og glaki dion minguyomong og komot non nog glintu. ⁷ Og duma polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu og duma parasu'anan koyon, piktima'anan nilan si Isus bog uli'an non ta' og komot nog glaki koyon nog saka og Gondow nog Pogulali. Po' bila uli'an non doda', kitu' og gimungon nilan nog sumbungan dianon. ⁸ Tibua, kisunan ni Isus og pomikilan nilan. Dadi, tinolu'an non og gotow koyon nog minguyomong komot non nog, “Le, pogbuat a, bu indog a sog sungu'an nog gotowanan koni.” Dadi, minindog gotow koyon dion sog sungu'an nilan. ⁹ Tubus nion, miktalu' si Isus sog gotowanan koyon nog, “Sakan ku polo'ma amu. Olo gidoy og tinugdak dia sog botad nog ginangon ta sog Gondow nog Pogulali? Moginang ta' nog molaton otawaka og molongas, tumabang ta' otawaka luma'at ta'?” ¹⁰ Liniboyan non nog mata og glam nog gotowanan koyon sog glumibut non mangka ion poktalu' sog minguyomong koyon og komot non nog, “Ogot mu og komot mu koyon.” Dadi, inunut non og tinalu' ni Isus koyon dianon bu mioksud na ma' nog dan og komot non koyon. ¹¹ Tibua, linolingitan ilan tokodoy dun dianon mangka ilan pogupakat bog olo og gondunon nilan dia ni Isus.

Si Isus mimili' nog sopulu' bu dua' sosugu'onanan non

Matiu 10:1-4, Mark 3:13-19

¹² Ongon gondow non, tinumukad si Isus ditu' sog bontud bu miglokon-dawan ion mogyakin dia sog Mikpongon. ¹³ Dangan miksisolom bonua, pilumpuk non og gla'ayatanan non mangka non

pomili'oy og sopulu' bu dua' kotow dianilan nog iningolanan non dosop nog sosugu'onanan non. ¹⁴ Og pimili' non koyon, ion non ion si Simun (nog iningolanan non si Piter) bu og putupusod non nog si Andriu. Tubus nitu' si Jems, si Jan, si Pilip, si Bartolomi, ¹⁵ si Matiu, si Tomas, si Jems dosop og bata' ni Alpius, bu si Simun og ombolu' kitu' tumindog nog salu bansa non, ¹⁶ si Judas og bata' ni Jems, bu si Judas Iskariot, og mongula'at kitu' dia ni Isus.

*Kiuli'an ni Isus ain og di' mokokodag
Matiu 4:23-25*

¹⁷ Tubus nion, migdunut ilan dumiksun ditu' sog dotagan. Bu ditu' modakol tokodoy og sulanggu'anan non, bu duma gotowanan nog mikpoktidu ilan dia sog ainain nog bonua nog Judia, sog koliwagan bonua nog Jerusalem, bu tidu dosop ditu' sog goksid dagat nog koliwagan bonua nog Tair bu Sidon. ¹⁸ Miglumpuk ilan dion mangoy monginogog nog pomali ni Isus bu bagun non kuli'an og mokosakitanan nilan. Bu ain og gotowanan kitu' nog pisinsa nog glatdiwataan, kiuli'an ilan dosop. ¹⁹ Bu og glam nog gotowanan dion migapas tumuyok dianon po' og pagas nog miktidu koyon dianon ion non da og mikokuli' koyon dia sog glam nilan.

*Og gloliag bu og susaan
Matiu 5:1-12*

²⁰ Tubus nitu', pigbontayan ni Isus og sulanggu'anan non koyon mangka poktalu' dianilan, "Pipia amu, amu og miskin po' mikampu' amu na sog pigdotu'an nog Mikpongon!

²¹ "Pipia amu, amu og kigutoman solian numun koni po' ongon gondow non nog pobosugon amu nog Mikpongon! Pipia amu, amu og mikpoksogow solian numun koni po' ongon da og gondow non nog mogloliag amu!

²² "Pipia amu bila pokongitan amu, bu pogbongkis amu, bu tompola'on amu, bu tolu'an amu nog molaton amu nog gotow, sabap sog kopogunut niu dia sog Binata' sog Kilawan!

²³ "Poglolliag amu bu pogloksuloksu amu nog da'da'an niu bila kobianan niu og ma' nion koyon po' mosolag og sugda nog sinimpan daniu ditu' sog glangit. Po' ma' nitu' dosop og piginang nog mokogulanganan nilan kitu' dia sog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon.

²⁴ "Tibua, kosusasusa amu og pongdoyahan po' mialap niu na og sugda daniu sog solian niu pa dini sog dunya!

²⁵ "Kosusasusa amu dosop ain mibosug solian numun koni po' matong da og gondow nog mogutom amu! Bu kosusasusa amu ain og mikpoglolliag solian numun koni po' ongon da og gondow nog mosusa amu bu moksogow amu!

²⁶ "Kosusasusa amu bila pogdongya'an amu nog glam nog gotow po' ma' nitu' og piginang nog mokogulanganan nilan dia sog polomolatasanan kitu' nog di' motud.

*Kololat amu sog ain minanta daniu
Matiu 5:38-48, 7:12*

²⁷ "Tibua, tolu'on ku daniu sosuku og mikinogog dianakon, kololat amu sog ain minanta daniu. Ain og mangit kitu' daniu, inangoy niu ilan nog molongas.

²⁸ Ain monuyud daniu popia niu. Bu ain og sumolap daniu pogyokinoy niu.

²⁹ Bila dopi'on og sobola' mulu' niu, tan niu og sobola' mulu' niu dianon. Bila olapon daniu og sulagbon niu, na' niu ion pogondi'an malap minsan si'oy og glogdoy niu. ³⁰ Bogoyoy niu ain mongoni daniu. Bu bila olapon nog gotow og balan niu, na' niu na owi'on. ³¹ Inang niu dia sog pakasi niu ain og kolegan niu kitu' nog inangon non daniu.

³² "Bila mololat amu tibua sog ain og milolat kitu' daniu, na' amu mogdodama nog popiaon amu nog Mikpongon. Po' minsan si'oy og bolodusaon, mololat ilan dosop dia sog ain mololat kitu' dianilan. ³³ Tubus nitu', bila mokpolongas amu tibua sog ain molongas kitu' daniu, na' amu mogdodama nog popiaon amu nog Mikpongon. Po' minsan og bolodusaon moginang ilan dosop nog ma' nion koyon. ³⁴ Bu bila og poboloson niu ain tibua og mokobayad kitu' daniu, na' amu mogdodama nog popiaon amu nog

Mikpongon. Po' minsan og bolodusaon mokpobolos ilan dosop sog ma' nilan, sog ain kitu' og motoktub og kopogbayad non dianilan. ³⁵ Tibua amu, kololat amu nog ain minanta dianiu bu inangoy niu ilan nog molongas mangka niu ilan pobolosoy nog di' amu mogdodama nog boyadan nilan amu nog minsan olo. Bila ma' nitu' og ginangon niu, motas nog sugda dun dianiu bu mimung amu nog gombata'anan nog Mikpongon nog ion ondi' kolobian. Po' molongas ion dia sog ain mokolaton kitu' bu dia sog ain di' kitu' moto mokposolamat. ³⁶ Sumboy molilolatoy amu dosop mama' nog Gama' niu sog glangit nog og Mikpongon nog ion molilolatoy.

*Na' amu mongukum nog pakasi niu
Matiu 7:1-5*

³⁷ “Bu bila di' amu mongukum nog pakasiotow niu, di' amu dosop ukumon nog Mikpongon. Bu bila di' amu momolihala' nog pakasiotow niu, di' amu dosop polihola'on nog Mikpongon. Bu bila ompunan niu og pakasiotow niu, ompunan amu dosop nog Mikpongon. ³⁸ Bila mogbogoy amu, bogayan amu dosop nog Mikpongon. Bu og bogoy non dianiu modakol tokodoy po' kongkugon non pa, dosokon non pa, bu dungagoy boya'an nog moglipuas sog togu'an niu dun. Po' og galan nog gomiton niu dia sog pakasi niu, ma' nitu' dosop og gomiton nog Mikpongon nog galan non dianiu.”

³⁹ Bu inuksug non dosop dianilan og gibolatan nog ma' nini, “Mogusoy ta' buan og gotow nog buta, mogagak sog pakasi non buta? Ondi' le! Po' og dua' ilan koyon, molabu' ilan sog gluang. ⁴⁰ Og pikponadan ondi' nododa' motas dia sog mikpanad koyon dianon. Suga'id non, bila mitoktub na og kopoganad non og pikponadan non koyon, og kotoan non mimung dosop mama' nog polopanad kitu' dianon.

⁴¹ “Iduma sokali' motongow niu og puling ma' nog duma niu nog gahatgahat tanan kotongow, saka potiangon niu ma' og puling nog migbolabag dia sog dili mata niu nog ma' nog glolosan kosolag?

⁴² Olo ma' mogandun kotalu' niu dia sog duma niu nog, ‘Takun dow, owa'on ta og puling mu,’ saka da' niu tanan kotongow og dili puling nog mibolabag sog mata niu? Mokpopotongow amu doda' tibua! Awa' niu poguna og puling nog migbolabag dia sog dili mata niu bagun niu motongow mahatul bu mawa' niu og bata'bata' puling sog mata nog pakasi niu.”

*Og kayu kilolaan dia sog bunga non
Matiu 7:17-20, 12:34-35*

⁴³ Bu ma' long sop ni Isus dun, “Og kayu nog molongas ondi' mogbunga nog molaton, otawaka og kayu nog molaton ondi' mogbunga nog molongas. ⁴⁴ Og ginis nog kayu kilolaan bianan sog bunga non. Po' og bunga nog paras ondi' mupu' dia sog totulug, bu og bunga nog igera ondi' mupu' dia sog bonganga. ⁴⁵ Domikian dosop dia sog gotow. Po' bila molongas og mitagu' dia sog pomikilan non, molongas dosop og polomotadon non bu ponolu'on non. Tibua, bila molaton og mitagu' dia sog pomikilan non, molaton dosop og polomotadon non bu ponolu'on non. Po' og talu' nog gotow nog lumuas sog baba' non, dia miktidu sog dialom pikilan non.”

Og dua' kotow og polongimung nog baloy

Matiu 7:24-27

⁴⁶ Bu ma' long sop ni Isus dun, “Iduma moksabi amu ma dianakon nog Kounutan, saka di' niu tanan inangon ain og dondagan ku dianiu. ⁴⁷ Simasima og mangoy mokinongog dianakon mangka non unutoy ain poktolu'on ku, suksugan ku dianiu bog olo og kima'ma'an non. ⁴⁸ Mama' ion nog gotow kitu' nog mikpasok nog baloy non. Kinukutan non nog modalom mangka non pingkudoy og gugdokanan non dia sog dolonitan. Dangan binianan nog ba' nog modalom, og baloy non koyon, onda' kokundu' po' ompagon og kopasok non dun. ⁴⁹ Tibua, og gotow kitu' nog pikinongogan non og talu' u saka da' non unutoy, mama' ion nog gotow kitu' nog migimung nog baloy non nog sanya non tibua inuntul dia sog dibabow nog glupa'. Dadi, dangan

linudusan nog ba', mibuksak og baloy non koyon boya'an nog miloglag mahatul."

7

Og kopongandol nog kounutan nog sundaluanan

Matiu 8:5-13

¹ Dangan midoksu' ni Isus tolu'oy og glam non koyon dia sog gotowanan, minangoy ion sog Kapernaum. ² Bu sog koliwagan bonua koyon, ngon sala kotow dion og kounutan nog sundalu nog Roma. Ongon sala kotow dodondagon non nog kisu'atan ion tokodoy dun nog di' mokodag nog moglamlam na matoy. ³ Midongog nog kounutan nog sundalu koyon pa'ali dia sog kohinangan ni Isus. Dadi, ongon og kobogolalan nog Hudyuanan pigobok non ditu' ni Isus po' ongoyon non pa pokodagoy og dodondagon non koyon. ⁴ Dangan minatong og gobokanan koyon ditu' ni Isus, mikilolat ilan tokodoy dianon nog, "Polopanad, og gotow kitu' omba'is tokodoy tobangan. ⁵ Po' milolat ion dia sog bansa ta koni. Ion tanan og mikpimung nog baloy nog poglumpukan nami nog bansa Hudyu." ⁶ Dadi, si Isus migunut dianilan.

Dangan dali' ilan na datong dia sog baloy nog kounutan nog sundaluanan koyon, og kounutan nog sundaluanan kitu' sinugu' non og glokoleanan non lumumpak dia ni Isus mangka poktalu' dianon nog, "Polopanad, long nog glokole nami kitu' nog na' a na dow mogdayun po' di' dow ion patut mokpodangan dianika dia sog baloy non ⁷ bu di' dow ion ompatut nog minsan lumumpak dianika. Suga'id non, tolu'on mu dow tibua nog kumodag na og dodondagon non kitu' po' kumodag na ion dun. ⁸ Po' ion si'oy dow ngon dosop og kounutan nog mogbaya' dianon. Bu ongon dosop dow og sundaluanan nog bila dondagon non ompanow mokokunut da dianon. Bu bila sop dondagon non mokpolani dianon mokokunut dosop. Bu bila dondagon non og sosugu'on non moginang nog ain kolegan non, inangon non dosop."

⁹ Dangan midongog ni Isus og tinalu' nog linumumpak koyon dianon, kisobu'an ion dun nog boya'an sinungu' non og gotowanan nog migunutunut dianon bu poktalu' nog, "Totu da, da' u pa sibon pokolumpak nog gotow nog ma' nini kopagon og kopongandol non, minsan si'oy sog bansa Israel." ¹⁰ Dadi, mikpuli' na og linumumpak koyon dianon, ditu' sog baloy nog kounutan nog sundaluanan koyon bu kidotongan nilan og dodondagon non koyon mikodag na.

Pitubu' puli' ni Isus og bata' nog balulibun nog glaki

¹¹ Da' ion kobon, si Isus minangoy ditu' sog koliwagan bonua nog Nain dunut og sulanggu'anan non bu modakol dosop og gotowanan nog migunut dianon. ¹² Dangan dali' ilan na datong sog koliwagan bonua koyon, milumpak nilan og gluyud nog gotowanan mian tidu sog bongawan nog koliwagan bonua koyon mangoy lumobut nog minatoy. Og minatoy koyon og bata' nog balulibun nog boktung. Modakol og gotowanan dion migunut dianon. ¹³ Dangan mitongow ni Isus og balulibun koyon nog linumangos, milolat ion dun mangka poktalu' dianon, "Na' a na moksogow."

¹⁴ Tubus nion, mikpolani si Isus mangka non doponoy og pigbolilidan nog bangkoy koyon bu migindog og gotowanan koyon nog mikpisan dun mangka tolu'oy ni Isus nog, "Aki, tolu'on ku dianika, pogbuat a." ¹⁵ Dadi, miningkud doma doda' og minatoy koyon mangka poktalu' bu uokiloy ni Isus dia sog gina' non.

¹⁶ Dadi, og glam nog gotowanan koyon dion, kisobu'an ilan bu kiendokan ilan. Bu miksanglit ilan sog Mikpongon mangka ilan poksitalu', "Og polomolatas nog molinggas minangoy na dini nita!" Bu miktalu' ilan dosop, "Og Mikpongon minangoy na dini nita tumabang sog pigotowan non!" ¹⁷ Bu og dongogan koni nog pa'ali dia ni Isus mipulonag na dia sog gliwag nog bonua nog Judia bu sog bonuaanan dion sog glumibut koyon.

Og sak ni Jan nog Polomunyang dia ni Isus

Matiu 11:1-19

¹⁸ Dangan tinalu' nog sulanggu'anan ni Jan dianon pa'ali sog glam nog gininang ni Isus koyon, sinabi non og dua' kotow dianilan ¹⁹ mangka non ilan dondagoy mangoy ditu' ni Isus moksak nog, "Ika nota' og pokpodotongan kitu' nog mangoy dini nog moktidu sog Mikpongon, otawaka mogbagad ami pota' nog len?"

²⁰ Dadi, dangan minatong ilan ditu' ni Isus miksak ilan. Long nilan dun, "Si Jan nog Polomunyang, dinondag non ami mangoy moksak dianika bog ika ta' dow og pokpodotongan kitu' nog popongoyon dini otawaka mogdodama ami pota' nog len?"

²¹ Sog tang koyon sonuk ni Isus monguli' nog modakol nog mokosakitanan nog gotowanan, bu ain di' mokokodag, asta dosop og ain pingtosopan kitu' nog glatdiwataan. Bu ain og butaanan kitu' kiuli'an non dosop. ²² Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Pokpuli' amu ditu' ni Jan mangka niu pogobitoy bog olo og mitongow niu bu midongog niu. Talu' niu dianon nog og butaanan mikotongow na. Og dadayanan mikopanow na. Bu ain og gipulon kiuli'an na. Bu og bongolanan mikodongog na. Bu og minatoy mitubu' puli'. Bu ain og miskinan kisuksugan na nog Gomba'is nog Guksugan. ²³ Ain da' kitu' pogdua'dua' nog pikilan non dianakon, popiaon na."

²⁴ Dangan mikogonat na og dinondag ni Jan koyon, miktolipun si Isus mogustal sog gotowanan pa'ali dia ni Jan. Long non dun, "Dangan minangoy amu ditu' ni Jan sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, olo ma og pigdodomaan niu nog motongow niu ditu'? Migdodama amu ta' nog si Jan og gotow kitu' nog moguya' og pomikilan non mama' nog dawon nog timbolow nog diadia kopalid bila oyupan nog galu'? Ondi' le! ²⁵ Bila ma' nitu' ondi' ma, olo ma og pigdodomaan niu sog kangoy niu kitu' ditu'? Og gotow ta' kitu' nog omba'is og ponopoton non? Kona' le!

Po' og gotowanan koyon nog minapot nog mokologan bu molongas kibotangan non, dia migonong sog baloy nog datu'. ²⁶ Olo doda' buan og inangoy niu tontongoy ditu'? Og polomolatas ta' nog talu' nog Mikpongon? O'o, motud ion. Po' tolu'on ku dianiu, og mitongow niu kitu' ditu' kona' tibua og polomolatas nog talu' nog Mikpongon, suga'id non, labi pa ion ditu'. ²⁷ Pa'ali dia ni Jan, ion og pigolong kitu' nog sinulat dia sog Kitab nog, 'Ongon og sosugu'on ku nog punaon ku dianika moksimpan nog bianan mu.' "*"

²⁸ Bu ma' long sop ni Isus dun, "Tolu'on ku dianiu, og glam nog binata' nog gotow sog dunya koni, da'idun og motas pa dia ni Jan. Tibua, og gotow kitu' nog ombaba' sog glam non dia sog pigdotu'an nog Mikpongon, motas pa dia ni Jan."

²⁹ Dangan midongog nog glam nog gotowanan asta og polongabatanan nog buis og piktalun ni Isus koyon, mikopoktalun ilan nog motud doda' og gininang nog Mikpongon po' binunyan ilan buan ni Jan. ³⁰ Tibua, og parasiuanan bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, da' ilan pokokunut nog glegan nog Mikpongon dianilan. Dadi, da' ilan pokpobunyang dia ni Jan.

³¹ Bu ma' long sop ni Isus dun, "Ain gidoy kopononggi' og gotowanan numun koni? Olo gidoy kima'ma'an nilan?"

³² Mama' ilan nog gombata'anan kitu' nog miglumpuklumpuk dia sog tobu'an nog moktotowagoy ilan nog, 'Miglami ami bosia saka ompok amu mongigal. Linumangos ami saka onda' amu ampu' moksogow.' ³³ Dangan minangoy dini si Jan nog Polomunyang nog og piginang non mokpuasa bu da' poginum nog gombisa, tinolu'an niu ion nog tinosopan nog glatdiwata! ³⁴ Bu dangan minangoy dini og Binata' sog Kilawan bu og piginang non kuman bu moginum, tinolu'an niu dosop ion nog gibogon bu pololangu, bu og glokoleanan non og polongabatanan nog buis bu og bolodusaon. ³⁵ Tibua, kotoksi'an og kotoan nog miktidu sog

* 7:27 7:27 Malakai 3:1

Mikpongon og motud sog ain mikokunut dun.”

Si Isus dia sog baloy ni Simun nog parasu

³⁶ Ongon gondow non, inonggat si Isus nog sala kotow parasu mangoy kuman ditu' non. Dadi, migunut si Isus ditu' mangka ilan pogadap kuman. ³⁷ Sog bona koyon ngon og glibun dion nog bolodusaon tokodoy. Dangan kisunan non nog si Isus ditu' sog baloy nog parasu koyon, minangoy ion ditu' bu mikpitang ion nog bata'bata' gunsu' nog miponu' nog pogomut. ³⁸ Bu minangoy ion mindog sog molani nog botis ni Isus, kobon non moksogow nog boya'an mibasa' og botis ni Isus nog glua' non. Tubus nion, pinunasan non nog buk non og botis ni Isus koyon mangka non pongolokoy bu mangka non ududoy nog pogomut non koyon.

³⁹ Dangan mitongow nog parasu koyon nog migonggat kitu' dianon og piginang nog glibun koyon dia ni Isus, migdialom-inawa ion nog, “Somo' motud doda' og gotow koni nog ion og polomolatas nog talu' nog Mikpongon, kosunan non bosia bog sima og glibun koni bu olo og tantu polomotadon non.”

⁴⁰ Tibua, kisunan ni Isus bog olo sog dialom pikilan nog parasu koyon. Dadi, miktalu' ion dianon nog, “Simun, ongon og tolu'on ku dianika.”

Tinumabal si Simun, “Olo nion, Polopanad?”

⁴¹ Long ni Isus dun, “Ongon og dua' kotow nog mikutang nog sin dia sog sala kotow doyahan. Og sala kotow koyon, lima gatus dinari[†] ⁴² Tibua, da'idun og mikobayad dianilan. Dadi, pionda' na nog doyahan koyon og gutang nog dua' kotow kitu'. Dadi, sima gidoy sog dua' ilan koyon og mololat tokodoy dia sog doyahan koyon?”

⁴³ Tinumabal si Simun, “Intoman ku dun, ain bayu' og mikutang kitu' nog modakol po' mosolag og gampun dianon.”

Tinabal ion ni Isus, “Motud og tabal nika koyon, Simun.” ⁴⁴ Tubus nion,

liningoy non og glibun koyon mangka ion poktalun dia ni Simun, “Mitongow mu og piginang nog glibun koni. Inonggat mu akon dini sog baloy mu koni, tibua, da' mu tanan akon bogoyoy nog tubig nog pongugas u nog botis u saka ma' nitu' bosia og botad. Tibua, og glibun koni, inugasan non og botis u nog glua' non mangka non punasoy nog buk non. ⁴⁵ Bu dosop, da' nika akon olokoy saka ma' nitu' bosia og botad. Tibua, og glibun koni, da' non lota'oy mongalok og botisanan ku dangan pa minatong ion dini. ⁴⁶ Bu da' nika tanan lonaoy og gulu u nog saka ma' nitu' bosia og molongas nog botad. Tibua, og glibun koni, inududan non og botis u nog pogomut. ⁴⁷ Tolu'on ku dianika, minsan si'oy miinang nog glibun koni og modakol tokodoy nog dusa, mitampal dia sog glangka non nog kiompunan na ion po' pitongow non nog landu' og glolaman non dianakon. Tibua, ain mika'an da og dusa non nog kiompunan nog Mikpongon, mika'an dosop og glolaman non.” ⁴⁸ Tubus nitu', miktalu' si Isus dia sog glibun koyon, “Ibun, og glam nog dusa nika inompunan na.”

⁴⁹ Dangan midongog nog gadap nilan koyon kuman og piktalun ni Isus koyon, mikpokumodumod ilan. Long nilan dun, “Sima gidoy ini nog minsan og dusa kompunan non ma?”

⁵⁰ Tibua, miktalu' si Isus sog glibun koyon nog, “Bianan dia sog kopongandol mu mitabang a. Dadi, panow a na bu kotikna' nog pikilan mongon dianika.”

8

Miguliugan si Isus mogustal nog Gomba'is nog Guksugan

¹ Tubus nitu', miguliugan si Isus dia sog bonaanan koyon dion mogustal nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Bu migunut dianon og sopulu' kitu' bu dua' sulanggu'anan non, ² bu og duma kolibunanan kitu' nog kiuli'an og mosakit nilan, bu og binugowan non kitu' nog

[†] 7:41 7:41 Og glaga' nog sala dinari koyon, mokotindan laga' son dow nog sala kotow.

glatdiwata, mama' ni lo' Maria nog og kodua' ngalan non si Magdalena. Ion non og tinosopan kitu' nog pitu ginis glatdiwataanan nog pimugow ni Isus. ³ Migunut dosop si Jana og kodumanan ni Kusa og binogayan nog baya' ni Datu' Herod, bu si Susana, bu modakol pa duma kolibunanan nog tinumabang mona'ub dia ni Isus ilan nog sulanggu'anan non bianan sog kopogbogoy nilan nog duma gakod nilan.

Og pononggi'an pa'ali sog sinumigwag nog boni'

Matiu 13:1-9, Mark 4:1-9

⁴ Mikpogdatong na ditu' ni Isus og gotowanan nog miktidu sog ainain nog bonuaanan nog boya'an modakol tokodoy miglumpuk dianon. Dadi, inuksugan non ilan nog solabuk pononggi'an. ⁵ Long non dun, "Ngon sala kotow minangoy sumigwag nog boni'. Dangan sinigwag non og boni' non koyon, og duma, dia mitona' sog dalan nog boya'an midogyak nog gotowanan bu pingoktuk nog manuk-manukanan. ⁶ Og duma sop, dia mitona' sog dolonitan. Dadi, dangan linumawa, milan po' og glupa' koyon modali' pomala. ⁷ Og duma sop, dia mitona' sog sompinitan. Dadi, dangan linumawa og sompinitan koyon, miumos og pomulan koyon dun. ⁸ Bu og duma sop, dia mitona' sog monapu' nog glupa'. Dadi, dangan tinumubu', mokosubuk bu migbunga nog molongas mangka songku'." Tubus nitu', pisikad ni Isus og talu' non, "Ain togo tolinga, sumboy pokinongogan non og piktal' u koni!"

Og potugyuan nog pononggi'an ni Isus
Matiu 13:10-17, Mark 4:10-12

⁹ Tubus nion, miksak dia ni Isus og sulanggu'anan non bog olo og ma'ana nog pononggi'an non koyon. ¹⁰ Dadi, tinabal non ilan nog, "Amu koyon, pisabut na daniu og milimod kitu' nog pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. Tibua, podongogon ku dia sog duma gotowanan bianan sog pononggi'an nog minsan mokotogow ilan da bosia, tibua, ondi' nilan kosunan. Bu minsan si'oy mokinongog ilan, ondi' nilan mosabut."

Pingma'ana ni Isus og pononggi'an non koyon

Matiu 13:18-23, Mark 4:13-20

¹¹ Tubus nion, long ni Isus dun, "Ma' nini og ma'ana nog pononggi'an ku koyon. Og boni' koyon, ion non og talu' nog Mikpongon. ¹² Og dalan kitu' nog kitona'an nog boni' domikian da ma' nog gotowanan kitu' nog mikodongog si'oy nog talu' nog Mikpongon, tibua, inangoy owa'oy ni Kindagow dia sog pikilan nilan bagun ilan da di' tumud boya'an di' ilan motabang dun. ¹³ Og dolonitan kitu' nog kitona'an nog boni' domikian da ma' nog gotowanan kitu' nog pu'un midongog nilan og gustalan kitu' nog pa'ali sog Mikpongon tinabuk nilan dunut landu' og gloliag nilan dun. Tibua, da' nilan ungodoy mahatul dia sog pikilan nilan. Tinumud ilan solianlian tibua dangan dinotongan ilan nog suloy sog kotubu' nilan, binolong nilan og tud nilan. ¹⁴ Og glupa' kitu' nog sompinitan nog kitona'an nog boni' domikian da ma' nog gotowanan kitu' nog mikodongog nog talu' nog Mikpongon. Tibua, dinag ilan nog susaan nilan bu kopogapas nilan nog daya, bu og gloliag nilan nog dinunya. Dadi, og tud nilan miimung da' doksu' non. ¹⁵ Bu og glupa' kitu' nog monapu' nog kitona'an nog boni' domikian da ma' nog gotowanan kitu' nog molongas nog mikodongog nog talu' nog Mikpongon nog inungod nilan dia sog pikilan nilan, bu kobon non potubudan nilan og glangka nilan bagun motongow og bunga nog tud nilan."

Og sulu' sumboy untulon dia sog gutulan dun

Mark 4:21-25

¹⁶ Ma' long sop ni Isus dun, "Da'idun og tumutud nog sulu' nog dia non togu'oy sog dialom sibulan otawaka lingodon non og dolag non. Suga'id non, dia non nododa' botangoy sog motampal bagun da simasima sumolod dion kodolagan ilan dun. ¹⁷ Po' da'idun og pigbuni nog ondi' ompolanta'. Bu og glam nog da' niu kosabut posobuton da daniu sog binaya' nog gondow. ¹⁸ Sa'an pokpotubud amu

sog koponginongog niu nog pomali u koni po' simasima ongon dianon dungagan pa. Tibua, ain balu' non dun nog ongon na dianon, owa'on pa dianon, minsan si'oy dakoldakol non na.”*

Og gina' bu og putupusodanan ni Isus nog kolokian

Matiu 12:46-50, Mark 3:31-35

¹⁹ Tubus nion, minangoy ditu' ni Isus og gina' non bu og putupusodanan non nog kolokian. Tibua, da' ilan pokopokpolani dianon po' modakol og gotowanan nog linumumpuk dianon. ²⁰ Dadi, ongon sala kotow dion nog miktalu' dianon nog, “Polopanad, og gina' mu bu og putupusodanan mu nog kolokian, ditu' ilan sog glowasan po' moleg ilan bosia mokongow dianika.”

²¹ Tinumabal si Isus nog, “Og gina' u bu og putupusodanan ku, ion non og gotowanan kitu' nog mikingongog nog talu' nog Mikpongon mangka ilan pokokunut dun.”

Pilota' ni Isus og goyup

Matiu 8:23-27, Mark 4:35-41

²² Ongon gondow non miktalu' si Isus dia sog sulanggu'anan non nog, “Alung, tumolipag ita ditu' sog dipag nog danow koni.” Dadi, sinumakoy ilan sog bolangoy koyon mangka ilan tulak. ²³ Sonuk nilan koyon lumayag mikotulug si Isus. Gomonsunoy pa miglogoyup nog mosikad nog boya'an kisigoban nog nabok og bolangoy nilan koyon. Dadi, kondokondok og kibotangan nilan koyon. ²⁴ Dadi, inangoy ion tonudoy nog sulanggu'anan non. Long nilan dun, “Kounutan! Kounutan! Mogla'at ita!”

Dadi, si Isus migbuat mangka non polota'oy og galu' koyon nog molandos bu og nabok koyon nog moluksang. Dadi, sododu'un tinumodo' og danow koyon. ²⁵ Tubus nitu', tinolu'an non ilan nog, “Ain noma og kopongandol niu?” Tibua, og sulanggu'anan non koyon, kisobu'an

bu kiondokan ilan mangka ilan poksinaksakoy nog, “Sima gidoy og gotow koni? Kopogboya'an non ma og goyup bu nabok, bu mogbilang ma dianon!”

Kiuli'an ni Isus og gotow nog tinosopan nog glatdiwataan

Matiu 8:28-34, Mark 5:1-20

²⁶ Dadi, ditu' ilan dinumonggu' sog bonua nog ngalan non Gadarinis, migdipag ilan nog bonua nog Galili. ²⁷ Dangan tinumukpa si Isus sog pontad, linumpak ion nog gotow nog tinosopan nog glatdiwataan nog tidu ion sog bonua koyon. Miobon na ion da' ponapot bu da' pogonong sog baloy. Suga'id non, dia na migonong sog kolobongan. ²⁸ Dangan mitongow non si Isus, miglosek ion mangka kobuksak sog sungu'an ni Isus mangka poktalunog mosikad nog, “Olo og dunon mu dianakon Isus, ika og Bata' a nog Mikpongon nog di' kolobian? Su'usa, na' mu pa akon posinsaon.” ²⁹ Sa'an ma' nitu' po' dinondag ni Isus og glatdiwataan kitu' mawa' dia sog glawas nog gotow koyon. Po' tatap na ion posinsaon nog glatdiwataan koyon mangka ion oitoy nog glatdiwataan koyon ditu' sog bonua kitu' nog da'idun og migonong dun. Bu minsan si'oy pusan og komot non bu botis non nog glantaylantay bu mangka ion pogipatoy, ponggotuson non da og glantaylantay non koyon.

³⁰ Dadi, sinakan ion ni Isus nog, “Sima og ngalan mu?”

Tinumabal og gotow koyon nog, “Og ngalan ku si Nginibuan.” Po' landu' kodakol og glatdiwataan nog tinumosop dianon. ³¹ Dadi, mingapu'ngapu' og glatdiwataan koyon dia ni Isus nog di' ilan na popongoyon ditu' sog dialom nog Abis.†

³² Sog molani nilan koyon, ongon og panun nog babuy nog solian nilan monungkal dia sog pun bilid koyon. Migbubut og glatdiwataan koyon nog dia ilan pa sangon sog babuayan koyon.

* **8:18** 8:18 Somo' ita da, simasima og monginongog dun dungagan pa nog Mikpongon og sabut non. Tibua, ain og ompok monginongog dun owa'on pa dianon minsan og dakoldakol na nog sabut non. † **8:31** 8:31 Og Abis koni, ion non ini og bonua kitu' nog sinimpan nog posinsaon nog gotowanan kitu' nog mingantu sog Mikpongon bu og posinsa dosop dia ni Kindagow.

Dadi, kinumboy ilan ni Isus. ³³ Dadi, mikpongluas og glatdiwataan koyon tidu sog gotow koyon mangka ilan sangon sog babuyanan koyon. Bu og panun nog babuy koyon, mikpongobok ilan dumiksun mangka pokpongokpu sog danow bu mitipot ilan kolomos.

³⁴ Dangan mitongow nog polongipat nog babuyanan koyon og ma' nion koyon, mikpongobok ilan mangka nilan poguksugoy ditu' sog koliwagan bonua koyon og glam nog mitongow nilan koyon. ³⁵ Dadi, inangoy nog gotowanan koyon tontongoy og bianbian koyon. Dangan minatong ilan ditu' ni Isus, mitongow nilan og gotow kitu' nog bakas poktosopan nog glatdiwataan pogingkud dia sog sungu'an ni Isus nog minapot na bu molongas na og pomikilan non. Dadi, kiondoka ilan dun. ³⁶ Og gotowanan sop nog ain mikotongow nog bianbian koyon, miguksug ilan dosop sog duma gotow bog olo bianbian nog gotow koyon nog boya'an kiuli'an. ³⁷ Dadi, og glam nog gotow nog miktidu sog bonua nog Gadarinis, pigbubut nilan si Isus nog mawa' pa dion sog bonua nilan koyon po' kiondoka ilan tokodoy. Dadi, sinumakoy si Isus dia sog bolangoy po' dali' na tulak.

³⁸ Tibua, og gotow koyon nog kiuli'an, migbubut bosia mogunut dia ni Isus. Tibua, dinondag ni Isus muli' mangka non tolu'oy nog, ³⁹ "Uli' a mangka mu uksugoy bog andun kosolag og miinang nog Mikpongong dianika." Dadi, minuli' og gotow koyon bu migdundaan dia sog koliwagan bonua koyon kobon non moguksug nog gininang ni Isus kitu' dianon.

*Og bata' ni Jairus nog glibun bu og glibunnog tinumuyok sog glogdoy ni Isus
Matiu 9:18-26, Mark 5:21-43*

⁴⁰ Dangan mikpuli' na si Isus sog dipag nog danow koyon, pigdodial ion nog modakol nog gotowanan po' pigdodomaan nilan ion. ⁴¹ Tubus nion, ongon minatong sala kotow ngalan non si Jairus og polongokbit nog solabuk baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Sinumugyut ion dia ni Isus mangka non pogbubutoy nog mogunut pa si Isus dianon ditu' sog baloy nilan. ⁴² Po'

dakoldakol nog bata' non nog glibun nog sopulu' pa bu dua' og tinonan non pokpatoy na.

Dadi, migunut si Isus dianon. Bu sonuk nilan ompanow, linumpukan ion nog gotowanan nog landu' na kodakol. ⁴³ Bu ongon sala kotow glibun dion nog poglodasan nog dugu' sog solod nog sopulu' bu dua' ton. Diadia na ion mikpobulung nog polomulunganan, tibua, da' da ion kuli'oy. ⁴⁴ Bu migapas ion mokopolani dia ni Isus. Dangan dia na ion sog tolikudan ni Isus, pigdoyunan non tumuyok og sudung nog glogdoy ni Isus bu sododu'un milota' ion poglodasan.

⁴⁵ Dadi, miksak si Isus nog, "Sima og tinumuyok kitu' dianakon?"

Dangan minonsing og glam nog gotowanan koyon dion, miktalu' si Piter nog, "Motuyok a nododa', Kounutan, kobal nog glumpuk nog gotowanan koni nog milodis dianika."

⁴⁶ Tibua, long ni Isus dun, "Ongon nododa' og tinumuyok dianakon po' mi-batik u sog glawas u nog ongon sala kotow diani u og kiuli'an nog pagas u kobal non tumuyok dianakon."

⁴⁷ Dangan kisunan nog glibun koyon nog kisunan ion ni Isus, linukuban ion kobon non mokpolani ditu' ni Isus mangka sugyut dianon. Sog glumpuk nog gotowanan koyon dion, inustal non dia ni Isus bog iduma tinuyok non ma ion bu olo og migandun nog kokodag non sododu'un.

⁴⁸ Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Tbun, bianaan sog kopongandol mu, kiuli'an ka. Suga'id non, panow a na bu og kotikna' nog pikilan mongon dianika."

⁴⁹ Sonuk pa ni Isus miktalu', ongon og minatong og gobok tidu' ditu' sog baloy ni Jairus. Long nog gotow koyon dia ni Jairus, "Og bata' mu kitu' di' nika na mosa'ut. Dadi, di' ta na pogongga'on og polopanad koyon nog mangoy pa ditu'."

⁵⁰ Tibua, midongog ni Isus og guksugan non koyon. Dadi, miktalu' ion dia ni Jairus, "Na' a mosusa. Suga'id non, tud a tibua po' og bata' nika kitu' kuli'an da."

⁵¹ Dangan minatong si Isus sog baloy ni Jairus koyon, pigondi'an non og duma

gotowanan koyon mogunut sumolod lual da si Piter, si Jan, si Jems, bu og gina'ama' nog bata' koyon. ⁵² Glam nog gotowanan dion sog baloy koyon mikponglangos ilan sabap dia sog bata' koyon. Tibua, long ni Isus dianilan, "Na' amu lumangos po' og bata' koni onda' patoy, suga'id non, sagya da ion mitulug."

⁵³ Dadi, pigwanwan nilan si Isus dun po' mitintu dianilan nog og bata' koyon minatoy nododa'. ⁵⁴ Tibua, pilonian ni Isus og bata' koyon mangka non pogoidoy sog komot bu tolu'oy nog, "Ibun, pogbuat a." ⁵⁵ Dadi, og bata' koyon mitubu' mokpuli' mangka pogbuat mogdayun. Tubus nion, dinondag ni Isus nog bogayan og bata' koyon nog ponganon. ⁵⁶ Dadi, kisobu'an tokodoy mokogulang nog bata' koyon dun. Tibua, pigondi'an ilan ni Isus moguksug nog glam nog bianbian koyon.

9

Pipanow ni Isus og sopulu' bu dua' sulanggu'anan non

Matiu 10:5-15, Mark 6:7-13

¹ Pilumpuk ni Isus og sopulu' bu dua' sulanggu'anan non koyon mangka non ilan bogoyoy nog pagas bu baya' momugow nog glam nog glatdiwataan bu monguli' nog gininisan nog mokosakit, ² mangka non ilan dondagoy mangoy momali pa'ali dia sog pigdotu'an nog Mikpongon bu monguli' nog ain kitu' di' mokokodag. ³ Bu mangka non ilan tolu'oy nog, "Sog panow niu koyon, na' amu mogoit nog minsan olo, mama' nog tagad, og togu'an nog balan, og ponganon, og sin, bu minsan og gimolaan niu. ⁴ Ditu' amu batuk sog baloy nog ain og tumolima' daniu, asta sog gumonat amu sog koliwagan bonua koyon. ⁵ Tibua, bila ngon og koliwagan bonua nog ondi' tumolima' daniu, pokpasoy niu og glopug nog glupa' nog minokot sog botis niu bagun nilan da kosunan og tanda' nog di' amu na kosakan nog minsan olo og matong dianilan."

⁶ Dadi, ginumonat og sulanggu'anan non koyon bu miguliugan ilan sog

bonuaanan koyon mogustal nog Gomba'is nog Guksugan bu mokpokodag nog di' mokokodag sog bonuaanan nog kodopotan nilan.

Mibabong si Herod

Matiu 14:1-12, Mark 6:14-29

⁷ Tubus nitu', si Herod, og datu' dia sog bonua nog Galili, midongog non og glam nog miinang ni Isus kitu'. Dadi, mibabong og pikilan non po' mokpoktalun' og duma gotowanan nog si Isus dow ion non na si Jan nog Polomunyang nog mitubu' puli'. ⁸ Bu dumaanan sop mokpoktalun' ilan nog ion dow si Iladya og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' mikpuli' dow ion dini. Bu ongon sop moktalun' nog ion dow og sala kotow polomolatas dosop nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog mitubu' puli'. ⁹ Dadi, miktalun' si Herod nog, "Si Jan og Polomunyang kitu', piputuk u na og gulu non. Dadi, sima gidoy ion buan og gotow koyon nog kobon non modongog u og dongogan non?" Sa'an ion moleg tokodoy bosia si Herod moktongow dia ni Isus.

Piokan ni Isus lima ngibu kotow

Matiu 14:13-21, Mark 6:30-44, Jan 6:1-

14

¹⁰ Dangan mikponguli' og sugu'onanan ni Isus, piguksugan nilan dianon og glam nog miinang nilan. Tubus nitu', inoit non ilan posungu' sog bonua kitu' nog ngalan non og Betsaida nog ilanilan da. ¹¹ Dangan kisunan nog gotowanan koyon nog ginumonat ilan na, miglondug ilan. Dadi, tinolima' ilan ni Isus mangka non suksugoy dianilan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon bu pikodag non ain di' mokokodag.

¹² Dangan dali' na sindop ondow, minangoy ditu' non og sopulu' bu dua' sulanggu'anan non koyon mangka ilan poktalun' nog, "Golom nika na ilan dondagoy ompanow po' bagun ilan mokoponukat nog ponganon nilan bu mokoponontong nog kobotukan nilan sog gimbolayananan sog bonua. Po' molayu' ita pa sog gimbolayan."

¹³ Tibua, tinabal ilan ni Isus nog, "Amu na pogbogoy nog ponganon dianilan."

Dadi, tinumabal ilan, "Lima buk da pan bu dua' buk da og soda' nami! Lual da mangoy ami poguna sumaluy nog ponganon nog gotowanan koni." ¹⁴ Og dakol nog kolokian tibua koyon dion, lima ngibu kotow.

Bu miktalu' si Isus dianilan, "Pingkud niu og gotowanan koyon nog limalima pulu' kotow og solumpuk dun." ¹⁵ Dadi, ininang nog sulanggu'anan non koyon og dinondag non koyon dianilan bu mikpongingkud ilan glam nilan. ¹⁶ Tubus nitu', inimud ni Isus og lima buk pan bu dua' buk soda' koyon mangka ion tongal sog glangit bu posolomatoy dia sog Mikpongon mangka non pomotioy og pan bu soda' koyon bu pomogoyoy sog sulanggu'anan non koyon mangka nilan pomogoyoy dia sog gotowanan koyon. ¹⁷ Dadi, mikpongonan og glam nilan bu mikpogbosug ilan. Ngon pa og sama' nog gotowanan koyon kuman nog laga' nog sopulu' bu dua' bogyas og miomud nog sulanggu'anan koyon dun.

*Og tinalu' ni Piter pa'ali dia ni Isus
Matiu 16:13-19, Mark 8:27-29*

¹⁸ Ongon tang non migyakin si Isus salasala non. Og sulanggu'anan non kitu', dion ilan da sog molani non. Sinakan non ilan nog, "Sima u gidoy long nog gotowanan dun?"

¹⁹ Tinumabal ilan nog, "Og duma mokpoktalu' ilan nog ika dow si Jan nog Polomunyang. Og duma sop mokpoktalu' ilan nog ika dow si Iladya. Bu og duma sop mokpoktalu' ilan nog ika dow og solabuk polomolatas dosop nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog mitubu' a puli'."

²⁰ Dadi, sinakan non sop ilan nog, "Bila buan amu, sima u gidoy?"

Tinumabal si Piter, "Ika og Kristu."

²¹ Tubus nion, pidonsama' non tumalu' dianilan nog di' nilan tokodoy posunon dia sog minsan sima bog sima ion. ²² Bu ma' long non dun, "Og Binata' sog Kilawan sumboy mosinsa tokodoy bu pogbongkison ion nog bogolalanan,

bu og mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Bu sumboy ion bunu'on. Tibua, sog kotolu ondow non motubu' da ion puli'."

²³ Tubus nion, miktalu' si Isus sog glam nilan koyon dion nog, "Simasima moleg mogunut dianakon sumboy tolitudan non og dili glegan non mangka non pisanoy og kudus non gondow gondow* bu pogunut dianakon. ²⁴ Po' simasima og landu' kopogapas non nog dili kotubu' non, kobolongan da ion dun. Tibua, simasima og lamig non na bolongon og dili kotubu' non sabap sog kopokokunut non dianakon, kongonan ion dun. ²⁵ Po' olo gidoy buan og glongas non nog makod nog gotow og daya sog tibuk nog dunya koni saka, ombolong og glimukud non? ²⁶ Po' simasima og mosipog dianakon bu dia sog pomali u, akon, og Binata' sog Kilawan mosipog u dosop dianon sog tang nog kopokpuli' u, dunut silow nog kotas u dunut dosop silow nog kotas nog Gama' u nog ion og Mikpongon, bu asta og moloikatanan non kitu' nog mosigda. ²⁷ Tolu'on ku daniu, ongon dumaanan ta dini nog di' ilan pa tagad patoy taman da ondi' nilan motongow og kopogdatu' nog Mikpongon."

*Miksop og bayu'bayu' ni Isus
Matiu 17:1-8, Mark 9:2-8*

²⁸ Ngon na bayu' walu gobi tidu tolu'on ni Isus, inoit non si Piter, si Jan, bu si Jems tumukad sog bontud mangoy mogyakin. ²⁹ Sonuk ni Isus mogyakin, gomonsunoy pa miksop og bayu'bayu' non bu sinumilow og ponopoton non. Miglamag ma' nog kilat. ³⁰ Gomonsunoy pa mitongow nilan dua' kotow dosop dion nog si Muses bu si Iladya. ³¹ Bu ilan si'oy mikpoglamag ilan dosop. Migabitabit ilan ni Isus pa'ali sog glegan nog Mikpongon nog dali' na kotuman ni Isus bianan sog kopatoy non ditu' sog Jerusalem. ³² Si Piter bu dumaanan

* **9:23** 9:23 Og ma'ana nog talu' koyon nog pisanon non kudus non gondow gondow, minit motigdown kobianbianan non, di' nododa' lumota' mokokunut dia ni Isus.

non koyon, mikotulug ilan. Tibua, mitanud ilan bu mitongow nilan si Isus nog miglamag bu og dua' kotow koyon nog sindog non. ³³ Dangan poglogonat na og dua' kotow koyon, miktalu' si Piter dia ni Isus. Long non dun, "Kounutan, omba'is da nog mikodini ami. Mogimung ami nog tolu buk glokowlokow. Solabuk dianika, solabuk dia ni Muses, bu solabuk dia ni Iladya." (Tibua, da' kosunoy ni Piter bog olo piktalul non koyon.)

³⁴ Sonuk non koyon moktalul, gomonsunoy pa og ginampol mikpotondong dianilan. Bu kiondoka ilan dangan liniputusan ilan nog ginampol koyon. ³⁵ Tubus nion, ngon og talu' nog midongog nilan miktidu sog ginampol koyon nog ma' nini, "Koni og bata' u nog pinili' u. Pokinongog amu dianon." ³⁶ Dangan miluksad tibua og talu' koyon, mitongow nilan sala dona ni Isus og pogindog dion. Tibua, og glam nog mitongow nog sulanggu'anan koyon, da' nilan pogobitoy sog gotowanan, minsan sala kotow si'oy.

Kiuli'an ni Isus og bata' nog pisinsa nog glatdiwata

Matiu 17:14-18, Mark 9:14-29

³⁷ Dangan miglen gondow, si Isus bu og dumaanan non koyon, dinumiksun ilan tidu sog bontud bu modakol og gotowanan linumumpak dianilan. ³⁸ Ongon sala kotow tidu sog glumpuk nog gotowanan koyon miktawag. Long non dun, "Polopanad, tontong nika pa su'usa og bata' u koni nog glaki nog boktung. ³⁹ Pikposinsa ion nog glatdiwata. Bu gomonsunoy pa moglosek na ion mangka lakus bu pogbula' og baba' non. Dadi, ilakad na og sinsaan non dun po' di' na mokulog dianon og glatdiwata koyon. ⁴⁰ Mikitabang u na bosia dia sog sulanggu'anan mu koyon nog bugowon nilan pa. Tibua, ondi' nilan ombugow."

⁴¹ Dadi, tinumabal si Isus nog, "Amu, og gotowanan numun koni, di' amu nododa' tumud bu polongantu amu! Andun pa kopayat og gobon ku mokunul dianiu bu moglogaga dianiu? Oit mu dini og bata' mu koyon."

⁴² Dangan molani na og bata' koyon dia ni Isus, mibuksak nosop sog glupa' mangka lakus po' ma' nion og kopokposinsa nog glatdiwata koyon dianon. Dadi, binugow ni Isus og glatdiwata koyon bu kiuli'an og bata' koyon bu mangka non uokiloy dia sog gama' non. ⁴³ Glam nog gotowanan koyon dion kisobu'an nog kokosog nog baya' nog Mikpongon.

Og kodua' ni Isus mokposun diani-lanpa'ali sog kopatoy non

Matiu 17:22-23, Mark 9:30-32

Sonuk nilan koyon kosobu'an nog glam nog kohinangan ni Isus koyon, miktalu' ion dia sog sulanggu'anan non nog, ⁴⁴ "Poktitukoy niu og tolu'on ku koni dianiu. Og Binata' sog Kilawan uokilon dia sog baya' nog gotowanan bagun mogla'at ion." ⁴⁵ Tibua, og sulanggu'anan non koyon, da' nilan kosabut og ma'ana nog piktalul non koyon po' da' non pa posobutoy dianilan nog boya'an da' kadal nog pikilan nilan. Bu mondok ilan dosop moksak dia ni Isus bog olo og ma'ana nog piktalul non kitu'.

Sima og motas sog glam non?

Matiu 18:1-5, Mark 9:33-37

⁴⁶ Mikpoksusi og sulanggu'anan koyon bog sima og motas dianilan. ⁴⁷ Tibua, kisunan ni Isus og dialom pikilan nilan. Dadi, minalap ion nog bata' mangka non pindogoy sog molani non ⁴⁸ mangka poktalul dianilan, "Simasima og tumolima' sog bata' koni bianan sog ngalan ku, tinolima' non dosop akon. Bu simasima og tumolima' dianakon, tinolima' non dosop og dinumondag dianakon mangoy dini. Po' simasima dianiu og mokpobaba' sog glam niu, ion sop og motas dia sog glam niu."

Ain ondi' sumusi dianiu, sugutan non amu

Mark 9:38-40

⁴⁹ Tubus nitu', miktalu' si Jan dia ni Isus. Long non dun, "Kounutan, mitongow ami nog gotow nog mimugow nog glatdiwataanan bianan sog ngalan mu. Dadi, pigondi'an nami po' kona' ta ion og sakup."

⁵⁰ Tinumabal si Isus nog, “Na' niu ion pogondi'an po' simasima di' sumusi dia-niu, sugutan non amu.”

Ongon bonua sog Samaria nog da' nilan tobukoy si Isus

⁵¹ Dangan dali' na og tang nog kopokpuli' ni Isus sog glangit, migapas ion mangoy sog Jerusalem. ⁵² Bu ongon piuna non ditu' sog solabuk koliwagan bonua kitu' nog ditu' sog Samaria mangoy monolimpan nog kapit non ditu'.

⁵³ Tibua, og gotowanan sog koliwagan bonua koyon ompok nog mapit si Isus dion nilan po' kisunan nilan nog si Isus posungu' mangoy sog Jerusalem.†

⁵⁴ Dangan midongog ni Jems bu si Jan og ma' nion koyon, miksak ilan dia ni Isus nog, “Kounutan, moleg a ta' nog mongoningoni ami nog kolobu'an pa nog gapuy tidu sog glangit og gotowanan koyon bagun ilan mogla'at dun?”

⁵⁵ Liningoy ilan ni Isus mangka non ilan pomagoy. ⁵⁶ Bu miglandan ilan ompanow posungu' ditu' sog len bonua.

Og kobianbianan nog gotow ain mokokunut dia ni Isus

Matu 8:18-22

⁵⁷ Sonuk nilan koyon ompanow, ongon sala kotow miktalu' dia ni Isus. Long non dun, “Mogunut u dianika minsan ain ka angoy.”

⁵⁸ Tinumabal si Isus nog, “Og tinggalung togo pogonongan bu og manukmanuk togo salag. Tibua, og Binata' sog Kilawan, da'idun tanan og dolopa'an non.”

⁵⁹ Miktalu' si Isus sog len gotow sop nog, “Ika, pogunut a dianakon.”

Tibua, tinumabal og gotow koyon nog, “Kounutan, ondi' u pa mokodunut dianika po' lobongon ku pa poguna og gama' u.”

⁶⁰ Dadi, tinabal ion ni Isus, “Potiang nika na ain og di' bololaga' dianilan og pigdotu'an nog Mikpongon nog ilan dona og lumobong nog bangkoy nilan. Suga'id non, ika, panow a mangka nika suksugoy pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon.”

⁶¹ Bu ongon dosop sala kotow miktalu', “Kounutan, mogunut u dianika. Tibua, mangoy pa poguna momuhun ditu' sog ginonglangan ku.”

⁶² Dadi, tinabal ion ni Isus, “Simasima og mikopoktolipun na mogbagya' saka kobon non da lumingoy, di' ion omba'is tumabang moginang dia sog pigdotu'an nog Mikpongon.”

10

Pipanow ni Isus og pitu pulu' bu dua' kotow

¹ Tubus nitu', og Kounutan mimili' dosop nog pitu pulu' bu dua' kotow bu piuna non dodua' kotow sog bonuaanan kitu' nog posungu' non ongoyan. ² Bu tinalu' non dianilan nog, “Moliwag og gonion. Tibua, mika'an da og polonggani. Dadi, pongoningoni amu sog gapu' nog gonion nog mokpoit ion dumungag nog polonggani dia sog gonion non koni.*

³ Dadi, panow amu na. Tibua, pongmaya' amu po' poponowon ku amu nog mama' nog nati nog bilibilianan nog mangoy tumimbul dia sog glimongan. ⁴ Bu na' amu mokpitang nog sin, bu og togu'an nog balanbalan, otawaka og pongyapak. Na' amu dosop mangga' mogabitabit nog gotowanan dia sog dalan. ⁵ Bu bila mogdangan amu sog baloy, og tigana' tolu'on niu ma' nini, 'Popiaon og gotow sog baloy koni.' ⁶ Bila ongon gotow dion nog omba'is pikilan non, og popia niu koyon mongon da dianon. Tibua, bila di', muli' da dianiu. ⁷ Dion amu batuk sog baloy koyon. Bu kan niu ain pokanon dianiu bu inum niu ain pinumon dianiu. Po' og gotow nog moginang, patut nododa' tumbasan. Bu na' amu moktolopasan nog gimbolayan nog botukan niu.

⁸ “Bila sop matong amu sog solabuk koliwagan bonua bu tolima'on nilan amu, kan niu ain goktob nog sinimpan dianiu. ⁹ Tubus nitu', ponguli'oy niu ain di' mokokodag sog bonua koyon. Bu talu'

† **9:53** 9:53 Og gotow Samaria bu og bansa Hudyu miglokonggit ilan. * **10:2** 10:2 Og ma'ana non, og gonion koni og gotowanan koyon nog da' pa tud. Og polonggani koni, ion non ion og gotowanan kitu' nog tinumud bu pogustal nog talu' nog Mikpongon.

niu sog gotowanan dion nog, 'Og kopog-baya' nog Mikpongon molani na diani.'¹⁰ Tibua, bila sumolod amu sog koliwagan bonua saka di' nilan amu tolima'on, angoy amu sog tobu'an nog bonua koyon mangka niu tolu'oy nog,¹¹ 'Minsan si'oy og glopug nog glupa' sog bonua niu koni nog minokot sog botisanan nami, pokpasan nami po' kitu' og mokotaksi' diani. Tibua, ilingon nami ma' nini bagun niu kosunan og kopogbaya' nog Mikpongon molani na.'¹² Tolu'on ku diani, sog gondow nog polihala' nog Mikpongon, labi pa og posakit dia sog gotowanan koyon nog di' tumolima' diani, gaba' nog posakit dia sog gotowanan kitu' sog bonua nog Sodom.

Kosusasusa og gotowanan nog polomungyas

Matiu 11:20-24

¹³ "Dadi, kosusasusa amu og gotowanan sog bonua nog Korasin bu sog bonua nog Betsaida. Po' somo' og dakol nog gingyata'anan kitu' nog ininang u ditu' niu, dia u pa ininang sog bonua nog Tair bu Sidon, miobon ilan na bosia moglila' nog dusaanan nilan bu ponapot nog saku mangka ingkud dia sog gobuan.†¹⁴ Tibua, bila matong na gondow nog polihola'on nog Mikpongon og gotowanan, labi pa og posakit diani sog posakit dia sog gotowanan kitu' sog bonua nog Tair bu bonua koyon nog Sidon.¹⁵ Bu amu og gotowanan sog Kapernaum, moleg amu si'oy ompotas asta motingku' amu sog glangit, lobu'on amu da dia sog gapuy kitu' nog ondi' ompalong."

¹⁶ Bu ma' long sop ni Isus dia sog sulanggu'anan non koyon, "Simasima og monginongog diani, ma'ana non minginongog ilan dosop dianakon. Tibua, ain di' tumolima' diani, ma'ana non di' nilan dosop akon tolima'on. Bu simasima og di' non akon tolima'on, ma'ana non di' non dosop tolima'on og dinumondag kitu' dianakon mangoy dini."

Og kopokpuli' nog pitu pulu' bu dua' kotow

¹⁷ Dangan mikpuli' na og pitu pulu' bu dua' kotow koyon nog pipanow ni Isus, landu' tokodoy og da'da'an nilan kobon nilan moguksug dia ni Isus. Long nilan dun, "Kounutan, minsan og glatdiwataan migbilang ilan dianami bianan sog ngalan mu!"

¹⁸ Dadi, tinabal ilan ni Isus, "O'o doda' po' mitongow u tanan si Kindagow nog midogdag ma' nog kilat tidu sog glangit.¹⁹ Binogayan ku amu nog baya' mondogyak nog mamak bu gulasulas. Bu binogayan ku dosop amu nog baya' momondag dia sog glam nog baya' nog minanta kitu' diani bu da'idun og mogandun diani.²⁰ Tibua, na' amu mogda'da' dun nog migbilang diani og glatdiwataan. Suga'id non, pogda'da' amu nog og ngalanan niu sinulat na ditu' sog glangit."

Migda'da' si Isus

Matiu 11:25-27, 13:16-17

²¹ Sog tang koyon, si Isus migda'da' tokodoy sabap sog Bolakat nog Mikpongon bu miktalu' ion nog, "Ama', ika og Pogbaya' sog pigloban nog glangit bu glupa'an. Mikposolamat u dianika po' linimod mu og kohinangan kitu' dia sog gotowanan nog sabutba'asa bu pitongow mu dia sog gotowanan kitu' nog kulang pa bosia og sabut non. O'o, Ama', ininang mu itu' po' ma' nitu' og kosu'atan ka dun."

²² Tubus nitu', miktalu' nosop si Isus dianilan nog, "Og glam non inuakil na dianakon nog Gama' u. Da'idun og mokokilala bog sima og Bata' lual da og Gama'. Bu da'idun dosop mokokilala bog sima og Gama' lual da og Bata', bu ain og kolegan nog Bata' koyon potongowon dianon og Gama' non."

²³ Tubus nion, sinungu' ni Isus og sulanggu'anan non bu tinolu'an non ilan, "Popiaon og gotow kitu' nog motongow nilan ain og mitongow niu.²⁴ Po' dini kitu' modakol og polomolatasan bu datu'anan mogapas bosia mokotongow nog mitongow niu koyon bu mokinongog

† 10:13 10:13 Po' ma' nitu' og kopoglila' nilan nog dusaanan nilan.

nog midongog niu koyon. Tibua, da' ilan pokotongow bu pokodongog dun."

Og pononggi'an pa'ali sog gotow Samaritanog molongas botad non

²⁵ Ongon gondow non, ongon sala kotow polopanad nog botad nog bansa Hudyu minangoy ditu' ni Isus po' pogolapsobapan non ion. Long non dun dia ni Isus, "Polopanad, olo gidoy sumboy inangon ku bagun ku malap og kotubu' nog da' kopus non?"

²⁶ Dadi, tinumabal si Isus, "Olo buan og tinagu' dia sog botad nog sinulat kitu' ni Muses? Olo buan og sabut nika dun?"

²⁷ Tinumabal og gotow koyon, " 'Sumboy potigbungon mu og glolaman mu sog Pogbaya' nog ion og Diwata mu, tidu sog pusung mu, mangoy sog glimukud mu, bu sog pagas mu, bu asta sog pomikilan mu.' ‡ Bu kodua' non ma' nini, 'Sumboy molalam a sog sumbaloy mu mama' da nog glolaman mu sog dili glawas mu.' " §

²⁸ Ma' long ni Isus dun, "Motud og tabal mu koyon. Dadi, inang nika og ma' nion koyon bagun mu malap og kotubu' nog da' kopus non."

²⁹ Tibua, og gotow koyon minontong nog pondayan non bagun da di' kosi-pogan. Dadi, sinakan non si Isus nog, "Sima buan og pogolongon koyon nog sumbaloy u?"

³⁰ Dadi, tinumabal si Isus bianan sog pononggi'an. Ma' long non dun, "Ati, ongon gondow, ongon sala kotow dinumiksun tidu sog bonua nog Jerusalem posungu' sog Jeriku. Sonuk non ompanow, inapa' ion nog polongla'ug mangka olapoy og glam nog golota' non bu linobasan ion, mangka pogbombaloy bu gonatoy sog goksid nog dalan koyon nog moglamlam na matoy. ³¹ Tubus nion, kibianan nog sala kotow bolian nog bansa Hudyu. Dangan mitongow non gotow koyon, pigliow non bu ditu' ion minian sog dipag nog dalan. ³² Tubus nion, ongon nosop minian dion sala kotow nog pangkat ni Lebi.* Ma' nitu'

dosop ininang non. Po' dangan mitongow non gotow koyon, pigliow non dosop bu ditu' ion minian sog dipag nog dalan. ³³ Tubus nitu', ongon sala kotow nog gotow Samaria minian dion. Dangan mitongow non gotow koyon, inangoy non tontongoy. Bu dangan miimotimot non og kima'ma'an nog gotow koyon, milolat tokodoy ion dun. ³⁴ Dadi, inududan non nog glana bu galak og gangol nog gotow koyon mangka non bogbodoy. Tubus nitu', linulan non sog kuda' non og gotow koyon mangka non pitangoy sog baloy nog pogdukongan bagun non musiba' ditu'. ³⁵ Dangan migboloma' ion, tinulunan non nog dua' dinari og gapu' nog baloy koyon nog pogdukongan kobon non moktalu' nog, 'Usiba' mu pa og gotow koni solian da' u dini. Po' bila mokpuli' dini, boyadan ku da dianika ain og kipoktula'an mu nog sin mu dia sog gotow koni.' "

³⁶ Tubus ni Isus suksugoy og pononggi'an koyon, sinakan non og polopanad nog botad koyon nog bansa Hudyu nog, "Dadi, sog pikilan mu dun, sog tolu ilan koyon, sima gidoy og milalam sog sumbaloy non?"

³⁷ Tinumabal gotow koyon nog, "Og gotow kitu' nog milolat bu tinumabang dianon."

Tinabal ion ni Isus, "Dadi, bog ma' nitu', angoy mu poglogilingoy og piginang nog gotow kitu'."

Minumbaloy si Isus ditu' ni lo' Marta bu si Maria

³⁸ Dangan miglandan si Isus ilan nog sulunggu'anan non koyon, minatong ilan sog gimbolayan. Ongon glibun dion ngalan non si Marta. Tinolima' non si Isus dia sog baloy non. ³⁹ Bu si Marta, ongon gilug non nog glibun ngalan non si Maria. Si Maria minadap dia sog Kounutan po' mokinongog ion nog pomali non. ⁴⁰ Tibua, si Marta kitopakan ion moksimpan nog ponganon. Dadi, minangoy ion dia ni Isus mangka poktalu' nog, "Kounutan, potiangon nika ma og

‡ 10:27 10:27 Deuteronomy 6:5 § 10:27 10:27 Levitikus 19:18 * 10:32 10:32 Tidu sog kobon nitu' og polosuku'an nog pangkatanan ni Lebi tumabang mopingang sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongong.

gilug u koni nog gonatan non akon, saka moligot ginang u, po' ion mogingkud-inkud tibua? Talu' mu pa dianon nog ongoyon non pa akon tobangoy."

⁴¹ Dadi, tinabal ion nog Kounutan nog, "Marta, Marta, mosompun ka kosusa bu kosasow nog asaasa pa. ⁴² Tibua, soginis da og bololaga'. Si Maria, ininang non ain ba'is inangon. Bu og mialap non koyon, onda'idun nododa' og mokalap dun dianon."

11

Og pomali ni Isus pa'ali sog kopogyakin Matiu 6:9-15, 7:7-11

¹ Ongon og gondow non, si Isus minangoy mogyakin. Dangan midoksu' ion mogyakin, og sala kotow dia sog sulanggu'anan non koyon mikpolani mangka poktalul' dianon nog, "Kounutan, ponadoy mu pa ami mogyakin mama' ni Jan nog pionadan non og sulanggu'anan non mogyakin."

² Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Bila mogyakin amu, ma' nini og tolu'on niu, 'Ama' nami, pogodaban og ngalan mu po' mosigda a.

Bu saba' nami dun matong na dini og kopogdatu' mu.

³ Pogbogoyoy mu ami nog ponganon nami gondow gondow,

⁴ Bu ompunoy mu na og dusaanan nami po' ami si'oy, ompunan nami dosop ain og mikosala' dianami.

Bu na' mu ami potiangon koyuba'an.' "

⁵ Tubus nion, long ni Isus dia sog sulanggu'anan non koyon, "Sopolati non ongon sala kotow dianiu mangoy mogbubut molos nog bogas ditu' sog pakasibata' non nog tonga' gobi mangka ion poktalul' nog, ⁶ 'Poboloson u pa nog bogas po' mogutom og pakasibata' u nog minatong tidu sog molayu' nog saka da'idun tanan og ompokan nami dianon.' ⁷ Saka tinumabal og pakasibata' non koyon sog dialom baloy nog, 'Na' mu ami poksosowon po' mimintu' ami na bu mikponulug na og gombata'anan nami. Dadi, ondi' u na

mogbuat mangka u ika bogoyoy nog pogbubuton mu koyon.' "

⁸ Bu ma' long sop ni Isus, "Tolu'on ku dianiu, minsan si'oy og pakasibata' ilan ion, di' ion mogbuat mogbogoy nog ponganon dianon. Tibua, sabap sog ondi' ion motonop moguli'uli' mongoni, kotogolan da mogbuat og gotow koyon bu tulunoy dianon ain og kulang non koyon.

⁹ "Dadi, tolu'on ku dianiu, pongoni amu po' bogayan amu. Ponontong amu po' motongow niu. Bu pokibuka' amu po' og bongawan buka'on da dianiu. ¹⁰ Po' simasima og mongoni, mokotabuk. Bu simasima og monontong, mokotongow. Bu simasima sop og mokibuka', og bongawan buka'on dianon.

¹¹ "Sima gidoy dianiu, amu og gama', nog bila mongoni dianiu og bata' niu nog soda', bogayan niu ta' gidoy ion nog mamak? ¹² Otawaka bila mongoni ion nog bulinga dianiu, tulunan niu ta' ion nog gulasulas? Ondi', le! ¹³ Po' amu, moto amu tanan mogbogoy nog ain molongas dia sog gombata' niu nog saka bolodusaon amu. Labi na og Gama' niu sog glangit bogoyon non nododa' og Bolakat non sog ain kitu' mongoni dianon."

Si Isus bu si Belsibul Matiu 12:22-30, Mark 3:20-27

¹⁴ Ongon og gondow non, binugow ni Isus og glatdiwata nog tinumosop dia sog gotow koyon nog migbod dun. Dangan minawa' og glatdiwata koyon, mikopoktalul' sop moglandan og gotow koyon. Dadi, og glam nog gotowanan nog mikotongow dun kisobu'an tokodoy. ¹⁵ Tibua, og duma gotowanan dion miktalu' ilan nog, "Sa'an ion kopogboya'an non og glatdiwataanan koyon po' og baya' non koyon dia miktidu sog baya' nog kounutan nog glatdiwataanan nog si Belsibul."* ¹⁶ Bu og duma gotowanan dion pigolapsobapan nilan si Isus. Mingoni ilan nog gingyata' po' tontongon nilan bog dia dota' miktidu sog Mikpongon og baya' non koyon.

¹⁷ Tibua, kisunan ni Isus og dialom pikilan nilan. Dadi, miktalu' ion nog,

* **11:15** 11:15 Somo' ita da, og Belsibul koni, ion non ion si Kindagow.

“Bila og sala pigdotu'an di' moksulut, bu mokpoksusi ilan, ilan bu ilan, mogla'at ilan nododa'. Bu mama' dosop nog sala konglangan nog mokpoksual ilan bu ilan, ombinglag ilan nododa'.¹⁸ Dadi, bila og pigdotu'an ni Kindagow di' moksulut mangka poksusi ilan bu ilan, olo ma og mogandun nog kindog non? Sa'an tinalu' u ini po' bila amu og moktalu', sa'an dow mokopomugow u nog glatdiwataan po' long niu dun, binogayan u ni Belsibul nog baya'.¹⁹ Dadi, bog ma' nitu' buan nog long niu dun, og baya' u dia miktidu sog baya' ni Belsibul, ain ma gidoy buan miktidu og baya' nog gla'ayatanan niu koyon momugow dun? Dili da og gla'ayatanan niu og mokotaksi' dianiu nog di' motud og poktolu'on niu koyon.²⁰ Tibua, bila og baya' u koni momugow nog glatdiwataan dia miktidu sog Bolakat nog Mikpongon, og ma'ana non minatong na og kopogdatu' nog Mikpongon dianiu.

²¹ “Bila ongon glaki nog modasig bu misukup ion nog bosi mangka non pogipatoy og baloy non, onda'idun nododa' og mokalap nog pogongonon non.²² Tibua, bila gubaton ion nog len glaki nog modasig pa dianon† mangka ion dagoy, og glam nog bosianan non nog sinoligan non koyon malap dianon bu og glam nog gakod non motipot nilan pogbobohogi'oy.”

²³ Dadi, ma' long ni Isus dun dianilan, “Simasima og di' sumolabuk dianakon, binanta non akon. Bu simasima og di' tumabang dianakon mokpolimud nog pigotowan ku, og ma'ana non, ion tanan og mogbinglag dun.”

Og kopokpuli' nog glatdiwata *Matiu 12:43-45*

²⁴ Miktalu' nosop si Isus nog, “Bila lumuas og glatdiwata tidu sog glawas nog gotow nog sinongonan non, ginangon non moglinsua'an sog ainain nog kolukan monontong nog gulolian non. Tubus nion, bila di' mokobalak, moktalu' ion nog, 'Mokpuli' u ditu' sog bakas tiniduan

ku.’²⁵ Dadi, bila matong ion dion bu motongow non og tiniduan non koyon nog molonu' bu migusoyusoy,²⁶ mongonggat pa ion nog pitu buk glatdiwataan og duma non mogonong dion nog labi pa dianon kolaton mangka ilan sangon dia sog gotow koyon. Dadi, og doksu'an nog gotow koyon labi pa kolaton sog tigana' kitu'.”

Og motud nog gloliag

²⁷ Dangan miluksad og piktalu' ni Isus koyon, ongon og sala kotow glibun sog glumpuk koyon miktalu' nog mosikad dia ni Isus. Long non dun, “Mogloliag og gina' nog migbata' dianika bu mikpodudu' dianika.”

²⁸ Tinumabal si Isus nog, “Labi pa og gloliag nog ain minginongog kitu' nog talu' nog Mikpongon bu mangka ion pokokunut dun.”

Mingambat og gotowanan nog gingyata'

Matiu 12:38-42, Mark 8:12

²⁹ Dangan dinumakol og gotowanan koyon nog mikpoglumpuk dia ni Isus, miktalu' ion nog, “Og gotowanan numun koni molaton ilan nog gotow. Mongambat ilan nog gingyata', tibua, da'idun lual og gingyata' nog potongowon dianilan lual da og gingyata' pa'ali dia ni Jona, og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon.³⁰ Po' kobon nitu' si Jona miimung ma' nog tanda' dia sog gotowanan sog koliwagan bonua nog Ninebe. Domikian dosop ma' nog Binata' sog Kilawan, nog miimung dosop ion nog tanda' dia sog gotowanan numun koni.³¹ Bu kobon nitu', ngon og ba'i tidu sog bonua nog Siba. Molayu' si'oy tokodoy og piktiduan non, migapas da mangoy monginongog ditu' ni Datu' Solomon nog kotoan non. Saka numun koni, ongon na dini motas pa dia ni Datu' Solomon. Dadi, sog gondow nog polihala' nog glam nog gotowanan, og ba'i kitu' mindog ion monusun nog gotowanan numun koni nog sumboy ukumon.³² Bu ma' nitu' dosop og gotowanan sog koliwagan bonua nog Ninebe. Sog

† 11:22 11:22 Og pogolongon koni nog gotow nog modasig, ion non ion si Kindagow. Bu og gotow kitu' nog modasig pa dianon, ion non ion si Isus.

gondow nog polihala', mindog ilan dosop monusun sog gotowanan numun koni nog sumboy ukumon. Po' ilan si'oy, dangan midongog nilan og gustalan ni Jona kobon nitu', miglila' ilan mogdayun nog dusaanan nilan. Saka numun koni, ongon na dini og motas pa dia ni Jona.

*Og sulu' dia sog glawas nog gotow
Matiu 5:15, 6:22-23*

³³ “Da'idun og tumutud nog sulu' mangka non bunioy otawaka dugba'oy nog polonggana. Suga'id non, dia non nododa' botangoy sog motampal bagun da bila sumolod og gotowanan kodolagan ilan dun. ³⁴ Domikian dosop nog ma' nitu' og mata niu, og sulu' dia sog glawas niu. Bila og mata niu da'idun og gla'at non, kosilowan nog dolag og tibuk nog glawas niu. Tibua, bila migla'at og mata niu, og tibuk nog glawas niu molokop nog modolom. ³⁵ Dadi, potubudoy niu og dolag koyon daniu nog bagun ondi' mimung nog modolom. ³⁶ Po' bila milokop og tibuk nog glawas niu nog dolag, da'idun nododa' og modolom dun. Sumilow nododa' og dolag non mama' nog dolag nog sulu' kitu' nog sinumilow daniu.”

Pigbina'an ni Isus og parasiuanan bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu

Matiu 23:1-36, Mark 12:38-40, Luk 20:45-47

³⁷ Dangan miluksad og piktalun ni Isus koyon, ongon sala kotow parasiu, inonggat non si Isus mangoy kuman ditu' sog baloy non. Dadi, migunut si Isus dianon. Dangan minadap si Isus kuman, ³⁸ kisobuan og parasiu koyon dianon po' da' non unutoy og botad nog bansa Hudyu nog mangka si'oy kan sumboy mongugas poguna. ³⁹ Tibua, tinolu'an ion nog Kounutan nog, “Amu og parasiuanan, bila mongugas nog saguk bu pinggan, dia da sog dibabow og ugasan niu. Tibua, og pomikilan niu miponu' nog gabak bu kolaton. ⁴⁰ Gumowon amu doda' nog gotow. Da' niu ta' kosunoy nog ion og mikpongon nog dibabow non koyon, piongon non dosop ain tinagu' kitu' sog dialom non? ⁴¹ Dadi, bogoy niu dia sog

miskinan ain sog dialom bagun da glam non mimung molonu' daniu.

⁴² “Kosusasusa amu, amu og parasiuanan, po' binogoy niu og kosopulu' bahagi' nog palapalaanan niu dia sog Mikpongon, tibua, pigbigya' niu og gotowanan bu di' amu molalam dia sog Mikpongon. Ininang niu bosia itu' poguna nog di' niu dosop lota'an og donsama' kitu'.

⁴³ “Kosusasusa amu, amu og parasiuanan, po' bila dia amu sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu koyon, og kolegan niu dia amu pingkudoy sog gingkudan nog mokokotas nog gotow. Bu bila sog kodokolan nog gotow, kolegan niu pogodaban amu tokodoy.

⁴⁴ “Bu kosusasusa amu dosop po' mama' amu nog globonganan kitu' nog da' kilolaoy nog boya'an kidogyakan nog gotowanan nog da' nilan tiboba'oy.”

⁴⁵ Tubus nion, og sala kotow polopanad nog botad koyon nog bansa Hudyu mik-talu' dia ni Isus, “Polopanad, bila ma' nion buan og talu' mu, misunu' nika buan ami tompola'oy.”

⁴⁶ Dadi, tinabal ion ni Isus, “Olo pa buan dun. Po' amu si'oy og polopanad amu nog botad nog bansa Hudyu, kosusasusa dosop og kodoksu'an niu po' sabap sog modakol nog bonduan dia sog po'atan niu, kibogatan og gotowanan dun saka minsan og kolongkenge, di' niu tanan potobangon mokpitang dun.

⁴⁷ “Bu kosusasusa amu dosop po' piba'is niu og globonganan nog polomolatasan kitu' nog talu' nog Mikpongon nog pimunu' nog mokogulang niu kobon nitu'. ⁴⁸ Dadi, bianan sog kopokpoba'is niu nog globonganan nilan kitu', motampal daniu nog kisu'atan amu nog kohinangan nog mokogulangan niu kitu' nog mimunu' dianilan. ⁴⁹ Dadi, sa'an itu' bianan sog kotalus non, miktalun og Mikpongon nog, ‘Popongoyon ku dianilan og polomolatasan nog talu' u bu sosuguanan ku. Tibua, og duma pomunu'on nilan bu og duma sop pokposokitan nilan.’ ⁵⁰ Dadi, amu og gotow numun koni, kosakan amu nog dugu' nog glam nog polomolatasan nog talu'

nog Mikpongon nog pimunu' tidu pa sog kopokpongon nog dunya. ⁵¹ Miktolipun sog kobunu' dia ni Abel asta sog kobunu' kitu' dia ni Sakaraya ditu' sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon sog golot nog pomolasan bu dugu kitu' nog mosigda. Dadi, tolu'on ku dianiu, og gotowanan numun koni, ilan nododa' og kosakan nog glam non koni.

⁵² “Bu kosusasusa amu dosop, amu nog polopanad nog botad nog bansa Hudyu, po' inawa' niu og kungsi nog mokobuka' nog kotoan bu inapa' niu og dalan dun nog saka amu si'oy, da' amu dosop gomi-toy og kotoan kitu'.”

⁵³ Pinipini ni Isus mawa' dion, og parasiuanan bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu koyon, minimal ilan sumusi dianon mangka nilan ion pogolapsobapoy, ⁵⁴ po' bagun bila ongon og motalu' ni Isus nog di' dumalan sog pogbotadon nog gotow Hudyu, ongon og so'utan nilan dianon.

12

Di' ba'is ilingan og botad nog gotow nog mokpopotongow

¹ Dangan mimali si Isus, nginibuan nog gotowanan og mikpogbudoybudoy nog boya'an kindogan nilan notanan og dumaanan nilan. Dadi, pimolian ni Isus poguna og sulanggu'anan non nog, “Pongandam amu bagun amu ondi' moit nog pokpotulin nog parasiuanan koyon, po' og polomotadon nilan mokpopotongow tibua. ² Po' da'idun og pigbuni nog ondi' ompotongow. Bu da'idun dosop og piglingod nog ondi' kosunan. ³ Bu ain og tinalu' niu nog amu amu da, modongog da nog glam nog gotowanan. Bu ain og ginilom dia sog dialom nog dugu, ompulonag da dia sog kodokolan.

Sima og omba'is kondokan?

Matiu 10:28-31

⁴ “Glokoleanan ku, tolu'on ku dianiu, na' amu mondok nog gotowanan koyon nog glawas niu da og ombunu' nilan, tubus nitu' da'idun na. ⁵ Suga'id non, tolu'on ku dianiu bog sima doda' og ba'is niu kondokan. Kondok amu sog

Mikpongon. Po' ion kona' tibua togo baya' mongula'at nog glawas niu, suga'id non, minsan og glimukud niu kopogboya'an non nog sigbuon non dia sog danow nog gapuy. Sa'an kondok amu dianon. ⁶ Pikil niu polo'ma, kona' ta' lima buk glosayowanan nog dua' sin da golaga' non, da'idun nododa' solabuk si'oy dianilan, og pitiang nog Mikpongon. ⁷ Minsan og binoluan nog buk niu, kosunan nog Mikpongon bog andun dakol non. Dadi, na' amu mondok, po' bololaga' amu pa tokodoy dia sog glosayowanan koyon.

Og kopokposun bu kopononsing dia ni Isus

Matiu 10:19-20, 10:32-33, 12:32

⁸ “Tolu'on ku dianiu, simasima og moktalu' dia sog gotowanan nog ion mikokunut dianakon, tolu'on dosop nog Binata' sog Kilawan dia sog sungu'an nog moloikatanan nog Mikpongon nog ion og pigotowan ku. ⁹ Tibua, simasima og sonsingan non akon dia sog sungu'an nog gotowanan, ma' nitu' dosop og inangon ku dianilan dia sog sungu'an nog moloikatanan nog Mikpongon. ¹⁰ Bu simasima og mantu dia sog Binata' sog Kilawan bianan sog talu', kompunan da. Tibua, simasima og moglaka'laka' dia sog Bolakat nog Mikpongon, mologon nododa' kompunoy.

¹¹ “Bila pitangon amu sog baloy nog poglumpukananan nog bansa Hudyu mangka amu ukumoy dion otawaka dia sog kounutananan bu duma mokotas nog gotow sabap sog kopokokunut niu dianakon, na' amu mosusa bog olo og tabal niu dianilan. ¹² Po' sog tang koyon, og Bolakat nog Mikpongon og mokpanad dianiu bog olo og tolu'on niu.”

Og pononggi'an pa'ali sog sala kotow doyahan nog gumowon

¹³ Ongon sala kotow tidu sog glumpuk koyon miktalu' dia ni Isus nog, “Polopanad, bota'bota'oy nika pa tumalu' dia sog gilug u nog bohogi'an non na akon nog pusaka' nami.”

¹⁴ Dadi, tinabal ion ni Isus nog, “Le, da'idun og baya' u dun po' kona' u ginang og momasad nog ma' nion koyon.”

¹⁵ Mangka poktalu' si Isus dia sog kodokolan nog gotowanan koyon nog, "Pongmohilat amu bu pokpotubud amu bagun amu ondi' motaban nog gininisan nog gabak. Po' og kotubu' nog gotow da' dia poktidu sog kodakol nog daya non."

¹⁶ Tubus nion, sinuksugan non ilan nog solabuk pononggi'an nog, "Ongon sala kotow doyahan nog sinongku'an. ¹⁷ Bu mikpikilpikil gotow koyon bog olo og pondayan non, po' kulang og togu'an non nog songku' non koyon. ¹⁸ Dadi, mipikil non nog loglagon non og dan komaliganan non koyon mangka pogimung nog mosolag nog komaliganan bagun mugat ditu' og songku' non koyon asta pa og duma pogongonon non. ¹⁹ Bu long non dun dia sog pikilan non, 'Onda' na pogonda'on ku minsan sanu ton, bu da' na lual ginangon ku lumual sog kuman, moginuminum, bu mogloliag.'

²⁰ "Tibua, ma' long nog Mikpongon dianon nog, 'Gumowon ka nog gotow! Matong na gumul mu gobi koni. Dadi, sima noma og mokakod nog piksimpan mu koyon dia sog kotubu' mu?'"

²¹ Dadi, long ni Isus dun dia sog gotowanan koyon, "Ma' nitu' og bianan nog gotow nog ain og mogomud nog daya non nog dia da sog glawas non dini sog kilawan, tibua, da'idun og daya non sog motaan nog Mikpongon."

Salig amu sog Mikpongon

Matiu 6:25-34

²² Dadi, miktalu' si Isus dia sog sulunggu'anan non koyon nog, "Tolu'on ku diani, nog na' amu mosusa pa'ali sog kotubu' niu bog olo og ponganon niu, bu pa'ali sog glawas niu bog olo og koponapot niu. ²³ Po' og kotubu', labi pa dia sog kokan. Bu og glawas niu koyon, labi pa dia sog ponopoton. ²⁴ Tontong niu polo'ma og guakanan koyon. Di' ilan tanan momula otawaka gumani. Bu da'idun tanan og ponginogu'an nilan somo' ngon og songku' nilan. Tibua, da' ilan da potiangoy nog Mikpongon. Bu bololaga' amu pa tokodoy dia sog manukmanukanan koyon. ²⁵ Po' sima buan diani nog bianan sog susaan non,

kosukpatan non og kopayat nog kotubu' non? ²⁶ Bila di' niu ma minang og ma' nion koyon nog molomu da bosia, iduma mosusa amu ma sog duma kitu'?

²⁷ "Tontong niu polo'ma og kotubu' nog bulakbulakanan koyon. Da' ilan tanan ponukat otawaka pongabol nog bagun ilan mokopoglogdoy. Tibua, tolu'on ku diani, nog minsan si Datu' Solomon kobon nitu' nog doyahan tokodoy, da' pa sibon pokoponapot nog mokolongas ma' nog bayu'bayu' nog bulakbulakanan koyon. ²⁸ Bila ma' nitu' ma og ginandun nog Mikpongon og koponapot non dia sog sigbotanan nog mitongow ta numun koni nog boloma' imungon nog tagun, labi pa ditu' og kopogusiba' nog Mikpongon diani. Kulang doda' og salig niu. ²⁹ Dadi, na' niu potigbungon og pikilan niu dia sog kokan niu bu ginumon niu. Na' amu mosusa dun. ³⁰ Po' og gotowanan koyon nog da' poktamuy dia sog Mikpongon, koyon og pigopasan nilan. Tibua, og Gama' niu sog glangit, kosunan non nog sumboy ngon nododa' diani dun. ³¹ Suga'id non, pogopasoy niu og kopogdatu' nog Mikpongon diani po' pono'uban non da amu dun."

Og daya ditu' sog glangit

Matiu 6:19-21

³² Bu ma' long ni Isus dun dia sog sulunggu'anan non koyon nog, "Na' amu mondok mika'an amu si'oy, po' og Gama' niu sog glangit, kisu'atan ion mogbogoy diani nog glam non nog dia sog pigdotu'an non. ³³ Dadi, poksaly niu og pogongonon niu mangka niu bogoy og saluy non dia sog miskinananan. Po' bila ma' nitu' og ginang niu, mokalap amu nog daya kitu' nog ondi' mogla'at. Mama' amu mikomud nog daya kitu' sog glangit nog di' motipot, bu di' kongayan nog polonakow, bu di' kokoton nog gangnay. ³⁴ Po' minsan ain og daya niu, ditu' dosop og pomikilan niu.

Poksimpan amu

³⁵ "Dadi, poksimpan amu, bu poglogdoy amu nog mahatul, bu poliga' niu somul non og sulu' niu! ³⁶ Ilingoy niu mama' nog sosoligananan kitu' nog migbagad ilan

nog kopokpuli' nog kounutan nilan nog miktidu ditu' sog kaing bagun nilan da kobuka'an mogdayun og kounutan nilan kitu'. ³⁷ Po' mogloliag og sosoligananan koyon nog kodotongan ilan nog kounutan nog totanud ilan pa bu misimpan ilan nog kodatong non koyon. Po' tolu'on ku dianiu nog imungon non og dili glawas non ma' nog sosoligan mangka non ilan pingkudoy dia sog glomisahan, mangka non ilan poktologadoy. ³⁸ Bu kuntungan ilan bila misimpan ilan sog kodatong nog kounutan nilan minsan si'oy og tonga' gobi otawaka dali'ondow. ³⁹ Sabut niu og poktolu'on ku koni. Somo' kisunan nog gapu' nog baloy og tang nog kangoy nog polonakow dia sog baloy non, oyanan non nododa' bagun da ondi' ion mokosolod. ⁴⁰ Bu amu si'oy, sumboy moksimpan amu dosop po' og Binata' sog Kilawan matong sog tang nog da' niu dodomaoy."

Og pononggi'an pa'ali sog sosoligan nog kosoliganbu ondi' kosoligan

Matiu 24:45-51

⁴¹ Tubus nion, miksak si Piter dia ni Isus, "Kounutan, ami ta' tibua og tinolu'an mu nog pononggi'an mu koyon otawaka sinunu' mu ta' og glam non?"

⁴² Tinumabal si Isus nog, "Og sosoligan nog mokokunut bu moto momikil, ion og guokilan nog kounutan non nog baya' mogokbit bu mogusiba' dia sog pakasi sosoligananan non sog tang nog ngon kobolanon nilan dun. ⁴³ Kuntungan og sosoligan kitu' nog kidotongan nog kounutan nog sonuk non moginang nog dinondag kitu' moginang dianon. ⁴⁴ Tolu'on ku dianiu, og sosoligan koyon, uokilan nododa' ion nog baya' mogokbit sog glam nog gakod nog kounutan non koyon. ⁴⁵ Tibua, bila mama' nog sosoligan kitu' nog moktalu' sog dialom pikilan non, 'E! Mobon pa datong og kounutan ku,' mangka non ponglokposoy og pakasi sosoligananan non nog glibun laki mangka ion poglokanlokan bu poginuminum asta molangu, ⁴⁶ kotokowan ion nog matong og kounutan non sog gondow nog da' non bibola'oy, bu sog tang nog da' non dodomaoy. Pogoktadon nododa'

nog kounutan non koyon mangka non ion pompu'oy mosinsa sog gotowanan kitu' nog di' tumud."

⁴⁷ Ma' long sop ni Isus, "Ain og sosoligan kitu' nog kisunan non bog olo og glegan nog kounutan non, saka da' poksimpan bu da' non ponglenglengoy moginang, podokolon nododa' og badas dianon. ⁴⁸ Tibua, og sosoligan kitu' nog di' non sunan og glegan nog kounutan non, saka mokinang nog ginang kitu' nog koposokitan dun, bodason si'oy mika'an da. Po' bila og gotow binogayan nog modakol, pongombatan dosop ion nog modakol. Bu og gotow nog inuokilan nog mosolag nog baya', mosolag dosop og dodomaan dianon."

Mikokonia gotow sabap sog tud nilan dia ni Isus

Matiu 10:34-36

⁴⁹ Tubus nion, miktalu' nosop si Isus. Long non dun, "Minangoy u mokpitang nog gapuy dini sog dunya. Bu saba' u dun tutudan na. ⁵⁰ Tibua, mangka si'oy datong, ongon pa poguna og bunyag nog kobianan ku. Ombogat pikilan ku solian nog da' u pa kobianoy. ⁵¹ Balu' niu dun, minangoy u ta' dini mokpitang nog gomigus sog dunya? Kona'. Suga'id non, og gotowanan mimung nog di' ilan mokpoksulut dun. ⁵² Mektidu sog numun kitu', ongon og lima kotow sog sala konglangan ondi' moksulut. Og dua' kotow di' sumulut sog tolu kotow bu og tolu kotow di' sumulut sog dua' kotow. ⁵³ Bu og gama' bu og gombata' non nog glaki, ondi' ilan dosop moksulut. Bu og gina' ilan nog gombata'anan non nog glibun, di' ilan dosop moksulut. Bu ongon dosop og kolibunanan nog ondi' ilan moksulut nog ponugangan nilan nog glibun."

Og gindanan posungu' matong

Matiu 16:2-3

⁵⁴ Tubus nitu', miktalu' si Isus dia sog gotowanan nog, "Amu koyon, bila motongow niu nog mongitoman sog bukid, kosunan niu nog mogdupi' posungu', bu mogdupi' doma. ⁵⁵ Bu bila sop moyup gutala', moktalu' amu dosop nog

posungu' na mokpodos, bu motuman doma. ⁵⁶ Amu og gotow nog sagya tibua mokpopotongow! Kosunan niu mogustal og gindanan sog glangit bu sog glupa'an, saka di' niu ma sunan mogustal og mitongow niu numun kitu'!

Poglokopia amu nog minanta dianiu

Matiu 5:25-26

⁵⁷ "Iduma ondi' niu ma inangon og dili pikilan niu kitu' nog omba'is inangon?"

⁵⁸ "Bila mikosala' a sog pakasi mu saka pitangon non ika ditu' sog gukum, dia amu pa sog dalan, sumboy pogopasan mu na nog moglokopia amu. Po' bila muakil non na ika sog gukum, og gukum og muakil dianika sog pogaid nog kolobusuan. Tubus nitu', ion na kumolobusu dianika. ⁵⁹ Tolu'on ku dianika, ondi' a nododa' mokoluas bog di' mu da koboyadan og glam nog kosola'an mu."

13

Sumboy moglila' amu nog dusaanan niu

¹ Sog tang koyon, ongon gotowanan miguksug dia ni Isus pa'ali dia sog gotow Galilinan nog pimunu' ni Pilatu (og gubernador dia sog bonua nog Judia) sonuk nilan momalas ditu' sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon.

² Tinumabal si Isus nog, "Olo ma og pikilan niu dun? Sa'an ma' nitu' og kibianbisanan nilan po' bolodusaon ilan pota' gaba' nog дума gotow Galilinan?"

³ Tolu'on ku dianiu, ondi'! Po' tontal da di' amu moglila' nog dusaanan niu, matoy amu dosop mama' nilan. ⁴ Bu kitu' sop buan og sopulu' bu walu kotow kitu' nog mikpomatoy kobal nog kibuksakan ilan nog baloy nog molawa ditu' sog Siloam. Sa'an ma' nitu' og kibianbisanan nilan po' bolodusaon ilan pota' gidoy gaba' nog дума gotowanan ditu' sog Jerusalem? ⁵ Ondi' dosop! Po' tolu'on ku dianiu, tontal da ondi' amu moglila' nog dusaanan niu, amu si'oy matoy dosop ma' nilan."

Og pononggi'an pa'ali sog kayu nog da' pogbunga

⁶ Tubus nitu', sinuksugan non ilan nog solabuk pononggi'an. "Ongon sala kotow

mimula nog kayu dia sog binalan non, ngalan non igera. Ongon gondow non, inangoy non tontongoy bog migbunga nota' og pomulan non koyon. Saka onda' pa pogbunga. ⁷ Dadi, sinakan non og polongusiba' nog pomulan non koyon nog, 'Iduma? Olo gidoy og migandun nog kayu koyon nog da' ma sibon pogbunga saka midopot na tolu ton? Pigdodomaan ku bosia nog mogbunga na.' Dadi, dinondag non monaga' dia sog migusiba' koyon dun, po' bagun da di' mogasta og glupa' nog pigindogan nog kayu koyon. ⁸ Tibua, tinumabal og polongusiba' koyon nog, 'Di' ta pa sokali' ponoga'on po' usiba'on ku pa soton si'oy bu togu'an ku nog ponglumbu' nog pomulan bagun mogbunga. ⁹ Tibua, bila matong sog len ton di' pa mogbunga, omba'is na ponoga'on.' "

Kuli'an non og boktut nog glibunsog Gondow nog Pogulali

¹⁰ Sog tang nog Gondow nog Pogulali, mikpanad si Isus ditu' sog solabuk baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. ¹¹ Ongon sala kotow glibun dion nog di' mokodag solod nog sopulu' bu walu ton po' kobal nog glatdiwata. Dadi, migboktut tanan ion dun nog boya'an ondi' non mologdong og glawas non. ¹² Dangan mitongow ion ni Isus, sinabi non ion nog mokpolani pa dianon mangka non ion tolu'oy nog, "Dada', kiuli'an na og di' mu koyon kokodag." ¹³ Dunut dinoponan non og glibun koyon, bu sododu'un milogdong non na og boktut non. Dadi, og glibun koyon miksanglit dia sog Mikpongon.

¹⁴ Tibua, og kounutan kitu' sog baloy nog poglumpukan nilan koyon, miglolin-git ion po' ngon pikodag ni Isus saka og Gondow nog Pogulali. Dadi, tinalu' non dia sog gotowanan koyon nog, "Sog pitu' ondow, binogayan ita gonom ondow moginang nog ginang ta. Bu bila moleg amu kumodag angoy amu dini sog solod nog gonom ondow koyon, kona' sog Gondow nog Pogulali!"

¹⁵ Tibua, tinabal ion ni Isus nog, "Amu, mokpopotongow amu tibua! Minsan amu, ongoyon niu da ubadoy og kuda' niu otawaka sapi' niu mangka niu pinumoy

sog Gondow nog Pogulali. ¹⁶ Dadi, minsan si'oy og Gondow nog Pogulali, ondi' ta' gidoy mogusoy nog tobangan og glibun koni nog ion og pangkat ni Apu' Abraham nog pisinsa ni Kindagow sog solod nog sopulu' bu walu ton?"

¹⁷ Dadi, kisipogan og glam nog sinumusi koyon dianon dion. Tibua, og duma gotowanan dion migloliag ilan sog glam nog kohinangan ni Isus koyon nog kosobu'sobu'.

Og pononggi'ananan pa'ali sog glongow bu pokpotulin

Matiu 13:31-33, Mark 4:30-32

¹⁸ Tubus nitu', miksak si Isus nog, "Olo bayu'bayu' nog pigdotu'an nog Mikpongon bu olo kopononggi'an ku dun? ¹⁹ Dia u kopononggi' sog bata'bata' longow nog pimula nog gotow dia sog binalan non, nog dangan tinumubu' miimung nog kayu boya'an og pangaanan non pogopunan tanan nog manukmanukanan."

²⁰ Bu miktalu' nosop si Isus nog, "Ain pa kopononggi' og pigdotu'an nog Mikpongon? ²¹ Ompononggi' u dosop dia sog mika'an nog pokpotulin nog pan nog linimbual nog sala kotow glibun dia sog pitu gantang tapung asta miksagot ilan na nog tapung koyon boya'an tinumulin dun."

Og mosikut nog bongawan

Matiu 7:13-14, 21-23

²² Solian ni Isus ompanow posungu' sog Jerusalem, minian ion dia sog modakol nog bonuaanan bu gimbolayan mokpanad dia sog gotowanan. ²³ Sintak nion, ongon sala kotow miksak dia ni Isus nog, "Kounutan, mika'an ta' da og gotowanan nog mogawon tidu sog dusa nilan?"

²⁴ Tinumabal si Isus nog, "Pogapas amu tokodoy sumolod sog mosikut nog bongawan po' tolu'on ku dianiu nog modakol og sumuloy sumolod, tibua, ondi' ilan mokosolod. ²⁵ Po' bila migbuat bu pinintu' na nog gapu' nog baloy koyon og bongawan non koyon, matag amu tibua mogindog sog glowasan mokibuka' dianon nog ondi' non amu buka'an po' long non dun, ondi' non amu kilolaan bu ondi' non kosunan bog ain amu mikpoktidu.

²⁶ Dadi, tumabal amu nog, 'Kounutan, migadap ita potanan kuman bu minum bu mikpanad a pa tanan ditu' sog bonua nami!' ²⁷ Tibua, tobalon non amu nog ondi' non amu kilolaan bu ondi' non kosunan bog ain amu mikpoktidu. Suga'id non, tolu'an non amu nog, 'Pokpolayu' amu dianakon, glam niu koyon nog bolodusaon!' "

²⁸ Bu long sop ni Isus dun, "Moglu-lad amu bu mongolongot og ngisianan niu sog gondow kitu' nog motongow niu dion si Apu' Abraham, si Apu' Isak, si Apu' Jakub, bu og glam nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon nog ditu' ilan sog pigdotu'an nog Mikpongon. Saka amu, ditu' amu sog glowasan.

²⁹ Bu modakol dosop og gotowanan nog mikpoktidu sog pat pigyulu nog dunya madap kuman ditu' sog pigdotu'an nog Mikpongon. ³⁰ Bu tolu'on ku dianiu nog ongon gotowanan nog mibinaya' nog mimung mokuna ilan, bu ongon sop og mikuna nog mimung ombinaya' ilan."

Milolat si Isus sog gotowanan dia sog Jerusalem

Matiu 23:37-39

³¹ Sog tang koyon, ongon og parasiuanan minangoy dia ni Isus mangka ilan poktalu' nog, "Sumboy mawa' a dini sog bonua koni po' si Datu' Herod moleg munu' dianika."

³² Tibua, tinumabal si Isus nog, "Angoy niu talu' dia sog gotow kitu' nog modulot nog akon, momugow nododa' nog glatdiwataan bu pokodagon ku ain di' kitu' mokokodag gondow koni bu boloma'. Bu sog kotoluondow non, modopot u na og pogdopoton ku kitu'. ³³ Sa'an sumboy nododa' mogdayun u gondow koni, bu boloma', asta dinglag, po' sumboy ditu' nododa' bunu'oy og polomolatas nog Mikpongon sog Jerusalem."

³⁴ Ma' long sop ni Isus dun, "O Jerusalem, Jerusalem, og gotowanan mu, pimunu' nilan og polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon. Bu pimatu nilan ain og dinondag non mangoy dion nika. Miobon u na bosia moleg lumumpuk nog gotowanan mu bagun ku ilan musiba', mama' nog dolukan nog dugba'an non

nog gokpak non og gititanan non. Tibua, ompok ilan dun. ³⁵ Tontong mu numun kitu', og baloy mu tinolikudan na nog Mikpongon. Tolu'on ku dianika nog ondi' mu nododa' akon motongow mokpuli' asta matong gondow kitu' nog mokpok-talu' og gotowanan mu nog, 'Pipia og minangoy dini bianan sog ngalan nog Mikpongon!' "

14

Kiuli'an ni Isus og gotow nog di' mokodagsog Gondow nog Pogulali

¹ Sog tang nog Gondow nog Pogulali, si Isus inonggat nog sala kotow nog motas sog parasiuanan mangoy kuman sog baloy non. Bu ongon gotowanan dion, piktima'anan nilan mahatul og poginangon ni Isus. ² Bu sog sungu'an non koyon, ongon sala kotow dion nog di' mokodag nog mimaga' og botis bu komot non. ³ Dadi, miksak si Isus dia sog polopanadanan koyon nog botad nog bansa Hudyu bu sog parasiuanan koyon dion nog, "Dia sog Botad nog sinulat, pigondi'an ita ta' momulung bila og Gondow nog Pogulali?" ⁴ Tibua, da' pogonekonek og gotowanan koyon. Dadi, pigoidan ni Isus og gotow koyon nog di' mokodag mangka non poboioy mosakit non bu dondagoy ompanow.

⁵ Tubus nion, miksak si Isus dianilan, "Bila gidoy ongon og bata' niu otawaka potubu'on niu molabu' sog gluang nog modalom, saka motang sog Gondow nog Pogulali, ondi' niu ta' pogdoyunan tumabang?" ⁶ Og gotowanan koyon onda' nosop pokotabal.

Di' pia og mokpolabilabi

⁷ Dangan mitongow ni Isus og gotowanan koyon dion nog migunauna ilan mingkud dia sog gingkudan nog mokotas nog gotow, pimolian non ilan bianan sog pononggi'an. ⁸ Long non dun, "Bila pinosunan amu nog kaing, saka matong amu na dia sog baloy koyon nog piglokologya'an, na' amu mogunauna mingkud dia sog gingkudan nog mokokotas nog gotow. Po' bila gomonsunoy ongon pa lumual gotow matong nog motas pa dianiu,

⁹ og miglokologya'an koyon nog mikposabut sog dua' amu, mangoy ion moktalu' dianiu nog, 'Pingkudon ta pole og gotow konia sog pigingkudan mu koyon.' Dadi, kosipogan amu dun bu dia amu pingkudoy sog gingkudan nog sempelsempel nog gingkudan. ¹⁰ Suga'id non, bila posobutan amu nog kaing, dia amu pongingkud sog sempelsempel nog gingkudan bagun amu ongoyon nog miglokologya'an koyon mangka non amu tolu'oy, 'Le, dinian ka ingkud sog gingkudan nog mokokotas nog gotow.' Dadi, kolele kosipogan amu dun, pogodaban amu tanan nog gotowanan dun. ¹¹ Po' ain og mokpotas nog dili glawas non, poboba'on nog Mikpongon. Tibua, ain og gotow nog poboba'on non og bolotabat non, potason ion."

¹² Tubus nitu', tinalu' ni Isus dia sog parasiu koyon nog migonggat dianon nog, "Bila mongonggat a moktasondowan otawaka moglobungan nog ain tibua og pakasibata'anan mu, otawaka og pigilugananan mu, bu og pigoloan mu, otawaka pongdoyahan kitu' nog sumbaloyanan mu, bila ma' nion og ginangon mu, ongaton nilan dosop ika mangoy kuman sog baloy nilan. Bu kosuli'an nilan dosop ika nog miinang mu koyon dianilan. ¹³ Tibua, bila moglokologya'an ka, og posunan mu ain og miskinananan, bu og dadayanan, bu og pingka'anan, bu og butaanan kitu'. ¹⁴ Bu popiaon ka nog Mikpongon dun. Po' minsan si'oy di' nilan ika kotumbasan, kotumbasan ka da bog matong gondow kitu' nog potubu'on puli' nog Mikpongon og gotowanan kitu' nog midulus."

Og kopogonggat nog Mikpongon ondi' ba'is bolibadan

Matiu 22:1-10

¹⁵ Dangan midongog nog sala kotow gadap nilan koyon kuman, miktalu' ion dia ni Isus nog, "Kuntungan og gotowanan koyon nog mokadap dia sog kologya'an nog Mikpongon ditu' sog pigdotu'an non."

¹⁶ Tinumabal si Isus nog, "Ongon sala kotow og miksimpan nog mosolag nog kologya'an bu modakol og pimosunan non nog gotow. ¹⁷ Dangan minatong na

og gondow nog kologya'an non koyon, dinondag non og kisonggulan non nog ongoyon na og gotowanan kitu' nog pimusunan non mangoy moktalu' nog misimpan na og binolokan. Dadi, mipanow og kisonggulan non koyon. ¹⁸ Tibua, dangan pigobitan nog kisonggulan koyon dia sog gotowanan og talu' nog kounutan non koyon, glam nilan, minontong ilan nog da'awa nilan nog ma' long nog sala kotow koyon dun, 'Ongon misaluy u nog glupa' nog sumboy ongoyon ku pa tontongoy. Dadi, talu' mu pa ditu' non nog di' u da mokangoy ditu'.' ¹⁹ Tubus nion, miktalu' sop og sala kotow koyon nog, 'Ongoyon ku pa suloyoy mokpoguyud nog bagya' og sopulu' buk sapi' koyon nog sinaluy u bogu koni. Dadi, talu' mu pa ditu' non nog di' u da mokangoy ditu'.' ²⁰ Bu ngon dosop og miktalu' nog, 'Ondi' u nododa' mokotua' sog kologya'an koyon po' bogu ami da koingoy nog duoy u.' ²¹ Dadi, og kisonggulan koyon minuli' bu mangka non pogobitoy dia sog kounutan non koyon og glam nog da'awaanan nog gotowanan kitu'.

"Dangan midongog nog gapu' nog baloy koyon og gustalan nog kisonggulan non koyon, miglolingit ion dun. Dadi, dinondag non nosop og kisonggulan non koyon mogdali' mangoy sog dalananan bu sog ain mokolili' kitu' sog koliwagan bonua koyon bu oitoy dini og sosuku motongow non nog miskinan, og daday, og buta, bu og pingka'.

²² "Dangan minatong ion tidu mangoy nog gotowanan kitu', miktalu' ion nog, 'Kounutan, dini na og dinondag nika kitu' nog ongoyon ku. Tibua, modakol pa og sama' ginkudananan nog da' kingkudoy nog gotow.'"

²³ "Dadi, dinondag non nosop og kisonggulan non koyon nog, 'Panow a pa mokpuli' mangka a angoy ditu' sog dalananan bu kobukidan, mangka mu togol monggat og gotowanan nog molumpak nika bagun omponu' nog gotow og baloy u koni. ²⁴ Po' tolu'on ku daniu nog og gotowanan kitu' nog pisobutan ku moguna, da'idun minsan

sala kotow si'oy dianilan, og mokinam nog piksimpan ku koni nog ponganon!' "

Og bianbian nog moksulanggu' dia ni Isus

Matiu 10:37-38

²⁵ Tubus nion, dangan mipanow si Isus, landu' kodakol nog gotowanan og migunut dianon. Dadi, sinungu' non ilan mangka ion poktalu' nog, ²⁶ "Ain og moleg mogunut dianakon, ondi' ion mimung nog sulanggu' u taman da ondi' non potongowon og glolaman non dianakon nog labilabi pa sog glolaman non sog mokogulang non, bu sog duoy non, bu sog gombata' non, bu sog pigilugan non, bu minsan sog dili glawas non. ²⁷ Bu ain ondi' mokpisan nog kudus non bu pogunut dianakon, di' dosop mimung nog sulanggu' u.

²⁸ "Po' sopolati non, ongon daniu og moleg mokpasok nog molawa nog baloy. Mokpikilpikil pa poguna ion mangka non gonta'oy bog andun og golaga' non, bagun non kosunan bog andun og golaga' nog baloy non koyon bila modoksu'. ²⁹ Po' bila posokon non og baloy non koyon saka di' non modoksu', pogundaundan ion nog gotowanan ain og mokotongow nog ganglag non koyon. ³⁰ Kobon nilan moktalu' nog, 'Og gotow koni, guma'usga'us pa mokpasok nog baloy non saka di' non dosop omba'ug.'

³¹ "Otwaka mama' dosop nog datu' nog posungu' ilan mogbunu' nog pakasi datu' non. Og sala kotow datu' koyon sopulu' ngibu da og dakol nog sundalu non. Saka og pakasi datu' non sop koyon dua' pulu' ngibu dakol nog dianon. Mangka si'oy antu mogbunu' og sala kotow datu' koyon, mokpikilpikil pa ion poguna bog mokantu dota' og sundaluanan non koyon nog sopulu' ngibu da dakol non. ³² Bu bila moganta' non nog ondi' doda' ion mokantu mogbunu', sumboy ongon og dondagon non lumumpak dia sog pakasi datu' non koyon, mangoy mongoni nog kopoglogomigus nog ditu' ilan pa sog molayu'. ³³ Domikian dosop ma' nitu' amu, bila ondi' niu bolongon

og glam nog dili dianiu, ondi' amu dosop mimung nog sulanggu' u.

Og masin

Matiu 5:13, Mark 9:50

³⁴ “Og masin, omba'is. Tibua, bila molubas na og nanam non, da'idun nododa' og pondayan dun bagun masin pa mokpuli'. ³⁵ Dadi, da'idun na og potugyuan dun minsan si'oy sog glupa', lual da lobakon na. Dadi, ain togo tolinga, sumboy pokinongogan non og piktal'u u koni!”

15

Og pononggi'an pa'ali sog bilibili nog mibolong

Matiu 18:12-14

¹ Ongon gondow non, sonuk ni Isus momali, modakol og polongabatanan nog buis bu og gotowanan kitu' nog iningolanan nilan nog bolodusaon, miglumpuk ilan monginongog nog gustalan ni Isus. ² Tibua, og parasiuanan bu polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, mikpokumodumod ilan nog, “Og gotow koni tumolima' ma nog gotow nog bolodusaon bu madap ma kuman dianilan!”

³ Dadi, miktalu' si Isus dianilan bini-anan sog pononggi'an. ⁴ “Sopolati non, og sala kotow dianiu, ngon og bilibilianan non sogatus kodakol, saka mibolong og solabuk dun. Olo ma gidoy og ginangon non? Gonatan non nododa' og siam pulu' bu siam bilibilianan non koyon sog pongoksaban nilan mangka non ponontongoy og solabuk bilibili non kitu' asta motongow non. ⁵ Bu bila mitongow non na, loliagon nododa' tokodoy ion dun ⁶ mangka non bolungoy muli'. Bila matong ion sog baloy, polumpukon non og pakasibata'anan non bu sumbaloyanan non mangka ion poktal'u dianilan nog, ‘Moksamasama ita niu mogloliag po' mitongow u na og bilibili u kitu' nog mibolong.’

⁷ “Tolu'on ku dianiu, domikian dosop nog ma' nitu' landu' og da'da'an ditu' sog glangit sabap sog sala kotow og bolodusaon moglila' nog dusa non, gaba' nog

siam pulu' bu siam kotow kitu' nog balu' nilan midulus ilan na nog da'idun na balan nilan moglila' nog dusa nilan.”

Og pononggi'an pa'ali sog sin nog mibolong

⁸ Tubus nion, miguksug nosop si Isus nog len pononggi'an nog, “Ongon og sala kotow glibun nog togo sin nog sopulu' lad, mibolong og solad sin dun. Olo ma gidoy og ginangon nog glibun koyon? Tumutud ion nog sulu' mangka non siligoy og baloy non koyon bu ponontongoy mahatul og sin non koyon asta motongow non. ⁹ Bu bila mitongow non na, mangka non polumpukoy og pakasibata'anan non bu sumbaloyanan non mangka ion poktal'u dianilan nog, ‘Moksamasama ita niu mogloliag po' mitongow u na og sin ku kitu' nog mibolong.’

¹⁰ “Tolu'on ku dianiu nog, domikian dosop nog ma' nitu' ongon da'da'an dia sog sungu'an nog moloikatanan nog Mikpongon nog sala kotow bolodusaon og moglila' nog dusa non.”

Og pononggi'an pa'ali sog glolaman nog gama'

¹¹ Tubus nion, miguksug nosop si Isus nog len pononggi'an nog, “Ongon gotow nog togo bata' dua' kotow nog lunsan laki. ¹² Ongon gondow non, og kongudan koyon, pingambat non bahagi' non dia sog gama' non. Dadi, pigbahagi' nog gama' non koyon dianilan og pogongonon nilan. ¹³ Da' ion kobon, og kongudan koyon piksaluy non og glam nog bahagi' non koyon mangka ion awa'. Minangoy ion ditu' sog molayu' nog bonua mangka non solapoy muktula' og sin non koyon.

¹⁴ “Dangan mitipot non na poktula'oy og glam nog sin non koyon, og bonua koyon nog dinotongan non, misugat nog minit nog gutom. Dadi, kilogonan ion. ¹⁵ Migbubut ion mogonong dia sog sala kotow sog bonua koyon. Dadi, dinondag ion mangoy ditu' sog kudal nog babuyanan. Bu og ginangon non ditu' og mokpokanpokan nog babuyanan koyon. ¹⁶ Kobal nog kigutoman ion tokodoy, moleg na tanan ion bosia kuman nog kan

nog babuayan koyon asta ombosug. Po' da'idun mogbogoy dianon nog ponganon nog minsan mika'an si'oy.

¹⁷ "Sintak non nion, mipikil non og glopangan non bu kilobotan non nog og glam nog sosoligan nog gama' non mikpoksawadsawad tanan og ponganon nilan. Saka ion agonagon na unusan. ¹⁸ Dadi, long non dun, 'Golom u na ini uli' ditu' sog gama' u mangka u poktalunog, Ama', mikodusa u tidu dianika bu kosolag non sog Mikpongon. ¹⁹ Dadi, di' u na patut nog ingolanan u pa nog bata' mu. Suga'id non, imung mu na akon mama' nog sosugu'on mu koyon.' ²⁰ Dadi, migbuat ion mangka uli' ditu' sog gama' non.

"Dangan minatong ion sog bonua non, molayu' pa, kinilolaan na ion nog gama' non. Bu sabap sog landu' tokodoy og glolatan non dia sog bata' non koyon, ginobok non kumokop dunut pingolokan non. ²¹ Tibua, miktalu' og bata' non koyon, 'Ama' mikodusa u dianika kosolag non sog Mikpongon. Dadi, ondi' u na patut nog ingolanan u pa nog bata' mu akon.'

²² "Tibua, onda' ion tobaloy nog gama' non. Suga'id non, dinondag non og sosoliganan non mangoy nog molongas nog gimolaan non mangka posolugoy dianon, mangka posolugoy nog pinolok, ilan nog pongyapak. ²³ Tubus nitu', dinondag non ilan mangoy malap nog nati nog sapi' kitu' nog piglombu' nilan mangka nilan sumboli'oy po' moglokologya'an ilan. ²⁴ Po' long nog gama' non koyon, 'Og bata' u koni minatoy na, tibua, mitubu'. Bu miobon na ion ombolong, tibua, numun kitu' mitongow na.' Dadi, miktolipun ilan doda' mokpogloliag.

²⁵ "Solian nilan koyon moglamilami, og bata' non kitu' nog gulangbata' ditu' pa sog binalan. Dangan minuli' ion, pinipini non matong sog baloy nilan koyon, kisobu'an ion nog midongog non og glomian bu og mogigal. ²⁶ Dadi, sinabi non og sala kotow kisonggulan nilan mangka ion ponginongogan bog olo og piginang nilan koyon dion. ²⁷ Tinumabal og kisonggulan nilan koyon, 'Og kongudan mu

kitu' minuli' na dion. Dadi, sabap sog da'da'an nog gama' mu nog minuli' bu omba'is da glawas non, dinondag non ami moksumbali' nog nati nog sapi' kitu' nog pikpolombu' mangka poglokologya'an.'

²⁸ "Dadi, linolingitan tokodoy dun og bata' non koyon nog gulangbata' bu ompok na tanan ion mogdangan sog baloy nilan koyon. Tibua, inangoy ion pogomu'omu'oy nog gama' non nog sumolod na. ²⁹ Sokali' miktalu' og bata' non koyon, 'Tontong mu polo'ma, Ama'. Da' a sunoy bog sanu ton u na mokpulipon dianika. Bu onda' u sibon ponusi sog glam nog glegan mu. Tibua, da' nika tanan akon sibon bogoyoy nog minsan si'oy og nati nog kambing bagun ami mokopogloliag nog pakasibata'anan ku. ³⁰ Tibua, og bata' nika koyon nog pigbusa' non og gakod nika dia sog kolibunanan kitu' nog ponungkagon, dangan minuli' ion dini, kododali' mu tanan monumbali' nog nati nog sapi' nog pikpolombu' mu!'

³¹ "Dadi, tinumabal og gama' non koyon, 'Ika, og bata' u, onda' a sibon pokulog dianakon. Bu og glam nog pogongonon ku ika dosop og gapu' non.

³² Sa'an sumboy ita moglokologya'an bu pogloliag po' sabap sog kongudan mu koyon nog minatoy na, tibua, numun kitu' mitubu'. Bu miobon na ion ombolong, tibua, numun koni mitongow na.' "

16

Og pononggi'an pa'ali sog sosoligan nog bolopondayan

¹ Bu miguksug nosop si Isus nog pononggi'an dia sog sulanggu'anan non koyon nog, "Ongon sala kotow og doyahan nog sinumbung dianon og sosoligan non nog pigbusa' non og sin nog kounutan non koyon. ² Dadi, tinugun non ion mangka non sakoy nog, 'Olo og midongog u koni pa'ali dianika? Bila ma' nion, tulun mu dianakon og glam nog dinondag u kitu' mogusiba' dianika. Po' moktidu sog gondow koni, di' u na ika imungon nog sosoligan ku.'

³ “Dadi, migdialominawa og glaki koyon, ‘Olo noma gidoy ini og pondayan ku? Piawa' u noma nog kounutan ku. Di' u posop mokogaga moginang nog ombogat. Bu mosipog u dosop monontoli.’
⁴ Tibua, ma' nini og pondayan ku dun po' bagun da minsan da'idun si'oy og ginangon ku, tolima'on u da nog gotowanan dia sog baloy nilan.’
⁵ Dadi, pinugun non og glam nog togo gutang kitu' dia sog kounutan non koyon mangka non sakoy monala kotow dianilan bog andun og gutanganan nilan dia sog kounutan non. Dadi, sinakan non og mikuna koyon bog andun og gutang non,
⁶ ‘Akon, mikutang u sogatus bu nom pulu' lata nog glana.’
 Dadi, long nog glaki koyon, ‘Koni og dakol nog gutang mu nog misulat. Ingkud a pa podali' mangka nika sop og dakol non mangka mu boyadoy tibua walu pulu' lata.’
⁷ Tubus nitu', sinakan non nosop sala kotow bog andun og gutang non. Dadi, tinumabal ion nog, ‘Sogatus saku og bogas.’
 Tinumabal sosoligan koyon nog, ‘Koni og dakol nog gutang mu nog misulat. Ingkud a pa podali' mangka nika sop og dakol non bu boyadoy mu tibua walu pulu' saku.’ ”

⁸ Dadi, long sop ni Isus dun, “Og sosoligan koyon nog di' kosoligan, pigdongya'an ion nog kounutan non koyon sabap sog kopondayan non. Po' og gotowanan nog kinilawan koni, moto ilan sumu'at nog batuk nilan pikilan, gaba' nog gotowanan dia sog kodolagan.
⁹ Dadi, tolu'on ku dianiu, gamit niu og gakod niu dini sog dunya koni tumabang sog pakasiotow niu nog kilogonan bagun da bila motipot na og gakod niu koyon, motolima' amu ditu' sog pogonongan nog da'idun kopus non.

¹⁰ “Simasima og kosoligan sog mika'an, kosoligan dosop sog modakol. Bu simasima og moto monglimbung nog mika'an, moto dosop monglimbung nog modakol.
¹¹ Dadi, bila ondi' amu kosoligan mogusiba' nog gakod dini sog dunya, ondi' amu dosop kosoligan nog Mikpongon mogusiba' nog tantu daya ditu' sog glangit.
¹² Bu bila ondi' amu kosoligan

mogusiba' nog balan nog duma niu dini, sima ma mogbogoy dianiu nog tantu gakod niu kitu'?

¹³ “Tolu'on ku dianiu, ondi' nododa' mogusoy og gulipon nog dua' buk og gapu' non. Po' bila ma' nitu', mimung nog pokongitan non og sala kotow mangka non kololamoy og sala kotow. Otawaka, mokokunut sog sala kotow mangka pongantu sog sala kotow. Di' mogusoy nog tigbungon niu og pikilan niu dia sog Mikpongon bu tigbungoy dosop dia sog pilak.”

Ondi' nododa' moksop og talu' nog Mikpongon

Matiu 11:12-13, 5:31-32, Mark 10:11-12

¹⁴ Dangan midongog nog parasiuanan nog ma' nion koyon, pigwanwanan nilan si Isus po' bololaga' tokodoy dianilan og sin.
¹⁵ Dadi, tinolu'an ilan ni Isus nog, “Bila dia amu sog sungu'an nog gotowanan, balu'balu' mokolongas amu. Tibua, og Mikpongon, kosunan non da og dialom pikilan niu. Po' og glam nog bololaga' tokodoy dia sog sagyaotow, molomu' dun og Mikpongon.

¹⁶ “Og Botad kitu' nog binogoy nog Mikpongon dia ni Muses asta sog polomolatasanan kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu', inustal itu' taman da dia ni Jan nog Polomunyang. Tidu' ditu', og Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon inustal na bu sala dua' og gotowanan mogagow mampu' dun.
¹⁷ Tibua, og Botad kitu', da' nododa' og piksopan non sotoktang si'oy. Molomu pa ponda'on og glangit bu glupa'an, tibua, og Botad kitu' ondi' nododa' kokulangan mika'an si'oy.

¹⁸ “Po' bigya' pa og botad nog ma' nini, nog simasima og glaki molong nog glibun non mangka pogduoy sog len, mokodusa ion dun po' ma'ana non mimabal ion nog len glibun. Bu og glaki si'oy kitu' nog migduoy dia sog bituanon koyon mokodusa dosop ion dun.”

Og doyahan bu si Lasarus

¹⁹ Miguksug nosop si Isus nog pononggi'an non nog, “Ongon sala kotow doyahan nog minapot nog landu'

pokologan nog ponopoton bu molongas tokodoy og kotubu' non. ²⁰ Bu ongon sala kotow og sontoli' dion, og ngalan non si Lasarus. Milokop og glawas non nog nuka. Bu dia ion pigbotang sog molani nog bongawan nog baloy nog doyahan koyon. ²¹ Miksaba' ion bosia kuman nog momu si'oy nog mokpogdogdag tidu sog glomisahan nog doyahan koyon. Bu pokponila'an tanan nog gayamanan og nuka non koyon. ²² Sintak non, minatoy og miskinan koyon. Dadi, inangoy nog moloikatanan mangka nilan oitoy ditu' sog molani ni Abraham. Da' kobon golot non, minatoy dosop og doyahan koyon mangka lobongoy. ²³ Ditu' ion mikangoy sog kosinsaan nog pogonongan nog mikpomatoy. Dangan tinumingag, mitongow non sog molayu' si Abraham nog dia sog molani non si Lasarus. ²⁴ Dadi, mikilolat ion dia ni Abraham nog, 'Apu' Abraham, kololatoy mu pa su'usa akon. Bu dondag mu pa si Lasarus nog tokmo'on non pa og sung si'oy nog tondu' non dia sog tubig mangka non potolongoy dia sog dila' u bagun u pa kotigdown dun. Po' di' u na mogaga og gapuy koni nog landu' kinit.'

²⁵ "Tibua, tinabal ion ni Abraham nog, 'Bata' u, pikil nika polo'ma nog kinobon pa nog ditu' a pa sog glupa'an. Glam nog momis molombu' nog kotubu' sog glupa'an miakod mu. Tibua, si Lasarus, miglogaga ion nog glam nog sinsaan kobon non sog glupa'an. Dadi, numun kitu' si Lasarus, omba'is na og kibotangan non dini bu ika nosop og moglogaga nog sinsaan. ²⁶ Bu kodua' non, ondi' nododa' mokobian ain og moleg tumolipag posungu' dion otawaka posungu' dini, po' moliwag bu kodalom nog glikpa sog golot ta koyon.'

²⁷ "Tinumabal og doyahan koyon nog, 'Bog ma' nitu' buan Apu' Abraham, pongonion ku pa su'usa dianika nog dondag mu pa si Lasarus mangoy ditu' nami. ²⁸ Po' ongon pa lima kotow pigilugananan ku ditu'. Bu sumboy kopomolian non

pa ilan po' bagun ilan pa su'usa ondi' mokangoy dini sog kibona'an ku koni nog sinsaan.'

²⁹ "Tinumabal si Abraham nog, 'Ditu' na og Botad nog sinulat ni Muses bu og polomolatasanan kitu' nog talu' nog Mikpongon. Dadi, ditu' ilan na ponginongog.'

³⁰ "Tibua, og doyahan koyon tinumabal nog, 'Ondi' ilan nododa' tumud bu mokokunut dun Apu', lual da ngon mogbuat tidu sog patoy mangoy mogustal dianilan mangka ilan pa poglila' nog dusaanan nilan.'

³¹ "Tibua, tinumabal si Abraham nog, 'Bila ondi' ilan mokinongog bu pomilang sog pomali nog sinulat ni Muses bu duma polomolatasanan kitu', ion non da, ondi' ilan dosop tumud nog minsan si'oy ongon mogbuat tidu sog patoy.' "

17

Og kopogolig nog dusa

Matiu 18:6-7,21-22, Mark 9:42

¹ Miktalu' si Isus dia sog sulanggu'anan non koyon nog, "Mologon nog di' pongyuba'an og gotow. Tibua, kondokondok tokodoy og doksu'an sog ain mikongulan kitu' sog duma non nog boya'an mokodusa dun. ² Golom na lentengoy nog gilingan batu og glig non mangka lobu'oy sog dibaba' dagat, gaba' nog moit non mokodusa og sala kotow gombata'anan koni.* ³ Dadi, pokpotubud amu nog kohinangan niu!

"Bu bila ongon pakasi tanud niu nog mokosala' daniu, pomag niu. Tubus nitu', bila moglila' ion, ompunoy niu. ⁴ Bu bila mikosala' ion daniu pitu kali sindow, tubus nitu' mangoy moglila' dosop kobon non, sumboy ompunan niu dosop."

Og kopongandol

⁵ Dadi, miktalu' nosop og sosugu'onanan non koyon nog, "Kounutan, popagon mu pa og kopongandol nami."

⁶ Tinumabal si Isus nog, "Bila ongon kopongandol niu nog minsan si'oy nog mama' nog glongow nog mustasa kobata',

* **17:2** 17:2 Og pigolong koni ni Isus nog gombata'anan, ion non og gotowanan kitu' nog moguya' pa og kopongandol nilan.

kotolu'an niu og kayu koni nog, 'Kolungad a bu kopasok ditu' sog dagat,' bu mogbilang da dianiu."

Og polosuku'an nog sosugu'on

⁷ Bu long sop ni Isus dianilan, "Bila ongon sala kotow dianiu togo sosugu'on mogbagya' otawaka mogipat nog bilibilianan, bila matong sosugu'on niu koyon tidu sog ginang non, ondi' mu nododa' onggaton ion mangoy kuman. ⁸ Suga'id non, tolu'an mu pa tanan ion nog, 'Imala a na bu poksimpan ka nog globungan ku mangka mu akon tologadoy, tubus nitu', mangka a pa sukli kuman.' ⁹ Bu og sosugu'on ondi' do'itan nog posolomatan nog miinang non po' koyon nododa' og polosuku'an non dia sog kounutan non. ¹⁰ Domikian dosop dianiu nog bila modoksu' niu inangoy og ain dinondag dianiu, sumboy tolu'on niu, 'Sagya ami da nog sosugu'on, ininang nami tibua ain og polosuku'an nami.' "

Og sopulu' kotow gipulon nog kiuli'an ni Isus

¹¹ Dangan posungu' si Isus sog Jerusalem, ditu' ion minian sog tigad nog bonua nog Samaria bu Galili. ¹² Pinipini non matong sog gimbolayan koyon, linumpak ion nog sopulu' kotow nog gipulon. Mikpogindog ilan dia sog molayu' ¹³ mangka ilan poktalu' nog mosikad nog, "Kounutan Isus! Kololat a pa su'usa dianami!"

¹⁴ Dangan mitongow ni Isus og gotowanan koyon, tinolu'an non ilan nog, "Angoy niu potongow og glawas niu sog boliananan." Dadi, mipanow ilan. Bu sonuk nilan ompanow, kiuli'an ilan. ¹⁵ Sala kotow dianilan, dangan mibatik non nog kiuli'an gipul non, mikpuli' ion ditu' ni Isus kobon non moksanglit nog mosikad sog Mikpongon. ¹⁶ Bu minomba' ion sog sungu'an ni Isus mangka pokposolamat dianon. Og gotow koyon og gotow Samaria. ¹⁷ Dadi, sinakan ion ni Isus nog, "Kona' ta' nog sopulu' kotow amu og kiuli'an kitu'? Ain noma og siam kotow dun? ¹⁸ Iduma sala mu doma og mikopikil mokpuli' dini mokposolamat

dia sog Mikpongon, saka kona' a tanan og Hudyu?" ¹⁹ Tubus nion, tinolu'an ion ni Isus nog, "Pogbuat a le, mangka a uli'. Sa'an kiuli'an ka po' sabap sog kopongandol mu."

Og kodatong nog kopogdatu' nog Mikpongon

Matiu 24:23-28,37-41

²⁰ Si Isus sinakan nog parasiuanan koyon dion bog nanu doda' datong og kopogdatu' nog Mikpongon. Dadi, tinumabal si Isus nog, "Bila matong og kopogdatu' nog Mikpongon, di' motongow nog gotow. ²¹ Dadi, da'idun mokopoktalu' nog, 'Dini na', otawaka, 'Kitu' na!' Po' og kopogdatu' nog Mikpongon dion na niu."

²² Tubus nion, miktalu' nosop si Isus dia sog sulanggu'anan non koyon nog, "Matong da og gondow nog saba' niu dun, motongow niu na bosia og sondow si'oy og Binata' sog Kilawan mogdatu' na. Tibua, ondi' niu pa ion motongow.

²³ Bu ongon moktalu' dianiu nog, 'Dion na ion!' otawaka, 'Dini na ion!' Tibua, na' amu mogbilang mangoy tumontong dun. ²⁴ Po' bila matong na og gondow nog pogdatong nog Binata' sog Kilawan, ompononggi' sog kilat nog gomonsunoy pa diadia pogbusiat tidu sog silangan mangoy sog sindopan. ²⁵ Tibua, mangka si'oy og ma' nion koyon, mokobian poguna ion posinsaon tokodoy bu pogbongkison ion nog gotowanan numun koni.

²⁶ "Sog kodatong nog Binata' sog Kilawan, og glangkalangka nog gotowanan mama' dosop nog polomotadon nog gotowanan kitu' sog masa ni Nowa kobon nitu'. ²⁷ Po' og poginangon nilan, mikpoglokanlokan, mikpoginimum, bu mimogduoy, asta sog gondow nog sinumolod si Nowa sog gagyung kitu' nog inimung non. Dadi, dangan minatong og glayas, og gotowanan koyon sog glowasan, mitipot ilan pomogla'at. ²⁸ Bu ma' nitu' dosop og masa ni Lot kobon nitu'. Og poginangon nog gotowanan mikpoglokanlokan bu mikpoginimum, mikpogdagangdagang, mikpogimula, bu mimogimung ilan nog baloy. ²⁹ Tibua, sog gondow kitu' nog ginumonat si Lot sog

bonua koyon nog Sodom, gomonsunoy pa migdupi' na nog gapuy bu asupri boya'an og glam nog gotowanan dion sog bonua koyon mitipot ilan pomatoy. ³⁰ Bu domikian dosop ma' nitu' og gondow nog potongowon na og Binata' sog Kilawan.

³¹ “Bu sog gondow koyon, og gotow, bila kotangan nog dia ion sog glowasan nog baloy non, ondi' na mokotagad sumolod mangoy mongalap nog balan non. Domikian dosop nog ain dia sog binalan non, di' na dosop mokotagad muli' sog baloy non. ³² Poktitukoy niu tibua og kibianbianan nog duoy ni Lot.† ³³ Dadi, simasima og mogapas nog dili kotubu' non, kobolongan ion dun. Tibua, simasima lamig non bolongon og dili kotubu' non, kongonan nog kotubu' nog da' kopus non. ³⁴ Tolu'on ku daniu, ongon dua' kotow miguboy sog glonsuan non, og gobi koyon sala kotow oiton bu og sala kotow ombagak. ³⁵ Bu dua' kotow glibun, solian nilan gumiling, og sala kotow oiton bu og sala kotow sop ombagak. [³⁶ Bu ongon dosop dua' kotow glaki, ditu' ilan sog binalan, og sala kotow oiton bu og sala kotow sop ombagak.]”

³⁷ Dadi, og sulunggu'anan ni Isus koyon miksak nog, “Kounutan, ain mobuan ion kinang?”

Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, “Ain og kibotangan nog bangkoy, ditu' dosop pogdopu'oy kuman nog guakanan.”

18

Og pononggi'an pa'ali sog balulibun bu og polomasad

¹ Tubus nitu', migustal nosop si Isus sog sulunggu'anan non koyon bianan sog pononggi'an bagun ilan ondi' modali' kotonop mogyakin bu di' ombolong og dodomaan nilan. ² Long non dun, “Sog solabuk bonua ongon og sala kotow polomasad dion nog ondi' mondok sog Mikpongon bu da'idun og ba'asa non sog pakasiotow non. ³ Bu ongon sop og balulibun dion nog kobon non mokpuli'puli' na dia sog polomasad koyon moktalu'

nog, ‘Na' mu akon pogulaban nog botad nog pigdang u koyon dianika.’ ⁴ Og sumbungan nog balulibun koyon miobon na. Tibua, og polomasad koyon ondi' non ponglenglengan masad. Sintak non, og polomasad koyon mikpikilpikil nog minsan na ondi' ion mondok sog Mikpongon otawaka onda'idun og ba'asa non sog pakasiotow non, ⁵ sumboy tobangan non da og balulibun koyon po' gomonsunoy kowa'an ion nog ponutus sabap nog mosasow ion nog kopokpuli'puli' notibua og glibun koyon dianon.”

⁶ Ma' long nog Kounutan dun dia sog sulunggu'anan non koyon, “Tontong niu polo'ma og piginang nog polomasad koyon nog mogbigya' nog gotow, ⁷ labi pa ditu' og Mikpongon nog sumugut dia sog pigotowan non nog mingoningoni dianon gobi gondow. Di' ilan nododa' potiangon, ⁸ suga'id non, tobangan non nododa' ilan mogdayun. Tibua, sog tang nog kopokpuli' nog Binata' sog Kilawan dini sog dunya, ongon dota' gidoy og kodotongan non nog gotowanan nog mingandol dia sog Mikpongon?”

Og pononggi'an pa'ali sog sala kotow parasiu bu og sala kotow polongabat nog buis

⁹ Bu miguksug nosop si Isus nog pononggi'an non dia sog gotowanan kitu' nog balu' nilan dun midulus ilan na bu mokpotaspotas ilan dia sog pakasiotow nilan. ¹⁰ “Ongon dua' kotow og minangoy mogyakin sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Og sala kotow koyon og parasiu, bu og sala kotow sop koyon og polongabat nog buis. ¹¹ Og parasiu koyon minindog mangka ion pogyakin nog, ‘Mikpongon, mikposolamat u po' di' u mama' nog duma gotow nog mabak, otawaka molimbung, otawaka momabal nog kona' non duoy. Solamat po' di' u dosop mama' nog polongabat nog buis koyon. ¹² Bu dua' kali u tanan pokpuasa sog sala semana. Bu migbogoy u nog kosopulu' bahagi' nog glam nog sukatan ku.’

† 17:32 17:32 Sog kopolaguy nilan tidu sog Sodom, pigondi'an ilan lumingoy nog Mikpongon. Tibua, da' pogbilang og duoy ni Lot nog boya'an miktimaloy ion masin nog tinumogas.

13 “Tibua, og polongabat nog buis koyon, dangan migyakin, ditu' ion minangoy sog goksukoksuk bu di' tanan tumongal sog glangit kobon non moksampak nog gigdob non mangka poktalu' nog, 'Mikpongon, kololatoy mu pa akon po' akon og gotow nog bolodusaon.' ”

14 Ma' long ni Isus dun dianilan, “Tolu'on ku daniu nog og polongabat koyon nog buis, minuli' ion nog midulus, kona' og parasiu kitu'. Po' ain og mokpotas nog bolotabat non, poboba'on ion. Tibua, ain og mokpobaba' nog bolotabat non, potason ion.”

*Pipia ni Isus og gombata'anan
Matiu 19:13-15, Mark 10:13-16*

15 Tubus nitu', ongon og gotowanan nog mikpogoit nog gombata'anan nilan dia ni Isus bagun non ilan kodoponan.* Tibua, dangan mitongow nog sulunggu'anan ni Isus og ma' nion koyon, pimag nilan og gotowanan koyon. 16 Tibua, sinabi ni Isus og gombata'anan koyon mangoy dianon mangka ion poktalu' sog gotowanan koyon nog, “Potiang niu og gombata'anan koyon mokpolani dianakon. Na' niu ilan pogondi'an. Po' ma' nog gombata'anan koyon, og gotowanan nog misakup sog pigdotu'an nog Mikpongon. 17 Tolu'on ku daniu, nog simasima og di' mama' nog bata' og kotabuk non nog kopogdatu' nog Mikpongon, ondi' nododa' mokampu' sog pigdotu'an non.”

Og sala kotow doyahan

Matiu 19:16-30, Mark 10:17-31

18 Tubus nitu', ongon sala kotow glaki og kounutan nog Hudyu minangoy moksak dia ni Isus nog, “Polopanad, omba'is a tokodoy. Olo gidoy sumboy inangon ku bagun ku malap og kotubu' nog da' kopus non?”

19 Tinumabal si Isus nog, “Iduma ingolanan mu ma akon nog omba'is? Saka da'idun og omba'is lual da og Mikpongon? 20 Kosunan mu da og dondagananan nog Mikpongon nog sinulat ni Muses nog, 'Na' a momabal nog kona' mu duoy, bu na' a

momunu', bu na' a monakow, bu na' a tumaksi' nog gloput, bu pogbotadoy mu og gina'ama' mu.' ”†

21 Tinumabal og glaki koyon nog, “Glam non koyon pigunut u na tidu pa sog kika'an ku.”

22 Dangan midongog ni Isus og tabal non koyon, tinolu'an non og gotow koyon nog, “Ngon pa solabuk kulang mu nog sumboy inangon mu. Angoy mu poksalyu og glam nog pogongonon mu mangka mu pomogoy og saluy non dia sog miskinananan po' mogdaya a dun ditu' sog glangit. Tubus nitu', pokpuli' a mangka a pogunut dianakon.”

23 Tibua, dangan midongog nog glaki koyon og talu' ni Isus koyon, mipangu' ion dun po' doyahan ion tokodoy. 24 Dadi, pigbontayan ni Isus glaki koyon bu poktalu' nog, “Mologon doda' tokodoy og gotow nog doyahan nog mokampu' ion dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. 25 Molomu pa kobian nog kamel dia sog gluang nog dialum, gaba' nog doyahan, og kampu' non dia sog pigdotu'an nog Mikpongon.”

26 Dadi, og gotowanan nog mikodongog nog talu' ni Isus koyon, miksak ilan dianon nog, “Bila ma' nitu', sima ma buan og motabang?”‡

27 Tinumabal si Isus nog, “Ain og di' minang nog gotow, inangon da nog Mikpongon.”

28 Tubus nion, miksak si Piter dianon nog, “Dadi, ami buan nog lamig nami na tanan binolong og glam nog pogongonon nami bu pogunut dianika.”

29 Tinumabal si Isus nog, “Tolu'on ku daniu, ain ginonatan non og baloy non, og duoy non, og pigilugan non, og mokogulang non, otawaka minsan gombata'anan non sabap sog kampu' non dia sog pigdotu'an nog Mikpongon, 30 mokotabuk ion nog labi pa tokodoy ditu' og sugda dun dianon minsan si'oy solian non pa dini sog dunya. Bu sog binaya' nog gondow, mokalap ion nog kotubu' nog da' kopus non.”

* 18:15 18:15 Og ma'ana nog dopon ni Isus koyon, mogunut og popia non dianilan. † 18:20 18:20 Exodus 20:12-16 ‡ 18:26 18:26 Balu' nog gotowanan dun, sa'an mogdaya og gotow po' kisu'atan og Mikpongon dianilan.

Pidonsama' nosop ni Isus tumalu' pa'ali sog kopatoy non

Matiu 20:17-19, Mark 10:32-34

³¹ Tubus nitu', pinitang ni Isus og sopulu' bu dua' sulunggu'anan non koyon sog molayu'layu' mangka non ilan tolu'oy nog, "Posungu' ita lo' ini sog Jerusalem bu glam nog sinulat nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog pa'ali dia sog Binata' sog Kilawan posungu' na motuman ditu'. ³² Po' uokilon ion dia sog gongkoman nog gotowanan nog kona' bansa Hudyu bu mangka nilan ion pogwanwanoy bu solapsolapoy, bu mangka nilan pogdula'oy. ³³ Bu tubus nion, pogdonogon nilan ion mangka nilan bunu'oy. Tibua, sog kotolu ondow non, motubu' da ion mokpuli'."

³⁴ Tibua, og glam nog piktalu' ni Isus koyon, onda' kosabut nog sulunggu'anan non koyon po' og ma'ana non milingod pa dianilan. Sa'an da onda' nilan kosabut og piktalu' non kitu'.

Kiuli'an ni Isus og buta

Matiu 20:29-34, Mark 10:46-52

³⁵ Dangan dali'dali' ilan na datong sog bonua nog Jeriku, ongon og buta dion pogingkud dia sog goksid nog dalan kobon non monontoli'. ³⁶ Dangan mibatik non nog modakol og mikpomian, miksak ion bog olo nitu'. ³⁷ Dadi, ongon tinumabal nog, "Og minian koyon si Isus, og gotow Nasaret."

³⁸ Dadi, miktalu' og buta koyon nog mosikad nog, "Isus! Pangkat ni Apu' Dabid. Kololatoy mu pa akon!" ³⁹ Dadi, pimang ion nog gotowanan mokuleke', ain sog gunan ni Isus. Tibua, posisaya' non tanan posikadoy og tawag non nog, "Pangkat ni Apu' Dabid! Kololatoy mu pa su'usa akon!"

⁴⁰ Dadi, migindog si Isus mangka non dondagoy mokpitang ditu' non og gotow koyon. Dangan milani tibua dianon, sinakan ion ni Isus nog, ⁴¹ "Olo og kolegan mu nog inangon ku dianika?"

Tinumabal og gotow koyon nog, "Kounutan, moleg u nog mokotongow u mokpuli'."

⁴² Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Bog ma' nitu' buan, mokotongow a na. Sabap sog kopongandol mu kiuli'an ka na dun." ⁴³ Bu sododu'un og gotow koyon mikotongow. Tubus nion, migunut ion dia ni Isus, kobon non mokposolamat bu moksanglit sog Mikpongon. Dangan mitongow ion nog kodokolan nog gotowanan koyon dion, miksanglit ilan dosop dia sog Mikpongon.

19

Si Isus bu si Sakius

¹ Dangan minatong na si Isus ilan nog sulunggu'anan non sog koliwagan bonua nog Jeriku, minian ilan tibua dion, ² ongon og gotow dion ngalan non si Sakius, og kounutan nog polongabatanan nog buis bu doyahan ion. ³ Bu moleg ion tumontong dia ni Isus. Tibua, sabap sog kodakol nog gotow, ondi' non motongow si Isus po' ompandak ion. ⁴ Dadi, ginumobok ion sog gunan nog gotowanan koyon mangka pomonek sog ditas nog kayu nog ngalan non Sikamur, bagun non motongow si Isus po' posungu' ion mian dion. ⁵ Dangan mitondong si Isus dianon, tinongalan non si Sakius mangka poktalu' dianon nog, "Sakius, pogdali' a monog dini po' gondow koni, sumboy monguli'an u sog baloy mu." ⁶ Dadi, migdali' lumoklus si Sakius mangka non tolima'oy si Isus ditu' sog baloy non dunut landu' og da'da'an non. ⁷ Dangan mitongow nog gotowanan sog glumibut og ma' nion koyon, mikpokumodumod ilan nog, "Og gotow koni tumibaba' ma monumbaloy sog gotow nog bolodusaon."

⁸ Tibua, si Sakius, minindog ion mangka poktalu' dia sog Kounutan nog, "Kounutan, maktolipun numun kitu', og glam nog pogongonon ku sopoginonga' dun bogoyon ku dia sog miskinananan. Bu bila mikolimbung u dia sog gotowanan, uli'on ku dianilan pat kali nog ma' nitu' golaga' non."

⁹ Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Og gondow koni minatong na og tabang nog Mikpongon dia sog solod nog baloy koni. Po' ma' nini si'oy og gotow koni,

og pangkat da ni Apu' Abraham. ¹⁰ Po' sa'an minangoy dini sog dunya og Binata' sog Kilawan po' monontong ion nog ain mibolong kobal nog dusa nilan bagun ilan da mogawon."

Og pononggi'an pa'ali sog sin nog bulawan

Matiu 25:14-30

¹¹ Sonuk nog gotowanan mokinongog dia ni Isus, miguksug ion nog pononggi'an po' molani ilan na sog Jerusalem. Bu balu' nog gotowanan koyon dun og kopogdatu' nog Mikpongon dali' na datong. ¹² Dadi, long ni Isus dun, "Ongon og motas nog gotow nog minangoy sog molayu' nog bonua bagun ion motondu' mogdatu' mangka si'oy ion uli'. ¹³ Tibua, mangka si'oy ion gonat, pilimud non poguna og sopulu' kotow nog sosoligananan non mangka non ilan pomogoyoy monolabuk nog sin nog bulawan sog monala kotow dianilan kobon non momilin dianilan nog sin koyon gomiton nilan po' bagun mogbata' solian nog da' pa ion datong. ¹⁴ Tibua, pikongitan ion nog salu bonua non. Dadi, dangan mikolikudlikud tibua ion, ongon pilondug nilan nog gotowanan nog moktalu' ditu' nog ompok ilan nog ion og mogdatu' dianilan. ¹⁵ Tibua, miimung da ion nog datu' mangka ion uli'. Dangan minatong ion dia sog bonua non koyon, tinugun non og pimogayan non kitu' nog sin nog bulawan po' bagun non kosunan bog andun og guntung nog monala kotow dianilan.

¹⁶ "Og tigana' matong nog sosoligan non miktalu' nog, 'Kounutan, og solabuk sin nog bulawan nog binogoy mu kitu' dianakon, mikuntung u dun laga' sopulu' sin nog bulawan.'

¹⁷ "Dadi, tinumabal og kounutan non koyon nog, 'Kisu'atan u tokodoy nog ginang mu koyon. Omba'is a doda' nog sosugu'on. Dadi, kosoligan ka ma sog bata'bata' balan, uokilon ku dianika og mogokbit dia sog sopulu' koliwagan bonua.'

¹⁸ "Tubus nion, minatong dosop og koda' sosoligan non mangka poktalu' nog, 'Kounutan, og solabuk sin nog bulawan

nog binogoy mu kitu' dianakon, mikuntung u dun laga' lima sin nog bulawan.'

¹⁹ "Tinumabal sop og kounutan non koyon nog, 'Dadi, uokilon ku dianika og mogokbit dia sog lima buk koliwag bonua.'

²⁰ "Tubus nion, minatong dosop og sala kotow sosoligan non mangka poktalu' nog, 'Kounutan, koni og sin kitu' nog tinulun mu dianakon. Pinutus u ini mahatul nog munsala mangka u bunioy ²¹ sabap sog gondok u dianika. Po' kosunan ku nog ika lenlen a nog gotow. Mongalap a minsan kona' nika dili gapu' non. Bu gumani a nog kona' nika og mimula dun.'

²² "Tinumabal og kounutan non koyon nog, 'Ika, molaton ka nog sosugu'on! Og talu' mu koyon muli' dianika. Long mu pa dun nog akon lenlen u nog gotow nog mongalap u nog kona' u gapu' non bu gumani u nog kona' u og mimula dun. ²³ Iduma da' nika mobuan togu'oy sog bangku og sin koyon bagun mogbata' mangka u si'oy olapoy dianika bila matong u na?' ²⁴ Mangka og kounutan non koyon poktalu' dianilan nog pogindog dion nog, 'Alap niu og sin koyon dianon mangka niu bogoyoy dia sog sosoligan kitu' nog mikuntung nog sopulu' sin og bulawan.'

²⁵ "Tibua, tinumabal og gotowanan koyon, 'Kounutan, iduma ma' nion ma nog saka, ongon na tanan sopulu' sin bulawan non?'

²⁶ "Dadi, tinumabal og kounutan nilan koyon nog, 'Tolu'on ku dianiu, ain ongon dianon, dungagan pa dianon. Tibua, ain da'idun dianon, minsan og dakoldakol non na owa'on pa dianon. ²⁷ Bu kitu' si'oy og minanta dianakon nog ompok kitu' pogdotu'an dianakon, oit niu dini mangka niu bunu' dini sog sungu'an ku.' "

Og ba'asa dia ni Isus kosolod non ditu' sog Jerusalem

Matiu 21:1-11, Mark 11:1-11, Jan 12:12-19

²⁸ Dangan midoksu' ni Isus suksugoy og pononggi'an non koyon, miguna ion ompanow posungu' ditu' sog Jerusalem sog gunan nog glumpuk nog gotowanan koyon. ²⁹ Dangan dali' na ion sog Betpage

nog molani sog bonua nog Betani, dia sog pun bilid nog bulud nog Olibu, dinondag non moguna ditu' og dua' kotow sulunggu'anan non koyon. Bu miktalu' ion nog, ³⁰ “Angoy amu sog gimbolayan koyon. Bu bila matong amu dion, mokatongow amu nog nati nog asnu* inikotan nog onda' pa sibon sokoyoy. Ubad niu bu oit niu dini. ³¹ Bu bila ongon og moksak daniu bog iduma ubadon niu ma og nati koyon, tabal niu nog ongon og kobalan nog Kounutan dun.”

³² Dadi, mipanow og dua' kotow koyon bu mitongow nilan doda' og glam nog piktalu' ni Isus kitu' dianilan. ³³ Dadi, inubad nilan og gikot nog nati koyon. Solian nilan mubad dun, miktalu' og gapu' non nog, “Olo og balan niu mubad nog nati nami koyon?”

³⁴ Tinumabal ilan nog, “Ngon og kobalan nog Kounutan dun.”

³⁵ Dadi, inoit nilan og nati koyon ditu' ni Isus, mangka nilan onigoy nog glogdoy nilan og tolinting non mangka nilan posokoyoy si Isus dion. ³⁶ Dangan pipanow na ni Isus og nati koyon, og gotowanan koyon dion, pingdondam nilan og sulagbon nilan dia sog dalan koyon nog bianan ni Isus. ³⁷ Dangan dali'dali' na datong si Isus sog koliwagan bonua nog Jerusalem dia sog diksunan sog bulud nog Olibu, landu' kodakol og sulunggu'anan non, og glam nilan mikpoksanglit ilan nog mosikad sog Mikpongon dunut da'da'an nilan sabap sog glam nog kosobu'sobu' nog piginang ni Isus nog mitongow nilan. ³⁸ Long nilan dun, “Pipia og datu' nog minangoy na dini bianan sog ngalan nog Mikpongon! Ongon gomigus sog glangit bu kotas nog gadab dia sog Mikpongon!” ³⁹ Bu ongon og parasiuanan dion sog glumpuk koyon. Miktalu' ilan dia ni Isus nog, “Polopanad, pomag mu pa mokuleke' og pigotowan mu koyon!”

⁴⁰ Tibua, tinabal ilan ni Isus nog, “Tolu'on ku daniu, bila ondi' ilan mokuleke', og batuanan og sumukli mo-gekes.”

Piksogowan ni Isus og gotowanan sog Jerusalem

⁴¹ Pinipini nilan matong sog Jerusalem, dangan mitongow ni Isus og koliwagan bonua koyon, miksogow ion, ⁴² kobon non moktalu' nog, “Omba'is bosia somo' misabut niu gondow koni bog olo bianan dun bagun matong og kotikna' sog bonua niu koni. Tibua, numun kitu' milingod na dia sog mata niu. ⁴³ Po' matong gondow nog gubaton amu nog banta niu, poglibutan nilan amu mahatul sog bonua niu koni bagun da'idun mokopolaguy daniu ⁴⁴ mangka nilan amu pongulo'atoy bata' mogulang daniu. Bu asta og baloyanan sog bonua niu koni, tipoton monggoba' nog bantaanan niu. Sa'an ma' nion og kobianbianan niu kobal nog da' niu kilolaoy og kodatong nog Mikpongon daniu.”

Si Isus minangoy sog Baloy nog Poktomuyandia sog Mikpongon

Matu 21:12-17, Mark 11:15-19, Jan 2:13-22

⁴⁵ Dangan minatong si Isus sog Jerusalem, sinumolod ion sog glomalmaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka non pomugowoy og gotowanan koyon nog mikpogdagangdang dion ⁴⁶ kobon non moktalu' dianilan nog, “Sinulat dia sog Kitab og talu' nog Mikpongon, nog og baloy non, og baloy nog pogyokinan.† Tibua, inimung niu nog glihanan nog polonakowanan.”

⁴⁷ Gondow gondow og poginangon ni Isus momali dion sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Bu og mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, bu og kobogolalan dion sog bonua koyon, piksipian nilan bosia munu' si Isus. ⁴⁸ Tibua, da'idun og bianan nilan dun po' glam nog gotowanan koyon dion minginongog mahatul dia sog gustalan non.

20

Sinak nilan og piktiduan nog baya' ni Isus

Matu 21:23-27, Mark 11:27-33

* 19:30 19:30 Og asnu koni mama' nog bayu'bayu' nog kuda'. † 19:46 19:46 Isaya 56:7

¹ Ongon gondow non, si Isus mikpanad dia sog gotowanan sog Baloy nog Poktomuyan koyon dia sog Mikpongon bu migustal pa'ali sog Gomba'is nog Guksugan. Solian non mokpanad, og mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, asta og kobogolalan dion, minangoy ilan dion ni Isus ² mangka ilan poksak nog, "Olo og baya' mu moginang nog ma' nion koyon? Bu sima migbogoy nog baya' koyon dianika?"

³ Tinabal non ilan nog, "Sakan ku dosop amu. Talu' niu dianakon ⁴ sima og migbogoy nog baya' dia ni Jan nog Polomunyang nog momunyang nog gotowanan? Og Mikpongon ta' otawaka og gotow?"

⁵ Dadi, miksinaksakoy ilan, nog ilan bu ilan bog olo og tabal nilan sog sak ni Isus koyon. Ma' long nilan dun, "Bila ini tolu'on ta nog dia tidu sog Mikpongon og baya' ni Jan, tobalon non ita nog iduma buan onda' ita ma tud dianon? ⁶ Tibua, bila sop tolu'on ta nog tidu dia sog gotow og baya' non koyon, gomonsunoy og gotowanan koni dini mokpogbuat ilan mangka nilan ita botuoy. Po' og tud nilan si Jan, ion og polomolatas nog talu' nog Mikpongon." ⁷ Dadi, tinumabal ilan nog ondi' nilan kosunan bog ain miktidu og baya' non koyon.

⁸ Dadi, miktalu' sop si Isus nog, "Bila ma' nitu', ondi' u sop posunon dianiu bog sima og migbogoy dianakon nog baya' nog mokopoginang u nog ma' nini koni."

Og pononggi'an pa'ali sog gotowanannog minaksa nog glupa'

Matiu 21:33-46, Mark 12:1-12

⁹ Tubus nion, miguksug nosop si Isus nog len pononggi'an sog gotowanan koyon dion. Ma' long non dun, "Ongon og gotow nog togo lupa' nog pimulan non nog bolagon nog ngalan non og paras. Tubus nitu', piaksa non sog gotowanan, mangka ion panow sog len bonua. ¹⁰ Dangan minatong na og tang nog pongupu'on na og bunga nog pomulan non koyon, dinondag non sala kotow sosoligan non mangoy mongabat nog bahagi' non ditu' sog gotowanan kitu'

nog minaksa nog pomulan non koyon. Tibua, dangan ion minatong ditu', pigdanog nog gotowanan koyon mangka nilan dondagoy muli' nog da'idun tanan og mipitang non. ¹¹ Tubus nitu', dinondag non nosop og len sosoligan non mangoy mongabat. Tibua, pigdanog nilan dosop ion bu solapsolapoy mangka nilan dondagoy muli' nog da'idun mipitang non. ¹² Dadi, dinondag non nosop og kotolu mangoy mongabat. Tibua, ma' nitu' dosop og piginang nilan dianon mangka nilan ion bugowoy.

¹³ "Dadi, miktalu' og gapu' nog glupa' koyon nog, 'Olo gidoy og pondayan ku? Ma' nini og pondayan ku! Popongoyon ku og bata' u ditu' nog kololaman ku po' tingala pogodaban nilan pa ion.'

¹⁴ "Tibua, dangan mitongow nilan og bata' non koyon, mikpoksitalu' ilan nog, 'Koyon na, og bata' nog gapu' nog glupa' koni. Bunu'on ta ion bagun da ita na og mokakod nog glupa' non koni.'

¹⁵ Dadi, pigloguyud nilan ditu' sog molayu' mangka nilan bunu'oy."

Dadi, ma' long ni Isus dun, "Olo gidoy og gondunon nog gapu' nog glupa' koyon dianilan? ¹⁶ Ongoyon non pomunu'oy og minaksa koyon mangka non bogoyoy og glupa' non koyon dia sog len gotowanan."

Og gotowanan koyon nog minginongog dia ni Isus, dangan midongog nilan og talu' non koyon, mikponabal ilan nog, "Polosili le og ma' nion koyon!"

¹⁷ Dadi, pigbontayan ilan ni Isus mangka non ilan sakoy nog, "Dadi, bila ma' nitu' buan, olo ma gidoy og poksabut niu sog sinulat kitu' dia sog Kitab nog, 'Og batu kitu' nog mosolag nog pigbongkis nog polongimung nog baloy, miimung tanan nog bololaga' nog polongkapan sog glam non.'* ¹⁸ Simasima og ombuksak sog batu koyon molupot nododa' og glawas non. Bu ain sop og kolobu'an nog batu koyon, ompusat og glawas non dun."

Og sak pa'ali sog kopogbayad nog buis
Matiu 22:15-22, Mark 12:13-17

¹⁹ Dangan ion ma' nion, og polopanadanan nog botad nog bansa

* 20:17 20:17 Salmu 118:22

Hudyu bu og mokokotas nog boliananan koyon, moleg ilan bosia mukpa' dia ni Isus nog sododu'un po' misabut nilan nog ilan pigdolilan ni Isus koyon. Tibua, ondi' nilan dosop minang po' mondok ilan sog kodokolan nog gotowanan koyon dion.²⁰ Dadi, piktima'anan nilan si Isus bu tinumindan ilan nog gotow nog balu'balu' maktantu ilan, po' og pondayan nilan bagun nilan mosa'ut si Isus bianan sog talu' non mangka nilan ion uokiloy dia sog baya' nog gubernador.²¹ Dadi, miksak og gotowanan koyon dia ni Isus nog, "Polopanad, kosunan nami nog og piktalu' mu koyon bu og pokponadon mu koyon dianami modulus. Bu kisunan nami dosop nog ondi' a mogbigya' nog gotow. Bu og pikpanad mu dumalan dia sog polomotadon nog glegan nog Mikpongon.²² Dadi buan, mogbayad ita ta' nog buis dia ni Sisar otawaka ondi'?"

²³ Tibua, kisunan ni Isus bog olo og punan nilan koyon moksak. Dadi, tinabal non ilan nog,²⁴ "Potongowoy niu dow akon nog sin. Sima og glodawan nog tinagu' dia sog sin koyon? Bu sima og ngalan nog sinulat koyon dion?"

²⁵ Long nilan dun, "Si Sisar ma."

Miktalu' si Isus nog, "Dadi, bogoy niu dia ni Sisar ain dianon. Bu bogoy niu dosop dia sog Mikpongon ain dianon."

²⁶ Dadi, og gotowanan koyon, ondi' nilan kopogolapsobapan si Isus dia sog kodokolan nog gotowanan bianan sog talu' non. Bu sabap sog kisobu'an ilan dun, da' ilan pokopogonekonek nog tabal ni Isus koyon.

Og sak pa'ali sog kopokpotubu' nog gotowanan tidu matoy

Matiu 22:23-33, Mark 12:18-27

²⁷ Ongon sadusiuanan dion minangoy moksak ditu' ni Isus. Og gotowanan koyon ondi' ilan tumud nog ongon motubu' tidu matoy. Dadi, miksak ilan dia ni Isus nog,²⁸ "Polopanad, ma' long nog sinulat kitu' ni Muses dianita nog bila sala kopogduayan nog matoy og glaki non nog saka da'idun og bata' nilan, sumboy og balulibun koyon pogduoyon nog pimikitan non bagun da bila mogbata'

ilan, mimung da ma' nog bata' nilan nog glaki non kitu' tigana'.²⁹ Ati, ongon pitu kotow mogilug nog lunsan laki. Og gulangbata' koyon dianilan migduoy nog saka minatoy nog da' ilan pa pogbata'.³⁰ Tubus nitu', pigduoy nosop nog dumapit sog gulangbata'³¹ og balulibun koyon saka minatoy nosop nog da' ilan pa pogbata'. Tubus nitu', pigduoy nosop ion nog kotolu. Asta mipogduoy non og pitu kotow pomogilug koyon nog mikpomatoy ilan saka da' ilan pogbata'.³² Da' ion kobon, og balulibun koyon minatoy dosop.³³ Dadi, bila matong gondow nog potubu'on og gotowanan tidu matoy, sima ma og glaki nog glibun koyon saka og pitu kotow koyon mikobian mogduoy dianon?"

³⁴ Tinumabal si Isus nog, "Og gotowanan numun koni dini sog dunya glibun laki mokpogduoy.³⁵ Tibua, sog binaya' nog gondow, ain og patut potubu'on nog Mikpongon tidu matoy, ondi' ilan na mokpogduoy³⁶ po' mama' ilan na nog moloikatanan nog Mikpongon po' ondi' ilan na matoy. Bu sabap nog pitubu' ilan na nog Mikpongon tidu matoy, miimung ilan na nog gombata'anan nog Mikpongon.³⁷ Po' minsan si Muses mokotaksi' nog ngon og motubu' tidu matoy. Po' kobon nitu', sinulat non og talu' nog Mikpongon nog midongog non dia sog polompung nog mitongow non mikpogliga'. Iningolanan ni Muses og Pogbaya' nog ion og poktomuyon kitu' ni Abraham, ni Isak, bu ni Jakob.

³⁸ "Og ma'ana nog tinalu' non kitu', og Mikpongon, kona' ion og poktomuyon nog ain minatoy, suga'id non, ain og totubu'. Po' ain og gotow nog dia non, og glam nilan totubu'."

³⁹ Dadi, og duma polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu mikpoktalunog, "Polopanad, misugat tokodoy og tabal nika koyon!"⁴⁰ Bu da'idun na ginumilu' moksak mokpuli' dianon.

Og sak pa'ali sog Kristu

Matiu 22:41-46, Mark 12:35-37

⁴¹ Tubus nion, miksak si Isus dia sog polopanadanan koyon nog botad nog

bansa Hudyu nog, “Olo gidoy og pok-tolu'on koyon nog og Kristu nog ion og pangkat ni Dabid? ⁴² Saka dia sog bobatan nog sinulat ni Dabid ma' nini og tinalu' dun, ‘Og Pogbaya' miktalu' dia sog Kounutan ku, ingkud a sog dapit glintu u ⁴³ asta imungon ku og bantaanan mu nog gindogan nog botis mu.’†

⁴⁴ Dadi, bila si Dabid, iningolanan non ma og Kristu nog Kounutan non, olo ma og kipongkatoy ni Dabid dianon?”

Og gustalan pa'ali sog polopanadanan nog botadnog bansa Hudyu

Matiu 23:1-36, Mark 12:38-40

⁴⁵ Sonuk nog glam nog gotowanan mokinongog dia ni Isus, miktalu' ion dia sog sulunggu'anan non nog, ⁴⁶ “Pokpotubud amu dia sog polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu po' loliagon ilan monapot nog ponopoton nog molambak bila mokpanowpanow ilan po' moleg ilan pogodaban bu golunon nog gotowanan bila dia ilan sog kosompagan. Bu bila dia ilan sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu, kolegan nilan dia ilan pingkudoy sog ginkudan nog mokokotas nog gotow. Bu ma' nitu' dosop bila dia ilan sog kologya'an. ⁴⁷ Bu ginang nilan moglimbung dia sog balulibunanan bagun nilan malap og gakodanan nilan. Tubus nitu', bila mogyakin ilan, popoyaton nilan tokodoy po' balu'balu' molongas ilan da nog gotow. Tibua, sog gunan nog gondow, ombogat tokodoy og polihala' nog Mikpongon dia sog gotowanan koyon nog ma' nion.”

21

Og bogoy nog balulibun sog Mikpongon
Mark 12:41-44

¹ Dangan tinumingag si Isus, mitongow non og doyananan solian nilan mokponulod nog bogoy nilan dia sog poktogu'an nog bogoy sog Mikpongon nog dia sog Baloy nog Poktomuyon koyon. ² Bu mitongow non dosop og balulibun nog miskin tinumulod nog bogoy non dia sog Mikpongon golaga' nog dua' lad sin.

³ Dadi, miktalu' si Isus nog, “Tolu'on ku dianiu, og binogoy nog balulibun koyon labi pa dia sog bogoy nog duma gotowanan koyon dion. ⁴ Po' og doyananan koyon, sa'an mikobogoy ilan po' ngon dianilan. Tibua, og balulibun koyon, tinipot non mogbogoy og glam nog sukatan non.”

Og gindanan nog gimpusan nog gondow

Matiu 24:1-14, Mark 13:1-13

⁵ Ongon dumaanan ni Isus dion nog pigdolit nilan og Baloy koyon nog Poktomuyan nog landu' na kolongas og bantuk non po' pimotoangan nog batu koyon nog mokpogdilapdilap bu pingdo'itdo'itan nog pimogoy nog gotowanan dia sog Mikpongon. ⁶ Dadi, miktalu' si Isus nog, “Og glam nog mitongow niu koyon, ngon gondow non, minsan solabuk si'oy og polongkapan non koyon nog batu, da'idun nododa' mosama' dun dia sog kibotangan koyon po' glam non koyon motipot pomoktugban.”

⁷ Dadi, miksak og gotowanan koyon dia ni Isus nog, “Polopanad, nanu gidoy ion kotuman? Bu olo og gindanan dun nog posungu' na motuman og pigolong mu koyon?”

⁸ Tinumabal si Isus nog, “Pokpotubud amu bagun amu di' kolimbungan. Po' modakol og matong nog gomiton nilan og ngalan ku. Tolu'on nilan nog ilan dow og Kristu. Bu moktalu' ilan dosop nog minatong na og tang nog dali' na bungkas. Tibua, na' amu tokodoy mogunut dun. ⁹ Bu bila ongon og modongog niu nog mogbunu' bu og sasow, na' amu kondokan dun po' og glam non koyon sumboy nododa' mian pa poguna. Tibua, kona' pa ion og doksu'an.”

¹⁰ Bu long pa ni Isus dun, “Og binonsaan mokpogbunu' ilan bu ilan. Bu og pigdotu'an mantu dosop sog len pigdotu'an. ¹¹ Bu ongon dosop mian nog mosikad nog glinug, bu og gunus, bu og mosakit sog ainain nog bonua. Bu modakol og kosobu'sobu' bu kondokondok nog gindanan nog motongow tidu sog glangit.

† 20:43 20:43 Salmu 110:1

¹² “Tibua, mangka si'oy datong og glam nog pogolongon ku koni, pongukpa'an amu mangka solapsolapoy. Tubus nitu', mangka nilan amu pitangoy sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu po' ukumon nilan amu bu kolobusuoy. Pitangon nilan dosop amu dia sog kodotu'ananan bu gubernadoranan sabap sog kopokokunut niu dianakon. ¹³ Bu koyon og bianan niu mokopoguksug nog Gomba'is nog Guksugan dianilan. ¹⁴ Tibua, sog da' pa datong og tang koyon, popagon niu og pomikilan niu. Bu na' amu mosusa bog olo og tabal niu dianilan. ¹⁵ Po' bogayan ku da amu nog kotoan bagun amu moto tumabal dianilan, bagun da og minanta kitu' diani, di' nilan amu kontuan. ¹⁶ Bu sog tang koyon, minsan og mokogulang niu, bu og putupusodanan niu, bu og pigoloanan niu, bu og pakasibata'an niu, ilan tanan og mogdang diani dia sog gukum. Bu og duma diani pomunu'on nilan tanan. ¹⁷ Bu pokongitan amu nog glam nog gotowanan sabap sog kopokokunut niu dianakon. ¹⁸ Tibua, onda'idun da minsan sobalu si'oy og buk niu og mogla'at.* ¹⁹ Sa'an popagon niu og kopongandol niu po' bila mokogaga amu, malap niu og kotubu' nog da' kopus non.”

Pidonsama' ni Isus tumalu' og kopogla'atnog koliwagan bonua nog Jerusalem

Matiu 24:15-21, Mark 13:14-19

²⁰ Bu ma' long sop ni Isus dun, “Bila motongow niu na nog og Jerusalem poglibutan na nog sundaluanan nog banta nilan, dion kosunan niu na nog og bonua koyon dali' na lo'atoy. ²¹ Bu sog tang koyon, ain og mikpogonong kitu' sog bonua nog Judia, sumboy mokpolaguy ilan na sog kobukidan. Bu ain og mikpogonong sog koliwagan bonua nog Jerusalem, sumboy lumuas ilan na. Bu ain sop dia sog glowasan, sumboy di' ilan na sumolod puli'. ²² Po' ion non ion og pigolong kitu' nog posinsa og kotumanan nog sinulat kitu' dia sog Kitab. ²³ Sog tang koyon,

kololatlolat ain bodosanan bu ain og tigu-bata' po' ngon og kolumbketan nilan. Po' landu' og sinsaan dia sog bonua koni sabap sog polihala' nog Mikpongon dia sog gotowanan koyon. ²⁴ Bu og duma dianilan pomunu'on bianan sog kalis. Bu og duma pomihagon mangka pitangoy sog glam nog bonuaanan sog gliwag nog dunya. Bu og Jerusalem poglogekon na nog gotowanan nog kona' Hudyu, asta motoktub na og kopogbaya' nilan sog bonua koyon.”

Og kopokpuli' nog Binata' sog Kilawan Matiu 24:29-35, Mark 13:24-31

²⁵ Ma' long sop ni Isus, “Bu ongon og gindanananan nog kosobu'sobu' dia sog gondow, dia sog bulan, bu dia sog bitunanan. Bu ain dia sog glupa'an, ngon og binonsaan nog mosusa bu kondokan sabap sog doguk nog nabok sog dagat nog landu' na koluksang. ²⁶ Bu og gotowanan sog tang koyon, kowa'an ilan nog tulik sabap sog gondok nilan po' mosusa ilan bog olo gidoy og kodoksu'an nog mokpogdatong koni sog dunya. Po' minsan og gondow bu og bulan bu og bitunanan, moksop na og botang nilan. ²⁷ Sog tang koyon, motongow nilan og Binata' sog Kilawan posungu' matong mogunut dia sog ginampol, bu dunut landu' silow og kotas nog baya' non. ²⁸ Dadi, bila maktolipun na motuman og glam nog piktal' u koni diani, simpan niu og pomikilan niu bu pogloliag amu po' dali' amu na gowonoy nog Mikpongon.”

²⁹ Tubus nitu', miguksug nosop si Isus nog pononggi'an dianilan, “Pikil niu polo'ma og kayu koyon nog ngalan non og igera, bu asta glam nog kayuanan. ³⁰ Bila motongow niu nog migbogudawon na, kosunan niu na nog dali' na og timpu podos. ³¹ Domikian dosop nog bila motongow niu na og glam nog piktal' u koni mituman na, kosunan niu nog dali' na datong og kopogdatu' nog Mikpongon.

³² “Po' tolu'on ku diani, mangka si'oy kotipot pomatoy og gotowanan numun koni, motuman na og glam nog piktal'

* **21:18** 21:18 Og ma'ana non, matoy ilan si'oy, og glimukud nilan motabang da.

u koni daniu. ³³ Og glangit bu glupa'an solianlian da, tibua, og talu' u moksampoyumul nododa'."

Sumboy mongmohilat

³⁴ Bu miktalu' sop si Isus nog, "Pokpotubud amu tokodoy bagun og pikilan niu di' moit sog gloliag nog dinunya, mama' nog moglangulangu, otawaka kosusa nog kotubu' niu. Po' bila matong og gondow nog matong u, gomonsunoy kotokowan amu dun, mama' nog mitaban amu nog giman. ³⁵ Po' og gondow koyon matong nododa' sog glam nog gotowanan sog gliwag nog dunya koni. ³⁶ Sa'an sumboy kobon non pongmohilat amu mangka amu pogyakin bagun amu bogayan nog Mikpongon nog pagas moglogaga nog glam nog posungu' koyon matong, bu bagun amu dosop mokopongadap dia sog Binata' sog Kilawan."

³⁷ Dadi, gondow gondow si Isus mokpanad dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Bu bila gobi, ditu' ion pogonong sog bulud nog Olibu. ³⁸ Bu og gotowanan sop, mosolom ilan ditu' sog Baloy nog Poktomuyan mangoy monginongog nog gustalan ni Isus.

22

Migupakat ilan pa'ali sog kobunu' nilan dia ni Isus

Matiu 26:1-5, Mark 14:1-2, Jan 11:45-53

¹ Sog tang koyon, dali' na datong og kologya'an nog bansa Hudyu nog ngalan non Pan Nog Da' Potulinoy bu og kodua' ngalan non og Linius. ² Og mokokotas nog boliananan bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, kobon non monontong ilan nog pondayan nilan bagun nilan ombunu' si Isus po' mondok ilan mokpogulek og gotowanan.

Minangoy si Judas mogupakat ditu' sog mokokotasog boliananan

Matiu 26:14-16, Mark 14:10-11

³ Tubus nitu', og sala kotow sog sopulu' bu dua' sulanggu'anan ni Isus koyon nog si Judas Iskariot, sinongonan ni Kindagow. ⁴ Dadi, minangoy si Judas sog mokokotas nog boliananan bu dia

sog kounutananan nog polongipat nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Inangoy non ilan upokatoy bog olo og bianan non muakil dia ni Isus dianilan. ⁵ Dadi, dangan midongog nog gotowanan koyon og talu' ni Judas, mikpogda'da' ilan, bu piksolobukan nilan nog tindanan nilan ion. ⁶ Bu dangan sinumangu' na si Judas dun, pingontongan non nog pondayan bagun non muakil si Isus dianilan nog mondom di' kosunan nog gotowanan.

Og gimpusan ni Isus bu og sulanggu'anan nonmogadap moglobungan

Matiu 26:17-25, Mark 14:12-21, Jan 13:21-30

⁷ Dadi, minatong og gondow nog kologya'an nilan koyon nog Pan Nog Da' Potulinoy. Bu og gondow koyon, momalas ilan dosop nog nati nog bilibili nog sinimpan dia sog ginang nilan koyon nog ngalan non Linius. ⁸ Dadi, sinugu' ni Isus og dua' kotow sulanggu' non nog si Piter bu si Jan, nog mangoy ilan moksimpan nog globungan nilan nog iningolanan nilan Linius.

⁹ Dadi, miksak ilan nog, "Ain nika ma ami dondagoy moksimpan nog globungan koyon?"

¹⁰ Tinumabal si Isus nog, "Bila matong amu sog koliwagan bonua koyon, ongon lumumpak daniu nog glaki pokpisan nog ba'ing. Bu pogunut amu sog baloy nog ain solodan non. ¹¹ Bu mangka niu talu' sog gapu' nog baloy koyon nog, 'Og Polopanad miksak bog ain dow og dugu kitu' nog poglobungan nilan nog sulanggu'anan non sog gondow nog Linius?' ¹² Bu potongowon non da daniu og mosolag nog dugu dia sog ditas nog baloy koyon sog kodua' lengkat non. Sagad na og glam non ditu' og botangan niu nog globungan. Ditu' niu pogasip og glam non."

¹³ Dadi, mipanow og sulanggu'anan koyon bu mitongow nilan doda' og glam nog piktal' ni Isus kitu' dianilan. Dadi, pigasip nilan og globungan koyon nog iningolanan nog Linius.

Miglobungan na si Isus ilan nog sulanggu'anan non

Matiu 26:26-30, Mark 14:22-26, 1 Korintu 11:23-25

¹⁴ Dangan miglobungan ilan na, si Isus ilan nog sosugu'onanan non, mikpongadap ilan na dia sog dulang koyon.

¹⁵ Mikталu' si Isus dianilan nog, "Ma' nini lo' og glegan ku tokodoy nog mangka u si'oy kosinsa, mogadap ita pa poguna kuman nog dulang koni nog Liniusan.

¹⁶ Tolu'on ku daniu, nog ondi' u na kuman dun mokpuli' tontal da nog di' motuman og tantu ma'ana nini ditu' sog pigdotu'an nog Mikpongon."

¹⁷ Inimud ni Isus og saguk koyon dion bu posolomatoy sog Mikpongon mangka ion pokталu' dianilan nog, "Tabuk niu ini mangka niu pogbobahagi'. ¹⁸ Po' tolu'on ku daniu, nog ondi' u na minum nini mokpuli' tontal da di' matong og pigdotu'an nog Mikpongon."

¹⁹ Mangka non nosop imudoy og pan koyon bu posolomatoy sog Mikpongon mangka non pomitakoy bu pomogoyoy dianilan kobon non mokталu' nog, "Koni og glawas u nog bogoyon ku nog poglokot daniu. Inang niu ini nog pomondoman niu dianakon."

²⁰ Bu ma' nitu' dosop, dangan mitubus ilan moglobungan, inimud non nosop og saguk kitu' mangka pokталu' nog, "Og saguk koni og tanda' nog bogu pasad nog Mikpongon daniu bu og dugu' u nog ombuyus miimung og pagon non dia sog kobo'isan niu. ²¹ Tibua, og gotow kitu' nog posungu' muakil dianakon sog gla'at, migadap ami kuman numun kitu'! ²² Po' og Binata' sog Kilawan matoy nododa' po' ma' nitu' og baya' nog Mikpongon. Tibua, kondokondok tokodoy og doksu'an nog gotow koyon nog mongula'at dianon."

²³ Dadi, mikpoxinaksakoy ilan bu ilan bog sima gidoy ion og pogolongon non koyon.

Migagow ilan bog sima motas dianilan

²⁴ Tubus nitu', mikpoksusi og sulanggu'anan non koyon bog sima dianilan mimung og motas. ²⁵ Dadi, mikталu' si Isus dianilan nog, "Og kodotu'an nog

kona' Hudyu, pogboya'an nilan og pigotowan nilan. Bu ain og mikpogbaya' kitu', ginolal nilan og dili glawas nilan nog Musiba' nog Pakasi non. ²⁶ Tibua amu, na' amu moglogiling dianilan. Suga'id non, ain og motas daniu, sumboy ion ma' nog kongudan sog glam non. Bu ain og moglokounutan, sumboy ion ma' nog sosugu'on. ²⁷ Po' sima buan og motas, og kinuman otawaka og migdulang koyon dianon? Motas nododa' ain og kinuman. Tibua akon, dini u nog mikologad u daniu. ²⁸ Po' amu og minunung dianakon sog glam nog glogon nog kibianbianan ku. ²⁹ Dadi, bogayan ku amu nog baya' moglokounutan mama' dosop nog binogoy nog Gama' u dianakon nog baya' moglokounutan ³⁰ bagun amu da mokadap dianakon kuman bu minum dia sog pigdotu'an ku. Bu mingkud amu dosop sog gingkudan datu' mongukum dia sog sopulu' bu dua' pangkat ni Apu' Israel."

Pidonsama' ni Isus tumalu' nog sonsingan ion ni Piter

Matiu 26:31-35, Mark 14:27-31, Jan 13:36-38

³¹ Tubus nion, mikталu' si Isus dia ni Piter nog, "Simun, pokinongog a. Si Kindagow tinugdak nog Mikpongon sumisig daniu po' bagun kosunan bog sima og mosiboy. ³² Tibua, pigyokinan ku ika Simun, dia sog Mikpongon nog ondi' ombolong og tud mu. Tibua, gumuya' si'oy og kopongandol mu, sog tang nog mokpuli' a dianakon, pongimogonoy mu og kopongandol nog pigilugananan mu koni."

³³ Tinumabal si Piter nog, "Kounutan ku, unungan ku nododa' ika minsan si'oy sog kolobusuan asta sog kopotayan."

³⁴ Tinabal ion ni Isus nog, "Tolu'on ku dianika Piter, mangka si'oy poktukala' og manuk bombus, tolu kali mu na akon sonsingoy nog di' mu akon kilolaan."

³⁵ Tubus nion, sinakan ni Isus og sulanggu'anan non koyon nog, "Sog dinondag u kitu' amu ompanow nog pigondi'an ku amu mokpitang nog sin, bu og togu'an nog balan, bu og pongyapak, kionda'an amu ta' nog minsan olo?"

Sokali' ilan tinumabal, "Onda' ma!"

³⁶ Dadi, miktalu' si Isus, "Motud ion. Tibua, numun koni miksop na. Dadi, ain dianiug nog togo sin otawaka togo togu'an nog balan, sumboy pitangon non bila ompanow. Bu ain dianiug nog da'idun og kalis non, sumboy poksaluy non og glogdoy non bagun pa mokosaluy nog kalis. ³⁷ Po' tolu'on ku dianiug nog sumboy motuman dianakon og sinulat kitu' sog Kitab nog, 'Sinunu' ion dia sog mokolaton nog gotow.* Po' og sinulat kitu' pa'ali dianakon, posungu' na motuman."

³⁸ Tubus nitu', miktalu' og sulanggu'anan koyon nog, "Kounutan, ongon og dua' buk kalis nami dini."

Dadi, tinumabal si Isus, "Pada na!"

Minangoy mogyakin si Isus sog bulud nog Olibu

Matiu 26:36-46, Mark 14:32-42

³⁹ Tubus nitu', linumuas si Isus mangka angoy sog bulud nog Olibu po' ma' nitu' og kiloyaman non. Bu og sulanggu'anan non migunut dianon. ⁴⁰ Dangan minatong ilan sog bulud koyon, miktalu' si Isus dianilan nog, "Pogyakin amu bagun amu ondi' koyuba'an." ⁴¹ Mangka ion angoy sog molayu'layu' lomon lomon mosampot lobakoy nog batu mangka inglu'ud mogyakin nog, ⁴² "Ama', somo' mosu'at da dianika, na' mu na akon pobianon sog sinsaan ku koni posungu'. Tibua, sumboy kona' og glegan ku og motuman, suga'id non, og glegan mu." ⁴³ Bu og moloikat tidu sog Mikpongon tinumua' dion mongimagon dianon. ⁴⁴ Sabap sog kobogat nog susaan non koyon, posisaya' ion ponamal mogyakin boya'an mikpoktolong tanan og gulas non mama' nog dugu'. ⁴⁵ Dangan migbuat ion tidu mogyakin, mikpuli' ion ditu' sog sulanggu'anan non bu mitongow non ilan nog mikponulug sabap sog glupugan nilan momikil nog susaan nilan koyon. ⁴⁶ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Iduma ion mokponulug amu ma? Pogbuat amu na mangka amu pogyakin bagun amu ondi' koyuba'an."

* 22:37 22:37 Isaya 53:12

Og kukpa' dia ni Isus

Matiu 26:47-56, Mark 14:43-52, Jan 18:3-12

⁴⁷ Sonuk pa ni Isus moktalu', mikponua' na og modakol nog gotowanan. Bu og sala kotow sog sopulu' bu dua' sulanggu'anan ni Isus nog ngalan non si Judas, og minulu' dia sog gotowanan koyon. Bu miglandan ion mokpolani dia ni Isus mangka non olokoy. ⁴⁸ Tibua, sinakan ion ni Isus nog, "Judas, bianan ta' sog galok mu koyon og kopongula'at mu dia sog Binata' sog Kilawan?"

⁴⁹ Dangan mitongow nog dumaanan ni Isus og posungu' koyon inangon dianon, miksitalu' ilan nog, "Kounutan, olo ma' nini, ponigbason nami na ilan nog kalis nami koni?" ⁵⁰ Bu og sala kotow dianilan tinigbas non og sosoligan koyon nog kounutan nog boliananan dion boya'an misikpoy tanan og tolinga non dapit sog glintu.

⁵¹ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Pada na!" Bu kobon ni Isus mikap nog tolinga nog glaki koyon, bu kiuli'an doma.

⁵² Tubus nion, tinolu'an ni Isus og mokokotas nog boliananan, bu og kounutananan nog polongipat nog Baloy nog Poktomuyan, bu og kobogolalan koyon dion nog minangoy mukpa' dianon nog, "Og polongla'ug u ta' nog mangoy amu dini nakon nog mokpogoit amu poma nog kalisanan bu og bobombalanan? ⁵³ Gondow gondow mokunul ita dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, saka da' niu poma akon ukpa'oy ditu'? Tibua, koni minatong na doda' og tang po' mogbaya' pa og baya' nog kodoloman."

Sinonsingan ni Piter si Isus

Matiu 26:57-58,69-75, Mark 14:53-54,66-72, Jan 18:12-18,25-27

⁵⁴ Tubus nion, inukpa'an nilan na si Isus mangka nilan pitangoy ditu' sog baloy nog kounutan nog boliananan. Bu miguyukuyuk si Piter dia sog binaya' non.

⁵⁵ Dangan minatong ilan sog glomalo-maan nog baloy koyon, miktagun og gotowanan sog titonga' mangka ilan pong-inkud dion po' minalang ilan. Si Piter sop koni mikpolani dion mangka ampu' mingkud monalang dianilan. ⁵⁶ Ongon og sala kotow glibun og sosoligan dion. Dangan mitongow non si Piter nog minampu' dion, pigimotimot non ion mangka pok-talu' nog, "Og gotow koni, og duma dosop nog inukpa'an koyon."

⁵⁷ Tibua, si Piter minonsing nog, "Kona' bole! Di' u tanan ion kilolaan."

⁵⁸ Da' kobon, mitongow nosop ion nog len gotow bu tinolu'an dosop ion nog, "Ika si'oy, og duma a modosop nilan!"

Tibua, tinumabal si Piter nog, "Kona' u bole!"

⁵⁹ Da' nosop ion kobon, ongon nosop gotow nog dinoksol non tumalu' dia ni Piter nog, "Ain sog motud, og gotow koni, og duma non nododa' po' salu bonua ilan nog gotow Galili!"

⁶⁰ Tibua, tinumabal nosop si Piter nog, "Tolu'on ku dianika, da'idun tokodoy og sinisabut u nog poktolu'on mu koyon!" Sintak non, sonuk pa ni Piter mok-talu', gomonsunoy miktukala' og manuk.

⁶¹ Dadi, tinontong mogdayun ni Isus si Piter bu migbangmata ilan. Bu kilobotan mogdayun ni Piter og glam nog tinalu' ni Isus kitu' dianon nog, "Mangka si'oy poktukala' og manuk bombus, tolu kali mu na akon sonsingoy nog di' mu akon kilolaan." ⁶² Dadi, linumiu si Piter mangka poglulad.

Sinolapsolap nilan si Isus

Matiu 26:67-68, Mark 14:65

⁶³ Og gotowanan koyon nog migipat dia ni Isus, sinolapsolap nilan ion mangka nilan pokposokitoy. ⁶⁴ Bu binunti nilan ion mangka nilan sakoy, "Atuk mu dow buan bog sima og sinumuntut koyon dianika!"

⁶⁵ Bu miglologinis pa nog tompola' og gininang nilan dia ni Isus.

Si Isus piadap dia sog polongukumanan

Matiu 26:59-66, Mark 14:55-64, Jan 18:19-24

⁶⁶ Dangan migboloma' ion, og kobogolalan nog bansa Hudyu, bu og mokokotas

nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, miglumpuk ilan. Bu si Isus pinitang sog sungu'an nilan, mangka nilan ion poksumodiaoy nog, ⁶⁷ "Talu' mu bog motud ta' doda' nog ika og Kristu!"

Tinumabal si Isus nog, "Bila tolu'on ku diani, ondi' amu da tumud dun. ⁶⁸ Bu bila sakan ku amu, ondi' niu dosop akon tobalon. ⁶⁹ Tibua, moktolipun numun kitu', og Binata' sog Kilawan pingkudon na ion dia dapit sog glintu nog Pogbaya' nog ion di' kobotukan."

⁷⁰ Dadi, og gotowanan koyon mikpog-longag ilan moksak nog, "Bila ma' nitu' buan, og Bata' a buan nog Mikpongon?"

Tinumabal si Isus nog, "Ma' nog tinalu' niu koyon."

⁷¹ Dadi, mikpoktalun' og gotowanan koyon nog, "Onda'idun na kobalan ta nog duma pa taksi' po' midongog ta na og dili talu' non!"

23

Si Isus piadap dia ni Pilatu

Matiu 27:1-2,11-14, Mark 15:1-5, Jan 18:28-37

¹ Tubus nitu', og glam nog mik-poglumpuk koyon dion mikpogbuat ilan mangka nilan pitangoy si Isus ditu' ni Pilatu. ² Dangan minatong ilan ditu', sinumbung nilan ion. Ma' long nilan dun, "Inukpa'an nami og gotow koni po' pinulu'an non og gotowanan sumimoy dia sog botad nami bu pigondi'an non ilan mogbayad nog buis dia ni Datu' Sisar. Bu long non dun, ion dow og Kristu nog Tinondu' nog Mikpongon Mogdatu'."

³ Dadi, sinakan ni Pilatu si Isus nog, "Motud ta' nog ika og datu' nog bansa Hudyu?"

Tinumabal si Isus nog, "Mama' nog tinalu' mu koyon."

⁴ Dadi, si Pilatu miktalu' dia sog mokokotas nog boliananan koyon bu dia sog kodokolan nog gotow nog, "Da'idun mitongow u nog motud og sumbungan niu koyon dianon."

⁵ Tibua, tinogol nilan da itu' dianon nog, "Og gotowanan sog gliwag nog Judia

misasow sabap sog pikpanad non. Miktolipun ion ditu' sog Galili asta midopot dini sog Jerusalem koni."

Si Isus piadap dia ni Datu' Herod

⁶ Dangan midongog ni Pilatu og ma'nion koyon, sinak non dianilan nog si Isus og gotow Galili ta'. ⁷ Dadi, dangan kisunan non nog si Isus dia misakup sog pigdotu'an ni Herod, dinondag non mogoit si Isus ditu' ni Herod. Po' kitangan nog ditu' dosop ion sog Jerusalem.

⁸ Dangan mitongow ni Herod si Isus, kisu'atan tokodoy ion dun po' miobon na nog pongosamon non ion nog moktongow ilan ni Isus. Po' sabap sog midongog non pa'ali dia ni Isus, dodomaan non nog motongow non ion moginang nog ginang nog kosobu'sobu'. ⁹ Dadi, modakol og sak ni Herod dia ni Isus. Tibua, da' ion tabal. ¹⁰ Bu dion dosop og mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, bu minamal ilan moksumbung pa'ali dia ni Isus. ¹¹ Dadi, si Herod bu og sundaluanan non, pigwanwan nilan si Isus bu pogundaundaoy mangka nilan posolugoy nog ponopoton nog datu' mangka non dondagoy nog pitangon nilan mokpuli' si Isus ditu' ni Pilatu. ¹² Bu miktolipun sog gondow koyon, si Herod ilan ni Pilatu nog migbanta bosia, miglokopia na.

Si Isus piadap nosop dia ni Pilatu

Matiu 27:15-26, Mark 15:6-15, Jan 18:38-19:16

¹³ Dangan minatong ilan ditu' ni Pilatu, pilumpuk non og mokokotas nog boliananan, bu og kobogolalan nog bansa Hudyu, bu og gotowanan, ¹⁴ mangka ion poktalu' dianilan nog, "Koni, inoit niu dini nakon og gotow koni mangka amu poktalu' nog ion dow og piksobapan nog sa'an misasow og gotowanan dun. Dadi, sinakan ku ion kopia sog sungu'an niu. Tibua, onda'idun motongow u sog sumbungan niu dianon nog komotudan ion dun. ¹⁵ Bu minsan si Herod ma' nitu' dosop. Sa'an pipuli' non dini nami og gotow koni. Dadi, og gotow koni, da'idun miinang non nog patut ion bunu'on. ¹⁶ Suga'id non, tugdakon ku ion

nog pogdonogon ion tibua mangka u ion na poluasoy."

[¹⁷ Giap matong og kologya'an koyon nog iningolanan nog Liniusan, ongon sala kotow og kinolobusu nog poluason.]

¹⁸ Tibua, og gotowanan koyon mikpoglongag ilan moglogapis nog, "Bunu' mu ion! Poluas mu si Barabas dianami!" ¹⁹ (Si Barabas, sa'an ion mikolobusu po' ion og miglokounutan moksasow sog koliwagan bonua koyon bu mikobunu'.)

²⁰ Tibua, si Pilatu, og kolegan non bosia nog poluason si Isus. Dadi, pinuli'an non mogbubut dianilan. ²¹ Tibua, posisaya' nilan tanan posikadoy og kopoglogapis nilan nog, "Kudus mu ion! Kudus mu ion!"

²² Tubus nion, sog kotolu kali non, miktalu' nosop si Pilatu nog, "Iduma? Olo buan og sala' nog miinang nog gotow koni? Akon, ondi' u ion tokodoy koton-gowan nog sala' nog boya'an patut ion bunu'on dun. Dadi, tugdakon ku nog pogdonogon ion mangka ion poluasoy."

²³ Tibua, og gotowanan koyon posisaya' nilan tanan posikadoy og gapis nilan nog sumboy ion kuduson. Dadi, sabap sog da' ilan na lota' moglogapis ²⁴ mipikil ni Pilatu nog tugdakon non na dianilan og glegan nilan koyon. ²⁵ Dadi, piluas non dianilan og gotow kitu' nog kounutan moksasow sog bonua koyon bu mikobunu' po' ma' nitu' og pigbubut nilan, mangka non uokiloy si Isus dia sog ain glegan nilan kitu' dianon.

Si Isus linansang sog kudus

Matiu 27:32-44, Mark 15:21-32, Jan 19:17-27

²⁶ Dadi, pinitang nilan lumiu si Isus posungu' sog glowasan nog koliwagan bonua koyon. Sintak nilan ompanow, mitongow nilan si Simun nog gotow Sirini tidu sog bukid posungu' sog Jerusalem. Ginanggut nilan mangka nilan popisanoy nog kudus bu podunutoy dia sog binaya' ni Isus. ²⁷ Bu modakol og gotowanan mikpogunut dianon, bu asta og kolibunanan nog mikponglangos dianon. ²⁸ Bu liningoy ni Isus og kolibunanan koyon mangka non ilan tolu'oy nog,

“Amu, kolibunanan dini sog Jerusalem, na' niu akon longosan. Suga'id non, kosusa amu nog glawas niu bu gombata'anan niu. ²⁹ Po' ongon gondow non, mokpoktalu' amu nog mogda'da' og kolibunanan kitu' nog da' sibon pogbata' bu da' sibon pogdudu'oy. ³⁰ Sog gondow koyon, mokpoktalu' og gotowanan dia sog kodungusan nog, 'kodigbun amu dianami!'^{*} ³¹ Bila ininang ma nog gotowanan og ma' nini koni sog sonuk nog kayu milow pa, olo gidoy og mogandun dun sog gunanunan koyon bila migangu na.”

³² Ngon dosop dua' kotow og mokolaton og kohinangan non nog sunu'on nilan munu' dia ni Isus. ³³ Dangan minatong ilan sog bonua koyon nog iningolanan og Bakuk nog Gulu, dion nilan kinudus si Isus, bu asta og dua' kotow kitu' nog mokolaton og kohinangan nilan. Og sala kotow dia dapit sog glintu, sala kotow sop dia dapit sog bibang.

³⁴ Tubus nion, miktalu' si Isus nog ma' nini, “Ama', ompunoy mu ilan po' onda' nilan kosunoy og gininang nilan koni.”

Tubus nion, pigbobahagi' nilan og ponopoton non koyon bianan sog moglogindanan.

³⁵ Bu og kodokolan nog gotowanan koyon dion, mikpogindog ilan mogbantoy bu og kobogolalan koyon pigwanwan nilan ion. Ma' long nilan dun, “Mitabang non og дума gotow. Dadi, bila motud nog ion doda' og pinili' kitu' nog Mikpongon nog Kristu, tontongon ta bog kotobangan non ta' doda' og dili glawas non!”

³⁶ Bu mikpolani dianon og sundaluanan koyon mangka nilan ion pogwanwanoy bu tinulunan nilan ion nog glanggow ³⁷ kobon nilan moktalu' nog, “Bila motud nog ika doda' og datu' nog bansa Hudyu, tobangoy mu dow buan og glawas mu!”

³⁸ Bu ongon sinulat nog pitapok sog kudus dia sog ditas nog gulu non nog ma' nini, “Koni og Datu' nog Bansa Hudyu.”

³⁹ Tubus nion, og sala kotow kitu' molaton og kohinangan non nog pidopa sog kudus, pigwanwan non si Isus. Long non

dun, “Kona' ta' nog ika dow og Kristu? Bila motud, tobangoy mu dow buan og dili glawas mu asta ami.”

⁴⁰ Tibua, og sala kotow koyon, pimag non og дума non koyon nog, “Iduma moktalu' a ma nog ma' nion? Di' a ta' mondok dia sog Mikpongon nog ita migbatuk og koukuman dianita? ⁴¹ Saka ion, da'idun tokodoy og miinang non nog molaton. Tibua ita, og gininang koni dianita og tumbas ini nog kohinangan ta.”

⁴² Tubus nion, miktalu' og gotow koyon dia ni Isus nog, “Isus, pikil nika da akon su'usa bila matong a na ditu' sog pigdotu'an mu.”

⁴³ Dadi, tinabal ion ni Isus, “Tolu'on ku dianika, gondow koni mokunul ita ditu' sog pogonongan kitu' nog landu' kolongas.”

Og kopatoy ni Isus

Matiu 27:45-56, Mark 15:33-41, Jan 19:28-30

⁴⁴ Midopot tasondow, migdolom og tibuk nog bonua asta ginonga' monog gondow. ⁴⁵ Po' og gondow onda' silow. Bu og ponopoton kitu' nog modikpol nog bolot sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, mibogyang poginonga'. ⁴⁶ Bu si Isus miktalu' nog mosikad nog, “Ama', uokilon ku na dianika og glimukud u!” Miluksad tibua og talu' non koyon, mitoktus ion.

⁴⁷ Og kounutan sop nog sundaluanan koyon, dangan mitongow non og bianbian nog kopatoy ni Isus koyon, mikopok-sanglit ion dia sog Mikpongon, mangka ion poktalu' nog, “Motud doda' midulus og gotow koni!” ⁴⁸ Dangan mitongow nog glam nog gotowanan koyon nog miglumpuk mogbantoy dion og bianbian koyon, mikponguli' ilan kobon nilan moksampak nog gigdob nilan kobal nog susaan nilan. ⁴⁹ Tibua, og glam nog gotowanan nog mikosun dia ni Isus asta og kolibunanan kitu' nog mikpogunutunut dianon tidu pa sog Galili, mikpogindog ilan sog molayu'layu' mogbantoy nog glam nog bianbian koyon.

* **23:30** 23:30 Hosea 10:8

Og kolobong dia ni Isus

Matiu 27:57-61, Mark 15:42-47, Jan 19:38-42

⁵⁰ Bu ongon sala kotow dion og ngalan non si Jusep. Ion si'oy og polongukum dosop og sakup nog gukum nog bansa Hudyu. Omba'is ion nog gotow bu midulus. ⁵¹ Da' ion solabuk nog gupakat nilan koyon bu kohinangan nilan koyon. Bu migdodama ion nog pigdotu'an nog Mikpongon. Ditu' ion miktidu sog Arimatea nog sakup nog bonua nog Judia. ⁵² Inangoy non pogbubutoy ditu' ni Pilatu og bangkoy ni Isus. ⁵³ Dadi, inangoy non polusoy og bangkoy ni Isus koyon dia sog kudus bu putusoy nog bulus, mangka non botangoy og bangkoy koyon sog globong kitu' nog donsama' na linuangan nilan dia sog pampang nog da'idun pa linobong dun. ⁵⁴ Og gondow koyon gondow Dyoma'at. Mogboloma' ion og Gondow nog Pogulali.

⁵⁵ Bu og kolibunanan koyon nog mikpogunut dia ni Isus tidu sog Galili, mikpogunut ilan dosop dia ni Jusep mangoy lumobong dia ni Isus. Dadi, mitongow nilan ain ion tinagu' bu og bayu'bayu' nog kolobong dianon. ⁵⁶ Tubus nitu', minuli' ilan mangka ilan poksimpan nog pogomut bu og glana momut. Tibua, dangan minatong og Gondow nog Pogulali, minulali ilan po' inunut nilan og botad.

24

Mitubu' si Isus tidu matoy

Matiu 28:1-8, Mark 16:1-8, Jan 20:1-10

¹ Dangan migdali'ondow nog moglogondow Duminggu, og kolibunanan koyon, minangoy ilan ditu' sog binotangan nog bangkoy ni Isus. Bu pinitang nilan og piksimpan nilan kitu' nog pogomut. ² Dangan minatong ilan dion, mitongow nilan og batu kitu' nog piktimpong nog globong ni Isus, nog linilid na. ³ Bu dangan sinumolod ilan, mitongow nilan nog da' na dia og bangkoy ni Isus kitu'. ⁴ Dadi, sonuk nilan koyon mogindog nog kisobu'an ilan, gomonsunoy pa ongon dua' kotow kolokian nog mikpoglamag og ponopoton nilan nog minindog sog

molani nilan. ⁵ Dadi, sabap sog gondok nilan koyon dun, mikpongomba' ilan sog glupa'. Tibua, og kolokian koyon miktalu' nog, "Iduma ponontongon niu ma og gotow nog totubu' sog globong?" ⁶ Onda' ion dini po' mitubu' ion puli'. Poktitukoy niu og talu' non kitu' dianiu kobon nog ditu' pa ion niu sog Galili nog, ⁷ og Binata' sog Kilawan, sumboy uokilon dia sog gongkoman nog gotowanan nog bolodusaon bu kususoy asta matoy. Tibua, sog kotolu ondow non motubu' da ion mokpuli'."

⁸ Dadi, ugat nilan pa kolobotoy og tinalu' non kitu'. ⁹ Bu dangan minuli' ilan tidu sog globong ni Isus, inuksugan nilan og glam nog kibianbianan nilan koyon dia sog sopulu' bu sala bu sog duma sulanggu'anan non. ¹⁰ Og miguksug koni dun dia sog sosugu'onanan non si Maria Magdalena, si Jana, bu si Maria nog gina' ni Jems, bu asta og duma nilan pa nog kolibunanan. ¹¹ Tibua, og gotowanan koyon, onda' ilan tud dun po' og guksugan nilan koyon, balu' nog gotowanan koyon dun, sagya da pigimungimung. ¹² Tibua, si Piter, dangan midongog non og guksugan koyon, migdayun ion mogbuat mangka gobok posungu' sog linobongan kitu' dia ni Isus. Bu dangan minatong ion ditu', sinolip non mogdayun. Tibua, da'idun og mitongow non, lual da og saput kitu' nog putus nog glawas ni Isus. Dadi, minuli' ion nog kisobu'an bog olo og bianbian koyon.

Dia sog dalan posungu' sog Emaus

Mark 16:12-13

¹³ Og gondow koyon, ngon og dua' kotow dianilan mipanow posungu' sog bonua nog Emaus. Og bonua koni moglamlam sopulu' bu sala kilumitru og glayu' non tidu sog Jerusalem. ¹⁴ Solian nilan koyon ompanow, og pigobitobitan nilan pa'ali sog glam nog bianbian ni Isus. ¹⁵ Sintak nilan koyon mogabitabit, sina'ut ilan ni Isus mangka dolagan dianilan. ¹⁶ Tibua, onda' ion pokpokilala dianilan.

¹⁷ Minginongogan ion dianilan nog, "Olo lo' ma og bitan niu koyon nog solian niu ompanow?"

Dadi, migindog ilan nog bayu'bayu'anan nilan misusa. ¹⁸ Og sala kotow koyon nog og ngalan non si Kleopas miktalu' dianon nog, "Sala mu da bayu' og doksa' sog Jerusalem nog onda' pokosun pa'ali sog bianbian kitu' sog timpu koni."

¹⁹ Long sop ni Isus dun, "Iduma? Olo buan og pogolongon niu koyon?"

Dadi, tinumabal ilan nog, "Og pa'ali dia ni Isus nog ion og gotow Nasaret. Ion og polomolatas nog talu' nog Mikpongon nog og talu' non bu ginang non bolokatan dia sog motaan nog Mikpongon bu sog glam nog gotowanan. ²⁰ Tibua, og mokokotas nog boliananan bu og bogolalanan nami, pigdang nilan ion dia sog gukum nog bagun og koukuman dianon bunu'on. Bu kinudus nilan ion asta matoy. ²¹ Tibua, migdodama ami bosia dianon nog ion og tumabang dia sog bansa Israel. Bu doma, og gondow koni kotolu ondow non na tidu minang og glam non koyon. ²² Bu ngon pa doma og kisobu'an ami dun pa'ali sog guksugan nog dumaanan nami nog kolibunanan. Po' dangan minangoy ilan ditu' sog linobongan dia ni Isus komun dali'ondow, ²³ da' nilan na kotongow og bangkoy non. Minangoy ilan moguksug dianami nog, ongon dua' buk moloikat nog Mikpongon nog mikpotongow dianilan bu miktalu' nog si Isus mitubu' na puli'. ²⁴ Dadi, ongon dumaanan nami nog minangoy sog globong kitu' bu mitongow nilan nog mama' doda' nog guksugan nog kolibunanan kitu'. Tibua, da' nilan ion kotongow ditu'."

²⁵ Miktalu' si Isus nog, "Astaga! Landu' amu doda' kologon posobutan bu di' amu mosompun tud nog piktalu' nog glam nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'. ²⁶ Po' og Kristu koni, sumboy nododa' ion mosinsa poguna mangka non si'oy kotabuk og kotas nog baya' mogdatu' sog glam nog gotow." ²⁷ Tubus nion, inustal ni Isus dianilan og glam nog sinulat sog Kitab pa'ali dianon nog tinolipunan dia sog sinulat ni Muses bu sog glam nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon.

²⁸ Bu dangan dali' ilan na datong dia sog gongayan nilan koyon, si Isus migbalu'balu' nog moglandan pa sog gunan. ²⁹ Tibua, tinogol nilan ion monggat. Long nilan dun, "Dini a na nami po' gobi na." Dadi, migunut ion dianilan.

³⁰ Dangan migadap ilan na kuman, inimud ni Isus og pan mangka non posolomatoy sog Mikpongon, mangka non pomotioy bu bogoyoy dianilan. ³¹ Dadi, mibuka' og tinontongan nilan bu ugat nilan pa ion kilolaoy. Tubus nitu', mibolong na ion dia sog tinontongan nilan. ³² Bu migabitabit ilan nog, "Sa'an poma landu' og da'da'an ta kobon non kitu' mogabitabit dianita sog dalan bu mogustal nog talu' nog Mikpongon dia sog Kitab."

³³ Dadi, migbuat ilan mangka ilan pokpuli' mogdayun sog Jerusalem. Bu kidotongan nilan ditu' og sopulu' bu sala bu дума gotowanan nog mikpoglumpuk dion. ³⁴ Bu og gotowanan koyon, mikpotalu' ilan sog dua' kotow koni nog, "Motud doda' nog mitubu' puli' og Kounutan ta kitu' po' mikpotongow tanan ion dia ni Simun." ³⁵ Dadi, og dua' kotow koni piguksugan nilan dosop sog glam nilan koyon dion og kibianbianan nilan sog dalan bog olo migandun kokilala nilan dia ni Isus. Po' kinilala nilan ion bianan sog kopomoti non nog pan.

Mikpotongow si Isus dia sog sulanggu'anan non

Matiu 28:16-20, Mark 16:14-18, Jan 20:19-23, Piginang 1:6-8

³⁶ Sonuk nilan koyon moguksug pa'ali sog bianbian nilan kitu', gomonsunoy pa, dion na ion pogindog sog titonga' nilan bu miktalu' ion nog, "Kotikna' mongon dianiu."

³⁷ Tibua, kiendokan ilan tokodoy po' balu' nilan dun og mitongow nilan koni og molimatoy non. ³⁸ Dadi, miktalu' ion dianilan nog, "Iduma kondokan amu ma bu mogdua'dua' ma og pikilan niu? ³⁹ Tontong niu polo'ma og komotanan ku bu og botisanan ku. Ion non ini, akon! Tuyok niu polo'ma bagun niu kosunan nog akon, kona' u doda' og molimatoy. Po' og molimatoy, da'idun og gungod non

bu og tulan non. Di' ma' nog mitongow niu koni dianakon.”

⁴⁰ Solian non koyon moktalu' dun, pitongow non og komotanan non bu og botisanan non. ⁴¹ Tibua, da' ilan pa tud dun po' sabap sog miksagot og pikilan nilan nog gloliag bu kisobu'an ilan. Dadi, miksak si Isus dianilan nog, “Ongon ta' misimpan niu dini nog ponganon?” ⁴² Bu binogayan nilan doma ion nog soda' nog milutu'. ⁴³ Dadi, tinabuk ni Isus mangka non kanoy dia sog sungu'an nilan koyon.

⁴⁴ Tubus nion, miktalu' si Isus dianilan nog, “Og kibianbianan ku koni, ion non og tinalu' u kitu' diani kobon nog kopokunul ta pa, nog sumboy motuman og glam nog sinulat kitu' pa'ali dianakon nog sinulat ni Muses kitu', bu og sinulat nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon, bu asta og sinulat ni Dabid dia sog Salmu pa'ali dianakon.”

⁴⁵ Mangka ni Isus buka'oy og pomikilan nilan bagun nilan mosabut og ma'ana nog glam nog tinalu' nog Mikpongon kitu' nog sinulat dia sog Kitab. ⁴⁶ Ma' long non dun dianilan, “Sinulat dia sog Kitab nog og Kristu, sumboy nododa' mosinsa. Tibua, sog kotolu ondow non, motubu' ion mokpuli' tidu matoy. ⁴⁷ Bu sumboy ustalon bianan sog ngalan non dia sog glam nog binonsaan moktolipun dini sog Jerusalem, og kopoglila' bu og kopongampun nog dusaanan. ⁴⁸ Amu og monaksi' nog glam nini. ⁴⁹ Bu popongoyon ku diani og pinasad nog Gama' u nog bogoyon non diani. Dadi, pogbagad amu dini sog koliwagan bonua nog Jerusalem koni asta tumona' diani og Bolakat nog Mikpongon.”

Miktolabang si Isus sog glangit

Mark 16:19-20, Piginang 1:9-11

⁵⁰ Tubus nitu', inoit ni Isus og sulanggu'anan non koyon ditu' sog molani nog Betani mangka non ogotoy og komot non dianilan po' popiaon non ilan.

⁵¹ Sonuk non koyon mokpopia dianilan, ginonatan non ilan po' piiknat na ion sog glangit. ⁵² Tubus nion, tinamuy nilan ion mangka ilan uli' sog Jerusalem nog landu'

og da'da'an nilan. ⁵³ Bu kobon non mangoy ilan dia sog Baloy nog Poktomuyan po' moksanglit ilan dia sog Mikpongon.

**Og Gomba'is nog Guksugan
pa'ali dia ni Isukristu nog
sinulat ni
Jan
Og Piuna Talu' pa'ali sog
Gomba'is nog Guksugan
nog Sinulat ni Jan**

Og libru koni nog sinulat ni Jan, og mokposun nog si Isus, iningolanan ion nog Talu' nog Mikpongon nog da' kopus non nog miktimaluy gotow mangka ion duma mogonog dini nita. Sa'an sinulat ni Jan og guksugan koni, bagun ain og mogbasta dun, tumud ilan nog si Isus og pinasad kitu' nog Polonabang. Ion og Bata' nog Mikpongon, bu bianan sog tud nilan dianon kobogayan ilan nog kotubu' nog da' kopus non.

Tidu ni Jan tolu'on nog si Isus og Talu' nog Mikpongon, piguksugan non og gininisan nog piginang ni Isus nog kosobu'sobu' boya'an mitantu nog si Isus doda' og pinasad kitu' nog Polonabang sog gotowanan, bu ion og Bata' nog Mikpongon. Tubus nitu', piguksugan non dosop bog olo doda' og pilanta' dia sog gininang non kitu' nog kosobu'sobu'. Bu tinalu' dosop dini nog ngon gotowanan nog tinumud dianon, bu ngon dosop og duma sinumusi bu ompok ilan tumud dianon. Sog kopituluanan 13-17, mikuk-sug pa'ali sog glolaman ni Isus dia sog sulanggu'anan non, bu og pondolo'isogan non dianilan sog gobi kitu' nog kukpa' dianon. Sog gimpusan, sinulat ni Jan pa'ali sog koukuman dia ni Isus, og kopatoy non, og kopotubu' dianon tidu sog patoy, bu og kopokpotongow non dia sog sulanggu'anan non tidu ion motubu' puli'.

Migustal si Jan nog og kotubu' nog da' kopus non, og bogoy da nog Mikpongon bianan dia ni Isukristu nog ion og Dalan, og Motud, bu og Kotubu'. Ain tumolima' dia ni Isus, kobogayan ilan nog kotubu' nog da' kopus non.

1. Og bokna nog gustalan non, 1:1-18.
2. Si Jan nog Polomunyang bu og mikuna nog sulanggu'anan ni Isus, 1:19-51.
3. Og piginang ni Isus dia sog kodokolan nog gotowanan, 2:1-12:50.
4. Og gimpusan nog tang non ditu' sog Jerusalem bu sog glumibut nog gimbolayan koyon dion, 13:1-19:42.
5. Og kopotubu' dia ni Isus tidu sog patoy bu og kopokpotongow non sog gotowanan, 20:1-31.
6. Og gimpusan nog gustalan non, og kopokpotongow ni Isus sog sulanggu'anan non ditu' sog Galili, 21:1-25.

Og Talu' miktimaluy gotow

¹ Sog tolipunan nog dunya, donsama' na og Talu'*. Og Talu' koni, ilan nog Mikpongon. Bu ion non nion og Mikpongon.

² Tidu pa sog tolipunan, og Talu' koyon miksolabuk ilan na nog Mikpongon.

³ Og glam nog piongon miongon bianan dianon bu da'idun og miongon nog kona' bianan dianon. ⁴ Dia non poktidu og kotubu' bu og kotubu' koyon og mokpodolag dia sog gotowanan. ⁵ Og Dolag koyon nog sinumilow dia sog modolom, ondi' nododa' dagon sog modolom.

⁶ Ongon gotow nog pipangoy nog Mikpongon, ngalan non si Jan. ⁷ Sa'an ion pipangoy nog Mikpongon po' ustalon non dia sog gotowanan pa'ali sog Dolag koyon bagun da, bianan sog gustalan non, tumud na bosia og glam nog gotowanan dun. ⁸ Si Jan, kona' non og pogolongon kitu' nog og Dolag. Suga'id non, ion saga da minangoy mogustal pa'ali sog Dolag koyon. ⁹ Og tantu nog Dolag, ion non ion og minangoy dini sog dunya, og mokpodolag dia sog pomikilan nog glam nog gotowanan.

¹⁰ Dadi, og Talu' koyon migonong dini. Bu minsan si'oy og dunya miongon bianan dianon, og gotowanan dini sog dunya, onda' nilan ion kilolaoy.

¹¹ Minangoy si'oy ion sog dili bonua non, da' ion tobukoy nog salu bansa non.

¹² Tibua, glam nog ain tinumabuk dianon

* 1:1 1:1 Og pogolongon koyon nog Talu', ion non ion si Isukristu.

bu tinumud dia sog ngalan non, binogayan non ilan nog kopatut bagun ilan mimung nog gombata' nog Mikpongon. ¹³ Og kopogbata' dianilan ondi' mama' nog kopogbata' nog pogduoy, otawaka sagya glegan nog gotow, suga'id non, bianan sog baya' nog Mikpongon.

¹⁴ Og Talu' kitu' miktimaluy gotow bu minampu' mogonong dianita solianlian. Molitulungoy bu dia non og motud. Bu mitongow nami dosop og silow nog kotas nog baya' non nog mitabuk non nog tidu sog Gama' non, ion og Bata' nog Mikpongon nog Boktung.

¹⁵ Si Jan og migustal dia sog gotowanan pa'ali dianon. Pisikad non og talu' non nog, "Ion non ini og pigolong u kitu' nog tumondug dianakon nog labi pa kotas dianakon. Po' ion donsama' na sog onda' u pa bota'oy."

¹⁶ Ondi' moglokobus og tulung non bu bianan ditu' miksawadsawad tanan og popia non dianita. ¹⁷ Kobon nitu', bianan dia ni Muses, mitabuk ta og botad nog Mikpongon. Tibua numun koni, og tulung nog Mikpongon bu og motud nog pomali, motabuk ta bianan dia ni Isukristu. ¹⁸ Da'idun pa sibon og mikotongow nog Mikpongon lual da og Bata' non nog Boktung nog miksolabuk ilan nog Gama' sog glangit. Ion og mikposun sog gotowanan pa'ali dianon.

*Og pomali ni Jan nog Polomunyang
Matiu 3:1-12, Mark 1:2-8, Luk 3:1-18*

¹⁹ Ongon gondow non og kobogolalan nog bansa Hudyu sog Jerusalem, dinondag nilan og boliananan bu duma pangkatanan ni Apu' Lebi mangoy moksak ditu' ni Jan bog sima doda' ion.

²⁰ Da' pogalalang tumabal si Jan bu pilogdong non tumalu' nog, "Kona' u og Kristu."[†]

²¹ Dadi, miksak ilan nosop nog, "Bila kona' a og Kristu, si Iladya a ta'?"

Tibua, tinabal non ilan nog, "Kona' u dosop."

"Dadi, bila ma' nitu', ika ta' buan og pogdodomaan nami kitu' nog polomolatas nog talu' nog Mikpongon?"

Tinabal non ilan nog, "Kona' u dosop."

²² Dadi, sog gimpusan miktalu' ilan, "Sima a ma buan? Posun mu dianami bagun nami dosop omposun ditu' sog dinumondag kitu' dianami mangoy dini. Olo buan motalu' mu pa'ali dianika?"

²³ Dadi, dangan tinumabal si Jan, ginamit non og tinalu' nog polomolatas kitu' nog si Isaya nog sinulat sog Kitab nog,

"Akon og moktawag ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan nog, 'Pologdong niu og bianan nog Pogbaya' nog posungu' matong.'"[‡]

²⁴ Ongon sop dumaanan nilan nog parasuanaan nog pipangoy moksak dianon.

²⁵ Long nilan dun, "Bila kona' a og Kristu, bu kona' a dosop ni Iladya, otawaka og polomolatas nog talu' nog Mikpongon kitu', iduma buan momunyang a ma?"

²⁶ Dadi, tinumabal si Jan nog, "Akon, momunyang u nog gotow bianan sog tubig. Tibua, ongon sala kotow dion niu nog da' niu pa kilolaoy. ²⁷ Ion non ion og tumondug kitu' dianakon nog minsan og gikot nog pongyapak non, di' u tanan patut mubad dun."

²⁸ Og glam nini ditu' miinang sog koliwagan bonua nog Betani, ditu' sog dipag nog tubig nog Jurdan, dia sog pimunya-gan ni Jan nog gotowanan.

Og Nati nog Bilibili tidu sog Mikpongon

²⁹ Dangan migboloma' ion, mitongow ni Jan si Isus posungu' dianon. Dadi, miktalu' ion nog, "Kitu' da og pinonggi' kitu' sog Nati nog Bilibili nog binogoy nog Mikpongon nog pomolason sog dusaanan nog glam nog gotow sog dunya. ³⁰ Ion non na ini og pigolong u kitu' nog tumondug dianakon nog motas pa dianakon. Po' donsama' na ion sog da' u pa bota'oy. ³¹ Sog tigana', da' u ion kosunoy. Tibua, sa'an mimunyang u bianan sog tubig po' bagun pa ion kosunan nog bansa Israel."

[†] 1:20 1:20 Og Kristu koni og Ginirik. Og ma'ana non og Pipangoy nog Mikpongon Mogdatu' dini sog dunya.

[‡] 1:23 1:23 Isaya 40:3. Somo' ita da, simpanon nilan pikilan nilan tumabuk dianon.

³² Ma' nini og gustalan ni Jan dun, "Mitongow u og Bolakat nog Mikpongon nog tidu sog glangit mama' nog kolopati tinumona' dianon bu da' na pokulog dianon. ³³ Onda' u ion kosunoy taman da da' u kotongow og gindanan kitu' nog tinalu' nog dinumondag kitu' dianakon momunyang biantan sog tubig nog, og gotow koyon nog momunyang biantan sog Bolakat nog Mikpongon, motongow mu tumona' dianon og Bolakat nog Mikpongon nog di' na mokulog dianon. ³⁴ Dadi, mitongow u na bu kitoksi'an ku na nog ion non ini og Bata' nog Mikpongon."

Og tigana' nog sulunggu'anan ni Isus

³⁵ Dangan migboloma' ion, si Jan bu og dua' kotow sulunggu' non, ditu' ilan nosop. ³⁶ Dangan mitongow non mian si Isus, miktalu' si Jan nog, "Kitu' da! Og Nati nog Bilibili kitu' nog miktidu sog Mikpongon."

³⁷ Dadi, dangan midongog nog dua' kotow sulunggu'anan non koyon, migunut ilan dia ni Isus. ³⁸ Dangan linumingoy si Isus, mitongow non og dua' kotow koyon. Miksak ion nog, "Olo pokponontongon niu koyon?"

Tinabal nilan si Isus nog, "Rabi, ain ka migonong?" (Og ma'ana nog Rabi koni, Polopanad.)

³⁹ Tinabal ilan ni Isus nog, "Alung, pogunut amu dianakon bagun niu motongow." Dadi, migunut ilan dianon bu mitongow nilan og pigonongan non koyon. Og kodatong nilan ditu' miliu na ginonga' monog gondow. Dadi, ditu' ilan na non minatuk solianlian.

⁴⁰ Og sala kotow sog dua' kotow kitu' nog mikodongog nog talu' ni Jan bu pogunut dia ni Isus, ion non si Andriu, og gilug ni Simun Piter. ⁴¹ Sododu'un pinongow non og gilug non nog si Simun mangka non tolu'oy nog, "Mitongow nami na og Mesayas!" (Somo' ita da, og Kristu.) ⁴² Dadi, inoit non si Simun mangoy ditu' ni Isus. Dangan minatong ilan ditu' ni Isus, tinontong non si Piter mangka poktalunog, "Ika Simun, og bata' ni Jan,

ingolanan ku ika nog Sipas." (Og Sipas koni sog Inaramaik, ion non da og Piter.)§

Inonggat ni Isus si Pilip bu si Nataniel

⁴³ Dangan migboloma' ion, ininang na ni Isus og pikilan non kitu' nog mangoy ion sog probinsia nog Galili. Dangan minatong ditu', mitongow non si Pilip. Dadi, tinolu'an non nog, "Alung, pogunut a dianakon."

⁴⁴ Si Pilip og gotow Betsaida og salu bonua ni lo' Andriu bu si Piter. ⁴⁵ Dadi, pinontong ni Pilip si Nataniel. Dangan mitongow non, pigobitan non dianon nog, "Mitongow nami og gotow kitu' nog sinulat ni Apu' Muses dia sog Botad og pa'ali dianon. Bu sinulat dosop nog polomolatasan kitu' nog talu' nog Mikpongon. Og ngalan non si Isus, og bata' ni Jusep nog gotow Nasaret."

⁴⁶ Dadi, miktalu' si Nataniel, "E! Nasaret? Ongon ta' og molongas nog moktidu sog Nasaret?"

Dadi, ma' long ni Pilip dun, "Alung polo'ma, ongoyon ta tontongoy."

⁴⁷ Dangan mitongow ni Isus si Nataniel posungu' ditu' non, miktalu' ion nog, "Koni og tantu pangkat nog bansa Israel nog di' kotongowan nog di' motud."

⁴⁸ Dadi, miksak si Nataniel. "Olo lo' ma kisunoy mu dianakon?"

Tinabal ion ni Isus nog, "Mitongow u ika sog silung nog kayu kitu' nog igerasog da' a pa onggatoy ni Pilip dun."

⁴⁹ Dadi, miktalu' si Nataniel, "Rabi, motud doda' nog ika og Bata' nog Mikpongon bu og Datu' nog bansa Israel!"

⁵⁰ Miktalu' si Isus nog, "Tinumud a ta' sabap sog talu' u nog mitongow u ika sog tondong nog kayu kitu'? Tolu'on ku dianika, mokotongow a pa nog labi pa dion nog kosobu'sobu'. ⁵¹ Tolu'on ku dianiu, nog motongow niu og glangit ombuka' bu og moloikatanan nog Mikpongon mongmonog monek ilan dianakon, og Binata' sog Kilawan."

2

Og kaing ditu' sog Kana

§ 1:42 1:42 Og Piter koni og Ginirik. Og ma'ana non, og batu.

¹ Tolu ondow golot non, ongon og kaing ditu' sog koliwagan bonua nog Kana, og sakup nog Galili. Og gina' ni Isus tinumua' sog kaing koyon. ² Si Isus bu sulanggu'anan non, pinosunan ilan dosop nog kaing koyon. ³ Dangan kinobus ilan nog ginumon, og gina' ni Isus miktalu' dianon nog, "Kinobus ilan nog galak."

⁴ Tinabal ion ni Isus nog, "Potiang mu pa akon bog olo ginangon ku po' da' pa datong og tang u."

⁵ Dadi, og gina' non miktalu' dia sog sosoligananan nog miglokologya'an koyon nog, "Ain tolu'on non dianiu inang niu."

⁶ Ongon gonom buk mokoluksang nog sibulan dia sog molani nilan koyon nog gomiton nog gotowanan dion bila moginang ilan nog pogbotadon nog gotow Hudyu kitu' nog mongugas. Og sibulananan koyon kugatan mogliu sog pat otawaka gonom lata og solabuk dun. ⁷ Dinondag ni Isus og sosoligananan koyon nog pomonu'on nilan nog tubig og glam non. Dadi, pimonu' nilan nog tubig dia sog goktob nog baba' nog sibulananan koyon. ⁸ Tubus nitu', miktalu' si Isus nog, "Saguk amu dun bu oit niu sog gotow nog migokbit nog kologya'an koni."

Dadi, migoit ilan nog tubig koyon ⁹ mangka nilan bogoyoy dia sog migokbit nog kologya'an koyon. Dangan kiinaman non og tubig koyon nog miktimaluy galak, onda' non kosunoy bog ain miktidu og galak koyon. Tibua, kisunan da nog ain sinumaguk kitu' dun. Dadi, dangan ininaman non og galak koyon, sinabi non moglandan og glaki kitu' nog kinaing ¹⁰ mangka non tolu'oy nog, "Kona' ta' nog bila ongon og kologya'an mama' nini, unanan ta dumulang dia sog gotowanan og galak kitu' nog omba'is, bu bila mokinum na glam nilan nog mahatul, mangka pa dulangoy nog galak kitu' nog di' tantu omba'is? Tibua ika, pibinaya' mu ma dumulang og omba'is koni tokodoy nog galak."

¹¹ Koyon og tigana' gingyata' nog ininang ni Isus. Ditu' non ininang sog Kana,

og sakup nog Galili. Bianan sog gininang non kitu', pitongow non na og kotas nog baya' non nog boya'an tinumud og sulanggu'anan non dianon. ¹² Tubus nitu', dinumiksun si Isus bu gina' non, ilan nog pigilugananan non asta og sulanggu'anan non, ditu' sog Kapernaum. Bu minguli'an ilan ditu' podali'.

Si Isus minangoy sog Baloy nog Poktomuyandia sog Mikpongon

Matiu 21:12-13, Mark 11:15-17, Luk 19:45-46

¹³ Dangan dali' na datong og kologya'an kitu' nog gotow Hudyu nog ngalan non Linius, tinumukad si Isus sog Jerusalem. ¹⁴ Dangan minangoy ion dia sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan koyon dia sog Mikpongon, dinotongan non dion og gotowanan nog mikpogdagangdagang nog sapi'anan, og bilibilianan, bu og kolopatianan, asta og polomolosanan nog sin nog mikpong-ingkud ilan sog glomisahananan nilan. ¹⁵ Dadi, minalap si Isus nog tali. Inimung non nog bobadas mangka non pomugowoy og glam nog sapi'anan bu bilibilianan, bu pimolituka' og glomisahananan nog boya'an mikpogwalak og sinanan nilan, ¹⁶ mangka non tolu'oy og gotowanan kitu' nog mikpogdagang nog kolopati nog, "Awa' niu dini og dogangananan niu koyon bu na' niu imungon nog tobu'an og Baloy nog Gama' u!" ¹⁷ Mipondom nog sulanggu'anan non koyon og sinulat kobon nitu' nog, "Landu' kopogastol u mogipat nog baloy mu asta mogla'at u dun."*

¹⁸ Dadi, og kounutananan nog bansa Hudyu koyon, linompang nilan mongambat nog gingyata'. Ma' long nilan dun, "Olo og ginggyata' nog ompotongow mu dianami nog togo baya' a doda' moginang nog mama' nini koni?"

¹⁹ Sokali' tinumabal si Isus nog, "Goba' niu og Baloy nog Poktomuyan koni dia sog Mikpongon po' sog solod nog tolu ondow pindogon ku mokpuli'."

* 2:17 2:17 Salmu 69:9

²⁰ Tinabal nilan si Isus, “Pat pulu' bu nom ton pogimungon og Baloy nog Poktomuyan koni mangka si'oy kodoksu', saka, moktalu' a nog pindogon mu ini mokpuli' sog solod nog tolu ondown?” ²¹ Tibua, og pigolong ni Isus koyon nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, ion non og dili glawas non. ²² Dadi, dangan mitubu' si Isus tidu matoy, mipondom nog sulunggu'anan non og talu' non kitu'. Sabap ditu', tinumud ilan sog sinulat kobon nitu' dia sog Kitab pa'ali dianon bu tinumud ilan dosop nog tinalu' non.

²³ Dadi, kobon non pa ditu' sog Jerusalem sog tang nog ginang nilan kitu' nog iningolanan Liniusan, modakol gotow og tinumud dianon sabap sog gingy-ata'anan nog ininang non. ²⁴ Tibua, si Isus da' salig non dianilan po' kisunan non na og polomotadon nog glam nog gotow. ²⁵ Di' si'oy tolu'on dianon nog gotow, donsama' non na kisunan bog olo og dia sog pomikilan nog gotowan.

3

Migabitabit si Nikudimus ilan ni Isus

¹ Ongon og sala kotow parasiu og sakup nog kobogolalan nog bansa Hudyu, ngalan non si Nikudimus. ² Ongon gobi, minangoy ion ditu' ni Isus mangka ion poktalu' nog, “Rabi,* kisunan nami nog ika og polopanad nog dinondag nog Mikpongon mangoy dini, po' da'idun gotow og mokopoginang nog gingyata'anan mama' nog pinginang mu somo' da' ion dumaoy nog Mikpongon.”

³ Dadi, tinumabal si Isus nog, “Tolu'on ku dianika, taman da og gotow ondi' bota'on mokpuli', ondi' non nododa' motongow og pigdotu'an nog Mikpongon.”

⁴ Dadi, miksak si Nikudimus nog, “Olo og mogandun kobata' mokpuli' dia sog gotow nog saka mogulang na? Mokosolod pota' buan ion puli' sog tian nog gina' non?”

⁵ Tinabal ion ni Isus nog, “Tolu'on ku dianika, nog da'idun gotow og mokampu' sog pigdotu'an nog Mikpongon bog da' da

ion bota'oy bianan sog tubig bu Bolakat nog Mikpongon. ⁶ Ain og binata' nog gotow, og gotow da. Bu ain og binata' bianan sog Bolakat nog Mikpongon, ion mimung nog bata' nog Mikpongon. ⁷ Dadi, na' a mosobu' bila tolu'on ku nog sumboy bota'on amu mokpuli'. ⁸ Po' ibalat da sog galu', og galu' koyon moyup sog ain glegan non. Modongog mu tibua og dogus non nog di' mu sunan bog ain miktidu bu ain posungu'. Ma' nitu' dosop og gotow bila bota'on bianan sog Bolakat nog Mikpongon. Ondi' non kosunan bog olo og ginandun dianon.”

⁹ Dadi, miksak nosop si Nikudimus nog, “Olo ma og gondunon dun?”

¹⁰ Tinumabal si Isus nog, “Di' mu tanan kosunan saka motas a bosia nog polopanad sog bansa Israel? ¹¹ Tolu'on ku dianika, miguksug ami nog ain kisunan nami bu tinumaksi' ami nog ain mitongow nami. Tibua, minsan si'oy ma' nitu', di' amu pa tumud nog gustalan nami. ¹² Olo ma mogandun kotud niu bila ustalan ku amu pa'ali sog kinodiwata nog minsan og gustalan ku dianiu nog pa'ali sog kinilawan, ondi' niu tanan tudon? ¹³ Da'idun mikangoy ditu' sog glangit, lual da og sala kotow nog miktidu sog glangit. Ion og Binata' sog Kilawan.

¹⁴ “Kobon nitu', ditu' sog bonua nog mologon pogonongan, si Muses, tinumunag nog galang, binantuk non ma' nog mamak mangka non tundokoy sog ditas bagun da, ain tinoktuk nog mamak, bila tumontong ilan dia sog tinundok kitu', kuli'an ilan dun. Domikian dosop ma' nitu', og Binata' sog Kilawan, sumboy dosop tundokon sog kudas mangka patoy ¹⁵ bagun da, ain og tumud dianon mokalap nog kotubu' nog da' kopus non. ¹⁶ Po' sabap sog landu' kosolag og glolaman nog Mikpongon sog glam nog gotow sog dunya, binogoy non og Bata' non nog Boking matoy bagun ain og tumud dianon, ondi' ion mikangoy sog kopatoy nog da' kopus non, suga'id non, mokalap ion nog kotubu' nog da' kopus non.

* **3:2** 3:2 Og Rabi koni, og ma'ana non, og polopanad kitu' nog modalom og sabut non nog sinulat dia sog Kitab.

¹⁷ Po' og Mikpongon, da' non dondagoy og Bata' non mangoy momolihala' dini sog dunya. Suga'id non, inangoy non ilan gowonoy tidu sog dusaanan nilan. ¹⁸ Dadi, og gotowanan nog ain tumud dia sog Bata' non, ondi' ilan polihola'on. Tibua, og gotowanan nog ondi' tumud dianon, pinolihala' ilan na po' onda' ilan tud dia sog Bata' nog Mikpongon nog Boktung. ¹⁹ Mama' nini og kopomolihala' nog Mikpongon. Og Bata' non minangoy sog dunya po' mogbogoy nog dolag dia sog pikilan nog gotowanan. Tibua, ompok og gotowanan dun. Og kolegan nilan og dolom po' mokolaton og kohinangan nilan. ²⁰ Po' og gotowanan kitu' nog moginang nog molaton, mangit dia sog dolag bu ompok mokpolani dun bagun ondi' ompolanta' og kohinangan nilan nog molaton. ²¹ Tibua, ain og gotow nog pinulu'an nog motud, mangoy na doda' ion dia sog kodolagan bagun motongow nog og kohinangan non koyon, miunut non og glegan nog Mikpongon."

Og gustalan ni Jan pa'ali dia ni Isus

²² Tubus nitu', si Isus bu og sulanggu'anan non koyon minangoy ilan sog kobukidan nog Judia. Bu ditu' ilan pa migonongonong. Bu pimunyagan non pa og gotowanan ditu'. ²³ Bu si Jan si'oy mimunyang dosop ditu' sog bonua nog Ainon, sog molani nog koliwagan bonua nog Salem po' modalom og tubig ditu'. Bu modakol og mikpogangoy nog gotowanan dion mokpogbunyang dia ni Jan. ²⁴ (Og tang koni da' pa kolobusuoy si Jan dun.)

²⁵ Bu duma sulanggu'anan ni Jan, mikpoksusisusi ilan nog sala kotow Hudyu pa'ali dia sog botad nog bansa Hudyu nog ginang nilan nog gugas. ²⁶ Dadi, minangoy ilan ditu' ni Jan mangka ilan pogabit nog, "Rabi, kolobotan mu ta' og gotow kitu' nog duma mu nog pigolong mu dianami ditu' sog dipag nog tubig nog Jurdan? Numun koni ion mimunyang dosop bu modakol og gotowanan nog mikpogunut dianon."

²⁷ Tinumabal si Jan nog, "Da'idun og gotow mokinang nini bog da' da bogoyoy nog Mikpongon dianon. ²⁸ Minsan amu,

kitoksi'an niu og tinalu' u kitu' nog kona' u og Kristu. Suga'id non, akon og piuna mokposun pa'ali dianon. ²⁹ Ibalat da sog moglokaing, og glaki, ion og gapu' nog koingon kitu' dianon. Tibua, og gunung nog glaki koyon mogumati' tibua ion nog talu' nog glaki koyon. Bila modongog non og talu' non, loliagon ion dun. Akon si'oy, ma' nitu' u dosop nog mitoktub na og gloliag u. ³⁰ Po' sumboy kobon non mogdungag og bontugan non. Bu og gianakon sumboy nododa' moglokulang."

³¹ "Ion og miktidu sog glangit, og motas sog glam non. Og gotowanan nog tidu dini sog dunya koni, dini ilan da goktob sog dunya koni. Bu og poglobiton nilan pa'ali dosop dini sog dunya koni. Tibua, ion og miktidu sog glangit, ion nododa' og motas sog glam non. ³² Bu mogustal ion pa'ali sog ain mitongow non bu midongog non. Tibua, da' nilan tobukoy og gustalan non. ³³ Tibua, ain og gotow nog tinumabuk nog gustalan non, miimung ion nog tanda' nog og talu' nog Mikpongon motud doda'. ³⁴ Po' og dinondag koyon nog Mikpongon mangoy dini, ion og moktalunog talu' nog Mikpongon po' binogayan ion nog Mikpongon nog Bolakat nog di' moglokobus. ³⁵ Og Gama' molalam sog Bata' non bu inuakil non dia sog gongkoman non og glam non. ³⁶ Dadi, simasima og tumud dia sog Bata' non, ion mokalap nog kotubu' nog da' kopus non. Tibua, simasima ompok mokokunut dianon, ondi' ion mokalap nog kotubu' nog da' kopus non bu ondi' mokawa' dia sog polihala' nog Mikpongon."

4

Og gotow Samaria nog glibun migabit-abit ilan ni Isus

¹ Dadi, midongog nog parasiuanan nog og pimunyagan ni Isus modakol pa dia sog pimunyagan ni Jan bu modakol dosop og mikpogunut dianon. ² (Tibua og mimunyang koyon kona' ni Isus, suga'id non, og sulanggu'anan non.) ³ Dangan kisunan ni Isus og dongogan nog ma'nion, ginumonat ilan sog Judia mangka ilan pokpuli' sog Galili. ⁴ Mangka ilan

si'oy pokodatong sog Galili, sumboy mian ilan pa sog probinsia nog Samaria.

⁵ Dangan midopot ilan sog Samaria, minapit ilan sog bonua nog Sikar. Og Sikar koni molani sog glupa' nog binogoy ni Jakub kobon nitu' dia sog bata' non nog si Jusep. ⁶ Ditu' dosop og timba' ni Jakub. Dangan miglotuondow bonua, sabap sog glupugan non ompanow, miningkid si Isus sog molani nog timba' koyon. ⁷⁻⁸ Likud nog sulanggu'anan non koyon mangoy sumaluy nog tasondowan nilan, gomonsunoy pa ongon og glibun minangoy sumigob. Og glibun koyon og gotow Samaria. Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Pinum nika pa akon."

⁹ Tinumabal og glibun koyon, "Iduma mongoni a ma nog tubig dianakon nog saka ika og Hudyu a bu akon og gotow Samaria u?" (Po' og gotow Hudyu ompok ilan mogampu' nog gotow Samaria.)

¹⁰ Tinumabal si Isus nog, "Somo' kisunan mu da bosia og bogoy nog Mikpongon, bu kilolaan mu og migbubut koni minum dianika, ika pa tanan bosia og ba'is mongoni dianon nog tubig. Bu ion og mokobogoy dianika nog tubig nog moksologan nog kotubu' dun."

¹¹ Ma' long nog glibun koyon dun, "Polopanad, ain ka ma pokalap nog tubig koyon nog moksologan nog kotubu' dun? Po' og timba' koni landu' kodalom, bu da'idun og saguk mu dun. ¹² Labi a pota' dia sog mogulang nami kitu' nog si Jakub, og migbogoy nog timba' koni? Ion, asta gombata'anan non, bu potubu'onanan non, dini da pokponginum."

¹³ Dadi, tinumabal si Isus nog, "Simasima og minum nog tubig koni kuowon da mokpuli'. ¹⁴ Tibua, simasima og mokinum nog tubig koni nog bogoyon ku, ondi' nododa' kuowon. Po' og tubig koni nog bogoyon ku mimung nog maktobud dianon og sologan nog kotubu' nog da' kopus non."

¹⁵ Sokali tinumabal og glibun koyon nog, "Polopanad, bila mogusoy da dianika, bogoyoy mu pa akon dun bagun u na di' kuowon, bu bagun u na ondi'

mokpuli'puli' mangoy malap nog tubig dini."

¹⁶ Dadi, tinolu'an non og glibun koyon, "Angoy mu sabi og kodumanan mu mangka pokpuli' dini."

¹⁷ Tibua, tinumabal og glibun koyon nog, "Onda'idun og kodumanan ku."

Miktalu' si Isus dianon nog, "Motud og talu' mu koyon nog da'idun og kodumanan mu. ¹⁸ Tibua, lima buk na tanan og glaki mu bu og glaki koyon nog duma mu mogampu' numun koni, kona' mu tanan og duoy. Sa'an motud doda' og talu' mu koyon."

¹⁹ Miktalu' dosop og glibun koyon, "Polopanad, kisunan ku na nog ika doda' og polomolatas nog talu' nog Mikpongon! ²⁰ Og mokogulangan nami, dini sog bulud koni miktamuy dia sog Mikpongon. Tibua, amu gotow Hudyu, long niu dun, sumboy ditu' tomuyoy sog Jerusalem og Mikpongon."

²¹ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Tolu'on ku dianika nog tud a dianakon, ongon gondow non, bila og Gama' ta poktomuyon, onda' na dini sog bulud koni otawaka ditu' sog Jerusalem. ²² Amu og gotow Samaria, miktamuy amu nog di' niu sunan. Tibua, ami gotow Hudyu, kosunan nami og piktamuy nami po' og tabang sog gotowanan dia poktidu sog bansa Hudyu. ²³ Tibua, posungu' na matong, bu minatong na tanan, nog og tantu nog polotamuy maktamuy sog Gama' bianan sog Bolakat non bu sog motud. Po' ma' nitu' og kolegan nog Gama' sog glangit nog ain maktamuy dianon. ²⁴ Po' og Mikpongon, ondi' motongow. Dadi, ain og tumamuy dianon, sumboy maktamuy bianan sog Bolakat non bu og motud."

²⁵ Dadi, miktalu' og glibun koyon nog, "Kosunan ku nog ongon gondow non, matong og Tinondu' nog Mikpongon Mogdatu' nog iningolanan og Kristu. Bila matong ion, ustalon non og glam non dianita."

²⁶ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Og pogo-longon mu koyon, akon, og duma mu koni mogabitabit."

Mikpuli' na og sulanggu'anan ditu' ni Isus

²⁷ Sog tang koyon, minatong og sulanggu'anan non. Bu kisobu'an ilan nog migabitabit si Isus ilan nog glibun koyon. Tibua, onda'idun mikogonop moksak dia sog glibun koyon nog, "Olo og kolegan mu?" Bu da' nilan dosop kosak dia ni Isus nog, "Iduma mogabitabit a ma dia sog glibun koyon?"

²⁸ Dadi, ginonatan nog glibun koyon og togu'an tubig non koyon mangka angoy sog gimbolayan koyon mangka non tolu'oy dia sog gotowanan nog, ²⁹ "Pogunut amu polo'ma dianakon. Ongoyon ta tontongoy og gotow kitu' nog tinalu' non dianakon og glam nog kohinangan ku. Kona' non ta' gidoy ion og pogolongon kitu' nog Kristu?" ³⁰ Dangan midongog nog gotowanan og talu' nog glibun koyon, migdali'dali' ilan mangoy ditu' ni Isus.

³¹ Og likud nog glibun koyon nog da' dion, inonggat ion kuman nog sulanggu'anan non. Ma' long nilan dun, "Rabi, kan ka na."

³² Tibua, tinabal non ilan nog, "Ongon da ponganon ku nog ondi' niu kosunan."

³³ Dadi, miksinaksakoy ilan nog, "Ongon ta' gidoy og minatod nog ponganon non dini?"

³⁴ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Og ponganon ku og moginang nog glegan nog mikpopangoy kitu' dianakon bu dumoksu' nog ginang non. ³⁵ Kona' ta' long niu pa dun nog pat bulan dona, matong na og timpu gumani? Tibua, tolu'on ku dianiu, tontong niu polo'ma og binalananan koyon. Omba'is ilan na gonion. ³⁶ Og gotow koyon nog gumani, ion non ion og mokposabut kitu' dia sog gotowanan bagun ilan tumabuk dianakon. Og polonggani koyon mokotabuk da nog sugda non tidu sog Mikpongon. Bu ain gotow nog ginani non, mokotabuk nog kotubu' nog da' kopus non. Dadi, tiduan sog polomula asta sog polonggani, mansing ilan mokpogda'da'. ³⁷ Motud og ponolu'on kitu' nog, 'Ongon og polomula bu len dosop gumani dun.' ³⁸ Dinondag u amu gumani sog polayan nog kona' niu

mimula dun, suga'id non, og len gotow. Bu numun koni, amu og mikogani nog pigulas sinsola'an nilan."

Modakol og gotow Samaria nog tinumud dia ni Isus

³⁹ Dadi, modakol gotow Samaria sog koliwagan bonua koyon nog tinumud dia ni Isus sabap sog guksugan nog glibun kitu' nog kisunan dow ni Isus og glam nog kohinangan non. ⁴⁰ Dangan minatong ilan ditu' ni Isus, sinosa'an nilan ion nog monguli'an pa ditu' nilan. Dadi, migonongonong ilan pa ditu' laga' dua' gobi. ⁴¹ Dinumungag pa kodakol og tinumabuk dianon sabap sog gustalan non koyon. ⁴² Dadi, miktalu' og gotowanan koyon dia sog glibun koyon nog, "Numun kitu' kona' po' tinumud ami sabap sog tinalu' mu kitu' dianami, suga'id non, sabap sog ami si'oy, midongog nog dili tolinga nami. Bu kisunan nami nog ion doda' og Polonabang nog glam nog gotow dini sog dunya."

Pikodag ni Isus og bata' nog gotow nog togo golal

⁴³ Midopot dua' ondow golot non, miglandan si Isus ditu' sog Galili. ⁴⁴ Tinalu' non na donsama' nog, "Og polomolatas nog talu' nog Mikpongon ondi' pogodaban sog dili bonua non." ⁴⁵ Tibua, dangan minatong ion sog Galili, modakol og gotowanan nog tinumolima' dianon po' mitongow nilan og glam nog gininang non kitu' sog Jerusalem sog tang nog kologya'an kitu' nog Linius. Po' ilan si'oy, tinumua' ilan dosop ditu'.

⁴⁶ Tubus nitu', mikpuli' si Isus ditu' sog Kana nog sakup nog Galili, nog ditu' non pitimaluy og tubig kitu' dia sog galak. Ongon og bogolal dion, og bata' non nog glaki ondi' mokodag ditu' sog Kapernaum. ⁴⁷ Dangan midongog non nog si Isus minatong na sog Galili tidu sog Judia, linumpak non ion mangka ion pokilat dia ni Isus nog ongoyon non pa pokodagoy og bata' non kitu' ditu' sog Kapernaum nog pokpatoy na.

⁴⁸ Sokali' miktalu' si Isus, "Taman da ondi' amu mokotongow nog gingy-ata'anan bu og kosobu'sobu' nog kohinangan, ondi' amu nododa' tumud!"

⁴⁹ Tibua, tinumabal og bogolal koyon nog, "Sir, pogunut a pa dianakon solian nog totubu' pa og bata' u kitu'."

⁵⁰ Miktalu' si Isus dianon nog, "Panow a na po' og bata' mu kitu' motubu' da."

Dadi, og gotow kitu' tinumud dia ni Isus mangka panow. ⁵¹ Dia pa ion sog dalan, linumpak na nog sosoligananan non mangka poktalu' nog, "Og bata' mu kitu' mokodag na." ⁵² Dadi, miksak ion bog nanu kinumodag og bata' non kitu'. Tinabal nilan ion nog, "Kolabung mipuaspuas tasondow miawa' og panas non." ⁵³ Dadi, sododu'un kisunan non nog og tang koyon, og tang sop nog kotalu' ni Isus kitu' dianon nog, "Og bata' mu motubu' da." Dadi, ion bu og glam nog gla'ayatanan non tinumud dia ni Isus.

⁵⁴ Koni og kodua' nog gingyata' ni Isus nog ininang non nog kangoy non sog Galili tidu sog Judia.

5

Pikodag ni Isus og daday

¹ Tubus nitu', ongon og kologya'an nog gotow Hudyu ditu' sog Jerusalem nog tinumua' si Isus dun. ² Sog galad nog koliwagan bonua koyon nog Jerusalem, ongon og bongawan dion nog ngalan non Bongawan nog Bilibilianan. Sog molani nog bongawan koyon, ongon og tobud dion nog ngalan non dia sog Hini-bru Betesda. Bu sog glumibut nog tobud koyon ngon lima buk glokowlokow. ³ Modakol og mikpobobolilid nog gotowanan dion nog di' mokokodag mama' nog buta, og pingka', bu og daday. [Pigbogadan nilan moglimbual og tubig koyon. ⁴ Po' sumolingka og moloikat nog Mikpongon mangoy dion mangka non limbualoy og tubig koyon. Ain og mokuna sumigbu dia sog tobud koyon, kuli'an og mosakit non minsan olo mosokitoy dun.]

⁵ Ongon sala kotow ditu', og daday. Tolu pulu' bu walu ton non na pogbotikon og mosakit non koyon. ⁶ Dangan mitongow

ni Isus og gotow koyon nog pogbolilid dion, kisunan non nog miobon na nog daday koyon poglogogaan og mosakit non koyon. Dadi, sinakan non ion nog, "Moleg a ta' kuli'an?"

⁷ Tinumabal og daday koyon nog, "Onda'idun tanan og sumikwat dianakon sog tobud koyon bila limbualon na. Dadi, solian ku mogapas mangoy dion, ngon na og mokuna sumigbu dianakon."

⁸ Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Pogbuat a bu imud mu og gikam nika koyon mangka a panow."

⁹ Sododu'un kiuli'an og gotow koyon. Inimud non og gikam non koyon mangka panow.

Og gondow kitu' mibona' sog Gondow nog Pogulali. ¹⁰ Dadi, dangan mitongow nog kounutananan nog gotow Hudyu og gotow koyon nog kiuli'an nog migoitoit nog gikam non, tinolu'an nilan ion nog, "Iduma mogoitoit a ma nog gikam nika koyon nog saka og gondow koni, og Gondow nog Pogulali? Og bonduan ion dia sog pogbotadon ta!"

¹¹ Dadi, tinumabal ion nog, "Og gotow nog mikpokodag dianakon miktalu' dianakon nog, 'Imud mu og gikam nika koyon mangka a panow.' "

¹² Dadi, sinakan nilan ion nog, "Sima otowoy og miktalu' nion dianika?" ¹³ Tibua, og kiuli'an koyon, da' non kilolaoy bog sima og mikpokodag kitu' dianon po' si Isus miksolingod na dia sog kodokolan nog gotowanan koyon.

¹⁴ Tubus nitu', mitongow ni Isus og gotow kitu' nog kiuli'an ditu' sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon bu tinolu'an non nog, "Tontong mu, kiuli'an ka noma. Dadi, lota' a na moginang nog dusa bagun ka ondi' kodotongan nog labi pa sog sinsaan mu kitu'." ¹⁵ Dangan kisunan non bog sima og mikpokodag dianon, inangoy non pogobitoy dia sog kounutananan nog gotow Hudyu.

Og kotubu' bianan sog Bata' nog Mikpongon

¹⁶ Dadi, sabap sog piginang ni Isus koyon sog Gondow nog Pogulali, og kounutananan nog bansa Hudyu koyon,

pikongitan nilan si Isus. ¹⁷ Tibua, miktalu' si Isus dianilan nog, "Og Gama' u ondi' mulali moginang gobi gondow. Bu akon si'oy ma' nitu' u dosop." ¹⁸ Sa'an itu' migdungag og pokangit nilan dia ni Isus nog boya'an poksipian nilan tanan ion munu' dun. Po' kona' tibua nog da' non unutoy og botad pa'ali sog Gondow nog Pogulali, suga'id non, miktalu' pa ion nog og dili Gama' non og Mikpongon. Og ma'ana non, pibatuk non og glawas non dia sog Mikpongon.

Og baya' nog Bata' nog Mikpongon

¹⁹ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Tolu'on ku dianiu nog og Bata', da'idun og minang non bila ion da. Suga'id non, og minang non ain da og mitongow non dia sog Gama' non. Po' ain og ginangon nog Gama' non, kitu' dosop og ginangon nog Bata'. ²⁰ Og Gama' molalam dia sog Bata' non, bu potongowon non og glam nog kohinangan non. Bu labi pa dini og kosobu'sobu' nog potongowon non dianon bu kosobu'an amu tokodoy dun. ²¹ Po' og Gama', ompotubu' non og minatoy. Bu og Bata' non si'oy mokopotubu' dosop sog ain kolegan non. ²² Og Gama', ondi' na mongukum minsan sala kotow. Suga'id non, inuakil non na og baya' mongukum dia sog Bata' non ²³ bagun pogodaban ion nog gotowanan mama' nog kopogadab nilan dia sog Gama' non. Bila og gotow nog ondi' mogadab dia sog Bata', ondi' non dosop godaban og Gama', nog ion non ion og mikpopangoy dia sog Bata' non dini sog dunya.

²⁴ "Tolu'on ku dianiu, simasima og mokodongog nog talu' u bu tumud dia sog mikpopangoy kitu' dianakon, ondi' na ion polihola'on. Suga'id non, migawon na tidu sog patoy bu mikalap na ion nog kotubu' nog da' kopus non. ²⁵ Tolu'on ku dianiu, ongon gondow matong, bu numun kitu' dini notanan, nog ain og mikpomatoy, modongog nilan og talu' nog Bata' nog Mikpongon. Bu ain gotow nog mokodongog dun, motubu' ion. ²⁶ Og Gama' u, ion non nion og poktiduan nog kotubu'. Dadi, og Bata' non si'oy, inimung non dosop nog poktiduan nog kotubu'.

²⁷ Bu binogayan dosop ion nog Gama' non nog baya' mongukum po' ion og Binata' sog Kilawan.

²⁸ "Na' amu mosobu' dun po' ongon gondow matong nog glam nog ain mikpomatoy, modongog nilan og sowalan ku ²⁹ mangka ilan pogbuat tidu sog globong. Ain og molongas og kohinangan non, mogbuat ilan po' motubu' ilan asta sog da' kopus non. Tibua, ain molaton kitu' og kohinangan non, mogbuat ilan po' polihola'on ilan. ³⁰ Da'idun og minang u, bila akon da. Og kopongukum u ain da og tolu'on nog Gama' u. Bu bila mongukum u, di' u mogbigya'. Og pogopasan ku moginang, ain kosu'atan dun og mikpopangoy kitu' dianakon, kona' og dili glawas u.

Og mikotaksi' pa'ali dia ni Isus

³¹ "Bila akon da og monaksi' pa'ali dianakon, di' ba'is tudon. Tibua, ongon pa lual og tumaksi' pa'ali dianakon. ³² Bu kisunan ku nog og koponaksi' non koyon pa'ali dianakon motud.

³³ "Pipangoy niu tanan og dodondagon niu ditu' ni Jan nog Polomunyang. Ion tinumaksi' nog motud pa'ali dianakon. ³⁴ Kona' po' sumboy nog ongon og gotow tumaksi' pa'ali dianakon. Tibua, sa'an ini tinalu' u po' bagun amu motabang tidu sog dusaanan niu. ³⁵ Si Jan mama' nog tiow. Ion migbogoy nog dolag dianiu bu kisu'atan amu dun solianlian. ³⁶ Ongon pa lual og mokosog nog taksi' lual dia ni Jan. Ion non ion og piginang u, og dinondag nog Gama' u dumoksu' dianakon. Og piginang u numun koni, og mokotaksi' nog ion doda' og mikpopangoy dianakon dini. ³⁷ Og Gama' u nog ion mikpopangoy dianakon, ion dosop og dili tumaksi' pa'ali dianakon. Amu koyon, da' niu sibon kodongog og sowalan non bu da' niu sibon kotongow og bayu'bayu' non. ³⁸ Bu onda' niu dosop ungodoy og talu' non dianiu po' ondi' amu tumud dia sog pipangoy non kitu' dini. ³⁹ Gobi gondow moganad amu nog Kitab po' balu' niu, bianan dion, mokalap amu dun nog kotubu' kitu' nog da' kopus non. Tibua, ion non ion og Kitab kitu' nog tumaksi'

dianakon! ⁴⁰ Tibua, ompok amu mangoy dianakon malap nog kotubu' nog da' kopus non.

⁴¹ “Bu kona' og ponontongon ku og dongya' nog sagyaotow. ⁴² Tibua, kosunan ku amu nog ondi' amu molalam dia sog Mikpongon. ⁴³ Minangoy u dini bianan dia sog baya' nog ngalan nog Gama' u. Tibua, da' niu akon tolima'oy. Bigya' non, bila og len gotow mangoy dini bianan sog baya' nog dili ngalan non, tolima'on niu da ion. ⁴⁴ Loliagon amu tokodoy pogdongya'an nog pakasiotow niu. Tibua, ondi' amu loliagon mogapas moginang nog ginang kitu' nog mondom kodongya'an dun og Mikpongon. Bila ma' nitu', olo ma mogandun kotud niu dianakon?

⁴⁵ “Tibua, na' amu momikil nog sumbungon ku amu dia sog Gama' u. Suga'id non, si Muses og moksumbung daniu, og dodomaan niu kitu' bosia nog tumabang daniu. ⁴⁶ Somo' tinumud amu dia ni Muses, tumud amu dosop bosia dianakon po' sinulat non kitu' og pa'ali dianakon. ⁴⁷ Dadi, sabap sog ondi' amu tumud dia sog sinulat non kitu', olo ma og mogandun og kotud niu dia sog piktalun' u koni?”

6

Piokan ni Isus og lima ngibu kotow

Matiu 14:13-21, Mark 6:30-44, Luk 9:10-17

¹ Tubus nitu', ongon gondow non, tinumolipag ilan sog danow nog Galili. Og kodua' ngalan non og danow koyon og Tiberias. ² Modakol og gotowanan nog mikpogunut dianon sabap sog gingy-ata'anan nog mitongow nilan nog kinumodag og gotowanan dun. ³ Bu tinumukad si Isus ilan nog sulanggu'anan non sog buntut mangka ilan ingkud dion. ⁴ Bu dali' na datong og tang nog kologya'an nog gotow Hudyu nog iningolanan Liniusan.

⁵ Dangan mibontow ni Isus nog modakol og gotowanan posungu' ditu' non, sinakan non si Pilip nog, “Ain ita

gidoy pokosaluy nog ponganon bagun kokanan og gotowanan koni dun?”

⁶ Sinak non ini po' og tontongan non dia ni Pilip. Tibua, sunan non na bog olo og inangon non.

⁷ Tinumabal si Pilip nog, “Minsan si'oy tipoton ta moksaluy og dua' gatus dinari,* ondi' ilan pa mogatul dun monopoti si'oy.”

⁸ Tibua, si Andriu, og gilug ni Simun Piter bu solabuk dosop sulanggu' ni Isus, miktalu' nog, ⁹ “Koni og bata' laki koni, migbalun nog lima buk mokolintokon nog pan nog barli† bu dua' buk soda' nog mokolintokon dosop. Tibua, olo ma mogandun kopogbonad dun dia sog dakol nog gotowanan koni?”

¹⁰ Dadi, miktalu' si Isus nog, “Pingkud niu og gotowanan koyon dion.” (Og bonua koyon og kan kolobowan.) Dadi, mikpongingkud og glam nog gotowanan koyon. Og dakol nog kolokianan tibua, ongon lima ngibu kotow. ¹¹ Tubus nion, inalap ni Isus og pan kitu' mangka non posolomatoy sog Mikpongon mangka non pogotuloy dia sog gotowanan koyon nog mikpongingkud dion sog goktob nog gle-gan nilan. Bu ma' nitu' dosop og kopogbahagi' non nog soda' kitu'.

¹² Dangan mibosug ilan na, og glam nilan, miktalu' si Isus sog sulanggu'anan non nog, “Angoy niu pogalap og sama' nilan koyon kuman bagun ondi' mogasta.”

¹³ Dadi, pingalap nilan og sama' nilan koyon kuman nog pan nog barli. Og miomud nilan dun sopulu' bu dua' bogyas nog lunsan mikpokponu'.

¹⁴ Og gotowanan nog mikotongow nog gingyata' kitu' nog ininang ni Isus, miktalu' ilan nog, “Ion non na bayu' ini og Polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon nog pokpodotongan ta dini sog dunya!” ¹⁵ Kisunan ni Isus nog poksipian nilan ion tumogol mimung nog datu' nilan. Dadi, migdoduoy ion milaguy ditu' posungu' sog buntut.

* **6:7** 6:7 Og golaga' nog dua' gatus dinari koyon, og tindanan sog sala kotow moginang sog dialom nog walu bulan. † **6:9** 6:9 Og barli koni, og gininisan nog paloy nog pongimungan nog pan, alu'alu' og ponganganon nog miskinan.

*Mipanow si Isus sog dibabow tubig
Matiu 14:22-33, Mark 6:45-52*

¹⁶ Dangan miksindopondow na, minangoy og sulanggu'anan non koyon sog goksid nog danow. ¹⁷ Sinumakoy ilan sog bolangoy nilan mangka ilan tulak posungu' sog Kapernaum. Modolom na saka, onda' pa si Isus datong ditu' nilan. ¹⁸ Bu linumandos og galu' bu linumuk-sang og nabok. ¹⁹ Dangan mikpomolula ilan na laga' nog gonom kilumitru bu moginonga' kumontas nog danow koyon, mitongow nilan si Isus pokpanow sog dibabow nog danow koyon posungu' ditu' nilan. Dadi, kiondokan ilan tokodoy dun. ²⁰ Tibua, miktalu' si Isus dianilan nog, "Na' amu kondokan po' akon da ini!" ²¹ Dadi, da' ilan da kondok mokposakoy dianon dia sog bolangoy nilan koyon bu sododu'un minatong ilan ditu' sog posungu'an nilan koyon.

Pinontong nog gotowanan si Isus

²² Migboloma' ion, og gotowanan kitu' nog piokan ni Isus nog ditu' da mibagak sog dipag nog danow, kilobotan nilan nog kolabung solabuk da og bolangoy dion. Bu dangan tinumulak og sulanggu'anan ni Isus, migdoduoy ilan tumulak nog ilanilan da po' si Isus onda' pogunut dianilan. ²³ Tubus nitu', ongon og bolangoy-anan nog tidu sog Tiberias nog mikpong-donggu' ilan ditu' sog molani nog bonua kitu' nog piokanan ni Isus sog gotowanan nog pan mitubus non posolomatoy sog Mikpongon. ²⁴ Dangan mitintu' nog gotowanan koyon nog da' dia si Isus bu og sulanggu'anan non, mikponakoy ilan dia sog bolangoyanan kitu' mangka tulak posungu' sog Kapernaum po' ponontongon nilan ion ditu'.

Si Isus og poktiduan nog kotubu' nog da' kopus non

²⁵ Dangan mitongow nilan si Isus ditu' sog dipag, sinakan nilan ion nog, "Rabi, nanu a pa minatong dini?"

²⁶ Tinabal non ilan nog, "Tolu'on ku dianiu, nog sa'an ion pokponontongon niu akon, kona' po' sabap sog mitongow niu

og gingyata'anan nog gininang u, suga'id non, sabap sog mikokan amu nog boya'an mikpogbosug amu tanan. ²⁷ Na' amu monukat nog ponganon nog monglos da. Suga'id non, ponomaloy niu moksukat og ponganon kitu' nog di' monglos nog mokobogoy nog kotubu' nog da' kopus non. Og mokobogoy nog ponganon koni dianiu og Binata' sog Kilawan. Po' og tanda' nog ion togo baya', binogoy na dianon nog Gama' nog ion og Mikpongon."

²⁸ Dadi, miksak ilan dianon nog, "Olo ma og ginangon nami bagun nami minang og glegan nog Mikpongon?"

²⁹ Tinumabal si Isus nog, "Og glegan nog Mikpongon nog inangon niu ma' nini, sumboy tumud amu dia sog pipangoy non kitu' dini sog dunya."

³⁰ Dadi, miksak ilan nosop nog, "Olo ma og ompotongow mu nog gingyata' dianami bagun ami tumud dianika? ³¹ Og mokogulanganan ta kobon nitu', masa ni Muses nog ditu' ilan pa sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, og piglokan nilan og mana. Ma' nog sinulat kitu' sog Kitab nog, 'Binogayan non ilan nog ponganon nog miktidu' sog glangit.' "‡

³² Dadi, ma' long ni Isus dun, "Tolu'on ku dianiu nog kona' itu' ni Muses og migbogoy nog ponganon kitu' nog miktidu' sog glangit. Suga'id non, og Gama' u, ion og mogbogoy dun dianiu og tantu nog ponganon nog miktidu' sog glangit. ³³ Po' og ponganon nog miktidu' sog Mikpongon, ion non ion og tinumona' kitu' tidu' sog glangit nog ion og mogbogoy nog kotubu' dia sog gotowanan dini sog dunya."

³⁴ Dadi, miktalu' ilan nog, "Polopanad, tidu' numun kitu', bogoyoy mu pa ami nog ponganon koyon."

³⁵ Miktalu' si Isus nog, "Akon, ion non ion og ponganon koyon nog mogbogoy nog kotubu' nog da' kopus non. Ain og gotow nog mangoy dini nakon, ondi' nododa' ion kogutoman. Bu ain og tumud dianakon, ondi' nododa' ion kuowon. ³⁶ Tibua, tinalu' u na, nog minsan si'oy mitongow niu na akon, ondi' amu nododa' tumud dianakon. ³⁷ Og glam nog binogoy

nog Gama' u dianakon nog gotowanan, mangoy ilan dini nakon. Bu simasima og mangoy dini nakon, ondi' u ilan bugowon. ³⁸ Po' sa'an minangoy u dini tidu sog glangit, kona' po' inangon ku og dili glegan ku, suga'id non, og moginang nog glegan nog mikpopangoy kitu' dianakon. ³⁹ Bu ma' nini og glegan nog mikpopangoy kitu' dianakon nog ondi' u kobolongan nog glam nog binogoy non dianakon, minsan sala kotow si'oy. Suga'id non, potubu'on ku da ilan puli' sog matong og gimpusan nog gondow. ⁴⁰ Po' og glegan nog Gama' u nog simasima og mikotongow sog Bata' non bu tinumud dianon, kongonan ilan nog kotubu' nog da' kopus non, bu potubu'on ku ilan puli' sog gimpusan nog gondow."

⁴¹ Tubus nitu', og kounutananan nog gotow Hudyu koyon, mikpokumodumod ilan sabap sog talu' ni Isus kitu' nog ion og ponganon tinumona' tidu sog glangit. ⁴² Dadi, mikpoktal' ilan nog, "Kona' ta' ion ni Isus nog og bata' ni Jusep? Kilolaan ta og gina'ama' non. Saka moktal' ma nog ion og tinumona' kitu' tidu sog glangit?"

⁴³ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Na' amu mokpokumodumod dion. ⁴⁴ Onda'idun og mokangoy dini nakon taman da di' ion ponulu'an nog Gama' u nog ion og mikpopangoy dianakon. Bu potubu'on ku ion puli' sog gimpusan nog gondow. ⁴⁵ Po' sinulat nog polomolatasan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog, 'Og glam nog gotow ponadan nog Mikpongon.' S Dadi, ain og monginogog dia sog Gama' bu moganad dianon, mangoy dini nakon. ⁴⁶ Onda'idun og mikotongow nog Gama' lual da ion nog miktidu sog Mikpongon. Sala non da og mikotongow nog Gama'. ⁴⁷ Po' tolu'on ku daniu nog simasima og tumud dianakon, mialap non na og kotubu' nog da' kopus non. ⁴⁸ Akon og ponganon nog poktiduan nog kotubu'. ⁴⁹ Og mokogulanganan niu kitu' kobon nitu', masa pa nog ditu' ilan sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, piglokan nilan og mana. Mama' nitu' si'oy, mikpomatoy ilan da. ⁵⁰ Tibua, og pogolongon ku

koni nog ponganon, ion non og tinumona' tidu sog glangit. Simasima kuman dun ondi' na matoy. ⁵¹ Akon og ponganon kitu' nog tinumona' tidu sog glangit nog mogbogoy nog kotubu'. Simasima og kuman dun, ondi' ion matoy, suga'id non, motubu' ion asta sog da' kopus non. Og ponganon koni, ion non og gungod u nog bogoyon ku bagun mimung nog kotubu' nog gotowanan dini sog dunya."

⁵² Dangan midongog nog kounutananan kitu' nog Hudyu og tinalu' ni Isus koyon, miglandu' og susian nilan ilan bu ilan. "Olo og mogandun kopokan nog gotow koyon dianita nog gungod non?"

⁵³ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Tolu'on ku daniu nog taman da ondi' amu kuman nog gungod nog Binata' sog Kilawan bu minum nog dugu' non, onda'idun kotubu' daniu. ⁵⁴ Po' simasima og kuman nog gungod u bu minum nog dugu' u, ion og mokalap nog kotubu' nog da' kopus non bu potubu'on ku ion puli' sog gimpusan nog gondow. ⁵⁵ Po' og gungod u og tantu nog ponganon, bu og dugu' u og tantu nog ginumon. ⁵⁶ Simasima og kuman nog gungod u bu minum nog dugu' u, ion sinumolabuk dianakon bu akon dia u non. ⁵⁷ Og Gama' u nog og piktidian nog kotubu', og mikpopangoy dianakon dini sog dunya. Bu sa'an mitubu' u po' sabap dianon. Dadi, simasima og kuman dianakon, motubu' ilan sabap dianakon. ⁵⁸ Ion non ion og pogolongon ku koyon nog ponganon nog tinumona' tidu sog glangit. Og mokogulanganan niu kobon nitu', mikokan ilan si'oy nog mana, mikpomatoy ilan da. Tibua, ain og gotow kitu' nog kuman nog ponganon koni nog pigolong u, motubu' asta sog da' kopus non."

⁵⁹ Og glam nini tinalu' ni Isus so-lian non mokpanad ditu' sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu ditu' sog Kapernaum.

Modakol og sulanggu'anan ni Isusog mikpongawa' dianon

⁶⁰ Dangan midongog nilan ini, modakol og sulanggu'anan non og mikpoktal'

nog, “Og pikpanad non koyon mologon tokodoy. Sima gidoy og moleg tumabuk dun?”

⁶¹ Kisunan da ni Isus og pikumodumod nilan koyon. Dadi, miktalu' ion nog, “Sabap dini ombagla ta' og tud niu dun dianakon? ⁶² Labi na bayu' bila motongow niu nog og Binata' sog Kilawan maktolabang posungu' ditu' sog piktiduan non! ⁶³ Og mokobogoy nog kotubu', og Bolakat da nog Mikpongon. Ondi' ini minang nog sagyaotow. Og talu' u kitu' nog tinalu' u dianiu, mogokbit dianiu sog Bolakat nog Mikpongon nog ion mogbogoy nog kotubu' nog da' kopus non. ⁶⁴ Tibua, og duma dianiu ondi' tumud dun.” (Po' donsama' na ni Isus kisunan bog sima doda' dianilan og ondi' kitu' tumud bu sima dosop og moguakil kitu' dianon sog gla'at.) ⁶⁵ Bu miktalu' pa si Isus nog, “Sa'an ini tinalu' u dianiu nog da'idun mokangoy dini nakon, bog di' da ion kumboyon nog Gama' u.”

⁶⁶ Sabap ditu', modakol mikpogawa' nog sulunggu'anan non bu da' ilan na pogunutan dianon. ⁶⁷ Dadi, tinolu'an ni Isus og sopulu' bu dua' kotow sulunggu'anan non koyon nog, “Amu buan, gonatan niu ta' dosop akon?”

⁶⁸ Tinabal ion ni Simun Piter nog, “Kounutan, sima ma dogo buan og pogunutan nami? Dia doma nika og talu' kitu' nog mokobogoy nog kotubu' nog da' kopus non. ⁶⁹ Dadi, tinumud ami bu mitintu na dianami nog ika doda' og Mosigda kitu' nog miktidu sog Mikpongon.”

⁷⁰ Tubus nitu', tinumabal si Isus nog, “Amu koyon, nog sopulu' bu dua' kotow, akon og mimili' dianiu. Tibua, ma' nitu' si'oy, ongon pa dianiu og pogboya'an ni Kindagow.” ⁷¹ Og pigolong non koyon si Judas, og bata' ni Simun Iskariot. Po' minsan si'oy misunu' na ion sog sopulu' bu dua' sulunggu'anan ni Isus, ion da og miguakil dia ni Isus sog gla'at.

7

Tinumua' si Isus nog kologya'an

¹ Tubus nitu', migdundaan si Isus sog bonua nog Galili po' migolig ion mangoy

sog Judia po' poksipian ion munu' nog kounutananan nog bansa Hudyu. ² Tibua, dangan dali' na datong og kologya'an nog bansa Hudyu nog iningolanan Og Ginang sog Kolokowan, ³ miktalu' og putupusodanan non dianon nog, “Gonatoy mu og bonua koni bu angoy a ditu' sog Judia bagun da motongow nog sulunggu'anan mu ditu' og gingyata'anan mu. ⁴ Po' og gotow nog moleg ompulonag og bontugan non, sumboy ondi' non bunion og ginang non koyon. Dadi, bila ininang mu noma og ma' nion koyon, sumboy potongowon mu na og glawas mu sog glam nog gotowanan.” ⁵ Sa'an itu' ma' nitu' og tinalu' nog putupusodanan non koyon dianon po' ilan si'oy, da' ilan pa tud dianon.

⁶ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, “Onda' pa datong og tang nog bagun u kilolaan nog gotowanan. Tibua amu, minsan olo tangoy dun, mogusoy da dianiu. ⁷ Po' ondi' amu da kopokongitan nog gotowanan dini sog dunya. Tibua akon, pokongitan nilan akon po' sabap sog kobon non poktolu'on ku dianilan og kohinangan nilan nog molaton. ⁸ Dadi, angoy amu na tua' sog ginang kitu'. Akon, ondi' u pa sokali' po' kona' pa og tang nog mokpotongow u.” ⁹ Dadi, migonongonong pa ion sog Galili.

¹⁰ Dangan mikogonat og putupusodanan non koyon posungu' sog kologya'an kitu' sog Jerusalem, ion si'oy minangoy dosop ditu'. Tibua, onda' ion pokpotampal dia sog gotowanan. ¹¹ Og kounutananan nog bansa Hudyu, pikponontong nilan ion dion sog kologya'an koyon bu kobon nilan moksak dun nog, “Ain gidoy og gotow kitu' dun?”

¹² Bu og gotowanan koyon dion, mikpogilomilom ilan pa'ali dianon. Og dumaanan mokpoktal' ilan nog, “Molongas ion nog gotow.” Tibua, og dumaanan sop mokpoktal' nog, “E, ondi' le, suga'id non, og gotow koyon poglimbungan non tibua og gotowanan.” ¹³ Tibua, da' nilan tolu'oy dia sog kodokolan po' mondok ilan dia sog kounutananan nog bansa Hudyu.

Mikpanad si Isus dion sog kologya'an koyon

¹⁴ Dangan migoginonga' na og kologya'an koyon, minangoy si Isus sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka ion poktolipun mokpanad ditu'. ¹⁵ Dangan midongog nog kounutananan nog bansa Hudyu og pikpanad non koyon, kisobu'an ilan tokodoy dun. Miksinaksakoy ilan nog, "Ain non gidoy mialap og kotoan non koyon saka onda'idun og mikpanad dun dianon?"

¹⁶ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Og pikpanad u koni, onda' poktidu sog dili kotoan ku, suga'id non, ditu' miktidu sog mikpopangoy kitu' dianakon dini. ¹⁷ Ain og moleg mokokunut dia sog glegan nog Mikpongon, kosunan non bog ain miktidu og pikpanad u koni bog dia ta' sog Mikpongon otawaka dia ta' sog dili pomikilan ku. ¹⁸ Bila og gotow mokpanad nog dia da tidu sog dili pomikilan non, og pogopason non bagun tibua pogdongya'an nog gotowanan. Tibua, og gotow kitu' nog mogapas moginang bagun ompotas dun og mikpopangoy kitu' dianon, ondi' ion kotongowan nog di' motud. ¹⁹ Kona' ta' nog binogayan amu ni Muses nog pogbotadon niu? Saka da'idun motanan, sala kotow si'oy, og mikokunut dun! Iduma poksipian niu ma akon munu'?"

²⁰ Tinumabal og gotowanan nog, "Tinosopan ka bayu' nog glatdiwata! Sima moleg munu' dianika?"

²¹ Tinumabal si Isus nog, "Saka buan mosobu' amu ma dun bu pogoka'on niu ma akon dun dangan ininang u nog solabuk ginang kitu' nog kosobu'sobu' sog Gondow nog Pogulali? ²² Si Muses dinumondag kobon nitu' nog og gombata' niu nog glaki sumboy tukon. (Og botad kitu' onda' dianon miktidu, suga'id non, dia pa miktidu sog mokogulangan kitu' nog mikuna pa dianon.) Bu bila ombona' og kopoktuk nog gombata' niu sog Gondow nog Pogulali, tukon niu da. ²³ Dadi, bila tukon niu og gombata' niu sog Gondow nog Pogulali bagun niu munut og pogbotadon ni Muses, iduma lolingitan amu ma dianakon bila pokodagon ku og gotow sog Gondow nog Pogulali? ²⁴ Na'

niu ukumon og gotow nog sagya tibua motongow niu dianon. Suga'id non, lil-ing niu nog mahatul og kohinangan non bianan sog motud."

Si Isus og Tinondu' nog Mikpongon Mogdatu'dia sog gotowanan

²⁵ Tubus nitu', ongon og duma gotowanan sog Jerusalem miksak nog, "Kona' non ta' gidoy ion og gotow kitu' nog poksipian nilan munu'? ²⁶ Tontong niu polo'ma ion, dion ion mimali sog kodokolan nog gotow, saka, da' nilan ma ion pomagoy dun. Og kounutananan koyon, mimikil ilan ta' gidoy nog ion non na ion og Kristu kitu'? ²⁷ Tibua, og gotow koni, kisunan ta na ini bog ain ion miktidu. Saka, og Kristu kitu', bila matong na ion, onda'idun og mokosun dun bog ain poktidu."

²⁸ Sog solian pa ni Isus mokpanad dion sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, miktalu' ion nog mosikad nog, "O'o! Bila amu, long niu dun, kisunan niu akon bu kosunan niu dosop bog ain u miktidu. Tibua, onda' u angoy dini nog dili baya' u. Suga'id non, ngon og mikpopangoy dianakon dini bu ion motud. Onda' niu ion kilolaoy. ²⁹ Tibua akon, kilolaan ku ion po' ditu' u non miktidu bu ion og mikpopangoy dianakon."

³⁰ Dadi, sabap ditu', inangoy nilan bosia ukpa'oy. Tibua, onda'idun mokogonop mukpa' dianon po' da' pa datong og tang non. ³¹ Tibua, modakol da og gotowanan og tinumud dianon. Bu long nilan dun, "Bila matong na og Kristu, mokinang ta' gidoy ion nog gingyata'anan nog labi pa sog gininang nog gotow koni?"

Dinondag nilan mukpa' si Isus dia sog polongipatanansog Baloy nog Poktomuyan

³² Og parasiuanan koyon, midongog nilan og gilom nog gotowanan koyon pa'ali dia ni Isus. Dadi, ilan bu og mokokotas nog boliananan koyon, dinumondag ilan nog polongipatanan koyon nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon nog on-goyon nilan ukpa'oy si Isus.

³³ Miktalu' si Isus dia sog gotowanan nog, "Mokunul ita pa niu

podali'dali'. Tubus nitu', mokpuli' u na ditu' sog mikpopangoy kitu' dianakon. ³⁴ Pokponontongon niu akon, tibua, ondi' niu akon motongow po' og gongayan ku ondi' amu mokangoy dun."

³⁵ Dangan midongog nog kounutananan nog bansa Hudyu og tinalu' ni Isus kitu', miksinaksakoy ilan nog, "Ain gidoy pok-sipi mangoy og gotow koyon nog ondi' ta ion motongow dun? Mangoy ta' gidoy ion sog bonuaanan nog Girik nog ain pigonongan nog pakasi Hudyuanan ta bu pokpanad ion dia sog gotow Girik? ³⁶ Olo gidoy og ma'ana nog piktalunon koyon nog pokponontongon ta ion, tibua, ondi' ta ion motongow bu ondi' ita mokangoy sog ain gongayan non?"

³⁷ Og gimpusan nog gondow nog kologya'an koyon, ion non og bololaga' tokodoy. Sog tang koyon minindog si Isus mangka poktalunon nog mosikad nog, "Simasima og kuowon daniu, mangoy ion dini nakon mangka inum! ³⁸ Simasima og tumud dianakon, mimung ma' nog sinulat kitu' sog Kitab nog, 'Moglayas tidu sog dialom non og tubig nog mogbogoy nog kotubu' nog da' kopus non.' " ³⁹ Og pigolong non koyon, ion non og Bolakat nog Mikpongon nog motabuk nog gotowanan sog gunanunan koyon nog ain tinumud kitu' dia ni Isus. Sog tang kitu', onda' pa bogoyoy og Bolakat nog Mikpongon po' onda' pa si Isus potasoy ditu' sog glangit.

⁴⁰ Dangan midongog nilan og piktalunon ni Isus koyon, ongon miktalu' nog, "Og gotow koni, ion non doda' og Polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon nog pokpodotongan ta."

⁴¹ Miktalu' sop og dumaanan nog, "Ion non ini og Kristu!"

Ongon dosop miktalu' nog, "Og Kristu, onda' ion ditu' poktidu sog Galili. ⁴² Po' long pa nog sinulat nog talu' nog Mikpongon, og Kristu kitu' ditu' poktidu sog pangkat ni Apu' Dabid bu ditu' ion bota'oy sog Betlehem, og bonua nog pigonongan ni Apu' Dabid kobon nitu'." ⁴³ Sabap sog

ma' nitu' og pikilan nilan pa'ali dia ni Isus, mibahagi' og gotowanan dun. ⁴⁴ Og duma dianilan, moleg mukpa' dianon. Tibua, da' nilan kinang.

Og kounutananan nog bansa Hudyu momungyas dianon

⁴⁵ Dadi, og polongipatanan nog Baloy nog Poktomuyan koyon mikpuli' sog parasiuanan bu mokokotas kitu' nog boliananan. Sinakan ilan nog, "Olo nion? Da' niu ma ion oitoy dini!"

⁴⁶ Dadi, tinumabal og polongipatanan koyon nog, "Onda'idun pa sibon gotow nog mikopoktalunon mama' nog kopoktalunon."

⁴⁷ Sokali' tinumabal og parasiuanan koyon nog, "Aba, amu si'oy, kibigyakan non dosop bayu' amu? ⁴⁸ Da'idun tanan sala kotow si'oy nog kounutananan nog bansa ta bu og parasiuanan koni og tinumud dianon. ⁴⁹ Og gotowanan koyon, og sobu' ilan nog botad nog pilatas ni Muses. Sa'an da polihola'on ilan nog Mikpongon."

⁵⁰ Ongon sala kotow dianilan dion si Nikudimus. Ion non og parasiu kitu' nog sibon mangoy ditu' ni Isus nog gobi. Miktalu' ion dianilan nog, ⁵¹ "Long pa nog Botad ta, ondi' ita mokopongdodali' mongukum nog gotow tontal da di' ta inongogan mahatul bagun ta kosunan bog olo doda' og kohinangan non."

⁵² Sokali' tinumabal og duma parasiuanan koyon nog, "Tidu a ta' dosop sog Galili? Liling mu mahatul bog olo og sinulat sog Kitab po' dion nika kotongow nog da'idun og polomolatas nog talu' nog Mikpongon nog moktidu sog Galili."† [⁵³ Tubus nion og glam nilan dion, mikpoguli' ilan na.

8

Og glibun nog kibuya'an monglaki

¹ Tibua, si Isus, minangoy ion sog bulud nog ngalan non Olibu. ² Migboloma' ion, dali'ondow pa bonua, minangoy ion puli' sog glomalomaan nog Baloy koyon

* **7:38** 7:38 Isaya 58:11 † **7:52** 7:52 Sabap sog glolingit nilan, milapang ilan po' og polomolatas kitu' nog si Jona, miktidu ion sog Galili, bu ngon pa bayu' duma.

nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Modakol nog gotowanan og miglibut dianon. Dia ion pogingkud sog titonga' nilan mokpanad dianilan. ³ Solian non mokpanad, minatong og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu og parasuanan. Migoit ilan nog glibun nog kibuya'an nilan monglaki mangka nilan pindogoy og glibun koyon sog sungu'an nog gotowanan koyon ⁴ mangka ilan poktalun' dia ni Isus nog, "Polopanad, og glibun koni kibuya'an nami monglaki. ⁵ Long pa nog Botad ta dun, og dinondag ni Muses nog og gotow nog mokohinang mama' nog gininang nog glibun koni, sumboy botuon ion asta matoy. Bila buan ika, olo ma og motalu' mu dun?" ⁶ Sa'an ion sinakan nilan si Isus nog ma' nion po' pogolapsobapan nilan ion bagun ongon og dalan nilan sumumbung dianon. Tibua, minakung si Isus mangka ponulat nog tondu' non dia sog glupa'. ⁷ Sintak nilan koyon moksak dianon, minindog si Isus mangka ion poktalun' nog, "Sima og da'idun dusa non daniu, ion og moguna matu sog glibun koni." ⁸ Tubus nitu', minakung nosop ion mangka sulat mokpuli' dia sog glupa'.

⁹ Dangan midongog nilan og talu' ni Isus koyon, piksigonatan nilan ion miguna og mokogulanganan asta og mibagak dion si Isus bu og glibun koyon nog pogindog dion. ¹⁰ Dadi, minindog si Isus mangka ion poksak dia sog glibun koyon nog, "Ibun, ain ilan noma dun? Onda'idun noma og misama' dianilan, og moleg mukum dianika?"

¹¹ "Onda'idun na, Polopanad," long nog glibun koyon dun.

Miktalu' si Isus nog, "Bila ma' nitu', ondi' u dosop ika ukumon. Uli' a na bu na' mu na inangon puli' og kohinangan mu kitu'."]

Si Isus og dolag nog gotowanan

¹² Tubus nitu', miktalu' nosop si Isus sog gotowanan nog, "Akon og dolag dia sog glam nog gotowanan dini sog dunya. Simasima og mogunut dianakon, ondi' na ompanow dia sog kodoloman. Suga'id non, og pomikilan non kodolagan nog

dolag nog mokobogoy nog kotubu' nog da' kopus non."

¹³ Dadi, tinolu'an ion nog parasuanan koyon nog, "Ika, og pinoksi'an mu koyon og dili glawas mu da. Dadi, og tinalu' mu koyon ondi' ba'is tudon."

¹⁴ Sokali' tinumabal si Isus nog, "Minsan si'oy tinoksi'an ku og dili glawas u, og piktalu' u omba'is tudon. Po' kosunan ku ain og piktiduan ku bu ain sop og posungu'an ku. Tibua amu, ondi' niu kosunan bog ain og piktiduan ku bu ain og posungu'an ku. ¹⁵ Amu, bila mongukum amu, daniu da pobianoy sog kotoan nog sagyaotow. Tibua akon, ondi' u mongukum. ¹⁶ Tibua, somo' mongukum u, og kookuman ku motud po' kona' u tibua sala, suga'id non, dua' ami nog Gama' u, og mikpopangoy kitu' dianakon. ¹⁷ Sinulat dia sog botad niu nog bila og koponaksi' nog dua' kotow mogbatuk, og koponaksi' nilan koyon motud. ¹⁸ Tigana', akon og mokotaksi' nog dili glawas u bu kodua' non, og Gama' u, og mikpopangoy kitu' dianakon."

¹⁹ Dadi, sinakan nilan ion nog, "Ain noma buan dun og Gama' mu kitu' nog pogolongon mu nog tumaksi' dianika?"

Tinabal ilan ni Isus nog, "Da' niu akon kilolaoy bog sima u. Bu da' niu dosop kilolaoy og Gama' u. Somo' kilolaan niu akon, kilolaan niu dosop bosia og Gama' u." ²⁰ Og glam nini tinalu' ni Isus solian non mokpanad dia sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, sog molani nog poktogu'an nilan nog sin nog bogoy nog gotowanan dia sog Mikpongon. Tibua, da'idun og mikogonop mukpa' dianon po' onda' pa datong og tang nog mokpukpa' ion dianilan.

Ondi' amu mokangoy sog gongayan ku

²¹ Miktalu' nosop si Isus dianilan nog, "Gumonat u na dini bu minsan si'oy ponontongon niu si'oy akon, ondi' niu da akon motongow. Bu matag amu na matoy nog dia amu pa sog dusa niu. Ain og gongayan ku ondi' amu mokangoy dun."

²² Dadi, mikpoktalun' og kounutananan nog bansa Hudyu koyon nog, "Talu' non,

ondi' ita mokangoy sog gongayan non. Olo gidoy og ma'ana nog tinalu' non koyon? Mongogotan ta' gidoy ion?"

²³ Tibua, ma' long ni Isus dun, "Gotow lupa'an amu da. Tibua akon, miktidu u sog glangit. Bu amu, gotow amu da dini sog dunya koni. Tibua akon, kona' u gotow dini. ²⁴ Tinalu' u na daniu nog matoy amu nog dia amu pa sog dusaanan niu. Bila ondi' amu tumud dun nog Akon, ion non u na ini, matoy amu nododa' nog dia amu pa sog dusaanan niu."

²⁵ Dadi, sinakan nilan ion nog, "Sima a doda' buan?"

Tinumabal ion nog, "Ma' da nog pik-talu' u kitu' daniu tidu pa sog donsama'. ²⁶ Modakol pa og motalu' u pa'ali sog kohinangan niu nog mimung mukum dianiu. Tibua akon, og poktolu'on ku dia sog gotowanain ain og midongog u kitu' sog mikpopangoy dianakon po' og poktolu'on non motud. Dadi, og piktalul' u kitu' daniu motud."

²⁷ Onda' nilan kosabut nog og piktalul' non koyon, ion non og Gama' non sog glangit. ²⁸ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Bila motundok niu na og Binata' sog Kilawan, dion kosunan niu na nog Akon, ion non u na ini. Bu kosunan niu dosop nog da' u poginang nog dili baya' u. Suga'id non, miktalu' u tibua nog ain pinanad nog Gama' u dianakon. ²⁹ Ion og mikpopangoy bu dinumuma dianakon. Bu da' non akon potiangoy. Po' moginang u somul non nog ain mosu'at kitu' dianon."

³⁰ Dadi, modakol og mikodongog nog piktalul' non koyon nog boya'an tinumud ilan dianon.

Og pangkat ni Abraham

³¹ Dadi, miktalu' si Isus dia sog Hudyuanan kitu' nog tinumud dianon nog, "Bila mokokunut amu dia sog pomali u, amu og tantu nog sulanggu'anan ku. ³² Bu bianan ditul' kosunan niu bog olo og motud. Bu bianan sog motud koyon, mogawon amu dun tidu sog kouliponan."

³³ Tinabal nilan ion nog, "Iduma miktalu' a ma nog gowonon ami saka og pangkat ami ni Apu' Abraham bu onda' ami sibon kulipon?"

³⁴ Tinabal ilan ni Isus nog, "Tolu'on ku daniu, ain og gotow nog ondi' lumota' moginang nog dusa, ion miulipon nog dusa. ³⁵ Og gulipon kona' sakup sog konglangan. Tibua, og bata' sakup nododa' nog konglangan kobon non. ³⁶ Dadi, bila gowonon amu nog Bata' nog Mikpongon, mogawon amu na doda' tidu sog kouliponan. ³⁷ Kosunan ku nog amu, pangkat amu ni Abraham. Tibua, pangkat non si'oy amu, poksipian niu akon munu' po' di' niu tolimal'on og pomali u koni daniu. ³⁸ Og tinalu' u koni daniu ain og mitongow u kobon ku dia sog Gama' u. Tibua, og piginang niu koyon ain og midongog niu dia sog gama' niu."

³⁹ Tinumabal ilan nog, "Og gama' nami si Abraham."

Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Somo' og tantu amu gombata'anan ni Abraham, ilingan niu bosia og ginang ni Abraham.

⁴⁰ Tibua, poksipian niu ma tanan akon munu'. Saka akon og mikposampot dianiu nog motud nog midongog u sog Mikpongon. Si Abraham onda' poginang nog mama' nog kohinangan niu koyon. ⁴¹ Og piglogilingan niu koyon og kohinangan nog dili gama' niu."

Dadi, tinumabal ilan nog, "Kona' ami og kolombiada'. Solabuk da og gama' nami, ion non og Mikpongon."

⁴² Miktalu' si Isus nog, "Somo' motud nog gama' niu og Mikpongon, mololat amu bosia dianakon. Po' sa'an dini u po' ditul' u non miktidu. Kona' u og dili baya' og kangoy u koni dini, suga'id non, pipangoy non akon dini. ⁴³ Iduma ondi' niu ma mosabut og poktolu'on ku koni? Sa'an ondi' niu mosabut po' di' niu pokinongogan og talu' u. ⁴⁴ Mingunut amu doda' sog dili gama' niu nog si Kindagow bu moleg amu moginang nog ain glegan non. Ion donsama' na polomunu' bu da'idun og balan non nog motud po' glam nog kohinangan non ondi' motud. Og tantu ponolu'on non og gloput po' moloput nododa' ion. Bu ion og poktiduan nog gloput. ⁴⁵ Sa'an poma, dangan miktalu' u nog motud, ondi' amu tumud dianakon. ⁴⁶ Sima og mikotaksi' daniu dion nog akon togo dusa u? Bila miktalu'

u nog motud daniu, iduma ondi' amu ma tumud dun? ⁴⁷ Og gombata'anan nog Mikpongon monginogog nog talu' non. Sa'an ondi' amu mokinogog dianakon po' sabap sog kona' amu og gombata'anan nog Mikpongon."

Og talu' ni Isus pa'ali sog dili glawas non

⁴⁸ Tinabal si Isus nog kounutananan nog bansa Hudyu nog, "Ondi' ta' motud og poktolu'on nami koni nog ika og gotow Samaria bu sinongonan ka nog glatdiwata?"

⁴⁹ Tinumabal si Isus nog, "Da' u songonoy nog glatdiwata. Suga'id non, pigodaban ku og Gama' u, saka tinompola' niu akon. ⁵⁰ Onda' u pogapas nog dili dongog u. Tibua, ongon og mogapas dun bu ion mongukum bianan sog motud. ⁵¹ Tolu'on ku daniu, simasima og mokokunut dia sog pomali u, ondi' na doda' matoy."

⁵² Miktalun' og Hudyuanan koyon dianon nog, "Na! Bila ma' nion, kisunan nami na nog tinosopan ka doda' nog glatdiwata. Si Abraham minatoy. Bu og polomolatasanan kitu' nog talu' nog Mikpongon, mikpomatoy ilan dosop. Saka, muktalu' a nog bila ngon og mokokunut dia sog talu' mu, ondi' na doda' ion matoy? ⁵³ Labi a pota' kotas sog mokogulanganan ta kitu' nog si Abraham bu og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog mikpomatoy na? Po' balu' mu dun, sima a buan!"

⁵⁴ Tinabal ilan ni Isus nog, "Bila potason ku og dili glawas u, og bontugan ku da' sagnat non. Og mokpotas dianakon og Gama' u. Ion non ion og pogolongon niu nog Diwata niu. ⁵⁵ Da' niu ion sibon kilolaoy. Tibua akon, kilolaan ku ion. Bila tolu'on ku nog di' u ion kilolaan, molopot u buan mama' niu. Tibua, kilolaan ku ion bu mikokunut u dia sog pomali non. ⁵⁶ Og mogulang niu kitu' nog si Abraham linoliag tokodoy mogdodama nog gondow nog matong u. Bu og gondow koyon mitongow non na bu migda'da' ion tokodoy dun."

⁵⁷ Og Hudyuanan kitu' miktalu' dianon nog, "Aba! Da' pa tanan kodopot lima

pulu' og tinonan mu saka muktalu' a nog mitongow nika si Abraham?"

⁵⁸ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Tolu'on ku daniu, sog da' pa si Abraham bota'oy, Akon, ion non u na ini!"

⁵⁹ Dadi, mikpongimud ilan nog batu po' botuon nilan bosia ion. Tibua, miksolinogod na si Isus mangka awa' sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon.

9

Og gotow nog buta tidu pa sog kobata' dianonkiuli'an ni Isus

¹ Solian nilan ompanow, si Isus bu og sulanggu'anan non, mitongow nilan og gotow nog buta tidu pa sog kobata' dianon. ² Dadi, miksak dianon og sulanggu'anan non koyon nog, "Rabi, iduma ion gidoy mibuta ma og gotow koyon nog dangan pa binata'? Sabap ta' gidoy sog dusa nog mokogulang non, otawaka sabap ta' sog dusa non?"

³ Tinabal ilan ni Isus nog, "Kona' sabap sog dusa non otawaka sog dusa nog mokogulang non. Sa'an ion mibuta po' bagun da bianan dianon motongow og dasig nog Mikpongon. ⁴ Solian nog gondow pa, sumboy inangon ta og ginang nog mikpopangoy kitu' dianakon dini. Po' bila moglogobi na, da'idun na og mokopoginang. ⁵ Sog solian nog dini pa sog dunya, akon og dolag nog dunya nog mokpodolag nog pomikilan nog gotow."

⁶ Dangan miluksad og talu' ni Isus koyon, dinumula' ion sog glupa' mangka non loklasoy og glupa' kitu' nog dinula'an non dia sog mata nog buta koyon ⁷ mangka non tolu'oy og buta koyon nog, "Angoy a pongula'up ditu' sog glibosung nog Siloam." (Og ma'ana nog Siloam koni, Pipangoy.) Dadi, minangoy og buta koyon ditu' mangka pongula'up. Dangan mikpuli' ion, mikotongow na.

⁸ Og sumbaloyanan non bu ain og mitongow dianon monontoli', mikpoktalun' ilan nog, "Kona' non ta' gidoy ion og gotow kitu' nog moging kud bu poktayak mongoni nog sin?"

⁹ Og duma mikpoktalu' nog ion non og buta kitu'. Og duma sop moktalu' nog, "E! kona' non, le. Og ganggid non tibua." Dadi, miktalu' og bakas buta kitu' nog, "Akon le, og buta kitu'!"

¹⁰ Dadi, sinakan nilan ion nog, "Olo ma og migandun dun nog mokotongow a na ma?"

¹¹ Tinumabal ion nog, "Og gotow nog og ngalan non si Isus, ion dinumula' sog glupa' mangka non loklasoy sog mata u og glupa' kitu' nog dinula'an non mangka ion poktalu' nog, 'Angoy a pongula'up ditu' sog Siloam.' Dadi, minangoy u mongula'up ditu'. Dangan mitubus u mongula'up, mokotongow u na."

¹² Dadi, miksak ilan nosop nog, "Ain noma ion dun?"

Tinumabal ion nog, "Da' a sunoy. Ondi' u kosunan."

Piksumoditaan nog parasiuanan og buta koyonbog olo og bianbian non mokotongow

¹³ Dadi, inoit nilan ditu' sog parasiuanan og gotow kitu' nog bakas buta.

¹⁴ Og gondow kitu' nog koloklas ni Isus nog basak dia sog mata nog gotow kitu' mibona' sog Gondow nog Pogulali.

¹⁵ Dadi, sinakan ion nog parasiuanan koyon bog olo og migandun nog kopokotongow non. Tinabal non ilan nog, "Linoklasan non nog basak og mata u mangka u pongula'up. Dadi, mokotongow u na numun kitu'."

¹⁶ Mikpoktalu' og duma parasiuanan nog, "Og gotow kitu' nog mikokuli' dianon kona' gonat sog Mikpongon po' da' non pogbotadoy og Gondow nog Pogulali."

Tibua, og duma mikpoktalu' nog, "Ngon ta' og bolodusaon* nog mokopoginang nog gingyata'anan mama' nog gininang non koyon?" Dadi, onda' ilan poksolabuk nog pomikilan.

¹⁷ Sinakan nilan nosop ion mokpuli' nog, "Bila ika buan, sima gidoy og gotow koyon nog long mu dun nog ion og mikokuli' dianika?"

Tinabal non ilan nog, "Ion og polomolas nog talu' nog Mikpongon."

¹⁸ Og kounutananan nog bansa Hudyu kitu' onda' tud nog og gotow kitu', ion tantu nog bakas buta kitu'. Dadi, sinabi nilan og mokogulang non mangka nilan sakoy nog, ¹⁹ "Og bata' niu ta' ini? Bila og bata' niu, motud ta' nog donsama' na og buta tidu pa sog kobata' dianon? Bila motud, olo ma og migandun nog kopokotongow non?"

²⁰ Tinumabal og mokogulang non koyon nog, "Kisunan nami nog ion non ini og bata' nami kitu' bu donsama' na ion og buta. ²¹ Tibua, di' nami kosunan bog olo og migandun nog iduma mokotongow noma ion otawaka bog sima og mikokuli' dianon. Suga'id non, sakoy niu ion po' mosolag na ion bu moto da ion tumabal." ²² Sa'an ma' nitu' og tabal nilan dun po' mondok ilan sog kounutananan kitu' nog Hudyu. Po' og kounutananan kitu', mikpodonsama' na moktalu' nog minsan sima og moktalu' nog si Isus, ion og Kristu, og gotow koyon ondi' na kumboyon sumolod sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. ²³ Sa'an tinumabal og mokogulang non koyon nog, "Sakoy niu ion po' moto da ion tumabal."

²⁴ Dadi, sinabi nilan puli' og bakas buta kitu' mangka nilan tolu'oy dianon nog, "Sapa a sog sungu'an nog Mikpongon bu posun mu ain og motud. Kisunan nami nog og gotow kitu', ion og bolodusaon."

²⁵ Tinumabal og gotow koyon nog, "Ondi' u kosunan bog bolodusaon ta' ion otawaka kona' ta'. Sokot da og kosunan ku nog akon, dini kitu' og buta u, tibua, numun koni mokotongow u na."

²⁶ Sinakan nilan ion mokpuli' nog, "Olo og ginandun non dianika? Olo ginandun non kobulung non nog mata mu?"

²⁷ Tinabal non ilan nog, "Tinalu' u na diani. Tibua, da' amu pokinongog dun. Iduma moleg amu ma nosop mokinongog dun mokpuli'? Amu si'oy, moleg amu ta' moksulanggu' dianon?"

* **9:16** 9:16 Og pigolong koyon nog iningolanan og bolodusaon, og gotowan kitu' nog long nog parasiuanan dun, sumboy ponumpilian po' da' pokokunut sog Botad nog bansa Hudyu.

²⁸ Piglolingitan nilan ion dun bu sinolap nilan ion monalu'. Long nilan dun, "Ika, og sulanggu' a nog gotow kitu'. Tibua ami, sulanggu' ami ni Apu' Muses! ²⁹ Kisunan nami nog og Mikpongon, ion miktalu' dia ni Apu' Muses. Tibua, og gotow koyon nog pogolongon mu nog mikokuli' dianika, minsan si'oy og piktiduan non, ondi' nami tanan kosunan."

³⁰ Dadi, og gotow kitu' nog kiuli'an miktalu' nog, "Mosobu' u tokodoy dun nog iduma ondi' niu motanan kosunan og piktiduan non nog saka ion og mikobuka' nog tinontongan ku. ³¹ Kisunan ta nog og Mikpongon ondi' monomba' sog gotow nog bolodusaon. Suga'id non, tumabang ion sog gotow nog mogadab dianon bu moginang nog glegan non. ³² Tidu pa sog kopokpongon nog dunya asta sog numun koni, da'idun pa og midongog ta nog gotow nog mikokuli' nog buta nog tidu pa sog kobata' dianon. ³³ Dadi, somo' og gotow kitu' nog onda' gonat sog Mikpongon, ondi' ion bosia mokopoginang dun."

³⁴ Tinabal nilan ion nog, "Pokpon-
adan nika ta' ion ami? Ika, og bolodusaon ka tidu pa sog kobata' dianika." Dadi, binugow nilan ion sog baloy nog poglumpukan nilan koyon bu tidu ditu', da' nilan na ion kumboyoy mampu' dianilan.

Og buta dia sog kinodiwata

³⁵ Dangan midongog ni Isus nog og bakas buta kitu' binugow nilan na sog baloy nog poglumpukan nilan, pingumbalak non ion. Dangan mitongow ion ni Isus, sinakan non ion nog, "Tumud a ta' dia sog Binata' sog Kilawan?"

³⁶ Tinumabal ion nog, "Sima ion, Sir? Posun mu pa dianakon bagun u tumud dianon."

³⁷ Tinabal ion ni Isus nog, "Mitongow mu na ion. Og дума mu buan koni mogabitabit, ion non ini."

³⁸ Dadi, miktalu' og gotow koyon nog, "Kounutan ku, tumud u," mangka non ion tomuyoy.

³⁹ Miktalu' si Isus nog, "Sa'an minangoy u dini sog dunya po' bagun ombahagi' og gotowan. Ain og buta mimung nog mokotongow bu ain og mokotongow, mimung ilan nog buta."†

⁴⁰ Og дума parasiuanan koyon dion nog midongog nilan og talu' ni Isus koyon, miksak ilan nog, "Po' iduma, buta ami ta' buan?"

⁴¹ Dadi, tinumabal si Isus nog, "Somo' mibuta amu, ondi' amu bosia komotudan. Tibua, miktalu' amu ma nog mokotongow amu, sa'an ion kimotudan amu po' da' amu tud sog talu' nog Mikpongon."

10

Og pononggi'an pa'ali sog polongipat nog bilibili

¹ Dadi, miktalu' nosop si Isus nog pononggi'an. Long non dun, "Tolu'on ku dianiu, ain og gotow nog sumolod dia sog kudal nog bilibilianan nog di' mian dia sog bongawan nog sumolap momian, og gotow koyon og polonakow otawaka og polonglampas. ² Tibua, bila og gotow dia bian sog bongawan, og gotow koyon og polongipat doda' nog bilibilianan non. ³ Bu bila sumolod ion, buka'an mogdayun ion nog pogipat koyon nog bongawan mangka non posolodoy. Bu og bilibilianan koyon mokinongog dianon. Sobion non og ngalananan nog bilibilianan non mangka non ilan oitoy sog glowasan. ⁴ Bila poluason non na og bilibilianan non koyon, moguna ion dianilan bu mogunut ilan dianon po' kilolaan nilan og gonek non. ⁵ Tibua, ondi' ilan mogunut sog len gotow. Mokpongobok ilan tanan po' ondi' nilan kilolaan og gonek non." ⁶ Og pononggi'an koyon nog inuksugan ni Isus dianilan, onda' nilan kosabut bog olo og ma'ana non.

Si Isus molongas nog polongipat nog pigotowan non

† **9:39** 9:39 Og ma'ana non, ain tumud dianon mimung kona' na og buta po' mosabut nilan na og motud. Bu ain og gonda' tud, mokotongow ilan si'oy, og buta ilan da sabap sog da' nilan tobukoy og motud.

⁷ Dadi, miktalu' nosop si Isus nog, "Tolu'on ku daniu, nog akon og bongawan kitu' nog biantan nog bilibilianan. ⁸ Ain og gotowanan kitu' nog mikuna dianakon, polonakow bu polonglampasanan ilan. Tibua, og bilibilianan koyon onda' pokinongog dianilan. ⁹ Akon og bongawan. Ain og gotow sumolod nog mian dianakon, motabang ilan. Mokopogliusolod ilan bu motongow nilan og pongoksaban nilan. ¹⁰ Og polonakow mangoy tibua monakow, mongula'at, bu momunu'. Tibua akon, sa'an minangoy u dini po' bagun ilan da kongonan nog kotubu' kitu' nog ondi' kolobian og koba'is non.

¹¹ "Akon da og molongas nog polongipat nog bilibilianan. Og molongas nog polongipat nog bilibili otason non matoy sog kopogipat non nog bilibilianan non. ¹² Og gotow kitu' nog sagya da tinindanan mogipat nog bilibilianan, kona' non og gapu' nilan. Dadi, bila ngon og mokotua' nog glimong, gonatan non og bilibilianan koyon mangka gobok nog boya'an mokpokpola' og bilibilianan koyon gumobok po' ponglosigon ilan nog glimong. ¹³ Sa'an ginumobok og gotow koyon po' sagya da tinindanan. Dadi, da'idun og balan non nog bilibilianan kitu'.

¹⁴ "Akon da og molongas nog polongipat nog bilibilianan kitu' po' kilolaan ku og bilibilianan ku bu ilan si'oy kilolaan nilan dosop akon. ¹⁵ Domikian dosop ma' nog Gama' u bu akon, nog kilolaan non akon bu kilolaan ku dosop ion. Bu otason ku matoy sabap dianilan. ¹⁶ Ongon pa og duma bilibilianan ku nog da' dini sog dialom nog kudal koni. Sumboy dosop koponulu'an ku ilan po' ilan si'oy, mokinongog ilan dosop nog talu' u boya'an mimung nog solabuk og glam nog bilibilianan ku bu solabuk da og polongipat nilan. ¹⁷ Sa'an molalam og Gama' u dianakon po' mongatas u matoy bagun u motubu' mokpuli'. ¹⁸ Da'idun og mokopogbaya' munu' dianakon. Suga'id non, uokilon ku og glawas u nog bunu'on po' ma' nitu' og baya' nog binogoy nog Gama'

u dianakon nog matoy u bu motubu' u da mokpuli'. Ion non ini og dondagan nog Gama' u dianakon."

¹⁹ Sabap sog tinalu' ni Isus koyon, mimung nog mibahagi' nosop og pomikilan nog gotowanan dun. ²⁰ Modakol ilan og miktalu' nog, "Og gotow koyon tinosopan nog glatdiwata bu migbunog. Iduma monginongog ita ma dianon?" ²¹ Tibua, og duma mikpoktalu' ilan nog, "Somo' tinosopan ion nog glatdiwata, ondi' mama' nini og pomali non. Ongon ta' buan og glatdiwata nog kuli'an non og gotow nog donsama' na buta?"

Og kounutananan nog bansa Hudyu onda' tud dia ni Isus

²² Tubus nitu', dangan minatong og kologya'an nilan koyon nog ngalan non og Guakil sog Mikpongon nog Baloy nog Poktomuyan dianon, ditu' sog Jerusalem, mibona' sog timpu motigdown. ²³ Bu migdundaan si Isus sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan, dia dapit sog iningolanan og Pogbianan ni Solomon. ²⁴ Dadi, piglumpukan ion nog Hudyuanan mangka ilan poksak dianon nog, "Nanu mu potintuoy dianami bog sima a doda'? Bila ika og Kristu, pologdong mu dianami."

²⁵ Tinabal ilan ni Isus nog, "Mitubus u na tolu'oy daniu, tibua, ondi' amu tumud dianakon. Og piginang u kitu' nog gingy-ata'anan biantan sog ngalan nog Gama' u, mikotaksi' pa'ali dianakon. ²⁶ Tibua, ondi' amu tumud dun po' kona' u amu bilibilianan.* ²⁷ Og bilibilianan ku, monginongog ilan nog talu' u. Kilolaan ku ilan bu mokokunut ilan dianakon. ²⁸ Bogayan ku ilan nog kotubu' nog da'idun kopus non bu di' ilan na mogla'at. Bu da'idun og mokagow dianilan dia sog gongkoman ku. ²⁹ Og Gama' u, ion motas sog glam non bu binogoy non ilan dianakon. Da'idun og mokagow dianilan tidu dia sog gongkoman non. ³⁰ Akon bu Gama' u solabuk ami da."

³¹ Dadi, og Hudyuanan mikpongimud ilan nosop nog batu po' botuon nilan

* **10:26** 10:26 Og pigolong ni Isus koyon nog bilibilianan, og pigotowan non.

bosia ion. ³² Tibua, miktalu' si Isus dianilan nog, "Pitongow u dianiu og molongas nog kohinangan nog dinondag dianakon nog Gama' u. Ain sog kohinangan ku kitu' nog molongas niu akon botuon dun?"

³³ Tinumabal og Hudyuanan kitu' nog, "Kona' sabap sog kolongas nog kohinangan mu koyon nog boya'an botuon nami ika dun, tibua, sabap nog pigloka'loka'an mu monalu' og Mikpongon po' pibatuk mu og glawas mu dianon saka sagyaotow a da."

³⁴ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Onda' ta' sulatoy dia sog Botad kitu' nog talu' nog Mikpongon dun nog, 'Amu og kodiwotaan?'† ³⁵ Kisunan ta nog ain og misulat sog Botad kitu' ondi' mosop. Bila tinolu'an ilan ma nog kodiwotaan og binogayan kitu' nog Botad, ³⁶ olo gidoy og kotalu' niu dun dia sog pinili' kitu' nog Gama' nog pipangoy non dini sog dunya? Iduma tolu'an niu ma akon nog pigloka'loka'an ku monalu' og Mikpongon sabap nog tinalu' u nog akon og Bata' non? ³⁷ Di' amu pia tumud dianakon somo' kona' u piginang og ginang nog Gama' u. ³⁸ Tibua, bila ininang u da og ginang non kitu', minsan si'oy ondi' amu tumud dianakon, tud niu og kohinangan ku kitu' nog tumaksi' dianakon bagun niu da sunan bu mosabut nog akon, dia u sog Gama' bu og Gama' dia dosop nakon."

³⁹ Dadi, ukpa'an nilan nosop bosia ion. Tibua, onda' ion pokpukpa' dianilan.

⁴⁰ Dadi, minangoy ion puli' ditu' sog dipag nog tubig nog Jurdan sog bakas pimunyagan kitu' ni Jan mangka ion pogonongonong ditu'. ⁴¹ Bu modakol og gotowanan og mikpogangoy ditu' non. Mikpoktalu' ilan nog minsan si Jan, da' poginang nog gingyata'anan. Tibua, og glam nog tinalu' non pa'ali dia sog gotow koni motud. ⁴² Dadi, modakol nog gotowanan og tinumud dia ni Isus dion sog bonua koyon.

11

Og kopatoy ni Lasarus

† 10:34 10:34 Salmu 82:6

¹ Ongon og gotow nog ondi' mokodag ngalan non si Lasarus, tidu sog koliwagan bonua nog Betani, og pigonongan ni Maria ilan nog putupusod non nog si Marta. ² Si Maria, ion non og minudud kitu' nog pogomut dia sog botis ni Isus mangka non punasoy nog buk non. Og gilug nilan si Lasarus, ondi' mokodag. ³ Dadi, pisobutan nog kolibunanan koyon si Isus nog, "Kounutan, og kololaman mu kitu' ondi' mokodag."

⁴ Dangan midongog ni Isus, miktalu' ion nog, "Og mosakit ni Lasarus kitu' ondi' mogdoku'an sog patoy. Suga'id non, sabap dion ompotas og Mikpongon dun bu akon si'oy nog Bata' non, ompotas u dosop dun." ⁵ Molalam si Isus nog pomogilug koyon. ⁶ Tibua, minsan midongog non na nog ondi' mokodag si Lasarus, migonong pa ion dion asta milibuas dua' ondow. ⁷ Tubus nitu', miktalu' si Isus dia sog sulanggu'anan non nog, "Alung, mokpuli' ita sog Judia."

⁸ Tibua, miktalu' og sulanggu'anan non dianon nog, "Rabi, bogu a dotanan poksipioy matu nog gotow Hudyuanan ditu' saka mokpuli' a nosop ditu'?"

⁹ Tinumabal si Isus nog, "Kona' ta' nog sopulu' bu dua' oras og gondow? Og gotow, bila ompanow nog gondow pa, ondi' ion mokosoksug po' motongow non og bianan non kobal nog dolag nog dunya koni. ¹⁰ Tibua, bila ompanow ion nog gobi, mokosoksug ion po' mipalong na og tiow non." ¹¹ Bu tubus nitu', miktalu' nosop si Isus nog, "Og glokole ta nog si Lasarus mikotulug. Sa'an mangoy u ditu' po' ongoyon ku ion tonudoy."

¹² Tinumabal og sulanggu'anan non nog, "Kounutan, bila sagya da mikotulug ion, molongas tanan bagun ion kuli'an."

¹³ Og ma'ana nog tinalu' ni Isus kitu', si Lasarus minatoy. Tibua, balu' nog sulanggu'anan non koyon dun sagya da mikotulug.

¹⁴ Dadi, pilogdong ni Isus dianilan nog, "Si Lasarus minatoy. ¹⁵ Migda'da' u nog da' u ditu' sog tang nog kopatoy non po' kobo'isan amu dun. Po' ongon og

kolegan ku mokpotongow daniu bagun dumungag og kopongandol niu dianakon. Dadi, alung, mangoy ita ditu' non."

¹⁶ Tubus nitu', si Tomas, nog kodua' ngalan non Gapid, miktalu' dia sog pakasi sulunggu'anan non nog, "Alung, mogunut ita dianon po' unungan ta ion."

Si Isus, ion og poktiduan nog kotubu'bu mokpotubu' nog minatoy

¹⁷ Dangan minatong ilan ditu' sog Betani, midongog non nog pat ondown na tidu lobongon si Lasarus. ¹⁸ Og bonua nog Betani koni, ongon tolu kilumitru og glayu' non tidu sog Jerusalem. ¹⁹ Dadi, modakol gotow Hudyu nog miktidu sog Jerusalem minangoy mongamu' dia ni lo' Marta ilan ni Maria. ²⁰ Dangan midongog ni Marta nog si Isus posungu' matong, linumpak non ilan. Tibua, si Maria mibagak sog baloy nilan. ²¹ Dangan miglumpak ilan, miktalu' si Marta dia ni Isus nog, "Kounutan, somo' dini a da, ondi' bosia matoy og gilug u kitu'." ²² Tibua, kosunan ku da nog minsan numun kitu' bogoyon nog Mikpongon dianika minsan olo og pongonion mu dianon."

²³ Miktalu' si Isus dianon nog, "Og gilug niu kitu' motubu' da mokpuli'."

²⁴ Tinumabal si Marta nog, "Kosunan ku nog motubu' da ion mokpuli' bila potubu'on na mokpuli' sog gimpusan nog gondow og glam nog mikpomatoy kitu'."

²⁵ Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Akon og mokpotubu' puli' nog minatoy. Akon og poktiduan nog kotubu'. Og gotow nog tumud dianakon, minsan si'oy matoy ion, motubu' da ion mokpuli'." ²⁶ Bu og gotow nog totubu' nog tumud dianakon, ondi' ion mokangoy sog kopatoy nog da' kopus non. Tumud a ta' dun og talu' u koni dianika?"

²⁷ Tinumabal si Marta nog, "O'o, Kounutan, tumud u nog ika og Kristu, og Bata' nog Mikpongon nog pigdodomaan nami matong dini sog dunya."

²⁸ Dangan midoksu' tolu'oy ni Marta, inangoy non og gilug non nog si Maria mangka non ilomoy nog, "Og Polopanad minatong na bu sinabi non

ika." ²⁹ Ampun midongog ni Maria ini, migbuat ion mogdayun mangka angoy ditu' ni Isus. ³⁰ Bu si Isus da' pa solod sog gimbolayan koyon. Ditu' pa ion sog linumpakan kitu' ni Marta dianon. ³¹ Og Hudyuanan koyon nog mingamu' dia ni Maria, dangan mitongow nilan nog migdali'dali' ion mogbuat mangka panow, inunutan nilan ion po' balu' nilan dun, mangoy ion moksogow ditu' sog globong nog gilug non kitu'.

³² Dangan minatong si Maria ditu' bu mitongow non si Isus, mininglu'ud ion sog sungu'an non mangka poktalunog, "Kounutan, somo' dini a da, ondi' bosia matoy og gilug u kitu'."

³³ Dangan mitongow ni Isus si Maria dunut og Hudyuanan kitu' nog mikpok-sogow, pingingloyu'an ion dun. ³⁴ Dadi, miksak ion nog, "Ain niu ion linobong?"

Tinabal nilan ion, "Kounutan, ongoyon ta tontongoy."

³⁵ Miksogow si Isus.

³⁶ Dadi, long nog Hudyuanan dun, "Landu' og glolaman non dia ni Lasarus."

³⁷ Tibua, ongon og duma gotow nog mikpoktalunog ilan nog, "Bila kiuli'an non ma og buta kitu', ombulung non dosop bosia si Lasarus bagun di' matoy!"

Si Lasarus pitubu' ni Isus puli'

³⁸ Pogdatong nilan dion, pingingloyu'an nosop si Isus. Og globong kitu' og sangub nog dia sog pampang nog tinimpong nog mosolag nog batu. ³⁹ Miktalu' si Isus nog, "Awa' niu og batu koyon."

Tibua, miktalu' si Marta nog, "Kounutan, minodu' na po' pat ondown na ion tidu lobongon."

⁴⁰ Miktalu' si Isus dianon nog, "Onda' u ta' tolu'oy dianika nog bila tumud a, motongow nika og kotas nog baya' nog Mikpongon?" ⁴¹ Dadi, inawa' nilan og batu kitu' nog poktimpong nog globong koyon. Tubus nitu', tinumongal si Isus sog glangit mangka poktalunog, "Solamat Ama', po' inginongogan mu akon." ⁴² Kosunan ku nog kobon non ponginongogan mu akon. Tibua, sabap sog go-towanan koni dini, sa'an ini podongogon

ku bagun ilan tumud nog ika doda' og mikpopangoy dianakon dini sog dunya."

⁴³ Tubus nitu', miktalu' nog mosikad si Isus nog, "Lasarus, luas a dion!" ⁴⁴ Dadi, linumuas mogdayun si Lasarus nog miputus pa nog saput og glawas non, og komot non, bu og botis non. Og gulu non binogbod nog pangyu'. Miktalu' si Isus, "Ubadoy niu ion bagun mokopanow."

Migupakat og kounutananan nog Hudyupa'ali sog kobunu' nilan dia ni Isus Matiu 26:1-5, Mark 14:1-2, Luk 22:1-2

⁴⁵ Modakol nog Hudyuanan kitu' nog minangoy mongamu' dia ni Maria, tinumud ilan dia ni Isus dangan mitongow nilan og gininang non kitu'. ⁴⁶ Tibua, og duinaanan nilan kitu', minangoy ilan ditu' sog parasiuanan mangka nilan tolu'oy og gininang ni Isus kitu'. ⁴⁷ Og mokokotas nog boliananan, bu og parasiuanan, migupakat ilan nog Polongukumanan nog Bansa Hudyu* bog olo og gondunon nilan dia ni Isus po' long nilan dun, "Og gotow koyon, modakol og ginang non nog kosobu'sobu'. ⁴⁸ Bila potiangon ta ion, og glam nog gotow tumud dianon. Bu bila ma' nitu', ongoyon ita nog sundaluanan nog pigdotu'an nog Roma, mangka nilan poglo'atoy og Baloy nog Poktomuyan ta bu asta og bansa ta."

⁴⁹ Dadi, sala kotow dianilan, si Kaypas og kounutan nog boliananan sog ton koyon, miktalu' ion nog, "Og sobu' amu doda' tokodoy! ⁵⁰ Da' niu ta' kopikil nog golom pa og sala kotow tibua og matoy dia sog glam nog gotow gaba' nog mogla'at og tibuk nog bansa ta?" ⁵¹ Da' non ini tolu'oy nog dili kotoan non. Tibua, sabap nog ion og kounutan nog boliananan sog ton koyon, sa'an mitalu' non. Po' pipikil dianon nog Mikpongon nog podonsoma'on non tumalu' nog sumboy si Isus sumoliu matoy sog tibuk nog bansa Hudyu. ⁵² Bu kona' tibua sog bansa Hudyu, suga'id non, sabap sog kopatoy non, og glam nog pigotowan nog Mikpongon limudon non tidu sog ainain nog bonua po' poksolobukon

non ilan. ⁵³ Tidu ditu', og kounutananan nog bansa Hudyu, minontong ilan nog pondayan bagun nilan ombunu' si Isus.

⁵⁴ Dadi, da' na ion pokpotampal mogdundaan dia sog bonua nog Judia koyon. Suga'id non, minangoy ion ditu' sog bonua nog ngalan non og Ipraim sog molani nog bonua koyon nog da'idun og gotow dun. Bu ditu' ilan migonongonong nog sulanggu'anan non.

⁵⁵ Dangan dali' na datong og tang nog kologya'an nog bansa Hudyu nog ngalan non og Linius, modakol og gotowanog nog mikpogangoy sog Jerusalem nog dia-dia mikpoktidu nog bonuaanan bagun nilan minang og pogbotadon nilan kitu' nog mongugas mangka si'oy datong og kologya'an nilan kitu' nog Linius. ⁵⁶ Dadi, pikponontong nilan si Isus. Bu solian nilan koyon mogindog dia sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, miksinaksakoy ilan nog, "Mangoy ta' gidoy itu' ion tumua' nog kologya'an koni?" ⁵⁷ Tibua, og mokokotas nog boliananan koyon bu og parasiuanan koyon, tinalu' nilan na nog bila ongon og mokotongow dia ni Isus, posunon nilan moglandan. Sa'an itu' po' bagun nilan ion kukpa'an.

12

Pimogomutan si Isus ditu' sog Betani Matiu 26:6-13, Mark 14:3-9

¹ Gonom gobi dona mangka datong og kologya'an nilan koyon nog iningolanan nog Linius, minangoy si Isus sog Betani, sog bonua ni Lasarus, og gotow kitu' nog pitubu' non puli'. ² Bu miksimpan ilan nog ponganon nog kidotongoy ni Isus dion nilan. Si Marta og miktolagad, bu si Lasarus koni minampu' kuman dianilan. ³ Koni sop ni Maria, minalap ion nog landu' kologan nog pogomut ngalan non og nard mangka non ududoy sog botis ni Isus bu punasoy nog buk non. Dadi, sinumongyub notibua og gomut nog pogomut koyon sog gliwag nog baloy koyon.

* **11:47** 11:47 Og gukum nog bansa Hudyu solabuk da bu ngalan non og Sanhedrin. Pitu pulu' bu sala kotow mipili' nog polongukum mingkud sog gukum nilan koyon.

⁴ Tibua, og sala kotow sulanggu' ni Isus koyon nog si Judas Iskariot, og mongula'at kitu' dia ni Isus, miktalu' ion nog, ⁵ “Mologan tokodoy og pogomut koyon. Iduma onda' ma poksalyu og glana momut koyon nog tolu gatus dinari* mangka bogoyoy sog miskinananan?” ⁶ Tinalu' non ini, kona' po' milolat ion sog miskinananan, suga'id non, og polonakow ion. Po' ion og toliipat nog sin nilan bu sumolingka malap ion dun.

⁷ Dadi, miktalu' si Isus nog, “Potiang niu si Maria. Po' sa'an ion sinimpan non og pogomut koyon po' bila matoy u, ududon non dianakon bila lobongon u na. ⁸ Og miskinan kobon non mokunul amu da nilan. Tibua akon, di' ita niu kobon non mokunul.”

⁹ Modakol nog gotowanan og mikodongog nog si Isus ditu' sog Betani. Dadi, mikpogangoy ilan ditu'. Bu sa'an mikpogangoy ilan ditu' kona' tibua po' moleg ilan tumontong dia ni Isus, suga'id non, bagun nilan dosop motongow si Lasarus nog pitubu' non kitu' puli'. ¹⁰ Dadi, mipikil nog mokokotas nog boliananan koyon nog si Lasarus si'oy bunu'on nilan dosop. ¹¹ Po' sabap dianon modakol og gotow Hudyuanan nog tinumud dia ni Isus bu ondi' ilan na mokokunut dia sog kounutananan nilan.

Og ba'asa dia ni Isus kosolod non sog Jerusalem

Matiu 21:1-11, Mark 11:1-11, Luk 19:28-40

¹² Migboloma' ion, modakol og gotowanan nog minangoy tumua' sog kologya'an koyon sog Jerusalem, midongog nilan nog si Isus posungu' dosop matong ditu'. ¹³ Dadi, mikpongalap ilan nog dawon mama' nog dawon nog bunga mangka nilan lumpakoy si Isus dia sog dalan. Mikpogekes ilan nog, “Songlitan og Mikpongon! Pipia ion nog minangoy dini bianan sog ngalan nog Mikpongon! Pipia ion og Datu' sog bansa Israel!” ¹⁴ Si

Isus mikotongow nog nati nog asnu† nog sokayan non. Po' ma' nini og sinulat dia sog Kitab, ¹⁵ “Amu gotowanan sog Sion, na' amu mondok po' tontong niu, og datu' niu posungu' na matong nog poksakoy dia sog nati nog asnu.”‡

¹⁶ Tigana', onda' pa kosabut nog sulanggu'anan non koyon og bianbian ni Isus koyon. Tibua, dangan piotas na si Isus sog glangit, mipondom nilan nog sinulat kitu' sog Kitab pa'ali dianon, ion non na og ininang nilan kitu' dianon.

¹⁷ Og gotowanan kitu' nog mikotongow dia ni Isus, sog kopotubu' non bu kosabi non dia ni Lasarus tidu sog globong, pikpulong nilan og dongogan nog ginang non koyon. ¹⁸ Sa'an modakol og gotowanan nog linumumpak dianon po' sabap sog gininang non kitu' nog kosobu'sobu'. ¹⁹ Dadi, mikpogabitabit og parasiuanan koyon nog ilanilan da nog, “Na! Tontong niu! Ondi' ita mokantu dianon po' mikpogunut na dianon og glam nog gotowanan sog tibuk nog dunya koni!”

Pidonsama' ni Isus tumalu' og kopatoy non

²⁰ Ongon dosop og duma gotowanan nog bansa Girik nog tinumua' sog kologya'an kitu' sog Jerusalem po' tumamuy ilan dosop sog Mikpongon. ²¹ Minangoy ilan ditu' ni Pilip. Og Pilip koni og gotow Betsaida nog sakup nog Galili. Long nilan dun dia ni Pilip, “Le, bila mogusoy da, moleg ami bosia mokotongow dia ni Isus.” ²² Dadi, inangoy uksugoy ni Pilip ditu' ni Andriu, mangka nilan ongooyog pogobitoy ditu' ni Isus.

²³ Dadi, miktalu' si Isus nog, “Minatong na og tang nog og Binata' sog Kilawan, potason nododa'. ²⁴ Tolu'on ku dianiu, ibalat da sog solongow boni', bila ondi' lobuton, ondi' nododa' tumubu' bu sumongku'. Tibua, bila lobuton da, sumongku' nododa'.§ ²⁵ Domikian dosop

* **12:5** 12:5 Og golaga' nog sala dinari koyon, mokotindan laga' sondow nog sala kotow. † **12:14** 12:14 Og asnu koni mama' nog bayu'bayu' nog kuda'. ‡ **12:15** 12:15 Sakaraya 9:9. Og Sion koni, og kodua' ngalan nog Jerusalem. § **12:24** 12:24 Og ma'ana nog piktalu' non koyon, sumboy nododa' si Isus matoy po' bagun da og gotowanan kongonan nog kotubu' nog da' kopus non.

og gotow nog bila bololaga' dianon og kotubu' nog dini da sog kilawan, og kotubu' non koyon ombolong da. Tibua, og gotow nog di' non inggula'an og kotubu' non dini sog kilawan, og kotubu' non koyon asta sog da' kopus non. ²⁶ Simasima og moleg mimung nog sosoligan ku, sumboy mokokunut dianakon. Po' minsan ain u angoy, ditu' dosop og sosoligan ku. Bu potason ion nog Gama' u, ain og gotow nog tumuman nog dondagan ku.

²⁷ "Numun kitu' kilogonan u mokpik-
ilpikil bog olo og poktolu'on ku. Bu di' u
dosop moktalunog, 'Ama', tobangan mu
akon sog sinsaan ku koni posungu'." Po'
sa'an minangoy u dini sog dunya bagun
ku kobianan og sinsaan koyon. ²⁸ Suga'id
non, tolu'on ku nog, 'Ama', potongow mu
sog gotowanan og kotas nog baya' mu."

Gomonsunoy pa, ongon og talu' nog
midongog nilan nog miktidu sog glangit.
Long pa nog talu' koyon dun, "Pitongow
u na og kotas nog baya' u bu potongowon
ku pa mokpuli'." ²⁹ Og gotowanan koyon
dion nog mikodongog dun, miktalu' ilan
nog, "Miglugung le og bonua." Tibua, og
duma miktalu' ilan nog, "Miktalu' dianon
og moloikat nog Mikpongon."

³⁰ Dadi, miktalu' si Isus dianilan nog,
"Og gonek koyon nog midongog niu, kona'
nagon og pidongogan dun, suga'id non,
amu. ³¹ Numun koni minatong na og
tang nog og Mikpongon mongukum sog
glam nog gotow. Bu si Kindagow, og
datu' dini sog dunya, dagon na og baya'
non. ³² Tibua akon, bila tundokon u na
tidu sog glupa', lumpukon ku og glam nog
gotowanan dianakon." ³³ Tinalu' ini ni
Isus po' bagun nilan mosabut bog olo og
potayan non.

³⁴ Miktalu' og gotowanan nog, "Long pa
nog sinulat dia sog botad ta, og Kristu,
ondi' ion matoy. Tibua, ika, moktalunog a
ma nog og Binata' sog Kilawan, sumboy
tundokon sog kudus. Sima buan og
pogolongon mu koyon nog Binata' sog
Kilawan?"

³⁵ Tinumabal si Isus nog, "Og dolag kitu'
nog sinumilow daniu ondi' na mobon.
Dadi, panow amu solian nog dini pa

niu og dolag koyon bagun amu da ondi'
mosa'ut nog gobi. Og gotow nog om-
panow nog modolom, ondi' non sunan
bog ain posungu'. ³⁶ Dadi, tud amu sog
dolag koyon solian dion pa niu bagun
amu da mimung nog pigotowan non."
Mitubus non itu' tolu'oy, ginumonat ion
bu da' ion pokpotongow dianilan.

Og Hudyuanan da' pa tud dia ni Isus

³⁷ Minsan si'oy mitongow nilan og ko-
dakol nog gingyata'anan nog gininang
ni Isus, tinibaba' nilan nododa' nog da'
ilan tud dianon. ³⁸ Po' bianan dianilan,
og pidonsama' tumalu' nog polomolatas
kitu' kobon nitu' nog talu' nog Mikpongon
nog si Isaya mituman na. Long non
dun, "Pogbaya', da'idun og tumud dia sog
gustalan nami. Bu da' nilan kosabut ain
og mikotongow nog baya' mu."*

³⁹ Sa'an ion mologon ilan tud, po'
mama' dosop nog sinulat ni Isaya kitu'
nog,

⁴⁰ "Tinimpong non og mataanan nilan,
bu pitogas non og pomikilan nilan
boya'an nog ondi' ilan mokosabut,
bu boya'an nog ondi' ilan mokoton-
gow. Bu di' ilan mangoy dianakon
saka kuli'an ku ilan, ma' long nog
Mikpongon dun."†

⁴¹ Tinalu' ini ni Isaya po' donsama' non
na mitongow og silow nog kotas nog baya'
ni Isus. Sa'an da tinalu' non pa'ali dia ni
Isus.

⁴² Minsan si'oy ma' nitu', modakol og
kounutananan nog gotow Hudyu koyon
og tinumud dianon. Tibua, onda' ni-
lan potompaloy po' mondok ilan nog
kosunan nog parasiuanan koyon, po'
gomonsunoy bugowon ilan na sog baloy
nog poglumpukan nog bansa Hudyu.

⁴³ Sa'an ma' nitu' og pomikilan nilan po'
dadi nilan pa nog pogdongya'an ilan nog
gotowanan, gaba' nog pogdongya'an nog
Mikpongon.

⁴⁴ Dadi, miktalu' si Isus nog mosikad.
"Simasima og tumud dianakon, kona'
tibua nakon og tinud non. Suga'id non,
tinumud dosop ion dia sog Mikpongon
nog mikpopangoy dianakon. ⁴⁵ Simasima

* 12:38 12:38 Isaya 53:1 † 12:40 12:40 Isaya 6:10

og mikotongow dianakon, mitongow non dosop og Mikpongon nog mikpopangoy dianakon. ⁴⁶ Sa'an minangoy u dini sog dunya po' mimung u nog dolag nog mokpodolag nog pomikilan nog gotowanan bagun da ain og tumud dianakon, ondi' ilan na mogonong dia sog kodoloman. ⁴⁷ Tibua, bila ongon gotow nog mikodongog nog pomali u saka ondi' mokokunut dun, ondi' u ion ukumon po' onda' u angoy dini sog dunya mongukum, suga'id non, inangoy u ilan gowonoy. ⁴⁸ Og gotow nog ondi' tumabuk dianakon bu ondi' mokokunut dia sog pomali u, ongon da og mukum dianon. Og talu' u koyon nog pigustal u dianilan, koyon og mukum dianilan sog gimpusan nog gondow. ⁴⁹ Po' da' u pogustal nog dili dianakon, suga'id non, og dia nog Gama' u nog ion og mikpopangoy dianakon dini. Pimolian non akon bog olo og poktolu'on ku bu olo og mogandun kotalu' u dun. ⁵⁰ Kosunan ku nog og dondagan non kitu' dianakon mokobogoy nog kotubu' nog da' kopus non. Dadi, ain og tinalu' u kitu' dianiu, ion non og dinondag nog Gama' u tumalu' dianakon."

13

Inugasan ni Isus og botis nog sulanggu'anan non

¹ Pogboloma'on dona og kolya'an koyon nog iningolanan Liniusan, kisunan ni Isus nog dali' na og tang nog gumonat na ion dini sog dunya mangoy na ion ditu' sog Gama' non. Kololaman non og pigotowan non dini sog dunya. Bu numun kitu', pitongow non na dianilan bog andun doda' og glolaman non dianilan.

² Si Isus bu og sulanggu'anan non, migadap ilan moglobungan. Og sala kotow dianilan, ngalan non si Judas Iskariot og bata' ni Simun, pipikilan na ni Kindagow nog uokilon non na si Isus dia sog gla'at.

³ Kisunan ni Isus nog binogayan ion nog Gama' non nog ion og mokopogbaya' sog glam non. Kisunan non dosop nog ion miktidu sog Mikpongon bu ion mokpuli' ditu' non. ⁴ Dadi, sog solian nilan koyon kuman, migbuat ion mangka non luasoy

og sulagbon non bu pongandit nog tualia. ⁵ Tubus nitu', minudud ion nog tubig dia sog polonggana mangka non tolipunoy mongugas og botisanan nog sulanggu'anan non bu pomunasoy nog tualia kitu' nog pingandit non. ⁶ Pinipini non mugas nog botis ni Simun Piter, miktalu' si Piter nog, "Kounutan, ugasan mu ta' og botis u?"

⁷ Tinabal ion ni Isus nog, "Og piginang u koni ondi' niu pa mosabut numun kitu'. Tibua, motubus ini, sog binaya' nog gondow, mosabut niu da."

⁸ Tibua, miktalu' si Piter nog, "Ondi' u nododa' moleg nog ugasan mu og botis u minsan nanu!"

Tinabal ion ni Isus nog, "Bila ondi' u kugasan og botis mu, kona' u ika og sakup."

⁹ Dadi, tinumabal si Piter nog, "Bila buan ma' nitu' Kounutan, kona' tibua og botis u og ugasan mu, suga'id non, ugasoy mu dosop asta og komot u bu og gulu u!"

¹⁰ Tinabal ion ni Isus nog, "Og gotow nog mikopoligu' na, milonu' na og tibuk nog glawas non, lual da og botis non. Bu milonu' amu na, lual da sog sala kotow dianiu." ¹¹ Sa'an ini tinalu' non po' kisunan non na bog sima og posungu' kitu' mongula'at dianon.

¹² Dangan midoksu' non pongugasoy og botisanan nilan, sinolug non mokpuli' og sulagbon non kitu' mangka ion pokpuli' madap dianilan. Sinakan non ilan nog, "Misabut niu dota' bog olo og piginang u kitu' dianiu?" ¹³ Og pogingalan niu dianakon, og Polopanad, bu og Kounutan. Motud ion po' ma' nitu' u doda'. ¹⁴ Bila inugasan ku ma og botisanan niu saka og kounutan bu polopanad niu akon, amu si'oy, sumboy moginugasoy amu dosop nog botisanan niu. ¹⁵ Sa'an ini ininang u po' bagun niu poglogilingan og kopokpobaba' u dianiu. ¹⁶ Tolu'on ku dianiu, da'idun og kisonggulan nog motas pa dia sog pignonangan non. Domikian dosop ma' nitu' nog da'idun og sosugu'on nog motas pa ion dia sog mokpopanow dianon. ¹⁷ Numun kitu' kisunan niu noma ini, popiaon amu dun bila unuton niu.

18 “Og piktolu'on ku koni kona' pa'ali sog glam niu po' kisunan ku og gotowanan kitu' nog pinili' u. Tibua, sumboy nododa' motuman og sinulat kitu' sog Kitab nog, ‘Og dinumuma dianakon kuman, ion og mongula'at dianakon.’*
19 Sa'an tolu'on ku daniu numun kitu' mangka si'oy kotuman, po' bila motuman na ini, bagun amu tumud nog ion non ini akon. 20 Tolu'on ku daniu, simasima og tumolima' nog popongoyon ku koyon dion niu, tinolima' non dosop akon. Bu simasima og tumolima' dianakon, tinolima' non dosop og mikpopangoy kitu' dianakon dini sog dunya.”

Pidonsama' ni Isus tumalu' bog simaog mongula'at dianon

21 Dangan midoksu' non tolu'oy, mitolimbasow ion tokodoy mangka ion poktalu' nog, “Tolu'on ku daniu, og sala kotow daniu og mongula'at dianakon.”

22 Dadi, miktinontongoy og sulanggu'anan non koyon po' kisobu'anan ilan nog tinalu' non koyon bu di' nilan kosunan bog sima og pigolong non koyon. 23 Sala kotow dia sog sulanggu'anan non koyon nog kololaman non tokodoy, dia sog molani non. 24 Dadi, si Simun Piter minonggi' dia sog kololaman koyon mangka ion pogilom dianon nog, “Sakoy mu dow ion bog sima og pogolongon non koyon.”

25 Dadi, og sulanggu' non kitu' linumodis dianon mangka ion poksak nog, “Kounutan, sima og pogolongon mu koyon?”

26 Tinumabal si Isus nog, “Ain og tulunan ku nog pan koni nog gugowon ku sog sabow, ion og pigolong u kitu'.” Dangan migugow non na og pan kitu', tinulun non dia ni Judas Iskariot, og bata' ni Simun. 27 Ampun mitabuk non og pan kitu', miglandan sumangon dianon og Soitan.

Miktalu' si Isus dianon nog, “Inang mu moglandan olo og poksipian mu kitu' moginang.” 28 Tibua, og dumaanan nilan koyon, da' nilan kosabut bog olo og ma'ana nog tinalu' ni Isus kitu'. 29 Po' si

Judas, ion og migaid nog sin nilan. Dadi, balu' nilan dun, dinondag ion mangoy sumaluy nog kulang nilan sog kologya'an koyon, otawaka dinondag ta' ion mangoy momogoy dia sog miskinan. 30 Dadi, ampun mitabuk non og pan kitu', linumiu ion moglandan. Bu gobi na.

Og bogu dondagan

Matiu 26:20-25, Mark 14:17-21, Luk 22:31-34

31 Dangan mikogonat tibua si Judas, miktalu' si Isus nog, “Numun kitu' motongow na og kotas nog Binata' sog Kilawan. Bu bianan dianon motongow bog andun kotas og Mikpongon. 32 Bu bila motongow og kotas nog Mikpongon bianan dia sog Binata' sog Kilawan, og Mikpongon, potason non dosop og Binata' sog Kilawan. Bu sododu'un inangon non. 33 Amu og gombata'anan ku, ondi' ita na mobon mokunul niu. Ponontongon niu akon. Tibua, numun kitu' tolu'on ku daniu nog ma' nog tinalu' u kitu' dia sog kounutananan nog bansa Hudyu, nog ain gongayan ku ondi' amu mokangoy dun. 34 Ongon og bogu dondagan ku daniu. Pokilolamoy amu. Bu og kopokilolamoy niu koyon sumboy mama' nog glolaman ku daniu. 35 Bila moglinolamoy amu, kilolaan amu nog glam nog gotowanan nog sulanggu'anan ku amu.”

Pidonsama' tumalu' ni Isus nog sonsingan ion ni Piter

Matiu 26:31-35, Mark 14:27-31, Luk 22:31-34

36 Dadi, si Simun Piter miksak nog, “Kounutan, ain ka buan angoy?”

Tinabal ion ni Isus nog, “Ondi' a mokodunut sog ain gongayan ku numun koni. Tibua, sog gunan nog gondow, moglondug a da.”

37 Miksak nosop si Piter nog, “Kounutan, iduma ondi' u ma mokodunut dianika numun kitu'? Otason ku tanan sumoliu matoy dianika.”

38 Tinabal ion ni Isus nog, “Otason mu da gidoy nog sumoliu matoy a dianakon?”

* 13:18 13:18 Salmu 41:9

Tolu'on ku dianika, nog mangka si'oy pok-tukala' og manuk, tolu kali mu na akon sonsingoy nog ondi' mu akon kilolaan."

14

Si Isus og Dalan mangoy sog Gama'

¹ Mikталu' si Isus dia sog sulanggu'anan non koyon nog, "Na' amu mosusa. Pongandol amu kobon non dia sog Mikpongon, bu pongandol amu dosop dianakon.

² Ditu' sog Gama' u modakol og pogonongan dun. Somo' ondi' motud og piktalu' u koni, ondi' u na bosia tolu'on daniu nog mangoy u moksimpan nog pogonongan niu. ³ Dadi, bila mokangoy u na moksimpan nog pogonongan niu ditu', puli'on ku na amu po' bagun da minsan ain u, ditu' amu dosop. ⁴ Bu kosunan niu og bianan mangoy ditu' sog pogolongon ku koyon nog gongayan ku."

⁵ Dadi, mikталu' si Tomas dianon nog, "Kounutan, di' nami kosunan bog ain ka angoy. Olo ma og mogandun kisunoy nami nog dalan posungu' ditu'?"

⁶ Dadi, tinumabal si Isus nog, "Akon og Dalan, akon og Motud, bu akon og Kotubu'. Onda'idun og mokangoy sog pigonongan nog Gama' u bog ondi' da ion mian dianakon. ⁷ Bila kisunan niu noma akon, kisunan niu dosop og Gama' u. Tidu numun kitu' kisunan niu na ion bu mitongow niu na ion."

⁸ Mikталu' si Pilip nog, "Kounutan, potongow mu tibua dianami og Gama' po' omba'is nami na."

⁹ Tinabal ion ni Isus nog, "Pilip, miobon ita na mokunul saka ondi' mu pa akon kosunan? Iduma mokталu' a ma nog potongowon ku dianika og Gama' u? Tolu'on ku dianika, nog simasima og mikotongow dianakon, mitongow non dosop og Gama' u. ¹⁰ Di' a ta' tumud, Pilip, nog akon, dia u sog Gama' bu og Gama' dini dosop nakon? Po' og glam nog pomali u daniu, kona' tibua akon dili og piktiduan dun, suga'id non, og Gama' u nog ion dia nakon, ion og miginang nini. ¹¹ Tud niu og tinalu' u kitu' nog akon, dia u sog Gama' bu ion dini nakon. Bila ondi' amu pa tumud dun sabap sog talu' u, tud amu sabap sog gingyata'anan kitu'

nog gininang u. ¹² Tolu'on ku daniu, simasima og mongandol dianakon, kilingan non dosop og gininang u kitu'. Bu labi pa ditu' og minang non po' mokpuli' u na ditu' sog Gama' u. ¹³ Bu inangon ku ain og pongonion niu dianakon bianan sog ngalan ku, bagun da ompotongow u og kotas nog baya' nog Gama' u bianan dia sog Bata' non. ¹⁴ Dadi, mokopongoni amu minsan olo bianan sog ngalan ku po' inangon ku daniu."

Pidonsama' ni Isus tumalu' nog bogayan non ilannog Bolakat nog Mikpongon

¹⁵ Ma' long sop ni Isus, "Bila tantu doda' nog molalam amu dianakon, inangon niu nododa' og dondagan ku. ¹⁶ Mongoni u dia sog Gama' u bu bogayan non amu nog len og Tumabang daniu nog sumoliu dianakon. Ion dumuma daniu somul non. ¹⁷ Ion og Bolakat nog Mikpongon bu ion non og mokpanad daniu nog motud. Og gotowanan dini sog dunya nog da' pongandol sog Mikpongon, ondi' nilan ion motolima' po' da' nilan ion kotongow bu da' nilan ion dosop kilolaoy. Tibua amu, kosunan niu ion po' dia ion niu kobon non bu mogonong ion daniu. ¹⁸ Minsan si'oy gumonat u na, ondi' u amu gonatan nog amu amu da po' akon, mokpuli' u da dini niu. ¹⁹ Di' mobon og gotowanan koyon nog da' pongandol dia sog Mikpongon, ondi' nilan na akon motongow. Tibua, amu, motongow niu da akon po' motubu' u da mokpuli'. Bu sabap ditu', amu si'oy, motubu' amu dosop mama' nakon. ²⁰ Kosunan niu sog gondow koyon nog solabuk ami da nog Gama' u. Domikian dosop dianita nog dia amu nakon, bu akon si'oy, dia u dosop niu. ²¹ Simasima tumolima' nog dondagananan ku mangka non unutoy, ion miktantu molalam dianakon. Bu ain molalam dianakon, kolalaman ion nog Gama' u. Bu akon si'oy, molalam u dosop dianon bu mokpotongow u dianon."

²² Mikталu' si Judas nog ion kona' ni Judas Iskariot nog, "Kounutan, iduma nog ami ma tibua og potongowan mu

dun? Iduma ondi' nika ma dosop potongwon sog glam nog gotowanan dini sog glupa'an?"

²³ Tinumabal si Isus nog, "Simasima og molalam dianakon, unuton non og pomali u. Ion kololaman nog Gama' u. Og Gama' u bu akon mangoy dianon bu imungon nami ion nog pogonongan nami. ²⁴ Tibua, og gotow nog di' molalam dianakon, ondi' nododa' mokokunut nog pomali u. Og tinalu' u kitu' daniu kona' og dili talu' u, suga'id non, miktidu itu' sog Gama' u nog ion og mikpopangoy dianakon dini.

²⁵ "Tinalu' u ini daniu nog solian nog dini u pa niu. ²⁶ Tibua, og Tumabang kitu' daniu, ion non og Bolakat nog Mikpongon, og dondagon nog Gama' u mangoy daniu bianan sog ngalan ku, mokpanad ion daniu sog glam non bu popondomon non dosop daniu og glam nog tinalu' u kitu' daniu.

²⁷ "Dadi, bila gumonat u na, bogayan ku amu nog kotikna' nog pomikilan mama' nog kotikna' nog pikilan ku. Og gotowanan dini sog dunya nog da' tud dianakon, ondi' ilan mokobogoy nog kotikna' nog pomikilan nog mama' nitu'. Dadi, na' amu mosusa bu na' amu mondok. ²⁸ Midongog niu og talu' u nog gumonat u na bu mokpuli' u da dini niu. Bila miktantu amu doda' molalam dianakon, mokpogda'da' amu nog mangoy u ditu' sog Gama' u po' ion labi pa kotas dianakon. ²⁹ Sa'an pidonsama' u ini tumalu' daniu po' bagun amu tumud bila motuman na og glam nini dianakon. ³⁰ Ondi' na ompayat og kopogabitabit ta niu po' posungu' na matong si Kindagow, og kounutan dini sog dunya. Tibua, onda'idun da og baya' non dianakon. ³¹ Tibua, sumboy kosunan nog gotowanan dini sog dunya nog molalam u sog Gama' u bu inangon ku ain da og dondagan non dianakon." Mangka ion poktal' nog, "Alung, ompanow ita na."

15

Si Isus pinonggi' non glawas non dia sog tantu bolagon

¹ Migustal si Isus nog solabuk pononggi'an. Ma' long non dun, "Akon, mama' u nog tantu bolagon, bu og Gama' u, ion non og mogusiba' dun. ² Bila ngon og panga u nog ondi' mogbunga, sopekon non. Bu ain og panga u kitu' nog mogbunga, kopunon non bagun dumungag mogbunga. ³ Milonu' amu na sabap sog kopokokunut niu dia sog pomali u. ⁴ Sumboy sumingkot amu dianakon po' akon si'oy sumingkot u dosop daniu. Po' og panga, ondi' nododa' mogbunga bila ondi' da sumingkot dia sog pun non. Bu amu si'oy, domikian dosop nog ma' nitu', ondi' amu dosop mogbunga bila ondi' amu da sumingkot dianakon.

⁵ "Mama' u nog pun nog bolagon bu amu og pangaanan non. Bila og gotow sumingkot dianakon, bu akon si'oy sumingkot u dianon, mogbunga ion nog modakol. Po' bila onda' u daniu, da'idun nododa' og minang niu. ⁶ Bila og gotow sumuoy dianakon, da' doku' nog kotubu' non po' mama' ion nog panga kitu' nog misopek bu potiangoy mogangu. Og pangaanan kitu' topukon mangka tikpu'oy dia sog gapuy bu kotutung. ⁷ Bila sumingkot amu dianakon bu ungodon niu og talu' u daniu, minsan olo og pongonion niu dianakon, bogoyon da daniu. ⁸ Bu ompotas og Gama' u dun bila mogbunga amu nog modakol. Po' bianan ditu', kilolaan amu nog gotowanan nog sulunggu'anan ku amu. ⁹ Og glolaman ku daniu mama' dosop nog glolaman nog Gama' u dianakon. Dadi, na' amu sumuoy dia sog glolaman ku. ¹⁰ Bila mikokunut amu dia sog dondagananan ku, ondi' amu sumuoy dia sog glolaman ku. Mama' dosop nog kopokokunut u dia sog dondagananan nog Gama' u nog onda' u suoy dia sog glolaman non.

¹¹ "Tinalu' u ini daniu bagun niu makod og da'da'an ku, og da'da'an kitu' nog di' moglokobus. ¹² Koni og dondagan ku, pokilolamoy amu mama' nog glolaman ku daniu. ¹³ Po' og glolaman nog ondi' kolobian ma' nini, og gotow kitu' nog otason non sumoliu matoy dia sog pakasibata' non. ¹⁴ Amu og pakasi-

bata'anan ku bila mokokunut amu dia sog dondagan ku. ¹⁵ Di' u na amu itungon nog kisonggulan ku. Po' og kisonggulan ondi' non sunan bog olo og ginangon nog kounutan non. Suga'id non, initung u amu nog pakasibata'anan ku po' og glam nog midongog u dia sog Gama' u piosun ku na diani. ¹⁶ Kona' niu og mimili' dianakon, suga'id non, pinili' u amu mangka u amu poponowoy moginang nog molongas kitu' nog og bunga non asta sog da' kopus non. Tubus nitu', minsan olo og pongonion niu sog Gama' u bianan sog ngalan ku, bogoyon non diani. ¹⁷ Dadi, koni og dondagan ku diani, nog sumboy mokilolamoy amu.

Pokongitan amu nog gotowanan dini sog dunya

¹⁸ “Bila pokongitan amu nog gotowanan sog dunya koni, na' amu mosobu' dun po' mikuna u pa nilan pokongitoy. ¹⁹ Somo' sakup nilan amu, kololaman nilan amu ma' nilan. Tibua, sa'an ion mangit ilan diani, po' pinili' u amu tidu dianilan. ²⁰ Poktulikoy niu og tinalu' u kitu' diani nog da'idun og kisonggulan nog motas pa dia sog kounutan non. Bu bila pisinsa nilan akon, og kounutan niu, posinsaon nilan dosop amu. Tibua, bila mikokunut ilan da sog pomali u, mokokunut ilan dosop dia sog pomali niu. ²¹ Po' sa'an ion ma' nion og ginangon nilan diani po' dia amu nakon. Po' di' nilan kilolaan og mikpopangoy kitu' dianakon. ²² Somo' onda' u angoy dini bu pomolioy ilan, ondi' ilan bosia komotudan nog mikodusa ilan. Tibua, numun kitu', ondi' ilan na moko-pononsing nog da' ilan pokodusa. ²³ Po' simasima og mangit dianakon, pokongitan non dosop og Gama' u. ²⁴ Somo' da' u inangoy dion nilan og gingyata'anan bu og ginang kitu' nog kosobu'sobu' nog di' minang nog saryaotow, ondi' ilan bosia komotudan nog mikodusa ilan. Tibua, minsan si'oy mitongow nilan na og gingy-ata'anan ku kitu', pikongitan nilan da ami nog Gama' u. ²⁵ Ion non na ini og kotumanan nog sinulat kitu' dia sog botad

nilan nog, ‘Mangit ilan dianakon nog da' sabap non.’*

²⁶ “Matong da og Tumabang kitu' diani nog ion non og Bolakat nog Mikpongon, og moguksug nog motud pa'ali sog Mikpongon. Popongoyon ku ion dion niu tidu sog Gama' u bu tumaksi' ion pa'ali dianakon. ²⁷ Bu amu si'oy og taksi' u dosop po' mikunul ita niu tidu pa sog tolipunan.

16

¹ “Sa'an ini tinalu' u diani bagun amu da ondi' mosuoy dianakon. ² Og kounutananan nog bansa Hudyu, powa'on nilan na amu dia sog baloyanan koyon nog poglumpukan nilan. Bu ongon gondow non, og duma gotowanan, pomunu'on nilan amu po' balu' nilan dun ma' nitu' og bian nog kopokokunut nilan dia sog Mikpongon. ³ Sa'an nion ma' nion ginangon nilan po' da' nilan kosunoy akon otawaka og Gama' u. ⁴ Tibua, pidonsama' u ini tumalu' diani bagun da bila matong og tang koyon, ompikil niu da og tinalu' u koni.”

Og ginang nog Bolakat nog Mikpongon

Ma' long sop ni Isus, “Da' u ini tolu'oy diani sog tolipunan po' mikunul ita pa. ⁵ Tibua, mokpuli' u na ditu' sog mikpopangoy kitu' dianakon, saka da'idun motanan, sala kotow si'oy diani, og moksak dianakon bog ain u angoy. ⁶ Sa'an landu' og susaan niu dun po' sabap sog tinalu' u kitu' diani. ⁷ Tibua, tolu'on ku diani, og kobo'isan niu ini sa'an gonatan ku amu. Po' bila ondi' u amu gonatan, og Tumabang kitu' ondi' mangoy dini niu. Tibua, bila gumonat u na, popongoyon ku ion diani. ⁸ Bu bila matong na ion dini, posobuton non dia sog gotowanan dini sog dunya nog misimoy og sabut nilan pa'ali sog dusa, sog kodulusan, bu sog kopomolihala' nog Mikpongon. ⁹ Sa'an posobuton non dianilan pa'ali sog dusa po' di' ilan tumud dianakon. ¹⁰ Sa'an posobuton non pa'ali sog kodulusan po' mangoy u na ditu' sog Gama' u bu di' niu na akon motongow.

* 15:25 15:25 Salmu 69:4

¹¹ Bu sa'an posobuton non pa'ali sog kopomolihala' nog Mikpongon sog dunya po' si Kindagow, og kounutan dini sog dunya koni, inukum na donsama'.

¹² "Modakol pa bosia og kolegan ku tumalu' daniu, tibua, ondi' na mosalud daniu. ¹³ Tibua, bila matong na og Bolakat nog Mikpongon, ponulu'an non amu sog glam nog motud pa'ali dianakon. Ondi' ion moktalu' nog dili dianon. Suga'id non, polotason non tibua daniu ain og midongog non. Bu posobuton non dosop daniu bog olo og matong sog gunan nog gondow. ¹⁴ Potason non akon po' og glam nog posobuton non koyon daniu, dianakon tidu. ¹⁵ Og glam nog dia sog Gama' u, akon dosop dun. Dadi sa'an itu', tinalu' u nog og Bolakat nog Mikpongon, og glam nog posobuton non koyon, dianakon tidu."

Og susaan nog sulanggu'anan koyon mimung nog da'da'an

¹⁶ Ma' long sop ni Isus, "Bombusombus ondi' niu na akon motongow. Tubus nitu', ondi' mobon motongow niu dosop akon mokpuli'."

¹⁷ Dadi, og duma sulanggu'anan non, miksinsakoy ilan, ilan bu ilan nog, "Olo gidoy og ma'ana nog tinalu' non kitu' nog bombus ondi' ta ion motongow. Tibua, ondi' mobon motongow ta dosop ion mokpuli'? Olo sop gidoy og ma'ana nog tinalu' non kitu' nog muli' ion ditu' sog Gama' non?" ¹⁸ Bu miksitalu' ilan dosop nog, "Olo gidoy og ma'ana nog tinalu' non kitu' nog ondi' mobon? Mologon kosabut. Ondi' ta kosunan bog olo og ma'ana non."

¹⁹ Tibua, si Isus, kisunan non nog moleg ilan bosia moksak dianon. Dadi, miktalu' ion dianilan nog, "Moksinsakoy amu ma pa'ali sog piktalu' u kitu' komun nog bombusombus ondi' niu na akon motongow, tubus nitu', ondi' mobon motongow niu dosop akon mokpuli'?"

²⁰ Tolu'on ku daniu, nog og gotowanan nog ondi' tumud dianakon, mokpogda'da' ilan sabap sog posungu' koni matong dianakon. Tibua amu, mokpoksogow amu kobal nog susaan niu dun. Bigya' non, og susaan niu koyon, og doksu'an non og da'da'an. ²¹ Ompononggi' ta dia sog

glibun. Bila ponokitan ion, moglogaga ion nog mosakit. Tibua, bila lumuas na og bata' non, kolingawan non na og sinsaan non sabap sog da'da'an non nog linumuas na og bata' non. ²² Domikian dosop daniu nog numun kitu', solian niu mosusa po' posungu' niu na akon di' motongow. Tibua, motongow niu da akon mokpuli' bu mogda'da' amu dun, og da'da'an kitu' nog da'idun na mokagow dun daniu. ²³ Bila matong og gondow koyon, da'idun na og sakon niu dianakon. Po' tolu'on ku daniu, nog minsan olo og pongonion niu bianan sog ngalan ku, bogoyon nog Gama' u daniu. ²⁴ Asta numun kitu' onda' amu pa sibon pongoni bianan sog ngalan ku. Pongoni amu bu motabuk niu, bu og da'da'an niu ondi' na moglokobus.

²⁵ "Og kodokolan nog piktalu' u pibian ku sog dalil. Tibua, ongon da og gondow nog pologdongon ku tumalu' daniu pa'ali sog Gama' u. ²⁶ Sog tang koyon, bila mongoni amu bianan sog ngalan ku, kona' po' sumboy u pa mongingolot daniu mongoni sog Gama' u. ²⁷ Po' og Gama' u molalam daniu po' molalam amu buan dianakon. Bu tinumud amu nog ditu' u miktidu dianon. ²⁸ Miktidu u ditu' sog Gama' u mangka u angoy sog kilawan bu numun kitu' gumonat u na dini sog kilawan po' mokpuli' u na ditu' non."

²⁹ Dadi, miktalu' og sulanggu'anan non koyon nog, "Kounutan, numun kitu' mologdong na og talu' mu koyon dianami. Onda' mu na doliloy. ³⁰ Numun kitu' kisunan nami na nog kosunan mu og glam non. Po' ondi' nami pa tolu'on og sak nami dianika, kosunan mu na donsama' bog olo og sakon nami dianika. Sa'an itu' tinumud ami nog miktidu a sog Mikpongon."

³¹ Miktalu' si Isus nog, "Dadi, numun kitu' tumud amu na buan dianakon?"

³² Tolu'on ku daniu, nog ongon gondow matong bu numun kitu' minatong na, nog mokpokpola' amu. Monala kotow daniu muli' na sog konia konia baloy non bu gonatan niu na akon. Tibua, ondi' u da mogdoduoy po' og Gama' u dia da nakon.

³³ Sa'an ini tinalu' u dianiu po' bianan sog kosolabuk niu dianakon, kongonan amu nog kotikna' nog pomikilan. Mosinsa amu solian nog dini amu pa sog dunya. Tibua, pobogan niu og pomikilan niu po' og dinunya dinag na dianakon."

17

Pigyokinan ni Isus og dili glawas non

¹ Mitubus tibua tolu'oy ni Isus, tinu-mongal ion sog glangit mangka poktalu' nog, "Ama', minatong na og tang. Potas mu na og Bata' mu koni bagun non dosop ika ompotas. ² Po' binogoy mu dianon og baya' mogbaya' dia sog glam nog gotow bagun non da kobogayan nog kotubu' nog da' kopus non, ain og gotowanan kitu' nog binogoy mu dianon. ³ Ma' nini og ma'ana nog kotubu' koyon nog da' kopus non, ain og gotowanan koyon nog kosunan nilan ika, nog ika da og Diwata, bu kosunan nilan dosop si Isukristu, nog ion og pipangoy mu dini, kobogayan ilan nog kotubu' nog da' kopus non. ⁴ Piotas u ika dini sog dunya koni bianan sog kodoksu' u nog ginang nog dinondag mu moginang dianakon. ⁵ Dadi, numun kitu' potas mu akon, Ama', dia sog sungu'an mu mama' nog kotas u kitu' nog kobon ku dion nika sog da' pa pongonoy og dunya.

Pigyokinan ni Isus og sulanggu'anan non

⁶ "Pinosun ku ika dia sog gotowanan koyon nog binogoy mu dianakon tidu sog dunya koni nog og gotowanan koyon donsama' na ika dun nog binogoy mu dianakon bu mikokunut ilan nog talu' mu. ⁷ Numun kitu' kisunan nilan na nog og glam nog binogoy mu dianakon, ika doda' og piktiduan non. ⁸ Po' pimali u dianilan og pikpanad mu dianakon, bu tinumud ilan dun. Sa'an kisunan nilan mahatul nog akon, dia u nika miktidu. Bu tinumud ilan nog ika og mikpopangoy dianakon. ⁹ Pogyokinan ku ilan. Onda' u pogyakin nog duma gotowanan, suga'id non, og pogyokinan ku og gotowanan kitu' nog binogoy mu dianakon. Po' ilan koyon ika dun. ¹⁰ Og glam nog dianakon ika dun. Bu glam nog dianika akon dun. Bianan

dianilan mipotas u dun. ¹¹ Ondi' u na mobon sog dunya po' mangoy u dion nika. Tibua, og gotowanan koyon nog binogoy mu dianakon, dini ilan pa sog dunya koni. Dadi, Ama', ika og midulus, ipat mu pa ilan bianan sog baya' nog ngalan mu, og ngalan koyon nog binogoy mu dianakon, bagun ilan moksolabuk mama' nog kopoksolabuk ta. ¹² Solian nami mokunul, pitubudan ku ilan bu pigipat u ilan bianan sog baya' nog ngalan kitu' nog binogoy mu dianakon. Bu da'idun og mibolong dianilan, lual da dia sog sala kotow kitu' nog ma' nitu' nododa' og kodoksu'an non, bagun da motuman og tinalu' kitu' dia sog Kitab.

¹³ "Posungu' u na mangoy dion nika. Tibua, sa'an ini tinalu' u nog solian nog dini u pa sog dunya bagun da kongonan ilan nog da'da'an ku nog di' moglokobus. ¹⁴ Pimali u dianilan og talu' mu. Bu og gotowanan dini sog dunya mikangit dianilan po' kona' nilan na og sakup. Mama' dosop nakon nog kona' u nilan sakup. ¹⁵ Onda' u pogyakin nog owa'on mu na ilan dini sog dunya koni. Suga'id non, pogipat mu ilan dia sog kopongula'at ni Kindagow. ¹⁶ Po' kona' ilan na og sakup nog gotowanan dini sog dunya. Ma' dosop nakon. ¹⁷ Dadi, siboy mu ilan dianika bianan sog motud. Og motud koyon, ion non og talu' mu. ¹⁸ Domikian dosop nog akon pipangoy mu dini sog dunya, ilan si'oy dondagon ku dosop mangoy sog gotowanan dini sog dunya. ¹⁹ Sabap dianilan, siniboy u og glawas u dianika bagun da motantu tokodoy nog ilan koyon miakod mu.

Pigyokinan ni Isus og glam nog tinumud dianon

²⁰ "Kona' tibua nilan og pogyokinan ku, suga'id non, asta og posungu' kitu' tumud dianakon bianan sog gustalan nilan pa'ali dianakon. ²¹ Pogyakin ku ilan bagun ilan da moksolabuk og glam nilan, Ama', mama' dosop nog ika bu akon nog akon dia u nika bu ika, diaan ka nakon. Ilan si'oy, pongonion ku nog dia ilan nita bagun og gotowanan dini sog dunya, tumud ilan nog pipangoy mu akon dini.

²² Binogayan ku ilan nog baya' mama' nog kotas nog baya' nog binogoy mu dianakon bagun moksolabuk og pomik- ilan nilan mama' nog kopoksolabuk ta. ²³ Og ma'ana non, akon, dia u nilan bu ika diaan ka nakon bagun ilan da moksolabuk tokodoy. Bu bianan ditu', og gotowanan dini sog dunya, kosunan nilan nog ika og mikpopangoy dianakon bu molalam a dianilan ma' nog glolaman mu dianakon.

²⁴ "Ama', kolegan ku bosia nog, og gotowanan koyon nog binogoy mu dianakon nog dia ilan nakon minsan ain u, bagun nilan motongow og kotas u nog binogoy mu dianakon sabap sog glolaman mu dianakon sog da' pa pongonoy og dunya.

²⁵ "Ama', ika og midulus, minsan si'oy da' a kilolaoy nog gotowanan dini sog dunya, kinilolaan ku da ika, bu og gotowanan kitu' nog tinumud dianakon, kisunan nilan nog ika og mikpopangoy dianakon. ²⁶ Piosun ku na dianilan pa'ali dianika bu ondi' u lumota' mokposun pa'ali dianika bagun da og glolaman mu dianakon mongon dianilan bu akon dia u nilan."

18

Og kukpa' dia ni Isus

Matiu 26:47-56, Mark 14:43-50, Luk 22:47-53

¹ Dangan midoksu' na si Isus mogyakin, minangoy ilan nog sulanggu'anan non sog dipag nog sapa' nog Kidron. Bu sinu- molop ilan sog pigimulanan koyon nog kayu dion. ² Si Judas, og mongula'at kitu' dia ni Isus, kisunan non og ginogayan nilan po' alu'alu' ditu' ilan poglumpuk nog sulanggu'anan non. ³ Dadi, minangoy si Judas ditu' sog pigimulanan koyon. Pinulu'an non og sundaluanan nog Roma bu og polongipatanan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon nog pi- pangoy nog mokokotas nog boliananan bu og parasiuanan. Mikpogatul ilan nog bosu bu mikpoktiow ilan nog kinokod nog glangkoy. ⁴ Donsama' na kisunan ni Isus bog olo og posungu' matong dianon. Dadi, linumpak non ilan mangka ion

poksak nog, "Sima og pokponontongon niu koyon?"

⁵ Tinumabal ilan nog, "Si Isus, og gotow Nasaret."

Tinabal ilan ni Isus nog, "Ion non noini akon!" Si Judas og polonipu kitu', dion dosop pogindog. ⁶ Dangan miktalu' si Isus nog, "Ion non noini akon," mikpongog- dud ilan nog boya'an mikpogbuksak ilan tanan dun.

⁷ Bu sinakan mokpuli' ni Isus nog, "Sima doda' og pokponontongon niu koyon?"

Tinumabal ilan nosop nog, "Si Isus, og gotow Nasaret."

⁸ Tinabal ilan ni Isus nog, "Tinalu' u na dianiu nog akon si Isus. Bila akon og pokponontongon niu koyon, na' niu topason og dumaanan ku."

⁹ Sa'an ini tinalu' non bagun motuman og tinalu' non kitu' nog, "Ama', da' u kobolongoy minsan sala kotow si'oy nog binogoy mu kitu' dianakon."

¹⁰ Si Simun Piter, ngon kalis non. Sinintak non mangka non tigbasoy si Malkus, og kisonggulan nog kounutan nog boliananan koyon boya'an misikpoy og tolinga non dapit sog glintu. ¹¹ Dadi, miktalu' si Isus dia ni Piter nog, "Uma' mu og kalis mu koyon! Po' sumboy gogaan ku og sinsaan koni nog binogoy nog Gama' u dianakon."

Inoit si Isus ditu' ni Anas

¹² Tubus nitu', og sundaluanan koyon dunut og kounutan nilan bu og polongi- patanan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, inukpa'an nilan si Isus mangka nilan boludoy. ¹³ Bu tigana', inoit nilan ion ditu' ni Anas, og ponu- gangan ni Kaypas. Si Kaypas koni, ion non og kounutan nog boliananan sog ton kitu'. ¹⁴ Ion non og miktalu' kitu' sog kounutananan nog bansa Hudyu nog sumboy ongon sala kotow og sumoliu matoy dia sog gotowanan.

Tigana' mononsing ni Piter

Matiu 26:69-70, Mark 14:66-68, Luk 22:55-57

¹⁵ Si Simun Piter bu solabuk sulanggu' ni Isus koyon, tinumuyuk ilan dianon. Og

sulanggu' kitu' sala kotow, donsama' na kilolaan nog kounutan nog boliananan. Sa'an mikodunut ion sumolod dia ni Isus ditu' sog glomalomaan nog baloy nog kounutan nog boliananan koyon. ¹⁶ Tibua, si Piter dia da taman sog pintu' nog galad koyon po' di' posolodon. Og sulanggu' kitu' nog donsama' na kilolaan nog kounutan nog boliananan, mikpuli' lumiu mangka poktalun dia sog glibun koyon dion og toliipat nog pintu' nog galad koyon, mangka non posolodoy si Piter. ¹⁷ Sinakan si Piter nog glibun koyon nog, "Kona' a ta' og sulanggu' ni Isus?"

Tinabal ion ni Piter nog, "Kona' u, le!"

¹⁸ Motigdow og tang koyon. Dadi, og kisonggulananan bu og polongipatanan koyon, migindog ilan monalang sog piktogunan nilan koyon. Si Piter si'oy minampu' dosop mindog monalang dianilan.

Piksumoditaan nog kounutan nog boliananan si Isus

Matiu 26:59-66, Mark 14:55-64, Luk 22:66-71

¹⁹ Sintak non, piksumoditaan si Isus nog kounutan nog boliananan koyon pa'ali sog pikpanad non bu sog sulanggu'anan non. ²⁰ Tinumabal si Isus nog, "Og glam nog pikpanad u kitu', onda' u poglingodoy. Suga'id non, dia u pikpanad sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon bu dia sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu. ²¹ Iduma akon ma og poksakan niu dun? Dia niu bosia sak sog gotowanan koyon nog mikodongog nog pikpanad u po' kisunan nilan bog olo og tinalu' u."

²² Dangan miluksad og talu' ni Isus koyon, dinapi' ion nog sala kotow polongipat koyon dion pogindog sog molani non kobon non moktalun nog, "Iduma mama' ma nion og koponabal mu dia sog kounutan nog boliananan? Ondi' a ma mogbotad dianon?"

²³ Tinumabal si Isus nog, "Bila miktalu' u nog molaton, talu' mu sog glam ta koni dini bog olo og molaton kitu'. Tibua, bila motud og tinalu' u, iduma dopi'on mu ma akon?" ²⁴ Tubus nitu', dinondag ni Anas nog oiton nilan si Isus ditu' ni Kaypas, og

kounutan nog boliananan nog binalud pa ion.

Minonsing nosop si Piter

Matiu 26:71-75, Mark 14:69-72, Luk 22:58-62

²⁵ Si Simun Piter, sog sonuk non mogindog monalang, sinakan ion nog gotowanan nog, "Ika, kona' a ta' og sulanggu' nog gotow kitu'?"

Tibua, minonsing si Piter. Long non dun, "Kona' u, le!"

²⁶ Bu ongon sala kotow og kisonggulan nog kounutan nog boliananan koyon dion, og golo nog tinigbas non kitu' ditu' sog pogimulanan kitu' nog kayu. Miktalu' ion nog, "Ika bayu' og mitongow u kitu' sog kukpa' dia ni Isus?" ²⁷ Tibua, minonsing nosop si Piter. Sododu'un midongog non miktukala' og manuk.

Piadap si Isus ditu' ni Pilatu

²⁸ Tubus nitu', modolomdolom pa, inoit nilan na si Isus tidu sog baloy ni Kaypas mangoy ditu' sog baloy ni Pilatu nog ion og gubernador tidu sog Roma. Dangan minatong ilan ditu', og kounutananan nog bansa Hudyu koyon, onda' ilan solod sog baloy ni Pilatu koyon po' og gli'inan nilan, bagun ilan da mokampu' kuman nog dulang kitu' nog dia sog gondow nog Linius. ²⁹ Dadi, linumuas si Pilatu mangka non ilan sakoy nog, "Olo og sumbungan niu pa'ali sog gotow koyon nog inoit niu dini?"

³⁰ Tinumabal ilan nog, "Somo' da'idun sala' nog gotow koyon, ondi' nami nododa' ion oiton dini nika!"

³¹ Dadi, miktalu' si Pilatu nog, "Pitang niu na ion bu ukum niu bianan sog dili botad niu."

Tinumabal og gotowanan koyon nog, "Onda' ami tugdakoy munu' nog gotow."

³² Og glam nini kobianan non bagun motuman og tinalu' non kitu' pa'ali sog potayan non.

³³ Dadi si Pilatu, mikpuli' ion sumolod sog baloy nog pongukuman. Bu sinabi non si Isus mangka non sakoy nog, "Ika ta' og datu' nog bansa Hudyu?"

³⁴ Tinumabal si Isus nog, “Og sak mu koyon, dianika ta' miktidu, otawaka midongog mu ta' sog duma?”

³⁵ Tinumabal si Pilatu nog, “Iduma, Hudyu u ta'? Og pakasi Hudyuanan mu bu og mokokotas nog boliananan niu, ilan og miksumbung dianika dini nakon. Olo buan og sala' mu?”

³⁶ Tinumabal si Isus nog, “Akon, og kopogdatu' u kona' dini sog dunya koni. Somo' dini sog dunya og kopogdatu' u, minantu bosia og pigotowan ku bagun ondi' u kukpa'an nog gotow Hudyu. Tibua, tolu'on ku mokpuli' nog og kopogdatu' u kona' dini sog dunya koni.”

³⁷ Dadi, miktalu' si Pilatu nog, “Og datu' a buan!”

Tinumabal si Isus nog, “Motud og tinalu' mu koyon nog akon og datu'. Sa'an minangoy u dini sog dunya bu bota'oy po' bagun ku ompanad og motud nog pomali. Simasima dia sog motud, ion monginongog dianakon.” ³⁸ Dadi, miktalu' si Pilatu nog, “Olo og motud?”

*Og koukuman nilan dia ni Isus bunu'on
Matiu 27:15-31, Mark 15:6-20, Luk
23:13-25*

Tubus nitu', linumiu mokpuli' si Pilatu ditu' sog Hudyuanan koyon bu poktalu' nog, “Da' u kotongowoy nog sala' og gotow koyon. ³⁹ Tibua, ongon moda og botad niu nog giap matong og tang nog Ginang nog Linius, nog ngon sala kotow dia sog kolobusuan poluason ku daniu. Moleg amu ta' nog koni na og poluason daniu og datu' koni nog Hudyuanan?”

⁴⁰ Dadi, miglogapis ilan nog, “Kona' non! Suga'id non, si Barabas og poluas mu!” (Si Barabas koni, ion og polongla'ug.)

19

¹ Tubus nitu', dinondag ni Pilatu og sundaluanan nog pogdonogon nilan si Isus. ² Linumikid og sundaluanan koyon nog bolagon nog dugion mangka nilan posolugoy dia sog gulu ni Isus, mangka nilan ion posolugoy nog ponopoton nog molugdom kopulaan non ³ mangka nilan ion pogwanwanoy kobon nilan moktalu'

nog, “Mololaki le, og datu' nog gotow Hudyuanan koni!” Mangka nilan ion pogdopi'oy.

⁴ Si Pilatu linumiu nosop mangka poktalu' sog gotow Hudyuanan koyon nog, “Tontong niu! Oiton ku ion lumiu bagun niu kosunan nog da'idun og sala' nog mitongow u dianon.” ⁵ Dadi, inoit non lumiu si Isus nog poglogdoy nog ompula nog pokpomangyu' nog bolagon kitu' nog dugion. Miktalu' si Pilatu dianilan nog, “Koni na og gotow kitu'!”

⁶ Dangan mitongow nog mokokotas koyon nog boliananan bu og polongipatanan nog Baloy nog Poktomuyan si Isus, mikpoglogapis ilan nog, “Kudus niu ion! Kudus niu ion!”

Sokali' tinumabal si Pilatu, “Amu na og kudus dianon po' bila akon da, da' u ion kotongowoy nog sala' non.”

⁷ Dadi, miktalu' og gotow Hudyuanan koyon dianon nog, “Bila unuton og botad nami, og gotow koyon sumboy bunu'on po' onda' non unutoy og botad. Miktalu' ion nog ion dow og Bata' nog Mikpongon.”

⁸ Dangan midongog ni Pilatu og ma' nion koyon, migdungag ion kondokan.

⁹ Bu sinumolod ion mokpuli' mangka non sakoy si Isus nog, “Ain ka doda' buan miktidu?” Tibua, onda' tabal si Isus. ¹⁰ Miktalu' nosop si Pilatu dianon, “Iduma ondi' mu ma akon tobalon? Da' mu ta' kosunoy nog ongon og baya' u mokpoluas dianika otawaka kumudus dianika?”

¹¹ Tibua, tinumabal si Isus nog, “Da'idun bosia og baya' nika dianakon somo' da' a bogoyoy nog baya' tidu sog Mikpongon. Tibua, og gotow kitu' nog minuakil dianakon dianika, labi pa kobogat og dusa non dia sog dusa mu.”

¹² Dangan midongog ni Pilatu og ma' nion koyon, minontong ion nog pondayan dun bagun non bosia ompoluas si Isus. Tibua, mikpoktalu' og gotowanog nog mosikad nog, “Bila poluason mu og gotow koyon, kona' a buan og glokole ni Sisar, po' og gotow nog moktalu' nog ion og datu', mikopongantu ion dia ni Datu' Sisar.”

¹³ Dangan midongog ni Pilatu og talu' koyon, inoit non lumiu si Isus mangka ion

ingkud sog gingkudan nog polongukum nog ditu' sog glomalomaan nog batu, nog iningolanan dia sog ponolu'on nog Hinibru, og Gabata. ¹⁴ Og gondow koyon, mogboloma' tibua, ion non na og ginang nilan kitu' nog iningolanan og Liniusan, bu dali' na og glotuondow. Mikталu' si Pilatu dianilan nog, "Koni na og datu' niu."

¹⁵ Tibua, mikpoglogapis ilan nog, "Awa' niu dion! Awa' niu dion! Kudus niu ion!"

Sinakan ilan ni Pilatu nog, "Moleg amu dota' nog kuduson og datu' niu?"

Tinumabal og mokokotas nog boliananan koyon nog, "Da'idun lual og datu' nami lual da dia ni Datu' Sisar!"

¹⁶ Dadi, tinugdak ni Pilatu si Isus dianilan bagun nilan ion mokudus.

Kinudus nilan si Isus

Matiu 27:32-44, Mark 15:21-32, Luk 23:26-43

Dadi, pinitang nog sundaluanan koyon si Isus. ¹⁷ Bu pipisanan nilan ion nog kudus mangka ilan gonat posungu' sog bonua koyon nog ngalan non, og Bakuk nog Gulu. Sog ponolu'on nog Hinibru og ngalan non Golgota. ¹⁸ Tubus nitu', linansang nilan si Isus sog kudus. Bu ongon dosop dua' kotow og kinudus nilan. Og sala kotow dia dapit sog glintu non bu og sala kotow dia dapit sog bibang non. Dia ion mibona' sog titonga'. ¹⁹ Ongon og sinulat ni Pilatu nog pitapok nilan dia sog kudus ni Isus. Og ma'ana nog sinulat kitu' mama' nini, "Si Isus og Gotow Nasaret, og Datu' nog Bansa Hudyu". ²⁰ Modakol og gotow Hudyuanan og mikobasta dun po' og kinudusan kitu' dianon molani da dia sog Jerusalem. Og sinulat ni Pilatu kitu' sinulat non sog ponolu'on nog Hinibru, Linatin, bu ponolu'on nog Ginirik. ²¹ Dadi, mikталu' og mokokotas nog boliananan kitu' dianon nog, "Na' mu sulaton nog ion og Datu' nog Bansa Hudyu, suga'id non, surat mu nog og gotow koni mikталu' nog ion dow og Datu' nog Bansa Hudyu!"

²² Tinumabal si Pilatu nog, "Ondi' u na sopen og sinulat u koyon."

²³ Dangan mitubus tibua nog sundaluanan koyon kudusoy si Isus, inalap nilan og ponopoton non mangka nilan pogbobohogi'oy sog pat bahagi' po' pat kotow ilan. Inalap nilan dosop og glapis nog glogdoy non kitu' nog da'idun og sinobotan non po' donsama' na mama' nitu'. ²⁴ Long nilan dun, "Ondi' ta ini bogyangon. Golom ita na poglogindanan bagun ta kosunan bog sima og mokalap dun." Ion non ini og kotumanan nog sinulat kitu' sog Kitab nog, "Pigbobahagi' nilan og ponopoton ku, bu miglogindanan ilan nog glapis nog glogdoy u."* Ma' nitu' og gininang nog sundaluanan koyon.

²⁵ Og gina' ni Isus, bu og gilug nog gina' non nog glibun, bu si Maria nog kodumanan ni Kleopas, bu si Maria Magdalena, pogindog ilan ditu' sog molani nog kudus non koyon. ²⁶ Dangan mitongow ni Isus og gina' non bu og sulanggu' kitu' nog kololaman non tokodoy pogindog dion, tinolu'an non og gina' non nog, "Tiduan sog numun kitu', itung mu na ion nog bata' mu." ²⁷ Tubus nitu', mikталu' ion dia sog sulanggu' non kitu' nog, "Tiduan sog numun kitu', itung mu na ion nog gina' mu." Dadi, tidu ditu', inusiba' ion nog sulanggu' non koyon.

Og kopatoy ni Isus

Matiu 27:45-56, Mark 15:33-41, Luk 23:44-49

²⁸ Tubus nitu', mitintu na dianon nog, og glam non miinang na, bu bagun motuman og sinulat dia sog Kitab, mikталu' ion nog, "Kinuow u!"† ²⁹ Ongon og sibulan dion nog togu'an glanggow dion. Bu ongon dosop og ponopoton nog molamit bu kodikpol nog ginugow nilan sog glanggow koyon mangka nilan togu'oy sog sung nog panga nog ngalan non og hisop, mangka nilan tokmo'oy sog baba' ni Isus. ³⁰ Dangan ininaman non, mikталu' ion, "Midoksu' na." Tubus nitu', minakung ion bu kotoktus.

Linaduk nog bugyak og kilid ni Isus

* 19:24 19:24 Salmu 22:18 † 19:28 19:28 Salmu 22:15

³¹ Og gondow koyon og Gondow nog Poksimpan. Mogboloma' ion, og Gondow nog Pogulali bu og tolipunan nog Liniusan. Og gondow koyon og bololaga' tokodoy sog Hudyuanan. Dadi, og kounutananan nog bansa Hudyu, ompok ilan nog ain kinudus kitu' ombagak og glawasanan nilan dia sog kudus sog gondow koyon. Dadi, pigbubut nilan dia ni Pilatu nog pomoli'on nilan og botisanan og gotowanan koyon nog kinudus mangka nilan si'oy potukpaoy. ³² Dadi, inangoy pomoli'oy nog sundaluanan koyon og botisanan nog pingudus kitu' dia sog dua' mogimpang kilidan ni Isus. ³³ Tibua, dangan mitongow nilan nog minatoy na si Isus, da' nilan na boli'oy og botis non. ³⁴ Suga'id non, linaduk nog sala kotow sundalu kitu' og kilid ni Isus nog bugyak non. Sododu'un mibuyus og dugu' bu tubig tidu sog gangol non. ³⁵ Og gotow kitu' nog mikotongow nini inuksugan non, bu og guksugan non motud. Bu kisunan non nog og piktalu' non koni motud. Bu sa'an itu' tinoksi'an non bagun amu dosop tumud dun. ³⁶ Sa'an miinang nog ma' nini, bagun da motuman og sinulat kitu' dia sog Kitab nog, "Da'idun og ombali' nog tulan non solabuk si'oy."‡ ³⁷ Bu sinulat dosop sog Kitab nog, "Og gotowanan kitu', pogbontayan nilan ion nog linaduk nilan og kilid non."§

Og kolobong dia ni Isus

Matiu 27:57-61, Mark 15:42-47, Luk 23:50-56

³⁸ Tubus nitu', si Jusep og gotow Arimatea, inangoy non pongonioy ditu' ni Pilatu og bangkoy ni Isus. Koni ni Jusep, da' pokpotampal nog ion si'oy og sulanggu' ni Isus po' mondok ion dia sog kounutananan nog bansa Hudyu. Tingudak ni Pilatu dianon. Dadi, inangoy non owa'oy og bangkoy ni Isus kitu'. ³⁹ Dua' ilan ni Nikudimus. (Ion non og gotow kitu' nog minangoy ditu' ni Isus nog gobi.) Migoit ion nog pogomut nog pigampu' non og mira bu alu. Og pogomut koyon ongon bayu' moglamlam pat

pulu' bu lima kilu og bogat non. ⁴⁰ Inalap nilan og bangkoy ni Isus mangka nilan pomogomutoy bu putusoy nog ponopoton nog omputi' po' mama' nitu' og botad nog gotow Hudyu. ⁴¹ Sog molani nog kinudusan koyon dia ni Isus, ongon og pigimulanan nog kayu dion. Ongon ditu' og bogu imungoy nog globong dia sog pampang nog da' pa sibon lobongoy. ⁴² Sabap sog gondow kitu' nog og Gondow nog Poksimpan, nog mogboloma' tibua og Gondow nog Pogulali, ditu' nilan na linobong si Isus po' molani da.

20

Mitubu' si Isus tidu matoy

Matiu 28:1-8, Mark 16:1-8, Luk 24:1-12

¹ Dangan minatong og gondow nog Duminggu, dali' ondown pa, minangoy na si Maria Magdalena ditu' sog globong ni Isus. Mitongow non nog miawa' na og batu kitu' nog piktimping sog globong koyon. ² Dangan mitongow non ion, ginumobok ion posungu' ditu' ni Simun Piter bu sog sulanggu' kitu' nog kololaman ni Isus tokodoy mangka ion poktalu' nog, "Inawa' nilan og bangkoy nog Kounutan ta dia sog linobongan kitu' dianon bu di' nami kosunan bog ain nilan na ion tinagu!"

³ Dadi, si Piter bu sala kotow sulanggu' kitu', migdali'dali' ilan mangoy sog globong kitu'. ⁴ Ginumobok ilan posungu' ditu'. Tibua, og sala kotow kitu' kiunanan non si Piter. Dadi, mikuna ion matong ditu'. ⁵ Sinolip non og globong kitu', tibua, da' ion solod. Mitongow non og saput ni Isus dion. ⁶ Dangan sop minatong si Simun Piter, miglandan ion sumolod sog globong koyon bu mitongow non dosop og saput ni Isus koyon. ⁷ Bu og saput non koyon nog linibod dia sog gulu non, migusoyusoy molupi' bu misiboy dia sog saput non kitu' nog pinutus dia sog glawas non. ⁸ Og duma ni Piter kitu' nog mikuna matong dion, sinumolod dosop. Dangan mitongow non og glam non koyon, tinumud ion dun. ⁹ (Da' nilan pa kosabut nog ion non na ini og sinulat

kitu' dia sog Kitab nog sumboy motubu' si Isus mokpuli' tidu matoy.)¹⁰ Tubus nitu', minuli' ilan na.

Mikpotongow si Isus dia ni Maria Magdalena

Matiu 28:9-10, Mark 16:9-11

¹¹ Si Maria, ditu' ion pogindog sog glowasan nog globong koyon kobon non moksogow. Minomba' ion mangka non solipoy og globong koyon. ¹² Gomonsunoy pa mitongow non og dua' buk og moloikatanan nog miglinumbus nog puti' pogingkud ilan dia sog bakas binotangan nog bangkoy ni Isus. Og solabuk dia dapit sog gulunanan non bu og solabuk sop dia dapit sog sikwayan non. ¹³ Bu miksak ilan dia ni Maria nog, "Ibun, iduma ion moksogow a ma?"

Tinabal ilan ni Maria nog, "Inalap nilan og bangkoy nog Kounutan ku bu di' u kosunan bog ain nilan ion tinagu'."

¹⁴ Tubus non ini tolu'oy, linumingoy ion bu mitongow non si Isus pogindog dion. Tibua, da' non kilolaoy bog si Isus ta' itu'.

¹⁵ Dadi, miktalu' si Isus dianon, "Ibun, olo og poksogowon mu koyon? Sima og pokponontongon mu?"

Balu' ni Maria dun og duma non koni mogabitabit og polongipat nog pomulananan koyon dion. Sa'an itu' tinolu'an non ion nog, "Sir, bila ika og minawa' nog bangkoy non kitu' dini, posun mu pa dianakon bog ain mu ion tinagu' po' ongoyon ku olapoy."

¹⁶ Sinabi ion ni Isus nog, "Maria!"

Dadi, sinumungu' ion ni Maria mangka poktalu' nog ponolu'on nog Inaramaik nog, "Raboni!" (Somo' ita da, Polopanad.)

¹⁷ Miktalu' si Isus nog, "Na' mu akon pogoidan po' da' u pa pokpuli' mangoy ditu' sog Gama' u. Suga'id non, angoy a ditu' sog pigilugananan ku mangka mu pogobitoy dianilan nog akon, mokpuli' u pa ditu' sog Gama' u nog ion Gama' niu dosop bu ditu' sog Diwata u nog ion Diwata niu dosop."

¹⁸ Dadi, mipanow si Maria Magdalena mangka non pogobitoy dia sog sulanggu'anan ni Isus nog mitongow non

na og Kounutan nilan. Sinuksugan non dianilan og tinalu' ni Isus kitu' dianon.

Mikpotongow si Isus dia sog sulanggu'anan non

Matiu 28:16-20, Mark 16:14-18, Luk 24:36-49

¹⁹ Dangan miglogobi nog Duminggu, miglumpuk og sulanggu'anan ni Isus sog solabuk baloy bu mimintu' ilan nog mahatul po' mondok ilan nog kounutananan nog bansa Hudyu. Gomonsunoy pa tinumua' si Isus, pogindog dia sog titonga' nilan mangka ion poktalu' nog, "Potikna' niu og pomikilan niu." ²⁰ Tubus nion, pitongow non og komotanan non bu og kilid non. Sabap sog kopokpotongow nog Kounutan nilan koyon dianilan, migda'da' ilan tokodoy dun. ²¹ Bu miktalu' si Isus mokpuli' dianilan nog, "Potikna' niu og pomikilan niu. Poponowon ku amu domikian da mama' nog kopokpopanow nog Gama' u dianakon." ²² Pu'un miluksad og talu' non koyon, inoyupan non ilan nog ginawa non mangka ion poktalu' nog, "Tabuk niu og Bolakat nog Mikpongon." ²³ Bila ompunan niu og dusaanan nog minsan sima otowoy, ompunan dosop nog Mikpongon. Tibua, bila ondi' niu ompunan, ondi' dosop ompunan nog Mikpongon."

Mikpotongow si Isus dia ni Tomas

²⁴ Sog kopokpotongow ni Isus kitu' dia sog sulanggu'anan non, og sala kotow sog sopulu' bu dua' sulanggu'anan non onda' ion ditu'. Og ngalan non si Tomas nog kodua' ngalan non gapid. ²⁵ Dadi, tinalu' dianon nog pakasi sulanggu'anan non nog, "Mitongow nami og Kounutan ta!"

Tibua, tinumabal si Tomas nog, "Bila di' u da motongow bu mokikap og glinonsangan dia sog komot non mangka u losukoy og kilid non, ondi' u nododa' tumud dun."

²⁶ Pitu gobi golot non, mikpoglumpuk nosop og sulanggu'anan ni Isus bu si Tomas dion. Mimintu' ilan nosop nog mahatul. Tibua, mama' nitu' si'oy, gomonsunoy pa tinumua' nosop si Isus nog pogindog dia sog titonga' nilan mangka poktalu' nog, "Potikna' niu og pomikilan

niu.” ²⁷ Mangka non tolu'oy si Tomas nog, “Tontong mu og paladanan ku. Bu tuyok mu og komotanan ku bu losuk mu og kilid u. Bu na' a na mogdua'dua', suga'id non, tud a na.”

²⁸ Mikталu' si Tomas nog, “Ika og Kounutan ku bu og Diwata u.”

²⁹ Tubus nitu', mikталu' si Isus dianon nog, “Tinumud a ta' dianakon po' kobal nog mitongow mu akon? Tolu'on ku dianika nog popiaon nododa' og gotowanan kitu' nog tinumud dianakon minsan si'oy onda' nilan akon kotongow.”

³⁰ Modakol pa og miinang ni Isus nog kosobu'sobu' nog mitongow nog sulanggu'anan non koyon nog onda' na sunu'oy sumulat dini sog libru koni. ³¹ Sa'an sinulat u ini po' bagun amu tumud nog si Isus, ion og Bata' nog Mikpongön nog ion og Kristu. Bu bila tumud amu dianon, kongonan amu nog kotubu' nog da' kopus non bianan sog ngalan non.

21

Si Isus mikpotongow nosop sog pitu kotow sulanggu'anan non

¹ Tubus nitu', ongon gondow non, tinumua' si Isus sog sulanggu'anan non dia sog goksид nog danow nog Tiberias. Ma' nini og bianbian non, ² mangka si'oy si Isus pokpotongow dianilan, si Simun Piter, si Tomas nog kodua' ngalan non Gapid, si Nataniel nog gotow Kana nog ditu' sog Galili, og gombata' ni Sebedi, bu ongon pa og dua' kotow sulanggu'anan non nog miglumpuk ilan. ³ Mikталu' si Simun Piter nog, “Mangoy u pa momokot.”

Mikталu' sop og dumaanan non koyon nog, “Mogunut ami.” Dadi, tinumulak ilan mangka ilan pomokot sog gobi koyon. Tibua, da'idun og galap nilan. ⁴ Miksisolom bonua, si Isus dia pogindog sog goksид nog danow koyon. Tibua, onda' nilan ion kilolaoy. ⁵ Mikталu' si Isus dianilan nog, “O le, mikalap amu dota' da?”

Tinumabal ilan nog, “Onda', le.”

⁶ Sokali' mikталu' si Isus nog, “Labu' niu sog dapit glintu nog bolangoy niu og pokot niu koyon bu mokalap amu.” Dadi, linabu' nilan doda' og pokot nilan koyon. Bu dangan binotong nilan, og pokot nilan koyon onda' nilan kodag po' kobal nog landu' kodakol nog soda'.

⁷ Dadi, og sulanggu' non kitu' nog kololaman non tokodoy mikталu' dia ni Piter nog, “Og Kounutan ta lo' ion!” Pu'un midongog ion ni Simun Piter, sinolug non mogdayun og glogdoy non kitu' nog linuas non mangka okpu dia sog tubig bu langoy posungu' sog goksид. ⁸ Bu og dumaanan non nog mibagak sog bolangoy koyon, mikposoksид ilan kobon nilan maktundan nog pokot nilan koyon nog miponu' nog soda'. Ondi' ilan da ilakad kodibaba'. Og glayu' nilan tidu sog goksид ongon bayu' lima pulu' dopa. ⁹ Dangan dinumonggu' ilan, ongon mitongow nilan og baga nog gapuy nog piktiti'an nog soda'. Bu ongon dosop og pan dion. ¹⁰ Sokali' mikталu' si Isus, “Pokpitang amu nog soda' koyon nog kolapoy niu pa dun.”

¹¹ Dadi, minangoy si Simun Piter sog bolangoy nilan mangka non botongoy sog goksид og pokot koyon nog miponu' nog mokoligon nog soda'. Sogatus bu lima pulu' bu tolu og dakol non. Tibua, minsan ma' nitu' si'oy og dakol non, onda' da kobogyang og pokot nilan koyon dun. ¹² Mikталu' si Isus dianilan nog, “Angoy amu dini, kuman ita niu.” Da'idun sog sulanggu'anan non koyon ginumilu' moksak dianon bog sima ion po' kinilolaan nilan na nog ion doda' og Kounutan. ¹³ Inalap ni Isus og pan kitu' mangka non pogbobohogi'oy dianilan. Iniling non dosop ma' nitu' og soda'. ¹⁴ Koyon og kotolu kali ni Isus mokpotongow dia sog sulanggu'anan non tidu ion potubu'on.

Si Isus bu si Piter

¹⁵ Mitubus ilan kuman, mikталu' si Isus dia ni Simun Piter nog, “Ika, Simun, og bata' ni Jan, molalam a ta' dianakon labi pa sog duma?”

Tinumabal si Piter nog, “O'o, Kounutan ku, kisunan mu nog molalam u dianika.”

Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Pogusiba' mu lo' buan og natianan nog bilibilianan ku."

¹⁶ Pinuli'an nosop ni Isus moksak dianon nog, "Ika, Simun, og bata' ni Jan, molalam a ta' dianakon?"

Tinumabal nosop si Piter nog, "O'o, Kounutan ku, kisunan mu nog molalam u dianika."

Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Pogusiba' mu lo' buan og bilibilianan ku."

¹⁷ Sog kotolu kali moksak ni Isus dianon nog, "Ika Simun, og bata' ni Jan, molalam a ta' dianakon?"

Kisokitan si Piter dun, po' tolu kali non na poguli'uli'oy moksak dianon nog, "Molalam a ta' dianakon."

Dadi, tinumabal si Piter dianon nog, "Kounutan, kisunan mu og glam non. Kisunan mu dosop nog molalam u dianika."

Dadi, tinolu'an ion ni Isus nog, "Pogusiba' mu og bilibilianan ku."

¹⁸ Tolu'on ku dianika, sog kobon nog bata' a pa, poponopotan mu og dili glawas mu bu mogangoy a sog ain kolegan mu. Tibua, bila mogulang a na, mogdopa a bu len gotow na og malud dianika mangka nilan ika oitoy sog ain kopokan mu kitu' mangoy." ¹⁹ Sa'an tinalu' ini ni Isus po' bagun kosunan ni Piter bog olo og bianbian non matoy, bu sabap dion ompotas og Mikpongon dun. Tubus nitu', tinolu'an ion ni Isus nog, "Pogunut a dianakon."

Si Isus bu og sala kotow sulanggu' non

²⁰ Dangan linumingoy si Piter, mitongow non og sulanggu' kitu' nog kololaman ni Isus tokodoy nog migunut dianilan. (Ion non og linumodis kitu' dia ni Isus sonuk nilan moglobungan mangka poksak nog, "Kounutan, sima og mongula'at kitu' dianika?") ²¹ Dangan mitongow ni Piter ion, miksak ion dia ni Isus, "Kounutan, og gotow buan konia, olo sop og kobianbianan non?"

²² Tinabal ion ni Isus nog, "Bila moleg u nog motubu' ion asta sog mokpuli' u dini, olo ma og dianika dun? Suga'id non, ika, pogunut a dianakon." ²³ Sabap ditu',

mipulonag og dongogan dia sog pigiluganangan nog og sala kotow og sulanggu' koyon nog di' na ion matoy. Tibua, onda' da poktalu' si Isus nog ondi' na ion matoy. Suga'id non, tinalu' non tibua nog, "Bila moleg u nog ondi' ion na matoy asta sog mokpuli' u, olo ma og dianika dun?"

²⁴ Ion non ini og sulanggu' kitu' nog mikotaksi' nog glam nini. Bu ion og sinumulat nini. Bu kisunan nami nog og pinoksi'an non kitu' motud. ²⁵ Modakol pa og gininang ni Isus, tibua, onda' na sulatoy. Po' bila sulaton pa og glam non, gomonsunoy ondi' mugat dia sog gliwag nog dunya koni og sinulatan koyon dun.

**Og Piginang
nog Sosugu'onanan ni
Isukristu
Og Piuna Talu' pa'ali sog
Piginang nog
Sosugu'onanan ni
Isukristu**

Og Piginang nog Sosugu'onanan koni, og sukpat pa nog Gomba'is nog Guksugan kitu' nog sinulat ni Luk. Og tugyu nog sinulat ni Luk koni, og moguksug pa'ali sog mikuna kitu' tumabuk dia ni Isus, nog pinulu'an ilan nog Bolakat nog Mikpongon mokpulonag nog Gomba'is nog Guksugan sog gotowanan ditu' sog Jerusalem, bu sog tibuk nog Judia bu sog Samaria, bu asta sog gliwag nog dunya koni. Og guksugan dosop ini, pa'ali sog piginang nog poktanudanan kitu' dia ni Isus nog miktolipun dia sog bansa Hudyu. Bu bianan dianilan, mipulonag og Gomba'is nog Guksugan dia sog gotowanan sog ainain nog bonua.

Og Piginang nog Sosugu'onanan koni binahagi' sog tolu kobahagi' nog inunut dia sog bonuaanan kitu' nog pikpulongan ni Isus nog Gomba'is nog Guksugan, bu dia sog ain kibotangan nog poglumpukan nilan moktamuy dia sog Mikpongon: (1) Og tigana' piginang nog poktanudanan ditu' sog Jerusalem dangan piiknat na si Isus ditu' sog glangit. (2) Og kopogdungag nilan sog duma bonuaanan ditu' sog Judia bu Samaria. (3) Bu asta midopot ditu' sog molayu' nog binonsaan nog ma' nog Roma.

Dini sog sulat koni motongow bog olo bayu'bayu' nog gininang nog Bolakat nog Mikpongon kitu' nog sinumangon dunut og kotas nog baya' non dia sog poktanudanan ditu' sog Jerusalem nog mitang sog gondow nog kologya'an nilan nog iningolanan Pentikos, bu minonayun monulu' bu mondolo'isog dia sog poktanudanan bu asta sog kounutananan nilan dia sog tanud.

Bu og gustalan nog pikpulonag nilan, motongow dini sog sulat koni bog andun og dasig non dia sog ain tinumud dun, dia sog kotubu' nilan bu dia sog kopoksolabuk nilan sog glumpuk nilan.

1. Og sinimpan sog koponaksi', 1:1-26.
  - a. Og gimpusan nog dondagan ni Isus bu og pasad non, 1:1-14.
  - b. Og ginanti' dia ni Judas, 1:15-26
2. Og taksi' nog sosugu'onanan ditu' sog Jerusalem, 2:1-8:3.
3. Og taksi' nog sosugu'onanan ditu' sog Judia bu sog Samaria, 8:4-12:25.
4. Og piginang ni Paul, 13:1-28:31.
  - a. Og tigana' ginongayan ni Paul mogustal nog Gomba'is nog Guksugan, 13:1-14:28.
  - b. Og gupakat nog bogolalanan sog tanud ditu' sog Jerusalem, 15:1-35.
  - c. Og kodua' ginongayan ni Paul mogustal nog Gomba'is nog Guksugan, 15:36-18:22.
  - d. Og kotolu ginongayan ni Paul mogustal nog Gomba'is nog Guksugan, 18:23-21:16.
  - e. Kinolubusu si Paul ditu' sog Jerusalem, sog Sasaria, bu ditu' sog Roma, 21:17-28:31.

¹ Sog tagna' libru u kitu', Teopilus, sinulat u pa'ali sog glam nog kohinangan bu og pianad ni Isus, nog tidu pa sog tolipunan, ² asta sog gondow kitu' nog pitolabang ion ditu' sog glangit. Mangka si'oy ion tolobangoy, bianan sog Bolakat nog Mikpongon, mimilin ion dia sog sosugu'onanan non kitu' nog pinili' non. ³ Po' tidu ion potubu'on tidu matoy, sog solod nog pat pulu' ondow, tatap pa ion mokpotongow dianilan bu modakol og pitongow non dianilan bagun motintu og tud nilan nog ion mitubu' doda' puli'. Mikpotongow ion dianilan bu pimolian non ilan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. ⁴ Dadi, sog solod nog pat pulu' ondow kitu', ngon gondow non nog sonuk nilan kuman, mimilin si Isus dianilan nog, "Na' amu mawa' sog koliwagan bonua koni nog Jerusalem, suga'id non, bogadoy niu pa og bogoy nog pinasad nog Gama' u kitu' nog tinalu' u na sibon

dianiu.”⁵ Po' si Jan, mimunyang bianan sog tubig. Tibua, sog gunanunan koyon og Bolakat na nog Mikpongon og bunyagon dianiu.

Dangan mitubus si Isus mogustal, pitolabang ion sog glangit

⁶ Dangan miglumpuk ilan nosop, miksak ilan dia ni Isus nog, “Kounutan, oksudon mu nota' mokpuli' numun koni nog ma' nog kobon nitu' og bansa ta nog Hudyu nog mogdatu' mokpuli'?”

⁷ Tinabal ilan ni Isus nog, “Og Gama' u da og moto mogbaya' nog timpu, di' ini pokposun dianiu.”⁸ Tibua, bogayan amu da nog tunung bila tosopan amu na nog Bolakat nog Mikpongon. Bu amu na mimung nog monaksi' dianakon dini sog Jerusalem, bu sog gliwag nog Judia, bu sog gliwag nog Samaria, bu asta sog gliwag nog glupa'an.”⁹ Dadi, dangan miluksad tibua og talu' ni Isus koyon, piiknat ion sog gawang mangka ion lumpakoy nog ginampol bu milingod na ion dia sog tinontongan nilan kobal nog ginampol kitu'.

¹⁰ Sintak nilan moktongal dia sog kitolopan ni Isus koyon, gomonsunoy pa ngon og dua' kotow pogindog sog molani nilan nog minapot ilan nog puti' mangka poktalun dianilan nog,¹¹ “Amu, gotow Galili, olo pogindogon niu koyon dini kobon niu moktongal sog glangit? Si Isus, inawa' si'oy dianiu bu pitolabang ditu' sog glangit, mokpuli' da ion dini ma' da nog kotongow niu kitu' dianon.”

Og ganti' ni Judas

¹² Dadi, minuli' og sosugu'onanan ni Isus koyon ditu' sog Jerusalem tidu sog bulud koyon nog Olibu. Og glayu' non tidu sog Jerusalem sala kilumitru.¹³ Dangan minatong ilan sog Jerusalem, migdangan ilan sog ditas sog kodua' lingkak nog baloy sog dugu kitu' nog dinokunan nilan. Glam nilan, dion na. Si Piter, si Jan, si Jems, si Andriu, si Pilip, si Tomas, si Bartolomi, si Matias, si Jems og bata' ni Alpius bu si Simun, og ombolu' kitu' tumindog nog salu bansa

non. Tubus nion, si Judas og bata' ni Jems og sangoy non og bata' ni Alpius kitu' nog si Jems.¹⁴ Bu dion ilan kobon non pogyakin bu asta og kolibunanan kitu' nog dumaanan ni Maria og gina' ni Isus bu asta og pigilugan non.

¹⁵ Dadi, da' kobon golot non, miglumpuk ilan nosop mokpuli' ditu'. Bu og dakol nog pigilugananan sog tanud dion sogatus bu dua' pulu' kotow. Si Piter minindog sog titonga' nilan mangka ion poktalun dia sog glam nilan koyon.¹⁶ “Ati pigilugan ku, ma' nini. Sumboy motuman og tinalu' nog Mikpongon nog sinulat dia sog Kitab. Og talu' nog Bolakat non koyon pibian dia ni Apu' Dabid kobon nitu' pa'ali dia ni Judas nog ion minulu' dia sog gotowanan kitu' nog minukpa' dia ni Isus.”¹⁷ Si Judas og duma ta da bosia. Po' ion pinili' dosop bosia ni Isus nog dumuma dia sog ginang ta koni.”

¹⁸ (Og tindanan kitu' dia ni Judas sog ginang non kitu' nog molaton, piksaluy non nog glupa' nog ion non ion og kikoloban non kitu' nog mibogyang tian non dun nog boya'an mibuyus og tene non.)¹⁹ Dadi, dangan migdongogan ion sog Jerusalem, og glupa' koyon iningolanan nilan nog Akeldama. Somo' ita da og Glupa' nog Dugu'.)

²⁰ Talu' ni Piter dun pa'ali dia ni Judas nog, “Po' sinulat dia sog libru nog Salmu, nog ma' nini, ‘Bolongon na og pogonongan non koyon bu da'idun na og mogonong dun.’* Bu sinulat dosop ma' nini, ‘Gonti'an nog len gotow og polosuku'an non.’†

²¹ “Dadi bila ma' nitu', sumboy momili' ita nog ganti' ta dia ni Judas. Og pomili'on ta ain og duma ta kitu' mogunutunut dia ni Isus²² nog tidu pa sog kobunyang ni Jan kitu' dianon, bu asta sog kopoktolabang non tidu dini nita asta sog glangit. Sumboy ma' nitu' og kopomili' ta dun po' bagun mokoduma dianita tumaksi' nog si Isus pitubu' doda' puli' tidu matoy.”

²³ Dadi, ngon og duma nilan dion dua' kotow si Matias bu si Jusep. Og Jusep koni, kodua' ngalan non, si Barsabas

* 1:20 1:20 Salmu 69:25 † 1:20 1:20 Salmu 109:8

bu iningolanan dosop ion si Justus. ²⁴Tubus nitu', migyakin ilan nog ma' nini, "Kounutan, kosunan mu og dialom pikil-an nog glam nog gotowanan. Potampal mu pa dianami bog sima sog dua' kotow koni og kolegan mu nog ²⁵mokoganti' dia ni Judas moginang nog polosuku'an non kitu' nog ion bosia og sosugu'on mu. Saka, ginonatan non po' ion pidayun na sog bonua kitu' nog ain og pibona'an dianon." ²⁶Tubus nitu', mimili' ilan sog dua' kotow koyon bianan sog moglogindanan. Sokali' og misugat nog gindanan nilan koyon si Matias. Dadi, og mikoganti' dia ni Judas si Matias bu ion og pigoktub dia sog kosopulu' bu sala nog sosugu'onanan ni Isus.

2

Og Bolakat nog Mikpongon tinumosop dianilan

¹ Dangan minatong gondow nog kologya'an nog bansa Hudyuanan kitu' nog iningolanan og Pentikos,* og glam nog poktanudanan dia ni Isus, miglumpuk ilan dia sog solabuk baloy. ² Sintak nilan moglumpuk dion, gomonsunoy pa mikodongog ilan nog gonek mama' nog dogus nog galu' nog mosikad nog miktidu sog glangit bu mipulonag sog dialom nog baloy koyon nog piglumpukan nilan. ³ Bu mikotongow ilan nog mama' nog gliga' nog gapuy nog migatul sog monala kotow dianilan. ⁴ Bu glam nilan koyon dion, tinosopan ilan nog Bolakat nog Mikpongon. Bu glam nilan koyon, mikpoktalu' ilan nog miglologinis nog ponolu'on nog da' nilan sibon konadoy. Bu og ponolu'on nilan koyon, og Bolakat nog Mikpongon og mikpotalu' dun dianilan.

⁵ Sog koliwagan bonua nog Jerusalem koyon, modakol og Hudyuanan dion nog polotanud nog miktidu sog ainain nog bonua. ⁶ Dangan midongog nilan og gonek nog gotowanan koyon dion sog baloy koyon, minangoy ilan mokinongog dun. Dangan minatong ilan ditu',

kisobu'an ilan po' monala kotow dianilan, midongog nilan og dili ponolu'on nilan nog piktalu' nog gotowanan koyon dion. ⁷ Dadi, miksinaksakoy ilan nog, "Kona' ta' og mikpoktalu' koyon og gotow Galilianan? ⁸ Olo gidoy migandun dun nog modongog ta ma dianilan og dili ponolu'on ta? ⁹ Og glam ta koni dini, diadia ita mikpoktidu nog bonua, sog Partia, sog Midia, sog Ilam. Bu ngon dosop mikpoktidu ditu' sog bonua nog Misopotamia, sog Judia, sog Kapadusia, sog Pontus, bu asta sog Bata'bata' Asia.† ¹⁰ Bu ngon miktidu sog Prigia, sog Pampilia, sog Ihiptu, bu sog bonua kitu' nog molani sog Sirini nog misakup nog Libia. Bu ongon miktidu dosop sog koliwagan bonua nog Roma, ¹¹ bu asta kona' Hudyu nog minuli' na sog tanud nog bansa ta Hudyu. Ngon dosop gotowanan nog miktidu sog pulu' nog Krit, bu sog Arabia. Og glam ta koni midongog ta dia sog gotow Galilianan koyon og dili ponolu'on ta nog piktalu' nilan pa'ali sog kohinangan nog Mikpongon nog kosobu'sobu'." ¹² Dadi, glam nilan dion, kisobu'an ilan bu mibabong pikil-an nilan dun, kobon nilan moksinaksakoy bog olo ma'ana nini. ¹³ Tibua, og dumaanan nilan koyon dion, pigwanwan nilan og poktanudanan koyon dia ni Isus kobon nilan moktalu' nog, "E! Og gotowanan koyon mikpoglangu."

Og gustalan ni Piter

¹⁴ Dadi, si Piter bu dumaanan non kitu' nog sopulu' bu sala, mikpongindog ilan mangka si Piter poktalu' nog mosikad dia sog glam nog gotowanan koyon dion nog, "Ati ma' nini. Glam nog salu bansa u nog Hudyu nog migonong dini sog Jerusalem otawaka onda' pogonong dini, amoyamoy tokodoy dianiu, pokinongogoy niu mahatul og poktolu'on ku koni bog olo og ma'ana non. ¹⁵ Balu' niu dun mikpoglangu ami. Da'idun milangu dianami, po' ginonga' monek pa gondow. Kona' pa tang nog ngon molangu. ¹⁶ Suga'id non,

* **2:1** 2:1 Og Pentikos koni og Ginirik. Somo' ita da, og kolima pulu' ondow non tidu nilan inangon og kologya'an nilan kitu' nog iningolanan nilan og Liniusian bu og posolomat nilan nog glam nog songuku' nilan. † **2:9** 2:9 Og Bata'bata' Asia koni, numun koni iningolanan nog Turkey.

og ma'ana nog mitongow niu koyon ma' nini, ion non ion og talu' nog Mikpongon kitu' nog pilatas non dia sog polomolatas non kitu' nog si Joel kobon nitu'. Ma' long nog Mikpongon dun,

17 'Sog matong dali' na bungkas, ma' nini og ginangon ku. Potosopon ku og Bolakat u sog glam nog gotow. Dadi, og glibun laki nog ganakapu'anan niu mokopomitua nog talu' nog Mikpongon. Og kolitowan koyon, mokotongow ilan nog potongowon ku dianilan. Bu og mokogulang sop nog gotow, ngon og potoginopon ku dianilan. 18 Minsan si'oy og sosoligananan ku, og glibun laki, potosopon ku dianilan og Bolakat u sog tang koyon. Bu mokopomitua ilan na. 19 Bu potongowon ku sog gotowanan og gingyata'anan dia sog glangit bu og si'at dia sog glupa'an. Tumua' og dugu' bu gapuy bu gobol nog motomuk tokodoy. 20 Og gondow ondi' na sumilow bu og bulan mimung ompula mama' nog dugu' mangka si'oy datong og gondow kitu' nog bololaga' tokodoy nog ion non og gondow nog mongukum og Pogbaya' sog glam nog gotowanan. 21 Bu minsan sima og mokitabang bianan sog ngalan nog Pogbaya', tobanan da ion.'‡

22 "Dadi, amu Hudyuanan, pokinongogoy niu mahatul og poktolu'on ku koni! Si Isus, og gotow Nasaret kitu', bianan sog ginang non kitu' nog kosobu'sobu' bu og gingyata'anan nog piinang nog Mikpongon dianon, pitampal nog Mikpongon diani u nog ion miktidu dianon. Kisunan niu da itu' po' amu dili og mikotongow dun. 23 Og Mikpongon, donsama' non na kisunan, bu bianan dia sog dili glegan non, inuakil na si Isus diani u. Bu bianan sog gotowanan kitu' nog mokolaton, pi-bunu' niu ion bianan sog kolansang nilan dianon sog kudas. 24 Tibua, pitubu' da ion nog Mikpongon tidu matoy. Piluas non ion sog sinsaan nog patoy, po' ondi'

nododa' mogusoy nog pogboya'an ion nog patoy. 25 Po' kobon nitu', si Apu' Dabid miktalu' pa'ali dianon nog,

'Kobon non og Mikpongon, motongow u dia sog molani u. Sa'an ondi' u mosusa po' kobon non dia ion sog glintu u. 26 Dadi, sa'an kobon non mogda'da' og dialom pikilan ku nog boya'an motalu' u og da'da'an ku koni po' minsan si'oy matoy u, ngon da og dodomaan ku. 27 Po' di' mu potiangon og glimukud u ditu' sog molimotayan po' di' mu kumboyon moludak og glawas nog sosoligan mu koni nog midulus. 28 Bu pinosun mu dianakon og bianan posungu' sog kotubu' kitu' nog da' kopus non. Bu sabap nog diaan ka kobon non sog molani u, miponu' u nog da'da'an.'§

29 "Dadi pigilugan, di' u mogalangalang miktalu' dun diani u, nog og pigolong non koni kona' non dili glawas po' og mokogulang ta kitu' nog si Apu' Dabid, miobon na ion matoy bu globong non dion potanan asta numun koni. 30 Tibua, ion og polomolatas nog talu' nog Mikpongon. Dadi, kisunan non og pinasad nog Mikpongon dianon. Po' og pasad bu dunut og sapa nog Mikpongon nog ngon gondow non, og solabuk pangkat ni Apu' Dabid pindogon non mogdatu' nog ma' nog kopogdatu' non. 31 Bu kisunan non dosop bog olo og ginangon nog Mikpongon pa'ali sog solabuk pinili' non kitu' nog mogdatu'. Dadi, sa'an itu' linabit non pa'ali sog kopokpotubu' dianon tidu matoy.

"Po' si Isus, da' non nododa' potiangoy og glimukud non dia sog molimotayan bu da' nododa' koludak og glawas non. 32 Dadi, og glam nami koni mokotaksi' nog ma' nini koni, nog si Isus pitubu' doda' nog Mikpongon mokpuli' tidu matoy. 33 Dadi, numun koni, si Isus, piotas na ion ditu' sog glintu nog Mikpongon bu mitabuk non na og Bolakat nog Mikpongon nog pinasad kitu' nog Gama' non dianon. Bu Bolakat kitu' pitosop non na dianami. Ion non ion og mitongow niu

‡ 2:21 2:21 Joel 2:28-32 § 2:28 2:28 Salmu 16:8-11

bu midongog niu koyon dianami. ³⁴ Po' si Apu' Dabid, da' ion poktolabang ditu' sog glangit. Saka miktalu' ion nog ma' nini, 'Og Pogbaya' miktalu' dia sog kounutan ku nog, dinian ka ingkud sog glintu u ³⁵ asta imungon ku og bantaanan mu nog gindogan nog botis mu.*

³⁶ "Dadi, og glam nog gotow Hudyanan, sumboy kosunan nilan mahatul nog si Isus, og binunu' niu kitu' dia sog kudas, ion og inimung nog Mikpongon nog Pogbaya' bu ion dosop og Kristu."

³⁷ Dangan, midongog nog gotowanan koyon, misusa ilan tokodoy dun, mangka ilan poksak dia ni Piter bu sog дума sosugu'onanan koyon bog olo og pondayan nilan dun? ³⁸ Dadi, tinabal ilan ni Piter nog, "Sumboy, monala kotow dianiu, moglila' amu nog dusaanan niu dia sog Mikpongon mangka amu pokpobunyang dia sog ngalan ni Isukristu po' bagun da kompunan og dusaanan niu. Bu kobogayan amu nog bogoy nog ion non ion og Bolakat nog Mikpongon. ³⁹ Po' kitu' og pasad nog Pogbaya' nog ion og Diwata, sog glam nog sobion non tidu dianita, bu sog glam nog ganakapu'anan ta asta sog дума binonsaan."

⁴⁰ Pindonsama' ni Piter tumalu' dianilan. Bu modakol pa og tinalu' non dianilan bagun ilan bosia ondi' tokodoy moglogiling sog gotowanan koyon numun koni nog mokolaton og kohinangan non po' bagun ilan di' mosunu' polihola'oy dun. ⁴¹ Ain tinumud nog gustalan non koyon binunyagan ilan. Dadi, migdungag og tinumud dia ni Isus laga' tolu ngibu kodakol sog sondow koyon. ⁴² Bu og gotowanan koyon, migapas ilan moglumpuk bu moganad nog pikpanad nog sosugu'onanan ni Isus koyon. Bu kobon non da' ilan lota' mogyakin bu moksolabuk ilan kuman nog Globungan ni Isus.

⁴³ Bu og sosugu'onanan koyon, modakol piginang nilan nog kosobu'sobu' bu og gingyata'anan. Dadi, glam nog gotowanan, kisobu'an ilan tokodoy dun.

⁴⁴ Bu glam nog pigilugan sog tanud, minonayun og kopoksolabuk nilan boya'an nog piksomasomaan nilan og gakodanan nilan. ⁴⁵ Bu piksaluy nilan og gakodanan nilan mangka nilan pobobohogi'oy dia sog pigilugan nilan kitu' sog tanud nog ain kilogonan. ⁴⁶ Bu gondow gondow moglumpuk ilan sog glomalomaan nog Baloy kitu' nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Bu moglumpuklumpuk ilan dosop kuman dia sog baloyanan nilan, dunut og da'da'an bu kobaba' nog bolotabat nilan. ⁴⁷ Bu kobon non moksanglit ilan dia sog Mikpongon bu kisu'atan og glam nog gotowanan dianilan. Bu gondow gondow, dungagan nog Pogbaya' og dakol nog ain motabang tidu sog dusaanan nilan.

3

Og daday kiuli'an

¹ Ngon gondow non, ginonga' monog gondow, timpu nog kopogyakin nog bansa Hudyu, si Piter bu si Jan minangoy ilan mogyakin sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. ² Ngon og gotow dion og daday nog tidu pa sog kobata' dianon. Bu gondow gondow pokpitanon ion nog gotow dion mangka nilan ion pingkudoy sog molani nog bongawan koyon nog iningolanan nilan nog Molongas, po' monontoli' ion dia sog gotowanan nog ain sumolod dion. ³ Dangan mitongow non si Piter ilan ni Jan nog posungu' ilan sumolod dion, pingonion non ilan nog sin. ⁴ Dadi, pigonglongan nilan og daday koyon mangka poktalun si Piter nog, "Tontong a dianami." ⁵ Dadi, tinumontong doda' og daday koyon dianilan po' migdodama ion nog bogayan nilan, ⁶ mangka ion tolu'oy ni Piter nog, "Da'idun og gombogoy u dianika nog sin. Tibua, og goktob nog bogoyon ku dianika, bianan sog baya' nog ngalan ni Isukristu nog ion og gotow Nasaret, pogbuat a na mangka a panow!" ⁷ Bu dunut pigoidan non og komot non nog glintu bagun ion mokindog. Bu dinumasig mogdayun botis non ⁸ mangka poglandan lumoksu

* 2:35 2:35 Salmu 110:1

bu mangka pokpanowpanow, bu pogunut dia ni Piter ilan ni Jan sumolod sog glomalamaan nog Baloy nog Poktomuyan kobon non mokpanowpanow dunut pogloksuloksu bu poksanglit dia sog Mikpongon.⁹ Dangan mitongow nog glam nog gotowanan koyon dion og piginang nog bakas daday koyon, nog mikpanowpanow kobon non moksanglit¹⁰ dia sog Mikpongon, kinilolaan nilan ion mogdayun nog ion non ion og daday kitu' nog kobon non monontoli' notibua dia sog molani nog bongawan kitu' nog iningolanan nog Molongas. Dadi, pingala nog glam nilan koyon dion bu kisobu'an ilan dun bog olo og bianbian non kuli'an.

Og gustalan ni Piter dia sog gotowanan koyon dion

¹¹ Sonuk nog bakas daday koyon mogaid dia ni Piter bu dia ni Jan nog dion nilan pogindog sog iningolanan kitu' nog Pogbianan ni Solomon, mikpongobok og gotowanan koyon dion ditu' ni lo' Piter mangka nilan ion poglumpukoy po' kisobu'an ilan tokodoy.¹² Dangan piglumpukan si lo' Piter nog gotowanan koyon dion, migustal ion dianilan nog ma' nini, "Amu, salu bansa u nog Israel, iduma kisobu'an amu dianon? Bu iduma pogonglongan niu ma ami? Balu' niu dun, kiuli'an og daday koyon nog bianan dia sog dili tunung otawaka og kopondiwata nami? Kona' nami mikokuli' dianon, suga'id non, og mikokuli' dun ma' nini.¹³ Og mokogulanganan ta kitu' kobon nitu' nog si lo' Abraham, si Isak, bu si Jakub, og Diwata nog piktamuy nilan, piotas non solabuk og sosoligan non kitu' nog si Isus. Tibua amu, inuakil niu ion dia sog gotowanan bagun ion bunu'on. Min-san si'oy poluason na ion bosia ni Pilatu, pigbongkis niu da ion.¹⁴ Pigbongkis niu si Isus nog ion midulus bu da' dusa non. Bu og pigbubut niu nog poluason ni Pilatu daniu og gotow kitu' nog polomunu'.¹⁵ Og binunu' niu kitu', og poktiduan nog kotubu'. Tibua, pitubu' da ion puli' nog Mikpongon. Bu kitoksi'an nami tanan

nini.¹⁶ Dadi, bianan sog baya' nog ngalan ni Isus, og mikokuli' nog daday koni nog kilolaan niu. Bu sabap sog ngalan non bu og kopongandol kitu' nog bianan dianon, mikokuli' mahatul nog daday koni.

¹⁷ "Dadi pigilugan, numun kitu' kisunan ku nog da' niu kosunoy og piginang niu kitu', amu bu og kounutananan niu kitu'.¹⁸ Pidonsama' na tumalu' nog Mikpongon kobon nitu' pibian sog polomolatasanan non kitu' nog sumboy og Kristu* mosinsa nododa'. Og gininang niu kitu' dianon, ion non itu' og kotumanan nog pidonsama' non kitu' tumalu'.¹⁹ Dadi, tolikudoy niu na og dusaanan niu mangka amu sungu' dia sog Mikpongon bagun da kugasan og glam nog dusaanan niu²⁰ nog boya'an moksud og popia nog Pogbaya' daniu bu popongoyon non puli' og Kristu nog ion non si Isus.²¹ Po' migbagad pa ion ditu' sog glangit asta matong og tang nog pongimboguan nog Mikpongon og glam non. Po' ma' nitu' og pinasad non kobon nitu' bianan dia sog polomolatasanan non kitu' nog modulus.²² Po' ma' nini og tinalu' ni Apu' Muses dia sog bansa Israel kitu' kobon nitu' nog,

'Og Pogbaya' nog ion og Diwata niu, ngon gondow non, popongoyon non dia sog ganakapu'anan niu og polomolatas nog ma' nakon, og salu bansa niu da. Bu glam nog poktolu'on non sumboy pokinongogan niu.'†

²³ "Po' ain og di' mokinongog dianon polenan nilan nog Mikpongon, dia sog pigotowan non, mangka non ilan polihola'oy.²⁴ Bu ma' nitu' dosop og piktalu' nog glam nog polomolatasanan non kitu' tidu dia ni Apu' Samuel bu asta dia sog ain mikosukpat kitu' dianon. Og glam nilan mikpoktalu' ilan pa'ali sog tang koni numun koni.²⁵ Dadi, og pasadanan nog Mikpongon kitu' nog pilatas nog polomolatasanan non kitu', amu itu' dun. Bu misunu' amu dosop dia sog pinasad non kitu' dia sog mokogulanganan niu kitu' nog tinalu' non dia ni Apu' Abraham nog, 'Bianan dia sog pangkat mu, glam nog

* **3:18** 3:18 Og Kristu koni og Ginirik. Og Ma'ana non, og Pipangoy nog Mikpongon Mogdatu' dini sog dunya.

† **3:22** 3:22 Deuteronomy 18:15 ‡ **3:25** 3:25 Genesis 12:3b

gotowanan sog glupa'an popiaon non.[‡]
²⁶ Dadi, og Mikpongon, pinili' non bu pipangoy non poguna daniu og sosoligan non kitu' po' popiaon non amu bianan sog kopokpotolikud non dia sog monala kotow daniu sog kohinangan niu kitu' nog mokolaton."

4

Si Piter bu si Jan, dia ilan sog gukum nog bansa Hudyu

¹ Dadi, solian ni Piter bu si Jan mogustal, tinua'an ilan nog boliananan nog bansa Hudyu, bu asta kounutan nog polongipatanan nog Baloy kitu' nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, bu asta dosop og gotowanan kitu' tidu sog kampung nog Sadusiu. ² Miasow ilan, po' mikpanad og sosugu'onanan ni Isus sog gotowanan nog og gotow motubu' tidu matoy, bianan sog kopoktalul' nilan nog si Isus, mitubu' puli' tidu matoy.* ³ Dadi, inukpa'an nilan dun si lo' Piter ilan ni Jan mangka nilan kolobusuoy po' da' nilan na kotagad ukumoy po' gobi na. ⁴ Tibua, modakol nog gotow og tinumud, ain og mikodongog nog gustalan ni lo' Piter koyon. Og dakol nog tinumabuk dia ni Isus laga' lima ngibu kotow, da' lakit nog kolibunanan bu gombata'anan.

⁵ Dangan migboloma' ion, miglumpuk sog Jerusalem og kounutananan nog bansa Hudyu bu og mokogulanganan bu asta og polopanadanan kitu' nog botad nog bansa Hudyu. ⁶ Bu si Anas og kounutan nog boliananan nog bansa Hudyu, si Kaypas, bu og sangoy kitu' ni Jan, si Aleksander, bu duma piglogombata'anan ni Anas, tinumua' ilan dosop dion. ⁷ Dangan milimud ilan na dion, piindog nilan si lo' Piter sog sungu'an nilan mangka nilan poksumodia'oy. Long nilan dun, "Olo migandun kinang niu nog piginang niu koyon. Ain miktidu og tunung niu koyon, otawaka sima og ngalan nog ginamit niu moginang dun?"

⁸ Dadi, si Piter nog pinulu'an nog Bolakat nog Mikpongon, tinumabal nog,

"Amu og mokogulang bu og kobogolalan nog bansa Hudyu, ⁹⁻¹⁰ bila og poksakon niu dianami pa'ali sog miinang dia sog bakas daday koni nog boya'an kiuli'an, ustalon ku daniu bu sog glam nog bansa Hudyu. Sa'an kiuli'an og daday koni, bianan sog baya' ni Isukristu nog ion og gotow Nasaret nog binunu' niu kitu' sog kudus, tibua, pitubu' ion puli' nog Mikpongon. ¹¹ Si Isus, ion og pogolongon kitu' sog Kitab nog og batu kitu' nog mosolag nog pigbongkis nog polongimung nog baloy nog ma' niu. Saka ion tanan og miimung nog landu' kobololaga' nog batu nog polongkapan nog baloy. ¹² Og ma'ana non, ion da mokogawon dia sog gotowanan. Po' sog dibabow nog dunya koni, da'idun lual og binogoy nog Mikpongon nog ngalan nog poksobion ta nog mokotabang sog gotowanan tidu sog baya' nog dusa."

¹³ Dadi, dangan miluksad og talu' ni Piter koyon, kisobu'an glam nilan dun po' da' ilan kondok mogustal dun saka sanyaotow ilan da bu ombaba' da og sabut nilan. Tibua, kinilolaan nilan nog ilan koyon og dumaanan nilan ni Isus. ¹⁴ Dadi, da'idun og motalu' nilan sog piktalu' ni lo' Piter koyon po' og daday koyon nog kiuli'an, pogindog sog molani ni lo' Piter. ¹⁵ Dadi, piliu pa si lo' Piter sog gukum koyon podali' mangka og bogolalanan koyon pogisunisun. ¹⁶ Bu miksinaksakoy ilan bog olo doda' og dunon nilan dia ni lo' Piter kobon nilan moktalul' nog, "Glam nog gotowanan dini sog Jerusalem kosunan nilan nog og gotowanan koyon mikopoginang ilan nog kosobu'sobu' nog omba'is tokodoy nog di' ta kobolibadan. ¹⁷ Tibua, podanon ta tumalu' dianilan nog di' nilan na puli'an moglabit og ngalan ni Isus sog minsan sima po' bagun da ondi' na ompulonag og bontugan nog piginang nilan koyon."

¹⁸ Dadi, dangan midoksu' ilan mogupakat, pisolod nilan puli' si lo' Piter mangka nilan podanoy tumalu' dianilan nog di' nilan na puli'an moglabit og ngalan ni Isus otawaka mokpanad

* **4:2** 4:2 Og sadusianan koni, ondi' ilan tumud nog og gotow bila matoy, motubu' da mokopuli'.

pa'ali dianon. ¹⁹ Tibua, tinabal nilan og bogolalanan koyon nog, “Bila amu, ain gidoy og mosulut dia sog Mikpongon nog unuton nami, og glegan niu koyon otawaka og glegan non? ²⁰ Po' mologon nami lota'oy mogustal ain og mitongow nami bu og midongog nami kitu' nog pa'ali dianon.” ²¹ Dadi, dangan midongog nilan og tabal ni lo' Piter koyon, pinuli'an nilan nosop tumalu' dianilan mangka ilan na poluasoy. Po' da'idun og bianan nilan mokposakit dia ni lo' Piter ilan ni Jan. Po' glam nog gotowanan dion, mikpoksanglit ilan dia sog Mikpongon sabap sog kobianbianan nog daday koyon. ²² Og daday koyon, mangka si'oy kuli'oy, og tinonan non labi na pat pulu' ton.

Og gyakin nog poktanudanan dia ni Isus

²³ Dangan mikoluas ilan na, sokali ilan minangoy ditu' sog dumaanan nilan, mangka nilan poguksugoy og talu' nog mokokotas nog boliananan bu og kobogolalan kitu'. ²⁴ Dangan midongog nog dumaanan nilan og guksugan ni lo' Piter koyon, mikpoglongag ilan mogyakin sog Mikpongon nog, “Apu' Pogbaya', ika da mikpongon nog pigloban nog glangit bu glupa'an bu glam nog piongon. ²⁵ Bu bianan sog Bolakat mu, pilatas mu og talu' mu dia sog sosoligan mu nog si Apu' Dabid nog ion og mokogulang nami kitu' kobon nitu'.

'Iduma og binonsaan nog kona' Hudyu mokpogbolu' ilan ma? Bu iduma momikil ilan ma nog pikilan nilan koyon nog da' doksu' non? ²⁶ Po' og kodotu'ananan sog dunya koni, mikpoksolabuk ilan na bu og kounutananan, mikpoglumpuk ilan ma, po' ontuan nilan og Pogbaya' bu og Tinondu' non kitu' Mogdatu'.[†]

²⁷ “Motud doda', Apu'. Po' si Herod bu si Pontus Pilatu, inupakat nilan og gotow Hudyu bu kona' Hudyu dini sog Jerusalem. Po' inontuan nilan si Isus nog ion da' dusa non, og Tinondu' mu kitu' Mogdatu'. ²⁸ Migupakat ilan moginang

nog donsama' mu na kitu' kisunan, bu bianan dia sog glegan bu baya' mu, ininang nilan dianon. ²⁹ Dadi, ika og Pogbaya', kosunan mu da bog olo og sad nilan kitu' dianami. Dadi, popagon mu pa og sosoligananan mu koni nog ma' nami po' bagun nami kobon non ombolu' mogustal nog talu' mu koni. ³⁰ Bu bianan sog baya' mu, kuli'an mu ain og togo mokosakit. Bu tugdak mu pa og ginang kitu' nog kosobu'sobu' bu og gingyata'anan bianan dia sog ngalan ni Isus, og sosoligan mu kitu' nog da' dusa non.”

³¹ Dangan miluksad tibua og gyakin nilan koyon, mikundu' og baloy koyon, bu glam nilan, pinulu'an ilan nog Bolakat nog Mikpongon boya'an mibolu' ilan mogustal nog talu' nog Mikpongon.

Og poktanudanan piksomasomaan nilanog gakodanan nilan

³² Og glam nog tinumabuk dia ni Isus miksolabuk og glegan nilan, bu og pikilan nilan, po' da'idun dianilan og moglukung gumamit nog dili balan non. Suga'id non, og glam nilan piksomasomaan nilan og gakodanan nilan. ³³ Og sosugu'onanan koyon, mokosog ilan tokodoy tumaksi' pa'ali dia sog kotubu' kitu' puli' ni Isus. Bu glam nilan landu' og popia nog Mikpongon dianilan. ³⁴ Bu da'idun dianilan og kionda'an. Po' bila ngon dianilan og togo kulang, ngon sop dianilan og moksaluy nog glupa' non otawaka og baloy non. ³⁵ Bu og saluy non, uokilon nilan dia sog sosugu'onanan kitu' bu ilan dona og momogoy dun dia sog ain ngon kitu' og kulang non.

³⁶ Dadi, ngon og duma nilan dion nog si Jusep og ngalan non. Bu pingongyu'an nog sosugu'onanan kitu' nog si Barnabas po' og ma'ana nog pongangyu' nilan koyon dianon, polondolo'isog. Ion og pangkat ni Apu' Lebi. Bu ion og gotow tidu' sog Siprus. ³⁷ Si Barnabas koni, piksaluy non og sobuntak nog glupa' non. Bu og saluy nog glupa' non kitu', inuakil non sog sosugu'onanan koyon.

[†] 4:26 4:26 Salmu 2:1-2

5

Si Ananias bu duoy non nog si Sapira

¹ Bu ngon dosop og pogduoy dion nog si Ananias ilan ni Sapira. Piksalyu nilan dosop og sobuntak glupa' nilan. ² Og duma saluy nog glupa' nilan koyon, tinagu' non po' gomiton non sog dili glegan non. Bu og duoy non si'oy sinumolabuk dosop dia sog piginang non koyon. Bu og sama' nog saluy nog glupa' nilan koyon, inuakil non dia sog sosugu'onanan koyon. ³ Dadi, dangan inuakil non og sin koyon dianilan, miktaluh si Piter dianon, "Ananias, iduma pitang mu ma og Soitan mogbaya' dianika nog boya'an kipogloputan mu tanan dun og Bolakat nog Mikpongon? Po' ngon pa og sinama' niu nog saluy nog glupa' niu kitu'. ⁴ Og glupa' niu koyon, sog da' niu pa poksalyu, amu da gapu' non. Bu minsan si'oy mitubus niu poksalyu, og saluy non amu dosop og gapu' non. Saka olo og mikobal dun? Iduma mikopomikil amu ma moginang nog ma' nion koyon? Og pigloputan niu koyon kona' sagyaotow, suga'id non, og Mikpongon." ⁵ Dangan midongog ni Ananias og talu' ni Piter koyon, mibuksak ion mogdayun mangka patoy. Bu ain mikodongog nog kibianbianan ni Ananias koyon, kiondokan ilan tokodoy dun. ⁶ Dangan minatoy si Ananias, inangoy nog kilitowanan koyon putusoy bangkoy non mangka nilan pitangoy lumiu po' lobongon nilan.

⁷ Tolu oras og gligat non, minatong dion og duoy ni Ananias. Bu migdangan sog baloy koyon nog da' non pa kosunoy bog olo kibianbianan nog glaki non kitu'. ⁸ Dangan sinumolod ion, sinakan ion ni Piter bog ma' nitu' dota' da og golaga' nog glupa' nilan kitu'? Dadi, tinumabal ion, "O'o, ma' nitu' da dakol non." ⁹ Dadi, tinolu'an ion ni Piter, "Iduma miksolabuk ma gupakat niu nog glaki mu nog sulayan niu og Bolakat nog Mikpongon? Dion na og kilitowanan kitu' nog linumobong dia sog glaki mu. Bu ika si'oy, pitangon nilan dosop ika sog pinitangan nilan nog glaki mu kitu'." ¹⁰ Dangan miluksad tibua talu' ni Piter koyon, mibuksak mogdayun

og glibun koyon mangka patoy. Dadi, dangan sinumolod og kilitowanan kitu', mitongow nilan og bangkoy nog glibun koyon. Dadi, inawa' nilan dion mangka nilan ulidoy lumobong dia sog glaki non kitu'. ¹¹ Dadi, glam nog pigilugan sog tanud bu glam nog mikodongog nog bianbian nog sala kopogduayan koyon, kiondokan ilan tokodoy dun.

Modakol gingyata'anan og ininangnog sosugu'onanan kitu'

¹² Modakol gininang nog sosugu'onanan kitu' nog kosobu'sobu'. Bu modakol dosop og gingyata'anan nog pitongow nilan dia sog kodokolan nog gotowanan. Bu sog tang koyon, glam nog pigilugan sog tanud, kobon non moglumpuk ilan sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, dia dapit sog iningolanan kitu' nog Pogbianan ni Solomon. ¹³ Minsan si'oy motas og gadab dianilan nog gotowanan, ain kona' nilan batuk poktanud dia ni Isus, mondok mampu' dianilan. ¹⁴ Tibua, minsan ma' nitu', glibun laki pododungag da kodakol og tumabuk dia ni Isus nog boya'an kobon kobon non dumakol og polotanudanan. ¹⁵ Dadi, og doksu'an nog kohinangan nog sosugu'onanan koyon, modakol og di' mokokodag pimitang bu bolilidoy sog pogbolilidan non sog goksid dalan po' bagun da bila mian si Piter dion, kotindungan ilan nog sagya si'oy og nuni non. ¹⁶ Bu modakol dosop gotowanan dion tidu sog glumibut nog Jerusalem koyon, pimitang nilan ain og di' mokokodag bu og glam nog ain pisinsa nog glatdiwata. Bu glam nilan koyon kiuli'an.

Pikposokitan og sosugu'onanan

¹⁷ Sabap ditu', og kounutan nog boliananan nog Hudyu, bu glam nog dumaanan non koyon nog kampung nog Sadusiu, miksi bok ilan tokodoy dun. ¹⁸ Dadi, inukpa'an nilan og sosugu'onanan koyon mangka nilan kolobusuoy. ¹⁹ Tibua, og gobi koyon inangoy nog moloikat nog Mikpongon buka'oy og pintu' nog kolobusuan koyon,

mangka non ilan pitangoy lumiu, mangka poktalun, ²⁰ “Angoy amu indog ditu' sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, mangka niu uksugoy dia sog gotowanan ditu' og tibuk nog guksugan pa'ali sog bogu kotubu' koni.” ²¹ Dadi, mimilang ilan nog talu' koyon dianilan. Ampun migbuka'siang bonua, sinumolod ilan dion sog glomalomaan nog Poktomuyan koyon mangka ilan poktolipun mokpanad sog gotowanan.

Tibua, og kounutan nog boliananan kitu' bu dumaanan non, pilumpuk nilan glam nog kobogolalan nog bansa Israel mangka nilan dondagoy sog sundaluanan mangoy og sosugu'onanan kitu' sog kolobusuan. ²² Dadi, dangan minatong sundaluanan koyon ditu', da' nilan na kodotongoy ditu' og sosugu'onanan kitu'. Dadi, mikpuli' ilan mangka ilan poguksug nog, ²³ “Dangan minatong ami ditu', og kolobusuan kitu' kinunsi da. Og sundaluanan, dion ilan pogindog sog sobola' nog pintu' sog glowasan. Saka dangan binuka' nami, da'idun gotow ditu' sog dialom!” ²⁴ Dangan midongog nog kounutan nog polongipad nog Baloy koyon nog Poktomuyan, bu og mokokotas nog boliananan koyon, mibabong pikilan nilan po' di' nilan sunan bog olo migandun nog sosugu'onanan kitu'. ²⁵ Sintak non, ngon sala kotow minatong dion nilan bu miktalu' nog, “Hoy! Og gotowanan kitu' nog kinolobusu niu, ditu' ilan pogindog sog glomalomaan nog Baloy kitu' nog Poktomuyan po' mikpanad ilan dia sog gotowanan.” ²⁶ Dadi, og kounutan nog polongipad nog Baloy kitu' nog Poktomuyan, migunut dia sog sundaluanan non mangoy mukpa' nog sosugu'onanan kitu'. Tibua, da' nilan koposokitoy po' mondok ilan botuon nog gotowanan koyon. ²⁷ Pinitang nilan dia sog sungu'an nog gukum nog bansa Hudyu koyon mangka ilan poksumodiaoy nog kounutan nog boliananan koyon nog, ²⁸ “Da' nami ta' amu pomagoy mokpanad pa'ali sog ngalan ni Isus? Saka, minsan pimang nami na amu, tinogol niu doma moginang nog boya'an miglop na tanan sog gotowanan dini sog

Jerusalem og pikpanad niu koyon. Bu poksipian niu mononsol dianami og kopatoy ni Isus.”

²⁹ Tibua, si Piter bu duma sosugu'onanan koyon tinumabal nog, “Golom nami na bilangoy og Mikpongon gaba' nog sagyaotow. ³⁰ Po' og binunu' niu kitu' sog kudas nog si Isus, pitubu' ion puli' nog Diwata nog mokogulang ta kitu' kobon nitu' nog ion og Mikpongon. ³¹ Bu numun kitu', si Isus, piotas na ion nog Mikpongon dia sog glintu non. Moglokounutan na ion bu ion na og polonabang ta po' bagun ain og ma' nita nog gotow Hudyu, mokopoglila' ita nog dusaanan ta bu kompunan ita na dun. ³² Dadi, ami bu og Bolakat nog Mikpongon og mokotaksi' nog glam non koyon. Bu og Bolakat non koyon, ion non ion binogoy non kitu' sog glam nog ain mikokunut dianon.”

³³ Dangan midongog nog polongukumanan og talu' ni Piter koyon, miangit ilan tokodoy dun boya'an nog pobunu' nilan tanan bosia og sosugu'onanan koyon.

³⁴ Tibua, ngon sala kotow og parasiu dion og ngalan non si Gomalial. Ion og polopanad nog botad nog bansa Hudyu, bu pogodaban ion nog glam nog gotow. Minindog ion mangka non dondagoy nog poliunon pa podali'dali' og sosugu'onanan koyon ³⁵ mangka non tolu'oy og gukum koyon nog, “Amu, og salu bansa u nog gotow Israel, pongmaya' amu nog inangon niu koyon posungu' dianilan. ³⁶ Po' dini kitu', si Tiudas migbalu'balu' nog ion motas nog gotow. Bu pat gatus kotow og minampu' dianon. Tibua, dangan binunu' ion, mikpogulakpalik da og gla'ayatanan non asta da' na doksu' non.

³⁷ Tubus nitu', sog tang nog koponglista nog gotowanan, ngon nosop tinumua' nog si Judas, og gotow Galili. Modakol gotow nog migunut dianon nog mantu ilan dia sog pogaid nog botad. Tibua, binunu' dosop ion bu og pigotowan non mikpogulakpalik dosop. ³⁸ Dadi, numun koni ma' nini og pomali u dianiu pa'ali sog gotowanan koyon. Potiang niu ilan bu poluas niu na ilan. Po' bila og ginang nilan koyon tidu da sog sagyaotow, da' da

og doksu' non. ³⁹ Tibua, bila og tugyu bu og kohinangan nilan koyon tidu sog Mikpongon, di' amu da mokantu dianilan. Bu gomonsunoy sokali' niu kobotikoy, og kopongontuan niu og Mikpongon."

⁴⁰ Dadi, mioit ilan nog talu' ni Gomalial koyon. Pisolod nilan og sosugu'onanan kitu', mangka nilan tibua podanog mangka nilan nosop pomagoy ilan moglabit nog ngalan ni Isus, mangka nilan na poluasoy. ⁴¹ Dadi, og sosugu'onanan kitu', ginonatan nilan gukum nog bansa Hudyu koyon. Mikpogda'da' ilan po' misabut nilan nog kisunan na nog Mikpongon nog patut ilan na moglogaga nog posakit bu posipog koyon dianilan sabap sog kopokokunut nilan dia sog ngalan ni Isus. ⁴² Tidu dion, gondow gondow, ditu' ilan sog glomalomaan nog Baloy kitu' nog Poktomuyan dia sog Mikpongon bu maktolopasan nilan sog gimbolayan mokpanad bu mogustal nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Isus nog ion og Kristu.

6

Mimili' ilan nog pitu kotow og mogusiba'nog tabang sog poktanudanan

¹ Sog tang kitu' nog kobon non pododungag og dakol nog pigotowan ni Isus, ngon dianilan og Hudyuanan nog ponolu'on nilan Ginirik. Miksusi ilan nog pakasi poktanudanan dia ni Isus, og Hudyuanan dosop, tibua, og ponolu'on nilan Inaramaik. Po' ngon dow balulibunanan dion nog gotow Girik nog kiliusan mogbogoy nog kotubu'an kitu' nog pomogoyon dianilan gondow gondow. ² Dadi, og sopulu' bu dua' sosugu'onanan kitu', pilumpuk nilan og glam nog poktanudanan dion mangka ilan poktalunog, "Pigilugan, di' mogusoy nog onnga'on nami og mogustal pa'ali sog talu' nog Mikpongon, mangka nami sungu'oy og momogoy nog kotubu'an ta koyon. ³ Suga'id non, pomili' amu nog dumaanan niu laga' pitu kotow. Bu sumboy og pomili'on niu, ain kitu' nog mosolamin dianilan og polomotadon

kitu' nog miktidu dia sog Bolakat nog Mikpongon. Bu sumboy dosop og gotowanan kitu' nog ompantas og sabut nilan. Po' og ginang koni uokilon nami dianilan ⁴ po' bagun ami tokodoy mokotayow mogyakin bu mogustal pa'ali sog talu' nog Mikpongon."

⁵ Dadi, misu'at dia sog glam nilan og talu' nog sosugu'onanan koyon. Dadi, og pimili' nilan si Esteban po' ion ompagon og kopongandol non, bu kobon non mosolamin dianon og polomotadon kitu' nog miktidu dia sog Bolakat nog Mikpongon. Bu pimili' nilan dosop si Pilip, si Prokorus, si Nikanor, si Timun, si Parmenas, bu si Nikulas. Ion og gotow Antiok nog sakup sog tanud nog Hudyu. ⁶ Og pitu kotow koyon, inuakil nilan dia sog sosugu'onanan koyon. Dadi, dinoponan bu pigyokinan nilan.

⁷ Dadi, og talu' nog Mikpongon kobon kobon non ompulonag. Bu og dakol nog poktanudanan dion sog Jerusalem koyon kobon non pododungag. Bu minsan og boliananan nog bansa Hudyu, modakol na og tinumabuk dun dia ni Isus.

Si Esteban inukpa'an

⁸ Dadi, si Esteban, pipia ion tokodoy nog Mikpongon bu binogayan ion nog tunung, bu modakol og gininang non nog gingy-ata' nog kosobu'sobu' nog pitongow non sog kodokolan nog gotowanan. ⁹ Minsan si'oy ma' nion kolongas og poginangan non, ngon og gotowanan nog sinumusi dianon. Og gotowanan koyon, miktidu ilan sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu nog iningolanan nog baloy nog poglumpukan nog ain miluas na tidu sog kouliponan. Ilan koyon og Hudyu nog miktidu sog koliwagan bonua nog Sirinia, bu sog koliwagan bonua nog Aleksandria, bu ngon dosop miktidu sog probinsia nog Silisia, bu asta sog Bata'bata' Asia. ¹⁰ Tibua, di' ilan mokantu dia ni Esteban po' og kotoan non moktalunog miktidu dia sog Bolakat nog Mikpongon. ¹¹ Dadi, tinumindan ilan nog len gotowanan moktalunog midongog nilan dow si Esteban moglaka'laka' monalu' dia ni Apu' Muses, bu asta sog Mikpongon. ¹² Dadi, sabap

sog kopongimung nilan koyon dia ni Esteban, kitungian dun og gotowanan, bu og mokogulanganan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Dadi, og gotowanan kitu', inukpa'an nilan si Esteban mangka nilan pitangoy sog gukum nog bansa Hudyu. ¹³ Mangka ilan alap nog taksi'anan nog tumaksi' nog di' motud. Og talu' nilan dun, si Esteban dow, kobon non solapon non na monalu' og Baloy nog Poktomuyan nilan koyon nog mosigda, bu asta og Botad nog pilatas ni Apu' Muses dianilan. ¹⁴ Bu miktalu' ion dow nog si Isus og gotow Nasaret kitu', loglagon non dow og Baloy nog Poktomuyan nilan koyon, mangka non dow sopoy og Botad nog pilatas ni Apu' Muses kitu' dianilan. ¹⁵ Bu glam nog gotowanan sog gukum koyon, pigonglongan nilan si Esteban. Sintak nilan koyon mogonglong dun, sog tinontongan nilan, og bayu'bayu' non mama' nog bayu'bayu' nog moloikat nog Mikpongon.

7

Og tabal ni Esteban sog gukum nog bansa Hudyu

¹ Dadi, og kounutan nog boliananan, sinakan non si Esteban nog, “Motud ta' og sumbungan nog gotowanan koni dianika?”

² Dadi, tinumabal si Esteban nog, “Mokogulang u bu pigilugan ku nog salu bansa u, pokinongog amu pa dianakon. Ati, kobon nitu' og Mikpongon nog ion og Diwata nog motas, tinumua' dia ni Apu' Abraham kobon pa nog ditu' ion sog bonua nog Misopotamia sog da' pa ion poglalin sog bonua nog Haran. ³ Og talu' nog Mikpongon dianon ma' nini, ‘Gonatoy mu og bonua mu koni, bu asta og gusbawalisanan mu mangka a panow sog bonua kitu' nog potongowon ku dianika.’* ⁴ Dadi, ginonatan ni Abraham bonua non koyon nog Kaldia, bu mangka ion pogonong ditu' sog Haran. Ampun minatoy gama' non ditu', dinondag ion nog Mikpongon mangoy sog bonua nog

pigonongan ta koni numun koni. ⁵ Saka, da' ion kobogoyoy nog glupa' ditu' minsan mika'an. Tibua, og pasad nog Mikpongon dianon nog ngon da gondow nog kobogayan ion nog glupa' dion, po' pusaka' nog ganakapu'anan non dianon. Sog tang koyon nog kopoktalu' nog Mikpongon dun dianon, da'idun pa og bata' non. ⁶ Og Mikpongon miktalu' dosop dia ni Apu' Abraham nog ma' nini,

‘Og ganakapu'anan mu, sagya ilan da mogonong sog kona' nilan bonua, bu uliponon ilan, bu solapso-lapon ilan laga' pat gatus ton. ⁷ Tibua, posokitan ku ain og gotowanan kitu' nog mongulipon dia sog ganakapu'anan ni Abraham, po' bagun da og ganakapu'anan non koyon, mokoluas ilan na bu mangka ilan na pokopoktamuy dianakon dini sog bonua koni.’† Ma' long nog Mikpongon dun.

⁸ “Tubus nitu',” long ni Esteban dun, “og Mikpongon, dinondag non si Apu' Abraham muktuk‡ po' ma' nitu' og tanda' nog tumanon non da og koposadan nilan nog Mikpongon. Dadi, dangan binata' ni Apu' Abraham si Isak, midopot tibua walu ondow tidu bota'on, tinuk non. Dangan sop migbata' si Isak dia ni Jakub, tinuk dosop ni Isak si Jakub. Bu si Jakub, tinuk non dosop og gombata'anan non kitu' nog kolokian nog sopulu' bu dua' kotow. Bu ilan og piktiduan nog pangkat nog bansa ta Hudyu.

⁹ “Dadi, ngon bata' ni Jakub nog ngalan non si Jusep. Piglinggi ion nog pigilugananan non boya'an nog piksaluy nilan ion po' bagun ion uliponon ditu' sog bonua nog Ihiptu. Tibua, og Mikpongon, kobon non dianon. ¹⁰ Bu tinobangan ion nog Mikpongon dia sog glam nog glogon non. Bu binogayan ion nog kotoan. Dangan mitongow nog datu' sog Ihiptu og kotoan ni Jusep koyon bu og koba'is nog polomotadon non, inimung non ion nog kounutan sog bonua nog Ihiptu koyon bu asta sog glam nog daya nog datu' kitu'. ¹¹ Tubus nitu', dinotongan nog gutom og

* 7:3 7:3 Genesis 12:1 † 7:7 7:7 Genesis 15:13-14 ‡ 7:8 7:8 Og muktuk koni, ion non ion og moksunat.

tibuk bonua nog Ihiptu bu asta sog tibuk bonua nog Kana'an. Dadi, og mokogulanganan ta kitu' kobon nitu', da'idun og golapan nilan nog ponganon nilan. Dadi, misinsa tokodoy og glam nog gotowanan koyon dion. ¹² Dangan midongog ni Jakub nog ngon dow ponganon sog bonua nog Ihiptu, sinugu' non gombata'anan non kitu' nog ion non ion og mokogulanganan ta kitu', mangoy momuku ditu'. Ugat ilan pa ion pokangoy dion. ¹³ Dangan sog kodua' puli' nilan mangoy dion, mikpok-ilala na si Jusep dianilan. Bu tidu dion, kisunan nog datu' ditu' pa'ali sog pigilugan bu mokogulang ni Jusep. ¹⁴ Dadi, tinugun ni Jusep tidu sog gama' non nog si Apu' Jakub asta og glam nilan. Minangoy ilan sog bonua nog Ihiptu. Og dakol nilan nog minangoy ditu' pitu pulu' bu lima kotow. ¹⁵ Dadi, mipanow ilan sog bonua nog Ihiptu, bu ditu' ilan na migonong. Bu dion ilan na mimatoy tidu dia ni Jakub asta duma mokogulanganan ta kitu'. ¹⁶ Tibua, og tulananan nilan, pipuli' da ditu' sog bonua nog Sekem. Bu ditu' ilan pinglobong sog kolobongan kitu' nog sinaluy ni Apu' Abraham sog gla'ayat ni Apu' Hamur ditu' sog bonua nog Sekem.

¹⁷ "Dadi," long ni Esteban, "dangan dali' na kotuman og pasad nog Mikpongon dia ni Apu' Abraham, dinumakol tokodoy pangkat ta ditu'. ¹⁸ Tubus nitu', kisuklian og datu' koyon dion nog da' non kosunoy og pa'ali dia ni Jusep. ¹⁹ Dadi, pigdagdag non mokogulanganan ta, bu ompihit og gokbitan non dianilan. Tinogol non dia sog mokogulanganan ta kitu' nog pomolongon nilan og populaanan nilan bagun mokpomatoy. ²⁰ Og tang koyon, binata' si Apu' Muses. Molongas tokodoy ion nog bata'. Dadi, pigusiba' ion nog gina'ama' non laga' nog tolu bulan. ²¹ Dangan piluas nilan sog baloy og bata' nilan koyon, mitongow nog bata' nog datu' kitu' nog ba'i. Dadi, inalap non mangka non imungoy nog bata' non. ²² Bu si Apu' Muses, pionadan nog glam nog kotoan dion sog bansa Ihiptu koyon nog boya'an

miimung mokosog ion moktalu' bu biaksa nog glam nog ginang.

²³ "Dangan midopot pat pulu' ton tinonan ni Apu' Muses, mipikil non monogikol nog salu bansa non nog Israel. ²⁴ Dangan minangoy ion ditu', mitongow non og gotow Israel pikposokitan nog gotow Ihiptu. Dadi, sinugutan non og gotow Israel koyon bu mangka non bunu'oy gotow Ihiptu koyon. ²⁵ Po' balu' ni Apu' Muses dun, mosabut nog salu bansa non Israel nog ion kitu' sinugu' nog Mikpongon tumabang sog glam nog glogon nilan. Saka da' ion tolima'oy nog salu bansa non koyon. ²⁶ Miglen gondow ion, mitongow non nosop dua' kotow gotow Israel migbunu'. Inangoy non ilan pomagoy po' popoglogomiguson non ilan bosia. Miktalu' ion, 'Olo nion? Og salu bansa amu lo' ion, saka mogbunu' amu ma?' ²⁷ Og gotow kitu' nog miglenlen dia sog duma non, dinondol non si Apu' Muses mangka ion poktalu' nog, 'Sima dinumondag dianika nog mogbaya'baya' a dianami dini? ²⁸ Olo dun, bunu'on mu akon ma' nog ininang mu kitu' kolabung sog gotow Ihiptu?' ²⁹ Dadi," long ni Esteban, "dangan midongog ni Apu' Muses og tabal koyon dianon, milaguy ion ditu' sog bonua nog Midian.

"Sintak non mogonongonong dion, mikopogduoy ion dion boya'an nog ngon og bata' nilan dua' kotow nog lunsan laki. ³⁰ Dangan midopot ilan pat pulu' ton sog bonua koyon, minangoy si Apu' Muses sog bonua kitu' nog mologon pogonongan ditu' sog molani nog bulud nog iningolanan og Sinai. Bu mikpotongow dianon og moloikat nog Mikpongon dia sog polompung nog migliga'. ³¹ Dangan mitongow non og gliga' koyon, kisobu'an ion dun. Bu inangoy non pogimotimotoy og gliga' koyon. Midongog non og talu' nog Pogbaya' nog,

³² 'Akon og Diwata nog mokogulanganan mu kitu' kobon nitu' nog si Abraham ilan ni Isak bu si Jakub.'§

Dadi, dangan midongog ni Apu' Muses talu' koyon, linukuban ion kobal nog gondok non bu di' non kotingagan og gliga' koyon. ³³ Mikталu' nosop og Pogbaya' dianon nog,

'Luas mu ponyapak mu, po' og glupa' koyon nog pigindogan mu mosigda.

³⁴ Bu mitongow u pigotowan ku sog Ihiptu nog landu' sinsaan nilan, bu midongog u og kolongan nilan. Dadi, sa'an ini tinumona' u dini, po' gowonon ku ilan sog sinsaan nilan. Dadi Muses, populi'on ku ika ditu' sog Ihiptu.'*

³⁵ "Dadi," ma' long ni Esteban dun, "si Apu' Muses, ion non ion og pigbongkis kitu' nog salu bansa non, bu tinolu'an nilan ion nog, 'Sima a otowoy og mogbaya'baya' dianami.' Minsan si'oy ma' nitu' og talu' nilan dianon, ion da og dinondag nog Mikpongon mogdatu' bu tumabang dianilan. Og kodondag dianon bianan dia sog moloikat kitu' nog mitongow non sog gliga' nog polompok.

³⁶ Dadi, si Apu' Muses og minulu' dianilan mawa' sog bonua nog Ihiptu. Bu pitongowan non ilan nog gingyata'anan nog kosobu'sobu' ditu' sog bonua nog Ihiptu, bu sog dagat nog iningolanan Pula Dagat, bu sog kobon nilan ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. Og gobon nilan ditu' pat pulu' ton. ³⁷ Og Muses koni, ion non ini og mikталu' kitu' sog bansa Israel nog ngon da gondow non nog Mikpongon, bogayan non amu nog polomolatas nog mama' nakon nog moktidu dia sog dili bansa niu. ³⁸ Si Muses koni, og salu bansa nilan da bu duma nilan dosop kobon ilan ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. Bu ion dosop og solabuk sog mokogulangan ta kitu' kobon nitu'. Bu ion og tinolu'an nog moloikat kitu' ditu' sog bulud nog Sinai. Bu ion og binogayan nog talu' nog Mikpongon nog di' moksop nog bagun non polotason dianita. ³⁹ Tibua, minsan ma' nitu', og mokogulangan ta kitu' kobon nitu', ompok ilan da mokokunut dia ni Apu' Muses, suga'id non, binibas

nilan tanan ion po' og dialom pikilan nilan ditu' pa sog bonua nog Ihiptu.

⁴⁰ "Dadi, likud ni Apu' Muses ditu' sog bulud nog Sinai, mikталu' og bansa Israel dia sog gulang bata' kitu' dianon nog ngalan non si Aron. Pingoni nilan dianon og glodawan po' imungon nilan dow nog diwataan nilan nog monulu' dianilan. Po' ma' long nilan dun, 'Di' nami na kosunan bog ain si Muses dun saka ion lo' itu' bosia og minulu' dianita mawa' tidu sog bonua nog Ihiptu.'

⁴¹ Dadi," long ni Esteban dun, "migimung ilan doda' nog glodawan nog ma' nog bantuk nog nati nog sapi', mangka nilan poktomuyoy, bu pomolasoy, bu mangka ilan poglomilomiyo og ginimung nilan kitu'. ⁴² Dadi, sabap sog kohinangan nilan koyon, tinolikudan ilan dun nog Mikpongon bu pitiang non ilan moktamuy sog bitunanan, bu bulan, bu gondow. Bu og talu' nog Mikpongon nog sinulat nog polomolatasan kitu' ma' nini,

'Og bansa Israel, sog pat pulu' ton gobon niu ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, da' amu sibon pogbogoy nog pomalas niu dianakon! ⁴³ Bu pikpitangpitang niu og togu'an nog glodawan nog glatdiwata nog ingolanan niu nog Molok, bu og glodawan nog bitun nog glatdiwata niu kitu' nog ingolanan nog Rapan. Og pikpitangpitang niu koyon, ion non ion og glodawananan kitu' nog poktomuyon niu. Dadi, sabap dion sog kohinangan niu koyon,' talu' nog Mikpongon dun, 'bugowon ku amu bagun amu mokaum bu ompitang ditu' sog gunan pa nog koliwagan bonua nog Babilon.'†

⁴⁴ "Dadi," long ni Esteban dun, "og mokogulangan ta kitu' kobon nitu', kobon nilan ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, kobon non dianilan og Baloy kitu' nog Poktomuyan nilan dia sog Mikpongon. Og Baloy kitu' dinondag nog Mikpongon mogimung dia ni Apu' Muses. Bu inunut ni Apu' Muses og bantuk nog

* 7:34 7:34 Exodus 3:5-10 † 7:43 7:43 Amos 5:25-27

Baloy kitu' nog pitongow nog Mikpongon dianon.

⁴⁵ “Dadi, dangan minatong na timpu nog pingawa' na nog Mikpongon og timonua sog bonua nog Kana'an, og bonua koyon inuli'an nog mokogulanganan ta kitu'. Og timpu koyon mikosukli si Josua dia ni Muses. Bu og Baloy nog Poktomuyan nilan dia sog Mikpongon pikpitangpitang nilan dosop. Bu ginamit nilan itu' asta sog minatong og kopogdatu' ni Apu' Dabid. ⁴⁶ Og pogolongon koni nog si Apu' Dabid, kisu'atan tokodoy og Mikpongon dianon. Bu pingoni non sog Mikpongon nog tugdakon bosia dianon og mogimung nog pogonongan nog Mikpongon, ion non og Diwata ni Apu' Jakub kitu'. ⁴⁷ Tibua, og tinugdakan mogimung dun og bata' non kitu' nog si Solomon. ⁴⁸ Tibua, og Mikpongon nog ion og Diwata nog motas, ondi' ion mogonong sog baloy nog inimung nog gotow. Po' ma' nini og talu' nog Mikpongon nog pilatas nog polomolatasanan non kitu',

⁴⁹ ‘Og glangit og ginkudan ku. Bu og glupa'an og gindogan ku po' akon og mikpongon dun. Dadi, bila ma' nitu', olo ma og baloy nog imungon niu dianakon? Otawaka olo ma og gimungon niu nog pogulolian ku? ⁵⁰ Akon tanan og mikpongon nog glam non.’‡

⁵¹ “Dadi,” ma' long ni Esteban dun, “landu' doda' kotogas og guluanan niu! Mama' amu nog bongol bu kona' poktanud po' polomungyas amu sog Mikpongon. Mingunut amu doda' dia sog mokogulanganan niu kitu' kobon nitu' nog kobon non mongantu amu dia sog Bolakat nog Mikpongon. ⁵² Glam nog polomolatasanan kitu' kobon nitu' nog talu' nog Mikpongon, pikposokitan nog mokogulanganan niu kitu', bu pimunu' nilan tanan ain og mikpodonsama' kitu' moktalun pa'ali sog pogdatong nog gotow kitu' nog midulus nog popongoyon nog Mikpongon dini nita. Bu dangan tinumua' ion, pigbolingulangan niu ion mangka niu bunu'oy. ⁵³ Tinumabuk amu

dow sog Botad nog Mikpongon kitu' nog pilatas non dia sog moloikatanan non kitu', saka da' niu da unutoy.”

Binatu nilan si Esteban

⁵⁴ Dangan midongog nilan og tinalu' ni Esteban kitu', linolingitan ilan tokodoy dianon bu mikigut og ngisianan nilan dun. ⁵⁵ Tibua, si Esteban miponu' nog Bolakat nog Mikpongon. Tinumongal ion sog glangit, bu mitongow non og silow nog Mikpongon bu pogindog si Isus sog dapit glintu nog Mikpongon. ⁵⁶ Dadi, miktalun ion nog, “Tontong niu polo'ma, kitu' da og glangit mibuka', bu og Binata' kitu' sog Kilawan, pogindog ion dia sog dapit glintu nog Mikpongon.” ⁵⁷ Sabap sog tinalu' non kitu', og gotowanan koyon sog gukum, tinimpong nilan og tolingaanan nilan kobon nilan moglogapis. Bu mikpongindog ilan mangka nilan gobokoy si Esteban, ⁵⁸ bu mangka nilan guyudoy sog glowasan nog koliwagan bonua koyon nog Jerusalem, mangka nilan ion tolipunoy mogbatu. Ain taksi'anan nilan koyon linuas nilan og glogdoyanan nilan mangka nilan botangoy sog molani nog sala kotow kitu' nog glitow nog og ngalan non si Saul. ⁵⁹ Solian nilan koyon mogbatu dia ni Esteban, si Esteban migyakin nog, “Apu' Isus, tabuk nika na og glimukud u.” ⁶⁰ Tubus nitu', mikinglu'ud ion mangka ion poktalun nog mosikad, “Apu', na' mu na ukaton dianilan og dusa nilan koni.” Bu mangka na ion kotoktus.

8

¹⁻² Kisu'atan tokodoy dun si Saul og kopatoy ni Esteban. Tibua, og polotamuyan dia sog Mikpongon, linobong nilan si Esteban dunut landu' glangos nilan.

Mikpokpola' og pigotowan nog Mikpongon

Tidu sog gondow koyon nog kopatoy ni Esteban miktolipun nog ilakad kopokposakit nog ain poktanudanan dia ni Isus sog Jerusalem. Dadi, mikpokpola' ilan sog gliwag nog bonua nog Judia bu bonua nog Samaria. Tibua, og sopulu' bu

dua' sosugu'onanan kitu', mibagak ilan dion sog Jerusalem. ³ Bu tinolipunan ni Saul mongula'at og pigotowan nog Mikpongon. Bu miktolopasan na ion nog gimbolayananan monontong dianilan bu og glibun laki dianilan pingguyud non mangka non ilan pongolobusuoy. ⁴ Tibua, og дума poktanudanan koyon nog mikpokpola', ain og kiongayan nilan nog bonua, migustal ilan pa'ali dia ni Isus.

Si Pilip minangoy sog Samaria

⁵ Si Pilip minangoy sog koliwagan bonua nog ditu' sog Samaria mogustal pa'ali dia ni Isus nog ion og Kristu. ⁶ Dangan migustal si Pilip, bu pokpotongow nog gingyata'anan, pikinongogan nilan mahatul og piktalunon kitu'. ⁷ Po' modakol og glatdiwataanang nog tinumosop sog gotowanan nog pimugow non nog boya'an mikpoglosek ilan. Bu ngon dosop og gotowanan dion nog pingka'anan bu dadayanan nog kiuli'an ilan. ⁸ Dadi, mikpogda'da' ilan tokodoy dion.

Si Simun og gotow kitu' nog polonolomangka

⁹ Dadi, ngon gotow sog bonua koyon og ngalan non si Simun nog miobonobon na ion nog polonolomangka. Sabap sog gininang non koyon, og gotow Samariaanan, mingala ilan dianon. Bu migbonsag ion nog motas dow ion nog gotow. ¹⁰ Bu glam nog gotowanan dion motas otawaka di' motas, mikinongog ilan dianon bu miksitalu' ilan nog, "Og gotow koni, ion og bolakat kitu' nog Mikpongon nog iningolanan motas nog bolakat." ¹¹ Sa'an ion migunutunut ilan dianon po' miobon nilan na motongow og solomangka non kitu'. ¹² Tibua, dangan midongog nilan og gustalan ni Pilip nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon bu pa'ali dosop dia ni Isukristu, tinumabuk ilan dun bu mangka ilan pokpobunyag, og glibun laki dianilan. ¹³ Dadi, asta si Simun tinumabuk dosop, mangka pokpobunyag dia ni Pilip, mangka pogunutunut dianon minsan ain ion angoy. Dangan mitongow

non og gingyata' bu kosobu'sobu' nog miinang ni Pilip, kisobu'an ion dun.

¹⁴ Tidu dion, midongog nog sosugu'onanan kitu' sog Jerusalem nog gotow Samariaanan tinumabuk na nog talu' nog Mikpongon. Dadi, dinondag nilan si Piter bu si Jan ompanow ditu'. ¹⁵ Dangan minatong ilan dion, pigyokinan og gotowanan koyon po' bagun ilan tosopan nog Bolakat nog Mikpongon. ¹⁶ Po' og gotowanan koyon, sagya ilan da binunyagan sog ngalan ni Isus. Da' ilan pa sibon tosopoy nog Bolakat nog Mikpongon. ¹⁷ Dadi, dinoponan ilan ni Piter bu si Jan mangka ilan pa tosopoy nog Bolakat nog Mikpongon.

¹⁸ Dangan mitongow ni Simun nog tinosopan ilan nog Bolakat nog Mikpongon bianan sog kodopon nog sosugu'onanan kitu', migbubut ion sumaluy dun dianilan. ¹⁹ Long non dun, "Bohogi'oy niu pa akon nog ma' nog tunung niu koyon bagun da akon si'oy ain kodoponan ku tosopan ilan dosop nog Bolakat nog Mikpongon."

²⁰ Tinabal ion ni Piter, "Mogdunut amu nog sin mu koyon mangoy sog gla'at, po' balu' mu dun, og bogoy nog Mikpongon nog og Bolakat non mosaluy nog sin. ²¹ Tolu'on ku dianika nog da'idun bahagi' mu sog ginang nami koni po' pikilan mu koyon di' mosu'at dia sog Mikpongon. ²² Dadi Simun, sumboy moglila' a nog pikilan mu koyon nog molaton dia sog Pogbaya' bagun non ika ompunan dun. ²³ Bu kosunan ku nog ika, miponu' a nog gimaan, bu mabak a, bu pigboya'an ka pa nog dusa."

²⁴ Dadi, miktalu' ion dia ni lo' Piter, "Pogyokinoy niu pa akon dia sog Pogbaya', bagun u da di' mosugat nog gla'at kitu' nog tidu sog Mikpongon nog ma' nog tinalu' niu koyon."

²⁵ Dadi, dangan mitubus ilan monaksi' sog gotowanan nog si Isus pitubu' puli' nog Mikpongon bu miustal nilan og talu' non kitu', mikpuli' ilan sog Jerusalem. Mingopitan ilan pa mogustal nog Gomba'is nog Guksugan

sog kodokolan nog bonuaanan dion sog Samaria koyon.

Si Pilip bu og gotow Itiopia

²⁶ Bu si Pilip tinolu'an nog moloikat nog Mikpongon nog ma' nini, "Panow a na bu unut nika dalan koyon nog tidu sog Jerusalem posungu' ditu' sog Gasa nog ditu' mikobian sog bonua kitu' nog mologon pogonongan."

²⁷ Dadi, mipanow si Pilip. Sintak non nion ompanow, mikotongow ion nog gotow sala kotow. Og gotow koyon linosian,* og gotow Itiopia nog posungu' na ion muli' tidu moktamuy ditu' sog Jerusalem. Bu ion og pogbaya' nog glam nog daya ni Ba'i Kandis, og datu' kitu' sog Itiopia. ²⁸ Poksakoy ion sog kalesa non solian non mogbasta dia sog Kitab nog sinulat ni Isaya, og polomolatas kitu' kobon nitu'. ²⁹ Dadi, og Bolakat nog Mikpongon, tinolu'an non si Pilip nog mokpolani ion sog kalesa koyon. ³⁰ Dadi, linasig non og gotow koyon. Bu midongog non nog migbasta ion nog Kitab kitu' nog pilatas dia ni Isaya. Dadi, sinakan non og gotow koyon bog misabut non dota' og pigbasta non koyon. ³¹ Tinumabal og glaki koyon dianon nog, "Olo ma mogandun kosabut u dun lual da ngon bosia og mogustal dun dianakon?" Dadi, pidangan non si Pilip sog sinokayan non koyon mangka non pingkudoy dia sog molani non. ³² Og mibasta non koyon dia sog Kitab ma' nini,

"Di' ion mogonekonek mama' nog bilibili kitu' nog inoit sog ponumboli'an dun. Otawaka mama' ion nog nati nog bilibili kitu' nog posungu' guntingan, di' non buka'on og baba' non. ³³ Kisipogan ion bu pinguklakan ion nog gukum. Da'idun mokosuksug pa'ali sog pangkat non po' inawa' nilan ion dini sog glupa'an koni."†

³⁴ Dadi, midoksu' ion mogbasta nog Kitab koyon, sinakan non si Pilip bog sima og pogolongon ni Isaya koni, og dili glawas non ta' otawaka og len gotow ta'?

³⁵ Dadi, tinabal ion ni Pilip. Bu miktidu sog talu' ni Isaya koyon kisuksugan dianon og Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Isus.

³⁶⁻³⁷ Sonuk nilan koyon ompanow, mikobian ilan sog tubig. Og gotow koyon miktalu' dia ni Pilip, "Koni og tubig. Mogusoy ta' nog bunyagan mu na akon numun kitu'?"

Dadi, tinabal ion ni Pilip, "Mogusoy da bila tobukon mu si Isukristu nog da'idun og dua'dua' nog dialom pikilan mu."

Tinumabal ion, "Tumud u dia ni Isukristu nog ion og Bata' nog Mikpongon." ³⁸ Dadi, piindog non og sinokayan nilan koyon mangka ilan tukpa bu angoy sog tubig koyon mangka ion bunyagoy ni Pilip. ³⁹ Dangan ginumawon ilan na tidu sog tubig, si Pilip inawa' nog Bolakat nog Mikpongon dion. Bu da' na ion kotongow mokpuli' nog gotow koyon. Dadi, miglandan og gotow koyon dunut og da'da'an non. ⁴⁰ Tibua, si Pilip sokali' mikotua' ditu' sog koliwagan bonua nog Asutus! Bu dangan minatong ion ditu', miguliugan mogustal nog Gomba'is nog Guksugan dion asta midopot ion ditu' sog bonua nog Sisaria.

9

Kotabuk ni Saul dia ni Isus

¹ Sintak nog ma' nion koyon, si Saul, minit og sad non sog poktanudanan dia sog Pogbaya' nog ion si Isus. Dadi, minangoy ion sog kounutan nog boliananan nog bansa Hudyu ² mangka ion pongoni nog surat nog posungu' ditu' sog kounutananan nog baloyanan nog poglumpukan nog Hudyu ditu' sog koliwagan bonua nog Domaskus po' bagun ngon og baya' non mongukpa' nog ain motongow non nog glibun laki nog mikokunut dia sog gustalan pa'ali dia ni Isukristu. Bu ain og kukpa'an non, pitangon non ditu' sog Jerusalem.

³ Dadi, si Saul bu dumaanan non, mipanow ilan. Dangan milani ilan na sog Domaskus, gomonsunoy pa, ngon sinu-milow nog molalak tokodoy nog silow

* **8:27** 8:27 Po' og botad nilan, bila og gotow motas og golal non sog pigdotu'an nog ba'i, sumboy ion moglasi.

† **8:33** 8:33 Isaya 53:7-8

tidu sog glangit dia ni Saul. ⁴ Dadi, mibuksak ion sog glupa' mangka ion pokodongog nog talu'. "Saul, Saul, iduma pikposokitan mu ma akon?"

⁵ Tinumabal si Saul, "Sima a, Apu'?"

Dadi, tinabal ion, "Akon si Isus og pikposokitan mu koyon. ⁶ Suga'id non, pogbuat a mangka a pogdayun sog koliwagan bonua koyon, po' matong a ditu' tolu'on da dianika bog olo og ginangon mu."

⁷ Og dumaanan ni Saul koyon migbonga ilan, nog mikodongog ilan nog gonek saka di' nilan motongow. ⁸ Dadi, migbuat doda' si Saul. Saka dangan binulad non og mata non, ondi' ion mokotongow. Dadi, pigagak ion nog dumaanan non koyon posungu' sog Domaskus. ⁹ Tolu ondow si Saul nog di' mokotongow, bu da' kan, bu da' inum.

¹⁰ Dion sog bonua koyon nog Domaskus, ngon gotow nog poktanud dia ni Isus og ngalan non si Ananias. Gomonsunoy pa, dia sog kilowkilowan mata, mitongow non si Isus bu miktalun ion dianon nog, "Ananias."

Tinumabal si Ananias, "Olo dun, Apu'?"

¹¹ Tinolu'an ion ni Isus nog, "Angoy a ditu' sog baloy ni Judas sog dalan kitu' nog iningolanan nog Mologdong. Sak mu dianilan dion si Saul og gotow Tarsus kitu'. Po' numun kitu' solian non mogyakin. ¹² Bu sog solian non koyon mogyakin, pitongow dianon sog kilowkilowan mata og gotow nog ngalan non si Ananias nog minangoy dion non mangka non ion doponoy po' bagun da moksud mokpuli' og tinontongan non."

¹³ Dadi, tinabal ni Ananias si Isus nog, "Apu', modakol midongog u nog talu' pa'ali sog gotow koyon nog molaton dow tokodoy og kohinangan non dia sog pigotowan mu ditu' sog Jerusalem. ¹⁴ Bu binogayan ion dow nog baya' tidu sog mokokotas nog boliananan po' pongukpa'an non glam nog moksabi dia sog ngalan mu."

¹⁵ Dadi, tinabal ion ni Isus nog, "Panow a ditu' po' og gotow koyon pinili' u po' ngon og kobalan ku dianon. Ion og mogustal pa'ali dia sog ngalan ku sog binonsaan nog kona' Hudyu bu sog

kodotu'ananan bu asta sog bansa Israel. ¹⁶ Bu potongowon ku dianon og glam nog posungu' matong nog sinsaan non sabap sog kopokokunut non dianakon."

¹⁷ Dadi, mipanow si Ananias. Dangan minatong ion ditu', sinumolod ion sog baloy koyon. Dangan mitongow non si Saul dion, dinoponan non mangka ion poktalun nog, "Saul, ika og gilug u, og dinumondag dianakon mangoy dini nika, og Pogbaya' nog ion si Isus og mikpotongow kitu' dianika dia sog dalan. Dinondag non akon mangoy dini po' bagun da moksud og tinontongan mu mokpuli', bu bagun dosop tosopan ka nog Bolakat nog Mikpongon." ¹⁸ Ampun miluksad tibua og talu' ni Ananias koyon, ngon midogdag mama' nog gunap tidu sog mata ni Saul. Bu migdayun ion mokotongow. Dadi, migbuat ion mangka ion bunyagoy. ¹⁹ Mangka pa ion kan bu mioksud mokpuli' og dasig non.

Dadi, minguli'an pa ion nog podali'dali' sog gla'ayatanan ni Isus dion sog Domaskus koyon. ²⁰ Sog sododu'un koyon, miktolipun ion migustal dion sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu pa'ali dia ni Isus nog ion og Bata' nog Mikpongon. ²¹ Og glam nog mikodongog nog gustalan non koyon, kisobu'an ilan dianon bu mikpoxinaksakoy ilan nog, "Kona' non ta' ion og gotow kitu' nog posinsaon non ain og moksabi dia ni Isus ditu' sog Jerusalem? Kona' ta' gidoy ion og gawoy non koyon dini mongukpa' nog ain mikokunut kitu' dia sog gustalan pa'ali dia ni Isus po' pitangon non sog mokokotas nog boliananan nog Hudyu ditu' sog Jerusalem?" ²² Tibua, si Saul, kobon non dumungag og kotoan non mogustal. Bu mipotantu non dia sog gotow Hudyuanan koyon nog si Isus, ion doda' og Kristu nog boya'an di' ilan mokotabal dun dianon.

²³ Miobonobon golot non, migupakat og kounutananan nog Hudyu nog bunu'on nilan si Saul. ²⁴ Dadi, gobi gondow pogoyanan nilan ion sog glam nog dalananan kitu' nog posungu' lumuas tidu sog Domaskus. Po' bila mian ion ditu', bunu'on

nilan. Tibua, ngon og miksumbung dianon pa'ali sog pigupokatan nilan koyon. ²⁵ Dadi, ngon gobi, tinagu' ion nog gla'ayatanan non sog duyanan, bu ton-tunoy sog sobola' nog galad nog koliwagan bonua koyon, ²⁶ mangka ion angoy ditu' sog Jerusalem. Dangan minatong ion ditu', minampu' ion bosia sog poktanudanan dia ni Isus. Tibua, kiondokan ilan dianon po' da' ilan pa tud nog tinumabuk na ion dia ni Isus. ²⁷ Tibua, pinitang ion ni Barnabas sog sosugu'onanan kitu', mangka non suksugoy dianilan og bianbian ni Saul boya'an nog mitongow non og Pogbaya' nog si Isus sog kopanow non kitu' sog Domaskus. Bu sinuksugan non dosop dianilan nog og Pogbaya' miktalu' dianon. Bu sinuksugan non dosop dianilan nog kobon ni Saul sog Domaskus, ondi' ion mondok mogustal pa'ali dia ni Isus. ²⁸ Dadi, si Saul migonong dion nilan. Bu miguliugan pa mogustal pa'ali dia ni Isus dion sog Jerusalem. ²⁹ Si Saul mogabitabit ilan nog Hudyuanan koyon nog ponolu'on nilan og Ginirik boya'an nog miktinobaloy ilan dun. Dadi, sabap sog ma' nion koyon, poksipian nilan nosop ion munu'. ³⁰ Tibua, dangan kisunan nog pigilugan non sog tanud, inatod nilan ion ditu' sog bonua nog Sisaria, mangka nilan polondanoy ditu' sog koliwagan bonua nog Tarsus.

³¹ Bu tidu dion milota' pokposokitan og poktanudanan dia ni Isus sog gliwag nog bonua nog Judia, sog Galili, bu asta sog Samaria. Mipagon og kopongandol nilan bianan sog gondok nilan sog Mikpongon bu kipondolo'isogan ilan nog Bolakat nog Mikpongon. Bu kobon non dumakol ilan.

Si Piter ditu' sog bonua nog Lida bu sog Jopa

³² Dadi si Piter, migdundaan monogikol sog poktanudanan dion sog gliwag nog bonua koyon boya'an nog mikodopot ion asta sog koliwagan bonua nog Lida. ³³ Ngon og daday nog mitongow non dion, og ngalan non si Anias. Ngon na walu ton nog di' ion mokobuat sog pigbolilidan non. ³⁴ Dangan mitongow ion ni Piter, tinolu'an non nog, "Anias, pikodag a na

ni Isukristu. Dadi, pogbuat a na mangka a ponglulun." Dadi, sog sododu'un koyon migbuat doda' og daday koyon. ³⁵ Bu glam nog gotow sog Lida bu sog Saron, mitongow nilan ion, bu tinumabuk ilan dia ni Isus.

³⁶ Ngon dosop koliwagan bonua nog molani dion. Og ngalan non og Jopa. Bu ngon sala kotow glibun dion og ngalan non si Tabita. Og ngalan non koyon bila sog Ginirik Dorkas. Og glibun koyon og gla'ayat ni Isus, bu kobon non tobangan non ain og miskinan bu molongas og polomotadon non. ³⁷ Di' ion mokodag bu da' kobon minatoy. Dangan ion minatoy, inugasan nilan og bangkoy non koyon mangka nilan togu'oy ditu' sog dugu nog kodua' lingkat nog baloy koyon. ³⁸ Og bonua koyon nog Lida bu Jopa mokolani ilan da. Dadi, dangan midongog nog gla'ayatanan ni Isus nog si Piter dion sog Lida, ngon dua' kotow nog pigobok nilan ditu' ni Piter. Pimunan nilan nog sumboy mogdali' si Piter mangoy ditu' nilan. ³⁹ Dadi, migunut si Piter dianilan. Dangan minatong ion ditu', pinitang nilan ion ditu' sog dugu kitu' nog tinogu'an nilan nog bangkoy ni Tabita. Bu piglibutan ion nog balulibunanan dion kobon nilan moksogow bu pitongow nilan dianon og ponopotonanan kitu' nog pingimung ni Tabita. ⁴⁰ Tibua, piliu ilan ni Piter mangka ion inglu'ud mogyakin dia sog molani nog bangkoy ni Tabita koyon. Tubus nitu', liningoy non bangkoy koyon mangka piktalu' nog, "Tabita, pogbuat a na." Dadi, migbulad si Tabita. Bu dangan mitongow non si Piter miningkud ion. ⁴¹ Bu pigoidan ni Piter komot non mangka non ion buato, mangka non sobioy og poktanudanan dion bu balulibunanan kitu' mangka non uokiloy si Tobita dianilan nog totubu'. ⁴² Dadi, og kibianbianan ni Tabita koyon mibantug sog tibuk nog bonua nog Jopa. Bu modakol dosop tinumabuk dia ni Isus sog bonua koyon. ⁴³ Bu si Piter, miobon pa dion. Ditu' ion migbotukan sog baloy ni Simun. Og Simun koni og ginang non og maktina' nog panit nog potubu'on.

10

Si Kornilius ilan ni Piter

¹ Ngon gotow dion sog koliwagan bonua koyon nog Sisaria og ngalan non si Kornilius. Ion og sala kotow kounutan nog sundaluanan nog Roma. Og sundaluanan non koyon iningolanan nog Kampung nog Gotow Italia. ² Ion bu asta og glam nog salu konglangan non koyon og polotamuy bu mogadab ilan dia sog Mikpongon. Bu motawal ion sog gotow Hudyuanan kitu' nog ain kinobus. Bu bika'bika' mogyakin ion dia sog Mikpongon. ³ Dadi, ngon gondow non nog ginonga' monog og gondow, migyakin ion. Sintak non koyon mogyakin, gomonsunoy pa sog kilowk-ilowan mata mitongow non mahatul og moloikat nog Mikpongon minangoy dion non mangka poktalunog, "Kornilius!"

⁴ Dangan mitongow non og moloikat koyon, mibonga ion bu kiondokaan ion tokodoy mangka ion poktalunog, "Olo dun, Apu?"

Dadi, tinabal ion nog moloikat koyon nog, "Og gyakin mu bu og tabang mu sog miskinananan tinolima' na nog Mikpongon bu di' non kolingawan. ⁵ Dadi, sugu' mu og pigotowan mu koyon mangoy ditu' sog Jopa po' ongoyon nilan og gotow kitu' nog ngalan non si Simun nog og kodua' ngalan non si Piter. ⁶ Ditu' ion migbotukan sog baloy nog sangoy non kitu' nog si Simun. Og Simun koni, og ginang non monina' nog panit nog potubu'on. Og baloy non dia sog baba' dagat."

⁷ Tubus nitu', dangan minawa' na og moloikat koyon, sinabi ni Kornilius dua' kotow sosoligan non bu sala kotow og sundalu non. Og sundalu non koyon og polotamuy dosop sog Mikpongon. ⁸ Bu sinuksugan non dianilan og glam nog kibianbianan non kitu' mangka non si'oy ilan sugu'oy mangoy ditu' sog Jopa.

Og pitongow dia ni Piter

⁹ Sogobi golot non, dapit tasondow bonua, molani ilan na sog bonua koyon nog Jopa.

Bu lobitan ta sop si Piter. Sog tang koyon, migdangan ion sog dibabow nog gatop nog baloy nog binotukan non koyon

po' mangoy ion mogyakin ditu'. ¹⁰ Sintak non mogyakin dion, kigutoman ion bu moleg bosia ion kuman. Solian nog dumaanan non mogapuy, gomonsunoy pa ma' nog da' sini non nog bonua. Dangan ion mikomongman, ngon mitongow non.

¹¹ Og mitongow non koyon, og glangit mibuka'. Bu ngon mama' nog kayab nog tinontun posungu' sog glupa'an landu' kolokpang pingikotan og mongatul pigyuluanan non. ¹² Og tagu' nog kayab koyon og glam nog gininisan nog manusia', bu mamakmamak, bu manukmanukanan. ¹³ Bu tinolu'an ion nog, "Piter, pogbuat a na mangka a poksumbali' bu kan."

¹⁴ Tibua, tinumabal si Piter nog, "Ondi' u Apu', po' da' u pa sibon kan nog pongonganon koyon nog kolomu'lomu' otawaka pinumpilian."

¹⁵ Dadi, tinolu'an nosop si Piter nog, "Na' mu tolu'an nog kolomu'lomu' og tinolu'an nog Mikpongon nog milonu' na." ¹⁶ Og talu' koyon piguli'uli' tumalu' dianon laga' tolu kali mangka si'oy botunoy og kayab koyon ditu' sog glangit. ¹⁷ Solian ni Piter mokpikilpikil pa'ali sog ma'ana nog pitongow koyon dianon, minatong sog baloy kitu' nog binotukan non, og tolu kotow kitu' nog sinugu' ni Kornilius. Po' pinosun itu' dianilan, bu dion ilan na sog pintu' nog galad nog baloy koyon. ¹⁸ Miksabi ilan bu sinak nilan bog dion ta' nilan minatuk si Simun nog og kodua' ngalan non si Piter?

¹⁹ Bu solian sop ni Piter mokpikilpikil pa'ali sog pitongow kitu' dianon, miktalunog og Bolakat nog Mikpongon dianon nog, "Simun, ngon dion tolu kotow gotow minontong dianika. ²⁰ Dadi, pogbuat a, mangka a ponog bu na' a mogalangalang mogunut dianilan po' akon dinumondag dianilan mangoy dini." ²¹ Dadi, minonog si Piter mangka ion poktalunog sog tolu kotow koyon nog, "Akon og pokponontongon niu kitu'. Olo buan og gawoy niu?"

²² Tinabal nilan si Piter nog, "Dinondag ami ni Kornilius mangoy dini. Ion og sala kotow kounutan nog sundaluanan. Omba'is bolotabat non, bu mondok ion dia sog Mikpongon, bu pogodaban ion nog glam nog gotow Hudyu. Tinolu'an

ion nog moloikat nog Mikpongon nog onggaton non ika mangoy ditu' sog baloy non po' bagun non modongog bog olo og tolu'on mu dianon."

²³ Dadi, tinolima' ilan ni Piter bu ditu' ilan mitulug laga' nog sogobi.

Si Piter ditu' sog baloy ni Kornilius

Dangan miglogondow bonua, si Piter bu duma pigilugan sog tanud dion sog Jopa migunut dianilan. ²⁴ Miglen gondow sogobi golot non, minatong ilan ditu' sog Sisaria. Pigbogadan ilan ni Kornilius. Bu pilumpuk non sog baloy non og pigoloanan non bu asta glokoleanan non. ²⁵ Dangan minatong si lo' Piter dion, pinipini non sumolod, linumpak ion ni Kornilius dunut mininglu'ud sumugyut dia ni Piter. ²⁶ Tibua, piindog ion ni Piter mangka ion poktalu' nog, "Indog a, po' akon og sagyaotow u da." ²⁷ Bu mangka ilan solod kobon nilan mogabitabit. Bu mitongow ni Piter dion nog modakol og gotowanan nog miglumpuk dion nog kona' og bansa Hudyu. ²⁸ Dadi, miktalu' si Piter dianilan nog, "Kisunan niu na bog olo og botad nog bansa nami. Kona' nami bosia og botad nog mampu' ami sog gotow nog kona' bansa Hudyu minsan og sagya si'oy monumbaloy dianilan. Tibua, og Mikpongon, pitongow non dianakon nog sumboy di' u ponumpilian og gotow nog kona' Hudyu. ²⁹ Sa'an itu', dangan inangoy niu akon, da' u pogbolibad mogunut dianilan dini niu minsan si'oy kona' amu og bansa Hudyu. Dadi, na' a polo'ma, iduma inangoy niu ma akon?"

³⁰ Dadi, tinumabal si Kornilius nog, "Liu solongondow ma' nikun tang non nog ginonga' monog og gondow, mi-gyakin u sog baloy u. Solian ku koyon mogyakin, gomonsunoy pa ngon og gotow nog miglamag dia sog sungu'an ku. ³¹ Miktalu' ion nog og gyakin ku dow bu og bogoy u sog miskinananan tinolima' na nog Mikpongon. ³² Dadi, sugu'on ku dow og sosoligan ku nog mangoy ilan ditu' sog Jopa po' ongoyon nilan dow si Simun nog og kodua' ngalan non si Piter. Ditu' dow ion migbotukan sog baloy ni Simun nog ion og gininang non og maktina' nog panit

nog potubu'on. Og baloy non dow dia sog baba' dagat. ³³ Dadi, pigdoyunan ku ilan sumugu' mangoy ditu' nika. Dadi, omba'is u nog minangoy a dini. Sa'an ini miglumpuk ami dini sog sungu'an nog Mikpongon po' pokinongogan nami og glam nog sinugu' tumalu' nog Pogbaya' dianika nog tolu'on mu dianami."

Og gustalan ni Piter

³⁴ Dadi, si Piter miktolipun mogustal dianilan. Ma' long non dun, "Numun kitu' kisunan ku na nog og Mikpongon di' doda' mogbigya'. ³⁵ Suga'id non, glam nog gotow tolima'on non, ain mondok dianon bu ain mokososu'at og kohinangan non, minsan olo bonsaoy dun. ³⁶ Pinoit non og talu' non posungu' sog bansa Hudyu nog ion non ion og Gomba'is kitu' nog Guk-sugan nog pa'ali sog kopoglogomigus nog bianan dia ni Isukristu nog ion og Pog-baya' sog glam nog gotow. ³⁷ Kisunan niu og glam nog miinang kitu' ditu' sog bonua nog Hudyuanan nog miktolipun sog Galili nog dangan midoksu' si Jan momali pa'ali sog kopogbunyang. ³⁸ Bu kisunan niu dosop pa'ali dia ni Isus nog ion og gotow Nasaret. Bu binogayan ion nog tunung bu Bolakat nog Mikpongon. Bu ainain na ion midoksa' nog bonua moginang nog molongas. Bu kiuli'an non ain tinosopan nog glatdiwata, po' kobon non og Mikpongon dianon. ³⁹ Bu kitoksi'an nami og glam nog kohinangan non sog bonua nog Hudyuanan bu asta sog koliwagan bonua nog Jerusalem. Bu binunu' nilan ion bianan sog kolansang nilan dianon sog kudas. ⁴⁰ Tibua, dangan minatong tolu' ondow tidu ion bunu'on, pitubu' da ion puli' nog Mikpongon mangka non potongowoy sog gotowanan. ⁴¹ Kona' og glam nog gotow og mikotongow dianon, suga'id non, ain tibua og pinili' nog Mikpongon kitu' donsama' nog mokotaksi' dianon nog mama' nami nog minadap dianon kuman bu minum tidu ion motubu' puli' tidu matoy. ⁴² Dinondag non ami mogustal nog Gomba'is nog Guksugan bu monaksi' sog gotowanan nog ion og tinondu' nog Mikpongon mongukum dia sog gotowanan nog totubu' otawaka ain

mikpomatoy na. ⁴³ Bu glam nog polomolatasanan kitu', mikpoktalu' ilan pa'ali dia ni Isukristu nog simasima tumud dianon, kompunan og dusaanan nilan bianan sog ngalan non.” ⁴⁴ Sog solian pa ni Piter koyon mogustal, tinosopan ilan na nog Bolakat nog Mikpongon, og glam nog mikinongog kitu' dianon.

⁴⁵ Dadi, og poktanudanan kitu' nog bansa Hudyu nog duma ni Piter tidu sog Jopa, kisobu'an ilan dun po' binogayan nog Mikpongon nog Bolakat non og gotow nog minsan si'oy kona' ilan Hudyu. ⁴⁶ Po' si Kornilius bu dumaanan non kitu', mikpoktalu' ilan nog ponolu'on kitu' nog da' nilan sibon konadoy. Bu mikpoksanglit ilan sog Mikpongon. Dadi, miktalu' si Piter sog dumaanan non nog, ⁴⁷ “Og gotowanan koni, tinosopan ilan dosop nog Bolakat nog Mikpongon ma' nita. Dadi, ngon ta' gidoy og mokobolabag dianilan sog kopogbunyang nilan nog bianan sog tubig?” ⁴⁸ Dadi, dinondag non na ilan mokpobunyang sog ngalan ni Isukristu. Tubus nitu', sinosa'an nilan pa si Piter nog minsan sanu gobi na si'oy.

11

Og guksugan ni Piter dia sog kounutananan sog tanudditu' sog Jerusalem

¹ Midongog nog sosugu'onanan kitu' bu duma pigilugan sog tanud ditu' sog gliwag nog Judia, og gotowanan nog kona' Hudyu, tinumabuk ilan na nog talu' nog Mikpongon. ² Dadi, dangan sinumuba' si Piter ditu' sog Jerusalem, minatong ion ditu', sinila' ion nog salu bansa non nog ain tinumud kitu' nog og gotow sumboy muktuk, ain tinumabuk dia sog talu' nog Mikpongon. ³ Bu ma' long nilan dun dia ni Piter, “Iduma sinumolod a ma sog baloy nog gotow kitu' nog kona' og Hudyu nog di' muktuk bu mangka a pa ampu' kuman dianilan?”

⁴ Dadi, sinuksugan ni Piter dianilan tidu sog tolipunan bog olo bianbian nog gininang non koyon. ⁵ Ma' long non dun, “Ngon gondow non, kobon ku ditu' sog koliwagan bonua nog Jopa solian

ku mogyakin, gomonsunoy pa kitokowan u nog ma' nog da' sini u nog bonua bu dunut pitongowan u nog mama' nog kayab landu' kolokpang nog mitontun tidu sog glangit. Pingikotan og mongatul pigyuluanan non. Sokali' mitona' dia sog molani u. ⁶ Dadi, dangan tinontong u, mitongow u dion glam nog gininisan nog manusia', bu og mamakmamak, bu og manukmanukanan. ⁷ Tubus nitu', mikodongog u nog talu' nog sumboy mogbuat u, bu sumumbali' u dun mangka u kanoy. ⁸ Dadi miktalu' u nog, ‘Ondi' u, Apu'. Po' og pongonganon kitu' nog pinumpilian, da' u pa sibon kan dun.’ ⁹ Tubus nitu', mikodongog u nosop og talu' tidu sog glangit, nog ma' nini, ‘Na' mu poktolu'an nog kolomu'lomu' ain og tinolu'an nog Mikpongon nog milonu' na.’ ¹⁰ Dadi, og talu' koyon nog ma' nion, piguli'uli' tumalu' dianakon asta tolu kali mangka si'oy botunoy mokpuli' og kayab koyon ditu' sog glangit. ¹¹ Dangan da' u na kotongow og pitongow koyon dianakon, ngon og gotow tolu kotow minatong sog binotukan ku koyon nog pipangoy dion nakon tidu sog Sisaria. ¹² Og talu' nog Bolakat nog Mikpongon dianakon nog di' u mogalangalang mogunut dianilan. Dadi, og gonom kotow koni nog pigilugan ta sog tanud, migunut ilan dianakon mangoy ditu' sog baloy ni Kornilius. Dadi, dangan minatong ami ditu', sinumolod ami ditu' sog baloy non. ¹³ Sinuksugan non dianami nog mikpotongow dianon og moloikat nog Mikpongon nog pogindog sog dialom baloy non koyon mangka poktalu' dianon nog ongoyon non dow si Simun og kodua' ngalan non si Piter ditu' sog Jopa. ¹⁴ Po' akon dow og mogustal dianon bu asta sog pigoloanan non pa'ali sog bianan dun bagun glam nilan motabang sog dusaanan nilan. ¹⁵ Dadi, dangan miktolipun u mogustal dianilan, tinumosop dianilan og Bolakat nog Mikpongon mama' da nog kibianbianan ta kitu' dini kitu'. ¹⁶ Tubus nitu', kilobotan ku mogdayun og tinalu' ni Isus kitu' nog, ‘Si Jan, bunyagan non og gotow bianan sog tubig. Tibua, amu bunyagan amu bianan

sog Bolakat nog Mikpongon.' ¹⁷ Dadi," ma' long ni Piter dun, "bila ma' nitu', motampal tokodoy nog og Bolakat kitu' nog binogoy dianilan, ion non da og Bolakat kitu' nog binogoy dianita dangan tinumud ita na dia ni Isukristu. Dadi, sima u buan nog sumaga' u nog glegan nog Mikpongon?"

¹⁸ Dangan midongog nog gotowanan koyon talu' ni Piter koyon, da' ilan na pogonekonek dun, suga'id non, miksanglit ilan dia sog Mikpongon. Po' minsan si'oy kona' ilan bansa Hudyu, binogayan ilan da nog Mikpongon nog timpu bagun ilan mokopoksop nog pikilan nilan nog boya'an kongonan ilan nog kotubu' kitu' nog da' kopus non.

Og pigotowan nog Mikpongon ditu' sog Antiok

¹⁹ Dangan binunu' tibua si Esteban, og poktanudanan, pimosokitan ilan boya'an mikpokpola' ilan tanan dun. Og duma midopot ditu' sog Ponisia, ditu' sog pulu' nog Siprus, bu asta sog koliwagan bonua nog Antiok. Tibua, minsan si'oy mikpokpola' ilan, mikpulonag ilan da nog talu' nog Mikpongon dia sog bansa Hudyu. ²⁰ Tibua, og duma dianilan nog gotow Siprus bu gotow sog Sirini, minangoy ilan ditu' sog Antiok mogustal nog talu' nog Mikpongon asta sog kona' og Hudyu. Migustal ilan nog Gomba'is nog Guksugan nog pa'ali dia ni Isus. ²¹ Tinobangan ilan nog Pogbaya'. Bu modakol nog gotow sog Antiok koyon og tinumud bu tinumabuk dia ni Isus.

²² Dadi, mibantug sog poktanudanan ditu' sog Jerusalem. Dadi, pipangoy nilan si Barnabas sog Antiok. ²³ Dangan minatong ion ditu', migda'da' ion po' mitongow non og popia nog Mikpongon dianilan. Dadi, pindolo'isogan non ilan nog muktantu ilan bu potigbungon nilan og pikilan nilan dia ni Isus. ²⁴ Molongas bolotabat ni Barnabas, bu kobon non dianon og Bolakat nog Mikpongon, bu kobon non ompagon og kopongandol non dia sog Kounutan nog si Isus. Dadi,

modakol gotow Antiok nog mioit mongandol dia ni Isus.

²⁵ Tubus nitu', si Barnabas miglandan ditu' sog koliwagan bonua nog Tarsus po' pinongow non si Saul. ²⁶ Dangan mitongow non, inonggat non muli' sog Antiok. Bu minampu' ilan pa mogonong dion laga' nog soton sog batuk nilan poktanud, bu modakol nog gotowanan og pikponadan nilan dion. Bu sog Antiok tinolipunan mokingalan nog ain tinumabuk dia ni Isukristu og Kristianu.*

²⁷ Sog tang koyon, ngon polomituaanan nog minatong dion sog Antiok miktidu ilan sog Jerusalem. ²⁸ Ngon sala kotow dianilan ngalan non si Agabus. Minindog ion bu bianan sog Bolakat nog Mikpongon, miktalu' ion nog ngon posungu' matong nog gutom sog glam nog bonua nog misakup sog pigdotu'an nog Roma. (Bu mituman doma talu' nog Mikpongon dia ni Agabus sog masa nog kopogdatu' ni Datu' Klaudius.) ²⁹ Dadi, ain og poktanudanan dion sog Antiok koyon, migupakat ilan nog mogamutamut ilan ain goktob nog ombogoy nilan po' poiton nilan sog pigilugan nilan sog tanud nog ditu' sog Judia. ³⁰ Dadi, migamutamut ilan mangka nilan poitoy dia ni lo' Barnabas ilan ni Saul posungu' ditu' sog bogolalanan sog tanud sog Judia.

12

Og kukpa' dia ni Piter bu og koluas non tidu sog kolobusuan

¹ Sog tang koyon, pingukpa'an ni Datu' Herod og duma poktanudanan po' pongulo'aton non ilan. ² Og gilug ni Jan kitu' nog si Jems, dinondag ni Herod munu' nog kalis. ³ Bu dangan kisunan ni Herod nog kisu'atan dun og kounutananan nog bansa Hudyu, dinondag non mukpa' si Piter. Og kukpa' nilan koyon dianon, mitang sog kologya'an nilan kitu' nog iningolanan nog kologya'an nog Pan Nog Da' Potulinoy. ⁴ Dadi, dangan inukpa'an nilan si Piter, kinolobusu nilan. Og migipat dianon,

* **11:26** 11:26 Og Kristianu koni og Ginirik. Somo' ita da, og gotow ni Kristu.

pat lumpuk og sundaluanan nog pat pat kotow ilan po' og pikilan ni Herod, sog doku'an nog gondow nog ginang nilan koyon nog iningolanan Linius, mangka non na ukumoy si Piter dia sog kosompagan nog gotowanan.

⁵ Tibua, kobon ni Piter sog kolobusuan koyon, og poktanudanan, miglumpuk ilan mogyakin dianon sog Mikpongon.

⁶ Og gobi koyon nog mogboloma' ukumon na ion ni Herod, mitulug si Piter dia sog golot nog dua' kotow sundalu koyon nog migipat dianon. Binalud ion nog dua' buk og glantaylantay. Bu ngon dosop og polongipat nog bongawan nog kolobusuan koyon. ⁷ Gomonsunoy pa, og moloikat nog Mikpongon pogindog na dia sog molani non. Sinumilow og dolag sog dialom nog kolobusuan koyon. Pigdapi'dapi' non og baga ni Piter bagun motanud mangka ion poktal' nog, "Pogdali' a mogbuat, Piter." Bu migunoyunoy modogdag og glantaylantay koyon nog pogbalud dianon. ⁸ Tubus nitu', miktalu' nosop og moloikat koyon dianon nog, "Poksulagbon ka mangka ponolumpa'." Dadi, migulikos ion. Miktalu' nosop og moloikat koyon dianon nog, "Pokumut a mangka a pogunut dianakon." ⁹ Dadi, migunut si Piter dianon lumiu. Balu' ni Piter dun, og kibianbianan non koyon sagya da og toginopon non, saka motud ma. ¹⁰ Minian ilan dion sog sala kotow nog polongipat koyon asta sog kodua' kotow nog polongipat koyon dion, mangka ilan pa kodopot ditu' sog pintu' kitu' nog putow nog bianan lumiu posungu' sog koliwagan bonua koyon. Og pintu' koyon, migunoyunoy na ombuka' mangka ilan liu. Minatong ilan sog gunanunan koyon, gomonsunoy pa ginonatan na ion nog moloikat kitu' ¹¹ bu doma mikomongman na ion mahatul, bu miktalu' ion nog, "Numun kitu', da' dua'dua' non, kisunan ku na nog tinobangan u doda' nog Mikpongon. Po' pipangoy non og moloikat non ditu' nakon po' gowonon non akon dia sog gongkoman ni Herod bu sog glam nog dodomaan nog gotow Hudyuanan kitu' nog inangon non dianakon."

¹² Dangan ion mipikil non, minangoy ion ditu' sog baloy ni Maria. Og Maria koni og gina' ni Jan nog og kodua' ngalan non si Mark. Kitangan non dion nog modakol nog gotow og miglumpuk mogyakin. ¹³ Dangan miktotok ion sog pintu' nog galad nilan koyon, inangoy ion solipoy nog sosoligan nilan dion nog ngalan non si Ruda. ¹⁴ Dangan kinilala non og sowalan ni Piter, da' non sokali' buka'oy og pintu' koyon. Suga'id non, sabap sog landu' da'da'an non, migdali' ion mokpuli' sog dialom mangka non posunoy dianilan nog si Piter ditu' pogindog sog glowasan. ¹⁵ Ma' long nilan dun, "E! Moksolap a ma!" Tibua, angkin non tanan poktolu'oy dianilan. Ma' long nilan sop dun, "Kona' ion ni Piter, suga'id non, ngon bayu' og minginglinguan dianon."

¹⁶ Tibua, si Piter da' lota' miktotok. Saka dangan binuka'an nilan, si Piter ma doda'. Dadi, kisobu'an ilan dun. ¹⁷ Minonggi' ion dianilan nog di' ilan mokuleke' mangka non suksugoy dianilan bog olo og ginandun kopoliu nog Pogbaya' dianon ditu' sog kolobusuan kitu'. Bu mangka non sop tolu'oy dianilan nog ongoyon nilan pa posunoy ditu' ni Jems bu duma pigilugan nilan sog tanud. Tubus nitu', mipanow na si Piter.

¹⁸ Dangan miglogondow ion, misasow og sundaluanan kitu' po' di' nilan sunan bog olo og migandun dia ni Piter. ¹⁹ Dadi, dinondag ni Herod dianilan monontong, tibua, da' nilan kotongow. Dadi, piksumodidaan non og polongipatanan kitu' nog kolobusuan koyon mangka non ilan dondagoy momunu'. Tubus nitu', si Datu' Herod ginumonat dion sog Judia koyon, mangka ion angoy ditu' sog koliwagan bonua nog Sisaria bu ditu' ion migonong.

Og kopatoy ni Datu' Herod

²⁰ Si Herod, piglolingitan non og gotowanan sog koliwagan bonua nog Tair bu sog koliwagan bonua nog Sidon. Saka og soligan nog gotowanan koyon nog poktiduan nog ponganon nilan, ditu' da sog bonua ni Herod. Dadi, miksolabuk ilan mangoy mokilolat dia ni Herod. Tibua, mangka ilan si'oy angoy pokilolat ditu'

non nog boya'an moglogomigus ilan, minangoy ilan pa poguna mokisugut ditu' ni Blastus po' ion og sosoligan ni Herod nog kosoligan non.

²¹ Dadi, dangan minatong tibua og gondow kitu' nog sosa' nilan, si Herod miglogdoy nog glogdoy non datu', mangka ion ingkud sog gingkudan datu', mangka non ilan po'atoy. ²² Dadi, mikpogeke og gotowanan koyon, bu mangka ilan poktalu' nog og mikpa'at koyon kona' saryaotow, suga'id non, og diwata. ²³ Sog sododu'un koyon misugat ion nog botikon tidu sog moloikat nog Mikpongon. Sa'an itu' kinan nog gulod og gungod non mangka ion patoy po' tinolima' non og sanglit nog gotowanan kitu' dianon saka ion onda' poksanglit sog Mikpongon.

²⁴ Dadi, kobon non og talu' nog Mikpongon ompulonag. Bu modakol og gotowanan nog tinumabuk dun.

²⁵ Dadi, dangan mitikpos og gawoy ni lo' Barnabas ilan ni Saul sog Jerusalem, mikpuli' ilan na ditu' sog Antiok. Bu inonggat nilan si Jan og kodua' ngalan non si Mark.

13

Si Barnabas bu si Saul siniboy ilan mogustal nog talu' nog Mikpongon

¹ Sog glumpuk nog poktanudanan koyon dion sog Antiok, og duma dianilan og polomituaanan bu polopanadanan. Og ngalananan nog gotowanan koyon, si lo' Barnabas, si Simiun nog kodua' ngalan non si Itom, si Lusius og gotow Sirini, si Saul, bu si Mona'in, og binata' nog gama' ni Herod og gubernador kitu'. ² Ngon gondow non, sog solian nilan moktamuy dia sog Pogbaya' bu mokpuasa, og Bolakat nog Mikpongon miktalu' dianilan nog, "Siboy niu dianakon si Barnabas ilan ni Saul po' bagun nilan minang og ginang nog pinangon ku dianilan." ³ Dadi, dangan midoksu' ilan mokpuasa bu moyakin, dinoponan nilan si Barnabas ilan si Saul mangka nilan si'oy pogonatoy.

Minangoy ilan ditu' sog pulu' nog Siprus

⁴ Dadi, mipanow ilan bianan sog gokbitan nog Bolakat nog Mikpongon dianilan. Dinumiksun ilan ditu' sog koliwagan bonua nog Silusia mangka ilan sakoy sog bolangoy posungu' ditu' sog pulu' nog Siprus. ⁵ Si Jan Mark migunut dianilan po' tumabang dianilan. Sokali' ilan mikodonggu' sog koliwagan bonua nog Solamis. Dadi, migustal ilan nog talu' nog Mikpongon ditu' sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu.

⁶ Miguliugan ilan mogustal asta mikosobola' ilan sog koliwagan bonua nog Papos. Bu dion ilan milumpak og gotow Hudyu kitu' nog ngalan non si Barisus. Polonolomangka ion bu migbalu'balu' nog ion og polomolatas nog talu' nog Mikpongon. ⁷ Ion og glokole nog gubernador sog pulu' koyon. Og ngalan nog gubernador koyon dion si Sirgus Paulus. Mosapat og pikilan non. Dadi, tinugun non si Barnabas ilan ni Saul po' moleg ion mokinongog nog gustalan nilan nog talu' nog Mikpongon. ⁸ Tibua, og polonolomangka kitu' nog ngalan non sog Ginirik si Ilimas, sinaga' non ilan bosia bagun ombagla og kotabuk ni Sirgus Paulus nog gustalan pa'ali dia ni Isus. ⁹ Tibua si Saul, og kodua' ngalan non si Paul, pinulu'an ion nog Bolakat nog Mikpongon. Pidongotan non nog mata si Ilimas, ¹⁰ mangka non tolu'oy nog, "Og bata' a nog Soitan! Bu og banta a nog glam nog modulus! Da' lual og poginangon mu og moglimbung bu og mogbigyak sog gotowanan. Bu di' mu ta' lota'an sumop og motud nog pa'ali sog Pogbaya' dia sog gloput? ¹¹ Dadi, numun kitu' mosugat a nog posakit nog Pogbaya'! Ombuta a, bu di' a pa sokali' mokotongow nog dolag nog gondow."

Ampun miluksad tibua og talu' ni Paul koyon, migdolom mogdayun og tinontongan ni Ilimas mangka ion pongikap nog mogagak dianon. ¹² Dangan mitongow nog gubernador koyon si Ilimas nog ma' nion og kibianbianan non, tinumabuk ion dia ni Isus po' kisobu'an ion tokodoy nog gustalan pa'ali dia sog Pogbaya'.

Minangoy ilan ditu' sog koliwagan

bonua nog Antiokog sakup nog bonua nog Pisidia

¹³ Dadi, si lo' Paul, tinumulak ilan tidu dion sog Papos posungu' ditu' sog koliwagan bonua nog Pirga og sakup nog Pampilia. Si Jan Mark, ginonatan non ilan dion mangka ion uli' ditu' sog koliwagan bonua nog Jerusalem. ¹⁴ Dadi, si lo' Paul, tidu ilan dion sog Pirga migdayun ilan ditu' sog Antiok sog sakup nog bonua nog Pisidia. Dangan minatong gondow nog Sobadu, og gondow kitu' nog pogulali nilan, minangoy ilan ditu' sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu, mangka ilan ampu' mingkud sog dialom baloy koyon. ¹⁵ Bu dangan midoksu' bostaoy og duma nog Botad kitu' tidu sog sinulat ni Muses, bu sinulat nog polomolatasan kitu' kobon nitu', og kobogolalan sog baloy nog piglumpukan koyon, mimun ilan posungu' dia ni lo' Paul. Og pomun nilan koyon ma' nini, "Pigilugan, bila ngon og gustalan niu nog pondolo'isog dia sog gotowanan koni, talu' niu na."

¹⁶ Dadi, minindog si Paul mangka ion pononggi' nog motikna' ilan pa mangka ion poktalun' nog, "Amu og gotow Israel, bu amu dosop nog kona' Hudyu nog tinumamuy dia sog Mikpongon, pokinongogoy niu pa og poktolu'on ku koni. ¹⁷ Og Mikpongon, og Diwata nog bansa Israel, pinili' non og mokogulangan ta kitu' kobon nitu'. Og masa nog migonong ilan pa sog kona' nilan dili og bonua ditu' sog Ihiptu, pipia ilan bu dinumakol ilan tokodoy ditu'. Pinulu'an ilan nog Mikpongon bianan sog Bolakat non nog di' kolobian, lumuas tidu sog bonua kitu'. ¹⁸ Bu pat pulu' ton poglogogaan nog Mikpongon og kohinangan nilan kobon nilan sog bonua kitu' nog mologon pogonongan nog gotow. ¹⁹ Bu dangan piglo'atan nog Mikpongon pitu kodotu'an kitu' sog bonua nog Kana'an, inuakil non sog pigotowan non og bonua kitu' po' og pusaka' nilan itu'. ²⁰ Tidu sog kodatong nilan sog bonua nog Ihiptu koyon, mangoy sog kopokpuli' nilan sog Kana'an, ngon bayu' pat gatus bu lima pulu' ton. Dadi, sintak nilan mogonong dion, binogayan ilan

nog Mikpongon nog kounutananan nog mogokbit dianilan asta midopot sog masa nog polomolatas kitu' nog ngalan non si Samuel. ²¹ Tubus nitu', og gotowanan koyon, mingoni ilan nog datu' nilan. Dadi, binogoy dianilan nog Mikpongon si Saul og bata' ni Kis, og pangkat ni Apu' Benjamin. Bu migdatu' ion dianilan goktob nog pat pulu' ton. ²² Tubus nitu', inawa' nog Mikpongon si Saul bu pisukli non mogdatu' si Dabid. Bu og talu' nog Mikpongon pa'ali dianon, 'Og bata' ni Jese koyon nog si Dabid, mama' nion og bayu'bayu' nog gotow kitu' nog kosu'atan u dun. Po' ion, inangon non ain og glegan ku nog inangon non.' "*"

²³ Ma' long sop ni Paul dun, "Tidu sog pangkat ni Apu' Dabid, binogoy nog Mikpongon og pinasad non kitu' nog Polonabang dia sog bansa Israel nog ion non ion si Isus. ²⁴ Mangka si'oy pomali si Isus, migustal pa poguna si Jan sog bansa Israel nog sumboy moglila' ilan nog dusaanan nilan mangka ilan pokpobun-yag. ²⁵ Dangan dali' na kodoksu' og ginang non dini, miktalu' ion nog, 'Balu' niu dun sima u? Kona' itu' nakon og pigbogadan niu kitu' nog Polonabang. Po' ion moglondug da dianakon, bu di' u tanan patut minsan sagya si'oy mubad nog gikot nog pongyapak non.'

²⁶ "Dadi," ma' long ni Paul dun, "pigilugan ku nog pangkat ni Apu' Abraham, bu amu nog kona' Hudyu nog miktamuy sog Mikpongon, pinoit na dianita og gustalan kitu' pa'ali sog tabang non dianita. ²⁷ Tibua, ilan ditu' sog Jerusalem, asta og kounutananan nilan, da' nilan kilolaoy nog si Isus og Polonabang kitu'. Saka giap nog matong gondow nog kopoktamuy nilan, bostaon dianilan og talu' nog polomolatasan kitu' nog sinulat dia sog Kitab. Da' nilan si'oy kosabut og talu' sog Kitab koyon, mituman da bianan sog kopolihala' nilan kitu' dianon. ²⁸ Minsan si'oy da' nilan ion kotongowoy nog sala' nog boya'an sumboy ion bunu'on dun, pigbubut nilan munu' dia ni Pilatu. ²⁹ Dadi, dangan mituman

* 13:22 13:22 Isaya 13:14

tibua og glam nog sinulat kitu' dia sog Kitab pa'ali dianon, bianan sog ginang nilan kitu', inawa' nilan og bangkoy non dia sog kudas mangka nilan botangoy dia sog gluang nog pampang. ³⁰ Tibua, pitubu' da ion nog Mikpongon tidu sog matoy. ³¹ Dadi, dangan mitubu' ion, miobon pa ion mokpotongow dia sog mikpogunutunut kitu' dianon dia sog kangoy non kitu' sog Jerusalem tidu ion sog Galili. Og dumaanan non kitu' numun koni ilan na og taksi' non sog salu bansa ta nog Israel. ³² Dadi sa'an ini, mikodopot ami dini niu po' polotason nami dianiu og Guksugan koni nog Gomba'is. Og pinasad kitu' nog Mikpongon dia sog mokogulangan ta kitu' kobon nitu', ³³ tinuman non na dianita nog ita og pangkat nilan bianan sog kopotubu' non dia ni Isus tidu matoy. Po' sinulat sog Kitab, sog kodua' Salmu nog ma' nini, 'Ika og bata' u. Og gondow koni akon miimung nog gama' mu.' † ³⁴ Bu pa'ali sop sog kopokpotubu' kitu' dianon tidu matoy asta sog di' ion moludak, sinulat dosop itu' nog ma' nini, 'Og pinasad kitu' dia ni Dabid nog popia, midulus bu da' og dua'dua' non bogoyon ku na dianika.' ‡ ³⁵ Dadi, sinulat dosop sog Kitab nog ma' nini, 'Di' mu potiangon moludak glawas nog sosoligan mu kitu' nog kosoligan mu.' "§

³⁶ Ma' long ni Paul dun, "Si Apu' Dabid mikokunut sog glegan nog Mikpongon kobon non sog dunya koni. Tibua, dangan minatong gumul non, minatoy da ion, bu inulid ion lumobong dia sog mokogulangan non kitu', bu miludak da bangkoy non. ³⁷ Tibua, og pitubu' kitu' nog Mikpongon, da' koludak og bangkoy non. ³⁸⁻³⁹ Dadi pigilugan, bagun niu kosunan, minsan agu' og kopokokunut niu nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Apu' Muses, ondi' da kompunan og dusaanan niu dun. Tibua, ain og tumabuk dia ni Isus, kompunan og glam nog dusaanan non. Sa'an itu' og Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Isus inustal dianiu, po' bagun niu kosunan nog og dusaanan niu kompunan

da. ⁴⁰ Dadi, pokpotubud amu tokodoy bagun da og tinalu' nog polomolatasan kitu' ondi' motuman dianiu. Po' ma' nini og sinulat,

⁴¹ 'Amu koyon nog mokosudi', kosobu' amu mangka pogla'at po' sog tang niu, ngon posungu' og ginangon ku nog di' amu tumud dun minsan si'oy ngon mogustal dun dianiu.' "*"

⁴² Dadi, dangan linumiu si Paul bu si Barnabas sog baloy nog poglumpukan koyon, inonggat ilan pa nog gotowanan koyon dion mokpuli' po' sog matong Gondow nog Pogulali, mogustal ilan pa mokpuli' nog pa'ali sog pigustal nilan kitu'. ⁴³ Dangan migbinglag na og gotowanan, modakol Hudyuanan dion bu kona' Hudyu nog tinumabuk sog tanud nog Hudyu, migunut ilan dia ni Paul ilan ni Barnabas. Dadi, pindolo'isogan ilan ni lo' Paul nog sumboy ondi' ilan lumota' mongandol sog tulung nog Mikpongon.

⁴⁴ Dangan minatong og gondow nog pogulali nilan, og gondow kitu' nog posadan nilan, moglamlam motipot glam nog gotowanan sog koliwagan bonua koyon mangoy mokinongog nog talu' nog tidu sog Mikpongon. ⁴⁵ Tibua, dangan mitongow nog gotow Hudyuanan nog ma' nitu' kodakol og gotowanan nog minangoy dion, miksibok ilan dun bu sinusi nilan og gustalan ni Paul koyon, bu pinompola' nilan ion. ⁴⁶ Tibua, pinoliksa' tumalu' ni lo' Paul ilan ni Barnabas dianilan nog, "Sumboy doda' bosia og bansa Hudyu mokuna pokodongog nog talu' nog tidu sog Mikpongon. Tibua, bila ma' nion nog ompok amu mokinongog dun, bu di' niu pikilon nog patut amu bosia kongonan nog kotubu' kitu' nog da' kopus non, numun kitu' mangoy ami na mogustal sog ain kona' og bansa Hudyu. ⁴⁷ Po' ma' nini og dondagan nog Mikpongon dianami, 'Inimung u amu nog tiow sog glam sog bansaanan nog ain kona' Hudyu po' bagun niu kosuksugan dianilan pa'ali sog tabang nog Mikpongon dia sog glam

† 13:33 13:33 Salmu 2:7 ‡ 13:34 13:34 Isaya 55:3 § 13:35 13:35 Salmu 16:10 * 13:41 13:41 Habakuk 1:5
† 13:47 13:47 Isaya 49:6b

nog gotowanan bagun da mogawon ilan sog dusa.' "†

⁴⁸ Dadi, dangan midongog nog gotowanan koyon nog kona' Hudyu og talu' ni Paul koyon dianilan, migda'da' ilan tokodoy dun mangka nilan pogodaboy og talu' nog Mikpongon. Bu ain pinili' nog Mikpongon nog kobogayan nog kotubu' kitu' nog da' kopos non, tinumabuk ilan dia ni Isus. ⁴⁹ Bu og talu' nog tidu sog Mikpongon mipulonag sog tibuk nog bonua koyon. ⁵⁰ Tibua, ngon Hudyuanan nog minangoy ilan sog kolibunanan kitu' nog polotanud nog motas og golal nilan sog bonua koyon bu sog kounutananan dion, mangka nilan poktungioy. Bu piktungian nilan dosop og duma gotowanan nog boya'an pisokitan nilan si Paul bu si Barnabas mangka nilan pa bugowoy sog bonua koyon. ⁵¹ Tibua, si Paul bu si Barnabas, pimokpug nilan og glopug nog glupa' sog botis nilan. Po' ma' nitu' og ginangon nilan dia sog gotowanan kitu' nog ain og sumolap dianilan. Tubus nitu', migdayun ilan ditu' sog koliwagan bonua nog Ikonium. ⁵² Bu og gla'ayatanan ni Isus ditu' sog Antiok, miponu' ilan nog da'da'an bu og Bolakat nog Mikpongon.

14

Minangoy ilan ditu' sog koliwagan bonua nog Ikonium

¹ Dangan minatong ilan ditu' sog Ikonium, minangoy ilan sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu po' ma' nitu' og kiloyaman nilan moginang. Dangan migustal ilan dion, modakol tokodoy og gotow Hudyu bu kona' og Hudyu tinumabuk dia ni Isus sabap sog kopogustal nilan. ² Tibua, ngon dosop og gotow Hudyuanan nog ompok tumud dun. Piktungian nilan ain kona' Hudyu bagun lumaton og pikilan nilan sog ain tinumabuk na nog gustalan ni lo' Paul koyon. ³ Tibua, miobon pa si Paul bu si Barnabas mogonong dion bu mokosog ilan mogustal pa'ali dia ni Isus. Bu si Isus, pitantu non dia sog gotowanan dion nog motud doda' og gustalan nilan koyon pa'ali sog glolat nog Mikpongon po' tinugdak non

moginang dianilan og gingyata' bu og ginang nog kosobu'sobu'. ⁴ Og gotowanan sog koliwagan bonua koyon mibahagi'. Ngon og linumampi' dia sog Hudyuanan nog da' tud dia ni Isus, bu og duma, linumampi' ilan dia sog sosugu'onanan kitu'. ⁵ Dadi, og duma nog gotow Hudyuanan bu duma nog ain kona' Hudyu asta og kounutananan nilan, migupakat ilan nog posokitan og sosugu'onanan koyon mangka botuoy. ⁶ Tibua, dangan midongog nog sosugu'onanan kitu' og pigupokatan nilan koyon, milaguy ilan ditu' sog koliwagan bonua nog Listra bu sog Derbi nog og sakup nog probinsia nog Likonia, bu sog glumibut nog bonuaanan koyon. ⁷ Bu migustal ilan dosop nog Gomba'is nog Guksugan ditu'.

Minangoy ilan ditu' sog koliwagan bonua nog Listrabu sog Derbi

⁸ Dadi, ngon og gotow sog Listra koyon og daday tidu pa sog kobata' dianon. ⁹ Og gotow koyon migingkudingkud mokinongog nog gustalan ni Paul. Bu si Paul sop, pigonglongan non og daday koyon. Kisunan non nog ngon og kopongandol nog daday koyon nog boya'an kuli'an ion dun. ¹⁰ Dadi si Paul, pisikadan non og talu' non, "Indog a!" Dadi, migdali' ion mogbuat mangka pokpanowpanow. ¹¹ Dangan mitongow nog gotowanan dion og gininang ni Paul koyon, mikpogekes ilan nog dili ponolu'on nilan nog Linikonia. "Og diwataanan, miktimaluy ilan nog gotow mangka ilan tona' dini nita!" ¹² Po' balu' nilan dun si Barnabas og diwata nilan kitu' nog si Sius. Bu si Paul sop og diwata nilan kitu' nog si Hermes po' ion og polongustal nilan. ¹³ Og simbahan nog diwata nilan kitu' nog Sius, dion da sog molayu'layu' sog koliwagan bonua koyon. Dadi, og bolian nog diwata nilan kitu' nog Sius, mikpitang nog sapi'anan nog glaki goktob nog bongawan nog koliwagan bonua koyon. Og sapi'anan koyon pimokaymokayan nog bulakbulak po' dogaan nilan bosia si Paul ilan ni Barnabas nog sapi'anan. ¹⁴ Dangan kisunan nog sosugu'onanan koyon nog si lo' Barnabas ilan ni Paul og pikilan

nog gotowanan koyon, binogyang nilan og ponopoton nilan* mangka ilan gobok dia sog titonga' nog piglumpukan nog gotowanan koyon, mangka ilan pogekekes. ¹⁵ "Aba! Iduma moginang amu ma nog ma' nion? Ami si'oy, sagyaotow ami da mama' niu. Sa'an ini minangoy ami dini niu po' ustalon nami daniu og Guksugan kitu' nog Gomba'is nog sumboy tumolikud amu na sog ginang nog ain da' sagnat non, bu mangka amu na sungu' sog Diwata nog totubu'. Bu ion og mikpongon nog pigloban nog glangit bu glupa'an bu glam nog migonong koyon dion. ¹⁶ Kobon nitu', og Mikpongon, pitang non glam nog binonsaan moginang nog ain kolegan nilan. ¹⁷ Tibua, minsan ma' nitu', kobon non migbogoy da ion nog gindanan pa'ali sog kodiwata non bianan sog koba'is nog ininang non. Binogayan non amu nog dupi' bu og songku' sog giap matong timpu non. Binogayan non dosop amu nog modakol nog ponganon bu pinonu' non amu nog da'da'an." ¹⁸ Tibua, minsan midongog nog gotowanan koyon og talu' ni lo' Barnabas ilan ni Paul, moglamlam nilan bosia di' kopogondi'an og pikilan nog gotowanan koyon nog dog'aan nilan bosia si lo' Paul. ¹⁹ Saka da' kobon tidu dion, ngon duma Hudyuanan tidu sog koliwagan bonua nog Antiok bu sog Ikonium, linondug nilan si lo' Paul ilan ni Barnabas. Bu piktungian nilan og gotowanan koyon dion. Dadi, miksop og pikilan nilan nog boya'an binatu nilan si Paul mangka nilan guyudoy lumiu sog koliwagan bonua koyon po' balu' nilan dun minatoy na. ²⁰ Tibua, dangan piglibutan ion nog gla'ayatanan ni Isus, migbuat ion bu mangka ilan pokpuli' sog koliwagan bonua koyon. Miglogondow ion, si Paul ilan ni Barnabas, ginumonat ilan posungu' ditu' sog Derbi.

Mikpuli' ilan sog koliwagan bonua nog Antiokditu' sog Siria

²¹ Migustal ilan nog Gomba'is nog Guksugan dion sog koliwagan bonua nog Derbi. Bu modakol nog gotow tinumabuk dia ni Isus dion. Tubus nitu', mikpuli'

ilan ditu' sog Listra, bu sog Ikonium, bu asta sog Antiok og sakup nog probinsia nog Pisidia. ²² Po' pongimogonan nilan bu pondolo'isogan nilan ain tinumabuk na dia ni Isus bagun di' moguya' og tud nilan dianon. Bu tinalu' ni lo' Paul dianilan nog, "Sumboy doda' mokobian ita nog gininisan nog sinsaan mangka ita si'oy pokampu' sog pigdotu'an nog Mikpongon." ²³ Tubus nitu', mimili' ilan nog bogolal sog tanud nog mogokbit sog ain og glumpuk nilan. Bianan sog kopokpuasa nilan kobon nilan mogyakin, inuakil nilan og pimili' nilan kitu' dia ni Isus nog dia ilan non salig. ²⁴ Tubus nitu', minian ilan sog probinsia nog Pisidia, bu probinsia nog Pampilia, bu mangka ilan pogdayun sog koliwagan bonua nog Pirga.

²⁵ Dadi, dangan mitubus ilan mogustal nog Gomba'is nog Guksugan ditu' sog Pirga, migdayun ilan dosop ditu' sog koliwagan bonua nog Atalia. ²⁶ Bu tidu sog Atalia koyon, tinumulak ilan posungu' sog Antiok og sakup nog bonua nog Siria. Ditu' ilan pigyokinan nog gotowanan po' inuakil ilan dia sog gokbitan nog Mikpongon sog ginang nilan kitu' nog midoksu' nilan na inangoy. ²⁷ Dangan minatong ilan, pilimud nilan og glam nog poktanudanan dion, mangka nilan suksugoy dianilan glam nog miinang nog Mikpongon bianan dianilan, bu pa'ali sog kobuka' nog dalan dia sog gotowanan nog kona' Hudyu bagun ilan tumabuk sog Mikpongon. ²⁸ Dadi, miobon ilan pa mognongonong dion sog poktanudanan koyon dion sog Antiok.

15

Og gupakat sog Jerusalem

¹ Sintak non ion, ngon gotowanan nog miktidu sog bonua nog Judia minatong dion sog Antiok. Bu mikpanad ilan dia sog pigilugan sog tanud nog long nilan dun, "Taman da di' niu unuton og botad kitu' nog pilatas ni Muses nog og gotow sumboy muktuk, di' amu nododa' motabang sog dusa niu." ² Dadi, si Paul bu si Barnabas, sinusi nilan tokodoy

* **14:14** 14:14 Ma' nitu' og botad nilan bila landu' og susaan nilan.

og polopanadanan kitu'. Dadi, og poktanudanan koyon dion sog Antiok, migupakat ilan nog poponowon nilan si Paul ilan ni Barnabas bu duma poktanudanan dion mangoy ditu' sog Jerusalem. Po' mangoy ilan monginongogan sog sosugu'onanan kitu' bu sog bogolalanan sog tanud ditu' pa'ali sog piksugian nilan kitu'.³ Dadi, dangan pipanow ilan na, minian ilan pa sog probinsia nog Ponia, bu sog Samaria, po' inapit nilan pa moguksug sog poktanudanan ditu' pa'ali sog kotabuk nog gotowanan kitu' nog kona' Hudyu dia sog Mikpongon. Dadi, mikpogda'da' tokodoy og glam nilan dion dangan midongog nilan itu'.⁴ Dangan minatong ilan ditu' sog Jerusalem, tinolima' ilan nog poktanudanan bu og sosugu'onanan asta og bogolalanan sog tanud ditu'. Bu sinuksugan ni lo' Paul ilan ni Barnabas og glam nog miinang nog Mikpongon nog pibian dianilan.⁵ Tibua, ngon og poktanudanan dion nog sakup ilan nog parasiu. Minindog ilan mangka ilan poktalun, nog sumboy doda' moktuk og gotowanan nog kona' Hudyu bu pogunut sog botad kitu' nog pilatas dia ni Muses.

⁶ Dadi, migupakat sosugu'onanan koyon bu kobogolalan sog tanud bog olo ginangon nilan pa'ali sog susian nilan koyon.⁷ Sintak non, dangan mipayat na og gupakat nilan, minindog si Piter mangka poktalun, nog, "Pigilugan ku, sunan niu nog dini kitu', akon og siniboy nog Mikpongon tidu sog glumpuk ta nog mogustal u nog Gomba'is nog Guksugan dia sog gotowanan nog ain kona' Hudyu bagun da mokodongog bu mokotabuk ilan nog guksugan koni.⁸ Og Mikpongon, sunan non dialom pikilan nog gotow, bu pitampal non dianita nog tinolima' non na ilan bianan sog kobogoy non kitu' dianilan nog Bolakat non. Ilan si'oy, binogayan non dosop ilan nog gindanan nog ma' nog kobogoy non kitu' dun dianita.⁹ Po' og Mikpongon, da' non ilan pogbigya'oy dianita. Po' sabap sog tud nilan dianon, inugasan non dosop og

dusaanan nilan.¹⁰ Bila ma' nitu', iduma pokpololingiton niu ma og Mikpongon bianan sog kopoktogol niu nog mogunut sog Botad kitu' nog pilatas dia ni Apu' Muses dia sog poktanudanan koyon, saka minsan ita bu asta og mokogulanganan ta, da' ta tanan itu' kunut.¹¹ Ondi' bosia ma' nitu' po' og tud ta dun, migawon ita tidu sog dusaanan ta po' bianan sog tulung nog Kounutan ta nog si Isus bu ilan si'oy ma' nitu' dosop."

¹² Dangan miluksad og talu' ni Piter koyon, mitikna' og gotowanan koyon bu da' ilan pogonekonek. Bu mikingog ilan dia ni lo' Barnabas ilan ni Paul po' sinuksug nilan pa'ali sog glam nog ininang nog Mikpongon nog gingyata'anan bu og kosobu'sobu' dia sog gotowanan nog kona' Hudyu bianan dianilan.¹³ Dangan miluksad guksugan nilan koyon, sinumukli si Jems moktalun, nog, "Pigilugan ku, pokinongog amu pa dianakon.¹⁴ Komun, inuksugan ni Simun dianita og tolipunan nog kopokpotongow nog Mikpongon nog glolat non dia sog gotowanan kitu' nog kona' Hudyu bianan sog kosiboy non dianilan nog pigotowan non.¹⁵ Og talu' ni Piter kitu' dinumalan sog talu' nog Mikpongon nog pilatas nog polomolatasanan kitu' nog sinulat dia sog Kitab nog,

¹⁶ 'Tubus nitu', mokpuli' u mangka u pindogoy mokpuli' og baloy ni Dabid. Minsan si'oy migoba' na, pindogon ku da mokpuli'¹⁷ bagun da og glam nog binonsaan, ponongowon nilan akon nog akon og Pogbaya', asta glam nog gotow nog kona' Hudyu, ain og inimumung u nog pigotowan ku.¹⁸ Og miktalu' koni, og Mikpongon nog ion og miginang dun bu piosun non tidu pa sog kobon nitu'.' '*"

¹⁹ Dadi, ma' long ni Jems dun, "Bila akon, ma' nini. Ain og gotowanan nog kona' Hudyu nog tinumabuk na dia sog Mikpongon sumboy di' poglogonon.²⁰ Suga'id non, sulatan ta ilan nog sumboy di' ilan kuman nog pongonganon kitu'

* 15:18 15:18 Amos 9:11-12

nog botang nog pinguakil dia sog glodawananan. Bu di' ilan momabal. Bu di' ilan kuman nog ain milongot. Bu di' ilan kuman nog dugu'. ²¹ Po' og Botad kitu' nog pilatas dia ni Apu' Muses, miobon na pogbostaon sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu giap nog matong Gondow nog Pogulali nilan bu pigustal na sog glam nog bonuaanan."

Og surat posungu' sog gotowanan nog kona' Hudyunog ain tinumabuk na

²² Dadi, og sosugu'onanan koyon bu kobogolalan sog tanud, bu asta duma poktanudanan dion, migupakat ilan nog momili' ilan nog duma gotowanan nog tidu sog glumpuk nilan koyon, po' podunuton nilan dia ni lo' Paul ilan ni Barnabas mangoy ditu' sog Antiok. Dadi, og mipili' nilan si Judas Barsabas bu si Silas. Lunsan ilan polongokbit nog pigotowan nog Mikpongon. ²³ Bu og surat kitu' nog pinoit dianilan ma' nini og tagu' non,

"Og surat koni tidu sog sosugu'onanan bu bogolalanan sog tanud nog pigilugan niu mama' nami. Posungu' ini dia sog poktanudanan kitu' nog ain kona' Hudyu dion sog koliwagan bonua nog Antiok, bu sog probinsia nog Siria, bu asta dosop sog probinsia nog Silisia. Monogina ami dianiu. ²⁴ Midongog nami nog ngon dow og gotowanan dion nog dumaanan nami nog minangoy ilan mokpanad dianiu nog boya'an misasow og pikilan niu dun. Og pianad nilan koyon kona' ion gonat dianami. ²⁵ Dadi, migupakat ami bu og piksolobukan nog gupakat nami ma' nini. Mimili' ami nog gotowanan nog podunuton nami dia sog kololaman ta koni nog si lo' Barnabas ilan ni Paul. ²⁶ Ilan koyon sinugal nilan og kotubu' nilan dia sog ginang nog Kounutan ta nog si Isukristu. ²⁷ Dadi, og pidunut nami koni dianilan si Judas ilan ni Silas po' ilan og mokpotintu dianiu nog surat nami koni. ²⁸ Po' og molongas dia sog Bolakat nog Mikpongon

bu dianami, nog di' amu ilakad kobogatoy nog po'atan, lumual sog pigondi'an koni moginang dianiu, ²⁹ nog di' amu kuman nog ain pinguakil dia sog glodawananan, bu di' amu kuman nog dugu', bu di' amu kuman nog ain milongot. Bu di' amu momabal. Bu omba'is tokodoy nog mogolig amu nog glam nog kohinangan koyon. Dini nami na potomanoy og surat nami koni dianiu."

³⁰ Dadi, og gotowanan koyon, mipanow ilan na posungu' ditu' sog koliwagan bonua nog Antiok. Dangan minatong ilan dion, pilumpuk nilan glam nog poktanudanan dion mangka nilan tulunoy og surat koyon nog pinoit dianilan. ³¹ Dangan mibasta nog gotowanan og surat koyon, migda'da' ilan tokodoy bu kipondolo'isogan ilan dun. ³² Si Judas ilan ni Silas, og polomitua ilan dosop. Dadi, modakol og pigustal nilan sog pigilugan sog tanud dion nog boya'an kipondolo'isogan bu mipagon kopongandol nilan dion. ³³ Bu dangan miobonobon ilan na dion, piuli' ilan na nog pigilugan nilan koyon dion sog tanud dunut og popia nilan dianilan. Dadi, ginumonat ilan na. [³⁴ Tibua si Silas, mioleg nog ombagak pa ion dion.] ³⁵ Si Paul ilan ni Barnabas, dion ilan pa sog Antiok. Bu ilan bu og dumaanan dion, miksamasma ilan mokpanad bu mogustal sog gotowanan nog talu' nog Mikpongon.

Miksuoy si Paul ilan ni Barnabas

³⁶ Dadi, dangan miobon ion, inonggat ni Paul si Barnabas, mangoy tumukow sog pigilugananan nog ain kiustalan nilan nog talu' nog Mikpongon, bog olo na og gidud nog tanud nilan. ³⁷ Si Barnabas, og glegan non mogunut dianilan si Jan Mark. ³⁸ Tibua, sog pikilan ni Paul, ondi' ion molongas podunuton. Po' kobon nilan sog Pampilia, binolong non ilan bu da' na ion pokpodayun tumabang nog ginang nilan koyon. ³⁹ Dadi, si Barnabas ilan ni Paul, piksusian nilan si Jan Mark nog boya'an miksuoy ilan tanan dun. Si Barnabas pidunut non si Jan Mark

mangka ilan tulak posungu' sog pulu' nog Siprus. ⁴⁰ Bu si Paul sop, pinili' non nog duma non si Silas. Mangka ilan si'oy gonat, pigyokinan ilan poguna nog pigilugananan nilan koyon dia sog tanud nog bianan sog tulung nog Mikpongon, ipaton ilan da. ⁴¹ Dadi, minian ilan sog probinsiaanan nog Siria bu sog Silisia po' pongimogonan nilan og kopongandol nog poktanudanan dion.

16

Migunut si Timuti dia ni lo' Paul ilan ni Silas

¹ Bu migdayun ilan sog koliwagan bonua nog Derbi bu asta Listra. Bu ngon og gotow dion nog tinumabuk na dia ni Isus og ngalan non si Timuti. Og gina' non og Hudyu. Ion si'oy tinumabuk dosop dia ni Isus. Bu og gama' non og Girik. ² Glam nog poktanudanan sog Listra bu sog Ikonium, pigdongya'an nilan si Timuti. ³ Dadi, kolegan ni Paul, podunuton non si Timuti. Dadi, tinuk ni Paul si Timuti po' glam nog Hudyuanan sog glumibut dion, kisunan nilan nog si Timuti da' poktuk po' og gama' non og gotow Girik.* ⁴ Dadi, ginumonat ilan bu miktolopasan ilan sog bonuaanan koyon dion mokpolatas sog poktanudanan nog pigupokatan nog sugu'onanan koyon bu bogolalanan sog tanud ditu' sog Jerusalem po' bagun nilan itu' unuton. ⁵ Dadi sabap dion, mipagon og kopongandol nog glumpuk nog poktanudanan dia ni Isus bu gondow gondow pododungag og dakol nilan.

Og pitongow dia ni Paul

⁶ Dadi si lo' Paul, minian ilan pa sog bonua nog Prigia bu sog Galatia po' pigondi'an ilan nog Bolakat nog Mikpongon mangoy mogustal sog Bata'bata' Asia. ⁷ Dangan minatong ilan sog tigad nog Misia bu Bitinia, mogdayun ilan bosia sog Bitinia saka pigondi'an nilan nosop nog Bolakat ni Isus. ⁸ Dadi, minian ilan tibua sog Misia, mangka ilan usog ditu' sog koliwagan bonua nog Troas. ⁹ Dangan miglogobi ion, ngon og pitongow dia ni

Paul bu mitongow non sog kilowkilowan mata og gotow miktidu sog Masadonia pogindog bu mikitabang dianon. Ma' long non dun, "Angoy a pa sog Masadonia bu tobangoy mu pa ami." ¹⁰ Tubus nitu', miglandan ami mogulikos. Po' miatok nami og ma'ana nog pitongow koyon dianon nog dinondag ami nog Mikpongon mangoy mogustal nog Gomba'is nog Guk-sugan ditu' sog Masadonia.

Og kotabuk ni Lidya, og gotow Pilipus

¹¹ Dadi, tidu sog kotulak nami koyon sog koliwagan bonua nog Troas, mikpologdong ami ditu' sog pulu' nog Samotrasia. Bu dangan miglogondow, miglandan ami sog koliwagan bonua nog Niapolis. ¹² Bu tidu sog Niapolis koyon, tinumukad ami sog koliwagan bonua nog Pilipus. Og Pilipus koyon, og mosolag sog glam nog bonua nog misakup sog Masadonia bu og minuka' mogonong dion og gotow Roma. Dadi, migonongonong ami pa dion podali'dali'. ¹³ Dangan minatong og Gondow nog Pogulali nog gotow Hudyu, linumiu ami sog koliwagan bonua koyon mangka ami angoy sog baba' tubig po' kisunan nami nog alu'alu' ngon og poglumpukan nog gotow Hudyuanan dion mogyakin. Dadi, dangan minatong ami dion, mikpong-ingkud ami kobon nami mogabitabit nog kolibunanan koyon nog miglumpuk dion. ¹⁴ Ngon sala kotow glibun dion, og gotow sog Tiatira, ngalan non si Lidya. Ion og polondagang nog ponopoton kitu' nog ompula og kobiluan non. Bu polotamuy dosop ion sog Mikpongon. Mikinongog ion dianami, bu binuka' nog Mikpongon pikilan non bagun tumabuk nog gustalan ni Paul. ¹⁵ Dangan tinumabuk ion, binun-yagan ion asta og salu baloy non. Tubus nitu', pibatuk non ami dia sog baloy nilan. Bu ma' long non dun, "Bila tinumud amu da dun nog miktantu u tumud dia sog Kounutan nog si Isus, ditu' amu batuk sog baloy u." Dadi, ditu' ami nilan minatuk.

Si Paul ilan ni Silas sog kolobusuan

* **16:3** 16:3 Og bansa Girik koni, kona' nilan botad muktuk.

¹⁶ Ngon gondow non, minangoy ami nosop sog poglumpukan nilan mogyakin. Bu ngon og gulipon dion nog glibun linumumpak dianami. Og glibun koyon golomatan po' sinongonan ion nog glatdiwata. Dadi, mikosin og pigonongan non koyon, po' sabap sog kopongolamat nog glibun koyon. ¹⁷ Dadi og glibun koyon, kobon non moguyukuyuk dianami. Bu pisikad non talu' non nog, "Og gotowanan koni og sosoligan nog Pogbaya' nog di' kolobian. Minangoy ilan mogustal dianiu nog dalan bagun amu motabang tidu sog dusaanan niu." ¹⁸ Gondow gondow ma' nion notibua og poginangon non. Sintak non ion, misasow si Paul dun. Sinungu' non og glibun koyon, mangka non tolu'oy og glatdiwata koyon nog sinumangon dianon nog, "Sog ngalan ni Isukristu, dondagon ku ika mawa' dianon!" Dadi, sog sododu'un koyon minawa' glatdiwata koyon dianon.

¹⁹ Tibua, dangan mitongow nog pigonongan non kitu' nog migla'at na og sukatan nilan koyon, pigoidan nilan si Paul bu si Silas, mangka nilan lulutoy ditu' sog tobu'an po' ditu' og kounutananan nilan. ²⁰ Mangka ilan poksumbung nog, "Og gotowanan koni og bansa Hudyu. Miksasow ilan dini sog koliwagan bonua ta koni. ²¹ Po' og pikpanad nilan koni nog botad, og sukanog sog botad ta, labi na nog ma' nita og bansa Roma." ²² Dadi, og kodokolan nog gotowanan dion, dinumuma ilan mokpokangit dia ni lo' Paul ilan ni Silas. Bu sinugu' nog kounutananan koyon dion nog pomogyangon nilan og ponopotonanan ni lo' Paul bu di' nilan pogolangolangan mogbombal. ²³ Tubus nilan pogbombaloy, kinolobusu nilan. Bu dinondag nog kounutananan koyon dia sog polongipat nog kolobusuan koyon nog potubudan non tokodoy ilan mogipat. ²⁴ Dangan midongog non talu' koyon, ditu' non ilan tinagu' sog ompagon kitu' tokodoy nog dugu, dion sog dialom nog kolobusuan koyon mangka non potungoy og botisanan nilan.

²⁵ Dangan midopot og tonga' gobi nog

solian ni Paul ilan ni Silas mogyakin bu mogbobat nog bobat kitu' nog sanglit nilan dia sog Mikpongon, og dumaanan nilan sog kolobusuan koyon mikpokinongog. ²⁶ Saka gomonsunoy pa, miglinug nog mosikad tokodoy boya'an mikundu' og pingkudan nog kolobusuan koyon mangka pogdongan mokpogbuka' og glam nog pintu'anan nog kolobusuan koyon. Bu miunga' glam nog potung nilan bu mikpogawa' og balud nog komotanan nilan. ²⁷ Mitanud og polongipat koyon dun. Bu dangan mitongow non nog mikpogbuka' og pintu'anan nog kolobusuan koyon, inudut non kalis non mangka bosia ion poksipi mongogotan. Po' balu' non dun, mikpokpolaguy na og gotowanan koyon. ²⁸ Tibua, ginopisan ion ni Paul nog, "Na' mu lo'aton og glawas mu po' dini ami da og glam nami."

²⁹ Dadi, og polongipat koyon dinumondag tumutud nog sulu' mangka ion gobok sog solod nog kolobusuan koyon. Dangan minatong ion ditu', mininglu'ud sog sungu'an ni Paul ilan ni Silas bu linukuban. ³⁰ Tubus nion, inagak non ilan lumiu mangka ion poksak dianilan nog, "Sir, olo sumboy og ginangon ku bagun u motabang?"

³¹ Tinumabal ilan nog, "Tud a dia sog Pogbaya' nog si Isus bagun ka motabang asta og salu baloy mu." ³² Dadi, inustal nilan dianon og talu' nog Mikpongon asta sog salu baloy non. ³³ Tubus nion, og gobi koyon, inoit non ilan sog tubig mangka non ugasoy og gangolanan nilan kitu' nog kopogbombal dianilan. Bu sog sododu'un koyon, binunyagan ion asta og salu baloy non. ³⁴ Tubus nitu', mangka non ilan pitangoy muli' dia sog baloy non mangka non pa ilan pokanoy. Bu glam nilan sog baloy koyon, migda'da' ilan tokodoy po' tinumud ilan na sog Mikpongon.

³⁵ Dangan miglogondow ion, og kounutananan nilan kitu', dinondag nilan og sundaluanan nilan mangoy sog kolobusuan moktal' nog ma' nini, "Poluas mu na ilan." ³⁶ Dadi, miktal' og polongipat koyon dia ni Paul nog, "Og kounutananan kitu', dinondag nilan na

nog ika bu si Silas, poluason amu na. Dadi, luas amu na bu popiaon og panow niu.”

³⁷ Tibua, tinolu'an ni Paul og sundaluanan koyon nog, “Pigbombal nilan ami sog kodokolan nog da' nilan ami ukumoy poguna mangka nilan pa ami kolobusuoy. Saka og gotow ami nog sakup nog Roma. Dadi, pogbunibunion nilan og kopoluas nilan dianami? Ondi' nododa' ion mogusoy. Suga'id non, sumboy mangoy ilan dini mangka nilan ami poluasoy.”

³⁸ Dadi, og talu' ni Paul koyon, inuk-sugan nog sundaluanan koyon dia sog kounutananan nilan kitu'. Dangan midongog nilan nog si Paul ilan ni Silas og sakup nog Roma, kiondokaan ilan dun. ³⁹ Dadi, minangoy ilan ditu' sog kolobusuan mangka ilan pokiampun dia ni Paul ilan ni Silas mangka nilan pa poluasoy. Tubus nitu', binubut nilan nog mawa' ilan na dion sog koliwagan bonua koyon. ⁴⁰ Dadi, dangan linumuas ilan sog kolobusuan koyon, minangoy ilan poguna sog baloy ni Lidya, bu ditu' ilan mikpoglumpak nog pigilugananan nilan sog tanud bu pindolo'isogan nilan pa ilan poguna mangka ilan si'oy gonat.

17

Ditu' sog Tisalonika

¹ Dadi, minian si Paul ilan ni Silas sog koliwagan bonua nog Ampipolis bu sog koliwagan bonua nog Apolonia mangka ilan pa datong ditu' sog koliwagan bonua nog Tisalonika. Ngon og baloy dion nog poglumpukan nog bansa Hudyu. ² Dadi, sinumolod si Paul sog baloy koyon po' ma' nitu' og kiloyaman non. Bu sog solod nog tolu ondow nog Gondow nog Pogulali pokpodolagon dia sog Hudyuanan koyon og talu' dia sog Kitab. ³ Inustal non dianilan og talu' dia sog Kitab nog sumboy og Kristu mosinsa bu mangka patoy bu sumboy dosop motubu' puli'. “Dadi,” ma' long ni Paul dun, “og pogolongon ku koni nog si Isus, ion non ion og Kristu.” ⁴ Dadi, og duma Hudyuanan tinumud ilan nog gustalan non koyon boya'an nog minampu' ilan dia ni Paul ilan ni Silas. Bu

modakol og gotow Girik nog polotamuy dia sog Mikpongon bu og mokokotas nog kolibunanan nog minampu' dosop dianilan.

⁵ Tibua, ain og gotow Hudyuanan nog da' tud dia ni Isus, miksibok ilan dun. Bu pingokatan nilan nog gotowanan nog poloindogindog dia sog tobu'an nog da' lual og ponontongon nilan og sasow, mangka nilan sosowoy og koliwagan bonua koyon. Bu inangoy nilan ponontongoy si Paul ilan ni Silas sog baloy ni Jason po' pitangon nilan bosia sog kodokolan nog gotow. ⁶ Tibua, dangan da' nilan kotongow ditu', sokali' ilan mimungot bu og linulut nilan si Jason bu og duma pigilugananan sog tanud. Inoit nilan sog gukum mangka ilan pogekekes nog, “Og gotowanan kitu' nog moguliugan moksasow sog tibuk nog dunya koni, minangoy na dini nita. ⁷ Bu koni ni Jason, tinolima' non ilan dia sog baloy non. Mongantu ilan sog po'atan ni Datu' Sisar. Po' talu' nilan nog ngon dow lual og datu' nog ngalan non si Isus.” ⁸ Dangan midongog itu' nog kounutananan nilan bu glam nog gotowanan koyon dion, misusa ilan tokodoy dun. ⁹ Dadi, pinionsaan nilan si Jason bu dumaanan non kitu' mangka nilan poluasoy.

Ditu' sog Beria

¹⁰ Dangan miglogobi ion, og pigilugan sog tanud dion, pipangoy nilan si Paul ilan ni Silas ditu' sog koliwagan bonua nog Beria. Dangan minatong ilan ditu', minangoy ilan nosop sog baloy kitu' nog poglumpukan nog bansa Hudyu. ¹¹ Og gotow Hudyuanan ditu' sog Beria, di' ilan mama' nog polomotadon nog gotow Tisalonika po' motigdown og pikilan nilan bu ilakad og gloliag nilan tumolima' nog gustalan ni Paul. Bu gondow gondow, moganad ilan nog Kitab po' tontongon nilan bog dinumalan ta' og gustalan ni Paul. ¹² Dadi, modakol dianilan og tinumud, og kolibunanan kitu' nog Girik nog mokokotas nog gotow bu asta og kolokianan.

¹³ Tibua, dangan kisunan nosop nog gotow Hudyuanan nog ditu' sog Tisalonika, nog si Paul ilan ni Silas migustal

nog talu' nog Mikpongon ditu' sog koliwagan bonua nog Beria, linondug nilan nosop ditu' mangka ilan pongakat nog gotowanan dion mangka ilan poksasow dion. ¹⁴ Dadi, sog sododu'un koyon, og pigilugan sog tanud, piusog nilan si Paul sog dibaba'. Tibua, si Silas ilan ni Timuti mibagak sog bonua koyon. ¹⁵ Og gotowanan kitu' nog migunut dia ni Paul, inoit nilan ion ditu' sog koliwagan bonua nog Atens. Dangan ginumonat og gotowanan koyon nog minatod dia si Paul, mimun si Paul dianilan posungu' ditu' ni lo' Silas ilan ni Timuti nog mogdali' ilan moglondug ditu' non sog Atens.

Ditu' sog Atens

¹⁶ Sintak ni Paul mogbagad dianilan dion sog Atens koyon, misasow pikilan non po' mitongow non modakol tokodoy og glodawananan nog diwataanang nog poktomuyon nilan dion. ¹⁷ Dadi, bila dia ion sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu, podolagon non og talu' nog Mikpongon sog Hudyuanan bu sog ain kona' Hudyu nog polotamuy dion. Bu gondow gondow dia ion sog tobu'an pogustal sog gotowanan dion. ¹⁸ Bu ngon polopanadanan dion, og pikpanad nilan iningolanan nog Ipikurus bu Estoik. Sinusi nilan si Paul. Mikталu' ilan nog, "Olo gidoy og pokule'ule'on non koyon?" Bu og duma nilan mikталu' nog, "Intoman ku dun, og pokule'ule'on non koyon pa'ali bayu' dia sog diwata kitu' nog di' ta kosunan." Po' og inustal ni Paul koyon dianilan pa'ali dia ni Isus, bu pa'ali sop sog gotow nog motubu' tidu matoy. ¹⁹ Dadi, inagak nilan si Paul mangka nilan pitangoy sog poglumpukan nilan kitu' nog ngalan non Eriopagus mangka ilan pokiustal dianon. Long nilan dun, "Moleg ami mokinongog nog bogu gustalan mu koyon nog pigustal nika. ²⁰ Po' ngon og gustalan mu nog kosobu'sobu'. Dadi, kolegan nami dun mosabut nami." ²¹ (Po' glam nog timonua dion bu asta bogu donggu'anan koyon dion, da' lual poginangon nilan, og mokinongog bu mogagi nog bogu gustalan koyon.)

²² Dadi, minindog si Paul dion sog titonga' nog piglumpukan nilan koyon, mangka ion poktolipun mokталu' dianilan. "Amu gotow Atens, kisunan ku nog polotamuy amu. Minsan olo og ginangon niu, ondi' niu koliusan tumamuy og diwataanang. ²³ Po' minsan ain u angoy dini, motongow u og dakol nog poktomuyan niu. Bu mitongow u tanan og pomolasan niu nog sinulatan nog ma' nini, 'Koni og poktomuyan nog diwata nog di' kosunan.' Dadi," ma' long ni Paul dun dianilan, "og Diwata koyon nog di' niu kosunan, numun kitu' posunon ku dianiu. ²⁴ Og Diwata koyon nog posunon ku dianiu, ion non ion og mikpongon nog pigloban nog glangit bu og glupa'an. Ion Pogbaya' sog glangit bu glupa'an. Bu ion di' mogonong sog poktomuyan nog sagya inimung nog gotow. ²⁵ Bu ondi' mongangad nog tabang nog gotow dianon po' ion, da' kulang non. Bu ion tanan og migbogoy nog kotubu', bu og ginawa, bu asta og glam nog miongon. ²⁶ Bu inimung non sala kotow og pu'unan nog glam nog gotowanan mangka non poponongoy sog tibuk nog glupa'an. Bu binogayan non ilan nog tang nilan bu og goktob nog pogonongan nilan. ²⁷ Sa'an inang non ma' nitu', po' bagun nilan bosia ion ponontongon. Po' bila ponontongon nilan ion, motongow nilan da' ion po' di' da' ion molayu' dia sog monala kotow dianita. ²⁸ Ma' long pa' nog dumaanan niu dun, 'Sa'an miongon ita bu mitubu' ita, bu mokopoglilow ita, po' sabap dianon.' Bu ma' long nog dumaanan niu kitu' nog mokokoto mogukpatukpat nog ponolu'on non, 'Ita koni og gombata'anan doda' nog Mikpongon.' ²⁹ Dadi," long ni Paul dun, "bila ma' nitu' nog ita og gombata'anan noma nog Mikpongon, sumboy di' ita momikil nog og Diwata ombantuk mama' nog bulawan, otawaka solapi', otawaka og batu, bianan sog sagya kotoan nog gotow. ³⁰ Bu kobon nitu', og Mikpongon, pitiang non og gotow moginang nog ma' nion koyon, po' sobu' ilan pa. Tibua, numun koni, og glam nog gotow sog dunya koni, dinondag non lumota' moginang nog dusa. ³¹ Po' ngon da' gondow nog

sinimpan non, nog glam nog gotow ukumon non, bu modulus og koukuman non dun bianan sog gotow kitu' nog tinondu' non mukum dun. Pitantu non sog glam nog gotowanan bianan sog kopotubu' non dianon tidu matoy."

³² Dadi, dangan midongog nilan talu' ni Paul koyon nog og gotow motubu' tidu matoy, pigwanwan ion nog duma gotowanan dion. Tibua, og duma gotowanan dion miktalu' dianon nog, "Moleg ami pa mokinongog mokpuli' nion."

³³ Dadi si Paul, ginonatan non ilan dion.

³⁴ Tibua, ngon gotowanan dion nog miginut ilan dia ni Paul mangka ilan tabuk dia ni Isus. Og sala kotow koyon og ngalan non si Diunisius, og gotow kitu' nog miktidu sog glumpuk nog Eriopagus, bu ngon dosop sala kotow glibun nog ngalan non si Damaris, bu og duma gotowanan dosop dion.

18

Ditu' sog Korintu

¹ Tubus nitu', si Paul ginumonot sog Atens posungu' ditu' sog koliwagan bonua nog Korintu. ² Dangan minatong ion ditu', ngon milumpak non nog gotow Hudyu og ngalan non si Akila og gotow sog probinsia nog Pontus. Si Akila ilan nog kodumanan non nog si Prisila, bogu ilan da tidu ditu' sog Italia po' si Datu' Klaudius, pimugow non og glam nog bansa Hudyu sog koliwagan bonua nog Roma. Dadi si Paul, inangoy non ilan tukowoy. ³ Sabap nog batuk ilan nog polongimung nog tulda, minatuk ion dion nilan bu miksolabuk ilan nog sukatan. ⁴ Bu giap nog Gondow nog Pogulali nog bansa Hudyu, mangoy si Paul sog baloy nog poglumpukan nilan, mokpodolag dia sog Hudyuanan bu dia sog Girikanan nog talu' dia sog Kitab bagun ilan mokotabuk dia ni Isus.

⁵ Dangan minatong si Silas ilan ni Timuti dion tidu ilan sog Masadonia, tinigbung ni Paul og ginang non sog mogustal bu tumaksi' dia sog Hudyuanan nog si Isus og Kristu. ⁶ Tibua, dangan sinusi nilan si Paul mangka nilan ion

ponompola'oy, pinokpugan ni Paul og glogdoy non mangka non ilan tolu'oy nog, "Minsan olo og mogandun dianiu, di' u na kotoksilan dun. Tidu sog numun kitu', ditu' u na angoy pogustal sog ain og kona' Hudyu." ⁷ Dadi, ginonatan ilan ni Paul dion sog baloy koyon, mangka ion angoy sog sindog nog baloy nog poglumpukan nilan koyon. Og gapu' nog baloy koyon nog inongayan non si Titus Justus. Ion og polotamuy sog Mikpongon, bigya' non, kona' ion og Hudyu. ⁸ Bu si Krispus, og kounutan sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu, bu glam nog salu baloy non tinumabuk dia sog Kounutan nog si Isus. Bu modakol pa nog gotow Korintu nog mikodongog nog gustalan ni Paul koyon nog tinumabuk ilan dosop mangka ilan pokpobunyang.

⁹ Ngon gobi non, og Pogbaya' mikpotongow dianon. Bu dia sog kilowkilowan mata, miktalu' og Pogbaya' dianon nog, "Paul, na' a mondok bu na' a motonop mogustal ¹⁰ po' dia u da nika. Dadi, da'idun og mokopongula'at bu og mokoka'id dianika. Po' modakol og pigotowan ku sog bonua koni." ¹¹ Dadi, si Paul midopot pa soton bu moginonga' mokpanad nog talu' nog Mikpongon dion.

¹² Dangan inimung nog gotow Roma si Galio moglogubernador sog Akaya, ngon Hudyuanan dion nog migupakat mantu dia ni Paul. Dadi, inukpa'an nilan ion mangka nilan pitangoy sog gukum. ¹³ Og sumbungan nilan nog, "Og gotow koni, piktogol non og gotowanan moktamuy sog Mikpongon nog og kopoktamuy kitu' ondi' mosu'at sog botad nami."

¹⁴ Dadi, pinipini ni Paul tumabal, miktalu' si Galio dia sog Hudyuanan koyon nog, "Somo' og gotow koni togo sala' sog gobiernu otawaka molaton ion nog gotow, sumboy u doda' mokinongog dianiu. ¹⁵ Tibua, bila ma' nitu' og sumbungan niu nog pa'ali da sog ponolu'on niu, bu sog botad niu, bu og ngalan nog gotow nog mama' niu, amu na bu amu koto dun. Kona' u og gukum sog ma' nion koyon." ¹⁶ Mangka non bugowoy ilan dion. ¹⁷ Dadi, sokali' ilan mimungot dia ni

Sostenes, og kounutan kitu' sog baloy nog poglumpukan nog Hudyu. Pigdanog nilan dion sog sungu'an nog gukum koyon. Tibua, pitiang ni Galio og ginang nilan koyon.

Og kopokpuli' nilan sog Antiok

¹⁸ Dangan miobonobon na si Paul mognongong dion sog Korintu, mimuhun ion sog pigilugananan sog tanud mokpuli' ion ditu' sog Siria. Dadi, mipanow ilan posungu' ditu' sog Sinkuria. Og dunut non si Akila ilan ni Prisila. Minian ilan pa sog Sinkuria po' miktukung pa si Paul ditu'. Po' ma' nitu' og tanda' nog ngon sapa non sog Mikpongon, ¹⁹ mangka ilan pa tulak posungu' sog Episu. Dangan minatong ilan ditu', ginonatan na ni Paul si Akila ilan ni Prisila dion, mangka na ion angoy sog baloy kitu' nog poglumpukan nog Hudyuanan. Po' podolagon non dianilan og talu' dia sog Kitab. ²⁰ Bu inonggat nilan pa ion bosia nog dion pa ion nilan solianlian. Tibua, migbolibad si Paul. ²¹ Suga'id non, mangka si'oy ion tulak, miktalu' ion dianilan nog, "Bila glegan da nog Mikpongon, mokpuli' u da dini niu." Mangka na ion tulak tidu dion sog Episu. ²² Dangan dinumonggu' ilan ditu' sog Sisaria, tinumukad ion sog Jerusalem bu monogina ion sog poktanudanan ditu'. Tidu ion ditu', mangka pa ion poglandan ditu' sog Antiok. ²³ Sintak non mognongong dion, ginumonat ion mangka poguliugan sog probinsia nog Galatia bu sog Prigia po' pongimogonan non og gla'ayatanan ni Isus.

Si Apolos minangoy sog Episu bu sog Korintu

²⁴ Ngon og gotow Hudyu og ngalan non si Apolos. Minangoy ion ditu' sog Episu. Ion og gotow Aleksandria. Bu moto ion mokpa'atpa'at nog gustalan non bu ompantas og sabut non sog Kitab. ²⁵ Ion kipunadan na pa'ali sog Dalan nog Mikpongon tumabang dia sog gotowanan. Bu landu' kotes non mogustal dun. Og kopokpanad non mologdong pa'ali dia ni Isus, tibua, og sunan non og pa'ali da dia sog kopomunyang ni Jan. ²⁶ Da' ion

pogalangalang mogustal sog gotowanan dia sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Tibua, dangan midongog ni Akila ilan ni Prisila og gustalan non kitu', inonggat nilan ion ditu' sog baloy nilan mangka nilan dungagoy mogustal dianon ain kulang nog gustalan non kitu' nog pa'ali dia sog Dalan nog Mikpongon tumabang dia sog gotowanan.

²⁷ Tubus nitu', dangan mipikil ni Apolos mangoy ditu' sog Akaya, og pigilugananan sog tanud dion sog Episu, mindolo'isog ilan dianon bu mikpoit ilan nog surat posungu' sog gla'ayatanan ni Isus ditu' sog Akaya bagun nilan da tolisma'on si Apolos.

Dadi, dangan minatong ion ditu', mosolag tabang non dia sog ain tinumabuk na dia ni Isus bianan sog tulung nog Mikpongon. ²⁸ Po' da' pokantu dianon moginustaloy og Hudyuanan dia sog kodokolan nog gotow po' pitantu non dianilan bianan sog talu' dia sog Kitab nog si Isus, ion og Kristu.

19

Si Paul ditu' sog Episu

¹ Kobon ni Apolos sog Korintu, si Paul minangoy sog Episu. Ditu' ion minian sog bukid nog Prigia. Dangan minatong ion ditu', miktongow ilan nog gla'ayatanan ni Isus. ² Dadi, sinakan non ilan nog, "Sog kotabuk niu dia ni Isus, tinosopan amu ta' nog Bolakat nog Mikpongon?"

Tinumabal ilan nog, "Onda' ma. Da' ami sibon pokodongog nog ngon og Bolakat nog Mikpongon nog ma' nion."

³ Dadi, sinakan ilan nosop ni Paul nog, "Olo og bayu'bayu' nog kobunyang dianiu?"

Tinumabal ilan nog, "Mama' da nog kopomunyang ni Jan."

⁴ Dadi, tinolu'an ilan ni Paul nog, "Si Jan, mimunyang ion nog gotow nog ain og miglila' nog dusaanan non. Bu dunut pimolian non og gotowanan nog sumboy tumud ilan dia sog tumondug kitu' dianon nog ion non ion si Isus."

⁵ Dadi, dangan midongog nilan ma' nion

koyon, mikpobunyang ilan mokpuli' dia sog ngalan nog Kounutan nog si Isus. ⁶ Dangan dinoponan ilan ni Paul, miglandan ilan tosopan nog Bolakat nog Mikpongon mangka ilan poktalunog ponolu'on kitu' nog da' nilan sibon konadoy. Bu mimitua ilan. ⁷ Og dakol nilan dion, sopulu' ilan bu dua' kotow.

⁸ Tubus nion, sinumolod si Paul ditu' sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Mokosog ion mogustal bu mokpodolag dianilan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon laga' nog tolu bulan. ⁹ Tibua, og дума gotowanan dion, pitogas nilan og pikilan nilan bu ompok ilan nododa' tumud dun nog boya'an pinompola' nilan tanan sog kodokolan og Dalan nog Mikpongon tumabang dia sog gotowanan. Dadi, minawa' dion si Paul bu asta og gla'ayatanan ni Isus. Sokali' ilan minangoy sog giskuelaan nog polopanad kitu' nog ngalan non si Tiranus. Bu gondow gondow si Paul mogustal dion ¹⁰ asta midopot dua' ton boya'an nog mikdongog nog talu' nog Pogbaya' og glam nog Hudyuanan bu asta og Girikanan nog migonong dion sog Bata'bata' Asia koyon.

Og gombata'anan ni Eskiba

¹¹ Bu modakol og gininang nog Mikpongon nog kosobu'sobu' nog pibian dia ni Paul. ¹² Po' minsan sagya og mun-sala otawaka ponopoton motokmo' dia ni Paul, mangka botangoy dia sog di' mokodag, kuli'an mogdayun og mosakit non. Bu ain og sinumangon kitu' nog glatdiwata dia sog gotowanan, mokpogawa' ilan.

¹³ Ngon Hudyuanan dion mogdundaan momugow nog glatdiwataanan. Sinulayan nilan gumamit og ngalan nog Kounutan nog si Isus. Og talu' nilan dun ma' nini, "Sog ngalan ni Isus nog pigustal ni Paul, dondagon ku ika mawa'."

¹⁴ Dadi, ngon pitu kotow kolokian dion, og gombata'anan ni Eskiba. Og Eskiba koni og gotow Hudyu bu ion og motas nog bolian nilan. Og gombata'anan non si'oy, miginang ilan dosop nog ma' nion koyon. Dadi, dangan ginamit nilan og

dua'a nilan koyon, ¹⁵ og glatdiwata nog sinumangon dia sog gotow koyon, tinabal non ilan nog ma' nini, "Si Isus kosunan ku. Bu kosunan ku dosop pa'ali dia ni Paul. Tibua amu, sima amu buan gidoy?" ¹⁶ Mangka og gotow kitu' nog sinongonan nog glatdiwata, linoksu non og pitu kotow koyon bu da' non na ilan pogolangolangoy mogdanog nog boya'an kilobasan ilan tanan bu mikpogangol ilan. Dadi, mikpongobok ilan tidu sog baloy koyon.

¹⁷ Dangan ion midongog sog Episu koyon, og glam nog gotowanan dion, Hudyu bu kona' Hudyu, kiondokan ilan tokodoy dun. Bu og ngalan nog Kounutan nog si Isus pigodaban tokodoy. ¹⁸ Bu modakol og tinumabuk dia ni Isus. Bu minangoy ilan dia sog sungu'an nog kodokolan nog gotowanan moksobonal nog og kohinangan nilan kitu', di' pia. ¹⁹ Bu modakol sop polonggaid bu ain og togo koto'uan nog pinitang nilan og gaidanan nilan bu og libruanan nilan nog pinulatan nog dua'a mangka nilan topukoy bu doksuloy sog kodokolan nog gotow. Og golaga' nog gaidanan nilan koyon, lima pulu' ngibu sog sin nilan. ²⁰ Sabap sog ma' nion koyon, migdungag kokosog ompulonag dia sog gotowanan og talu' nog Mikpongon. Bu pododungag kodakol og tinumabuk dia ni Isus.

Og sasow sog Episu

²¹ Tubus nion, mipikil ni Paul nog man-goy ion ditu' sog Jerusalem, tibua, ditu' ion bian sog Masadonia bu sog Akaya. Og talu' non dun, tidu ion sog Jerusalem sum-boy mangoy ion ditu' sog Roma. ²² Dadi, piuna non ditu' sog Masadonia og dua' kotow kitu' nog tinumabang dianon nog si lo' Timuti ilan ni Erastus. Po' migonongonong pa ion solian sog Bata'bata' Asia.

²³ Sintak non ion, ngon og sasow sog Episu pa'ali sog Dalan nog gotow tumabuk dia sog Mikpongon. ²⁴ Po' ngon og gotow dion nog ngalan non si Dimitrius, og polonuang nog solapi'. Polongimung ion nog glodawananan nog baloy nog poktomuyan nilan sog diwata nilan nog ngalan non si Artimisa. Sabap sog ginang

non koyon, mikosin og gotowanan non dun. ²⁵ Dadi, pilumpuk non og glam nilan bu og duma nog batuk ilan nog sukatan mangka ion poktalun dianilan nog, "Kisunan niu nog sa'an mikosin ita sabap sog poginangon ta koni. ²⁶ Bu kisunan niu dosop nog sabap sog ginang ni Paul koyon, modakol og gotow og mioit non dini sog Epikus bu asta sog Bata'bata' Asia. Og talu' non dun, og diwataan dow koyon nog ginimung nog komot nog gotow, kona' dow ion og tantu Diwata. ²⁷ Dadi, gomonsunoy kona' tibua og gusaha ta og mogla'at bu kotolu'an nog molaton, suga'id non, asta og poktomuyan nog diwata ta kitu' nog si Artimisa, mimung nog da' na potugyuan dun. Bu gomonsunoy sop asta og diwata ta nog si Artimisa nog ion og piktamuy nog gotowanan dini sog Bata'bata' Asia koni, bu asta sog gliwag nog dunya koni, pogulabulaban og kotas non."

²⁸ Dadi, dangan midongog nilan talu' non koyon, linolingitan ilan tokodoy mangka ilan poglogapis. Bu ma' long nilan dun, "Motas si Artimisa og diwata nog gotow Epikus!" ²⁹ Dadi, misasow og gliwag nog Epikus koyon. Bu minggobok gotowanan ditu' sog poglumpukan nog gotow Epikusanan koyon. Bu si Gayus ilan ni Aristarkus, og duma ni Paul kitu' nog tidu sog Masadonia, inukpa'an nilan mangka nilan pitan-goy ditu' sog poglumpukan nilan koyon. ³⁰ Ongoyon bosia ni Paul tolu'oy sog gotowanan koyon, tibua, pigondi'an ion nog gla'ayatanan ni Isus dion. ³¹ Bu ngon og glokoleanan ni Paul dion sog Bata'bata' Asia koyon nog togo golal. Mimun ilan, nog di' tokodoy ion mang-goy sog glumpuk nog gotowanan koyon. ³² Dadi, og kodokolan nog gotowanan dion sog poglumpukan nilan koyon, da' nilan kosunoy bog olo og piglumpukan nilan koyon, po' diadia dianilan miglogapis na. ³³ Dadi, og Hudyuanan koyon dion, dinondag nilan si Aleksander mangoy sog sungu'an nog gotowanan koyon mangka pononggi' nog lumota' ilan mokuleke' po' pomolian non bosia ilan. ³⁴ Tibua, dangan

kinilolaan nilan ion nog ion og Hudyu, miglongag ilan mokpogekes laga' nog dua' oras. Og sompotan nog gekes nilan koyon mama' nini, "Motas si Artimisa og diwata nog gotow Epikus!"

³⁵ Sintak nog ma' nion koyon, og ginuokilan kitu' mokpa'at dion sog bonua koyon, pimang non ilan mokoleke' mangka ion poktalun dianilan nog, "Glam nog gotowanan, kisunan nilan nog ita koni dini sog Epikus, ita og mogipat sog poktomuyan nog diwata ta nog motas, nog ion non ion si Artimisa. Bu ipaton ta dosop og batu non kitu' nog mosigda nog midogdag tidu sog glangit. ³⁶ Dadi, sabap nog motud og poktolu'on ku koni daniu, sumboy lumota' amu na mokoleke' bu na' amu mondodali' moginang nog molaton. ³⁷ Og dua' kotow koyon nog pinitang niu dini, da' ilan ponakow dia sog baloy nog poktomuyan ta, bu da' nilan dosop pogloka'loka'oy og diwata ta! ³⁸ Tibua, bila si Dimitrius bu og dumaanan non koyon, moleg ilan mogdang, ngon da og gukum bu og polongukum. Bu ditu' ilan sumboy posadoy. ³⁹ Bu bila ngon pa lumual glegan niu, sumboy pogupokatan pa poguna. ⁴⁰ Po' og gininang ta numun kitu', gomonsunoy motaksil ita nog ita og migimung nog sasow koni. Bu bila ma' nitu', komotudan ita bu da'idun tabal ta dun." ⁴¹ Dadi, dangan miluksad talu' non koyon, piuli' non gotowanan koyon.

20

Ditu' sog Masadonia bu sog Grisya

¹ Dadi, dangan milota' na og sasow koyon, pilumpuk ni Paul og gla'ayatanan ni Isus mangka non ilan pondolo'isogoy. Midoksu' ion, mangka na ion pomuhun dianilan, bu gonat posungu' sog Masadonia. ² Kibianan non mogustal og bonuaanan koyon dion boya'an nog kipondolo'isogan ilan dun. Tubus nion, minatong si Paul sog bonua nog Grisya. ³ Dion ion migonong asta midopot tolu bulan. Pinipini non tumulak posungu' sog Siria, kisunan non nog poksipian ion munu' nog duma Hudyuanan. Dadi, mipikil non nog mokpuli' ion mian sog Masadonia.

⁴ Inunutan ion ni lo' Sopater, og bata' ni Pirus tidu sog bonua nog Beria. Tubus nitu', si Aristarkus bu si Sigundus, tidu ilan sog bonua nog Tisalonika, bu si Gayus tidu sog bonua nog Derbi, bu si Tikikus ilan ni Toropimus tidu ilan sog Bata'bata' Asia, bu si Timuti si'oy dion dosop. ⁵ Dadi, glam nilan koyon, miguna ilan dianami mangka ilan pogbagad ditu' sog Troas. ⁶ Bu ami sop, dangan midoksu' tibua og kolya'an kitu' nog iningolanan Kolya'an nog Pan Nog Da' Potulinoy, tinumulak ami tidu dion sog koliwagan bonua nog Pilipus. Lima ondow golot non, mikodonggu' ami ditu' sog Troas. Bu miglumpak ami dion nog dumaanan nami kitu' bu pitu gobi ami pa mogonongonong dion.

Pigyokinan ni Paul si Eutikus

⁷ Dangan minatong gobi nog Sobadu, miglumpuk ami kuman nog Globungan ni Isus bu miksogobian si Paul mogustal po' mogboloma' gumonat na ion. ⁸ Bu modakol og sulu'anan ditu' sog dugu kitu' nog kotolu lingkak nog baloy koyon nog piglumpukan nami. ⁹ Bu ngon og glitow dion ngalan non si Eutikus. Dia ion pogingkud sog bintana' mokinongog nog gustalan ni Paul nog asta tonga' gobi ondi' pa modoksu'. Sintak non ion mokinongog, miktongu' asta mikotulug. Dadi, milabu' ion sog sobola'. Dangan inangoy nilan bosia buato, mitongow nilan nog minatoy na. ¹⁰ Dadi, minonog si Paul, mangka non uklomoy mangka ion poktal' dianilan nog, "Na' amu mosusa dun po' totubu' pa ion!" ¹¹ Dadi, migdangan si Paul mokpuli' bu mangka ilan poglobungan nog Globungan ni Isus mangka ilan pa kan. Bu mikpayat og bitan nog gotowanan koyon asta midopot sog dali'ondow, mangka na ion gonat. ¹² Bu og glitow kitu' nog milabu', inoit nilan da muli' nog totubu'. Bu da' ilan na kosusa dun.

Tidu ilan sog Troas, minangoy ilan ditu' sog Militus

¹³ Dadi, miguna ami dia ni Paul. Sinumakoy ami sog pologata mangka ami

tulak posungu' ditu' sog Asos. Og posadan nami ni Paul, ditu' ami poglumpak sog Asos. Po' ion moglupa' tibua. ¹⁴ Dangan linumpak non ami ditu' sog Asos, sinumakoy ion sog pologata nami mangka ami poglandan ditu' sog koliwagan bonua nog Mitileni. ¹⁵ Dangan ion miglen gondow, tinumulak ami nosop posungu' sog pulu' nog Kius mangka nami lobu'oy og sinipit nami dion. Tubus nitu', migboloma' nosop ion, migdayun ami sog pulu' nog Samus, bu ditu' ami dinumonggu'. Miglen gondow ion mangka ami pa datong sog Militus. ¹⁶ Po' og kolegan ni Paul dun, di' ami na mapit sog Epikus po' bagun ami da di' mobon sog bonua nog Bata'bata' Asia. Po' motopol na ion matong sog Jerusalem sog di' pa matong og timpu nog kolya'an kitu' nog iningolanan og Pentikos.

¹⁷ Dadi, dangan minatong ami sog Militus, tinugun ni Paul og kobogolalan sog tanud ditu' sog Epikus. ¹⁸ Dangan minatong ilan dion, miktalu' si Paul dianilan. Ma' long non dun, "Kosunan niu na og polomotadon ku kobon ku dini niu, tidu pa sog kodatong u sog bonua nog Bata'bata' Asia koni. ¹⁹ Ombaba' bolotabat u dianiu kobon ku moginang nog ginang nog binogoy nog Kounutan ta nog si Isus dianakon. Sabap nog akon og sosoligan u ni Isus, ininang u og ginang koni dunut og glua' u kobal nog sinsaan ku nog kopoksipi nog duma Hudyuanan munu' dianakon. ²⁰ Kisunan niu dosop nog onda' u pogalangalang moktal' dianiu sog ain kolongasan niu kitu', bu pikponadan ku amu dia sog kodokolan nog gotow, bu miktolopasan u dia sog baloyanan niu. ²¹ Pimolian ku og gotow Hudyu bu asta kona' og Hudyu, nog sumboy sungu'on nilan og Mikpongon bianan sog kopoglila' nilan nog dusaanan nilan mangka ilan tabuk dia sog Kounutan ta nog si Isus. ²² Dadi, sabap sog kopokokunut u nog dondagan nog Bolakat nog Mikpongon, mangoy u na sog Jerusalem. Bu di' u kosunan bog olo matong dianakon ditu'. ²³ Tibua, sog glam nog bonuaanan nog kiongayan ku, pinosun nog Bolakat nog Mikpongon dianakon bog olo og kobian-

bianan ku. Kolobusuon u bu kologonan u.
²⁴ Tibua, otason ku na minsan olo matong dianakon, minsan si'oy matoy u, asal pa modoksu' ginang koni nog binogoy nog Kounutan ta nog si Isus dianakon. Og ginang koni nog dinondag non dianakon, og monaksi' nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog tulung nog Mikpongon dia sog gotowanan.

²⁵ "Midopot u na og glam niu pogustaloy nog pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. Bu kosunan ku nog posungu' niu na akon di' motongow puli'.
²⁶ Dadi, numun kitu', tolu'on ku daniu nog bila ngon gomonsunoy og gotow dini niu nog da' pa kotabang sog dusaanan non, kona' na og sala' dianakon.
²⁷ Po' da' u da bosia pogolangolangoy mogustal og glam nog glegan nog Mikpongon dia sog gotowanan.
²⁸ Dadi, potubudoy niu tokodoy og polomotadon niu, bu ain og pigotowan nog Mikpongon kitu' nog inuakil nog Bolakat nog Mikpongon dia sog gokbitan niu. Po' amu og polongipat nog pigotowan nog Mikpongon. Po' ilan koyon, misaluy ilan na nog dugu' nog Bata' non.
²⁹ Bu kosunan ku, bila da' u na dini niu, tua'an amu mongula'at nog gotowanan kitu' nog da'idun og glolat non.
³⁰ Bu kosunan ku dosop, nog sog gunanunan koyon, ngon dumaanan niu nog mogustal ilan nog gloput bagun nilan mokaum ain og gla'ayatanan ni Isus.
³¹ Dadi, pokpotubud amu tokodoy. Bu na' niu poksolingawan nog tolu ton nog da' u poglota' mogustal daniu gobi gondow dunut og glua' u.

³² "Dadi sog numun kitu', uokilon ku amu sog gipatan nog Mikpongon bu sog gustalan nog pa'ali sog tulung non nog mokopongimagon daniu, bu bianan ditu' kobohogi'an amu nog pusaka' nog bogoyon dia sog ain midulus.
³³ Kobon ku dini niu, da' u kima nog pilak niu otawaka ponopotonan niu.
³⁴ Po' kisunan niu nog akon migusaha u bagun ku kopono'uban og glam nog kulang u asta og dumaanan ku.
³⁵ Sa'an miginang u ma'nion, po' pitongow u daniu, nog bianan sog ma'nion koyon nog koponamal mogi-

nang, sumboy mokotabang ita dia sog gotow kitu' nog ain di' mokoba'ug. Di' ta poksolingawan og talu' nog Kounutan ta nog si Isus nog, 'Labi pa og popia sog ain gotow kitu' nog mikobogoy, dia sog gotow kitu' nog mikotabuk nog bogoy.' "

³⁶ Dadi, dangan miluksad talu' non koyon dianilan, mikponginglu'ud glam nilan, mangka ion pogyakin
³⁷ dunut mikpoguakol ilan mangka nilan kokopoy si Paul, mangka nilan olokoy.
³⁸ Po' misusa ilan nog talu' non kitu' nog di' nilan na ion motongow puli'. Bu migunut ilan pa asta sog sinokayan nami kitu' nog pologata.

21

Si Paul posungu' na sog Jerusalem

¹ Dadi, miksuoy ami nilan dion. Pituludan nami og galu' posungu' sog pulu' nog Kos. Migboloma' ion, midopot nami og pulu' nog Rodis. Bu tidu dion, mikodopot ami sog koliwagan bonua nog Patara.
² Minatong ami dion, minontong ami nog len sokayan nog posungu' sog probinsia nog Ponisia. Dangan mikotongow ami nog sokayan, migdayun ami sumakoy ditu' mangka ami tulak.
³ Sintak nami lumayag, mipanta' nami og pulu' nog Siprus bu pilintuan nami og kobian nami dion posungu' sog Tair, nog og koliwagan bonua kitu' nog sakup sog Ponisia. Dangan minatong ami dion, dinumonggu' ami po' inawas nilan og glulan nilan.
⁴ Bu mikotongow ami nog gla'ayatanan ni Isus dion. Dadi, ditu' ami nilan migbotukan laga' nog pitu gobi. Kobon nami dion nilan, bianan sog Bolakat nog Mikpongon, tinolu'an nilan si Paul nog di' na ion bosia mangoy ditu' sog Jerusalem.
⁵ Dangan midopot og sosa' nilan kitu' nog moglandan na og pologata koyon, og glam nog gla'ayatanan ni Isus dion, glibun laki, bata' mogulang, inunutan nilan ami sog pontad. Mangka ami si'oy nilan poksuooy, minginglu'ud ami poguna mogyakin.
⁶ Dangan miksuoy ami na nilan, minuli' ilan na. Bu ami sop, sinumakoy ami na puli' sog pologata koyon.

⁷ Tidu dion sog Tair, minapit ami sog Tolemis. Dangan miglumpak ami nog pigilugananan sog tanud ditu', mitulug ami pa ditu' nilan laga' sogobi. ⁸ Dangan migboloma' ion, minangoy ami ditu' sog Sisaria. Minatong ami ditu', minguli'an ami ditu' ni lo' Pilip, og miguliugan kitu' mogustal nog Gomba'is nog Guksugan. Bu ion og sala kotow sog pitu kotow kitu' nog pinili' po' tumabang ilan dia sog sosugu'onanan. ⁹ Bu ngon gombata' ni Pilip pat kotow nog lunsan kodologaanan nog glam nilan polomolatas nog talu' nog Mikpongon.

¹⁰ Sintak nami mogonongonong dion, ngon minatong dion nog polomitua nog tidu ditu' sog Judia, og ngalan non si Agabus. ¹¹ Mikpolani ion dianami mangka non olapoy og kandit ni Paul mangka non boludoy og botis non bu og komot non, mangka poktalua' dia ni Paul nog, "Ma' nini og talu' nog tidu sog Bolakat nog Mikpongon. Og gapu' nog kandit koni boludon dosop ma' nini nog Hudyuanan ditu' sog Jerusalem mangka ion uokiloy dia sog gotowanan nog kona' Hudyu."

¹² Dangan midongog nami og talu' non koyon, glam nami dion, pingoni nami bosia dia ni Paul nog di' na ion tokodoy mangoy ditu' sog Jerusalem. ¹³ Tibua, tinabal non ami, "Na' amu moksogow po' pongingloyu'an u dun. Po' akon, misimpan u na nog kona' tibua boludon, minsan si'oy matoy u ditu' sog Jerusalem, bila sabap sog kopongandol u dia sog Kounutan ta nog si Isus." ¹⁴ Dangan kisunan nami nog di' nododa' ion kopogondi'an ompanow, da' nami na togoloy mogondi', suga'id non, miktalu' ami nog, "Og glegan na nog Mikpongon og motuman dianon."

¹⁵ Tubus nitu', miobonobon ami dion. Migulikos ami po' tumukad ami ditu' sog Jerusalem. ¹⁶ Og duma gla'ayatanan ni Isus tidu sog Sisaria, inunutan nilan ami mangoy sog baloy ni Nason po' ditu' nilan ami pobotukoy. Og Nason koni og gotow Siprus kitu' nog miobon na moktanud dia ni Isus.

Si Paul minatong na sog Jerusalem

¹⁷ Dangan minatong ami ditu' sog Jerusalem, og pigilugananan sog tanud, pigdodial nilan ami. ¹⁸ Bu miglogondow ion, migunut ami dia ni Paul mangoy ditu' ni Jems. Og glam nog kobogolalan sog tanud, miglumpuk ilan ditu'. ¹⁹ Dadi, sinogina ni Paul ilan mangka non sinuksugan dianilan tidu sog tolipunan asta sog doksu'an og glam nog miinang nog Mikpongon sog gotowanan nog kona' Hudyu bianan dianon. ²⁰ Dangan ion midongog nilan, miksanglit ilan sog Mikpongon, mangka ilan poktalua' dia ni Paul nog, "Paul, ika og gilug nami, mitongow mu og ngibu ngibu nog Hudyuanan tinumabuk dia ni Isus, bu glam nilan, migapas ilan mogunut nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Apu' Muses. ²¹ Bu kiustalan ilan pa'ali dianika nog pionadan mu dow og glam nog bansa Hudyu nog ain og sinumolabuk mogonong dia sog bonua nog kona' Hudyu nog sumboy dow bolongon nilan og Botad kitu' nog pilatas ni Apu' Muses. Bu sumboy dow di' na tukon og gombata'anan nilan, bu di' na dow unuton og botad nog Hudyu. ²² Dadi, olo ma og pondayan ta dun? Po' di' sog ondi', modongog nilan nododa' nog ika, minatong a na dini sog Jerusalem. ²³ Og pondayan ta dun ma' nini. Unut mu tokodoy ain og tolu'on nami koni dianika. Ngon pat kotow kolokian dini nog sinumapa ilan na sog Mikpongon. ²⁴ Unutoy mu ilan bu ampu' a moginang nog botad ta kitu' nog kopoglonu' nog glawas bu boyadoy mu og gastu nilan dun bagun ilan mokopoktukung. Po' bila ma' nitu' og ginangon mu, motampal dia sog glam nog gotowanan nog di' a da komotudan nog poktolu'on nilan koyon dianika. Suga'id non, miunut mu tanan og Botad kitu' nog pilatas dia ni Apu' Muses. ²⁵ Pa'ali sop sog gotowanan kitu' nog kona' Hudyu nog tinumabuk ilan na dia sog Kounutan nog si Isus, pinoitan nami na ilan nog sulat nog pigupokatan nami pa'ali dianilan nog sumboy di' ilan kuman nog ain ponganon kitu' nog pinquakil dia sog glodawananan, bu di' ilan

kuman nog dugu' otawaka ain linongot. Bu di' ilan momabal."

²⁶ Migboloma' ion, inoit ni Paul og pat kotow koyon, mangka non inangoy dian- ilan og botad nog Hudyuanan kitu' nog moglonu' ilan nog glawas nilan. Mangka ion solod sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon po' ongoyon non tolu'oy dia sog boliananan kitu' bog nanu pa kolibuas og ginang nilan koyon mangka non si'oy kopomolasoy og monala kotow dianilan.

Inukpa'an si Paul

²⁷ Bu dangan dali' na datong og kopitu ondow nog ginang nilan koyon, ngon Hudyuanan nog tidu sog Bata'bata' Asia, mitongow nilan si Paul sog Baloy nog Poktomuyan koyon. Dadi, piktungian nilan og gotowanan mangka nilan gonggutoy si Paul, ²⁸ bu mikpogeke ilan nog ma' nini, "Amu og gotow Israelanan, toban- goy niu ami! Koni na og gotow kitu' nog mikpanad sog ainain nog bonua nog tompola' dia sog bansa ta bu sog Botad ta nog pilatas kitu' ni Apu' Muses, bu asta sog Baloy nog Poktomuyan ta koni. Bu kona' tibua nitu' og gininang non. Inoit non pa sumolod sog Poktomuyan ta koni og gotow nog kona' Hudyu, boya'an nog Poktomuyan ta koni nog mosigda miglomu' tanan dun." ²⁹ (Po' sibon nilan motongow si Tropimus, og gotow Episu kitu' nog migunut dia ni Paul ditu' sog Jerusalem. Dadi, balu' nilan dun, inoit ni Paul ion sumolod sog Poktomuyan nilan koyon.)

³⁰ Dadi, misasow og glam nog gotowanan koyon sog tibuk nog Jerusalem koyon, bu diadia ilan mikpoktidu mokpongobok posungu' ditu' ni Paul mangka nilan ion guyudoy lumiu sog Poktomuyan koyon mangka nilan pintu'oy og Poktomuyan koyon. ³¹ Bunu'on nilan na bosia ion. Piapia midopot og dongogan non ditu' sog kounutan nog sundaluanan nog bansa Roma. ³² Dadi, pigdoyunan non mokpolumpuk og duma sundaluanan bu kounutananan nilan, mangka ilan ponggobok ditu' sog piglumpukan koyon. Dangan mitongow ilan nog gotowanan

koyon, linota'an nilan mogbombal si Paul. ³³ Dadi, og kounutan nog sundaluanan koyon, pilonian non si Paul, mangka non dondagoy malud nog glantaylantay mangka non sakoy og gotowanan koyon bog sima og ngalan ni Paul bu olo sala' non. ³⁴ Dadi, mikpokuleke' gotowanan koyon dion, bu da' ilan poksolabuk nog tabal. Sabap ditu', og kounutan nog sundaluanan koyon, di' non kosunan bog olo og piksobapan nog sasow koyon. Dadi, dinondag non sog sundaluanan non mokpitang si Paul ditu' sog kuta' nilan. ³⁵ Dangan minatong ilan sog tugda'ugdan nog kuta' nilan koyon, sinikwat nog sundaluanan koyon si Paul mogdangan po' og gotowanan koyon landu' koleg nilan munu' dia ni Paul. ³⁶ Bu piguyukuyukan nog gotowanan koyon si Paul kobon nilan mokpogeke nog, "Bunu' niu ion!"

Tinabal ni Paul og gotowanan koyon

³⁷ Mangka nilan si'oy si Paul posolodoy sog kuta' nilan koyon, miktalu' ion dia sog kounutan nog sundaluanan koyon nog, "Mogusoy ta' nog ngon og tolu'on ku dianika."

Tinumabal og kounutan koyon nog, "Uy! Moto a ma moginirik! ³⁸ Balu' u dun, ika og gotow Ihiptu kitu' nog minangoy dini moksasow dini kitu', bu mangka mu oitoy og polomunu'anan kitu' nog pat ngibu kotow molaguy ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan."

³⁹ Dadi, tinabal ni Paul ion nog, "Akon, og gotow Hudyu u tidu sog koliwagan bonua nog Tarsus nog sakup nog bonua nog Silisia. Og bonua koyon nog piktiduan ku, mokosog nog bonua. Og pongonion ku koni dianika, nog amoyamoy dianika tugdak mu pa akon tumabal sog gotowanan koyon." ⁴⁰ Dadi, dangan tinugdak non ion, minindog si Paul sog gu- luugdan koyon, mangka non pononggi'oy sog gotowanan koyon nog di' ilan pa mokuleke'. Dadi, dangan mitikna'tikna' ilan, miktalu' si Paul nog dili ponolu'on nilan nog iningolanan og Hinibru.

22

¹ “Pigilugan ku bu mokogulanganan ku, pokinongoy niu pa og tabal u koni dianiu.”

² Dangan midongog nilan ion moktalu' nog Hinibru, migdungag ilan motikna' dun. Dadi, miktalu' si Paul nog, ³ “Akon og gotow Hudyu u, bu ditu' u binata' sog koliwagan bonua nog Tarsus nog sakup nog bonua nog Silisia. Dini u tinumulin sog Jerusalem koni. Pionadan u ni Gomalial nog botad nog miktidu dia sog mokogulanganan ta kitu' kobon nitu'. Mikanad u mahatul nog glam nog po'atan. Bu pinomalan ku tokodoy moktinud og tanud ta dia sog Mikpongon mama' nog kopoktinud niu koyon dun numun koni, ⁴ boya'an pimosokitan ku asta mikpomatoy ain mikokunut dia sog Dalan koni tumamuy dia sog Mikpongon. Bu pimalud u og glibun laki dianilan, mangka u ilan kolobusuoy. ⁵ Og kounutan nog boliananan ta kitu', bu glam nog kobogolalan sog tanud ta koni, kotoksi'an nilan og piginang u kitu'. Bu mikalap u tanan nog sulatanan sog duma bogolalanan kitu' sog Damaskus, nog ngon og baya' u mangoy mongukpa' sog ain og mikokunut kitu' sog tanud koni mangka u ilan pitangoy mokpuli' dini sog Jerusalem bagun ilan pogdonogon.

⁶ “Tibua, sintak nami ompanow posungu' sog Damaskus, dangan milanilani ami na ditu', nog dali' na glotuondow bonua, gomonsunoy pa ngon motilak nog silow nog tidu sog glangit sinumilow dianakon. ⁷ Migdayun u ombuksak dun, bu ngon og midongog u nog miglogolun dianakon. Ma' long non dun, ‘Saul! Saul! Iduma pokposokitan mu ma akon?’ ⁸ Dadi, tinumabal u nog, ‘Sima a buan, Apu?’ Tinabal non sop akon nog, ‘Akon si Isus, og gotow Nasaret kitu' nog pikposokitan mu.’ ⁹ Og dumaanan ku koyon, mitongow nilan og silow nog dolag koyon bu midongog nilan og gonek nog talu' koyon, tibua, da' nilan kosabut og sompotan non. ¹⁰ Dadi, miktalu' u nog, ‘Olo gidoy og ginangon ku, Apu?’ Tinabal u nog Pogbaya' nog, ‘Pogbuat a mangka a pogdayun sog Damaskus. Bu ditu' mu na

kosunoy bog olo og ginang nog pinangon ku dianika.’ ¹¹ Sabap nog landu' kotilak og sinumilow kitu' dianakon, milamong u dun. Dadi, pigagak u nog dumaanan ku asta minatong ami ditu' sog Damaskus.

¹² “Ngon og gotow dion og ngalan non si Ananias. Polotamuy ion sog Mikpongon bu mikokunut dia sog Botad kitu' nog pilatas ni Apu' Muses, bu motas dosop og gadab dianon nog glam nog Hudyuanan nog migonong dion. ¹³ Minangoy ion ditu' nakon mangka indog dia sog molani u mangka non akon tolu'oy nog, ‘Saul, ika og gilug u. Moksud na mokpuli' og tinontongan mu.’ Sog sododu'un koyon, mioksud og tinontongan ku bu mitongow u ion. ¹⁴ Tubus nitu', miktalu' ion dianakon nog, ‘Og Diwata nog mokogulanganan ta kitu' kobon nitu', pinili' non ika bagun nika kosunan og glegan non, bu bagun nika dosop motongow og Sosoligan non kitu' nog Midulus, bu bagun nika modongog og talu' nog lumuas sog dili baba' non. ¹⁵ Po' ika og tumaksi' dun dia sog glam nog gotowanan, ain mitongow mu bu og midongog mu kitu'. ¹⁶ Dadi, na' a na mogalangalang. Pogbuat a, mangka a pokpobunyag. Po' bianan sog kopoksabi mu nog ngalan non, kugasan og dusaanan mu dun.’

¹⁷ “Dadi,” long ni Paul dun, “dangan minuli' u sog Jerusalem koni, minangoy u mogyakin ditu' sog Poktomuyan ta kitu'. Sintak u mogyakin dion, gomonsunoy pa sog kilowkilowan mata, ¹⁸ mitongow u og Pogbaya' nog piglogolun non akon. Long non dun, ‘Pogdali' a mawa' sog Jerusalem po' og koponaksi' mu dianakon di' tolima'on nog gotowanan dini.’ ¹⁹ Dadi, tinabal u ion, ‘Apu', kisunan nilan da akon, po' dia sog glam nog poglumpukan nog bansa Hudyu, ain tinumabuk dianika dion, pigdanog u ilan bu pingolobusu u ilan. ²⁰ Minsan og kobunu' kitu' nog taksi' mu nog si Esteban, ditu' u pogindog bu kisu'atan u dun. Bu akon tanan og migipat nog glogdoyanan nog ain og minunu' kitu' dianon.’ ²¹ Dadi, tinabal u nog Pogbaya' nog, ‘Panow a na po' poponowon ku ika sog molayu' nog bonua,

sog bonua nog ain kona' Hudyu.' "

Si Paul si'oy og sakup dosop nog pigdotu'an nog Roma

²² Og gotowanan koyon dion mikinongog pa dia ni Paul. Tibua, dangan milabit non pa'ali sog ain kona' Hudyu, mikpoglogapis ilan nog, "Bunu' niu na og gotow koyon po' di' na ion pia potubu'on!"

²³ Kobon nilan koyon moglogapis, pigokpasokpas nilan og glogdoyanan nilan sog ditas mangka ilan poksibukak nog glopug nog glupa' sog ditas. ²⁴ Dadi, og kounutan nog sundaluanan koyon, dinondag non sog sundaluanan non koyon mokposolod si Paul dia sog dialom nog kuta' nilan koyon, bu pogdonogoy bagun ion mokposun bog iduma piglogopisan ma ion nog Hudyuanan koyon. ²⁵ Dadi, dangan binitin nilan si Paul po' pogdonogon ion, miktalu' si Paul dia sog sundalu koyon nog migindog dia sog molani non nog, "Og botad ta' nog pogdonogon niu og gotow nog sakup nog pigdotu'an nog Roma nog saka da' pa ukumoy?"

²⁶ Dangan midongog nog sundalu koyon nog ion og sakup nog pigdotu'an nog Roma, migdali' ion mangoy sog kounutan non mangka non pogobitoy og talu' ni Paul koyon nog, "Olo og gondunon mu sog gotow koyon nog saka og sakup ion nog pigdotu'an nog Roma?"

²⁷ Dadi, og kounutan nilan koyon minangoy ditu' ni Paul mangka non ion sakoy nog, "Motud ta' nog sakup a sog pigdotu'an nog Roma?"

Tinabal ion ni Paul nog, "Motud ma."

²⁸ Dadi, tinumabal sop og kounutan koyon nog, "Akon si'oy misakup u dosop sog pigdotu'an nog Roma po' mologan tanan og binayad u."

Tinabal sop ion ni Paul nog, "Akon, sa'an misakup u sog pigdotu'an nog Roma po' bianan sog kobata' dianakon."

²⁹ Dadi, ain og moksipi kitu' bosia moksumodia dianon, mitokiup ilan mawa' dion, bu minsan og kounutan koyon misusa dun dangan kisunan non nog si Paul og sakup nog pigdotu'an nog Roma, saka ion og dinumondag malud dianon nog glantaylantay.

Si Paul pinitang sog sungu'an nog kobogolalannog bansa Hudyu

³⁰ Og kolegan nog kounutan nog sundaluanan koyon, kosunan non tokodoy bog olo og sala' ni Paul dia sog Hudyuanan koyon. Dadi, dangan miglogondow ion, pilumpuk non glam nog mokokotas nog boliananan bu og kobogolalan nog bansa Hudyu. Inubadan non si Paul mangka non oitoy sog piglumpukan nilan koyon mangka non pindogoy sog sungu'an nilan.

23

¹ Bu tinontong ni Paul nog modongot og gotowanan koyon nog mikpoglumpuk dion mangka ion poktalu' nog, "Pigilugan ku, asta sog gondow koni, molonu' tokodoy og pikilan ku pa'ali sog polomatadon ku dia sog Mikpongon." ² Sabap sog tinalu' non koyon, og kounutan koyon nog boliananan nog si Ananias ngalan non, dinondag non dumapi' og baba' ni Paul dia sog gotowanan kitu' nog molani dianon. ³ Dadi, miktalu' si Paul dia ni Ananias nog, "Og Mikpongon mokposakit dianika, po' bakan ka pokpopotongow! Miningkud a dion po' ukumon mu akon bianan sog Botad kitu' nog pilatas dia ni Apu' Muses, po' balu' mu dun da' u itu' kunut. Saka ika ma tanan og da' pokunut dun bianan sog kodondag nika kitu' dumapi' dianakon!"

⁴ Ain og mikpogindog kitu' sog molani ni Paul, miktalu' ilan nog, "Ponompola'on mu ma og kounutan nog boliananan nog Mikpongon!"

⁵ Dadi, tinabal ni Paul ilan nog, "Pigilugan, da' u kosunoy nog ion og kounutan nog boliananan ta. Po' sinulat dia sog Kitab nog ain moglokounutan sog bansa ta, sumboy di' ion tempola'on."

⁶ Tubus nitu', kisunan ni Paul nog dumaanan dion tidu sog kampung nog Sadusiu bu og dumaanan sop dion miktidu sog kampung nog Parasiu. Dadi, pisikadan non og talu' non nog, "Pigilugan ku, akon og parasiu u, bu og gama' u si'oy og parasiu, bu inukum niu akon sabap sog dodomaan ku kitu' nog, og gotow motubu' puli' tidu matoy!" ⁷ Dangan

midongog nilan og talu' ni Paul koyon, miktolipun mokpoksusi og parasiuanan ilan nog sadusiuanan koyon nog boya'an mibahagi' og glumpuk nilan koyon. ⁸ Po' bila og sadusiuanan, da'idun og gotow nog motubu' puli' tidu matoy, bu da'idun og moloikatanan otawaka og diwataan. Tibua, bila og parasiuanan, tumud ilan nog glam non koyon.

⁹ Dadi, mikpoksasow ilan na dion. Bu og duma polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu tidu sog kampung nog Parasiu, mikpongindog mangka nilan pologdongoy tumalu' dianilan nog, "Da'idun og sala' nog mitongow nami dia sog gotow koni! Gomonsunoy doda', og moloikat otawaka og diwata og miktalu' dun dianon." ¹⁰ Dadi, migdungag tokodoy og susian nilan koyon. Misusa og kounutan nog sundalu kitu' po' gomonsunoy poksikubetan nog gotowanan koyon si Paul. Dadi, dinondag non sog sundaluanan mangoy magow si Paul sog piglumpukan nog gotowanan koyon mangka nilan pitangoy mokpuli' sog kuta' nilan kitu'.

¹¹ Dangan miglen gobi, mikpotongow og Pogbaya' dia ni Paul mangka poktalu', "Popagon mu pikilan mu, Paul! Tinoksi'an mu akon dini sog Jerusalem, sumboy dosop toksi'an mu akon minsan sog koliwagan bonua nog Roma."

Sinadan si Paul munu' nog Hudyuanan

¹² Dadi, dangan miglen gondow nosop ion, ngon og Hudyuanan nog migupakat ilan dunut sinumapa ilan nog di' ilan kuman bu di' minum taman da ondi' nilan ombunu' si Paul. ¹³ Og dakol nog gotowanan koyon nog migupakat, labi ilan pat pulu' kotow. ¹⁴ Bu minangoy ilan sog mokokotas nog boliananan bu sog kobogolalan mangka poktalu' nog, "Miksolabuk ami sumapa sog Mikpongon nog di' ami kuman taman da ondi' nami ombunu' si Paul. ¹⁵ Dadi, pongonion nami dianiu bu dia sog kobogolalan kitu', nog pongonion niu pa sog kounutan nog sundalu kitu' nog pitangon nilan pa mokpuli' si Paul dia sog sungu'an niu, po' balu'balu' poksumodiaan niu ion bagun

mogdungag og sunan niu pa'ali dianon. Bu sog da' pa ion datong dini, opa'on nami ion munu'."

¹⁶ Tibua og komanak ni Paul, midongog non og pigupokatan nilan koyon. Dadi, minangoy ion sog kuta' nog sundaluanan kitu' mangka non posunoy dia ni Paul og midongog non kitu'. ¹⁷ Dangan ion midongog ni Paul, sinabi non og sala kotow nog sundalu koyon dion mangka ion poktalu' dianon, "Pitang nika pa glitow koni sog kounutan mu kitu' po' ngon og tolu'on non dianon."

¹⁸ Dadi, pintang non ditu' mangka ion poktalu' sog kounutan non kitu' nog, "Sir, og kinolobusu kitu' nog si Paul, sinabi non akon mangka non podunutoy dianakon og glitow koni po' ngon dow og tolu'on non dianika."

¹⁹ Dadi, og kounutan nog sundalu koyon, inagak non glitow koyon sog molayu'layu' mangka non sakoy dianon nog, "Olo kolegan mu koyon moktalu' dianakon?"

²⁰ Tinumabal ion nog, "Piksolobukan nog kounutananan nog Hudyuanan nog pongonion nilan dow dianika nog pitangon mu pa si Paul sog gukum nilan boloma' po' balu'balu' poksumodiaan nilan ion. ²¹ Tibua, na' a tumud dun po' labi pat pulu' kotow migbagad munu' dianon. Sinumapa ilan nog ondi' ilan dow kuman bu di' ilan dow minum taman da ondi' nilan ombunu' si Paul. Bu numun kitu' migbagad ilan nog tugdakon mu si Paul mangoy ditu' nilan."

²² Dadi, miktalu' og kounutan nog sundalu koyon nog, "Na' mu tokodoy posunon na, nog tinalu' mu ion dianakon," mangka non na dondagoy muli' og glitow koyon.

Si Paul, linalin nilan ditu' sog Sisaria

²³ Tubus nitu', tinawag non dua' kotow og sundaluanan non mangka non ilan tolu'oy, "Simpan niu dua' gatus sundalu nog ompanow sog koliwagan bonua nog Sisaria. Bu pitu pulu' sundalu nog monguda', bu dua' gatus sundaluanan nog mokpitang nog bugyak. Bu sumboy

* **23:23** 23:23 Sog Ginirik, kotolu oras nog gobi. Somo' ita da, alas nuebe.

gumonat ilan dini bombus gobi nog tulug mogulang gotow.* ²⁴ Bu simpan niu dosop og kuda' nog sokayan ni Paul po' pitang niu ion nog da' supisupi non ditu' ni Piliks og gubernador kitu'."

²⁵ Dadi, og kounutan koyon sinumulat posungu' ditu' ni Piliks nog ma' nini,

²⁶ "Akon si Klaudius Lisias, sinumulat u dia sog motas nog gubernador ma' nika Piliks. ²⁷ Molongas gondow dianika. Og gotow koni nog pinoit u dion nika, ginanggut nog gotow Hudyuanan mangka nilan na bosia bunu'oy. Tibua, inangoy nami tobangoy nog sundaluanan ku, po' midongog u nog ion dow, og sakup sog pigdotu'an nog Roma. ²⁸ Kolegan ku bosia dun, kosunan ku bog olo sala' non dianilan. Dadi, pinitang u ion dia sog gukum nilan. ²⁹ Sabap ditu', kisunan ku nog og sumbungan nilan dianon pa'ali da sog polomotadon nog bansa nilan. Da'idun og sumbungan nilan dianon nog boya'an omba'is ion bunu'on dun otawaka kolobusuon. ³⁰ Dadi, dangan midongog u sog gotow og gupakat nog Hudyuanan koyon nog bunu'on nilan ion, sa'an ini pigdoyunan ku ion mokpolandan dion nika. Bu dinondag u dosop og miksumbung kitu' dianon nog sumboy dia nilan nika sumbungoy og sumbungan nilan koyon dia sog gotow koni. Bu koyon da goktob nog surat u koni dianika."

³¹ Dadi og sundaluanan kitu', inunut nilan og dondagan dianilan. Og gobi koyon, inatod nilan si Paul ditu' sog Antipatris. ³² Dangan miglogondow ion, og duma sundaluanan mikpuli' sog kuta' nilan kitu', bu og sundaluanan koyon nog mikponguda', inatod nilan pa si Paul asta ditu' sog Sisaria. ³³ Dangan minatong ilan sog Sisaria, tinulun nilan surat kitu' dia sog gubernador koyon mangka nilan uokiloy si Paul dianon. ³⁴ Dangan pingodi'an nog gubernador og surat koyon, sinakan non si Paul bog ain ion miktidu nog probinsia. Bu dangan kisunan nog gu-

bernador koyon nog ion ditu' miktidu sog Silisia, ³⁵ miktalu' ion nog, "Inongogan ku og sumbungan nog gotowanan kitu' dianika bila matong ilan dini." Tubus nion, dinondag non mogipat si Paul ditu' sog dialom baloy ni Datu' Herod.

24

Si Paul ditu' sog gukum ni Piliks

¹ Lima ondow golot non, og kounutan nog boliananan nog bansa Hudyu nog ngalan non si Ananias, minusog sog Sisaria. Bu migunut dianon duma kobogolalan kitu' bu sala kotow gobugow nog ngalan non si Tirtulus po' sumbungon nilan si Paul dia ni Piliks. ² Dadi, pitua' ni Piliks si Paul sog glumpuk nilan koyon mangka non potolu'oy si Tirtulus. Og talu' ni Tirtulus ma' nini, "Motas og gadab dianika Piliks. Sabap sog kolongas nog kopogokbit mu dianami, miongon og ompayat nog kopoglogomigus dia sog bonua nami. Bu sabap dianika, og bonua koni kipongimboguan. ³ Bu tinolima' nami tokodoy og glam nog koba'is nog tabang mu dianami. ⁴ Podolasdolason ku og talu' u koni, pongonion ku dianika nog pokinongogoy mu pa minsan podali'dali' si'oy. ⁵ Koyon ni Paul, kisunan nami nog poktungian non og Hudyuanan bu piksasow non gotowanan nog bansa Hudyu sog tibuk nog dunya koni. Bu ion si'oy og solabuk dosop kounutan sog tanud kitu' nog Nasarenanan. ⁶ Si Paul, piglomu' non bosia og Baloy nog Poktomuyan nami. Dadi, inukpa'an nami bu ukumon nami bosia ion bianan sog dili botad nami. ⁷ Saka, og kounutan nog sundalu kitu' nog si Lisias, inangoy non ogowoy dianami si Paul ⁸ mangka non dondagoy ain moksumbung kitu' mangoy dini nika. Dadi, bila ion sakan mu og gotow koyon, og glam nog piktalu' u koni dianika nog sumbungan nami dianon, komotudan ion dun." ⁹ Og duma Hudyuanan koyon, sinumolabuk ilan nog sumbungan ni Tirtulus koyon nog long nilan dun, kimotudan si Paul.

¹⁰ Tubus nion, dangan pitalu' si Paul nog gubernador koyon, miktalu' si Paul

nog, “Kisunan ku nog ginuyudan ka na nog tinonan momasad dini sog bonua koni. Dadi, landu' tokodoy og da'da'an ku tumabal dia sog sungu'an mu nog sumbungan nilan koyon dianakon. ¹¹ Bu minsan nog ika, modali' mu da kosunoy nog ngon na sopulu' bu dua' ondow tidu u mangoy moktamuy ditu' sog Jerusalem. ¹² Bu da' nilan sibon akon kotongow sumusi minsan sala kotow si'oy dia sog dialom nog Baloy nog Poktomuyan nami, otawaka moktungi dia sog gotowanan sog baloyanan nog poglumpukan nami koyon, otawaka sog minsan ain sog Jerusalem koyon. ¹³ Bu da'idun dosop og ompotongow nilan dianika nog tanda' nog boya'an komotudan u nog sumbungan nilan koyon. ¹⁴ Tibua, og motud nog miinang u ma' nini. Akon, og piktamuy u og Diwata kitu' nog poktomuyon nog mokogulangan nami kobon nitu'. Bu og kopoktamuy u dun, bianan sog Dalan nog Mikpongon tumbang dia sog gotowanan nog tinolu'an nilan kitu' nog ondi' dumalan sog Botad. Bu tinumud u dosop nog glam nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses bu og sinulat nog polomolatasan kitu' kobon nitu'. ¹⁵ Bu migbatuk ami nilan nog dodomaan sog Mikpongon nog glam nog gotow nog modulus otawaka ondi' modulus, potubu'on da tidu matoy. ¹⁶ Dadi, sa'an itu', kobon non pogopasan ku ain og polomotadon kitu' nog modulus bagun da molonu' og pikilan ku dia sog Mikpongon bu sog gotowanan.

¹⁷ “Dangan midopot nog ginuyudan u na nog tinonan sog poponowan ku, minuli' u sog Jerusalem. Mikpitang u nog tabang dia sog salu bansa u. Bu mimalas u dosop dia sog Mikpongon. ¹⁸ Dadi, dangan mitubus u inangoy og botad nami kitu' nog lonu'on nami og glawas nami, solian ku koyon momalas, mitongow nilan akon dia sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan nami, nog da'idun og dumaanan ku dion bu da'idun dosop og sasow dion. ¹⁹ Tibua, ngon og Hudyuanan dion nog ditu' ilan miktidu sog Bata'bata' Asia, ilan bosia og do'itan mangoy mok-

sumbung dini nika bila sopolati non ngon ba'is sumbungon dianakon. ²⁰ Bila ma' nitu' da' ilan ma angoy poksumbung dini nika, koni og gotowanan koni dini, sumboy ilan na moktalu' dianika bog olo sala' nog mitongow nilan nog piginang u dia sog gukum nilan kitu'. ²¹ Po' da'idun lual og miinang u lual da nog pisikadan ku og talu' u nog ma' nini, 'Sa'an ion inukum niu akon og gondow koni, po' sabap sog tud u nog og minatoy motubu' puli.' ”

²² Tubus nitu', si Piliks, kosunan non tokodoy pa'ali sog Dalan nog Mikpongon tumabang nog gotowanan. Dadi, piuli' non pa og Hudyuanan koyon mangka non ilan tolu'oy nog, “Ditu' u posadoy og sumbungan niu koni bila matong na si Lisias, og kounutan nog sundalu kitu'.” ²³ Tubus nion, dinondag non sog kounutan nog sundalu mogipat si Paul. Tibua, da' non da ilakad pomontoyoy si Paul dia sog pakasibata'anan non kitu' nog mogangoy mogusiba' dianon dion.

²⁴ Da' kobon golot non, minangoy dosop dion si Piliks bu asta og duoy non nog si Drusila, og gotow Hudyu. Tinugun non dosop si Paul po' mokinongog ilan dianon pa'ali sog tud dia ni Kristu Isus. ²⁵ Tibua, sokali' og pigustal ni Paul dianilan og pa'ali sog kodulusan, bu pa'ali sog gotow kitu' nog moto mogokbit nog dili polomotadon non, bu pa'ali sog polihala' nog Mikpongon nog posungu' matong sog gotowanan. Dadi, kiondokaan si Piliks nog gustalan non koyon. Tinolu'an non si Paul nog, “Paul, lota' a pa moktalu' nion numun kitu'. Suga'id non, bila ngon og timpu u, sobion ku dona ika mokpuli'.” ²⁶ Bu migdodama bosia si Piliks nog kobogayan ni Paul nog sin. Dadi, bika'bika' tugunon non na si Paul po' mogabitabit ilan.

²⁷ Dangan midopot dua' ton og ma' nion koyon, mikosukli dia ni Piliks moglogubernador si Porsius Pestus. Tibua, sabap sog kolegan ni Piliks nog omba'is og pikilan nog Hudyuanan koyon dianon, da' non poluasoy si Paul dia sog kolobusuan koyon.

25

Si Paul ditu' sog gukum ni Pestus

¹ Dadi, dangan midopot tolu gobi tidu sumukli si Pestus moglogubernador, ginumonat ion sog Sisaria posungu' ditu' sog Jerusalem. ² Og mokokotas nog boliananan bu og kobogolalan nog bansa Hudyu, inuknu'an nilan sumumbung dianon si Paul. ³ Mikisugut ilan dia ni Pestus bu pingoni nilan tokodoy dianon nog lolinon non si Paul sog Jerusalem. Po' poksipian nilan mapa' munu' sog dalan. ⁴ Tibua, tinabal ni Pestus ilan nog, "Si Paul tinagu' sog kolobusuan ditu' sog Sisaria bu akon, dali' u na pokpuli' ditu'. ⁵ Dadi, ain og duma kounutan niu kitu', podunut niu dianakon. Bu bila ngon sala' non daniu, ditu' niu na sumbung bila matong u ditu'."

⁶ Dadi, midopot labi sala simana ion dion, minusog ilan sog Sisaria. Dangan minatong ilan ditu', miglogondow ion, miningkud si Pestus sog gingkudan nog gukum mangka non posolodoy si Paul ditu' non. ⁷ Dangan, minatong si Paul sog gukum koyon, og Hudyuanan koyon nog miktidu sog Jerusalem, piglibutan nilan ion bu modakol og sumbungan nilan dianon nog kondokondok. Saka da'idun og ompotongow nilan nog tanda' non. ⁸ Dadi, tinabal ni Paul ilan nog, "Da'idun og misoksug u nog botad nog Hudyu, otawaka da'idun og miinang u nog sala' dia sog Baloy nog Poktomuyan ta dia sog Mikpongon, otawaka dia ni Datu' Sisar."

⁹ Sabap sog kolegan ni Pestus nog omba'is og pikilan nog Hudyuanan koyon dianon, sinakan non si Paul nog, "Paul, moleg a ta' mangoy sog Jerusalem bu ditu' u dona ika ukumoy pa'ali sog sumbungan nilan koyon dianika?"

¹⁰ Tinabal ni Paul ion, "Numun kitu' mindog u sog sungu'an nog polomasad ni Datu' Sisar, bu sumboy dini u posadoy. Kisunan mu da nog da'idun sala' u sog bansa Hudyu koyon. ¹¹ Somo' molaton u nog gotow bu patut u bunu'on sabap sog sala' u, di' u na mogbolibad minsan olo og dunon dianakon. Tibua, bila di'

motud og sumbungan nilan koyon dianakon, da'idun og mokopogbaya' muakil dianakon dianilan. Suga'id non, mokitabang u dia ni Datu' Sisar."

¹² Dadi, si Pestus, migupakat ilan nog kobogolalan non mangka non tobaloy si Paul nog, "Bila ma' nion mokitabang a ma dia ni Datu' Sisar, ditu' a na buan non posadoy."

Piguksugan ni Pestus dia ni Agripa pa'ali dia ni Paul

¹³ Da' kobon golot non, minatong si Datu' Agripa bu si Bernis sog Sisaria po' lumpakon nilan si Pestus. ¹⁴ Sintak nilan mogonongonong ditu' ni Pestus, piguksugan non sog datu' koyon og bianbian ni Paul. Ma' long non dun, "Ngon gotow nog ginonatan ni Piliks sog kolobusuan. ¹⁵ Dangan minangoy u ditu' sog Jerusalem, og mokokotas nog boliananan bu og kobogolalan nog Hudyuanan, sinumbung nilan ion dianakon po' kolegan nilan dun, polihola'on ku ion. ¹⁶ Tibua, tinabal u ilan nog kona' botad nog bansa Roma nog uokilon ion dia sog sinumumbung koyon dianon, nog saka da' pa kopasad. Po' sumboy popogodapon ilan pa poguna bagun kosunan bog sima mikomotud dianilan. ¹⁷ Dadi, dangan migunut ilan dianakon dini, da' u pobonoy mukum. Suga'id non, dangan migboloma', miningkud u sog gukum mangka u pindogoy si Paul sog sungu'an ku. ¹⁸ Dangan minindog og miksumbung kitu' dianon mangka poktalun, da'idun ma motalu' nilan dianon nog molaton, nog pogdodomaan ku kitu' nog tolu'on nilan bosia dianon. ¹⁹ Suga'id non, og sumbungan nilan dianon pa'ali da sog tanud nilan, bu pa'ali sog gotow kitu' nog minatoy dow saka og talu' ni Paul dun, mitubu' puli' tidu matoy, bu totubu' ion asta numun koni. Og ngalan non si Isus. ²⁰ Dadi, sinakan ku si Paul bog moleg ta' ion oiton sog Jerusalem bu ditu' u na ion posadoy. Po' di' u moto momasad nog ma' nion koyon. ²¹ Tibua, tinabal non akon nog mokitabang dow ion dia ni Datu' Sisar nog ion og momasad dun. Dadi, solian nog da' u pa ion popongoyoy ditu'

ni Datu' Sisar, dinondag u ion mogipat sog sundalu."

²² Dadi, si Agripa miktalu' dia ni Pestus nog, "Minsan akon, moleg u bosia mokinongog sog gotow koyon."

Tinabal ni Pestus ion, "Boloma', modongog mu guksugan non."

Si Paul miguksug dia ni Agripa

²³ Dadi, dangan migboloma' ion, si Agripa ilan ni Bernis, minapot ilan nog ponopoton datu' bu linangka nilan og glangka datu' sumolod sog dugu kitu' nog pongukuman nilan, bu asta og kounutananan nog sundaluanan, bu og mokokotas nog gotow dion sog Sisaria koyon. Tubus nion, si Pestus, dinondag non mokposolod si Paul. ²⁴ Dangan minatong na si Paul, miktalu' si Pestus nog, "Datu' Agripa, bu sog glam nog glumpuk ta koni, tontong niu og gotow koni nog glam nog Hudyuanan dini asta sog Jerusalem, sinumbung nilan ion dianakon bu mangka ilan poglogapis nog sumboy si Paul di' na potubu'on. ²⁵ Saka, og gotow koni, da' u kotongowoy nog sala' nog patut ion bunu'on dun. Tibua, sabap sog mikkitabang ma ion dia ni Datu' Sisar, sa'an ion kolegan ku mangoy ion ditu' sog Roma. ²⁶ Tibua, bila ma' nitu', di' u sunan bog olo og sulaton ku nog poiton ku ditu' ni Datu' Sisar. Dadi, sa'an ini pitua' u si Paul dia sog sungu'an niu, labi na dianika Datu' Agripa, po' og doksu'an nog kopoksumodia ta koni dianon, ion non ion og sulaton ku mangka u poitoy ditu' ni Datu' Sisar. ²⁷ Bila akon, di' mogusoy nog gotow nog kinolobusu nog uokilon ku dia ni Datu' Sisar, nog saka ondi' u muakil og sumbungan kitu' dianon."

26

¹ Dadi, si Agripa miktalu' dia ni Paul nog, "Binogayan ka na nog timpu tumabal sog sumbungan nilan koyon dianika."

Dadi, si Paul inogot non komot non mangka poktalu' nog, ² "Datu' Agripa, og gondow koni, sog pikilan ku dun, omba'is sukud u nog kibogayan u pa nog timpu tumabal dia sog sungu'an mu nog glam nog sumbungan nog Hudyuanan koyon

dianakon. ³ Po' ika, kosunan mu tokodoy og glam nog polomotadon nog bansa Hudyu, bu glam nog poksusian nilan. Dadi, pongoningonion ku dianika nog di' a motonop mokinongog nog poktolu'on ku koni.

⁴ "Tidu pa sog kiika'an ku ditu' sog dili bonua u asta midopot u ditu' sog Jerusalem, glam nog Hudyuanan koyon, kosunan nilan tokodoy og polomotadon ku. ⁵ Dadi, miobon nilan na akon kosunan. Somo' moleg ilan tumaksi', moko-taksi' ilan tokodoy nog akon doda' og sakup u nog kampung nog Parasiu nog modilis tokodoy og polomotadon non sog tanud ta. ⁶ Bu numun kitu' dia u sog gukum niu koni sabap sog kopogdodama u nog pinasad kitu' nog Mikpongon nog binogoy non sog mokogulanganan ta kitu' kobon nitu'. ⁷ Og pasad kitu', tidu pa sog sopulu' bu dua' pangkat ni Apu' Israel, landu' og kopogdodama nilan dun nog motuman kobon nilan moktamuy dia sog Mikpongon gobi gondow. Datu' Agripa, sabap sog kopogdodama u nog dodomaan ta koni, sinumbung nilan akon dun. ⁸ Iduma amu, di' amu ma tumud nog og gotow potubu'on nog Mikpongon tidu matoy?

⁹ "Minsan akon dini kitu', mitantu sog pikilan ku nog sumboy monamal u sumusi sog ngalan ni Isus og gotow Nasaret kitu'. ¹⁰ Dadi, ma' nion dosop og piginang u ditu' sog Jerusalem. Binogayan u tanan nog baya' nog mokokotas nog boliananan ta mongolobusu nog poktanudanan koyon. Bu bila bunu'on ilan, sumolabuk u dosop dun. ¹¹ Tatap u moguliugan dia sog glumpukanan nilan po' pomasokitan ku ilan. Bu sinulayan ku na ilan tumogol mokpolota' moktanud sog poktanudan nilan koyon. Landu' og glolingit u dianilan boya'an nog midopot u tanan sog len bonuaan mongula'at dianilan.

¹² "Ngon gondow non, binogayan u nog baya' bu sinagda u nog mokokotas nog boliananan ta mangoy sog Damaskus. ¹³ Dadi, Datu' Agripa, sintak u ompanow, dangan dali' na glotuondow bonua, miko-tongow u nog dolag tidu sog glangit

nog motilak pa sog gondow nog sinu-milow dianakon bu sog dumaanan ku. ¹⁴ Mikpogbuksak ami bu mikodongog u nog talu' nog Hinibru kotalu' dun. Og talu' koyon ma' nini, 'Saul! Saul! Iduma pokposokitan mu ma akon? Bila ontuan mu akon, ika da og mosinsa dun.' ¹⁵ Dadi, miktalu' u, 'Sima a, Apu?' Tinabal u nog Pogbaya', 'Akon si Isus og pikposokitan mu koyon. ¹⁶ Pogbuat a na po' sa'an mikpotongow u dianika, po' imungon ku ika nog sosoligan ku. Bu dondagon ku ika tumaksi' nog mitongow mu koni pa'ali dianakon, bu pa'ali dosop sog ain potongowon ku kitu' dianika. ¹⁷ Bu gowonon ku ika sog kopongula'at nog salu bansa mu bu sog gotowanan kitu' nog kona' Hudyu. ¹⁸ Bu dondagon ku ika mangoy muka' nog tinontongan nilan bagun ilan tumolikud dia sog kodoloman mangka nilan sungu'oy og dolag, bu bagun ilan mokawa' sog pigboya'an ni Kindagow mangka ilan angoy sog baya' nog Mikpongon, bu bagun kompunan og dusaanan nilan bu pokampu' sog ain pinili' kitu' bianan sog kopongandol nilan dianakon.' Ma' long ni Isus dianakon.

¹⁹ "Dadi, Datu' Agripa, da' u bolibadoy og pitongow kitu' nog Mikpongon dianakon tidu sog glangit. ²⁰ Po' sog tagna' og gustalan ku dianilan ditu' sog Domaskus, nog sumboy tolitudan nilan og dusaanan nilan mangka ilan poktamuy sog Mikpongon. Bu potongowon nilan og kopoglila' nilan bianan sog polomotadon nilan. Ma' nitu' dosop og pigustal u ditu' sog Jerusalem, bu ditu' sog Judia, bu asta sog gotowanan nog kona' Hudyu. ²¹ Sa'an itu' inukpa'an u nog Hudyu-anan koyon ditu' sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan, mangka nilan bosia akon bunu'oy. ²² Tibua, tidu ditu' asta sog numun koni, tinobangan u nog Mikpongon. Dadi, sa'an ini dia u pogindog sog sungu'an niu tumaksi' sog motas otawaka ombaba'. Og piktalu' u koni daniu, ion non ini og pidonsama' nog polomolatasanan kitu' bu si Apu' Muses. ²³ Og tinalu' nilan kitu' nog og Kristu posinsaon, bu ion og mokuna potubu'oy

tidu sog patoy, bu pulonagon non dia sog bansa Hudyu bu sog kona' Hudyu pa'ali sog dolag nog ion non ion og kogawon nog gotow tidu sog baya' nog dusa."

²⁴ Solian ni Paul koyon miktalu', linompang ni Pestus nog gapis, "Paul, migbunog a! Sabap sog kotas nog kotoan mu koyon, migbunog a dun!"

²⁵ Dadi, tinabal ni Paul ion, "Tobia' dianika Pestus, da' u ini pogbunog. Og talu' u koni motud bu dumalan. ²⁶ Bu si Datu' Agripa, misabut non glam nog piktalu' u koni. Dadi, di' u mogalangalang miktalu' dun dianon. Po' kosunan ku nog glam nog piguksugan ku koni mitongow non. Po' da' ini dia ininang sog molingod. ²⁷ Datu' Agripa, tumud a ta' sog tinalu' nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon kitu' kobon nitu'? Kosunan ku nog tumud a dun."

²⁸ Dadi, tinabal ni Agripa si Paul. "Balu' mu dun sog sododu'un koni, motogol mu akon tumabuk dia ni Isus."

²⁹ Tinabal ni Paul ion, "Da' bigya' numun kitu' otawaka sog boloma'dinglag, og gyakin ku dia sog Mikpongon, tidu dianika asta og glam nog mikinongog dianakon numun kitu', mimung ilan nog mama' nakon. Tibua, kona' mama' nakon nog boludon nog glantaylantay koni."

³⁰ Tubus nitu', og datu' koyon, bu og gubernador, bu si Bernis, bu asta glam nilan koyon dion, mikpogbuat ilan. ³¹ Bu kobon nilan lumiu mikpogabitabit ilan nog, "Og gotow koni, da'idun miinang non nog patut bunu'on dun otawaka kolobusuon dun." ³² Bu si Datu' Agripa miktalu' dia ni Pestus nog, "Og gotow koni, somo' da' pokitabang dia ni Datu' Sisar, miobon na mokoluas."

27

Si Paul tinumulak na posungu' sog Roma

¹ Dangan miupakat nilan nog potulakon nilan ami posungu' sog Italia, si Paul bu duma kinolobusuanan koyon dion, inuakil ilan dia sog kounutan nog sundalu nog Roma nog og ngalan non si Julius. Bu ion og solabuk og sakup nog sundaluanan kitu' nog polongipat sog

Datu' nog si Sisar. ² Dadi, sinumakoy ami sog pologata kitu' nog miktidu sog bonua nog Adramitium nog poktulak na posungu' sog donggu'ananan sog susulan nog Bata'bata' Asia. Bu migunut dianami si Aristarkus, og gotow kitu' sog Tisalonika. Og bonua non koyon misakup nog Masadonia. ³ Bu dangan migboloma', dinumonggu' ami sog Sidon. Sabap sog glolatan ni Julius dia ni Paul, pitiang non ion mangoy sog glokoleanan non bagun nilan ion kobogayan nog ain og kulang non. ⁴ Dadi, tinumulak ami nosop. Miksolingod ami sog pulu' nog Siprus po' misonsung nami og galu'. ⁵ Tubus nitu', kinontas nami og Silisia bu og Pampilia ditu' ami mikpotugbok sog Mira nog sakup nog Lusua. ⁶ Bu og kounutan nog sundalu kitu' mikotongow nog pologata nog miktidu ditu' sog Aleksandria, posungu' sog Italia. Dadi, linalin non ami ditu'. ⁷ Molugya' gobok nog sinokayan nami koyon boya'an nog midopot asta sanu ondow mangka ami si'oy pokotubag ditu' sog Nidus. Bu da' ami pokodayun po' molandos tokodoy og galu' dion. Dadi, migbuleleng ami po' moksolingod ami sog pulu' nog Krit, ditu' ami minian sog dibaba' nog Salmoni.

⁸ Dadi, mikposoksid ami bu gahatgahat ami na pokodopot sog glo'ok kitu' nog iningolanan og Molongas nog Pogdonggu'an nog molanilani sog Lasea. ⁹ Miangga' ami tokodoy sog dalan, bu kondokondok og kibianbianan nami, bu labi na sog gunan koyon po' mipuas na og kologya'an kitu' nog iningolanan og Puasa.* Dadi, pimolian ni Paul gotowanan koyon nog, ¹⁰ "Posunon ku sog glam niu, og panow ta koni kondokondok lo' ini. Po' tidu sog sinokayan ta koni bu og glulananan non koni, mokpogla'at. Bu minsan ita, gomonsunoy mosunu' ita pa dun." ¹¹ Tibua, og kounutan nog sundalu koyon, og inunut non og talu' nog gapu' nog sinokayan nami koyon bu og talu' nog polomonsalan koyon. Da' ion tud nog talu' ni Paul kitu'. ¹² Og dinonggu'an nami koyon, di' pia pogonongan bila timpu

goyup. Dadi, og kodokolan dianami, moleg ilan na tumulak. Po' ditu' ilan dow bosia pogapas sog Pinika sog sung nog pulu' nog Krit koyon. Po' ditu' ilan dow poksolingod sog galu' asta ompuas timpu goyup po' glo'ok koyon mikosungu' sog sindopan.

Misa'ut ilan nog goyup

¹³ Dadi, dangan miglologalu', balu' nilan dun motuman nilan na og glegan nilan kitu'. Dadi, binalut nilan sinipit nilan mangka ilan pogimakat tumulak. Mikposoksid ilan sog pulu' nog Krit koyon. ¹⁴ Da' ion kobon, inoyupan ami nog molandos tokodoy nog goyup tidu sog pulu' koyon. ¹⁵ Dadi, og pologata koyon nog sinokayan nami, misugat nog galu' koyon, bu da' ami pokolandan sog posungu'an nami kitu'. Dadi, pituludan nami og galu' koyon. ¹⁶ Dangan minatong ami sog dibaba' nog bata'bata' pulu' kitu' nog Kauda, tinumodo'todo' kolongod. Og buti kitu' nog tinundan nami, gahatgahat na kobatun sog ditas. ¹⁷ Dangan ion mibatun tibua og buti koyon, binogbod nilan pologata nami koyon bagun di' mododali' kolangkat mangka nilan kolumoy og glayag nilan po' mondok ilan mosonglad sog glandap sog dibaba' nog Libia. Dadi, pituludan nami og pologata koyon sog galu'. ¹⁸ Og dagat migbokwad notibua boya'an nog migboloma' ion, inowasan nami nog glulan og pologata koyon. ¹⁹ Miglen gondow ion, pinglabu' nami og glangkapanan nog pologata koyon. ²⁰ Bu midopot asta sanu ondow nog da' nami kotongow og silow nog gondow otawaka glamag nog bitun po' sigisigi ami oyupan nog molandos tokodoy nog goyup. Da' ami na pogodama nog motubu' ami pa.

²¹ Sog gobon nog ma' nion koyon og kibianbianan nami, da' ilan na pongnanam nog kuman. Dadi, si Paul minindog sog sungu'an nilan koyon mangka poktaludianilan nog, "Sog glam niu koyon, somo' bosia pikinongogan niu akon nog di' ita pa bosia sokali' gumonat ditu' sog pulu'

* 27:9 27:9 Bila ompuas na og kologya'an koyon, motang na sog timpu goyup.

nog Krit kitu', di' amu bosia kobolongan. ²² Tibua, tolu'on ku daniu nog popagon niu notibua og pikilan niu, po' da'idun da og mogla'at minsan sala kotow si'oy dianita. Og pologata ta da koni og mogla'at. ²³ Po' og Mikpongon nog poktomuyon ku nog ion og Kounutan ku, kogobi pipangoy non og moloikat non dianakon. ²⁴ Ma' nini og talu' non dianakon nog, 'Paul, na' a mondok. Po' sumboy a nododa' mongadap ditu' ni Datu' Sisar. Po' bianan sog popia nog Mikpongon dianika, da'idun og mogla'at daniu, tidu dianika asta sog glam nog dumaanan mu koyon.' ²⁵ Dadi," long ni Paul dun, "na' amu mosusa po' sumalig u sog Mikpongon nog tumanon non og piktalu' non kitu' dianakon. ²⁶ Tibua, modoksa' ita sog len pulu'."

²⁷ Bu dangan midopot ami dua' ko-pitu gobi mokpalidpalid sog dibaba' dagat nog iningolanan og Mediteranian, sog tonga'tonga' gobi og sosoligananan sog pologata koyon, miantap nilan nog molani ami na sog goksid. ²⁸ Dadi, inadal nilan nog tali bagun nilan kosunan og dalam non. Kisunan nilan nog dua' pulu' dopa kodalom. Da' ion kobon, dangan inadal nilan nosop sopulu' dona bu lima dopa. ²⁹ Og kondokan nilan modoksa' ami sog botuan. Dadi, linabu' nilan og pat buk sinipit nilan sog gulinan mangka ilan pongoningoni nog moglogondow na. ³⁰ Bu og sosoligananan koyon, moksipi ilan bosia mokpolaguy. Tinontun nilan og buti ditu' sog munda', balu'balu' linabu' nilan og duma sinipitanan. ³¹ Saka mitongow ilan ni Paul. Dadi, tinalu' non dia sog kounutan nog sundalu kitu' bu dia sog sundaluanan non nog, "Og gotowanan koyon, bila mawa' ilan dini sog pologata koni, di' amu motabang." ³² Dadi, piglondanan nog sundaluanan koyon tumoktas og gikot nog buti nilan koyon, mangka nilan potiangoy manud.

³³ Dadi, dangan migdali'ondow bonua, sinagda ni Paul og glam nilan kuman minsan mika'an si'oy. Long non dun, "Ngon na dua' kopitu gobi nog da' amu sibon pongnanam nog kuman kobal niu

mogumati' nog posungu' matong daniu. ³⁴ Dadi, kan amu na bagun amu dumasig po' da'idun da og mogla'at daniu minsan sobalu si'oy og buk niu." ³⁵ Dangan miluk-sad tibua og talu' non koyon, minalap ion nog pan mangka non posolomatoy dia sog Mikpongon bu pitakoy mangka ion kan sog sungu'an nilan. ³⁶ Dadi, glam nilan koyon dion kipongomu'an ni Paul og pikilan nilan. Dadi, kinuman ilan. ³⁷ Og dakol nami sog pologata koyon dua' gatus bu pitu pulu' bu nom. ³⁸ Dangan midoksu' ilan kopia kuman, pinglabu' nilan og glulan nilan nog paloy bagun molantung og pologata nilan koyon.

Misonglad og pologata nilan

³⁹ Dangan miksisolom bonua, da' nilan kilolaoy og bonua koyon. Tibua, mikotongow ilan nog glo'ok dion nog togo pontad. Dadi, migapas ilan bosia dumonggu' ditu'. ⁴⁰ Pingoktas nilan og tali nog sinipitanan koyon bu ubadoy og gogbod nog bonsalan koyon mangka ilan glayag sog munda' posungu' sog pontad koyon. ⁴¹ Tibua, misonglad ami sog glandap po' og munda' nog pologata koyon miuntul dia sog glandap. Dadi, milangot na dion. Bu og gulinan non milangkat na kobal nog nabok.

⁴² Dadi, og sundaluanan koyon, piksipian nilan momunu' og glam nog kinolobusuanan koyon po' bagun ilan di' mokopolaguy. ⁴³ Tibua, og kounutan nog sundaluanan koyon, di' non kumboyon si Paul bunu'on. Dadi, pigondi'an non momunu' og gotowanan koyon dia sog sundaluanan koyon. Suga'id non, sinagda non ain og mokolangoy kitu' mongokpu mangka langoy sog goksid. ⁴⁴ Bu og duma dinondag non mongalap nog gobanan nilan. Dadi, glam nami mikodopot ami sog pontad nog da' supisupi nami.

28

Si Paul ditu' sog pulu' nog Malta

¹ Dangan midoksa' ami sog pontad nog da' supisupi nami, ugat nami pa kosunoy nog og ngalan nog pulu' koyon og Malta. ² Bu gotowanan dion molongas kobalan nilan dianami. Miktagun ilan nog gapuy

po' og ponolangan nami po' og dupi'dupi' bu motigdown. ³ Dadi, si Paul sinumikwat nog topuk nog sido'oy. Bu dangan dinuluk non sog gapuy, ngon mamak nog linumuas dion. Sokali' nilan mitongow og mamak koyon miksolimpongog sog komot ni Paul. ⁴ Bu og gotowanan sog Malta koyon, dangan mitongow nilan og mamak koyon nog mikolombitin sog komot ni Paul, mikpoksitalu' ilan nog, "Og gotow koyon og polomunu' doda'. Tibua, minsan mitabang tidu sog dagat, og sukud non da bayu' mogla'at." ⁵ Tibua, pinisik ni Paul og mamak koyon sog gapuy bu da'idun da og mibatik non. ⁶ Pigumoti'anan nog gotowanan koyon momaga' si Paul otawaka ombuksak mangka patoy. Saka asta miobon, da' doma og supisupi non dun. Dadi, miksop pomikilan nog gotowanan koyon, bu inintom nilan si Paul nog ion og diwata.

⁷ Dia sog molani nog kidotongan nami koyon, og pigonongan nog kounutan nilan sog pulu' koyon. Og ngalan non si Publius. Bu bina'asa non dosop ami mahatul bu pibatuk non ami sog baloy non asta tolu gobi. ⁸ Kitangan nami og gama' ni Publius migbolilid po' mipanas bu miguduudu. Dadi, pilonian ni Paul mangka non pogyokinoy mangka non doponoy. Tidu ditu', kiuli'an og gotow koyon. ⁹ Dangan miinang og ma' nion koyon, og glam nog di' mokokodag sog pulu' koyon, mikpogangoy ilan ditu' ni Paul bu kiuli'an ilan dosop. ¹⁰ Sog gobon nami sog pulu' koyon, miglologinis og pimogoy nog gotowanan dianami. Bu dangan posungu' ami na tumulak, pino'uban nilan dosop ami nog glam nog kulang nami.

Si Paul minatong na ditu' sog Roma

¹¹ Dangan midopot tolu bulan ami dion, sinumakoy ami sog pologata dion nog tidu sog Aleksandria nog migbagad nog timpu todo'. Og ngalan nog pologata koyon, og Gapid nog Diwataan. ¹² Dadi, tinumulak ami sog Malta posungu' sog Sirakusa. Dangan minatong ami ditu', tolu gobi golot non, ¹³ miglandan ami sog Rigium. Dangan miglen gondow bonua, pituludan

nami og galu', bu sog kodua' ondow non, mikodatong ami sog Putioli. Og bonua koyon sakup nog Italia. ¹⁴ Bu mikotongow ami ditu' nog pigilugan sog tanud, bu sinosa'an nilan pa ami laga' nog pitu gobi. Bu ditu' ami na ginumonat ompanow posungu' sog Roma. ¹⁵ Bu og pigilugananan sog tanud ditu' sog Roma, dangan midongog nilan nog posungu' ami ditu' nilan, linumpak nilan ami sog bonua kitu' nog iningolanan og Tobu'an nog Apius, bu ditu' sog bonua kitu' nog iningolanan og Tolu Pogbotukan. Dangan mitongow ni Paul og pigilugananan koyon sog tanud, kipondolo'isogan ion dun bu mikposalamat ion dia sog Mikpongon. ¹⁶ Dangan minatong ami sog koliwagan bonua nog Roma, kinumboy nog kounutan nog sundalu kitu' si Paul mogonong nog sala non, dua' ilan nog sundalu kitu' nog mogipat dianon.

Pigustalan ni Paul og Hudyuanan dion sog Roma

¹⁷ Dadi, tolu ondow tidu sog kodatong nami dion sog Roma, pilumpuk ni Paul glam nog kounutananan nog bansa Hudyu dion. Dangan minangoy ilan moglumpuk ditu' non, tinolu'an ni Paul ilan nog, "Pigilugan ku, minsan si'oy da'idun sala' u dia sog bansa ta, otawaka sog botad kitu' nog pilatas nog mokogulanganan ta kitu' kobon nitu', kinolobusu u sog Jerusalem mangka nilan pa akon uokiloy sog gotowanan sog Roma. ¹⁸ Tubus nilan akon poksumodiaoy, poluason nilan bosia akon po' da'idun sala' u nog boya'an ba'is u bunu'on dun. ¹⁹ Tibua, og duma Hudyuanan koyon, ompok ilan nog mokoluas u. Dadi, mikitabang u dia ni Datu' Sisar minsan si'oy onda'idun og sumbungan ku dia sog salu bansa u. ²⁰ Dadi, sa'an ini pilumpuk u amu po' moleg u mogabitabit dianiu. Sa'an ini binalud u nog glantaylantay koni po' kobal nog tud u sog dodomaan nog bansa ta Israel."

²¹ Dadi, tinabal nilan si Paul nog, "Da'idun og sulat nog mitabuk nami tidu sog Judia pa'ali dianika. Bu da'idun dosop og salu bansa ta nog minatong dini nog

miguksug ilan otawaka migagi ilan nog molaton pa'ali dianika. ²² Tibua, ma' nitu' si'oy, moleg ami mokinongog dianika bog olo pikilan mu pa'ali sog tanud kitu'. Po' kisunan nami nog ainain nog bonua, pikongitan nilan og pigunutan mu koyon nog tanud.” ²³ Dadi, miksosa' ilan nog gondow nog mangoy ilan monginongog dianon.

Dangan midopot og sosa' nilan kitu', modakol tokodoy nog gotowanan og miglumpuk ditu' non. Bu pigustalan non ilan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon, tidu sog sisolom asta gobi. Bu bagun non bosia ilan moit tumud, pidolag non dianilan og pa'ali dia ni Isus, bianan sog sinulat ni Muses bu polomolatasanan kitu' kobon nitu'. ²⁴ Ngon dianilan tinumabuk dun, bu ngon dosop ompok tumabuk dun. ²⁵ Dadi, da' ilan poksolabuk nog pomikilan po' ngon og tinalu' ni Paul dianilan nog boya'an mikpoksibuat ilan dun. Og talu' ni Paul kitu' ma' nini, “Motud doda' og talu' nog Bolakat nog Mikpongon kitu' nog tinalu' non dia sog mokogulanganan niu kitu' nog pilatas non bianan dia ni Isaya kobon nitu'. ²⁶ Ma' long ni Isaya,

‘Angoy a sog bansa koyon mangka a poktalun dianilan nog, modongog nilan si'oy kobon non, tibua, di' nilan mosabut. Bu motongow nilan si'oy, di' nilan da kosunan. ²⁷ Po' miglokobol og pusung nilan, bu tinimpong nilan og tolinga nilan, bu pinodong nilan og mata nilan. Somo' bosia di' ilan ma' nitu', mokotongow ilan, bu mokodongog ilan, bu mokosabut ilan nog boya'an sumungu' ilan dianakon po' bagun ku ilan kuli'an.’*

²⁸ “Dadi,” long ni Paul dianilan, “bagun niu kosunan, og gustalan nog Mikpongon pa'ali sog tabang non dia sog gotowanan, midopot na sog kona' Hudyu bu mokinongog ilan dun.” [²⁹ Dadi, dangan miluksad tibua og talu' ni Paul koyon, mikponguli' og Hudyuanan koyon nog landu' og susian nilan.]

* **28:27** 28:27 Isaya 6:9-10

³⁰ Dadi, si Paul, dion pa migonong laga' nog dua' ton sog baloy kitu' nog sinukoyan non. Bu tinolima' non glam nog minumbaloy ditu' non. ³¹ Kobon non dion, og piginang non, da' pogalangalang mogustal nog pa'ali dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Bu da' da ion pogondi'oy mokpanad pa'ali dia sog Kounutan nog si Isukristu.

**Og Sulat ni Paul dia sog
Poktanudanan ditu' sog
Roma
Og Piuna Talu' pa'ali sog
Sulat ni Paul dia sog
Poktanudanan ditu' sog
Roma**

Og tugyu nog sulat ni Paul koni nog posungu' sog poktanudanan dia ni Isus nog ditu' sog Roma, bagun mosimpan og pikilan nilan mangka si'oy ion angoy monumbaloy ditu' sog Roma. Og pikilan non mobonobon pa ion mokpanad dia sog poktanudanan ditu' mangka si'oy ion pogdayun ditu' sog bansa Gispaniol dunut og tabang nilan dianon. Sog sinulat non ini, inustal non og sabut non pa'ali sog tud dia sog motud nog tanud bu og polomotadon dun nog mogbala' dia sog kotubu' nog poktanudanan. Og sinulat ni Paul koni, og kumpungan nog gustalan non nog Guksugan nog Gomba'is pa'ali dia ni Isukristu.

Sog tolipunan nog sulat non, mitubus non soginaoy og poktanudanan ditu' sog Roma bu tolu'oy og kopogyakin non dianilan, tinalu' ni Paul og titik nog sulat non koni: Og Gomba'is nog Guksugan og mikposun dun bog olo og bianan nog Mikpongon nog boya'an motiguli' og gotowanan dianon. Motiguli' ilan dianon bianan da sog kopongandol nilan dia sog Mikpongon.

Tubus nitu', inustal ni Paul pa'ali sog titik nog sulat non koni. Og gustalan non dun ma' nini: Og glam nog gotowanan, da' bigya' og Hudyu otawaka kona' Hudyu, sumboy motiguli' ilan dia sog Mikpongon. Po' og glam nilan, lunsan ilan pigboya'an nog dusa. Og gotow motiguli' sog Mikpongon bianan dia sog kopongandol non dia ni Isukristu.

Tubus nitu', inustal non nog sabap sog kotiguli' nog gotow dia sog Mikpongon, kongonan ion nog bogu kotubu' bianan sog kosolabuk non dia ni Isukristu. Bu

inustal non bog olo bayu'bayu' nog polo-motadon nog bogu kotubu' koyon. Og poktanudanan, moglogomigus ilan na nog Mikpongon bu ginawon ilan na nog Bolakat nog Mikpongon dia sog baya' nog dusa bu patoy asta sog da' kopus non.

Dia sog kopituluanan 5-8, pigustal dosop ni Paul og tugyu nog botad kitu' nog miktidu dia sog Mikpongon, bu og kopog-baya' nog Bolakat nog Mikpongon dia sog kotubu' nog poktanudanan. Tubus nitu', migustal ion bog olo og mogandun kopok-samasama nilan modukakit nog bansa Hudyu otawaka kona' og Hudyu dia sog kogawon nog Mikpongon sog gotowanan tidu sog baya' nog dusa. Og doksu'an nog gustalan ni Paul dun, og kopomungyas nog bansa Hudyu dia sog Pogbaya' nog si Isus dumalan sog glegan nog Mikpongon sog kogawon non dia sog gotowanan. Po' bianan dion og tulung nog Mikpongon dia sog glam nog gotowanan nog ion non ion si Isukristu. Bu og tud ni Paul dun nog og Hudyuanan koyon, ondi' ilan da ion kobon non momungyas dia sog Pogbaya' nog si Isus. Og glutokan nog sulat ni Paul koni pa'ali sog kotubu' nog poktanudanan bog olo sumboy motongow sog glangkalangka nilan, labi na og kopokilolamoy nilan.

Dinoksu' non og sulat non koni bianan sog soginaanon non sog poktanudanan dia sog Roma bu og sanglit non dia sog Mikpongon.

1. Og bokna bu og titik nog sulat koni, 1:1-17.
2. Og bololaga' dia sog gotow nog motabang ilan tidu sog baya' nog dusa, 1:18-3:20.
3. Og bianan nog Mikpongon tumabang dia sog gotowanan, 3:21-4:25.
4. Og bogu kotubu' bianan sog kodukakit dia ni Isukristu, 5:1-8:39.
5. Og pikilan nog Mikpongon pa'ali sog bansa Hudyu, 9:1-11:36.
6. Olo sumboy og polomotadon nog poktanudanan dia ni Isukristu, 12:1-15:13.
7. Og doksu'an nog sulat bu og dili ponogina ni Paul, 15:14-16:27.

¹ Akon si Paul og mikpoit nog sulat koni, og sosoligan u ni Isukristu bu pinili' u nog Mikpongon nog sosugu'on u dosop ni Isukristu. Bu siniboy non akon mogustal pa'ali sog Gomba'is nog Guksugan nog miktidu dianon. ² Og pigolong koni nog Guksugan, pa'ali sog bata' non og Kounutan ta nog si Isukristu nog pinasad non kobon nitu' bianan sog polomolatasan non kitu'. Bu sinulat tanan itu' dia sog Kitab. ³ Pa'ali sog dili glawas non nog ginungod, ion miktidu sog pangkat ni Apu' Dabid kitu' kobon nitu'. ⁴ Bu pa'ali sog kodiwata non, pitampal bianan sog Bolakat nog Mikpongon nog ion doda' og dili bata' nog Mikpongon bu togo baya' ion sabap sog pitubu' ion puli'. ⁵ Dadi, bianan dia ni Kristu, tinulung u nog Mikpongon bu inimung non dosop akon nog sosugu'on non mongonggat nog gotowanan sog ainain nog binonsaan nog kona' Hudyu nog tumud bu mokokunut dianon bagun da posisaya' kopotas og ngalan nog Mikpongon dun. ⁶ Bu amu si'oy dion sog koliwagan bonua nog Roma, misunu' amu dosop konggat sumolabuk dia ni Isukristu. ⁷ Dadi, sa'an ini pinoitan ku amu nog sulat koni dion, ain og kilolatan na nog Mikpongon bu inonggat mampu' dia sog pigotowan non. Og tulung bu kotikna' nog pomikilan mongon diani u tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu sog Kounutan ta nog si Isukristu.

Landu' koleg ni Paul mangoy sog Roma

⁸ Sog tigana', posolomatan ku og Mikpongon dia sog glam niu bianan dia ni Isukristu po' sabap sog bontugan niu nog migdongogan sog ainain nog bonua pa'ali sog kopagon nog kopongandol niu dianon. ⁹⁻¹⁰ Bu kotoksi'an dosop nog Mikpongon nog dia amu kobon non sog glam nog gyakin ku. Pitigbung u pikilan ku moginang nog ginang nog tinugdak non dianakon nog mogustal nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Isukristu. Bu sog gyakin ku og pingoni u bosia dianon nog numun koni kumboyon non na akon nog mokodopot u dion niu. ¹¹ Po' landu'

glegan ku bosia moktongow diani u dion bagun amu dosop kotulan nog binogoy kitu' dianakon nog bogoy dia sog kinodiwata, bagun da pododungag kopagon og kopongandol niu. ¹² Somo' ita da, mogdinolo'isogoy ita niu sog kopongandol ta sog Mikpongon.

¹³ Pigilugan, bagun niu kosunan, tatap u na bosia ompikil mangoy dion niu, tibua, ngon kiongga'an ku. Sa'an itu' bosia mangoy u dion, bagun da dumakol og tumud dia ni Isukristu. Po' ma' nitu' dosop og kibianbianan nog duma gotowanan po' sabap sog kopogustal u dianilan, miimung dinumakol ilan. ¹⁴ Po' og polosuku'an ku dia sog Mikpongon og mogustal nododa' nog Gomba'is nog Guksugan dia sog glam nog gotowanan pa'ali dia ni Isukristu, sog kobukidan otawaka sog gotow dibaba', bu minsan sabutba'asa otawaka da' sabut non. ¹⁵ Dadi, sa'an itu' mongatas u dosop mogustal nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Isukristu asta diani u dion sog koliwagan bonua nog Roma. ¹⁶ Po' ondi' u mosipog nog Gomba'is nog Guksugan koni, po' bianan dini motongow og pagas nog Mikpongon sog kogawon non nog gotowanan tidu sog dusaanan, minsan sima og tumud bu mongandol dianon, tigana' sog gotow Hudyu mangka sog kona' Hudyu. ¹⁷ Dia sog Gomba'is nog Guksugan koyon pitampal bog olo og kopokpodulus nog Mikpongon sog gotowanan dianon, bianan dia sog kopongandol nilan tidu sog tolipunan asta sog doksu'an. Po' sinulat sog Kitab nog ma' nini, "Og gotow nog midulus, motubu' bianan sog kopongandol non."*

Polihola'on nog Mikpongon ain moginang nog sinoitan

¹⁸ Dadi, pitongow na og glolingit nog Mikpongon dia sog gotowanan koyon nog miglokohinangan nog sinoitan bu ondi' mondok sog Mikpongon. Po' bianan sog kohinangan nilan koyon, dinugba'an nilan og motud pa'ali sog Mikpongon. ¹⁹ Po' og Mikpongon, pitampal non na dia sog glam nog gotowanan sog ain goktob nog mosabut nilan pa'ali dianon. Dadi,

* 1:17 1:17 Habakuk 2:4b

kisunan nilan na bosia pa'ali sog Mikpongon. ²⁰ Po' miktidu pa sog kopokpongon nog dunya, mitongow na og di' bosia kitu' motongow pa'ali sog Mikpongon nog ma' nog pagas non nog da' kopus non, bu olo bayu' nog kodiwata non. Po' pitampal na dia sog piongonanan non. Dadi, da' na og da'awa nog gotowanan koyon nog di' ilan mokopoktamuy dia sog Mikpongon.

²¹ Po' minsan si'oy kisunan na nog gotowanan pa'ali sog Mikpongon, da' nilan ion songlitoy nog ion og Mikpongon otawaka da' nilan ion posolomatoy. Suga'id non, og pikilan nilan miimung tanan nog da' doksu' non boya'an modolom na pomikilan nilan dun. ²² Balu' nilan dun ompantas na pikilan nilan, saka miimung ilan tanan nog gumowon dun. ²³ Po' kolele nog moktamuy ilan dia sog Mikpongon nog di' kolobian, sokali' ilan miktamuy sog sagya glodawananan nog gotow, otawaka og manukmanuk, otawaka og mamakmamak nog saka da' tanan og ginawa nilan. ²⁴ Dadi, sabap sog kogumow nog gotowanan koyon, pitiangan ilan nog Mikpongon dia sog glegan nilan koyon moglokohinangan nog sinoitan nog ma' nog mikpoginang ilan nog kosipogsipog sog glawas nog duma nilan nog boya'an miimung ilan na mama' nog da' sagnat nilan. ²⁵ Po' og motud nog miktidu sog Mikpongon, sinuklian nilan nog gloput. Po' kolele og Mikpongon tomuyon nilan, sokali' piktamuy nilan bu pigodaban nilan, ain og piongon non. Sumboy bosia og Mikpongon da og poksonglitan ta asta sog da' kopus non. Amen.

²⁶ Sa'an itu', potiangan ilan nog Mikpongon moginang nog glegan nilan kitu' nog kosipogsipog. Po' minsan og kolibunanan nilan miksop na botad nilan kobal nilan mogbabal nog pakasi libun nilan. ²⁷ Og kolokianan si'oy, binolong nilan dosop og gleg nilan sog kolibunanan. Suga'id non, sinuklian nilan nog landu' og gleg nilan sog pakasi laki nilan. Po' mikpogbabal ilan dosop nog pakasi laki nilan boya'an minuli' dianilan og kohinangan nilan koyon nog mokolaton.

²⁸ Dadi, sabap sog kona' bololaga' dianilan og sabut nilan pa'ali sog Mikpongon, pitiangan ilan na nog Mikpongon dia sog pikilan nilan koyon nog da' sagnat non. Dadi, ininang nilan ain di' kitu' bosia molongas inangon. ²⁹ Dadi sa'an itu', miponu' ilan nog glam nog gininisan nog ginang nog sinoitan nog ma' nog mokpoktungkag, og mabak, bu mikpoksasow ilan. Po' miponu' ilan nog gimaan. Bu og polomunu' ilan, og bolobigyakan ilan, bu mosina ilan. Bololibak ilan, ³⁰ bolotiboton ilan, pikongitan nilan og Mikpongon, bu da' botad nilan. Mokpotaspotas ilan bu mogbugalbugal. Monontong ilan tanan nog ain og ginang nog sinoitan, bu ondi' ilan momilang sog mokogulang nilan. ³¹ Ondi' ilan moto momikil, bu di' ilan kosoligan. Da' glolat nilan otawaka glanggung nilan sog pakasiotow nilan. ³² Mosabut nilan da bosia nog midulus og po'atan nog Mikpongon nog simasima og moginang nog kohinangan koyon nog sinoitan, sumboy nododa' matoy. Minsan si'oy misabut nilan na og po'atan kitu', kobon non og ponginangan nilan mokolaton da. Bu kona' tibua nitu', suga'id non, kosu'atan ilan dosop sog ain mokopoginang kitu' dun.

2

Modulus og kopomolihala' nog Mikpongon

¹ Dadi, amu og mongukum nog duma gotow, da'idun na og da'awa niu dun. Po' minsan olo sinila' niu kitu' dianilan, mosugat amu dosop dun nog kosila' niu kitu' dianilan. Po' ain bakan sila', mototugu ion tanan moginang dun. ² Tibua, kosunan ta da og sosuku gotowanan nog mikpoginang nog mokolaton nog ma' nitu', ukumon da nog Mikpongon. Bu kosunan ta dosop og kopolihala' non dun dumalan da sog motud. ³ Dadi, bila amu og sagyaotow da mongukum sog duma gotow nog mikopoginang nog molaton, saka amu si'oy mikopoginang dosop dun, di' amu ta' buan mosugat dosop nog polihala' nog Mikpongon? Balu' niu mokoponangkis amu ta' dun? ⁴ Dadi, sumboy ondi' ta da bibason og mosolag

nog glolat non, og glanggung non, bu og ponutus non dianita. Po' kisunan niu da bayu' og tugyu non kitu' bagun da moglila' ita dianon nog boya'an mosop og pomikilan ta. ⁵ Tibua, sabap sog kotogas nog pikilan niu, bu sabap sog di' niu kumboy sapon og pikilan niu, mogdungag og polihala' nog Mikpongon dianiu. Po' bila matong gondow kitu', potongowon non dianiu nog motud doda' og kopomolihala' non. ⁶ Po' tumbasan nog Mikpongon og gotow sog ain miinang non. ⁷ Dadi, ain og monamal moginang nog polomotadon koyon nog kosu'atan og Mikpongon dun, kobogayan ilan nog kotubu' nog da' kopus non. Po' og ma'ana non, og pogopason nilan bagun ilan potason, bu dongya'an nog Mikpongon, bu og kotubu' kitu' nog da' kopus non. ⁸ Tibua, ain og mokpotaspotas nog dili glawas non, bu tinolikudan non na og motud pa'ali sog Mikpongon mangka ion pokokunut sog ain ginang nog sinoitan, og tumbas dun dianon og polihala' bu glolingit nog Mikpongon. ⁹ Po' minsan sima otowoy og moginang nog ginang nog sinoitan, tigana' sog gotow Hudyu mangka sog kona' Hudyu, og doksu'an non og sinsaan bu og susaan. ¹⁰ Tibua, ain og moginang kitu' nog gomba'is dia sog Mikpongon, potason non ilan, bu dongya'an non ilan, bu ngon kotikna' nog pomikilan nilan, minsan sima otowoy og gotow Hudyu otawaka kona' Hudyu. ¹¹ Po' og Mikpongon, da' pogbigya'on non sog glam nog binonsaan.

¹² Dadi, og gotowanan nog kona' Hudyu, da' ilan kobogoyoy nog Botad kitu' nog pibian dia ni Muses. Sa'an itu', bila lo'aton ilan sabap sog dusaanan nilan, kona' po' da' nilan kunut og Botad kitu'. Tibua, og gotow Hudyuanan, kibogayan ilan nog Botad kitu' nog pibian dia ni Muses. Dadi, og polihala' sog dusaanan nilan sumboy dumalan dia sog Botad kitu'. ¹³ Po' bila og gotow monginongog tibua nog Botad kitu' saka da' non unutoy, ondi' mimung modulus dia sog motaan nog Mikpongon. Suga'id non, ain mokokunut dia sog Botad kitu',

kingolanan nog Mikpongon nog ion midulus. ¹⁴ Po' ain kona' Hudyu, bila og polomotadon nilan mama' nog miunut sog Botad kitu' nog minsan da' ilan si'oy kobogoyoy dun, og ma'ana non, misabut nilan da bog olo molongas otawaka og molaton nog polomotadon. ¹⁵ Po' inunut nilan og botad kitu' nog donsama' na sinulat dia sog dialom pusung nilan, bu tinoksi'an tanan nog pikilan nilan. Dadi, bila gomonsunoy da' nilan kunut og botad kitu', ompikil nilan nog mikosala' ilan. Tibua, bila mokokunut ilan sog botad kitu' mogda'da' pomikilan nilan dun. ¹⁶ Dadi, dia sog Gomba'is nog Guksugan koni nog pigustal u, ngon da gondow non, binaan dia ni Isukristu, og Mikpongon ukumon non og piglingod kitu' sog dialom pikilan nog glam nog gotow.

¹⁷ Dadi, amu nog kiingolanan og gotow Hudyu, ma' long niu dun, sumalig amu sog Botad kitu', bu og bonsag niu nog poktomuyon niu og Diwata nog ondi' kolobian. ¹⁸ Bu misabut niu na bosia og glegan non, bu kionadan niu na bosia dia sog Botad kitu' bog olo polomotadon nog molongas. ¹⁹ Bu ma' long niu pa dun, mitantu sog pikilan niu nog moto amu na mogagak sog ain da' pa kitu' kobuka' og mata nilan sog motud pa'ali sog Mikpongon. Bu ma' long niu dosop dun, moto amu dosop momali sog ain dia pa sog kodoloman, ²⁰ otawaka sog ain gumowon pa, otawaka sog ain kulang pa og sabut nilan. Po' mitantu sog pikilan niu nog Botad kitu' og tibuk nog kotoan bu glam nog motud. ²¹ Bila ma' nitu', na' amu polo'ma! Iduma gidoy buan di' amu ma mokinongog, otawaka di' niu ma munut og dili pomali niu sog gotowanan? Po' og pimali niu nog sumboy di' monakow, monakow amu ta' buan? ²² Og pimali niu nog sumboy di' amu momabal nog duoy nog duma niu. Dadi, miunut niu da gidoy? Bu molaton bosia dianiu og monglodawan. Saka buan lompason niu ma dianilan og baloy nog pogyokinan nilan? ²³ Amu nog mikpogbonsag pa'ali sog Botad kitu', sabap sog da' niu itu' kunut, miimung

og Mikpongon pogundaundan dun nog gotowanan. ²⁴ Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Og ngalan nog Mikpongon piksudi'an nog gotowanan nog kona' Hudyu sabap sog polomotadon niu, amu gotow Hudyu."*

²⁵ Dadi, bila unuton niu og Botad kitu', og kopoktuk niu koyon† ngon ma'ana non. Tibua, bila di' niu unuton og Botad kitu', domikian da ma' nog da' amu poktuk.

²⁶ Po' og gotowanan nog tidu sog len bansa nog da' poktuk, bila mokokunut ilan da sog polomotadon nog Botad kitu', itungon ilan nog Mikpongon nog ma' ilan da nog miktuk. ²⁷ Dadi, ilan og tanda' nog amu, bansa Hudyu, da' amu pokokunut sog Botad kitu'. Po' minsan ngon og Po'atan niu kitu' nog sinulat, bu minsan miktuk amu na, da' amu tanan pokokunut dun. Saka, ilan nog kona' Hudyu, minsan da' ilan tukoy, mikokunut ilan sog Botad kitu'. ²⁸ Po' og ma'ana nog gotow Hudyu, kona' tibua bianan sagya sog glangkalangka. Bu og ma'ana nog miktuk, kona' tibua sagya sog ginungod. ²⁹ Suga'id non, og tantu Hudyu dia koton-gow sog dialom pikilan nog gotow. Bu og tantu nog miktuk dia dosop kotongow sog dialom pikilan nog gotow. Og ginang ini nog Bolakat nog Mikpongon, kona' og ginang nog Botad kitu'. Dadi, og gotow nog kiinangan nini, og dongya' dianon miktidu sog Mikpongon kona' miktidu sog sagaotow.

3

¹ Dadi, bila ma' nitu', ngon ta' gidoy og glongas non sog gotow Hudyu, otawaka ngon ta' og sagnat non bila og gotow miktuk? ² Ngon tokodoy! Po' sog tigana', og dili talu' nog Mikpongon sog gotowanan inuakil non na dia sog gokbitan nog bansa Hudyu. ³ Tibua, minsan ma' nitu', og kodokolan nog bansa Hudyu, da' ilan pongandol dun. Dadi, olo buan ma'ana non? Minsan kulang kopongandol nilan, mimung ta' buan nog ondi' kopongondolan og Mikpongon sog ain tinalu' non?

⁴ Ondi' tokodoy. Po' minsan glam nog gotow moloput, og talu' nog Mikpongon motud da. Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Motuman tokodoy og talu' mu bu momondag a bila sog mogbisala."*

⁵ Dadi, sabap nitu' ngon og momikil dun nog bila sabap sog kohinangan ta nog da' kodulus, mimung motampal tokodoy og kodulusan nog Mikpongon. Bu ma' long nilan dun, di' bosia mogusoy bila posokitan ita nog Mikpongon dun. (Ma' nion doda' og poktolu'on nog gotow!)

⁶ Aba! Bila ma' nitu', misimoy doda' og pikilan koyon nog ma' nion. Po' somo' dinumalan da sog motud og pikilan nilan koyon, da'idun motud nog polihala' nog Mikpongon sog gotowanan. ⁷ Tibua, tumabal nosop og gotowanan koyon nog bila bianan sog koloput nilan, miimung motampal tokodoy kotud nog talu' nog Mikpongon dunut pododungag og sanglit dianon. Dadi, ma' long nilan dun, ondi' na bosia mogusoy polihola'on ilan sog dusaanan nilan koyon. ⁸ Aba! Og ma'ana nog pikilan nog mama' nion, sumboy buan inangon ta og molaton bagun moktimaluy sog gomba'is! Ain momikil nog ma' nion, sumboy nododa' polihola'on ion. Bu og gotowanan kitu', pingimungan nilan tanan akon. Po' akon dow, mimali u nog mama' nog pomikilan nilan koyon!

Onda'idun donsama' midulus nog gotow

⁹ Dadi, olo ma doksu'an nog poktolu'on ta koni? Ita og gotow Hudyu, golom ita pota' buan dia sog gotow nog kona' Hudyu? Ondi' le. Po' komun tinalu' ta na nog glam nog gotow Hudyu otawaka kona' Hudyu, pigboya'an ilan na nog dusaanan nilan. ¹⁰ Po' ma' nini sinulat sog Kitab,

"Minsan si'oy sala kotow nog gotow, da'idun midulus dun. ¹¹ Onda'idun mokosabut pa'ali sog Mikpongon. Bu onda'idun tanan moleg sumabut dun. ¹² Po' glam nog gotow tinumolikud dianon boya'an

* **2:24** 2:24 Isaya 52:5b † **2:25** 2:25 Sa'an itu' miktuk ilan po' og tanda' nog ilan og gotow Hudyu nog motamuy dia sog Mikpongon bu misunu' ilan sog koposadan nog Mikpongon dia ni Abraham kobon nitu'. * **3:4** 3:4 Salmu 51:4b

miimung ilan tanan nog da' sagnat non.

Po' da'idun mikinang nog molongas min-san sala kotow si'oy."†

13 "Po' bianan sog talu' nilan, mogla'at gotowanan dun. Bu bianan sog dila' nilan, mikpoglimbung ilan dia sog pakasiotow nilan."‡

"Po' og baba' nilan ombisa ma' nog glala nog momukan,§ 14 bu og ponolu'on nilan lunsan mokobisa nog tuyud."*

15 "Alu'alu' gobokan nilan og momunu'.

16 Bu sabap dianilan miimung nog sin-saan bu og gla'at nog gotowanan.

17 Bu da'idun gomigus dianilan."†

18 "Bu da'idun dosop gondok nilan dia sog Mikpongon."‡

19 Dadi, kosunan ta nog og Botad kitu' binogoy bagun mogokbit dianilan. Dadi, da'idun da'awa nog gotow. Bu glam nog gotow polihola'on nog Mikpongon.

20 Dadi, da'idun gotow nog midulus sog motaan nog Mikpongon bianan da sog kopogunut nilan nog Botad kitu'. Suga'id non, og tugyu nog Botad kitu' bagun mosabut nog gotow bog olo og dusa.

Modulus og gotow bianan sog kopongandol

21 Tibua, numun koni pisabut na nog Mikpongon dianita og bianan ta bagun ita modulus dianon. Og bianan ta dun da' dukakit non sog kopogunut ta dia sog Botad kitu'. Og Botad kitu' bu og polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu', pinosun nilan dianita pa'ali sog bianan koni. 22 Po' og kodulusan koni bogoyon nog Mikpongon sog gotowanan bianan dia sog kopongandol bu tud nilan dia ni Isukristu. Da' bini-gya' nog gotow 23 po' glam nog gotow mikodusa sog Mikpongon bu molayu' ilan na tanan dia sog glegan nog Mikpongon dianilan. 24 Tibua, bianan sog tulung nog binogoy non dia sog gotowanan, mimung motabang na og gotow dun bianan dia ni Kristu Isus. Po' ion og ginumawon nog gotowanan tidu sog dusaanan nilan.

25 Sa'an binogoy nog Mikpongon nog ion matoy po' inimung non ion nog pomalas bagun kopolasan og glam nog dusaanan nog gotowanan bianan sog tud bu salig nilan dia sog dugu' ni Kristu nog miglayas sog kudas. Sa'an ininang nog Mikpongon ma' nitu' po' bagun motampal sog glam nog gotow nog og kopomolihala' non sog dusaanan, modulus. Po' kobon nitu', sabap sog ompayat og ponutus non, pitiang non solianlian og dusaanan nog gotowanan. 26 Tibua numun koni, di' non na ilingon ma' nitu', po' pitongow non na og kodulus nog kopomolihala' non sog dusaanan. Dadi sa'an itu', minsan sima og mongandol dia ni Isus, iningolanan nog Mikpongon nog midulus dianon.

27 Dadi, bila ma' nitu' og bianan nog boya'an modulus og gotowanan dun, da'idun na og mokopogbonsag dun. Po' da' itu' dia binianan sog kopokokunut non dia sog Botad kitu', suga'id non, dia itu' pibian sog kopongandol non dia ni Isukristu. 28 Dadi, og doksu'an nog poktolu'on ta koni ma' nini, modulus og gotow sabap da sog kopongandol non dia ni Isukristu. Kona' po' sabap sog kopogunut non nog Botad kitu'. 29 Po' og Mikpongon og Diwata nog glam nog gotow, kona' tibua og Diwata nog bansa Hudyu, nog ilan og binogayan nog Botad kitu' nog pibian dia ni Apu' Muses. Suga'id non, ion og Diwata dosop nog gotowanan kitu' nog minsan da' si'oy kobogoyoy nog Botad. 30 Dadi, bila og Mikpongon og Diwata doma nog glam nog gotow, solabuk da og Mikpongon nog mokopodulus dia sog ain miktuk kitu' nog bianan da sog kopongandol nilan dianon. Bu domikian dosop sog ain da' kitu' poktuk, modulus ilan dosop bianan sog kopongandol nilan dianon. 31 Dadi, bila modulus og gotow bianan da sog kopongandol non, ngon dota' buan og sagnat nog Botad kitu'? Ngon da, po' numun koni, kopogunutan na og Botad kitu' bianan sog kopongandol ta dia sog Mikpongon.

† 3:12 3:12 Salmu 14:1-3 ‡ 3:13 3:13 Salmu 5:9b

† 3:17 3:17 Isaya 59:7-8 ‡ 3:18 3:18 Salmu 36:1

§ 3:13 3:13 Salmu 140:3 * 3:14 3:14 Salmu 10:7

4

Midulus si Abraham bianan sog kopongandol non

¹ Dadi, pomikilon ta pa og mogulang ta kitu' nog piktidian nog bansa ta nog ion non si Abraham. Olo buan kibian-bianan non pa'ali sog ma' nini koni? ² Si Abraham tinolu'an nog Mikpongon nog da' dusa non. Somo' itu' sabap da sog dili kohinangan non, mokopogbonsag bosia ion dia sog gotowanan, tibua, onda' dia pokopogbonsag sog Mikpongon. ³⁻⁴ Po' sa'an ma' nitu', ibalat da sog mogusaha, bila og gotow moginang, tumbas dun dianon ain da og dakol nog miinang non. Og ma'ana non, og tumbas koyon dianon kona' sagya og bogoy, suga'id non, og bunga nog pigliksa'an non.

Dadi si Abraham, olo buan sinulat sog Kitab pa'ali dianon? Ma' nini, "Si Abraham tinumud dia sog Mikpongon bu bianan sog kopongandol non, tinolima' na ion nog Mikpongon nog ion midulus."*

⁵ Dadi, sa'an og gotow bila iningolanan na nog Mikpongon nog ion midulus, kona' po' og gotow koyon sinumalig dia sog dili ginang non, suga'id non, sabap sog kopongandol non dia sog Mikpongon. Po' og Mikpongon da og mokopoktalun sog bolodusaon nog da' dusa nilan dianon.

⁶ Po' ma' nitu' dosop og tinalu' ni Dabid kobon nitu' pa'ali sog ain iningolanan nog Mikpongon nog midulus. Landu' tokodoy da'da'an nog gotowanan kitu' po' og kodulusan nilan, da' dukakit non dia sog dili kohinangan nilan. ⁷ Po' ma' nini og talu' ni Dabid nog sinulat sog Kitab, "Mogda'da' na og gotow nog kiompunan na og sala'anan non, bu miudas na og dusaanan non.

⁸ Mogda'da' na og gotow nog ondi' na ukaton nog Mikpongon dianon og dusaanan non."†

⁹ Dadi, og pigolong koyon nog mikpogda'da', kitu' ta' da tibua ain miktuk kitu'? Kona' le. Po' ain kitu' nog da' poktuk misunu' dosop da. Po' komun, mitalu' ta na nog sabap da sog sagya kopongandol ni Abraham dia sog Mikpongon, midulus

ion dun. ¹⁰ Dadi, takun dow buan. Nanu gidoy si Abraham kiingolanan nog ion midulus? Kobon pa ta' nog da' pa ion poktuk otawaka sog miktuk na ta'? Kobon non pa nog da' pa ion poktuk. ¹¹ Po' kobon pa nog da' pa ion poktuk dun, tinumud na bu mingandol na ion dia sog Mikpongon boya'an nog iningolanan ion nog midulus. Bu sa'an tinuk ion po' og tanda' nog tinolima' na ion nog Mikpongon nog ion doda' midulus. Dadi sabap ditu', ion og mogulang nog glam nog tinumud dia sog Mikpongon nog da' pa poktuk po' ilan si'oy miimung modulus bianan sog kopongandol nilan. ¹² Bu si Abraham dosop og mogulang nog ain miktuk. Kona' po' miktuk ilan, suga'id non, sabap sog kopongandol nilan nog mama' da nog kopongandol nog mogulang ta nog si Apu' Abraham nog kobon pa ion nog da' pa poktuk dun.

¹³ Pinasad nog Mikpongon dia ni Abraham bu sog ganakapu'anan non nog mokopomusaka' ilan nog dunya koni. Bu sa'an tinalu' non dianon, kona' po' sabap sog kopokokunut ni Abraham sog Botad kitu', suga'id non, sabap sog kopongandol ni Abraham dia sog Mikpongon boya'an kiingolanan ion nog midulus. ¹⁴ Po' somo' og gotow, malap non ain pinasad kitu' nog Mikpongon dianon bianan sog sagya da kopokokunut non sog Botad kitu', da'idun og potugyuan nog kopongandol non. Bu doma, og pinasad kitu' nog Mikpongon miimung nog da' na sagnat non. ¹⁵ Po' sa'an ma' nitu', og doksu'an nog Botad kitu', og polihala' nog Mikpongon. Tibua, somo' da'idun og botad, da'idun dosop og mokosala'.

¹⁶ Dadi, misabut ta na nog og pasad nog Mikpongon dia sog gotowanan motuman doda' sabap sog kopongandol nilan dianon. Sa'an itu', og kotumanan non og tulung nog Mikpongon nog mongon dia sog glam nog ganakapu'anan ni Abraham kitu'. Kona' tibua sog ain kibogayan nog Botad kitu', suga'id non, asta dosop nog ain da' kobogoyoy dun. Tibua, og kopongandol nilan mama' da nog kopongandol

* 4:3-4 4:3-4 Genesis 15:6 † 4:8 4:8 Salmu 32:1-3

ni Abraham kitu'. Og ma'ana non, ion og gama' nog glam ta. ¹⁷ Po' ma' nini og sinulat sog Kitab, "Inimung u na ika nog gama' sog modakol nog binonsaan."[‡] Dadi, sog motaan nog Mikpongon, ion og gama' ta sog kopongandol. Po' mingandol ion sog Mikpongon. Po' og Mikpongon mokpotubu' sog ain minatoy bu mokpongon sog ain da' pa pongonoy.

¹⁸ Dadi, tinumud si Abraham dunut migdodama ion sog Mikpongon minsan si'oy og pigdodomaan non kitu' mologon bosia kotuman. Tibua, sabap sog kopongandol non, mituman og pinasad kitu' nog Mikpongon dianon nog ion doda' mimung nog gama' nog modakol nog bansaan. ¹⁹ Po' sokali' mituman og koposadan koni dianon, dali' na kodopot sogatus og tinonan non. Sog dialom pikilan non, di' na ion mokobata'. Tibua, minsan si'oy ma' nitu', da' da poksop og kopongandol non. Bu og duoy non si'oy nog si Sara, kitutusan na kobal nog gulangan non. ²⁰ Tibua, minsan si'oy ma' nitu', da' da ion pomungyas nog tinalu' kitu' nog Mikpongon dianon. Suga'id non, posisaya' tanan kopagon og kopongandol non dunut kopoksanglit non sog Mikpongon. ²¹ Po' mitintu sog dialom pikilan non nog og Mikpongon tumanon non nododa' minsan olo tinalu' non. ²² Dadi, sa'an itu' kiingolanan si Abraham nog Mikpongon nog ion midulus. ²³ Bu og piktalu' non kitu' nog midulus, kona' tibua ni Abraham. ²⁴ Po' ita si'oy, mosunu' ita dosop kingolanoy nog midulus, ain tumud kitu' sog Mikpongon nog ion og mikpotubu' dia sog Kounutan ta nog si Isus tidu sog patoy. ²⁵ Po' sabap sog dusaanan ta, binogoy ion nog Mikpongon nog matoy. Bu pitubu' non da ion puli' bagun mawa' og dusaanan ta sog Mikpongon.

5

Moglogomigus og gotowanan dia sog Mikpongon

¹ Dadi, sabap sog kopongandol ta dianon, mawa' na og dusaanan ta dianon bu moglogomigus ita na nog Mikpongon

bianan sog Kounutan ta nog si Isukristu. ² Po' bianan dianon, tinulung ita na nog Mikpongon sabap sog kopongandol ta dianon. Bu og tulung nog Mikpongon mimung og pagon nog kotubu' ta dianon. Bu migda'da' ita sabap sog dodomaan ta nog ngon gondow non, moksolabuk ita dia sog glongas nog Mikpongon. ³ Bu mogda'da' ita dosop numun kitu' po' mikobian ita sog sinsaan. Po' kosunan ta da nog bianan sog sinsaan, mimung mipagon og tud ta. ⁴ Bu bianan dosop sog kopagon nog tud ta, mimung dosop og polomotadon ta nog kosu'atan og Mikpongon dun. Bu bianan sog polomotadon koyon nog kisu'atan og Mikpongon dun, mimung dosop nog ngon dodomaan ta dianon. ⁵ Bu og dodomaan ta kitu' dianon, kosunan ta nog tumanon non nododa' po' og Mikpongon, binunag non og glolaman non sog dialom pusung ta bianan sog Bolakat non nog binogoy non dianita.

⁶ Po' kobon nog pigboya'an ita pa nog dusa, minatong tang nog mosu'at sog Mikpongon nog soliuhan ni Kristu sog patoy og bolodusaan. ⁷ Kosunan ta nog moliang sog gotow og sumoliu matoy sog pakasiotow non nog da'idun tokodoy sala' non. Tibua, bila sopolati non ngon gotow molongas bolotabat non, tingala ngon bayu' og gotow nog maktigolow sumoliu matoy dianon. ⁸ Tibua, og Mikpongon, sabap sog landu' glolaman non dianita, minsan si'oy dia ita sog dialom nog dusa, sinoliuan ita da ni Kristu sog patoy. ⁹ Dadi, og ma'ana non, kotolu'an ita nog da' na og dusa ta bianan sog dugu' non nog miglayas. Bu kona' tibua nitu' po' migawon ita dosop tidu sog polihala' bosia nog Mikpongon dia sog gotowanan. ¹⁰ Po' kobon nog banta ita pa nog Mikpongon, tiniguli' non ita bianan sog kopatoy nog Bata' non, labi na numun koni tobangon non dosop ita bianan sog kotubu' non tidu sog patoy, po' donsama' ita na tiniguli' dianon. ¹¹ Bu kona' tibua nitu', suga'id non, mikpogda'da' ita na sabap sog glam nog miinang nog Mikpongon dianita bianan dia sog Kounutan ta nog si Isukristu. Po'

[‡] 4:17 4:17 Genesis 17:5b

bianan sog kopatoy non, mitiguli' ita na dia sog Mikpongon.

Pa'ali dia ni Adan bu si Kristu

¹² Og dusa nog migulit sog glam nog gotow dini sog glupa'an, sabap da sog sala kotow gotow nog mikodusa. Bu sabap sog dusa, matoy og gotow dun. Dadi, sa'an matoy og glam nog gotow po' sabap sog glam nog gotow mikodusa. ¹³ Po' minsan sog masa nog da' pa bogoyoy og Botad kitu', og gotowanan mikodusa na. Tibua, somo' da'idun Botad kitu', da'idun dosop og tontongan nog dusa. ¹⁴ Tibua, minsan si'oy ma' nitu', tidu sog masa ni Apu' Adan mangoy sog masa ni Apu' Muses, og gotowanan mikpomatooy da minsan si'oy og dusa nilan sog Mikpongon, ondi' ma' nog dusa ni Apu' Adan kitu' nog kopongantu non dia sog Mikpongon.

Si Apu' Adan kitu', domikian mama' nog glogyawan po' ngon dosop sala kotow gotow tumoluyuk dianon. ¹⁵ Tibua, da' ilan da pogbatuk po' da' pogbatuk og doksu'an nog dusa ni Apu' Adan kitu' bu og glolat nog Mikpongon sog gotowanan. Po' modakol nog gotow minatoy kobal nog dusa nog sala kotow nog si Apu' Adan. Tibua, og dusa ondi' mokantu sog tulung nog Mikpongon bu og binogoy non kitu' dia sog gotowanan bianan sog glolat bu glolaman nog sala kotow nog si Isukristu. ¹⁶ Po' ngon doda' og piktingkaan nog doksu'an nog miktidu sog dua' kotow koyon. Po' tidu sog solabuk da og dusa ni Apu' Adan kitu', miimung polihola'on glam nog gotow dun. Po' glam nog gotow bolodusaon. Tibua, sabap sog glolat nog Mikpongon nog binogoy non sog gotowanan, og gotow kotolu'an nog Mikpongon nog da' na og dusa non. ¹⁷ Po' sabap sog dusa nog sala kotow kitu', og patoy migbaya' dia sog gotowanan. Golom pa og doksu'an nog miinang nog sala kotow kitu' nog si Isukristu. Po' simasima gotow tumabuk nog mosolag koni nog tulung, bu og kodulusan nog binogoy nog Mikpongon sog gotowanan, kobogayan ion nog baya' mogbaya' dia sog kotubu' non bianan sog sala kotow kitu' nog si Isukristu.

¹⁸ Dadi, og doksu'an nog sala kotow nog mikodusa kitu', miimung glam nog gotow polihola'on nog Mikpongon. Bigya' non, og doksu'an nog ginang nog sala kotow kitu' nog kodulusan, miimung mogawon glam nog gotow dun tidu sog dusaanan nilan bu mimung dosop nog kotubu' nilan. ¹⁹ Bu sabap sog kopongantu nog sala kotow kitu' dia sog Mikpongon, miimung bolodusaon og glam nog gotow. Saka, sabap sog kopokokunut nog sala kotow kitu' dia sog glegan nog Mikpongon, mimung modakol og gotowanan nog midulus dun.

²⁰ Po' dangan binogoy og Botad kitu', miimung migdungag og dusaanan dun. Tibua, minsan si'oy migdungag og dusaanan nog gotow, labi pa ditu' og tulung nog Mikpongon. ²¹ Dadi, sabap sog patoy, motongow og baya' nog dusa. Domikian dosop nog bianan sog kodulusan, motongow og baya' nog tulung nog Mikpongon nog boya'an ombokbit ita dia sog kotubu' nog da' kopus non bianan sog Kounutan ta nog si Isukristu.

6

Migawon na tidu sog baya' nog dusa

¹ Dadi sabap ditu', olo noma og motalu' ta dun? Sigi ita pota' moginang nog dusa bagun da pododungag og tulung nog Mikpongon dianita? ² Ondi' nododa' mogusoy! Po' da' ita na pogboya'oy nog dusa. Dadi, mologon ita na bosia koit nog dusa. ³ Po' kisunan niu da bayu' nog glam ta nog mikpobunyag na dia ni Kristu Isus, miimung solabuk ita na dianon sog kopatoy non kitu' bianan sog kopogbunyag ta. ⁴ Dadi, bianan sog kopogbunyag ta kitu', misunu' ita na sog kopatoy non bu sog kolobong dianon po' bagun da motubu' ita puli' sog bogu kotubu' ma' nog kotubu' ni Kristu. Po' pitubu' ion puli' nog Mikpongon bianan sog dasig nog Gama' ta sog glangit nog di' kolobian.

⁵ Dadi, bila misunu' ita ma sog kopatoy non, mosunu' ita dosop dia sog kopogbuat non kitu' tidu sog patoy po' sabap ditu', ita si'oy, motubu' ita dosop tidu sog patoy.

⁶ Po' kosunan ta og glegan nog ginungod bakan pokodusa. Tibua, misunu' na itu' kolansang dia ni Kristu sog kudus bagun da mimung nog da' na baya' nog dusa dianita bagun da ondi' ita na mulipon nog dusa. ⁷ Po' sa'an ma' nitu', ain minatoy, mikawa' na tidu sog baya' nog dusa.

⁸ Dadi, bila misunu' ita ma sog kopatoy ni Kristu, og tud ta, motubu' ita dosop dianon. ⁹ Po' kosunan ta nog sabap sog kopokpotubu' dianon tidu sog patoy, di' na ion matoy mokpuli'. Og ma'ana non, da' na og baya' nog patoy dianon. ¹⁰ Po', sabap sog kopatoy non kitu', da' na ion dia sog gongkoman nog dusa, bu mitubu' ion dia sog Mikpongon.

¹¹ Dadi, domikian dosop nog ma' nitu' ita. Dadi, pikil niu nog minatoy amu na dia sog dusa, bu mitubu' amu na dia sog Mikpongon sabap sog kosolabuk niu dia ni Isukristu. ¹² Og glawas niu, na' niu na potiangon pogboya'an nog dusa po' bagun amu na ondi' mokohinang nog ain glegan koyon nog di' pia. ¹³ Bu na' amu na moguakil nog polongkapan nog glawas niu dia sog dusa nog boya'an mokohinang amu nog di' pia. Suga'id non, sumboy uokilon niu na og glawas niu dia sog Mikpongon po' mama' nog pitubu' non na amu tidu sog patoy. Dadi, uakil niu na og tibuk nog glawas niu dianon bagun non da minang og kodulusan bianan daniu. ¹⁴ Po' sumboy ondi' amu nododa' pogboya'an nog dusa. Po' da' amu na dia sog baya' nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses kobon nitu'. Suga'id non, dia amu na sog baya' nog tulung nog binogoy nog Mikpongon dianita.

Gulipon sog kodulusan

¹⁵ Dadi, bila ma' nitu' nog da' ita noma dia sog baya' nog Botad kitu', suga'id non, dia ita noma sog baya' nog tulung nog Mikpongon, mogusoy ta' nog sigi ita pa moginang nog dusa? Ondi' nododa' mogusoy! ¹⁶ Po' ain momikil nog mama' nion, og ma'ana non, da' non pikiloy pa'ali sog gotow nog bila uokilon non og glawas non sog pakasiotow non, minsan olo dondagan dianon bilangan non. Og ma'ana non, ion og gulipon na nog gotow

kitu'. Domikian da ma' nion og gotow nog miulipon dia sog dusa otawaka miulipon dia sog Mikpongon. Pomili'on ta bog ain ita pomilang. Po' bila og Mikpongon bilangan ta, og doksuan non og kodulusan. Tibua, bila og dusa bilangan ta, og doksuan non patoy asta sog da' kopus non. ¹⁷ Tibua, posolomatan ta og Mikpongon po' dini kitu' minsan si'oy miulipon amu dia sog dusa, dangan midongog niu og motud nog Guksugan kitu', tinabuk niu bu miktantu amu mokokunut dun. ¹⁸ Dadi, sabap ditu' mikawa' amu na tidu sog baya' nog dusa bu miimung amu na mama' nog gulipon dia sog kodulusan.

¹⁹ Sa'an mokopktalu' u ma' nini po' mosompun amu pa koit dia sog dusa. Po' kobon nog da' amu pa dia sog pigdotu'an nog Mikpongon, inuakil niu og glawas niu dia sog kohinangan koyon nog mokolaton boya'an posisaya' pogdungag og glegan niu nog mokolaton koyon nog kohinangan. Tibua numun koni, dia amu na sog pigdotu'an non. Dadi, uakil niu na og glawas niu dia sog baya' nog kodulusan bu inang niu na ain ginang nog kosu'atan og Mikpongon dun. ²⁰ Po' kobon nog dia amu pa sog baya' nog dusa, og glegan niu onda' da pogboya'oy nog glegan nog kodulusan. ²¹ Dadi, olo ma og glongas nog kohinangan niu kitu' nog saka kisipogan amu dosop dun numun koni? Onda'idun da su'usa. Po' og doksuan non kitu' og patoy nog asta sog da' kopus non. ²² Tibua numun koni, ginawon amu na tidu sog baya' nog dusa bu miimung amu na nog pigboya'an nog Mikpongon. Dadi, og glongas non, og kodulusan niu. Bu og doksuan non, og kotubu' nog asta sog da' kopus non. ²³ Po' og tumbas nog dusa og patoy, tibua, og bogoy nog Mikpongon dianita og kotubu' nog asta sog da' kopus non bianan dia sog Kounutan ta nog si Kristu Isus.

7

Og pinonggi'an nog duoyan nog gotow

¹ Pigilugan, kosunan ku nog mosabut niu da og poktolu'on ku koni, po' glam niu, misabut niu na og botad. Og botad

mogbaya' sog gotow solian nog totubu' pa. ² Ibalat da sog botad mogduoy, og glibun, ondi' non ombolong og glaki non solian nog totubu' pa og glaki non koyon. Tibua, bila minatoy na og glaki non, og glibun non koyon miluas na sog baya' nog botad sog mogduoy. ³ Po' sog botad kitu', bila migbolong ilan bu og glibun koyon mogduoy puli' saka totubu' pa glaki non, og ginang non koyon minglaki. Tibua, bila minatoy na glaki non kitu', miluas na ion dia sog baya' nog botad kitu', minsan si'oy mogduoy ion puli'.

⁴ Dadi, pigilugan, domikian dosop ma' nitu', pa'ali sog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses kobon nitu', sabap sog kosolabuk niu dia sog glawas ni Kristu, minatoy na og glegan niu dia sog ginungod. Dadi, da' amu na pogboya'oy nog Botad kitu'. Suga'id non, numun koni, amu koyon si Kristu na dun, nog ion og pitubu' kitu' puli' tidu sog patoy bagun ita mimung nog sosoligan nog Mikpongon sog ain og kosu'atan ion dun. Bianan dosop sog kotubu' non mokpuli' tidu sog patoy, miimung ita nog pigotowan nog Mikpongon moginang nog ain kosu'atan ion dun. ⁵ Po' kobon nog pigboya'an ita pa nog dusa, sabap sog Botad kitu', og glegan nog dusa sog glawas ta moginang nog di' pia boya'an miinang ta og kohinangan nog doksu'an non og patoy. ⁶ Tibua numun koni, sabap sog minatoy ita na dia sog baya' nog dusa, og dusa ondi' na mokopogbaya' dianita. Og ma'ana non, miluas ita na tidu dia sog baya' nog Botad kitu'. Dadi og ma'ana non, og kopoginang ta nog glegan nog Mikpongon, da' pobianoy sog kopokokunut ta nog Botad kitu' nog sinulat, suga'id non, kopoginang ta nog glegan non bianan sog kopokokunut ta dia sog glegan nog bogu kotubu' nog Bolakat nog Mikpongon dianita.

Pa'ali sog dusa bu og Botad kitu'

⁷ Dadi bila ma' nitu', olo gidoy motalu' ta dun pa'ali sog poktiduan nog dusa? Mikodusa ita ta' buan sabap sog kopogunut ta nog Botad kitu'? Onda' da. Suga'id non, tidu sog bonduan kitu'

dun, misabut ta bog olo ma'ana nog dusa. Po' sopolati non, og bonduan kitu', somo' da' pogondi'oy og gotowanan mima sog golota' nog duma nilan, di' nilan bosia kosunan bog olo ma'ana nog gimaan koyon. ⁸ Dadi, bianan sog bonduan kitu', og gotowanan miimung kopogboya'an ilan nog dusa. Og doksu'an non, miglologinis tanan og gimaan nog gotowanan. Somo' da'idun og bonduan kitu', da'idun dosop og baya' nog dusa. ⁹ Po' sopolati akon, mitubu' u na nog masa pa nog da' u kosabut og bonduan kitu'. Tibua, dangan minatong og bonduan kitu', og dusa mama' nog mitubu' mokpuli' boya'an misabut u nog totubu' u si'oy, minatoy u da sabap sog dusa. ¹⁰ Og bonduan kitu' bosia, og bianan ta motubu' nog asta sog da' kopus non. Saka, miimung motanan nog bianan ta sog patoy nog asta sog da' kopus non. ¹¹ Dadi og dusa, mikopongimakat lumimbung dianakon po' tidu sog kosabut u nog bonduananan nog dia sog Botad kitu', kolele og doksu'an non og kotubu' nog da' kopus non, miimung nog patoy nog da' kopus non. ¹² Tibua, og Botad kitu' bu bonduananan, molongas, bu mosigda, bu midulus.

¹³ Dadi, sabap sog kolongas nog bonduan kitu', dinotongan u ta' buan nog patoy nog da' kopus non? Onda' le. Tibua, sa'an dotongan u nog patoy, sabap da sog dusa. Dadi, bianan sog glongas nog bonduananan kitu', misabut u na og ma'ana nog dusa. Dadi, sabap sog dusa koyon, miimung matoy u dun nog asta sog da' kopus non. Sa'an itu', motampal doda' tokodoy bog andun kolaton og dusa.

¹⁴ Kosunan ta nog Botad kitu' pa'ali sog kinodiwata, tibua, akon, sagya u da ginungod bu mama' u dosop nog gulipon nog dusa. ¹⁵ Misobu' u nog ponginangan ku po' ain kolegan ku nog gomba'is bosia inangon, di' u itu' minang, suga'id non, og minang u ain kitu' og molaton ku bosia. ¹⁶ Dadi, bila minang u og di' u kitu' bosia moleg moginang dun, og ma'ana non, sog dialom pikilan ku, kosunan ku nog molongas da og Botad kitu'. ¹⁷ Dadi, bila ma' nitu' og ginang u, kona'

u na dili og miginang nog molaton kitu'. Suga'id non, sa'an itu' miinang u, po' sabap sog dusa nog migonong sog glawas u. ¹⁸ Dadi sa'an itu', kosunan ku nog da'idun nododa' og gomba'is mogonong sog glawas u nog pigboya'an nog dusa. Po' minsan si'oy og glegan ku moginang nog ain gomba'is, ondi' u mokopoginang dun. ¹⁹ Bu og minang u, kona' og gomba'is kitu' nog inangon ku bosia, suga'id non, ain molaton ku kitu' nog ondi' u bosia pia moginang dun, alu'alu' kitu' tanan minang u. ²⁰ Dadi, og doksu'an nog poktolu'on ku koni, bila inangon ku ain og gondi' u kitu' bosia pia moginang dun, og ma'ana non, kona' u na dili miginang dun, suga'id non, sabap sog dusa koyon nog migonong sog glawas u.

²¹ Dadi tidu ditu', mitongow ta nog ma' nini nododa' og botad nog dusa, bila moleg u bosia moginang nog gomba'is, sokali' og minang u og molaton. ²² Po' sog dialom pikilan ku omba'is u bosia tokodoy nog munut u sog Botad nog Mikpongon. ²³ Tibua, ombatik u dosop og glegan nog ginungod nog moleg bosia mantu dia sog glegan nog pikilan ku. Dadi, sa'an itu' miimung nog domikian mama' u nog binilanggu' dia sog botad nog ginungod nog pigboya'an nog dusa. ²⁴ Dadi og doksu' non, migla'at tanan bosia og pikilan ku dun. Po' sima gidoy buan og mikogawon dianakon tidu sog ginungod koni nog doksu'an non og patoy nog asta sog da' kopus non? ²⁵ Posolomatan ku og Mikpongon! Po' ion ginumawon dianakon bianan dia sog Kounutan ta nog si Isukristu.

Dadi akon, og pikilan ku pigboya'an nog Botad nog Mikpongon, tibua, pa'ali sog ginungod, pigboya'an u nog botad nog dusa.

8

Pa'ali sog kotubu' nog miktidosog Bolakat nog Mikpongon

¹ Dadi sa'an itu', simasima og gotow nog sinumolabuk na dia ni Kristu Isus, ondi' na polihola'on nog Mikpongon. ² Po' bianan dia ni Kristu Isus, dia ita na sog

baya' nog Bolakat nog Mikpongon nog doksu'an non og kotubu'. Po' migawon ita na tidu sog baya' nog dusa nog doksu'an non og patoy. ³ Sabap sog dusa dia sog ginungod kiowa'an nog dasig og Botad kitu'. Tibua, og di' minang nog Botad kitu' miinang nog Mikpongon. Dadi, sa'an itu' pipangoy non og dili Bata' non dini sog dunya pibian sog sagyaotow bagun ion matoy domikian da ma' nog ginungod nog bolodusaon. Po' sabap sog kopatoy non, dinag non og dusa dia sog ginungod. ⁴ Sa'an ininang non nog ma' nitu' po' bagun ita mokunut nog dondagan dia sog kodulusan po' og polomotadon ta onda' na pogboya'oy nog dusa, suga'id non, pigboya'an na nog Bolakat nog Mikpongon. ⁵ Po' simasima og gotowanan nog mikokunut sog dili glegan nog pigboya'an nog dusa, pitigbung nilan na og pomikilan nilan dia sog glegan nog dusa. Tibua, simasima og gotowanan nog mikokunut sog glegan nog Bolakat nog Mikpongon, pitigbung nilan na og pomikilan nilan sog glegan nog Bolakat kitu'. ⁶⁻⁷ Dadi, bila og pikilan nilan pigboya'an na nog Bolakat nog Mikpongon, og doksu'an nilan og kotubu' bu og kotikna' nog pomikilan. Tibua, og gotowanan kitu' nog pikilan nilan pigboya'an pa nog dusa, og doksu'an nilan og patoy. Po' sa'an ma' nitu', ain og momikil koyon nog dusa, polongantu bu og banta nog Mikpongon. Bu da' pa poguakil sog baya' nog Mikpongon, bu di' non tanan itu' munut. ⁸ Dadi, simasima og gotow nog pigboya'an pa nog dusa, ondi' nododa' mokinang nog ain kosu'atan og Mikpongon dun.

⁹ Tibua amu koyon, pigonongan amu na nog Bolakat nog Mikpongon bu pigboya'an non na amu. Po' og polomotadon niu koyon, onda' na pogboya'oy nog dusa. Dadi, simasima og gotow nog da' pa kopogonongoy nog Bolakat ni Kristu, kona' ni Kristu dun. ¹⁰ Tibua, bila si Kristu dia na niu, minsan si'oy og glawas niu matoy sabap sog dusa, tibua, og glimukud niu motubu' da sabap sog kodulus niu sog Mikpongon. ¹¹ Po' Mikpongon og mikpotubu' puli' dia ni Isus tidu sog

patoy. Dadi, bila og Bolakat non dia na niu, potubu'on non dosop og dili glawas niu bianan sog Bolakat non.

¹² Dadi pigilugan, bila ma' nitu', ngon polosuku'an ta dun. Sumboy ondi' ita na mokokunut dia sog polomotadon kitu' nog pigboya'an nog dusa. ¹³ Po' bila mokokunut amu dia sog polomotadon koyon nog pigboya'an nog dusa, matoy amu doda' dun asta sog da' kopus non. Tibua, bianan sog tabang nog Bolakat nog Mikpongon daniu, binolong niu na og kohinangan koyon nog di' pia nog tidu sog ginungod, bu motubu' amu asta sog da' kopus non. ¹⁴ Po' simasima og gotow nog pinulu'an na nog Bolakat nog Mikpongon, miimung na ion nog bata' nog Mikpongon. ¹⁵ Po' og Bolakat kitu' nog tinabuk niu tidu dianon, kona' nog bagun amu mulipon dun nog boya'an mokopuli' amu dia sog susaan. Suga'id non, binogoy nog Mikpongon daniu og Bolakat non bagun amu mimung nog gombata'anan non. Bu sabap sog Bolakat non, mosabi ta og Mikpongon nog Ama'. ¹⁶ Po' og Bolakat non dumuma dia sog dialom pikilan ta moktalu' nog ita doda' og tantu na nog gombata'anan nog Mikpongon. ¹⁷ Dadi bila ita og gombata'anan non na, miimung na nog mikopomusaka' ita dia sog Mikpongon bu mikoduma ita dosop dia ni Kristu sog kopomusaka' non. Dadi, sabap nog inunungan ta ion dia sog sinsaan non, mosunu' ita dosop sog koba'is bu kotas non kitu'.

Og gomba'is nog matong sog boloma'dinglag

¹⁸ Kosunan ku og sinsaan ta numun koni, di' mokantu sog landu' koba'is bu kotas nog ompotongow non dianita bu bogoyon non dianita sog boloma'dinglag. ¹⁹ Po' glam nog piongon nog Mikpongon, landu' pogdodama nilan nog ompotongow na og gombata'anan nog Mikpongon. ²⁰ Po' og glam nog piongon koyon, miimung ma' nog da' doksu' non. Kona' po' dili baya' nilan, suga'id non, sabap sog baya' nog Mikpongon. Po' og dodomaan nog glam nog piongon koyon nog ngon

da ²¹ gondow non nog di' ilan na pobianon moludak, bagun mosunu' ilan dosop kotonamoy dia sog gombata'anan nog Mikpongon sog kopoluas dianilan tidu sog dusa.

²² Po' kosunan ta og glam nog piongon koyon, mikolong tidu pa sog tolipunan asta pa sog numun koni, domikian da ma' nog glibun nog pinokitan. ²³ Bu kona' tibua nitu', minsan si'oy ita nog kibogayan na nog Bolakat nog Mikpongon nog piuna non dianita, mama' dosop nog mokolong og dialom pikilan ta nog solian ta mogbagad nog gondow kitu' nog kopoglogombata' non dianita, ion non ion nog gowonon non og tibuk nog glawas ta tidu sog baya' nog dusa. ²⁴ Po' sabap sog dodomaan ta koni, ion non ion nog mitabang ita na tidu sog dusa. Sa'an itu', pogdodomaan ta po' da' pa kotuman. Somo' mituman na, di' ta na ion pogdodomaan po' mitabuk ta na. ²⁵ Tibua, solian pa nog da' pa kotuman og pogdodomaan ta kitu', sumboy ompayat og ponutus ta mogbagad dun. ²⁶ Bu doma, sabap sog da' pagas ta, tobangan ita dosop nog Bolakat nog Mikpongon sanan ta mogbagad dun. Po' di' ta bosia kosunan bog olo og kopogyakin ta. Tibua, og Bolakat nog Mikpongon mongoningoni pa'ali dianita bianan sog di' motalu' nog saga ponolu'on. ²⁷ Po' og Mikpongon, sunan non asta og dialom pikilan nog gotow, bu kosunan non dosop og pikilan nog Bolakat non. Po' og kopongoningoni nog Bolakat non pa'ali sog pigotowan nog Mikpongon, dumalan doda' da dia sog baya' bu glegan nog Mikpongon.

²⁸ Bu kosunan ta nog ion dosop dumuma sog ain molalam sog Mikpongon nog inonggat non mokokunut dianon bagun og doksu'an nilan molongas og glam non. ²⁹ Po' og Mikpongon, ain donsama' non na kosunan nog mokokunut ilan dianon, pidonsama' non na ilan mimung nog mama' nog Bata' non kitu' nog si Isukristu po' bagun ion mimung nog gulangbata' sog glam nog gombata'anan nog Mikpongon. ³⁰ Dadi, glam nog mimung nog ma' nog Bata'

non, pigonggat non ilan. Bu glam nog mionggat non, inawa' non dianilan og dusaanan nilan. Bu glam nog inowa'an non nog dusa, piampu' non na ilan dia sog kotas non nog di' kolobian.

Og glolaman nog Mikpongon dianita bianandia ni Isukristu

³¹ Dadi bila ma' nitu', olo ma doga motalu' ta dun? Po' bila og Mikpongon lumampi' dianita, da'idun na og mokantu dianita. ³² Po' sabap dianita, minsan si'oy og dili Bata' non, da' ion pogalalangalang muakil dun dia sog patoy. Dadi, bila binogoy non og dili Bata' non dianita, labi na di' non dosop pogalalangalang mogoy dianita asta og glam non bagun ita kopopiaon dun. ³³ Dadi, sima gidoy buan mokosumbung dia sog ain pinili' nog Mikpongon? Da'idun. Po' Mikpongon tanan miktalu' dun nog da'idun na og sala' nilan dianon. ³⁴ Dadi bila ma' nitu', sima buan gidoy togo baya' luma'at dianilan? Da'idun. Po' si Kristu Isus, og minatoy dianilan, labi na dangan migbuat na ion tidu sog patoy, piotas na ion nog Mikpongon ditu' sog gibaan non. Bu kobon non mongoningoni pa'ali dianita. ³⁵ Dadi bila ma' nitu', sima buan gidoy mokawa' dianita sog glolaman ni Kristu? Da'idun minsan sima. Po' minsan si'oy og sasow, otawaka og pihit bu glogon, otawaka og gunus bu komiskin, otawaka kondokondok bu patoy, da'idun nododa' mokawa' dianita dia sog glolaman non. ³⁶ Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Sabap sog kopokokunut nami dianika, dia ami sog kopotayan glabungsolom po' miimung ami mama' nog bilibili nog posungu' na sumboli'on."* ³⁷ Tibua, sa'an mokopondag ita tokodoy sog minsan si'oy olo matong dianita, po' sabap sog Mikpongon nog ion doda' molalam dianita. ³⁸⁻³⁹ Po' kosunan ku da nog da'idun nododa' mokawa' dianita sog glolaman nog Mikpongon nog bianan dia sog Kounutan ta nog si Kristu Isus, da' bigya' minsan si'oy patoy otawaka kotubu', minsan si'oy og moloikatanan otawaka kodiwotaan, minsan si'oy og

numun koni otawaka sog boloma'dinglag, minsan si'oy olo gininisan nog bolakat sog glangit otawaka sog dialom lupa', minsan og glam nog piongon nog Mikpongon, onda'idun nododa' og mokawa' dianita dia sog glolaman nog Mikpongon.

9

Pa'ali sog bansa Israel og pinili' nog Mikpongon

¹ Tolu'on ku nog motud bianan sog kosolabuk u dia ni Kristu. Di' u mogloput, bu og pikilan ku koni pinulu'an nog Bolakat nog Mikpongon. ²⁻³ Po' kobon non, landu' susaan ku bu ma' nog kipusunan u sabap sog bansa Israel, po' ilan og salu bansa u. Somo' bosia mimung nog motabang ilan dun, akon mongatas sumpaan nog Mikpongon bu mosuoy dia ni Kristu. ⁴ Po' ilan bosia og pinili' nog Mikpongon nog dili piglogombata'anan non. Bu binogoy na bosia dianilan og silow nog kotas nog miktidu sog Mikpongon. Binogoy dianilan og Kuposadan nog Mikpongon pibian dia ni Apu' Abraham, bu og Botad kitu' pibian dia ni Apu' Muses kobon nitu'. Kisunan nilan na bosia og tantu nog kopoktamuy sog Mikpongon. Bu binogoy na dianilan glam nog pinasad kitu' nog Mikpongon. ⁵ Og pangkat ilan nog mokogulanganan kitu' kobon nitu'. Bu bianan dosop dianilan og pangkat ni Kristu pa'ali sog kobata' dianon nog sanyaotow. Po' ion tanan og Diwata bu og Pogbaya' sog glam non. Dianon og sanglit asta sog da' kopus non. Amen.

⁶ Dadi, minsan si'oy misimoy bosia og bansa Israel sog glegan nog Mikpongon dianilan, mituman da og tinalu' kitu' nog Mikpongon pa'ali sog bansa Israel kobon nitu'. Ngon pa' lual og bansa Israel, og gotowanan nog pinili' nog Mikpongon. Tibua, kona' po' sabap sog pangkat ilan ni Apu' Israel nog boya'an miimung ilan nog bansa Israel. ⁷ Bu domikian dosop og piglogombata'anan ni Apu' Abraham kitu', kona' po' sabap nog pangkat ilan ni Apu' Abraham nog boya'an miimung ilan nog gombata'anan non. Suga'id non,

* 8:36 8:36 Salmu 44:22

ma' nini og tinalu' nog Mikpongon kitu' dia ni Abraham nog sinulat dia sog Kitab, "Og tantu gombata'anan mu dia poktidu sog bata' mu nog si Isak."* 8 Dadi, og ma'ana nog pigolong non kitu', og gombata'anan ni Apu' Abraham koyon, kona' po' miktidu ilan dia sog glawas non. Suga'id non, ain tinumud bu mingandol sog Mikpongon mama' ni Apu' Abraham dangan midongog non og pasad kitu' nog Mikpongon dianon, mimung ilan nog gombata'anan ni Apu' Abraham bu og gombata'anan dosop nog Mikpongon. 9 Po' ma' nini og talu' kitu' nog pinasad nog Mikpongon dianon, "Sog tang nog ma' nini, mokpuli' u dini, bu si Sara mogbata' na nog glaki."†

10 Bu domikian dosop ma' ni Apu' Isak bu og duoy non nog si Apu' Rebeka nog solian pa nog bodos ion nog bata' nilan kitu' nog gapid, og pidonsama' tumalu' nog Mikpongon dianon pa'ali sog gombata' nilan nog 11-12 "Og kongudan mulipon dia sog gulang bata' dianon."‡ Og gombata' kitu', da' ilan pa pokopoginang nog gomba'is otawaka molaton po' da' ilan pa bota'oy. Dadi, og ma'ana non, og Mikpongon, og baya' non da momili' nog ain kolegan non po' ngon potugyuan non dun. Bu og kopomili' non dianilan, kona' po' sabap sog gininang nilan. 13 Dadi, sa'an itu' ma' nini og talu' nog Mikpongon nog sinulat dia sog Kitab, "Milalam u dia ni Jakub, tibua, miangit u dia ni Isau."§

14 Dadi, olo ma gidoy buan og motalu' ta dun? Og Mikpongon mogbigya' ta gidoy? Ondi' da. 15 Po' og talu' nog Mikpongon dia ni Apu' Muses kobon nitu' sinulat dosop sog Kitab nog, "Akon da mogbaya' dun bila tulungon ku og gotow. Bu akon da mogbaya' dun bila lolatan ku og gotow."* 16 Dadi, og ma'ana non, og gotow pinili' nog Mikpongon sabap da sog glolatan nog Mikpongon dianon, kona' sabap sog dili glegan otawaka og ginang nog gotow. 17 Po' sinulat nosop ma' nini og talu' nog Mikpongon dia sog

datu' nog gotow Ehiptuanan kobon nitu', "Sa'an ini piindog u ika mogdatu' po' bagun motongow og dasig nog baya' u bianan dianika, bu bagun dosop diadia u kobantug sog tibuk nog dunya."† 18 Dadi og Mikpongon, lolatan non ain kolegan non lumolat, bu potogason non og pusung nog ain kolegan non mokpotogas.

19 Dadi bila ma' nitu', ngon bayu' og sak nog gotowanan dion dianakon nog iduma gidoy buan og Mikpongon tuntutan non ma ita dun. Po', long nilan dun, sima buan mokopogondi' dia sog Mikpongon? 20 Bila ma' nitu' og sak niu dun, sima a buan nog poksakan mu ma og Mikpongon nog mama' nion? Po' koyon, domikian da ma' nog sinulat dia sog Kitab nog, "Og diniun, ondi' mokopoksak dia sog polondiun koyon dianon nog iduma gidoy buan ma' nion ma og kodiun mu dianakon?"‡ 21 Po' og polondiun koyon og mogbaya' dun bog olo og doksu'an nog diunon non koyon. Po' baya' non da bila sog sotibuk og glupa' diunon non ma' nog kabuk bu og kulon.

22 Domikian dosop ma' nitu' og gininang nog Mikpongon. Po' minsan si'oy moleg bosia mokpotongow bog olo bayu' nog glolingit non sog gotowanan bu og dasig nog baya' non, pipayat non da og ponutus non dianilan nog pikongitan non na bosia, ilan nog posungu' na sog gla'at. 23 Po' sa'an ma' nitu' og gininang non, po' bagun ain kitu' nog kilolatan non, motongow nilan bog andun doda' popia non. Ita og sinimpanan non tumabuk nog popia non bu kopotas non dianita. 24 Po' ita si'oy inonggat non dosop, og bansa Hudyu otawaka kona' Hudyu. 25 Po' ma' nini sinulat nog polomotalas nog talu' nog Mikpongon nog si Hosea dia sog Kitab,

"Og gotowanan nog kona' u bosia og pigotowan, ingolanan ku na ilan nog pigotowan ku. Og bansa nog di' u bosia molalam dun, ingolanan ku na ilan nog kolalaman ku."§

* 9:7 9:7 Genesis 21:12 † 9:9 9:9 Genesis 18:10 ‡ 9:11-12 9:11-12 Genesis 25:23 § 9:13 9:13 Malakai 1:2-3 * 9:15 9:15 Exodus 33:19b † 9:17 9:17 Exodus 9:16b ‡ 9:20 9:20 Isaya 29:16 § 9:25 9:25 Hosea 2:23b

Bu ma' nini nosop og tinalu' non dia sog Kitab,

²⁶ “Og dili gotowanan sog bonua kitu' nog kitolu'an nog kona' ilan og pigotowan nog Mikpongon, kingolanan ilan na nog gombata'anan nog Mikpongon asta sog da' kopus non.”*

²⁷ Bu ma' nini dosop og talu' nog polomolatas nog talu' nog Mikpongon nog si Isaya nog sinulat sog Kitab pa'ali sog bansa Israel,

“Minsan si'oy og dakol nog gotowanan sog bansa Israel ma' nog dakol nog glinongowan nog pontad, ain da misama', og motabang.

²⁸ Po' og Mikpongon og Pogbaya' sog glam non. Bu bila modopot na sog gondow kitu', pogdoli'doli'an non na dumoksu' og polihala' non dia sog gotowanan dini sog dunya koni.”†

²⁹ Po' domikian da ma' nog pidonsama' non kitu' nog sinulat sog Kitab,

“Ita og gotowanan nog bansa Israel, somo' og pangkat ta da' soma'oy dianita nog Mikpongon, og doksu'an ta bosia domikian da ma' nog dua' buk kitu' og koliwagan bonua nog Sodom bu Gomora.”‡

³⁰ Dadi bila ma' nitu', olo buan og doksu'an nog poktolu'on ta koni? Og gotowanan kitu' nog kona' Hudyu, minsan da' nilan si'oy ponontongoy og kodulusan dia sog Mikpongon, mikalap ilan dun sabap sog kopongandol nilan dia sog Mikpongon. ³¹ Saka, og gotow Hudyuanan kitu', minsan si'oy pinontong nilan og botad kitu' nog bagun ilan modulus, da' nilan da kalap. ³² Po' sa'an ma' nitu', og koponontong nilan dun, da' nilan bianoy dia sog kopongandol, suga'id non, dia sog sagya ginang nilan. Ion non nion misoksug nilan og batu kitu' nog mokobuksak ³³ nog milabit dia sog Kitab nog ma' nini sinulat dun,

“Tontong niu po' piindog u dia sog koliwagan bonua nog Sion og mosolag

nog batu nog mosoksug nog gotow, og batu nog ombuksak gotow dun. Suga'id non, ain sumalig dianon, ondi' nododa' kosipogan.”§

10

¹ Pigilugan, mosolag tokodoy bosia og glegan ku nog motabang og salu bansa u, og gotowanan nog bansa Hudyu. Bu ma' nitu' dosop og gyakin ku dun. ² Po' kitoksi'an ku nog inatas nilan moktamuy sog Mikpongon. Tibua, og kopoktamuy nilan kitu', onda' pobianoy dia sog motud nog sabut. ³ Po' sabap nog da' nilan unutoy og kodulusan nog miktidu sog Mikpongon, mikpindog ilan bosia nog dili glegan nilan. Dadi, da' nilan tolima'oy og dalan nog Mikpongon dia sog kodulusan. ⁴ Po' si Kristu og kotumanan nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses kobon nitu'. Dadi, simasima og gotow nog mongandol dianon, mimung ilan nog midulus sog Mikpongon.

⁵ Po' ma' nini og talu' ni Muses nog sinulat sog Kitab pa'ali sog kodulusan tidu sog kopokokunut non nog Botad kitu', “Ain mokokunut dun mimung motubu' dion.”*

⁶ Tibua, ma' nini dosop og talu' non nog sinulat sog Kitab pa'ali sog kodulusan nog gotowanan bianan sog kopongandol nilan,

“Sumboy ondi' mogdialompikilan nog, sima gidoy mangoy sog pogonongan nog Mikpongon,”† (bagun mangoy dia ni Kristu).

⁷ “Otawaka, sumboy ondi' mogdialompikilan nog, sima gidoy mangoy sog pogonongan nog ain minatoy na,”‡ (bagun mangoy dosop dia ni Kristu).

⁸ Po' kisunan niu na og talu' kitu' nog sinulat sog Kitab nog,

“Og talu' kitu' nog Mikpongon, dia na sog molani mu. Po' dion tanan sog baba' mu bu asta dia sog dialom pusung mu.”§

* **9:26** 9:26 Hosea 1:10b † **9:28** 9:28 Isaya 10:22-33 ‡ **9:29** 9:29 Isaya 1:9 § **9:33** 9:33 Isaya 28:16. Og batu kitu' pigolong, ion non nion si Isukristu. * **10:5** 10:5 Levitikus 18:5 † **10:6** 10:6 Deuteronomy 30:12 ‡ **10:7** 10:7 Deuteronomy 30:13 § **10:8** 10:8 Deuteronomy 30:14

Og talu' nog Mikpongon koyon nog pigolong, ion non ion og gustalan nami kitu' pa'ali sog kopongandol nog gotow dia sog Mikpongon nog, ⁹ bila moktantu tumud og dialom pusung niu nog pitubu' non si Isukristu tidu sog patoy, bu motalu' niu og tud niu dianon nog, si Isus og Pogbaya', motabang amu na. ¹⁰ Po' dia sog dialom pusung ta og tantu tud boya'an mimung ita nog midulus sog Mikpongon. Bu tidu sog baba' ta motalu' ta og tud ta dia ni Isukristu nog boya'an motabang ita dun tidu sog doksu'an nog dusaanan ta. ¹¹ Po' ma' nini og sinulat sog Kitab, "Simasima og gotow nog tumud dianon, ondi' kosipogan."* ¹² Sa'an tinalu' nog simasima nog gotow, po' og Pogbaya', onda'idun binigya' non minsan olo bonsaoy dun, Hudyu otawaka kona' Hudyu. Po' ion og Pogbaya' sog glam nog gotow, bu mosolag og popia non dia sog ain mokitabang dianon. ¹³ Po' ma' nini og sinulat sog Kitab, "Minsan sima mokitabang dia sog ngalan nog Pogbaya', motabang ion."†

¹⁴ Tibua, olo buan gidoy kopokitabang non dia sog Pogbaya' nog da' pa ion tud? Bu olo buan gidoy og kotud non nog da' non pa kodongog og gustalan pa'ali dia ni Isukristu? Bu olo gidoy mogandun kodongog non dun ual da ngon mangoy mogustal poguna pa'ali dianon? ¹⁵ Bu da'idun dosop mangoy mogustal lual da sugu'on ion poguna mangoy mogustal dianilan. Po' ma' nini og sinulat sog Kitab, "Molongas tokodoy og kodatong nog ain mikpolatas nog Gomba'is nog Guksugan."‡

¹⁶ Tibua, minsan ma' nitu', modakol ompok mokokunut sog Gomba'is kitu' nog Guksugan. Po' ma' nini og talu' ni Isaya kitu' nog sinulat sog Kitab, "Pogbaya', sima gidoy tinumud nog gustalan nami kitu' dianilan?"§ ¹⁷ Dadi, og kopongandol mongon bianan sog kopokinongog nog gotow nog gustalan. Og pigolong koni nog gustalan, ion non og gustalan pa'ali dia ni Kristu. ¹⁸ Dadi og gotowanan kitu',

mikodongog ilan dota' gidoy? Mikodongog ilan da. Po' ma' nini og sinulat sog Kitab, "Og sowalan nilan mipulonag na sog tibuk nog dunya, bu og talu' nilan asta sog goktob nog glupa'an."*

¹⁹ Dadi bila ma' nitu', og pangkatanan ni Apu' Israel kitu', mikosabut ilan da gidoy? Mikosabut ilan da. Po' ma' nini dosop og talu' nog Mikpongon nog pibian non dia ni Muses nog sinulat sog Kitab, "Sabap dianakon, mokopoksibok amu sog gotowanan nog da' kingolanoy og bansa nilan. Bu sabap dianakon, pokongitan niu og bansa nog kulang og sabut non."†

²⁰ Dadi, si Isaya miksibolu' mokpolatas nog talu' nog Mikpongon, "Minsan si'oy da' nilan akon ponontongoy, mitongow nilan da akon. Miksolitongow u dianilan nog minsan si'oy da' ilan poksak pa'ali dianakon."‡

²¹ Bu pa'ali dosop sog pangkatanan ni Apu' Israel kitu', ma' nini og talu' nog Mikpongon nog sinulat sog Kitab, "Glabungsolom pogonggaton ku bosia ilan, minsan si'oy og polongantu ilan dianakon."§

11

¹ Dadi bila ma' nitu', tinolikudan ta' buan gidoy nog Mikpongon og pigotowan non? Onda' da. Po' akon og gotow Israel u tanan bu og pangkat ni Apu' Abraham bianan sog kipongkatoy u dia ni Apu' Benjamin. ² Og Mikpongon, onda' non tolikudoy og pigotowan non nog pinili' non tidu sog donsama'. Po' kosunan niu da og talu' nog polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon nog si Iladya nog sinulat dia sog Kitab. Sinumbung non og salu bansa non nog Israel dia sog Mikpongon. Ma' long non dun,

³ "Pogbaya', pimunu' nilan og polomolatasan nika, bu linoglag nilan og pogbotangan nog pomalas nilan dianika. Sala u da misama', bu

* **10:11** 10:11 Isaya 28:16 † **10:13** 10:13 Joel 2:32 ‡ **10:15** 10:15 Isaya 52:7 § **10:16** 10:16 Isaya 53:1

* **10:18** 10:18 Salmu 19:4 † **10:19** 10:19 Deuteronomy 32:21b ‡ **10:20** 10:20 Isaya 65:1 § **10:21** 10:21

Isaya 65:2 * **11:3** 11:3 1 Kings 19:10

boya'an bunu'on nilan tanan bosia akon dun."*

⁴ Kosunan niu dosop bog olo tabal nog Mikpongon dia ni Iladya nog sinulat sog Kitab,

"Sinumama' u laga' pitu ngibu kotow og pigotowan ku nog da' poktamuy dia ni Baal."†

⁵ Dadi, domikian da ma' nog numun koni, ngon dosop og sinama' nog Mikpongon po' pimili' non sabap sog tulung non kitu'. ⁶ Kona' po' sabap sog ginang nog gotow, suga'id non, sabap da sog tulung non kitu'. Po' somo' tulungon non og gotow sabap sog ginang non, og ma'ana non, kona' na og tulung.

⁷ Dadi, olo ma doksu'an nog poktolu'on koni? Og ponontongon nog gotow Israelanan nog minsan landu' kopogapas nilan monontong dun, da' nilan kalap. Saka, og duma nilan kitu' nog pinili' nog Mikpongon nog mingandol dianon, mikalap ilan dun. Ain da' kitu' pokalap dun, mitogas og pusung nilan. ⁸ Po' ma' nini sinulat sog Kitab,

"Sabap sog Mikpongon, miimung miglokobol og pikilan bu pusung nilan boya'an og mata nilan ondi' mokotongow bu og tolinga nilan ondi' mokodongog asta pa sog numun koni."‡

⁹ Bu ma' nini dosop og pongoningoni ni Dabid nog sinulat sog Kitab,

"Solian nilan mogloliag sog kologya'an nilan, motaban ilan bu mangka kukpa'oy. Modogdag ilan bu kosuli'an ilan nog kolaton nilan.

¹⁰ Molamong mata nilan boya'an nog ondi' ilan mokotongow, bu mogbokutut ilan mogbaba nog sinsaan asta sog da' kopus non."§

Og pa'ali sog kogawon nog ain kona' Hudyu

¹¹ Dadi, bila ma' nitu' nog mikpogbuksak ilan ma, mibuksak ilan nota' gidoy boya'an nog di' ilan na motabang dun? Onda' da. Suga'id non, sabap sog dusaanan nilan koyon, og tabang

midopot na minsan sog gotowanan nog ain kona' Hudyu. Bu sa'an itu' ma' nitu', po' bagun dosop og gotow Hudyuanan koyon, mima ilan dun. ¹² Dadi, bianan sog dusaanan nog gotow Hudyuanan bu bianan dosop sog kosimoy nilan sog glegan nog Mikpongon dianilan, miimung mosolag popia sog duma gotowanan nog kona' Hudyu. Tibua, bila midopot na og dakol nog gotow Hudyuanan nog misunu' na kogawon dianilan tidu sog dusa, labi pa ditu' og popia dia sog gotowanan.

¹³ Og poktolu'on ku koni dianiu, nog ain kona' Hudyu. Akon, sinugu' u mogustal dia sog gotowanan nog kona' Hudyu. Bu monamal u mogustal dianiu. ¹⁴ Po' gomonsunoy sabap sog sugu'an koni dianakon, mima og salu bansa u dun nog Hudyu boya'an ngon tanan mogawon dianilan tidu sog dusa. ¹⁵ Po' bianan sog da' ilan kodukakit dun solianlian sabap sog kopongmungyas nilan, og gotowanan nog kona' Hudyu, miimung nog mitiguli' ilan dun dia sog Mikpongon. Tibua, bila modopot na nog modukakit ilan sabap sog tud nilan sog Mikpongon, mama' ilan na nog mitubu' tidu sog patoy.

¹⁶ Ibalat da sog kopogimung nog pan, bila ngon sotibuk og pan, saka og putuk non koyon bogoyon sog Mikpongon, asta pa og sama' non koyon ion na dun. Bu domikian dosop sog gamut nog kayu, bila og gamut non binogoy na sog Mikpongon, asta glam nog pangaanan nog kayu koyon, ion na dosop dun. ¹⁷ Bu ibalat dosop sog kayu nog pimula, bila ngon panga non nog sinopek po' suklian nog len panga tidu sog len kayu nog kona' pomulan, motubu' dosop dion og len panga koyon. Dadi, amu koyon domikian da ma' nog pangaanan nog kayu koyon nog kona' pomulan. Pisolabuk amu na dia sog gamut nog kayu koyon nog pimulan. Dadi bila ma' nitu', miksolabuk amu na nog kotubu'. Po' og gotow Hudyuanan koyon domikian da ma' ilan nog kayu kitu' nog pimula. ¹⁸ Dadi, na' niu tokodoy ilan poksudi'an nog mikpoksopak ilan domikian ma' nog pangaanan. Na' amu mogbonsag

† 11:4 11:4 1 Kings 19:18 ‡ 11:8 11:8 Deuteronomy 29:4, Isaya 29:10 § 11:10 11:10 Salmu 69:22-23

po' sagya panga amu da. Bu kosunan niu kona' og panga mokpotubu' sog gamut, suga'id non, og gamut mokpotubu' sog panga non. ¹⁹ Dadi, sumboy dosop da'idun momikil nog sa'an sinopek og pangaanan kitu' po' bagun ion posuklion dun. ²⁰ Minsan si'oy motud nog sinopek ilan, sabap da sog kopongmungyas nilan dia sog Mikpongon. Dadi, sa'an mikosukli amu, sabap sog kopongandol niu dia sog Mikpongon. Dadi, sumboy popogonon niu og kopongandol niu bu ondi' amu mogbonsag dun, suga'id non, kondok amu. ²¹ Po' bila og Mikpongon, pingawa' non og gotow Hudyuanan nog saka ilan domikian da ma' nog tantu panga nog batang nog kayu koyon nog pomulan, labi na amu nog kona' Hudyu, pongowa'on non dosop amu.

²² Dadi sabap ditu', motongow ta og glolat bu kopihit doma nog Mikpongon. Ompihit ion dia sog ain mibuksak sabap sog kopongmungyas nilan dianon. Bu mololat ion daniu, bila kobon non dia amu da sog glolat non. Bila onda' amu sog glolat non, amu si'oy gomonsunoy sopekon non dosop. ²³ Bu og gotow Hudyuanan si'oy, bila lumota' ilan na momungyas dia sog Mikpongon, moksud dosop glolaman nog Mikpongon dianilan. Po' og Mikpongon moto tumiguli' dianilan. ²⁴ Po' amu og gotowanan nog kona' Hudyu, domikian da ma' nog panga nog len kayu nog kona' pomulan. Bu tidu amu sopekon, pitapek amu nog Mikpongon dia sog batang nog kayu koyon nog pomulan. Saka, mologon bosia potopekon. Tibua, molomu da potopekon puli' bila og tantu panga non da og sinopek ditu'.

²⁵ Dadi pigilugan, og piktalu' u koni mologon ta bosia sobuton. Tibua, piosun ku na daniu bagun niu da mosabut, bu bagun dosop di' amu mogbugalbugal dun. Po' mitogas og pikilan nog kodokolan nog bansa Hudyu dia sog Mikpongon asta kotoktuban og dakol nog gotowanan sumolabuk dia sog Mikpongon nog ain kona' Hudyu. ²⁶ Dadi sabap ditu', og glam nog bansa Hudyu mogawon tidu sog dusa.

Po' ma' nini sinulat sog Kitab,

“Og Polonabang matong tidu sog bonua nog Sion. Pongowa'on non glam nog kohinangan nog sinoitan nog pangkatanan ni Apu' Jakub kitu'. ²⁷ Koni og pasad u dianilan sog tang nog pongowa'on ku glam nog dusaanan nilan.”*

²⁸ Dadi ma' nitu' si'oy, solian numun koni pa'ali sog Gomba'is kitu' nog Guk-sugan, og gotow Hudyuanan miimung nog banta nog Mikpongon bagun da molakit ain kona' Hudyu nog mama' niu sog pigdotu'an nog Mikpongon. Tibua, pa'ali sog kopili' nog Mikpongon sog bansa Hudyu, ilan doda' og kololaman non sabap sog pasad non sog mokogulangan kitu' kobon nitu'. ²⁹ Po' og Mikpongon, ondi' non sapon og pikilan non pa'ali sog pinili' non kitu' otawaka popia non sog gotowanan. ³⁰ Dadi, amu nog kona' Hudyu, dini kitu' mingantu amu sog Mikpongon. Tibua numun koni, kilolatan non na amu sabap sog pongantu nog gotow Hudyuanan kitu' dianon. ³¹ Sabap sog glolatan nog Mikpongon sog ain kona' Hudyu, miimung mingantu og Hudyuanan dun bagun ilan dosop kololatan nog Mikpongon. ³² Og ma'ana non, glam nog gotow inimung non ma' nog bini-langgu' sabap sog kopongantu nilan sog Mikpongon bagun da ompotongow nog Mikpongon og glolatan non dia sog glam nog gotow.

Sanglit sog Mikpongon

³³ Og kolongas nog Mikpongon ondi' mubadubad sog ponolu'on. Bu og ko-toan bu sabut non, da'idun mokadal dun. Ondi' mustal og glegan non. Bu da'idun dosop mokosabut ³⁴ nog pondayan non. Po' ma' nini og sinulat sog Kitab,

“Sima gidoy buan mokosabut nog pikilan nog Pogbaya'? Sima gidoy buan mokopomali dianon?”†

³⁵ “Sima gidoy buan mikopogbogoy sog Mikpongon nog sumboy sugdaan ion nog Mikpongon dun?”‡

* 11:27 11:27 Isaya 59:20-21 † 11:34 11:34 Isaya 40:13 ‡ 11:35 11:35 Job 41:11

³⁶ Po' ion og Mikpongon nog glam non. Dadi, glam nog piongon, miongon bianan dianon, bu glam non ion da dun. Dadi, dia non og sanglit, bu gadab, bu kotas asta sog da' kopus non. Amen.

12

Polomotadon nog gombata'anan nog Mikpongon

¹ Dadi pigilugan, bila ma' nitu' og glolatan nog Mikpongon dianita, pongonion ku dianiu nog uokilon niu og glawas niu dia sog Mikpongon po' koyon mimung og bogoy niu dianon nog totubu', bu midulus, bu mosu'at dianon. Po' ma' nion og tantu nog kopoktamuy niu dianon. ² Na' amu na moglogiling sog polomotadon nog dinunya. Suga'id non, tugdak niu og Mikpongon sumop nog polomotadon niu bianan sog kopongimbogu non dia sog pikilan niu boya'an kosunan niu bog olo og glegan nog Mikpongon nog ion non ion, og gomba'is, bu modulus, bu ain kitu' og kosu'atan ion dun.

³ Po' sabap sog baya' nog binogoy nog Mikpongon dianakon bianan sog glolat non, tolu'on ku sog monala kotow dianiu, sumboy di' amu ilakad pokpotaspotas nog pikilan niu. Suga'id non, pokpadapada niu og pomikilan niu pa'ali sog dili glawas niu bianan sog kopongandol nog binogoy nog Mikpongon dianiu. ⁴ Po' ibalat da sog tibuk nog glawas nog gotow, miglologinis og povingalan dun, bu miglologinis og polongkapan non. ⁵ Domikian da sog ain sinumolabuk dia ni Kristu, minsan si'oy modakol ita, solabuk da og glawas ta bu miksininkotoy ita. ⁶ Miglologinis og kotoan nog binogoy nog Mikpongon dianita bianan sog glolat non. Dadi, gomiton ta og kotoan ta koyon. Bila binogayan ita nog kotoan mokpolatas nog talu' nog Mikpongon, sumboy polotason ta bianan sog goktob nog kopongandol ta sog Mikpongon. ⁷ Bu bila binogayan ita nog kotoan mogusiba' sog gotowanan, sumboy inangon ta. Bu bila binogayan ita nog kotoan mokpanad, sumboy mokpanad ita. ⁸ Bila binogayan ita nog kotoan

mondolo'isog, sumboy inangon ta. Bila binogayan ita nog pikilan nog tumabang sog ain kilogonan, sumboy motawal ita. Bu bila binogayan ita nog kotoan mogokbit, sumboy potubudan ta kopogokbit ta nog gotowanan. Bu bila binogayan ita nog pikilan lumolat sog gotowanan, sumboy inangon ta dunut da'da'an ta.

Og bayu'bayu' nog glolaman

⁹ Sumboy muktantu ita lumalam sog pakasiotow ta. Pogolig amu sog ain di' pia bu pogoidoy niu ain og gomba'is. ¹⁰ Pokilolamoy amu po' momogilug amu sabap sog kosolabuk niu dia ni Kristu. Poginodaboy amu nog pigilugan niu sog tanud. ¹¹ Ponamal amu dosop kobon non sog ginang niu dia sog Kounutan ta dunut og landu' glolaman niu dianon. ¹² Bu pogda'da' amu sog dodomaan niu dianon. Poglogaga amu dia sog sinsaan niu. Bu pogyakin amu kobon non. ¹³ Bu lolatoy niu dosop og pigilugan nog ain kionda'an. Bu kobon non usiba' niu ain monumbaloy dianiu.

¹⁴ Pogyokinoy niu dia sog Mikpongon nog popiaon non ain mongula'at dianiu. Na' niu ilan ponuyudan. ¹⁵ Bu ain migda'da', duma amu dianilan mogda'da'. Bu ain misusa, duma amu dosop dianilan mosusa. ¹⁶ Poksulutsulut amu sog glam non. Na' amu mokpotaspotas, suga'id non, tolima' niu minsan si'oy ombaba' nog ginang. Bu na' amu mogbonsagbonsag.

¹⁷ Ain moginang nog molaton dianiu, na' niu ilan tumbasan nog molaton. Bu inang niu ain og motulus sog glam nog gotow. ¹⁸ Ponamal amu moginang nog mondom moglogomigus og glam niu. ¹⁹ Amu glokoleanan ku, na' amu moksuli'suli', suga'id non, uakil niu og molaton koyon nog kohinangan dianiu dia sog polihala' nog Mikpongon. Po' ma' nini og talu' nog Mikpongon nog sinulat sog Kitab, "Akon na sumuli', akon na tumumbas dun."*

²⁰ Suga'id non, sumboy og ginangon niu domikian ma' nog sinulat sog Kitab nog, "Bila mogutom og banta niu, pohan niu.

Bu bila kinuow, pinum niu ion.

* 12:19 12:19 Deuteronomy 32:35

Po' og doksu'an non mimung kosi-pogan ion dun. Domikian da ma' nog kitopukan og gulu non nog baga.”†

²¹ Dadi, sumboy di' amu moit nog molaton, suga'id non, pomondag amu sog molaton binaan sog ginang niu nog gomba'is.

13

Sumboy moguakil ita sog ain migokbit nog botad

¹ Sumboy glam nog gotowanan sumangkan dia sog pogaid nog botad. Po' da'idun og baya' nog da' tugdakoy nog Mikpongon. Dadi, ain og gotow nog migokbit nog baya' koyon, tinugdakan ion nog Mikpongon. ² Dadi, ain mongantu dia sog baya' koyon nog tinugdak nog Mikpongon, og ma'ana non, mikopongantu ilan dosop dia sog glegan nog Mikpongon. Dadi, og doksu'an non, polihola'on ilan nog Mikpongon dun.

³ Tibua, ain og gotow nog moginang nog gomba'is, di' ilan mondok nog polihala'. Tibua, ain og gotow nog miginang nog molaton, sumboy mondok ilan nog polihala' nog pogaid koyon nog botad. Dadi, bila moleg amu nog di' amu kondokan nog polihala' nog kounutan niu, sumboy moginang amu nog gomba'is po' bagun non da amu kodongya'an. ⁴ Po' ilan koyon, og sosoligan nog Mikpongon bagun da kobo'isan amu dun. Tibua, bila moginang amu nog di' pia, kondok amu dun. Po' sa'an ion binogayan ilan nog Mikpongon nog baya' po' bagun ain moginang nog di' pia, polihola'on nilan.

⁵ Dadi, sumboy sumangkan amu dia sog ain kiuokilan mogbaya'. Kona' tibua po' polihola'on amu sabap sog kohinangan niu nog di' pia. Suga'id non, kisunan niu na nog sumboy amu doda' sumangkan dia sog ain kiuokilan koyon mogbaya' po' ma' nitu' og glegan nog Mikpongon dianiu.

⁶ Sa'an dosop mogbayad ita nog buis po' og sukatan nog pogaid kitu' nog botad. Po' og gotowanan kitu' nog inuokilan nog Mikpongon mogbaya', ion non nion og

sosoligan non. Dadi, bila ininang nilan og ginang nilan koyon, dia ilan miginang sog Mikpongon. ⁷ Dadi, bila ngon og boyadan niu, sumboy mogbayad amu na. Bila og buis, bayad niu. Bila kopogbotad, pogbotad amu. Bila og kopogadab, pogadab amu.

⁸ Sumboy boyadan niu og glam nog gutanganan niu, da' lakit nog kopoglinolatoy niu nog pigilugananan ta sog tanud. Po' ain mololat sog pakasiotow non, og ma'ana non miunut non og glam nog dondagananan kitu' nog Mikpongon ⁹ nog sinulat sog Kitab nog,

“Da'idun mogbabal nog duoy nog duma non.

Da'idun momunu'.

Da'idun monakow.

Da'idun mima nog golota' nog duma non.”*

Bu asta duma pa nog dondagananan kitu'. Glam non koyon kinumpung dia sog solabuk dondagan koni nog, “Lolatoy niu og sumbaloy niu domestikian da ma' nog glolatan niu sog dili glawas niu.”† ¹⁰ Po' og gotow nog mololat sog sumbaloy non, ondi' non inangan nog molaton. Dadi, sa'an itu' ain mololat, miimung nog mikokunut ilan sog glam nog dondagananan kitu'.

¹¹ Dadi, inang niu po' kisunan niu na bog olo timpu numun koni, og timpu nog sumboy mogongman amu na. Po' tidu sog kotabuk niu dia ni Isukristu, posisaya' na kosompol og gondow nog kohurup ta dianon. ¹² Dadi, ibalat da sog gobi bu gondow, og gobi dali' na kolibus po' dali'ondow na. Dadi, lota'an ta na moginang ain kohinangan koyon nog miktidu sog kodoloman. Suga'id non, inangon ta ain og ponginangon koyon nog dia miktidu sog kodolagan po' kitu' mimung nog taming ta sog ain molaton. ¹³ Dadi, sumboy omba'is og polomotadon ta domestikian da ma' nog polomotadon nog dia miktidu sog kodolagan. Og ma'ana non, da'idun na og mogduyunduyun monginang nog di' pia bu moglangulangu, otawaka moginang nog sosuku kosipogsipog, moksusi, otawaka mogdal. ¹⁴ Suga'id non, ungod

† 12:20 12:20 Proverbs 25:21-22 * 13:9 13:9 Exodus 20:13,15,17 † 13:9 13:9 Levitikus 19:18b

niu sog pikilan niu og Kounutan ta nog si Isukristu. Bu na' amu na monontong nog len pondayan mondom minang niu og glegan nog dili glawas niu nog boya'an mokodusa amu dun.

14

¹ Tolima' niu og pigilugan ta sog tanud, ain og moguya' pa og tud nilan. Bu na' amu moksusi nog da' ma'ana non. ² Po' mama' nog ponganon, ngon sala kotow, og sabut non nog minsan olo pongononoy dun mokodyadi ion kuman dun. Tibua, ngon dosop og gotow nog kulang pa sabut non. Og moka non sagya da glompan. ³ Dadi, ain kuman nog minsan olo pongononoy dun, sumboy ondi' non poksudi'an og dumaanan non nog di' kuman nog ma' nion koyon. Bu dosop, ain togo li'inan pa'ali sog pongonganon, sumboy ondi' non sika'on ain da'idun kitu' gli'inan non, po' ion si'oy, tinabuk da ion nog Mikpongon. ⁴ Po' da'idun baya' niu sumika' sog gulipon nog len gotow. Po' og gapu' non da moto dun minsan olo doksu'an nog sosoligan non koyon. Tibua, og doksu'an non omba'is da po' og gapu' non og Pogbaya' bu moto ion tumabang sog pigotowanan non bagun ion mokodopot sog gomba'is kitu' nog doksu'an.

⁵ Bu mama' dosop nog gondow nog kopoktamuy nog gotow, ngon og gotow nog solabuk gondow og bololaga' dianon. Tibua, ngon dosop gotow nog glam nog gondow migbatuk da dianon. Dadi, sumboy monala kotow dianita motintu tokodoy bog olo dili pikilan ta. ⁶ Po' og gotow nog ngon solabuk gondow nog bololaga' dianon, og ma'ana non, og gadab non dia sog Pogbaya'. Bu dosop, og gotow nog kuman nog minsan olo pongononoy dun, og ma'ana non, og gadab non dosop dia sog Pogbaya' po' pisolomatan non, og Mikpongon. Bu og gotow dosop nog migli'in nog ponganon, og kopogli'in non koyon, og gadab non bu posolamat non dia sog Mikpongon. ⁷ Da'idun og gotow nog motubu' tibua nog dili dianon bu da'idun dosop og matoy

tibua nog dili dianon. ⁸ Dadi, bila mitubu' ita, mitubu' ita bagun kopogodaban og Mikpongon dun. Bila matoy ita, ma' nitu' dosop. Dadi, matoy motubu' ita, dia ita sog Mikpongon.

⁹ Dadi, sa'an minatoy si Kristu bu mitubu' ion puli' tidu sog patoy bagun mimung ion nog Pogbaya' sog glam non, sog ain minatoy otawaka ain totubu'.

¹⁰ Bila ma' nitu', da'idun kopatut niu mongukum nog pigilugananan ta sog tanud. Bu da'idun dosop kopatut niu moksudi' sog pigilugan ta sog tanud. Po' ngon gondow non, og glam ta mongadap da sog Mikpongon po' ukumon non ita.

¹¹ Po' ma' nini og talu' nog Pogbaya' nog sinulat sog Kitab,

“Motubu' u, bu glam nog gotowanan mongadap monginglu'ud dianakon. Bu glam nog gotowanan mokpoktalunog akon da og tantu Diwata.”*

¹² Dadi, monala kotow dianita madap sog Mikpongon po' tobalon ta og kohinangan ta.

¹³ Dadi, sumboy lota'an ta mongukum sog duma ta. Suga'id non, potintu niu pikilan bu og polomotadon niu bagun da og pigilugan niu sog tanud ondi' mokosok-sug sabap daniu otawaka ombagla og kopongandol nilan sog Mikpongon. ¹⁴ Po' akon, sabap sog kosolabuk u dia sog Kounutan ta nog si Isus, kosunan ku nog da'idun da og ponganon nog sumboy pogli'inan. Tibua, bila ngon gotow nog ngon og gli'inan non sog soginis og ponganon, sumboy og gli'inan non koyon dili da dianon. ¹⁵ Dadi, bila ngon og duma pigilugan niu sog tanud nog ombagla og kopoktanud non sabap sog kokan niu, saka ondi' amu lumota' kuman dun minsan si'oy kisunan niu na bog olo pikilan non, og ma'ana non, og botad niu koyon kona' na og glolatan niu dianon. Po' na' niu pogla'atan og kopongandol nog duma ta sabap sog kokan niu. Po' ilan si'oy, misunu' ilan dosop lokatoy bianan sog kopatoy ni Isukristu. ¹⁶ Dadi, minsan si'oy sog pikilan niu dun og botad koyon omba'is, gomonsunoy tolu'on nilan og

* 14:11 14:11 Isaya 45:23

molaton nog botad. ¹⁷ Po' og gindanan nog misakup ita na sog pigdotu'an nog Mikpongon, kona' botad pa'ali sog olo mokan ta otawaka ginumon ta. Suga'id non, og gindanan dun, og polomota-don ta nog midulus, og gomigus, bu og da'da'an ta nog miktidu sog Bolakat nog Mikpongon. ¹⁸ Dadi, bila ma' nini og kopokokunut ta dia ni Kristu, kosu'atan og Mikpongon dun bu motulus dosop sog gotowanan.

¹⁹ Dadi, sumboy monamal ita moginang nog ain mondom moglogomigus og gotowanan dun, bu ain og pododungag og sabut ta dun pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. ²⁰ Golom ta na ondi' inangoy og botad kitu' pa'ali sog pongonganon, bila mologlag og ginang nog Mikpongon dun. Da'idun si'oy bosia og gli'inan nog ponganon. Tibua, ngon ponganon nog sumboy di' ita kuman dun, bila mimung nog mokodusa og pigilugan ta dun. ²¹ Dadi, golom ita na ondi' kan nog ginis nog basta', otawaka minum nog galak, otawaka minsan olo ginangoy dun, bila mimung nog ombagla og kopongandol nog pigilugananan ta sog tanud.

²² Dadi, monala kotow dianita, og tud ta pa'ali sog botad koyon nog ma' nion, sumboy ita da bu og Mikpongon. Po' mogda'da' og gotow nog ondi' sila'on sabap sog botad non nog kisu'atan ion dun. ²³ Tibua, bila mogdua'dua' og pikilan non pa'ali sog tud non sog botad koyon nog pa'ali sog kokan, saka inangon non da, polihola'on ion nog Mikpongon dun. Sa'an ma' nitu' po' og ginang non koyon, onda' na poktidu sog kopongandol non sog Mikpongon. Po' bila inangon ta og sagya glegan ta nog saka onda' poktidu sog kopongandol ta sog Mikpongon, mimung og dusa.

15

¹ Dadi, ain ompagon og tud non sog tanud, sumboy tobangan non ain moguya' pa og tud non. Po' sumboy ondi' ta potason sog pikilan ta og dili glegan ta. ² Suga'id non, monala kotow

dianita sumboy inangon ta ain kosu'atan og duma pigilugananan ta bagun dumalom og sabut nilan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. ³ Po' minsan si Kristu, da' non potasoy og dili glegan non, suga'id non, ma' nini sinulat sog Kitab, "Og gotowanan kitu' nog bakan ponompola' dianika, og tompola' nilan misugat dianakon."* ⁴ Og potugyuan nog glam nog sinulat kitu' sog Kitab kobon nitu', bagun ita kopomolian boya'an ompagon og kopongandol ta bu dodomaan ta dia sog Mikpongon. Po' ombasta ta dia sog Kitab pa'ali sog gotowanan kitu' nog tinobangan nog Mikpongon sabap sog ompagon og pikilan nilan dianon.

⁵ Mikpongon og mogbogoy sog gotow nog bagun mokogaga bu mokopondolo'isog. Dadi, og pongoningonion ku dianon, nog tobangan non dosop amu bagun amu mokpoksolabuk dia sog kopokokunut niu dia ni Kristu Isus. ⁶ Bu bagun dosop, tidu dia sog kopoksolabuk nog pikilan niu bu kopoktalu' niu, mongon og sanglit niu dia sog Mikpongon po' ion og Gama' bu poktomuyon nog Kounutan ta nog si Isukristu.

⁷ Dadi, sumboy moktinolima'oy amu domikian da ma' nog kotolima' ni Kristu dianiu bagun kosonglitan og Mikpongon dun. ⁸ Po' tolu'on ku dianiu, sa'an si Kristu minangoy tumabang dia sog bansa Hudyu po' bagun motampal nog og Mikpongon og kopongondolan. Po' bianan dia ni Kristu, mituman og pidonsama' nog Mikpongon dia sog munaotowanan kitu' kobon nitu'. ⁹ Bu bianan dosop dianon, og Mikpongon kisonglitan nog gotowanan nog kona' bansa Hudyu sabap sog glolat non dianilan. Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Dadi, sa'an itu' songlitan ku ika dia sog gotowanan nog kona' Hudyu, bu bobaton ku og sanglit u dia sog ngalan mu."† ¹⁰ Bu sinulat dosop nog ma' nini, "Amu, og gotowanan nog kona' Hudyu, ampu' amu mogloliag sog gotowanan koyon nog pinili' nog Mikpongon."‡ ¹¹ Bu sinulat nosop nog ma' nini, "Poksanglit amu sog Pogbaya', glam nog

* **15:3** 15:3 Salmu 69:9 † **15:9** 15:9 Salmu 18:49 ‡ **15:10** 15:10 Deuteronomy 32:43 § **15:11** 15:11 Salmu 117:1

gotowanan nog kona' Hudyu. Bu glam niu, bobat niu og sanglit niu dianon."§
 12 Bu ma' nini og talu' ni Isaya nog sinulat sog Kitab, "Ngon matong og pangkat ni Jese. Bu pindogon ion mogbaya' sog gotowanan nog kona' Hudyu. Bu dianon da kotimbul og dodomaan nilan."*

13 Dadi, og Mikpongon da og dodomaan ta. Bu pongoningonion ku dianon nog bianan sog kopongandol niu dianon, bogoyon non daniu og landu' gloliag bu og kotikna' nog pikilan. Po' bianan sog dasig nog Bolakat nog Mikpongon, mimung molongas tokodoy pikilan niu sabap sog landu' kopogdodama niu dianon.

14 Pigilugan, kosunan ku nog amu, omba'is kohinangan niu bu ompantas na sabut niu pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon, bu moto amu dosop momali sog duma niu. 15 Dadi, sa'an ini mibolu' u sumulat nog sulat u koni daniu, bagun niu da ompikil mokpuli' pa'ali sog duma polokala'anan koni. Po' mosolag og ginang koni nog binogoy nog Mikpongon dianakon sabap sog kosolag nog glolat non. 16 Po' inimung non akon og sosoligan ni Kristu Isus mangoy dia sog gotowanan nog kona' Hudyu. Po' mama' u nog bolian non mogustal nog Gomba'is nog Guksugan nog miktidu sog Mikpongon. Bu bila tumud ilan, mimung ilan ma' nog bogoy dia sog Mikpongon nog kisu'atan ion dun. Bu siboyon ilan nog Bolakat nog Mikpongon.

17 Dadi, linoliag u tokodoy sog kosolabuk u dia ni Kristu Isus nog miimung u nog sosoligan non dia sog ginang nog Mikpongon. 18 Dadi, ondi' u moguksug nog minsan olo ginangoy dun lual da ain miinang ni Kristu bianan dianakon, bagun koponulu'an og gotowanan nog kona' Hudyu mokokunut dia sog glegan nog Mikpongon. 19 Dadi, mikopoginang u nog gingyata'anan bu duma ginang nog kosobu'sobu' bianan sog Bolakat nog Mikpongon nog migonong dianakon. Dadi, tidu sog Jerusalem asta sog susulan nog Ilirikum, miulit u pogustaloy nog Gomba'is nog

Guksugan pa'ali dia ni Kristu. 20 Po' tidu pa sog tolipunan, og glegan ku mogustal nog Gomba'is nog Guksugan dianilan nog da' nilan pa sibon kodongog. Po' ompok u bosia mangoy moguksug dun sog bonua nog donsama' na kiuksugan. 21 Suga'id non, og kolegan ku nog minang u ma' nog sinulat kitu' sog Kitab, "Ilan nog da' pokosun pa'ali dianon, kosunan nilan ion. Bu ilan dosop nog onda' pokodongog pa'ali dianon, mosabut nilan ion."† 22 Ma' nitu'. Sa'an miimung miangga' u mangoy dion niu.

23 Tibua, numun koni mitipot na pomolloy og gotowanan dini lambul sog duma probinsiaanan koni. Miobon na bosia og glegan ku dumopot dion niu. 24 Dadi pikilan ku, mapit u dion bila mangoy u sog bonua nog bansa Gispanyol. Po' moleg u bosia mokpobonpobon dion niu bagun mokopoksolabuk ita sog da'da'an ta mangka u si'oy poglandan. Bu to-bangoy niu dosop akon bila panow u na ditu' sog bonua nog Gispanyol. 25 Tibua, mangka u si'oy angoy dion, numun kitu' posungu' u pa sog Jerusalem po' pitangon ku ditu' og tabang dia sog pigotowan nog Mikpongon. 26 Po' og pigilugananan ta sog tanud dia sog probinsia nog Masadonia bu Akaya, mioleg ilan mogbogoy nog tabang dia sog pigotowan nog Mikpongon nog miskinananan ditu' sog Jerusalem. 27 Migda'da' ilan mogbogoy ditu' nilan. Molongas doda' po' ilan nog kona' gotow Hudyu, ngon tanan og gutang nilan sog gotow Hudyuanan. Po' og gotowanan nog kona' Hudyu, misunu' ilan sog popia nog kinodiwata dia sog gotowanan nog Hudyu. Dadi, sabap sog kosunu' nilan sog popia nog kinodiwata, sumboy bohogi'an nilan og Hudyuanan nog daya nilan sog kinilawan. 28 Dadi, bila modoksu' na og tugyu u ditu', bu motulun ku na dianilan glam nog sin kitu' nog pigomutomutan, gumonat u na sog Jerusalem. Bu mapit u monumbaloy dion niu mangka u si'oy panow ditu' sog bansa Gispanyol. 29 Kosunan ku nog bila matong u na dion, dunut dosop og glam nog popia ni Kristu

* 15:12 15:12 Isaya 11:1,10 † 15:21 15:21 Isaya 52:15b

dianiu.

³⁰ Dadi pigilugan, bianan sog kopoksolabuk ta dia sog Kounutan ta nog si Isukristu, bu bianan dosop sog glolat nog miktidu sog Bolakat nog Mikpongon, pongonion ku pa dianiu nog dumaoy niu pa akon sog pihit u koni bianan sog gyakin niu sog Mikpongon. ³¹ Pogyakin amu nog tobangan non akon tidu sog komot nog gotowanan kitu' nog di' tumud dia ni Kristu ditu' sog bonua nog Judia. Bu pogyakin amu dosop nog, og pigotowan nog Mikpongon sog Jerusalem, kosu'atan ilan nog tugyu u ditu' nilan. ³² Dadi bila ma' nitu', sog baya' nog Mikpongon, mokangoy u dion niu dunut da'da'an ku bu doma, moksud nosop og gloliag ta. ³³ Dadi, og pongonion ku dia sog Mikpongon nog ion og piktiduan nog gomigus nog dia na ion niu kobon non. Amen.

16

Ponogina ni Paul

¹ Tolima' niu og gilug ta koni nog glibun nog si Pibi. Ion ginolal dia sog glumpuk nog pigilugan ta sog tanud ditu' sog koliwagan bonua nog Sengkrea. ² Dadi, ma' nog botad nog pigotowan nog Mikpongon, tolima' niu pa ion po' ion og duma niu dosop sog kosolabuk niu dia sog Kounutan ta nog si Isus. Tobangoy niu pa ion bila ngon og kulang non po' ion si'oy, mosolag dosop og tabang non sog gotowanan bu asta dianakon.

³ Monogina u dia ni Prisila ilan ni Akila. Ilan og duma u sog ginang koni pa'ali dia ni Kristu Isus. ⁴ Sinugal nilan og kotubu' nilan sog tabang nilan dianakon sog kopihit. Dadi, kona' tibua nakon og mokposolamat dun, suga'id non, asta glam nog glumpukanan nog pigilugananan ta nog kona' Hudyu, mosolag dosop og posolamat nilan dun.

⁵ Monogina u dosop dia sog ain og molumpuk kitu' sog baloy ni Prisila bu si Akila.

Monogina u dosop dia ni Epanetus, og glokole u nog bololaga' dianakon. Sog Bata'bata' Asia, ion mikuna tumabuk dia ni Kristu.

⁶ Monogina u dosop dia ni Maria, ion motugos tokodoy tumabang dianiu.

⁷ Monogina u dosop dia ni Andronikus ilan ni Junias, og salu bansa u dion bu og duma u dosop sog kolobusu. Ilan og mibantug nog sosugu'onanan ni Isukristu. Bu mikuna ilan pa tanan dianakon tumabuk dia ni Kristu.

⁸ Monogina u dosop dia ni Ampliatus nog ion bololaga' dianakon dia sog kopoksolabuk nami dia sog Kounutan ta.

⁹ Monogina u dosop dia ni Urbanus og duma ta moginang sog kopoksolabuk ta dia ni Kristu. Bu monogina u dosop dia ni Estakis, og glokole u nog bololaga' dianakon.

¹⁰ Monogina u dosop dia ni Apeles. Kibianan non og suloy bu mitampal og kopagon non dia ni Kristu.

Monogina u dosop dia sog gla'ayatanan ni Aristobulus.

¹¹ Monogina u dosop dia ni Herodion, og salu bansa u.

Monogina u dosop sog gla'ayatanan ni Narsisus, ain sinumolabuk na dia sog Kounutan ta.

¹² Monogina u dosop sog kolibunanan koyon nog si Tripena ilan ni Triposa. Motugos ilan sog ginang nilan dia sog Kounutan ta.

Monogina u dosop dia ni Persis, og bololaga' dosop nog glokole u. Ion si'oy og solabuk glibun nog motugos dosop sog ginang dia sog Kounutan ta.

¹³ Monogina u dosop dia ni Rupus, og pinili' nog Kounutan ta, bu asta sog gina' non kitu' po' ion ma' nog dili gina' u.

¹⁴ Monogina u dosop dia ni lo' Asinkritus, ilan ni Plegon, si Hermes, si Patrobas, si Hermas, bu asta og dumaanan nilan dion nog pigilugananan ta sog tanud.

¹⁵ Monogina u dosop dia ni lo' Pilologus ilan ni Julia, si Nereus bu putupusod non nog glibun, bu si Olimpasi, bu asta og dumaanan nilan dion nog pigotowan nog Mikpongon.

¹⁶ Golun niu og pigilugananan ta sog tanud bianan sog galok nog kopogilug.

Bu glam nog gotowanan sog glumpukanan dini nog mokpocketamuy dia

ni Kristu, minogina ilan dosop daniu dion.

Og pomilin milin non dianilan

¹⁷ Pigilugan, pongonion ku tokodoy daniu nog sumboy mokpotubud amu dia sog gotowanan koyon dion nog moleg sumasow daniu, bu mokobagla nog kopongandol niu sabap sog pikpanad nilan koyon nog da' dalan sog tinabuk niu kitu'. Pogolig amu dianilan. ¹⁸ Po' og gotowanan koyon, ondi' doda' tumbang dia sog Kounutan ta nog si Kristu. Suga'id non, piotas nilan og dili glegan nilan. Og glimbung nilan pibian nilan sog talu' nog gomba'is pokinongogan bu pimulakmulakan nilan. Dadi, og doku'an non, ain kulang pa og sabut non, mosompun kolimbungoy og pikilan non dun. ¹⁹ Tibua, mibantug amu na bog andun kopagon og kopokokunut niu dia ni Kristu. Dadi sa'an itu', mosolag og da'da'an ku dun daniu. Tibua minsan ma' nitu', og kolegan ku bosia daniu, nog moto amu sumabut sog ain kitu' ponginangon nog gomba'is bu poksibongol amu sog ain ginang kitu' nog di' pia. ²⁰ Po' di' na mobon, lo'aton na nog Mikpongon si Kindagow boya'an motampal na nog da' baya' non daniu. Po' dia sog Mikpongon kotimbul og gomigus.

Dadi, og tulung nog Kounutan ta nog si Isus mongon daniu dion.

²¹ Si Timuti, og duma u sog ginang u koni, minogina dosop ion daniu. Bu si lo' Lusius ilan ni Jason bu si Sosipater, og salu bansa u, minogina ilan dosop daniu.

²² Akon si'oy, si Tertius, og polonulat ni Paul nog surat non koni, monogina u dosop daniu sog kosolabuk ta dia sog Kounutan ta.

²³ Si Gayus si'oy, minogina dosop daniu. Omba'is og ba'asa non dianakon, bu asta dia sog glam nog gotow sog glumpuk dini.

Si Erastus, og tresureru sog koliwagan bonua koni, bu si Kwartus, og gilug ta dosop sog tanud, minogina ilan daniu.

²⁴ Dadi, og tulung nog Kounutan ta nog si Isus mongon daniu dion.

²⁵ Dadi, songlitan ta og Mikpongon. Po' ion moto mokpopagon daniu sog kopongandol niu dianon bianan sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Isukristu nog pigustal u. Po' koyon dumalan dosop sog sabut kitu' nog miobon na molimod tidu sog kobon nitu'. Po' numun koni, pisabut na dianita. ²⁶ Po' og dinondag nog Mikpongon nog posunon na bianan sog sulatanan nog sinulat nog polomolatasanan kitu' po' bagun da og glam nog binonsaan tumud dun bu mokokunut dianon. ²⁷ Dadi, og Mikpongon solabuk da bu og kotoan non ondi' kolobian. Songlitan ion bianan dia ni Isukristu asta sog da' kopus non. Amen.

**Og tagna' Sulat ni Paul dia
sog Poktanudanan ditu' sog
Korintu
Og Piuna Talu' pa'ali sog
tagna' Sulat ni Paul dia
sog Poktanudananditu'
sog Korintu**

Og tagna' sulat ni Paul koni posungu' sog poktanudanan dia ni Isukristu nog ditu' sog Korintu. Og Korintu koni og mokosog nog koliwagan bonua ditu' sog probinsia nog Akaya, og sakup nog pigdotu'an nog Roma. Mibantug og bonua koyon sabap sog polonglituanan dion, pogbonsagon nilan og kohinangan nog bansa nilan, mibantug og kolaton nog kohinangan nog ain mikpogonong dion, bu modakol og gininisan nog kopoktanud nilan dion.

Sa'an ini sinulat ni Paul po' og poktanudanan kitu' ditu', di' ilan moksolabuk. Bu ngon tanan molaton og kohinangan nilan dia sog glumpuk nilan koyon. Bu sinulat dosop ini po' og tabal non dia sog sak nilan kitu' pa'ali dia sog glibun laki bu sog duoyan nilan, pa'ali sog botad dia sog poktomuyan, pa'ali sog bogoy nog miktidu sog Bolakat nog Mikpongon, bu pa'ali sog kopokpotubu' nog gotow tidu sog patoy. Bianan sog kodalom nog sabut, pitongow non bog olo og pomali dia sog Kitab pa'ali sog sakanan koyon.

Motongow dosop dia sog libru nog Piginang nog Sosugu'onanan ni Isukristu 18:1-11 pa'ali sog kangoy ni Paul ditu' sog Korintu.

1. Og bokna nog sulat koni, 1:1-9.
2. Onda' ilan poksolabuk dia sog glumpuk nilan, 1:10-4:21.
3. Og omba'is nog botad nog glibun bu glaki bu og sala konglangan, 5:1-7:40.
4. Ain mikokunut bu ain di' mokokunut dia sog Mikpongon, 8:1-11:1.
5. Og kopoglokotubu' nog poktanudanan dia ni Isukristu bu og kopoktamuy nilan, 11:2-14:40.

6. Og kopokpotubu' dia ni Isukristu tidu sog patoy bu dia sog poktanudanan, 15:1-58.
7. Og bogoy dia sog poktanudanan ditu' sog Judia, 16:1-4.
8. Og dili pikilan non bu og doksu'an nog sulat koni, 16:5-24.

¹ Akon si Paul, og mikpoit nog sulat koni. Bu og sulat koni miktidu dosop sog gilug ta nog si Sostenes. Sog baya' nog Mikpongon, akon og miimung nog sosugu'on ni Kristu Isus.

² Og sulat u koni posungu' dia sog pigotowan nog Mikpongon nog ma' niu dion sog koliwagan bonua nog Korintu. Po' inonggat amu na nog Mikpongon sumolabuk dia sog pigotowan non. Bianan sog kosolabuk niu dia ni Isukristu, siniboy non na amu nog ion na dun. Dadi, milakit amu na sog glam nog gotowanan sog ainain nog bonua nog miktamuy dia sog Kounutan ta nog si Isukristu nog ion og Kounutan nog glam ta.

³ Og popia bu kotikna' nog pikilan mongon diani tidu sog Mikpongon og Gama' ta bu sog Kounutan ta nog si Isukristu.

Popia tidu dia ni Kristu

⁴ Kobon non mokposolamat u pa'ali diani sog Mikpongon po' bianan dia ni Kristu Isus, tinulung amu nog Mikpongon. ⁵ Sabap sog kosolabuk niu dia ni Kristu, kiongonan amu nog glam nog kolongas, labi na sog kopoktalu'talu' niu bu sog glam nog sabut niu sog kinodiwata.

⁶ Og gustalan nami pa'ali dia ni Kristu miungod na diani. ⁷ Dadi, og glam nog bogoy nog Bolakat nog Mikpongon, binogoy na diani solian niu mogdodama nog kopokpuli' nog Kounutan ta nog si Isukristu. ⁸ Bu Mikpongon tumabang dosop diani bagun da ompagon tud niu dianon asta sog doksu'an po' bagun sog gondow nog mokpuli' na dini og Kounutan ta nog si Isukristu, da'idun na sila'on non diani. ⁹ Og Mikpongon kopongondolan. Ion og minonggat diani mampu' sumolabuk dia sog Bata' non nog si Isukristu, og Kounutan ta.

Da' poksolabuk og pikilan nilan dia sog glumpuk nilan

¹⁰ Pigilugan, og pongonion ku diani brianan sog baya' nog Kounutan ta nog si Isukristu, nog sumboy og glam niu, moksulutsulut amu bagun da da'idun susian niu, bu bagun dosop moksolabuk og pikilan niu bu tugyu niu. ¹¹ Pigilugan ku, ngon midongog u dia sog gla'ayatanan ni Klowe nog mikpoksusisusi amu dow. ¹² Somo' ita da, ma' nini. Ngon duma miktalu' nog dia ilan pogunut ni Paul. Og duma sop miktalu' nog dia ilan pogunut ni Apolos. Bu duma miktalu' dosop nog dia ilan pogunut ni Piter. Og duma mikpoktalu' nog dia ilan pogunut ni Kristu.

¹³ Mibahagi' ta' gidoy si Kristu? Onda' ma! Si Paul ta' gidoy buan minatoy sog kudas bagun amu mogawon sog dusa niu? Kona! Binunyagan amu ta' gidoy bagun mimung amu nog gla'ayatanan ni Paul? Onda! ¹⁴ Mikposolamat u sog Mikpongon nog da'idun binunyagan ku diani ual da si Krispus bu si Gayus, ¹⁵ bagun da'idun mokopoktalu' nog ilan miimung nog gla'ayatanan ku brianan sog kobunyang u dianilan. ¹⁶ (Ngon pa totu, binunyagan ku dosop og gla'ayatanan ni Estepanas kitu'. Tibua, sog pikilan ku, da'idun na binunyagan ku lual dion.) ¹⁷ Po' si Kristu, da' non akon sugu'oy momunyang, suga'id non, og mogustal nog Gomba'is nog Guksugan. Bu og kopogustal u dun, da' u pobianoy sog dili kotoan nog miktidu sog sagyaotow, bagun da og kopatoy ni Kristu dia sog kudas, ondi' mimung nog da' sagnat non.

Motongow dia ni Kristu og sabutbu pagas nog Mikpongon

¹⁸ Po' og gustalan koni pa'ali sog kopatoy ni Kristu dia sog kudas, ma' nog da' ma'ana non dia sog ain kitu' posungu' na sog gla'at. Tibua, og gustalan koni miimung og pagas nog Mikpongon sog ma' nita, nog solian ta motabang dia sog pigboya'an nog dusa. ¹⁹ Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Lo'aton ku og kotoan nog ain mokokoto. Bu og sabut nog ain

sabutba'asa, imungon ku nog da' doksu non."*

²⁰ Dadi, bila ma' nitu', olo ma gondunon dun ain og mokokoto koyon otawaka sabutba'asa koyon? Olo sop gondunon dun ain og mokokoto koyon mogbisala? Po' pitongow na nog Mikpongon og kotoan nog dinunya, nog da' sagnat non. ²¹ Po' sabap sog dalom nog kotoan nog Mikpongon, inimung non nog bila sog dili da sabut nog gotowanan, ondi' nilan mosabut pa'ali dianon. Suga'id non, og glegan nog Mikpongon, gowonon non ain tinumud sog gustalan kitu' nog long nog gotowanan dun, onda' sagnat non. ²² Po' og Hudyuanan, di' tumud taman da di' ilan mokotongow poguna nog gingyata'. Bu og Girikanan, monontong pa nog sabut mangka ilan si'oy tud. ²³ Tibua, og pikpulonag nami koni, og gustalan pa'ali dia ni Kristu nog ion minatoy sog kudas. Og gustalan koyon, molaton dia sog Hudyuanan, bu da' sagnat non dia sog ain kona' Hudyu. ²⁴ Tibua, ain mionggat na sumolabuk dia ni Kristu, og gotow Hudyu otawaka kona' Hudyu, og ma'ana nog gustalan koni nog pa'ali dia ni Kristu, si Kristu og pagas bu og kokosunan nog Mikpongon. ²⁵ Po' minsan si'oy momikil ilan nog da' sagnat nog kokosun nog Mikpongon, po' ompantas na sabut nilan, di' pa mokantu kopantas sog kokosun nog Mikpongon. Bu minsan si'oy momikil ilan nog da' dasig nog Mikpongon, og Mikpongon modasig pa sog dasig nog gotowanan.

²⁶ Pigilugan, pomikil niu polo'ma, ma' long pa nog gotowanan dun, dangan mibatik niu og gonggat nog Mikpongon diani, mika'an amu da og motas og kotoan non, otawaka motas og golal non, otawaka binata' sog da' pogonda'on dun. ²⁷ Tibua, ain kiingolanan kitu' nog gotowanan dini sog glupa'an nog ma' nog da' sagnat non, pimili' nog Mikpongon bagun da kosipogan dun ain mokokotas kitu' og kotoan non. Bu ain dosop og kiingolanan kitu' nog gotowanan dini sog glupa'an nog kulang og dasig non, pimili'

* 1:19 1:19 Isaya 29:19

dosop nog Mikpongon nog bagun da kosi-pogan dun ain togo pagas kitu'. ²⁸ Pimili' nog Mikpongon ain sinolapsolap, bu og piksudi'sudi'an, bu ain ma' nog da' sagnat non dini sog glupa'an, bagun mimung nog da' na sagnat nog gotowanan kitu' nog balu' nog gotowanan dun dini sog glupa'an koni, motas ilan na nog gotow. ²⁹ Bu bagun da, minsan sala kotow, da'idun na mogbonsagbonsag sog motaan nog Mikpongon. ³⁰ Po' og Mikpongon, og migokbit daniu sumolabuk dia ni Kristu Isus. Bu inimung non si Kristu og bianan ta sumabut dianon. Po' bianan dia ni Kristu, midulus ita dia sog Mikpongon, bu siniboy non ita nog pigotowan non, bu migawon ita tidu sog baya' nog dusa. ³¹ Dadi, sinulat dia sog Kitab, "Simasima moleg mogbonsag, sumboy bonsagon non og pa'ali sog gininang nog Mikpongon."†

2

Og gustalan pa'ali sog kopatoy ni Kristu sog kudas

¹ Pigilugan ku, dangan minangoy u dion niu mokpulonag nog gustalan kitu' nog milimod pa'ali sog Mikpongon, da' u gomitooy og ponolu'on ku kitu' nog mokodalom otawaka mokotas nog kotoan. ² Suga'id non, og pogopasan ku kobon ku dion niu, nog da'idun lumual og pokpikilon ku ual da si Isukristu bu ion minatoy sog kudas. ³ Sog kangoy u kitu' dion niu, miluya u bu linukuban u kobal nog gondok u. ⁴ Og pomali u bu gustalan ku kitu', da' u da pobianoy sog kobiaksa u moktalu' bu saga kotoan nog gotow, nog boya'an mioit amu dun. Suga'id non, og gustalan ku kitu' dunut kopokpotongow daniu nog pagas nog Bolakat nog Mikpongon ⁵ bagun og kopongandol niu dia ni Isukristu, onda' dia ingkud sog saga kotoan nog gotow, suga'id non, dia sog pagas nog Mikpongon.

Og kotoan nog miktidu sog Mikpongon

⁶ Og gustalan nami koni, misabut tokodoy nog ain pigokbit na nog Bolakat

nog Mikpongon. Tibua, da' itu' pogbatuk sog sabut nog miktidu dini sog dunya otawaka sog kounutananan dini sog glupa'an. Po' og baya'anan nilan koyon posungu' na omboluba. ⁷ Og pogolongon nami koni, og sabut nog miktidu sog Mikpongon bu milingod sog dili pikilan nog gotowanan. Po' sog da' pa pongonoy og dunya, donsama' na piongon non og sabut koni, og bianan nog kopokpotas dianita. ⁸ Da'idun, minsan sala kotow og kounutananan dini sog glupa'an, og mikosabut dun. Po' somo' misabut nilan bosia, da' nilan na bunu'oy dia sog kudas og Pogbaya' nog di' kobotukan og kotas non. ⁹ Po' ma' nini sinulat sog Kitab,

"Da'idun mikotongow, otawaka mikodongog, otawaka mikopikil bog andun koba'is og sinimpan nog Mikpongon dia sog ain molalam dianon."*

¹⁰ Tibua, og glam non koyon, pilanta' non na dianita pibian sog Bolakat non.

Po' og Bolakat nog Mikpongon mokosun nog glam non, bu madal non minsan milingod dia sog dialom pikilan nog Mikpongon. ¹¹ Po' sima buan dia sog gotowanan mokatuk nog dialom pikilan nog duma non? Og matuk non og dili pikilan non da. Domikian da ma' nitu' og Mikpongon po' da'idun og mokatuk nog dialom pikilan non ual da og Bolakat non. ¹² Og Bolakat nog binogoy dianita miktidu sog Mikpongon, da' poktidu dini sog dunya koni. Dadi, tinabuk ta ion bagun ta mosabut glam nog binogoy nog Mikpongon dianita. ¹³ Dadi sa'an itu', bila mogustal ami pa'ali sog motud nog kinodiwata dia sog gotowanan nog pigonongan nog Bolakat nog Mikpongon, da' pobianoy sog talu' nog pianad nog sagaotow, suga'id non, pibian sog talu' nog pianad nog Bolakat nog Mikpongon. ¹⁴ Po' og gotow kitu' nog da' pogonongoy nog Bolakat nog Mikpongon, di' mokotabuk nog ain miktidu sog Bolakat nog Mikpongon koyon po' mama' nog da'idun ma'ana non dianon, po' di' non doda' itu' mosabut. Sumboy og

† 1:31 1:31 Jerimaya 9:24 * 2:9 2:9 Isaya 64:4

mokposabut dun dianon og Bolakat da nog Mikpongon. ¹⁵ Dadi, simasima og gotow nog pigonongan na nog Bolakat nog Mikpongon, moto lumiling nog glam non. Tibua, og dili glawas non, ondi' ukumon nog bianan sog polomotadon nog sagaotow. ¹⁶ Po' ma' nini sinulat sog Kitab,

“Sima buan mokosun nog pikilan nog Mikpongon? Bu sima buan mokopomali dianon?”†

Tibua ita, og pikilan ta ma' dosop nog pikilan ni Kristu.

3

Pa'ali sog sosoligananan nog Mikpongon

¹ Pigilugan, sog kangoy u kitu' dion niu, da' u kopokktalu' diani u nog ma' nog kopokktalu' u dia sog gotowanan kitu' nog pigonongan na nog Bolakat nog Mikpongon. Suga'id non, og kopokktalu' u diani mama' nog pikilan niu kitu' nog kobon pa nog da' tud dia ni Kristu. Po' mama' pa nog gombata' og sabut niu pa'ali dia ni Kristu. ² Dadi, og gustalan ku kitu' diani, pinonggi' ma' nog gatas, kona' ma' nog piboksa. Po' og piboksa, di' niu pa mosuku kanoy asta pa tanan numun koni. ³ Og pikilan niu ma' pa nog pikilan nog gotowanan kitu' nog dia pa sog dinunya. Po' solian nog ngon pa og doluan bu susian diani, kona' ta' ion og gindanan nog dia amu pa sog dinunya? ⁴ Po' bila sala kotow diani mokktalu' nog ion dia pogunut ni Paul, bu duma sop mokktalu' nog dia ion pogunut ni Apolos, og botad niu koyon, ma' nog da' amu pa tud dia ni Isukristu.

⁵ Sima buan gidoy si Apolos koni? Bu sima sop buan gidoy si Paul? Ami og saga sosoligan nog Mikpongon. Po' sabap dianami, tinumud amu tanan dia ni Kristu. Po' ginangon nami ain da og binogoy nog Pogbaya' dianami nog ginang. ⁶ Ibalat da sog polomula, akon og mimula nog boni', si Apolos migbunyang dun, tibua, og Mikpongon og mikpotubu' dun. ⁷ Dadi, da' pigbigya'an nog minsan

sima og mimula dun otawaka migbunyang dun po' og Mikpongon da og mikpotubu' nog boni' koyon. ⁸ Da' piktingkaan nog polomula bu og polomunyang. Solabuk da og tugyu nilan, bu og Mikpongon da moto tumumbas dianilan sog ain og miinang nilan. ⁹ Po' ami koni, miksolabuk ami dia sog ginang nog Mikpongon. Bu amu domikian ma' nog binalan non.

Domikian dosop nog ma' amu nog baloy nog Mikpongon. ¹⁰ BIANAN sog polosuku'an nog binogoy nog Mikpongon dianakon, ibalat da sog polongimung nog baloy, og gustalan ku kitu' pinonggi' u sog gompagon nog piingkudan nog baloy. Tubus nitu', og duma gotow og mikpindog nog baloy dion. Tibua, sumboy monala kotow dianilan potubudan nilan mokpindog. ¹¹ Po' da'idun lual og piingkudan nog baloy nog gompagon ual da og donsama' kitu' binotang, nog ion non ion si Isukristu. ¹² Bila ngon momali nog gustalan nog dumalan sog motud pa'ali dia ni Kristu, pinonggi' dia sog polongkapan nog baloy nog ma' nog bulawan, otawaka solapi', otawaka batuanan kitu' nog bololaga'. Tibua, og duma, bila mogimung nog baloy, gumamit nog ma' nog kayu, otawaka padang, otawaka glugami. ¹³ Sog gondow nog kopokpuli' ni Kristu dini sog glupa'an koni, sulayan non nog gapuy bagun motongow og kopagon nog diadia kimungan nilan koyon. ¹⁴ Simasima og ondi' motutung og kimungan non, kotumbasan ion dun. ¹⁵ Tibua, bila motipot kotutung nog gapuy, kobolongan ion dun, bigya' non, og dili glawas non mogawon da, minsan si'oy ma' nog gahatgahat. ¹⁶ Po' kisunan niu nog amu koyon og Baloy nog Poktomuyan sog Mikpongon, bu og Bolakat non migonong diani. ¹⁷ Dadi, bila ngon og gotow nog luma'at nog Baloy nog Poktomuyan sog Mikpongon, ion si'oy lo'aton dosop nog Mikpongon. Po' og Baloy nog Poktomuyan sog Mikpongon mosigda. Amu koyon og Baloy nog Poktomuyan dianon.

¹⁸ Bagun ondi' amu molapang, ain momakil kitu' nog ion, motas na og kotoan

† 2:16 2:16 Isaya 40:13

non dini sog glupa'an, sumboy bolongon non na og pikilan non kitu' bu mangka non tobukoy og gustalan koni nog ma' long pa nog gotowanan dun, da' sagnat non. Po' ion non na ini og tantu kotoan. ¹⁹ Po' og kotoan nog miktidu sog sagyaotow, da'idun nododa' sagnat non dia sog motaan nog Mikpongon. Po' ma' nini sinulat dia sog Kitab, "Og Mikpongon, kosobubowan non og kotoan nog gotowanan sog glupa'an."* ²⁰ Bu sinulat dosop nog, "Og Pogbaya', kosunan non na og pikilan nog gotowanan kitu' nog mokokoto, nog da' sagnat non."† ²¹ Dadi, sumboy da'idun mogbonsagbonsag pa'ali sog kohinangan nog gotowanan kitu'. Po' glam non binogoy nog Mikpongon dianiu sog kolongasan niu ²² mama' ni Paul, si Apolos, bu si Piter, bu og dunya koni, og kotubu' bu kopatoy, og kibotangan ta koni numun koni, bu asta pa sog boloma'dinglag. Glam non koyon, binogoy dianiu bagun amu kolongasan dun. ²³ Bu dia amu ni Kristu, bu si Kristu dia sog Mikpongon.

4

Og sosugu'on ni Kristu

¹ Dadi, sumboy pomikilon nog gotowanan nog ami og sosoligan ni Kristu, bu inuakil dia sog gokbitan nami og milimod kitu' nog motud tidu sog Mikpongon. ² Dadi, ain og gotow nog kiuokilan mogokbit, sumboy kopongondolan doda'. ³ Da' balan ku dun, minsan sima og mokotalu' nog akon, ondi' u kopongondolan. Bu minsan akon si'oy, di' u sunan bog kopongondolan u ta' otawaka di'. ⁴ Bila akon momikil dun, da' glopangan ku, tibua, di' u kosunan bog ngon ta'. Po' si Kristu, og Pogbaya', og moto lumiling dianakon. ⁵ Na' niu unanan og Pogbaya' mongukum nog duma niu. Suga'id non, bogadoy niu ion matong. Ion mokpodolag nog ain milingod kitu' dia sog kodoloman, bu ion dosop og muka' nog ain sog dialom pikilan nog gotow. Bu tubus nitu', ion og mogbogoy nog dongya' non sog monala

kotow nog gotowanan sog ain miinang non.

⁶ Dadi, pigilugan ku, bagun niu kosunan, og pikitalu' u koni, og pononggi'an ku dia ni Apolos bu dianakon bagun niu mosabut og ma'ana nog talu' kitu' nog, "Unut niu ain dinumalan sog botad." Sumboy ondi' niu dosop polobion og sala kotow dia sog duma. ⁷ Po' olo buan mimung piktingkaan niu sog duma? Bu olo buan og da' niu kotabuk dia sog Mikpongon? Bu bila mitabuk niu na dianon, iduma pogbonsagon niu poma? Ain buan ion tidu?

⁸ Aba! Da' na dow og pogonda'on niu. Doyahan amu na dow! Migdatu' amu na dow nog da' lakit nami dun. Mogda'da' u bosia dun somo' motud nog datu' amu na po' bagun ita niu samasama mogdatu'. ⁹ Tibua, sog pikilan ku dun, ami og sosugu'on ni Kristu, miimung mama' ami nog posungu' matoy dia sog kosompagan po' binotang ami nog Mikpongon dia sog binaya' nog pigluyudan nog pigotowan non. Bu dia ami sog kosompagan nog glam nog moloikatanan bu gotowanan. ¹⁰ Balu' nog duma gotow, miglogumow ami sabap sog kopokokunut nami dia ni Kristu, tibua, amu, sabap sog kosolabuk niu dia ni Kristu, mokokoto amu. Bu ami dosop, miimung ma' nog da' pagas nami, tibua amu, mokodasig amu da. Pigodaban amu saka ami, piksudi'an ami. ¹¹ Po' tidu pa sog dini kitu' asta sog numun koni, mikobian ami kogutoman bu kuowon. Og ponopoton nami og danul. Bu mikobian ami pogdonogon nog duma gotowanan. Bu mikpoponasan ami tibua. ¹² Og kotubu' nami og pigliksa'an nami da. Bila sukna'an ami nog duma gotow, sulian nami ilan nog popia. Bila pokposokitan ami nog duma gotow, mokpolumbang ami. ¹³ Bu bila tompola'on ami, tumabal ami nog molonu' nog talu'. Asta sog numun koni, miimung ami ma' nog kaput, bu ma' ami nog gotow nog da' na potugyuan dun.

¹⁴ Og sinulat u koni dianiu nog ma' nini, kona' po' bagun amu mimung kosi-pogan dun, suga'id non, podonsoma'on

* 3:19 3:19 Job 5:13 † 3:20 3:20 Salmu 94:11

ku daniu bagun amu mokandam. Po' amu koyon, ma' amu nog gombata'anan ku nog kololaman ku. ¹⁵ Po' minsan pa solaksa' polongipat daniu sog kosolabuk niu dia ni Kristu, solabuk da gama' niu. Po' bianan sog kopogustal u daniu nog Gomba'is kitu' nog Guksugan, bu sabap sog kosolabuk niu dia ni Kristu, miimung ma' nog gama' niu akon. ¹⁶ Dadi, tolu'on ku daniu, poglogiling amu dianakon.

¹⁷ Sa'an itu' sinugu' u si Timuti mangoy dion niu po' bagun niu kolobotan og polomotadon ku dia sog kopokokunut u dia ni Kristu Isus. Po' dumalan og polomotadon ku sog pikpanad u sog ainain mibona' nog glumpukanan nog poktanudanan dia ni Kristu. Bu si Timuti, ion ma' nog bata' u nog kololaman ku sabap sog kosolabuk non dia sog Kounutan ta, bu ion og sosoligan ku.

¹⁸ Og dumaanan niu dion, mikpoktimaluy ilan bugalon po' balu' nilan dun, ondi' u na mangoy dion. ¹⁹ Tibua, bila baya' nog Mikpongon, di' da pulilung, mangoy u da dion mangka u ponginongogoy bog olo bayu' nog poktolu'on nilan koyon, bu mangka u dosop tontongoy bog ain doda' goktob og pagas nilan koyon. ²⁰ Po' og kopogdatu' nog Mikpongon sog pigotowan non, ondi' motongow dia sog sanya talu' nog gotow, suga'id non, motongow dia sog polomotadon nog gotowanan bianan sog Bolakat nog Mikpongon dianilan. ²¹ Dadi, ain dadi niu dun? Mangoy u dion dunut og bobadas u daniu, otawaka dunut og glolaman ku bu kolongas nog pikilan ku?

5

Og sumbang sog koliwagan bonua nog Korintu

¹ Og dongogan dini nog ngon dow duma niu dion nog moguboy ilan nog glogina'an non. Aba! Minsan og gotowanan kitu' nog da' poktulik sog Mikpongon, mogolig ilan moginang nog ma' nion koyon. ² Sumboy bosia mosusa amu dun bu bogowon niu bosia og gotow koyon dia sog glumpuk niu. Saka, kolele nog bugowon niu, mikpogbonsag amu motanan

dun! ³ Minsan si'oy og dili glawas u da' dion niu, og pikilan ku dion da niu. Dadi, ma' da nog dion u da. Sog baya' nog Kounutan ta nog si Isukristu, pinolihala' u na gotow koyon nog miginang nog molaton. ⁴ Dadi, bila moglumpuk amu, og pikilan ku bu og Bolakat nog Kounutan ta nog si Isus, dion dosop niu. ⁵ Uakil niu na og gotow kitu' dia sog gongkoman nog Soitan bagun da, og glawas non koyon nog pigboya'an nog dusa, mogla'at. Bu bagun da, sog matong og gondow nog mokpuli' og Kounutan dini sog glupa'an, og glimukud non motabang.

⁶ Ondi' doda' pia og mogbonsag. Po' ibalat da sog pokpotulin nog pan, kosunan niu nog minsan mika'an si'oy og togu'on dun, mogulit na sog tibuk nog pan koyon. ⁷ Dadi og dusa, domikian da ma' nog potulin. Sumboy owa'on niu na og gotow kitu' nog mikodusa bagun amu da ma' na nog bogu pan kitu' nog da' potulinoy. Po' donsama' amu na bosia ma' nitu'. Sa'an sinimpan og dulang kitu' nog iningolanan Linius po' si Kristu og pomalas nog pinalas na dianita. ⁸ Dadi, inangon ta na og kologya'an ta kitu', bu sumboy ondi' ta gomitan nog pan kitu' nog togo pokpotulin. Og ma'ana non, ondi' ita moginang nog ain kohinangan kitu' nog sinoitan bu og dusa. Suga'id non, gomitan ta nog pan kitu' nog da' potulinoy. Og ma'ana non, og pikilon ta ain og motud bu tantu nog pomikilan.

⁹ Tinalu' u sog surat u kitu' daniu, nog sumboy di' amu mampu' dia sog gotowanan koyon nog ponungkagon. ¹⁰ Og pigolong u kitu' da' lakit og gotowanan kitu' sog dunya koni nog kona' polotamuy sog Mikpongon. Po' ilan, mototugu ponungkagon ilan, bu mabak, bu pololimbung, otawaka og polotamuy sog glodawan. Bila mogolig amu dianilan, sumboy mawa' amu doda' sog dunya koni! ¹¹ Og ma'ana nog piktalun' u kitu', sumboy mogolig amu nog gotowanan koyon nog mokpoktalun' nog ilan og gilug niu sog tanud saka, maktungkag ilan da, otawaka mabak, polotamuy ilan sog glodawan, og bolotiboton, og bololangu, otawaka

og pololimbung. Na' amu tanan moleg minsan mogadap kuman sog gotowanan koyon.

¹²⁻¹³ Kona' u ginang mongukum dianilan sog ain kona' pa poktanud. Po' og Mikpongon da og moto mukum dianilan. Tibua, ain sinumakup na sog glumpuk niu, patut niu da ukumon. Bu unnt niu og talu' kitu' nog sinulat sog Kitab, "Bugow niu dia sog glumpuk niu og gotow kitu' nog pigboya'an nog dusa."*

6

Og susian dia sog glumpuk nog poktanudanan

¹ Iduma, bila ngon susian niu sog pakasi niu nog poktanud, pogdoyunan niu ma mokpitang sog gukum sog ain gotowanan koyon nog kona' polotamuy sog Mikpongon? Di' niu bosia inangon nog ma' nitu'. Suga'id non, mokipasad amu bosia sog duma niu nog pigotowan nog Mikpongon. ² Po' kosunan niu nog ngon da gondow non, og pigotowan nog Mikpongon momasad dia sog glam nog gotowanan sog glupa'an koni. Dadi, amu ma og polomasad sog gunan nog gondow, di' niu ta' buan omba'ug posadoy og sagya bata'bata' da nog sala' dia sog glumpuk niu? ³ Kosunan niu dota' nog ita momasad nog moloikatanan? Dadi, bila ma' nitu', labi ta na koba'ug posadoy, bila sagya da dini sog glupa'an. ⁴ Dadi, bila og susian niu sagya da ma' nitu', na' amu na mokipasad sog kona' niu batuk poktanud dia ni Kristu. ⁵ Kosipog amu dun. Ngon ta' gidoy daniu, minsan sala kotow si'oy, nog moto momasad nog susian nog polotanud? Ngon da. ⁶ Saka, bila ngon moksusi daniu, mokipasad amu ma dia sog gukum nog gotowanan koyon nog kona' niu batuk poktanud sog Mikpongon.

⁷ Sa'an itu' ngon og susian niu, po' ma'ana non, sabap nog da' amu pokokunnt sog po'atan. Golom na bosia, somo' pitiang niu na og kohinangan nog pakasi niu kitu', otawaka pitiang niu na ilan moglimbung daniu, gaba'

nog pitangon niu sog gukum. ⁸ Po' minsan amu bu amu, miglolimbungoy amu bu mokpoginang amu nog molaton. ⁹ Kisunan niu dota' da nog ain pigboya'an nog dusa, ondi' nododa' mokakod nog pigdotu'an nog Mikpongon? Dadi, na' amu moglapanglapang nini. Ain moktamuy sog glodawananan, otawaka og ponungkagon, otawaka ain mogbabal ilan nog pakasi laki nilan, otawaka ain momabal nog duoy nog duma non, ¹⁰ otawaka og polonglampas, otawaka og mabak, otawaka og bololangu, otawaka og bolotiboton, otawaka og polonakow, ondi' ilan nododa' mokakod nog pigdotu'an nog Mikpongon. ¹¹ Dini kitu', og duma daniu, ma' nitu' og piginang nilan. Tibua numun koni, inugasan na og dusa niu, siniboy amu na nog Mikpongon, bu midulus amu na sog Mikpongon bianan sog ngalan nog Kounutan ta nog si Isukristu bu bianan dosop sog Bolakat nog Mikpongon dianita.

Gamit niu og glawas niu sog kopoksanglit sog Mikpongon

¹² Ngon og talu' nog gotowanan nog, "Da'idun ginang nog pigondi'an u moginang dun." Ma' nitu' si'oy og talu' nilan dun, ngon da ginang nog ondi' kobo'isan og gotow dun. Da'idun si'oy og ginang nog pigondi'an u moginang dun, ondi' u dosop moleg nog mulipon u sog minsan olo ginangoy dun. ¹³ Ngon nosop og mokpoktalunog, "Og potugyuan nog ponganon, togu'on sog tibuka, bu og potugyuan nog tibuka, og togu'an nog ponganon." Ma' nitu' si'oy, og ponganon bu og tibuka lo'aton da nog Mikpongon. Og glawas ta koni ondi' patut gomiton sog kohinangan kitu' nog ma' nog kopoktungkag, suga'id non, og potugyuan nog glawas ta koni, dia sog ain ginang kitu' nog kosu'atan og Pogbaya' nog ion non si Kristu. Bu si Kristu og mogusiba' nog glawas non. Og ma'ana nog glawas non koyon, og pigotowan non nog ma' nita. ¹⁴ Po' bianan sog pagas nog Mikpongon, pitubu' non si Kristu tidu sog patoy. Bu ita si'oy potubu'on non dosop. ¹⁵ Kosunan

* 5:12-13 5:12-13 Deuteronomy 17:7

niu dota' nog ita koni, og polongkapan nog glawas ni Kristu? Dadi, ompu'on ku ta' buan og glawas ni Kristu dia sog glawas nog ponungkagon? Ondi' tokodoy mogusoy. ¹⁶ Da' niu bayu' kosunoy nog bila og glaki mogbabal nog ponungkagon, miimung solabuk na glawas nilan? Po' modolag dia sog Kitab nog, "Og dua' kotow koyon, miktimaluy solabuk glawas nilan."* ¹⁷ Tibua, ain sumolabuk dia ni Kristu, miktimaluy miksolabuk ilan dia sog kinodiwata.

¹⁸ Dadi, pogolig amu nog kohinangan koyon nog momabal. Og duma dusa nog minang nog gotow, dia ilan pokodusa sog duma nilan. Tibua, ain mokopoginang nog kohinangan kitu' nog momabal, og sukna' nog dusa non dia datong sog dili glawas non. ¹⁹ Kosunan niu dota' nog glawas niu og pigonongan nog Bolakat nog mosigda nog binogoy nog Mikpongon dianiu? Dadi, kona' niu og gapu' nog dili glawas niu koyon, suga'id non, og Mikpongon og gapu' non. ²⁰ Po' mologan og sinoluyan non dianiu. Dadi, sumboy gomiton niu og glawas niu dia sog kohinangan kitu' nog kosonglitan bu kopogodaban og Mikpongon dun.

7

Og sak pa'ali sog duoyan

¹ Dadi, pa'ali sog surat niu kitu' di-anakon. Golom na og glaki somo' di' na mogduoy. ² Tibua, sabap sog kodakol nog gotowanan dion sog Korintu nog mikpogbabal glibun laki dianilan, sumboy monala kotow glaki ngon dili glibun non. Domikian dosop ma' nog kolibunanan, sumboy ngon dili glaki nilan. ³ Og glaki sumboy muboy sog duoy non. Bu domikian dosop ma' nog glibun, uokilon non og glawas non dia sog duoy non bagun kuli'an glegan nog dili glawas nilan. ⁴ Po' og glaki, kona' tibua dili og glawas non og pogboya'an non, suga'id non, asta dosop og glawas nog duoy non. Bu og glibun si'oy, ma' nitu' dosop. ⁵ Dadi, sumboy diadia dianiu di' momala'. Tibua, bagun motigbung pikilan niu sog

kopogyakin niu, sumboy moksulutsulut amu nog di' amu pa moguboy solianlian. Tibua, bila modoksu' amu na mogyakin, mangka amu dona pokpuli' moguboy bagun amu ondi' koyuba'an ni Kindagow. Po' gomonsunoy di' amu mokotigol nog napsu niu. ⁶ Og pikталu' u koni, kona' da og dondagan ku dianiu, suga'id non, poboya'an ku na amu moginang dun, bila ma' nitu' da og kopoginang niu dun. ⁷ Kolegan ku bosia dun, og glam nog kolokianan ma' nakon nog di' na mogduoy. Tibua, monala kotow dianita, ngon binogoy dianon nog Mikpongon. Og duma gotow, konia og binogoy dianon bu duma, ma' ninia sop og binogoy dianon.

⁸ Dadi, koni og talu' u dia sog ain da' pa pogduoy, bu sog ain og baluanan, golom amu na poglogiling dianakon nog di' mogduoy. ⁹ Tibua, bila ondi' amu mokotigol, golom amu na pogduoy po' golom pa og mogduoy gaba' nog moktigol nog napsu.

¹⁰ Dadi, sog ain mikpogduoy na, koni og dondagan ku nog miktidu dia sog Kounutan ta nog si Kristu. Og glibun, sumboy ondi' non bolongon og glaki non. ¹¹ Tibua, bila gomonsunoy molong ion, sumboy ondi' na moglaki mokpuli' ual da moktiguli' ilan nog glaki non. Ma' nitu' dosop og glaki, nog sumboy ondi' non bolongon og glibun non.

¹² Koni og tolu'on ku sog dumaanan dion. (Og talu' u koni da' na tidu dia sog Kounutan ta.) Bila og pigilugan ta sog tanud, nog glibun non da' pa tabuk, saka og glibun non koyon moleg da mogampu' dia sog glaki non, sumboy ondi' non bolongon og glibun non koyon. ¹³ Bu domikian dosop ma' nog glibun, nog glaki non da' pa tabuk, saka og glaki non koyon moleg da mogampu' dia sog glibun non koyon, sumboy ondi' non bolongon og glaki non koyon. ¹⁴ Po' og glaki kitu' nog da' pa tud, miimung ma' nog tinabuk na nog Mikpongon sabap sog kosolabuk non dia sog glibun non koyon. Bu og glibun dosop nog da' pa tud, miimung dosop ma' nog tinabuk na nog Mikpongon

* 6:16 6:16 Genesis 2:24

sabap sog kosolabuk non dia sog glaki non koyon. Bu doma, og gombata'anan nilan, miimung dosop nog tinolima' na nog Mikpongon. Somo' kona' ma' nitu', og gombata'anan niu mimung ma' nog gombata' nilan nog kona' polotamuy sog Mikpongon. ¹⁵ Tibua, bila og duoy non koyon nog kona' poktanud, saka moleg na molong, potiang niu na. Og kodumanan non kitu' nog poktanud, da' na kolumbketan non. Po' og Mikpongon, og kolegan non dianita og moglogomigus. ¹⁶ Po' amu kolibunanan, di' niu lo' ion tanan kosunan bog motabang niu ta' og kolokianan niu. Bu amu si'oy kolokianan, di' niu dosop tanan kosunan bog motabang niu ta' og kolibunanan niu.

¹⁷ Dadi sa'an itu', monala kotow dianita, dangan mikokunut ita na dia sog gonggat nog Mikpongon dianita, sumboy mogonong ita na sog pibona'an non kitu' dianita. Po' ma' nitu' og binogoy nog Pogbaya' dianita. Ma' nini og botad nog pianad u sog glam nog glumpuk nog poktanudanan. ¹⁸ Sopolati non, ngon gotow nog donsama' na miktuk dangan mikokunut ion dia sog gonggat nog Mikpongon. Sumboy ondi' non na owa'on og pali' nog tinukan dianon. Bila sop ngon og gotow nog da' pa tukoy dangan mikokunut ion dia sog gonggat nog Mikpongon, di' na ion sumboy pa tukon. ¹⁹ Da' ma'ana nog muktuk otawaka onda' pa poktuk. Suga'id non, og bololaga', mokokunut amu sog ain dondagan nog Mikpongon. ²⁰ Monala kotow, sumboy mogonong sog ain binotangan dianon dangan mikokunut ion dia sog gonggat nog Mikpongon dianon. ²¹ Donsama' amu nota' gulipon dangan mikokunut amu sog gonggat nog Mikpongon? Potiang niu na. Minsan si'oy mokoluas amu na bosia tidu dia sog kouliponan, na' amu pa sokali' lumuas, suga'id non, pokpotongow amu nog ginang niu nog molongas. ²² Po' minsan si'oy dangan mikokunut amu sog gonggat nog Mikpongon og gulipon amu, miimung mikoluas amu na tidu sog kouliponan nog dusa, sabap sog kotabuk niu dia ni Kristu. Domikian da ma' nitu', bila og gotow kona' og gulipon, miimung

dosop ion nog gulipon ni Kristu. ²³ Po' misaluy non na amu nog golaga' niu kitu'. Dadi, na' amu na mokpulipon sog saryaotow. ²⁴ Pigilugan, monala kotow dianita sog kosolabuk ta sog Mikpongon, sumboy mononayun ita na mogonong dia sog ain binotangan nog Mikpongon dianita, dangan mikokunut ita dia sog gonggat non.

²⁵ Koni pa'ali sog ain og da' pa pogduoy. Da'idun dondagan dianakon nog miktidu dia sog Kounutan ta nog si Kristu pa'ali dianiu. Tibua, sabap sog glolatan nog Kounutan ta dianakon, ngon da og gunutan nog bogoyon ku pa'ali dion nog gomba'is soligan. ²⁶ Sabap sog kosigpit koni numun koni, og pikilan ku dun, golom amu na bosia pogonong nog ma' nog kibotangan niu koyon nog da' amu pa pogduoy. ²⁷ Tibua amu kolokianan, bila migduoy amu na, na' amu na mogbolong. Bila da' amu pa pogduoy, na' amu na monontong nog duoy niu. ²⁸ Tibua, bila moleg amu mogduoy, di' amu da mokodusa dun. Domikian da ma' nitu' dosop og kodologaanan, bila moleg amu mogduoy, ondi' amu dosop mokodusa dun. Tibua, koni pondamon ku amu, ain migduoy numun koni, ompihit tokodoy og posungu'an nog kotubu' nilan.

²⁹ Pigilugan, og ma'ana nog poktolu'on koni, ma' nini. Mosompol na og timpu. Dadi, tidu sog numun kitu', ain og kolokianan nog mikpogduoy na, sumboy di' nilan tigbungon og pikilan nilan sog duoy nilan. ³⁰ Bu ain misusa, sumboy mimung ma' nog da' na og susaan non. Bu ain migloliag, sumboy mimung ma' nog da' gloliag non. Bu ain sinumaluy nog golota', sumboy mimung ma' nog da'idun misaluy non nog gakod. ³¹ Bu ain miglogamit nog golota' nog dunya koni, sumboy ondi' nilan tigbungon dia sog pikilan nilan. Po' og dunya koni numun koni, posungu' na sog modoksu'.

³² Kolegan ku bosia, da'idun kolumbketan nog pikilan niu. Po' bila og glaki nog da' duoy non, tigbungon non pikilan non dia sog Pogbaya' bu og ginang kitu' nog kosu'atan og Pogbaya' dun. ³³ Tibua, og glaki kitu' nog migduoy na, tinigbung

non og pikilan non dia sog dinunya po' pogopasan non ain kosu'atan og duoy non dun. ³⁴ Dadi, og pikilan non mibahagi' na. Domikian da ma' nitu' og glibun nog da' duoy non otawaka dolaga, po' tigbungon nilan dosop og pikilan nilan dia sog ginang nog Pogbaya'. Po' kolegan nilan, tidu sog glawas asta sog glimukud nilan, og Pogbaya' dun. Tibua, og glibun nog migduoy na, tinigbung non og pikilan non dia sog dinunya po' pogopasan non ain kosu'atan og glaki non dun. ³⁵ Sa'an ma' nini og poktolu'on ku koni, kona' po' pogbonduan ku amu, suga'id non, bagun amu kobo'isan dun. Po' kolegan ku, og polomotadon niu ain modulus kitu', bu posolobukon niu og ginang niu dia sog ginang nog Pogbaya'.

³⁶ Ain dosop og pogba'is nog migupakat ilan nog ondi' ilan na mogduoy, saka og glaki koyon, ngon og len pikilan non dia sog glibun koyon bu doma, di' non kotigolan og pikilan non sog glibun koyon, bu moleg na ion mogduoy, sumboy mogduoy ilan na. Ondi' ilan da mokodusa dun. ³⁷ Tibua, bila mitantu na sog pikilan non nog di' non na pogduoyon og glibun koyon, bu bila baya' na nog pikilan non nog da' na dua'dua' non nog di' non na pogduoyon og glibun koyon, og miinang non og kodulusan. ³⁸ Dadi, og kolokianan nog mikpogduoy na, molongas da. Tibua, labi na bosia kolongas, somo' da' ilan na pomogduoy.

³⁹ Dadi, og kolibunanan sop nog mikpogduoy na, sonuk nog totubu' pa glaki nilan, pigboya'an ilan pa nog glaki nilan. Tibua, bila minatoy na glaki nilan, mokodyadi na nog mogduoy ilan mokpuli' minsan sima lokioy, bila sinu-molabuk da dia sog Kounutan ta nog si Kristu. ⁴⁰ Tibua, sog pikilan ku dun, molongas bosia dianilan, somo' da' ilan na pogduoy puli'. Bu og pikilan ku dun, og talu' u koni, pinulu'an u moktal' dun nog Bolakat nog Mikpongon.

8

Ain og pogunutan ta, og glolat otawaka og sabut?

¹ Dadi, pa'ali dosop sog ponganon nog pimalas kitu' dia sog glodawananan, motud doda' talu' nilan nog ma' long nilan dun, "Glam ta ngon na og sunan ta." Tibua og gotow, sabap sog sunan non, mokopogbonsag. Tibua, og glolat og mokopokpopagon dia sog gotow. ² Dadi, simasima og momikil nog modalom na og sunan non, kulang pa og sabut non pa'ali sog sunan non kitu'. ³ Tibua, og gotow nog molalam dia sog Mikpongon, sunan na ion nog Mikpongon.

⁴ Dadi bila ma' nitu', puli'an ta pa'ali sog kuman nog ponganon nog ain og pimalas kitu' dia sog glodawananan. Kosunan ta nog glodawananan, da'idun doksu'an nilan dini sog glupa'an po' da'idun tantu diwata ual da Mikpongon. ⁵ Po' minsan modakol si'oy og diwataan bu pogbaya'anan nog pingingolan nilan kitu' nog diwata, sog glangit ta' otawaka sog glupa'an ta' koni, ⁶ solabuk da og Diwata nog ion non ion og Mikpongon. Ion da og Diwata ta bu og Gama' ta po' ion mikpongon nog glam nog piongon sog pigloban nog glangit bu glupa'an. Bu ion og mogbaya' nog kotubu' ta. Bu solabuk dosop og Pogbaya' nog ion non si Isukristu. Po' pibian dianon, miongon glam non. Bu bianan dianon, mitubu' ita.

⁷ Tibua, ngon gotowanen nog da' nilan ini kosunoy. Dadi, bila gomonsunoy mokpongongan ilan nog ponganon nog miktidu dia sog pomalas, ompikil nilan nog pimalas itu' dia sog glodawananan po' sabap nog milayam ilan na moktamuy dun dini kitu'. Og ma'ana non, moguya' pa og pikilan nilan bu mimung nog kolomu'lomu' ilan dun. ⁸ Og kopokpolani ta sog Mikpongon, kona' da bianan sog ponganon. Dadi, kuman ita sog di' ita kuman dun, batuk da.

⁹ Dadi, sumboy potubudan ta mogokbit og baya' nog inuakil dianita bagun di' ombagla og kopoktanud nog pakasi poktanud ta, ain moguya' pa og tud non. ¹⁰ Po' bila motongow nilan amu sumolod sog baloy koyon nog pogyokinan sog glodawananan mangka amu kan dion, gomonsunoy sabap dianiu, moit

ilan kuman nog pongonganon koyon nog pimallas sog glodawananan nog mimung kolomu'lomu' ilan dun. Saka amu bosia, ngon na og sunan niu pa'ali sog baya' niu sog kuman. ¹¹ Dadi, og pigilugan niu sog tanud nog moguya' pa og pikilan nilan, og doksu'an non, mogla'at ilan dun sabap diani u nog saka amu, ngon na bosia og sunan niu dun. Po' si Kristu, sa'an minatoy ion bagun ilan si'oy motabang dia sog baya' nog dusa. ¹² Dadi, mikodusa amu dia ni Kristu sabap sog mikodusa amu dia sog pigilugan niu sog tanud, po' kingulanan niu og pikilan nilan. ¹³ Dadi, bila gomonsunoy mokodusa og gilug ta sog tanud sabap sog kokan ta nog pongonganon, di' ita na tokodoy mokpuli' kuman dun.

9

Og polosuku'an nog sosugu'on ni Kristu

¹ Akon, miluas u tidu sog kouliponan nog dusa. Bu akon dosop og sosugu'on nog Kounutan ta nog si Isus. Bu mikotongow ami tanan nog Kounutan ta. Bu mikotabuk amu tanan dia ni Isus bianan sog ginang u dianon. ² Dadi, minsan si'oy og duma gotowan, di' nilan akon tolima'on nog sosugu'on u ni Kristu, amu koyon, tolima'on niu da akon bayu'. Po' sabap sog kosolabuk niu dia ni Isukristu, amu koyon, miimung amu nog tanda' nog akon koni og sosugu'on non.

³ Dadi, bila ngon sumusi dianakon dun, ma' nini og ponganggang u dianilan. ⁴ Ondi' ami ta' buan patut pokpokanon otawaka pokpinumon? ⁵ Bu bila mogusoy og duma sosugu'on bu og pigilugan nog Kounutan ta kitu', bu si Piter, pidunut nilan og duoyanan nilan, di' ami ta' buan pia moglogiling dianilan? ⁶ Ami ta' da ni Barnabas og sumboy mogliksa' bagun ami motubu'? ⁷ Aba! Da'idun sog sundalu nog sumboy tumbasan non og dili ginang non. Bu da'idun dosop og momula nog di' tanan ion mokokan nog pimulan non koyon. Bu da'idun dosop og mokpotubu' nog kambing nog di' tanan ion mokinum nog sagya gatas non si'oy. ⁸ Og piktalu' u

koni sagya ta' tibua og pikilan nog gotow? Kona' le, po' ion non tanan ini og tinalu' kitu' sog Botad. ⁹ Po' sinulat sog Botad kitu' nog pilatas ni Muses, "Sumboy ondi' bogbodon og baba' nog sapi' sonuk non moglibutlibut moglogekek."* Pigolong koni nog Mikpongon pa'ali ta' tibua sog sagya sapi'anan? ¹⁰ Og tinalu' non kitu' kona' ta' gidoy pa'ali dianita? O'o. Ita ini sinulatan dun. Po' og ma'ana non, sa'an og polomagya' mogbagya' bu og polonglogekek moglogekek po' dodomaan nilan og bahagi' nilan sog matong tobas. ¹¹ Dadi, domikian ma' nitu', bila sinigwagan nami amu nog boni' pa'ali sog kinodiwata, ondi' da bayu' mologon diani bila kobohogi'an ami pa nog dayadaya niu koyon sog glupa'an koni. ¹² Bila og duma patut da malap dun diani, labi na bosia ami.

Tibua, minsan si'oy patut ami mokalap diani, da' ami da pokibahagi' diani. Suga'id non, pitiang nami minsan olo matong dianami bagun onda'idun og mokobolabag sog kopokpulong nami nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. ¹³ Kosunan niu da nog ain kolokianan kitu' moginang dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, dion nilan dosop pokalap nog kokan nilan. Bu ain tumabang momallas dia sog pomolalan, kobohogi'an ilan dosop nog pinalas kitu'. ¹⁴ Domikian da ma' nitu', ain dinondag nog Kounutan ta mogustal nog Gomba'is nog Guksugan, dion ilan da dosop pokalap nog kotubu'an nilan.

¹⁵ Minsan si'oy patut u kobohogi'an nog glam non koyon, da' u da pokibahagi' dun diani. Bu og potugyu'an nog sulat u koni kona' nog bagun amu mogbogoy dianakon. Po' golom u na patoy gaba' nog og pigbonsag u koni ondi' motud. ¹⁶ Tibua, bila mogustal u nog Gomba'is nog Guksugan, ondi' u mokopogbonsag dun po' akon, dinondag u nododa' mogustal. Konugun sog kotubu' u bila ondi' u mokopogustal nog Gomba'is nog Guksugan koni. ¹⁷ Somo' og dili glegan ku da og moginang nog ginang koni, ngon bosia og tumbas dun dianakon. Tibua, sa'an

* 9:9 9:9 Deuteronomy 25:4

ininang u ini po' inuakil nog Mikpongon dianakon nog inangon ku. ¹⁸ Dadi, olo ma buan og tumbas dun dianakon? Og tumbas dun dianakon ma' nini. Moko-pogustal u nog Gomba'is nog Guksugan nog di' u mongabat nog kotumbasan u dun dia sog gotowanan. Dadi, di' u da mokibahagi' dianiug sog kopogustal u koni.

¹⁹ Akon og mogbaya' nog glawas u po' da' u kulipon nog sagyaotow. Minsan si'oy ma' nitu', inimung u og glawas u nog sosoligan nog glam nog gotow bagun mogdungag dumakol gotowanan tumabuk dia ni Kristu. ²⁰ Bila dia u sog Hudyuanan mama' u dosop nog Hudyu bagun ilan kotogolan. Bu minsan si'oy da' u na pogboya'oy nog Botad kitu', bila dia u sog ain og pigboya'an dun, mama' u da nilan po' bagun ilan dosop kotogolan tumabuk dia ni Kristu. ²¹ Pigboya'an u da nog botad nog miktidu sog Mikpongon bianan dia ni Kristu. Bila dia u nilan sog ain da' kobogoyoy nog Botad kitu', mama' u dosop da nilan bagun ku ilan si'oy moit tumabuk dia ni Kristu. ²² Bila dia u sog ain kulang pa kitu' og sabut nilan, mama' u dosop nilan po' unuton ku og gli'inan nilan kitu' bagun ku ilan dosop moit tumabuk dia ni Kristu. Dadi, akon miimung u nog ma' nog glam nilan. Po' gomiton ku og glam nog pondayan kitu' nog minsan olo, bagun og duma gotow motabang da bianan dianakon. ²³ Sa'an monamal u moginang nog glam non po' bagun ompulonag og Gomba'is nog Guksugan, bu bagun u mosunu' popiaoy dun.

²⁴ Bigya' pa og mogdag gumobok, og glam nilan mokpongobok ilan monamal, tibua, sala kotow da momondag bu kosugdaan. Dadi, domikian da ma' nitu', ponamal amu bagun amu da kosugdaan. ²⁵ Kosunan niu dosop nog glam nilan nog moleg mampu' mogdag sog glomotan nog mama' nitu', sumboy mosolabuk og pikilan nilan sog kopongandam nilan. Sa'an ini mogandam ilan, bagun ilan kokurunaan nog saka og kuruna koyon mosompun da kolanos. Tibua ita, sa'an ini mogandam ita, bagun ita da mokalap nog kuruna nog ondi' mogla'at asta sog

da' kopus non. ²⁶ Sa'an itu' mokpolog-dong u gumobok ditu' sog pogdopoton ku kitu'. Bu ibalat da sog moksuntuk, potubudan ku sumuntuk bagun kobon non mosugat. ²⁷ Dadi, kopokpopagon ku nog glawas u bianan sog kopokposakit u dun bagun mogbilang tokodoy dianakon. Po' tubus u momali sog duma gotowanan, ompok u nog di' u dosop malap og sugda dun.

10

Og piandam pa'ali sog kopoktamuy sog glodawananan

¹ Pigilugan, poktitukoy niu pa'ali sog kibianbianan nog munaotowanan ta kitu' kobon nilan mogunutunut dia ni Muses. Glam nilan kitindungan nog ginampol kitu'. Bu glam nilan mikotolipag sog dagat kitu' nog iningolanan Pula Dagat. Minian ilan ditu' nog mipanow ilan sog glupa'. ² Dadi, bianan sog ginampol bu sog kotolipag nilan kitu' sog dagat, miimung nog bunyag dianilan nog ilan doda' og gla'ayatanan ni Muses. ³ Glam nilan mikokan nog ponganon kitu' nog binogoy nog Mikpongon dianilan. ⁴ Bu og glam nilan mikinum dosop nog tubig kitu' nog binogoy nog Mikpongon dianilan nog miktidu dia sog batu. Og batu koyon, ion non ion si Kristu og migunut kitu' dianilan. ⁵ Tibua minsan ma' nitu', og Mikpongon onda' kosu'atoy dia sog kodokolanan dianilan. Dadi, sa'an ion og bangkoyanan nilan migulitulis ditu' sog bonuaanan kitu' nog mologon pogonongan.

⁶ Og kibianbianan nilan kitu' miimung pononggi'an nog bagun ita mogolig tokodoy nog ginang nog sinoitan nog mama' nilan kitu'. ⁷ Sumboy di' ita moglogiling sog dumaanan nilan kitu' nog mikpoktamuy sog sagya glodawananan. Po' sinulat sog Kitab nog, "Motes ilan madap kuman bu moginum mangka ilan pogbuat bu poginang nog sinoitan."* ⁸ Dadi, sumboy di' ita dosop moglogiling sog dumaanan nilan kitu' nog momabal. Po' sabap sog kohinangan nilan koyon,

* 10:7 10:7 Exodus 32:6

sog sondow dua' pulu' bu tolu ngibu kotow mikpomatoy dianilan. ⁹ Sumboy di' ita dosop moglogiling sog dumaanan nilan kitu' nog sinuloyan nilan og Pogbaya'. Po' sabap ditu', mikpomatoy ilan tanan dun po' pingoktuk ilan nog mamakanan. ¹⁰ Bu sumboy di' ita dosop moglogiling sog dumaanan nilan nog mikpogyawab sog Mikpongon. Po' pimunu' ilan tanan dun nog moloikat kitu' nog pogaid nog patoy.

¹¹ Kibianbianan nilan kitu' miimung nog pononggi'an, bu sinulat itu' bagun ita mokandam. Po' tang koni, dali' na doksu'an nog dunya. ¹² Dadi, bila long nog pikilan niu dun nog di' amu na koyuba'an, sumboy mongmohilat amu bagun amu da di' ombuksak. ¹³ Po' minsan olo yuba'oy dun kobianan ta, kibianan na nog gotowanan kitu'. Tibua, og pagas niu og Mikpongon po' ion da kopongondolan. Di' non amu potiangon nog kobianan amu nog gyuba' nog di' niu mogaga. Dadi, bila pongyuba'on amu, bogayan non da amu nog pondayan bagun amu mokantu sog pongyuba' koyon.

¹⁴ Dadi, glokoleanan ku nog kololaman ku, pogolig amu tokodoy moktamuy sog glodawananan. ¹⁵ Tinalu' u ini diani po' mosapat na og pikilan niu. Dadi, poktimbangtimbang niu og piktalu' u koni. ¹⁶ Po' sog kopoktamuy ta dia ni Kristu, og saguk nog gomiton ta sog ginang nog iningolanan Globungan ni Isus, posolomatan ta ion dun. Po' bila mogabang ita minum ditu', miimung solabuk ita na dia sog dugu' ni Kristu. Bu domikian dosop ma' nog tibuk nog pan nog pogbonadbonadon dianita, giap nog kuman ita dun, miimung solabuk ita dosop dia sog glawas ni Kristu. ¹⁷ Og ma'ana non, sabap sog pan kitu' nog sotibuk, minsan modakol ita, miimung solabuk glawas ta kobal nog kopogabang ta kuman nog pan kitu'.

¹⁸ Domikian da ma' nitu' og gotow Hudyuanan, ain kuman nog pomalas kitu' nog pinalas sog Mikpongon, miimung sinumolabuk ilan momalas sog pomolalan nog Mikpongon. ¹⁹ Dadi, olo ma'ana

non? Ngon ta' golaga' nog glodawananan kitu' otawaka og pongonganon kitu' nog ginuakil dianilan? ²⁰ Onda'idun. Tibua, og gotowanan kitu' nog onda' poktamuy dia sog Mikpongon, bila momalas ilan, dia ilan da pomalas sog glatdiwataanan, da' sog Mikpongon. Dadi, ompok u nog mampu' amu sumolabuk momalas sog glatdiwataanan. ²¹ Po' di' mokodyadi nog mampu' amu sog Globungan ni Isus saka, mampu' amu dosop sog dulang nog glatdiwataanan. ²² Iduma pongoksogon niu ma og doluan nog Pogbaya'? Mokantu amu ta' sog pagas non?

Og baya' nog gotowanan ain og tinumud dia ni Isukristu

²³ Ngon talu' nog gotowanan nog, "Kinumboy ita moginang minsan olo." Tibua, ngon da ginang nog di' ita kobo'isan dun bu kona' glam non nog mokotabang dianita. ²⁴ Sumboy da'idun og gotow nog moginang nog ginang kitu' nog ion da og kobo'isan dun. Suga'id non, ponontongon non og ginang kitu' nog kobo'isan og dumaanan non dun.

²⁵ Mokodyadi amu da kuman nog basta' koyon nog sinaluy niu dia sog tobu'an, bu na' amu na mogdialom pikilan bog ain miktidu. ²⁶ Po' sinulat sog Kitab nog, "Og glupa'an bu glam nog piongon dini, og Pogbaya' gapu' non."†

²⁷ Dadi, bila ngon kona' poktanud mogonggat diani kuman saka moleg amu da, kan niu minsan olo og binolokan non koyon diani nog da'idun sak niu bagun di' mogla'at pikilan niu dun. ²⁸ Tibua, bila ngon og moktalu' dun diani nog miktidu itu' dia sog pomalas sog glodawananan, na' amu na kuman dun, po' sabap sog gli'anan non bu sog pikilan non koyon. ²⁹ Kona' po' og gli'anan niu otawaka sabap sog pikilan niu. Po' gomonsunoy long niu dun, "Iduma buan og baya' u sog dili ginang u mosaga' ma sabap sog pikilan nog len gotow? ³⁰ Po'," long niu dun, "bila madap u kuman dunut posolamat u, iduma buan sila'on u ma pa'ali sog ponganon nog pisolomatan ku sog Mikpongon?"

† 10:26 10:26 Salmu 24:1

³¹ Dadi, sa'an itu' ma' nitu' po' minsan olo ginangon ta, minsan olo kanon ta otawaka inumon ta, sumboy inangon ta glam non bagun kosonglitan og Mikpongon dun. ³² Dadi, potubudoy niu polomotadon niu bagun og Hudyuanan, otawaka og kona' Hudyu, otawaka og pakasi niu sog tanud, ondi' mogla'at pikilan nilan sabap daniu. ³³ Poglogilingoy niu akon. Po' sog glam non, og pogopasan ku, inangon ku ain kosu'atan og glam nog gotowanen dun. Po' di' u monontong nog kosu'atan u tibua dun, suga'id non, kobon non ponontongon ku og kolongasan nog kodokolan po' bagun gomonsunoy og doku'an nilan motabang ilan dia sog dusa.

11

¹ Dadi, poglogiling amu dianakon ma' nog kopoglogiling u dia ni Kristu.

Pa'ali sog kopoktamuy

² Pogdongya'an ku amu po' kobon non ompikil niu akon sog glam non bu inunut niu dosop og pikpanad kitu' nog binagak u daniu. ³ Tibua, bagun niu kosunan, og Kounutan ni Kristu og Mikpongon. Domikian da nog kolokian, og Kounutan nilan si Kristu. Bu ma' nitu' dosop og kolibunanan, og kounutan nilan og kolokianan nilan. ⁴ Dadi, og kolokianan kitu', bila mogyakin ilan otawaka momitua ilan nog talu' nog Mikpongon nog saka minodung ilan, mimung onda' nilan pogodaboy og Kounutan nilan. ⁵ Bu og kolibunanan sop kitu', bila mogyakin ilan otawaka momitua ilan nog talu' nog Mikpongon nog saka da' ilan ponudung, mimung onda' nilan pogodaboy og kounutan nilan. Po' mama' ilan nog miktukung. ⁶ Dadi, og glibun nog ondi' monodung, golom na putukoy og buk nilan. Bu bila kosipogsipog sog kolibunanan og mokpuktukung otawaka potukan og buk non, sumboy doda' monodung ilan, bila mogyakin ilan otawaka momitua ilan nog talu' nog Mikpongon. ⁷ Tibua og glaki, ondi' na sumboy monodung po' ion og glogyawan nog Mikpongon bu mosolamin dianon og kotas nog

Mikpongon. Bu og glibun, mosolamin dianon og kotas nog glaki non. ⁸ Po' sog tigana', og glaki da' imungoy tidu sog glibun, suga'id non, og glibun inimung tidu sog sog glaki. ⁹ Bu og og glaki da' pongonoy sog glibun, tibua, og glibun piongon sog sog glaki. ¹⁰ Dadi bila ma' nitu', bu sabap sog gondok non dia sog moloikatanan nog mogipat dianita sog kopoktamuy ta sog Mikpongon, sumboy og glibun monodung po' og tanda' nog pigboya'an ion.

¹¹ Sog kosolabuk ta dia sog Kounutan ta, og glaki bu og glibun miksiningkotoy. ¹² Po' og glibun miongon tidu sog glaki. Og glaki binata' dosop nog glibun. Minsan si'oy ma' nitu', glam non piongon nog Mikpongon. ¹³ Dadi, amu dona pokpik-ilkil dun bog di' ta' do'itan og glibun nog monodung bila mogyakin sog Mikpongon. ¹⁴ Po' kosunan ta, bila og glaki moyaba' og buk non, ondi' do'itan dun. Kosipogsipog tanan ion dun. ¹⁵ Tibua, bila og glibun moyaba' og buk non, do'itan ion dun tokodoy. Po' sog tagna' ma' nitu' binogoy dianon nog koponapot non. ¹⁶ Bila gomonsunoy ngon moleg sumusi pa'ali dini, ma' nini da og botad nami, bu asta og duma glumpukanan nog poktanudanan dia sog Mikpongon.

Pa'ali sog Globungan ni Isus

¹⁷ Pa'ali sog poktolu'on ku koni daniu, di' u amu kodongya'an nog polo-motadon niu. Po' bila moglumpuk amu moktamuy, kolele nog moginang amu nog gomba'is, sokali' ginangon niu og molaton. ¹⁸ Tigana' midongog u nog bila moglumpuk amu moktamuy, di' amu dow moksolabuk nog pikilan. Bu mama' nog tumud u dun. ¹⁹ Sumboy ngon doda' bayu' og len pikilan non dion niu po' bagun motongow bog sima doda' og motud daniu. ²⁰ Kodua' non, bila moglumpuk amu kuman nog Globungan ni Isus kitu', kona' og Globungan non og kinan niu, nog saka kitu' bosia ginangoy niu kanoy. ²¹ Suga'id non, bila kuman amu, mokpantas tiwas amu na. Dadi, og doku'an non, og duma da kobosug, bu og duma sop mikpoglangu na. ²² Ngon da

bosia dili baloy niu. Sumboy ditu' amu na kan bu poginimum. Og piginang niu koyon, ma' nog piksudi'sudi'an niu og glumpuk niu nog poktanudanan sog Mikpongon, bu pisipog niu og dumaanan niu kitu' nog miskinan. Dadi, olo gidoy og motalu' u daniu? Dongya'an ku ta' amu dun? Ondi' u nododa'.

²³ Og gustalan kitu' nog tinabuk u tidu dia sog Pogbaya' pilatas u na daniu. Og Kounutan ta nog si Isus, og gobi kitu' nog inuakil ion dia sog gla'at, inimud non og pan kitu' ²⁴ bu mangka non posolomatoy sog Mikpongon mangka non dosop pogbonadoy kobon non moktalu' nog, "Koni og glawas u nog gonti'on ku daniu. Inang niu ma' nini og pomondoman niu dianakon." ²⁵ Bu ma' nitu' dosop, mitubus ilan moglobungan, inimud non dosop og saguk kitu' nog tinogu'an nog ginumon mangka ion poktalu' nog, "Og saguk koni og tanda' nog bogu koposadan dia sog dugu' u. Giap minum amu dun, imung niu dosop nog pomondoman dianakon." ²⁶ Po' giap nog moglumpuk amu kuman nog pan koyon bu minum dia sog saguk, og ma'ana non pinulonag niu pa'ali sog kopatoy ni Kristu asta sog mokpuli' ion dini sog glupa'an.

²⁷ Dadi, simasima kuman nog pan koyon bu minum dia sog saguk koyon, nog saka kona' ion patut kuman dun, mimung og dusa non dia sog glawas bu sog dugu' nog Kounutan ta. ²⁸ Dadi, mangka si'oy og gotow kan nog pan koyon bu inum dia sog saguk koyon, sumboy pogimotimoton non poguna og dili pikilan non. ²⁹ Po' bila kuman ion dun bu minum ion dun nog saka da' non kosabut bog olo og ma'ana nog glawas nog Kounutan ta kitu', miimung nog polihola'on ion dun. ³⁰ Sa'an itu' modakol daniu moluya bu di' mokokodag, bu ngon tanan daniu og minatoy dun. ³¹ Somo' bosia pogimotimoton ta poguna og dili pikilan ta, ondi' ita lo' bosia polihola'on nog Mikpongon. ³² Tibua, bila sila'on ita nog Kounutan ta nog si Isus, og ma'ana non og kopokpantun non pa dianita bagun ita ondi' mosunu' sog polihala' non sog gotowanog nog pigboya'an

nog dinunya. ³³ Dadi, pigilugan, bila moglumpuk amu kuman nog Globungan ni Isus, sumboy mogbinogadoy amu. ³⁴ Bu bila ngon daniu mogutom na, sumboy kuman poguna sog baloy non bagun da di' amu na polihola'on nog Mikpongon, bila moglumpuk amu.

Bu og duma nog molongas pa posadon, ditu' u dona posadoy bila matong u na dion.

12

Og gustalan pa'ali sog bogoy nog miktidosog Bolakat nog Mikpongon

¹ Dadi, og kolegan ku mogdungag og sabut niu pa'ali sog binogoy dianita nog miktidu sog Bolakat nog Mikpongon. ² Kolobotan niu ta' nog kobon pa nog da' amu poktamuy sog Mikpongon, mioit amu moktamuy sog glodawananan nog saka onda'idun kotubu' nilan. ³ Dadi, tolu'on ku daniu nog da'idun moko-ponukna' dia ni Isus bila pinulu'an ion nog Bolakat nog Mikpongon. Bu da'idun dosop mokopktalu' nog, "Si Isus og Pogbaya'", lual da bianan sog ponulu' nog Bolakat nog Mikpongon.

⁴ Miglologinis si'oy og bogoy nog pa'ali sog kinodiwata, tibua, solabuk da og piktitudan non, og Bolakat nog Mikpongon. ⁵ Miglologinis si'oy og bianan gumamit dun, tibua, dia da gomitoysog Pogbaya'. ⁶ Miglologinis si'oy og kotoan moginang, tibua, sala da nog Mikpongon og migbogoy nog kotoan koyon sog glam nog pigotowan non, bagun ilan mogamit og monala kotow dianilan sog ginang nilan.

⁷ Dadi, motongow dia sog sosuku nog pigotowan nog Mikpongon og Bolakat non bagun da kolongasan dun glam nog pigotowan non. ⁸ Dadi, bianan sog Bolakat nog Mikpongon, ngon binogayan nog modalom kotoan non bagun da moto mogustal. Ngon dosop binogayan nog modalom sabut non bagun non da motalu' og glam nog sabut non koyon. Og glam non koyon, og migbogoy dun og Bolakat da nog Mikpongon. ⁹ Bu bianan dosop da sog Bolakat nog Mikpongon, ngon dosop binogayan nog kopagon

nog kopongandol. Og duma binogayan dosop nog Bolakat momiulang nog di' mokokodag. ¹⁰ Og duma dosop binogayan nog tunung bagun ilan mokopoginang nog gingyata'. Og duma binogayan nog kotoan momitua nog talu' nog miktidu sog Mikpongon. Og duma binogayan nog sabut bagun nilan kilolaan bog olo piktingkaan nog ginis nog bolakat. Og duma binogayan dosop nog kotoan moktalul' nog gininisan nog ponolu'on. Bu og duma binogayan nog kotoan bagun ilan mokopomolatas nog gininisan koyon nog ponolu'on. ¹¹ Glam nog bogoy koni, solabuk da og piktiduan non, og Bolakat da nog Mikpongon, bu baya' non da mogbogoy dun sog monala kotow dianilan.

Og solabuk glawas saka modakol polongkapan non

¹² Og solabuk glawas, miglologinis og glangkapanan non. Bu minsan si'oy modakol glangkapanan non, misolabuk da og glawas koyon. Domikian da ma' nitu' og glawas kitu' nog si Kristu og gapu' non. ¹³ Po' glam ta, minsan olo bonsaoy dun, Hudyu otawaka kona' Hudyu, og gulipon otawaka kona' gulipon, binunya-gan ita dia sog Bolakat nog Mikpongon. Sa'an ion miimung nog salulawas ita. Bu og Bolakat non koyon og migonong dianita.

¹⁴ Dadi og ma'ana non, og glawas, kona' tibua solabuk glangkap non, suga'id non, modakol og polongkapan non. ¹⁵ Dadi, sopolati non, bila og botis moktalul' nog, "Sabap sog kona' u og komot, da' u kosingkot dia sog glawas kitu'." Minsan ma' nitu' og tinalu' non, di' mimung nog da' dukakit non sog glawas kitu'. ¹⁶ Bu bila moktalul' og tolinga nog, "Sabap sog kona' u og mata, da' u kosingkot sog glawas kitu'." Minsan ma' nitu' og tinalu' non, di' mimung nog da' dukakit non sog glawas kitu'. ¹⁷ Po' bila og tibuk nog glawas koyon lunsan na og mata, olo ma mogandun nog kodongog non? Otawaka, bila og tibuk nog glawas koyon lunsan na og tolinga, olo ma mogandun nog kosapu non? ¹⁸ Dadi og ma'ana non,

pikpa'atpa'at nog Mikpongon mogbotangbotang og glam nog polongkapan nog glawas koyon. Bu ion da migbaya' dun bog ain non pomotangoy. ¹⁹ Bila soginis da og glangkap non, kona' og glawas. ²⁰ Suga'id non, og glawas, modakol si'oy og glangkap non, solabuk da.

²¹ Dadi, sa'an itu' di' mogusoy bila moktalul' og mata dia sog komot nog, "Da' balan ku dianika." Otawaka, og gulu di' mogusoy moktalul' dia sog botis nog, "Da' balan ku dianika." ²² Suga'id non, mosolag tanan og potugyuan nog glangkap kitu' nog mama' nog da' dasig non. ²³ Bu og glangkap kitu', nog sog pikilan ta dun, ombaba' og golaga' non, kitu' tanan og imungon ta nog bololaga'. Bu ain og glangkap kitu' sog glawas nog kosipogsipog pogbontayan, sumboy potubudan ta mogusiba'. ²⁴ Bu ain glangkap kitu' nog molongas da potompalon, di' na mosop po' pipianan na donsama'. Po' og Mikpongon og mikpa'atpa'at nog kopogbotang non dun bagun ain polongkapan nog glawas kitu' nog kulang kopogadab dun, miimung kodungagan og kopogadab dianilan, ²⁵ nog boya'an moksolabuk og glangkapanan nog glawas koyon, bagun og glam nilan koyon moginipatoy. ²⁶ Bila mosinsa solabuk glangkap sog glawas koyon, glam nilan mosunu' dosop kosinsa. Bila piotas solabuk glangkap, glam nilan koyon mokpogda'da' dun.

²⁷ Domikian da ma' nitu', miimung amu nog glawas ni Kristu. Bu monala kotow daniu og glangkap nog glawas non. ²⁸ Bu dia sog glumpukanan nog pigotowan nog Mikpongon, pikpa'atpa'at nog Mikpongon mogbotangbotang og glangkapanan non koyon. Sog tagna', ngon sosugu'onanan ni Kristu. Sog kodua', ngon nosop og polomituaanan non. Kotolu, og polopanadanan, mangka og polonginang nog gingyata'anan, mangka sop og polomiulang, mangka og molitobangoy sog duma non, mangka og polongokbit sog gotowan, mangka og moto moktalul' nog miglologinis nog ponolu'on. ²⁹ Glam nilan ta' koyon og sosugu'on ni Kristu?

Glam nilan ta' koyon og polomitua? Glam nilan ta' koyon og polopanad? Glam nilan ta' koyon mokopoginang nog gingyata'?
³⁰ Glam nilan ta' koyon og polomiulang nog mokosakit? Glam nilan ta' moto moktalu' nog ponolu'on kitu' nog di' kosunan? Glam nilan ta' koyon og moto mogdolubasa dun? Kona' le. ³¹ Suga'id non, sumboy og pogopasan niu ain og bogoyanan kitu' nog bololaga'.

Tibua, ma' nini og gomba'is sog glam non:

13

Og bololaga' sog glam non og glolat

¹ Minsan moto u na moktalu' nog gininisan nog ponolu'on nog gotowanan otawaka moloikatanan, saka, onda'idun glolat u, og poktolu'on ku kitu' domikian ma' nog sagya da og binasal gagung otawaka linisag kulintangan. ² Bila binogoy dianakon momitua, otawaka mosabut u glam nog kosobu'sobu', bu minsan kosunan ku og glam non, otawaka mokolalin u nog bulud sabap sog kopongandol u, saka, da'idun glolat u, da'idun da og sagnat u. ³ Bu bila tipoton ku mogoy glam nog golota' u dia sog miskinananan, bu minsan uokilon ku og glawas u nog doksulan, saka, da'idun glolat u, da' da malap u dun.

⁴ Sabap sog glolat, ompayat ponutus nog gotow bu molongas og bolotabat non sog pakasi non. Sabap sog glolat, da' na mokopogdalu, ondi' mogbonsagbonsag, bu ondi' mokpotaspotas. ⁵ Sabap sog glolat, pogbotadan non og duma non, kona' og bolobigyakan, ondi' mosompun lolingitoy, bu ondi' moktagu'tagu'. ⁶ Og gotow nog mololat, ondi' loliagon nog ain mokolaton, suga'id non, og loliagon dun ain motud. ⁷ Og gotow nog mololat kobon non, ondi' motonop, ompagon kopongandol non, somul non mogdodama, bu mokogaga.

⁸ Og glolat moksampoy umul asta sog da' kopus non. Bila og pitua, solianlian da. Bila og ponolu'on, ngon gondow nog molota' da. Bila og sabut, ngon gondow non, da' na sagnat non. ⁹ Po' kulang da og

kosunan ta bu og kopomitua ta. ¹⁰ Tibua, bila matong mohurup na, kosuklian na ain kitu' og ngon kulang non. ¹¹ Kobon nog bata' u pa, og ponolu'on ku ma' da nog ginombata', og pikilan ku ginombata'. Tibua, dangan sinumolag u na, linota'an ku moginang sosuku og ginang kitu' nog ginombata'. ¹² Solian ta dini sog kilawan, ma' nog moginobolan tinontongan ta dia sog Kounutan ta nog si Isus. Tibua, ngon da gondow nog moktabukbaba' ita non. Numun koni, kulang og sabut u pa'ali dia sog Mikpongon. Tibua, ngon gondow non, kotoktuban og sabut ta pa'ali dianon nog ma' nog sabut non dianita numun koni. ¹³ Dadi, og moksampuyumul og tolu ginis koni, og kopongandol, og kopogdodama, bu og glolat. Tibua, og motas sog glam nini og glolat.

14

¹ Dadi, pogopasoy niu og glolat. Bu pogostoloy niu dosop og bogoyanan pa'ali sog kinodiwata, kosolag non og kotoan momitua nog talu' nog Mikpongon. ²⁻³ Sa'an ma' nitu', po' bila og gotow momitua, og poktolu'an non og gotowanan bagun pododungag kopongandol nilan, kopondolo'isogan ilan, bu kopongomu'an ilan. Tibua, bila og gotow moktalu' nog ponolu'on kitu' nog di' kosunan, og piktolu'an non dun og Mikpongon, kona' gotowanan. Po' da'idun mokosabut dun lual da og Mikpongon. Po' bianan sog Bolakat nog Mikpongon, motalu' non og motud kitu' nog milimod pa sog pikilan nog gotowanan. ⁴ Dadi, ain gotow og moktalu' nog ponolu'on koyon nog di' kosunan, og dili da glawas non kolongasan dun. Tibua, ain momitua nog talu' nog Mikpongon, glam nog pigotowan nog Mikpongon kolongasan dun. ⁵ Kolegan ku bosia dun, og monala kotow dianiu moto moktalu' nog ponolu'on kitu' nog di' kosunan. Tibua, golom amu na pomitua nog talu' nog Mikpongon gaba' nog moktalu' amu nog ponolu'on koyon. Po' og momitua bololaga' pa ditu'. Po' ain og moktalu' nog ponolu'on kitu' nog di' kosunan, sumboy ngon og mogdolubasa

dun bagun da kolongasan og pigotowan nog Mikpongon dun.

⁶ Dadi pigilugan, bila mangoy u dion mangka u poktalunog ponolu'on kitunog di' kosunan, olo ma og glongas non dianiun? Onda'idun. Tibua, kolongasan amu dun somo' polonta'on ku dianiun og pinosun nog Mikpongon, otawaka og sabut u pa'ali dianon, otawaka og kopomitua u nog talunon, otawaka og panad u dianiun. ⁷ Ibalat da sog glomotan kitunog moktalunog saka da' ginawanon, ma' nog tanggab otawaka og kutapi'. Bila da' pogusoyusoy og koponanggab dun otawaka og kopongutapi' dun, ondi' monampot og tingog non. ⁸ Bu og tombuli' si'oy, bila da' pogusoyusoy og koyupan dun, ondi' mokandam og gotowanan dun. ⁹ Domikian da mama' niu, bila moktalunog amu nog ponolu'on kitunog di' mosabut nog gotowanan, da'idun da ma'ana non. Po' mama' amu tibua mikule'ule'. ¹⁰ Modakol gininisan nog ponolu'on dini sog glupa'an konibu glam non koyon, ngon mokosabut dun. ¹¹ Tibua, bila di' u mosabut og ponolu'on nog gotow kyon, og ma'ana non, di' ami moksinaabut po' kona' ami salubansa. ¹² Domikian da ma' niu. Bila ma' nitu' mingatas amu ma malap nog bogoy koyon nog pa'ali sog kinodiwata, pogopasoy niu dosop gumamit og bogoyanan kitunog kolongasan og glam nog pigotowan nog Mikpongon dun.

¹³ Dadi, ain moktalunog ponolu'on kitunog di' kosunan, sumboy mongoningoni ion nog kotoan nog bagun non modulubasa og piktalunon koyon. ¹⁴ Po' bila mogyakin u nog ponolu'on koyon nog di' kosunan, og migyakin og glimukud u da, saka og pikilan ku onda' kodukakit dun. ¹⁵ Dadi, olo ma og ginangon ku? Mogyakin u pobian sog glimukud u bu mogyakin u dosop bianan sog pomikilan ku. Bu bila mogbobat u, gomiton ku sog bobat u og ponolu'on kitunog di' kosunan, bu gomiton ku dosop sog bobat u nog dili ponolu'on nog pikilan ku. ¹⁶ Tibua, bila moksanglit amu sog Mikpongon nog

sagya da bianan sog ponolu'on kitunog di' kosunan, og duma gotowanan, ain kona' niu pa sakup, di' ilan mokoponanga' dun. Bu di' ilan dosop mokopoktalunog "Amen" sog kopokposolamat niupo' da' nilan kosabut bog olo piktaluniu koyon. ¹⁷ Minsan si'oy molongas og kopokposolamat niu sog Mikpongon, og dumaanan niu kitunog, onda' ilan kolongasoy dun.

¹⁸ Mokposolamat u sog Mikpongon nog mokopoktalunog ponolu'on koninog binogoy nog Bolakat nog Mikpongon dianakon nog labi pa sog glam niu. ¹⁹ Tibua, dia sog glumpuk nog pigotowan nog Mikpongon, golom u na poktalunog lima toktang nog talunog mosabut nilan bagun kodungagan og sabut nilan dun, gaba' nog nginibuan nog tinoktangan nog ponolu'on nog saka di' nilan mosabut.

²⁰ Pigilugan, lota' amu na momikil nog ma' nog ginombata', bu posapat niu pikilanniu ma' nog mogulang gotow. Tibua, pa'ali sog ain mokolaton koyon, ilingoy niu mama' nog gombata'. ²¹ Po' og talunog Mikpongon nog sinulat sog Kitab pibian dia ni Isaya ma' nini,

"Polotason ku pomali u dia sog gotowanan koni. Tibua, minsan ma' nitu', ondi' nilan da akon pokinongogan. Minsan bianan si'oy sog gotowanan kitunog kona' nilan batuk nog ponolu'on, bu sog gotowanan kitunog kona' nilan salubansa,' ma' long nog Pogbaya' dun."*

²² Dadi og ma'ana non, og ponolu'on kitunog di' mosabut nog gotowanan, ion non ion og gindanan sog ain da' pa tud, kona' sog ain tinumud na. Tibua, og pitua nog mosabut nog gotowanan, ion non ion og gindanan dosop sog ain tinumud na, kona' sog ain da' pa kitu' tud. ²³ Dadi, bila glam niu dion nog pigotowan nog Mikpongon moglumpuk, saka mokpoktalunog amu nog len ponolu'on, nog saka ngon minampu' dianiunog gotowanan nog kona' niu pa og sakup, gomonsunoy balu' nilan mikpogbunog

* 14:21 14:21 Isaya 28:11-12

amu. ²⁴ Tibua, bila tumua' og gotow nog da' pa tud otawaka kona' niu pa og sakup, nog saka sonuk niu momitua nog talu' nog Mikpongon sog dili ponolu'on niu, sabap sog kodongog non nog poktolu'on niu koyon, mimung mosabut non nog ion bolodusaon. Bu mosabut non dosop nog ion polihola'on nog Mikpongon. ²⁵ Bu ombuka' og dialom pikilan non boya'an minglu'ud ion mangka poktamuy sog Mikpongon, bu mokopoktalul' nog motud doda' nog daniu migonong og Mikpongon.

Pa'ali sog kopoktamuy

²⁶ Dadi pigilugan, olo ma og ma'ana nog poktolu'on ta koni? Ma' nini. Bila moglumpuk amu moktamuy, sumboy ngon mogbobat, ngon dosop og mogustal nog pomali, ngon dosop mokpolanta' nog pinosun nog Mikpongon, ngon dosop moktalul' nog ponolu'on kitu' nog di' kosunan, bu ngon dosop og mogdolubasa dun. Glam nini sumboy inangon bagun da ompagon og glumpuk nog pigotowan nog Mikpongon dun. ²⁷ Bila ngon moktalul' nog ponolu'on kitu' nog di' kosunan, tolu kotow da og goktob nog moktalul' dun mangka ilan poksinukli moktalul' dun. Bu sumboy ngon dosop og mogdolubasa dun. ²⁸ Bila da'idun mokopogdolubasa dun, sumboy di' na moktalul' ion dun dia sog glumpuk koyon, bu dua' ilan tibua nog Mikpongon og mogabitabit.

²⁹ Dua' otawaka tolu kotow tibua og polomitua nog moktalul'. Bu sumboy og дума daniu lumiling nog piktalu' nilan koyon. ³⁰ Bu bila sonuk nog sala kotow mogustal, saka ngon sog kodokolan niu koyon og pidongogan nog talu' nog Mikpongon, sumboy og migustal kitu' lumota' pa moktalul' mangka niu inongogoy og talu' nog miktidu kitu' sog Mikpongon. ³¹ Po' bila moksinukli amu, og glam niu mokopomitua nog talu' nog Mikpongon bagun glam niu koponadan bu kopondolo'isogan dun. ³² Ain og binogayan nog momitua nog talu' nog Mikpongon, sumboy ion da mogbaya' nog kopoktalul' non dun. ³³ Po' og kolegan nog Mikpongon dianita, ompa'at ita bu moglogomigus ita.

Ma' da nog sog glam nog glumpukanan nog pigotowan nog Mikpongon, ³⁴ og kolibunanan dion sumboy ondi' mokpoktalul' dia sog glumpuk niu. Po' ma' long pa nog Botad kitu', og kolibunanan, di' kumboyon moktalul' sog glumpuk bu da' dosop tugdakoy dianilan nog mogokbit. ³⁵ Bila gomonsunoy ngon og sak nilan, sumboy sakon nilan na sog glaki nilan sog baloy. Po' di' дума'it sog glibun nog moktalul' sog glumpuk nog pigotowan nog Mikpongon.

³⁶ Na' amu sumusi nog pomali u koni daniu. Dia ta' niu miktidu og talu' nog Mikpongon? Otawaka, amu dota' og kidopotan dun? ³⁷ Bila ngon daniu mokpikil nog ion og polomitua, otawaka binogayan ion nog bogoy kitu' pa'ali sog kinodiwata, sumboy tobukon non og sinulat u koni nog dondagan nog miktidu dia sog Kounutan ta. ³⁸ Po' bila di' non ini tobukon bu tomba'an, sumboy di' dosop ion tomba'an.

³⁹ Dadi pigilugan, pogapas amu momitua nog talu' nog miktidu sog Mikpongon. Bu na' amu mogondi' moktalul' nog ponolu'on koyon nog di' kosunan. ⁴⁰ Bu sumboy og glam non koyon pokpolaspolason moginang bagun da mogusoyusoy.

15

Og kopokpotubu' dia ni Kristu tidu sog patoy

¹ Dadi pigilugan, moleg u mokpopikil daniu nog Gomba'is nog Guksugan kitu' pa'ali dia ni Kristu nog pigustal u daniu boya'an tinabuk niu, bu miimung nog pagon sog kopongandol niu dianon. ² Po' bianaan sog Guksugan kitu' nog tinud niu, mitabang amu tidu sog dusa, labi na bila ompagon og tud niu dia sog pigustal u kitu' daniu. Ual da da' amu poktantu tumud.

³ Po' og bololaga' kitu' nog gustalan nog tinabuk u, pilatas u daniu nog, minatoy si Kristu sabap sog dusa ta mama' da nog sinulat kitu' dia sog Kitab. ⁴ Bu linobong ion, mangka ion potubu'oy puli' sog kotolu ondow non, mama' da nog sinulat kitu' dia sog Kitab. ⁵ Bu mikpotongow ion

dia ni Piter. Bu tubus nitu', mikpotongow dosop ion dia sog Sopulu' Bu Dua' sulunggu'anan non kitu'. ⁶ Tubus nitu', mikpotongow nosop ion dia sog glumpuk nog labi lima gatus kotow og gla'ayatanan non. Bu og kodokolan dianilan totubu' pa. Tibua numun koni, og duma dianilan mikpomatoy na. ⁷ Tubus nitu', mikpotongow nosop ion dia ni Jems, mangka pa sog glam nog sosugu'onanan non. ⁸ Sog gimpusan, mikpotongow ion dianakon, minsan si'oy og kobata' dianakon ma' nog da' kibotukbotukan ku.

⁹ Po' akon og ombaba' sog glam nog sosugu'onanan non. Ondi' u tanan bosia do'itan ingolanan nog sosugu'on non po' dini kitu', pimosokitan ku og poktanudanan dia sog Mikpongon. ¹⁰ Tibua, minsan ma' nitu', inimung non akon nog ma' nini sabap sog tulung non dianakon, bu mosolag og doksu'an nog tulung non kitu' dianakon. Po' og koponamal u monginang nog ginang koni, labi pa sog glam nog duma sosugu'onanan non kitu'. Tibua, kona' u dili miginang dun, suga'id non, og tulung nog Mikpongon dianakon. ¹¹ Dadi, da' pigbigya'an nami, ilan otawaka akon. Ion non da og pigustal nami dianiu, bu koni dosop tinud niu.

Pa'ali sog kopogbuat ta tidu sog patoy

¹² Dadi, bila ma' nitu' motud ma og gustalan nami dianiu nog si Kristu pitubu' tidu sog patoy, iduma buan og duma dianiu dion mokpoktalun ilan ma nog og minatoy ondi' motubu' mokpuli'? ¹³ Somo' motud ion, og ma'ana non, si Kristu da' buan potubu'oy mokpuli' tidu sog patoy. ¹⁴ Dadi, da'idun og mustal nami bu da'idun dosop og tudon niu. ¹⁵ Bu labi pa ditu', po' mimung tanan nog gloput og gustalan nami pa'ali sog Mikpongon. Po' tinoksi'an nami nog si Kristu pitubu' nog Mikpongon tidu sog patoy. Tibua, somo' motud og poktolu'on nilan koyon nog og minatoy ondi' motubu' mokpuli', da' buan potubu'oy si Kristu mokpuli' tidu sog patoy. ¹⁶ Po' somo' og minatoy di' motubu' mokpuli', og ma'ana non, si Kristu da' kotubu' tidu sog patoy. ¹⁷ Bu

somo' da' potubu'oy si Kristu mokpuli', og kopongandol niu dianon da' sagnat non, bu kobon non pogboya'an amu pa nog dusa. ¹⁸ Bu og ma'ana non dosop, ain mikpomatoy kitu' nog saka tinumud na dia ni Kristu, da'idun da buan og doksu' nilan. ¹⁹ Bila og glongas nog dodomaan ta dia ni Kristu sagya da kotubu' ta dini sog dunya, ita og kololatlolat sog glam nog gotow dini sog glupa'an.

²⁰ Tibua og motud, si Kristu pitubu' mokpuli' tidu sog patoy. Dadi, ion mimung nog pagon nog tud ta nog ain og mikpomatoy kitu', motubu' ilan mokpuli'. ²¹ Po' sabap sog sala kotow gotow, mimung motubu' mokpuli' og gotowanan dun tidu sog patoy. Bu sabap dosop sog sala kotow gotow, miimung matoy gotowanan dun. ²² Sa'an mokpomatoy og glam nog gotowanan po' og tupu' ilan ni Apu' Adan. Domikian da ma' nitu', sa'an motubu' ita mokpuli' tidu sog patoy, po' sabap sog kosolabuk ta dia ni Kristu. ²³ Tibua, pokpolaspola-son da og kotubu' ta tidu sog patoy, si Kristu og mikuna motubu' sog glam non. Tubus nitu', sog mokpuli' ion dini sog glupa'an, mangka pa kotubu' mokpuli' ain og sinumolabuk na dianon. ²⁴⁻²⁵ Tubus nitu', matong na og doksu'an nog dunya. Bu lo'aton ni Kristu og glam nog kodiwotaan nog migbaya', otawaka migokbit, otawaka miglokounutan dini sog glupa'an. Po' sumboy mogbaya' si Kristu asta dagon nog Mikpongon og glam nog banta non. Bu ion na og Pogbaya' sog glam non. Tubus nitu', mangka non na uokiloy og baya' non koyon dia sog Mikpongon nog ion og Gama' sog glam non. ²⁶ Og gimpusan nog banta nog dagon non og patoy. ²⁷ Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Glam non dinag nog Mikpongon mangka bogoyoy dia sog baya' ni Kristu."* Motampal da talu' kitu' nog si Kristu og mogbaya' sog glam non, da' lokitoy og Mikpongon dun po' ion og mikpopondag dia ni Kristu. ²⁸ Bu si Kristu og Bata' non. Dadi, bila si Kristu mogbaya' na sog glam non, uokilon non na og glawas non

* 15:27 15:27 Salmu 8:6

nog pogboya'an nog Mikpongon, nog ion non ion og Mikpongon, og mikpopondag dianon sog glam non. Dadi, og doksu'an non, og Mikpongon mogbaya' na sog glam non.

²⁹ Tibua, somo' motud og poktolu'on nilan koyon nog minatoy di' motubu' mokpuli', olo ma buan og ma'ana nog ain pimunyagan nilan koyon nog ganti' nog minatoy? Bila og minatoy ondi' doda' motubu' mokpuli', iduma buan mongganti' ilan ma nog minatoy mangka nilan bunyagoy? ³⁰ Bu ami si'oy, iduma buan kobon non tumogol ami ma moginang nog ginang koyon nog saka kondokondok? ³¹ Pigilugan, gondow gondow dia u sog kopotayan sabap sog ponginangon ku. Sa'an tolu'on ku ma' nini, po' sabap sog da'da'an ku nog kopoksolabuk ta dia sog Kounutan ta nog si Kristu Isus. ³² Da'idun da sagnat non, somo' sagya da piksu'at nami tibua dili glawas nami. Ompok ami doda' bosia moglogaga nog kondokondok kitu' nog ingolanan ku nog mongongananan ditu' sog Epikus. Somo' motud og poktolu'on nilan koyon nog minatoy di' motubu' mokpuli', "Golom ita na poglogibog bu poginimum po' boloma' matoy ita da."[†]

³³ Na' amu tokodoy moit nog tud nilan koyon. Po' ngon dosop talu' nog gotow nog, "Og polomotadon nog gomba'is mimung lumaton bila og lokoleanan non molaton." ³⁴ Oksud niu pikilan niu sog molongas bu lota' amu moglokohinangan nog mokodusa. Tolu'on ku ini dianiu nog bagun amu bosia mosipog dun, po' ngon pa dianiu dion nog da'idun og sinisabut non dia sog Mikpongon.

Og glawas nog motubu' mokpuli' tidu sog patoy

³⁵ Gomonsunoy ngon dianiu moksak, "Olo ma buan mogandun og kopotubu' nog gotow tidu sog patoy? Olo gidoy og bayu'bayu' nog glawas nilan koyon?" ³⁶ Og sobu' amu doda'. Kosunan ta nog bila momula ita nog boni', ondi' tumubu' bog di' da lobuton pa poguna. ³⁷ Bila og gotow momula nog paloy otawaka og

ma'is, di' ion momula nog donsama' na ma' nog bayu'bayu' non, suga'id non, og dili glongow non kitu'. ³⁸ Tibua, og boni' kitu' piongonan nog Mikpongon nog glawas nog ain glegan non. Bu glam nog gininisan nog boni' kitu' piongonan dosop nog Mikpongon nog dili glawas nilan. ³⁹ Bu da' pogbatukbatuk og gungodanan non. Sopolati non, og gotowanan, soginis og gungod non, og manusia'anan sop len og ginilan, og manukmanukanan len dosop, bu og soda'anan len dosop. ⁴⁰ Ngon og glawas sog glangit, bu ngon dosop dini sog glupa'an nog omba'is pogbontayan. Tibua, og glawasanan nilan kitu' sog glangit, da' ilan pogbatuk nog kolongas pogbontayan nog dini sog glupa'an. ⁴¹ Bu og gondow, len og silow non, og bulan len dosop og silow non, bu bitunanan len dosop og silowanan nilan. Bu minsan og bitunanan koyon, da' pogbatukbatuk og silowanan nilan.

⁴² Domikian da ma' nitu', nog bila matoy mangka kotubu' mokpuli'. Bila lobongon na bangkoy non koyon, mangoy na sog moludak. Tibua, bila pitubu' na mokpuli' tidu sog patoy, di' na moludak asta sog da' kopus non. ⁴³ Og bangkoy koyon nog linobong, molaton na pogbontayan bu da'idun na pagas non. Tibua, bila pitubu' na mokpuli' tidu sog patoy, molongas na pogbontayan bu modasig na. ⁴⁴ Og linobong koyon sagya da glawas nog ginungod. Tibua, bila potubu'on na ion mokpuli', og glawas non koyon, kona' non na og dan glawas, suga'id non, og glawas nog kinodiwata.

Dadi, ngon og glawas nog dia sog ginungod, ngon dosop og glawas niu nog kinodiwata. ⁴⁵ Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Og tigana' gotow nog si Adan, piongon bu bogoyoy nog kotubu'. Bu og gimpusan nog Adan, og polomogoy nog kotubu' tidu sog Bolakat nog Mikpongon."[‡] ⁴⁶ Kitu' og miktidu kitu' sog kinodiwata, mibinaya' dia sog miktidu kitu' sog ginungodan. ⁴⁷ Og tigana' gotow nog si Adan, inimung tidu sog glupa'. Og solabuk Adan kitu', miktidu sog kinodiwata. ⁴⁸ Ain dini sog

[†] 15:32 15:32 Isaya 22:13b   [‡] 15:45 15:45 Genesis 2:7

glupa'an, mingunut ilan dia sog gotow kitu' nog inimung tidu sog glupa'. Bu ain dia sog kinodiwata, mingunut ilan dosop sog gotow kitu' nog miktidu sog kinodiwata. ⁴⁹ Dadi, mingunut ita dia sog gotow kitu' nog kinilawan, domikian da ita si'oy, mongunut ita dosop sog gotow kitu' nog miktidu sog kinodiwata.

⁵⁰ Pigilugan, og ma'ana non ma' nini. Og glawas nog binata' tibua sog ginungod, ondi' mokampu' sog pigdotu'an nog Mikpongon. Bu ain moludak, ondi' dosop mokampu' sog ain ondi' moludak asta sog da' kopus non. ⁵¹ Pokinongog amu dianakon po' buka'on ku daniu og milingod kitu'. Kona' glam ta matoy. ⁵² Tibua, sog gimpusan nog koyup nog tombuli' sog doksuan nog dunya, og glam ta moksop mogdayun ma' nog sokilop da. Po' ampun monombuli' na, ain mikpomatoy kitu', mokpogbuat ilan na bu kotubu' mokpuli'. Bu og glawas nilan moktimaluy ondi' na moludak. Bu ita, ain totubu' pa, moksop ita mogdayun. ⁵³ Po' ain glawas kitu' nog moludak, sumboy suklian nog glawas nog ondi' moludak. Bu og glawas nog matoy, sumboy suklian nog glawas nog ondi' na matoy. ⁵⁴ Dadi, bila ain moludak, sinuklian na nog glawas nog ondi' na moludak, bu ain glawas kitu' nog matoy, sinuklian na nog glawas kitu' nog ondi' na matoy, motuman na og piktalu' kitu' dia sog Kitab nog, "Dinag na glam nog banta ni Kristu po' da'idun na matoy." § ⁵⁵ "Ain ka ma pomondag, Patoy? Da'idun na pagas mu mongula'at."* ⁵⁶ Og baya' nog patoy mongula'at, miktidu sog dusa. Bu og baya' nog dusa, miktidu sog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses. ⁵⁷ Tibua, posolomatan ta og Mikpongon po' ion mikpopondag dianita sog dusa bu sog patoy, bianan sog Kounutan ta nog si Isukristu.

⁵⁸ Dadi pigilugan ku nog kololaman ku, pokpopagon amu. Na' amu mokpotiang gumuya'. Kobon non poksolitugos amu sog glam nog ginang niu dia sog Pogbaya'. Po' kosunan ta nog ain ginang nog minang ta sabap sog kopokokunut ta dia sog

Pogbaya', ondi' ombolong.

16

¹ Dadi, pa'ali sop sog pigomutomutan niu kitu' nog tabang niu sog pigotowanan nog Mikpongon ditu' sog bonua nog Judia. Sumboy inangon niu ma' nog tinalu' u kitu' dia sog glumpukanan sog probinsia nog Galatia. ² Giap Duminggu, monala kotow daniu, siboyon non og sin non nog binahagi' non tidu sog galap non. Bu pogomudomud niu na bagun bila matong u dion misimpan na. ³ Bila matong u na dion, og kolokianan kitu' nog pimili' niu, sugu'on ku mangoy sog Jerusalem mokpitang nog bogoy niu koyon dianilan, bu dunut og sulat u bagun da tolima'on ilan ditu'. ⁴ Tibua, bila sumboy nog mokoditu' u pa, mogdunut ilan dianakon.

Og pikilan ni Paul

⁵ Akon, sumboy u mangoy sog probinsia nog Masadonia. Bu tidu u ditu', mangka u pa angoy dion niu. ⁶ Og gintoman ku dun, mobonobon u bayu' dion niu. Gomon-sunoy og gobon ku dion, og gobon sop nog timpu dupi' koni po' bagun amu mokotabang dianakon bila mogdayun u na sog minsan ain og gongayan ku. ⁷ Ondi' u moleg nog mangoy u dion numun koni nog sagya u da mian. Po' bila baya' nog Kounutan ta, kolegan ku dun bosia, mokpobonpobon u pa dion niu. ⁸ Tibua, mognong u pa ditu' sog Epikus asta matong og gondow kitu' nog kologya'an nog iningolanan Pentikos. ⁹ Po' mongimakat u nog ginang nog binogoy dianakon, minsan si'oy modakol sinumusi dianakon, modakol da dini mioleg mokinongog nog gustalan ku.

¹⁰ Bila mangoy si Timuti dion, sumboy tolima'on niu ion po' ion si'oy ma' dosop nakon miginang nog ginang nog Pogbaya'.

¹¹ Dadi, sumboy da'idun daniu nog di' tumolima' dianon. Suga'id non, bila mogdayun ion ompanow, tobangoy niu bagun omba'is pikilan non, bu bagun dosop ion mokopuli' dianakon. Po' pigdodomaan ku ion dunut og duma pigilugan ta sog tanud.

¹² Dadi, pa'ali dosop dia ni Apolos, og gilug ta sog tanud. Pongonion ku bosia dianon nog mogunut ion sog pigilugan ta kitu' nog posungu' mangoy dion niu. Tibua, di' pa dow ion sokali' mangoy dion niu numun koni po' mogbagad pa ion nog len timpu mangka si'oy ion angoy dion niu.

¹³ Dadi, pongmohilat amu. Ponamal amu sog tud niu dia ni Isukristu. Popagon niu pikilan niu, bu na' amu mondok.

¹⁴ Inang niu glam nog ginang niu bianan sog glolat.

¹⁵ Kosunan niu da si Estepanas bu gla'ayatanan non. Ilan og mikuna tumabuk dia ni Isukristu dion sog probinsia nog Akaya. Tinigbung nilan og ginang nilan dia sog ain kolongasan og pigotowan nog Mikpongon dun. ¹⁶ Og pongonion ku daniu, nog pokokunut amu dianilan bu sog duma dosop nog miginang nog mama' nog piginang nilan. ¹⁷ Linoliag u dangan minatong dini si Estepanas, si Portunatus, bu si Akaikus. Po' og glolaman nilan dianakon ma' da nog glolaman niu kitu' dianakon. ¹⁸ Bu sabap dianilan mibogan tokodoy pikilan ku ma' dosop nog miinang nilan kitu' daniu. Og gotowanan nog mama' nilan koyon omba'is ta bontugon.

¹⁹ Og pigotowan nog Mikpongon dia sog glumpukanan sog Bata'bata' Asia minogina daniu. Mosolag og sogina ni Akila bu si Prisila daniu. Bu og gotowanan kitu' nog moglumpuk kobon non dia sog baloy nilan. ²⁰ Glam nog pigilugan ta dini sog tanud minogina dosop daniu. Bu bila moglumpuk amu, golun niu pakasi tanud niu bianan sog galok nog kopogilug. ²¹ Og dili sinumulat nog sogina koni, akon nog si Paul.

²² Simasima ondi' molalam dia sog Pogbaya', og sumpa matong dianon.

“Pokpuli' a, Apu!”

²³ Mongon daniu og glolaman nog Kounutan ta nog si Isus.

²⁴ Og glolaman ku dia sog glam niu bianan sog kopoksolabuk ta dia ni Kristu Isus. Amen.

**Og kodua' Sulat ni Paul dia
sog Poktanudanan ditu' sog
Korintu
Og Piuna Talu' pa'ali sog
kodua' Sulat ni Paul dia
sog Poktanudanan ditu'
sog Korintu**

Og kodua' surat ni Paul koni posungu' sog poktanudanan dia ni Isukristu ditu' sog Korintu. Sinulat non ini sog tang nog ngon piktingkaan nilan nog poktanudanan ditu' sog Korintu. Po' ngon dumaanan dion sog glumpuk nilan nog sinumusi dia ni Paul. Tibua, pigopasan non ilan moktiguli'. Bu dangan miktiguli' ilan, tinalu' non og gloliag non dun.

Sog tolipunan nog surat non koni, tinalu' non pa'ali sog kodukakit non dia sog poktanudanan binaan dia sog kotawal nilan bu kotabang nilan dia sog pakasi tanud nilan ditu' sog Judia.

Sog doksu'an nog surat non koni, tinindogan non og kopoksulanggu' non dia sog duma Hudyanan koyon dion sog Korintu nog ma' long nilan dun, ilan dow og tantu sosugu'onanan ni Isukristu, mangka nilan tolu'oy si Paul nog ion dow kona' og sosugu'on ni Isukristu.

1. Og bokna nog surat koni, 1:1-11.
2. Og kodukakit nog poktanudanan sog Korintu bu si Paul, 1:12-7:16.
3. Og bogoy nilan dia sog poktanudanan ditu' sog Judia, 8:1-9:15.
4. Tinindogan ni Paul og baya' non nog ion doda' og sosugu'on ni Isukristu, 10:1-13:10.
5. Og doksu'an nog surat koni, 13:11-14.

¹ Akon si Paul, og sosugu'on ni Isukristu binaan sog baya' nog Mikpongon. Og surat koni miktidu dianakon bu dia ni Timuti nog gilug ta sog tanud. Pinoit u ini dion sog poktanudanan sog Mikpongon sog koliwagan bonua nog Korintu bu asta dosop sog glam nog poktanudanan nog dia sog Akaya. ² Og popia bu kotikna' nog pikilan mongon daniu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu og Kounutan ta nog si Isukristu.

Songlitan og Mikpongon

³ Songlitan ta Mikpongon. Ion og Gama' bu og piktamuy nog Kounutan ta nog si Isukristu. Ion dosop og Gama' nog molo-lat bu og Diwata nog moto mongamu' kobon non. ⁴ Po' ion og mingamu' dianami sog glam nog pihit nami bagun ami dosop mokopongamu' dia sog ain mokobian kitu' dosop nog glam nog gininisan nog pihit po' pobotukon nami dosop dianilan og kopongamu' nog Mikpongon kitu' dianami. ⁵ Po' tidu sog kosolabuk nami dia ni Kristu, miimung misunu' ami nog sinsaan non. Tibua, sabap dosop nog kosolabuk nami dianon, mosolag dosop nog kopongamu' nog Mikpongon dianami, boya'an moglipuas dosop sog duma.

⁶ Dadi sa'an itu', bila kobianan ami nog pihit, miimung pododungag dosop og kopongamu' nami daniu, bu dunut og kobo'isan dia sog kopoktanud niu. Dadi, bila pongomu'an ami dia sog pihit, amu si'oy, mimung nog kopongomu'an amu dosop dun. Po' og doksu' non, ompayat tanan og kopoglogaga niu dun dia sog batuk niu nog kilogonan nog ma' nami. ⁷ Dadi tidu ditu', miimung nog ompagon og dodomaan nami daniu po', misunu' amu si'oy dia sog glogon nami, misunu' amu dosop dia sog kopongamu' dianami.

⁸ Pigilugan, bagun niu kosunan pa'ali sog kopihit nami kobon nami ditu' sog Bata'bata' Asia, kipihiban ami tokodoy po' og pihit nami ditu', miglabi tokodoy kopoglogaga nami dun, nog boya'an mikopikil ami notanan nog da'idun na lumual og pondayan nami dun. ⁹ Balu' nami tanan dun, dia ami na sog kopotayan. Tibua, sa'an binianan

ami nog mama' nitu' kitu' po' bagun da ondi' ami sumalig dia sog dili kotoan nami, suga'id non, sumalig ami dia sog Mikpongon. Po' minsan og minatoy, ompotubu' non tanan puli'. ¹⁰ Dadi, sa'an ginawon non ami tidu sog glogon kitu' nog ma' nitu', bu sa'an da gowonon non dosop ami sog boloma'dinglag, po' ion og dodomaan nami nog poktiduan nog tabang sog minsan sog boloma'dinglag. ¹¹ Bu og gyakin niu dosop, mimung kobon non mokotabang dianakon. Po' bianan sog gyakinanan niu dia sog Mikpongon, inongogan non nododa' mangka non ami popiaoy. Bu sabap sog glolat non dianami, modakol dosop mokopoksanglit dianon.

Da' kodayun og pikilan ni Paul

¹² Dadi, koni poktolu'on ku nog di' u mosipog diani u po' og polomotadon nami omba'is da sog glam nog gotowanan asta diani. Og kotontuan bu og glongas nog polomotadon nami dia miktidu sog Mikpongon. Po' og polomotadon nami singkot dia sog tulung nog Mikpongon po' kona' sagya pikilan nog gotow. ¹³ Dadi, sa'an itu' potintuon ku og surat u kitu' diani po' bagun motubus niu bostaoy, mosabut niu da mogdayun. ¹⁴ Tibua minsan ma' nitu', mama' nog ngon pa di' niu mosabut pa'ali dianami. Og kolegan ku bosia dun, sog gunanunan koyon mosabut niu tokodoy og pa'ali dianami bagun niu da ami pogdongya'an, domikian nog ma' nog kopogdongya' nami diani numun kitu'. Bu labi na bila matong gondow nog mokpuli' og Kounutan ta nog si Isus dini sog glupa'an.

¹⁵ Dadi, sabap sog ma' nitu' og dodama u nog mosabut niu da bosia pa'ali dianami, og tagna' og mipikil u, mangoy u bosia dion niu bagun da dumungag og popia diani. ¹⁶ Po' og pikilan ku, sog posungu' u ditu' sog probinsia nog Masadonia, mapit u bosia dion niu. Bu bila mokpuli' u, mapit u dosop bosia dion niu puli' po' bagun niu da akon kotobangan bila moglandan u ditu' sog Judia. ¹⁷ Og pikilan ku kitu' nog mapit dion niu, onda' u bosia pogdua'dua'oy.

Sa'an itu' onda' u pogdua'dua'oy, po' og pikilan ku bu poktolu'on ku podoyunon ku nododa' bosia. Di' u da ma' nog duma gotow nog mogdua'dua' og poktolu'on nilan.

¹⁸ Po' og Mikpongon, og talu' non kopongondolan nododa', bu kosunan non da nog talu' u kitu' diani, kona' tibua nog sagya sinumangu' u. ¹⁹ Po' ami ni Timuti bu si Silas, pimali nami diani pa'ali dia ni Isukristu nog ion og Bata' nog Mikpongon. Bu kosunan ta nog, tidu pa sog tolipunan dia sog kosolabuk ta dianon, ion og kotumanan nog pasad nog Mikpongon. ²⁰ Po' glam nog pasadanan nog Mikpongon sog gotowanan, sinonguan ita ni Kristu. Dadi sa'an da, bianan dianon, mokopoktal' ita nog "Amen" sog glam nog pinasad non dianita po' ma'ana non, og kopongandol ta dianon mimung sanglit sog Mikpongon. ²¹ Po' og Mikpongon og mokpopagon dun dianita dia sog kopoksolabuk ta dia ni Kristu. Bu ion tanan sinumiboy dianita. ²² Bu inindanan non na ita og tanda' nog ita koni ion na dun. Bu piuna non dosop og Bolakat non dia sog pusung ta po' og tanda' nog tumanon non nododa' sog binaya' nog gondow og glam nog tinalu' non.

²³ Sa'an akon, sobion ku Mikpongon og taksi' u, nog sa'an da' u pa pokpuli' dion niu sog Korintu po' bagun ku amu ondi' kopogboba'an nog sabap sog polomotadon nog duma niu dion. ²⁴ Po' di' nami amu ilakad pogboya'oy sog kopoktanud niu po' kosunan nami nog, og kopagon niu bianan da sog kopokokunut niu dia ni Isukristu. Suga'id non, sa'an ini dumuma ami diani po' bagun mongon og da'da'an niu.

2

¹ Dadi, sa'an itu' mipikil u nog ondi' u pa sokali' mokpuli' dion niu po' bagun ondi' mokpuli' mogla'at og pikilan ta dun.

² Po' somo' minangoy u dion niu mokpuli', sabap sog gloga u diani, mimung nog mogla'at og pikilan niu dun, boya'an nog di' niu akon kobogayan nog gloliag.

³ Dadi, sa'an da sinumulat u nog di' u

pa sokali' mangoy dion niu, po' bagun da amu tibua bu amu, og moglinunsan momasad dun. Po' bila mokpuli' u na dion niu, kolele mogla'at pikilan ku dun sabap dianilan, mimung nog mosolag da'da'an ku dun. Bu amu si'oy, dumuma amu dianakon sog kopogda'da' u. ⁴ Po' sog sonuk u sumulat nitu', kibogatan u tokodoy momikil dun bu pingingloyu'an u tanan dun. Tibua minsan ma' nitu', kona' po' bagun mogla'at og pikilan niu dun, suga'id non, bagun niu kosunan bog andun kodalom og glolat bu glolaman ku diani.

Kompunan og gotow kitu' nog miginang nog molaton

⁵ Dadi, pa'ali dosop sog gotow dion nog mikopoginang nog molaton, kona' tibua nakon og mosunu' dun. Amu si'oy, mosunu' amu dosop dun. Tibua, sumboy di' ta na ilakad polobioy kotalu' ta dun. ⁶ Po' pada na og kopogloga nog kodokolan koyon diani sog gotow koyon. ⁷ Dadi, sumboy ompunoy niu na ion dun dunut kopongamu' niu dianon bagun da ondi' landu' susaan non dun bu dunut kopogla'at nog pikilan non dun. ⁸ Po' tolu'on ku diani, ion og potongow niu dianon og glolaman niu. ⁹ Po' sa'an pinoit u og sulat kitu' diani po' tontongan ku diani sog kopokokunut niu sog pomali. ¹⁰ Dadi, bog kompunan niu ion, akon si'oy, kompunan ku da ion dosop dun. Po' donsama' u na ion inompunan dia sog motaan ni Kristu bagun glam niu kopopiaan dun, ¹¹ po' bagun ita dosop ondi' kolimbungan ni Kindagow. Po' kosunan ta da og kopondayan non.

Og polosuku'an nog ain polongustal pa'alisog Bogu Pasad

¹² Dadi pigilugan, da' kobon tidu u mokpoit nog sulat u kitu' diani, minangoy u sog koliwagan bonua nog Troas po' mogustal u bosia ditu' pa'ali dia ni Kristu. Sabap sog tabang nog Pogbaya', dangan minatong u ditu', mitongow u nog modakol bosia moleg mokinongog nog gustalan ku. ¹³ Tibua minsan si'oy ma' nitu', misusa pikilan ku po' og gilug ta nog

si Titus, da' pokodatong ditu' tidu sog kangoy non kitu' dion niu. Dadi, mimuhun u dianilan ditu' mangka u poglandan sog probinsia nog Masadonia.

¹⁴ Tibua, kosonglitan og Mikpongon dun! Po' dia sog kosolabuk ta dia ni Kristu, kobon non ion da mogokbit nog kopokpopondag dianita. Bu pibian non dianita og kopokpulonag nog sabut pa'ali dia ni Kristu nog domikian ma' nog pogomut og mosapu nog gotowanan. ¹⁵ Po' ita domikian da ma' nog sapu ni Kristu nog posungu' dia sog Mikpongon, bu ompulonag dosop dia sog ain sonuk non pa motabang sog baya' nog dusa. Bu ompulonag dosop asta dia sog ain posungu' sog gla'at. ¹⁶ Po' ilan koyon nog dia posungu' sog gla'at, og sapu ta dianilan domikian da ma' nog sapu nog patoy. Tibua, ain sog sonuk non pa motabang sog baya' nog dusa, ion non ion og sapu ta dianilan domikian da ma' nog sapu nog pogomut nog kotubu' nog miktidu sog Mikpongon. Dadi, sima gidoy togo patut moginang nog mama' nion koyon nog saka sanyaotow da? ¹⁷ Kona' ami ma' nog duma gotowanan kitu' nog inimung nilan nog dili sukatan nilan og talu' nog Mikpongon. Suga'id non, tidu sog kopoksolabuk nami dia ni Kristu, og gustalan nami motongow dia sog gininang nami dia sog sungu'an nog Mikpongon po' ami tanan og sosugu'onanan non.

3

¹ Og talu' u koni, gomonsunoy balu' niu dun, sanya da pogdongya'an ku og dili glawas u, tibua, kona' da. Po' kona' ami nog ma' nog duma gotowanan koyon dion nog sumboy pa nog togo sulat nog bagun niu ilan tolisma'on. Bu di' ami dosop sumboy mongoni diani nog sulat nog bagun ami tolisma'on nog duma poktanudanan, bila mangoy ami sog len bonua. ² Po' amu tanan og mipononggi' nog ma' nog sulat nami. Bu sog dialom pikilan nami, kosunan nami, nog ain mokobasta dun, mosabut nilan da pa'ali dianami bog olo bayu'bayu' nog ginang nog sinugu' dianami. ³ Po' motampal da nog amu koyon ma' nog sulat nog sinulat

ni Kristu pibian dianami. Po' kona' sagya gotow sinumulat dun, suga'id non, og Diwata nog di' matoy, og sinumulat dun bianan dia sog Bolakat non. Bu kona' nog ma' nog Botad kitu' nog sinulat dia sog papan nog batu, suga'id non, dia tanan sinulat sog pusung nog gotowanan.

⁴ Dadi, sa'an mokopoktalun' ami nog ma' nini po' sabap sog salig nami dia sog Mikpongon bianan dia ni Kristu. ⁵ Po' di' ami patut moginang nog ginang nami koni bila dili ami da. Suga'id non, og kopatut nami dun miktidu dia sog Mikpongon. ⁶ Dadi, sa'an mokopogustalun' ami pa'ali sog Bogu Pasad non sog gotowanan po' tidu dianon. Og Bogu Pasad non koyon, kona' nog ma' nog dan Botad kitu'. Po' minsan si'oy andun og kopogunut ta nog glam nog Botad kitu' nog sinulat, og doksuan' non og patoy. Suga'id non, bila og Bogu Pasad koyon, bianan sog Bolakat nog Mikpongon nog piponong non dianita, ion tanan mogokbit dun dianita. Po' og Bolakat tanan nog Mikpongon mogbogoy nog kotubu' nog da' kopus non.

⁷⁻⁸ Og dan Botad kitu' nog sinulat sog papan nog batu, sog kobogoy non dun, sinumilow og glamag nog Mikpongon. Bu sabap ditu', miglamag dosop og bayu' ni Muses dun. Bu dangan miobonobon og glamag kitu' dia sog bayu' non, minsan si'oy molumakmok na, di' motoga'toga' tontongoy nog Hudyuanan. Dadi, dangan binogoy og botad kitu' nog doksuan' non patoy, sinumilow og glamag nog Mikpongon. Og ma'ana non mosolag tugyu non. Tibua, mosolag si'oy tugyu non, labi pa' ditu' kosolag og tugyu nog Bogu Pasad non kitu' nog pibian sog Bolakat non. ⁹ Po' minsan si'oy mosolag og tugyu nog dan Botad kitu' nog mimung polihola'on gotow dun, labi pa' kosolag og tugyu nog Bogu Pasad non koni nog mimung modulus og gotow dun dia sog Mikpongon. ¹⁰ Po' og dan Botad kitu' tidu sog kobon nitu', minsan si'oy mosolag og tugyu non, numun koni miimung da nog mama' nog mika'an na, po' sabap sog kosolag og tugyu nog Bogu Pasad non koni. ¹¹ Bu

minsan si'oy mosolag og tugyu nog dan Botad kitu' kobon nitu', solianlian da baya' non, po' labi pa' kosolag og tugyu nog Bogu Pasad non koni po' og baya' non asta sog da' kopus non.

¹² Dadi, sa'an kolona' mosolag og dodama nami dun. Dadi, sa'an moksibolu' ami mogustalun' pa'ali sog Bogu Pasad non koni. ¹³ Po' kona' ami nog ma' ni Muses kitu' nog tinimpong non bayu'bayu' non bagun di' bosia motongow nog Hudyuanan og glamag non kitu' nog molumakmok na. ¹⁴ Po' sog masa nog kobon nitu', ondi' mosabut nog Hudyuanan og dan Botad kitu' bila bostaon nilan po' ma' nog mitimpong og pomikilan nilan. Bu ma' nitu' dosop asta pa' sog numun koni. Po' da'idun og mokawa' nog timpong nog pomikilan nog gotow koyon lual da og kosolabuk non dia ni Kristu. ¹⁵ Po' asta midopot sog numun koni, bila bostaon nilan sog Kitab og dan Botad nilan kitu' nog miktidu dia ni Muses, domikian da ma' nog mitimpong pa' og pomikilan nilan. ¹⁶ Tibua, minsan si'oy ma' nitu', mawa' da og timpong nog pomikilan nog gotowanan, bila sumungu' ilan dia sog Pogbaya' boya'an mosabut nilan. ¹⁷ Og Pogbaya' koyon, ion non na og Bolakat nog Mikpongon. Bila og Bolakat nog Pogbaya' og mogbaya' sog gotow, miluas na ion tidu sog baya' nog dusa. ¹⁸ Bu ita, ain onda' na kotimpong og bayu'bayu' non, mosolamin na nog gotowanan dianon og glamag nog Pogbaya'. Bu posisaya' ita ompotimaluy mama' non dunut pododungag og glamag non dianita. Bu og mokpotimaluy koyon dun dianita, og Pogbaya' nog ion non ion og Bolakat.

4

¹ Dadi bila ma' nitu', sabap sog glolat nog Mikpongon, tinugdak non na dianami og ginang nami koni. Bu moksibolu' ami moginang dun. ² Tibua, ompok ami nog ginang kitu' nog piglingod nog kosipogsipog, di' ami lumimbung, bu di' ami sumop nog talu' nog miktidu dia sog Mikpongon pa'ali dia ni Isukristu. Suga'id non, bianan sog kopokpodolag nami nog

taluh' nog Mikpongon, inuakil nami og dili glawas nami dia sog gotowanan kituh' nog ain omba'is pikilan non, bu dia dosop sog motaan nog Mikpongon. ³ Tibua minsan si'oy ma' nituh', bila di' pa modolag sog gotowanan og pomali pa'ali dia ni Isukristu, og ma'ana non, og gotowanan koyon posunguh' sog gla'at nog da' kopus non. ⁴ Po' ain polomungyas, tinimpong og pomikilan nilan ni Kindagow bagun ilan da ondi' mosabut og motud bu og dolag nog miktidu sog Mikpongon. Po' binuka' na bosia dianilan og dolag kituh' nog miktidu dia sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog kotas bu glamag ni Kristu, po' dia da non kotongow bog olo og bayuh' nog kodiwata nog Mikpongon dianita. ⁵ Po' og gustalan nami kona' pa'ali sog dili glawas nami, suga'id non, pa'ali da dia ni Isukristu nog ion doda' og Pogbaya' sog glam non. Bu og poktolu'on nami koni, nog ami og sosoligan niu, sabap sog ininang ni Isus dianami. ⁶ Po' og Mikpongon, sog tolipunan nog dunya, miktaluh' ion nog, og dolag miongon na tidu sog dolom. Bu ion tanan dosop mikposilow nog dolag non koyon dia sog dialom pusung nami. Og ma'ana non, pisabut non na dianami pa'ali sog kotas non nog dia non tanan pisilow sog bayuh' ni Kristu.

⁷ Dadi, ami koni domikian da nog ma' nog ginoguh'an nog da' golaga' non nog saka, kitoguh'an nog bololaga' nog sabut koni pa'ali dianon. Bu sa'an da nog pinonggi' ami sog ginoguh'an nog da' golaga' non, po' bagun da motampal nog, og Bolakat koni nog di' kolobian, kona' dianami dili miktidu, suga'id non, dia miktidu sog Mikpongon. ⁸ Dadi sa'an itu', minsan si'oy dia ami kobotang sog pihit, di' ami da mogla'at dun. Bu minsan si'oy sumolingka ombabong pomikilan nami, tibua ngon da og dodomaan nami nog tumabang dianami. ⁹ Bu minsan si'oy ngon mongula'at dianami sabap sog kopokpulonag nami nog gustalan koni, ondi' ami da polukason nog Mikpongon. Bu minsan si'oy pisokitan ami dun, di'

ami da lumota' mogustal. ¹⁰ Po' kobon non, og kibianan nami domikian da nog ma' nog kopatoy ni Isukristu, po' bagun dosop dia sog polomotadon nami kotongow og kotubuh' non. ¹¹ Po' kobon non, og kotubuh' nami molodis dia sog patoy sabap sog kopokokunut nami dia ni Isus. Po' sa'an ma' nituh' po' bagun dia nami kotongow og dili kotubuh' non. ¹² Dadi, minsan mama' ami si'oy nog posunguh' sog patoy sabap sog poginangon nami koni, miimung da nog popia dianiu bu kotubuh' asta sog da' kopus non.

¹³ Po' sinulat sog Kitab nog, "Sa'an mokopoguksug u po' sabap sog kopongandol u dia sog Mikpongon."* Dadi, ami si'oy, sabap sog kopongandol nami nog ma' nituh', mokopoguksug ami dosop pa'ali dia ni Isukristu. ¹⁴ Po' kosunan nami nog og Mikpongon potubuh'on non ami mokpuli' ma' da nog kopokpotubuh' non puli' nog Kounutan ta nog si Isus. Bu polimudon non og glam ta dia sog sunguh'an non. ¹⁵ Bu glam nog kibianan nami koni, og popia dianiu. Po' kobon non, pododungag tanan og kodakol nog tumabuk dia ni Isukristu, po' dia non pibian og tulung nog Mikpongon sog gotowanan. Dadi, sa'an dosop mosolag og posolamat dianon bu mimung pododungag og kopoksanglit sog Mikpongon. ¹⁶ Dadi sa'an itu', ondi' da mogla'at og pikilan nami dun.

Po' minsan si'oy og glawas nami posunguh' na moludak, og pikilan nami kopongimboguan da gondow gondow. ¹⁷ Po' og kibianan nami koni nog pihit nog numun koni, solianlian da. Po' og doksu'an non, miimung landuh' koba'is tidu sog Mikpongon asta sog da' kopus non. ¹⁸ Bu onda' nami tigbungoy og pikilan nami dia sog sagya da og kinilawan, po' kosunan nami og ma' nion koyon solianlian da. Suga'id non, tinigbung nami og pomikilan nami dia sog ain da' ta pa kituh' kotongow, po' kituh' og moksampoy umul asta sog da' kopus non.

* 4:13 4:13 Salmu 116:10

5

¹ Po' kosunan ta nog og glawas ta koni dini sog glupa'an, domikian da nog ma' nog sagya glokowlokow. Po' bila matong molapuk na, og Mikpongon, ngon da og sinimpan non dianita nog glawas nog di' moludak asta sog da' kopus non ditu' sog glangit. ² Sog sanan ta pa koni dini, mama' notibua nog mokolongolong ita kobon non. Og saba' ta dun, mosolug ta na bosia og glawas ta kitu' nog tidu sog glangit. ³ Po' bila koposolugan ita na dun, di' ita na kodotongan nog miglobas ita pa. ⁴ Po' sog solian ta pa mogonongonong dini sog glokowlokow ta koni, mama' ita pa nog mokolongolong po' kibogatan ita pa nog glogon ta. Kona' po' moleg ita mawa' nog glawas ta koni dini sog glupa'an, suga'id non, og glawas ta kitu' nog miktidu sog glangit, posolugon na dianita po' bagun da bosia og kotubu' ta dini sog glupa'an, muktimaluy nog kotubu' nog tidu sog Mikpongon. ⁵ Po' sinimpan non na ita sog gondow kitu' nog tang, nog poktimoluyan ta. Po' piuna non na dianita og Bolakat non, po' og tanda' nog tumanon non nododa' sog binaya' nog gondow og glam nog tinalu' non.

⁶ Dadi, sa'an da kobon non ompagon pomikilan nami. Bu kosunan nami nog solian og glawas nami dia pa sog ginungod, da' ami pa ditu' sog pogonongan nog Kounutan ta. ⁷ Po' mitubu' ami dini sog glupa'an bianan sog kopongandol nami dia sog Kounutan ta po' og ma'ana non, onda' ta pa ion kotongow. ⁸ Puli'an ku tumalu' nog, ompagon da pomikilan nami. Po' minsan si'oy moleg ami bosia mawa' nog glawas nami koni dini, bu angoy sog Kounutan ta, ⁹ labi pa kobololaga' dianami nog ion kosu'atan dianami sog minsan ain ami kobona', dini ta' sog glawas nami, otawaka sog bogu glawas nami ta' nog ditu' non. ¹⁰ Po' glam ta, sumboy doda' mongadap dia ni Kristu. Po' monala kotow dianita, mongadap ita dia sog pongukuman ni Kristu. Po' bogoyon non da dia sog monala kotow dianita, nog mondom duma'it dia sog kohinangan ta nog molongas, otawaka

kohinangan ta nog da' doksu' non.

Motiguli' og gotow dia sog Mikpongon bianan dia ni Isukristu

¹¹ Dadi, sabap sog polosuku'an nami koni nog miktidu sog Mikpongon, mondok ami dia sog Kounutan ta. Bu pitantu nami dosop sog duma gotowanan bagun ilan bosia tumud nog og polosuku'an nami koni, kona' og balu'balu'. Po' mitampal ami tokodoy dia sog Mikpongon nog kona' ami sagya mogbalu'balu'. Bu og kolegan ku dosop dun nog modolag daniu. ¹² Po' ondi' nami dosop pogdongya'an og dili glawas nami daniu, minsan tinolu'an nami si'oy dun nog duma gotowanan dion. Suga'id non, sa'an tinalu' u nog ma' nini bagun amu da bosia og mogdongya' dun dianami, bu bagun ongon dosop og tobalan niu sog gotowanan kitu'. Po' ilan, bonsagon nilan og sagya da mitongow nilan, nog sagya da glangkalangka nog gotow po' da' balan nilan bog olo og mitagu' sog dialom pikilan nog gotow. ¹³ Dadi, bila ngon gotow dion nog moktalu' nog migbunog ami, talu' niu dianilan, kona' nog migbunog ami, suga'id non, sabap da sog kodalom nog kopoktanud nami sog Mikpongon. Bu bila moktalu' ilan dosop nog omba'is pikilan nami, talu' niu sop dianilan, koni og popia daniu. ¹⁴ Po' og migokbit dianami og gloat ni Kristu. Po' kisunan nami nog sala da ni Kristu og minatoy po' kitu' og tabang non sog glam nog gotow. Og ma'ana non, og glam nog gotow itungan nog minatoy. ¹⁵ Dadi, sa'an kolona' ion minatoy, bagun da ain mitubu' sog glupa'an, og gunutan nilan kona' na bosia og dili glegan nilan, suga'id non, og glegan na ni Kristu. Po' ion og ginumanti' dianilan sog patoy, bu pitubu' da ion nog Mikpongon mokpuli'.

¹⁶ Dadi, tidu sog kotabuk nami dia ni Kristu, og pomikilan nami dia sog gotow, kona' sagya og kibotangan nilan dini sog dunya. Po' dini kitu', minsan si Kristu, og pomikilan nami dianon ma' nog sagya da ion og gotow. Tibua sog numun koni, kona' na nog ma' nitu' po' kosunan nami na bog sima ion. ¹⁷ Dadi, sa'an minsan sima og sinumolabuk na

dia ni Kristu, migbogu kotubu' na ion. Po' og dan kitu' miksop na bu sinuklian nog bogu. ¹⁸ Sa'an mama' nitu' po' sabap sog Mikpongon. Dadi, pibian sog kopatoy ni Kristu, tiniguli' non nododa' ita sog Mikpongon. Bu sa'an tinugdak non og ginang koni dianami po' bagun da motiguli' og duma gotowanan dianon. ¹⁹ Po' sog pomali nami koni, motiguli' nog Mikpongon og gotowanan dianon pibian dia ni Kristu. Bu kompunan non na dun gotowanan koyon sog dusa nilan. Po' og dusa nilan kitu' nog inompunan non na, di' non na pomikilon mokpuli'. Dadi, og gustalan koni nog pa'ali sog kopoktiguli' non sog gotowanan, tinugdak non na dia sog sosugu'onanan non nog ma' nami koni. ²⁰ Dadi sa'an itu', ami koni og polomolatas nog talu' ni Kristu. Po' bianan dianami, og Mikpongon mogonggat sog gotowanan. Dadi, sa'an itu' posisaya' ami pogonggat daniu, bianan dia ni Kristu, nog sumboy tobukon niu na og kopoktiguli' nog Mikpongon daniu. ²¹ Po' si Kristu, da' dusa non. Tibua, sabap sog glolatan nog Mikpongon dianita, inimung non si Kristu nog pomalas sog dusaanan bagun mokopoksolabuk ita dianon, dunut mimung modulus ita na dun sog Mikpongon.

6

¹ Dadi og Mikpongon, inimung non ami nog dumaanan non sog ginang non koni nog pa'ali sog kopokpotiguli' non sog gotowanan dianon. Dadi sa'an itu' tolu'on ku daniu, na' niu tokodoy solapsolapon og tulung non koni nog tinabuk niu. ² Po' ngon og talu' nog Mikpongon nog sinulat sog Kitab nog ma' nini,

“Mikinongog u da daniu dangan minatong og tang kitu' nog sumboy doda' potongowon ku og tabang u daniu. Bu tinobangan ku amu sog minatong gondow kitu' nog mikitabang amu dianakon.”*

Dadi, tolu'on ku daniu, og tang koni nog pigolong nog potongowon nog Mikpongon og glolat non, ion non og tang nog numun kitu'. Bu og gondow

koni nog pigolong nog potongowon nog Mikpongon og tabang non, ion non og tang nog gondow koni.

³ Dadi, sa'an potubudan nami og polomotadon nami sog gotowanan bagun da'idun mokobolabag dun. Po' ondi' ami moleg nog sila'on nog gotowanan og ginang nami. ⁴ Dadi, tidu sog glam nog polomotadon nami motongow dianami nog ami doda' og sosoligan nog Mikpongon. Po' dia kotongow sog kopokpoluluk nami, bu dia sog kibianan nami nog glogon bu sog pihit. ⁵ Po' kibianan nami og pokposakit, bu kokolobusu dianami, bu kopoglenlen nog gotowanan dianami. Mikobian ami dosop nog gombogat nog ginang. Bu kulang tanan sumolingka tulug nami. Bu sumolingka dosop kobuson ami nog kokan. ⁶ Bu mitongow dianami nog ami doda' og sosoligan nog Mikpongon tidu sog kolonu' nog pomikilan nami, bu sog sabut nami pa'ali sog motud, bu sog kopokpoluluk nami, bu og glolat nami, bu tidu dosop sog Bolakat nog Mikpongon dianami, bu sog tantu glolaman nami, ⁷ bu tidu dosop sog gustalan nami nog motud. Bu mitongow dosop dianami og tunung nog miktidu sog Mikpongon. Og bosi nami miktidu sog kodulus nami dia sog Mikpongon. Ion non motalu' sakap ami sog glam non. ⁸ Og kibianbianan nami, sumolingka pogodaban ami bu sumolingka posipogon ami dosop. Bu sumolingka poksudi'an ami, bu sumolingka pogdongya'an ami dosop. Bu sumolingka intomon nilan nog bololimbung ami, bigya' non, motud da og piktalu' nami. ⁹ Kilolaan ami da nog gotowanan, tibua, di' nilan ami ponglenglengan. Dadi, sumolingka domikian mama' ami nog minatoy na. Tibua, sabap sog tabang nog Mikpongon, totubu' ami pa da. Bu kisokitan ami si'oy sabap sog kopokpaksut non dianami, pikpada-pada non da nog mogaga nami. ¹⁰ Bu sumolingka dosop mosinsa ami tokodoy. Tibua minsan si'oy ma' nitu', mononayun da og da'da'an nami. Bu minsan si'oy tontongon niu ami nog miskinan ami,

* 6:2 6:2 Isaya 49:8

tibua, bianan dianami, modakol tanan gotowanan nog mikpogdaya dun asta sog da' kopus non. Bu minsan si'oy pogbontayan niu ami dini sog glupa'an nog da'idun dianami, tibua, ami da dun og glam non.

¹¹ Dadi, amu koyon dion sog Korintu, pikpalas nami og kopoktal' nami bu pilanta' nami dosop diani' og glolaman nami. ¹² Da' ami pogalangalang lumalam diani'. Saka amu, mama' nog kulangkulang og glolaman niu dianami. ¹³ Tolu'on ku diani', nog amu koyon domikian da nog gombata'anan ku. Dadi, sa'an tumbasoy niu dosop ami nog mosolag nog glolaman niu.

¹⁴ Dadi, na' amu nododa' sumuloy sumolabuk dianilan sog kona' batuk niu nog tinumabuk dia ni Isus, po' di' amu nododa' moksulut. Po' di' nododa' moksulut og molaton bu gomba'is. Bu ondi' nododa' mogusoy mogampu' og dolag bu og dolom. ¹⁵ Po' si Kristu bu si Kindagow, ondi' doda' moksulut. Po' molayu' bigya' nog ain tinumud dia ni Isukristu bu ain og da' tud. ¹⁶ Bu og glatdiwataan si'oy, ondi' dosop mosulut nog dia ilan sog pogonongan nog Mikpongon. Po' ita tanan nog tinumabuk na dia ni Kristu, og pogonongan nog Mikpongon. Po' og Mikpongon og tantu Diwata bu ion tanan mogonong dianita. Po' sa'an tinalu' nog Mikpongon,

“Mogbonua u dia sog pigotowan ku bu mogonong u dianilan. Akon og Diwata nilan bu ilan og pigotowan ku.”†

¹⁷ “Ma' long nog Mikpongon dun, ‘Awa' amu dia sog gotowanan nog di' tumamuy dianakon, bu siboy amu dianilan. Pogolig amu nog ain di' pia bu tobukon ku amu.’”‡

¹⁸ “Bu akon mimung Gama' niu, bu amu mimung dosop og gombata'anan ku. Koni og talu' nog Pogbaya' nog di' kolobian.”§

7

¹ Dadi, amu og glokoleanan ku nog

kololaman ku, glam nog pinasad non kitu' nog ma' nitu', misunu' ita dosop tolu'oy dun. Dadi, sa'an sumboy lota'an ta og kohinangan koyon nog di' pia nog mondom molaton dia sog glawas ta bu pomikilan ta. Bu pogopasan ta malap og kodulusan dia sog Mikpongon bianan sog gadab ta dianon.

Da'da'an ni Paul

² Dadi, puli'an ku ini tumalu', nog sumboy potongowon niu dianami og glolaman niu. Po' da'idun og miinang nami nog molaton diani'. Bu da'idun og gla'at nog kotubu' nog gotow sabap sog ginang nami. Bu da'idun og pigimokatan nami diani'. ³ Og piktal' u koni kona' po' ngon og sinila' u diani'. Po' tinalu' u na donsama' diani' nog bololaga' amu dianami. Bu minsan matoy motubu' ita, solabuk ita da. ⁴ Ombolu' u ini moktal' dun diani' po' mosolag salig u diani'. Bu kisu'atan u tokodoy diani'. Bu sog glam nog pihit u, kipondolo'isogan u bu miponu' u nog da'da'an.

⁵ Po' dangan minatong ami dini sog Masadonia koni, da' ami notanan pokulali. Po' minsan diadia ami angoy, kipodatan ami nog kopoksasow nilan dianami. Po' duma gotowanan dini mingantu dianami. Bu misusa dosop og pomikilan nami diani' bu sog duma tinumabuk na dia ni Isus. ⁶ Tibua, ain pikilan nog migbuku', og Mikpongon da og mongamu' dun. Dadi ami si'oy, kipongomu'an non dosop ami. Po' dangan minatong si Titus tidu dion niu, ugat pa kotona' og pomikilan nami dun. ⁷ Bu kona' tibua sabap sog kodatong non dini sog Masadonia bu sog guksugan non kitu' pa'ali diani', sabap dosop sog kopongamu' niu dianon. Bu inuksugan non dosop dianami nog moleg amu tokodoy nog moktongow ita niu puli'. Bu inuksugan non dosop og kopoksonsol niu nog boya'an miimung nog susaan niu dun sog kohinangan niu kitu'. Bu landu' kobalan niu dianakon. Dadi sa'an itu', migdungag tokodoy og da'da'an ku dun numun koni.

† 6:16 6:16 Levitikus 26:12   ‡ 6:17 6:17 Isaya 52:11

§ 6:18 6:18 2 Samuel 7:14

⁸ Po' minsan misusa amu dangan mitabuk niu og sulat u kitu', da' da sonsolan ku dun. Tibua, sog podali'dali' kitu' mikopoksonsol u dun po' kisunan ku na nog minian mogla'at pikilan niu podali'dali'. ⁹ Tibua numun koni, migda'da' u na nog minsan si'oy solianlian migla'at pikilan niu. Po' sabap sog susaan niu kitu', miimung kopoglila' amu dun. Po' kisu'atan tanan og Mikpongon dun og doksu'an nog susaan niu kitu'. Dadi, sa'an da' da su'usa pogla'at og pikilan niu dun og sulat nami kitu'. ¹⁰ Po' kosu'atan og Mikpongon dun, bila og doksu'an nog susaan nog gotow mimung kopoglila' non boya'an motabang ion tidu sog baya' nog dusa. Dadi, bila ma' nitu' og doksu'an non, da'idun nododa' og sonsolan dun. Tibua, bila og doksu'an nog susaan nog gotow kona' og kopoglila', ion non ion mimung nog kopatoy nog da' kopus non. ¹¹ Po' tontong niu polo'ma og doksu'an nog susaan kitu' nog tinugdak dianiu nog Mikpongon. Po' tidu ditu', numun koni mogapas amu notanan mogunut sog glegan nog Mikpongon dianiu, bu ompok amu notanan tokodoy mosunu' sila'oy nog piginang nog sala kotow kitu' dion. Po' kilotonan amu tokodoy nog piginang non kitu' nog molaton, bu kiondokan amu dun og piginang non kitu'. Bu sabap dosop sog susaan niu kitu' nog tinugdak nog Mikpongon dianiu, ginindow niu tokodoy akon, bu angkin amu koleg maktongow dianakon mokpuli'. Bu angkin niu dosop logaoy og gotow kitu' nog miginang nog molaton. Dadi sog glam non koyon, motampal doda' nog da' amu nododa' ampu' sog dusa nog gotow kitu'. ¹² Dadi, sa'an og sulat u kitu' nog ma' nitu' dianiu, kona' tibua sabap sog gotow kitu' nog miginang nog molaton otawaka pa'ali sog gotow kitu' nog kiinangan dun. Suga'id non, sa'an sinulat u itu' dianiu bagun motampal bog andun kosolag og glolat niu bu og glolaman niu dianami, dia sog motaan nog Mikpongon. ¹³ Dadi, sa'an itu' kipondolo'isogan ami dun.

Bu lumual sog kipondolo'isogan ami, migda'da' ami tokodoy dun dangan mi-

tongow nami og da'da'an ni Titus sabap sog kopongamu' nog glam niu koyon dianon. ¹⁴ Po' binonsag u sibon dianon og pa'ali dianiu, bu mituman doma doda' da og binonsag u kitu'. Po' og glam nog piktalu' nami kitu' dianiu motud, bu domikian dosop nog ma' nitu' og binonsag nami dia ni Titus pa'ali dianiu. ¹⁵ Dadi, posisaya' dungag og glolaman non dianiu, labi na bila pomikilon non og kopokokunut niu dia sog pomali non kitu'. Bu og kotolima' niu kitu' dianon, landu' og gadab niu dianon. ¹⁶ Dadi, ilakad tokodoy da'da'an ku dun nog kosoligan ku na amu.

8

¹ Dadi pigilugan, bagun niu kosunan, uksugan ku dianiu bog olo bayu' nog doksu'an nog tulung nog Mikpongon dia sog glumpukanan nog pigotowan non dia sog Masadonia. ² Po' ompihit tokodoy nog suloy og kibianan nilan. Tibua minsan ma' nitu', angkin tanan og da'da'an nilan dun. Bu minsan landu' ilan si'oy komiskin, angkin nilan tanan kotawal mogbogoy. ³ Po' kitoksi'an ku tanan nog mikpogbogoy ilan sog goktob nog ain og gombogoy nilan, bu labi pa tanan ditu'. Po' gas nog ginawa nilan ⁴ mogbubut dianami nog tugdakan ilan tumabang mogbogoy sog pigilugananan sog tanud ditu' sog Judia. ⁵ Bu tidu ditu', og binogoy nilan kitu' labi pa sog pigdodomaan nami kitu' dianilan. Po' inuakil nilan tanan poguna og dili glawas nilan dia sog gokbitan nog Kounutan ta. Bu sabap dosop sog kopokokunut nilan sog glegan nog Mikpongon, inuakil nilan og glawas nilan dia sog gokbitan nami koni. ⁶ Dadi, ma' nitu' og gininang nilan dini. Sa'an itu', pindolo'isogan nami si Titus tumabang mokpolandan dianiu nog kopokpotongow nog glolat niu kitu' dia sog gotowanan po' donsama' non na tinolipunan dianiu. ⁷ Po' amu, numun koni, kiongonan amu na nog glam non. Pa'ali sog kopongandol niu dia ni Kristu, ompagon na. Bu pa'ali sog motud nog talu' nog miktidu sog Mikpongon, biaksa amu na mokpa'at dun. Bu pa'ali dosop sog kotoan niu

pa'ali dia sog Mikpongon, modalom na sabut niu dun. Bu mongatas amu dosop tumabang sog gotow. Bu mosolag dosop og glolaman niu dianami. Dadi sabap ditu', og kolegan nami, bianan sog glolat niu koyon, ompotongow niu dosop bosia og kotawal niu bianan sog kopogbogoy niu.

⁸ Ondi' u dosop amu pogboya'an. Tibua, sa'an inuksugan ku daniu og kopongatas nilan ditu' sog Masadonia, po' tontongan ku daniu bog olo doda' bayu' nog kotintu nog glolat niu. ⁹ Po' kosunan niu da bog olo bayu'bayu' nog tulung nog Kounutan ta dianita nog si Isukristu, po' bila dia sog kinodiwata, ondi' tanan kolobian daya non. Tibua, bagun non ita mogawon sog dusa, minangoy ion dini sog glupa'an bu inimung non og glawas non ganti' miskinan. Bu sabap sog komiskin non koyon, miimung ita tanan doyahan dia sog kinodiwata.

¹⁰ Dadi bila ma' nitu', koni og pomali u daniu. Omba'is bosia somo' limudon niu na og pigomutomutan niu. Po' ton kitu' minian, amu tanan mikuna mokopikil nog mogamutamut. Bu mikuna amu tanan maktolipun mogomud dun. ¹¹ Dadi, sa'an limud niu na. Bu na' amu loluaton mogomud dun domikian da nog ma' nog pomikilan niu kitu' sog tagna'. Bu gamit niu og golota' niu sog goktob nog modopot niu. ¹² Po' bila sog gas nog ginawa niu mogbogoy dun, bu bogoyon niu sog goktob nog modopot niu kitu', mosulut da tokodoy og bogoy niu koyon dun sog minsan si'oy mika'an.

¹³ Po' ondi' u moleg nog mimung kologonan amu sabap sog glolat niu, minsan si'oy koboganan og duma polotanudanan dun. Po' kolegan ku bosia tanan, mogbatukbatuk gotow. ¹⁴ Tibua sog numun koni, ngon ngon na daniu. Dadi, molongas bosia nog tobanan niu ain kilogonan kitu'. Po' bila gomonsunoy, sog boloma'dinglag, kologonan amu, saka ngon ngon da dianilan, mokotabang ilan dosop daniu. Og doksu' non, mogbatukbatuk gotow dun. ¹⁵ Po' sinulat sog Kitab nog ma' nini, "Ion og modakol

miomud non, da' da poksawad. Bu ion si'oy og mika'an miomud non, da' dosop kologonoy."*

Pipanow si Titus ditu' sog Korintu

¹⁶ Posolomatan ku Mikpongon po' binogoy non dia ni Titus og pomikilan nog mama' nog pomikilan nami nog minamal ami tumabang daniu. ¹⁷ Po' dangan midongog non og kotes nami kitu' dianon nog mokpuli' nosop ion dion niu, migda'da' ion dun po' donsama' na sog dialom pikilan non nog mangoy nododa' mokpuli' dion niu dumoksu' nog ginang non kitu'. ¹⁸ Dadi, pidunut nami dianon og sala kotow nog gilug ta sog tanud nog molongas og bontugan non dia sog glumpukanan nog gotowanan, kobal nog kopogapas non mogustal pa'ali sog Gomba'is nog Guksugan. ¹⁹ Bu kodua' non, pinili' dosop ion nog gotowanan nog dumunut dianami po' dumuma ion sog kopogokbit nami nog gamut koni nog tidu dia sog glolat nog gotowanan. Bu sabap sog gamut koni, kosonglitan og Kounutan ta dun, bu motampal dosop bog andun kopogapas ta tumabang sog duma pigilugan ta sog tanud. ²⁰ Dadi, kolegan ku bosia nog da'idun sumila' dianakon pa'ali sog kopogokbit u nog gamutan koni. ²¹ Po' og kolegan nami moginang, kona' tibua ain mosulut dia sog motaan nog Pogbaya', suga'id non, ain dosop mosulut dia sog motaan nog gotow.

²² Bu kona' tibua sala kotow og pidunut nami dia ni Titus, po' ongon pa dosop nog pidunut nami dianilan, og gotow nog mitongow nami og kopongatas non sog glam nog gomba'is nog kohinangan. Bu sabap sog kosolag nog salig non daniu pa'ali sog tугуу non koni, pododungag tanan og kopongatas non mampu' tumabang daniu. ²³ Dadi, si Titus og duma u sog ginang u koni daniu. Bu og dua' kotow koyon nog pidunut u dianon, ilan miko-ganti' dosop sog glam nog gotowanan dia sog sosuku glumpukanan nog pigotowan nog Mikpongon sog Masadonia bu Akaya. Dadi, tidu dianilan kisonglitan si Kristu

* 8:15 8:15 Exodus 16:18

dun. ²⁴ Dadi, sa'an sumboy kobon nilan dia sog gongkoman niu, potongow niu pa dianilan og glolaman niu bagun da og glam nog gotowanan sog duma glumpukanan mokodongog dun, bu motongow da nog motud doda' og pigbonsag nami kitu' pa'ali daniu.

9

Tabang nilan dia sog duma pok-tanudanan

¹ Dadi, di' u na sumboy pokpuli'puli'on moktal' daniu pa'ali sog tabang koyon nog poiton dia sog pigotowan nog Mikpongon ditu' sog Judia. ² Po' kosunan ku, nog amu si'oy misimpan og pikilan niu tumabang. Po' ma' nitu' doda' og pigbonsag nami sog pigilugan ta sog tanud dini sog Masadonia. Tinalu' u dianilan nog tidu pa sog ton kitu' minian, amu koyon dion sog Akaya, donsama' amu na mioleg mogamutamut. Dadi sabap ditu', og kodokolan dianilan migdungag glegan nilan tumabang dangan mitongow nilan og kopongatas niu koyon. ³ Tibua ma' nitu' si'oy, pipangoy u og pigilugan ta koni dion niu po' tumabang ilan daniu mogomud nog gamutanan niu kitu' bagun dosop da motuman og pigbonsag u kitu' pa'ali daniu. ⁴ Po' bila mangoy u dion dunut og gotowanan tidu sog Masadonia, saka da' niu pa kosimpan og gamutanan niu, kona' tibua niu og kosipogan dun, asta akon, mosunu' u dosop kosipogoy dun po' akon sinumalig u na daniu. ⁵ Dadi, sa'an mipikil u sumboy punaon ku og pigilugan ta koni dion niu, po' bagun momud niu na og ganta' nog gomuton niu kitu' ma' nog pinasad niu kitu'. Po' bila matong u dion, sagad niu na mogoy nog bogoy niu kitu' sabap sog kotawal niu. Dadi, do'itan nog kona' po' piktogol amu mogbogoy, suga'id non, og gas tanan nog ginawa niu mogbogoy.

⁶ Pokpikilpikil niu polo'ma. Og gotow, bila mika'an da og boni' nog pimula non, mika'an dosop og songku' non. Tibua, bila modakol og boni' nog mipomulan non, songku'an nododa' ion. ⁷ Dadi

monala kotow daniu, sumboy og baya' non bog andun og bogoyon non dunut da'da'an non. Sumboy kona' og togoltogol dianon, otawaka onda' pogalalang. Po' ain migbogoy bianan sog gas nog ginawa non dunut da'da'an non, kitu' bololaga' dia sog Mikpongon. ⁸ Po' og Mikpongon, mogbogoy ion daniu nog popia labilabi pa sog ain kulang niu, bagun kobon kobon non da'idun na og pogonda'on niu, po' bagun og sawad non, dia niu gomito'og sog ginang nog sosuku kobo'isan nog duma gotowanan. ⁹ Po' ma' nini og sinulat dia sog Kitab pa'ali sog gotow nog kisu'atan og Mikpongon dun, "Motawal ion mogbogoy sog ain miskinan. Og kodulusan non asta sog da' kopus non."* ¹⁰ Bu og Mikpongon og migbogoy nog boni' sog gotow nog polomula bu og kotubu'an nog glam nog gotow. Dadi, ion dosop og moto dumungag dun daniu bagun moglipuas og glolat niu dia sog pakasi niu. Og boni' koyon nog pigolong, ion non og glolat niu, bu sabap sog kotawal niu koyon, mimung nog songku'. ¹¹ Bu sabap sog ma' nion koyon, kongonan amu tanan nog glam nog pogongonon non bagun da motawal amu kobon non. Bu tidu ditu', mimung kosonglitan og Mikpongon dun sabap sog bogoy niu koyon nog poiton niu pibian dianami.

¹² Po' og bogoy niu koyon, kona' tibua nog kipono'uban og kulang nog pigotowan nog Mikpongon, suga'id non, mimung pododungag og sanglit dia sog Mikpongon. ¹³ Dadi sa'an itu', og tabang niu kitu', ion non og tanda' nog kopagon niu dia ni Kristu. Sa'an motampal da og kotud nog piktalu' niu, nog mogunut amu doda' sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu, sabap sog kopokokunut niu sog pomali koni. Bu sabap dosop sog kotawal niu dianilan asta sog duma gotow, modakol tanan og gotowanan mikposolamat dun dia sog Mikpongon. ¹⁴ Po' tidu nilan motongow og doksu'an nog kosolag nog tulung nog Mikpongon daniu, mimung tanan pogyokinan nilan

* 9:9 9:9 Salmu 112:9

amu, dunut sog kosolag nog glolaman nilan daniu. ¹⁵ Solamat dia sog Mikpongon sabap sog koba'is nog bogoy non dianita nog di' kolobian.

10

Og tabal ni Paul dia sog gotowananpa'ali sog polosuku'an non

¹ Ngon gotowanan dion nog mikpoktaluh' nog, bila dion u niu molumbang u, tibua, bila da' u dion, ma' long nilan dun, ombolu' u daniu bianan sog surat u. Dadi, sabap sog taluh' nilan koyon nog ma' nion, akon nog si Paul, ngon pongonion ku daniu, nog pobianon ku sog koba'is bu kopokpobaba' nog bolotabat nog miktidu dia ni Kristu. ² Og pongonion ku koni daniu, kopogusoy niu nog polomotadon niu bagun da bila matong u dion, ondi' u na amu kopogbolu'an. Po' ondi' u mondok momag sog ain moktaluh' kitu' dion nog, ami, og pigunutan nami koni og sagya da kinilawan. ³ Po' minsan dini ami pogonongonong sog glupa'an, og pogantu nami sog ain mokolaton koyon, da' nami da pobianoy sog kinilawan. ⁴ Po' og pagas nog bosi nami koni, kona' tidu sog sagya ginungod, suga'id non, og bosi nami koni dia miktidu sog kinodiwata. Po' og minanta sog Mikpongon, ondi' ilan da mokantu dia sog ginang nog Mikpongon, minsan si'oy modasig ilan tokodoy. ⁵ Og ma'ana non, dagon dianami ain ponolu'on kitu' nog di' motud, bu og mokpotopoto nog inimung nog poksaga' nog sabut pa'ali sog Mikpongon. Bu sosuku pikilan kitu', mokaum nami bagun mokokunut dia ni Kristu. ⁶ Bu bila mokokunut amu na mahatul dia ni Kristu, togo kopatut ami na lumoga dia sog ain poktanudanan koyon dion, nog di' na moleg mokokunut sog pomali nog miktidu dia ni Kristu.

⁷ Po' pomikil niu polo'ma ain og motud. Po' og gotowanan koyon dion, nog mikpoktaluh' ilan nog, ilan og tantu sosoligan ni Kristu nog mimali daniu, sumboy pomikilon nilan dosop. Po' ami si'oy, tantu ami dosop nog sosoligan ni Kristu momali dosop daniu. ⁸ Po' ondi'

u mosipog dun, minsan kilobian ku si'oy og kopogbonsag u pa'ali sog baya' nog binogoy nog Kounutan ta dianami. Po' og tugyu nog baya' koyon, bagun da kopongimogonan og kopongandol niu, kona' po' bagun gumuya' og kopongandol niu dun. ⁹ Sa'an tolu'on ku nog ma' nini, po' bagun da, ondi' amu momikil dun nog sagya da pongondok u daniu og sulatanan ku kitu'.

¹⁰ Po' og duma, mikpoktaluh' ilan nog akon, si Paul, bila dia sog surat u daniu, og kopoktaluh' u dun, ombogat bu motogas nog taluh'. Tibua, long nilan dun, bila dion u sog glumpuk niu, di' u moto moktaluh', bu da'idun og ma'ana nog poktolu'on ku. ¹¹ Ain og moktaluh' nog ma' nion koyon pa'ali dianami, sumboy pomikilon non mahatul. Po' og taluh' u koni nog sinulat nami posungu' dion niu, ion non da og polomotadon nami bila matong ami dion niu.

¹² Po' kalangalang u poglogiling otawaka solabuk dianilan sog kopokpotaspotas nog dili glawas nilan. Po' sabap sog kopokpotaspotas nilan koyon, mimung gumowon ilan. Po' migimungimung ilan nog dili polomotadon nilan og tontongan nilan bog dinumalan ta' og kohinangan nilan. Dadi sabap dituh', ain di' sumolabuk dianilan sog polomotadon nilan koyon, ma' long nilan dun, sumboy ondi' na tolima'on. ¹³ Ma' nituh' og bayuh' nog polomotadon nilan. Tibua, bila ami mogbonsag, ain da goktob nog ginang nog tinugdak dianami. Bu ondi' nami polobian. Og ginang nami koni nog tinugdak nog Mikpongon dianami, misunu' dosop og ponginangon nami kitu' daniu dion. ¹⁴ Bu somo' da' nami podopotoy daniu og gustalan kitu' pa'ali dia ni Isukristu, kilobian doda' bayuh' og pogbonsag nami koni pa'ali sog ginang nami kitu' nog tinugdak dianami. Tibua, tinibaba' nami nododa' mokpodopot daniu. ¹⁵ Bu ondi' nami dosop pogbonsagon og ginang nog len gotow nog da' dukakit nami dun. Suga'id non, og kolegan nami tanan nog pododungag kopagon og kopongandol niu bagun da, tidu dituh', posisaya' tanan kopulonag og kopoginang nami koni ¹⁶ asta sog kopoglandan nami

mokpulonag nog gustalan koni pa'ali dia ni Kristu ditu' sog duma bonuaanan nog dion sog gunanunan niu koyon. Po' kona' ami nog ma' nog duma gotow, nog sokali' pogbonsagon nilan, og galap nog len gotow. ¹⁷ Suga'id non, og gunutan nami og talu' sog Kitab, nog bila mogbonsag og gotow, sumboy og bonsagon non pa'ali dia sog ponginangon nog Mikpongon. ¹⁸ Po' ain sagya mokpotaspotas nog dili glawas non, sumboy ondi' ion tolisma'on. Suga'id non, ain og piotas nog Mikpongon, kitu' tolisma' niu po' ion og sosugu'on nog miktidu sog Mikpongon.

11

Pa'ali dia ni Paul bu ain gotowanan nog mogbalu'balu'ilan nog sosugu'on ni Isukristu

¹ Og dodomaan ku bosia daniu, nog polukason niu na akon. Po' mama' doda' nog moglogumow u podali'dali' sabap sog kopogbonsag u koni. Kosunan ku da nog pilukas niu na akon dun. ² Po' sabap sog kolalam u daniu, migdalu u domikian mama' nog doluan nog Mikpongon daniu. Po' ibalat da sog mogduoy, amu domikian ma' nog dolaga nog donsama' u na pigbayal dia sog solabuk glitow, nog ion non si Kristu. Po' uokilon ku bosia amu dianon domikian ma' nog dolaga kitu' nog da' pa sibon kotuyok. ³ Tibua, dolohiton u nog gomonsunoy mosimoy og pomikilan niu boya'an ombolong og kopokposolag bu og kotintu nog pomikilan niu dia ni Kristu. Po' domikian da mama' ni Iba kobon nitu', po' sabap sog kopondayan nog Soitan, kilimbangan ion dun. ⁴ Po' amu, dangan ngon tinumua' dion momali pa'ali dia ni Isus nog da' dalan sog gustalan nami pa'ali dianon, pilukas niu ilan dun. Otawaka dangan migustal nog Gomba'is nog Guksugan nog da' dalan sog gustalan nami kitu' daniu, pilukas niu dosop ilan. Bu minsan tinabuk niu na og Bolakat nog Mikpongon, dangan ngon migustal nog len gustalan pa'ali dianon, pitiang niu dosop! Na' amu polo'ma, iduma ion polukason niu ma og ma' nion koyon? ⁵ Po' kona' u

doma da ombaba' dianilan nog mikpok-talu' koyon nog ilan og sosugu'on nog di' kolobian tidu dia Isukristu. ⁶ Po' minsan si'oy mama' u nog kona' biaksa mokpa'at, modalom da og sabut u sog motud nog pomali. Bu glam non kitu', pitampal u na mahatul daniu.

⁷ Iduma pomikilan niu ma akon, nog mikosala' u sabap sog da' u pongangad daniu nog kotubu'an ku sog gobon ku mogustal nog Gomba'is nog Guksugan nog miktidu sog Mikpongon? Po' mikpobaba' u tanan, sabap nog akon dili migusaha u bagun amu da kobo'isan dun tidu sog kopokinongog niu nog gustalan. ⁸ Po' domikian mama' u nog mingagow sog duma poktanud dia sog glumpukanan nilan, po' tinabuk u og tabang nog pinoit nilan dianakon bagun da mokopoginang u daniu dion. ⁹ Bu kobon ku dion niu, bila ngon kulang dianakon, da' amu da kobogatoy dun po' og pigilugan ta sog tanud, dangan minatong ilan tidu sog Masadonia, pino'uban nilan og glam nog kulang kitu' dianakon. Sa'an da, sog minsan olo matong dianakon, da' amu da kologonoy dun, tidu sog kangoy u dion bu dunut asta pa sog boloma'dinglag. ¹⁰ Tolu'on ku daniu, si Kristu tanan og taksi' u dun, nog sog tibuk nog probinsia nog Akaya, da'idun mokopongingloput dianakon sog pigbonsag u koni, nog ondi' u nododa' mongangad nog kotubu'an ku daniu nog sabap sog kopogustal u daniu. ¹¹ Kona' po' ondi' u molalam daniu. Po' kosunan da nog Mikpongon nog amu bololaga' tokodoy dianakon. ¹² Sa'an iniling u amu ma' nitu' po' bagun da og sosuku migbalu'balu' kitu' nog sosugu'on ni Isukristu, bagun da da' ma'ana nog pigbonsag nilan koyon nog, mikobatuk ilan dianakon sog polomotadon ku koni.

¹³ Po' gloput nilan da, nog ilan sosugu'on ni Isukristu. Bu og glimbung nilan dosop da og kohinangan nilan koyon. Bu ilan, sagya da migbalu'balu' ilan nog tantu sosugu'on ni Kristu. ¹⁴ Tibua, sumboy ondi' ita mosobu' dun. Po' minsan si'oy og Soitan, mogbalu'balu' dosop maktimaluy moloikat nog miktidu sog dolag. ¹⁵ Dadi, sa'an ondi'

ita dosop mosobu' dun, bila og pigotowan nog Soitan moglogiling dianon, po' mogbalu'balu' ilan dosop moktimaluy nog ilan og sosoligan nog Mikpongon mogustal pa'ali dia sog kodulusan. Og doku'an non, muli' da dianilan og kopoglimbung nilan koyon.

Pa'ali sog sinsaan nog kibianbianan ni Paul

¹⁶ Dadi puli'an ku tumalu' daniu, nog sumboy da'idun minsan sala kotow, momikil nog gumowon u. Minsan si'oy og poktolu'on ku koni mama' nog bonsag u, ngon pa dungagan u dun mika'an si'oy. Pokinongogoy niu pa og titik nog talu' u koni. ¹⁷ Po' kosunan ku nog poktolu'on ku koni numun kitu', kona' ma' nog piktalu' nog Kounutan ta. Suga'id non, og poktolu'on ku koni, domikian da ma' nog ponginangon nog gotow nog ain gumowon. ¹⁸ Tibua, sabap sog modakol ilan dion nog mogbonsagbonsag nog kibianbianan nilan dini sog glupa'an, dumuma u dosop dianilan mogbonsag, minsan si'oy og poktolu'on koni, domikian da ma' nog sanyaotow. ¹⁹ Po' tingala bayu', omba'is niu ponginongogan og gumowon koyon nog gotowanan, kobal bayu' nog kodalom nog pomikilan niu! Dadi, pokinongogoy niu dosop akon. ²⁰ Po' aba! potiangon niu ma minsan si'oy uliponon amu nilan, bu pogogimokatan nilan tanan amu, bu poglimbunglimbungan, bu pogboya'an amu asta pa sog pogdopi'on og bayu'bayu'anan niu. ²¹ Ay na! Bila ma' nion kolegan niu, mosipog u nododa' dun. Po' kobon nami dion, onda' ami nododa' ion inangoy daniu.

Tibua ma' si'oy nitu', sabap sog kopogbonsag nilan pa'ali dia sog dili glawas nilan, akon si'oy, lamig u dumuma mogbonsag pa'ali sog dili dianakon. Og bonsagon ku koni, domikian da mama' nog talu' nog gotow koyon nog gumowon! ²² Dadi, og bonsag nilan nog ilan dow og pihak nog gotow Hibru. Akon si'oy, ma' u dosop nitu'. Og bonsag nilan dosop nog ilan dow og gotow Israel. Akon si'oy, og gotow Israel u dosop. Og bonsag nilan nog ilan dow og pangkat ni Apu'

Abraham. Akon si'oy, og pangkat u dosop ni Apu' Abraham. ²³ Og bonsag nilan dosop nog ilan dow og sosoligan ni Kristu. (Og poktolu'on ku koni mama' doda' nog poktolu'on nog bunogon.) Akon labi pa dianilan og sosoligan ni Kristu. Og gininang u ombogat pa sog ginang nilan. Labi u pa kologod kolobusuoy gaba' nilan. Labi pa dianilan og kibianbianan ku pogdonogon. Bu tatap u na mokobian nog matoyatoy u na. ²⁴ Lima kali u na pokobian pogbodason sabap sog dondagan nog kounutananan nog bansa Hudyu nog totulupulu' bu siam kali giap nog bodason. ²⁵ Bu tolu kali u dosop pokobian pogbonggulon nog tagad, sabap sog dondagan nog kounutananan nog bansa Roma. Insan u nilan bunu'oy bosia bianan sog pogbotuon. Tolu kali u na pokobian molonod sog kapal. Bu mikobian u dosop sogobi bu sondow moglangoylangoy sog dibaba' dagat. ²⁶ Bu mokpoponasan u notibua. Kondokondok og kibianbianan ku sog ba' nog tubig. Kondokondok dosop kibianbianan ku sog kobukidan, bu sog koliwagan bonua, bu asta sog dagat. Bu kondokondok dosop kibianbianan ku sog polonglampasanan, bu sog minsan salu bansa u, bu ilan nog kona' Hudyu. Bu kondokondok dosop og kibianbianan ku sog gotowanan nog mogbalu'balu' tumabuk dia ni Kristu. ²⁷ Ombogat og ginang u, bu tatap u na kobianan nog kulang og tulug u. Mikobian u dosop kuowon bu kogutoman. Bu tatap u dosop mokobian nog konda'an u nog ponganon bu asta og ponopoton boya'an nog kotigdowan u tanan dun. ²⁸ Bu ngon pa tanan kibianbianan ku nog glogon nog ondi' u na lobiton. Bu glam non koyon, da' lakit nog gombogat og pomikilan ku gondow gondow sabap sog kopogokbit u nog poktanudanan sog glam nog glumpukanan. ²⁹ Po' bila ngon moguya' pa og kopongandol non dianilan, mosusa u dosop dun. Bila ngon dosop dianilan nog mioit dia sog dusa, mosakit dosop dia sog pikilan ku.

³⁰ Ondi' u bosia moleg mogbonsag. Tibua, bila sumboy mogbonsag u, bon-

sagon ku og glam nog mondom motampal dun nog akon, da'idun og dili pagas u. ³¹ Motud og talu' u koni daniu. Kosunan da nog Diwata. Ion og Gama' nog Kounutan ta nog si Isukristu bu og piktamuy non. Songlitan ion asta sog da' kopus non. ³² Po' ibalat da sog da' dili pagas u, ma' nini. Kobon ku pa ditu' sog koliwagan bonua nog Domaskus, og gubernador ditu', piingkud ni Datu' Aretas. Og gubernador kitu', dinondag non sundaluanan non mogipat nog bongawananan sog galad nog bonua non kitu' bagun bila mian u, ukpa'an nilan bosia akon. ³³ Saka og pigilugan ta sog tanud, tinagu' nilan tanan akon sog duyanan mangka nilan akon tontunoy sog bintangana' nog dia sog molawa nog baloy molani sog galad nog koliwagan bonua kitu'. Dadi, sa'an itu' mikopolaguy u tidu sog gubernador kitu'.

12

Og pitongow dia ni Paul

¹ Sumboy dungagan ku pa mika'an og kopogbonsag u koni, minsan si'oy da' doksu' non. Lobiton ku pa pa'ali sog pidongog bu pitongow kitu' nog Mikpongon. ² Ngon sala kotow gotow kosunan ku, nog sinumolabuk na dia ni Kristu.* Sopolu' na bu pat ton tidu ditu', gomonsunoy pa pinitang ion ditu' sog bubung glangit. Di' u sunan bog pinitang ta' ditu' og pomikilan non otawaka asta ta' glawas non. Tibua, kosunan da nog Mikpongon. ³ Minsan ma' nitu', kosunan ku da nog og glaki kitu' pinitang doda' ditu' sog bonua nog len kotubu' nog molongas tokodoy nog bonua. Tibua, di' u dosop kosunan bog pinitang ta' ditu' og pomikilan non otawaka asta ta' glawas non. Tibua, kosunan da nog Mikpongon. ⁴ Solian non ditu' sog bubung glangit, mikodongog ion nog talu' nog ondi' non motalu' bu di' pia poktolu'on sog len gotow. ⁵ Dadi, bonsagon ku pa'ali sog gotow kitu'. Tibua, ondi' u mogbonsag nog dili dianakon ual da potompalon ku nog akon, da'idun dili

og pagas u. ⁶ Tibua, minsan si'oy moleg u mogbonsag dun, kona' u da gumowon po' ma'ana non, motud da kibianbianan ku kitu'. Tibua, sa'an ondi' u da mogbonsag dun po' bagun da'idun mokopomikil nog motas u nog gotow sabap ditu'. Suga'id non, sumboy momikil og gotowanan dianakon sabap sog midongog nilan kitu' dianakon otawaka kotongow nilan kitu' dia sog glangka u.

⁷ Dadi, dinotongan u nog sasow nog domikian da ma' nog dugi nog kinu-motong sog glawas u boya'an nog ondi' u mokopoglabilabi sabap sog kolongas nog kibianan ku nog pitongow kitu' dianakon. Po' og sasow kitu', domikian ma' nog dodondagon nog Soitan bagun da mosasow u dun. ⁸ Tolu kali u na pongoningoni dia ni Isukristu nog awa'on non bosia og sasow koni dianakon. ⁹ Tibua, og tabal non dianakon, "Da'idun kulang mu po' tinulung u na ika. Po' bila da'idun dili pagas mu, ion non nion motongow bog andun kodasig og bolakat u dianika bagun minang mu og ginang u dianika." Dadi sa'an itu', ondi' u na pongonion dianon nog owa'on non og sasow kitu'. Suga'id non, minsan kulang pagas u, loliagon u mogbonsag pa'ali sog ain motongow nog akon doda' da'idun pagas u, po' bagun ku dosop ombatik og Bolakat ni Kristu nog migonong dianakon. ¹⁰ Dadi, sa'an omba'is u bila kulang og pagas u, otawaka pokposipogon u, otawaka kologonan u, otawaka kosokitan u, otawaka kosigpitan u, bila sabap da sog kosolabuk u dia ni Kristu. Po' bila ondi' u modasig, ion non nion mimung nog modasig u da.

Dolohiton si Paul nog poktanudanan sog Korintu

¹¹ Mama' u nog miglogumow sabap sog kopogdongya' u koni dianakon, tibua, sabap da daniu. Po' amu bosia og mogdongya' dianakon. Po' somo' si'oy da'idun potugyuan dianakon, kona' u dosop ombaba' sog gotowanan koyon dion nog mogbalu'balu' nog motas ilan nog sosugu'on ni Kristu. ¹² Po' sog

* **12:2** 12:2 Og pigolong ni Paul koni, og dili glawas non. Da' non pologdongoy nog ion og pigolong non po' sabap sog kopok non bosia mogbonsag dun.

kobon ku kitu' dion niu, pitongow u na diani u bog olo og bayu' nog tanda' nog tantu sosugu'on ni Isukristu. Po' mitongow niu, nog bianan sog kopongatas u, modakol og gingyata'anan bu ginang nog kosobu'sobu' nog miinang u diani u. ¹³ Po' da' u da amu pogbigya'oy sog duma glumpukanan ual da, da' u pogbubut nog dili sin diani u. Ompunoy niu akon, bila molaton niu og ginang u koyon.

¹⁴ Dadi numun koni, dali' u nosop angoy dion niu sog kotolu kali non. Di' amu dosop da kologonan dianakon po' kona' og golota' niu og gawoy u dion, suga'id non, og gongoyon ku dion, amu. Po' ibalat da sog mokogulangan ta, pokpotubu'on nilan ita. Kona' og gombata' mokpotubu' sog mokogulang non. ¹⁵ Dadi akon, ondi' u monginggula' gumastu diani u nog sin ku, labi na og gulas sinsala' u bagun da ompagon og kopoktanud niu. Ma' nitu' si'oy og bayu' nog glolaman ku diani u, moglamlam mama' nog kikulangan og glolaman niu dun dianakon! ¹⁶ Dadi, di' amu da kologonan dianakon. Tibua minsan ma' nitu' na, ongon miktalu' dion nog minsan da' amu da si'oy kologonoy dianakon, kilimbungan ku pa amu po', long nilan dun, ngon dow og kopondayan ku diani u. ¹⁷ Na' amu polo'ma, iduma ma' nion ma og poktolu'on nilan dun? Pigogimokatan ku ta' amu dangan pipangoy u dion og dodondagon ku? Onda' da bayu'. ¹⁸ Po' pindolo'isogan ku si Titus mangoy dion niu, bu pidunut u dianon og sala kotow gilug ta sog tanud. Pigogimokatan amu ta' ni Titus? Da' da bayu'. Dadi bila ma' nitu', akon si'oy, da' u da po' migbatuk ami da nog pomikilan bu asta sog ponginangon.

¹⁹ Gomonsunoy mokpikil amu nog og talu' u koni diani u og sagya da da'awa nami tibua bagun omba'is pikilan niu dianami. Kona' da. Po' og piktalu' u koni diani u og tidu sog kosolabuk u dia ni Kristu. Po' dia ami da kobon non sog motaan nog Mikpongon. Bu glokoleanan ku nog kololaman ku, glam nog pinginang nami koni og pongimagon diani u. ²⁰ Dolohiton u dun, bila matong u dion niu, gomonsunoy ngon og

polomotadon niu nog di' u kosu'atan dun. Bu dolohiton u dosop nog gomonsunoy sabap ditu', ngon og poginangon ku diani u nog ma' nog pokpaksut u diani u. Po' dolohiton u nog gomonsunoy ngon dion niu og mokpoksusi, mokpogdalu, mokpogbaba', mogbinis, mokinompola'oy, moglinibakoy, mokpotaspotas, bu mokpoksasow. ²¹ Bu bila matong u dion, dolohiton u nog tidu sog Diwata ta nog piktamuy ta, gomonsunoy ombogat pomikilan ku tokodoy dun dion sog glumpuk niu asta modopot kosogowon u dun sabap sog modakol dion nog mikodusa sibon nog da' ilan pa sibon poglila' nog kohinangan nilan nog molaton nog ma' nog da' ilan poktigol nog napsu nilan bu momabal.

13

¹ Dadi, bila mangoy u dion, og kotolu kali non na. Mangka u si'oy datong dion, sumboy pomikilon niu og ma' nog sinulat kitu' sog Kitab nog, bila ngon sumbungan, sumboy dua' otawaka tolu kotow gotow mokotaksi' dun mangka pa komotudoy ion nog glam nog sumbungan koyon dianon. Po' gomonsunoy ongon bisolaon ta. ² Po' sog dua' kali u kitu' angoy dion, donsama' na ngon mikopoginang nog dusa dion. Pidonsama' u na tumalu' dianilan nog sumboy lota'an nilan kohinangan nilan koyon. Numun kitu', solian nog da' u pa angoy dion, puli'an ku nosop tumalu' dianilan bu duma gotowanan dion. Bila da' nilan pa lota'oy kohinangan nilan kitu' nog molaton, mologon nog ondi' u ilan logaon. ³ Ma' long niu dun, kolegan niu motongow doda' og tanda' nog talu' ni Kristu pibian doda' dianakon. Dadi, motongow niu doda' da. Po' pa'ali diani u, kona' po' nog ondi' ion bolokatan, suga'id non, motongow niu doda' og bolakat non pibian sog gloga u diani u nog gombogat. ⁴ Po' minsan si'oy ion mama' nog sagyaotow nog ondi' ion modasig sabap sog kolansang dianon sog kudas, pitubu' da ion mokpuli' sabap sog Bolakat nog Mikpongon. Domikian dosop ami mama' nog da' pagas nami sabap sog kopoksolabuk nami dianon. Tibua, bianan sog

Bolakat nog Mikpongon, misunu' ami sog kotubu' non tidu sog patoy, bagun da bianan sog ginang nami kopianan amu dun.

⁵ Dadi, sumboy poglilingliling niu og polomotadon niu bog dinumalan dota' sog kopongandol niu dia ni Kristu. Po' kosunan niu nog si Kristu Isus dia niu, ual da bila da' amu pa sibon solabuk dianon.

⁶ Bu sabap ditu', og tud u dun, kosunan niu dosop nog akon doda' sinumolabuk u dia ni Kristu. ⁷ Dadi, pogyokinan nami amu dion, nog di' amu mokinang nog di' pia. Golom pa bosia somo' ondi' modayun og gloga u koni diani, kobal nog sinop niu na og pomikilan niu. Po' ma' nitu' bosia og glegan ku. Kona' u da bosia glegan lumoga diani, bagun motongow niu og baya' u nog miktidu dia ni Kristu.

⁸ Po' og gunutan nami og motud. Dadi, di' mogusoy nog bianan sog baya' u nog soga'on ku ain mokokunut sog motud.

⁹ Golom na mama' nog da' pagas nami, bila amu ompagon da dia sog kosolabuk niu dia ni Kristu. Po' og gyakin nami pa'ali diani, nog kobon non mohurup amu dia ni Isukristu. ¹⁰ Sa'an ma' nini og sinulat u koni diani, solian nog da' u pa angoy dion niu po', bila matong u dion, bagun ku na ondi' pobogaton og kopogloga u, bila inangon ku diani og baya' u nog binogoy nog Kounutan ta dianakon. Og baya' u koni mimung pododungag kopagon niu dun dia ni Kristu, ondi' u bosia inangon nog boya'an mosimoy amu dia sog motud.

¹¹ Dadi pigilugan ku, dini u na potomanoy surat u koni, suga'id non, og popia mongon diani. Ponamal amu dia sog kodulus niu dianon, bu unat niu og pomali u koni diani. Poksulutsulut amu bu poglogomigus amu dion nog boya'an og Diwata nog molalam dianita mogbogoy nog gomigus nog mognong diani.

¹² Bu bila moglumpuk amu, potongow niu og glolaman niu dia sog duma pigilugananan ta sog tanud pobian sog galok nog kopomogilug. ¹³ Bu glam nog pigotowan nog Mikpongon dini, minogina ilan dosop diani dion.

¹⁴ Bu mongon diani dion og tulung nog Kounutan ta nog si Isukristu, bu og glolatan nog Mikpongon, bu mongon kopoksolabuk niu sog Bolakat nog Mikpongon.

**Og Sulat ni Paul dia sog
Poktanudanan ditu' sog
Galatia
Og Piuna Talu' pa'ali sog
Sulatni Paul dia sog
Poktanudanan ditu' sog
Galatia**

Si Paul diadia midopot nog bonua moguliugan mogustal nog Guksugan nog Gomba'is pa'ali dia ni Isukristu. Sog kodua' kali non mangoy mogustal, mikodopot ion ditu' sog probinsia nog Galatia, og sakup nog pigdotu'an nog Roma ditu' sog Bata'bata' Asia. Ion non ion numun koni og bonua koyon iningolanan og Turkey. Miulit non pogustaloy og gotowanan sog koliwagan bonuaanan koyon sog gliwag nog Galatia pa'ali sog kopatoy ni Isukristu nog bianan ditu', kompunan og dusaanan nog gotowanan dun. Sabap sog kopogustal non koyon, modakol og gotowanan og tinumud mangka tabuk dia sog Kounutan nog ion si Isus.

Solian ni Paul moguliugan sog bonua koyon nog Galatia, ongon dosop og duma gotowanan nog sinumoluat mokpanad dia sog gotowanan kitu' nog tinumud na dia ni Isukristu. Bu ma' long nilan dun, minsan si'oy og poktanudanan koyon sog Galatia kona' ilan og bansa Hudiu, sumboy mokokunut ilan dia sog Botad kitu' nog pilatas ni Muses kobon nitu' bagun ilan da motiguli' dia sog Mikpongon. Sabap ditu', mibagla og pomikilan nog ain og kona' Hudyu dion nog tinumud na dia ni Isukristu. Dadi, dangan midongog ni Paul og pikpanad nog gotowanan kitu' dia sog gotow Galatia koyon, piglondanan non ilan mokpoit nog sulat koni.

Og gustalan ni Paul dini, bila pa'ali da sog Botad kitu' nog pilatas ni Muses, ondi' ilan da motabang sog polihala' nog Mikpongon, suga'id non, bianan da sog kopongandol nilan dia sog Kounutan nog ion si Isukristu. Bu tinalu' non dosop

dianilan bog olo sumboy motongow dia sog glangkalangka nog gotow kitu' nog tinumud na dia ni Isukristu.

1. Og bokna nog sulat koni, 1:1-10.
2. Og baya' ni Paul nog ion og sosugu'on ni Isukristu, 1:11-2:21.
3. Og Guksugan nog Gomba'is pa'ali sog tulung nog Mikpongon, 3:1-4:31.
4. Og baya' nog poktanudanan bu og polomotadon nilan, 5:1-6:10.
5. Og doku'an nog sulat koni, 6:11-18.

¹ Akon si Paul, og sinumulat nog sulat koni. Og sosugu'on u ni Isukristu bu og Gama' ta nog Mikpongon, nog ion og mikopotubu' dia ni Isus tidu sog patoy. Kona' u og sosugu'on nog sagyaotow, bu kona' dosop bianan sog baya' nog sagyaotow.

² Bu og sulat koni posungu' dion niu sog glumpukanan nog pigotowan nog Mikpongon dion sog susulan nog Galatia. Bu glam nog pigilugan ta sog tanud nog dini nakon minogina ilan dosop daniu dion.

³ Og tulung bu og kotikna' nog pikilan mongon daniu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu sog Kounutan ta nog si Isukristu. ⁴ Po' si Kristu mikokunut sog glegan nog Gama' ta nog Mikpongon nog ion Diwata ta. Po' mingatas ion matoy bagun ita mogawon tidu sog baya' nog dusa, bu bagun ita dosop ondi' moit sog ginang nog dinunya. ⁵ Songlitan og Mikpongon asta sog da' kopus non. Amen.

Di' mosop og gustalan pa'ali dia ni Isukristu

⁶ Misobu' u daniu dion! Po' gomon-sunoy pa mama' nog binolong niu na og Mikpongon nog saka ion tanan og migonggat daniu sumolabuk dianon pibian dia sog tulung ni Kristu. Po' tinabuk niu pa og len pomali nog saka ondi' dimalan sog ⁷ Gomba'is kitu' nog Guksugan nog motud pa'ali dia ni Kristu. Po' sa'an tolu'on ku nog ma' nini, po' ngon og gotowanan dion niu nog momali ilan nog di' motud boya'an ombabong pomikilan niu dun. Sa'an ma' nitu' og ginangon nilan po' moleg ilan sumop nog Gomba'is

nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. ⁸ Dadi minsan sima og gotow, otawaka minsan og moloikat nog miktidu sog glangit og mogustal pa'ali dia ni Kristu nog di' dumalan dia sog gustalan nami kitu' dianiug sog tagna', polihola'on nododa' ion asta sog da' kopus non. ⁹ Ma' nitu' doda' da po' tinalu' nami na sibon dianiug, bu numun kitu' puli'an ku nosop ini tumalu' dianiug nog ain og mogustal nog gustalan pa'ali dia ni Kristu nog di' dumalan sog tinabuk niu kitu' nog inustal nami dianiug, polihola'on nododa' ion asta sog da' kopus non. ¹⁰ Po' somo' og poksua'aton ku og sagyaotow, ondi' u na moktalu' nog ma' nini koni. Suga'id non, sa'an ini tinalu' u bagun kosu'atan og Mikpongon dun. Po' somo' og piksu'at u og sagyaotow, kona' u buan og sosoligan ni Kristu.

Og binianan nog Mikpongon sumabidia ni Paul nog sosugu'on non

¹¹ Pigilugan, bagun niu kosunan, og pomali kitu' nog pigustal u dianiug, kona' pigimungimung nog sagyaotow. ¹² Bu kona' itu' miktidu sog sagyaotow, bu da' u dosop itu' konadoy sog sagyaotow. Suga'id non, mitabuk u itu' bianan sog kopolanta' ni Isukristu dun dianakon. ¹³ Po' kisunan niu na bog olo og bayu'bayu' nog polomotadon ku dini kitu'. Po' kobon ku mogunut nog tanud nog bansa Hudyu, pingula'at u og pigotowan nog Mikpongon po' kolegan ku bosia dun, nog mogla'at og kopoktanud nilan koyon. ¹⁴ Bu bila sosugapa u da nog Hudyuanan, da'idun mokantu dianakon sog kopogunut u nog kitogadtogadan nog mokogulang ta kitu' kobon nitu'. ¹⁵ Tibua, og Mikpongon, bianan sog tulung non dianakon, minsan sog da' u pa bota'oy, siniboy non na akon mangka non akon sobioy nog sosoligan non. ¹⁶ Bu linoliag ion mokpolanta' dun dianakon og Bata' non nog si Isukristu bagun ku da mustal pa'ali dianon dia sog gotowanan nog ain kona' Hudyu, bu da' u itu' poksakoy sog minsan sima otowoy. ¹⁷ Bu da' u tanan angoy ditu' sog Jerusalem moganad dia sog ain og sosugu'onanan non kitu' nog

mikuna dianakon. Suga'id non, mipanow u mogdayun ditu' sog bonua nog Arabia. Bu tubus nitu', dangan miobonobon u ditu', mikpuli' u nosop ditu' sog Domaskus.

¹⁸ Tubus nitu', tolu ton u tidu tumabuk dia ni Isukristu, mangka u pa angoy sog Jerusalem po' minangoy u mokpokilala dia ni Piter, bu minguli'an u ditu' non laga' nog sopulu' bu lima gobi. ¹⁹ Bu da' ami poktongow nog duma sosugu'on ni Isukristu ual da si Jems, og gilug non kitu'. ²⁰ Motud tokodoy og sinulat u koni dianiug, bu sog motaan nog Mikpongon, kona' u ini og gloput.

²¹ Tubus nitu', miglandan u sog susulan nog Siria bu asta sog susulan nog Silisia. ²² Bu sog kangoy u ditu', og pigotowanan ni Kristu sog poglumpukananan nog ditu' sog bonua nog Judia, da' nilan pa akon kilolaoy. ²³ Tibua, midongog nilan na og bontugan ku nog akon dow, bakas u polongula'at nog pigotowan ni Kristu. Tibua, linota'an ku na. Bu polongustal u na nog tanud ta koni nog saka, dini kitu' lo'aton ku tanan bosia. ²⁴ Dadi, sabap sog dongogan kitu' pa'ali dianakon, mikopok-sanglit ilan dun dia sog Mikpongon.

2

Si Paul tinabuk nog sosugu'onanan sog Jerusalem

¹ Bu sopulu' bu pat ton golot non, mikpuli' u nosop ditu' sog Jerusalem. Og kangoy u koni ditu', og dumaanan ku si Barnabas ilan ni Titus. ² Sa'an minangoy u ditu' po' pilanta' nog Mikpongon dianakon nog sumboy mangoy u nododa' ditu'. Dadi, dangan minatong ami ditu', migupakat ami nog kounutananan nilan dion, bu inustalan ku ilan bog olo og bayu' nog gustalan nog ginustal u dia sog gotowanan nog kona' Hudyu. Po' bila di' ilan kosu'atan dun, gomonsunoy mimung ombolong gulas sinsala' u sog kopoginang u kitu' tidu sog tigana' asta sog numun koni. ³ Tibua, kisu'atan ilan da dun. Bu minsan og duma u kitu' nog si Titus, da' nilan da ion togoloy tumuk. Po' og bansa

* 2:3 2:3 Og bansa Girik koni, kona' nilan botad moktuk.

non, Girik.*⁴ Tibua, ngon minampu' dianami nog balu'balu' og gilug sog tanud po' bagun nilan ami koponologundi'an bog iduma di' ami noma pogboya'an nog polomotadon nog Hudyuanan kitu' dangan sinumolabuk ami dia ni Kristu Isus. Po' kolegan nilan bosia mokokunut ami sog botad kitu' nog boya'an mimung mulipon ita dun.⁵ Tibua, da' ami da sanggup dianilan po' bagun da og motud kitu' dia sog gustalan nog Gomba'is ondi' ombolong dianiu.⁶ Dadi, ilan koyon og migimung nog kounutan nilan. Moglokounutan ilan otawaka ondi', da' balan ku dun. Po' og Mikpongon da moto lumiling nog pikilan nog gotow. Po' minsan og kounutananan nilan kitu', da'idun og sopan nilan nog gustalan ku kitu' nog pigustal u dianilan.⁷ Bu kona' tibua nitu', po' misabut nilan na nog binogoy nog Mikpongon dianakon nog polosuku'an mogustal nog Gomba'is nog Guksugan dia sog gotowanan nog kona' Hudyu, domikian da ma' ni Piter nog og polosuku'an non og mogustal nog Gomba'is nog Guksugan dia sog bansa Hudyu.⁸ Po' og Mikpongon og migbogoy nog baya' dia ni Piter moginang dia sog bansa Hudyu, migbogoy dosop ion dianakon nog baya' moginang dia sog gotowanan nog kona' Hudyu.⁹ Bu si Jems, si Piter, bu si Jan og tantu kounutan nilan dow. Bu dangan misabut nilan nog ma' nitu' na doda' og binogoy nog Mikpongon dianakon nog polosuku'an, miktakub komot ami bu asta si Barnabas. Po' og koposadan nami, mangoy ilan mogustal ditu' sog bansa Hudyu, bu ami, mangoy ami sop mogustal dia sog ain kona' Hudyu.¹⁰ Bu da' lual og pingoni nilan dianami lual da, sumboy mononayun tabang nami dia sog ain miskinan nog pigilugan sog tanud nog bansa Hudyu. Bu ma' nitu' dosop og donsama' nog pogopasan ku moginang.

Pimag ni Paul si Piter

¹¹ Dadi tidu ditu', dangan minangoy si Piter ditu' sog Antiok, pimag u ion dia sog kodokolan nog gotow po' da' kunut og polomotadon non dianilan.¹² Po' kobon non ditu', minampu' ion kuman

sog pigilugananan ta sog tanud nog kona' Hudyu. Saka dangan minatong og gotowanan kitu' tidu ditu' ni Jems, mikpolen ion kuman po' pinumpilian non ain kona' kitu' og Hudyu, po' miondok ion dia sog gotow Hudyuanan kitu' nog kolegan nilan sumboy maktuk glam nog pigilugan ta sog tanud nog kona' Hudyu.¹³ Dadi, dangan mitongow nilan nog ma' nitu' og glangka ni Piter, og duma gotow Hudyuanan nog pigilugan ta sog tanud, mikopoglogiling ilan dosop dia ni Piter. Bu sabap sog kopokpopotongow nilan kitu', si Barnabas si'oy mioit nilan tanan dun.¹⁴ Dadi, dangan mitongow u ilan nog ma' nitu' og polomotadon nilan, nog da' kunut sog motud dia sog Gomba'is nog Guksugan, tinolu'an ku si Piter dia sog kodokolan nilan, "Loko Piter, ika og bansa Hudyu a, tibua og botad nog inunut mu koyon, og botad nog kona' Hudyu. Dadi bila ma' nitu', iduma gidoy buan togolon mu ma og kona' Hudyu nog mogunut ilan nog botad nog Hudyu, nog saka, kona' ilan og Hudyu?

¹⁵ "Po' ita, og pihak nog bansa Hudyu, kona' ita sakup nog binonsaan nog long ta dun, og bansa nog bolodusaon.¹⁶ Po' kosunan ta, nog og gotow ondi' modulus bianan dia sog kopogunut non sog Botad kitu' nog pilatas ni Muses kobon nitu', suga'id non, bianan sog kopongandol dia ni Isukristu. Po' ita, mingandol ita na dia ni Kristu Isus bagun da, bianan sog kopongandol ta, mimung modulus ita dianon. Po' da'idun og gotow nog modulus sabap sog kopogunut non nog dan Botad kitu'.

¹⁷ "Dadi, bila sabap sog kosolabuk ta dia ni Kristu, miimung midulus ita sog Mikpongon, ita si'oy nog bansa Hudyu, bolodusaon ita dosop domikian da nog ma' nilan nog kona' Hudyu. Dadi, gomonsunoy balu' ta dun, nog sabap dia ni Kristu, miimung dumungag og dusa ta. Ondi' le!¹⁸ Po' bila puli'on ku og botad kitu' nog binolong u na bosia, og ma'ana non, da' u pokokunut sog botad kitu'.¹⁹ Tibua, sabap sog Botad kitu' nog pilatas ni Muses kobon nitu', domikian da mama' nog minatoy u na, bu onda'

u na pogboya'oy nog Botad kitu' bagun u da mokokunut sog glegan nog Mikpongon. ²⁰ Po' og ma'ana non, misunu' u dia ni Kristu sog kopatoy non kitu' sog kudas. Dadi, minatoy u na sog dusa. Og ma'ana non, og dusa ondi' na mogbaya' dianakon. Tibua, mitubu' u da po' si Kristu migonong na dianakon. Dadi, og polomotadon ku dini sog dunya koni, si Kristu na og migbaya' dun nog ion milolat bu inatas non matoy sabap sog glolatan non dianakon. ²¹ Dadi, tolima'on ku nododa' og tulung nog Mikpongon. Po' somo' midulus og gotow sabap sog kopokokunut non sog Botad kitu' nog pilatas ni Muses, og kopatoy ni Kristu, da' na sagnat non."

3

Modulus og gotow bianan da sog kopongandol non

¹ Ponggumowon amu doda', amu gotow Galatia! Mama' amu ma nog mitaban nog gaid. Sima gidoy mikoitoit dianiu? Po' pitampal na tokodoy dianiu nog si Isukristu minatoy dia sog kudas. ² Dadi takun polo'ma, ongon solabuk og sakon ku dianiu. Kibogayan amu ta' nog Bolakat nog Mikpongon bianan sog kopokokunut niu sog Botad nog pilatas dia ni Muses kitu' otawaka kibogayan amu ta' itu' dun bianan sog tud niu nog midongog niu kitu' dianami pa'ali dia ni Kristu. ³ Iduma ion, landu' noma og kogumow niu. Dangan miktolipun amu mogbogu kotubu' bianan sog Bolakat nog Mikpongon, numun kitu' poksipian niu dumoksu' nog bianan sog dili pagas niu! ⁴ Dadi bila ma' nitu', misinsa amu tibua moktanud nog saka da' da og ma'ana non. Kona' da bosia ma' nitu' og doksuan' nog kopoktanud niu kitu'. ⁵ Po' olo sabap non nog binogoy nog Mikpongon og Bolakat non dianiu bu pitongow non dianiu og gingyata'anan non? Sabap ta' gidoy sog kopokokunut niu sog Botad nog pilatas dia ni Muses? Kona' po' kitu', suga'id non,

sabap sog tud niu nog midongog niu kitu' dianami pa'ali dia ni Kristu.

⁶ Po' pokpikilpikil niu polo'ma og kibianbianan kitu' ni Abraham kobon nitu' nog sinulat sog Kitab. "Tinumud ion sog Mikpongon bu sabap sog kopongandol non, iningolanan ion nog midulus."* ⁷ Dadi, bagun niu kosunan, ain tinumud bu pongandol dia sog Mikpongon, mimumung ion nog tantu pangkat ni Abraham. ⁸ Po' dia sog Kitab pidonsama' na tumalu' nog ain kona' bansa Hudyu motolima' da nog Mikpongon po' imungon non da ilan nog modulus bianan sog kopongandol nilan dianon. Po' ma' nini og talu' nog Mikpongon dia ni Abraham, "Glam nog binonsaan popiaon ku bianan dianika."† ⁹ Dadi, sa'an ain mingandol dia sog Mikpongon, popiaon dosop mama' ni Abraham, po' si Abraham pipia bianan sog kopongandol non sog Mikpongon.

¹⁰ Po' ain og sinumalig dia sog kopokokunut non dia sog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses, og doksuan' non, dotongan ion nog sumpa. Sa'an itu' ma' nitu', po' sinulat na donsama' sog Kitab nog ma' nini, "Sumpaon nododa' ain ondi' mokokunut kobon non sog glam nog botad nog pilatas dia ni Muses nog sinulat na dia sog libru nog iningolanan og Botad."‡ ¹¹ Dadi, og ma'ana non, mitampal na dianita nog da'idun nododa' modulus sog Mikpongon bianan sog kopokokunut nilan nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses. Po' ma' nini dosop og sinulat sog Kitab, "Og gotow modulus bianan sog kopongandol non nog boya'an motubu' ion asta sog da' kopus non."§ ¹² Bila sungkoli'on ta, og Botad kitu', da'idun dukakit non dia sog kopongandol po' ma' nini nosop og sinulat sog Kitab, "Ain mikokunut sog glam nog glegan nog Botad kitu', motubu' dosop bianan sog kopokokunut non dun."* ¹³ Tibua, sumpaon nododa' ain di' mokokunut sog glam nog glegan nog Botad kitu'. Dadi si Kristu, ginawon non na ita tidu sog sumpa nog Botad

* 3:6 3:6 Genesis 15:6 † 3:8 3:8 Genesis 12:3 ‡ 3:10 3:10 Deuteronomy 27:26 § 3:11 3:11 Habakuk 2:4

* 3:12 3:12 Levitikus 18:5

kitu'. Po' ion og sinumoliu dianita dia sog sumpa nog Botad kitu'. Po' ma' nini og sinulat dosop sog Kitab, "Sumpaain ain binitin sog kayu asta matoy."[†] ¹⁴ Dadi, sa'an da si Kristu mikobian nog ma' nitu' po' bagun ain kona' bansa Hudyu bianan dia ni Kristu Isus, mosunu' ilan dosop kobogoyoy nog pinasad kitu' nog Mikpongon dia ni Abraham. Dadi, sabap sog kopongandol ta, misunu' ita kobogoyoy nog Bolakat non po' ma' nitu' og pinasad nog Mikpongon.

Og dan Botad kitu', ondi' non mosaga' og pasad nog Mikpongon

¹⁵ Dadi pigilugan, dia ta kalap og pononggi'an sog kibianbianan ta dini sog kilawan koni. Po' sopolati non, ngon dua' kotow mikpasad. Og pasad nilan koyon, ondi' nododa' mokodyadi sapon otawaka owa'on po' ma' nitu' nododa' og kopoulosan nilan. Domikian da nog ma' nion dosop og pigolong u koni. ¹⁶ Po' og pasad nog Mikpongon, binogoy non dia ni Abraham bu dia sog sala kotow nog pangkat non. Sinulat sog Kitab sala kotow da og pigolong non. Po' da' tolu'oy nog modakol kobogayan nog pikpongkatan non kitu', suga'id non, sala kotow da og pangkat non nog kobogayan dun. Ion non ion si Kristu. ¹⁷ Dadi, domikian da og pinonggi'an ta koni nog, si Abraham bu og pangkat non pinasad nog Mikpongon dianilan. Tubus nitu', midopot pat gatus bu tolu pulu' ton tidu' ditu', kibogayan dosop si Muses nog Botad tidu' sog Mikpongon. Tibua, og Botad kitu' nog binogoy dia ni Muses, ondi' mokoganti' sog pinasad kitu' dia ni Abraham po' og Mikpongon, ondi' non nododa' bolubaon og pasad non. ¹⁸ Po' somo' motuman da og pasad nog Mikpongon kitu' nog sabap sog kopokokunut nog gotow dia sog botad, da'idun buan og ma'ana nog pasad nog Mikpongon kitu' dia ni Abraham. Tibua, bianan sog tulung non, tinuman non og pasad non kitu' nog tinalu' non dia ni Abraham.

[†] **3:13** 3:13 Deuteronomy 21:23

¹⁹ Dadi bila ma' nitu', olo gidoy buan og potugyuan nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses? Ma' nini. Sa'an itu' binogoy po' bagun da motampal bog olo bayu'bayu' nog kohinangan kitu' nog molaton, asta sog matong og pangkat kitu' nog pigolong nog Mikpongon dia ni Abraham. Po' og Botad kitu' nog pinulonag nog moloikatanan, mipulonag bianan sog kopongingolot ni Muses dun. ²⁰ Og polongingolot kona' tibua sala kotow og pongingolotan non. Tibua og Mikpongon, solabuk da. Da'idun og mingingolot dianon.

Og potugyuan nog Botad kitu'

²¹ Minsan ma' nitu', og Botad bu og pasad kitu' nog binogoy nog Mikpongon, ngon da og dukakit nilan. Po' somo' og Botad kitu' nog binogoy, mimung motubu' og gotow dun asta sog da' kopus non, og glam nog gotow modulus ilan buan bianan sog kopokokunut nilan dia sog Botad kitu'. ²² Tibua, sinulat sog Kitab nog glam nog gotowanan sog glupa'an, pigboya'an ilan nog dusa, bagun da bianan sog kopongandol dia ni Isukristu, ombogoy dun og pasad kitu' nog Mikpongon. Dadi, ain mongandol dianon, kobogayan ilan dun.

²³ Po' sog da' pa datong og timpu nog mongandol og gotowanan dia ni Isukristu, pigboya'an ilan pa nog Botad kitu' nog boya'an miimung ma' nog binalud ilan dun asta sog matong og timpu kitu' nog pitampal na dianita nog sumboy mongandol ita dia ni Kristu bagun ita mogawon tidu' sog baya' nog dusa. ²⁴ Dadi bila ma' nitu', og potugyuan nog Botad kitu' og mogokbit monulu' tibua dianita posungu' dia ni Kristu. Po' bianan sog kopongandol ta dianon, itungon non na ita nog da' na dusa ta. ²⁵ Dadi, bila ma' nitu' nog minatong noma nog mingandol ita na dianon, kona' na og Botad kitu' mogbaya' dianita.

Og piglogombata'anan nog Mikpongon

²⁶ Po' bianan sog kopongandol niu, miimung amu na nog gombata'anan nog Mikpongon bianan sog kosolabuk niu dia

ni Kristu Isus. ²⁷ Po' miksolabuk amu dianon bianan sog kopogbunyag niu dia ni Kristu, bu mama' nog pisolugan amu na nog dili kotubu' non. ²⁸ Dadi, da' na og piktingkaan nog Hudyu otawaka kona' Hudyu, bu og gulipon otawaka kona' gulipon, bu og glibun otawaka glaki. Og ma'ana non, glam niu miksolabuk amu na nog dia amu ni Kristu Isus. ²⁹ Dadi, bila ma' nitu' nog miakod amu noma ni Kristu, og pangkatanan amu dosop ni Abraham, bu kobogayan amu dosop nog pasad nog Mikpongon kitu'.

4

¹ Dadi, ma' nini. Ibalat da sog bata', og bata' koyon domikian mama' nog gulipon. Tibua, ngon da gondow non nog makod non glam nog daya nog gama' non. ² Po' piktolanak ion nog duma gotow asta matong sog sosa' nog gama' non. ³ Ita si'oy, sog kobon nog mama' ita pa nog gombata' nog kulang pa sabut ta pa'ali sog Mikpongon, miulipon ita dosop nog polomotadon nog miktidu sog dunya. ⁴ Tibua, dangan minatong na og timpu non, pipangoy nog Mikpongon og Bata' non dini nita bianan sog kobata' dianon nog sala kotow. Bu ion si'oy, pigboya'an dosop nog Botad kitu' nog bansa Hudyu ⁵ po' bagun ain og pigboya'an nog Botad kitu', molokat ilan na, bu bagun ita na mimung nog tantu gombata'anan nog Mikpongon. ⁶ Dadi, bila ma' nitu' nog gombata'anan ita noma nog Mikpongon, binogoy non og Bolakat nog Bata' non mogonong dianita. Bu sabap sog Bolakat non kitu', mokopoksabi ita na sog Mikpongon nog Ama'. ⁷ Dadi og ma'ana non, kona' amu na og gulipon nog Botad kitu', suga'id non, og gombata' amu na nog Mikpongon, bu bianan ditu', mokopomusaka' amu na nog pinasad non kitu'.

Og kolegan ni Paul sog gotowanan dia sog Galatia

⁸ Kobon nog da' niu pa kosunoy pa'ali sog Mikpongon, miulipon amu pa dia sog diwataan koyon nog saka, di' bosia pia poktomuyon. ⁹ Tibua sog numun koni, tinabuk niu na og Mikpongon. Somo'

ita da, tinabuk amu na nog Mikpongon. Dadi, olo buan sabap non nog moksipi amu poma mokpuli' sog dan polomotadon koyon nog da' doksu' non? Di' amu na bosia moginang dun mokpuli' bagun amu ondi' mulipon mokpuli'. ¹⁰ Po' alu'alu' og poktotima'anan niu og kitogadtogadan niu kitu' sog tagna' ma' nog ponginangon niu sog gondow bu sog bulan bu sog ton. ¹¹ Dadi, sa'an itu' landu' og susaan ku dianiu. Po' gomonsunoy ombolong tibua og gulas sinsala' u sabap dianiu.

¹² Amoyamoy tokodoy dianiu, pigilugan, nog poglogilingoy niu akon po' numun koni, migbatuk ita na niu nog da' ita na pogboya'oy nog Botad kitu'. Dadi, da'idun da sala' niu dianakon. ¹³ Po' sog kangoy u dion tagna', kiso'utan u nog di' u mokodag boya'an nog mikopogustal u dianiu nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. ¹⁴ Dadi, minsan si'oy misinsa amu dianakon sog di' u kitu' kokodag, da' niu da akon poksudi'oy otawaka ponumpilioy. Suga'id non, tinolima' niu tanan akon nog mama' nog kotolima' niu dia sog moloikat otawaka mama' nog dili glawas ni Kristu Isus. ¹⁵ Olo gidoy sabap non nog da'idun noma og da'da'an niu? Po' bila dini da kitu', somo' malapalap niu da bosia, bogoyon niu tanan dianakon minsan og dili mata niu. ¹⁶ Dadi, olo migandun koyon dianiu? Sabap ta' gidoy sog kopomali u kitu' dianiu nog motud? Po' tidu ditu', mama' nog binanta niu na akon!

¹⁷ Po' og gotowanan kitu' nog momali nog di' motud, pogopasan nilan amu kumaum. Tibua, kona' sog kobo'isan niu, suga'id non, bagun niu akon bolongon, bu bagun amu dosop monamal mogunut dianilan. ¹⁸ Omba'is doda' og monamal bila omba'is da og doksu'an non. Bu sumboy di' moksop og koponamal niu minsan si'oy da' u dion niu. ¹⁹ Gombata' u nog kololaman ku! Misunal og susaan ku kitu' dianiu. Og mibatik u pa'ali dianiu, domikian da mama' kosakit nog glibun koyon nog pinokitan. Bu taman da og polomotadon niu kitu' mimung

mama' nog polomotadon ni Kristu, ondi' u nododa' kuli'an. ²⁰ Landu' og glegan ku bosia nog dion u niu bagun ku ompoksulutsulut gustalan ku koni daniu. Po' di' u kosunan bog olo og dunon ku daniu.

Si Hagar ilan ni Sara inimung nog pononggi'an

²¹ Takun, amu nog moleg pogboya'an sog Botad nog bansa Hudyu. Kosunan niu dota' da bog olo pomali nog Botad kitu'? ²² Po' sinulat dia sog Kitab nog si Abraham, ngon dua' kotow gombata' non nog glaki. Sala kotow binata' nog gulipon, bu sala kotow sop binata' nog dili duoy non nog kona' gulipon. ²³ Og kobata' dia sog bata' non kitu' nog binata' nog gulipon, di' kosobu'sobu'. Tibua, og kobata' dia sog bata' non kitu' nog binata' nog dili duoy non nog kona' gulipon, kosobu'sobu'. Po' sa'an itu' binata' non po' og kotumanan nog pasad nog Mikpongon dia ni Abraham. ²⁴ Dadi, ion non ion, og kibianan nilan kitu', mimung nog pononggi'an. Og ma'ana nog dua' kotow kitu' kolibunanan, ion non og dua' ginis kitu' nog pasad nog Mikpongon. Og glibun kitu' nog gulipon, si Hagar ngalan non. Bu ion og pononggi'an nog pasad kitu' nog binogoy nog Mikpongon kobon nilan ditu' sog bulud nog iningolanan og Sinai, nog dia sog bonua nog Arabia. Ion non og Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses. Bu ain pigboya'an nog Botad kitu', miulipon ilan dun. ²⁵ Dadi si Hagar, domikian da mama' ion nog bulud nog Sinai. Bu og bulud nog Sinai koyon, numun koni ompononggi' sog koliwagan bonua nog Jerusalem. Po' og bonua kitu', og piktiduan nog Botad kitu' nog mulipon gotowanan dun. ²⁶ Tibua, og kodua' pasad kitu', pibian dia ni Sara nog ion kona' gulipon. Ompononggi' ion dia sog Jerusalem kitu' nog pogonongan nog Mikpongon, nog mimung mokawa' gotow dun dia sog baya' nog Botad kitu'. Sa'an itu', ion mimung nog gina' ta. ²⁷ Po' ma' nini og sinulat dia sog Kitab,

"Pogda'da' a, ika glibun nog di' mogbata'.
Ekes mu og gloliag mu po' da' a

pa sibon ponokitoy. Po' og glibun nog da'idun bata' non, mimung modakol pa gombata'anan non, sog glibun koyon nog togo ginonglangan."*

²⁸ Dadi pigilugan, amu sop mama' ni Isak. Po' mama' non, amu dosop og kotumanan nog pasad kitu' nog Mikpongon dia ni Abraham. ²⁹ Bu og sala kotow og bata' ni Abraham kitu', pisokitan non og gilug non kitu' nog binata' bianan sog Bolakat nog Mikpongon. Dadi, og botad nilan kitu', piginang nilan pa asta sog numun koni. ³⁰ Tibua, ma' nini og sinulat sog Kitab,

"Bugow niu na og glibun kitu' nog gulipon bu asta bata' non, po' og bata' non kitu' ondi' nododa' mokopomusaka' nog gakod nog gama' non, po' og mokopomusaka' dun, og bata' non kitu' nog binata' nog glibun non kitu' nog kona' gulipon."†

³¹ Dadi pigilugan, sa'an itu' kona' ita og gombata' nog gulipon, suga'id non, og gombata' ita na nog glibun kitu' nog kona' gulipon.

5

Mikoluas ita na tidu sog baya' nog Botad kitu'

¹ Dadi, bila sinumolabuk ita na dia ni Kristu, da' ita na pogboya'oy nog Botad kitu'. Dadi bila ma' nitu', pokpopagon amu nog pokokunut niu dia ni Kristu. Na' amu na mokpulipon mokpuli'.

² Sa'an pokinongogoy niu og talu' u koni, po' akon, si Paul, tolu'on ku daniu, bila mokokunut amu dia sog pomali nilan koyon, nog og gotow sumboy pa moktuk, og ma'ana non, og tud niu pa'ali dia ni Kristu, da' sagnat non. ³ Puli'an ku tumalu' daniu, nog simasima og mampu' sog botad koyon nog moktuk, sumboy unuton non og glam nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses. ⁴ Po' amu koyon nog mogapas modulus bianan sog Botad kitu', mimung nog lumayu' amu tanan dia ni Kristu dun, bu mokawa' amu sog tulung nog Mikpongon. ⁵ Tibua ita, bianan sog

* 4:27 4:27 Isaya 54:1 † 4:30 4:30 Genesis 21:10

ginang nog Bolakat nog Mikpongon dianita, migbagad ita nog dodomaan ta kitu' nog kodulusan bianan sog kopongandol ta dianon. ⁶ Po' bila sinumolabuk ita na dia ni Kristu Isus, da'idun na ma'ana nog moktuk otawaka og ondi' moktuk. Po' da'idun na kobalan dun. Suga'id non, bololaga' tokodoy og kopongandol ta dianon nog potongowon ta bianan sog glolaman ta sog pakasiotow ta.

⁷ Omba'is bosia tokodoy og kopokokunut niu dia ni Isukristu. Sima gidoy og mikobagla dianiu nog boya'an linumota' amu mogunut sog motud kitu' nog pomali? ⁸ Po' og kopoktogol nog gotowanan koyon mogonggat dianiu, da' dia miktidu sog Mikpongon, po' Mikpongon tanan migonggat dianiu sog motud. ⁹ Tibua, og pomali nilan koyon nog di' motud, pinonggi' sog pokpotulin nog pan, nog minsan mika'an si'oy og ompu'on dun, mogulit na sog tibuk nog pan koyon. ¹⁰ Tibua, bianan sog kopoksolabuk ta dia sog Kounutan ta, sa'an kosunan ku nog migbatuk ita nog pikilan pa'ali sog pogolongon ku koni. Bu og sinumasow koyon dianiu, minsan sima ion otowoy, posokitan da ion nog Mikpongon. ¹¹ Dadi pigilugan, somo' motud og talu' nilan koyon nog pimali u dow nog og gotow sumboy motuk, iduma gidoy buan pokposokitan nilan poma akon dun? Po' somo' doda' motud nog ma' nitu' og pimali u, ondi' ilan na bosia kolotonan nog pomali u koni pa'ali dia sog kobunu' dia ni Isukristu sog kudus. ¹² Dadi, og miksasow koyon dianiu, kolegan ku bosia dun, kona' tibua sagya tukon, suga'id non, doyunon na mutuk.

¹³ Dadi amu pigilugan, sa'an inonggat amu nog Mikpongon po' bagun amu mokawa' sog baya' nog Botad kitu'. Tibua, kona' po' imungon niu tibua nog sagya da'awa niu, nog bagun amu tibua mokopoginang nog minsan olo og glegan nog dili glawas niu. Suga'id non, poktinobangoy amu bianan sog glolaman niu. ¹⁴ Po' og botad kitu' nog pilatas dia ni Muses miglologinis, tibua,

kinumpung sog soginis nog dondagan. Og dondagan koyon ma' nini, "Sumboy molalam amu dia sog sumbaloy niu ma' da nog glolaman niu sog dili glawas niu."* ¹⁵ Tibua, bila mokinonggitoy amu kobon non, pokpotubud amu po' gomonsunoy motipot amu pogla'at sog duma niu.

Og polomotadon nog pigboya'an nog Bolakatnog Mikpongon

¹⁶ Dadi, sa'an sumboy og Bolakat nog Mikpongon og mogokbit nog polomotadon niu bagun amu ondi' mokopoginang nog glegan nog ginungod nog mokodusa. ¹⁷ Po' og glegan nog ginungod, ondi' tokodoy mosulut dia sog glegan nog Bolakat nog Mikpongon. Mama' dosop nog kolegan nog Bolakat nog Mikpongon nog ondi' dosop mosulut sog glegan nog ginungod. Po' ondi' ilan nododa' ion moksulut. Dadi, ain moleg amu kitu' bosia moginang dun, di' niu na minang. ¹⁸ Sa'an bila og Bolakat nog Mikpongon mogokbit dianiu, ondi' amu na pogboya'an nog Botad. ¹⁹ Po' kosunan ta na bog olo dogo og gininisan nog glegan nog ginungod. Ma' nog momabal, bu og duma kohinangan koyon nog kosipogsipog. ²⁰ Monglodawan ilan, bu polongga'id ilan, mokangit ilan, mokpoksusi ilan, mogdalun ilan, bu bululokowon ilan, mogapas ilan nog ilan motas, mogabak ilan, bu moksingugutoy ilan. ²¹ Bu gimaan nilan sog pakasi nilan, bu og kopoglangulangu nilan dunut kohinangan koyon nog di' pia. Dadi, sa'an podonsoma'on ku tumalu' dianiu ma' nog tinalu' u kitu' dianiu, nog ain moginang nog ma' nog pigolong u koni, ondi' ilan nododa' mokopomusaka' sog pigdotu'an nog Mikpongon.

²² Tibua, ain og pigboya'an nog Bolakat nog Mikpongon, mongon dianon og glolat, og da'da'an, og kotikna' nog pomikilan, og kopayat nog ponutus. Bu moto ion sumungod, bu omba'is og kohinangan non sog duma non, kosoligan ion, ²³ bu ombaba' og bolotabat non. Bu moto ion mokitigol nog dili glegan nog glawas non. Da'idun nododa' og botad nog mogondi' nog ma' nini koni. ²⁴ Dadi, bila ma' nitu'

* 5:14 5:14 Levitikus 19:18

og pigotowan amu noma ni Kristu Isus, og glam nog glegan niu kitu' nog ginungod nog mokodusa, sinunu' niu na dia sog kopatoy ni Kristu Isus kitu' sog kudas. ²⁵ Dadi, bila mitubu' ita noma bianan dia sog Bolakat nog Mikpongon, sumboy ion da og mogbaya' nog polomotadon ta. ²⁶ Dadi bila ma' nitu', sumboy ondi' ita na mokpotaspotas, otawaka mokpulekpulek, otawaka mokpimapima sog duma ta.

6

Og kopoktinobangoy ta

¹ Dadi pigilugan, bila ngon og duma niu nog ngon glopangan non, amu nog pinulu'an na nog Bolakat nog Mikpongon, sumboy pomolian niu ion bianan sog koba'is nog bolotabat niu. Bu amu si'oy, pokpotubud amu dosop bagun amu da ondi' koyuba'an. ² Poktinobangoy amu sog glam nog glogon niu, po' bagun amu ondi' ilakad kologonoy. Po' bianan ditu', munut niu tokodoy og botad nog miktidu dia ni Kristu. ³ Po' bila ngon dianiug og mokpikil nog motas na ion saka ondi' da, og ma'ana non, linimbungan non og dili pikilan non. ⁴ Po' og gotow, sumboy tontongon non og dili kohinangan non. Po' bila omba'is doda' og miinang non, mangka pa ion pogda'da' dun. Ondi' non pia pogbotukon og kohinangan non sog kohinangan nog duma non. ⁵ Po' og glam ta, inangon ta ain og polosuku'an nog binogoy dianita.

⁶ Bu ain og kipunadan pa'ali dia ni Isukristu, sumboy sugdaan non dosop og mikpanad koyon dianon.

⁷ Na' amu motipu dun, po' og Mikpongon ondi' kopogbigyakan. Po' ain og pomulanon nog gotow, ma' nitu' dosop og mogani non. ⁸ Po' ain og gotow nog mogapas moginang nog ain glegan nog ginungod, bianan sog dusa malap non og gla'at. Miktidu sog kinilawan, og doksu'an non, dia ion pokangoy sog kolo'atan. Tibua, ain og mogapas miginang nog ain mosulut dia sog Bolakat nog Mikpongon, bianan sog Bolakat non kitu', malap non og kotubu' nog da' kopus non. ⁹ Dadi, sa'an sumboy ondi' ita

mogbungas moginang nog ain gomba'is. Po' bila di' ita lumota' moginang dun, ngon og gondow non, songku'an ita nog landu' koba'is. ¹⁰ Dadi, bila ngon dalan ta moginang nog gomba'is, mogimakat ita moginang dun sog glam nog gotow, labi na dia sog pigilugan ta sog tanud.

Og gluksadan nog pomali ni Paul

¹¹ Tontong niu bog andun kosolag og kosulatan ku nog surat u koni dianiug po' og dili komot u ini og sinumulat dun.

¹² Tolu'on ku dianiug, sa'an togolon nilan amu moktuk, po' bagun ilan ondi' koposokitan nog salu bansa nilan sabap sog kotabuk nilan nog pomali kitu' pa'ali sog kobunu' dia ni Kristu sog kudas. ¹³ Po' minsan ilan, ain og moktogol koyon moktuk dianiug, onda' ilan tanan pokokunut sog botadanan kitu' nog pilatas dia ni Muses kobon nitu', saka togolon nilan ma amu moktuk. Po' og kolegan nilan bosia dun, sa'an moktuk amu, bagun ilan mokopogbonsagbonsag dun. ¹⁴ Tibua akon, da' lual og pogbonsagon ku lual da og kobunu' kitu' dia sog Kounutan ta nog si Isukristu sog kudas. Po' bianan sog kobunu' kitu' dianon, miawa' na og glegan ku dia sog ginungod, bu da' na og baya' non dianakon. ¹⁵ Dadi, da'idun og ma'ana nog moktuk otawaka og di' moktuk, suga'id non, og bololaga' og kopongimbogu nog Mikpongon dianita. ¹⁶ Dadi, ain ma' nini og kopogunut non sog polomotadon koni, og glam nog pigotowanan nog Mikpongon, mongon dianilan og kotikna' nog pomikilan bu og glolat.

¹⁷ Dadi sog doksu'an koni, sumboy da'idun sumusi dianakon po' kipoli'an u tanan sabap sog kopokokunut u dia ni Isus.

¹⁸ Dadi pigilugan, og glolat bu tulung nog Kounutan ta nog si Isukristu mongon dianiug dion. Amen.

**Og Sulat ni Paul dia sog
Poktanudanan ditu' sog
Episus
Og Piuna Talu' pa'ali sog
Sulatni Paul dia sog
Poktanudanan ditu' sog
Episus**

Og sulat ni Paul koni posungu' sog poktanudanan dia ni Isus nog ditu' sog Episus. Migonong si Paul dua' ton sog Episus. Og guksugan dun ombasta dia sog libru nog Piginang nog Sosugu'onanan ni Isukristu 20:1-21:1.

Og gustalan non koni, dua' bahagi'. Og sobahagi' nog sulat non koni, og gustalan non pa'ali sog kopoksolabuk nog pigotowan nog Mikpongon bianan sog kopomili' non po' ion og Gama', bu bianan sog Bata' non nog si Isukristu og kopongampun non nog dusaanan nilan, bu bianan sog Bolakat nog Mikpongon motuman og pinasad non kitu' nog bololaga'.

Og kodua' bahagi' nog sulat non koni og pongoningoni non dia sog ain og mogbasta dun, nog longkaon nilan og kosolabuk nilan dia ni Kristu bagun mimung nog tantu og kopoksolabuk nilan.

Modakol og pinonggi' ni Paul dun pa'ali sog kopoksolabuk nog pigotowan nog Mikpongon nog bianan sog kosingkot nilan dia ni Kristu. Og pigotowan non, mama' ilan nog salulawas, nog si Kristu miimung og gulu nilan. Otawaka mama' nog baloy nog si Kristu miimung og batu' kitu' nog mosolag nog piingkudan dun. Otawaka mama' nog glibun nog si Kristu og miimung og duoy non.

Linoliag si Paul sumulat pa'ali sog tulung nog Mikpongon nog bianan dia ni Kristu. Po' og tibuk nog glongas nog Mikpongon dia kotongow ni Kristu, sog glolaman non, sog kopomalas non nog dili glawas non, sog tulung non, sog gampun

non nog dusa, bu sog kolonu' nog pikilan bu polomotadon non.

1. Og bokna nog sulat koni, 1:1-2.
2. Si Kristu bu og pigotowan non, 1:3-3:21.
3. Og bogu kotubu' nog dia ni Kristu, 4:1-6:20.
4. Og doksu'an nog sulat koni, 6:21-24.

¹ Akon si Paul, og sosugu'on ni Isukristu bianan sog baya' nog Mikpongon. Akon og mikpoit nog sulat koni posungu' dia sog pigotowan nog Mikpongon sog bonua nog Episus, ain og ompagon og kosolabuk nilan dia ni Kristu Isus. ² Og tulung bu kotikna' nog pikilan mongon dianiu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu dia sog Kounutan ta nog si Isukristu.

Og popia bianan sog kosolabuk ta dia ni Kristu

³ Songlitan og Mikpongon nog ion og Gama' bu og piktamuy nog Kounutan ta nog si Isukristu! Po', bianan sog kosolabuk ta dia ni Kristu, pipia non na ita. Po' binogoy non na dianita og glam nog gininisan nog kobo'isan dia sog kinodiwata. ⁴ Po' sog da' pa pongonoy og glangit bu glupa'an, pinili' non na ita sumolabuk dia ni Kristu bagun ita modulus bu da' na sila'on dianita sog motaan non. ⁵ Po' sabap sog glolaman non kitu' dianita, donsama' non na pimikil nog imungon non ita nog piglogombata'anan non bianan dia ni Isukristu po' ma' nitu' og dumalan sog baya' non bu mosu'at dianon. ⁶ Dadi, miimung og sanglit dia sog Mikpongon kobal nog kosolag nog tulung non dianita nog bianan dia sog bata' non nog kololaman non nog ion non si Isukristu. ⁷ Po', bianan sog kopatoy ni Kristu kitu', migawon ita nog Mikpongon tidu sog baya' nog dusa bu kiompsonan non na og dusaanan ta. Po' ma' nitu' kosolag og tulung nog Mikpongon ⁸ nog binunag non dianita. Po' og Mikpongon, bianan sog kotoan non bu sog kolinggas nog kokosunan non, ⁹ piosun non na dianita og pikilan non kitu' nog milimod dia sog gotowanan. Bu linoliag ion dumoksu' nog donsama' pikilan non kitu' bianan dia ni Kristu. ¹⁰ Bila matong

na og gondow kitu' nog sinimpan non, tumanon non na og pikilan non kitu' nog poksolobukon non na sog baya' ni Isukristu og glam nog piongon non sog glangit bu sog glupa'an. Bu si Kristu na og Pogbaya' sog glam non.

¹¹ Bu tidu pa sog donsama', og Mikpongon, pinili' non na ita sumolabuk dia ni Kristu po' ma' nitu' dumalan sog tugyu bu glegan non ¹² po' bagun ain mikuna kitu' mogdodama dia ni Kristu nog ma' nami, mimung og sanglit dun dia sog koba'is nog Mikpongon.

¹³ Bu amu si'oy, misunu' amu dosop dia ni Kristu. Po' midongog niu na og guksugan kitu' nog motud nog ion non ion og Gomba'is kitu' nog Guksugan nog pa'ali sog kogawon non diani tidu sog baya' nog dusa. Bu dangan midongog niu itu', tinumud amu bu tinumabuk amu dianon. Dadi, inindanan non na amu nog Bolakat non ma' nog pinasad non kitu'. ¹⁴ Po' og Mikpongon, piuna non mogoy dianita og Bolakat non po' kitu' og tanda' nog ngon pusaka' ta dianon. Po' sabap ditu' ngon og dodomaan ta nog ngon gondow non, ain og pigotowan nog Mikpongon owa'on non na tidu sog pigboya'an nog dusa. Dadi, songlitan ta og Mikpongon sabap sog koba'is non.

Og gyakin ni Paul

¹⁵ Dadi, bila ma' nitu' og bayu'bayu' nog popia nog Mikpongon dianita, dangan midongog u pa'ali sog kopongandol niu dia sog Kounutan ta nog si Isus, bu dunut og kolalam niu dia sog glam nog pigotowan nog Mikpongon, ¹⁶ pisolomatan ku amu kobon non bianan sog gyakin ku sog Mikpongon. ¹⁷ Bu ngon og pongoningonion ku dia sog Mikpongon nog piktamuy nog Kounutan ta nog si Isukristu, nog ion og Gama' ta nog di' kolobian. Pongoningonion ku dianon nog bogoyon non diani og sabut bu og kopokpolanta' bagun niu ion kosunan mahatul. ¹⁸ Pongion ku dosop dianon nog podolagon non og dialom pikilan niu bagun niu da mosabut tokodoy pa'ali sog dodomaan niu dianon sabap sog kopokokunut niu dia sog gonggat non

dianiu. Ion non ion og pusaka' non kitu' nog landu' koba'is dia sog ain pigotowan non, ¹⁹ bu bagun niu dosop kosunan og dasig nog Bolakat non nog di' kolobian og miginang dianita, sog ain tinumud kitu' dianon. ²⁰ Po' og dasig nog Bolakat nog Mikpongon koyon dianita, ion non da og kodashig non kitu' nog ginamit non mokpotubu' dia ni Kristu tidu sog patoy bu pingkudoy dia dapit sog glintu non ditu' sog pigdotu'an non sog kinodiwata. ²¹ Po' motas pa tokodoy og baya' ni Kristu sog glam nog дума kodotu'ananan bu sog glam nog ain togo baya' bu sog glam nog ain togo bolakat otawaka tunung. Po' og golal non kitu' motas pa sog glam nog golal dini sog glupa'an otawaka asta sog kinodiwata. ²² Bu og Mikpongon, inuakil non na og glam non dia sog baya' ni Kristu bu inimumng non ion nog kounutan sog ain tinumabuk na dianon. Dadi, domikian da ion ma' nog gulu ²³ bu og tibuk nog pigotowan non domikian da ma' nog glawas non. Dadi, og glam non misukup bianan dia ni Kristu. Bu si Kristu misukup bianan dia sog glawas non, nog ion non ion ain tinumabuk kitu' dianon.

2

Og bogu kotubu' bianan sog kosolabuk dia ni Kristu

¹ Dini kitu', og kotubu' niu da' pa kos- ingkot dia sog Mikpongon sabap sog di' amu mokokunut bu sabap sog dusaanan niu dianon. ² Po' og ginunut niu nog polomotadon, og kinilawan po' mikokunut amu dia sog baya' nog diwataan kitu' dia sog gawang. Ion non ion og diwata kitu' nog mogokbit dia sog ain polongan- tanaan kitu' dia sog Mikpongon. ³ Ami si'oy, glam nami koni dini kitu', mama' ami dosop nilan po' og polomotadon nami ma' dosop nog polomotadon nilan. Po' ininang nami ain kisu'atan og glawas nami dun dia sog ginungod. Bu inunut nami dosop bog olo og glegan nog pikilan nog ginungod. Ami si'oy, sabap ditu', mama' ami dosop nilan nog posungu' na polihola'on nog Mikpongon. ⁴⁻⁵ Tibua, minsan ma' nitu' nog og kotubu' ta da'

kosingkot dia sog Mikpongon sabap sog kopongantu ta dianon, landu' da kosolag og glolat non bu glolaman non dianita, po' sinunu' non da ita dia sog kopotubu' non dia ni Kristu tidu sog patoy. Po' bianan sog tulung nog Mikpongon, migawon amu tidu sog dusaanan. ⁶ Bu bianan sog kosolabuk ta dia ni Kristu Isus, pitubu' non dosop ita sog kinodiwata bagun ita mokoduma dia ni Kristu Isus mogokbit dia sog pigdotu'an non nog kinodiwata.

⁷ Sa'an ma' nitu' og ininang non po' potompalon non tidu sog numun kitu' asta sog da' kopus non, bog andun doda' kosolag og tulung non nog di' kolobian bianan sog glolatan non dianita nog ain sinumolabuk dia ni Kristu Isus. ⁸ Po' sa'an miimung nog migawon amu sabap sog tulung non bianan sog kopongandol niu dianon. Kona' po' sabap sog dili ginang niu, suga'id non, og bogoy da nog Mikpongon. ⁹ Dadi og gotow, di' non pogbonsagon po' kona' sabap sog dili ginang non. ¹⁰ Po' ita og piongon nog Mikpongon bu bianan sog kosolabuk ta dia ni Kristu Isus, inimung non ita bagun ita moginang nog sinimpan non kitu' dianita donsama' nog kohinangan nog gomba'is.

Solabuk ita dia ni Kristu

¹¹ Dadi, amu nog ain binata' nog kona' og bansa Hudyu, iningolanan amu nog bansa Hudyu nog amu og gotow nog di' muktuk. Bu ilan dow og gotow nog miktuk. Ma' nitu' si'oy, sagya ilan da tinuk nog batuk nilan gotow. Tibua, pomikil niu og kibona'bona'an niu kitu' dini kitu'. ¹² Po' sog tang kitu', da' amu pa solabuk dun dia ni Kristu. Amu og gotowanan nog ma' nog sagya da doksa'doksa'. Da' amu kosunu' sog pigotowan nog Mikpongon, bu da' amu dosop kosunu' sog pinasad non kitu' dianilan. Og kotubu' niu dini sog dunya, da'idun og dodomaan niu dun, bu da' balan niu nog Mikpongon. ¹³ Tibua, minsan si'oy molayu' amu dianon dini kitu', dangan sinumolabuk amu na dia ni Kristu Isus, miimung molani amu na dianon bianan sog kosoliu non dianita sog patoy. ¹⁴ Po'

numun koni, si Kristu, ion mingingolot dianita, og bansa Hudyu bu minsan kona' og bansa Hudyu. Po' piksolabuk non na ita, glam ta. Po' og bansa Hudyu bu ain kona' og bansa Hudyu, miglokinongi-toy ilan bosia nog boya'an nog miimung mama' nog mibolot ilan. Dadi, bianan sog kopongatas non matoy pingimboguan na og pogbotadon ta, bu inawa' non na og bolot kitu'. ¹⁵ Og ma'ana non, pingawa' ni Kristu og po'atananan bu og botadanan nog bansa Hudyu. Po' og tugyu non nog og bansa Hudyu bu og kona' og bansa Hudyu imungon non nog bogu bansa og sinumolabuk dianon. ¹⁶ Dadi, bianan sog kopatoy non sog kudas, kilubasan ilan na bu piksolabuk non na og dua' ginis nog binonsaan koni nog boya'an miimung ilan na ma' nog solabuk glawas bu miglokopia ilan na glam nilan dia sog Mikpongon. ¹⁷ Sa'an minangoy si Kristu dini po' mogustal nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog kopoksolabuk koyon. Inustalan non og glam nog gotow, amu og gotowanan nog kona' Hudyu nog molayu' amu bosia sog Mikpongon, bu og gotow Hudyuanan og gotow nog molani dianon. ¹⁸ Po' glam ta, ami og Hudyuanan bu amu og kona' Hudyu, bianan dia ni Kristu, mansing ita na mokopokpolani dia sog Gama' ta nog ion non og Mikpongon bianan dia sog Bolakat non.

¹⁹ Dadi amu og kona' Hudyu, kona' amu na og gotowanan nog sagya da doksa'doksa'. Suga'id non, milakit amu na sog pigotowan nog Mikpongon bu sala kopogilugan amu na dianon. ²⁰ Po' domikian amu da ma' nog baloy nog ginimung nog Mikpongon nog dia piingkud sog gustalan nog sosugu'onanan ni Kristu bu og talu' nog polomolatasan nog talu' nog Mikpongon. Bu og pagon nog piingkudan nog baloy koyon, ion non na si Kristu. ²¹ Po' bianan dianon og tibuk nog baloy koyon mipagon bu posisaya' kimung nog mosigda nog Poktomuyan nog ginuakil dia sog Pogbaya'. ²² Dadi amu si'oy dion, bianan sog kosolabuk niu dianon, sanan pa nog Mikpongon mogimung dianiu ma' nog baloy nog

pigonongan non bianan sog Bolakat non.

3

Og polosuku'an ni Paul dia sog gotowanannog kona' Hudyu

¹ Dadi, akon si Paul, sa'an itu' pogyokinan ku amu minsan si'oy dini u sog kolobusuan koni. Po' mikolobusu u sabap sog kopogustal u daniu nog amu ain kona' Hudyu. ² Midongog niu da bayu' nog og Mikpongon, bianan sog tulung non dianakon, inuakil non dianakon og ginang koni nog mogustal u daniu bagun amu kobo'isan dun. ³ Po' pitampal na nog Mikpongon og pikilan non kitu' nog milimod tidu pa sog donsama'. Bu piosun non na itu' dianakon. Ion non ion og sinulat u na kitu' daniu. ⁴ Dadi, bila pongodi'an niu mahatul og piktalu' u kitu', mukad daniu pa'ali sog sabut u nog pikilan nog Mikpongon nog milimod bosia pa'ali dia ni Kristu. ⁵ Po' kobon nitu', onda' pa potompalay dia sog gotowanan og pikilan nog Mikpongon kitu' nog milimod. Tibua numun koni, pitampal na nog Mikpongon bianan dia sog Bolakat non nog dia sog sosugu'onanan non nog midulus bu polomolatasan non. ⁶ Po' og pikilan non kitu' nog milimod bosia, ma' nini. Bianan sog kotabuk nilan nog Gomba'is nog Guksugan, og gotowanan nog kona' Hudyu, milakit ilan na sog pusaka' nog bansa Hudyu kitu', bu misakup ilan dosop dia sog glawas ni Kristu nog ion non ion og dakol nog pigotowan non, bu sog pinasad kitu' nog Mikpongon dianilan nog bianan sog kosolabuk nilan dia ni Kristu Isus.

⁷ Dadi, inimumng non akon nog sosoligan non mogustal nog Gomba'is nog Guksugan koni bianan sog tulung bu pagas non dianakon. ⁸ Minsan si'oy ombaba' u pa sog glam nog pigotowan nog Mikpongon, binogoy non dianakon og polosuku'an mangoy mogustal nog Gomba'is nog Guksugan dia sog gotowanan nog kona' Hudyu. Sa'an iningolanan nog Gomba'is nog Guksugan po' di' kobotukan og tulung nog Mikpongon dianita bianan dia ni Kristu. ⁹ Bu ompotongow u dosop

dia sog glam nog gotowanan bog olo doku'an nog pikilan nog Mikpongon nog milimod kitu' bosia. Po' og Mikpongon, ion og mikpongon nog glam non. Bu linimod non pa og pikilan non tidu pa sog tolipunan ¹⁰ bagun sog numun koni, bianan sog dakol nog pigotowan non, ompotongow non na sog kodotu'ananan, bu sog kodiwotaan, asta sog kounutananan nog kona' sagyaotow bog olo doda' og bayu' nog gininisan nog kotoan non. ¹¹ Po' ma' nitu' og dumalan dia sog tugu non nog da'idun kopus non nog tinuman non dia sog Kounutan ta nog si Kristu Isus. ¹² Bu sabap sog kosolabuk ta dianon bu bianan sog kopongandol ta dianon, moksibolu' ita na mokpolani dia sog Mikpongon nog da' dua'dua' pikilan ta dun. ¹³ Dadi, og pongonion ku daniu nog na' amu mosusa nog sinsaan ku koni nog sabap sog kopogustal u daniu. Po' og doku'an nog sinsaan ku koni mimung popia daniu.

Og gyakin ni Paul

¹⁴ Dadi, sabap sog ma' nitu' og pikilan nog Gama' ta nog Mikpongon, minglu'ud u tanan mogyakin dun dianon ¹⁵ po' ion og piktiduan nog sosuku ngalananan nog glam nog pigotowan non dia sog kinodiwata otawaka dia sog kilawan. ¹⁶ Og pongonionion ku dianon nog, bianan sog koba'is non nog di' kolobian, popogonon non tokodoy og dialom pikilan niu bianan sog Bolakat non ¹⁷ bagun da si Kristu mognong daniu bianan sog kopongandol niu dianon. Bu tubus nitu', mungod daniu og glolaman dia sog pakasi niu, bu og polomotadon niu dia pingkudoy sog glolat ¹⁸ bagun amu mosunu' sog glam nog pigotowan nog Mikpongon, dia sog kosabut nilan bog olo bayu' nog glolaman ni Kristu. Po' og glolaman non koyon ondi' kobotukan, bu onda'idun kopus non, bu onda'idun og di' molakit dun. ¹⁹ Sa'an ma' nitu' og pongonion ku sog Mikpongon po' bagun amu dosop kongonan nog glolaman ni Kristu nog ondi' motokad sobutoy. Po' sa'an ma' nitu', bagun amu da mosukup sog glam nog polomotadon nog Mikpongon.

²⁰ Dadi, songlitan og Mikpongon! Po' bianan sog Bolakat non nog dianita, minang non labi pa sog ain pongonion ta dianon otawaka labi pa sog ain dia sog dialom pikilan ta. ²¹ Og glam nog pigotowan non, songlitan ta og Mikpongon bu si Kristu Isus tidu sog tolipunan asta sog da' kopus non. Amen.

4

Pa'ali sog kopoksiningkotoy nog ain sinumolabuk dia ni Kristu

¹ Dadi akon, og kikolobusuan ku koni sabap sog kopokokunut u dia sog Pogbaya'. Bu pongonion ku daniu nog og kotubu' niu dini sog dunya modopot niu inangoy og polomotadon kitu' nog glegan nog Mikpongon daniu dangan mionggat non amu sumolabuk dianon. ² Sumboy kobon non ombaba' tokodoy og bolotabat niu, bu pogbinotadoy amu, bu popayat niu og ponutus niu dianilan, bu poginompunoy amu bianan sog glolaman niu. ³ Bu pogopasoy niu og kopoksolabuk niu sabap sog Bolakat nog Mikpongon. Po' piksolabuk non amu bianan sog kopoglogomigus niu. ⁴ Po' og pigotowan ni Kristu pinonggi' sog solabuk glawas. Bu og Bolakat nog Mikpongon solabuk da. Bu solabuk da og dodomaan niu dia sog gonggat nog Mikpongon daniu. ⁵ Bu solabuk da og Kounutan ta. Bu solabuk da og piktonudan ta. Bu solabuk da og bunyag dianita. ⁶ Bu solabuk da og Mikpongon nog ion og Gama' nog glam nog gotow, bu ion dosop Pogbaya' sog glam non. Bu ion dia sog glam non. Bu og poginangon non si'oy, dia non dosop pibian sog glam nog gotow.

⁷ Dadi, pigatulatul ni Kristu sog monala kotow dianita og kotoan. ⁸ Po' ma' nini og sinulat sog Kitab,

“Dangan minangoy ion sog ditas, modakol ginoit non nog mikaum non mangka non bogoyoy sog gotowanan og popia non.”*

⁹ Dadi, olo ma gidoy og pogolongon non koyon nog minangoy ion ditu' sog ditas? Og ma'ana non, minonog ion dini

poguna sog glupa'an. ¹⁰ Dadi, ion og pogolongon koyon nog minonog sog glupa'an koni, ion non dosop ion og miktolabang kitu' asta sog bubunglangit bagun da ion moglop sog gliwag nog glangit bu glupa'an. ¹¹ Ion dili og migbogoy nog popia dia sog pigotowan non. Og duma inimung non nog sosugu'onanan, bu og duma inimung non nog polomolatasan, bu og duma inimung non nog polongustalanan, bu ngon dosop og polongipatanan nog miktamuy dianon, bu ngon dosop og polopanadanan. ¹² Sa'an binogayan og pigotowan nog Mikpongon nog ma' nitu' po' bagun ilan mosimpan moktinobangoy bagun da posisaya' kopagon ain og pigotowan non nog ¹³ boya'an modopot nog glam ta og kopoksolabuk ta kitu' dia sog kopongandol bu sog kosabut ta pa'ali dia ni Kristu, nog ion non og Bata' nog Mikpongon. Po' bila ma' nitu' ita na, mimung posisaya' og kosukup ta ma' da nog kohurup ni Kristu.

¹⁴ Dadi bila ma' nitu' ita na, di' ita na mosobu' ma' nog gombata'anan. Po' og tud ta ondi' na mogdua'dua'. Otawaka, di' ita na moit nog gininisan nog pomali bu gustalan. Po' modakol og mokpanad nog saga glimbung otawaka bigyak bagun moit og gotowanan dun. ¹⁵ Suga'id non, bianan sog kopoktalul ta nog ain og motud sabap sog glolaman ta, og glam ta, mimung nog mama' non sog glam non, nog ion non si Kristu. Po' ion pinonggi' sog gulu bu ita sop pinonggi' sog glawas non. ¹⁶ Dadi sabap dianon, og glawas non miksolabuk. Bu glam nog glangkapanan nog glawas non miksiningkotoy. Dadi og ma'ana non, bila monala kotow dianita, gomiton ta og kotoan kitu' nog binogoy dianita, bianan sog pokilolamoy ta mimung pododungag og pagon ta sog kosolabuk ta dia ni Kristu.

Og bogu kotubu' ta dia ni Kristu

¹⁷ Dadi, sog baya' nog Kounutan ta, tolu'on ku daniu nog na' niu na tokodoy unuton og polomotadon nog gotowanan koyon nog ain di' mokokunut sog Mikpongon, po' og dialom pikilan nilan koyon da'

* 4:8 4:8 Salmu 68:18

doksu' non. ¹⁸ Po' og pikilan nilan koyon dia sog kodoloman. Da' ilan kolakit sog kotubu' kitu' nog miktidu sog Mikpongon po' sabap sog kulang og sabut nilan pa'ali dianon bu sabap sog kopongmungyas nilan. ¹⁹ Dadi, sabap sog kiowa'an ilan nog sipog, inuakil nilan na og glawas nilan moginang nog glam nog gininisan nog di' pia bu mogapas ilan tanan moginang dun.

²⁰ Tibua amu, di' ma' nitu' og bianan dun og sabut niu pa'ali dia ni Kristu. ²¹ Po' midongog niu nododa' pa'ali dianon, bu sabap sog kosolabuk niu dianon, kipunadan amu nog motud nog mitongow ta dia ni Isus. ²² Dadi, awa' niu na og dan pikilan niu kitu' nog pigboya'an nog dusa. Po' sabap sog glegan nog dan pikilan niu kitu' nog molimbung, mioit amu sog polomotadon kitu' nog doksu'an non og gla'at. ²³ Suga'id non, sumboy kopongimboguan og dialom pikilan niu. ²⁴ Bu suklioy niu na og dan pikilan niu nog pikilan kitu' nog di' na pogboya'an nog dusa. Po' kitu' piongon nog Mikpongon daniu nog mondom mimung amu dun mama' non bu dia ion kotongow sog polomotadon niu kitu' nog modulus bu pikilan nog molonu'.

²⁵ Dadi, na' amu mogloput. Suga'id non, monala kotow daniu sumboy moktalu' nog motud dia sog pakasi non po' glam ta miksiningkotoy ita na sog kosolabuk ta dia ni Kristu.

²⁶ Bu moglolingit amu si'oy, sumboy mongmaya' amu da bagun amu ondi' mokodusa. Bu og glolingit niu koyon, na' niu podopotan nog sumindop gondow. ²⁷ Na' amu mogbogoy nog dalan nog boya'an koyuba'an amu ni Kindagow dun.

²⁸ Bu bila ngon og polonakow, sumboy lumota' na monakow bu mogusaha na ion mahatul bagun da omba'is og kopogloktubu' non. Bu doma, bagun dosop ion mokotabang dia sog ain miskinan.

²⁹ Bu takpil sog ponolu'on niu, na' amu na tokodoy moktalu' nog sosuku og mokolaton nog ponolu'on. Suga'id non, talu' niu ain tibua kopondolo'isogan dun og pakasi niu bila omba'is tolu'on sog tang koyon nog boya'an kologasan ain

mokinongog dun. ³⁰ Po' bila poktolu'on niu og di' kitu' pia, kosokitan og Bolakat nog Mikpongon dun. Po' ion og tanda' nog Mikpongon dianita nog ngon gondow non poluason non glam nog pigotowan non tidu sog baya' nog dusa. ³¹ Dadi, sumboy awa' niu na glam nog kopoktagu'tagu' niu bu og glolingit nog pikilan niu, bu og pokangit niu. Bu sumboy da'idun moginopisoy otawaka monompola' otawaka mogbolotibot. ³² Suga'id non, kololat amu nog pakasi niu bu poktinobangoy amu. Bu sumboy sop moginompunoy amu ma' da nog kopongampun nog Mikpongon daniu sabap sog kosolabuk niu dia ni Kristu.

5

Og dungag nog pomali ni Paul dianilan

¹ Dadi, inimung amu noma nog Mikpongon nog piglogombata'anan non nog kololaman non, poglogilingoy niu og polomotadon non. ² Bu sumboy og glam nog kohinangan niu bianan sog glolaman nog mama' nog glolaman ni Kristu dianita dangan sinoliuan non ita sog patoy. Bu og kopatoy non kitu' miimung momut ma' nog tinutung pomalas dia sog Mikpongon.

³ Dadi, og pigotowan amu noma nog Mikpongon, sumboy da'idun daniu og moginang nog momabal otawaka moginang nog di' pia, otawaka mabak. Po' di' do'itan og pigotowan nog Mikpongon moginang dun otawaka minsan kintoman dun. ⁴ Bu di' amu dosop do'itan dun bila moglogwad otawaka mondolabak amu moktalu' otawaka og moglambas. Suga'id non, og poktolu'on niu sumboy ain gomba'is kitu' dia sog Mikpongon nog ma' nog kopokposolamat niu dianon. ⁵ Po' bagun niu kosunan, ain momabal, otawaka og moginang nog di' pia, otawaka mabak, ondi' ilan mokampu' sog pigdotu'an ni Kristu bu sog Mikpongon. Po' ain og miginang nog mama' nitu', og ma'ana non, pisolag nilan og kohinangan nilan kitu' boya'an miimung nog kitu' na og poktomuyon nilan. ⁶ Dadi sa'an itu', na' amu tumomba' nog poktolu'on nilan kitu' nog da' doksu' non po' gomonsunoy

kobigyakan amu dun. Po' sabap sog kohinangan kitu' nog ma' nitu', sila'on nog Mikpongon ain moginang dun, kobal nog ondi' ilan mokokunut dianon. ⁷ Dadi, na' amu tokodoy moleg mogampu' dianilan.

⁸ Po' dini kitu' dia amu pa sog kodoloman. Tibua numun koni, dia amu na sog kodolagan bianan sog kosolabuk niu dia sog Kounutan ta. Dadi, og piglogombata'anan non na amu, sumboy og polomotadon niu duma'it sog kodolagan. ⁹ Po' tidu sog kodolagan mongon og glam non nog gomba'is, bu ain motud, bu ain modulus. ¹⁰ Dadi, pogapas amu monontong nog ain kosu'atan dun og Kounutan ta. ¹¹ Bu pogolig amu nog polomotadon kitu' nog miktidu sog kodoloman po' kitu' da' doksu' non. Suga'id non, bianan sog kohinangan niu kitu' nog gomba'is, potampal niu nog og kohinangan nog gotowanan kitu' nog ma' nitu', molaton nododa'. ¹² Po' og kohinangan nilan kitu' nog piglingod, kosipogsipog tokodoy minsan sagya si'oy moglabit dun. ¹³ Tibua bianan sog dolag, kosunan na doda' bog olo bayu' non. ¹⁴ Po' glam non mitampal na, dia na sog kodolagan. Po' ngon talu' nog ma' nini, "Pogongman amu na ain miktulugtulug bu pogbuat tidu sog patoy mangka amu kosilowoy ni Kristu."

¹⁵ Dadi, potubudoy niu og polomotadon niu. Po' sumboy og polomotadon niu ain og mokososu'at, kona' nog ain ginang kitu' nog di' mokososu'at. ¹⁶ Dadi, pogimakat amu moginang nog ain gomba'is po' og tang koni, og kodokolan nog gotowanan mokpoginang ilan na nog ain molaton. ¹⁷ Dadi, na' amu na moginang nog ginang nog kogumowan. Suga'id non, su'at niu na og glegan nog Kounutan ta. ¹⁸ Bu na' amu moginum nog galak nog boya'an molangu amu dun po' doksu'an non mogla'at amu dun. Suga'id non, tugdak niu og Bolakat nog Mikpongon mogokbit dianiu. ¹⁹ Bu bila moglumpuk amu, gamit niu nog ponolu'on niu og talu' kitu' sog bobatanan nog sanglit bu og duma bobatanan pa'ali sog kinodiwata. Bu kobon non pogloliag amu bu bobatoy niu og Pogbaya' dia sog dialom

pikilan niu. ²⁰ Bu bianan sog ngalan nog Kounutan ta nog si Isukristu, kobon non posolomatoy niu og Gama' ta nog Mikpongon sog glam non.

Og pomali dia sog kolokianan bu sog kolibunanan

²¹ Sumboy moksiononganoy amu po' bianan ditu' motongow og gadab niu dia ni Kristu.

²² Bu amu kolibunanan, sumboy sumangkan amu dia sog duoy niu, domikian nog ma' nog kosangkan niu dia sog Kounutan ta. ²³ Po' og glaki og moglokounutan dia sog duoy non domikian da ma' ni Kristu nog ion og Kounutan dia sog tibuk nog pigotowan non. Po' og pinonggi'an dianon, ion og gulu. Bu ilan sop pinonggi' ilan dia sog glawas non. Po' ion da og Polonabang nilan. ²⁴ Dadi, og kolibunanan sumboy sumangkan ilan dia sog duoy nilan, domikian da ma' nog pigotowan ni Kristu sumangkan ilan dosop dianon.

²⁵ Bu amu si'oy kolokianan, sumboy og glolaman niu dia sog duoy niu domikian da ma' nog glolaman ni Kristu dia sog pigotowan non nog boya'an mingatas ion matoy dun ²⁶ bagun ilan mimung modulus po' og kopokpolonu' non dia sog pigotowan non bianan sog bunyag nog tubig bu sog talu' non, ²⁷ po' bagun motolima' non og tibuk nilan nog da'idun sila'on non dun. Sumilow tanan og kolongas nilan po' midulus na bu da' na sila'on dianilan.

²⁸ Dadi, domikian da nog ma' nitu' dosop og kolokianan, sumboy og glolaman nilan dia sog duoy nilan ma' da nog kolalam nilan sog dili glawas nilan. Po' og glaki nog molalam sog duoy non molalam dosop sog dili glawas non. ²⁹ Po' sima gidoy buan mokangit nog dili glawas non? Da'idun da, suga'id non, pokpokanon non tanan mangka non usiba'oy mahatul domikian da ma' nog gininang ni Kristu dia sog tibuk nog pigotowan non. ³⁰ Po' og polongkapan ita nog glawas non. ³¹ Po' sinulat sog Kitab nog, "Sa'an sumuoy og glaki sog gibaan nog mokogulang non mangka ilan poktu'oy mognong

nog duoy non koyon boya'an nog ilan miimung nog salulawas."* 32 Modalom og sinulat koni nog pilanta' na. Tibua, og pogolongon ku koni, og sungkoli'an non og pa'ali dia ni Kristu bu og dakol nog pigotowan non. 33 Ma' si'oy nitu', og ma'ana non dosop pa'ali dia sog pomog-duoy nog sumboy og glaki molalam sog duoy non mama' da nog glolaman non sog dili glawas non. Bu og glibun si'oy sumboy dosop pogodaban non og glaki non.

6

Og mokogulang bu gombata' nilan

1 Bu amu si'oy og gombata'anan nog sinumolabuk na dia sog Kounutan ta, sumboy inongogan niu dosop og mokogulang niu po' ma' nitu' og molongas niu inangon. 2 Po' og mikuna sog glam nog dondagan tidu sog Mikpongon og dondagan kitu' nog ngon pasad dun, ma' nini, "Pogodaboy niu og gina'ama' niu bagun 3 ompayat og gumul niu sog bonua koni bu bagun dosop molongas og kobotangbotangan niu."*

4 Bu amu si'oy, mokogulanganan, na' niu pololingiton gombata'anan niu bagun da'idun sakitinawa nilan. Suga'id non, og kopogusiba' niu dianilan pokpaksut niu ilan bu pomolioy niu dosop ilan pa'ali dia sog Kounutan ta.

Og guliponanan bu ain togo gulipon

5 Bu amu si'oy guliponanan, sumboy mogbilang amu dosop sog ain gapu' niu dini sog glupa'an bu dunut kopogadab niu dianilan. Sumboy og kopoktantu niu moginang dianilan mama' dosop nog kopogbilang niu dia ni Kristu. 6 Po' og kopogbilang niu dianilan kona' tibua sog motaan nilan nog bagun nilan amu pogdongya'an. Suga'id non, sumboy og kopoginang niu dun, mama' nog kopoktantu niu moginang nog glegan nog Mikpongon. Po' amu, gulipon amu dosop ni Kristu. 7 Dadi, pogopasoy niu og ginang niu dianilan dunut og gloliag niu. Po' domikian da nog dia amu miginang sog Kounutan

ta, da' sog sagyaotow. 8 Po' kosunan niu, og Pogbaya' tumumbas dia sog ain og gotow kitu' nog miginang nog gomba'is, og gulipon otawaka kona' gulipon.

9 Bu amu si'oy ain og togo gulipon, sumboy og kopogokbit niu sog guliponanan niu, ma' nog kopogokbit nog Kounutan ta dianita. Dadi, na' niu dosop ilan pongondokon po' kosunan niu nog solabuk da og Kounutan niu ditu' sog glangit nog ion di' mogbigya'.

Og taming bu bosu mantu dia ni Kindagow

10 Dadi sog gimpusan, pokpopagon amu dia sog kosolabuk niu sog Kounutan ta bianan sog kopongandol niu, bu bianan dosop sog pagas nog tunung. 11 Solug niu na og glam nog gimokoyan niu kitu' nog tidu sog Mikpongon nog mimung nog ponaming niu mantu dia ni Kindagow bu sog glam nog koto'uan non luma'at dianiu. 12 Po' og duma ta koni mogbunu' kona' og sagyaotow, suga'id non, og kodotu'ananan, bu og kounutananan nog diwataan, bu ain bolokatan bu sinongonan nog glatdiwataan, bu og glatdiwataan dia sog gawang. 13 Dadi, solug niu na og glam nog gimokoyan niu kitu' nog tidu sog Mikpongon po' bagun amu da mokantu tokodoy dianilan sog matong gondow nog molaton nog ion non ion pongulo'aton amu nilan. Bu bila mikandam amu na sog glam non, mokpondag amu na.

14 Dadi, antu amu na. Bu gamit niu og gininisan nog gimokoyan niu koyon mantu nog ma' nini. Sumboy og poktolu'on niu ain og motud po' domikian da mama' nog kandit nog sundalu. Sumboy midulus og polomotadon niu po' domikian da mama' nog glapis nog gigdob niu. 15 Bu sumboy dosop mosimpan amu mogustal nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog kopoglogomigus nog Mikpongon sog glam nog gotow po' kitu' domikian da ma' nog kopatus niu. 16 Bu gamit niu dosop kobon non og kopongandol niu sog Mikpongon po' pinonggi' itu' sog taming niu sog glam nog tinutudan

* 5:31 5:31 Genesis 2:24 * 6:3 6:3 Exodus 20:12

nog baba' pana' nog pinana' daniu nog Soitan bagun ompalong. ¹⁷ Bu tabuk niu og kogawon nog Mikpongon kitu' daniu tidu sog dusa po' domikian da ma' nog glapis nog gulu niu bagun di' gumuya' og kopongandol niu. Bu gamit niu dosop og talu' nog Mikpongon po' kitu' domikian da ma' nog kalis nog Bolakat nog Mikpongon. ¹⁸ Bu sog glam non koyon, kobon non podunutoy niu nog gyakin bu og kopokitabang niu sog Mikpongon bianan sog Bolakat non daniu. Sa'an sumboy pongmohilat amu, bu kobon non na' amu mogbungas. Bu pogyokinoy niu dosop og poktanudanan dia ni Isukristu.

¹⁹ Bu pogyokinoy niu dosop akon bagun da bila matong momali u, kobogayan u nog gustalan ku nog tidu sog Mikpongon po' bagun u da ondi' mogalangalang mogustal pa'ali sog pikilan nog Mikpongon kitu' nog piglimod dini kitu'. Ion non ion og Gomba'is nog Guksugan. ²⁰ Po' akon og sosugu'on u nog Mikpongon mogustal dun. Tibua, sabap sog kopogustal u dun, mikolobusu u tanan. Dadi, sa'an pogyokinoy niu pa akon bagun u da ondi' mogalangalang mogustal dun po' ma' nitu' og polosuku'an ku.

Og gluksadan nog sulat non

²¹ Bu bagun niu dosop kosunan bog olo bayu'bayu' u dini, sinugu' u si Tikikus mangoy dion moguksug daniu pa'ali dianakon. Si Tikikus og gilug ta sog tanud nog kololaman ta bu ion og sosoligan ku dia sog ginang koni nog binogoy nog Kounutan ta dianakon. ²² Dadi, sinugu' u ion mangoy dion moguksug daniu po' bagun niu da kosunan bog olo botangbotang nami dini dunut og kopondolo'isogan non amu.

²³ Dadi, og kotikna' nog pikilan, bu og glolaman, bu og kopongandol mongon daniu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu tidu dosop sog Kounutan ta nog si Isukristu. ²⁴ Bu og tulung dosop mongon dia sog ain og molalam kitu' nog asta sog da' kopus non dia sog Kounutan ta nog si Isukristu.

**Og Sulat ni Paul dia sog
Poktanudanan ditu' sog
Pilipus
Og Piuna Talu' pa'ali sog
Sulatni Paul dia sog
Poktanudanan ditu' sog
Pilipus**

Og sulat ni Paul koni, posungu' ditu' sog poktanudanan dia ni Isukristu nog ditu' sog Pilipus. Ombasta pa'ali sog kangoy non ditu' sog Pilipus dia sog libru nog Piginang nog Sosugu'onanan ni Isukristu 16:1-40. Og kosulat non nog sulat koni, mitang ion ditu' sog kolobusuan. Bu sog tang koyon, misasow ion sabap sog kosusi dianon nog duma polomalianan. Bu misusa dosop ion sabap sog polopanadanan kitu' nog di' motud nog minampu' dia sog poktanudanan ditu'. Tibua, minsan si'oy ma' nitu', sinulat non og sulat non koni bianan dia sog da'da'an sabap sog kopagon nog tud non bu kopongandol non dia ni Isukristu.

Og soginis nog potugyuan nog sulat koni, og posolamat ni Paul dianilan ditu' sog Pilipus po' pinoit nilan og tabang nilan dianon sog tang nog kulang kotubu'an non. Pigopasan non mokpotantu dianilan bagun ilan da moksibolu' bu ompagon minsan si'oy kibianbianan nilan og ompihit. Mingoningoni dosop ion dianilan nog pokpobaba' nilan og bolotabat nilan nog mama' nog kopokpobaba' ni Isus. Bu di' ilan pogboya'an nog kopogabak bu og kopokpotaspotas. Pipikil non dosop dianilan, nog og kotubu' nilan koyon nog kosolabuk nilan dia ni Kristu, og tulung nog Mikpongon dianilan nog mitabuk nilan bianan dia sog kopongandol nilan, kona' bianan dia sog kopokokunut nilan dia sog Botad nog bansa Hudyu. Sinulat non dosop pa'ali sog da'da'an bu og kotikna' nog pikilan nog bogoyon nog Mikpongon dia sog ain lumangka nog kosolabuk nilan dia ni Kristu.

1. Og bokna nog sulat koni, 1:1-11.

2. Og dili kibianbianan ni Paul, 1:12-26.
3. Og kotubu' nog ain sinumolabuk dia ni Kristu, 1:27-2:18.
4. Og pikilan ni Paul pa'ali dia ni Timuti ilan ni Epaproditus, 2:19-30.
5. Og pidonsama' tumalu' pa'ali dia sog bantaanan bu sog ain kondokondok, 3:1-4:9.
6. Og dongya' ni Paul dia sog poktanudanan ditu' sog Pilipus, 4:10-20.
7. Og doksu'an nog sulat koni, 4:21-23.

¹ Akon si Paul bu si Timuti, og mikpoit nog sulat koni. Ami og sosoligan ni Kristu Isus.

Og sulat koni posungu' dia sog glam nog pigotowan nog Mikpongon sog koliwagan bonua nog Pilipus, ain sinumolabuk na dia ni Kristu Isus bu asta sog polongokbit sog poktanudanan bu sog sosoligananan nilan.

² Og tulung bu kotikna' nog pomikilan mongon daniu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu sog Kounutan ta nog si Isukristu.

Og posolamat bu gyakin ni Paul

³ Giap nog ompikil u amu, mokposolamat u dia sog Mikpongon. ⁴ Bu giap nog pogyakinan ku og glam niu, mogyakin u kobon non dunut og da'da'an ku ⁵ po' tidu sog kotabuk niu nog Gomba'is nog Guksugan koni bu asta sog numun kitu', kobon non tinumabang amu dianakon sog kopokpulonag u dun. ⁶ Bu kosunan ku nog, og Mikpongon nog ion miktolipun nog gomba'is nog ginang koyon daniu, numun kitu' sanan non pa mogdoku' dun asta matong og gondow kitu' nog kopokpuli' ni Kristu Isus dini.

⁷ Dadi, do'itan doda' nog ma' nini og pikilan ku pa'ali sog glam niu po' landu' og glolaman ku daniu. Po' og tulung nog Mikpongon dianakon misunu' amu dosop dun, minsan si'oy ma' nini og kibotangbotangan ku koni dini sog kolobusuan otawaka sog kopogustal u nog Gomba'is nog Guksugan koni, bu sog koponaksi' u nog motud dia sog ain momungyas. ⁸ Og Mikpongon og mokotaksi' bog andun

kosolag og gindowan ku daniu po' og glolaman ku daniu inilingan ku og glolaman ni Kristu Isus daniu.

⁹ Dadi, pongoningonion ku dia sog Mikpongong nog kobon non pododungag og glolat niu bagun dumalan og sabut niu bu og kotoan niu momikil bog olo og motud ¹⁰ bagun niu da ompili' ain molongas sog glam non, nog bagun da mimung nog molonu' og pikilan niu bu da' sila'on daniu sog matong gondow kitu' nog kopokpuli' ni Kristu dini sog glupa'an. ¹¹ Bu mimung dosop nog modulus og polomotadon niu nog miktidu dia ni Isukristu bagun kosonglitan og Mikpongong dun dunut ombantug og koba'is non.

Og kibotangbotangan ni Paul

¹² Pigilugan, og kolegan ku dun nog mosabut niu, nog sabap sog kibianbianan ku koni nog ompihit, angkin tanan kopulonag og Gomba'is nog Guksugan koni. ¹³ Po' og doksu'an non, kona' tibua og glam nog sundaluanan koni dini sog pignonangan nog datu' koni og mokosabut dun nog sa'an mikolobusu u po' sabap nog akon og sosoligan u ni Kristu. Suga'id non, asta dosop og glam nog gotowanan dini og mokosabut dun. ¹⁴ Bu sabap sog kopokolobusu u koni, og kodokolan nog pigilugan ta sog tanud dini, migdungag ilan kopagon dia sog Kounutan ta nog boya'an pododungag kokosog nilan mogustal nog talu' nog Mikpongong.

¹⁵ Tibua, motud da nog ongon miksi-bok bu migdalul sabap dianakon, boya'an ginotadan nilan mogustal pa'ali dia ni Kristu. Tibua minsan ma' nitu', ongon dosop mogustal pa'ali dia ni Kristu po' omba'is og pomikilan nilan. ¹⁶ Po' sabap sog glolat nilan. Po' kisunan nilan nog sa'an dini u sog kolobusuan koni po' tumaksi' u nog motud doda' og Gomba'is nog Guksugan koni pa'ali dia ni Kristu dia sog ain momungyas. ¹⁷ Tibua, ain og mikpoksibok kitu', migustal ilan pa'ali dia ni Kristu po' og pogopasan nilan bagun da ilan dili og ompotas. Og pogopason nilan kona' og mokpotintu po' balu' nilan dun, mogdungag sinsaan ku koni dini

sog kolobusuan. ¹⁸ Tibua, minsan olo glegan nilan omba'is otawaka molaton, da' da balan ku dun. Suga'id non, og bololaga', sumboy doda' ompulonag og gustalan pa'ali dia ni Kristu. Dadi, sa'an itu', migda'da' u dun.

Migda'da' u dosop kobon non ¹⁹ po' kosunan ku nog sabap sog gyakin niu bu bianan sog tabang nog Bolakat ni Isukristu, og doksu'an nog kibotangbotangan ku koni mimung posungu' u mokoluas dun. ²⁰ Po' og glegan ku bu dodomaan ku nog minsan olo matong dianakon, minsan patoy potubu'on nilan akon, ondi' u da kosipogan dun, suga'id non, ompagon da og pikilan ku po' bagun da si Kristu kosonglitan sabap dianakon kobon non labi na numun koni. ²¹ Po' akon, og tibuk nog kotubu' u sog glupa'an koni, dia na ni Kristu, bu og guntung u bila matoy u. ²² Tibua, solian ku pa dini sog glupa'an, ngon pa og gomba'is inangan ku. Dadi, di' u moto momili' dun. ²³ Ma' nog piksangit guangoy. Po' og glegan ku bosia, mokawa' u na dini po' bagun dia u na ni Kristu po' ma' nitu' bosia og molongas sog glam non. ²⁴ Tibua sabap daniu, golom na nog di' u pa sokali' owa'on dini sog dunya koni. ²⁵ Dadi, sa'an itu' misabut u na, bu kosunan ku dosop nog ondi' u pa sokali' owa'on dini bu mogonong u pa dini niu bagun pododungag og kopongandol niu dia ni Kristu bu dunut da'da'an niu dosop dun. ²⁶ Po' bianan sog dion u niu, mimung mogda'da' amu tokodoy dia sog kosolabuk niu dia ni Kristu Isus.

²⁷ Tibua, minsan olo kobianbianan ku, sumboy og polomotadon niu duma'it tokodoy sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. Bila ma' nitu', mokangoy u dion otawaka ondi', modongog u da pa'ali daniu nog ompagon amu sog kopoksolabuk nog pikilan niu bu miksolabuk amu sog tabal niu dia sog ain sumusi kitu' nog tanud ta koni nog bianan sog Gomba'is nog Guksugan. ²⁸ Na' amu tokodoy mondok dianilan sog ain sumusi koyon daniu. Po' bianan sog ginangan niu kitu', mimung amu nog tanda' nog ilan koyon posungu' na mogla'at nog

polihala' nog Mikpongon. Tibua amu, tobangan amu da nog Mikpongon. ²⁹ Po', binogayan amu nog kopatut tumabuk dianon bu kona' tibua nitu', suga'id non, binogoy dosop nog unungan niu ion dia sog sinsaan sabap sog kopongandol niu dianon. ³⁰ Dadi og ma'ana non, sabap sog ma' nini koni, amu bu akon miksolabuk ita nog kibianbianan ta koni nog sinsaan sabap sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. Mitongow niu da og glogon ku kitu' dini kitu'. Bu ma' da nitu' nog midongog niu koyon asta pa sog numun koni.

2

Og kobaba' nog bolotabat ni Kristu

¹ Dadi pigilugan, bianan sog kosolabuk niu dia ni Kristu, kipondolo'isogan amu, bu sabap sog glolat non, kipongomu'an amu. Bu miksolabuk amu dosop sog Bolakat nog Mikpongon, bu molilolatoy amu bu molalam amu sog pakasi niu. ² Dadi, poksolabuk amu tokodoy sog glolat niu, bu sog pikilan, bu sog tugyu niu. Bila ma' nitu' amu, og da'da'an ku dun di' kolobian. ³ Sumboy di' amu mogapas moginang nog bagun da dili amu ompotas dun. Bu na' amu dosop mogbonsag-bonsag otawaka mokpotaspotas. Suga'id non, bianan sog kopokpobaba' niu sog duma niu, pikil niu ilan nog labi ilan pa dianiu. ⁴ Bu konia konia dianiu, sumboy moksingungodoy amu. Kona' tibua og dili og glegan niu og poksungodon niu.

⁵ Og ma'ana non, og pikilan niu sumboy dumalan sog pikilan ni Kristu Isus.

⁶ Po' si Kristu, og gasal nog Mikpongon. Tibua, minsan si'oy ma' nitu' ion, da' da ion pongimakat nog mokobatuk ion dia sog Mikpongon.

⁷ Bu da' non longkaoy og gasal non nog kinodiwata. Suga'id non, linangka non og glangka nog sosoligan, bianan sog kobata' dianon nog miimung ion ma' nog gotow sog kilawan. ⁸ Bu dangan miimung ion nog gotow, mikpobaba' ion bu inunut non og glegan dianon minsan si'oy asta sog minatoy ion

sog kudas. ⁹ Dadi sa'an da og Mikpongon, piotas non ion nog boya'an da'idun mokolabi dianon. Bu iningolanan ion nog ngalan nog ondi' kolobian ¹⁰ po' bagun bila modongog og ngalan ni Isus koyon, tomuyon ion nododa' nog glam nog gotowanan, ain og dini sog pigloban nog glangit bu glupa'an, bu asta pa sog silung nog glupa'an po' glam non monginglu'ud dianon. ¹¹ Bu glam nog gotowanan mokpoktalu' nog si Isukristu doda' og Pogbaya' sog glam non, dunut mimung nog kosonglitan og Gama' ta nog ion og Mikpongon.

Og polomotadon nilan pa'ali dia sog tud nilan

¹² Dadi, amu og glokoleanan ku nog bololaga' dianakon, ma' nini. Mikokunut amu doda' da dianakon kobon ku kitu' dion. Tibua, labi amu na pokokunut dianakon minsan si'oy da' u dion niu numun koni. Bianan sog gondok niu sog Mikpongon, kobon non pogopasoy niu minang ain og dumalan kitu' dia sog kogawon non dianiu tidu sog baya' nog dusa bagun itu' kotoktuban. ¹³ Po' og Mikpongon, kobon non mogbogoy dianiu nog glegan niu moginang bagun niu da minang ain kosu'atan ion dun.

¹⁴ Dadi, inang niu og glam nog ginang niu nog da'idun susian otawaka og gyawab niu ¹⁵ bagun amu mimung modulus bu molonu' nog piglogombata'anan nog Mikpongon. Po' di' amu mama' nog duma gotowanan dini sog dunya nog mokolaton tokodoy og kohinangan nilan bu pikilan nilan. Suga'id non, domikian da mama' amu nog bitunanan sog glangit nog sumilow ¹⁶ kobon niu mokpolatas dianilan nog talu' pa'ali sog kotubu' nog da' kopus non. Sa'an itu', omba'is tokodoy og pikilan ku bila matong og gondow kitu' nog kopokpuli' ni Kristu dini po' da' da kobolong gulas sinsala' u sog kopoginang u koni. ¹⁷ Tibua, bila gomonsunoy og posungu'an ku bunu'on nilan na akon, mimung u domikian mama' nog singkot sog pomalas niu dia sog Mikpongon

bianan sog ginang niu bu kopongandol niu dianon. Bu mogda'da' u dun bu dumuma u sog gloliag niu sog kibianbianan niu. ¹⁸ Dadi amu si'oy, sumboy mogda'da' amu dosop dun dianakon bu dumuma amu dosop mogloliag dianakon.

Pa'ali dia ni Timuti bu si Epaproditus

¹⁹ Dadi, sog baya' nog Kounutan ta, di' da pulilung, dondagon ku da si Timuti mangoy dion niu po' bagun ku motikul bog olo bayu'bayu' niu dion, bu bagun u dosop kopondolo'isogan nog dongogan pa'ali daniu. ²⁰ Sa'an si Timuti og dondagon ku mangoy dion niu po' dini, ion da og sumolabuk dianakon sog pikilan ku nog pa'ali sog kopianan niu. ²¹ Po' og duma gotowanan dini pododion nilan og dili kopianan nilan, kona' og pododion nilan ain kopianan kitu' pa'ali dia ni Isukristu. ²² Tibua, kosunan niu da si Timuti bog olo og kopoktantu non. Po' miimung ion mama' nog bata' u. Linumbidan non akon dia sog ginang u koni nog pa'ali sog Gomba'is nog Gugsugan. ²³ Dadi, og dodomaan ku dun nog modondag u ion mangoy dion niu ampun kosunan ku bog olo og posungu' matong dianakon. ²⁴ Bu dodomaan ku dun sog Kounutan ta, nog di' da pulilung mokangoy u da dion niu og dili glawas u.

²⁵ Bu si Epaproditus dosop, ion og sinugu' niu mangoy tumabang dianakon, og gilug u doda' ion sog tanud bu dinumuma ion dianakon sog ginang koni nog mogustal. Bu linumbidan non dosop akon sog ain sumusi kitu' dia sog pomali nami. Tibua, numun koni og pikilan ku dun, sumboy nododa' muli' na ion dion niu ²⁶ po' gindowon non tokodoy amu dion bu misusa dosop ion po' og dongogan non dion niu mikobian dow ion di' mokodag. ²⁷ Motud doda' ion. Mikobian doda' ion nog di' mokodag nog boya'an guyudan buk dona og kotubu' non dun. Tibua, linolatan da ion nog Mikpongon. Kona' tibua non og linolatan non. Akon si'oy bagun u da ondi' ilakad kosusa dianon. ²⁸ Dadi, sa'an lamig u na ion dinondag

muli' bagun amu da moktongow puli' po' bagun amu da mogda'da' dun. Bu akon si'oy, mimung dosop nog ombogan og pikilan ku dun. ²⁹ Dadi, pogdodial niu ion dunut og gloliag niu po' solabuk amu non dia sog Kounutan ta. Bu sumboy mogadab amu dosop sog gotowanan nog mama' non ³⁰ po' ion guyudan buk dona matoy na bosia sabap sog kopoginang non nog ginang nog binogoy ni Kristu dianon. Po' inatas non sumoliu daniu tumabang dianakon.

3

Og motud nog kodulusan

¹ Sog gimpusan nog poktolu'on ku koni, pigilugan, pogloliag amu dia sog kosolabuk niu dia sog Kounutan ta!

Di' u mogbungas moguli'uli' sumulat daniu nog ma' nini po' mimung ini nog ponanggan niu. ² Pokpotubud amu nog gotowanan koyon nog momali nog sumboy moktuk og gotow mangka si'oy ion tolima'oy nog Mikpongon. Iningolanan ku ilan nog gayam po' og kohinangan nilan koyon di' dumalan dia sog glegan nog Mikpongon. Ilan, lamig nilan tanan pongongolan og glawasanan nilan.* ³ Kona' ilan nog pigotowan nog Mikpongon, suga'id non, ita og pigotowan nog Mikpongon. Po' ita og tinuk nog motud nog kopoktuk. Ita og miktamuy dia sog Mikpongon bianan sog Bolakat non, bu mokpogloliag ita dia sog kotubu' ta nog miktidu sog kosolabuk ta dia ni Kristu Isus. Bu ondi' ita pia sumalig sog botad nog ma' nog piginang nilan koyon nog sagya ilan tibua mokpopotongow. ⁴ Po' somo' og kotolima' nog Mikpongon dianita sabap da sog polomotadon ta, motolima' non tokodoy akon. Po' da'idun mokantu dianakon sog polomotadon ku dia sog kopokokunut u nog botad nog bansa Hudyu. ⁵ Po' pitu gobi u tidu bota'on tinuk u na. Bu og pihak u nog Hudyu. Bu og pangkat u ni Apu' Israel bianan dia ni Apu' Benjamin. Bu pa'ali dia sog polomotadon sog tanud nog Hudyu, miunut u tokodoy po' og parasiu

* 3:2 3:2 Og pigolong non koni og kopogapas nilan sog botad nog moksunat.

u tanan. ⁶ Bu sabap sog kopogastol u sog tanud u kitu' bakas, pimosokitan ku tanan ain poktanudanan dia ni Kristu. Bu pa'ali sop sog kodilis nog kopokokunut u nog polomotadon nog Hudyu, miunut u itu' tokodoy bu da' u tanan sila'oy dun. ⁷ Minsan si'oy kolongasan u nog glam nog ma' nion koyon, numun koni initung u na nog da' doksu' non po' sabap sog kolongas ni Kristu dianakon. ⁸ Bu kona' tibua nitu', og kosolag non minsan olo sog kilawan koni initung u na nog da' doksu' non po' sabap nog landu' kobololaga' og kokosun ku dia ni Kristu Isus nog ion og Kounutan ku. Sabap ditu', binolong u na glam non bu og piitungan ku dianilan ma' na nog kolomu'lomu' bagun ami moksolabuk ni Kristu bu di' ami na moksuooy ⁹ boya'an nog modulus u dianon. Og kodulus u numun koni kona' na og saga pigimungimung nog bianan sog kopokokunut u nog Botad kitu' nog miktidu dia ni Muses kobon nitu'. Suga'id non, og kodulus u dia na miktidu sog Mikpongon bianan sog kopongandol u dia ni Kristu. Po' midulus ita dia sog Mikpongon bianan sog kopongandol ta dianon. ¹⁰ Moleg u tokodoy mokosun dia ni Kristu bu moleg u dosop nog minang dianakon og tunung nog kopotubu' dianon tidu sog patoy. Moleg u dosop sumolabuk dia sog sinsaan non bagun u mimung mama' non bianan sog kopatoy non. ¹¹ Bu gomonsunoy bianan ditu' og glawas u koni potobu'on da puli' tidu sog patoy.

Og pogopasan dumopot nog polotanud

¹² Di' u moktalu' nog mialap u na og glam non koyon otawaka mihurup u na. Suga'id non, monamal u kobon non bagun ku malap og kolegan non kitu' dianakon nog dopoton ku.

¹³ Pigilugan, da' u da pokpikil dun nog mialap u na itu', suga'id non, solabuk da og ginangon ku ma' nini. Tolikudan ku na ain og minian na kitu' mangka u pogopasoy ain sog gunan kitu' nog ¹⁴ pogdopoton bagun ku da malap og sinimpan nog Mikpongon kitu' ditu' non

sog glangit nog sa'an inonggat non akan bianan dia ni Kristu Isus.

¹⁵ Dadi, ain og ompagon na og kopongandol non, sumboy ma' nitu' dosop og pomikilon non. Tibua, bila ngon og duma niu dion nog di' ma' nitu' og pikilan non, og Mikpongon da og mokpotampal dun dianon og glopangan non koyon. ¹⁶ Bu sumboy, unuton ta ain og goktob nog misabut ta.

¹⁷ Pigilugan, duma amu moglogiling sog duma gotowanan kitu' nog miglogiling dia sog polomotadon ku otawaka sog ain og mikokunut sog polomotadon kitu' nog pianad nami daniu. ¹⁸ Po' tatap u na bosia tolu'on daniu bu puli'an ku nosop tumalu' numun kitu' daniu nog dunut pongingloyu'an u tanan dun. Po' modakol og dumaanan ta, minanta ilan dia ni Kristu po' og polomotadon nilan ondi' dumalan sog polomotadon kitu' nog pinotayan ni Kristu sog kudus.

¹⁹ Dadi, og posungu'an nilan dia sog gla'at po' mindiwata ilan sog dili glegan nog glawas nilan bu kopogbonsag nilan nog kohinangan nog kosipogsipog. Og pomikilan nilan tinigbung nilan dini sog saga sog kinilawan. ²⁰ Tibua ita, og gotow ita sog bonua kitu' ditu' sog glangit, bu migda'da' ita kobon ta mogbagad dia sog Polonabang ta kitu' nog posungu' matong nog ion non ion og Kounutan ta nog si Isukristu. ²¹ Bu bianan sog dasig nog baya' non nog boya'an og glam non kopogboya'an non, og glawas ta koni nog moluya bu posungu' matoy, potimoluyon non mama' nog kolongas nog glawas non.

4

¹ Dadi pigilugan, bila ma' nitu' og dodomaan ta, sumboy potintuon niu og kopokpopagon niu nog tud niu dia sog Kounutan ta. Amu og kololaman ku nog glokoleanan ku! Gindowon ku amu bu landu' glioliag u sabap daniu! Landu' koba'is og pikilan ku daniu!

Og gimpusan nog pomali non dianilan

² Pongonion ku dia ni Eudia ilan ni Sintiki nog sumboy moksulut ilan po' solabuk ilan da sog Kounutan ta. ³ Bu ika

le, og duma u sog ginang koni, kosoligan ku ika. Tobangoy nika pa ilan. Po' ilan koyon, motugos ilan dumuma dianakon, dia ni Klement, bu asta sog glam nilan nog tinumabang dianakon mokpulongog nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. Po' ilan koyon, kilolaan nilan na nog Mikpongon po' og ngalananan nilan sinunu' non na dia sog ain binogayan nog kotubu' nog da' kopus non.

⁴ Kobon non pogda'da' amu sog kosolabuk niu dia sog Kounutan ta. Bu puli'an ku pa tumalu' dianiu, pogda'da' amu! ⁵ Bu sumboy potompalon niu og kopokpoluluk niu sog glam nog gotow po' mosompol na og kopokpuli' nog Kounutan ta. ⁶ Na' amu tokodoy dolohiton nog minsan olo og kobotangbotangan niu. Suga'id non, sog glam non pogyakin amu dia sog Mikpongon bu pongoningoni amu dianon sog ain kulang niu dunut og pokposolamat niu dianon ⁷ nog boya'an og kotikna' nog miktidu dia sog Mikpongon nog di' motokadtokad sobutoy, og mokpopagon nog dialom pikilan bu og pusung niu dia sog kosolabuk niu dia ni Kristu Isus.

⁸ Dadi pigilugan, sog gimpusan, ma' nini. Pomikil niu ain og motud kitu', bu ain og molongas kitu' nog polomotadon bu modulus dia sog Mikpongon, bu ain og mokososu'at kitu', bu ain dosop og kopogdongya'an kitu'. Dadi, og glam nog ma' nion koyon, sumboy pomikilon niu. ⁹ Bu langka niu ain mitabuk niu bu mianad niu kitu' dianakon, otawaka ain og mitongow niu dia sog glangkalangka u, otawaka ain og ponolu'on ku nog midongog niu boya'an og Mikpongon nog ion mogbogoy nog kotikna' nog pomikilan, mongon dianiu.

Pisolomatan ni Paul og binogoy nilan

¹⁰ Dadi, migda'da' u tokodoy dia sog Kounutan ta po' pitongow niu nosop dianakon nog molongas kobalan niu dianakon. Kosunan ku nog kobon non dia u sog pikilan niu. Tibua, ugat niu pa kopotongow puli' dianakon po' da'idun og tang niu mokpotongow dun. ¹¹ Bu kona' ini nog tinalu' u dianiu po' kionda'an u.

Po' minsan olo og kibotangbotangan ku, di' u mosusa dun. ¹² Po' sibon u da konda'an otawaka kongonan. Bu miatuk u na bog olo og bianan dun nog bagun u di' mosusa minsan olo tangoy dun, bila sog timpu kobus otawaka sog tang nog daya, bu bila sop sog tang nog mibosug u otawaka sog tang nog kigutoman u. ¹³ Po' mokoga'us u da nog minsan olo kobianbianan ku bianan sog dasig nog binogoy ni Kristu dianakon.

¹⁴ Tibua minsan ma' nitu', molongas tokodoy nog dinumaan niu akon sog gl-ogon ku. ¹⁵ Bu kona' tibua nitu', po' kosunan niu da nog dangan ginumonat u tidu sog bonua nog Masadonia, sog tagna' u mokpulongog nog Gomba'is nog Guksugan, da'idun og tinumabang dianakon nog pigilugan ta sog tanud ual da amu. Minsan kiongonan u otawaka kikulangan u, amu da og dinumuma dianakon. ¹⁶ Po' dangan kilogonan u kobon ku pa ditu' sog koliwagan bonua nog Tesalonika, kona' tibua nog insan amu pokpoit nog tabang niu dianakon. ¹⁷ Kona' po' mongoni u nog tabang, suga'id non, og kolegan ku dun mogdungag tanan og popia nog Mikpongon dianiu. ¹⁸ Bu mitabuk u da og glam nog pinoit niu kitu' dianakon bu miksawadsawad tanan. Dadi, kitoktuban na og glam nog kulang u kitu' dangan mitabuk u dia ni Epaproditus og bogoy niu koni dianakon. Bu og bogoy niu koni miimung nog bogoy bu pomalas dia sog Mikpongon nog momut bu kisu'atan ion tokodoy dun. ¹⁹ Dadi, og Mikpongon og mongoktub nog glam nog kulang kobus niu bianan dia ni Kristu Isus po' og daya non ondi' kolobian. ²⁰ Dadi, og Mikpongon nog ion og Gama' ta, poksonglitan ion asta sog da' kopus non. Amen.

Og sogina ni Paul dianilan

²¹ Koni og sogina u sog glam nog ain sinumolabuk na dia ni Kristu Isus, og pigotowan nog Mikpongon. Bu og duma pigilugan ta sog tanud nog ain dini nakon, minogina ilan dosop dianiu. ²² Glam nog pigotowan nog Mikpongon dini bu labi na og gla'ayatanan ni Datu' Sisar, minogina ilan dosop dianiu.

²³ Dadi pigilugan, og tulung nog Kounutan ta nog si Isukristu mongon dia sog glam niu.

**Og Sulat ni Paul dia sog
Poktanudanan ditu' sog
Kolosas
Og Piuna Talu' pa'ali sog
Sulatni Paul dia sog
Poktanudanan ditu' sog
Kolosas**

Og sulat ni Paul koni posungu' sog poktanudanan dia ni Isukristu nog ditu' sog Kolosas. Og koliwagan bonua nog Kolosas koni, ditu' sog bukid nog Epasis. Og poktanudanan koyon dion, tinumabuk ilan dia ni Isus kona' po' si Paul og mikuna mogustal dun dianilan. Tibua, misakup ion dia sog bonua kitu' nog pigboya'an ni Paul sog tang nog kopogonong non kitu' sog Epasis po' ngon og poktanudanan sog Epasis nog pipangoy non ditu' sog Kolosas. Miobonobon tidu ditu', kisanan ni Paul nog ngon og polopanadanan nog di' motud dion sog glumpuk nog poktanudanan koyon sog Kolosas nog mikpanad nog bila og gotow moleg mokosun nog Mikpongon bu mogawon tidu sog dusaanan non, sumboy tumamuy ion dow dia sog duma kounutananan nog diwataan. Bu sumboy dosop inangon non og polomotadon mama' nog muktuk, bu sumboy unuton dow og gli'inan nog pongonganon, bu og duma polomotadon.

Sa'an itu' sinulat ni Paul ini, po' og susion non og pikpanad nilan koyon bianan sog motud nog gustalan pa'ali sog kopoktanud dia ni Isukristu. Og tabal non nog pikpanad nilan koyon ma' nini: Si Isukristu da og mokogawon dia sog gotowanan tidu sog baya' nog dusa. Bu ain og pikpanad nog mosuoy dion, da'idun og sagnat non. Po' bianan dia ni Kristu, og dunya koni inimung nog Mikpongon, bu bianan dosop dianon pitiguli' non dia sog dili non. Da'idun lual og bianan dun nog motabang nog dunya koni dia sog baya' nog dusa, da' lual bianan da dia ni Kristu. Tubus nitu', ustalon ni Paul bog olo ma'ana nini sog gotowanan, sog ain

sinumolabuk na dia ni Kristu.

Og sulat koni, og sinoligan mokpitang dun ditu' sog Kolosas si Tikikus ilan ni Onesimus. Og Onesimus koni, og gulipon kitu' nog pinggolotan ni Paul dia ni Pilimon bianan sog sulat non kitu'.

1. Og bokna nog sulat koni, 1:1-8.
2. Og glangkalangka bu og ginang ni Kristu, 1:9-2:19.
3. Og bogu kotubu' nog ain sinumolabuk dia ni Kristu, 2:20-4:6.
4. Og doksuan nog sulat koni, 4:7-18.

¹ Akon si Paul, og mikpoit nog sulat koni, og sosugu'on ni Kristu Isus bianan sog baya' nog Mikpongon. Og sulat koni tidu dianakon bu dia ni Timuti nog gilug ta sog tanud.

² Og sulat nami koni posungu' dia sog pigotowan nog Mikpongon dia sog koliwagan bonua nog Kolosas, ain og pigilugananan nami sog tanud nog mipagon na dia sog kosolabuk nilan dia ni Kristu.

Og tulung bu kotikna' nog pikilan mongon daniu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon.

Og gyakin nog kopokposolamat

³ Giap nog pogyokinan nami amu, moksolamat ami dia sog Mikpongon nog og Gama' nog Kounutan ta nog si Isukristu ⁴ po' midongog nami pa'ali sog kopongandol niu dia ni Kristu Isus bu asta dosop sog kolalam niu dia sog glam nog pigotowan nog Mikpongon. ⁵ Bu og kopongandol niu bu glolaman niu koyon dia piingkod sog dodomaan niu kitu' nog molongas, nog sinimpan daniu ditu' sog glangit. Bu dia niu itu' midongog sog motud nog talu' nog ion non ion og Gomba'is nog Guksugan nog midopot daniu. ⁶ Bu og Gomba'is nog Guksugan koni pikpulong na dia sog gliwag nog dunya nog boya'an modakol tinumud dun bu miksop og polomotadon nilan mama' niu, dangan midongog niu bu misabut niu bog andun kotud og tulung nog Mikpongon. ⁷ Bu og Guksugan koni kionadan niu dia ni Epapras, ion dosop og duma nami nog kololaman bu ion si'oy og sosoligan ni Kristu nog sinumoliu dianami mangoy dion niu. ⁸ Bu piguksugan non dianami

pa'ali sog glolaman niu nog miktidu sog Bolakat nog Mikpongon.

⁹ Dadi sa'an itu', tidu sog gondow kitu' nog kodongog nami dun asta sog numun koni, pogyokinan nami amu. Bu pokpongonion nami sog Mikpongon nog mosabut niu tokodoy og glegan non bianan sog sabut bu og kotalus nog miktidu sog Bolakat non ¹⁰ bagun niu molangka ain kolegan nog Pogbaya' nog ginangon niu nog mondom kosu'atan ion daniu kobon non. Og doksu'an non, minang niu og glam nog molongas nog kohinangan, bu posisaya' pogdungag og sabut niu pa'ali sog Mikpongon. ¹¹ Bu pongoningonion nami dosop nog popogonon non amu tokodoy bianan sog dasig nog Bolakat non nog di' kolobian bagun amu mokogaga dunut ompayat og ponutus niu sog glam non. Bu pogda'da' amu ¹² kobon niu mokposolamat dia sog Gama' ta nog Mikpongon po' ion og migbogoy daniu nog kopatut bagun amu dosop mosunu' sog sinimpan non kitu' nog pusaka' dia sog pigotowan non. Og sinimpanan non dun, ain misakup dia sog pigdotu'an non, nog ion non ion og kodolagan. ¹³ Ginawon non na ita tidu sog kopogbaya' ni Kindagow, nog ion non ion og kodoloman. Bu linalin non na ita dia sog pigdotu'an nog Bata' non nog kololaman non. ¹⁴ Po' bianan dianon milokat ita. Og ma'ana non, inompunan non na og dusaanan ta.

Og kotas ni Kristu

¹⁵ Po' si Kristu, ion og glimbagan nog Mikpongon nog di' ta motongow. Ion og mikuna sog glam nog piongon. ¹⁶ Bu glam non miongon bianan dianon, sog glangit bu sog glupa'an, ain motongow, bu ain di' motongow, og pogbaya'anan bu og kounutananan nog diwataan, bu bolakatanan nog kona' sanyaotow asta sog kilawan. Glam non miongon bianan dia ni Kristu, bu glam non ion gapu' non. ¹⁷ Sog da'idun pa og miongon, ion donsama' na. Bu glam non miksiningkotoy bianan sog kosolabuk nilan dianon. ¹⁸ Bu inimung ion nog Kounutan nog pinonggi' ion dia sog gulu. Og glawas non, ion non ion og tibuk nog pigotowanan non. Ion

og poktiduan nog kotubu' nilan. Bu ion dosop og mikuna motubu' tidu sog patoy bagun da ion mimung nog motas sog glam non. ¹⁹ Po' kolegan nog Mikpongon og kodiwata non bu og kodiwata ni Kristu, ion non da. ²⁰ Bu kolegan non dosop nog bianan dia ni Kristu, og glam non motiguli' dianon, glam nog gotowanan ditu' sog glangit bu dini sog glupa'an. Po' bianan sog dugu' ni Kristu nog miglayas dia sog kudus, miglogomigus og glam non dianon.

²¹ Po' amu, dini kitu' da'idun singkot niu dianon. Bu mibanta niu ion sabap sog kolaton nog kohinangan bu pomikilan niu. ²² Tibua numun koni, bianan sog kopatoy nog glawas ni Kristu, tiniguli' non amu bagun amu mokindog dia sog sungu'an non nog modulus bu da' na sila'on daniu. ²³ Tibua, na' niu kiankianon og tud niu dianon, somo' ita da ompagon amu dianon bu di' amu mogdua'dua' sog dodomaan niu nog miktidu sog Gomba'is nog Guksugan. Ion non ion og Gomba'is nog Guksugan nog midongog niu na bu mipulonag na sog gliwag nog dunya. Bu akon, si Paul, og sinoligan dosop mokpulonag dun.

Og polosuku'an ni Paul sog poktanudanan

²⁴ Migda'da' u tanan sog sinsaan ku koni numun koni sabap sog kopogustal u koni daniu. Po' og sinsaan nog glawas u koni miimung og pongoktub sog sinsaan ni Kristu dia sog pigotowan non nog ion non pinonggi' dia sog glawas non. ²⁵ Po' akon si'oy, miimung u dosop nog sosoligan nog pigotowan nog Mikpongon bianan sog ginang nog piinang nog Mikpongon dianakon mogustal mahatul daniu nog talu' non. ²⁶ Og talu' non koyon nog pigolong, ion non og milimod kitu' tidu pa sog kobon nitu' dia sog gotowanan. Tibua, numun koni pitampal na dia sog pigotowan non. ²⁷ Po' og kolegan nog Mikpongon, potompalon non dia sog ain pigotowan non bagun motampal dia sog glam nog binonsaan bog andun koba'is non kitu', nog milimod bosia. Og ma'ana non, si Kristu mogonong dianita.

Bu bianan dianon ngon landu' gloliag nog pigdodomaan ta.

²⁸ Dadi, si Kristu og pikpulong nami sog glam nog gotow. Bu pimali bu pikpanad nami sog glam nog gotow bianan sog dalom nog kotoan nog binogoy non po' bagun da ilan og monala kotow dianilan muakil nami nog mihurup ilan dia ni Kristu. ²⁹ Bagun ini minang, monamal u moginang bianan sog dasig nog binogoy ni Kristu kitu' dianakon nog kitu' og mimung og pagas u moginang dun.

2

¹ Sa'an ini tolu'on ku dianiu bog andun og bayu' nog koponamal u bagun amu kobo'isan dun, bu ilan si'oy sog bonua nog Laudisia, bu asta og glam nog dumaanan kitu' nog da' ilan pa sibon pokolompok dianakon. ² Sa'an inangon ku ini po' bagun glam niu kopondolo'isogan dun, bu bagun amu moksolabuk dia sog kopokilolamoy niu po' bagun amu kongonan nog sabut nog boya'an mosabut niu tokodoy og pikilan nog Mikpongon nog milimod dini kitu' nog ion non si Kristu. ³ Po' dianon tinagu' og glam nog kotoan bu dalom nog sabut nog Mikpongon. ⁴ Tolu'on ku ini dianiu bagun amu ondi' kolimbungan nog pomali kitu' nog ma' nog migusoy migukpatukpat og kopoktalu' nilan dun nog saka ondi' dumalan. ⁵ Po' minsan da' dion og dili glawas u, dion da niu og pikilan ku. Bu doma, migda'da' u nog midongog u og kopoksolabuk niu bu og kopagon nog kopongandol niu dia ni Kristu.

Og gustalan nog dumalan sog motud

⁶ Dadi, bila ma' nion tinumabuk amu noma dia ni Kristu Isus nog ion og Kounutan niu, sumboy motongow dia sog glangkalangka niu og kosolabuk niu dianon. ⁷ Ponginggamut amu dianon, bu singkot niu og polomotadon niu dianon bagun ompagon og tud niu sog piktonudan kitu' nog pianad dianiu. Bu koponu' amu kobon non nog kopokposolamat dianon.

⁸ Dadi, pokpotubud amu bagun amu di' moit nog minsan sima nog gotow bianan

sog glimbung bu pomali nilan nog da' doksu' non. Po' og pagon nog pomali nilan koyon nog ma' nion sagya da og pikilan nog sagyaotow, bu sagya da og solosila, otawaka sagya da og polomotadon nog dinunya. Kona' dia miktidu ni Kristu. ⁹ Po' dia sog dili ni Kristu kotongow og tibuk nog kodiwata nog Mikpongon. ¹⁰ Bu bianan sog kosolabuk niu dia ni Kristu, mohurup amu dosop. Bu ion motas pa sog glam nog kodotu'ananan nog kodiwotaan.

¹¹ Dadi, bianan sog kosolabuk niu dianon, tinuk non na amu. Kona' tuk nog sagya gotow, suga'id non, og ma'ana non, inawa' ita na ni Kristu dia sog baya' nog dusa. ¹² Dangan binunyagan amu, misunu' amu na sog kolobong dianon bu sog kotubu' non tidu matoy bianan sog kopongandol niu dia sog dasig nog Bolakat nog Mikpongon nog mikpotubu' dianon tidu matoy. ¹³ Po' dini kitu', sog motaan nog Mikpongon, og kotubu' niu da' pa kosingkot dia sog Mikpongon po' da' amu pa tukoy ni Kristu. Og ma'ana non, pigboya'an amu pa nog dusa. Tibua numun koni, og Mikpongon, sinunu' non na amu sog kotubu' ni Kristu tidu matoy. Inompunan non na ita sog glam nog dusaanan ta. ¹⁴ Dadi, di' ita na mosugat nog polihala' nog Mikpongon minsan si'oy da' ta kunut og dan Botad kitu'. Po' inawa' non na itu' bianan sog kolansang dia ni Kristu sog kudas. ¹⁵ Bu bianan sog kopatoy non sog kudas, inimung non na nog di' mokpondag og baya' nog kodotu'an bu og glam nog kodiwotaan. Bu pitampal non na ilan bagun kotoksi'an nog ion doda' og pondag sog glam non, bianan sog kopatoy non sog kudas.

¹⁶ Dadi bila ma' nitu', na' niu potiangon ain sumila' dianiu kobal nog di' amu mogbilang nog pomali nilan koyon nog pa'ali sog pongonganon, otawaka ginumon, otawaka pa'ali sog minsan olo kologya'anoy dun, ma' nog kologya'an nilan koyon sog bata' bulan, otawaka og gli'anan nilan koyon pa'ali sog Gondow nog Pogulali. ¹⁷ Po' glam nog polomotadon koyon sagya da og nuni nog

ngon pusungu' matong nog ion non ion si Kristu. ¹⁸ Bu na' amu moit dun po' sagya ilan da mokpotopoto sabap sog ponoginopon nilan. Po' sagya ilan da og mokpopotongow. Bu sagya ilan tibua sumugyut dia sog moloikatanan. Po' dian- ilan koyon miktidu da sog sagya pikilan nog gotow bu da' doksuh non ¹⁹ po' da' ilan na singkot dia ni Kristu. Po' si Kristu og Pogbaya', pinonggi' ion sog gulu bu ita og glawas non. Dadi, bianan sog gokbitan non, og glam ta miksiningkotoy ita bu miimung ita ma' nog glegan nog Mikpongon dianita.

²⁰ Dadi bila ma' nitu', misunu' amu noma dia sog kopatoy ni Kristu nog boya'an da' amu na pogboya'oy nog pik- ilan nog sagya og ginungod otawaka og kinilawan, iduma mokokunut amu poma dia sog polomotadon nilan koyon? Ma' nion koyon, ma' pa nog dia amu sog dinunya. ²¹ Og dondagan nilan koyon nog ma' nog di' tumuyok, bu di' mogaid, bu di' minam. ²² Og polomotadon nilan koyon nog ma' nion, sagya da miktidu sog botad bu sog pogonadan nog gotow. Po' glam nog ma' nion koyon, da' kotodayan non. ²³ Tibua, og bayu'bayu' nog polo- motadon nilan mama' da nog molongas, po' polomotadon nilan koyon sagya da og dili glegan nilan sumugyut dia sog moloikatanan, bu mokpopotongow ilan nog kopokpobaba' nilan, bu og gli'inan nilan dia sog glawas nilan ompihit, saka ondi' bololaga' dianilan og maktigol nog napsu nilan.

3

Og polomotadon nog modulus

¹ Dadi, bila ma' nion nog sinunu' amu noma dia ni Kristu sog kopotubu' dianon tidu sog patoy, ngon na og bogu kotubu' niu. Dadi, sumboy og pogdopoton niu kobon non ain dia sog ditas, sog pig- dotu'an nog Mikpongon po' ditu' si Kristu pogingkud sog dapit glintu non. ² Sumboy kobon non tigbungon niu og pomikilan niu sog ain pigdotu'an nog Mikpongon kona' dia sog ain dini sog dinunya, ³ po' minatoy amu na sog dinunya. Suga'id

non, og kotubu' niu tinagu' na dia ni Kristu nog dia sog Mikpongon. ⁴ Dadi, og tantu kotubu' niu si Kristu. Bu bila ion mokpotongow mokpuli' dini, ita si'oy motongow ita dosop sumolabuk sog kotas non.

⁵ Dadi, bila ma' nion minatoy amu noma dia sog glegan niu kitu' nog din- unya, sumboy di' amu na momabal bu moginang nog duma kosipogsipog. Bu sumboy kotigolan niu og napsu niu. Bu na' amu mogabak, po' og ma'ana non mimung nog kitu' na og piktamuy niu. ⁶ Po' sabap sog kohinangan nog ma' nion koyon, ngon gondow non nog polihola'on nog Mikpongon ain moglokohinangan dun po' da' ilan pokokunut dianon. ⁷ Dini kitu', og glangka niu dia da sog polomota- don koyon nog ma' nion. ⁸ Tibua, numun koni sumboy lumota' amu na mogloko- hinangan nog ma' nog bululokowon, bu moglolingit, bu moksina, bu monompola' nog pakasi niu, bu moglambas. ⁹ Bu na' amu dosop moglinoputoy nog pakasi niu po' og ma' nion koyon, og polomotadon nog kinilawan. Po' di' amu na bosia do'itan mokokunut sog kohinangan kitu' nog pigboya'an nog dusa. ¹⁰ Po' sinuklian na og dan polomotadon niu kitu' nog pig- boya'an nog dusa, nog bogu polomotadon. Dadi, og bogu pikilan niu koyon nog da' pogboya'oy nog dusa, miongon ion tidu sog Mikpongon bu kobon non pongim- boguan non nog ma' nog bantuk non, bagun mosabut niu tokodoy pa'ali dianon. ¹¹ Og doksuh'an non, mimung da' na pogbi- gya'oy og gotowanan bila pingimboguan nog Mikpongon po' glam non migbatuk da, og Hudyu otawaka kona' Hudyu, bu ain mituk otawaka da' kotuk, bu ain mikopongadi' otawaka da' pokopongadi', bu motas nog gotow otawaka og gulipon. Po' miksolabuk ilan dia ni Kristu bu ion dia dosop sog glam nilan.

¹² Dadi, bila ma' nitu' og pigotowan amu noma nog Mikpongon nog kolola- man non nog pinili' non, sumboy mo- tongow dia sog glangka niu og glolat niu bu og tabang niu dia sog pakasi niu. Bu kobon non sungod niu ilan bu dunut kobaba' nog bolotabat niu, bu kopayat

nog ponutus niu. ¹³ Bu poglinonggungoy amu bu poginompunoy amu minsan olo og susian niu, ma' nog kopongampun nog Kounutan ta daniu. ¹⁴ Bu og kosolag non, sumboy mokilolamoy amu po' bianan sog glolaman, og glam non koni mimung ompagon og kopoksolabuk niu. ¹⁵ Bu sog kopoksolabuk niu dia sog solabuk glawas ni Kristu, binogoy non na daniu moglogomigus. Bu sumboy og kopoglogomigus niu koyon og mogbaya' daniu po' sa'an itu' inonggat non amu. Bu kobon non pokposolamat amu dianon. ¹⁶ Og pomali ni Kristu sumboy monginggamut daniu bu mogokbit daniu kobon niu momali bu mokpanad sog pakasi niu bianan sog dalom nog sabut niu. Bu bobat niu og kosanglit bu og solamat niu dia sog Mikpongon, bu og duma bobatanan pa'ali sog kinodiwata. ¹⁷ Bu minsan olo ponginangon niu otawaka og poktolu'on niu, sumboy inangon niu bianan dia sog ngalan nog Kounutan ta nog si Isus. Bu bianan dianon, pokposolamat amu dia sog Gama' ta nog Mikpongon.

Og gomba'is nog polomotadon nog poktanudanandia sog baloy

¹⁸ Dadi amu kolibunanan nog sinu-molabuk na dia ni Kristu, sumboy sumangkan amu sog duoy niu.

¹⁹ Bu amu si'oy kolokianan, sumboy kololamoy niu dosop og duoy niu bu na' amu ombolu' dianilan.

²⁰ Bu amu si'oy gombata'anan, sumboy kobon non mokokunut amu dia sog mokogulang niu po' ma' nitu' og mosulut sog Kounutan ta.

²¹ Bu amu si'oy mokogulang nilan, sumboy na' niu inangan og gombata'anan niu nog boya'an mosingmal ilan dun.

²² Bu amu si'oy og guliponanan, sumboy mokokunut amu sog glam non sog gapu' niu nog dini sog glupa'an. Bu kona' tibua sagya mokpopotongow amu nog ginang niu dianilan bagun amu kodongya'an, suga'id non, potongow niu dianilan og kopoktantu niu sog glam nog ginang niu po' ma' nitu' og kosugyut niu dia sog Kounutan ta. ²³ Bu minsan olo ponginangon niu, tigbung niu ditu' og pikilan niu

mama' nog dia niu ininang sog Kounutan ta, kona' sog sagyaotow. ²⁴ Po' kisunan niu na donsama' nog mokotabuk amu nog tumbas non daniu nog kotubu' nog da' kopus non. Po' og tantu Kounutan niu sog ginang niu, si Kristu. ²⁵ Bu ain og moglokohinangan nog molaton, ongon dosop og tumbas non dun. Po' og Mikpongon, bila mukum, ondi' nododa' mogbigya'.

4

¹ Bu amu si'oy nog togo gulipon, sumboy molongas og kopogokbit niu sog gulipon niu. Po' kisunan niu na nog amu si'oy, ngon dosop og Kounutan niu ditu' sog glangit.

Og dungag nog pomali sog glam nog poktanudanan

² Dadi og glam niu, sumboy kobon non pogyakin amu. Bu pongmohilat amu kobon niu mogyakin dunut kopoksolamat niu dia sog Mikpongon. ³ Bu pogyakinoy niu dosop ami dini po' bagun ami kobogayan nog dalan mogustal, po' bagun nami mustal og milimod kitu' tidu pa sog kobon nitu' pa'ali dia ni Kristu. Po', sabap sog kopogustal u koni, mikolobusu u tanan dun. ⁴ Sa'an itu' sumboy pogyakinan niu akon, po' bagun ku da ompodolag tokodoy og gustalan ku dun. Po' ma' nitu' og polosuku'an ku.

⁵ Bu kobon non potubudoy niu og polomotadon niu dia sog ain da' pa kitu' tabuk dia ni Kristu. Bu kobon non pongimakat amu moginang nog omba'is. ⁶ Bu og kopoktalu' niu si'oy, sumboy kobon non mosu'at bu omba'is pokinongogan po' bagun niu da ilan motabal nog motud ain moksak kitu' daniu.

Og ponogina ni Paul

⁷ Dadi, dinondag u si Tikikus mangoy dion niu. Ion og kololaman ta bu og gilug ta dosop sog tanud. Bu ion si'oy og duma nami nog sosoligan dia sog ginang nog binogoy dianita nog Kounutan ta. Ion og moguksug daniu pa'ali sog glam nog kibianbianan ku dini. ⁸ Sa'an ini sinugu' u ion mangoy dion, po' bagun niu modongog bog olo botangbotang nami

dini bu doma, bagun amu dosop kopondolo'isogan dun dianon. ⁹ Og duma non mangoy dion niu si Onisimus. Bu ion si'oy og gilug ta dosop sog tanud, nog kololaman ta nog tidu dion sog glumpuk niu. Ilan og moguksug diani u nog glam nog bianbian nami dini.

¹⁰ Bu si Aristarkus, og duma u dini sog kolobusuan, minogina ion diani u. Bu si Mark si'oy, og goguapu' ni Barnabas, minogina dosop ion diani u dion. (Bu mitabuk niu da bayu' og pomali u pa'ali dianon nog bila mian ion dion, sumboy tolima'on niu.) ¹¹ Bu si Josua nog kodua' ngalan non si Justus, ion si'oy minogina dosop diani u. Og tolu kotow da koni og salu bansa u nog bansa Hudyu nog tinumabuk na dia ni Kristu, og dinumuma dianakon mokpulong nog gustalan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. Bu kiongomu'an u sabap dianilan. ¹² Bu si Epapras si'oy nog tidu sog glumpuk niu, minogina dosop ion diani u. Ion og sosoligan dosop ni Kristu Isus. Bu kobon non monamal ion mogyakin pa'ali diani u nog bagun amu ompagon sog glam nog glegan nog Mikpongon, bu bagun dumalom og sabut niu, bu motintu na tokodoy og tud niu. ¹³ Bu kitoksi'an ku da bog andun koponamal non moginang nog kobo'isan niu. Bu kona' tibua diani u, suga'id non, asta dosop dianilan ditu' sog bonua nog Laudisia, bu bonua nog Hirapolis. ¹⁴ Bu si Luk, og polomulung kitu' nog kololaman ta dosop, bu si Dimas si'oy, minogina ilan dosop diani u. ¹⁵ Bu akon si'oy, polatas niu pa og sogina u koni dia sog pigilugan ta kitu' sog tanud ditu' sog Laudisia, bu dosop dia ni Nimpa bu og pigilugan ta sog tanud nog mokpoglumpuk moktamuy dia sog Mikpongon ditu' sog baloy non.

¹⁶ Bu bila motubus niu pogbostaoy og surat u koni, pitang niu dosop ditu' sog Laudisia sog pigilugan ta sog tanud ditu'. Bu og surat u kitu' ditu' nilan, alap niu dosop bu basta.

¹⁷ Bu talu' niu dia ni Arkipus nog sumboy doksu'on non tokodoy og ginang nog binogoy nog Kounutan ta dianon.

¹⁸ Bu akon si'oy, monogina u dosop diani u. (Akon, dili si Paul, og sinumulat nog ponogina u koni diani u.) Na' niu tokodoy poksolingowan nog dia u sog kolobusuan.

Og tulung nog Mikpongon mongon diani u.

**Og tagna' Sulat ni Paul dia
sog Poktanudanan ditu' sog
Tesalonika
Og Piuna Talu' pa'ali sog
tagna' Sulat ni Paul dia
sog Poktanudanan ditu'
sog Tesalonika**

Ngon og koliwagan bonua sog probinsia nog Masadonia, ngalan non Tesalonika. Og bonua koyon molani sog Pilipus.

Sog kodua' puli' ompanow ni Paul bu dumaanan non kitu' nog si Timuti ilan ni Silas, minumbaloy ilan bu migustal ilan nog Gomba'is nog Guksugan dia sog gotowanan sog Tesalonika. Minsan si'oy onda' ilan kobon mogonog ditu', modakol nog gotowanan og mikinongog nog gustalan nilan bu tinumud ilan dia sog Pogbaya' nog ion non si Isukristu. Tibua, ngon duma Hudiuanan nog sinusi nilan og gustalan ni Paul koyon nog miktidu sog Mikpongon. Bu mioit nilan dosop og gotow Tesalonikaanan, boya'an nog sinadan nilan si Paul bu og dumaanan non mokposakit. Dadi, minawa' ilan sog bonua koyon, mangka ilan angoy sog koliwagan bonua nog Korintu. Tibua, dangan minatong ilan na ditu', misasow og pikilalan ni Paul pa'ali sog poktanudanan kitu' ditu' sog Tesalonika. Po' gomonsunoy koyuba'an ilan nog boya'an kotolikudan nilan na dun si Isukristu. Dadi, pipanow ni Paul si Timuti posungu' ditu' sog Tesalonika mangoy tumukow bog olo na og kibotangbotangan bu og piginang nog poktanudanan ditu'.

Dangan, mikpuli' si Timuti sog Korintu, piguksugan non pa'ali sog kibotangbotangan nog poktanudanan ditu' sog Tesalonika. Dadi, landu' kosolag og posolamat ni Paul dia sog Mikpongon pa'ali sog kopongandol nilan bu glolaman nilan. Sa'an ini pinoit non og sulat non koni ditu'. Bu tinabal non dosop og sak nilan pa'ali sog kopokpuli' nog Pogbaya' nog si Isus dini. Bu tinalu' non dosop dianilan

nog sumboy kobon non sumalig ilan dia sog Pogbaya' nog si Isus minsan si'oy kilogonan ilan.

1. Og bokna nog sulat koni, 1:1.
2. Og kopokposolamat bu og kopoksanglit, 1:2-3:13.
3. Og pomali dia sog poktanudanan pa'ali sog polomotadon, 4:1-12.
4. Og pomali pa'ali sog kopokpuli' ni Kristu, 4:13-5:11.
5. Og gimpusan nog pomali ni Paul, 5:12-22.
6. Og doksu'an nog sulat koni, 5:23-28.

¹ Og sulat koni miktidu dianami nog si Paul, bu si Silas, bu si Timuti.

Bu og sulat nami koni posungu' sog poktanudanan nog mikpoglumpuk sog koliwagan bonua nog Tesalonika nog sinumolabuk na dia sog Gama' ta nog Mikpongon bu Kounutan ta nog si Isukristu.

Og tulung bu kotikna' nog pikilalan mongon dianiu dion.

Mikposolamat si Paul sabap sog kopongandolbu polomotadon nilan sog Tesalonika

² Giap nog mogyakin ami, pogyokinan nami amu kobon non bu mokposolamat ami dia sog Mikpongon pa'ali sog glam niu dion. ³ Bu sonuk nami mongadap dia sog Gama' ta nog Mikpongon, poglobiton nami amu dianon pa'ali sog kolongas nog polomotadon niu nog ma' nog ginang niu koyon nog miktidu sog kopongandol niu dianon, bu og ginang niu koyon bianan sog glolatan niu dia sog gotowanan, bu og kopoglogaga niu koyon sabap sog dodomaan niu dia sog Kounutan ta nog si Isukristu.

⁴ Pigilugan, kololaman amu nog Mikpongon, bu kosunan nami nog pinili' non amu tumabuk dianon. ⁵ Po' dangan inustalan nami amu nog Guksugan nog Gomba'is, kona' tibua sagya talu' nog inustal nami dianiu, suga'id non, mitongow niu og pagas nog Bolakat nog Mikpongon boya'an nog tinumud amu tokodoy dun. Bu mitongow niu dosop bog olo polomotadon nami kobon nami dion niu po' miimung tanan nog popia dianiu. ⁶ Bu miglogiling amu da dianami,

bu kosolag non dia sog Kounutan ta. Po' minsan si'oy landu' sinsaan niu sabap sog kotabuk niu nog gustalan nami kitu', tinolima' niu da dunut da'da'an niu nog miktidu sog Bolakat nog Mikpongon. ⁷Dadi amu si'oy, miimung amu dosop nog glogyawan dia sog glam nog tinumabuk na dia ni Isukristu dion sog bonua nog Masadonia bu sog Akaya. ⁸Bu miktidu daniu og gustalan pa'ali dia sog Kounutan ta migulit na dia sog glam nog gotowanan dia sog Masadonia bu sog Akaya. Bu kona' tibua ditu', suga'id non, diadia na midongog pa'ali sog kopongandol niu dia sog Mikpongon. Dadi, di' nami si'oy uksugan, mibantug na. ⁹Po' og gotowanan tanan miguksug dun dianami pa'ali sog kotolima' niu dianami dion, bu pa'ali dosop sog kotabuk bu kopokokunut niu dia sog Mikpongon nog og motud nog Diwata. Po' tinolikudan niu na og diwataan kitu' nog sagya da pigimungimung mangka niu sungu'oy og Mikpongon. ¹⁰Bu dodomaoy niu og pogdatong nog Bata' non nog tidu sog glangit nog pitubu' non tidu sog patoy. Po' si Isus, ion og tumabang dianita sog matong polihala' nog Mikpongon.

2

Og ginang ni Paul sog bonua nog Tesalonika

¹Dadi pigilugan, sunan niu nog da' da kobolong og gulas sinsala' nami mangoy dion niu. ²Po' sog posungu' nami kitu' dion niu, kosunan niu da og sinsaan nami sabap sog kosolapsolap nilan dianami ditu' sog Pilipus. Tibua, sabap sog tabang nog Mikpongon dianami, mibolu' ami mogustal nog Gomba'is nog Guksugan nog miktidu dianon, minsan si'oy ngon minamal sumaga' dun sabap sog ompok ilan dun. ³Po' og kopogonggat nami sog gotowanan kona' bianan sog glopangan, otawaka kona' og kopogamu' nami, otawaka og kopogakalakal nami. ⁴Suga'id non, kibogayan ami nog Mikpongon nog kopatut mogustal nog Gomba'is nog Guksugan koni. Po' og poksu'aton nami kona' og sagyaotow, suga'id non, og

Mikpongon. Po' kosunan non bog olo og dialom pikilan nami. ⁵Bu kosunan niu dosop nog da' nami pomulakmulakoy og ponolu'on nami, otawaka da' nami amu pogokalokaloy nog bagun ami mokosin dun. Og Mikpongon, ion og mokotaksi' dun dianami. ⁶Bu kona' og ponontongon nami og dongya' niu otawaka og dongya' nog дума gotowanan dianami.

⁷Sabap nog ami og sosugu'on ni Kristu, togo baya' ami bosia mongoni daniu, tibua, da' ami da poginang dun. Suga'id non, bianan sog kobaba' nog bolotabat nami daniu, domikian nog mama' ami nog gina' nog usiba'on non og gombata' non. ⁸Bu sabap sog landu' og glolaman nami daniu, linoliag ami mogustal daniu nog Gomba'is nog Guksugan nog miktidu sog Mikpongon. Bu kona' tibua og gustalan og binogoy nami daniu po' minsan og dili kotubu' nami, binogoy nami dosop daniu sabap sog bololaga' amu tokodoy dianami. ⁹Pigilugan, kotitukan niu da bayu', bog andun og tugosan nami kobon nami dion po' gobi gondow miksukat ami bagun amu da ondi' kologonan mogusiba' dianami nog kobon nami mogustal daniu nog Gomba'is nog Guksugan nog miktidu dia sog Mikpongon.

¹⁰Dadi amu, ain tinumabuk na dia ni Isukristu, og taksi' nami, nog kobon nami kitu' dion niu, og polomotadon nami modulus, bu da'idun og sila'on dianami. Bu og Mikpongon dosop og mokotaksi' dun. ¹¹Po' mitongow niu da og kopogokbit nami daniu. Og kopogokbit nami dia sog monala kotow daniu ma' nog gokbitan nog gama' dia sog dili gombata' non. ¹²Po' pondolo'isogan nami amu, bu pongomu'an nami amu, bu onggaton nami amu lumangka nog mondom kosu'atan dun og Mikpongon. Po' ion og migonggat daniu sumakup dia sog pigdotu'an non bu dia sog kotas non.

¹³Bu sa'an dosop kobon non mokposolamat ami dia sog Mikpongon, po' dangan midongog niu dianami og talu' non, tinabuk niu. Bu sa'an itu' tinabuk niu, kona' po' dia miktidu sog sagyaotow. Suga'id non, tinabuk niu itu' po' talu'

nododa' itu' nog miktidu sog Mikpongon. Bu bianan sog talu' non koyon, og Mikpongon, inangon non og ginang non daniu, ain mingandol dianon. ¹⁴ Po' amu pigilugananan ku dion, pisinsa amu nog salu bansa niu. Mama' amu dosop nog pigotowan nog Mikpongon kitu' ditu' sog bonua nog Judia nog sinumolabuk dosop dia ni Kristu Isus. Po' ilan si'oy, pisinsa ilan dosop nog salu bansa nilan nog bansa Hudyu. ¹⁵ Og Hudyuanan koyon, binunu' nilan og Kounutan ta nog si Isus. Bu kona' tibua nitu', asta pa og polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu', binunu' nilan dosop. Bu ami si'oy, sinolapsolap nilan dosop ami. Sabap dia sog kohinangan nilan koyon, onda' tokodoy kosu'atoy dun og Mikpongon dianilan, bu miimung nog da' sulut nilan nog glam nog gotow. ¹⁶ Bu binolobagan nilan bosia ami bagun ami lumota' mogustal dia sog ain kona' Hudyu nog saka, og gustalan nami kitu' mimung tanan bosia nog mogawon ilan dun tidu dia sog dusa nilan. Dadi, sabap sog kohinangan nilan koyon nog tidu pa sog kobon nitu', mitoktub nilan na inangoy og dusaanan nilan. Bu misa'ut ilan na nog polihala' nog Mikpongon.

Og kopogapas ni Paul mokpuli' sog Tesalonika

¹⁷ Dadi pigilugan, dangan miksuoy ita niu nog podali'dali', miksuoy si'oy og glawas ta niu, tibua, og pikilan ta onda' da. Landu' og gindowan nami daniu. Dadi, mogapas ami bosia mokpuli' dion niu. ¹⁸ Moleg ami bosia tokodoy mokopokpuli' dion. Labi na akon, tatap u na bosia moksipi mokpuli' dion saka binolobagan ami ni Kindagow. ¹⁹ Bila mokpuli' dini og Kounutan ta nog si Isukristu, ngon og dodomaan nami, bu da'da'an nami, bu kodongya'an ami sabap daniu dia sog sungu'an non. ²⁰ Po' amu tanan og miimung kotas nami bu og gloliag nami.

3

¹ Dadi, kobon nami kitu' ditu' sog kowagan bonua nog Atens, dangan da' nami na kogaga nog di' nami na modongog og

dongogan pa'ali daniu, mipikil nami nog ombagak ami ditu' ² po' pipangoy nami si Timuti dion niu. Si Timuti si'oy og gilug ta dosop sog tanud bu og duma nami mokpulong nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. Bu sa'an dinondag nami ion mangoy tumikul dion niu, bagun da pododungag og kopongandol niu, bu bagun da kopondolo'isogan amu bianan dianon, ³ bu bagun amu dosop di' gumuya' sabap sog sinsaan niu koyon. Po' kisunan niu na nog ma' nitu' doda' og baya' nog Mikpongon nog kobianbianan ta. ⁴ Po' kobon nami kitu' dion niu, kobon non poktolu'on nami daniu nog ita koni pokposinsaon ita nododa'. Bu kisunan niu na numun koni po' mituman na. ⁵ Dadi sa'an itu', dangan da' u na kogogaoy nog di' u modongog pa'ali daniu, pipangoy u si Timuti dion niu mangoy tumikul bog olo na og bayu' nog kopongandol niu. Po' dolohiton u dun nog gomonsunoy di' amu mokogaga sog pongyuba' ni Kindagow nog boya'an da' doksu'an nog piginang nami kitu' daniu dion.

Og mokopondolo'isog pa'ali sog guksugan ni Timuti

⁶ Bu kodotongoy pa ni Timuti dini nami tidu dion niu bu omba'is og guksugan non pa'ali sog kopongandol niu dia sog Mikpongon bu glolaman niu dia sog pakasiotow niu. Bu sinuksugan non dosop dianami nog kobon non loliagon amu da mopikil dianami. Bu og gindowan niu dow dianami ma' da nog gindowan nami kitu' daniu. ⁷ Dadi pigilugan, kobon nami dini sog dialom nog pihit bu sinsaan koni, dangan midongog nami nog ma' nion og kopongandol niu, kipondolo'isogan ami tokodoy dun ⁸ bu mibogbad og pikilan nami dun po' sabap sog ompagon da og kosolabuk niu dia sog Kounutan ta. ⁹ Dadi sa'an numun koni, mokopokposolamat ami dia sog Mikpongon pa'ali daniu bu sabap daniu mogda'da' ami dia sog sungu'an non. ¹⁰ Dadi, gobi gondow mogyakin ami nog mokopoktongow ita pa niu puli' po' bagun kotoktuban ain

pianad nami kitu' pa'ali sog tud niu dia sog Mikpongon.

¹¹ Dadi, pongonion nami sog Mikpongon, og Gama' ta bu sog Kounutan ta nog si Isus nog kobogayan ami nog molongas nog dalan posungu' dion niu. ¹² Bu pongonion nami dosop dia sog Kounutan ta nog posisaya' non dungagoy og kopokilolamoy niu bu asta dosop sog duma gotowanan mama' nog glolaman nami diani. ¹³ Bu popogonon non dosop og dialom pikilan niu bagun amu modulus bu mimung nog da' sila'on diani dia sog sungu'an nog Gama' ta nog Mikpongon sog tang nog mokpuli' og Kounutan ta nog si Isus bu dunut glam nog gla'ayatanan non.

4

Og polomotadon nog kosu'atan og Mikpongon dun

¹ Dadi pigilugan, pimolian nami na amu pa'ali sog polomotadon kitu' nog kosu'atan og Mikpongon dun bu inunut niu da. Tibua minsan si'oy ma' nitu', sog gimpusan, pongonion nami dosop numun koni diani nog sabap sog kopoksolabuk ta dia sog Kounutan ta nog si Isus, posisaya' pogdungag og kopogunut niu. ² Po' kisunan niu na og pomali nami kitu' diani bianan sog baya' nog Kounutan ta nog si Isus.

³ Po' og kolegan nog Mikpongon diani nog sumboy modulus amu nododa' dianon bu mogolig amu tokodoy nog poginangon koyon nog molaton nog mama' nog momabal. ⁴ Po' sumboy amu og kolokian, moto amu mogoit nog duoyan niu bagun da di' amu sila'on, bu mimung pogodaban og duoyan niu. ⁵ Bu na' amu moglogiling sog ain ondi' koyon mokotigol nog napsu nilan po' og gotowanan koyon nog ma' nion, di' nilan kilolaan og Mikpongon. ⁶ Dadi pa'ali dini, sumboy da'idun diani og moginang nog ma' nini koni dia sog pigilugan non sog tanud, otawaka mogbigya'bigya' dia sog pakasi non. Po' ain moglokohinangan nog ma' nion koyon, og Pogbaya' og mokposakit dun. Po' ma' nitu' pidonsama'

nami tumalu' diani. ⁷ Po' og Mikpongon, onda' non ita onggatoy moginang nog kosipogsipog, suga'id non, og ginonggatan non dianita og moginang nog kodulusan. ⁸ Dadi, ain og di' tumolima' nog pomali koni, og da' non tolima'oy kona' og sagmaotow, suga'id non, og da' non tolima'oy og Mikpongon nog migbogoy diani nog Bolakat non.

⁹ Dadi, pa'ali sog glolaman niu dia sog pigilugan niu sog tanud, di' amu na si'oy pomolian dun sog sulat u koni. Po' pimali na nog Mikpongon diani. ¹⁰ Bu ininang niu na tanan dia sog pigilugan niu sog tanud dion sog susulan nog Masadonia. Tibua, minsan si'oy ininang niu na, pongonion nami bosia diani nog posisaya' pogdungag og glolaman niu bu og glolat niu dianilan.

¹¹ Dadi, pogapas amu mogonong nog motikna' og pikilan niu. Bu na' amu mogbaya' nog ginang nog duma niu, suga'id non, pogusaha amu nog dili diani ma' nog pimali nami kitu' donsama' diani ¹² po' bagun amu pogbotadan nog ain og da' pa' tabuk dia ni Isus, bu bagun amu dosop ondi' mongangad nog kotubu'an niu dia sog dumaan niu.

Og kopokpuli' nog Kounutan ta

¹³ Dadi pigilugan, og kolegan nami bosia diani nog mosabut niu pa'ali sog ain gotowanan kitu' nog mikpomatoy na bagun amu di' lumangos mama' nog gotowanan kitu' nog da' dodomaan nilan. ¹⁴ Po' og tud ta, nog si Isus minatoy mangka kotubu' puli'. Dadi sabap ditu', tinumud ita dosop nog, og Mikpongon, podunuton non dosop dia ni Isus ain mikpomatoy na kitu' nog sinumolabuk na dianon. ¹⁵ Og pigustal nami koni diani numun kitu', og dili talu' nog Kounutan ta. Ain totubu' pa' sog matong gondow nog kopokpuli' nog Kounutan ta, ondi' ilan moguna lumumpak dianon dia sog ain mikpomatoy na kitu'. ¹⁶ Po' ma' nini. Og dili Kounutan ta og posungu' tumona' dini dunut og mosikad nog gonek nog dondagan bu og tawag nog kounutan nog moloikatanan nog Mikpongon dunut og gonek nog tombuli' nog Mikpongon

bu mangka ain mikpomatoy kitu' nog sinumolabuk na dia ni Kristu, moguna ilan mogbuat tidu sog patoy ¹⁷ mangka pa tondug ain og totubu' pa sog gondow koyon. Bu mogdunut ita nilan miknat dia sog ginampol lumumpak sog Kounutan ta dia sog gawang. Dadi tidu dion, dia ita na non asta sog da' kopus non. ¹⁸ Dadi, pogdinolo'isogoy amu bianan sog kogamit niu og gustalan koni.

5

¹ Dadi pigilugan, di' nami na si'oy amu sulatan pa'ali sog gondow kitu' nog pogdatong nog Kounutan ta dini, ² po' kosunan niu na nog, og gondow kitu' nog kopokpuli' non dini, motokow mama' nog kotua' nog polonakow. Dadi, kotokowan gotowanan dun. ³ Mama' dosop nog bodos nog gomonsunoy pa ponokitan na. Po' sog tang koyon mokpoktalua' og gotowanan nog da' supisupi nilan, saka gomonsunoy pa dotongan ilan na nog gla'at, bu da'idun og pologuyan nilan dun.

⁴ Tibua amu pigilugan, onda' amu na dia sog kodoloman, po' misabut niu na pa'ali sog kopokpuli' non. Dadi, bila matong og gondow kitu', mama' si'oy nog kotua' nog polonakow, ondi' amu na motipu dun. ⁵ Po' pigotowan amu na nog dolag bu og gondow. Di' amu mama' nilan nog, og pigotowan ilan pa dia sog dolom bu gobi. ⁶ Dadi, sumboy di' ita moglogiling dianilan moktulugtulug. Suga'id non, sumboy mongmohilat ita. Bu sumboy dosop moto ita mogokbit nog polomotadon ta. ⁷ Po' og gobi og timpu nog poktulug nog gotow bu og timpu dosop nog poglangulangu nog gotow. ⁸ Tibua, pigotowan ita nog gondow. Dadi, sumboy moto ita mogokbit nog polomotadon ta. Bu sumboy popogonon ta og kopongandol ta sog Mikpongon. Bu lumolat ita dia sog pakasiotow ta. Po' ma' nitu' mimung nog taming sog glawas ta. Bu og dodomaan ta kitu' nog tobangan non ita tidu sog polihala' nog Mikpongon, mimung ma' nog saduk ta dia sog pogbunu'an. ⁹ Og Mikpongon, da non ita pili'oy nog bagun ita mosinsa

sog polihala' non. Suga'id non, og tugyu non dianita, tobangan non ita bianan dia sog Kounutan ta nog si Isukristu. ¹⁰ Po' sa'an itu' sinoliuan non ita sog patoy po' bagun da, bila mokpuli' ion, totubu' ita pa otawaka minatoy ita na, motubu' ita da bu mokunul ita non. ¹¹ Dadi bila ma' nitu', sumboy og kopogdinolo'isogoy bu og kopoktinobangoy niu, ondi' niu lota'an.

Gimpusan nog pomali ni Paul

¹² Dadi pigilugan, pongonion nami dianiu nog pogodaboy niu ilan nog pigilugan niu sog tanud, ain og miglokounutan kitu' dianiu dia sog kopoktanud niu bu og momali kitu' dianiu. Po' miksolitugos ilan moginang dion niu. ¹³ Dadi, pogodaboy niu tokodoy ilan bu kololamoy niu ilan sabap sog ginang nilan koyon. Bu sumboy moglogomigus amu.

¹⁴ Pongonion nami dianiu nog podon-soma'on niu tumalu' dia sog ain mokolola'anan kitu' nog sumboy moksolitugos ilan. Bu ain sop og mosayu kitu' kosusa, pondolo'isogoy niu. Bu ain sop og moguya' kitu', tobangoy niu dosop ilan. Bu sumboy ompayat dosop og ponutus niu sog glam non. ¹⁵ Bu sumboy di' amu dosop moksini'oy moginang nog molaton, suga'id non, pogapas amu moginang nog molongas dia sog pakasi niu bu asta sog glam nog gotow.

¹⁶⁻¹⁸ Ma' nini og kolegan nog Mikpongon dianiu, sog ain sinumolabuk na dia ni Kristu Isus, sumboy mogda'da' amu kobon non, bu pogyakin amu kobon non, bu minsan si'oy olo og kibotangbotangan niu sumboy mokposolamat amu dun dia sog Mikpongon.

¹⁹ Bu na' niu soga'on og glegan nog Bolakat nog Mikpongon dianiu. ²⁰ Bu na' niu dosop poksudi'sudi'an ain og momitua. ²¹ Suga'id non, pokilaila niu mahatul og glam non. Ain molongas kitu' tolimala' niu, ²² tibua, pogolig amu dia sog glam nog ginis ginis nog ginang nog molaton.

²³ Dadi, Mikpongon og mogbogoy dianita nog kotikna' nog pomikilan, bu pongonion nami dianon nog polonu'on non amu tidu dia sog pikilan niu asta sog

glimukud niu bagun da sog matong na og gondow nog kopokpuli' nog Kounutan ta nog si Isukristu, da'idun da og sila'on non daniu. ²⁴ Og Mikpongon, og migonggat daniu, og tumuman dun. Po' ion kopongondolan tokodoy.

²⁵ Dadi pigilugan, pogyokinoy niu dosop ami. ²⁶ Bu bila moglumpuk amu, golun niu og pigilugananan niu sog tanud bianan sog galok nog kopomogilug. ²⁷ Bu bianan dia sog baya' nog Kounutan ta, dondagon ku daniu masta og sulat koni sog glam nog pigilugananan ta dion, sog tanud.

²⁸ Bu og tulung nog Kounutan ta nog si Isukristu mognong daniu.

**Og kodua' Sulat ni Paul dia
sog Poktanudanan ditu' sog
Tesalonika
Og Piuna Talu' pa'ali sog
kodua' Sulat ni Paul dia
sog Poktanudanan ditu'
sog Tesalonika**

Og gotowanan nog poktanudanan dia ni Isukristu ditu' sog Tesalonika misasow ilan, po' mibabong og pikilan nilan pa'ali sog kopokpuli' ni Isukristu. Og duma, mikpoktalu' ilan nog mikpuli' na dow ion dini. Dadi, sa'an ini pinoit ni Paul og kodua' surat non koni po' posunon non dianilan nog mangka si'oy pokpuli' dini og Kounutan nog si Isukristu, og gotowanan, landu' na og kopoginang nilan nog sinoitan sabap sog ponulu' nog sala kotow kitu' nog landu' bolodusaoy. Ion, modasig og kopogbanta non dia ni Kristu. Pidonsama' ni Paul tumalu' sog poktanudanan dia sog Pogbaya' nog si Isus, nog di' ilan moglola'lola'. Tinolu'an non ilan nog moginang ilan bagun ilan da ompotubu' og dili glawas nilan. Bu sumboy dosop mokpopagon ilan sog tud nilan dia ni Isukristu, minsan si'oy mokobian ilan nog posakit sabap sog kopoktamuy nilan. Tibua, bianan sog gipatan nog Mikpongon dianilan, og Mikpongon da og sumuli' dun sosuku og mikposakit koyon dianilan.

1. Og bokna nog surat koni, 1:1-2.
2. Og kopokpotas bu og kopogdongya', 1:3-12.
3. Og pomali pa'ali dia sog kopokpuli' ni Kristu, 2:1-17.
4. Og pomali dia sog poktanudanan pa'ali sog molongas nog polomota-don, 3:1-16.
5. Og doksu'an nog surat koni, 3:17-18.

¹ Og surat koni miktidu dianami nog si Paul, si Silas, bu si Timuti.

Bu og sinulat nami koni posungu' sog poktanudanan nog mikpoglumpuk dia sog koliwagan bonua nog Tesalonika, nog

sinumolabuk ilan na sog Gama' ta nog Mikpongon bu sog Kounutan ta nog si Isukristu.

² Og tulung bu og kotikna' nog pikilan mongon daniu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu sog Kounutan ta nog si Isukristu.

Og posolamat bu og gyakin

³ Pigilugan, sumboy doda' mokposolamat ami kobon non dia sog Mikpongon pa'ali daniu po' posisaya' kopagon og kopongandol niu dianon bu pododungag dosop kobon non og kopoglinolamoy niu dia sog pakasi niu. Sa'an itu' omba'is doda' nog mokposolamat ami dun. ⁴ Bu sa'an itu' pogbonsagon nami dosop amu dia sog duma piglumpukanan nog poktanudanan nog og kopongandol niu ompagon tokodoy bu mikogaga amu da dia sog glam nog posakit bu og suloy daniu dion.

⁵ Og glam non koyon og tanda' nog modulus doda' og koukuman nog Mikpongon. Po' og doksu'an nog sinsaan niu koyon mimung tanan nog ompatut amu sumakup dia sog pigdotu'an non. Sa'an itu' misinsa amu dun numun koni. ⁶ Bu bianan dosop sog kodulus nog koukuman non, ain mokposinsa kitu' daniu, pobianan non dosop ion nog sinsaan. ⁷ Bu pulolion non da amu dia sog sinsaan. Bu asta ami dosop. Inangon non ini bila potongowon non na og Kounutan ta nog si Isus tidu sog glangit dunut og moloikatanan nog modasig bu og gliga' nog gapuy. ⁸ Polihola'on non ain og momungyas dia sog Mikpongon bu ain ondi' mokokunut sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog Kounutan ta nog si Isus. ⁹ Og polihala' non dianilan, lo'aton non ilan asta sog da' kopus non, bu pintu'on non ilan dia sog sungu'an nog Kounutan ta bu sog landu' nog koba'is nog kopogbaya' non. ¹⁰ Glam non koni motuman sog gondow kitu' nog kopokpuli' non. Po' sog kopokpuli' ni Isukristu dini, pogodaban ion nog glam nog pigotowan non. Bu potason ion nog glam nog ain tinumud dianon. Bu amu si'oy, mokpotas amu dosop dianon po' tinumud amu dosop nog gustalan nami koni daniu.

¹¹ Dadi sa'an itu', pogyokinan nami amu somul non dia sog Diwata ta bu pongonion nami dianon nog imungon non amu nog ompatut amu dia sog in-onggatan non kitu' dianiug nog kolegan non nog kopoglokotubu' niu. Bu bianan sog Bolakat non, tumanon non og glam nog glegan niu kitu' nog molongas og tугуу non, bu doksu'an dosop nog ginang niu kitu' nog sabap sog kopongandol niu dianon. ¹² Sa'an mogyakin ami nog ma' nini po' bagun og ngalan nog Kounutan ta nog si Isus kosonglitan dun sabap dianiug. Bu amu si'oy, kodongya'an amu dosop sabap sog kosolabuk niu dianon, bianan sog tulung nog Diwata ta bu og Kounutan ta nog si Isukristu.

2

Og gindanan nog kopokpuli' ni Isukristu

¹ Dadi pigilugan, pa'ali sog kopokpuli' nog Kounutan ta nog si Isukristu dini bu og kopokpolumpuk non dianita dianon, pongonion nami dianiug ² nog di' amu mosompun kobabong, otawaka mosompun kosusa nog minatong na dow og Gondow nog Pogbaya'. Po' ngon dow gotowanan nog miktalu' nog ami dow miguksug dun otawaka mimitua, otawaka sinumulat dun. ³ Na' amu tokodoy kolimbungan nog minsan sima og moktalu' dun nog ma' nitu'. Po' mangka si'oy datong og Gondow nog Pogbaya', motongow ta poguna nog landu' tokodoy kopongantu nog gotowanan dia sog Mikpongon. Bu ngon dosop sala kotow nog tumua' nog landu' bolodusaoy. Ion non itu', og doksu'an non og gla'at, asta sog da' kopus non. ⁴ Po' ontuan non og glam nog kodiwotaan, bu ain piktamuy nog gotowanan, bu potason non tanan og dili glawas non dia sog glam nilan. Bu kona' tibua nitu' inangon non. Po' mangoy dosop ion ditu' sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka ion ingkud ditu', mangka non pulonagoy sog gotowanan nog ion og tantu Diwata.

⁵ Kolobotan niu da bayu' og piktalu' u kitu' nog kobon ku dion niu, pa'ali sog ma' nion koyon. ⁶ Tibua, asta pa

numun koni, di' non pa itu' minang. Bu kisunan niu da bog olo og kionggan non. Po' tumua' ion sog matong na og tang non kitu'. ⁷ Po' numun koni miktolipun na moglilow og kopongantu nog gotowanan kitu' nog mibuni. Tibua, bila mawa' na og mikangga' kitu' dianon, mangka pa poglaktod og kopongantu nog gotowanan kitu'. ⁸ Bu tubus nitu', potongowon og gotow koyon nog landu' bolodusaoy. Bu matoy ion nog sagya da og talu' nog Kounutan ta nog si Isus. Bu mogla'at ion nog silow nog bayu'bayu' ni Isukristu bila matong na ion. ⁹ Sog da' pa datong og Kounutan ta, og gotow koyon nog landu' bolodusaoy, mokpotongow ion nog bolakat nog Soitan, bianan dia sog gininisan nog ponginangon non nog gloput nog kosobu'sobu'. Bu modakol og gingyata'anan non, ¹⁰ bu gininisan nog kohinangan nog sinoitan, boya'an kolimbungan dun ain posungu' kitu' sog gla'at. Sa'an itu' mogla'at ilan dun po' da' nilan tolima'oy bu posolobukoy dia sog pikilan nilan og Guksugan kitu' nog motud nog bagun ilan bosia mogawon dun tidu sog dusa nilan. ¹¹ Dadi sabap ditu', linguton ilan nog Mikpongon bagun ilan tumud nog gloput. ¹² Dadi, og doksu'an non, polihola'on glam nilan dun nog Mikpongon po' da' ilan tud nog motud. Suga'id non, linoliag ilan moginang nog molaton.

Pokpopagon amu sog kopongandol niu

¹³ Dadi amu pigilugan, og kololaman nog Kounutan ta, sumboy doda' mokposolamat ami kobon non dia sog Mikpongon pa'ali dianiug po' tidu pa sog tolipunan, pinili' non amu bagun amu motabang tidu sog dusa niu bianan sog ginang nog Bolakat nog Mikpongon nog monglonu' dianiug, bu bianan dosop sog tud niu sog motud. ¹⁴ Po' dia sog Gomba'is nog Guksugan nog pigustal nami dianiug, midongog niu og gonggat nog Mikpongon dianiug, sumolabuk dia sog kotas nog Kounutan ta nog si Isukristu. ¹⁵ Dadi pigilugan, popagon niu og tud niu bu ponamal amu moktulik dia sog motud nog pianad nami kitu' dianiug nog pibian nami dia sog gustalan bu sog sulat.

¹⁶ Dadi, og Kounutan ta nog si Isukristu bu og Gama' ta nog Mikpongon og linumolat dianita. Bu sabap sog tulung non, kipondolo'isogan ita kobon non bu molongas og dodomaan ta. ¹⁷ Og pongonion nami dianon nog pondolo'isogan non amu, bu popogonon non dosop amu bagun amu kobon non mokopoginang nog molongas nog ginang, bu moktalu' nog molongas nog talu'.

3

Pogyokinoy niu pa ami

¹ Sog gimpusan, pigilugan, pogyokinoy niu pa ami solian ami mogustal nog talu' nog Pogbaya' bagun modali' kopulonag dia sog gotowanan, bu bagun nilan dosop tolima'on mama' nog kotolima' niu kitu' dun. ² Bu pogyokinoy niu dosop ami nog owa'on non ami dia sog kohinangan nog mokolaton nog gotowanan koyon dini po' kona' da glam nog gotowanan og tinumud pa'ali sog Kounutan ta. ³ Tibua, og Kounutan ta og kopongondolan bu ion mokpopagon dianiu, bu ion mogipat dianiu dia ni Kindagow. ⁴ Bu bianan sog kopoksolabuk ta dia sog Kounutan ta, sumalig ami dianiu nog mononayun og kopoginang niu nog dondagan nami kitu' dianiu. ⁵ Bu pongonion nami dia sog Kounutan ta nog ponulu'an non amu sog kodalom nog sabut pa'ali sog glolaman nog Mikpongon dianiu. Bu mokogaga amu mama' ni Kristu.

Og podonsama' sog gotow nog molola'

⁶ Dadi pigilugan, dondagon nami amu bianan sog baya' nog Kounutan ta nog si Isukristu, nog pogolig amu dia sog ain pigilugan ta kitu' sog tanud nog mokolola', bu ain onda' kitu' pokokunut nog pinanad nami kitu' dianilan. ⁷ Po' sunan niu nog sumboy moglogiling amu nog polomotadon nami. Po' da' ami poglola'lola' kobon nami kitu' dion niu. ⁸ Bu ain migbogoy dianami, sinugdaan nami da ilan. Gobi bu gondow miksukat ami po' bagun amu ondi' kologonan mogusiba' dianami. ⁹ Mogusoy da bosia bila sagya tobukon nami ain tabang niu kitu' dianami. Tibua, sa'an da' nami

inangoy nog ma' nitu', sog kobon nami kitu' dion niu, bagun da mimung nog ami og poglogilingan niu. ¹⁰ Po' kobon nami kitu' dion niu, pidonsama' nami na tumalu' dianiu nog mama' nini, "Bila og gotow nog ompok mogusaha, sumboy di' pokpakanon."

¹¹ Po' midongog nami nog ngon dow gotowanan dion niu nog molola' nog di' ilan moksukat, suga'id non, ginangon nilan da' lual sog mogbaya' sog ginang nog duma nilan. ¹² Dadi, bianan sog baya' nog Kounutan ta nog si Isukristu, ain pigilugan ta kitu' sog tanud nog moginang nog ma' nion koyon, podonsoma'an nami tumalu' nog sumboy mogusaha ilan bu mogusoyusoy ilan na moglokotubu'.

¹³ Bu amu sop pigilugan, na' amu tokodoy motonop moginang nog ain molongas nog ponginangon. ¹⁴ Bu bila ngon dianiu nog ondi' mokokunut nog pomali nami koni dini sog surat nami koni, posun niu dia sog kodokolan mangka niu ion pogolig bagun ion kosipogan dun. ¹⁵ Tibua minsan si'oy ma' nitu', na' niu da ion pikilon nog banta niu, suga'id non, pomoliy niu ion nog kolola' non koyon ma' nog kopomali niu dun nog dili gilug niu.

¹⁶ Dadi, og Pogbaya' nog ion og poktiduan nog kotikna' nog pomikilan, kobon non mogbogoy dun dianiu sog minsan olo kibianbianan niu. Ion non ion og Kounutan ta nog mognong dia sog glam niu.

¹⁷ Akon si Paul, og ponogina u koni dianiu, akon og dili sinumulat dun. Po' ma' nini og tanda' nog akon doda' og piktiduan nog surat koni.

¹⁸ Og tulung nog Kounutan ta nog si Isukristu mongon dia sog glam niu.

Og tagna' Sulat ni Paul dia ni Timuti Og Piuna Talu' pa'ali sog tagna' Sulat ni Paul dia ni

Og sulat koni pinoit ni Paul posungu' ditu' ni Timuti nog gotow Listra bu molobud pa ion. Og Listra koni og koliwagan bonua nog misakup sog Bata'bata' Asia. Og gina' ni Timuti og Hudiu nog ngalan non si Eunis. Og gama' non og Girik.

Sog kodua' puli' ni Paul ompanow mogustal nog Gomba'is nog Guksugan, mikpuli' ion sog koliwagan bonua nog Listra. Pinitang non si Timuti og dumuma dianon. Si Paul, kisu'atan tokodoy nog polomatadon ni Timuti, boya'an nog inimung non tanan ion ma' nog dili bata' non. Dangan og tinonan na nog mogunutunut si Timuti dianon, modakol sop og mianad non mahatul dia ni Paul. Tubus nitu', ngon og tang non nog tinolu'an non si Timuti nog ombagak sog Epikus po' pogusiba'on non og poktanudanan ditu' bu sog bonuaanan koyon sog glumibut non.

Dangan minatong si Paul ditu' sog Masadonia, mikpoit ion nog sulat ditu' ni Timuti bagun da kopondolo'isogan ion dun bu monamal mokpanad nog motud nog pogonadan nog tidu dia sog Kounutan nog si Isus. Tinalu' non dia ni Timuti nog sumboy pomagon non og poloponadanan koyon dion nog di' motud. Bu sumboy momili' ion nog molongas nog gotow og mogokbit nog poktanudanan dia ni Isukristu. Bu sumboy mokpotubud ion sog glam nog ginangon non. Bu sumboy ondi' ion mosipog mokpanad sog duma, minsan si'oy molobud pa ion.

1. Og bokna nog sulat koni, 1:1-2.
2. Og pomali pa'ali sog poktanudanan bu og polongokbit dianilan, 1:3-3:16.
3. Og pomali dia ni Timuti pa'ali dia sog ginang non, 4:1-6:21.

¹ Akon si Paul, og mikpoit nog sulat koni. Og sosugu'on u ni Kristu Isus bianan sog baya' nog Mikpongon nog ion og Polonabang ta, bu bianan dosop sog baya' ni Kristu Isus nog ion og dodomaan ta.

² Og sulat u koni posungu' dion nika, Timuti, po' ika og tantu bata' u dia sog tanud.

Og tulung, bu glolat, bu kotikna' nog pikilan mongon dianika tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu sog Kounutan ta nog si Kristu Isus.

Sumboy pomagon ain og poloponadanan koyonnog di' motud

³ Ma' nog pimilin ku kitu' dianika sog kogonat u kitu' posungu' ditu' sog bonua nog Masadonia, pogonong a pa solianlian dion sog koliwagan bonua koyon nog Epikus. Po' ngon gotowanan dion nog mikpanad nog da' kunut dia sog motud. Dadi, sumboy pomag mu ilan dun, ⁴ po' bagun ilan lumota' mokpanad nog gusulan koyon pa'ali dia sog pikpongkatan nog mokogulanganan nilan kitu' kobon nitu' nog di' mogdoku'an, bu sagya kigulangoyanan nilan kitu'. Po' og doku'an nog ma' nion koyon, og susian, bu ombagla og sabut nog gotowanan pa'ali sog glegan nog Mikpongon dia sog gotowanan po' kitu', bianan da dia sog kopongandol ta dianon. ⁵ Sa'an pomag mu tokodoy ilan po' bagun nilan da ompikil og tantu glolaman nog miktidu kitu' dia sog omba'is bu kolonu' nog pikilan, bu asta sog kotintu nog kopongandol. ⁶ Po' ngon gotowanan dion nog misuoy sog ma' nion koyon bu mangka ilan pokpanad nog da' kitu' sagnat non. ⁷ Po' moleg ilan bosia mimung nog poloponad nog botad nog pilatas dia ni Muses. Saka onda' nilan tanan kosabut bog olo og ma'ana nog poktolu'on nilan koyon, otawaka og dili pikpanad nilan koyon nog sinoligan nilan tokodoy.

Og potugyuan nog Botad kitu' nog pilatas ni Muses

⁸ Po' kosunan ta nog og Botad koyon nog pilatas dia ni Muses, omba'is bila gomiton ta sog ain og potugyuan dun. ⁹ Bu kosunan ta dosop nog og Botad koyon onda' imungoy sog gotowanan kitu' nog

midulus. Suga'id non, inimung ion sog ain gotowanan kitu' nog da' pokokunut sog Botad, otawaka og polongantu kitu' dia sog Botad. Bu inimung dosop ion dia sog gotowanan kitu' nog di' mogadab dia sog Mikpongon, otawaka bolodusaon, bu sog gotowanan kitu' nog onda' kodulus, otawaka kona' polotamuy, bu sog gotowanan kitu' nog polomunu', bu og gotowanan kitu' nog minsan og gina'ama' nilan mogonop nilan bunu'oy. ¹⁰ Bu inimung ion sog ain og pomogduoyanan kitu' nog mogbabal ilan nog kona' nilan dili og duoy, bu sog ain pogbobalon nilan kitu' og pakasi libun otawaka pakasi laki nilan, otawaka sog gotowanan kitu' nog polomihag, bu sog gotowanan kitu' nog mokoloput, bu monaksi' nog di' motud, otawaka sog ain moglokohinangan kitu' nog di' dumalan dia sog pogonadan kitu' nog motud. ¹¹ Po' og pogonadan koyon nog pigolong, dumalan dia sog Gomba'is kitu' nog Guksugan nog inuakil mogustal dianakon nog Mikpongon. Og Gomba'is koyon nog Guksugan, ion non ion pa'ali dia sog kotas bu koba'is nog Mikpongon.

Og tulung nog Mikpongon dia ni Paul

¹² Dadi, posolomatan ku og Kounutan ta nog si Kristu Isus nog ion og mikpopagon dianakon po' inimung non akon nog sosoligan non. Po' initung non akon nog mokokunut u dianon nog boya'an binogayan non akon nog ginang moginang nog ginang non koni. ¹³ Minsan si'oy dini kitu' sog da' u pa solabuk dun dia ni Kristu, pigloka'loka'an ku ion, bu pikposokitan ku ion, bu pigbolu'an ku dosop og pigotowan non. Tibua, milolat da ion dianakon. Po' da' u kosunoy og kohinangan ku kitu' nog molaton, po' da' u pa tud dianon. ¹⁴ Bu landu' kosolag og tulung nog Kounutan ta dianakon. Bu tinobangan non dosop akon mongandol dianon bu molalam sog pakasiotow u, po' ma' nitu' mongon dia sog ain sinumolabuk dia ni Kristu Isus.

¹⁵ Og talu' koni kopongondolan bu sumboy tudon, nog sa'an si Kristu Isus minangoy dini sog dunya koni bagun non mogawon og gotowanan tidu sog dusaanan ni-

lan, labi na ma' nakon, nog bolodusaon u bosia sog glam non. ¹⁶ Tibua, minsan si'oy bolodusaon u sog glam non, sa'an linolatan non da akon, po' bianan ditu' pitampal ni Kristu Isus bog andun kopayat og ponutus non, bu inimung non akon og pononggi'an dia sog ain posungu' kitu' tumabuk dianon, bu mangka pokotabuk nog kotubu' kitu' nog da' kopus non. ¹⁷ Dadi, og gadab bu og kotas dia sog Datu' nog da' kopus non, nog ion ondi' matoy, ion ondi' motongow, bu da'idun lual Diwata lual da ion asta sog da' kopus non. Amen.

¹⁸ Timuti, og bata' u ika, uokilon ku na dianika og dondagan ku koni, po' dumalan da ini dia sog pitua kitu' pa'ali dianika dini kitu'. Imung nika itu' nog bosi mu dia sog molongas nog ginang nog binogoy nog Mikpongon dianika. ¹⁹ Pogopasoy mu og tud mu dia ni Kristu bu og pikilan nog molonu'. Po' ngon duma gotowanan nog da' nilan unutoy og ma' nitu' nog boya'an mibolong na og kopongandol nilan dun. ²⁰ Dua' kotow dianilan, si Himaneus ilan ni Aleksander. Inuakil u na ilan dia ni Kindagow po' bagun ilan mosabut nog sumboy ondi' ilan moglaka'laka' dia sog Mikpongon.

2

Og pomali pa'ali sog kopoktamuy

¹ Dadi, sog tigana' ma' nini og kolegan ku dianiu nog, og glam nog gotow pogyokinan niu bu pokposolomatan niu dia sog Mikpongon. Bu ain og kulang dianilan, pongoningoni niu dia sog Mikpongon. ² Sumboy pogyokinan niu dosop og kodotu'ananan bu ain og togo baya' po' bagun da motikna' og kopogonong ta bianan sog kopongdiwata ta bu sog kolongas nog polomotadon ta. ³ Dadi, bila ma' nitu' og poginangon ta, og molongas, bu kosu'atan dosop og Mikpongon dun nog ion og Polonabang ta. ⁴ Po' og kolegan non, glam nog gotowanan, mogawon ilan tidu sog baya' nog dusa bu kongonan ilan nog sabut pa'ali dia sog motud. ⁵ Og Mikpongon solabuk da. Bu si Kristu Isus, linogdoy non ginungod. Bu sala

non da og mingingolot dia sog gotowanan bu sog Mikpongon. ⁶ Po' inatas non bunu'on bagun molokat og gotowanan tidu dia sog baya' nog dusa nog mitang sog glegan nog Mikpongon. Ion non ion og gindanan nog glegan nog Mikpongon nog glam nog gotowanan motabang dia sog dusaanan nilan. ⁷ Dadi sabap ditu', inimung non akon nog sosugu'on non, bu og polopanad dia sog gotowanan nog kona' Hudyu, bagun ilan da mokodongog nog gustalan koni nog motud pa'ali sog Mikpongon. Og talu' u koni motud. Kona' sagya pigimungimung.

⁸ Dadi, sog ainain nog glumpuk niu, og kolegan ku dia sog kolokianan nog mogyakin ilan. Ain molonu' pikilan nilan dia sog Mikpongon inaton nilan komot nilan mogyakin nog da'idun susian nilan otawaka glolingit nilan.

⁹ Bu og kolibunanan sop, og kolegan ku dun nog mokpotubud ilan nog kopogimakoy nilan. Bu pokpodapodaon nilan og kopoglolibun nilan. Bu di' nilan ponulopidon og buk nilan. Bu di' nilan dosop pomulowanan otawaka pomotangan nog mutia' og dili glawas nilan. Bu di' ilan monapot nog mokologan. ¹⁰ Suga'id non, og kolongas nilan dia kotongow sog polomotadon nilan nog duma'it dia sog ponolu'on nilan nog ilan doda' polotamuy dia sog Mikpongon.

¹¹ Bu solian momali og gotow, og kolibunanan, di' ilan na mogonekonek dunut mokpobaba' ilan. ¹² Di' u dosop ilan kumboyon momali otawaka mogbaya' sog kolokianan dia sog glumpuk niu. Suga'id non, moglukung ilan mokinongog. ¹³ Po' si Adan mikuna pongonoy dia ni Iba. ¹⁴ Bu kona' ni Adan pingyuba'an ni Kindagow. Suga'id non, og glibun mioit ni Kindagow boya'an miimung nog mikodusa ion sog Mikpongon. ¹⁵ Tibua minsan si'oy ma' nitu', motabang ilan da bianan sog kopogbata' nilan, bila di' da moksop og kopongandol nilan, bu og glolaman nilan, otawaka og kodulus nilan, bu dunut ombaba' og bolotabat nilan.

3

Og bogolalanan sog tanud

¹ Og talu' koni motud, nog bila og gotow mongatas imungon nog polongokbit sog glumpuk nog poktanudanan, og pogopasan non koyon, molongas nog polosuku'an. ² Tibua, og polongokbit koyon, sumboy da'idun og sila'on dun. Bu sumboy solabuk da og duoy non. Sumboy motigdow og pikilan non, bu moto dosop mogokbit nog polomotadon non, ombotad bu omba'asa, bu moto dosop mokpanad. ³ Bu sumboy kona' dosop pololangu bu kona' bululokowon. Suga'id non, sumboy mongmaya' ion kobon non. Bu sumboy dosop ondi' ion molonggit bu ondi' mabak nog sin. ⁴ Bu sumboy dosop ombokbit non mahatul og dili gla'ayat non. Bu sumboy inangon non nog boya'an momilang dianon og gombata'anan non dunut gadab nilan dianon. ⁵ Po' bila og gotow nog di' moto mogokbit nog dili gla'ayatanan non, olo ma mogandun nog kopogokbit non nog pigotowan nog Mikpongon? ⁶ Bu sumboy dosop kona' ion og bogu tabuk dia ni Isukristu po' gomonsunoy mokpotaspotas ion nog boya'an polihola'on ion dun ma' nog kopolihala' dia ni Kindagow. ⁷ Bu sumboy ion pogodaban nog gotowanan koyon nog da' pa tabuk dia ni Isukristu, bagun da di' ion sila'on, bu bagun dosop di' ion koyuba'an ni Kindagow.

⁸ Bu ain dosop og gotowanan koyon nog golalon nog ilan og sosoligananan nog polongokbit nog glumpuk nog poktanudanan, sumboy molongas og bolotabat nilan, bu sumboy muktantu dia sog polosuku'an nilan. Bu sumboy kona' ilan pololangu bu di' mabak. ⁹ Sumboy ompagon dosop og tud nilan dia sog motud kitu' nog tanud nog pisabut dianita, dunut molonu' og pikilan nilan. ¹⁰ Bu sumboy sulayan niu pa ilan poguna bog da'idun dota' og sila'on dianilan. Bila di' ilan da kotongowan, mangka ilan pa golaloy nog sosoligan.

¹¹ Og duoy nilan si'oy, ma' nitu' dosop. Sumboy molongas og bolotabat nilan, bu

sumboy kona' bakan poglibak. Bu sumboy dosop motigdown pikilan nilan. Bu sumboy kosoligan ilan dia sog glam non.

¹² Bu ain og sosoligan nog polongokbit nog glumpuk nog poktanudanan, sumboy sala kotow da og duoy non, bu sumboy ombokbit non mahatul og dili gla'ayatanan non. ¹³ Bu ain miktantu moginang nog ginang nilan, mimung ilan nog pogodaban bu mokosog ilan mogustal pa'ali sog kopongandol nilan dia ni Kristu Isus.

¹⁴ Dadi Timuti, minsan si'oy mogdodama u nog mokangoy u dion nika nog mosompun koni, ¹⁵ poiton ku da og pomali u koni dianika po' bila gomon-sunoy mangga' u, bagun mu da kosunan bog olo sumboy og polomotadon nog gla'ayatanan nog Mikpongon nog ion non ion og tibuk nog pigotowan nog Mikpongon, nog ion totubu' asta sog da' kopus non. Bu ilan og pagon nog motud pa'ali dia sog Mikpongon. Bu ilan dosop og tumindog dun. ¹⁶ Dadi, da'idun na og dua'dua' non, og pisabut kitu' dianita nog donsama' milimod ma' nini, Ion, linogdoy non og ginungod, pitongow nog Bolakat nog Mikpongon nog ion midulus, mitongow ion nog moloikatanan, pigustal ion sog gotowanan nog kona' Hudyu, tinud ion dini sog dunya koni, pitolabang ion sog glangit.

4

Og polopanadanan nog di' motud

¹ Pilogdong tumalu' nog Bolakat nog Mikpongon nog ngon gondow non og duma gotowanan sumuoy dia sog tanud nog miktidu sog Mikpongon mangka ilan pokokunut dia sog diwataan koyon nog mokoloput bu sog pomali nog tidu sog glatdiwataan. ² Og pomalianan nog ma' nion koyon pibian dia sog glimbung nog gotowanan koyon nog mokoloput. Di' ilan na moto momili' nog gomba'is po' og pikilan nilan koyon pinasu' ma' nog binaga putow. ³ Po' mikpanad ilan nog, og gotow sumboy di' mogduoy, bu ngon

dosop og gininisan nog ponganon nog sumboy og gotow ondi' kuman dun. Saka, sa'an piongon itu' nog Mikpongon po' bagun kanon nog glam nog gotow nog ain tinumabuk na kitu' dianon dunut pokposolamat dianon. Po' kosunan nilan na og motud nog pomali. ⁴ Po' glam nog piongon nog Mikpongon omba'is. Dadi, sumboy da'idun og poktolu'on nog ngon di' kitu' pia. Suga'id non, tolima'on og glam non dunut pokposolomatan. ⁵ Po' bianan sog talu' nog Mikpongon bu gyakin ta dianon, miimung molonu' itu' dun.

⁶ Dadi, bila ma' nion og pomolion mu dia sog pigilugan ta sog tanud, mimung a nog molongas nog sosoligan ni Kristu Isus bu dumungag a tumulin dosop dia sog motud nog tanud, bu asta dia sog pomali koyon nog gomba'is nog pigunutan mu. ⁷ Dadi, pogolig a nog sagya og kigulangoyanan koyon nog da' singkot dia sog Mikpongon. Suga'id non, poganad a mondiwata. ⁸ Ngon si'oy og matong nog kopokpantun mu nog glawas mu, tibua, og koponidwata ta, mimung kobo'isan dun og glam non. Po' bianan ditu' motubu' ita tidu sog numun koni bu asta sog da' kopus non. ⁹ Og talu' koni motud bu omba'is tudon. ¹⁰ Sa'an mogapas ita moginang nog ginang koni po' og dodomaan ta dia da sog Mikpongon nog ion og totubu' asta sog da' kopus non, bu sog Polonabang nog glam nog gotow, labi na ain tinumud kitu' dianon.

¹¹ Panad mu ini bu dondag mu dianilan. ¹² Bu na' mu potiangon nog di' ilan tumomba' dianika sabap sog bogu bata' a pa. Suga'id non, sumboy mimung a nog kopononggi'an sog ain poktanudanan, dia sog kopoktalumu, sog glangkalangka mu, sog glolaman mu, sog kopongandol mu, bu sog kolonu' nog pikilan mu. ¹³ Dadi, sog di' u pa matong dion, potigbung mu ginang mu dia sog kopogbasta nika nog Kitab dia sog glumpuk nog gotowanan, sog kopogustal mu, bu sog kopokpanad mu. ¹⁴ Gamit mu og binogoy kitu' dianika nog kotoan nog tidu sog Bolakat nog Mikpongon dangan dinoponan ka nog mokogulangan kitu'

sog tanud, dunut og pitua kitu' dianika. ¹⁵ Dadi, pogopasoy mu og glam non koni, bu potigbung mu sog pikilan mu bagun kilolaan nog glam nog gotowanan nog ika, mogdungag kobon non kopagon og kopongandol mu. ¹⁶ Dadi, potubudoy mu tokodoy og glangka mu bu asta og pomali mu. Na' a motonop dun, po' bila ma' nitu' og ginangon mu, tidu sog glawas mu motabang asta ain mokinongog dianika.

5

Og pomali pa'ali sog kopogokbit nog poktanudanan

¹ Na' mu pomongkalan og kolokianan koyon nog gulang bata' pa dianika bila pomagon mu ilan. Suga'id non, ustaloy mu ilan mama' nog dili gama' mu. Bu ain og kolutowanan, itungon mu ilan ma' nog dili putupusodanan mu. ² Bu ain kolibunanan nog gulang bata' pa dianika, itung mu ilan mama' nog dili gina'anan mu. Bu og kodologaanan si'oy, itung mu dosop ilan mama' nog dili kongudananan mu dunut gadab nika dianilan.

³ Pa'ali dosop sog balulibunanan, sumboy pogbotadan mu ilan ain miktuo'oytu'oy na mogonong po' da'idun na mogusiba' dianon. ⁴ Tibua, bila ngon og balulibun nog togo gombata' na otawaka ngon na gapu'anan non, og tigana' ginangon nog gombata'anan koyon, sumboy potongowon nilan poguna og kopoktanud nilan bianan sog kopogusiba' nilan dia sog mokogulang nilan. Po' ma' nitu' og tumbas nilan dun, bu ma' nitu' dosop og mosu'at dia sog Mikpongon. ⁵ Tibua, og balulibun kitu' nog miktuo'oytu'oy na mogonong, dia na ion pogdodama nog tabang sog Mikpongon po' gobi gondow mogyakin ion bu mongoningoni ion dianon. ⁶ Tibua, ain og balulibun nog tinigbung non og pikilan non dia sog ain kosu'atan og dili glawas non dun, totubu' si'oy ion, mama' da nog minatoy na. ⁷ Ma' nini dosop og panad mu dia sog poktanudanan dion bagun da da'idun sila'on dianilan. ⁸ Po' bila ngon og poktanud nog di' non musiba' og pigoloan non, labi na bila

salu konglangan non, domikian da nog binolong non og tanud non. Bu bila ma' nitu' poginangon non, mimung nog labi pa ion kolaton dia sog ain kona' poktanud.

⁹ Ma' nini og sunu'on mu mitung nog balulibunanan koyon. Sumboy midopot pa poguna og gonom pulu' og tinonan non. Bu sumboy insan da ion pogduoy. ¹⁰ Bu mibantug og kohinangan non nog gomba'is mama' nog kopogokbit non nog gombata'anan non, bu omba'asa ion, bu og kopogusiba' non sog pigotowan nog Mikpongon minsan mongugas nog botis nilan. Bu mikotabang ion sog ain kilogonan. Bu tinigbung non og ginang non sog glam nog gininisan nog omba'is nog ginang.

¹¹ Tibua, ain og balulibunanan kitu' nog kona' pa dogo mogulang, na' mu ilan sunu'on dia sog gitungan nog balulibunanan koyon. Po' gomonsunoy moksop og pikilan nilan. Po' bila matong og glegan nilan kitu' mogduoy, gonatan nilan og ginang nilan dia ni Kristu ¹² boya'an mimung nog sila'on ilan dun. Po' bila ma' nitu', binoluba nilan og tigana' pasad nilan dianon. ¹³ Bu kodua' non, gomonsunoy lumola' ilan, bu kobon non mongimbolayan ilan notibua boya'an nog mokedad ilan na moglibak, bu mimung ilan nog solikampu' og ain molaton, bu monalu' ilan nog ponolu'on kitu' nog di' ilan bosia pia moktalun dun. ¹⁴ Dadi, og pomali u dun, ain og balulibunanan koyon nog di' pa dogo mogulang, mogduoy ilan pa mokpuli', bagun ilan moglogombata', nog boya'an minang nilan og polosuku'an nilan dia sog baloy. Bila ma' nitu', ain og minanta dianita, di' ilan mokopoktalun nog molaton dianita. ¹⁵ Po' ngon na og balulibunanan nog sinumuoy, mangka ilan pogunut dia ni Kindagow.

¹⁶ Dadi, bila ngon og glibun nog poktanud dion, saka ngon golo non nog balulibun, sumboy usiba'on non kopia, bagun da di' kologonan og duma poktanudanan mogusiba' dun, bu bagun nilan dosop musiba' og balulibunanan koyon nog miktuo'oytu'oy na mogonong nog da' pogusiba'oy.

¹⁷ Pa'ali dosop dia sog polongokbitanan nog poktanudanan, bila molongas og kopogokbit nilan, sumboy mogdungag og tumbas dianilan, labi na bila og ginang nilan mogustal bu mokpanad. ¹⁸ Po' ma' nini og talu' sog Kitab, "Sumboy ondi' bogbodon og baba' nog sapi' nog sanan non moglibutlibut moglogek."* Bu dosop, "Ain moginang sumboy tumbasan."†

¹⁹ Bu bila gomonsunoy ngon og sumbungan dia sog polongokbit nog poktanudanan, na' mu sokali' tolima'on og sumbungan koyon bog sala kotow da og mokotaksi' dun. ²⁰ Tibua, bila komotudan ion nog ion doda' mikodusa, pomag mu sog sungu'an nog kodokolan nog gotowanan po' bagun da og duma nilan, mondok ilan moginang dun.

²¹ Sog motaan nog Mikpongon bu dia ni Kristu Isus bu asta dosop dia sog moloikatanan nog midulus, pongonion ku dianika nog unat mu og pomali u koni nog sumboy di' a moksugut bu mogbigya' sog glam nog ginangon mu. ²² Na' a mondodali' sumigloy nog golal sog tanud bianan sog dopon mu dianilan. Bu na' a tokodoy mampu' sog dusa nog duma gotow. Sumboy molonu' og polomotadon mu kobon non.

²³ Bu, bila ma' nion moligi' a bu kobon non sumakit ma og tian mu, sumboy kona' tibua tubig poginumon mu. Suga'id non, inum a dosop sumolingka nog mika'an nog galak, og bulung mu.

²⁴ Og duma gotowanan, og dusa nilan motampal sog tinontongan, boya'an nog mokuna notanan og dongogan nog kohinangan nilan ditu' sog gukum. Tibua, og duma gotow ombinaya' kosunoy og dusa nilan. ²⁵ Domikian dosop og gomba'is koyon nog kohinangan, ongon ompanta' bu ongon dosop ondi'. Tibua, minsan si'oy ondi' tantu ompanta', ondi' da ombuni.

6

¹ Pa'ali sog guliponanan nog tinumabuk na dia ni Isukristu, sumboy pogodaban nilan nododa' og gapu' nilan po' bagun da

og ngalan nog Mikpongon bu og pikpanad ta pa'ali dianon ondi' kotolu'an nog molaton. ² Bu ain og guliponanan koyon nog og gapu' nilan og poktanud, sumboy ondi' moglokulang og kopogadab nilan dun, sabap sog kopogilug nilan dia sog tanud. Suga'id non, posisaya' ilan tanan sangkan dia sog gapu' nilan koyon. Po' og kipopiaan nog ginang nilan kitu', og poktanudanan nog bololaga' dianilan.

Og polopanad nog motud bu og polopanad nog di' motud

Panad mu bu ustal mu ini. ³ Bila ngon mokpanad nog di' dumalan sog motud, bu di' sumolabuk sog pianad kitu' nog Kounutan ta nog si Isukristu, otawaka og pokponadon nami koni pa'ali sog tanud nog motud, ⁴ bila ngon gotowanan nog ma' nion, og gotowanan koyon sagya da mikpotopoto bu da'idun og sabut nilan sog motud. Og pikilan nilan koyon, molaton po' og susian og pigopasan nilan nog boya'an og doksu'an non og gimaan, og kopogulek, og bolotibot, bu sumolap mongintom. ⁵ Bu di' ilan lumota' moksusi boya'an nog da'idun notanan og pikilan nilan nog gomba'is, bu da'idun na og komotud nog gustalan nilan. Balu' nilan dun og tanud koni bagun mokosin og gotowanan dun. ⁶ Tibua, bianan sog kopoktanud ta, mimung ompopia og gotow dun, bila kuli'an na ion dun sog ain galap non. ⁷ Po' dangan piongon ita, da'idun koitan ta. Bu bila mawa' ita sog dunya koni, da'idun dosop og moit ta. ⁸ Dadi, sumboy kuli'an ita na bila ngon pa og kokan ta bu koponapot ta. ⁹ Tibua, ain moleg mogdaya, mosompun ilan koyuba'oy bu moit ilan nog dili glegan nilan nog kogumowan nog boya'an og doksu'an non og gla'at. Po' sabap sog glegan koyon nog ma' nion, mogla'at og gotow dun. ¹⁰ Po' og kopogabak nog sin, ion non ion og poktiduan nog glam nog gininisan nog di' pia. Bu sabap sog kopogapas nog duma ta nog sin, misuoy ilan sog tanud nog boya'an miimung mosolag og susaan nilan.

* 5:18 5:18 Deuteronomy 25:4 † 5:18 5:18 Luk 10:7

Og pomali ni Paul dia ni Timuti

¹¹ Dadi ika, og gotow a nog Mikpongon, pogolig a nog glam nog ma' nitu' kitu'. Bu pogostoloy mu og kodulusan, bu kopondi-wata mu, bu og kopongandol mu dianon, bu og glolaman mu sog gotowanan, bu og kopoglogaga mu, bu og kopokpoba'is mu sog gotowanan. ¹² Ponomaloy mu moginang ain dumalan sog tanud ta. Po' sa'an inonggat a nog Mikpongon po' bagun ka kongonan nog kotubu' nog da' kopus non. Bu sa'an itu' dosop, tinalu' mu dia sog sungu'an nog kodokolan nog gotowanan nog miktantu a tumud dia ni Isukristu.

¹³ Og Mikpongon og migbogoy nog kotubu' sog glam non. Bu si Kristu Isus, tinalu' non og motud pa'ali dia sog dili glawas non kobon non ditu' sog sungu'an ni Pontius Pilatu. Sog motaan nog Mikpongon bu sog motaan ni Kristu Isus, pologdongon ku tumalu' dianika ¹⁴ nog unud mu tokodoy ain og dinondag kitu' dianika bagun da da'idun kulang mu bu da'idun sila'on dun asta sog matong gondow nog kotua' nog Kounutan ta nog si Isukristu. ¹⁵ Og gondow kitu' motuman bianan sog glegan nog Mikpongon po' ion da molongas nog Kounutan bu da'idun og Pogbaya' lumual dianon. Ion Datu' sog glam nog kodotu'ananan bu og Kounutan sog glam nog kounutananan. ¹⁶ Sala non da og di' matoy asta sog da' kopus non. Bu og pogonongan non motilak tokodoy nog boya'an di' kopolonian nog sanyaotow. Bu da'idun og mokotongow dianon bu di' nododa' ion motongow. Sanglit, bu gadab dianon, bu og pagas non asta sog da' kopus non. Amen.

Og pomali sog ain poktanud nog doya-han

¹⁷ Sugu' mu ain doyahan dini sog glupa'an nog ain poktanudanan nog sumboy ondi' ilan mogbonsag nog daya nilan otawaka sumalig dun po' di' kosoligan. Suga'id non, sumboy dia ilan salig sog Mikpongon po' ion motawal bu mona'ub dianita bagun ita da loliagon dun. ¹⁸ Sugu' mu dosop ilan moginang nog ain gomba'is nog ginang. Bu sumboy motawal ilan bu molilolatoy ilan sog pakasi nilan. ¹⁹ Po'

bianan sog ma' nion koyon, mokopogomud ilan nog gakod nilan nog mimung pagon nilan sog gunanunan koyon po' bagun ilan mokalap nog kotubu' kitu' nog tantu kotubu'.

²⁰ Dadi Timuti, pogusiba' mu tokodoy og pimilin koyon nog ginuakil dianika. Pogolig mu og bitbitan koyon nog da' sagnat non, bu og susian koyon nog long nilan dun og kotoan. ²¹ Po' ngon duma og minampu' dun nog boya'an misimuoy ilan dia sog tanud nilan kitu' nog motud.

Dadi, og tulung nog Mikpongon mongon dianiu kobon non.

**Og kodua' Sulat ni Paul dia
ni
Timuti
Og Piuna Talu' pa'ali sog
kodua' Sulat ni Paul dia
ni**

Og kosulat ni Paul nog kodua' sulat non koni nog posungu' dia ni Timuti, og tang nog kokolobusu dianon ditu' sog Roma. Bu kisunan non nog posungu' ion bunu'on sabap sog kopogustal non pa'ali dia ni Isus nog ion og Pogbaya'.

Sa'an sinumulat mokpuli' si Paul ditu' ni Timuti po' moleg pa ion moktongow puli' dia ni Timuti. Bianan sog sulat non koni, motongow ta nog landu' og glolaman non dia ni Timuti nog boya'an iningolanan non tanan ion nog dili bata' non.

Sog sulat non koni, modakol og pimali non dia ni Timuti. Miktalun ion nog sumboy moksolitugos si Timuti mogustal pa'ali dia ni Isukristu, bu di' non poksolin-gawan og motud kitu' nog kionadan non nog pikpanad non, bu mololat ion nog pakasi non, bu ompayat og ponutus non minsan dia sog posakit bu sinolopsolap. Bu sumboy moglogiling ion dia ni Paul.

Dadi sa'an itu', pidonsama' tumalu' ni Paul pa'ali sog kopongandol non, sog salig non, bu sog kopoglogaga non, bu kosolag non sog glolaman non.

1. Og bokna nog sulat koni, 1:1-2.
2. Og kopoksanglit bu og gloliag, 1:3-18.
3. Og pomali bu og pidonsama' tumalu', 2:1-4:5.
4. Og kibona'bona'an ni Paul bu og dodomaan non, 4:6-18.
5. Og doksu'an nog sulat koni, 4:19-22.

¹ Akon si Paul, og mikpoit nog sulat koni. Bianan sog baya' nog Mikpongon miimung u nog sosugu'on ni Kristu Isus mokpulonag pa'ali sog pinasad kitu' nog Mikpongon, nog ain sinumolabuk na dia ni Kristu Isus, kongongan ilan nog kotubu' nog da' kopus non.

² Og sulat u koni posungu' dion nika, Timuti, po' ika, mama' a nog dili bata' u nog kololaman ku.

Og tulung, bu glolat, bu kotikna' nog pikilan mongon dianika tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu dia sog Kounutan ta nog si Kristu Isus.

Og pondolo'isog ni Paul dia ni Timuti

³ Mikposolamat u sog Mikpongon nog ion og piktamuy u. Bu og kopoktamuy u numun koni mama' da nog kopoktamuy nog mokogulanganan ku kobon nitu' bianan sog kolonu' nog pikilan ku. Kobon non lobiton ku ika sog gyakin ku dia sog Mikpongon gobi gondow. ⁴ Gindowon ku tokodoy ika. Bu kolegan ku bosia, moktongow ita pa puli', bagun u da loliagon tokodoy. Po' kolobotan ku og glua' mu kitu' nog miktolong dangan miksuoy ita. ⁵ Bu kolobotan ku dosop og kotantu nog kopongandol mu dia ni Isukristu. Po' ma' nitu' dosop og kopongandol nog gina'ulang mu kitu' nog si Lois, bu og gina' mu kitu' nog si Eunis. Mitintu dianakon nog og kopongandol mu mama' da nog kopongandol nilan. ⁶ Dadi, sa'an itu' popikilon ku dianika, nog gamit mu tokodoy og bogoy kitu' nog binogoy nog Mikpongon dianika sog kodopon ku kitu' dianika. ⁷ Po' og Bolakat nog binogoy nog Mikpongon dianita kona' nog mimung nog tumalow ita dun. Suga'id non, mimung tanan nog dasig ta sog kopoginang ta dianon, bu og kolalam ta sog duma gotow, bu mimung dosop nog moto ita mogokbit nog dili polomotadon ta.

⁸ Dadi, na' a tokodoy mosipog mogustal pa'ali dia sog Kounutan ta nog si Isukristu. Bu na' a dosop mosipog sabap dianakon nog mikolobusu u koni kobal nog kopokokunut u dianon. Suga'id non, duma a dianakon sog sinsaan koni nog sabap sog kopogustal nog Gomba'is nog Guksugan. Po' bogayan ka da nog Mikpongon nog dasig nog bagun ka mokopoginang dun. ⁹ Po' og Mikpongon og ginumawon dianita tidu sog baya' nog dusa, bu inonggat non ita lumangka nog kodulusan. Kona' po' sabap sog gininang

ta nog gomba'is nog migawon non ita, suga'id non, ma' nitu' nododa' og dili tugyu non dianita nog pibian non sog tulung non dianita. Po' sog da' pa pongonoy pigloban nog glangit bu glupa'an, tinulung non na ita bianan dia ni Kristu Isus. ¹⁰ Bu numun koni pitongow na og tulung non kitu' bianan sog kotua' dini nog Polonabang ta nog si Kristu Isus nog ion, pionda' non na og baya' nog patoy bu, bianan sog Gomba'is nog Guksugan, pitampal non na dianita pa'ali sog kotubu' kitu' nog da' kopus non. ¹¹ Dadi og Mikpongon, tinondu' non akon nog sosugu'on non, bu og polopanad non, mokpulong nog Gomba'is nog Guksugan koni. ¹² Bu sabap ditu', mikobian u mosinsa. Tibua, ondi' u da mosipog dun po' kisunan ku tokodoy si Kristu nog ion non og tinud u koni. Bu kosunan ku dosop nog og ginuakil u kitu' dianon, ipaton non da asta sog gondow kitu' nog mokpuli' ion dini sog glupa'an.

¹³ Dadi, og pomali u kitu' nog midongog mu dianakon, imung mu nog gunutan sog kopokpanad mu nog motud dunut og kopongandol mu, bu og glolaman mu dia ni Kristu Isus. ¹⁴ Bu bianan sog tabang nog Bolakat nog Mikpongon nog migonong dianita, ipat nika tokodoy og pomali koyon nog bololaga' nog inuakil dianika, po' bagun da ondi' mogliali.

¹⁵ Kisunan mu na nog glam nog pigilugan ta sog tanud nog ditu' sog Bata'bata' Asia mama' ni Pigelus ilan ni Hermogenes, binolong nilan na akon. ¹⁶⁻¹⁷ Tibua, si suko' Onisiporus kitu', dini kitu' bog minangoy ion dini sog koliwagan bonua nog Roma koni, pinontong non akon asta mitongow non akon dini sog kolobusuan koni. Dadi, pongonion ku dia sog Mikpongon nog kololatan non og gla'ayatanan ni Onisiporus kitu' po' kobon non ongoyon non na akon pomonglangoy dini bu da' ion kosipog dianakon minsan si'oy dini u sog dialom nog kolobusuan koni. ¹⁸ Dadi, pongonion ku sog Pogbaya' nog kololatan non da ion sog matong na og gondow kitu' nog ukumon non na og glam nog gotow. Po' kisunan mu na tokodoy bog andun

tabang ni Onisiporus dianakon kobon ku ditu' sog Epibus.

2

Sumboy ompagon og kopongandol ni Timuti

¹ Dadi ika og bata' u, pokpopagon ka bianan sog tulung nog binogoy dianita sog kosolabuk ta dia ni Kristu Isus. ² Bu og pomali kitu' nog midongog mu dianakon dia sog kodokolan nog gotowanan, uakil mu dosop dia sog gotowanan koyon nog kosoligan mokpanad sog dumaanan nilan. ³ Bu ika si'oy, duma a dosop dianami moglogaga nog sinsaan ma' nog sundalu ni Kristu Isus kitu' nog kosoligan non. ⁴ Po' ibalat da sog botad nog sundalu, og moksundalu, ondi' ion moginang nog kona' ginang nog sinundalu. Bu unuton non nododa' og dondagan nog kounutan non po' bagun da kosu'atan kounutan non dianon. ⁵ Ibalat dosop sog polonglomot nog mogdag gumobok. Bila moleg ion momondag, sumboy unuton non og botad nog gumobok. ⁶ Ibalat dosop sog polominalan. Ain motugos, ion og mokuna kobohogi'oy nog songku'. ⁷ Dadi, sa'an pomikil nika og piktalu' u koni po' og glam non koni posobuton da nog Kounutan ta.

⁸ Poktitukoy mu kobon non si Isukristu nog ion og dolanat ni Dabid kitu', bu pitubu' ion mokpuli' nog Mikpongon tidu sog patoy, sog ma' nog gustalan ku nog Gomba'is nog Guksugan. ⁹ Bu sabap sog gustalan ku koyon, pingimungan nilan akon nog akon dow, molaton u nog gotow, boya'an nog kinolobusu nilan tanan dun akon mangka nilan akon boludoy. Tibua, og talu' nog Mikpongon ondi' da ombalud. ¹⁰ Dadi, sa'an gogaan ku og glam nog ginis nog sinsaan bagun da ain og pinili' nog Mikpongon, mosunu' ilan kogawon bianan sog kosolabuk nilan dia ni Kristu Isus dunut og da'da'an nog di' kolobian asta sog da' kopus non. ¹¹ Po' ma' nini og talu' nog motud bu kosoligan,

“Bila misunu' ita na sog kopatoy ni Kristu Isus, podunuton ita dosop dianon sog kotubu' non. ¹² Bila mokogaga

ita, dumuma ita dosop sog kopog-datu' non. Tibua, bila sonsingan ta ion, ion si'oy sonsingan non dosop ita. ¹³ Tibua, minsan si'oy ondi' ita kosoligan, ion kobon non kopongondolan da. Po' ion ondi' moksop."

Og ponginangon nog kosu'atan og Mikpongon dun

¹⁴ Dadi, ma' nitu' og popikil mu dia sog gotowanan koyon. Bu sog sungu'an nog Mikpongon, podonsama' mu dianilan nog ondi' ilan moksusi pa'ali sog sagya da og talu' nog da' sagnat non. Bu doma, ombagla tibua og kopongandol nog ain mokodongog dun. ¹⁵ Bu ika sop, pogapas a moginang nog ain og kosu'atan og Mikpongon dun, boya'an nog mimung a nog sosoligan non nog di' kosipogsipog. Po' og gustalan mu nog talu' nog Mikpongon dumalan. ¹⁶ Bu pogolig a nog ponolu'on koyon nog da' singkot non sog Mikpongon bu da' doksu' non. Po' ain mampu' nion, pododungag pogliali og kopoktamuy non sog Mikpongon. ¹⁷ Po' og pomali nilan koyon nog ma' nion, mama' nog mosakit kitu' nog sigisigi kumokot asta mogulit dia sog glawas nog gotow. Bu og дума nog gotowanan nog mimali koyon nog ma' nion, si lo' Himaneus ilan ni Pilitus. ¹⁸ Ilan koyon, misimoy ilan dia sog motud. Po' long nilan dun, og kopokpotubu' nog gotowanan tidu sog patoy midoksu' na. Dadi, og doksu'an nog pomali nilan koyon, ngon дума poktanudanan nog migbagla og kopongandol nilan dun. ¹⁹ Tibua, minsan si'oy ma' nitu' og talu' nilan, og pingkudan nog binotang nog Mikpongon ondi' moguya'. Bu sinulatan nog ma' nini, "Og Pogbaya', kilolaan non bog sima og pigotowan non."* Bu sinulat dosop, "Ain moktalunog ion sinumakup sog Pogbaya', sumboy tolikudan non og kohinangan kitu' nog di' pia."

²⁰ Po' sopolati non, sog baloy nog kodotu'an, ngon pinggananan dion nog miglologinis. Ngon pinggan bulawan, bu ngon dosop pinggan diniun. Og pinggan

bulawan koyon, gomiton ion bila ngon kologya'an. Tibua, og pinggan koyon nog diniun, gomiton ion glabungsolom. ²¹ Dadi domikian da mama' nitu', bila og gotow linumota' na moginang nog ain di' pia, siboyon ion bu gomiton ion sog ain molongas. Po' og ma'ana non, milonu' na ion, bu ompatut ion gomiton nog Kounutan ta, bu misimpan na ion moginang nog sosuku og ginang kitu' nog gomba'is.

²² Dadi Timuti, pogolig a nog glam nog glegan nog mulinbata'anan koyon nog di' pia. Bu ampu' a dia sog gotowanan kitu' nog migapas moginang nog ain kodulusan, og kopongandol, og glolat, bu og kopoglogomigus nog bianan sog kolonu' nog pikilan nilan, mokitabang ilan dia sog Pogbaya'. ²³ Bu pogolig a dosop nog susian koyon nog kogumowan, bu da' doksu' non. Po' kosunan mu nog og doksu'an non og kopoksual. ²⁴ Po' og sosoligan nog Kounutan ta sumboy ondi' nododa' moksual. Suga'id non, sumboy moto sumungod sog glam non. Bu sumboy moto dosop ion mokpanad. Bu sumboy ompayat ponutus non. ²⁵ Bu bila ngon sumusi dianon, sumboy moto ion mongmaya' nog tabal non dianilan po' tingala bianan sog tabal non kitu', kobogayan ilan nog Mikpongon nog moksop og pomikilan nilan boya'an mosabut nilan bog olo doda' og motud ²⁶ po' bagun nilan mokomongman nog dia ilan sog gyuba' ni Kindagow. Bu bagun ilan dosop mokawa' sog baya' non dianilan.

3

Og podonsama' sog matong bungkas

¹ Dadi Timuti, bagun mu kosunan, ompihit tokodoy og kopogonong nog gotowanan bila dali' na bungkas. ² Po' sog tang koyon og polomotadon nog gotowanan molaton. Po' mogapas ilan tibua nog dili glegan nog glawas nilan. Bu mabak ilan nog sin. Ombonsag ilan bu mokpotaspotas ilan. Mondolabak ilan monalu' bu polongantu ilan dia sog mokogulang nilan. Ondi' ilan dosop moto

* 2:19 2:19 Numbers 16:5

sumugda bu da'idun gondok nilan sog Mikpongon. ³ Bu da' na og glolat nilan otawaka og glangung nilan. Bu pogbolotibotan nilan og duma gotow bagun ilan mogla'at dun. Bu di' nilan tigolan og napsu nilan. Ombolu' ilan nog pakasi gotow nilan bu mangit ilan sog ain og gomba'is. ⁴ Polongula'at ilan bu modolusa' ilan. Motas og bolotabat nilan. Dodion nilan pa og glegan nog dili glawas nilan gaba' nog glegan nog Mikpongon. ⁵ Og kopoktanud nilan dia sog Mikpongon mama' da nog motud, tibua, da' nilan tugdakoy og Mikpongon sumop nog kotubu' nilan. Dadi Timuti, pogolig a tokodoy dia sog gotowanan koyon nog ma' nion.

⁶ Po' og gotowanan koyon nog ma' nion, mogoniponip ilan dia sog gimbolayan mangoy ilan bosia mongaum nog kolibunanan. Po' ngon og kolibunanan nog kibogatan ilan momikil nog dusaanan nog boya'an mosompun ilan koit nog glam nog migloginis nog glegan nilan. ⁷ Og kolibunanan koyon motogol ilan bosia moganad nog gininisan nog pomali, tibua, ondi' nilan nododa' mosabut bog olo og motud. ⁸ Og gotowanan koyon domikian da ma' ni Janes ilan ni Jambris sog kopongantu nilan kitu' dia ni Apu' Muses kobon nitu'. Po' og gotowanan koyon mikpongantu ilan dosop sog motud. Bu og pikilan nilan da' dalan dia sog motud nog boya'an og tud nilan miboluba. ⁹ Og doksu'an nog ponginangon nilan koyon di' da mogobon, po' manggid dia sog kohinangan ni Janes ilan ni Jambris nog da' doksu' non. Po' og kogumowan nilan koyon motampal dia sog glam nog gotowanan.

Og polosuku'an ni Timuti

¹⁰ Tibua ika, Timuti, kosunan mu na og pomali u, og polomotadon ku, og pogopason ku, og kopongandol u, og ponutus u, og glolaman ku, og kopoglogaga u, ¹¹ og kopokposakit dianakon, bu sinsaan ku. Bu kosunan mu dosop bog olo kibianbianan ku, bu og kopoglogaga u nog kopongula'at nilan bosia dianakon nog dia sog koliwagan bonua nog Antiok, sog Ikonium, bu sog Listra. Tibua, sog glam nog glogon ku koyon, tinobangan

u da dun nog Kounutan ta. ¹² Po' ain sinumolabuk na dia ni Kristu Isus nog mogapas moginang nog kosu'atan og Mikpongon dun, mokobian nododa' ion pokposokitan. ¹³ Tibua, ain og gotowanan nog moginang nog molaton bu ain mogbalu'balu' koyon mokpotongow nog ion poktanud, mogdungag ilan tanan kolaton nog gotow. Bu kona' tibua og duma nilan kolimbungan dun, suga'id non, asta og dili glawas nilan kolimbungan dosop dun. ¹⁴ Tibua ika, Timuti, pononayun mu og motud koyon nog kionadan mu bu og tinud mu po' sunan mu da og mikpanad kitu' dun dianika. ¹⁵ Bu tidu sog kika'an mu, misabut mu na og talu' sog Kitab. Bu bianan sog talu' nog Kitab koyon, mosabut nog gotow og bianan non mogawon tidu sog baya' nog dusa bianan da sog kopongandol non dia ni Kristu Isus. ¹⁶ Po' glam nog sinulat koyon dia sog Kitab miktidu dia sog Mikpongon, bu mogamit dia sog kopokpanad nog motud, bu og pomag nog ain moginang nog kona' motud, bu pomali sog kopoginang nog kodulusan ¹⁷ po' bagun da og sosoligan nog Mikpongon mimung mosukup moginang nog glam nog ginang kitu' nog gomba'is.

4

¹ Sog motaan nog Mikpongon bu sog motaan dosop ni Kristu Isus, nog ion og mongukum nog glam nog gotow nog minatoy otawaka totubu', bu ion og mokpuli' dini mogdatu', koni og bogoyon ku dianika nog polosuku'an. ² Pogustal a nog talu' nog Mikpongon. Bogayan ka nog tang otawaka ondi', mosimpan ka mogustal minsan olo tangoy non. Pomag mu og poktanudanan, bu pomolioy mu ilan, bu pondolo'isogoy mu ilan dunut kopayat nog ponutus mu dianilan bu dunut og kopokpotubud mu nog gustalan mu dianilan. ³ Po' ngon gondow non og gotowanan, ompok ilan na mokinongog nog pogonadan kitu' nog motud. Suga'id non, og poginangon nilan koyon ain tibua og glegan nog dili glawas nilan bu polumpukon nilan og polopanadanan kitu' mogustal dianilan ain kosu'atan ilan kitu' dun. ⁴ Po' di' ilan na mokinongog

nog motud, bu sokali' og pokinongogan nilan og sagya kigulangoyanan kitu' nog di' motud. ⁵ Sa'an ika, Timuti, potubudoy mu og pikilan mu minsan olo kobotangbotangan mu. Bu gogaoy mu ain sinsaan nog kobianan mu. Bu inang mu og ponginangon nog polongustal nog Gomba'is nog Guksugan. Bu inang mu dosop og glam nog polosuku'an mu sog ginang nog Mikpongon.

⁶ Timuti, dali' na datong og gumul u. Bu inimung u nog Mikpongon domikian ma' nog pomalas non. ⁷ Akon, mama' u nog minampu' mogdag gumobok nog midopot u na sog goktob kitu' nog pogdopoton. Po' kobon non da' u suoy sog tanud ta koni nog motud. ⁸ Dadi, og Pogbaya' nog ion ondi' mogbigya' og mogbogoy dianakon nog kotubu' kitu' nog da' kopus non. Po' ma' nitu' og tumbas dia sog ain gotow nog modulus dia sog Mikpongon. Po' og tumbas kitu' nog bogoyon dianakon sog gondow kitu' nog ukumon non glam nog gotow, Kona' tibua nakon og kobogayan dun. Suga'id non, asta dosop og glam nog migdodama kitu' nog kopokpuli' non.

Og pomilin ni Paul dia ni Timuti

⁹ Dadi, pogapas a mangoy dini nakon nog mosompun koni. ¹⁰ Po' si Dimas, binolong non na akon dini po' dinadi non pa og kotubu' dini sog dunya. Dadi, minangoy ion sog koliwagan bonua nog Tesalonika. Si Krisens, minangoy ditu' sog bonua nog Galatia bu si Titus sop minangoy ditu' sog bonua nog Dalmatia. ¹¹ Dadi, sala da ni Luk og dini nakon. Bu onggat nika pa si Mark mangka mu ion oit dini po' mokotabang ion dia sog ginang u dini. ¹² Bu dinondag u si Tikikus mangoy ditu' sog Epesus. ¹³ Dadi, bila mangoy a dini, apit nika pa og gampek u nog mibagak sog baloy ni Korpus ditu' sog Troas. Bu pitang nika pa og libruanan ku kitu', labi na og pinulat u kitu'.

¹⁴⁻¹⁵ Pongmaya' a tokodoy dia ni Aleksander, og gotow koyon nog polonuang nog galang. Po' pisinsa non tokodoy akon bu minamal tokodoy ion sumusi nog gustalan ta koni. Tibua, tumbasan da ion nog Pogbaya' nog kohinangan non koyon.

¹⁶ Sog tigana' u ukumon dini bu tumbal nog sumbungan nilan kitu' dianakon, da'idun tanan og sinumugut dianakon, sala kotow si'oy. Piksigonatan nilan pa tanan akon. Ma' nitu' si'oy, ondi' u bosia moleg nog sila'on ilan nog Mikpongon dun. ¹⁷ Tibua minsan ma' nitu', og Kounutan ta nog si Kristu, da' non da akon gonatoy. Suga'id non, binogayan non pa tanan akon nog dasig bagun ku da mustal og gustalan kitu' tidu sog tolipunan asta sog doksu'an dia sog glam nog gotowanan koyon nog kona' Hudyu. Bu tinobangan non da akon sog kobunu' nilan kitu' bosia dianakon. ¹⁸ Bu minsan olo og mongula'at dianakon, tobangan non dosop akon. Bu pitangon non akon nog da' supisupi u asta sog pigdotu'an non nog ditu' sog glangit. Sa'an itu', sumboy songlitan ion asta sog da' kopus non. Amen.

Og ponogina ni Paul dia sog pigilugan sog tanud

¹⁹ Dadi, monogina u dia ni Prisila ilan ni Akila bu asta dia sog gla'ayatanan ni suko' Onisiporus. ²⁰ Si Erastus mibagak pa sog koliwagan bonua nog Korintu. Bu ginonatan ku si Tropimus nog di' mokodag sog koliwagan bonua nog Militus. ²¹ Pogapas a matong dini sog kona' pa timpu motigdown.

Si Eubulus, si Pudens, si Linus, si Klaudia, bu asta glam nog duma pigilugan ta sog tanud dini, minogina ilan dianika.

²² Dadi, og Kounutan ta mogonong dianika bu og tulung non kobon non mongon daniu dion.

Og Sulat ni Paul dia ni Titus Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulat ni Paul dia ni Titus

Si Titus, kona' ion og Hudyu. Bu tinum-abuk ion dia ni Kristu bu miimung ion nog дума ni Paul sog ginang non koyon nog moguliugan momali bu mogustal nog talu' nog Mikpongon. Si Titus, molobud pa. Bu binagak ion ditu' sog pulu' nog Krit po' og mogokbit ion nog poktanudanan dia ni Isukristu ditu'.

Og piktalu' ni Paul sog sulat non koni dia ni Titus ma' nini: Pipikil non dia ni Titus og molongas nog polomotadon nog sumboy motongow dia sog polongokbit nog poktanudanan. Tubus nitu', og pomali non dia ni Titus pa'ali sog kopokpanad non dia sog poktanudanan sog glumpuk nilan, mama' nog kolokianan nog mokogulang, mama' nog kolibunanan nog mokogulang, mama' nog kolokianan nog mokolobud pa, bu dia sog guliponanan.

Sog doksu'an nog sulat non koni og pomali pa'ali sog polomotadon nog poktanudanan nog sumboy ilan moglogomigus, bu mogolig ilan mokpokangit sog дума nilan, bu og moksusi, bu sumboy moksolabuk ilan dia sog glumpuk nilan.

1. Og bokna nog sulat koni, 1:1-4.
2. Og bogolal sog tanud, 1:5-16.
3. Og polosuku'an nog poktanudanan, 2:1-15.
4. Og pomali bu og pidonsama' tumalu', 3:1-11.
5. Og doksu'an nog sulat koni, 3:12-15.

¹ Akon si Paul, og mikpoit nog sulat koni. Og sosoligan u nog Mikpongon bu og sosugu'on u dosop ni Isukristu, bagun ain pinili' nog Mikpongon pododungag og kopongandol nilan bu pododungag og sabut nilan sog motud nog boya'an monulu' dianilan sog polomotadon kitu' nog modulus sog Mikpongon. ² Og kopongandol bu sabut koyon dia pingkudoy sog dodomaan nog kotubu' nog da' kopus

non. Og kotubu' koyon nog da' kopus non, ion non nion og pidonsama' nog Mikpongon tidu pa sog tolipunan. Og Mikpongon di' mogloput. ³ Bu dangan minatong og timpu kitu' nog glegan non, pitampal non na og pidonsama' non kitu' bianan dia sog pomali non. Bu og pomali non kitu' inuakil dianakon. Dadi, sa'an pikpulong u po' sabap sog dondagan nog Mikpongon dianakon nog ion og Polonabang.

⁴ Og sulat u koni posungu' dianika Titus, ika og tantu bata' u dia sog tanud po' solabuk ita nog tud.

Og tulung bu kotikna' nog pikilan mongan dianika tidu sog Mikpongon, og Gama' ta bu si Isukristu, og Polonabang ta.

Og ginang ni Titus ditu' sog Krit

⁵ Sa'an binagak u ika dion sog Krit koyon po' bagun nika ompokpa'at og ginang kitu' nog sumboy pa inangon. Bu botang mu og mokogulanganan koyon dion sog tanud, mogokbit nog poktanudanan sog bonuaanan kitu' nog ngon na poktanudanan dun, ma' nog tinalu' u kitu' dianika. ⁶ Og polongokbit koyon, sumboy da'idun sila'on dun, bu sumboy solabuk da og glibun non. Bu og gombata'anan non sumboy poktanud. Bu sumboy da' dongogan nilan nog mokosabul otawaka polongantu. ⁷ Sa'an itu' sumboy da'idun sila'on dianon, po' ion ginuokilan mogokbit nog ginang nog Mikpongon. Dadi, sumboy ondi' ion mokpotaspotas otawaka di' mosompun lolingitoy, di' moglangulangu, di' bululokowon, bu ondi' mabak nog sin. ⁸ Suga'id non, omba'asa bu loliagon moginang nog ain molongas. Mosapat og pikilan non bu mokososu'at sog tinontongan nog glam nog gotow, bu modulus sog Mikpongon, bu kopomolian non og dili pikilan non. ⁹ Sumboy ompagon og pikilan non dia sog gustalan kitu' nog kopongondolan nog pianad dianon bagun mokopondolo'isog ion sog dumaanan non bianan sog kopokpanad non nog motud bu bagun dosop ompotontul non ain sumusi sog pianad kitu' dianon.

¹⁰ Po' modakol og polongantu nog gotowanan, labi na og duma Hudyuanan kitu' nog tinumabuk na dia ni Isus. Po' sabap sog pianad nilan pa'ali sog dan Botad nilan kitu' nog da' sagnat non, moit tanan dun og duma gotowanan. ¹¹ Sumboy pomagon ilan po' modakol na og konglangan nog mibagla sabap dian ilan bianan sog pikpanad nilan nog di' ilan bosia sumboy mokpanad dun. Po' og tugyu nilan mokpanad, bagun ilan kongonan nog sin. ¹² Po' ngon sala kotow og polomitua nilan miktalu' nog, "Og gotow Krit mokoloput, polongula'at, bu molola' saka gibogon." ¹³ Motud og tinalu' koni. Dadi, sa'an pomag mu tokodoy ilan bagun motintu og tud nilan ¹⁴ bu bagun ilan dosop di' monomba' nog sagya kigulangoy nog Hudyuanan otawaka mokokunut sog sagya dondagan nog gotowanan nog polomungyas sog motud. ¹⁵ Ain gotow nog linonu' na, da'idun gli'inan non. Tibua, ain og gotow nog da' pa kolonu'oy bu da' pa tud, da'idun molonu' dianon. Po' asta og pikilan non di' molonu' bu di' ilan na moto momikil nog ain molongas. ¹⁶ Muktalu' ilan nog kosunan nilan og Mikpongon, tibua og glangkalangka nilan di' sumu'at sog piktalu' nilan kitu'. Kololingit tokodoy og kohinangan nilan, bu polongantu ilan, bu di' ilan do'itan moginang nog ain molongas.

2

Og motud nog pogonadan

¹ Sumboy og pomali mu ain og sumu'at sog motud nog pogonadan. ² Pomolioy mu og mokogulang gotow nog sumboy moto ilan mogokbit nog dili polomotadon nilan bu kopogodaban ilan. Bu sumboy motigdown og pikilan nilan, ompagon og kopongandol nilan, muktantu ilan lumolat sog pakasiotow nilan, bu kobon non moglogaga ilan. ³ Ma' dosop nini og pomali mu dia sog mokogulang glibunanan, nog sumboy mogbotad ilan nog polomotadon kitu' nog modulus, bu di' ilan mongyampa monalu', bu di' ilan moglangulangu. Suga'id non, sumboy mokpanad ilan nog ain molongas ⁴ bagun

nilan kopontunan ain kolibunanan kitu' nog mokolobud pa lumalam sog kodumanan nilan bu sog gombata'anan nilan. ⁵ Bu kopomolian nilan og dili pikilan nilan bu di' nilan poguloba'an og dili glawas nilan. Bu sumboy kosoligan ilan sog ginang baloy, bu molilolatoy ilan, bu momilang ilan sog duoy nilan bagun da'idun minsan sala kotow og mokotalu' nog molaton dia sog gustalan nog miktidu sog Mikpongon.

⁶ Ma' dosop nog kolokianan nog mokolobud pa, pomolioy mu ilan nog sumboy moto ilan mogokbit nog dili polomotadon nilan. ⁷ Sog glam non koni sumboy kobon non og kopononggi'an ka nog molongas nog polomotadon. Sumboy motongow sog glangkalangka mu nog ika doda' miktantu a dia sog pianad mu koyon. ⁸ Gamit mu og ponolu'on kitu' nog mondom onda'idun sila'on dun bagun og minanta dianika kosipogan dun po' di' nilan ita kotolu'an nog molaton.

⁹ Pomolioy mu og guliponanan nog sumboy sumangkan ilan sog gapu' nilan sog glam non, bu mogapas ilan moginang nog ain kosu'atan og gapu' nilan dun, bu di' ilan monusi ¹⁰ otawaka monakow. Suga'id non, kobon non potongowon nilan nog ilan doda' kosoligan ilan tokodoy, bagun da bianan sog glangkalangka nilan kodongya'an og pinanad kitu' pa'ali sog Mikpongon, og Polonabang ta.

¹¹ Po' sa'an ma' nitu', og Mikpongon pitongow non na og tulung non. Po' bianan sog tulung kitu', mimung og tabang sog glam nog gotow. ¹² Bu og tulung non momali dianita nog sumboy lumota' ita na moginang nog kopokan nog Mikpongon bu og glegan nog ginungod. Suga'id non, sonuk ta mogonong dini sog glupa'an, sumboy moto ita mogokbit nog dili pikilan ta. Bu og glangkalangka ta sumboy mosulut sog gotowanan bu modulus sog Mikpongon. ¹³ Po' sonuk ta mogbagad nog kololiag kitu' nog doksu'an nog dodomaan ta nog ion non nion og gondow kitu' nog kopokpuli' non dini po' motongow na og kotilak nog silow nog Diwata ta bu Polonabang ta nog di'

kolobian nog ion si Isukristu. ¹⁴ Tinigolow non mogoy og glawas non gumanti' matoy dianita bagun ita mogawon tidu sog baya' nog dusa bu linonu' non ita bagun ita mimung nog dili pigotowan non nog mogapas moginang nog ain molongas.

¹⁵ Dadi, sumboy panad mu ini. Pondolo'isogoy mu og poktanudanan bu pomag mu ilan bianan sog baya' mu koyon nog binogoy dianika. Bu na' a moleg nog ngon sala kotow si'oy og di' mogbotad dianika.

3

Og molongas nog polomotadon

¹ Popikil mu dia sog poktanudanan dion nog sumangkan ilan sog pogaid nog botad. Bu mogbilang ilan sog ain togo baya'. Bu kobon non mosimpan ilan moginang nog ain molongas. ² Bu di' ilan mongyampa monalu' nog minsan sima otowoy. Suga'id non, moglogomigus ilan, moksingungodoy ilan, bu ombaba' og bolotabat nilan kobon non sog glam nog gotowanan.

³ Po' dini kitu' ita si'oy, og sobu' ita dosop pa'ali sog kinodiwata. Bu polongantu ita, mioit ita sog molaton, bu pigboya'an ita nog miglologinis nog glegan nog ginungod. Mosina ita bu alu'alu' mima ita. Bu og poginangon ta og kangitangit bu mokinonggitoy ita. ⁴ Tibua, dangan pitampal na og popia bu og glolat nog Mikpongon nog Polonabang ta, ⁵ mitabang non ita. Kona' po' sabap nog ngon og molongas nog kohinangan ta, suga'id non, mitabang non ita sabap sog glolat non. Po' bianan sog Bolakat non, inugasan non ita nog boya'an kipongimboguan non ita bu migbogu kotubu' ita. ⁶ Og Mikpongon binunag non dianita og Bolakat non bianan dia ni Isukristu og Polonabang ta, ⁷ bagun da, bianan sog tulung non, miimung na nog da' na og sila'on dianita nog Mikpongon, bu mokopomusaka' ita dianon boya'an ngon og dodomaan ta nog kotubu' nog da' kopus non. ⁸ Og piktal'u u koni kosoligan.

Bu kolegan ku dianika og pikpanad u koni potintuon mu dianilan bagun da ain

og tinumud sog Mikpongon, motigbung pikilan nilan sog ain ginang kitu' nog molongas. Ma' nog pigolong u koni, molongas bu kopianan nog glam nog gotow. ⁹ Tibua, pogolig a nog susian koyon nog da' sagnat non. Bu pogolig a dosop nog gusulan bu susian nilan pa'ali sog botad nilan. Po' ma' nion koyon da' doksu' non bu da'idun malap dun. ¹⁰ Bila ngon gotow nog monusi nog boya'an mimung nog di' mokopoksolabuk gotowanan dun, pomag mu ion. Bila di' mogbilang nog insan, pomag mu mokpuli'. Bila di' pa mogbilang, bibas mu na. ¹¹ Po' kosunan mu nog og gotow koyon nog ma' nion di' na maktintul nog motud. Bu sabap sog kohinangan non koyon, kimotudan ion nog ion doda' bolodusaon.

Og gluksadan nog pomali ni Paul

¹² Popongoyon ku si Artemas bu si Tikikus dion nika. Ampun matong ilan dion, pogopasoy mu akon lumumpak ditu' sog Nikopolis. Po' ditu' u pokpopoliawa sonuk nog timpu goyup. ¹³ Sog golot golot koni, ponamal a tumabang dia sog polomasad kitu' nog si Senas bu dia ni Apolos. Bu toktuboy mu dianilan ain og kulang nilan po' bagun ilan mosimpan gumonat sog ain gongayan nilan. ¹⁴ Sumboy og pakasi poktanudanan ta dion potigbungon nilan pikilan nilan moginang sog ain molongas bagun ilan da kobon non kopono'uban nog ain kulang nilan gondow gondow, bu bagun dosop og kotubu' nilan mimung popia dia sog gotowanan.

¹⁵ Glam nilan koni nog dini nakon, minogina ilan dianika. Golun mu ilan dion og glokoleanan nami sog tanud. Og tulung nog Mikpongon mongon sog glam niu.

Og Sulat ni Paul dia ni Pilimun Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulatni Paul dia ni Pilimun

Si Pilimun og poktanud kitu' nog molongas bontugan non. Bu ditu' ion sog Kolosas pogangoy moktamuy. Bu ion og gapu' nog gulipon kitu' nog ngalan non si Onisimus. Si Onisimus sop koni, og milaguy kitu' sog gapu' non nog sokali' mikotua' ditu' ni Paul nog masa non pa ditu' sog kolobusuan. Dadi, bianan dia ni Paul, tinumabuk si Onisimus dia ni Isukristu. Og sulat ni Paul koni, og kopongingolot non dia ni Pilimun bagun ilan moglokopia nog gulipon non kitu' nog piuli' na ni Paul ditu' non. Bu og kotalima' non dun kona' na tibua og gulipon non. Suga'id non, sumboy tolima'on non dosop ion nog dili gilug non sog tanud.

1. Og bokna nog sulat koni, 1-3.
2. Og dongya' non dia ni Pilimun, 4-7.
3. Og kopongingolot non dia ni Onisimus, 8-22.
4. Og doksu'an nog sulat non, 23-25.

¹ Akon si Paul, og sinumulat nog sulat koni, og mikolobusu sabap sog kopokokunut u sog glegan ni Kristu Isus. Bu tidu dosop ini dia sog gilug ta sog tanud nog si Timuti.

Og sulat koni posungu' dion nika, Pilimun. Og glokole nami nog kololaman nami bu og дума nami dia sog ginang koni pa'ali dia ni Kristu. ² Bu posungu' dosop dion nika, Apia, og gilug nami sog tanud. Bu dion nika dosop, Arkipus, og дума nami nog minantu sog minanta dia sog Mikpongon, bu dion niu dosop og poktanudanan kitu' nog mokpoglumpuk dion sog baloy ni Pilimun.

³ Og popia bu kotikna' nog pikilan mongon dianiu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu og Kounutan ta nog si Isukristu.

Og glolat bu kopongandol ni Pilimun

⁴ Kobon kobon non poglobiton ku ika sog gyakin ku bu posolomatan ku og Mikpongon sabap dianika. ⁵ Po' midongog u pa'ali sog kopongandol nika dia sog Kounutan ta nog si Isus bu og glolat mu dia sog glam nog pigotowan nog Mikpongon. ⁶ Og gyakin ku dun sog kopoksolabuk ta sog kopongandol ta dia sog Kounutan ta nog si Isus mimung nog dumalom og sabut mu pa'ali sog glam nog popia dianita nog sabap sog kopoglokotubu' ta dia ni Kristu. ⁷ Gilug u, og glolat mu dia sog pigotowan nog Mikpongon miimung nog landu' da'da'an bu pondolo'isog dianakon. Po' sabap dianika, koboganan og pikilan nilan.

Og pongoningoni ni Paul

⁸ Dadi, minsan si'oy ngon baya' u nog tidu dia ni Kristu dumondag dianika nog olo og sumboy inangon mu, di' u da moginang dun. ⁹ Suga'id non, bianan sog glolat nog kopomogilug, ngon bosia og pongonion ku dianika. Akon si Paul, og mogulang gotow, bu numun kitu' mikolobusu u sabap sog kopokokunut u dia ni Kristu Isus. ¹⁰ Pongonion ku bosia dianika pa'ali dia ni Onisimus. Ion og ma' nog dili bata' u bianan dia ni Kristu. Po' sonuk u sog kolobusuan, miimung ion nog bata' u. ¹¹ Dini kitu', di' nika ion kosoligan. Tibua, numun koni kosoligan ta na ion.

¹² Dadi numun koni, dondagon ku na ion muli' dion nika. Ion og kololaman ku tokodoy. ¹³ Og glegan ku bosia dun, ion dini nakon bagun da ion mokoganti' dianika tumabang dianakon sonuk nog dini u sog kolobusuan koni nog sabap sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. ¹⁴ Tibua, di' u moleg nog motogol ta ika tumabang dianakon. Suga'id non, og kolegan ku dianika nog inangon mu ain koboganan nog pikilan mu. Dadi, ondi' u ika pogboya'an sog minsan olo, lual da baya' mu.

¹⁵ Gomonsunoy, sa'an si Onisimus mikawa' dianika podali'dali' po' bagun ion mokopuli' dianika nog boya'an moksolabuk amu sampyumul.

¹⁶ Dadi numun kitu', kona' na ion sagya tibua gulipon. Po' ion og gilug ta tanan dia ni Kristu nog kololaman ta. Ion bololaga' tokodoy dianakon. Bu kisunan ku dosop nog labi pa ion kobololaga' dianika po' og kopogilug niu kona' tibua sog ginungod, suga'id non, asta pa sog kinodiwata.

¹⁷ Dadi, bila mosolag dia sog pikilan mu og kopoksolabuk ta, tabuk mu ion mokpuli' nog ma' nog kotabuk mu dianakon. ¹⁸ Bila ngon sala' ni Onisimus dianika, otawaka ngon gutang non, akon dona moto dun dianika. ¹⁹ Akon si Paul, og dili komot u og sinumulat koni. Akon mogbayad dun. Tabuk mu ma ion po' di' u dona lobiton dianika og miutang mu kitu' dianakon nog pa'ali sog kotabuk mu dia ni Isus. ²⁰ Dadi ika gilug u, amoyamoy dianika, inang mu dianakon og kobo'isan sabap sog kopoktanud ta dia ni Isus. Bu sabap sog kopoksolabuk ta dia ni Kristu, pobogan mu og pikilan ku. ²¹ Sog kosulat u nini, mitantu na sog pikilan ku nog inangon mu nododa' og pingoni u koni dianika. Bu kisunan ku dosop nog inangon mu labi pa sog pingoni u koni.

²² Bu ngon pa doma solabuk. Simpanoy mu pa akon nog dugu. Po' dodomaan ku nog tumanon nog Mikpongon og gyakin niu nog akon mokopuli' u dion niu.

²³ Si Epapras, og duma u mokolobusu sabap sog kopokokunut nami dia ni Kristu Isus, minogina daniu dion. ²⁴ Bu minogina dosop si Mark, si Aristarkus, si Dimas, bu si Luk daniu. Ilan koyon og dumaanan ku sog ginang koni pa'ali dia ni Kristu.

²⁵ Og tulung nog Kounutan ta nog si Isukristu mongon daniu.

Og Sulat dia sog gotow Hibruanan Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulat diasog gotow Hibruanan

Og sulat koni posungu' dia sog gotow Hibruanan nog poktanudanan ilan na dia ni Isukristu. Tibua, sabap sog kopokokunut nilan dia ni Isus, migdun-gag og sinsaan nilan bu og pokposakit dianilan nog boya'an posungu' ombagla og tanud nilan. Dadi, sa'an itu' og sulat koni pinoit dianilan po' bagun kopondolo'isogan ilan moglogaga bu mongandol. Og sinumulat koni, pindolo'isogan non ilan bianan sog kopokpotantu non dianilan nog si Isukristu og motud nog Diwata, bu ion og kotontuan nog glam non sog pigdotu'an nog Mikpongon. Og gustalan non dun bianan sog tolu ginis nog motud pa'ali dia ni Isus: 1) Si Isus og Bata' nog Mikpongon tidu sog donsama' asta sog da' kopus non. Ion motas pa dia sog polomolatasanan kitu' kobon nitu', bu dia sog moloikatanan kitu', bu minsan pa dia ni Muses. Po' ion og doksu'an nog pokpotampal pa'ali dia sog Mikpongon. 2) Si Isus, tinolu'an ion nog Mikpongon nog ion mogbolian asta sog da' kopus non. Ion motas pa dia sog glam nog duma boliananan. 3) Bu bianan dia ni Isus, ain tumud dianon, motabang ilan tidu dia sog baya' nog dusa, bu dia sog gondok, bu dia sog pigboya'an nog patoy. Po' si Isus og motas nog bolian sog glam non, og migbogoy nog tantu tabang bagun og gotow mogawon tidu sog baya' nog dusa. Og piginang nog bansa Hibru sog kopoktanud nilan nog kopomalas nilan nog dugu' nog potubu'on, sagya da itu' solianlian po' si Isus og kotumanan bu og kotontuan non.

Bu bianan dia sog pononggi'an pa'ali sog kopongandol nog mokogulanganan nog bansa Israel kobon nitu', og sinumulat koni, pingoningoni non dia sog ain tinumabuk na dia ni Isukristu nog

popogonon nilan og tud nilan asta sog doksu'an. Bu si Isus og pogbontayan nilan bu poglogilingan nilan. Bu sumboy gogaan nilan minsan olo og sinsaan bu og posakit matong dianilan. Sog doksu'an nog libru koni, og pomali bu og pidon-sama' tumalu'.

1. Dia ni Kristu kotongow og Mikpongon, 1:1-3.
2. Si Kristu labi pa kotas dia sog moloikatanan, 1:4-2:18.
3. Si Kristu labi pa kotas dia ni Muses bu dia ni Josua, 3:1-4:13.
4. Ondi' kolobian og baya' nog kopogbolian ni Kristu, 4:14-7:28.
5. Ondi' kolobian og baya' nog koposadan ni Kristu, 8:1-9:28.
6. Ondi' kolobian og kopomalas ni Kristu, 10:1-31.
7. Og kopongandol og bololaga' sog glam non, 11:1-12:25.
8. Og gluksadan nog gustalan, 13:1-25.

Og talu' nog Mikpongon pilatas bianan dia sog Bata' non

¹ Og Mikpongon, tatap non na polotason og talu' non dia sog munaotowanan ta kobon nitu' bu miglologinis og bianan non mokpolatas dun bianan sog polomolatasanan non. ² Tibua, og tang koni nog gimpusan na nog gondow, pilatas non na og talu' non dianita pibian dia sog Bata' non. Po' bianan sog Bata' non, piongon non og pigloban nog glangit bu glupa'an. Bu ion og tinondu' nog Mikpongon nog ion makod nog glam non. ³ Bu motongow dianon og silow nog kotas nog Mikpongon po' migbatuk ilan nog gasal. Bu ion og mikpopagon nog piongon bianan sog sagya talu' non. Bu dangan midoksu' ion imungoy nog gugas nog dusaanan nog gotow, minangoy ion sog glangit bu miningkud ion dia sog dapit sog glintu nog Mikpongon nog ion og Pogbaya' sog glam non.

Og kotas nog Bata' non

⁴ Dadi, og Bata' nog Mikpongon, inimung ion nog motas pa dia sog moloikatanan po' motas pa dianilan og ngalan koyon nog binogoy nog

Mikpongon dianon. ⁵ Po' og Mikpongon, da' poktalu' dia sog moloikatanan non minsan sog sala kotow si'oy dianilan, nog ilan og gombata' non. Tibua, og Bata' non tinolu'an non nog,

“Ika og Bata' u.

Bu gondow koni miimung u nog Gama' mu.”*

Bu miktalu' dosop ion ma' nini, “Akon, miimung u nog Gama' non bu ion miimung nog Bata' u.”†

⁶ Bu bila popongoyon non mokpuli' dini og Bata' non sog glupa'an koni, nog ion mikuna sog glam nog gombata'anan non, mikpodonsama' tumalu' og Mikpongon nog,

“Sumboy ion og poktomuyon nog glam nog moloikatanan nog Mikpongon.”‡

⁷ Tibua, pa'ali sog moloikatanan koyon, misulat dia sog Kitab og talu' nog Mikpongon nog,

“Og moloikatanan non mokodali' domikian da mama' nog galu'. Og dodondagonanan non mokodasig domikian da mama' nog gliga' nog gapuy.”§

⁸ Tibua, pa'ali sog Bata' non, misulat dosop dia sog Kitab og talu' nog Mikpongon nog,

“O Diwata, og kopogdatu' mu kobon non, asta sog da' kopus non. Bu og kopogokbit mu sog pigotowan mu modulus. ⁹ Bu omba'is mu ain modulus nog polomotadon bu molaton mu ain di' kitu' pia. Dadi, og Mikpongon nog ion og poktomuyon mu, bianan sog kolana non dianika nog glana nog gloliag, piotas non pa ika nog labi a pa dia sog dumaanan mu.”*

¹⁰ Bu miktalu' dosop ion nog,

“Ika og Pogbaya'. Bu tidu pa sog tolipunan, ika og mikpongon nog pigloban nog glangit bu glupa'an.

¹¹ Bu ngon gondow non og glam non koyon mimung monda' na, tibua, ika ondi' a moksop. Bu og glam non koyon omputak da

mama' nog ponopoton. ¹² Bu lupi'on mu dosop mama' nog glogdoy. Bu suklian mu dosop mama' nog ponopoton. Tibua ika, ondi' a nododa' moksop po' ika da kobon non asta sog da' kopus non.”†

¹³ Bu og Mikpongon, da' ion poktalu' sog minsan sala buk si'oy nog moloikatanan non nog ma' nog tinalu' non kitu' dia sog Bata' non nog,

“Ika, ingkud a dini sog glintu u asta imungon ku og glam nog bantaanan mu nog gindogan nog botis mu.”‡

¹⁴ Dadi, bila ma' nitu' nog og Bata' non motas pa sog moloikatanan, olo gidoy buan og polosuku'an nog moloikatanan koyon? Ma' nini. Ilan koyon og sosoligananan nog Mikpongon bu dodondagonanan non nog di' ta motongow nog tumabang sog ain bogayan nog kotubu' nog da' kopus non.

2

Pongmohilat amu

¹ Dadi, bila ma' nitu' og Bata' non koyon nog motas poma dia sog moloikatanan, sumboy pododungag og kotigbung nog pomikilan ta dia sog gustalan kitu' nog midongog ta po' bagun ita ondi' mosuoy dun. ² Po' og gustalan kitu' nog pilatas nog Mikpongon dia sog moloikatanan non nog pisampot dia sog munaotowanan kitu', sumboy doda' kunutan. Po' simasima da' pokokunut dun, og polihala' dianon dumalan dia sog kohinangan non koyon. ³ Bu labi pa ditu', da'idun og pologuyan ta dun bila di' ta tomba'an og gustalan koni pa'ali sog mosolag nog tabang nog Mikpongon dianita. Po' og Kounutan ta nog si' Isus, mikuna pa ion mogustal pa'ali sog kogawon nog Mikpongon dianita. Bu ain mikodongog nog gustalan non koyon, tinumaksi' ilan na dianita nog motud doda'. ⁴ Bu og Mikpongon si'oy tinumaksi' dosop dun bianan sog gingyata'anan non bu gininisan nog ginang non nog kosobu'sobu'. Bu diadia

* 1:5 1:5 Salmu 2:7 † 1:5 1:5 2 Samuel 7:14 ‡ 1:6 1:6 Deuteronomy 32:43 § 1:7 1:7 Salmu 104:4 * 1:9 1:9 Salmu 45:6-7 † 1:12 1:12 Salmu 102:25-27 ‡ 1:13 1:13 Salmu 110:1

dianilan binogayan non nog ain kolegan nog Mikpongon nog kotoan nog tidu dia sog Mosigda nog Bolakat non.

Og mosolag nog tabang bianan dia ni Kristu

⁵ Dadi, og pogolongon ta koni pa'ali sog dunya kitu' nog pingimboguan nog posungu' na matong. Og Mikpongon, da' non uokiloy dia sog moloikatanan non og mogokbit dun, suga'id non, dia non inuakil sog gotow. ⁶ Po' ongon talu' dia sog Kitab nog ma' nini,

“Olo buan gidoy og gotow, nog pimikil mu poma? Bu olo buan gidoy dosop og sagyaotow koyon, nog pigipat mu poma? ⁷ Po' pibaba' mu kolongod dia sog moloikatanan. Bu piotas mu ion, bu binogayan mu ion nog gadab, ⁸ bu inimung mu tanan ion mogbaya' dia sog glam non.”*

Dadi, og ma'ana nog sinulat koyon, og gotow, inimung ion nog Mikpongon mogokbit dia sog glam non. Og ma'ana non, da'idun nog di' non pogboya'an. Saka numun koni, kona' da og sagyaotowanan koyon og mogbaya' dia sog glam non. ⁹ Tibua, mitongow ta na nog si Isus, nog ion miimung mibaba' kolongod dia sog moloikatanan bagun da bianan dia sog kosoliu non sog patoy, tulungon nog Mikpongon og glam nog gotowanan. Dadi sabap ditu', numun koni piotas na ion nog Mikpongon bu binogayan na ion nog gadab.

¹⁰ Po' og Mikpongon, bianan dianon bu sabap dianon miongon og glam non. Dadi, duma'it dianon nog imungon non si Isus mohurup bianan dia sog sinsaan non bu bagun dosop modakol gombata'anan nog Mikpongon og moit non dia sog kotas non. Po' si Isus og polonggawon dianilan tidu sog dusa. ¹¹ Dadi sa'an itu', ilan nog midulus, miimung salu ama' ilan nog mikpodulus kitu' dianilan nog ion non si Isus. Sa'an itu' ondi' ion mosipog mingalan dianilan nog pigilugan non ilan. ¹² Po' ma' nini og talu' non dia sog Kitab, “Suksugan ku dia sog pigilugan ku og

gininang mu bu songlitan ku ika dia sog piglumpukan nilan.”† ¹³ Bu ngon dosop og talu' non nog ma' nini, “Akon, sumalig u dia sog Mikpongon.”‡ Bu miktalun ion dosop nog, “Koni u na bu dunut og gombata'anan kitu' nog binogoy nog Mikpongon dianakon.”§

¹⁴ Dadi, og gombata'anan koyon nog pigolong non, ion non og gotowanan kitu' nog togo gungod bu togo dugu'. Bu si Isus si'oy, miimung dosop ion nog gotow ma' nilan. Po' sa'an miimung ion nog gotow po' bagun bianan sog kobunu' dianon sog kudus, mogla'at si Kindagow dun. Po' si Kindagow togo baya' sog patoy. ¹⁵ Dadi, sa'an ma' nitu' po' bagun ain miulipon sog gondok nog patoy sog gobon nilan motubu', ompoluas ilan da ni Isus dia sog gondok nilan koyon. ¹⁶ Po' kona' da og moloikatanan og tinabang non, suga'id non, og dolanatanan ni Abraham. ¹⁷ Dadi sa'an itu', sumboy nododa' moktimaluy ion nog tantu gotow ma' nog pigilugananan non bagun da mimung ion nog bolian nilan nog motas nog molilolatoy bu kopongondolan dia sog ginang non dia sog Mikpongon po' bagun da kompunan og dusaanan nog gotowanan. ¹⁸ Dadi, sa'an ion og mokotabang sog ain pingyuba'an po' ion si'oy mikobian mosinsa sog gyuba'.

3

Si Isus motas pa dia ni Muses

¹ Dadi, pigilugan ku sog tanud, nog ain sinumolabuk na dia sog gonggat nog Mikpongon sumakup sog pigdotu'an non, pomikil niu si Isus. Po' si Isus, ion og pipangoy nog Mikpongon dini sog glupa'an bu miimung dosop ion motas nog bolian dia sog tanud ta nog tinud ta. ² Bu kopongondolan ion nog Mikpongon, og tinumundu' dianon ma' dosop ni Muses nog kopongondolan dosop ion moginang nog polosuku'an non sog baloy nog Mikpongon, nog ion non ion og pigotowan non. ³ Tibua, og gotow nog polongimung nog baloy, og kopogadab dianon labi pa sog

* 2:8 2:8 Salmu 8:4-6 † 2:12 2:12 Salmu 22:22 ‡ 2:13 2:13 Isaya 8:17 § 2:13 2:13 Isaya 8:18

gadab dia sog ginimung non koyon nog baloy. Domikian dosop ma' nion si Isus og kopogadab dianon labi pa sog kopogadab dia ni Muses. ⁴ Po' bila og baloy og poglobitan ta, glam nog baloy sagya da inimung, tibua, og Mikpongon, ion og migimung nog glam non. ⁵ Dadi, si Muses kopongondolan. Ion og dodondagon nog Mikpongon kobon nitu' moginang dia sog baloy non. Bu ion og mikpolatas nog talu' nog Mikpongon nog tolu'on non sog binaya' nog gondow dia sog gotowanan. ⁶ Tibua si Kristu, ion og Bata' nog Mikpongon, bu kosoligan ion mogokbit nog baloy nog Mikpongon. Bu ita koni og baloy nog Mikpongon bila ompagon og tud bu dodomaan ta dianon.

Og podonsama' sog ain lumota' mongandol

⁷ Dadi, ma' nini og talu' nog Bolakat nog Mikpongon nog sinulat sog Kitab,

“Og Gondow Koni, bila midongog niu og talu' nog Mikpongon, ⁸ na' amu tokodoy nog di' amu tumud dun ma' nog munaotowanan kobon nitu' nog mingantu ilan dianon nog kobon nilan sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. Po' sinulayan nilan ion ditu'.” ⁹ Po' ma' long nog Mikpongon dun, “Sog solod nog pat pulu' ton sinulayan nilan akon minsan si'oy mitongow nilan bog olo bayu' nog ginang u dianilan. ¹⁰ Dadi, sa'an miglolingit u dia sog gotowanan koyon, bu mangka u tolu'oy dianilan nog ondi' ilan kosoligan kobon non, bu ompok ilan mokokunut dia sog dondagananan ku. ¹¹ Dadi sa'an itu', miglolingit u dianilan bu sinumpaan ku ilan nog ondi' ilan na doda' mokosolod sog gulolian ku kitu' bu dumuma dianakon mulali.”*

¹² Dadi, pigilugan ku sog tanud, pokpotubud amu tokodoy bagun da da'idun dion niu nog di' tumud sabap sog molaton og pomikilan non nog boya'an kotalikudan non na tanan og Mikpongon.

¹³ Suga'id non, solian nog iningolanan pa og tang koni og Gondow Koni, sumboy mogdinolo'isogoy amu gondow gondow bagun da'idun daniu mimung motogas pikilan non kobal nog glimbung nog Soitan. ¹⁴ Po' glam ta koni og duma ita ni Kristu bila di' ita da sumimoy sog pagon nog dodomaan ta dianon asta sog doksu'an. ¹⁵ Po' ma' nini og sinulat kitu' dia sog Kitab,

“Og Gondow Koni, bila midongog niu og talu' nog Mikpongon, na' amu tokodoy nog di' amu tumud dun ma' nog munaotowanan kitu' kobon nitu' nog mingantu ilan dianon.”

¹⁶ Dadi, sima gidoy og pigolong kitu' nog mikodongog nog talu' nog Mikpongon nog saka mingantu ilan dianon? Og gotowanan kitu' nog mingantu dia sog Mikpongon, ion non ion og glam nog gotowanan kitu' nog pinulu'an ni Muses lumuas tidu sog bonua nog Ihiptu. ¹⁷ Bu sima gidoy og piglolingitan koyon nog Mikpongon nog pat pulu' ton gobon non? Og piglolingitan nog Mikpongon kitu', ion non dosop ion og gotowanan kitu' nog mikodusa dianon, bu mikpomatoy ilan tanan sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. ¹⁸ Ion non ion og gotowanan kitu' nog da' pokokunut, og sinumpaan kitu' nog Mikpongon nog, “Ondi' ilan na doda' mokosolod ditu' sog bonua u kitu' nog mokulali ilan bosia dun.” ¹⁹ Dadi, sa'an da' ilan pokosolod sog bonua kitu' nog pulolian non dianilan, po' sabap sog kopongmungyas nilan.

4

Og pogulolian nog pigotowan nog Mikpongon

¹ Bu asta pa sog numun koni da' poksop og pasad nog Mikpongon sog ain pigotowan non nog pulolion non ilan. Dadi, sumboy mokpotubud ita po' bagun da'idun daniu og di' mokodopot ditu' sog gulolian kitu' nog pinasad non. ² Po' ita si'oy ma' da nog munaotowanan kitu' kobon nitu' po' inustalan ita na nog

* 3:11 3:11 Salmu 95:7-11

Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia sog gulolian. Tibua ilan, dangan midongog nilan og gustalan kitu', da' nilan tobukoy nog boya'an miimung da' sagnat non dianilan po' da' ilan pongandol. ³ Tibua ita, ain og tinumud dun, mokosolod ita na ditu' sog gulolian kitu' nog pigolong nog Mikpongon. Tibua, pa'ali dianilan nog da' tud sog gustalan kitu', ma' nini og talu' nog Mikpongon dianilan,

“Sa'an itu' miglolingit u dianilan bu sinumpa'an ku ilan nog di' ilan na doda' mokosolod sog gulolian ku kitu' bu dumuma dianakon mulali.”

Tinalu' non ma' nitu' po' sagad na bosia og gulolian non po' donsama' na midoksu' og glam nog piongon non. ⁴ Po' ngon og talu' non sog Kitab nog pa'ali sog kopitu' ondow nog ma' nini, “Minulali og Mikpongon sog kopitu' ondow non po' og glam nog ginang non midoksu' na.”* ⁵ Bu og talu' non sop nog milabit komun nog, “Ondi' ilan nododa' mokosolod sog gulolian ku bu dumuma dianakon mulali.”

⁶ Dadi, og munaotowanan kitu' nog mikuna pokodongog nog Gomba'is nog Guksugan kitu', minsan si'oy da' ilan pokosolod sog gulolian kitu' po' sabap sog da' ilan pokokunut nog talu' non, ngon da' mokosolod sog gulolian non kitu' nog pigolong non. ⁷ Dadi, sa'an itu' og Mikpongon sinumosa' puli' nog tang, nog iningolanan non og tang koyon, og Gondow Koni. Po' tidu' sog masa ni Muses kitu' nog miobon na nog ton, pilatas non og talu' non dia ni Dabid nog ma' nog milabit kitu' komun nog, “Og Gondow Koni, bila midongog niu og talu' nog Mikpongon, na' amu tokodoy nog di' amu tumud dun.”

⁸ Bu si Josua, somo' mioit non ilan ditu' sog gulolian kitu' nog pigolong nog Mikpongon, da' na bosia poktalu' puli' og Mikpongon pa'ali sog len Gondow. ⁹ Dadi, og ma'ana nog pigolong non koni, og pigotowan nog Mikpongon, sagad na og gulolian nilan nog ma' nog kulali nog Mikpongon sog kopitu' ondow non. ¹⁰ Po' minsan

sima sumolod sog gulolian nog Mikpongon, mokulali ion sog ginang non mama' nog kulali nog Mikpongon kitu', dangan midoksu' og gininang non. ¹¹ Dadi, sa'an sumboy mogapas ita mampu' sog gulolian kitu' bagun da'idun sala kotow si'oy, og di' mokosolod nog sabap nog da' ilan pokokunut sog talu' nog Mikpongon mama' nog munaotowanan kitu' kobon nitu'.

¹² Po' og talu' nog Mikpongon totubu' bu bolokatan. Bu mokutong pa' sog kalis, po' madal non tanan minsan olo sog tibuk nog kotubu' bu glimukud nog gotow, bu mosisig non og glegan bu dialom pikilan nog gotow. ¹³ Po' da'idun og gombuni sog Mikpongon. Og glam non motampal dianon, bu kosunan non og glam non. Bu ion da' og mongukum dianita sog glam nog kohinangan ta.

Si Isus og bolian nog di' kobotukan

¹⁴ Dadi bila ma' nitu', sumboy pohogoton ta og tanud nog tinabuk ta na. Po' ngon na og Kounutan ta nog boliananan nog di' kobotukan, bu ion numun koni ditu' na sog bubunglangit. Ion non ion si Isus, og Bata' nog Mikpongon. ¹⁵ Po' og Kounutan ta koyon nog boliananan, mololat sog gotowanan po' misabut non da' og kibotangbotangan nog gotow nog mosompun pokodusa. Po' ion si'oy, kibianan non og glam nog gininisan nog pongyuba' nog domikian da' ma' nog kopyuba' dianita. Tibua minsan ma' nitu', da' da' ion koyuba'oy. ¹⁶ Dadi sa'an itu', sumboy ondi' ita na mogalangalang mokpolani dia sog Mikpongon po' bagun non ita kololatan bu tulungon sog tang nog ngon kulang dianita.

5

¹ Po' pa'ali sop sog glam nog boliananan nog salu' bansa ta nog Hudyu, og kounutan nilan, pimili' tidu' sog paksiotow nilan bu ion tinondu' nog mongingolot dia sog gotowanan sog Mikpongon pa'ali sog poginangan dia sog kinodiwata. Mogbogoy ion nog bogoy bu og pomalas nog dusaanan nog gotowanan. ² Bu ion

* 4:4 4:4 Genesis 2:2

moto mololat sog ain gotowanan kitu' nog mikodusa nog saka da' nilan bosia tiboba'oy, po' ion si'oy og saryaotow da nog mokodusa. ³ Sa'an itu', ion si'oy sumboy momalas dosop nog dili dusaanan non, bu asta dosop nog pakasiotow non. ⁴ Og polosuku'an koni nog bololaga', di' non ompomili' og dili glawas non, suga'id non, og Mikpongon og momili' dun, mama' nog kopomili' non dia ni Aron kobon nitu'. ⁵ Ma' nitu' dosop si Kristu, kona' non og dili mimili' nog polosuku'an non koyon nog bololaga' nog boya'an miimung ion og Kounutan nog boliananan. Suga'id non, binogoy dianon nog Mikpongon og polosuku'an non koyon po' miktalu' og Mikpongon dianon nog,

“Ika og bata' u. Bu gondow koni miimung u nog Gama' mu.”*

⁶ Bu ma' nini dosop og talu' nog Mikpongon nog sinulat,

“Og kopogbolian mu da' kopus non, og sinumingkot dia sog kopogbolian ni Melkisedek.”†

⁷ Bu sonuk pa ni Isus mogonong dini sog glupa'an koni, migyakin ion sog Mikpongon dunut guakol non. Po' og Mikpongon da mokotabang dianon sog kopatoy non. Bu midongog da og gyakin ni Isus kitu' po' sabap sog ion mikpobaba' bu sinumangkan dia sog Mikpongon. ⁸ Po' minsan ion og Bata' nog Mikpongon, sabap dia sog sinsaan non, misabut non da bog olo og doksuan nog kopokokunut non dia sog Mikpongon. ⁹ Bu dangan mihurup na ion, miimung ion nog tabang nog da' kopus non dia sog ain mokokunut kitu' dianon. ¹⁰ Bu tinalu' nog Mikpongon nog ion nododa' og Kounutan nog boliananan, og sinumingkot dia ni Melkisedek.

Sumboy pohogoton ta og tud ta sog motud

¹¹ Modakol pa bosia og glegan ku mogustal daniu pa'ali dia ni Melkisedek. Tibua mologon ustalon, po' mama' nog di' amu mokosabut. ¹² Po' miobon amu na pokponadan. Do'itan na bosia nog mokopokpanad amu na, saka sumboy amu poma pokponadan nog tolipunan

nog pokponadon pa'ali sog talu' nog Mikpongon. Dadi, sa'an bila ma' nitu', mama' amu pa nog gombata' kitu' nog sumboy pokpinumon pa nog gatas po' di' pa ilan mokosuku kuman nog piboksa. ¹³ Dadi, ain sumboy pa og gatas pokpinumon dianon, og bata' pa ion nog da'idun pa sabut non pa'ali sog kodulusan. ¹⁴ Po' og piboksa koyon, og ma'ana non, ain gustalan kitu' nog mokodalom pa'ali sog talu' nog Mikpongon. Ma' nion koyon dia gomitoiy sog ain kosoligan na og pikilan non. Po' bianan sog kogamit nilan dun kobon non, kosunan nilan bog olo og molaton otawaka og gomba'is.

6

¹ Dadi, sumboy dungagan ta ain mikuna kitu' ponadon dianita pa'ali dia ni Kristu, mangka ta sukpatoy moganad nog ain mokodalom kitu' nog gustalan pa'ali dianon bagun og kopongandol ta dianon dumalom. Bu di' ta sumboy pokpuli'puli'on mogustal og mikuna kitu' nog gustalan. Og gustalan koni nog pigolong pa'ali dia sog kotolikud ta sog kohinangan kitu' nog da' sagnat non mangka ita tud dia sog Mikpongon. ² Bu og gustalan pa'ali sog kopogbunyag, bu og gustalan pa'ali sog kopondopon sog gotow nog bogu tabuk, bu pa'ali dosop dia sog kopotubu' nog tidu sog patoy, bu og kopomolihala' nog Mikpongon asta sog da' kopus non. ³ Suga'id non, sumukpat ita na moganad nog modalom kitu' nog pogonadan, bila baya' da nog Mikpongon.

⁴ Po' ain mikosun na nog motud, bu ain og minanam non na og popia nog miktidu dia sog Mikpongon, bu ain misunu' na kobogoyoy nog Mosigda nog Bolakat nog miktidu sog Mikpongon nog saka, tinibaba' nilan tumolikud og kotabuk nilan dia sog Mikpongon, ondi' na moksud og pikilan nilan kitu'. ⁵ Bu kisunan nilan na bosia og koba'is nog talu' nog Mikpongon. Bu mitongow nilan dosop og Bolakat nog Mikpongon nog mokpotintul dianilan sog boloma'dinglag ⁶ nog saka, tiboba'on nilan tumolikud og glam nog kibianbianan

* 5:5 5:5 Salmu 2:7 † 5:6 5:6 Salmu 110:4b

nilan kitu' dia ni Kristu, ondi' nododa' moksud og pikilan nilan mokpuli'. Po' og ma'ana non, sabap sog kopomungyas nilan koyon, domikian da nog ma' nog bunu'on nilan mokpuli' sog kudas og Bata' nog Mikpongon, bu domikian dosop nog puli'an nilan ion mokposipog dia sog kodokolan nog gotow.

⁷ Po' ita, domikian da mama' nog glupa' kitu' nog pipia nog Mikpongon nog kobon non motosop nog dupi' boya'an nog mosubuk pomulan dun nog mogamit nog ain sinimpanan dun. ⁸ Tibua, bila ngon og glupa' nog og tumubu' dun sagya da og sigbot, bu og sigbot koyon nog dugion, og glupa' koyon, da'idun og sagnat non. Minsan tanan itu', gomonsunoy og glupa' koyon sumpaan nog Mikpongon bu og doksuan non, lo'aton bianan sog gapuy.

⁹ Dadi, pigilugan ku nog kololaman ku, minsan ma' nini og talu' nami, kosunan nami nog kona' da nog ma' nion og doksuan niu. Po' motongow daniu og koba'is nog kohinangan niu nog dumalan dia sog kogawon niu dia sog dusaanan niu. ¹⁰ Og Mikpongon di' mogbigya'. Dadi, di' non nododa' kolingawan og kohinangan niu bu og kolalam niu dianon bianan sog kotabang niu kobon non sog pakasi niu poktanud. ¹¹ Dadi, og kolegan ku bosia daniu, og glam niu, mansing amu mogapas tumud sog Mikpongon asta sog doksuan, bagun motuman og pigdodomaan niu kitu' dianon. ¹² Po' ompok u nog motonop amu mongandol. Suga'id non, kolegan ku nog moglogiling amu tanan dianilan nog bianan sog kopongandol nilan dia ni Isus bu dunut ompayat ponutus nilan, mokopomusaka' ilan nog glam nog pinasad kitu' nog Mikpongon.

Motuman doda' da og pinasad nog Mikpongon

¹³ Po' kobon nitu', og Mikpongon sinumapa dangan mikpasad ion dia ni Abraham. Og dili ngalan non og ginamit non sog koposadan non koyon po' da'idun lual motas pa dianon. ¹⁴ Bu ma' nini og pasad non dia ni Abraham, "Popiaon ku

nododa' ika. Bu podokolon ku og dolanat mu."*

¹⁵ Dadi sa'an itu', si Abraham da' kotonop mogbagad nog pinasad kitu' dianon. Bu tinuman da dianon nog Mikpongon. ¹⁶ Po' og gotow bila sumapa, sumboy ngon nododa' og gomiton non nog ngalan nog motas pa dianon, po' sumboy ngon nododa' og motas pa dianon og mokotaksi' dun bagun da da'idun og susion dun. ¹⁷ Dadi sa'an og Mikpongon, dangan mikpasad ion, sinopaan non, po' kolegan non dun, mosabut tokodoy nog pangkatanan ni Abraham nog ondi' nododa' moksop og tugyu non. Sa'an itu', sinumapa ion. ¹⁸ Dadi, sa'an ma' nitu' og gininang nog Mikpongon bagun da dua' ginis nog taksi' nog di' moksop nog ma' nini, og talu' non bu og kopoksapa non. Po' ondi' nododa' mogloput og Mikpongon. Dadi, ita, ain og mikitabang kitu' dianon, motes ita tokodoy mokpopagon nog dodomaan ta nog binogoy non dianita. ¹⁹ Bu og dodomaan ta koyon nog ompagon, pinonggi' dia sog sinipit nog bolangoy nog misodang tokodoy. Po' og ma'ana non, bagun da dosop og pikilan ta ondi' manud po' ompagon na og dodomaan ta dia sog Mikpongon. Bu sabap sog dodomaan ta koyon, miimung da nog mokobian ita na sog bolot koyon mangoy ditu' sog dialom nog pogonongan nog Mikpongon ²⁰ po' ditu' da si Isus. Ion og miguna dianita mangoy ditu' mongingolot dianita sog Mikpongon po' ion og Kounutan nog boliananan asta sog da' kopus non, og sinumingkot dia ni Melkisedek.

7

Og bolian nog si Melkisedek

¹ Si Melkisedek, ion non og Datu' kitu' sog bonua nog Salem, bu ion og bolian nog miktamuy sog Diwata nog Di' Kolanian. Bu dangan minuli' si Abraham tidu non gubaton og pat kotow kitu' nog datu', linumpak ion ni Melkisedek mangka non popiaoy si Abraham. ² Bu migbogoy si Abraham dia ni Melkisedek

* **6:14** 6:14 Genesis 22:17

nog kosopulu' bahagi' nog galap non kitu' nog tidu sog pogbunu'an. Po' og ma'ana nog ngalan ni Melkisedek koyon, ion og datu' nog kodulusan. Bu og ma'ana nog datu' nog Salem koni, ion og datu' nog kotikna' po' og Salem koni, og ma'ana non og kotikna'. ³ Tibua, da'idun misulat pa'ali dia sog gina'ama' non, otawaka sog kobata' dianon, otawaka minsan og pangkat non, otawaka sog kopatoy non. Dadi, ion miimung mama' nog Bata' kitu' nog Mikpongon po' og kopogbolian non minonayun asta sog da' kopus non. ⁴ Tontong niu polo'ma bog andun doda' ion kotas po' minsan si Abraham, og mogulang ta kitu' kobon nitu', migbogoy pa dianon nog laga' nog sopulu' bahagi' nog gakod nog mialap non kitu' dia sog pogbunu'an.

⁵ Bu sog botad ta nog bansa Hudyu, og boliananan sumboy og pangkat da ni Apu' Lebi. Bu sumboy dosop kobogayan ilan nog salu bansa nilan nog sopulu' bahagi' nog galapanan nilan, minsan si'oy salu pangkat ilan ni Abraham. ⁶ Tibua, og kopogbolian ni Melkisedek, onda' dia miktidu sog pangkat ni Lebi saka, tinabuk non da og bogoy kitu' nog kosopulu' bahagi' tidu sog galap ni Abraham mangka non popiaoy si Abraham nog ion bogayan nog pasadanan nog Mikpongon. ⁷ Tibua og motud, ion og migbogoy nog popia, motas pa dia sog kibogayan dun. ⁸ Pa'ali sog pangkatanan kitu' ni Lebi nog boliananan, binogayan ilan nog kosopulu' bahagi' kitu' nog saka matoy ilan da. Tibua, pa'ali dia ni Melkisedek, binogayan dosop ion nog kosopulu' bahagi' nog saka ion totubu' nog ma' nog sinulat dia sog Kitab. ⁹ Dangan binogoy ni Abraham og kosopulu' bahagi' non kitu' dia ni Melkisedek, mama' dosop ni Lebi nog mikopogbogoy nog kosopulu' bahagi' non dia ni Melkisedek. Saka og pangkatanan si'oy ni Lebi, mikotabuk dosop nog kosopulu' koyon nog miktidu dia sog gotowanan. ¹⁰ Po' sog kopoglumpak ni Abraham kitu' ilan ni Melkisedek, midukakit da si Lebi dun

minsan si'oy da' pa sibon bota'oy.*

¹¹ Dadi, og botad nog binogoy dianita nog bansa Hudyu, pibian sog kopogbolian nog pangkat ni Lebi. Tibua, somo' modulus og gotowanan bianan sog kopogokbit nog boliananan kitu', da'idun na bosia og len bolian nog mama' nog kopogbolian nog sinumingkot kitu' dia ni Melkisedek. Di' na bosia mosop og kopogbolian nog pangkat ni Lebi kitu' nog si Aron. ¹² Dadi, bila suklian og kopogbolian, sumboy suklian dosop og botad. ¹³⁻¹⁴ Og pigolong ta koni, og Kounutan ta. Po' kosunan ta nog si Isus kona' og pangkat ni Lebi, suga'id non, og pangkat ion ni Juda. Bu da'idun tanan og duma pangkat non mipili' mogbolian. Po' dangan miktalu' si Muses pa'ali sog boliananan kitu', da' non tanan kolabit og pangkat ni Juda.

Og len bolian nog mama' ni Melkisedek

¹⁵ Dadi og piktalun ta koni, mitampal na tokodoy po' tinumua' na og len bolian mama' ni Melkisedek. ¹⁶ Po' og kopogbolian non onda' sukpat sog polomotadon nilan kitu' kobon nitu' nog sumboy og pangkat ni Lebi og mogbolian. Suga'id non, sabap sog Bolakat non, di' ion matoy mokpuli' po' og kotubu' non asta sog da' kopus non. ¹⁷ Po' og talu' nog Mikpongon nog sinulat sog Kitab nog,

“Ika og bolian nog da'idun kopus non, bu sinumingkot a dia sog kopogbolian ni Melkisedek.”

¹⁸ Dadi og botad kitu' tagna' pa'ali sog kopogbolian, ondi' na itu' kunutan po' kulang pa, bu da' na potugyuan dun. ¹⁹ Po' og botad kitu' nog pilatas dia ni Muses, ondi' modulus og gotowanan dun. Dadi, numun koni ngon na og labi pa ditu' og dodomaan ta nog boya'an mokopokpolani ita na dia sog Mikpongon.

²⁰ Bu og kopogbolian non pibian sog sapa nog Mikpongon dianon. Po' og duma boliananan kitu' nog pangkatanan ni Aron, da' ilan sopaoy dangan migbolian ilan. ²¹ Tibua, dangan migbolian si Isus, sinopaan ion nog Mikpongon nog ma' nini,

* **7:10** 7:10 Si Lebi og gapu' ni Abraham. † **7:21** 7:21 Salmu 110:4a

“Akon og Pogbaya', sinopaan ku nog ika og bolian nog da' kopus non. Bu og pikilan ku ondi' nododa' moksop.”†

²² Bu sabap sog sapa nog Mikpongon kitu' dianon, miimung tanan si Isus og tanda' nog pagon nog pasad nog omba'is pa sog koposadan kitu' sog tagna'.

²³ Bu og boliananan kitu' sog tagna', moksukpatsukpat og kopogbolian nilan po' matoy ilan da. ²⁴ Tibua, si Isus motubu' nog da' kopus non bu da'idun na lumual sumukpat mogbolian dianon. ²⁵ Dadi, sa'an itu' mokotabang tokodoy sog gotowanan tidu sog dusa nilan ain tinumud dia sog Mikpongon bianan dianon po' ion kobon non totubu' asta sog da' kopus non. Bu ion og mongingolot dianita sog kopokpolani ta dia sog Mikpongon.

²⁶ Dadi, da'idun lual og motas nog bolian og mokotoktub nog glam nog kulang ta lual da si Isus. Po' di' ion kotongowan nog di' pia, bu da'idun kulang non bu dusa non, bu ion mipolen dia sog bolodusaon, bu piotas na ion ditu' sog bubunglangit. ²⁷ Bu di' ion ma' nog duma kounutan nog boliananan kitu' nog sumboy momalas ilan gondow gondow nog pomalas sog dusa nilan, bu og dusa nog pakasiotow nilan. Po' si Isus ondi' na momalas puli' po' insan non da polasoy og dili glawas non bagun da og glam nog gotow mogawon tidu sog dusaanan nilan.

²⁸ Dadi, sog botad kitu' nog pilatas dia ni Muses kobon nitu', pa'ali sog kopomili' nog kounutan nog bolian, og sagyaotow da nog bakan pokodusa. Tibua, og pasad kitu' nog Mikpongon nog mibinaya' pa sog dan Botad kitu', sinopaan non og kopili' non nog Bata' non nog ion og Kounutan nog boliananan po' mihurup na ion asta sog da' kopus non.

8

Si Isus og bolian ta nog di' kobotukan

¹ Dadi, ma' nini og titik nog poktolu'on ta koni. Ngon na og Kounutan nog boliananan ta nog miningkud na ditu' sog glangit dia dapit sog glintu nog gingkudan

* 8:5 8:5 Exodus 25:40

datu' nog Pogbaya' nog di' kobotukan. ² Bu dia ion miginang sog sungu'an nog Mikpongon, dia ion sog tantu Poktomuyan nog inimung nog Pogbaya' nog kona' sagya kimungan nog gotow.

³ Bigya' non, og kounutan nog boliananan dini sog glupa'an koni, og binogoy nog ginang dianilan, og moguakil nog kosopulu' bahagi' nog tidu sog gotowanan, bu momalas nog potubu'on dia sog Mikpongon. Dadi, og pogolongon ta koni nog Kounutan nog boliananan ta, sumboy ion si'oy, ngon dosop og guokilon non dia sog Mikpongon. ⁴ Tibua, somo' og kopogbolian non sagya da dini sog glupa'an, ondi' na ion mogbolian po' ngon da og boliananan nog lumual pa dianon, ion non og pangkatanan ni Lebi nog mogbogoy ilan nog bogoyanan nilan nog unuton nilan og dondagan kitu' nog pilatas dia ni Muses kobon nitu'. ⁵ Bu og Baloy koyon nog Poktomuyan nilan sagya da og glogyawan otawaka nuni nog tantu Poktomuyan kitu' ditu' sog sungu'an nog Mikpongon. Dadi, sa'an itu' pidonsama' tumalu' nog Mikpongon dia ni Muses kobon nitu' dangan posungu' ion mogimung nog Poktomuyan nilan kitu' nog tagna'. Po' ma' long nog Mikpongon dun dianon, “Unut nika tokodoy og pitongow u kitu' dianika komun dini sog bulud koni.”*

⁶ Tibua sog numun koni, og ginang nog kopogbolian nog binogoy na dia ni Isus, motas pa tokodoy dia sog duma boliananan kitu'. Bu og kopongingolot non dia sog gotowanan pa'ali dia sog bogu koposadan kitu', motas pa tokodoy dia sog koposadan kitu' tagna'. Po' og pasadanan sog bogu koposadan kitu', molongas pa tokodoy dia sog pasadanan sog tagna' koposadan kitu'. ⁷ Po' somo' da'idun kulang nog tagna' koposadan kitu', da'idun na bosia og bogu koposadan. ⁸ Po' og Mikpongon, sinila' non og pigotowan non kitu' kobon nitu'. Ma' long non dun,

“Ngon da gondow non nog mogimung u puli' nog bogu koposadan nami dia sog pangkatanan ni Israel bu asta

sog pangkatanan ni Juda. ⁹ Og bogu koposadan koyon nog imungon ku, di' na mama' nog koposadan nami kitu' nog mokogulanganan nilan kitu' nog, dangan inagak u ilan lumuas tidu sog bonua nog Ehiptu, da' ilan poktantu mogunut sog koposadan nami kitu'. Dadi, sa'an itu' potiangon ku ilan. ¹⁰ Bu ma' nini og bogu koposadan nog imungon ku puli' dia sog pangkatanan ni Israel, ma' long nog Pogbaya' dun, ngon gondow non, togu'on ku og botad u dia sog pomikilan nilan, bu sulaton ku dosop dia sog pusung nilan. Dadi, miimung nog akon na og Diwata nilan bu ilan miimung nog pigotowan ku. ¹¹ Dadi, bila matong na og gondow koyon nog pogolongon ku, da'idun na sumboy mogustal dia sog pigilugananan bu asta sog dumaanan nog sumboy nilan kilolaan og Pogbaya'. Po' kisunan na nog glam nilan bog sima u tidu sog glibun laki bu asta sog bata' mogulang dianilan. ¹² Po' ompunan ku na og kohinangan nilan nog molaton, bu poksolingawan ku na og dusaanan nilan.”†

¹³ Dadi, sa'an og koposadan kitu' iningolanan nog Mikpongon nog bogu koposadan. Bu sabap ditu' og dan koposadan kitu' miboluba na. Po' di' mobon, ain og miboluba na bu og da' na potugyuan dun, mawa' na.

9

Og dan Botad pa'ali sog kopoktamuy

¹ Og koposadan kitu' tagna', ngon og po'atan dia sog Botad pa'ali sog kopoktamuy nilan bu pa'ali dosop sog Poktomuyan nilan dini sog glupa'an nog imung nilan. ² Og ginimung nilan nog Poktomuyan, og donding bu gatop non koyon og tulda. Bu binolot ion bagun mimung nog dua' buk dugu. Bu og bolot koyon og modikpol nog ponopoton. Og dugu non kitu' sog glowasan ngon

poktutudan nog glansuk bu og glomisahan nog poktogu'an nilan nog pan nog uokilon nilan dia sog Mikpongon. Bu og dugu koyon iningolanan nog dugu nog mosigda. ³ Bu og kodua' dugu kitu' sog sobola' nog bolot koyon, iningolanan og dugu nog landu' kosigda. ⁴ Og dugu koyon, ngon og glomisahan nog bulawan nog poktutungan nog komangyan dun. Bu sog dialom nog dugu koyon ngon og kaban dun nog miputus nog bulawan nog iningolanan Kaban nog Koposadan. Dion tinagu' og bata'bata' sibulan nog bulawan nog tinogu'an nog pan kitu' nog iningolanan og mana. Bu tinagu' dosop sog kaban kitu' og tagad ni Aron nog minubil kobon nitu'. Bu ditu' dosop tinagu' og dua' buk papan nog batu nog sinulatan nog sopulu' dondagananan nog Mikpongon. ⁵ Dia inuntul sog ganob nog kaban koyon og dua' buk glodawan nog manusia' kitu' nog miksosungu'oy. Po' ilan og tontongan nog dion og kotas nog Mikpongon. Bu mansing sog tondong nog gokpak nilan og iningolanan nilan nog poktiduan nog Glolat nog Mikpongon. Dadi, dion ta na potomanoy og gustalan ta dun pa'ali sog mama' nion koyon.

⁶ Dadi, bila mogusoyusoy na mokpa'at og glam nog glangkapanan, gondow gondow og boliananan sumolod na sog tigana' dugu kitu' nog mosigda moginang nog polosuku'an nilan. ⁷ Tibua, og kounutan da nog boliananan og mokosolod sog dugu kitu' nog landu' kosigda bu insan da solod ditu' sog soton. Bu bila sumolod ion ditu', sumboy mogoit ion nog dugu' nog gomiton non sog pomalas sog dusaanan non bu sog dusaanan nog glam nog gotowanan nog miinang nilan nog da' nilan kosunoy. ⁸ Og ma'ana nion, og Bolakat nog Mikpongon og mikpodolag dun. Po' sa'an ma' nitu' kopokpa'at nog duguanan koyon po' solian pa nog ngon og bolot nog dugu koyon, da'idun mokangoy sog dugu koyon nog landu' kosigda. ⁹ Po' ma' nitu' og pononggi'an numun koni nog ma'ana non, ondi' mokugas nog dialom

† 8:12 8:12 Jerimaya 31:31-34

pikilan sog ain miktamuy, og bogoy nilan kitu' nog kosopulu' bahagi' bu og pomalas nilan kitu' dia sog Mikpongon. ¹⁰ Po' og kopoktamuy nilan koyon dia sog Mikpongon, solianlian da, ma' nog gininisan nog gli'inan pa'ali sog pongonganon, sog ponginumon, bu sog kopongugas nilan. Po' ma' nitu' og kopoginang nilan dun asta sog matong gondow kitu' nog sopen na nog Mikpongon og kopoktamuy nog gotowanan dianon.

Og bogu Botad pa'ali sog kopoktamuy

¹¹ Dadi dangan minatong na si Kristu, ion na og Kounutan nog boliananan, og pogaid nog gomba'is kitu' nog bogu koposadan. Po' binianan non na og dugu kitu' nog mosigda nog omba'is pa tokodoy sog kimungan nog sagyaotow. Po' og dugu kitu' onda' kodukakit sog kopongon nog dunya koni. ¹² Bu dangan sinolod non og dugu kitu' nog mosigda, linandan non dosop sumolod og dugu kitu' nog landu' kosigda. Bu da' na ion pogoit nog dugu' nog kambing bu sapi' nog pomalas non, suga'id non, og dili dugu' non na og pimalas non dia sog Mikpongon. Bu insan non da solodoy. Po' bianan ditu' migawon non na ita asta sog da' kopus non tidu sog dusaanan ta. ¹³ Ain gotowanan kitu' nog ponumpilian, pisikan ilan nog dugu' nog kambing bu dugu' nog sapi', bu sigwagan ilan nog gabu nog nati nog sapi' nog tinutung po' bagun ilan na di' ponumpilian. Og ma'ana non, ma' nitu' og pogbotadon nilan bila kiugasan ilan na. ¹⁴ Dadi, bila ma' nitu' da og kugasan nog dugu' bu gabu nog potubu'on koyon, labi pa dion og kugasan nog dugu' ni Kristu. Po' bianan sog Bolakat nog Mikpongon nog sampoyumul, inuakil non og dili glawas non sog Mikpongon nog da' sala' non po' bagun non kolonu'an og dialom pikilan ta sog kohinangan ta kitu' nog mogdoku'an sog patoy bagun ita dosop mokopoktamuy sog tantu Diwata.

¹⁵ Dadi, sa'an itu' si Kristu mingingolot dia sog bogu koposadan kitu' bagun da ain inonggat nog Mikpongon sumakup sog pigdotu'an non bu mikokunut sog

gonggat non, kobogayan ilan nog popia kitu' nog da' kopus non, nog pinasad nog Mikpongon. Po' sa'an kobogayan ilan nog popia kitu', sabap sog kopatoy ni Isus, bu miimung og glokat dianilan tidu sog dusaanan nilan kitu' nog miinang nilan sog masa pa nog dan koposadan kobon nitu'.

¹⁶ Po' ibalat da sog gotow nog momusaka', sumboy mitintu og pomusoka'an non koyon nog minatoy doda', mangka pa kobogoy dianon og pusaka' non koyon. ¹⁷ Po' og botad, taman da nog ondi' matoy poguna og pimusoka'an non koyon, ondi' non nododa' malap nog pusaka' koyon. Sumboy da matoy pa poguna mangka si'oy kobogoy dianon og pusaka' koyon. ¹⁸ Domikian dosop ma' nitu' og dan koposadan kitu'. Da'idun dasig non bila da'idun og dugu' dun. ¹⁹ Ma' nitu' og kopoginang ni Muses dun dangan pinulonag non og glam nog dondagananan kitu' nog tidu sog dan Botad nog binogoy nog Mikpongon dia sog bansa Hudyu kitu'. Inalap non og dugu' nog nati nog sapi' bu og dugu' nog kambing nog ginompu'an non nog tubig mangka non pisikoy sog libru kitu' nog sinulatan nog botad bu asta sog glam nog gotowanan kitu'. Pokpisik non dun og polopos, og ngalan non og hisop, bu ginamit non dosop og bombul nog bilibili nog tinina' nog gompula. ²⁰ Bu mangka non tolu'oy sog gotowanan, "Og dugu' koni, og gindanan nog popagon nog koposadan nog Mikpongon nog dinondag non mogunut dianita."* ²¹ Domikian dosop ma' nitu' kopisik non nog dugu' ditu' sog piglumpukan nilan kitu' bu asta sog glam nog polongkapananan koyon nog poglogomiton nilan sog kopoktamuy nilan dia sog Mikpongon. ²² Po' ma' nitu' nododa' og botad nog pilatas dia ni Muses kobon nitu' nog moglamlam kugasan nog dugu' og glam non. Po' taman da da'idun og dugu' nog mogula', di' nododa' kompunan og dusaanan.

²³ Dadi, glam nog polongkapananan kitu' nog sagya da bantuk nog kotontuan

* 9:20 9:20 Exodus 24:8

non ditu' sog glangit, sumboy doda' kugasan nog pomalas nog ma' nion koyon. Tibua, og kotontuan non kitu' nog ditu' sog Mikpongon, sumboy nododa' ngon og pomalas nog bololaga' pa dion sog ma' nion koyon. ²⁴ Po' da' solod si Kristu sog dugu kitu' nog mosigda nog sagya da kimungan nog gotow, po' og kimungan nilan koyon og sagya da og bantuk. Suga'id non, dia ion sinumolod sog pogonongan nog Mikpongon, po' numun koni ion ditu' na sog sungu'an nog Mikpongon mingingolot dianita. ²⁵ Tonton, og kounutan nog boliananan nog bansa Hudyu, bila sumolod ion sog dugu kitu' nog landu' kosigda, sumboy mogoit ion nog dugu' nog kona' non dili dugu'. Tibua si Kristu, da' ion solod ditu' mokpuli'puli' momalas nog dili dugu' non. ²⁶ Po' somo' ma' nitu', og ma'ana non, tatap buan ion posinsaon tidu pa sog kopokpongon nog dunya. Suga'id non, sog numun koni, og gimpusan na nog gondow, insan da ion angoy dini mangka non imungoy nog pomalas og dili glawas non bagun non da mawa' og glam nog dusaanan. ²⁷ Po' sumboy glam nog gotowanan insan da patoy sabap sog dusa, bu tubus nitu' ukumon ilan nog Mikpongon. ²⁸ Domikian da ma' nion si Kristu, insan da ion bunu'oy po' inimung ion nog pomalas bagun non da mawa' og dusaanan nog gotowanan. Bu ngon gondow non nog mokpuli' ion dini sog glupa'an, tibua, kona' po' mokpuli' ion dini sabap sog dusa. Suga'id non, ongoyon non doksuy og tabang non sog ain migbagad kitu' dianon.

10

*Og kopomalas nog dan Botad kitu' so-
lianlian da, tibua, og kopomalas ni Kristu
moksampoyumul*

¹ Og dan Botad kitu' nog bansa Hudyu sagya da og glogyawan nog gomba'is kitu' nog posungu' matong. Kona' pa itu' og kotontuan non. Dadi sa'an itu', ondi' da kugasan og dusaanan nog gotowanan dun nog ain moleg bosia mokpolani tumamuy dia sog Mikpongon. Po' tonton ion non

da og kopomalas nilan. ² Po' somo' kiugasan ilan na dun, lumota' ilan na bosia momalas. Po' og ma'ana non, kiugasan na buan og dusaanan nilan bu di' ilan na komotudan nog ngon og dusaanan nilan. ³ Tibua, og pomalas nilan kitu' nog tonton og mokpopikil dianilan nog ngon da og dusaanan nilan. ⁴ Po' bila sagya da og dugu' nog sapi' otawaka og dugu' nog kambing og gimungon nog pomalas, ondi' nododa' mokawa' nog dusa.

⁵⁻⁶ Dadi sa'an si Kristu, sog kangoy non dini sog glupa'an, miktalu' ion sog Mikpongon,

“Kona' da bosia og pomalas otawaka og bogoy nog gotowanan og kolegan mu. Bu ondi' a kosu'atan dun og pomalas nilan koyon nog tutungon nilan og tibuk nog sapi', otawaka pomalas nilan koyon nog mokawa' nog dusa. Tibua, kisunan ku na nog sinimpanan mu akon nog glawas nog ma' nog glawas nog gotow. ⁷ Dadi, sa'an mokopoktalu' u dun nog, ‘Koni u na, O Diwata. Sa'an minangoy u dini, po' tumanon ku og glegan mu nog sinulat pa'ali dianakon dia sog dan Botad kitu'.’”*

⁸ Dadi, olo gidoy ma'ana nog piktalunon kitu'? Sog tigana', long non dun, “Kona' da pomalas bu og bogoy nog gotowanan, otawaka og pomalas nog pimalas nilan sabap sog dusaanan nilan, otawaka og pomalas nilan koyon nog monutung og kosu'atan ion dun.” Sa'an itu' ininang nilan nog ma' nitu' po' sabap sog kopokokunut nilan nog dan Botad kitu' nog pilatas ni Muses. ⁹ Tubus nitu', tinalu' non nosop nog, “Koni u na. Sa'an minangoy u dini po' tumanon ku og glegan mu kitu' dianakon.” Dadi og ma'ana non, sinuklian non na og botad kitu' pa'ali sog kopokpomalas. Po' og glam nog pomalas kitu', si Kristu og ganti' dun. ¹⁰ Sabap sog kopokokunut ni Kristu sog glegan nog Mikpongon, og glam ta, milonu' ita na tidu sog dusaanan ta bianan sog insan non da polasoy og dili glawas non.

* 10:7 10:7 Salmu 40:6-8

11 Bu gondow gondow glam nog boliananan kitu' nog bansa Hudyu, mindog ilan moginang nog polosuku'an nilan sog kopoktamuy nilan. Bu kobon non pokpuli'puli'an ilan moginang og pomalas nilan kitu' nog saka, ondi' da mokawa' nog dusaanan nog gotowanan. 12 Tibua si Kristu, insan non da polasoy og dusaanan nog kipolasan na dun asta sog da' kopus non mangka ion ingkud dia dapit sog glintu nog Mikpongon. 13 Tidu ditu', bogadan non nog sosuku og bantaanan non mimung nog gindogan nog botis non. 14 Dadi og ma'ana non, bianan sog pomalas non kitu' nog insan da, ain kilonu'an kitu' nog dusaanan nilan, miimung mihurup na asta sog da' kopus non. 15 Bu kitoksi'an dosop nog Bolakat nog Mikpongon nog sog tagna' ma' nini og talu' non dun,

16 “Koni og koposadan ku dianilan sog gunanunan koyon, ma' long nog Pogbaya', sulaton ku og botad u dia sog pusung nilan bu ungodon ku dosop dia sog pikilan nilan.”†

17 Bu tubus nitu' tinalu' non dosop, “Og dusa nilan bu og sala' nilan poksolin-gawan ku na.”‡ 18 Dadi og ma'ana non, bila inompunan na nog Mikpongon og glam non, onda'idun na og pomalas puli' nog bagun mawa' og dusa dun.

Bianan dia ni Kristu mokopopolani itadia sog Mikpongon

19 Dadi pigilugan, bila ma' nitu', ondi' ita na mogalangalang sumolod dia sog dugu kitu' nog motalu' landu' kosigda. Po' mokosolod ita na ditu' bianan sog dugu' ni Isus. 20 Po' binuka' na ni Isus dianita og dalan sog bolot kitu'. Ion non ion og glawas non kitu' nog inimung nog bogu dalan ta mangoy sog kotubu' nog da' kopus non. 21 Bu bila ma' nini ngon noma og Bolian ta nog di' kolobian, og migokbit sog baloy nog Mikpongon, 22 sumboy moktantu ita mokpolani dia sog Mikpongon nog da' pogdua'dua' nog kopongandol ta dianon. Po' kosunan ta nog linonu' non na og pomikilan ta kitu'

nog molaton bu dunut kiugasan dosop og glawas ta nog tubig kitu' nog ilakad kotinow. 23 Pohogoton ta og dodomaan ta kitu' dia sog Mikpongon nog pogustalon ta. Po' tumud ita nog og Mikpongon, tumanon non nododa' ain pinasad non kitu' dianita. 24 Bu sumboy dosop pomikilon ta og dumaanan ta bagun ilan da motes lumolat bu moginang nog ain og gomba'is. 25 Bu sumboy ondi' ta lota'an og kopoglumpuk ta nog mama' nog dumaanan ta kitu' nog linumota' ilan na moginang dun. Suga'id non, mogdinolo'isogoy ita, labi na ma' nog numun koni nog motongow ta na nog posungu' na matong og gondow nog kopokpuli' nog Pogbaya'.

26 Bila kobon non tumibaba' ita moginang nog dusa, saka kisunan ta na og motud pa'ali dia ni Isukristu, da'idun na lumual og pomalas dun dianita nog Mikpongon. 27 Og doksu'an ta, da'idun lumual og pogbogadan ta matong dianita, da' lual nog molagol ita nog polihala' nog Mikpongon sog glam nog gotow nog mingantu dianon. Po' og polihala' non minit pa sog gliga' nog gapuy nog miglungkayab. 28 Po' sog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses, bila ngon og gotow nog di' mogbilang dun nog saka kotoksi'an og kohinangan non koyon nog dua' kotow otawaka labi pa sog dua' kotow, da'idun glanggung dianon bu bunu'on nododa' ion. 29 Labi na og gotow pogla'at dun bila poksudi'sudi'an non og Bata' nog Mikpongon, bu inulabulab non og dugu' ni Isus kitu' nog saka, ion non og pagon nog koposadan kitu' nog inimung tanan nog gugas nog dusaanan non, bu minsan tanan itu' tompola'on non pa og tulung nog Mikpongon nog pibian dia sog Bolakat non. 30 Po' kisunan ta na bog sima og miktalu' nog, “Akon da og sumuli' dianilan bu tumumbas dianilan.”§ Bu tinalu' non dosop nog, “Akon og Pogbaya', ukumon ku og pigotowan ku.”* 31 Dadi, sa'an kondokondok tokodoy sog ain mosugat nog polihala' nog Mikpongon.

† 10:16 10:16 Jerimaya 31:33 ‡ 10:17 10:17 Jerimaya 31:34b § 10:30 10:30 Deuteronomy 32:35a * 10:30 10:30 Deuteronomy 32:36a

³² Pikil niu polo'ma, og kibianan niu kitu' nog mitubus amu tumabuk nog gustalan kitu' pa'ali sog dolag. Mikobian amu si'oy nog modakol nog sinsaan, tibua, da' da koguya' og kopongandol niu dun. ³³ Sumolingka tompola'on amu bu pokposokitan amu dia sog kosompagan nog gotowanan. Bu sumolingka dosop sinugutan niu ain sinolapsolap kitu'. ³⁴ Bu inunungan niu og pigilugan ta sog tanud nog ain pingolobusu. Bu dangan linampas og golota'anan niu, pitiang niu na bu da' da poksop og da'da'an niu dun po' kisunan niu na nog ngon og daya niu nog labi pa ditu' koba'is nog moksampoyumul.

³⁵ Dadi, bila ma' nitu' og kibianbianan niu, na' niu na kiankianon og salig niu dia sog Mikpongon po' omba'is tokodoy og tumbas non dun dianiu. ³⁶ Dadi sa'an itu', sumboy gogaan niu tokodoy minsan olo kobianbianan niu bagun amu da mokopoginang nog glegan nog Mikpongon, bu bagun niu dosop motabuk og bogoyon non kitu' nog pinasad non. ³⁷ Po' ngon talu' nog Mikpongon nog sinulat sog Kitab nog ma' nini,

“Di' da pulilung, og matong kitu', mangoy da ion dini bu ondi' nododa' ion mangga'. ³⁸ Og gotow nog midulus, motubu' bianan sog kopongandol non. Tibua, bila gomon-sunoy mawa' ion dianakon, ondi' u nododa' kosu'atan dianon.”†

³⁹ Tibua ita, ondi' ita ma' nilan nog mawa' ilan dianon nog boya'an mogla'at ilan dun. Suga'id non, mongandol ita bu motabang ita tanan dun.

11

Pa'ali sog kopongandol

¹ Ma' nini og ma'ana nog kopongandol. Og kopongandol koni, ion non ion mitintu na dianita og dodomaan ta kitu', bu ion non ion og mokpotantu dianita nog motud minsan si'oy da' ta pa kotongow. ² Bu bianan sog kopongandol nog munatowanan kobon nitu', miimung kisu'atan og Mikpongon dianilan.

† 10:38 10:38 Habakuk 2:3-4

³ Bu bianan dosop sog kopongandol, mosabut ta, nog glam nog piongon sog pigloban nog glangit bu glupa'an, miongon bianan sog sagya talu' nog Mikpongon. Dadi, da'idun og miongon nog mitongow ta nog da' dia miktidu sog di' ta kitu' motongow.

⁴ Bu bianan sog kopongandol, si Abel, migbogoy ion nog pomalas dia sog Mikpongon nog omba'is pa dia sog pomalas nog binogoy nog gulang bata' kitu' dianon nog si Kain. Dadi, sabap sog kopongandol non kitu', kisu'atan og Mikpongon dun bu tinolu'an non si Abel nog midulus. Minsan si'oy minatoy na si Abel, ma' da nog totubu' pa bianan sog pononggi'an dia sog kopongandol non kitu'.

⁵ Tubus nitu' si Inok, bianan sog kopongandol non, da' ion pokobian matoy, suga'id non, linalin ion nog Mikpongon ditu' non bu da' na ion kotongow nog gotowanan po' linalin na ion nog Mikpongon. Bu kobon nog dini pa ion sog glupa'an, kisu'atan og Mikpongon po' ma' nitu' sinulat dia sog Kitab pa'ali dianon. ⁶ Po' bila da'idun og kopongandol nog gotow, minsan sima ondi' nododa' kosu'atan og Mikpongon dianon. Po' simasima og moleg mokpolani sog Mikpongon, sumboy tumud nododa' ion nog ngon og Mikpongon. Bu tumud dosop ion nog Mikpongon da og tumumbas nog gomba'is dia sog ain mogapas kitu' mokpolani dianon.

⁷ Bu si Nowa si'oy, bianan sog kopongandol non, tinumud dosop ion nog pidonsama' nog Mikpongon nog posungu' matong sog dunya nog da' non pa si'oy kotongow. Dadi, minsan si'oy da' non pa kotongow, mikokunut ion sog dondagan nog Mikpongon dianon mangka ion pogimung nog gagyung po' bagun di' mogla'at tidu dianon mangoy sog ginonglangan non, bu asta og gombata'anan non. Dadi og doku'an non, sabap sog kopongandol non, og duma gotowanan sog dunya koni mitampal nog da'idun og kopongandol nilan. Dadi, pinolihala' nog Mikpongon.

Bu si Nowa miimung nog midulus sog Mikpongon sabap sog kopongandol non.

⁸ Bu tubus nitu' si Abraham, bianan dosop sog kopongandol non, mikokunut ion sog dondagan nog Mikpongon dianon nog gonatan non og bonua non po' popongoyon ion sog bonua kitu' nog pinasad nog Mikpongon dianon nog di' non tanan kosunan bog ain dapit. Dadi, ginonatan non og dili bonua non mangka ion panow nog di' non tanan kosunan bog ain ion posungu'. ⁹ Tibua minsan ma' nitu', midopot da ion ditu' sog bonua kitu' nog pinasad dianon. Bu bianan sog kopongandol non dia sog Mikpongon, mikopogbonua ion tanan ditu'. Minsan si'oy og kopogonong non ditu' mama' ion da nog sagya mokpoponasan. Po' minsan tanan og kopogbaloy nilan ditu' sagya da og tulda. Bu og bata' non si'oy nog si Isak bu asta og gapu' non kitu' nog si Jakub, ma' nitu' dosop og kopogonong nilan sog bonua kitu'. Po' ilan si'oy, misunu' ilan dosop sog pinasad nog Mikpongon kitu' dia ni Abraham. ¹⁰ Po' si Abraham, sonuk non pa mogbagad nog koliwagan bonua kitu' nog ompagon og piingkudan dun nog Mikpongon. Po' og koliwagan bonua koyon inimung nog Mikpongon bu og kimungan dun ma' da nog glegan non.

¹¹ Bu bianan sog kopongandol non, si Abraham, minsan si'oy ion mogulang na tokodoy bu si Sara di' mogbata', migbata' ilan da. Po' sinumalig si Abraham dia sog Mikpongon nog tumanon non nododa' og pinasad kitu' dianon. ¹² Dadi, si Abraham domikian ma' nog minatoy na bosia sabap sog gulangan non. Tibua minsan si'oy ma' nitu', miimung tanan ion nog pu'unan. Og pangkatanan non pinonggi' sog mama' nog dakol nog bitunanan sog glangit bu ma' nog dakol nog glinongowan nog pontad sog goksid dagat.

¹³ Dadi si lo' Abraham, ompagon og kopongandol nilan. Bu asta sog midopot mikpomatoy ilan, da' nilan pa kotabuk og pinasad nog Mikpongon kitu' dianilan. Tibua, minsan si'oy mitongow nilan sog molayu' pa, linoliag ilan na. Bu

tinalu' nilan nog ilan koyon sagya ilan da mikpoponasan dini sog glupa'an koni po' kona' nilan ini og bonua. ¹⁴ Bu ain mokopoktalu' kitu' nog ma' nitu', og ma'ana non, sanan nilan pa monontong nog tantu bonua nilan. ¹⁵ Po' somo' og pigolong nilan nog bonua, og bonua kitu' nog ginonatan nilan, mokopokpuli' ilan da ditu'. ¹⁶ Tibua, og pinontong nilan nog bonua, og bonua kitu' nog omba'is pa tokodoy sog bonua kitu' nog ginonatan nilan. Po' og pokponontongon nilan kitu' nog bonua, ion non ion og bonua kitu' ditu' sog glangit. Dadi, sa'an og Mikpongon ondi' mosipog bila sumabi ilan dianon nog ion og Diwata nilan. Po' sinimpan non na dianilan og koliwagan bonua kitu' nog pokponontongon nilan.

¹⁷⁻¹⁸ Dadi, bianan dosop sog kopongandol non, si Abraham, minsan si'oy pidonsama' nog Mikpongon tumalu' dianon nog si Isak mimung nog pu'unan nog pangkatanan non,* sinulayan ion nog Mikpongon. Bu og suloy dianon, imungon non nog pomalas og bata' non kitu' nog si Isak dia sog Mikpongon. Dadi, bianan sog kopongandol non dia sog Mikpongon, binilang non og tinalu' kitu' dianon nog imungon non nog pomalas og bata' non kitu' nog kololaman non. ¹⁹ Tibua og pikilan ni Abraham, minsan si'oy matoy, og Mikpongon da moto mokpotubu' dun puli'. Dadi, si Isak domikian mama' nog minatoy na bu domikian dosop nog ion pitubu' puli' tidu sog patoy.

²⁰ Bu si Isak, bianan sog kopongandol non, pipia non og gombata' non nog si Jakub ilan ni Isau bagun da omba'is og posungu'an nilan.

²¹ Bu si Jakub si'oy, bianan sog kopongandol non, dangan dali' na ion patoy, pipia non dosop og gombata' ni Jusep nog dua' kotow. Minugayut ion sog tagad non kobon non tumamuy sog Mikpongon.

²² Bu si Jusep si'oy, bianan sog kopongandol non, dangan dali' na ion patoy, tinalu' non nog ngon gondow non nog mawa' og pangkatanan ni Jakub ditu' sog Ihiptu. Bu pimilin non dosop dianilan bog

* **11:17-18** 11:17-18 Genesis 21:12

olo og dunon nilan dun pa'ali sog tulan non.

²³ Bu bianan sog kopongandol nog mokogulang ni Muses, dangan binata' nilan si Muses, mitongow nilan nog da' pokobasuk dianon og duma gombata'anan dion. Dadi, pigbuni nilan ion sog solod nog tolu bulan po' da' ilan kondokoy nog dondagan nog datu' kitu' dion sog bonua nilan koyon.†

²⁴ Bu si Muses, bianan dosop sog kopongandol non, dangan sinumolag tibua, mipok na ion imungon nog bata' nog bata' nog datu' koyon nog ba'i. ²⁵ Po' inatas non pa munung dia sog sinsaan nog salu bansa non nog pigotowan nog Mikpongon gaba' nog gloliag nog kohinangan kitu' nog mokodusa nog podali' da. ²⁶ Po' sog pikilan non, dadi non pa og pogwanwanon sabap sog kopokokunut non dia sog Kristu gaba' nog glam nog daya ditu' sog bonua nog Ihiptu. Po' og pigopasan non og tumbas kitu' dianon nog dodomaan non sog binaya' nog gondow.

²⁷ Bu bianan sog kopongandol non, minawa' ion ditu' sog bonua nog Ihiptu nog da' ion kondok sog glolingit nog datu' kitu'. Bu pitigbung non dia sog pikilan non og dodomaan non kitu' po' mama' nog mitongow non na og di' kitu' motongow nog ion non og Mikpongon. ²⁸ Bu bianan dosop sog kopongandol non, tinolipunan nilan moginang og kologya'an nilan kitu' nog iningolanan og Liniusan. Bu dinondag non ilan nog pomisikan nilan og goksid nog bongawan nilan nog dugu' nog bilibili bagun da og moloikat kitu' nog pogaid nog patoy, ondi' non bunu'on og gulang bata' nog glaki nog gombata' nog gotow Hudyu.

²⁹ Bu og bansa Hudyu, mikobian ilan da sog dagat kitu' nog iningolanan og Pula Dagat bianan sog kopongandol nilan sog Mikpongon. Po' og kobian nilan ditu' ma' da nog mipanow ilan sog glupa'. Saka dangan mikpomian ditu' og gotowanan kitu' nog bansa Ihiptu, og dagat koyon

minoksud ma' nog dan. Dadi, mitipot ilan pomoglomos.

³⁰ Bu og bansa Hudyu, bianan sog kopongandol nilan, mibalad og galad nog Jeriku dangan midopot pitu ondown nilan poglibuton.

³¹ Bu si Rahab, og tungkagon sog Jeriku, bianan sog kopongandol non, tinolima' non og polonologundi' nog bansa Hudyu. Dadi sabap ditu', da' ion sunu'oy munu' sog salu bansaanan non kitu'. Po' og dumaanan non kitu', da' ilan pokokunut dia sog Mikpongon.

³² Dadi, sumboy dion ta na potomanoy guksugan ta dun po' mobon ita dun. Po' modakol pa bosia lumual og molabit ta nog ma' ni Gideon, si Barak, si Samsun, si Jepta, si Dabid, si Samuel, bu asta og polomolatasan kitu' kobon nitu' nog talu' nog Mikpongon. ³³ Bu ngon pa duma nilan nog bianan dosop sog kopongandol nilan sog Mikpongon, mikaum nilan og duma pigdotu'ananan. Bu og kopogokbit nilan sog dumaanan nilan migbatukbatuk. Dadi, sa'an itu' mitabuk nilan og pinasad kitu' nog Mikpongon. Bu ngon dosop og duma gotowanan nog bianan sog kopongandol nilan, midokom og baba' nog glimongan non. ³⁴ Bu ngon dosop og da' kotutung nog ginit nog gliga' nog gapuy. Bu ngon dosop og da' kobunu' nog kalis. Bu ngon moluya, tibua bianan sog kopongandol nilan, dinumasig ilan sog pogbunu'an boya'an dinag nilan og sundaluanan nog miktidu sog len bonua. ³⁵ Bu ngon dosop og kolibunanan mikponglangos po' minatoy og pigoloan nilan. Tibua, bianan sog kopongandol nilan sog Mikpongon, mikpuli' motubu' og pigoloan nilan kitu'.

Bu modakol dosop og mikpomatoy sabap sog kopokposinsa dianilan bagun molota' ilan bosia mongandol. Tibua, minsan si'oy mogla'at ilan dun, dadi nilan pa og kotubu' kitu' nog omba'is tokodoy nog da' kopus non. ³⁶ Bu og dumaanan piksudi'an ilan bu pigdanog. Bu og dumaanan sop dion pimusunan mangka

† 11:23 11:23 Og dondagan nog datu' kitu', sumboy bunu'on og glam nog bata' nog Hudyuanan nog glaki nog bogu pa bota'oy.

kolobusuoy. ³⁷ Bu dumaanan pimat. Og dumaanan sop dion pimumtuk glawas nilan nog glukadi'. Bu dumaanan dosop pimunu' nog kalis. Bu dumaanan dion, sabap sog kopongandol nilan, mikponapot ilan notanan nog panit nog bilibili bu kambing sabap sog komiskin nilan po' pisinsa ilan bu sinolapsolap ilan ³⁸ bu mangka ilan pa pomugowoy sog bonua nilan. Dadi, ditu' ilan migliu'liu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, bu sog kobukidan. Migonong ilan dia sog sangubanan, bu sog gluanganan nog glupa'. Dadi, sa'an di' ilan kobotukan nog duma gotowanan sog dunya koni. ³⁹ Po' og glam nilan koyon, sabap sog kopongandol nilan, dinongya'an ilan nog Mikpongon dun. Tibua minsan si'oy ma' nitu', da'idun pa dianilan og mikotabuk nog pinasad nog Mikpongon kitu'. ⁴⁰ Po' sa'an ma' nitu', og tugyu nog Mikpongon, ilan bu ita, moksamasama ita mohurup dianon po' ma' nitu' og kolegan non dianita.

12

Og kopokpaksut nog Mikpongon dia sog piglogombata'anan non

¹ Dadi, piglibutan ita noma nog modakol tumaksi' dun dianita, sumboy ilingan ta og kopongandol nilan kitu', bu bolongon ta na ain kohinangan kitu' nog mokobolabag sog bianan ta, bu lota'an ta og moginang nog dusa po' koyon og mokobagla dianita. Bu pogopasan ta dumopot og pogdopoton ta kitu' nog binogoy dianita. ² Bu sumboy di' ita tumontong sog duma, suga'id non, pologdongon ta og kotontong ta dia ni Isus po' ion og pagon nog kopongandol ta tidu sog tolipun asta sog doksu'an. Po' sa'an itu' ginogaan non og kopokposinsa kitu' dianon. Bu sa'an itu' pitiang non na og kopokposipog kitu' dianon ditu' sog kudas. Po' kosunan non na og posungu'an non, og da'da'an. Po' mitubus ma' nion koyon, miningkud ion sog gingkudan datu' sog dapit glintu nog Mikpongon.

³ Dadi, pomikil niu og kopoglogaga non og glam nog pokangit kitu' dianon nog gotowanan nog bolodusaon bagun amu da ondi' mogbungas mongandol dianon.

⁴ Minsan si'oy moglogaga amu mantu dia sog dusa, da' amu pa sibon antu nog boya'an matoy amu na dun. ⁵ Suga'id non, pikil niu og talu' kitu' nog Mikpongon nog kopondolo'isogan amu dun. Po' tinolu'an non na amu, og gombata'anan non amu, nog ma' nini og sinulat dia sog Kitab,

"Bata' u, na' mu bibason og pokpaksut nog Pogbaya' dianika. Bu bila pomagon non ika, sumboy di' mogla'at og pikilan mu dun. ⁶ Po' ain kololaman non posokitan non po' ma' nitu' nododa' og kopokpaksut non dia sog gombata'anan non."*

⁷ Dadi, sa'an itu' gogaoy niu og sinsaan niu koyon bu itung niu itu' domikian da ma' nog pantun non pa dianiu. Po' og sinsaan niu koyon og tanda' nog amu doda' og gombata' nog Mikpongon. Po' da'idun bata' nog di' pontunon nog gama' non. ⁸ Bila ondi' amu pontunon nog Mikpongon, og ma'ana non, kona' non buan amu og tantu bata', suga'id non, mama' amu nog gombata'anan kitu' nog di' tanan sunan bog sima gama' non.

⁹ Minsan pokpoksuton ita nog gama' ta dini sog kilawan, pogodaban ta da ion. Labi pa ditu' og kosangkan ta sog Gama' ta dia sog kinodiwata po' bagun ita da kobogayan nog kotubu' nog da' kopus non. ¹⁰ Po' og gama' ta dini sog kinilawan, og kopokpantun non dianita solianlian da sog ain koboganan og pikilan non dun. Tibua og Mikpongon, og kopokpantun non dianita, ain og kobo'isan ita dun, bagun ita da mosunu' dia sog kodulus non. ¹¹ Og kopokpaksut koni mosakit nododa'. Tibua, og doksu'an non mimung nog modulus ita dun bu motikna' og pikilan ta dun.

¹² Dadi, sa'an sumboy popogonon niu og kopongandol niu bu na' niu poguya'on og salig niu dia sog Mikpongon. ¹³ Bu

* 12:6 12:6 Proverbs 3:11-12

ponamal amu mokokunut sog pomali nog motud po' bagun da ain mokiankian kitu' og kopongandol non, mimung nog ompagon ion dun.

Og poktanud sumboy di' momungyas

¹⁴ Bu sumboy glam niu mogapas amu moglogomigus sog glam nog gotow. Bu pogapas amu lumangka nog kodulusan po' da'idun mokotongow dia sog Pogbaya' bog di' da ion modulus. ¹⁵ Bu pokpotubud amu bagun da da'idun dianiu og mokiankian og tud non nog boya'an ondi' mokalap nog tulung nog Mikpongon, bu bagun dosop da'idun mimung mama' nog sigbot kitu' nog ompet. Po' ain gotow nog ompononggi' sog mama' nitu' kitu', moit non og dumaanan non dia sog susian boya'an mogla'at dun. ¹⁶ Bu pokpotubud amu bagun dosop da'idun og momabal dianiu otawaka da' balan non nog Mikpongon mama' nog pikilan ni Isau kobon nitu'. Po' si Isau, di' bololaga' dianon og kiulangbota'oy non po' pigbolos non tanan nog ponganon dia sog kongudan non og pusaka' nog kiulangbota'oy non nog saka insan non da kanoy. ¹⁷ Dadi, kosunan niu na nog, tidu ditu', dangan inangoy non bosia pongoniyo og popia kitu' nog bogoyon sog gulangbata', onda' ion tolima'oy. Minsan agu' kopoglulad non mogawi' dun, onda'idun na og pondayan non sog miinang non kitu'.

¹⁸ Dadi pigilugan, og kopoktamuy ta sog Mikpongon, ondi' mama' nog kibianbianan nog munaotowanan kitu' kobon nitu' nog bansa Hudyu. Po' dangan minangoy ilan ditu' sog bulud kitu' nog ngalan non Sinai, mitongow nilan og gliga' nog gapuy. Tubus nitu', migdolom og bonua bu mangka poglogoyup. ¹⁹ Tubus nitu', mikodongog ilan nog tombuli' bu og sowalan nog Mikpongon. Bu dangan midongog nilan og sowalan non kitu', binubut nilan nog di' na puli'an tumalu' dianilan og talu' kitu'. ²⁰ Po' di' nilan mogaga og pogondi' kitu' nog landu' nog kodilis. Po' ma' nini og kotalu' non dun, "Minsan og potubu'on, bila mangoy sog bulud koni, sumboy

botuon nododa' asta matoy."[†] ²¹ Bu og pigbontayan nilan koyon kondokondok tokodoy. Po' minsan si Muses linukuban bu miktantu ion kondokan.

²² Tibua ita, di' ma' nitu' og kibianbianan ta sog kopoktamuy ta dia sog Mikpongon. Suga'id non, domikian da nog ma' nog ditu' ita mikodopot sog bulud kitu' nog ngalan non Sion. Ion non ion og Jerusalem sog glangit, og pogonongan nog Mikpongon. Bu mikampu' ita dia sog linoksa'an nog moloikatanan nog moglumpuk mogda'da'. ²³ Bu mikampu' ita dosop dia sog glumpuk nog gombata'anan nog Mikpongon nog ngalananan nilan sinulat na ditu' non sog glangit. Bu mikopokpolani ita na sog Mikpongon nog ion mongukum sog glam nog gotowanan. Bu mikampu' ita dosop sog gotowanan kitu' nog midulus nog mihurup na ditu' sog Mikpongon. ²⁴ Bu sinumolabuk ita dosop dia ni Isus nog ion og mongingolot dianita sog bogu pasad nog Mikpongon dianita. Po' og dugu' ni Isus nog miglayas, og gugas nog dusa ta. Po' og dugu' non kitu' di' mama' nog dugu' ni Abel nog moleg sumuli'.

²⁵ Dadi, bila ma' nitu' og kopoktamuy ta dia sog Mikpongon, sumboy mokpotubud ita bagun ita ondi' mokopomungyas sog talu' nog Mikpongon. Po' bila pinolihala' ilan kobal nog da' ilan pokinongog nog talu' ni Muses dini sog glupa'an, labi ita na polihola'oy bila tolikudan ta og talu' nog dia miktidu sog Mikpongon. ²⁶ Bu kobon nitu', dangan miktalu' ion, misogyug tanan og glupa'an dun. Tibua tidu ditu', pidonsama' non na tumalu' nog, "Sogyugon ku mokpuli' og glupa'an bu sunu'on ku sumogyug asta glangit."[‡] ²⁷ Og pigolong non kitu' nog sogyugon non mokpuli', og ma'ana non, ain piongon non kitu' nog mosogyug, owa'on non. Ain og ondi' kitu' mosogyug, mosama'.

²⁸ Dadi ita, misakup ita na sog pigdotu'an non kitu' nog ondi' mosogyug. Sa'an itu' sumboy posolomatan ta og Mikpongon. Bu tomuyon ta og Mikpongon dunut pogadab ta bu gondok ta di-

[†] 12:20 12:20 Exodus 19:12-13   [‡] 12:26 12:26 Hagai 2:6

anon po' ma' nion og kosu'atan ion dun.
²⁹ Po' og polihala' nog Diwata ta, ion non og gapuy kitu' nog da'idun og di' mogla'at dun.

13

Og polomotadon nog kosu'atan og Mikpongon dun

¹ Dadi ita og poktanudanan, sumboy mononayun og kopokilolamoy ta. ² Bu na' niu poksolingawan tumolima' dia sog baloy niu og gotowanan kitu' nog sagya si'oy doksa'doksa'. Po' ongon tanan og mikotolima' nog moloikatanan kitu' dia sog baloy nilan nog minsan da' nilan si'oy kilolaoy. ³ Bu, unungoy niu dosop og dumaanan ta nog poktanud, ain og pingolobusu. Bu unungoy niu dosop ain og pisinsa kitu', bianan sog kopomikil niu dia sog glogon nilan.

⁴ Og duoyan niu sumboy dosop bololaga' sog glam niu. Bu da'idun og momabal nog kona' non og dili duoy. Po' og Mikpongon, ukumon non nododa' ain momabal koyon. ⁵ Bu pogolig amu mogabak nog sin. Suga'id non, sumboy kuli'an amu na nog ain dia niu na koyon. Po' ma' nini og talu' nog Mikpongon, "Di' u nododa' tokodoy amu gonatan. Ondi' u nododa' amu bolongon."* ⁶ Dadi, sog da' dua'dua' non, mokopoktalua' ita na nog ma' nini, "Og Pogbaya' og polonabang u. Da'idun og kondokan ku. Dadi, olo poma og minang nog duma gotowanan dianakon?"†

⁷ Bu pomikil niu dosop og mikuna kitu' nog kounutananan niu sog tanud. Po' ilan og mikpolatas nog talu' nog Mikpongon daniu. Dadi, pomikil niu dosop og polomotadon nilan kitu' asta sog minatoy ilan. Bu poglogilingoy niu og kopongandol nilan kitu' dia ni Isus. ⁸ Po' si Isukristu, ion non da kobon non, tidu pa sog kobon nitu', mangoy sog numun koni, asta pa sog da' kopus non.

⁹ Dadi, na' amu tokodoy moit nog minsan olo ginis nog pomali koyon nog di' dumalan sog motud. Po' og pagon nog kopongandol ta og tulung nog Mikpongon,

kona' sog kopokokunut ta nog gli'inan kitu' pa'ali sog pongonganon. Po' minsan ain og mikokunut kitu' dun, da' ilan da kopianoy dun. ¹⁰ Ita, ain og tinumabuk na dia ni Isus, ngon na og pimalas dianita. Og pomalas kitu', da'idun og dukakit nog ain migokbit kitu' nog kopoktamuy dia sog Poktomuyan nog bansa Hudyu. ¹¹ Po' og kounutan nog boliananan kitu', bila sumolod ion ditu' sog dugu kitu' nog motalu' landu' kosigda, mogoit ion nog dugu' nog potubu'on po' imungon nog pomalas sog dusa nog glam nog gotow Hudyu. Tibua, og bangkoy nog potubu'on kitu', ditu' nilan tutungoy sog molayu'layu' nog gimbolayan nilan koyon. ¹² Dadi, sa'an domikian dosop ma' ni Isus nog ditu' ion binunu' sog molayu'layu' sog koliwagan bonua po' bagun da og dusaanan nog gotowanan kitu' kugasan bianan sog dili dugu' non kitu' nog miglayas. ¹³ Dadi, mangoy ita na ditu' non sog glowasan kitu' bu unungan ta ion dia sog sipogan non kitu'. ¹⁴ Po' mama' ita da nog sagya minapit mokpoponasan dini sog glupa'an. Po' og pokponontongon ta, og koliwagan bonua kitu' nog posungu' matong.

¹⁵ Dadi, bianan dia ni Isus, mononayun na og kopoksanglit ta dia sog Mikpongon. Po' kitu' og bogoy nog inuakil nog ain mokpoktalua' nog si Isus dodaa' og Pogbaya'. ¹⁶ Bu na' niu tokodoy poksolingawan moginang og gomba'is bu og kopoktinobangoy niu. Po' ma' nion og kopomalas nog kosu'atan og Mikpongon dun.

¹⁷ Dadi, numun kitu' pokokunut amu na dia sog kounutananan niu sog tanud bu sangkan amu dia sog baya' nilan. Po' ilan og miktinud nog kopoktanud niu. Dadi, bila mogalagalag og kopoktanud niu, ilan og kosakan dun nog Mikpongon. Dadi, sa'an pokokunut amu dianilan bagun ilan da di' kobogatan nog polosuku'an nilan koyon, suga'id non, mimung tanan nog loliagon nilan moginang dun. Po' bila ma' nitu', amu si'oy, kobo'isan amu dosop dun.

¹⁸ Kisunan nami nog molonu' da og

* 13:5 13:5 Deuteronomy 31:6 † 13:6 13:6 Salmu 118:6

pikilan nami. Bu mogapas ami kobon non moginang nog ain molongas. Dadi, sa'an itu' pogyokinoy niu pa ami kobon non. ¹⁹ Bu og soginis koni nog pongonion ku daniu nog pogyokinoy niu akon nog bagun u da mosompun pokopokpuli' dion niu.

²⁰ Og Mikpongon og poktiduan nog gomigus po' ion mikpotubu' puli' dia sog Kounutan ta nog si Isus tidu sog patoy nog ion og motas nog Polongipat nog bilibili. Sa'an ma' nitu' ion, po' sabap sog kopatoy non kitu'. Bu og kopatoy non kitu' miimung nog pagon nog koposadan kitu' nog da' kopus non. ²¹ Bu pongonion ku dia sog Mikpongon nog bogayan non amu nog glam nog gomba'is bagun niu da minang ain og glegan non, bu bianan dia ni Isukristu inangon nog Mikpongon dianita ain kosu'atan ion dun. Dadi sa'an itu', dia ni Kristu og sanglit asta sog da' kopus non. Amen.

²² Bu pigilugan, pongonion ku dosop daniu, nog pokinongogoy niu pa mahatul og pomali u koni nog sinulat u daniu po' di' da ini ilakad kopayat.

²³ Bu posunon ku daniu nog si Timuti, og gilug ta sog tanud, mikoluas na tidu sog kolobusuan. Bu bila mosompun da ion pokangoy dini, mogunut da ion dianakon mangoy dion niu.

²⁴ Monogina ami dia sog glam nog kounutananan niu dion sog tanud bu og duma pigotowan nog Mikpongon dion. Bu og pigilugan ta sog tanud nog miktidu sog Italia, minogina ilan dosop daniu dion.

²⁵ Dadi, og tulung nog Mikpongon mongon dia sog glam niu dion.

Og Sulat ni Jems Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulat ni Jems

Si Jems og kongudan ni Isus bianan sog gina' non sog ginungod. Ion og migokbit dia sog gotowanan nog tinumud na dia ni Isukristu sog koliwagan bonua nog Jerusalem.

Og sulat ni Jems koni posungu' sog glam nog gotowanan kitu' dia sog bansa Hudiu nog tinumabuk na dia ni Isukristu. Sa'an sinulat ni Jems og sulat non koni po' ponadan non ilan pa'ali sog polomotadon nilan, sog glangkalangka otawaka ginang nilan, bu sog kopoktalu' nilan. Miktalu' ion nog bila og gotow nog mingandol na dia sog Mikpongon, sumboy molongas og bolotabat non bu og kohinangan non. Po' bila ondi' motongow sog ginang non og tud non sog Mikpongon, da'idun da og doksu' nog tud non koyon. Og ma'ana nini, bila og gotow nog mingandol na dia sog Mikpongon sumboy motongow nododa' dia sog kohinangan non.

1. Og bokna nog sulat koni, 1:1.
2. Og kopongandol bu og kotoan, 1:2-8.
3. Og komiskin bu og daya, 1:9-11.
4. Og suloy bu og gyuba', 1:12-18.
5. Og mokinongog bu og moginang, 1:19-27.
6. Og pidonsama' tumalu' sog kopogbigya', 2:1-13.
7. Og tud bu og ginang, 2:14-26.
8. Og poktanud dia ni Isukristu bu og baba' non, 3:1-18.
9. Og poktanud bu og dinunya, 4:1-5:6.
10. Gininisan nog pomalianan, 5:7-20.

¹ Akon si Jems og sinumulat nog sulat koni. Og sosoligan u nog Mikpongon bu Kounutan ta nog si Isukristu.

Og sulat u koni posungu' dia sog glam nog Hudyuanan nog pigotowan nog Mikpongon nog mikpokpola' dia sog ainain nog bonua.

Og popia mongon daniu dion.

Na' amu mondok nog suloy

² Pigilugan, sumboy mogda'da' amu dun nog minsan olo og ginis nog suloy og kobianbianan niu. ³ Po' kisunan niu nog bila sinulayan og kopongandol niu, og doksu'an non mimung nog ompayat og kopoglogaga niu dun. ⁴ Bu sumboy kobon non moglogaga amu po' bagun da og doksu'an non mimung nog da' na sila'on daniu bu motoktub na og kopongandol niu. ⁵ Tibua, bila ngon dion niu nog kulang pa og kotoan non, sumboy mongoni ion dia sog Mikpongon po' kobogayan da ion dun. Po' og Mikpongon motawal bu di' moksa'utsa'ut. ⁶ Bu bila mongoni ion sog Mikpongon, sumboy tumud bu di' nododa' ion mogdua'dua'. Po' ain mogdua'dua' kitu', mama' ilan nog nabok nog inoyupan nog galu'. ⁷ Og gotowanan koyon nog ma' nion, mogdodama ilan si'oy, di' ilan da kobogayan dun nog Pogbaya'. ⁸ Po' og gotowanan koyon, di' kosoligan og pikilan nilan bu ondi' ilan nododa' kosoligan nog minsan olo og ginang nilan.

⁹ Sumboy mogda'da' og pigilugananan ta kitu' sog tanud nog miskinan, po' motas ilan da dia sog motaan nog Mikpongon. ¹⁰ Bu og pigilugananan ta kitu' sog tanud nog doyahan, sumboy mogda'da' ilan dosop minsan si'oy ombaba' ilan dia sog motaan nog Mikpongon. Po' ilan si'oy, matoy ilan da ma' nog bulakbulakanan kitu' dia sog sigbotan. ¹¹ Po' bila kinitan na nog podos og bulakbulakanan koyon, molanos na mangka koloklag, bu mimung nog di' na omba'is pogbontayan. Domikian da ma' nion og pongdoyahananan koyon. Sonuk nilan si'oy monamal moksukat nog daya nilan, matoy ilan da.

¹² Mogda'da' og gotow kitu' nog moko-gaga nog suloy. Po' bila mokogaga da ion, tumbasan nog Mikpongon nog kotubu' kitu' nog da' kopus non, og pinasad non kitu' nog bogoyon non dia sog ain molalam dianon. ¹³ Bu bila og gotow pongyuba'an, sumboy ondi' ion mokpikil nog gyuba' koyon dia miktidu sog Mikpongon. Po' og Mikpongon ondi'

mongyuba' bu di' dosop koyuba'an nog molaton. ¹⁴ Suga'id non, sa'an koyuba'an og gotowanan po' moit ilan nog dili glegan nilan nog di' pia. ¹⁵ Og doksu'an nog glegan nilan kitu' nog di' pia, og dusa. Bu og doksu'an nog dusa nilan koyon og patoy.

¹⁶ Dadi pigilugan ku nog bololaga' dianakon, bagun amu ondi' kolimbungan, ¹⁷ sumboy kosunan niu, og sosuku nog molongas bu og sosuku nog da' sila'on dun, miktidu dia sog Mikpongon. Bu ion og mikpongon nog glam nog miglamag koyon dia sog glangit. Bu ondi' ion moksop otawaka ondi' mokpinda. ¹⁸ Og glegan non dianita nog bogayan non ita nog kotubu' kitu' nog da' kopus non bianan sog motud nog talu' non, bagun ita da mokuna dia sog glam nog piongon non mogbogu kotubu'.

Kona' tibua mokinongog amu, suga'id non, pokokunut amu dosop

¹⁹ Pigilugan ku nog bololaga' dianakon, poktitukoy niu ini. Sumboy glam niu mokpahatul mokinongog bu na' amu mondodali' moktalul' otawaka moglolingit. ²⁰ Po' bila gotow moglolingit, ondi' mogdoku'an sog kodulusan nog saka ma' nitu' bosia og glegan nog Mikpongon dianita. ²¹ Dadi, lota' amu na mogloko-hinangan nog glam nog kohinangan nog sinoitan otawaka di' pia nog alu'alu' poginangon niu. Bu sangkan amu na dia sog Mikpongon bu unnt niu na og talu' non kitu' nog motud nog inungod non na dianiu, po' kitu' og tabang niu.

²² Bu na' niu tibua pokinongogan og talu' kitu', bagun amu ondi' motipu nog long niu dun mikokunut amu na. Suga'id non, potintu niu og kopokokunut niu nog talu' nog Mikpongon kitu'. ²³ Po' simasima mokinongog tibua nog talu' non kitu' saka da' non da unutoy, mama' ion nog gotow kitu' nog minolamin. ²⁴ Tubus non solominoy og bayu'bayu' non, ampun ompanow ion, kolingawan non mogdayun bog olo bayu' nog bayu'bayu' non kitu'. ²⁵ Tibua, og gotow kitu' nog kobon non pogimotimoton non og botad kitu' nog boya'an molokat og gotowanan dun

tidu sog baya' nog dusa, bu ondi' non poksolingawan og talu' kitu' nog midongog non, mangka non unutoy, popiaon ion nog Mikpongon minsan olo og poginangon non.

²⁶ Bila ngon gotow nog momikil nog ompagon na og tanud non, saka ondi' ion moto mogokbit nog baba' non, og ma'ana non, linimbungan non og dili glawas non, bu og tanud non kitu' da' sagnat non. ²⁷ Suga'id non, dia sog motaan nog Gama' ta nog Mikpongon, ma' nini og bayu' nog motud nog tanud nog da' sila'on dun. Ain migusiba' kitu' nog bata'iluanan bu og balulibunanan nog kilogonan, bu mogolig nog ain di' pia dini sog kilawan, motud og tanud non bu da' sila'on dun.

2

Na' amu mogbigya'

¹ Pigilugan ku, bila ma' nion tinumud amu noma dia sog kounutan ta nog si Isukristu nog ion og motas sog glam non, sumboy da'idun og pogbigya'on niu nog pakasiotow niu. ² Sopolati non, ngon og dua' kotow mampu' dia sog glumpuk niu. Sala kotow koyon miminolok nog bulawan bu minapot nog mokologan. Sala kotow sop koyon, og miskinan bu og ponopoton non og danul. ³ Bila bigya'on niu og ba'asa niu dianilan, nog og minapot koyon nog mokologan, pingkudon niu ion dia sog omba'is nog gingkudan, saka tolu'an niu og miskinan kitu' nog, "Dion ka na pogindog" otawaka, "Dion ka ingkud sog sugudsugud," ⁴ og ma'ana non, migbigya' amu dia sog pakasiotow niu. Sa'an itu' ma' nitu' og kopogokbit niu dianilan po' sabap sog pikilan niu kitu' nog di' pia.

⁵ Pigilugan ku nog bololaga' dianakon, pokinongog amu. Og miskinananan koyon dini sog dunya koni, pinili' ilan nog Mikpongon nog mogdaya ilan nog kopongandol nilan dianon, bu ngon og malap nilan nog popia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Po' ma' nitu' og pinasad non dia sog ain molalam dianon. ⁶ Tibua, pinompola' niu og miskinananan. Kona' ta' da gidoy nog kipihitan amu sabap

sog doyahananan koyon? Otawaka, kona' ta' da gidoy og doyahananan og mokoit diani' ditu' sog gukum? ⁷ Ilan tanan og sinumolap kitu' monalu' dia sog ngalan nog Kounutan niu kitu' nog molongas.

⁸ Tibua, og modulus amu dun bila kobon non munut niu og motas kitu' nog botad sog glam non nog sinulat dia sog Kitab nog, "Sumbuy molalam amu dia sog sumbaloy niu mama' da nog glolaman niu sog dili glawas niu."* ⁹ Tibua bila mogbigya' amu, mokodusa amu dun, bu kimotudan amu nog talu' kitu' dia sog botad nog da' amu doda' pokokunut dun. ¹⁰ Po' minsan si'oy mikokunut amu bosia sog glam nog botadanan kitu' nog saka ngon soginis og da' niu kunut dun, og ma'ana non, da' niu da kunut og glam non. ¹¹ Po' og Mikpongon og migondi' sog gotowanan nog, sumboy da'idun og momabal nog duoy nog pakasi non. Ion dosop og migondi' nog, sumboy da'idun momunu'. Dadi, minsan si'oy di' amu momabal nog duoy nog duma niu, saka momunu' amu da, og ma'ana non, da' niu da kunut og glam nog botad kitu'.

¹² Dadi, sumboy potubudan ta og ponginangan ta bu og ponolu'on ta po' tongtongan dianita bog miunut ta dota' da og botad kitu' nog boya'an molokat og gotowanan dun tidu sog baya' nog dusa. ¹³ Po' ain ondi' mololat sog duma non, ondi' dosop ion lolatan sog matong ukumon ion nog Mikpongon. Dadi, ain og linumolat dia sog duma non, di' mondok nog gukum nog Mikpongon.

Na' amu moktalu' nog tinumud amu, saka di' motongow dia sog kohinangan niu

¹⁴ Pigilugan ku, olo gidoy og doksu'an nog gotow koyon nog sagya tibua moktalu' nog ion tinumud sog Mikpongon nog saka ondi' motongow sog kohinangan non? Bila ma' nitu' og bayu' nog kotud non, motabang dota' gidoy ion? Ondi' le. ¹⁵ Po' sopolati non, ngon og pigilugan ta sog tanud nog da'idun koponapot non, bu da'idun ponganon non. ¹⁶ Bila mongoni ion diani', saka tolu'an niu tibua ion

nog, "Panow a na, po' mongon da dianika og koponapot mu bu kokan mu," saka ondi' niu ion tobangan, og talu' niu koyon da' sagnat non. ¹⁷ Domikian da ma' nitu', bila moktalu' ita tibua nog tinumud ita sog Mikpongon saka da'idun da og kohinangan ta dun, da'idun da og sagnat non.

¹⁸ Ngon gotow moktalu' nog ion tinumud. Ngon sop og moktalu' nog ion, og ginangan non ain molongas.

Dadi, takun dow buan, potongow mu dow dianakon bog olo bayu' nog kopongandol mu koyon nog da'idun kohinangan mu dun, po' potongowon ku sop dianika bog olo og bayu' nog kopongandol u bianan sog kohinangan ku. ¹⁹ Omba'is nog tinumud amu nog solabuk da og Diwata nog ion non og Mikpongon. Tibua, minsan si'oy og glatdiwataan koyon, tinumud ilan dosop dun bu mondok ilan tanan dun. ²⁰ Mosobu' u doda' diani'. Di' pota' motampal diani' nog da' sagnat nog tud niu koyon bila di' da motongow dia sog kohinangan niu nog molongas? ²¹ Og mogulang ta kitu' nog si' Apu' Abraham, iningolanan ion nog midulus dangan pinalas non og bata' non kitu' nog si' Isak. ²² Dadi, motampal dianita nog sa'an ininang non ma' nitu', po' sabap sog kopongandol non dia sog Mikpongon. Og ma'ana non, og tud non kitu' mitoktub bianan sog gininang non kitu' ²³ bu mituman og talu' dia sog Kitab nog, "Tinumud si' Abraham bu bianan sog kopongandol non kitu', iningolanan ion nog midulus."† Bu iningolanan dosop ion nog sopali nog Mikpongon. ²⁴ Dadi, domikian da ma' nitu' nog motampal na diani' nog og gotow modulus bianan sog kohinangan non, kona' tibua sagya sog tud non.

²⁵ Ma' dosop ni Rahab nog tungkagon kobon nitu'. Ion si'oy, iningolanan dosop ion nog Mikpongon nog midulus sabap sog kotolima' non mahatul sog dodondagonanan kitu' nog Hudyu bu tinobangan non ilan sog kopolaguy nilan bianan sog kotondu' non kitu' dianilan nog dalan. ²⁶ Dadi, og kopongandol nog di' molangka,

* 2:8 2:8 Levitikus 19:18 † 2:23 2:23 Genesis 15:6

da' doku' non. Mama' da nog glawas, bila da' ginawa non, minatoy na.

3

Na' niu solapon gumamit og baba' niu

¹ Pigilugan ku, mika'an da bosia og mimung nog polopanad daniu. Po' kusunan niu nog og polopanadanan mama' nami, modilis pa og koukuman dianami sog duma gotowanan. ² Po' glam ta alu'alu' molapang. Bu bila ngon og gotow nog da'idun og glopangan non dia sog kopoktalunon, og ma'ana non, da' tokodoy sila'on dianon po' moto mogokbit nog glam nog glegan nog dili glawas non. ³ Bila togu'an ta nog kakang og baba' nog kuda', mogbilang dianita og kuda' koyon nog minsan ain ta posungu'oy. ⁴ Ibalat da sog pologata, minsan si'oy mosolagon bu oyupan nog molandos nog galu', kobonsalanan da minsan si'oy bata'bata' og bonsalan non. ⁵ Domikian dosop ma' nog baba' nog gotow. Bota'bota'on si'oy, modasig mogbonsag.

Pikil niu polo'ma, nog solongow si'oy og sontikan mokotutung na nog gliwag nog tolunan. ⁶ Og baba' nog gotow mama' dosop nog gapuy. Po' sog glam nog polongkapan nog glawas, bianan da sog baba' nog gotow, motongow bog andun kolaton og dialom pikilan non. Bu bianan dosop sog baba', og tibuk nog glawas non mimung molaton. Bu kona' tibua nitu', po' asta og glam nog kobianbianan non dini sog dunya mogla'at dun. Og piktidian nog kolaton non koyon, dia sog danow kitu' nog gapuy. ⁷ Tidu sog kobon nitu' asta sog numun koni, mitagam da nog gotow og gininisan nog manusia'anan nog dia sog gawang, bu sog glupa'an, bu sog dagat. ⁸ Tibua, ondi' ombokbit nog gotow og dili baba' non. Bianan sog baba' non mologon non kotigoloy og sumolap monalu' bu mokolala nog ponolu'on. ⁹ Bianan dia sog baba' nog gotow mokopoksanglit ion dia sog Pogbaya' bu sog Gama' ta nog Mikpongon. Bu bianan sog baba' koyon, mokoponuyud og gotow dia sog pakasi non nog saka og pinuyudan non kitu' inimung ilan ma'

nog bantuk nog Mikpongon. ¹⁰ Og ma'ana non, tidu sog solabuk baba' mongon sanglit bu tuyud. Pigilugan ku, ondi' ion mogusoy. ¹¹ Mokosigob ita ta' gidoy nog tubig nog motobang bu og madowadow nog solabuk da nog tobud og piktidian non? ¹² Pigilugan ku, og sopun kayu mogbunga ta' gidoy nog bunga bolagon? Ondi' le. Bu ondi' dosop mosigob og tubig nog motobang dia sog tobud nog madowadow.

Na' amu mogolulud nog kotoan nog sagyaotow, suga'id non, og kotoan nog tidu sog Mikpongon

¹³ Ngon ta' togo kotoan bu togo sabut dion niu? Bila ongon, sumboy potongowon non bianan dia sog polomotadon non nog molongas bu sog kobaba' nog bolotabat non nog miktidu dia sog kodalom nog kotoan non. ¹⁴ Tibua, bila moktagu'tagu' amu bu mogdalunon, otawaka ponontongon niu ain da og kosu'atan dun og dili glawas niu, sumboy di' amu mogbonsag bu di' niu poglingodon ain motud. ¹⁵ Bila ma' nitu' og bayu'bayu' nog kotoan niu, da' itu' poktidu sog glangit, suga'id non, dini da miktidu sog kinilawan, bu sog ginungod, bu dia ni Kindagow. ¹⁶ Po' ain mima bu ponontongon non ain tibua og mosulut dia sog dili glegan nog glawas non, og doku'an non og sasow bu glam nog gininisan nog sinoitan. ¹⁷ Tibua, og kotoan kitu' nog miktidu ditu' sog glangit, og doku'an non, tagna' molonu', bu motikna', bu moto sumungod, bu moto sumangkan, bu molilolatoy, bu molongas og kohinangan non, bu di' mogbigya', bu motantu pikilan non. ¹⁸ Og moglogomigus, bila moginang ion nog molongas dia sog pakasiotow non, og doku' non og kodulusan.

4

Na' amu sumangkan dia sog pikilan niu, suga'id non, sangkan amu sog Mikpongon

¹ Olo gidoy piksobapan nog susian niu koyon nog boya'an miksosugutoy amu dun? Kona' ta' gidoy ion sabap sog glegan nog dili gungod niu nog moleg

mogbaya' dia sog dialom pikilan niu? ² Moleg amu bosia kongonan, tibua di' amu mokalap dun. Dadi og pondayan niu dun, momunu' amu. Mima amu, tibua di' amu mokalap dun. Dadi, moksusi amu bu mongagow amu. Sa'an di' amu mokalap nog ain glegan niu koyon po' di' amu buan mongoni dia sog Mikpongon. ³ Bu bila mongoningoni amu dianon, di' amu kobogayan dun po' di' pia og kogomitan niu pa'ali sog pingoni niu kitu'. Po' gomiton niu tibua itu' bagun da kosu'atan og dili glawas niu dun.

⁴ Mama' amu nog kolibunanan kitu' nog di' kosoligan nog duoy non. Da' niu ta' kosunoy nog bila omba'is niu og kinilawan, mimung nog ombanta niu dun og Mikpongon? Ain og moleg sumolabuk sog kinilawan mimung nog ombanta non dun og Mikpongon. ⁵ Balu' niu dun, da'idun ta' og talu' nog Kitab pa'ali sog ginawa ta koni nog binogoy nog Mikpongon dianita nog mosompun ita koit nog glegan sog kinilawan. ⁶ Tibua, labi pa ditu' og tulung nog Mikpongon dianita. Sa'an itu' ma' nini sinulat sog Kitab, "Og Mikpongon, ontuan non ain bugalon, tibua, ain ombaba' bolotabat non, tulungon non."*

⁷ Dadi, sangkan amu dia sog Mikpongon. Ontuoy niu si Kindagow bagun ion mawa' dianiu. ⁸ Pokpolani amu dia sog Mikpongon po' og Mikpongon mokpolani dosop dianiu. Bu ain og bolodusaon, sumboy lumota' amu moginang nog dusa. Bu ain mogdua'dua' sumboy potintuon non og pikilan non. ⁹ Potongow niu og kopoglila' niu bianan dia sog kolangos niu. Kolele nog kotowaan amu, sumboy moksogow amu. Kolele nog mogda'da' amu, sumboy mosusa amu. ¹⁰ Sumboy mokpobaba' amu poguna dia sog Pogbaya' bagun non amu potason.

¹¹ Pigilugan, na' niu tolu'an og duma niu nog mondom mogla'at dun. Po' ain moktalu' nog mondom mokopogla'at dia sog pakasi non otawaka ukumon non og duma non, og ma'ana non, og lina'at non bu og ukumon non koyon, og Botad kitu' nog miktidu sog Mikpongon. Dadi,

bila ukumon niu og duma niu bianan sog kogamit niu nog Botad kitu', amu si'oy da' amu da pokokunut dun. Suga'id non, inimung niu og glawas niu nog polongukum. ¹² Saka og Mikpongon da og migbogoy nog Botad, bu sala non da og Polongukum. Ion da togo baya' gumawon nog gotowanan, otawaka ion dosop og togo baya' luma'at dun. Tibua amu, sima amu buan nog mogbaya'baya' mongukum nog pakasiotow niu?

¹³ Pokinongog amu ain mokpoktalu' kitu' nog mama' nini, "Gondow koni, otawaka boloma' mangoy u ditu' sog len bonuaan. Mogonong u pa ditu' laga' si'oy nog soton po' moksukatsukat u pa ditu' bagun u mokosin." ¹⁴ Iduma momikil amu ma nog mama' nion, nog saka di' niu tanan sunan og boloma'dinglag niu? Og kotubu' niu dini sog glupa'an koni podali' da ma' nog gabun. ¹⁵ Suga'id non, ma' nini bosia og tolu'on niu, "Bila glegan da nog Pogbaya', motubu' u bu ma' nini og ginangon ku." ¹⁶ Saka mogbonsag amu ma bu mogbugalbugal amu ma. Og ma' nion koyon ondi' pia. ¹⁷ Dadi, ain kosunan non og omba'is kitu' bosia inangon, nog saka ondi' non inangon, mimung mikodusa ion dun.

5

Na' amu sumalig sog daya niu

¹ Numun kitu' pokinongog amu nosop, amu doyahananan. Ponglangos amu na po' posungu' amu na dotongan nog sinsaan. ² Og daya niu koyon migla'at na bu asta ponopoton niu pingokot na nog gangnay. ³ Minsan og bulawan bu og solapi' niu da' na golaga' non, bu miimung tanan itu' nog taksi', nog amu doda' mabak amu nog boya'an polihola'on amu tanan dun. Minsan si'oy dali' na bungkas, mogomud amu pa nog daya niu. ⁴ Tontong niu polo'ma. Og linimbung niu koyon, koyon og mokotaksi' nog da' niu toktuboy og tindanan niu dia sog gotowanan kitu' nog moginang sog glupa' niu. Og Mikpongon nog ion Pogbaya' sog glam non, midongog non na og kopokitabang nog gotowanan

* 4:6 4:6 Proverbs 3:34

kitu' nog minggonian daniu. ⁵ Molongas na og kopogonong niu dini sog dunya koni po' da' na og pogonda'on niu, bu minang niu na minsan olo og glegan niu moginang. Pikipolombu' niu og dili glawas niu nog saka dali' na datong og gondow nog gla'at. ⁶ Sabap daniu pinolihala' bu pimunu' og gotowanan nog da' sala' nilan bu da' ilan pongantu daniu.

Na' amu mosusa bila kobianan amu nog sinsaan

⁷ Dadi pigilugan, popayat niu og ponutus niu asta sog matong og gondow nog pokpuli' dini nog Pogbaya'. Ibalat da sog boloinang sog glupa', pigbogadan non nog gonion og pomulan non koyon bu migdodama ion nog dupi' bagun omba'is og tubu' nog pimulan non koyon. ⁸ Domikian dosop nog ma' nitu' og ponutus niu. Bu popagon niu og pikilan niu po' dali' na og pokpuli' nog Pogbaya'. ⁹ Dadi pigilugan, na' amu moginitungoy, bagun amu ondi' ukumon nog Pogbaya' po' dion na og Polongukum. ¹⁰ Pigilugan, og pononggi'an ta ma' nog polomolatasan kitu' nog mikpolatas nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog ompayat og ponutus nilan sog sinsaan nilan. ¹¹ Kisunan niu nog ain mikogaga, itungon ta ion nog kiuntungan. Midongog ta pa'ali sog kopoglogaga ni Job, bu og doksu'an nog kopoglogaga non kitu', bu bog olo og bayu' nog tabang nog Pogbaya' dianon. Po' og Pogbaya' molilolatoy bu molitobangoy.

¹² Bu pigilugan, sog glam non, na' amu tokodoy moksapasapa sog glangit, otawaka sog glupa'an, otawaka sog minsan ain. Suga'id non, talu' niu ain motud. Bila di', sumboy ondi' na doda'. Bila o'o, sumboy o'o na doda'. Bila di' ma' nitu' og ginangon niu, mimung polihola'on amu dun.

Na' amu mogdua'dua' sumabi sog Mikpongon, po' bianansog kopongandol niu, tobalon non og gyakin niu

¹³ Ngon ta' og kilogonan dion niu? Bila ongon, sumboy mogyakin ion dun. Ngon ta' migda'da'? Sumboy mogbobat ion nog sanglit non sog Mikpongon. ¹⁴ Ngon ta' di' mokodag dion niu? Sumboy polumpukon

non og gotowanan kitu' nog ginolal nog mogbogolal sog tanud bagun nilan kopogyokinan bu lonaan nilan ion bianan sog ngalan nog Pogbaya' dianita nog si Isus. ¹⁵ Po' og gyakin nilan koyon nog bianan dia sog kopongandol mimung kumodag og gotow kitu' dun. Og Pogbaya' muat dianon tidu sog di' non koyon kokodag. Bila di' mokodag sabap sog dusa non, longgungan dosop ion dun. ¹⁶ Dadi, poglinila'oy amu nog dusaanan niu, bu pogyinokinoy amu dosop bagun da moksud ma' nog dan og nanam niu. Po' og gyakin nog gotow nog midulus modasig bu tobalon nog Mikpongon. ¹⁷ Po' ibalat da dia ni lladya kobon nitu', ion mama' nita nog sagaotow da. Pigyokinan non tokodoy nog di' mogdupi'. Bu onda' podupi'oy nog Mikpongon laga' nog tolu ton bu moginonga'. ¹⁸ Tubus nitu', pigyokinan non nosop nog mogdupi' na bu pidupi' doma nog Mikpongon boya'an sinumongku' og glam nog pomulan.

¹⁹ Pigilugan ku, bila gomonsunoy ngon og pakasi niu poktanud nog misimoy dia sog motud, saka ongon duma niu sog tanud nog mokpotontul dianon bagun ion mokopuli' sog motud, molongas tokodoy og kodoksu'an non. ²⁰ Po' na' niu poksolingawan nog simasima og tumabang sog bolodusaan nog bagun moksop og pikilan non kitu' nog molaton, og ma'ana non mogawon og gotow kitu' dun tidu sog gla'at bu kompunan ion nog dusaanan non.

Og tagna' Sulat ni Piter Og Piuna Talu' pa'ali sog tagna' Sulat ni Piter

Og tigana' sulat ni Piter koni, posungu' ini dia sog ain sinumolabuk na dia ni Kristu, nog iningolanan ilan nog, pinili' nog pigotowan nog Mikpongon, nog mikpokpola' ilan ditu' sog gliwag nog Bata'bata' Asia. Og tugyu nog sulat koni og pondolo'isog dia sog ain og poktanudanan kitu' nog dia ilan sog sinsaan bu sog posakit sabap sog kopokokunut nilan dia ni Kristu. Bu sinulat dosop ini ni Piter po' pipikil non dianilan og Gomba'is kitu' nog Guksugan nog pa'ali dia ni Isukristu, nog bianan dia sog kopatoy non, sog kopotubu' dianon tidu sog patoy, bu sog pinasad non kitu' nog kopokpuli' non, mimung mokobogoy nog mosolag nog dodomaan ta dianon. Dadi sabap ditu', sumboy tolima'on nilan bu moglogaga ilan nog sinsaan. Bu sa'an itu' kibianbianan ilan dun po' og suloy nog kopongandol nilan dia ni Kristu. Bu bila mokogaga ilan dun, kosugdaan ilan sog gondow kitu' nog potongowon na si Isukristu.

Dadi, bila ma' nini kipongimogonan ita noma sog timpu nog sasow, og pondolo'isog dosop dianita nog sumboy potongowon ta sog kotubu' ta og kosolabuk ta dia ni Kristu.

1. Og bokna nog sulat koni, 1:1-2.
2. Og kopokpopikil nog tabang nog Mikpongon, 1:3-12.
3. Og pomali pa'ali sog polomotadon nog modulus, 1:13-2:10.
4. Og polosuku'an nog poktanudanan bila kodotongan ilan nog sinsaan, 2:11-4:19.
5. Og kopokpobaba' nog poktanudanan bu og ginang nilan, 5:1-11.
6. Og gluksadan nog sulat koni, 5:12-14.

¹ Akon si Piter og mikpoit nog sulat koni, og sosugu'on u ni Isukristu.

Og sulat u koni posungu' dia sog ain pinili' nog Mikpongon nog og doksa'doksa' nog mikpokpola' sog gliwag nog probinsiaanan nog Pontus, sog Galatia, sog Kapadosia, sog Bata'bata' Asia, bu sog Bitinia. ² Amu og pinili' sumakup dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Po' ma' nitu' og potugyuan dianiu nog Gama' ta nog Mikpongon. Bu bianan sog ginang nog Bolakat non dianiu, siniboy non na amu nog mokokunut amu dianon, bu bagun dosop kugasan og dusa niu nog dugu' ni Isukristu.

Posisaya' kongon dianiu og tulung bu kotikna' nog pikilan.

Sa'an songlitan ta Mikpongon po' tumanon nonog dodomaan ta dianon

³ Songlitan ta og Mikpongon, og Gama' bu og piktamuy nog Kounutan ta nog si Isukristu. Po' bianan sog kosolag nog glolat non dianita, binogayan non ita nog bogu kotubu' bianan sog kopotubu' non puli' dia ni Isukristu tidu sog patoy. Bu sabap ditu' miimung nog pagon nog dodomaan ta dianon ⁴ bu dunut og kopogdodama ta nog malap ta og pusaka' kitu' nog ondi' mogla'at bu di' mokpinda og kolongas non nog sinimpan non na ditu' sog glangit. ⁵ Bu sabap sog kopongandol niu dia sog Mikpongon, bianan sog dasig non, pigipat non amu solian niu mogbagad nog tabang non kitu' nog sagad na mokpotongow dun bila matong na og bungkas. ⁶ Sabap sog glolatan non dianiu, mokpogda'da' amu, minsan si'oy solian nog numun koni mosinsa amu sabap sog gininisan nog suloy nog sumboy niu pa kobianan. ⁷ Og kopongandol niu domikian da ma' nog bulawan, nog og bulawan koyon tunagon pa poguna mangka si'oy poktantu bulawan, si'oy mogla'at da. Tibua, og kopongandol niu, labi pa ditu' kobololaga'. Sa'an itu' sumboy pa mokobian amu nog suloy po' bagun og kopongandol niu ompagon tokodoy nog boya'an mimung kodongya'an amu dun, bu pogodaban amu, bu ompotas amu bila matong na og gondow kitu' nog mokpuli' si Isukristu. ⁸ Minsan si'oy da' niu ion kotongow nog dili mata niu, molalam

amu da dianon. Bu minsan si'oy di' niu na ion motongow numun koni, tinumud amu da dianon. Bu sabap ditu', miponu' amu nog da'da'an nog di' mustalustal. ⁹ Po' numun koni, miktolipun amu na mokotabuk nog doksu'an nog kopongan-dol niu dianon nog ion non ion og tabang non nog glimukud niu tidu dia sog baya' nog dusa.

¹⁰ Bu pa'ali sog tabang non koni nog mialap niu na, og polomolatasanan kitu' kobon nitu' nog mikpolatas dun, pikpik-ilkikil nilan kopia bu pinginabut nilan bosia mahatul bog olo doda' og bogoyon kitu' nog Mikpongon dianiu. ¹¹ Po' kolegan nilan bosia dun, kosunan nilan bog olo og bianan non bu nanu itu' datong og pigolong kitu' dianilan nog Bolakat ni Kristu. Po' og Bolakat non kitu' dia da nilan. Sinuksugan non dianilan pa'ali sog posungu'an ni Kristu kitu' nog ion mosinsa pa poguna mangka si'oy ion potasoy. ¹² Pisabut dianilan nog og polosuku'an nilan koyon nog polomolatas nog talu' nog Mikpongon, kona' nilan dili kobo'isan dun, suga'id non, og kobo'isan niu. Og pilatas nilan, ion non ion og Gomba'is kitu' nog Guksugan nog midongog niu na dia sog ain migustal koni dun dianiu bianan sog Bolakat nog Mikpongon nog pipangoy non dini tidu sog glangit. Minsan og moloikatanan kitu', molog ilan dosop bosia mokosabut dun ini.

Og pomali pa'ali sog polomotadon nog modulus

¹³ Dadi, sa'an itu' simpan niu og pikilan niu bu koto amu mogokbit nog pikilan niu. Dodomaoy niu tokodoy og tulung non kitu' dianiu sog matong Gondow kitu' nog mokpuli' si Isukristu. ¹⁴ Pokokunut amu sog Mikpongon. Bu na' amu na mokokunut dia sog glegan nog dinunya ma' nog polomotadon niu kitu' nog kobon nog sobu' amu pa sog motud pa'ali dia sog Mikpongon. ¹⁵ Suga'id non, sumboy kobon non modulus og glam nog polomotadon niu po' og Mikpongon nog migonggat dianiu midulus. ¹⁶ Po' ma' nini

og talu' nog Mikpongon nog sinulat sog Kitab, "Sumboy modulus amu po' akon midulus u."*

¹⁷ Bila mogyakin amu saka poksobion niu og Mikpongon nog Ama', sumboy longkaon niu kobon non og gondok niu dianon. Po' bila lilingon non og ginang nog glam nog gotowanan, onda'idun og pogbigya'on non dun. ¹⁸ Po' kosunan niu bog olo pigbayad non dun nog bagun molokat non amu tidu sog baya' nog polomotadon nog mokogulanganan niu kitu' nog da' doksu' non. Og pigbayad non dun, kona' mama' nog bulawan otawaka og sin nog moglokulang og golaga' non. ¹⁹ Suga'id non, og binayad non dun bololaga' tokodoy, po' og dugu' tanan ni Kristu. Ion mama' nog nati nog bilibili nog da' sinila' dun. ²⁰ Pinili' ion nog Mikpongon sog da' pa pongonoy og dunya. Bu sog numun koni nog gimpusan na nog gondow, pitampal na ion bagun amu kobo'isan dun. ²¹ Po' bianan dianon tinumud amu na sog Mikpongon nog ion mikpotubu' mokpuli' dia ni Isukristu tidu sog patoy bu piotas non na ion. Dadi, og salig niu bu og dodomaan niu dia sog Mikpongon.

²² Dadi numun koni, bianan sog kopokokunut niu dia sog motud, milonu' amu na bu miktantu amu na mololat sog dumaanan niu nog poktanud. Dadi, sumboy og pogopasan niu og mokilolamoy. ²³ Po' binogayan amu nog bogu kotubu' nog da' kopus non. Kona' og sagyaotow nog matoy da og migbogoy dun dianiu, suga'id non, og Mikpongon og mibogoy dun dianiu. Po' ginamit non og talu' non kitu' nog totubu' bu di' moksop asta sog da' kopus non. ²⁴ Po' ma' nini sinulat sog Kitab,

"Glam nog gotow mama' da nog sagya sigbot bu og kolongas nilan mama' da nog kolongas nog bulakbulak. Molanos da og sigbot bu moloklag da og bulakbulak. ²⁵ Tibua, og talu' nog Pogbaya' di' moksop asta sog da' kopus non."†

* 1:16 1:16 Levitikus 11:44-45 † 1:25 1:25 Isaya 40:6-8

Og talu' koyon nog pigolong, ion non ion og talu' kitu' nog pa'ali dia ni Isukristu nog pigustal dianiu.

2

¹ Dadi, lota'oy niu na og moksina, bu mogbigyak, bu mokpopotongow, bu mogdalu, bu glam nog gininisan nog tompola'.

² Bu ilingoy niu ma' nog bata' popula nog moksaba' dumudu'. Amu si'oy, sumboy dosop moksaba' amu nog talu' nog Mikpongon po' kitu' og tantu ponganon niu dia sog kinodiwata, bagun niu modopot og tugyu nog tabang nog Mikpongon kitu' sog kotabang non dianiu. ³ Po' minanam niu na og glolat nog Pogbaya' dianita.

⁴ Og Pogbaya' dianita pinonggi' sog mosolag nog batu nog totubu' nog pigbongkis nog gotowanan, po' balu' nilan dun da' sagnat non, saka kitu' tanan pinili' nog Mikpongon po' bololaga' dianon. Dadi, pokpolani amu dianon ⁵ bagun amu dosop mimung mama' nog batuanan kitu' nog totubu', nog amu og miimung nog polongkapan nog pogonongan nog Mikpongon. Bu siniboy non na amu nog amu dosop og boliananan non. Po' bianan dia ni Isukristu, mokopogbogoy amu nog pomalas sog Mikpongon nog kosu'atan ion dun. ⁶ Po' ma' nini og talu' nog Mikpongon nog sinulat dia sog Kitab, "Tontong niu, pinili' u og bololaga' nog mosolag nog batu, bu piindog u dia sog koliwagan bonua nog Sion. Simasima sumalig dianon, ondi' nododa' kosipogan."*

⁷ Dadi, amu koyon nog ain tinumabuk na dianon, ion bololaga' dianiu. Tibua, ain og da' nododa' tud dianon, pinonggi' ilan dia sog gotowanan kitu' nog migbongkis dianon. Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Og mosolag nog batu kitu' nog pigbongkis nog polongimung nog baloy, miimung nog bololaga' nog polongkapan sog glam non."†

⁸ Bu ma' nini dosop og sinulat, "Ion og mosolag nog batu kitu' nog mosoksug nog gotow bu ion dosop

og batu kitu' nog mokobuksak nog gotow."‡

Sa'an itu' mosoksug nilan po' di' ilan tumud nog talu' nog Mikpongon. Ma' nitu' og glegan nog Mikpongon nog kobianbianan nilan.

⁹ Tibua amu, pinili' amu nog Mikpongon, bu amu dosop og boliananan non, bu amu dosop og dili pigotowan non. Siniboy non amu bagun amu mokokunut tokodoy bu bagun amu dosop mokopoksanglit dianon. Po' inonggat non amu mawa' tidu sog kodoloman mangoy sog kodolagan. ¹⁰ Dini kitu' kona' amu pa og pigotowan nog Mikpongon, tibua, numun koni og pigotowan non na amu. Bu dini kitu' da' niu pa tobukoy og glolat non, tibua, numun koni tinabuk niu na.

¹¹ Amu, og glokoleanan ku nog bololaga' dianakon, mama' amu da nog sagya doksa' bu mikpoponasan dini sog dunya. Dadi, pongonion ku dianiu nog pogolig amu tokodoy nog glegan nog ginungod nog boya'an mokodusa amu dun nog mimung nog luma'at sog glimukud niu. ¹² Polongas niu tokodoy og polomotadon niu dia sog gotowanan kitu' nog di' moktamuy dia sog Mikpongon po' bagun minsan si'oy mondolabak ilan monalu' nog molaton dianiu, sintak nilan moktima'an dianiu motongow nilan da nog molongas og kohinangan niu nog boya'an sog gondow nog mokpuli' og Mikpongon dini songlitan nilan ion.

¹³ Bagun kodongya'an og ngalan nog Kounutan ta, sangkan amu dia sog ain og gotowanan kitu' nog binogayan nog baya' mogbaya', tidu sog motas nog datu' sog glam nog gotow ¹⁴ asta sog kodotu'an po' ilan dosop og binogayan nog baya' mongukum sog ain moginang nog molaton. Bu ilan dosop og mogdongya' sog ain moginang nog gomba'is. ¹⁵ Po' og kolegan nog Mikpongon dun, bianan sog kohinangan niu kitu' nog gomba'is, mokolota' og gotowanan sumusi dia sog motud. Ilan koyon ma' ilan nog gumowon, po' sinumusi ilan nog minsan da' nilan si'oy kosabut. ¹⁶ Bianan sog kopoksolabuk niu

* 2:6 2:6 Isaya 28:16. Og batu koni nog pigolong ion non ion si Isukristu. † 2:7 2:7 Salmu 118:22 ‡ 2:8 2:8 Isaya 8:14

dia ni Isukristu, kopogboya'an niu na og polomotadon niu. Tibua, og baya' niu koyon, na' niu imungon nog bianan niu moginang nog di' pia. Suga'id non, langka niu nog amu doda' og sosoligan nog Mikpongon. ¹⁷ Pogodaboy niu glam nog gotowanan, bu kololat amu sog pakasi tanud niu, bu kondok amu dia sog Mikpongon, bu pogadab amu dosop sog datu'.

¹⁸ Amu, ain guliponanan, sangkan amu dia sog gapu' niu dunut og kopogadab niu dianilan. Kona' tibua mogadab amu dia sog ain og molongas bu moto sumungod diani, suga'id non, pogodaboy niu dosop minsan og gotow kitu' nog ompasu' og gokbitan non diani. ¹⁹ Po' ain mokogaga nog sinsaan sabap sog glosaman dianon, mosabut non og glegan nog Mikpongon bu ngon da og tumbas dun dianon. ²⁰ Tibua, bila pisokitan amu sabap dia sog kohinangan niu koyon nog molaton, minsan si'oy gogaan niu og sinsaan niu koyon, da'idun da og tumbas dun diani. Tibua, bila posinsaon amu sabap sog kohinangan niu nog gomba'is nog saka kogogaan niu da og kopokposinsa koyon diani, ngon da og tumbas dun nog Mikpongon diani. ²¹ Po' ma' nitu' og glegan nog Mikpongon diani. Si Kristu og pononggi'an ta. Po' minsan ion, misinsa dosop bagun amu kobo'isan dun. Dadi, ilingoy niu ion. ²² Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Da'idun dusa non, bu da'idun gloput nog talu' non." § ²³ Dangan piksudi'an ion, da' non da sulioy. Dangan pisinsa ion, da' non ilan sadoy. Suga'id non, inuakil non glawas non dia sog Mikpongon po' bila ion mongukum, di' nododa' mogbigya'. ²⁴ Minanam ni Kristu og sinsaan dia sog kudus sabap sog dusaanan ta bagun ita mogawon tidu sog baya' nog dusa bu bagun ita dosop mokopoginang nog ain modulus. Po' bianan sog gangolanan non miimung kiuli'an amu dun. ²⁵ Po' dini kitu' pinonggi' amu dia sog bilibilianan nog mikpoksimo. Tibua numun koni, mikpuli' amu na dia sog Polongipat

otawaka Polongokbit nog glimukud niu.

3

Og pomali sog pomogduoy

¹ Amu si'oy kolibunanan, sumboy sumangkan amu dia sog duoy niu bagun da ain og togo duoy kitu' nog da' pa tud sog talu' nog Mikpongon mimung tumud ilan, bianan sog polomotadon niu minsan si'oy di' niu na ilan pogustalan. ² Po' motongow nilan og kolongas nog glangkalangka niu bu og gondok niu sog Mikpongon bu og gadab niu sog gotowanan. ³ Og glolibunan niu di' dia kotongow sog kopogimakoy niu nog dili glawas niu nog ma' nog ponulopidon og buk niu, otawaka og pomulawan og glawas niu, otawaka og koponapot niu nog mokologan. ⁴ Suga'id non, og glolibunan niu sumboy dia kotongow sog kolongas nog dialom pikilan niu nog motongow dia sog glangkalangka niu. Po' og glolibunan nog miktidu sog koba'is nog bolotabat nog gotow ondi' omboluba bu bololaga' tokodoy dia sog motaan nog Mikpongon. ⁵ Po' ma' nitu' og glolibunan nog kolibunanan kitu' kobon nitu' nog midulus bu migdodama sog Mikpongon. Sinumangkan ilan dia sog duoy nilan ⁶ ma' ni Sara, nog mikokunut ion dia ni Abraham bu og poksabi non dia ni Abraham og "kounutan ku". Dadi, bila omba'is kohinangan niu bu di' amu mosompun kigla'oy nog ain kondokondok, amu si'oy domikian da nog ma' amu nog gombata'anan ni Sara.

⁷ Amu si'oy kolokianan, sumboy kosunan niu bog olo gomba'is nog kopogokbit sog duoyan niu. Bu sumboy sungod niu bu pogbotadoy niu og duoy niu po' da' amu nilan pogbatuk kotasig. Bu ilan si'oy kobogayan ilan dosop nog kotubu' ma' niu nog bianan sog tulung nog Mikpongon diani. Bila ma' nitu' og ginangon niu, da'idun og mokobagla sog gyakin niu dia sog Mikpongon.

Og sinsaan niu kobal niu moginang nog gomba'is

⁸ Sog doksu'an, poksolabuk amu nog pikilan niu. Unungoy niu og pakasi niu bu pokilolamoy amu po' og pomogilug amu sog tanud. Langka niu og glolat niu bu pokpobaba' amu nog bolotabat niu. ⁹ Bila kiinangan amu nog molaton, na' niu na sulian nog molaton. Bu bila tompola'on amu, na' niu na sulian monompola', suga'id non, sulioy niu ilan nog popia. Po' ma' nitu' og glegan nog Mikpongon daniu bagun amu mokopomusaka' nog popia nog miktidu sog Mikpongon. ¹⁰ Po' ma' nini sinulat sog Kitab,

“Simasima moleg nog kolongasan bu motanam kotubu' non, sumboy ondi' moktalunog ain di' pia otawaka og gloput. ¹¹ Sumboy bolongon non og kohinangan nog sinoitan mangka non inangoy ain gomba'is. Sumboy kobon non ponontongon non og kopoglogomigus. ¹² Po' ain modulus, kobon non pogipaton ilan nog Pogbaya'. Bu og gyakin nilan inongogan non kobon non. Tibua, ain moglokohinangan nog sinoitan, tolikudan nog Pogbaya'.”*

¹³ Sima gidoy buan mokopongula'at daniu bila mogapas amu moginang nog ain gomba'is? ¹⁴ Tibua, bila gomonsunoy posinsaon amu kobal niu moginang nog gomba'is, og doksu'an non popiaon amu da dun. Na' amu mondok nog kopongula'at nilan koyon daniu. Na' amu kigla'an dun. ¹⁵ Suga'id non, potigbung niu dia sog pikilan niu nog si Kristu, ion og Pogbaya' daniu. Bu kobon non simpan niu og gustalan niu sog ain moksak daniu nog pa'ali sog dodomaan niu kitu'. ¹⁶ Bu sumboy og kopogustal niu dun, omba'is og bolotabat niu bu dunut og gadab niu dianilan. Bu kobon non potubudoy niu og kohinangan niu bagun da omba'is og pikilan niu, bu bagun dosop ain og mondolabak monalu' daniu sabap sog ginang niu nog gomba'is bu sabap dosop sog kopokokunut niu dia ni Kristu, kosi-pogan ilan nog ponolu'on nilan koyon. ¹⁷ Po' sog baya' nog Mikpongon, golom

pa bila mosinsa ita sabap sog kohinangan ta nog gomba'is gaba' nog mosinsa ita sabap sog kohinangan ta nog sinoitan. ¹⁸ Po' minsan si Kristu, insan da ion patoy sabap sog dusaanan ta. Og midulus sinumoliu matoy dia sog bolodusaonanan bagun non amu koponulu'an sog Mikpongon. Og glawas non dini sog kilawan binunu', tibua, dia sog kinodiwata pitubu' da ion. ¹⁹ Bianan sog glimukud non, minangoy ion mogustal sog kolobusuan nog glimukudanan nog gotowanan kitu' nog mikpomatoynon. ²⁰ Og glimukudanan kitu' nog pigustalan non, ain og mikpomungyas kitu' dia sog Mikpongon kobon nitu' sog masa pa ni Nowa. Kobon ni Nowa mogimung nog gagyung kitu' og Mikpongon migbagad bosia nog moksop og pikilan nilan. Saka, dangan midoksu' gagyung bu migdupi' na, walu kotow da sinumolod sog dialom nog gagyung kitu' bu mitabang ilan bianan sog tubig. ²¹ Og tubig kitu' nog pigolong, ion non ion og glogyawan nog bunyag dianita numun koni. Og ma'ana non, kona' da sagya ugasan og glawas ta, suga'id non, og kopoksobonal ta dia sog Mikpongon. Po' mogawon og gotowanan tidu sog baya' nog dusa bianan sog kopotubu' dia ni Isukristu tidu sog patoy. ²² Ditu' na ion sog glangit dia sog dapit glintu nog Mikpongon. Po' ion na og Pogbaya' nog moloikatanan bu og duma bolokatananan dia sog kodiwotaan.

4

¹ Si Kristu misinsa sog kinilawan. Amu si'oy, mosinsa amu dosop ma' non. Dadi, sumboy popogonon niu og pikilan niu ma' da nog pikilan non kitu'. Po' ain og mokogaga nog sinsaan sabap sog kopoginang non nog kolongasan, da'idun na og pikilan non moginang nog dusa. ² Bu og kotubu' non dini sog glupa'an koni, da'idun na og baya' nog glegan nog ginungod dianon, suga'id non, og migbaya' dianon og glegan na nog Mikpongon. ³ Po' mitaman amu na moglokohinangan nog

* 3:12 3:12 Salmu 34:12-16

kohinangan niu kitu', nog kolegan moginang nog ain di' kitu' moktamuy dia sog Mikpongon. Po' moleg ilan moginang nog polomotadon nog kosipogsipog, otawaka mogabak, otawaka glibun laki dianilan mokpoglangulangu mangka ilan poginang nog kosipogsipog, otawaka moktamuy sog sagya glodawananan kitu' nog pigondi'an moktamuy dianilan. ⁴ Sa'an numun koni mingala ilan daniu po' da' amu na ampu' dianilan moginang nog kohinangan kitu' nog mama' nitu'. Sabap ditu' pigwanwan nilan amu dun. ⁵ Tibua, sumboy tobalon nilan itu' dia sog Mikpongon po' ion og mongukum nog ain totubu' bu ain mikpomatoy na. ⁶ Po' minsan si'oy inukum na ain mikpomatoy kitu', og koukuman kitu' dianilan ma' da nog koukuman nog glam nog gotowanan dini sog dunya nog sumboy matoy ilan. Sa'an itu', og Gomba'is nog Guksugan koni pinulonag dianilan bagun ilan da mokopoglokotubu' sog kinodiwata mama' nog kotubu' nog Mikpongon nog motubu' asta sog da' kopus non.

⁷ Mosompol na og doksu'an nog glam non. Dadi, sumboy posopaton niu og pikilan niu bu koto amu mogokbit nog pomikilan niu bagun amu mokopogyakin. ⁸ Og bololaga' sog glam non og kopogapas niu mokilolamoy. Po' bila ma' nitu', og pogopasan niu sog pakasi niu sog tanud, minsan si'oy andun kodakol og dusa otawaka og sala' nog miinang nog pakasi niu, kolonggungan niu da. ⁹ Tolima' niu og pakasi tanud niu nog da'idun buku' nog dialom pikilan niu. ¹⁰ Bu monala kotow daniu, sumboy mogusoyusoy og kopogokbit niu nog kotoan kitu' nog binogoy nog Mikpongon daniu, bu gamit niu itu' bagun kobo'isan dun og pakasi niu. ¹¹ Bila binogayan amu nog kotoan momali, sumboy og poktolu'on niu og talu' nog miktidu sog Mikpongon. Bila binogayan amu nog ginang tumabang sog pakasi niu, sumboy inangon niu bianan sog dasig nog miktidu sog Mikpongon. Sa'an ma' nitu' og kopoginang niu dun, bagun da og glam non koyon, og Mikpongon kosonglitan

dun bianan dia ni Isukristu. Po' dianon og glam nog kotas, bu og silow, bu og baya' asta sog da' kopus non. Amen.

Og sinsaan sabap sog kopokokunut ta dia ni Kristu

¹² Amu, og glokoleanan ku nog bololaga' dianakon, na' amu kosobu'an dun nog mokobian amu numun kitu' nog landu' kopihit nog sinsaan. Po' ion non ion og suloy daniu. ¹³ Suga'id non, sumboy mogda'da' amu nog kiunungan niu og sinsaan ni Kristu nog boya'an bila potompalon na og kotas non, mogdungag og da'da'an niu dun. ¹⁴ Bila pigwanwan amu sabap sog kopokokunut niu dia ni Kristu, pogda'da' amu dun, po' kobon non og molongas kitu' tokodoy nog Bolakat nog Mikpongon mogonong daniu. ¹⁵ Bila mosinsa amu, sumboy kona' po' sabap nog polomunu' amu, otawaka og polonakow amu, otawaka kona' sabap sog ginang niu kitu' nog mondom ukumon amu dun, otawaka mangoy mogbaya' sog ginang nog duma niu. ¹⁶ Tibua, bila misinsa amu sabap sog kopokokunut niu dia ni Kristu, na' amu mosipog dun. Suga'id non, songlitoy niu og Mikpongon po' kiingolanan amu na nog gla'ayatanan ni Kristu. ¹⁷ Minatong na og tolipunan mongukum sog gotowanan bu og mokuna ukumoy ain og pigotowan nog Mikpongon. Dadi bila tolipunan dianita, olo gidoy og doksu'an non bila ukumon ilan nog saka da' ilan pokokunut sog Gomba'is nog Guksugan kitu' nog miktidu dia sog Mikpongon. ¹⁸ Po' ma' nini sinulat sog Kitab,

“Bila gahatgahat kotabang og gotowanan nog midulus, olo gidoy og doksu'an nog gotowanan nog ompok tumamuy sog Mikpongon otawaka momungyas sog talu' non?”*

¹⁹ Dadi, simasima mikobian mosinsa sabap sog baya' nog Mikpongon dianilan, sumboy uokilon nilan og kotubu' nilan dia sog Mikpongon mangka ilan kobon non poginang nog ain og gomba'is po' ion og kopongondolan.

* 4:18 4:18 Proverbs 11:31

5

Og pomali sog pigotowan nog Mikpongon

¹ Ngon og pongonion ku sog ain og mokogulanganan kitu' dion nog ma' nakon. Og dili mata u og mikotongow nog sinsaan ni Kristu. Bu akon si'oy mosunu' u dosop sog kotas ni Kristu sog matong potompalon na dia sog gotowan. ² Ma' nini og pongonion ku koni diani, pogipat niu og glumpukanan nog pigotowan nog Mikpongon nog ain dia sog gipatan niu. Bu sabap sog koboganan nog pikilan niu, pogokbit niu ilan po' ma' nitu' og kolegan nog Mikpongon diani. Kona' po' togolon amu moginang dun nog bagun amu kongonan dun. Suga'id non, sabap sog dili glegan niu pogopasoy niu tumabang og pigotowan nog Mikpongon. ³ Na' niu popihitoy ain og inuakil koyon dia sog gokbitan niu, suga'id non, sumboy mimung amu nilan nog pononggi'an. ⁴ Bu bila matong na og motas sog glam nog polongipat nog pigotowan nog Mikpongon, mokotabuk amu nog tumbas diani landu' kolongas nog di' mogla'at asta sog da' kopus non.

⁵ Amu, ain og mulinbata', sangkan amu dia sog mokogulanganan niu. Bu glam niu langka niu og kopokpobaba' nog bolotabat niu sog pakasi niu. Po' ma' nini og sinulat sog Kitab, "Og Mikpongon, ontuan non ain bugalon, tibua, ain ombaba' bolotabat non, tulungon non."* ⁶ Dadi, bianan sog kobaba' nog bolotabat niu, sangkan amu dia sog baya' nog Mikpongon bagun non da amu ompotas bila matong na og gondow kitu' nog glegan non. ⁷ Uakil niu dianon og glam nog susaan niu po' ion da og migipat diani.

⁸ Pongmohilat amu bu pongandam amu po' og banta niu nog si' Kindagow, pinonggi' ma' nog glimong nog kobon non monontong nog kanon non. ⁹ Ontuoy niu og banta niu koyon bianan sog kopagon nog kopongandol niu dia sog Mikpongon. Po' kosunan niu da nog og pigilugananan niu sog tanud sog gliwag nog dunya koni sonuk nilan pa dia sog sinsaan ma' niu.

¹⁰ Tibua, bila modoksu' amu na moglogaga nog sinsaan nog podali'dali', og Mikpongon nog ion og poktiduan nog glam nog tulung, pongimboguan non na amu bu popogonon non da amu bagun amu di' gumuya'. Po' inonggat non na amu sumakup sog koba'is non asta sog da' kopus non bianan sog kopoksolabuk niu dia ni Kristu. ¹¹ Ion da og mogbaya' asta sog da' kopus non! Poksonglitan ta ion! Amen!

Og gimpusan nog surat ni Piter

¹² Si Silas, og gilug ta koni nog kosoligan ku, og tinumabang dianakon sumulat nog surat u koni diani nog ompolok. Og surat u koni, og pondolo'isog u diani bu taksi' u pa'ali sog tantu nog tulung nog Mikpongon. Dadi, popagon niu og kopongandol niu sog tulung non kitu'.

¹³ Og pigotowan nog Mikpongon nog pinili' non mama' niu ditu' sog bonua nog Babilon, minogina ilan diani. Bu si Mark si'oy, ion ma' nog bata' u, minogina dosop ion diani.

¹⁴ Bila moglumpuk amu, potongow niu og glolaman niu sog pakasi niu bianan dia sog galok nog pomogilug.

Og kotikna' nog pikilan mongon diani ain sinumolabuk na dia ni Kristu.

* 5:5 5:5 Proverbs 3:34

Og kodua' Sulat ni Piter Og Piuna Talu' pa'ali sog kodua' Sulat ni Piter

Og kodua' sulat ni Piter koni, posungu' ini dia sog kodokolan nog mikuna kitu' moktanud dia ni Isukristu. Og potugyuan nog sulat non koni, og pogantu dia sog pikpanad nog polopanadanan koyon nog di' motud, bu dia sog polomotadon kitu' nog molaton nog og doksu'an nog pikpanad nilan koyon. Og pondayan nog poktanudanan koni motongow da dia sog kopoktantu nilan dia sog motud kitu' nog sabut nog tidu dia sog Mikpongon bu dia sog Kounutan ta nog si Isukristu. Og sabut koni, ion non ini og sabut kitu' nog pilatas nog ain mikotongow dia ni Isus bu ain og mikodongog kitu' nog pikpanad non. Sinusi tokodoy ni Piter og pikpanad nog polopanadanan kitu' nog di' motud, nog mikpoktalua' ilan nog si Kristu dow ondi' na mokpuli'. Og talu' non, og piksobapan nog gangga' nog kopokpuli' ni Kristu dini, og Mikpongon ondi' moleg nog ngon minsan sala kotow si'oy mangoy sog gla'at, suga'id non, og glegan non bosia og glam nog gotowanan moglila' nog dusaanan nilan.

1. Og bokna nog sulat koni, 1:1-2.
2. Og pibona'an nog Mikpongon dia sog poktanudanan, 1:3-21.
3. Og polopanadanan nog di' motud, 2:1-22.
4. Og kopokpuli' ni Kristu, 3:1-18.

¹ Akon si Simun Piter og mikpoit nog sulat koni. Og sosoligan u bu og sosugu'on u ni Isukristu.

Og sulat koni posungu' dia sog gotowanan kitu' nog ain kibogayan na nog kopongandol nog bololaga' dianilan nog ma' nami sabap sog kodulus nog Diwata bu Polonabang ta nog si Isukristu.

² Bianan sog sunan niu pa'ali sog Mikpongon bu pa'ali sog Kounutan ta nog si Isus, posisaya' kongon dianiu og tulung bu kotikna' nog pikilan.

Og gonggat nog Mikpongon dianita

³ Og Mikpongon, bianan sog Bolakat non, pino'uban non ita bagun ta minang ain og polomotadon kitu' nog kosu'atan ion dun bianan sog kokosun ta dianon nog ion og migonggat mampu' dia sog dili kotas bu koba'is non. ⁴ Bu bianan sog ma' nini koni, binogayan non ita nog glam nog pinasad non kitu' nog landu' kolongas bu kobololaga'. Bu bianan ditu' mimung modukakit ita dia sog kodiwata nog Mikpongon bu mokawa' ita tidu sog baya' nog glegan nog ginungod nog mogla'at gotow dun.

⁵ Dadi, bila ma' nini og miinang nog Mikpongon dianiu, sumboy og kopongan-dol niu mogaboy ilan nog polomotadon niu kitu' nog gomba'is. Bu og polomotadon niu kitu' nog gomba'is mogaboy ilan dosop nog kosapat nog pikilan niu. ⁶ Bu og kosapat nog pikilan niu kitu' mogaboy ilan dosop nog koto niu mogokbit nog polomotadon niu. Bu og kopogokbit nog polomotadon niu kitu' mogaboy ilan dosop nog kopagon nog kopoglogaga niu. Bu og kopagon nog kopoglogaga niu kitu' mogaboy ilan dosop nog kopondiwata niu. ⁷ Bu og kopondiwata niu mogaboy ilan dosop nog koto niu sumungod sog pakasi tanudanan niu. Bu og koto niu sumungod dianilan mogaboy ilan nog glolatan niu. ⁸ Po' bila kobon non pododungag og glam nog kobo'isan koni dianiu, sabap sog sunan niu pa'ali dia sog Kounutan ta nog si Isukristu, og poginangon niu mogdoku'an sog molongas. ⁹ Tibua, bila ngon og gotow nog di' motongow dianon og kobo'isan koni nog ma' nini, mimung ion ma' nog buta po' da'idun sabut non bu kilingawan non nog inugasan na bosia og bakas dusaanan non kitu'.

¹⁰ Dadi pigilugan ku, pogopasoy niu og kopokokunut niu dia sog gonggat nog Mikpongon dianiu sumakup dianon. Bu potantu niu og kopili' non dianiu sumolabuk dianon. Po' bila ma' nitu' og ginangon niu, di' amu nododa' mokokulog dianon. ¹¹ Bu motabuk niu og kopatut kitu' sumakup dia sog pigdotu'an nog da'

kopus non nog Polonabang bu Pogbaya' dianita nog ion non si Isukristu.

Og pidonsama' nog sinulat dia sog Kitab

¹² Dadi sa'an itu', kobon non popikilon ku diani po' bagun niu da di' kolingawan og motud nog pomali koni minsan si'oy kosunan niu na, bu mipagon na og tud niu sog motud kitu' nog mitabuk niu na. ¹³ Sumboy doda' solian pa nog totubu' u, kobon non popikilon ku diani. ¹⁴ Po' damatdamat u na nog di' na mobon, gonatan ku na og glawas u koni nog ginungod po' ma' nitu' pitampal dianakon nog Kounutan ta nog si Isukristu. ¹⁵ Dadi, sa'an mogapas u momilin milin diani bagun bila gumonat u na ompikil niu da kobon non og pomali u koni.

Mitongow nog dili mata nami og kotas ni Kristu

¹⁶ Og guksugan nami kitu' diani pa'ali sog kokosog nog kopokpuli' nog Kounutan ta nog si Isukristu, kona' og saga pigimungimung nog ma' nog kigulangoy, suga'id non, mitongow nog dili mata nami bog andun og kotas non. ¹⁷ Po' og Mikpongon nog ion og Gama' ta, pigodaban non bu pisilow non ion. Og Mikpongon og motas sog glam non bu tinalu' non pa'ali dia ni Kristu, "Koni og Bata' u nog kololaman ku. Kisu'atan u tokodoy dianon." ¹⁸ Og talu' koyon midongog nami miktidu sog glangit, kobon nog kopogunutunut nami kitu' dianon ditu' sog bulud kitu' nog mosigda.

¹⁹ Bu kona' tibua nitu'. Ngon dosop og talu' nog Mikpongon nog kosoligan tokodoy nog pilatas nog polomolatasan non kitu' kobon nitu'. Dadi, sumboy mokokunut amu dun po' kitu' mimung ma' nog tiow niu dia sog kodoloman asta tumua' na og pomulow nog sumilow diani dunut matong na og gondow kitu' nog mokpuli' og Kounutan ta nog si Isukristu dini sog glupa'an. ²⁰ Bu sog glam non koni, sumboy kosunan niu nog da'idun og pidonsama'anan kitu' dia sog Kitab nog mogunoyunoy motuman bianan sog saga pomikilan nog pilotasan koyon dun. ²¹ Po' og pidonsama'anan

kitu', da' dia miktidu sog saga baya' nog gotow. Suga'id non, mikopomitua og gotowanan kitu' nog talu' nog Mikpongon po' sabap sog gokbitan nog Bolakat nog Mikpongon dianilan.

2

Og polopanadanan nog di' motud

¹ Minsan ma' nitu', ngon da gotow Hudyuanan kobon nitu' nog migbalu'balu' momitua. Ma' da nog numun koni nog ngon dosop og gotowanan tumua' dion niu nog mokpanad ilan nog di' motud. Mogoginanad ilan mokpanad nog di' kitu' motud nog boya'an mogla'at og kopongandol niu dun. Bu tinolikudan nilan tanan og Pogbaya' nog saka, ion og mikosaluy dianilan tidu sog pigboya'an nog dusa. Dadi, og doksu'an non kotokowan ilan nog gla'at nilan. ² Modakol og mokodunut dia sog polomotadon nilan koyon nog kosipogsipog. Bu sabap ditu', kiuklakan dun og polomotadon kitu' nog modulus. ³ Sabap sog kopogabak nog polopanadanan koyon, moguksug ilan diani nog guksugan nilan kitu' nog saga da pigimungimung nilan bagun ilan da mokosin dun. Tibua, og polihala' nog Mikpongon donsama' na sinimpan dianilan bu mogla'at ilan nododa' dun.

⁴ Po' minsan og moloikatanan kitu' nog mikodusa, lina'at ilan da nog Mikpongon bu kinolobusu ilan na ditu' sog Silom po' ngon gondow non polihola'on ilan da. ⁵ Bu kobon nitu' sog masa ni Nowa, og Mikpongon, lina'at non og glam nog gotowanan kitu' nog mingantu dianon bu og bianan non luma'at dun og glayas. Tibua si Nowa, og polomali nog kodulusan, tinobangan ion nog Mikpongon bu asta og pitu kotow kitu' og gla'ayanan non. ⁶ Bu lina'at dosop nog Mikpongon og dua' buk koliwagan bonua kitu' nog Sodom bu Gomora. Po' tinutung non asta miugba mangka non imungoy nog pononggi'an nog ma' nitu' og doksu'an nog ain mongantu kitu' dia sog Mikpongon. ⁷ Tibua, tinabang non da si Lot po' midulus ion. Misasow pikilan ni Lot sabap sog landu' kolaton og kohinangan

nog gotowanan kitu' ditu'. Po' ininang nilan na ain kolegan nilan moginang.⁸ Po' si Lot, og midulus nog gotow bu dangan ion minampu' mogonong dia sog gotowanan kitu', misinsa tokodoy og pik- ilan non sabap sog gondow gondow mod- ongog non bu motongow non og koha- nangan nilan nog landu' kolaton sabap nog gotowanan koyon nog da' botad ni- lan.⁹ Dadi sabap ditu', kosunan ta nog og Mikpongon, gowonon non tidu sog pihit nog gyuba' ain molani kitu' dianon. Tibua, ain moginang nog di' pia, posin- saon nog Mikpongon asta sog matong na og gondow kitu' nog ukumon non glam non.¹⁰ Labi na ain og mokokunut kitu' dia sog glegan nog ginungod bu di' mogalangkalang mogbolotibot dia sog ain pogbaya' kitu' dia sog gotowanan.

Bugalon ilan bu ondi' ilan mo- galangkalang monompola' dia sog ain kodiwotaan.¹¹ Tibua, minsan og moloikatanan kitu' nog modasig bu motas ilan pa dia sog polopanadanan kitu' nog di' motud, bila sumbungon nilan dia sog sungu'an nog Pogbaya', di' nilan da tompola'on.¹² Tibua, og polopanadanan koyon nog di' motud, tompola'on nilan ain og da' nilan kitu' kosabut. Mama' ilan nog sagya manusia' kitu' nog inangan nilan mogdayun nog di' nilan pokpikilpikilon poguna. Sa'an piongon og manusia' kitu' po' pongukpa'an ilan tibua bu pomunu'oy. Domikian da ma' nitu' og gotowanan kitu' nog mogla'at ilan da.

¹³ Og gotowanan koyon nog mingula'at nog dumaanan nilan, og tumbas dun dianilan og gla'at dosop. Loliagon ilan moginang nog glegan nog napsu nilan minsan dia sog kosompagan. Sabap sog kohinangan nilan koyon, ilan og mikoit nog sipogan niu bila madap ilan kuman dianiu.¹⁴ Kobon non, da' lual pokto- tima'anan nilan og kolibunanan bu di' ilan lumota' moginang nog dusa. Bu ain moguya' og kopongandol non dia sog Mikpongon, mosompun nilan koit mampu' dianilan. Po' og polopanadanan koyon, moto ilan tokodoy mogbigyak. Sabap sog kohinangan nilan koyon, mis-

ugat ilan nog sumpa nog Mikpongon.¹⁵ Binolong nilan og polomotadon nog modulus mangka ilan pogunut nog ko- hinangan ni Bala'am kitu' kobon nitu'. Ion og bata' ni Beor bu ion dosop og polomitua. Tibua, linoliag ion nog ko- hinangan kitu' nog molaton po' mikosin ion dun.¹⁶ Tibua, pinoliksa' nog kuda' non kitu' tumalu' dianon po' og kuda' non kitu' mikopoktalu' podali'dali' nog talu' nog gotow. Sa'an itu' da' kodayun og kododupangan ni Bala'am kitu'.

¹⁷ Og polopanadanan kitu' nog di' mo- tud, domikian nog ma' ilan nog tobud nog kinotian otawaka og ginampol nog sagya inoyupan nog galu'. Sinimpanan ilan na nog Mikpongon nog pogonongan nog landu' nog kodolom.¹⁸ Po' kilo- ndu'an na og pomali nilan koyon nog da' sagnat non. Bu ginamit nilan og ko- hinangan koyon nog kosipogsipog bagun og gotowanan koyon, koyuba'an ilan dun nog saka solian nilan pa bosia lumota' moginang nog kohinangan kitu' nog di' pia.¹⁹ Po' ma' long nilan pa dun, "Ain mokokunut dia sog pomali nami koni, mokopoginang ilan na nog minsan olo og glegan nilan moginang." Saka og polopanadanan koyon nog di' motud, og minulipon dianilan og dili kohinangan ni- lan koyon, nog boya'an mogla'at ilan dun. Po' og gotow miulipon sog ain potiangon non kitu' nog mogbaya' dianon.²⁰ Dadi, bianan sog kisunan nilan na og Polon- abang bu Kounutan ta nog si Isukristu, mikoluas ilan tidu sog baya' nog dusa dini sog kilawan koni. Saka, tinigolow nilan mokpuli' dia sog baya' nog dusa mangka ilan nosop pogboya'oy dun. Dadi, labi pa kolaton og doksu'an nilan dia sog doksu'an nilan kitu', kobon nog da' nilan pa kosunoy si Kristu.²¹ Golom pa bosia somo' da' nilan kosunoy og bianan nog boya'an modulus og gotow dun gaba' nog kosunan nilan na nog saka tolikudan nilan og pomali kitu' nog pilatas dianilan nog tidu sog Mikpongon.²² Ain og gotow nog ma' nion, mipononggi' sog talu' kitu' nog, "Og gayam, kanon non mokpuli' og guta' non." Bu ngon dosop og talu' nog,

“Og babuy nog linigu' na, mokpuli' da lumobug sog globugan non.”

3

Og gondow nog kopokpuli' nog Pogbaya'

¹ Amu, og glokoleanan ku nog bololaga' dianakon, koni og kodua' sulat u nog pinoit u dion niu. Sinulat u dua' buk sulat u koni diani u bagun og pogopason niu molonu' kobon non og pikilan niu. ² Og kolegan ku bosia diani u nog pomikilon niu og pidonsama' nog polomolatasanan kitu' nog Mikpongon kobon nitu' nog pilatas nilan dia sog gotowanan. Bu pomikilon niu dosop og dondagananan kitu' nog Polonabang bu Kounutan ta nog si Isukristu, nog pilatas non diani u bianan dia sog sosugu'onanan non kitu'.

³ Sog tagna', sumboy kosunan niu nog, bila matong dali' na bungkas, ngon gotowanan tumua' nog pigokbit ilan nog dili glegan nilan nog pigboya'an nog dusa. Bu pogwanwanon nilan og tud niu koyon.

⁴ Bu ma' nini og poktolu'on nilan diani u, “Og pasad non kitu' mokpuli' dow ion dini, ain buan ion dun? Tidu pa sog kopatoy nog mokogulanganan ta, og dunya koni da' poksop. Ion non da kobon non tidu pa sog tolipunan non.” ⁵ Og gotowanan koyon, piksolingawan nilan og sabut nilan nog kobon nitu' piongon nog Mikpongon og pigloban nog glangit bu glupa'an bianan sog sagya talu' non. Og kopokpongon non nog glupa'an bianan sog tubig bu miongon tidu sog tubig.

⁶ Bu og dunya kobon nitu', sabap dosop sog tubig migla'at po' bianan sog glayas. ⁷ Numun koni, og pigloban nog glangit bu glupa'an, sinimpan nog Mikpongon, nog sagya sog talu' non, mogla'at bianan sog gapuy. Sa'an itu' sinimpan non po' ngon gondow nog, og gotowanan kitu' nog di' moktamuy dia sog Mikpongon polihola'on non.

⁸ Tibua amu, og glokoleanan ku nog bololaga' dianakon, na' niu poksolingawan og solabuk talu' koni. Dia sog Pogbaya', og gobon nog sondow migbatuk

ilan da nog gobon nog songibu ton. Bu og gobon nog songibu ton migbatuk ilan dosop da nog gobon nog sondow.* ⁹ Dadi, balu' nog gotowanan kitu' dun, mobon tumanoy nog Pogbaya' og pasad non kitu' po' da' nilan kosabut bog olo og kopokpa'at nog Pogbaya' nog timpu. Ion ompayat og ponutus non diani u po' ompok ion bosia nog minsan sala kotow si'oy og mangoy sog gla'at. Suga'id non, og kolegan non bosia glam nog gotowanan moglila' ilan nog dusaanan nilan.

¹⁰ Tibua, ibalat da sog polonakow, kotokowan og gotowanan nog poktua' non, ma' dosop nitu' og Pogbaya'. Di' kosunan bog olo ondowoy dun og kopokpuli' non dini. Bu bila matong na og tang kitu', og glangit owa'on na bu uli'an na nog doguk nog gapuy. Bu ugbaon og pigloban nog glangit bu glupa'an. Bu og glupa'an koni motipot dosop kanoy nog gapuy.

¹¹ Dadi, bila ma' nitu' og bayu' nog kopogla'at non dun, olo gidoy sumboy og polomotadon niu? Sumboy og polomotadon niu kitu' pigboya'an na nog Mikpongon bu inangon niu ain modulus kitu' dianon. ¹² Kobon non sumboy di' amu loluaton mogdodama nog gondow kitu' nog sosa' nog Mikpongon. Dadi, inang niu na ain ginang kitu' nog omba'is niu inangon bagun mosompun datong og sosa' non kitu'. Po' sog gondow kitu' tutungon og glangit. Bu ain piongon sog glangit motunag, kobal nog ginit nog gapuy. ¹³ Tibua, og dodomaan ta, og pasad non kitu' dianita nog bogu langit bu og bogu lupa'an, og pogonongan nog ain midulus.

¹⁴ Dadi, amu og glokoleanan ku nog bololaga' dianakon, kobon niu mogdodama nog gondow kitu', pogopasoy niu nog kobon non molonu' og pikilan niu, bu da'idun sila'on diani u nog Pogbaya', bu moglogomigus amu og glam niu dianon.

¹⁵ Pikil niu nog sabap sog ponutus nog Kounutan ta binogayan non nog tang og gotowanan bagun ilan mogawon tidu sog dusa. Ma' nitu' dosop og tinalu' nog gilug ta kitu' sog tanud nog si Paul dia sog

* 3:8 3:8 Salmu 90:4

sulat non kitu' daniu. Og tinalu' non dia sog sulat non kitu' bianan sog kodalom nog sabut nog binogoy nog Mikpongon dianon. ¹⁶ Sog glam nog sulatanan non, ma' nitu' dosop og pomali non pa'ali dini. Ngon og sulatanan non nog mologon kosabut. Bu bila ustalon itu' nog gotowanan koyon nog kulang sabut nilan bu di' ilan pa kosoligan, sapon nilan og kopogustal nilan dun. Bu ma' nitu' dosop og gininang nilan dia sog duma talu' nog Mikpongon. Og doksuan non mogla'at ilan dun.

¹⁷ Dadi amu, og glokoleanan ku nog bololaga' dianakon, bila mama' nitu' nog kisunan niu noma og glam nini, pokpotubud amu bagun amu da ondi' moit nog glopangan nilan koyon nog pigboya'an ilan pa nog glegan nog ginungod nog boya'an mosimoy amu dun saka, ompagon na bosia og kibotangbotangan niu dianon. ¹⁸ Suga'id non, gamit niu kobon non og tulung nog Polonabang bu Kounutan ta nog si Isukristu. Bu kobon non podalom niu og sabut niu pa'ali dianon.

Glam nog kotas bu gadab mongon dianon tidu sog numun koni bu asta pa sog da' kopus non. Amen.

Og tagna' Sulat ni Jan Og Piuna Talu' pa'ali sog tagna' Sulat ni Jan

Si Jan, ion sala kotow sog sopulu' bu dua' sosugu'onanan ni Isukristu nog dinondag non mogustal pa'ali dianon. Ngon tolu buk sulat ni Jan nog pinoit non sog poktanudanan dia ni Isukristu. Mogulang na ion og kosulat non nog tolu buk sulatanan non koni.

Og tigana' sulat non koni, pinoit non dia sog glam nog gotowanan kitu' nog tinumud na dia ni Isukristu sog ainain nog bonuaanan. Sog tang koyon, modakol og gotowanan mikpanad nog di' motud. Og дума, mikpoktalul ilan nog og Bata' dow nog Mikpongon onda' solug nog glawas nog kilawan, otawaka onda' dow bota'oy nog sagyaotow, suga'id non, tinumona' dow tibua ion dini sog glupa'an.

Dadi, pilogdong ni Jan bianan sog sulat non koni dia sog ain mingandol na dia ni Isukristu, nog si Isus, ion og tantu Bata' nog Mikpongon, bu ion og tantu gotow dosop. Bu pidonsama' non dosop tumalu' sog ain og mikokunut na dia ni Isus nog mogolig ilan tokodoy nog pikpanad nog дума gotowanan koyon nog di' dumalan sog pikpanad nog miktidu dia ni Isukristu. Bu ondi' ilan tokodoy tumud nog pikpanad nog gotowanan koyon nog di' motud.

Sog sulat koni, mitampal dosop nog ain sinumalig na dia ni Isukristu, molalam dia sog Gama' nog Ion og Mikpongon, bu molalam dosop dia sog pakasiotow non.

1. Og bokna nog sulat koni, 1:1-4.
2. Og dolag bu og kodoloman, 1:5-2:29.
3. Og gombata'anan nog Mikpongon bu og gombata'anan ni Kindagow, 3:1-24.
4. Og motud bu og glopangan, 4:1-6.
5. Og polosuku'an nog ain molalam, 4:7-21.
6. Og kopomondag nog bianan sog kopongandol, 5:1-21.

Og Talu' nog pitongow nog Mikpongon dianita

¹ Sinumulat ami daniu pa'ali sog Talu' nog piktiduan nog kotubu' nog donsama' na miongon tidu pa sog tolipunan. Og Talu' koyon nog pogolongon nami, ion non ion og midongog nog dili tolinga nami, bu mitongow nog dili mata nami, bu mituyok nog dili komot nami, bu kitima'anan nami. ² Bu og piktiduan nog kotubu' koni, linogdoy non og ginungod, bu mitongow nami ion. Dadi, tinoksi'an nami ion daniu, nog ion og mogbogoy nog kotubu' nog da' kopus non. Sog donsama' pa, dia na ion sog Gama' ta nog Mikpongon, bu pitongow na dianami. ³ Sa'an itu' pikpulongag nami daniu pa'ali sog mitongow nami, bu midongog nami kitu', bagun amu mokopoksolabuk dianami, bu og kopoksolabuk ta koni bianan dia sog kosolabuk ta dia sog Gama' ta nog Mikpongon, bu dia sog Bata' non nog si Isukristu. ⁴ Sinumulat ami ini daniu bagun da motoktub og da'da'an ta.

Og glangka nog gotow, ain sinumolabuk nadia sog Mikpongon

⁵ Og gustalan nog midongog nami dia ni Isukristu, ion non ini og pokpolotason nami koni daniu nog, og Mikpongon, dianon og dolag. Da'idun nododa' og dolom dianon. ⁶ Dadi, bila moktalu' ita nog sinumolabuk ita na dia sog Mikpongon nog saka, og poginangon ta og kohinangan da dia sog kodoloman, og ma'ana non, migloput ita bu da' ta longkaoy og motud. ⁷ Tibua, bila og poginangon ta og kohinangan nog dia sog kodolagan mama' non, nog ion dia sog dolag, mokopoksolabuk ita nog dumaanan ta bu kiugasan na og glam nog dusaanan ta nog dugu' ni Isus nog miglayas sog kudas, nog ion og Bata' nog Mikpongon.

⁸ Bu bila moktalu' ita nog da'idun dusa ta, piglimbungan ta og dili glawas ta, bu da' ta tolima'oy og motud. ⁹ Tibua, bila molgila' ita nog dusaanan ta dia sog Mikpongon, ompunan non ita sog glam nog dusaanan ta kitu' po' ion kopongondolan bu di' mogbigya', bu ugasan non og glam nog kohinangan ta kitu'

nog molaton. ¹⁰ Tibua, bila moktalu' ita nog da' ita pokodusa, og ma'ana non pingingloput ta og Mikpongon, bu da' ta pa tolima'oy og talu' non.

2

Si Isus og mingingolot dianita

¹ Amu, og gombata'anan ku nog kololaman ku, sinulat u ini diani bagun amu bosia ondi' na mokinang nog dusa. Tibua, bila ngon og mokopoginang nog dusa, ngon sala kotow og mingingolot dianon dia sog Gama' ta nog Mikpongon. Bu og mongingolot koyon, ion non ion si Isukristu, nog ion og midulus. ² Ion miimung pomalas. Og ma'ana non, bianan dia sog kopalas kitu' dianon, kiugasan dun og glam nog dusaanan ta. Bu kona' tibua og dusaanan ta, suga'id non, asta dosop og dusaanan nog glam nog gotow.

³ Bila mikokunut ita sog dondagananan nog Mikpongon, motintu dianita nog sunan ta ion. ⁴ Bila ngon gotow nog moktalu' nog kosunan non og Mikpongon, saka onda' non unutoy og dondagananan non kitu', og gotow koyon migloput bu onda' non tolima'oy og motud nog miktidu sog Mikpongon. ⁵ Tibua, simasima og mikokunut dia sog talu' nog Mikpongon, og glolaman nog gotow koyon sog Mikpongon mituman na. Og gindanan nog sinumolabuk ita na dia sog Mikpongon ma' nini. ⁶ Ain og miktalu' nog sinumolabuk na dia sog Mikpongon, sumboy moglogiling dia sog polomotadon ni Isukristu.

Og dondagan nog Mikpongon

⁷ Glokoleanan ku nog kololaman ku, og dondagan koni nog sinulat u diani kona' amu na og sobu' dun. Bu kisunan niu na ini tidu pa sog tolipunan. Po' donsama' niu na midongog bianan sog gustalan kitu' diani. ⁸ Tibua, minsan si'oy donsama' niu na midongog og dondagan koni, mama' da nog bogu pa diani po' og kotud nog dondagan koni, motongow dia ni Kristu bu motongow dosop diani. Po' og dolom maya'maya' na mawa' bu og tantu nog dolag sinumilow na.

⁹ Bila ngon gotow nog moktalu' nog ion dia na sog kodolagan, saka pokongitan non pa og gilug non sog tanud, og gotow koyon dia pa sog kodoloman. ¹⁰ Tibua, og gotow nog mololat dia sog pigilugan non, kobon non dia ion sog kodolagan. Bu di' ion kotongowan nog boya'an mokodusa ion. ¹¹ Bigya' non, ain og gotow kitu' nog mangit pa sog gilug non sog tanud, dia pa ion migliu'liu' sog kodoloman. Bu og poginangon non, og kohinangan pa nog kodoloman. Di' non sunan ain ion posungu' po' miimung nog ondi' na ion mokotongow kobal nog modolom.

¹² Sinulat u ini diani, amu og gombata'anan ku sog tanud, po' og dusaanan niu kiompunan na bianan sog ngalan ni Kristu.

¹³ Sinulat u ini diani, amu og mokogulanganan sog tanud, po' kisunan niu na ion, ion donsama' na tidu pa sog tolipunan.

Sinulat u dosop ini diani, amu og boguotowanan pa, po' dinag niu na si Kindagow.

Sinulat u ini diani, amu og gombata'anan ku, po' kisunan niu na og Gama' ta nog Mikpongon.

¹⁴ Sinulat u ini diani, amu og mokogulanganan sog tanud, po' kisunan niu na ion, ion donsama' na tidu pa sog tolipunan.

Sinulat u ini diani, amu og boguotowanan pa, po' ompagon amu na dia sog Mikpongon. Bu og talu' non miungod na diani. Bu dinag niu na Kindagow.

¹⁵ Na' amu mima nog dinunya otawaka og gininisan nog dini sog dunya. Po' bila og gotow mima nion, og ma'ana non, onda' ion kolalam nog Gama' ta nog Mikpongon. ¹⁶ Po' og glam nog dinunya, ion non ion og mokodusa kitu' nog glegan nog ginungod, bu ain motongow non kitu' nog ilakad gimaan non dun, bu og mogbonsag nog gakod non. Og glam nog kohinangan koni, onda' poktidu sog Gama' ta nog Mikpongon, suga'id non, dini da miktidu sog dunya koni.

¹⁷ Og dinunya bu og glam nog gimaan nog gotowanan nog dinunya, solianlian da. Tibua, og gotow nog mikokunut sog

glegan nog Mikpongon, motubu' ion asta sog da' kopus non.

Og minanta dia ni Isukristu

¹⁸ Gombata'anan ku, dali' na og bungkas. Dadi, og midongog niu kitu' nog ngon posungu' matong og mongantu dia ni Kristu, minsan numun koni modakol na og minatong nog polongantu dia ni Kristu. Dadi, sa'an itu' kosunan ta nog dali' nododa' og bungkas. ¹⁹ Og gotowanan koyon, kona' ta nododa' ilan og sakup. Sa'an minawa' ilan dianita. Po' somo' sakup ta da ilan, onda' ilan bosia pokulog dianita. Tibua, sa'an ion minawa' ilan po' ma'ana non, kona' ta ilan sakup.

²⁰ Tibua amu, kosunan niu nog binogayan amu nog Bolakat nog Mikpongon tidu dia ni Kristu. Dadi glam niu, mokusun amu na nog motud. ²¹ Dadi akon, sa'an sinumulat u dianiu, kona' po' sabap nog ondi' niu kosunan og motud, suga'id non, sabap sog kosunan niu na, bu sabap dosop nog da'idun og gloput nog moktidu sog motud. ²² Sima ma buan og moloput? Og moloput koyon, ain og ondi' tumud nog si Isus, nog ion og Kristu.* Dadi, ain og ondi' tumud, ion non ion og mongantu dia ni Kristu, bu da' non tolima'oy og Gama' ta nog Mikpongon bu og Bata' non nog si Isus. ²³ Po' simasima ompok tumolima' dia sog Bata', og ma'ana non, onda' non dosop tolima'oy og Gama'. Tibua, simasima og tinumolima' dia sog Bata', og ma'ana non, tinolima' non dosop og Gama' ta nog Mikpongon.

²⁴ Dadi, sumboy ungodon niu sog pikilan niu og midongog niu kitu' nog gustalan nog tidu pa sog kotabuk niu dia ni Isukristu. Po' bila inungod niu na itu', dia amu na kobon non sog Mikpongon bu dia sog Bata' non. ²⁵ Bu motabuk ta og pinasad ni Kristu kitu' dianita nog kotubu' nog da' kopus non.

²⁶ Sinulat u ini dianiu pa'ali dia sog polopanadanan kitu' nog di' motud po' bagun nilan da amu ondi' moit. ²⁷ Tibua si Kristu, binogoy non na dianiu og

Bolakat nog Mikpongon nog kobon non mogonong ion dianiu. Dadi, minsan da'idun si'oy lumual og mokpanad dianiu, og Bolakat non na og mokpanad pa'ali sog glam nog motud. Po' og pikpanad non koyon motud. Kona' og gloput. Dadi, pokokunut amu dia sog pikpanad nog Bolakat nog Mikpongon koyon dianiu. Bu kobon non singkot amu dia ni Kristu.

²⁸ Dadi gombata'anan ku, kobon non singkot amu dianon po' bagun bila matong na ion, ondi' ita mondok bu ondi' ita mosipog dianon. ²⁹ Dadi, kisunan niu noma nog si Kristu midulus, sumboy kosunan niu dosop nog ain og moginang nog kodulusan, og bata' dosop ion nog Mikpongon.

3

Og gombata'anan nog Mikpongon

¹ Kosunan ta nog landu' og glolaman nog Mikpongon dianita, po' tontong niu polo'ma, iningolanan non tanan ita nog gombata'anan non! Bu gombata'anan non doda' ita! Tibua, og gotowanan nog da' pokokunut sog Mikpongon, onda' nilan ita kilolaoy po' onda' nilan dosop kilolaoy og Mikpongon. ² Glokoleanan ku nog kololaman ku, numun koni og gombata'anan ita na doda' nog Mikpongon. Tibua, onda' pa si'oy potompalay dianita bog olo bayu'bayu' nog poktimoluyan ta sog gunanunan koyon, kosunan ta da, nog bila tumua' na ion, mimung ita na mama' non, po' motongow ta na ion bog olo bayu'bayu' non. ³ Dadi, simasima migdodama nog ma' nitu', polonu'on non og pikilan non bu og polomotadon non bagun ion mimung mama' ni Isukristu nog molonu'.

⁴ Ain og gotow nog moginang nog dusa, og ma'ana non, sinoksug non og botad nog miktidu dia sog Mikpongon. Po' og ginang koyon nog da' kunut dia sog botad, ion non ion og dusa. ⁵ Kisunan niu nog sa'an si Kristu minangoy dini, po' bagun non mawa' og dusaanan ta. Po' ion, da' og dusa non. ⁶ Dadi, ain og sinumolabuk na dia ni Kristu, di' na ion tumibaba'

* 2:22 2:22 Somo' ita da, si Isus, ion og tantu Diwata.

moginang nog dusa. Tibua, ain og gotow nog kobon non moginang da nog dusa, og ma'ana non, onda' non pa kilolaoy si Kristu, bu ondi' non pa ion kosunan.

⁷ Gombata'anan ku, na' amu moleg kobigyakan nog minsan sima otowoy. Po' ain og moginang nog kodulusan, modulus ion mama' ni Kristu. ⁸ Tibua, ain og moginang kobon non nog dusa, og sakup ion ni Kindagow. Po' si Kindagow, tidu pa sog tolipunan, mikodusa na. Sa'an og Bata' nog Mikpongon minangoy dini po' inangoy non lo'atoy og ginang ni Kindagow. ⁹ Simasima binata' nog Mikpongon, ondi' na tumibaba' moginang nog dusa po' dianon na og kotubu' nog miktidu sog Mikpongon. Bu sabap sog binata' na ion nog Mikpongon, mologon nododa' nog tumibaba' ion moginang nog dusa. ¹⁰ Og gindanan bog olo og piktingkaan nog gombata'anan nog Mikpongon bu og gombata'anan ni Kindagow ma' nini. Ain og ondi' moginang nog kodulusan otawaka ondi' mololat sog pakasiotow non, kona' og gombata' nog Mikpongon.

Moglinolatoy ita

¹¹ Koni og pomali nog midongog niu tidu pa sog tolipunan, nog sumboy moglinolatoy ita. ¹² Na' amu moglogiling dia ni Kain. Po' ion og sakup ni Kindagow. Bu binunu' non og kongudan non. Iduma gidoy buan binunu' non ma? Sa'an itu' binunu' non, po' og kongudan non kitu', midulus og kohinangan non saka ion, molaton og kohinangan non. ¹³ Dadi pigilugan ku, na' amu mosobu' dun bila pokongitan amu nog gotowanan dini sog dunya. ¹⁴ Po' kisunan ta nog mikawa' ita na tidu sog patoy bu minangoy ita na sog kotubu' nog da' kopus non. Sa'an kisunan ta po' sabap sog milolat ita sog pigilugan ta. Po' simasima ondi' mololat, og ma'ana non, og gotow koyon dia pa ion sog patoy. ¹⁵ Bu ain og gotow nog mangit sog gilug non, mama' da nog binunu' non na. Bu kosunan niu nog og polomunu', da'idun og kotubu' non nog da' kopus non.

¹⁶ Dadi, ma' nini og kosabut niu dun bog olo doda' og glolat, si Isukristu, inatas non matoy sabap sog glolatan non dianita.

Dadi ita si'oy, sumboy bosia mongatas ita dosop sumoliu dia sog pigilugan ta minsan sog kopotayan. ¹⁷ Bila ngon sala kotow dianita nog ngon ngon da bosia dianon, saka mitongow non og gilug non nog kilogonan, saka ondi' non ion tobanagan, ondi' buan og motud nog dianon og glolat nog Mikpongon. ¹⁸ Dadi gombata'anan ku, sumboy kona' tibua sagya moktalu' ita nog mololat ita. Suga'id non, og tantu mololat sumboy motongow bianan dia sog kohinangan ta. ¹⁹ Dadi, ma' nitu' og kisunoy ta dun nog ita, dia ita na doda' sog motud, bu bianan ditu' mimung nog motikna' og pikilan ta dia sog sungu'an nog Mikpongon. ²⁰ Minsan si'oy mogdialominawa ita nog ukumon ita sabap sog mikodusa ita, og glolat nog Mikpongon labi pa sog pikilan ta kitu'. Bu ion, kosunan non og glam non.

²¹ Dadi glokoleanan ku nog kololaman ku, bila onda'idun na og dialominawa ta nog ma' nitu', ondi' ita na modapa' mongadap sog Mikpongon. ²² Bu motabuk ta ain pongonion ta dianon po' mikokunut ita dia sog dondagananan non. Bu inang ta og sosuku nog kosu'atan ion dun. ²³ Bu og dondagan non ma' nini. Sumboy tumud ita dia sog ngalan nog Bata' non nog si Isukristu. Bu sumboy moglinolatoy ita mama' nog dinondag non kitu' donsama' dianita. ²⁴ Simasima og mokokunut sog dondagananan nog Mikpongon, og ma'ana non, kobon non dia ion sog Mikpongon, bu og Mikpongon kobon non dianon. Sa'an kosunan ta nog og Mikpongon dia na nita, sabap sog Bolakat non nog binogoy non dianita.

4

Sumboy pokilailaon ta og poktiduan nog bolakat

¹ Glokoleanan ku nog kololaman ku, na' amu mogdodali' tumud sog gotowanan koyon nog moktalu' ilan nog ngon og bolakat nilan nog miktidu dia sog Mikpongon. Suga'id non, pokilaila niu pa poguna bog dia ta' doda' miktidu sog Mikpongon. Po' modakol og polopanadanan nog momali ilan nog di' motud nog mikponua'

dini sog dunya koni. ² Bu og gindanan niu dun nog og bolakat koyon nog miktidu dia sog Mikpongon, ma' nini. Simasima og gotow nog mokpanad nog si Isukristu miktimaluy gotow, ion non ion og gindanan niu dun nog, og bolakat non koyon ion non nion og miktidu sog Mikpongon. ³ Tibua, ain ondi' ma' nitu' og gustalan non dun nog si Isus miktimaluy gotow, og pikpanad non koyon, ion non ion og gindanan nog og bolakat non kitu' da' dia miktidu sog Mikpongon. Suga'id non, og bolakat koyon nog dion non, miktidu ion dia sog minanta kitu' dia ni Kristu. Ion non ion og midongog niu kitu' nog posungu' pa matong saka, numun koni dini na.

⁴ Tibua amu, og gombata'anan ku, og sakup amu na nog Mikpongon. Sa'an dinag na daniu og polopanadanan koyon nog di' motud, po' og Bolakat nog Mikpongon og migonong daniu. Bu og kopogbaya' non labi pa dia sog kopogbaya' nog bolakat nilan koyon dini sog dunya. ⁵ Og polopanadanan koyon nog di' motud, sakup ilan nog dunya. Sa'an itu' og pogustalon nilan ain da og dini sog dunya. Bu og gotowanan dini sog dunya koni, mokinongog dianilan. ⁶ Tibua ita, og sakup ita na nog Mikpongon. Dadi, ain og kisunan non na og Mikpongon, mokinongog ion dianita. Tibua, ain og kona' sakup nog Mikpongon, ondi' ion mokinongog dianita. Dadi, ma' nitu' og kiindanoy ta dun og bolakat koyon nog motud bu og bolakat koyon nog di' motud.

Og glolat dia kotongow sog Mikpongon

⁷ Glokoleanan ku nog kololaman ku, sumboy kobon non moglinolatoy ita. Po' og Mikpongon, ion og poktiduan nog glolat. Og gotow nog milolat sog pakasiotow non, ion binata' nog Mikpongon bu kosunan non na og Mikpongon. ⁸ Simasima ondi' mololat, di' non kosunan og Mikpongon. Po' og Mikpongon og poktiduan nog glolat. ⁹ Og kopokpotongow nog Mikpongon nog glolaman non dianita ma' nini. Dinondag non og Bata' non nog boktung mangoy dini sog dunya bagun ita kongonan nog kotubu' nog da' kopus

non bianan dianon. ¹⁰ Og glolat kitu' nog pogolongon ku, kona' og glolaman ta sog Mikpongon, suga'id non, og glolaman nog Mikpongon dianita nog boya'an lamig non tanan binogoy og Bata' non mimung nog pomalas bagun ita kompunan sog dusaanan ta.

¹¹ Glokoleanan ku nog kololaman ku, bila ma' nitu' ma og glolaman nog Mikpongon dianita, ita si'oy, sumboy moglinolatoy ita. ¹² Po' da'idun og gotow nog mikotongow nog Mikpongon. Tibua, bila moglinolatoy ita, og Mikpongon kobon non mogonong dianita. Dadi bila ma' nitu', og glolaman nog Mikpongon, mituman na dianita.

¹³ Kisunan ta nog dia ita na sog Mikpongon bu ion si'oy dia na nita po' sabap sog Bolakat non nog binogoy non dianita.

¹⁴ Bu ami, mitongow nami ion bu pigustal nami sog gotowanan nog, og Gama' ta nog Mikpongon, dinondag non og Bata' non mangoy dini bagun ion mimung nog Polonabang nog gotowanan dini sog dunya. ¹⁵ Og gotow nog mogustal nog si Isus og Bata' nog Mikpongon, kobon non og Mikpongon mogonong dianon. Bu ion si'oy, kobon non dia dosop sog Mikpongon. ¹⁶ Dadi, sumalig ita dia sog glolaman nog Mikpongon po' kibianan ta na.

Og Mikpongon og poktiduan nog glolat. Dadi, simasima og pigboya'an nog glolat, ma'ana non, dia ion kobon non sog Mikpongon bu og Mikpongon si'oy kobon non mogonong dianon. ¹⁷ Dadi bila ma' nitu', dia noma nita og glolat, mituman na itu' dianita. Sa'an ondi' ita na mondok bila matong na og gondow kitu' nog ukumon og glam nog gotow. Po' minsan si'oy dini ita pa sog dunya koni, piglogilingan ta da og polomotadon ni Kristu. ¹⁸ Bila dia ita sog glolat, ondi' ita mondok. Po' og glolat koyon nog mituman, og mokawa' nog gondok ta. Bila mondok ita, og ma'ana non, onda' pa kotuman og glolat kitu' dianita. Po' sa'an og gotow mondok po' og dodomaan non polihola'on ion.

¹⁹ Sa'an mololat ita po' og Mikpongon milolat poguna dianita. ²⁰ Bila ngon

gotow moktalu' nog ion molalam sog Mikpongon saka mangit ion sog gilug non, og gotow koyon molopot. Po' bila ondi' ion mololat dia sog gilug non nog saka kobon non motongow non, olo ma og mogandun kolalam non dia sog Mikpongon nog saka ondi' non motongow? ²¹ Dadi, koni og dondagan nog binogoy non dianita, simasima og gotow nog molalam sog Mikpongon, sumboy molalam dosop dia sog gilug non.

5

Momondag ita bianan sog kopongandol

¹ Simasima og tumud nog, si Isus og Kristu,* binata' na ion nog Mikpongon. Bu simasima og molalam sog gama', molalam dosop ion sog bata' non. ² Og gindanan nog mololat ita sog gombata'anan nog Mikpongon ma' nini. Molalam ita sog Mikpongon bu mokokunut ita dia sog dondagananan non. ³ Po' og glolaman ta dia sog Mikpongon motongow bianan sog kopokokunut ta dia sog dondagananan non. Bu og dondagananan non koyon ondi' mologon pogunuton. ⁴ Po' simasima binata' na nog Mikpongon mimondag na sog dinunya. Bu sa'an mikopondag ita po' bianan sog kopongandol ta. ⁵ Dadi, sima mobuan og mokopomondag sog dinunya? Og mokopondag sog dinunya, ain da og tinumud nog si Isus og dili Bata' nog Mikpongon.

Og gininisan nog taksi' pa'ali sog kodiwata ni Isukristu

⁶ Si Isukristu koni, minangoy ion dini. Sa'an kisunan ta po' bianan sog kobunyag dianon sog tubig bu sog kopatoy non kitu' nog miglayas og dugu' non. Kona' tibua bianan sog tubig, suga'id non, bianan dosop sog dugu' non. Bu og Bolakat nog Mikpongon og mikotaksi' dia sog gotowanan pa'ali dianon, bu og koponaksi' nog Bolakat non koyon motud. Po' og Bolakat non koyon, og poktiduan nog motud. ⁷ Dadi, ngon tolu ginis og mokotaksi' pa'ali dianon, nog si Isus, ion non og Bata' nog Mikpongon. ⁸ Sa', bianan sog

kotaksi' dianon nog Bolakat nog Mikpongon. Kodua', bianan sog kobunyag dianon sog tubig. Bu kotolu non, bianan sog dugu' non nog miglayas sog kudus. Og tolu ginis koni nog taksi' pa'ali dianon miksolabuk ilan. ⁹ Bila tudon ta og koponaksi' nog sagyaotow, labi ita na tud sog koponaksi' nog Mikpongon po' og koponaksi' nog Mikpongon motud nododa', bu tinoksi'an non pa'ali sog Bata' non. ¹⁰ Dadi, simasima og tumud nog si Isus og Bata' nog Mikpongon, kitoksi'an dianon pa'ali dia ni Isus. Tibua, ain og ondi' tumud sog Mikpongon, pilopot non og Mikpongon po' da' ion tud sog koponaksi' non kitu' pa'ali sog Bata' non. ¹¹ Koni og taksi' kitu' nog pogolongon. Og Mikpongon, binogayan non ita nog kotubu' nog da' kopus non. Bu og kotubu' koyon nog da' kopus non, dia poktidu sog Bata' non. ¹² Dadi, simasima sinumolabuk dia sog Bata' non, ngon og kotubu' non dia sog Mikpongon. Tibua, simasima og ondi' sumolabuk dia sog Bata' nog Mikpongon, onda'idun og kotubu' non dia sog Mikpongon.

Og kotubu' nog da' kopus non

¹³ Sinulat u ini daniu, po' bagun ain tinumud na dia sog Bata' nog Mikpongon, motantu daniu nog binogayan amu na nog kotubu' kitu' nog da' kopus non. ¹⁴ Dadi, ondi' ita na modapa' mongadap sog Mikpongon. Po' kosunan ta nog bila mongoni ita dianon nog ain dumalan dia sog glegan non, bogoyon non dianita. ¹⁵ Bu bila kosunan ta na nog inongogan non og gyakin ta, kosunan ta dosop nog motabuk ta da og minsan olo pongonion ta dianon.

¹⁶ Bila ngon og sala kotow, nog mitongow non og gilug non sog tanud moginang nog dusa nog ondi' da mogdoku'an sog patoy nog da' kopus non, og mikotongow koyon dun, sumboy pogyokinan non og gilug non koyon nog mitongow non moginang nog dusa po' umpianan da nog Mikpongon og kotubu' non kitu'. Og pogolongon ku koni, ain og gotowanan kitu' nog mikodusa nog ondi' mogdoku'an sog

* **5:1** 5:1 Somo' ita da, si Isus, ion og tantu Diwata.

patoy nog da' kopus non. Po' ngon og gininisan nog dusa nog mogdoku'an sog patoy nog da' kopus non. Tibua, onda' u poktalun' nog pogyokinan niu pa'ali sog dusa kitu' nog mogdoku'an sog patoy nog da' kopus non. ¹⁷ Og glam nog kohinangan nog di' dumalan sog motud, og dusa da. Tibua, ngon da og dusa nog ondi' mogdoku'an sog patoy nog da' kopus non.

¹⁸ Kosunan ta nog ain binata' na nog Mikpongon, ondi' ilan na tumibaba' moginang nog dusa. Po' og Bata' nog Mikpongon og mogipat dianilan, bu si Kindagow ondi' na mokopongula'at dianilan. ¹⁹ Bu kosunan ta nog ita, og gombata'anan ita na nog Mikpongon. Bigya' non, og gotowanan nog misakup dini sog gliwag nog dunya koni, pigboya'an ilan ni Kindagow. ²⁰ Kosunan ta dosop nog, og Bata' nog Mikpongon minatong na dini sog dunya bu binogoy na dianita og sabut bagun ta kosunan og motud nog Diwata. Bu sinumolabuk ita na dia sog motud nog Diwata, sog Bata' non nog si Isukristu. Ion og tantu Diwata, bu ion og poktiduan nog kotubu' kitu' nog da' kopus non.

²¹ Dadi gombata'anan ku, pogolig amu nog glatdiwataanan otawaka monglodawan.

Og kodua' Sulat ni Jan Og Piuna Talu' pa'ali sog kodua' Sulat ni Jan

Og kodua' sulat ni Jan koni posungu' dia sog poktanudanan dia ni Kristu. Og timpu nog kosulat non nini, ompihit tokodoy og kibona'bona'an nog ain tinumud dia ni Isukristu. Dadi, dinalil non og posungu'an nog sulat koni. Og ma'ana nog pigolong nog koyon nog glibun nog kololaman non bu og gombata'anan non, ion non ion og glumpuk nog poktanudanan bu og sakupanan nog glumpuk koyon. Og pigustal dini pa'ali sog kopokilolamuy nilan bu og podonsama' dianilan pa'ali sog polopanadanan kitu' nog di' motud bu og pikpanad nilan.

1. Og bokna nog sulat koni, 1-3.
2. Og bololaga' og glolat, 4-6.
3. Og pidonsama' pa'ali sog pikpanad kitu' nog di' motud, 7-11.
4. Og doksu'an nog sulat koni, 12-14.

¹ Akon, og mogulang nog bogolal niu sog tanud, sinumulat u nog sulat koni.

Og sulat u koni posungu' dia sog glibun kitu' nog pinili' nog Mikpongon, bu asta sog gombata'anan non kitu' nog kololaman ku bianan sog kopoksolabuk ta sog motud. Kona' tibua nakon og molalam dianiu, suga'id non, og glam nog mikosun kitu' nog motud. ² Po' og motud kitu' kobon non dianita, bu di' itu' mokulog dianita asta sog da' kopus non.

³ Og tulung, glolat, bu og kotikna' nog pomikilan mongon dianita tidu sog Gama' ta nog Mikpongon, bu sog Bata' non nog si Isukristu bianan sog tud ta sog motud pa'ali dia ni Kristu, bu sog glolaman non dianita.

Og motud bu og glolat

⁴ Landu' og da'da'an ku nog dangan kisunan ku nog, og duma gombata'anan mu, mikokunut ilan sog motud nog gustalan. Po' ma' nion koyon og dondagan dianita nog Gama' ta nog Mikpongon.

⁵ Amoyamoy dianika, ika og kololaman ku, nog moglinolatoy ita glam ta. Kona' ini bogu og dondagan koni nog sinulat u dianika. Po' ion non ini og dondagan kitu' nog midongog ta tidu pa sog tolipunan. ⁶ Po' ma' nini og kopokpotongow ta nog glolaman ta dia sog Mikpongon, bila og polomotadon ta dumalan dia sog dondagananan non. Bu midongog niu tidu pa sog tolipunan og dondagan non kitu' nog sumboy og glam non, inangon ta bianan dia sog glolat.

⁷ Modakol og polopanadanan nog momali ilan nog di' motud nog minawa' ilan na dianiu, bu migulit ilan dini sog dunya koni. Ilan koyon, ondi' ilan tumud nog si Isukristu, miktimaluy ion og gotow. Og ma' nilan koyon og bolobigyakan, bu minanta ilan dia ni Kristu. ⁸ Pokpotubud amu dianilan bagun amu ondi' kobolongan nog pogopasan ta kitu', bu bagun niu motabuk og glam nog tumbas kitu' dianiu bianan sog kosolabuk niu dia sog Mikpongon. ⁹ Simasima sumop nog pianad ni Kristu, da' dianon og Mikpongon. Tibua, ain og gotow nog da' kosuoy og tud non dia sog pianad ni Kristu, dianon og Gama' ta nog Mikpongon bu og Bata' non nog si Isukristu. ¹⁰ Bila ngon gotow tumua' dion niu nog saka ondi' ma' nini og pokponadon non, na' niu ion soginaon, bu na' niu ion tolima'on sog baloy niu. ¹¹ Po' simasima og gotow nog tumolima' dianon, mosunu' ilan dosop dia sog kohilangan non koyon nog molaton.

¹² Modakol pa bosia og poktolu'on ku dianiu, tibua, ondi' u na sulaton. Suga'id non, dodomaan ku dun nog mokangoy u da dion niu bagun ita niu mokopoktabuk baba', bu bagun da motoktub og da'da'an ta.

¹³ Og gombata'anan nog gilug mu dini nog pinili' dosop nog Mikpongon, minogina ilan dianika dion.

Og kotolu Sulat ni Jan Og Piuna Talu' pa'ali sog kotolu Sulat ni Jan

Og kotolu sulat ni Jan koni, posungu' dia sog sala kotow polongokbit nog poktanudanan nog ngalan non si Gayus. Og sinulat koni dini og dongya' dia ni Gayus sabap sog tabang non kitu' dia sog duma poktanudanan, bu og podonsama' dosop pa'ali dia sog gotow kitu' nog ngalan non si Diotripes.

1. Og bokna nog sulat koni, 1-4.
2. Og dongya' dia ni Gayus, 5-8.
3. Og sila' dia ni Diotripes, 9-10.
4. Og dongya' dia ni Dimitrius, 11-12.
5. Og doksu'an nog sulat koni, 13-15.

¹ Akon, og mogulang nog bogolal niu sog tanud, og sinumulat nog sulat koni.

Og sulat u koni posungu' dianika Gayus, ika og kololaman ku bianan sog kopoksolabuk ta dia sog motud.

² Glokole, pongonion ku sog Mikpongon nog kobon non omba'is da og kobotangbotangan nog kotubu' mu dini sog kini-lawan mama' da nog koba'is nog kotubu' mu dia sog Mikpongon. ³ Migda'da' u tokodoy dangan minatong dini og duma pigilugananan ta sog tanud bu piguksugan nilan dianakon nog ompiktod og kopongandol mu dia sog motud. Bu motongow dia sog glangkalangka mu og kopongandol mu kitu'. ⁴ Dadi, da'idun og mokobogoy nog landu' da'da'an dianakon, da' lual nog modongog u og piglogombata'anan ku nog longkaon nilan og kopongandol nilan dia sog motud.

Pigdongya'an ni Jan si Gayus

⁵ Glokole u nog kololaman ku, kopongondolan ka tokodoy sog kopogusiba' mu nog pigilugananan koyon dion sog tanud, minsan si'oy kona' ilan og gotow dion niu. ⁶ Po' og pigilugananan ta koni nog bogu ilan datong tidu dion niu, inuksugan nilan sog glumpuk nog poktanudanan dini pa'ali sog glolat mu dianilan. Dadi,

bila mokpuli' ilan dion, molongas dosop bila tobangoy mu pa ilan nog mondom kosu'atan og Mikpongon dun bagun ilan kolomuan bila mogdayun ilan sog gongayan nilan koyon. ⁷ Po' ilan koyon, ginonatan nilan og bonua nilan mangka panow mogustal nog gustalan pa'ali dia ni Kristu. Bu da' ilan pokotabuk nog tabang sog ain gotow nog kona' poktanud. ⁸ Dadi ita, ain poktanud, sumboy mogbogoy ita nog tabang ta dia sog gotowanen nog ma' nilan koyon bagun ita mokoduma dianilan sog ginang nilan koyon nog mogustal pa'ali sog motud.

Sinila' ni Jan si Diotripis

⁹ Mikpoit u sibon nog sulat sog glumpuk nog poktanudanan dion niu. Tibua, si Diotripis, onda' non tolima'oy og baya' nami kitu' dianiu po' og glegan non, ion og moglokounutan. ¹⁰ Dadi bila matong u dion niu, ukaton ku sog glam niu og piginang non koyon po' pigbolotibotan non ami. Bu kona' tibua nog dia non ami itu' piginang, po' bila mokpogdatong dion niu og pigilugan ta sog tanud, di' non tolima'on. Bu pogondi'an non pa og dumaanan non tumolima' dia sog ain matong dion nog pigilugananan sog tanud. Bu bila di' ilan mogbilang dianon, poksipian non tanan ilan mugow dia sog glumpuk niu koyon.

¹¹ Dadi le, kololaman ku, na' a moglogiling nog ain molaton nog pononggi'an. Suga'id non, og poglogilingoy mu kobon non ain omba'is nog pononggi'an. Po' ain moginang nog omba'is, dia da ion sog Mikpongon. Tibua, ain og gotow nog moginang nog molaton, di' non sunan og Mikpongon.

Pigdongya'an ni Jan si Dimitrius

¹² Dadi, omba'is dosop bila tolima'on niu si Dimitrius. Pigdongya'an ion nog glam nog poktanudanan po' mitongow nilan dia sog glangkalangka non nog linangka non doda' og kopokokunut non dia sog motud. Ami si'oy, kitoksi'an nami dosop, bu kosunan mu nog og koponaksi' nami koni motud.

¹³ Modakol pa bosia og poktolu'on ku dianika, tibua, di' u na sulaton. ¹⁴ Suga'id

non, dodomaan ku dun nog maktongow
ita da nog mosompun koni bu ditu' ita
pokopoktabuk baba'.

¹⁵ Og kotikna' nog pomikilan mongon
dianika. Og glokoleanan ta dini, minogina
ilan dianika. Bu polatas mu pa og
sogina u koni dia sog monala kotow nog
glokoleanan ta dion.

Og Sulat ni Jud Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulat ni Jud

Og sulat ni Jud koni, sinulat ini po' og podonsama' pa'ali dia sog polopanadanan kitu' nog di' motud nog saka, ma' long nilan pa dun, og poktanud ilan dow. Og sulat koni nog ompolokpolok, moglamlam ilan mogbatuk nog sinulat kitu' dia sog kodua' sulat ni Piter. Si Jud, pindolo'isogan non ain og mogbasta nog sulat non koni nog tindogan nilan og tanud kitu' nog binogoy nog Mikpongon dia sog pigotowan non.

1. Og bokna nog sulat koni, 1-2.
2. Og polopanadanan koyon nog di' motud, og polomotadon nilan, og pikpanad nilan, bu og posungu' gla'at nilan, 3-16.
3. Og pondolo'isog nog sumboy ondi' mosuoy sog motud nog tanud, 17-23.
4. Og popia, 24-25.

¹ Akon si Jud og mikpoit nog sulat koni, og sosoligan u ni Isukristu, bu og gilug u ni Jems.

Og sulat u koni posungu' dia sog gotowanan kitu' nog ain mikokunut sog gonggat nog Gama' ta nog Mikpongon nog kololaman non bu pigipat ni Isukristu.

² Posisaya' kongon diani u og glolat, bu glolaman, bu kotikna' nog pikilan.

Og polopanadanan nog di' motud

³ Glokoleanan ku nog bololaga' di-anakon, dangan miksipi u bosia sumulat diani u pa'ali sog tabang nog Mikpongon dianita, kolele nog sumulat u bosia pa'ali sog tabang non kitu', mipikil u nog sumboy sulatan ku amu nog bagun amu ombolu' tumindog sog tanud ta kitu' nog motud nog inuakil na nog Mikpongon dia sog ain pigotowan non nog ion non og di' kitu' moksop asta pa sog da' kopus non. ⁴ Po' sa'an sumboy sumulat u diani u nog ma' nitu', po' ngon gotowanan dion nog da' amu nilan pogbatuk nog tud

nog minampu' ilan mogonong dion niu. Polomungyas ilan dia sog Mikpongon, bu og tulung nog Mikpongon inimung nilan nog bianan moginang nog glam nog di' pia. Bu tinolikudan nilan si Isukristu nog saka ion da og Pogbaya' bu Pogokbit dianita. Og kopolihala' dia sog gotowanan koyon sinulat na sog Kitab.

⁵ Minsan si'oy kisunan niu na, popikilon ku diani u nog, og Pogbaya' piluas non og pigotowanan non tidu sog bonua nog lhiptu. Tibua tubus nitu', ain og da' tud dianon, lina'at non ilan. ⁶ Bu minsan si'oy og moloikatanan kitu' nog binogayan ilan dosop bosia nog baya', saka pilobian nilan og kopogbaya' nilan nog binogoy kitu' nog baya' dianilan, bu binolong nilan og dili pigonongan nilan, binalud ilan ditu' sog da' na kitu' og luasan nilan dun asta sog da' kopus non nog dia sog kodoloman. Po' ngon gondow non, polihola'on ilan nog Mikpongon. ⁷ Bu ma' nitu' dosop og gotowanan kitu' sog koliwagan bonua-anan nog Sodom bu Gomora bu sog glumibutanan nilan. Inuakil nilan og glawas nilan dia sog ginang nog molaton ma' nog momabal. Dadi, miimung ilan nog pononggi'an dia sog duma gotowanan nog ain og moglokohinangan nog ma' nitu', og polihala' dianilan, og gapuy kitu' nog di' ompalong asta sog da' kopus non.

⁸ Domikian da ma' nitu' og polopanadanan koyon nog di' motud. Sabap sog kopogdaman nilan koyon nog di' pia, moginang ilan nog ginang kitu' nog boya'an mimung nog mogla'at og glawas nilan dun, bu polongantu ilan dia sog gotowanan kitu' nog ain togo baya', bu solapon nilan monalu' og kodiwotaan. ⁹ Tibua, minsan si'oy si Mikail, og kounutan nog moloikatanan kitu', sabap sog gondok non dia sog Mikpongon, da' non da solapoy monalu' si Kindagow kobon nilan moksusi pa'ali sog bangkoy ni Apu' Muses kobon nitu'. Suga'id non, tinolu'an non tibua ion nog, "Og Pogbaya' dona og moto dianika."

¹⁰ Tibua, og polopanadanan koyon nog di' motud, sumolap ilan monalu' nog minsan da' nilan si'oy kosabut. Ma' ilan

nog manusia' nog di' moto momikil po' mosabut nilan tibua ain og sagya da glegan nog gungod nilan. Bu sabap sog kohinangan nilan kitu', mogla'at ilan dun.

¹¹ Kondokondok tokodoy og posungu'an nilan. Po' mingantu ilan ma' ni Kain kobon nitu'. Bu sabap sog landu' og gleg nilan nog sin, inilingan nilan dosop mama' nog kopogabak ni Bala'am nog sin kobon nitu'. Bu mogla'at ilan dosop ma' ni Kora sabap sog kopongantu non kitu' kobon nitu'.

¹² Og polopanadanan koyon nog di' motud, mokobagla ilan dia sog kopoksolabuk niu bila moglumpuk amu kuman nog Globungan ni Isus. Po' da'idun og sipog nilan, bu dili da og glawas nilan og usiba'on nilan. Mama' ilan da nog migdolom bonua nog saka di' dosop mogdupi'. Mama' ilan dosop nog kayuanan kitu' nog balu' ta dun mogbunga, saka bila matong og timpu non mogbunga, di' ilan dosop mogbunga. Og kayuanan koyon mikpoglungad na bu di' na motubu' puli'. ¹³ Mama' ilan dosop nog nabok kitu' nog landu' koluksang po' og kohinangan nilan kitu' nog kosipogsipog ma' nog bula' nog dagat nog mikponglangtung. Mama' ilan dosop nog bitunanan kitu' nog di' nilan poktunon og poktua' nilan. Og doksu'an non, landu' kodolom nog pogonongan nog sinimpan dianilan asta pa sog da' kopus non.

¹⁴ Bu si Inok, og kopitu sukpat nog pikpongkatan nog gotow tidu dia ni Adan kobon nitu', mikpodonsama' na pa'ali sog gotowanan koyon. Ma' nini og tinalu' non, "Tontong niu, og Pogbaya' posungu' na matong dunut og nginibuan nog moloikatanan non kitu' nog midulus.

¹⁵ Po' ukumon non glam nog gotowanan bu polihola'on non glam nog gotowanan kitu' nog di' mondiwata po' sabap sog glam nog kohinangan nilan kitu' nog da' kosu'atoy dun og Mikpongon. Bu sabap dosop sog glam nog ponolu'on kitu' nog mokosakit nog tinalu' nog bolodusaoanan kitu' dia sog Mikpongon." ¹⁶ Po' og gotowanan koyon nog bakan pogyawab bu bakan ilan pongimung, mikokunut ilan dia sog dili glegan nilan nog di'

pia. Bugalon ilan bu poktesteson nilan og pakasiotow nilan bagun ilan kongonan dun.

Og pomali pa'ali dia sog kopokpopagon nog tud

¹⁷ Glokoleanan ku nog bololaga' dianakon, pikil niu og pidonsama' kitu' nog sosugu'onanan nog Kounutan ta nog si Isukristu. ¹⁸ Tinalu' nilan daniu nog, "Sog dali' na bungkas, ngon tumua' nog gotowanan bu pogwanwanon nilan og tanud niu. Bu mokokunut ilan sog dili glegan nilan nog di' kosu'atan og Mikpongon dun." ¹⁹ Ilan, pigboya'an ilan nog dili glegan nilan dia sog ginungod. Bu da' ilan pogonongoy nog Bolakat nog Mikpongon. Dadi, sabap dianilan mimung nog da'idun og kopoksolabuk niu.

²⁰ Tibua amu, og glokoleanan ku nog bololaga' dianakon, pokosog niu og kolinggas nog tud niu dia sog mosigda nog piktonudan niu. Bu kobon non pogyakin amu bianan sog Bolakat nog Mikpongon daniu. ²¹ Bu dia amu na pogonong sog glolaman nog Mikpongon kobon niu mogbagad nog bogoyon non daniu og kotubu' kitu' nog da' kopus non, sabap sog glolat nog Kounutan ta nog si Isukristu.

²² Kololatoy niu ain moguya'guya' pa kitu' og kopongandol non. ²³ Bu ain posungu' na kitu' mosimoy sog tud non, tobangoy niu. Po' domikian da nog mogawon niu ilan tidu sog gapuy. Bu kololatoy niu dosop dunut gondok niu nog ain misimoy na. Tibua, ponumpilioy niu minsan si'oy og sagya ponopoton nilan po' og ma'ana non, og ponopoton nilan koyon miktamak sabap sog landu' kolaton og kohinangan nilan.

Sanglit sog Mikpongon

²⁴ Songlitan og Mikpongon nog ion da og moto tumabang daniu bagun amu di' koyuba'an. Bu pindogon non dosop amu dia sog sungu'an non nog da'idun og sila'on non daniu dunut landu' da'da'an niu dun. ²⁵ Bu bianan dia sog Kounutan ta nog si Isukristu, songlitan ta og Mikpongon po' ion da og Diwata bu ion og Polonabang ta. Tidu pa sog tolipunan, asta sog da' kopus non, og glam nog kotas,

bu og dasig, bu og baya', bu og silow
miongon na dianon. Amen.

Og Pilanta' ni Isukristu dia ni Jan Og Piuna Talu' pa'ali sog Pilanta'ni Isukristu dia ni Jan

Og pitongow koni dia ni Jan, sinulat non ini sog timpu kitu' nog og poktanudanan pimosokitan kobal nog tud nilan dia ni Isukristu nog ion og Pogbaya'. Sinulat non ini po' dinondag ion sumulat dun bagun mimung nog pondolo'isog bu og kopongimagon dia sog kopongandol bu dodomaan nog poktanudanan sog sonuk nilan moglogaga nog sinsaan bu og posakit dianilan.

Og tagu' nog libru koni, og miksukpat-sukpat nog pitongow dianon sog kilowkilowan mata nog tinalu' dia sog ponolu'on nog mondom mosabut tibua nog poktanudanan sog masa kitu'. Tibua ma' nitu' si'oy, mologon kosabut nog duma. Bu minsan numun koni, mologon ubadon og duma pitongow kitu' dianon po' og dalil. Tibua, minsan si'oy da' pogbatuk-batuk og sabut pa'ali sog duma nog mitongow ni Jan nog kilowkilowan mata non, motampal da og gungod nog sinulat non koni, ion non ini, bianan dia ni Kristu, og Mikpongon, dagon non og glam nog minanta dianon, asta og Soitan. Bu sugdaan non og pigotowan non nog bogu langit bu bogu lupa'an bila motoktub na og kopomondag.

1. Og bokna nog surat koni, 1:1-8.
2. Og tolipunan nog pitongow dianon bu og suratanan dia sog pitu lumpuk nog poktanudanan, 1:9-3:22.
3. Og surat nog linolun bu og pitu buk potapokanan dun, 4:1-8:1.
4. Og pitu buk tombuli', 8:2-11:19.
5. Og naga bu og dua' buk sabtuaan, 12:1-13:18.
6. Og miglologinis og pitongow bianan sog kilowkilowan mata, 14:1-15:8.
7. Og pitu ponaksan nog tinogu'an nog glolingit nog Mikpongon, 16:1-21.

8. Og gla'at nog Babilon, bu dinag og sabtua, og polomolatas kitu' nog di' motud, bu si Kindagow, 17:1-20:10.
9. Og kookuman dianilan sog doku'an, 20:11-15.
10. Og bogu langit, bogu lupa'an, bu og bogu Jerusalem, 21:1-22:5.
11. Og doku'an nog surat koni, 22:6-21.

¹ Koni mibotang dini og pilanta' ni Isukristu. Og pilanta' koni binogoy nog Mikpongon dia ni Isukristu bagun non ompotongow dia sog sosoligananan non bog olo sumboy nododa' kitu' matong sog mosompun koni. Pinosun non og glam non koni dia sog sosoligan non kitu' nog si Jan bianan sog kodondag non nog moloikat non. ² Bu tinoksi'an dosop ni Jan og glam nog mitongow non kitu'. Ion non ini og guksugan kitu' pa'ali sog gustalan nog miktidu sog Mikpongon bu og pilanta' kitu' nog motud bianan dia ni Isukristu. ³ Popiaon ain mogbasta nog pitua koni dia sog kodokolan. Bu popiaon dosop ain mikinongog dun, mangka non unutoy po' og glam nog sinulat koni dali' na kotuman.

⁴ Akon si Jan, og sinumulat nini. Posungu' ini sog pitu lumpuk nog poktanudanan sog pitu kobonua nog misakup sog bonua nog Bata'bata' Asia. Og tulung bu og kotikna' nog pikilan mongon daniu nog miktidu sog Mikpongon nog ion og donsama' na kobon nitu', bu ion dosop og numun koni, bu asta pa sog posungu' kitu' matong. Bu miktidu dosop sog pitu buk moloikatanan kitu' nog dia ilan sog sungu'an nog gingkudan datu'. ⁵ Bu miktidu dosop dia ni Isukristu nog ion, motud og koponaksi' non. Bu ion mikuna potubu'on tidu sog patoy. Bu ion dosop og Pogbaya' sog glam nog kodotu'an dini sog dunya koni.

Poksonglitan ta ion po' ion og milolat dianita bu ion og ginumaon dianita tidu sog baya' nog dusaanan ta bianan sog dugu' non. ⁶ Bu inimung non ita nog pigdotu'an non bagun ita mokopolani dianon moginang nog ain glegan nog Diwata non bu Gama' non. Mongon dia

ni Isukristu og sanglit bu baya' asta sog da' kopus non. Amen.

⁷ Bagun niu ini kosunan, matong ion dunut ginampol, bu glam nog gotow mokotongow dianon, asta ain minunu' kitu' dianon. Bu glam nog gotowanan dini sog dunya lukuban nog gondok nilan bila matong na ion. Ma' nitu' nododa' motuman. Amen.

⁸ Ma' long nog Pogbaya' nog ion og Mikpongon nog di' kobotukan, "Akon og Alpa bu Omega."* Ion donsama' na kobon nitu', bu ion non dosop og numun koni, bu asta og posungu' kitu' matong.

Og pitongow nog kosobu'sobu' pa'ali dia ni Kristu

⁹ Akon si Jan og gilug niu sog tanud bu og дума niu moglogaga nog sinsaan koni nog kibianbianan nog ain misakup na sog pigdotu'an non. Kinolobusu u pa sog pulu' nog iningolanan Patmos sabap sog kopokpulonag u nog talu' nog Mikpongon bu sabap sog motud kitu' nog pitongow ni Isus dianakon. ¹⁰ Sog tang nog gondow kitu' nog kopoktamuy sog Mikpongon, pinulu'an u nog Bolakat non. Tubus nitu', mikodongog u nog mosikad nog talu' nog motampal tokodoy ma' nog gonek nog tombuli' dia sog tolikudan ku. ¹¹ Og talu' koyon ma' nini, "Sulat mu olo motongow mu, mangka mu poit sog glumpukanan nog poktanud sog pitu' kobonua kitu' nog iningolanan Epikus, Esmerna, Pergamum, Tiatira, Sardis, Piladelpia, bu Laudisia."

¹² Dadi, liningoy u bog sima og miglogolun koyon dianakon. Mitongow u og pitu' buk og guntulan nog sulu' nog lunsan bulawan. ¹³ Bu sog titonga' nog guntulan sulu'anan koyon, ngon og mitongow u dion nog mama' nog bantuk nog gotow nog minapot nog molambak bu og gigdob non linibodan nog bulawan. ¹⁴ Og buk non landu' koputi' ma' nog gabun. Bu og mata non miksila' ma' nog gliga' nog gapuy. ¹⁵ Og botis non motilak ma' nog binaga tumbaga. Bu og tingog nog talu' non mosikad ma' nog doguk nog bosoy. ¹⁶ Og glintu non pogongkom nog pitu' buk

bitunanan. Bu linumuas sog baba' non og kalis nog mokutong. Og bayu'bayu' non motilak ma' nog silow nog gondow.

¹⁷ Dangan mitongow u ion, mibuksak u dia sog sungu'an non. Bu di' u mokolilow bu di' u mokopoktalul. Tubus nitu', dinoponan non akon nog glintu non mangka ion poktalul nog, "Na' a mondok. Akon og tolipunan bu akon og doku'an. ¹⁸ Akon, totubu' u nog di' u na matoy. Sibun u na matoy, tibua, tontong mu akon! Totubu' u da asta sog da' kopus non! Akon da og togo baya' sog patoy bu minsan ditu' sog molimotayan.

¹⁹ "Dadi, surat mu ain mitongow mu nog motuman numun koni bu og motuman dosop sog gunanunan koyon. ²⁰ Og ma'ana nog pitu' buk bitunanan koni nog mitongow mu dia sog glintu u, ion non ini og pitu' moloikatanan kitu' sog pitu' lumpuk nog poktanudanan. Bu og ma'ana sop nog pitubuk guntulan nog sulu' koni nog lunsan bulawan, ion non ini pitu' lumpuk kitu' nog poktanudanan."

2

Og surat posungu' sog glumpuk nog poktanudanan ditu' sog Epikus

¹ Ma' long sop ni Isus dun, "Surat mu ini posungu' sog moloikat nog pogokbit nog poktanudanan ditu' sog bonua nog Epikus.

Koni og talu' nog miktidu dia sog migongkom kitu' og dapit glintu non nog pitu' buk bitunanan bu migdundaan dia sog pitu' buk guntulan sulu' kitu' nog lunsan bulawan. ² Kisunan ku da bog olo og kohinangan niu. Bu kisunan ku dosop og koponamal niu moginang, bu og kopoglogaga niu. Kisunan ku dosop nog di' amu moleg ompu'an nog gotowanan koyon nog mokolaton. Bu kisunan ku dosop nog kisulayan niu og mokpoktalul kitu' nog ilan dow og sosugu'on ku saka kona' ilan dosop, bu kibusitaan nog moloput ilan. ³ Kisunan ku

* **1:8** 1:8 Alpa koni, og tolipunan nog litra nog Ginirik, sog Sinubanon og "A". Bu og omega koni, og doku'an nog litra nog Ginirik, sog Sinubnon "Y". Og ma'ana non, og tolipunan bu og doku'an.

dosop nog ompagon amu bu miko-gaga amu sog sinsaan sabap sog kopokokunut niu dianakon, bu da' amu da pogbungas. ⁴ Tibua, minsan ma' nitu', ngon pa og sinila' u daniu. Di' amu na molalam dianakon ma' nog glolaman niu kitu' dianakon sog tigana'. ⁵ Pomikil niu bog andun amu na kolayu' dianakon! Dadi, sop niu pikilan niu mangka niu inang og gininang niu kitu' tigana'. Po' bila di' niu sopen og pikilan niu, mangoy u dion niu mangka u owa'oy og guntulan nog sulu' niu tidu sog tinogu'an dun. ⁶ Tibua, koni og miinang niu nog gomba'is. Pikongitan niu og poginangon nog gotowanan kitu' nog iningolanan Nikolaitan* nog pikongitan ku dosop.

⁷ Simasima togo tolinga, pokinongogan non og piktalu' nog Bolakat nog Mikpongon koni dia sog glumpuk nog poktanudanan. Simasima mokopondag, kobogayan ion nog kopatut kuman nog bunga nog kayu kitu' nog piktiduan nog kotubu' nog da' kopus non, nog ditu' sog bonua kitu' nog sinimpan nog Mikpongon.

Og sulat posungu' sog glumpuknog poktanudanan ditu' sog Esmerna.

⁸ "Bu sulat mu ini posungu' sog moloikat kitu' nog pogokbit nog poktanudanan ditu' sog bonua nog Esmerna. Koni og talu' nog miktidu dianon nog ion og tolipunan bu ion dosop og doku'an, bu ion minatoy mangka kotubu' puli'. ⁹ Kisunan ku og kopihit nog sinsaan nog kibianbianan niu. Kisunan ku dosop nog miskin amu dini sog glupa'an koni. Tibua, doyahan amu da sog glangit! Kisunan ku og ponolu'on nog gotowanan kitu' nog mokolaton nog tinalu' nilan daniu. Mikpoktalun ilan nog ilan dow og Hudyu, saka kona' ilan dosop. Ilan koyon og

sakup ilan ni Kindagow. ¹⁰ Na' amu mondok minsan olo og poglogogaon niu koyon posungu'. Po' tolu'on ku daniu, og dumaanan niu posungu' na kolobusuon ni Kindagow po' og suloy non daniu, bu moglogaga amu nog posakit non daniu sog solod nog sopulu' ondow. Na' amu tokodoy lumota' mongandol minsan si'oy sog patoy, bu bogoyon ku daniu og kotubu' kitu' nog da' kopus non, og tumbas nog kopomondag niu.

¹¹ Simasima togo tolinga, pokinongogan non og piktalu' nog Bolakat nog Mikpongon koni dia sog glumpuk nog poktanudanan. Simasima mokopondag, ondi' nododa' mokobian nog sinsaan sog kodua' nog patoy.

Og sulat posungu' sog glumpuknog poktanudanan ditu' sog Pergamum.

¹² "Bu sulat mu dosop ini posungu' sog moloikat kitu' nog pogokbit nog poktanudanan ditu' sog bonua nog Pergamum.

Koni og talu' nog gotow kitu' nog togo kalis nog mokutong. ¹³ Kisunan ku og pigonongan niu og pigdotu'an dosop ni Kindagow. Tibua, kobon non da' amu da pokulog dianakon bu da' niu da sonsingoy og kopongandol niu dianakon, minsan si'oy masa ni Antipas kitu', nog ion og sosoligan ku mogustal pa'ali dianakon nog binunu' dion sog pigonongan niu koyon nog dion dosop migonong si Kindagow.

¹⁴ Tibua, minsan si'oy ma' nitu', ngon pa mika'an sinila' u daniu. Ngon og dumaanan niu dion nog mikokunut ilan sog pianad ni Bala'am kobon nitu'. Si Bala'am koni, ion non og mikpanad kitu' dia ni Balak bog olo mogandun kopogokbit non dumusa dia sog gotow Hudyuanan bianan sog kopoktogol non dianilan kuman nog ponganon kitu' nog pinguakil sog glodawananan,

* **2:6** 2:6 Og ma'ana nog Nikolaitan koni, og polopanadanan nog gininisan nog di' motud.

bu moginang nog momabal. ¹⁵ Bu ngon dosop og dumaanan niu dion nog mikokunut sog pianad nog gotowanan kitu' nog iningolanan Nikolaitan. ¹⁶ Dadi, sop niu na pikilan niu! Po' bila di' niu sopen pikilan niu, mokposompun u mangoy dion niu mangka u ilan gubatoy bianan sog kalis kitu' nog lumuas dia sog baba' u.

- ¹⁷ Simasima togo tolinga, pokinongogan non og piktalu' nog Bolakat nog Mikpongon koni dia sog glumpuk nog poktanudanan. Simasima mokopondag, bogayan ku ilan nog ponganon kitu' nog kinodiwata nog da' nilan sibon kinamoy. Bu bogayan ku dosop ilan nog batu puti' nog sinulatan nog bogu ngalan, nog da'idun mokosun dun ual da sog ain mokotabuk kitu' dun.

Og sulat posungu' sog glumpuknog poktanudanan ditu' sog Tiatira

¹⁸ “Bu sulat mu dosop ini, posungu' sog moloikat kitu' nog pogokbit nog poktanudanan ditu' sog bonua nog Tiatira.

Koni og talu' nog Bata' nog Mikpongon, nog mata non miksila' ma' nog gliga' nog gapuy, bu og botis non monginggat ma' nog binaga tumbaga. ¹⁹ Kisunan ku og kohinangan niu, bu og glolat niu asta kopongandol niu, bu og kopoginang niu pa'ali dianakon, bu og kopoglogaga niu. Bu og kopoginang niu kitu' dun numun koni, labi pa dia sog kopoginang niu dun sog tigana'.

- ²⁰ Tibua minsan ma' nitu', ngon pa og sinila' u daniu. Pilukas niu og glibun kitu' nog si Jesebel nog ion miktalu' nog ion dow og polomolatas nog talu' nog Mikpongon. Bianan sog pianad non koyon, mioit non og sosoligananan ku dia sog kohinangan kitu' nog momabal bu mongongan nog ponganon kitu' nog pinguakil dia sog glodawananan. ²¹ Binogayan ku na bosia ion nog tang nog boya'an

moksop og pikilan non dia sog kohinangan non kitu' nog molaton. Tibua, ompok ion lumota' dun. ²² Dadi, bogayan ku ion nog mosakit nog di' na ion mokoluasluas dun sog dolopa'an non. Bu ain mogbabal kitu' dianon, mosinsa ilan tokodoy, bila di' nilan lota'an moginang og kohinangan nilan koyon dianon. ²³ Bu pomunu'on ku ain og gla'ayatanan non. Bianan ditu', glam nog glumpuk nog poktanudanan, kosunan nilan nog akon og lumiling nog dialom pomikilan nog gotow. Bu akon og tumumbas nog monala kotow daniu sog goktob nog ain miinang niu. ²⁴ Tibua, og duma niu dion sog Tiatira nog onda' pokokunut sog pianad non kitu', bu da' dosop poganad nog iningolanan niu kitu' nog koto'uan ni Kindagow, tolu'on ku daniu nog di' u na amu poglogonon dion sog Tiatira. ²⁵ Tibua, sumboy di' amu mokulog sog pigoidan niu koyon asta matong u.

- ²⁶ Simasima mikopondag bu miginang nog glegan ku asta sog doksu'an, bogayan ku ilan nog baya' mogokbit sog duma binonsaan ²⁷ nog mama' nog baya' kitu' nog binogoy dianakon nog Gama' u. ‘Og kopogbaya' nilan ondi' kolobian bu og dasig nilan ondi' kontuan.’† ²⁸ Bu bogayan ku ilan nog bitun kitu' nog motilak sog silangan. ²⁹ Simasima togo tolinga, pokinongogan non og piktalu' nog Bolakat nog Mikpongon koni dia sog glumpuk nog poktanudanan.”

3

Og sulat posungu' sog glumpuknog poktanudanan ditu' sog Sardis

¹ “Bu sulat mu dosop ini posungu' sog moloikat kitu' nog pogokbit nog poktanudanan sog bonua nog Sardis.

† 2:27 2:27 Salmu 2:9

Koni og talu' nog pogaid nog pitu moloikatanan nog Mikpongon kitu' bu og pitu buk bitunanan kitu'. Kisunan ku og kohinangan niu. Balu' nog gotowanan dun, totubu' amu saka minatoy amu. ² Dadi, pogongman amu! Bu pongi-mogonoy niu ain misama' koyon diani u nog dali' na patoy. Po' mitongow u og gininang niu koyon nog da' pa kosulut sog motaan nog Diwata u. ³ Dadi, poktitukoy niu og kionadan niu bu midongog niu kitu'. Unut niu itu' mangka amu tolukud sog dusa. Po' bila di' amu mogongman, tumokow u mangoy dion ma' nog polonakow nog da'idun og mokosun dun bog olo tangoy dun.

⁴ Tibua, ngon mika'an og dumaanan niu dion sog Sardis koyon nog pitubudan nilan og polomotadon nilan bagun ilan di' kosogotan nog polomotadon kitu' nog molaton. Ompatut ilan mogdunut-dunut dianakon nog monapot ilan nog puti'. ⁵ Simasima og miko-pondag, mokoponapot ilan dosop nog puti'. Bu ondi' u nododa' udason og ngalananan nilan dia sog libru nog pinulatan nog ngalananan kitu' nog ain kibogayan nog kotubu' nog da' kopus non. Bu dia sog sungu'an nog Gama' u bu dia sog moloikatanan non, tolu'on ku nododa' nog ilan koyon og pigotowan ku.

⁶ Simasima togo tolinga, pokinongogan non og piktalunog Bolakat nog Mikpongon koni dia sog glumpuk nog poktanudanan.

Og sulat posungu' sog glumpuknog poktanudanan ditu' sog Piladelpia

⁷ "Bu sulat mu dosop ini posungu' sog moloikat kitu' nog pogokbit nog poktanudanan ditu' sog bonua nog Piladelpia. Koni og talu' nog ion og midulus bu ion motud, bu ion og pogaid nog baya' ni Datu' Dabid. Ain og binuka' non da'idun mokopintu' dun, bu

ain og pinintu' non da'idun sop mokobuka' dun.

⁸ Kisunan ku og kohinangan niu. Tontong niu, binuka' u na diani u og bianan nog da'idun mokobolabag dun. Bu kisunan ku nog da' da tantu dasig niu. Tibua, mikokunut amu nog talu' u, bu da' niu sonsingoy ngalan ku. ⁹ Ain sakup ni Kindagow nog miktalu' nog ilan dow og Hudyu, saka moloput ilan, posugyuton ku ilan diani u. Bu kosunan nilan nog kololaman ku amu. ¹⁰ Sabap sog kopokokunut niu nog dondagan ku nog sumboy moglogaga amu nog sinsaan, ipaton ku dosop amu sog tang nog matong glogon sog tibuk nog dunya koni, og suloy sog glam nog gotowanan dini sog glupa'an.

¹¹ Dali' u na datong. Dadi, pokpopagon amu dia sog tud niu koyon nog pigoidan niu bagun ondi' olapon diani u og tumbas kitu' diani u. ¹² Ain mokopondag, imungon ku nog gugdod dia sog Poktomuyan nog Diwata u bu di' na doda' ion mokulog dion. Sulaton ku dianon og ngalan nog Diwata u. Bu sulaton ku dosop og ngalan ku nog bogu ngalan, bu og ngalan nog koliwagan bonua nog Diwata u nog ion non ion og bogu Jerusalem nog posungu' tumona' tidu sog Mikpongon nog ditu' sog glangit.

¹³ Simasima togo tolinga, pokinongogan non og piktalunog Bolakat nog Mikpongon koni sog glumpuk nog poktanudanan."

Og sulat posungu' sog glumpuknog poktanudanan ditu' sog Laudisia

¹⁴ Bu sulat mu dosop ini posungu' sog moloikat kitu' nog pogokbit nog poktanudanan dia sog bonua nog Laudisia.

"Koni og talu' nog ginolal kitu' nog golal non Amen, nog ion kopongondolan, bu motud og koponaksi' non, bu ion piktolipunan nog glam nog piongon nog Mikpongon.

¹⁵ Kisunan ku da og kohinangan niu. Mama' amu nog tubig kitu' nog di'

dosop minit bu di' dosop motig-dow. Somo' ita da mikalangalang amu moktamuy dianakon. Molongas u bosia somo' posolobukon niu na. ¹⁶ Dadi, sabap sog kopogalangalang niu koyon moktamuy dianakon, poksipian ku na amu molong! ¹⁷ Long niu dun, doyahan amu na. Bu da' na pogonda'on niu. Tibua, da' niu kosunoy nog kololatlolat amu tokodoy, bu miskinan amu, bu mibuta amu, bu miglobas amu tanan. ¹⁸ Og pomali u dianiu, angoy amu saluy dianakon nog tantu bulawan bagun amu mogdaya, bu og ponopoton kitu' nog gomputi' bagun niu kodugba'an og sipogan niu koyon nog miglobas amu. Bu saluy amu dosop nog bulung nog mata niu koyon bagun amu mokotongow. ¹⁹ Ain og kololaman ku kitu' pogbina'an ku, bu pokpoksuton ku. Dadi, poktantu amu mangka amu poksop nog kohinangan niu. ²⁰ Dini u pogindog sog sobola' pintu' moki-buka'. Simasima mokodongog nog sabi u mangka non akon buka'oy, sumolod u bu mogadap ami non kuman.

- ²¹ Simasima mokopondag, bogayan ku ion nog kopatut sumingkud dianakon sog ginkudan ku nog ginkudan datu'. Mama' dosop nakon nog mikopondag bu sinumingkud u sog Gama' u dia sog ginkudan non kitu' nog ginkudan datu'. ²² Simasima togo tolinga, pokinongogan non og piktalun' nog Bolakat nog Mikpongon koni sog glumpuk nog poktanudanan."

4

Og ginkudan datu' sog glangit

¹ Tubus nitu', tinumontong u bu mikitongow u nog pintu' nog mibuka' ditu' sog glangit. Bu midongog u og talu' nog mosikad nog ma' nog gonek nog tombuli'. Og miktalu' dun, og miglogolun kitu' dianakon tagna'. Talu' non koyon

ma' nini, "Pogdangan ka dini po' potongowon ku dianika bog olo og sumboy matong motubus ini." ² Sododu'un koyon, pinulu'an u nog Bolakat nog Mikpongon ditu' sog glangit. Bu mitongow u sog sungu'an ku og ginkudan datu' nog ngon pogingkud dun. ³ Og pogingkud koyon dion, og bayu'bayu' non mosilow tokodoy ma' nog batuanan kitu' nog bololaga' nog ngalananan nilan jasper, bu karnilian. Bu og ginkudan koyon kiliputusan nog mosilow tokodoy nog molunow, og kolunowan non ma' nog emerald. ⁴ Sog glumibut nog ginkudan datu' koyon, piglibutan sop nog dua' pulu' bu pat ginkudan datu'anan. Bu pigingkudan nog dua' pulu' bu pat bogolalanan. Mikponapot ilan nog puti' bu minguruna ilan nog bulawan. ⁵ Og ginkudan koyon nog sog titonga', mogbobusiat notibua og kilat dion, bu moksagot ilan nog glungung. Sog sungu'an nog ginkudan datu' koyon, ngon pitu buk og sulu' nog mokoliga' dion. Ion non ion og pitu buk og moloikatanan kitu' nog Mikpongon. ⁶ Bu sog sungu'an nog ginkudan datu' koyon, ngon dosop og mama' nog solamin kotinggas nog ma' nog dagat koliwag.

Bu og ginkudan datu' koyon sog titonga', piglibutan nog pat ginis nog manusia'anan nog sungu'an tolikudan nilan milokop nog mata. ⁷ Og tigana' manusia' koyon, og bantuk non mama' nog glimong. Og kodua' non, mama' nog sapi'. Og kotolu non, og bayu'bayu' non mama' nog bayu' nog gotow. Og kopat non, mama' nog poglayug topuli. ⁸ Og glam nilan koyon, gonom gonom buk og gokpakanan nilan, bu glam nilan koyon milokop dosop nog mata asta sog liu dialom nog gokpak nilan. Gobi gondow di' ilan lumota' moktalun' nog,

"Mosigda, mosigda, mosigda og Mikpongon nog ion og Pogbaya' nog di' kobotukan. Ion og donsama' na, bu ion dosop og numun koni, bu asta pa sog posungu' matong."

⁹ Og manusia'anan koyon, ampun mokposolamat, bu mokpotas, bu moksanglit

ilan dia sog pogingkud kitu' dia sog gingkudan datu' koyon nog ion totubu' asta sog da' kopus non,¹⁰ og dua' pulu' bu pat bogolalanan, momba' ilan sumugyut dia sog pogingkud kitu' dia sog gingkudan datu', mangka ilan tamuy dianon nog ion totubu' asta sog da' kopus non. Bu botangon nilan og kurunaan nilan dia sog sungu'an nog pogingkud koyon sog gingkudan datu' mangka ilan poktalun',

¹¹ "Ika og Pogbaya' bu Diwata nami. Ika da og patut potason, bu pogodaban, bu og bolokatan po' ika og mikpongon nog glam non, bu bianan sog baya' mu miongon og glam non. Bu miongon dosop og kotubu' nilan."

5

Og sulat nog linulun bu og Nati nog Bilibili

¹ Og pogingkud koyon dia sog gingkudan datu', og glintu non pogongkom nog sulat nog linulun. Mitongow u og dua' bola' nog pigongkom non koyon milokop nog sulat. Bu pitopokan nog pitu buk og podokot bagun ondi' mosompun kukad. ² Bu mitongow u og moloikat nog modasig, miktalu' nog mosikad nog, "Sima gidoy og patut monglokot nog pimotapok dia sog sulat koyon nog linulun bu mukad dun?" ³ Tibua, sog glangit otawaka sog glupa'an otawaka minsan sog molimotayan, da'idun og patut mukad dun, bu minsan sagya tumontong nog dialom non. ⁴ Dadi, miglulad u po' da'idun, minsan sala kotow, patut mukad nog sulat koyon nog linulun otawaka minsan si'oy sagya tumontong nog dialom non. ⁵ Dadi, og sala kotow sog bogolalanan miktalu' dianakon, "Na' a na moglulad po' ngon da og patut mukad dun. Tontong mu og patut kitu' mukad dun, ion non ion og pondag kitu' nog pangkat ni Juda, bu og pangkat dosop ion ni Datu' Dabid. Mikopondag na ion."

⁶ Tubus nitu', dangan tinontong u mitongow u doda' og Nati nog Bilibili nog pogindog dia sog titonga' nog gingkudan datu' kitu' nog piglibutan nog pat buk manusia'anan kitu' bu og bogolalanan.

Og Nati nog Bilibili koyon, mama' nog sibon bunu'on. Pitu buk og sungaganan non bu pitu buk dosop og mata non nog ion non og pitu buk moloikatanan kitu' nog Mikpongon nog dinondag non mangoy sog gliwag nog dunya. ⁷ Og Nati nog Bilibili koyon, inangoy non olapoy dia sog komot nog glintu nog pogingkud koyon dia sog gingkudan datu' og sulat koyon nog linulun. ⁸ Ampun mitubus non olapoy, og pat buk manusia'anan koyon bu og dua' pulu' bu pat bogolalanan koyon, mikpongomba' ilan sumugyut sog sungu'an nog Nati nog Bilibili koyon. Mikpogatul ilan nog ma' nog sigitan bu og ponaksan nog bulawan nog miponu' nog komangyan nog ion non ion og gyakin nog pigotowan nog Mikpongon. ⁹ Bu mikpogbobat ilan nog bogu bobat. Og ponombit nilan dun ma' nini,

"Ika og patut malap nog sulat koyon nog linulun bu monglokot nog pimotapokanan koyon. Po' ika og bakas binunu'. Bu bianan sog dugu' mu, misaluy mu og gotowanan bagun ilan mimung nog pigotowan nog Mikpongon, og gotowanan nog miktidu sog diadia nog binonsaan, bu minsan olo ponolu'on non, bu minsan olo og pikpongkatan non. ¹⁰ Inimung nika ilan nog pigdotu'an mu nog boliananan nog moginang nog glegan nog Diwata ta, bu mogdatu' ilan dia sog glupa'an."

¹¹ Tubus nitu', dangan tinumontong u puli', mikotongow bu mikodongog u nog gonek nog moloikatanan koyon nog di' mitung. Miglibut ilan dia sog gingkudan datu' koyon bu sog manusia'anan koyon bu sog dua' pulu' bu pat bogolalanan koyon. ¹² Bu og bobat nilan koyon landu' kosikad. Og ponombit nilan dun ma' nini, "Og Nati nog Bilibili kitu' nog bakas binunu', og patut ion bogayan nog bolakat, bu og daya, bu ompantas sabut non, bu modasig, bu pogodaban, bu pokpotason, bu poksonglitant!"

¹³ Tubus nitu', og glam nog piongon sog pigloban nog glangit bu glupa'an tidu sog dialom glupa' asta sog bubung glangit,

midongog u mikpogbobat ilan nog sanglit nilan. Ma' nini og ponombit nilan dun, "Poksonglitan og pogingkud koyon dia sog ginkudan datu', bu songlitan dosop og Nati nog Bilibili koyon, bu pogodaban, bu pokpotason, bu glam nog baya' dianon asta sog da' kopus non!"

¹⁴ Bu og pat buk sop manusia'anan koyon, mikponanga' ilan nog, Amen. Bu og mokogulanganan sop koyon nog ginolal, mikpongomba' ilan sumugyut.

6

Og potapokanan nog pimodokotsog sulat koyon nog linulun

¹ Pigbontayan ku og Nati nog Bilibili koyon lumokat nog solabuk sog pitu buk podokotanan koyon. Tubus nitu', midongog u og talu' nog solabuk sog pat buk manusia'anan koyon. Og talu' non minglingkug mama' nog gonek nog glugung nog long non dun, "Angoy a na dini!" ² Bu dangan tinontong u, mitongow u og kuda' nog gomputi' dia sog sungu'an ku. Og sinumakoy koyon dun ngon pana' non, bu binogayan ion nog kuruna. Bu mipanow ion ma' nog pondag nog mangoy mokpondag.

³ Dangan linokat nog Nati nog Bilibili koyon og kodua' podokot kitu', midongog u og kodua' nog manusia' kitu' miktalu' nog, "Angoy a na dini!" ⁴ Tubus nitu', ngon nosop og len kuda' nog tinumua'. Og kuda' koyon molugdom og kopulaan non. Og sinumakoy koyon dun binogayan nog baya' mongawa' nog gomigus sog glupa'an nog boya'an mokpogbunu' og gotowanen. Bu binogayan dosop ion nog kalis nog moyaba'.

⁵ Dangan linokat nog Nati nog Bilibili og kotolu podokot koyon, midongog u og talu' nog kotolu manusia' kitu', "Angoy a na dini!" Dangan tinontong u, mitongow u og kuda' nog gitom dia sog sungu'an ku. Og poksakoy koyon dun migaid nog timbangan. ⁶ Tubus nitu', mikodongog u nog talu'. Og talu' koyon ditu' batad sog

pat buk manusia'anan koyon. Ma' long nog talu' koyon, "Og paloy nog ngalan non og tiligu nog dali' kotonga' nog gantang, poktindan nog golaga' nog sondow. Bu og paloy nog ngalan non og barli nog dali' kosala gantang, poktindan nog golaga' nog sondow. Tibua, na' mu lo'aton og kayu koyon nog olibu* bu og bolagon koyon nog og ngalan non paras."†

⁷ Dangan linokat nog Nati nog Bilibili koyon og kopat nog podokot koyon midongog u og talu' nog kopat manusia' kitu', "Angoy a na dini!" ⁸ Dangan tinontong u, mitongow u og kuda' nog momuksi' koputi'an nog bombul non. Og poksakoy dun miktolikud nog iningolanan nilan nog Patoy bu og Molimotayan. Binogayan ilan nog baya' momunu', nog og bunu'on nilan pat bahagi' nog gotow sog glupa'an bianan sog kalis, bu gutom, bu posakit, bu bianan sog sabtuaanan kitu' nog mongongan dini sog glupa'an koni.

⁹ Dangan linokat non og kolima podokot kitu', dia sog pun nog pomolasan, mitongow u og glimukudanan nog ain pimunu' kitu' sabap sog kopokpulonag nilan nog talu' nog Mikpongon bu sabap sog kopokokunut nilan dun. ¹⁰ Mikpuktawag ilan. Ma' long nilan dun, "Pogbaya' nog di' kobotukan. Ika og modulus bu og motud. Mobon nika pota' ukumoy og migonong sog glupa'an? Bu nanu nika pa sulioy og minunu' kitu' dianami?" ¹¹ Tubus nitu', og glam nilan, pimogayan ilan nog ponopoton nog mokolambak nog mokoputi' bu tinolu'an ilan nog, "Pogbagad amu pa podali'dali' taman nog moganap og dakol nog sosoligananan kitu' nog ma' niu, bu pigilugan niu kitu' nog bunu'on dosop mama' niu."

¹² Pigbontayan ku ion lumokat nog kogonom podokot kitu'. Dangan linokat non, miglinug nog mosikad. Og gondow migdolom bu og bulan mipula ma' nog dugu'. ¹³ Og bitunanan sog glangit mikpogogdag sog glupa'an ma' nog mikpogbanak og bunga kayu bila oyupan nog

* **6:6** 6:6 Og olibu koni, gintoson bagun mimung nog glana. † **6:6** 6:6 Og paras koni, gintoson bagun mimung nog ginumon.

molandos nog galu'. ¹⁴ Og glangit miawa' ma' nog linulun gikam. Bu glam nog buludanan bu og kopulu'an miawa' sog kibotangan non.

¹⁵ Tubus nitu', og kodotu'an sog glupa'an, bu og kounutananan nog sundalu, bu doyahananan, bu ain mokokotas nog gotow, bu og guliponanan, bu ain gotowanan kitu' nog onda' kulipon, mikpoksolobuni ilan sog sangobanan bu dia sog pampanganan nog kobuludan. ¹⁶ Mikidigbun ilan dia sog buludanan bu dia sog pampanganan nog long nilan dun, "Kodugba' amu na dianami bu buni niu na ami dia sog tinontongan nog pogingkud koyon sog gingkudan datu' bu dia sog polihala' nog Nati nog Bilibili koyon. ¹⁷ Po' minatong na og gondow kitu' nog pihit nog polihola'on ilan na. Bu da'idun nododa' mokantu dun."

7

Sogatus bu pat pulu' bu pat ngibu kotow og kiindannog ilan og pigotowan nog Mikpongon

¹ Tubus nitu', mitongow u pat buk moloikatanan pogindog dia sog pat pi-gyulu nog glupa'an, piksogong nilan og pat ginis nog galu' bagun da di' moyup sog glupa'an otawaka sog dagat otawaka sog kayuanan. ² Tubus nitu', mitongow u nosop nog len moloikat tinumua' tidu sog silangan. Ngon pigoidan non nog pongin-dan nog Mikpongon. Inekesan non og pat buk moloikatanan koyon nog binogayan nog baya' luma'at sog glupa'an bu dia sog dagat. ³ Long nog moloikat koyon, "Na' niu pa sokali' lo'aton og glupa'an, bu og dagat, bu kayuanan po' indanan nami pa poguna og gangasanan nog sosoligananan nog Diwata ta." ⁴ Tubus nitu', midongog u nosop og dakol og ginindanan nilan kitu'. Og dakol nilan sogatus bu pat pulu' bu pat ngibu kotow nog dia miktidu sog sopulu' bu dua' pangkat ni Apu' Israel. ⁵ Og sopulu' bu dua' ngibu nog ginindanan koyon tidu sog pangkat ni Juda. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Ruben. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Gad. ⁶ Bu sopulu' bu

dua' ngibu tidu sog pangkat ni Aser. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Naptali. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Manase. ⁷ Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Simiun. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Lebi. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Isakar. ⁸ Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Sebulon. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Jusep. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Benjamin.

Og mikponapot nog omputi' nog mokolambaknog di' mitung

⁹ Tubus nitu', tinumontong u bu mitongow u og landu' kodakol nog gotowanan nog da'idun mokitung dun nog miktidu sog glam nog binonsaan, bu glam nog gininisan nog gotowanan, bu glam nog gininisan nog ponolu'on. Pogindog ilan dia sog sungu'an nog gingkudan datu' bu sog Nati nog Bilibili. Mikponapot ilan nog omputi' nog mokolambak bu mikpogaid ilan nog tongkayan nog ma' nog tongkayan nog dawon nog bunga. ¹⁰ Bu mikpogeke ilan nog ma' long nilan dun,

"Og tabang ta tidu da sog Diwata ta nog ion pogingkud dia sog gingkudan datu', bu tidu dosop dia sog Nati nog Bilibili!"

¹¹ Og glam nog moloikatanan, dia ilan pogindog sog glumibut nog gingkudan datu' koyon, bu dia sog glumibut nog bogolalanan kitu', bu sog pat buk manusia'anan kitu'. Bu mikpongomba' ilan sumugyut dia sog sungu'an nog gingkudan datu' koyon mangka ilan tamuy sog Mikpongon, ¹² mangka ilan poglongag moktalu' nog,

"Amen! Og sanglit, bu og kopokpotas, bu og kotoan, bu og kopokposolamat, bu og kopogadab, bu kotas nog bolakat, bu og kodashig, og glam nini og Mikpongon dun asta sog da' kopus non. Amen!"

¹³ Tubus nitu', og solabuk bogolal koyon miksak dianakon, "Sima og gotowanan koni nog mikponapot nog omputi' bu ain ilan gidoy ion miktidu?"

¹⁴ Tinabal u ion, "Da' a sunoy, Apu'. Di' u kosunan. Tibua ika, kosunan mu da."

Ma' long non dun dianakon, "Koni, og gotowanan koni, ion non ion og gotowanan kitu' nog mikobian sog posakit kitu' nog landu' kopihit. Dinokdakan nilan og glogdoyanan nilan koyon dia sog dugu' nog Nati nog Bilibili, sa'an ion miimung nog omputi'. ¹⁵ Dadi, sa'an itu' kobon non, dia ilan pogindog sog sungu'an nog gingkudan nog Mikpongon. Bu gobi gondow moktamuy ilan dia sog Mikpongon sog Poktomuyan kitu' dianon. Bu ion dosop og pogingkud kitu' sog gingkudan datu', og mogipat dianilan. ¹⁶ Di' ilan na mokpuli' kogutoman otawaka kuowon. Bu di' ilan na kosongowan nog ginit nog pudus otawaka minsan olo ginitoy dun. ¹⁷ Po' og Nati nog Bilibili koyon, nog sog titonga' nog gingkudan datu' koyon, ion og polongipat dianilan. Bu ponulu'an non ilan dia sog tobud kitu' nog poktiduan nog kotubu' nog da' kopus non. Bu og Mikpongon og momunas nog glua'anan nilan nog miglayas tidu sog mataanan nilan."

8

Og kopitu podokot

¹ Dangan linokat nog Nati nog Bilibili og kopitu podokot koyon, mitikna' og glangit nog tunga' oras. ² Tubus nitu', mitongow u og pitu buk moloikatanan nog pogindog sog sungu'an nog Mikpongon bu pimogayan ilan nog pitu buk tombuli'.

³ Bu ngon nosop og len moloikat nog ngon og togu'an komangyan non nog og bulawan. Tinumua' dion bu indog sog pomolasan koyon. Binogayan ion nog modakol nog komangyan mangka non timbuloy sog gyakinanan nog glam nog pigotowan nog Mikpongon mangka ion pomalas dia sog pomolasan koyon nog bulawan nog piindog dia sog sungu'an nog gingkudan datu' koyon. ⁴ Og gyakinanan nog pigotowan nog Mikpongon bu og gobol nog komangyan koyon miktolomuk dia sog sungu'an nog Mikpongon tidu sog komot nog moloikat koyon. ⁵ Tubus nitu',

og togu'an komangyan koyon, pinonu' non nog gapuy tidu sog pomolasan koyon mangka non pilakoy sog glupa'an. Dadi, migbobusiat kilat mangka poktutudtudud og gloti' mangka mikunudunud glugung mangka poglinug.

Og tombuli'anan

⁶ Tubus nitu', og pitu buk moloikatanan koyon nog mikpogatul nog tombuli'anan, poksipian nilan na moyup og tombuli' nilan.

⁷ Og tigana' moloikat koyon, inoyup non og tombuli' non. Migdupi' nog ma' nog batu bu og gapuy nog migampu' nog dugu' nog mikpogogdag dia sog glupa'an. Mitutung na og kotolu bahagi' nog glupa'an. Bu mikpoktung dosop og kotolu bahagi' nog kayuanan. Bu mikpoktung dosop og glam nog sigbotanan.

⁸ Og kodua' moloikat koyon, inoyup non dosop og tombuli' non. Bu ngon migliga' nog mama' nog bulud kosolag mipilak ditu' sog dagat. Og kotolu bahagi' nog dagat miktimaluy dugu'. ⁹ Bu kotolu bahagi' nog glam nog migonong dia sog dagat mikpomatoy. Bu kotolu bahagi' nog glam nog sokayan dia sog dagat mikpogla'at.

¹⁰ Og kotolu moloikat koyon, inoyup non dosop og tombuli' non. Bu og mokoluksang nog bitun mikpogliga' ma' nog glansok mangka kodogdag dia sog tolu bahagi' nog tubiganan bu tobudanan.

¹¹ Og bitun koyon iningolanan nog si Ompet. Dadi, og tolu bahagi' nog tubig miimung ompet nog boya'an modakol tanan gotow og mikpomatoy po' kipetan ilan dun.

¹² Og kopat moloikat koyon, inoyup non dosop og tombuli' non. Bu og kotolu bahagi' nog gondow bu og bulan bu og bitunanan migla'at nog boya'an og kotolu bahagi' nion migdolom. Dadi, og tolu bahagi' nog gondow di' na dumolag bu og kotolu bahagi' nog gobi ma' nitu' dosop.

¹³ Sonuk u maktima'an, midongog u og gekes nog topuli nog poglayug dia sog gawang. Ma' long non dun, "Kosusasusa! Kosusasusa! Kosusasusa ain migonong koyon dia sog glupa'an. Po'

dali' na oyupoy nog tolu buk og duma nog moloikatanan koyon og tombuli'anan nilan."

9

¹ Og kolima moloikat koyon, inoyup non dosop og tombuli' non. Bu mikotongow u nog bitun dia sog glupa'an nog midogdag tidu sog glangit. Binogayan ion nog kungsi nog pintu' nog gluang kitu' nog da' goktob non.* ² Dangan binuka' non og gluang koyon, linumuas og gobol dion nog motomuk tokodoy. Migdolom og gondow bu og gawang kobal nog gobol koyon nog miktidu sog gluang koyon. ³ Bu mikotongow u dosop nog gapananan mikpondapal sog glupa'an tidu sog gobol koyon. Bu binogayan ilan nog glala nog ma' nog kolala nog glala nog gulasulas dini sog glupa'an. ⁴ Bu tinolu'an ilan nog di' ilan mongula'at nog sigbot, bu pomulan, otawaka kayu dini sog glupa'an. Suga'id non, posinsaon nilan tibua ain da og onda' kitu' kindanoy og gangasanan nilan nog gindan nog Mikpongon. ⁵ Tibua, da' ilan bogoyoy nog baya' momunu' dianilan. Suga'id non, pokposokitan nilan tibua sog goktob nog lima bulan. Og sakit nog kopoglogaga nilan dun mama' kosakit nog glala nog sogod nog gulasulas. ⁶ Og gotowanan sog tang koyon, monontong ilan na nog kopatoy nilan. Tibua, di' nilan minang. Moleg ilan si'oy matoy, tibua, ondi' ilan da matoy.

⁷ Og bantuk nog gapananan koyon mama' nog kuda'anan kitu' nog posungu' mangoy sog pogbunu'an. Mama' ilan nog mimangyu' nog bulawan. Bu og bayu'bayu'anan nilan mama' nog bayu'bayu' nog gotow. ⁸ Og buk nilan mama' nog buk nog glibun bu og ngisi nilan mama' nog ngisi nog glimong. ⁹ Og gigdob nilan linopisan nog ma' nog putow bu og gonek nog gokpak nilan mama' nog gonek nog kuda'anan kitu' nog posungu' sog pogbunu'an nog kumonog og glupa'an dun. ¹⁰ Og gikug nilan mama' kolala nog sogod nog gulasulas. Bu og gikug nilan koyon og pokposakit nilan

nog gotowanan goktob nog lima bulan. ¹¹ Og kounutan nilan og moloikat kitu' nog pogaid nog gluang kitu' nog ngalan non dia sog bansa Hibru, Abadon bu sog Ginirik, Apolyon.†

¹² Og tigana' glogon minian na. Ngon pa dua' buk glogon nog posungu' matong.

¹³ Og kogonom moloikat koyon, inoyup non dosop og tombuli' non. Bu midongog u og talu' nog miktidu sog gokpod nog pomolasan koyon nog bulawan nog dia sog sungu'an nog Mikpongon. ¹⁴ Tinalu' non sog kogonom moloikat koyon nog togo tombuli', "Boluy mu na og pat buk moloikatanan koyon nog binalud ditu' sog mosolag nog tubig kitu' nog ngalan non Euprates." ¹⁵ Bu og pat buk moloikatanan koyon, ilan og sinimpan sog ton bu sog bulan bu sog gondow bu sog tang kitu'. Binoluy ilan na po' pomunu'on nilan og tolu bahagi' nog gotowanan. ¹⁶ Midongog u bog andun og dakol nilan. Og dakol nog sundaluanan koyon nog mikponakoy sog kuda', dua' gatus laksa'.

¹⁷ Dia sog tinontongan ku mitongow u og kuda'anan bu og poksakoy koyon dion. Ma' nini og bayu'bayu' nilan. Og gigdobanan nilan pinglopisan nog ompula ma' nog gliga' bu molugdom og kobiluan non bu modalag ma' nog asupri. Og gulu nog kuda'anan koyon ma' nog gulu nog glimong. Bu mikpongluas sog baba' nilan og gapuy, bu og gobol, bu og asupri. ¹⁸ Og kotolu bahagi' nog gotowanan mikpomatoy kobal nog tolu ginis koyon nog posakit, og gapuy, bu og gobol, bu og asupri nog miktidu dia sog baba'anan nog kuda'anan koyon. ¹⁹ Po' og glala nog kuda'anan koyon dia sog baba' nilan bu dia dosop sog gikug nilan. Po' og gikuganan nilan togo gulu mama' nog mamak nog mongoktuk nog gotowanan.

²⁰ Og duma gotowanan nog da' pomatoy binaan sog posakit koni, da' nilan pa bolongoy og diwataan kitu' nog pingimung nog dili komot nilan. Bu da' ilan pa lota' moktamuy sog glatdiwataan bu sog glodawananan koyon

* **9:1** 9:1 Og kolobusuan ni Kindagow bu gla'ayatanan non. Og ngalan non Abis. † **9:11** 9:11 Bu sog Sinubanon, Polongula'at.

nog pingimung nilan ma' nog bulawan, bu og solapi', bu og tumbaga, bu og batu, bu og kayu nog saka og glodawananan koyon ondi' mokotongow, bu ondi' mokodongog, bu di' mokopanow. ²¹ Bu da' ilan pa dosop lota' momunu' otawaka moginang nog koto'uan nilan otawaka momabal otawaka monakow.

10

Og bata'bata' libru

¹ Tubus nitu', mikotongow u nosop nog len moloikat nog modasig, posungu' tumona' tidu sog glangit. Miputus ion nog ginampol bu ngon og glanag sog tondong nog gulu non. Og bayu'bayu' non sinumilow ma' nog gondow bu tidu sog gopa non asta sog polapa non mama' nog gugdok nog migliga'. ² Poktayak ion nog bata'bata' libru nog binoklad. Og botis non nog glintu dinogyak non sog dagat bu og botis non nog bibang dinogyak non sog kotasan. ³ Mikталu' ion nog mosikad ma' nog gonek nog glimong. Dangan miluksad og talu' non koyon, tinabal nog pitu buk glugung. ⁴ Dangan miluksad pitu buk glugung koyon, poksipian ku na bosia sumulat saka mikodongog u nog talu' tidu sog glangit. Ma' long nog talu' koyon dun, "Na' mu na sulaton og talu' nog pitu buk glugung koyon bu na' mu na pokposun."

⁵ Tubus nitu', og moloikat kitu' nog mitongow u pogindog sog dagat bu sog kotasan, inogot non og komot non nog glintu sog glangit, ⁶ bu mangka ion sapa dia sog ngalan nog Mikpongon nog ion totubu' asta sog da' kopus non nog ion og mikpongon nog glangit bu glupa'an bu og dagat bu glam nog piongon dion. Ma' long non dun, "Da'idun na mokosaga' nog glegan nog Mikpongon. ⁷ Sog da' pa oyupoy nog kopitu moloikat koyon og tombuli' non, ombaluy na og tugyu non kitu' nog milimod ma' nog pinasad non kitu' dia sog sosoligananan non nog ion non ion og polomolatasanan non."

⁸ Tubus nitu', og mikталu' kitu' nog midongog u nog miktidu ditu' sog glangit,

mikталu' nosop mokpuli' dianakon. "Angoy mu alap og libru kitu' nog binuka' dia sog komot nog moloikat kitu' nog pogindog sog dagat bu sog kotasan."

⁹ Dadi, og bata'bata' libru kitu', inangoy u pongonioy sog moloikat kitu'. Ma' long non dun dianakon, "Alap mu ini bu mangka mu kan. Momis si'oy ma' nog tonob sog baba' mu tibua og tian mu koso-man dun." ¹⁰ Dadi, inalap u og bata'bata' libru kitu' mangka u kanoy. Minanam u doda' mama' nog tonob. Tibua, dangan inuglon ku na, kiosoman og tibuka u dun. ¹¹ Tubus nitu', tinolu'an u nosop nog, "Sumboy puli'an mu mokpolatas og talu' nog Mikpongon kitu' pa'ali dia sog kodokolan nog binonsaan, bu sog gotowanan, bu sog glam nog gininisan nog ponolu'on, bu sog kodotu'an."

11

Og dua' kotow taksianan

¹ Binogayan u nog topongan nog ma' nog kolanas bu tinolu'an u nog, "Angoy mu topong og Poktomuyan dia sog Mikpongon, bu og pomolasan dion, bu mangka nika itung og mikpoktamuy koyon dion. ² Tibua, na' mu sunu'on tumopong og glowasan nog Poktomuyan koyon po' binogoy ion dia sog gotowanan nog kona' Hudyu. Bu poglogekon nilan og koliwagan bonua kitu' nog mosigda laga' nog pat pulu' bu dua' bulan.* ³ Popongoyon ku og dua' kotow nog tumaksi' pa'ali dianakon. Bogayan ku ilan nog bolakat mogustal pa'ali dianakon laga' nog songibu bu dua' gatus bu nom pulu' ondow. Og ponopoton nilan og saku nog modikpol." ⁴ Ilan koyon ion non ion og pinonggi' kitu' sog dua' pun kayu kitu' nog iningolanan olibu. Bu pinonggi' ilan dosop sog dua' buk guntulan nog sulu' kitu' nog piingkud dia sog sungu'an nog Mikpongon nog ion non og Pogbaya' sog glupa'an. ⁵ Bila ngon sumuloy mongula'at dianilan, og gapuy lumuas tidu sog baba' nilan bu mogla'at og banta nilan dun.

* 11:2 11:2 Og pat pulu' bu dua' bulan koyon, laga' ion nog songibu bu dua' gatus bu nom pulu' ondow.

Ma' nini og kopongula'at nog ain mok-sipi kitu' luma'at dianilan. ⁶ Togo baya' ilan mogondi' dumupi' nog solian nilan mokpolatas nog talu' nog Mikpongon. Bu togo baya' ilan dosop mokpotimaluy nog tubig dia sog dugu'. Bu togo baya' ilan dosop mogbogoy nog glam nog gininisan nog posakit sog glupa'an sog minsan nanu og glegan nilan.

⁷ Bila motubus ilan na mokpulonag nog talu' nog Mikpongon, og sabtua kitu' nog tumua' tidu sog Abis mangoy mogdayow munu' dianilan. Bu di' ilan mokantu dun. Bunu'on non ilan. ⁸ Dadi, og bangkoy nilan, dion da sog dalan nog koliwagan bonua koyon nog mosolag, nog ion non ion og kinudusan sog Kounutan nilan kitu' nog mipunonggi' sog bonua nog Sodom bu bonua nog Ehiptu. ⁹ Og gotowanan nog miktidu sog ainain nog bonua, bu tidu sog glam nog binonsaan, bu miglologinis nog ponolu'on mangoy tumontong nog bangkoy nilan koyon laga' tolu ondow bu solian solom. Bu di' nilan kumboy lobongon. ¹⁰ Og gotowanan nog mogonong dini sog glupa'an koni, minginsupak dianilan po' minatoy na og dua' kotow polomolatas nog talu' nog Mikpongon. Bu miglokologya'an ilan, bu mangka ilan pogbinogoyoy po' da'idun na og mokposakit kitu' dianilan dini sog glupa'an.

¹¹ Tibua, dangan midopot na og tolu ondow bu solian solom, pitubu' ilan na nog Mikpongon mangka ilan indog. Bu ain gotowanan nog mikotongow dianilan, kiondokan ilan tokodoy. ¹² Tubus nitu', midongog nog dua' kotow koyon og talu' nog mosikad tidu sog glangit. Og talu' koyon ma' nini, "Angoy amu na dini!" Dadi, sonuk nog banta nilan mogbantoy dianilan, miiknat ilan sog glangit nog dia ilan sog ginampol.

¹³ Bu sog tang koyon, miglinug nog mosikad tokodoy. Bu og kosopulu' bahagi' nog koliwagan bonua koyon mitugban. Bu pitu ngibu kotow mikpomatoy dun. Bu ain misama' kitu', inubas ilan nog gondok nilan bu mikpoksanglit ilan dia sog Diwata nog sog glangit.

¹⁴ Og kodua' glogon minian na. Tibua, ngon pa og posungu' matong.

Og kopitu tombuli'

¹⁵ Og kopitu moloikat koyon, inoyup non dosop og tombuli' non. Bu ngon og miglongag moktalunog nog mosikad ditu' sog glangit. Ma' long nilan dun,]

"Og baya' mogdatu' sog dunya, dia na sog Pogbaya' kitu' dianita, bu dia sog pipangoy non kitu' mogdatu', bu mogbaya' na ion asta sog da' kopus non."

¹⁶ Tubus nitu', og dua' pulu' bu pat kitu' nog bogolalanan nog pogingkud sog gingkudan datu' sog sungu'an nog Mikpongon, minomba' ilan bu sugyut dia sog Mikpongon, ¹⁷ kobon nilan moktalunog,

"Pokposolomatan nami Ika, og Mikpongon, og Pogbaya' nog di' kobotukan. Ika og donsama' na bu numun kitu'. Po' ginamit mu na og kotas nog baya' mu, bu miktolipun ka na mogbaya'. ¹⁸ Og binonsaan mikpoglolingit ilan tokodoy po' minatong na og tang nog potongowon mu na og polihala' mu bu ukumon mu na ain mikpomatoy. Bu tumbasan mu na og sosoligan mu nog polomolatasan, bu og glam nog pigotowan mu, bu ain migadab dianika, ombaba' otawaka motas. Minatong na og tang nog lo'aton mu ain mingula'at nog glupa'an."

¹⁹ Tubus nitu', og Poktomuyan dia sog Mikpongon ditu' sog glangit mibuka' bu mitongow u ditu' og kaban kitu' nog tinogu'an nog koposadan nog Mikpongon. Migbobusiat kilat, bu miktutudtud gloti', bu mikunudunud glugung, bu miglinug, bu migdupi' nog molandos tokodoy nog ma' nog batu.

12

Og glibun bu og naga

¹ Tubus nitu', ngon pitongow dianakon nog kosobu'sobu' tokodoy. Mitongow u og glibun dia sog gawang nog ponopoton non motilak ma' nog gondow, bu sog tondong nog botis non og bulan, bu

minguruna ion nog sopulu' bu dua' buk bitunanan. ² Og glibun koyon og bodos bu miglosek tanan kobal nog pinokitan na. ³ Tubus nitu', ngon nosop pitongow dianakon nog kosobu'sobu'. Mitongow og kosolagan nog naga nog ompula nog dia sog gawang. Pitu buk guluanan non bu sopulu' buk sungaganan non. Bu og guluanan non minguruna. ⁴ Dangan binotagbad non og gikug non, og kotolu bahagi' nog bitunanan dia sog gawang mikpokpilak sog glupa'an. Og naga koyon pogindog sog sungu'an nog glibun koyon nog pinokitan po' bila mogbata' og glibun koyon, uglonon non. ⁵ Migbata' og glibun koyon nog glaki. Ion og mogbaya' sog glam nog binonsaan, bu da'idun mokantu dianon. Og bata' non koyon, inalap mogdayun dianon mangka pitangoy ditu' sog Mikpongon bu sog gingkudan datu' kitu'. ⁶ Bu og glibun koyon milaguy ditu' sog bonua kitu' nog da' gotow dun nog sinimpan nog Mikpongon dianon nog ditu' ion pogusiba'oy nog laga' songibu bu dua' gatus bu nom pulu' ondown.

⁷ Bu ngon migbunu' ditu' sog glangit. Si Mikail* bu og gla'ayatanan non, migbunu' ilan nog naga kitu' bu og gla'ayatanan non. Migantu ilan na. ⁸ Tibua, og naga koyon di' mokantu dia ni lo' Mikail. Dadi, binugow ilan tidu sog glangit. ⁹ Bu og naga kitu' nog modasig binuksak dia sog glupa'an. Ion non ion og mamak kitu' kobon nitu' nog iningolanan si Kindagow otawaka og Soitan. Ion non ion og mikobal nog gotowanan sog dunya nog boya'an misimoy ilan dun sog motud. Binuksak ion bu asta og gla'ayatanan non dia sog glupa'an.

¹⁰ Tubus nitu', midongog u og talu' nog mosikad ditu' sog glangit. Ma' nini og talu' koyon, "Numun kitu' minatong na og tabang nog Mikpongon dia sog gotowanan,† bu Bolakat non, bu og kopogbaya' non, bu og baya' nog Kristu! Po' og moksumbungsumbung kitu' sog pigilugan ta dia sog Mikpongon gobi gondow, binuksak na dia sog glupa'an. ¹¹ Dinag nilan ion bianan sog dugu' nog

Nati nog Bilibili kitu' bu bianan dosop sog motud kitu' nog pigustal nilan. Bu da' nilan inggula'oy og kotubu' nilan asta sog kopotayan. ¹² Dadi, pogdada' amu na, amu dion sog glangit! Tibua, landu' susaan sog glupa'an bu sog dagat po' si Kindagow tinumona' na dianiu! Lino-lingitan ion tokodoy po' ompolok na og timpu nog misama' dianon."

¹³ Dangan kimongmanan non nog ion binuksak dia sog glupa'an, sinungu' non sop monontong og glibun kitu' nog migbata' nog glaki. ¹⁴ Og glibun koyon binogayan nog gokpak nog ma' nog gokpak nog kosolagan nog topuli bagun ion mokolayug sog bonua kitu' nog sinimpan nog Mikpongon dianon. Po' ditu' ion pogipatoy nog Mikpongon bagun ion ondi' ompongula'at nog naga kitu' sog solod nog tolu ton bu moginonga'. ¹⁵ Tubus nitu', og naga koyon sinompitan non nog tubig og glibun koyon nog boya'an migba' posungu' sog glibun koyon po' bagun bosia manud ion dun. ¹⁶ Tibua, og glibun koyon tinobangan nog bianan sog glupa' nog migboka' mangka kotulod sog boka' nog glupa' og tubig koyon. ¹⁷ Dadi, migdungag moglolingit og naga koyon dia sog glibun koyon. Dadi, inangoy non oyowoy momunu' og piglogombata'anan nog glibun koyon, ain og mikokunut dia sog dondagananan nog Mikpongon, bu ain ompagon og kopongandol non dia sog motud nog pitongow ni Isus. ¹⁸ Bu og naga koyon, pogindog dia sog pontad.

13

Og sabtua nog linumuas tidu sog dagat

¹ Tubus nitu', mitongow u og sabtua linumuas tidu sog dagat. Pitu buk og guluanan non bu sopulu' buk sungaganan non. Og glam nog sungaganan non koyon pikurunaan. Bu og guluanan non sinulatan nog ngalan nog mokotompola' dia sog Mikpongon. ² Og sabtua koyon mama' nog bantuk nog koding tolunan, og botis non mama' nog botis nog sabtua kitu' nog ngalan non og bear, bu og baba' non ma'

* 12:7 12:7 Ion og kounutan nog moloikatanan. † 12:10 12:10 Ion non ion og Kristu.

nog baba' nog glimong. Bu binogayan nog naga kitu' ion nog dili pagas non, bu og kopogdatu' non, bu og kotas nog baya'. ³ Og solabuk gulu nog sabtua koyon mama' nog bakas binunu'. Tibua, og gangol non koyon mibai' na. Glam nog gotowanan sog dunya kisobu'an dun, bu migunut ilan dia sog sabtua koyon. ⁴ Glam nog gotowanan miktamuy sog naga koyon po' migbogoy ion nog baya' sog sabtua kitu'. Bu tinamuy nilan dosop og sabtua kitu' bu mangka ilan poksak nog, "Sima gidoy mokobatuk sog sabtua koni? Sima gidoy mokantu dun?"

⁵ Tinugdakan og sabtua koyon moktokabul bu og moglaka'laka' monalu'. Bu tinugdakan dosop ion mogbaya' laga' pat pulu' bu dua' bulan. ⁶ Dadi, miktolipun ion moglaka'laka' monalu' dia sog Mikpongon bu monompola' sog ngalan nog Mikpongon bu og pignonangan non, bu asta og glam nog migonong sog glangit. ⁷ Tinugdakan dosop ion mangoy mogbolongayow momunu' sog pigotowan nog Mikpongon bagun non ilan mokaum. Bu binogayan ion nog baya' mogbaya' sog glam nog binonsaan, bu glam nog pikpongkatan, bu sog glam nog gininisan nog ponolu'on nog gotowanan. ⁸ Og miktamuy sog sabtua koyon, ain ngalananan nilan nog da' sulatoy dia sog ponulatan kitu' nog ain kibogayan nog kotubu' nog da' kopus non nog sinulat na sog kobon nog da' pa pongonoy og dunya. Og gapu' nog pinulatan koyon og Nati nog Bilibili kitu' nog binunu'.

⁹ Ain mokodongog, sumboy nododa' mokinongog. ¹⁰ Ain og gukudan non ombihag, bihagon nododa'. Ain og gukudan non ombunu' bianan sog kalis, bunu'on nododa' bianan sog kalis. Dadi, sa'an itu' sumboy ain pigotowan nog Mikpongon, ompagon og kopongandol nilan bu og kopoglogaga nilan.

Og sabtua nog linumuas tidu sog glupa'

¹¹ Tubus nitu', mitongow u nosop og len sabtua, nog linumuas tidu sog glupa'. Dua' buk sungag non ompolok ma' nog sungag nog nati nog bilibili. Bu og talu' non modasig ma' nog naga. ¹² Bu ion

og ginumanti' mogbaya' nog glam nog baya' sog tigana' sabtua kitu' mangka non dondagoy miktamuy og glam nog gotow sog glupa'an dia sog tigana' sabtua kitu' nog togo gangol nog mibai' na. ¹³ Bu minginang ion nog gingy-ata'anan nog kosobu'sobu' tokodoy bu mokodondag ion nog gapuy nog tumona' sog glupa'an tidu sog glangit sog kosompagan nog gotowanan. ¹⁴ Sabap sog koganti' non dia sog tigana' sabtua koyon moginang nog gingyata'anan, glam nog gotowanan nog migonong sog glupa'an koni kolimbungan dun. Dinondag non ilan mokpindog nog glodawan nog poktomuyon nilan po' og ganti' nog tigana' sabtua kitu' nog bakas miangol nog kalis saka mitubu' da. ¹⁵ Og kodua' sabtua koyon tinugdakan mokpotubu' dianon og glodawan nog tigana' sabtua kitu' bagun da mokopoktalu'. Bu bunu'on non ain ompok miktamuy dianon. ¹⁶ Glam nog gotow, ombaba' otawaka motas, doyanhan otawaka miskinan, gulipon otawaka kona' gulipon, tinogol non ilan mindan dia sog komot nilan nog glintu otawaka sog gangasanan nilan ¹⁷ nog boya'an da'idun mokosaluy otawaka mokopogdang bila da' indanoy nog ngalan nog sabtua koyon otawaka og gitungan nog mongma'ana sog ngalan non koyon.

¹⁸ Og ma' nini koni, sumboy ngon og kotoan ta monginabut dun. Simasima moto sumabut, mosabut non bog olo ma'ana nini. Po' og ma'ana nog gitungan koyon mongma'ana da sog ngalan nog gotow. Og gitungan koyon gonom gatus bu gonom pulu' bu nom.

14

Og Nati nog Bilibili bu og gla'ayatanan non

¹ Tubus nitu', tinumontong u bu mitongow u dia sog sungu'an ku og Nati nog Bilibili kitu' nog pogindog sog bulud nog ngalan non og Sion. Bu og dumaanan non og sogatus bu pat pulu' bu pat ngibu kotow nog sinulatan og gangasanan nilan nog ngalan non bu ngalan nog Gama' non. ² Bu mikodongog u nog gonek nog

mosikad tidu sog glangit. Og sikad nog gonek koyon nog midongog u ma' kosikad nog gonek nog bosoy otawaka ma' nog gloti'. Og gonek koyon nog midongog u ma' nog gonek nog sigitananan nog piglomotan nog polonigitan. ³ Bu mikpogbobat ilan nog bogu bobat dia sog sungu'an nog gingkudan datu' koyon, bu dia sog sungu'an nog pat buk manusia'an kyon, bu dia sog bogolalanan kitu'. Da'idun og moto moganad nog bobat koyon lual da og sogatus bu pat pulu' bu pat ngibu kitu' nog migawon tidu sog baya' nog dusa sog glam nog gotowanan sog glupa'an. ⁴ Og gotowanan koyon, ion non ion og gotowanan kitu' nog midulus nog da' ilan pogbabal nog glibun. Migunutunut ilan dia sog Nati nog Bilibili koyon nog minsan ain ion angoy. Ilan og migawon tidu sog duma gotowanan sog dunya bu ilan og tigana' uokilon dia sog Mikpongon bu sog Nati nog Bilibili. ⁵ Da'idun og gloput nog talu' nilan bu da'idun og sila'on dianilan.

Og tolu buk moloikat

⁶ Tubus nitu', mitongow u nosop og len moloikat nog poglayug sog gawang pokpitang nog Gomba'is nog Guksugan nog da' piksopan non tidu pa sog donsama' asta sog da' kopus non, nog pulonagon non dia sog gotowanan dini sog glupa'an, sog glam nog binonsaan, bu glam nog pikpongkatan, bu glam nog gininisan nog ponolu'on. ⁷ Mikталu' ion nog mosikad, "Kondok amu sog Mikpongon bu potas niu ion po' minatong na og gondow kitu' nog mongukum ion. Dadi, tamuy niu ion po' ion og mikpongon nog glangit bu glupa'an, dagat bu og tobudanan."

⁸ Ngon nosop og mitongow u nog sinumukli dianon og kodua' moloikat bu mangka pokталu', "Migla'at na! Migla'at na og baya' nog koliwagan bonua kitu' nog mokosog nog og Babilon. Sabap sog kohinangan nog gotowanan sog Babilon, mioit og glam nog binonsaan sog kohinangan nilan kitu' nog molaton po' mama' ilan nog piinum nog galak nog gombisa."

⁹ Tubus nitu', ngon nosop mitongow u nog sinumukli dianon og kotolu

moloikat mangka pokталu' nog mosikad, "Simasima moktamuy sog sabtua bu sog glodawan non, bu kiindanan og gangas non otawaka og komot non, ¹⁰ mokinum dosop ion nog galak nog ion non ion og posakit nog Mikpongon. Og galak kitu' da' kosogotoy bu inudud dia sog saguk, og pinonggi'an nog polihala' nog Mikpongon kitu' nog kondokondok. Posinsaon ion bianan sog tutungon ion nog asupri dia sog sungu'an nog moloikatanan kitu' nog midulus bu dia sog sungu'an nog Nati nog Bilibili. ¹¹ Bu og gobol nog gapuy koyon nog posinsa non, kobon non moktolomuk notibua asta sog da' kopus non. Gobi gondow da'idun gulolian nilan mosinsa, ain mikpoktamuy kitu' sog sabtua bu sog glodawan non kitu', otawaka ain kiindanan nog ngalan non. ¹² Dadi, sa'an og pigotowan nog Mikpongon, ain mikokunut sog dondagananan non kitu', sumboy mokogaga ilan bu ompagon og kopongandol nilan dia ni Isus."

¹³ Tubus nitu', mikodongog u nog talu' tidu sog glangit nog, "Sulat mu ini, tidu sog numun kitu' popiaon ain matoy nog sabap sog kopokokunut nilan dia sog Pogbaya'."

Ma' long nog Bolakat nog Mikpongon, "O'o, pulolion ilan tidu sog sinsaan nilan moginang po' og tumbas dianilan ondi' ombolong."

Og kogani sog glupa'an

¹⁴ Tubus nitu', tinumontong u bu mitongow sog sungu'an ku og ginampol nog gomputi', bu ngon pogingkud dion nog ma' nog gotow bu minguruna ion nog bulawan bu pogaid nog glonggaman nog mokutong. ¹⁵ Tubus nitu', ngon len moloikat linumiu tidu sog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka pokталu' nog mosikad sog pogingkud koyon dia sog ginampol. "Gamit mu og glonggaman mu koyon mangka a gani. Po' minatong na og timpu gumani. Po' og gotowanan sog dunya omba'is na gonion." ¹⁶ Dadi, og pogingkud koyon sog ginampol, ginani non doda' nog glonggaman non koyon og gliwag nog glupa'an, bu og dunya mitobas na.

¹⁷ Tubus nitu', ngon nosop og len moloikat linumiu sog Poktomuyan dia sog Mikpongon, ditu' sog glangit. Bu ngon og sanggot non nog mokutong. ¹⁸ Ngon dosop og len moloikat nog polongusiba' nog gapuy. Miktidu ion sog pomolasan bu poktalu' nog mosikad sog moloikat koyon nog togo sanggot nog mokutong, "Gamit mu og sanggot mu koyon mangka mu pongoktas og bunga nog pomulan koyon dia sog glupa'an nog ngalan non og paras. Po' og paras koyon minug na." ¹⁹ Dadi, linabuy non og glupa'an nog sanggot non koyon. Dadi, mikpogoktas og paras koyon mangka non pilakoy sog baloy kitu' nog ngalan non og dogyakan, ion non ion og polihala' nog Mikpongon. ²⁰ Mangka ilan pogdogyakoy ditu' sog glowasan nog koliwagan bonua koyon. Bu og dugu' nilan miksologan tidu sog pogdogyakan koyon dianilan, sodopa og dalom non bu og gyoba'an non pat gatus kilumitru.

15

Og pitu buk moloikatanan bu pitu ginis glogon

¹ Tubus nitu', mikotongow u nosop nog len kosobu'sobu' sog gawang nog kosobu'sobu' tokodoy. Ngon pitu buk moloikatanan nog mikpogaid ilan nog pitu ginis glogon. Og glogonanan koyon, ion non ion og doksu'an nog polihala' nog Mikpongon. ² Tubus nitu', mitongow u ma' nog solamin nog ma' nog dagat koliwag bu migdilapdilap gompula ma' nog gapuy. Bu mitongow u dosop ilan pogindog sog goksid nog dagat kitu' nog ma' nog solamin ain og mikopondag kitu' dia sog sabtua, bu sog glodawan non, bu sog ngalan non kitu' nog mingma'ana sog gitungan. Bu pogaid ilan nog sigitan nog binogoy nog Mikpongon dianilan. ³ Bu migbobat ilan nog bobat ni Muses, nog ion og sosoligan nog Mikpongon kitu', bu binobat nilan dosop og bobat nog Nati nog Bilibili. Ma' long nog bobat nilan, "Mikpongon, Ika og Diwata nog di' kobotukan. Mosolag og miinang mu! Bu kosobu'sobu' tokodoy og ginang

mu! Motud bu modulus og kohinangan mu. Ika og Datu' sog glam nog binonsaan. ⁴ Sima gidoy ondi' mondok dianika, Ika, Pogbaya'? Otawaka sima gidoy og mogbolibad moktalu' nog Ika og motas po' sala mu da molinggas bu mosigda. Glam nog binonsaan mangoy moktamuy dianika po' og kodulus nog kohinangan mu mitongow na nog glam nog gotowanan."

⁵ Tubus nitu', mitongow u og Poktomuyan sog Mikpongon mibuka' ditu' sog glangit. Ion non ion og dugu kitu' nog landu' kosigda. ⁶ Bu mikpongliu tidu dion og pitu buk moloikatanan kitu' nog pogaid nog pitu ginis glogon. Mikponapot ilan nog mikpoglamag bu og gigdob nilan linibodan nog bulawan. ⁷ Tubus nitu', solabuk sog pat buk manusia' koyon, pigatul non momogoy dia sog pitu buk moloikatanan koyon og ponaksan kitu' nog bulawan nog miponu' nog polihala' nog Mikpongon. Og Mikpongon, ion og totubu' asta sog da' kopus non. ⁸ Og Poktomuyan koyon miponu' nog gobol nog kotas bu og dasig nog Mikpongon nog boya'an da'idun og mokosolod dion taman da di' modoksu' og pitu ginis glogon nog pitu buk moloikatanan kitu'.

16

Og pitu buk ponaksan nog pinginogu'annog polihala' nog Mikpongon

¹ Tubus nitu', midongog u og talu' nog mosikad tinalu' dia sog pitu buk moloikatanan koyon tidu sog Poktomuyan sog Mikpongon. Ma' long nog talu' koyon, "Angoy niu bunag og pitu buk ponaksan koyon nog pinginogu'an nog polihala' nog Mikpongon ditu' sog glupa'an."

² Og tigana' moloikat koyon, binunag non og tagu' nog ponaksan non sog glupa'an. Dadi, ain og inindanan nog ngalan nog sabtua kitu' bu miktamuy sog glodawan non, pinubu'an ilan nog nuka kitu' nog landu' kosakit.

³ Og kodua' moloikat koyon, binunag non og tagu' nog ponaksan non kitu' dia

sog dagat. Dadi, og dagat miktimaluy nog dugu' nog ma' nog dugu' nog gotow nog minatoy. Bu og glam nog migonong sog dagat mikpomatoy.

⁴ Og kotolu moloikat koyon, binunag non og tagu' nog ponaksan non dia sog tubiganan bu sog tobudanan bu miktimaluy dugu'. ⁵ Tubus nitu', midongog u og talu' nog moloikat kitu' nog migbaya' sog tubig. Ma' nini og talu' non, "Ika og molinggas bu mosigda nog donsama' na, midulus og kopolihala' mu koni po' ma' nitu' nododa' og kopongukum nika. ⁶ Po' pimunu' nilan og pigotowan mu bu og polomolatasanan nog talu' mu. Dadi, sa'an ini piinum nika ilan nog dugu' po' ma' nitu' og molongas nog tumbas dun dianilan." ⁷ Tubus nitu', midongog u nosop og talu' tidu sog pomolasan koyon. Long nog talu' koyon, "Ika Mikpongon, og Diwata nog di' kobotukan, glam nog kopongukum nika motud bu modulus."

⁸ Bu og kopat moloikat koyon, binunag non og tagu' nog ponaksan non dia sog gondow bagun og gotowanan motutung ilan nog gondow. ⁹ Sa'an itu', mikpoktutung ilan nog ginit nog gondow koyon. Dadi, piglogwad nilan og ngalan nog Mikpongon nog ion og migbaya' nog glam nog glogonanan koyon. Bu da' ilan nododa' poksanglit dianon po' ompok ilan lumota' nog kohinangan nilan koyon nog dusa.

¹⁰ Og kolima moloikat koyon, binunag non og tagu' nog ponaksan non koyon dia sog gingkudan nog sabtua koyon nog gingkudan datu'. Bu og pigdotu'an non koyon mitokow pogdolom. Bu og gotowanan mingolongot og ngisianan nilan kobal nog kisokitan ilan tokodoy. ¹¹ Bu sabap sog kisokitan ilan tokodoy nog nuka nilan kitu', piglogwad nilan og Mikpongon sog glangit. Tibua, minsan ma' nitu', di' ilan nododa' moleg moglila' nog kohinangan nilan kitu'.

¹² Bu og kogonom moloikat koyon, binunag non og tagu' nog ponaksan non koyon dia sog glawas nog tubig kitu' nog mosolag nog iningolanan og Eprates. Dadi, kinotian dun po' simpanon non

sog bianan nog datu'anan kitu' nog tidu sog silangan. ¹³ Tubus nitu', mitongow u tolu buk glatdiwataanan nog ma' nog bayu'bayu' nog gombak. Linumuas ilan tidu sog baba' nog sabtua, bu tidu sog baba' nog naga, bu tidu sog baba' nog polomolatas kitu' nog di' motud. ¹⁴ Ilan koyon og bolakat nog glatdiwataanan nog mokinang nog gingyata'anan. Mogdun-daan ilan sog gliwag nog dunya koni po' polumpukon nilan og glam nog kodotu'an po' simpanon nilan sog gondow kitu' nog mogbunu' ilan nog pigotowan nog Mikpongon nog di' kontuan.

¹⁵ Tubus nitu', midongog u og talu' nog Kounutan ta. Long non dun, "Pokinongog amu, po' og pogdatong u dion, da'idun og mokosun dun ma' nog polonakow. Popiaon ain og gotow kitu' nog pigusiba' non og ponopoton non po' bagun ion di' kosipogan sog kodokolan."

¹⁶ Tubus nitu' og glatdiwataanan kitu', pilumpuk nilan og kodotu'an ditu' sog dotagan kitu' nog iningolanan sog Hini-bru Armagedon.

¹⁷ Og kopitu moloikat koyon, binunag non dosop og tagu' nog ponaksan non koyon dia sog gawang bu ngon og talu' nog mosikad ditu' sog gingkudan datu' kitu' nog dia sog Poktomuyan sog Mikpongon. Ma' long nog talu' koyon dun, "Midoksu' na!" ¹⁸ Ampun miluksad talu' koyon, migbobusiat mogdayun og kilat mangka poktutudtud og gloti', bu mangka poglugung, bu miglinug nog mosikad tokodoy nog da' sibon poglinug sog glupa'an nog ma' nini kosikad tidu pa sog kopokpongon nog gotowanan. ¹⁹ Og koliwagan bonua kitu' nog mokosog nog ngalan non Babilon, mibahagi' tolu bahagi'. Bu og duma koliwagan bonuaanan sog glupa'an mikpoktugban. Og Mikpongon, da' non kolingowoy og koliwagan bonua kitu' nog mokosog. Piinum non ilan nog galak kitu' nog tidu sog saguk nog ion non ion og polihala' non kitu' nog kondokondok tokodoy. ²⁰ Mikpoglonod og glam nog pulu'anan bu og glam nog bon-tudanan mikpoktugban. ²¹ Bu migdupi' nog ma' nog batu nog mokobogat. Og

bogat non laga' lima pulu' kilu nog sokali' mikpoktona' dia sog gotowanan. Dadi, sabap sog kondokondok tokodoy nog glogon koyon dianilan, piglogwad nilan dun og Mikpongon.

17

Og glibun kitu' nog tungkagon nog poksakoy sog sabtua

¹ Solabuk sog pitu buk moloikatanan koyon nog togo ponaksan minangoy ditu' nakon mangka poktal', "Alung, po' potongowon ku dianika og polihala' sog glibun kitu' nog mibantug nog tungkagon tokodoy. Ion non ion og koliwagan bonua kitu' nog modakol og glawas nog tubiganan dun dia sog molani non. ² Og kodotu'an sog glupa'an pigbabal nilan ion. Bu og gotowanan sog glupa'an mimung ma' nog mikpoglangu ilan, sabap sog kopoglogiling nilan nog kohinangan non kitu' nog di' pia."

³ Tubus nitu', pinulu'an u nosop nog Bolakat nog Mikpongon mangka u oitoy nog moloikat koyon ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. Mitongow u og glibun nog pogingkud dia sog sabtua. Og sabtua koyon ompula bu milokop nog ngalan nog mondom mokotompola' dia sog Mikpongon. Bu og sabtua koyon, pitu buk guluanan non bu sopulu' buk sungaganan non. ⁴ Og glibun koyon minapot nog pula bu ombilu og kopulaan non nog migdilapdilap po' pinginogu'an nog bulawan bu og batuanan kitu' nog mokologan bu og mutia'anan. Pogaid ion nog saguk kitu' nog bulawan nog tinogu'an nog kohinangan non kitu' nog kolomu'lomu' bu kosipogsipog. ⁵ Bu sinulatan og gangas non nog ma' nini, "Kosobu'sobu', Babilon nog motas, og gina' nog glam nog ponukagon bu ain og sumolap monginang sog dunya." ⁶ Mitongow u og glibun koyon nog milangu nog dugu' nog pigotowan nog Mikpongon, bu og dugu' nog gotowanan kitu' nog pimunu' sabap sog kopokokunut nilan dia ni Isus.

Dangan mitongow og ma' nion koyon, kisobu'an u tokodoy dun. ⁷ Dadi,

sinakan u nog moloikat koyon, "Iduma ion kosobu'an ka mosop dun? Ustalon ku dianika og ma'ana nog glibun koyon bu og sabtua koyon nog sinokayan non nog pitu buk guluanan non bu sopulu' buk sungaganan non. ⁸ Og sabtua koyon nog mitongow mu, ion non ion og totubu' dini kitu', tibua, numun koni minatoy na. Bu sog gunanunan koyon lumuas ion tidu sog gluang kitu' nog da' goktob non nog iningolanan og Abis bu mangka ion angoy ditu' sog gla'at non. Ain sog glupa'an koni nog onda' kosulat og ngalan nilan dia sog libru nog pinulatan nog ngalan nog ain kibogayan nog kotubu' kitu' nog da' kopus non tidu pa sog kopokpongon nog dunya koni, kosobu'an ilan dun bila motongow nilan ion. Po' dini kitu' totubu'. Tubus nitu', numun koni minatoy. Saka sog gunanunan koyon, tumua' mo sop mokpuli'.

⁹ "Og ma' nini koni, sumboy ngon og kotoan ta monginabut dun bu sumboy pomikilon ta mahatul. Og pitu buk guluanan non koyon, ion non ion og pitu buk buludanan kitu' nog iningkudan nog glibun koyon. Bu ion non dosop ion og pitu kodotu'an kitu'. ¹⁰ Og lima buk minatoy na, og solabuk totubu' pa, bu solabuk posungu' pa matong. Bu bila matong ion, mognong pa dini podali'dali'. ¹¹ Og sabtua kitu' nog totubu' bosia saka numun kitu' minatoy na, ion non ion og kowalu kitu' mogdatu'. Ion og duma nog pitu buk kodotu'an kitu' nog ion posungu' sog gla'at non.

¹² "Og sopulu' sungaganan koyon nog mitongow mu, ion non ion og sopulu' kodotu'an nog da' ilan pa pogdatu'. Tibua, dumuma ilan mogdatu' sog sabtua koyon nog podali'dali'. ¹³ Solabuk da og tugyu nilan, bu moguakil ilan nog dasig bu baya' nilan dia sog sabtua koyon. ¹⁴ Mantu ilan mogbunu' dia sog Nati nog Bilibili koyon. Tibua, dagon ilan dia sog Nati nog Bilibili koyon. Po' ion og Pogbaya' sog glam nog togo baya'. Bu ion og Datu' sog glam nog kodotu'an. Bu og duma non momondag, ain og pinili' non, bu ain inonggat non, bu ain og ompagon kitu' og kopokokunut nilan dianon."

¹⁵ Tubus nitu', og moloikat koyon, tinolu'an non nosop akon nog ma' nini, "Og tubiganan kitu' nog mitongow mu, ion non ion og gotowanan kitu' nog modakol tokodoy tidu dia sog ainain nog binonsaan bu dia sog miglologinis nog ponolu'on nog pigingkudan nog tungkagon koyon. ¹⁶ Og sabtua koyon bu og sopulu' sungaganan koyon nog mitongow nika, pokongitan nilan og tungkagon koyon. Poglo'atan nilan ion, bu mangka nilan ion lobasoy, bu mangka nilan kanoy gungod non, bu tutungon nilan ion sog gapuy. ¹⁷ Pipikil nog Mikpongon dianilan nog miksolabuk ilan moguakil nog baya' nilan mogdatu' dia sog sabtua koyon asta sog motuman og talu' nog Mikpongon. ¹⁸ Og glibun koyon nog mitongow mu, ion non ion og koliwagan bonua kitu' nog mokosog, nog migbaya' sog kodotu'an dini sog glupa'an."

18

Lina'at nog Mikpongon og Babilon

¹ Tubus nitu', mitongow u og len moloikat nog posungu' tumona' tidu sog glangit. Motas ion og baya' non, bu og glupa'an kisilowan nog silow non. ² Miktalu' ion nog mosikad. Ma' long non dun, "Migla'at na! Migla'at na tokodoy og Babilon nog motas bosia og baya' non! Miimung nog pogonongan nog glatdiwataan, bu og pogonongan nog glam nog manukmanukanan kitu' nog kolomu'lomu'. ³ Po' glam nog binonsaan miglogiling sog kohinangan non kitu' nog molaton. Mama' nog piinum non ilan nog galak nog landu' kobisa. Og kodotu'an dini sog glupa'an, pigbabal nilan ion. Bu og polonglituanan dini sog glupa'an, mikpogdaya ilan sabap nog miglandu' na og glegan nog glibun kitu' nog boya'an di' non notanan mosogong."

⁴ Tubus nitu', midongog u nosop og len talu' tidu sog glangit, ma' long nog talu' koyon, "Pigotowan ku, awa' amu na dianon bagun amu di' mosunu' sog dusa non bu bagun amu dosop ondi' kobianan nog minsan olo glogon nog matong dianon. ⁵ Po' og dusaanan non

migbangkatbangkat na boya'an misampot na ditu' sog glangit, bu da' kolingowoy nog Mikpongon og kohinangan non kitu' nog mokolaton. ⁶ Og kohinangan non koyon, og suli' dun dianon ma' da nog miinang non. Bu kona' tibua nitu', suga'id non, og suli' sog kohinangan non kitu' dua' kali populi'oy dianon. Bu og piinum non kitu' nog ombisa dia sog gotowanan, dusunan sop ma' nitu' kobisa og pinumon dianon. ⁷ Og kopokpotaspotas non bu og koba'is non nog dili glawas non, pobotukon ditu' og posinsa bu susaan non. Dialom pikilan non migbonsag nog, 'Akon og ba'i u. Kona' u og balulibun, bu di' u nododa' mosusa.' ⁸ Tibua, sondow da dagon ion nog glogonanan nog matong dianon, og susaan, og gunus, bu og patoy. Tipoton ion moglotob nog gapuy. Po' mimolihala' dianon og Pogbaya' nog ion og Diwata nog di' kolobian.

⁹ "Og kodotu'an sog glupa'an nog mikpogbabal kitu' dianon, bu dinumuma mogbalan nog daya non, bila motongow nilan og gobol nog gapuy kitu' nog pikitung dianon, moglulad ilan bu lumangos ilan. ¹⁰ Mokpolayu' ilan po' ilakad gondok nilan nog posinsa kitu' dianon. Bu ma' long nilan dun, 'Uy! Migasta tokodoy po' migla'at na doda' og koliwagan bonua koyon nog mokosog. Og Babilon og koliwagan bonua nog motas bosia og baya' non. Podali' da modoksu' na ion polihola'oy!'

¹¹ "Og polonglituanan dini sog glupa'an, moglulad ilan bu mikponglangos ilan dosop po' da'idun na sumaluy nog dogangan nilan. ¹² Og dogangan nilan koyon og bulawan, og solapi', og batuanan kitu' nog mokologan, og mutia'anan, bu og mokolongas nog ponopoton nog ma' nog dasu, og ponopoton kitu' nog pula bu ombilu kopulaan non, bu og gininisan nog kayuanan kitu' nog moliangliang kotongow, bu og glam nog gininisan nog balan nog pingimung tidu sog tangu nog sabtuanaan, og kayuanan nog mokologan, og tumbaga, og putow, bu og batu puti'. ¹³ Migdagang ilan dosop nog gininisan nog palapala nog ma' nog komi. Bu

mogdagang ilan dosop nog komangyan, bu og sulu', bu og pogomutanan, bu og galak, bu og glana nog olibu, bu og tapung nog mokologan, bu og paloy, bu og sapi'anan, bu og bilibilianan, bu og kuda'anan, bu og kalesaan, bu asta og guliponanan bu kotubu' nilan.

¹⁴ “Ma' long nog polonglituanan kitu', ‘Og poksoba'an mu kitu' miawa' na dianika. Glam nog kolongas nog daya nika miawa' dosop bu di' mu na malap mokpuli.’” ¹⁵ Og polonglituanan kitu' nog mikpogdaya ilan sabap sog koliwagan bonua koyon, mokpokpolayu' ilan po' ilakad og gondok nilan nog posinsa kitu' dianon. Mokpoglulad ilan bu mikponglangos ilan. ¹⁶ Bu moglosek ilan nog, ‘Uy! Migasta tokodoy po' migla'at na doda' og koliwagan bonua koyon nog mokosog! Minapot bosia itu' nog kolongas nog ponopoton nog ompula bu ombilu og kopulaan non, bu mogdilapdila kobal nog bulawan non bu batuanan koyon nog mokologan bu og mutia'anan. ¹⁷ Tibua, sog podali'dali' da, ma' nion koyon nog daya, mitipot pogla'at.’

“Ain og pogaid sog kapal bu ain mikponakoy dion, bu ain migusaha dia sog kapal, bu ain tolisoda'anan, ilan si'oy mokpokpolayu' dosop ¹⁸ bila motongow nilan og gobol nog gapuy nog poktutung kitu' dianon. Mokpoktalu' ilan, ‘Ngon ta' gidoy og duma koliwagan bonua nog mokosog nog ma' nini?’” ¹⁹ Sibukakon nilan og glupapol nog glupa' sog ditas nog boya'an motona' sog glimpulu nilan po' ma' nitu' og kopokpotongow nilan og susaan nilan kobon nilan moglulad bu lumangos, bu ma' long nilan dun, ‘Uy! migasta tokodoy po' migla'at nododa' og koliwagan bonua koyon nog mokosog. Glam nog ain togo kapal, mikalap nog daya nilan tidu sog bonua koyon. Sog podali'dali', migla'at na ion.’

²⁰ “Dadi, pogda'da' amu ain sog glangit po' migla'at na ion. Pogda'da' amu ain og pigotowan nog Mikpongon, bu og sosugu'onanan non, bu og polomolatasanan nog talu' non. Po' pinolihala' na ion nog

Mikpongon sabap sog gininang non kitu' dianiu.”

²¹ Tubus nitu', og moloikat kitu' nog modasig, inimud non og batu nog mosolag tokodoy nog ma' nog gilingan og bantuk non, mangka non tikpu'oy sog dagat mangka poktalu', “Ma' nion og kosikad og kopogla'at nog koliwagan bonua nog Babilon nog mokosog, bu di' na mindog mokpuli’.” ²² Og polonigitanan, bu og polonanggabanan, bu polonombuli'anan, di' ilan na mokopoglomot nion dion mokpuli'. Da'idun na og gotow nog mogusaha dion mokpuli'. Di' na mokpuli' moglogonek og gilingan nika. ²³ Di' na motongow mokpuli' dion nika og silow nog sulu'. Di' a na mokodongog mokpuli' nog gloliag nog kaing. Dini kitu', og polonglituanan nika mokotas ilan nog gotow dini sog dunya koni. Bu bianan dia sog gaid mu, og glam nog binonsaan misuoy dia sog motud. ²⁴ Dianon koton-gow og dugu' nog polomolatasanan, bu og pigotowan nog Mikpongon, bu og glam nog pimunu' non dini sog glupa'an koni.”

19

Sanglit sog Mikpongon

¹ Tubus nitu', mikodongog u nosop nog mosikad nog gonek ditu' sog glangit. Og gonek koyon og sikad non mama' nog sikad nog gonek nog modakol tokodoy nog gotow nog miglongag mogekkes nog, “Songlitan og Mikpongon! Bu og kotas bu baya' dianon! Po' minatong na og tabang nog Mikpongon sog gotowan. ² Po' motud bu modulus og kopongukum non po' pinolihala' non og tungkagon kitu' sabap sog kopoktungkag non mioit non tanan dun og gotowan sog glupa'an dia sog kohinangan non kitu' nog mokolaton. Sinuli'an ion po' pimunu' non og sosoligananan nog Mikpongon.” ³ Bu mikpuli' ilan moktalu' nog mosikad, “Songlitan og Mikpongon! Po' og gobol nog gapuy kitu' miktolomuk kobon non asta sog da' kopus non.”

⁴ Bu dangan miluksad og talu' nilan koyon, og dua' pulu' bu pat bogolalanan kitu' bu og pat buk manusia'anan kitu',

minomba' ilan sumugyut sog Mikpongon nog dia ion pogingkud sog gingkudan datu' koyon. Bu miktalu' nog mosikad, "Ma' nitu' na! Songlitan og Mikpongon!"

⁵ Tubus nitu', ngon og talu' tidu sog gingkudan datu' koyon, nog ma' nini, "Og glam niu nog sosoligananan non bu ain mondok dianon, tidu sog ombaba' asta sog motas, songlitan ta og Diwata ta."

⁶ Tubus nitu', mikodongog u nosop nog gonek nog gotowanan nog modakol, mama' nog doguk nog bosoy kosikad otawaka ma' nog gloti'. Og talu' koyon ma' nini, "Songlitan og Mikpongon! Po' migdatu' na og Pogbaya' nog Ion og Diwata ta nog di' kobotukan. ⁷ Mogloliag ita na, bu mogda'da' ita na, bu pokpotason ta ion. Po' minatong na og kaing nog Nati nog Bilibili, bu og koingon kitu' dianon misimpan na.* ⁸ Og koingon kitu' dianon, binogayan nog ponopoton nog solugon non nog mongingat nog molonu' tokodoy." (Og ponopoton koyon nog mokolongas, ion non ion og kohinangan nog pigotowan nog Mikpongon nog modulus.)

⁹ Tubus nitu', miktalu' og moloikat koyon dianakon, "Sulat mu ini, 'Popiaon ain og inonggat sog kologya'an nog Nati nog Bilibili koyon.'" Bu miktalu' nosop mokpuli', "Koni og motud, og talu' nog Mikpongon."

¹⁰ Miluksad tibua ion, minomba' u mangka u sugyut dianon. Tibua, pigondi'an non akon. Talu' non, "Na' a tokodoy moginang nion! Po' batuk ita da og sosoligan bu og pigilugananan mu kitu' nog ain mikokunut sog pitampal ni Isus kitu' nog motud. Suga'id non, tamuy a sog Mikpongon! Po' og motud kitu' nog pitampal ni Isus, ion non itu' og monulu' dia sog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon."

Og poksakoy sog kuda' nog puti'

¹¹ Tubus nitu', mitongow u og glangit nog mibuka' bu sog sungu'an ku, ngon og kuda' nog omputi'. Og poksakoy dun, ion

non ion og giningolanan kitu' nog Kopongondolan bu og Motud. Og kopongukum non, modulus bu bila mantu ion, og sugutan non ain og motud. ¹² Og mata non miksila' ma' nog gliga' nog gapuy bu modakol og kurunaan non. Sinulatan ion nog ngalan nog sala non da mokosundun. ¹³ Minapot ion nog molambak nog ginogom sog dugu', bu og ngalan non og Talu' Nog Mikpongon. ¹⁴ Og sundaluanan nog glangit migunut dianon. Mikponakoy ilan sog kuda'anan nog puti' bu minapot ilan nog mokolongas nog ponopoton nog omputi' bu molonu'. ¹⁵ Lumuas og moku-tong nog kalis tidu sog baba' non, og poktigbas non sog binonsaan. Bu da'idun mokantu sog kopogbaya' non dianilan. Ion og mogdogyak nog pogdogyakan kitu' nog ion non ion og polihala' nog Mikpongon nog di' kobotukan. ¹⁶ Sinulat dia sog ponopoton non bu sog gopa non og ngalan nog ma' nini, "Kounutan sog glam nog kodotu'an bu og Pogbaya' sog glam nog togo baya'."

¹⁷ Tubus nitu', mitongow u og moloikat, dia pogindog sog gondow. Bu inekesan non og glam nog manukmanukanan koyon nog poglayug sog gawang. "Pokpolani amu bu poglumpuk amu po' sinimpanan amu nog Mikpongon nog kologya'an, ¹⁸ bagun amu mokokan nog gungod nog glam nog gotowanan, og gulipon otawaka kona' gulipon, bu ombaba' nog gotow otawaka motas ma' nog kodotu'an, bu og kounutan nog sundaluanan, bu mokosog nog gotowanan, bu ma' dosop nog kuda'anan, bu og mikponakoy dun."

¹⁹ Tubus nitu', mitongow u nosop og sabtua kitu', bu og kodotu'an sog glupa'an, bu og sundaluanan nilan mikpoglumpuk ilan po' mantu ilan mogbunu' dia sog poksakoy kitu' sog kuda', bu sog sundaluanan non. ²⁰ Tibua, og sabtua koyon kiukpa'an, bu og duma non kitu' nog polomolatas nog di' motud nog mikoganti' dianon moginang nog gingy-ata'anan non. Sabap sog gingyata'anan

* **19:7** 19:7 Og Nati nog Bilibili koyon, ion non ion si Isus. Bu og koingon koyon dianon, og ma'ana non, ain og mikokunut kitu' dianon.

non, mioit non ain inindanan kitu' nog ilan koyon og sabtua na dun, bu ain miktamuy kitu' sog glodawan non. Og dua' ilan koyon, pinilak ilan nog totubu' ilan pa dia sog danow nog gapuy nog minit tokodoy nog ma' nog tinutung og asupri. ²¹ Og dumaanan nilan pimunu' bianan sog kalis kitu' nog linumuas tidu sog baba' nog poksakoy sog kuda' kitu' nog omputi'. Bu piglumpukan ilan nog glam nog manukmanukanan moglokan og gungodanan nilan asta mikpogondad ilan.

20

Si Kindagow binalud laga' nog songibu ton

¹ Tubus nitu', mitongow u nosop og moloikat posungu' tumona' tidu' sog glangit mikpitang nog glantaylantay nog landu' kopagon bu togo kungsi* nog bongawan nog Abis. ² Inukpa'an non og naga kitu', nog ion non ion og mamak kitu' kobon nitu' nog iningolanan si Kindagow otawaka og Soitan. Bu binalud non laga' nog songibu ton. ³ Mangka non tikpu'oy ditu' sog Abis, mangka non pintu'oy, bu potopokoy nog potapok kitu' nog bagun ion ondi' mokoluas mangoy monglimbung sog binonsaan asta modopot songibu ton gobon non. Tubus nitu', mangka na ion boluyoy nog podali'dali'.

⁴ Tubus nitu', mikitongow u nosop nog gingkudan datu'anan nog giningkudan nog gotowanan kitu' nog binogayan nog baya' mongukum. Bu mitongow u dosop og glimukudanan nog gotowanan kitu' nog pimumukan nog gulu sabap sog kopogustal nilan nog motud pa'ali dia ni Isus bu pa'ali dosop sog talu' nog Mikpongon. Da' ilan poktamuy sog sabtua kitu' otawaka sog glodawanan non kitu'. Bu da' ilan koleg nog indanan og gangasanan nilan otawaka og komotanan nilan nog ngalan nog sabtua kitu'. Mitubu' ilan puli' bu mangka ilan duma mogdatu' dia ni Kristu laga' songibu ton. ⁵ Ion non ini og tigana' potubu'on tidu' sog patoy.

(Og duma gotowanan kitu' nog mikpomatoy, di' ilan pa sokali' motubu' mokpuli' taman da di' motoktub og songibu ton.) ⁶ Mogda'da' bu landu' popia dia sog ain misunu' kitu' buatoy mokuna tidu' sog patoy. Po' di' ilan na mokobian matoy nog kodua' nog patoy. Suga'id non, mimung ilan na nog boliananan nog Mikpongon bu ni Kristu. Bu dumuma ilan dosop mogdatu' dia ni Kristu laga' songibu ton.

Og gla'at ni Kindagow

⁷ Bila motoktub na songibu ton, ubadan na si Kindagow mangka boluyoy ⁸ bu mangoy ion moglimbung dia sog gotowanan sog ainain nog binonsaan sog tibuk nog dunya nog ion non ion Gog bu Magog. Polumpukon non glam nilan po' mantu ilan mogbunu'. Og dakol nilan ma' kodakol nog pontad sog goksid dagat. ⁹ Diadia ilan pomoktidu' sog glupa'an koni bu linibutan nilan og piglumpukan nog pigotowan nog Mikpongon, nog ion non ion og koliwagan bonua kitu' nog kololaman nog Mikpongon. Tibua, mitipot ilan kanoy nog gapuy nog tidu' sog glangit. ¹⁰ Bu si Kindagow og miglimbung kitu' dianilan, tinikpu' dosop dia sog danow nog gapuy bu asupri, sog tinikpu'an nog sabtua kitu' bu og polopanad kitu' nog di' motud. Ditu' ilan posinsaoy gobi gondow asta sog da' kopus non.

Ukumon ain mikpomatoy

¹¹ Tubus nitu', mitongow u og mosolag nog gingkudan datu' nog puti'. Bu mitongow u dosop asta og pogingkud koyon dion. Og glupa'an bu og glangit miawa' na dia sog sungu'an non, bu onda' na kotongow mokpuli'. ¹² Bu mitongow u ain mikpomatoy kitu' nog motas otawaka ombaba', dia ilan pogindog sog sungu'an nog gingkudan datu' koyon. Bu binuka' og libruanan kitu' nog pinulatan nog kohinangan nog glam nog gotow, bu mangka buka'oy dosop og len libru kitu' nog ion non ion og pinulatan nog ngalananan nog gotowanan kitu' nog kibogayan nog kotubu' nog da' kopus non. Og gotowanan kitu', ukumon ilan bianan

* **20:1** 20:1 Og ma'ana non, og baya' mintu' otawaka muka'.

sog kohinangan nilan nog sinulat sog libruanan kitu'. ¹³ Ain mikpomatoy kitu' sog dagat, bu ain tidu sog Molimotayan, mikponua' ilan ditu' mangka ilan ukumoy bianan sog ain miinang nilan. ¹⁴ Bu og Patoy bu Molimotayan, tinikpu' na ditu' sog danow nog gapuy. Og danow nog gapuy koyon, ion non ion og kodua' nog patoy asta sog da' kopus non. ¹⁵ Bu ain da' kosulat ngalan non dia sog libru kitu' nog pinulatan nog ngalan nog ain kibogayan nog kotubu' nog da' kopus non, tinikpu' dosop sog danow nog gapuy.

21

Og bogu langit bu bogu lupa'an

¹ Tubus nitu', mitongow u og bogu langit bu og bogu lupa'an po' og tigana' glangit bu glupa'an miawa' na. Bu min-san og dagat, da'idun na. ² Mitongow u og Koliwagan Bouna nog Mosigda, nog ion non ion iningolanan kitu' nog bogu Jerusalem, posungu' tumona' tidu sog glangit nog ditu' sog Mikpongon. Og koliwagan bouna kitu' mama' nog pongantim nog pingimokayan nog molongas po' sinimpan sog glaki kitu' nog posungu' koingon dianon. ³ Tubus nitu', midongog u og talu' nog mosikad tidu sog gingkudan datu' nog ma' nini, "Numun kitu' og pogonongan nog Mikpongon dia na sog gotowanan bu miksolabuk ilan na nog pogonongan. Ilan na og pigotowan non bu og Mikpongon dia na nilan bu ion na og Diwata nilan. ⁴ Pomunasan non na og glam nog glua'anan nilan nog mikpoglayas tidu sog mataanan nilan. Da'idun na og patoy, otawaka lumangos, otawaka moksogow bu mosakit. Po' og glam nog donsama' kitu' piongon, miawa' na."

⁵ Bu ion og pgingkud sog gingkudan datu' koyon, miktalu', "Pongimboguan ku na og glam non!" Tubus nitu' miktalu' nosop ion dianakon, "Sulat mu ini po' og talu' koni motud bu kosoligan."

⁶ Mangka ion poktalu', "Midoksu' na! Akon og tigana' bu gimpusan, og tolipunan bu og doksu'an. Ain kinuow pinumon ku tidu sog tobud kitu' nog

kotubu' nog da' kopus non nog da'idun bayad dun. ⁷ Simasima mikopondag, malap non og glam nini. Bu akon og Diwata non bu ion mimung og bata' u. ⁸ Tibua, ain og motalow, bu polomungyas, ain minginang nog kosipogsipog, ain polomunu'anan, ain og momabal, ain togo koto'uan, bu ain moktamuy sog glodawanan, bu glam nog mokoloput, og pogonongan nilan, ditu' sog danow nog gapuy bu asupri nog di' ompalong. Ion non ion og kodua' nog patoy."

⁹ Og solabuk sog pitu moloikatanan koyon nog mikpogatul nog ponaksan nog tinogu'an nog pitu ginis glogonanan kitu', mikpolani dianakon mangka poktalu' nog, "Alung, potongowon ku dianika og posungu' kitu' koingon dia sog Nati nog Bilibili." ¹⁰ Pinulu'an u nog Bolakat nog Mikpongon bu pinitang u nog moloikat kitu' sog dibabow nog bontud kitu' nog motas. Bu pitongow non dianakon og Koliwagan Bouna kitu' Nog Mosigda, ion non ion og iningolanan nog Jerusalem, og posungu' kitu' tumona' tidu sog glangit nog ditu' sog Mikpongon. ¹¹ Sinumilow nog silow nog Mikpongon. Landu' kotilak og silow non ma' kotilak nog batu kitu' nog mokologan, ma' nog batu kitu' nog monginggat nog iningolanan og Jasper, bu mongilag ma' nog solamin. ¹² Inalad nog molawa, bu ompagon, bu sopulu' bu dua' bongawan non. Bu og sopulu' bu dua' og bongawan non koyon pigipat nog sopulu' bu dua' og moloikatanan. Sog dibabow nog bongawananan koyon sinulatan nog ngalan nog sopulu' bu dua' pangkat ni Apu' Israel. ¹³ Tolu buk bongawananan non dapit sog silangan, bu tolu buk dosop og bongawananan non nog dapit sog sindopan, bu totolu buk dosop og bongawananan sog dua' mogimpang kilidan non. ¹⁴ Og galad nog koliwagan bouna koyon piingkud dia sog sopulu' bu dua' gonduk nog gompagon. Bu pinulatan itu' nog ngalan nog sopulu' bu dua' kotow nog sosugu'onanan nog Nati nog Bilibili.

¹⁵ Og moloikat koyon nog miktalu' dianakon, ngon og topongan non nog bu-

lawan nog poktopong non nog koliwagan bonua koyon, bu og bongawananan non, bu asta galad non. ¹⁶ Og koliwagan bonua koyon migusoyusoy mokposagi'. Og glawa non bu bolangan non, migbatuk ilan da nog gyoba'an non. Tinopong nog moloikat koyon og koliwagan bonua koyon nog topongan non koyon. Og gyaba' non 2,400 kilumitru, ma' nitu' dosop og glawa non bu og bolangan non. ¹⁷ Tinopong non dosop og galad koyon, tolu pulu' bu nom dopa sog dinopaan nog gotow. ¹⁸ Og galad non koyon inimung tidu sog batu kitu' nog monginggat nog iningolanan og jasper. Bu og koliwagan bonua koyon inimung tidu sog tantu bulawan nog mongilag ma' nog solamin. ¹⁹ Og batuanan kitu' nog piingkudan nog galad koyon pingdo'itdo'itan nog glam nog gininisan nog batuanan kitu' nog mokologan. Og tigana' nog piingkudan, ion non ion og batu kitu' nog monginggat nog iningolanan og jasper. Og kodua' non, og batu kitu' nog iningolanan og sapiru. Og kotolu non, og batu kitu' nog iningolanan og agata. Og kopat non, og batu kitu' nog iningolanan og emerald. ²⁰ Og kolima non, og batu kitu' nog iningolanan og onis. Og kogonom non, og batu kitu' nog iningolanan og karnilian. Og kopitu non, og batu kitu' nog iningolanan og krisolit. Og kowalu non, og batu kitu' nog iningolanan berilu. Og kosiam non, og batu kitu' nog iningolanan og tupas. Og kosopulu' non, og batu kitu' nog iningolanan og krisupras. Og kosopulu' bu sala non, og batu kitu' nog iningolanan turkois. Og kosopulu' bu dua' non, og batu kitu' nog iningolanan og amatista. ²¹ Og sopulu' bu dua' bongawananan koyon togo pintu' nog mutia'. Og dalan mosolag nog koliwagan bonua koyon lunsan bulawan bu mongilag ma' nog solamin.

²² Sog koliwagan bonua koyon, da'idun og mitongow u nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon po' og Pogbaya' nog ion og Mikpongon nog di' kobotukan bu og Nati nog Bilibili og poktomuyan nilan. ²³ Og koliwagan bonua

koyon, da' na balan non nog silow nog gondow otawaka bulan po' og silow nog Mikpongon sinumilow na dion bu og sulu' dion og Nati nog Bilibili. ²⁴ Og binonsaan sog dunya koni, dia miglokotubu' sog dolag nog koliwagan bonua koyon. Bu og kodotu'ananan dini sog glupa'an, oiton nilan og daya nilan dion. ²⁵ Onda'idun gondow nog di' buka'on og bongawan koyon. Kobon non buka'on nododa' po' da'idun na gobi ditu'. ²⁶ Og kotas bu og kodaya nog binonsaan, oiton sog koliwagan bonua koyon. ²⁷ Tibua, ain kolomu'lomu' otawaka ain moginang kitu' nog kosipogsipog otawaka og mokoloput di' nododa' mokosolod ditu'. Og mokosolod dion, ain da og ngalan nilan sinulat dia sog libru kitu' nog pinulatan nog ngalananan nog ain kibogayan nog kotubu' nog da' kopus non. Og gapu' nog libru kitu' og Nati nog Bilibili.

22

Og tubig nog miksologan nog kotubu' nog da' kopus non

¹ Tubus nitu', og moloikat koyon, pitongow non dianakon og glawas nog tubig kitu' nog poktiduan nog kotubu' nog da' kopus non. Motinow tokodoy bu miksologan tidu sog gingkudan datu' nog Mikpongon bu sog Nati nog Bilibili ² migunut sog titonga' nog dalan mosolag nog koliwagan bonua koyon. Sog mongatul goksid nog tubig koyon, ngon og sopun kayu nog ion non ion og poktiduan nog kotubu' nog da' kopus non. Bulan bulan mogbunga. Sog soton sopulu' bu dua' kali pogbunga. Og dawon non mokokuli' nog glam nog binonsaan. ³ Da'idun na og sila'on dion. Og gingkudan nog Mikpongon bu og Nati nog Bilibili dion sog koliwagan bonua koyon. Bu glam nog sosoligananan non moktamuy dianon. ⁴ Motongow nilan og bayu'bayu' non. Bu og ngalan non sinulat dia sog gangasanan nilan. ⁵ Da'idun na og gobi ditu'. Da' na og balan nilan nog polita'an otawaka og dolag nog gondow. Po' og Mikpongon nog ion og Pogbaya' og mogbogoy dianilan nog dolag. Bu mogdatu' ilan na asta sog da' kopus non.

⁶ Tubus nitu', miktalu' nosop og moloikat koyon dianakon nog, "Og talu' koni motud bu kosoligan. Og Mikpongon nog ion og Pogbaya' og migbogoy nog Bolakat non dia sog polomolatasanan non. Bu dinondag non og moloikat non mokpotongow dia sog sosoligananan non bog olo sumboy posungu' matong."

Og Kounutan ta nog si Isus dali' na pokpuli'

⁷ "Pokinongog amu," long ni Isus, "dali' u na pokpuli'. Popiaon ain mikokunut sog pidonsama'anan tumalu' dini sog libru koni."

⁸ Akon si Jan, og mikodongog bu mikotongow nog glam non koni. Bu dangan midongog u bu mitongow u itu', minomba' u po' sumugyut u sog moloikat koyon nog mikpotongow dun dianakon.

⁹ Tibua, tinolu'an non akon, "Na' mu ion inangon dianakon! Po' batuk ita da og sosoligan bu og pigilugananan mu kitu' nog polomolatasanan, bu ain og mikokunut sog talu' sog libru koni. Suga'id non, tamuy mu og Mikpongon!"

¹⁰ Tubus nitu', tinalu' non dianakon, "Na' mu poglingodon og glam nog pidonsama' tumalu' dini sog libru koni. Po' dali' na kotuman. ¹¹ Dadi, ain monginang nog molaton, potiangon na moginang dun. Ain kolomu'lomu' pikilan non, polukas mu momikil dun. Ain sop modulus ponginangon non, potiangon moginang dun. Ain molonu' pikilan non, potiangon ion momikil dun."

¹² "Pokinongog amu!" long ni Isus. "Dali' u na pokpuli'! Bu pitangon ku og sugda nog monala kotow sog glam nog gotowanan nog ain goktob og miinang nilan. ¹³ Akon og Alpa bu Omega, og tigana' bu gimpusan, og tolipunan bu doksu'an.

¹⁴ "Popiaon ain dinokdakan non og ponopoton non bagun ngon kopatut non malap nog kayu kitu' nog poktiduan nog

kotubu' nog da' kopus non. Bu pobianon ion dia sog bongawan kitu' nog posungu' sumolod dia sog koliwagan bonua koyon.

¹⁵ Sog glowasan nog koliwagan bonua koyon, ditu' og gotowanan koyon nog ma' nog gayam, bu ain togo koto'uan, bu ain momabal, bu ain polomunu', bu ain moktamuy sog glodawananan, bu ain loliagon moktalu' otawaka moginang nog gloput.

¹⁶ "Akon si Isus, dinondag u og moloikat u mangoy mokpotongow dianiu nog glam nini bagun ompolatas niu dia sog glumpukanan nog pigotowan nog Mikpongon. Akon og pangkat ni Dabid bu og motilak nog bitun sog silangan."

¹⁷ Dadi, og Bolakat nog Mikpongon bu og koingon kitu' sog Nati nog Bilibili, miktalu' ilan nog, "Angoy a dini!" Bu ain og mikinongog nog pidonsama' koni tumalu', ion si'oy moktalu' nog, "Angoy a na dini!" Ain kinuow, mokpolani na. Bu ain moleg, minum na nog tubig kitu' nog ion non itu' og kotubu' kitu' nog da' kopus non nog da'idun og bayad dun.

¹⁸ Akon si Jan, podonsoma'on ku sog ain mikodongog nog pidonsama' tumalu' sog libru koni. Simasima dumungag nog gustalan koni, dungagan dosop nog Mikpongon og polihala' dianon nog glogonanan nog pigustal dini sog libru koni. ¹⁹ Bu simasima dosop og kumulang nog gustalan koni dini, owa'on nog Mikpongon dianon og bahagi' non sog kayu kitu' nog poktiduan nog kotubu' nog da' kopus non, bu og bahagi' non dia sog koliwagan bonua kitu' nog mosigda nog pigustal dini sog libru koni.

²⁰ Bu ion og tinumaksi' nog glam non koni motud, miktalu' nog, "O'o, dali' u na pokpuli'!"

Ma' nitu' na! Angoy a dini, Apu' Isus.

²¹ Og tulung nog Kounutan ta nog si Isus mongon dia sog pigotowan nog Mikpongon. Amen.